QVAESTIONES REGVLARES, ET CANONICÆ,

IN QVIBVS VTRIVSQVE IVRIS,
Et Priuilegiorum regularium, & Apoſtolicarum Conſtitutionum
nouæ, & veteres difficultates diſperſæ, & confuſæ, miro ordine
ſcholaſtico per quæſtiones, & articulos elucidantur;

*Prælatis Eccleſiaſticis, & Regularibus, nec non Iudicibus cuiuſcumque
tribunalis, & vtriuſque Iuris peritis, & quibuſcunque Eccleſiaſticis
regularibus maximè neceſſariæ.*

Authore P. F. EMANVELE RODERICO Luſitano,
ſacræ Theologiæ Lectore, Prouinciæ Sancti Iacobi Regularis
obſeruantiæ D. P. N. Franciſci Diffinitore.

TOMVS TERTIVS.

NVNC DE NOVO PER PRAEFATVM
Autorem recognitus, correctus, & auctus.

*HIS ACCESSERVNT INDICES TRES. QVORVM PRIMVS
decreta Concilij Tridentini declarata proponit. Secundus articulos & dubia Quæſtionum
oſtendit. Tertius rerum notabilium ſententias inſinuat.*

DE LICENTIA SVPERIORVM, ET PRIVILEGIIS.

VENETIIS, M DC XI.

APVD BARETIVM BARETIVM BIBLIOPOLAM
Ad Signum Beatæ Mariæ Virginis.

Digitized by Google

Digitized by Google

AD LECTOREM.

ILLE inquam doctiſſimus, ac perfectiſſimus vir Philoſophiæ & Logicæ princeps pater & inuentor, Ariſtoteles ſcilicet (non inuentor inquio, quia lux Philoſophiæ & Logicæ à primo parente, vſque nunc non eſt totaliter extincta; ipſe enim primus parens, vt perfectæ gubernationis officium poſſet exercere, in quo fuit poſitus a Deo, ab eo etiam fuit omni ſcientia præditus, in cuius probationem omnibus ſtatim rebus nomina impoſuit, & ipſe parens ſuos filios docuit, & ita ad alios vſque nunc eſt deriuata) ſed reformator, perfectam volens diffinitionem hominis deſignare, quoniam eius Platonis magiſtri alumnitatis eius in oculis videbatur inualida, videlicet, homo eſt animal bipes, ſine pennis, plurimum laboris & operæ poſuit, omneſque ætatis ingenij, & induſtriæ neruos contendit & conſtituit in diffinitione; homo eſt animal bipes, pulchrum, magni cerebri; quæ fuit bona & hominis recta diffinitio, quoniam ipſæ particulæ per ſe ſumptæ in quocumque reperiuntur animali; bipes eſt gallina, aquila eſt pulchra, & magni cerebri equus: ſed iunctæ in nullo iſtorum reperiuntur, nec reperiuntur niſi in homine. Sed quoniam diffinitio debet eſſe breuis, & quo eſt breuior eſt aptior, & quia Ariſtotelici ingenij ſubtilitas erat maxima, & ad prima non requieuit, quoad vſque ad exitum perfectiſſimè exiuit, ſed antea diligentius, & multo accuratius laborauit, vt quod ſemel inceperat, ſemel & conſummaret; quapropter perfectiſſimam & immaculatam, quæ ad hucuſque manet, eam adinuenit, ſcilicet, homo eſt animal rationale: profectò, etſi gentilis & cæcus ariolari fuit viſus illud, quod Chriſtus per Lucam 14. cap. ait; Quis enim ex vobis volens turrim ædificare, nonne ſedens prius, computat ſumptus, qui neceſſarij ſunt, ſi habeat ad perficiendum, ne poſtquam poſuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes qui viderint, incipiant illudere ei, dicentes, quia hic homo cæpit ædificare, & non potuit conſummare? Quod omnes perpendentes, quod cæperunt ad extremum perduxerunt. Quos ego etſi in ipſorum contentione minimus, profectò ſectans triplicem tomum, quem fui adorſus volui perficere, & ad extremum perducere. Quocirca nihil ſeſe mihi vtilius, atque commodius offerri potuit, quam iſte regularium canonicarumque quæſtionum tractatus, (quo quidem perfectio & tomorum diffinitio eſt clarior, vt latius tomi clareſcant) quem fui perpolire aggreſſus, quoniam intellexi in omnium maximam vtilitatem hominũ redundare poſſe; qui mihi ſanè vtilis, ac neceſſarius videtur ad quælibet canonica regulariaque diſcernenda & latius intelligenda. In quo condendo non oſcitanter, ſed diligentiſſimè laboraui propter materiæ difficultatem, adminiculum parum noſtri, & ingenij fragilitatem, ſalutis inualiditatem, ac tempus denique minimum, in cuius tantum acceptilatione flagitare cogitaui, vt eum veluti proprium habeas, a deliris maleuolis defendas, ad quod ſi altera non eſſet cauſa, illa tamen ſatis videretur magna, quòd in eo ſit plurimum laboris poſitum, quod non magis recedere poſſe nõ video, quàm vt hominem tuum proximum ames, eum, & eius opera tueatis. Accipe inquam hoc donum, quamuis in tua præſentia tenue & indignum ſentias, vt aperto propensè voluntas excipiatur: tum quòd ſit vtile, tum quòd ab eo ſit miſſum, qui ſeſe iam pridem in tuam addixit vtilitatem, in quo profectò veterum Athenienſium conſuetudinem in ſacrificijs, iam acceptam adimpleo, id erat vires & ingenium in proximi eruditionem propagare, ignorantes erudire, & latiorem viam facere, nolentes carpere & deteſtari, quod naturæ maximè congruum erat: quod enim animo luſtrantes & ſequentes ſecundum ſuam ſcripſerunt laborantes & auxerunt ſcientiam, & hac ratione quotidie ad maiorem eſt perfectionem perducta. Sed vt ad propoſitum redeam, quò finem imponam, teſtor me nihil ardentius cupiſſe, quam tibi omnibuſque inſtruere. Quod ſi vt ſperamus pręſtiteris, & expectationem, quam de tua probitate concitaſti ſuſtinebis, & ad plura alia ſcripta, quæ in noſtris ſcrinijs deliteſcunt, maiores nobis animos & multo alacriores efficies.

INDVL.

INDVLGENTIA CONCEDIDA EN FAVOR DE LAS ANIMAS DE LOS FRAYLES, DE SVS PADRES, Y de los hermanos que los recogen es ſus caſas.

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

DE omnium ſalute patetna charitate ſoliciti, ſpiritualia de Theſauro Eccleſiæ libenter erogamus, per quæ animæ fidelium defunctorum (præſertim religioſorum) Domini noſtri Ieſu Chriſti, & gloriſiſſimæ eius Genitricis Mariæ, ac Sanctorum omnium ſuffragia meritorum conſequi, & illis adiutæ ex purgatorij pęnis ad æternitatis gloriam fœliciter valeant peruenire. Supplicationibus igitur pro parte dilectorum filiorum miniſtri Prouincialis, & fratrum prouinciæ Sancti Gabrielis Hiſpaniarum, ordinis Sancti Franciſci, diſcalciatorum nuncupatorum, nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, ac de omnipotentis Dei miſericordia, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius authoritate confiſi, concedimus, vt decedente aliquo dicti Ordinis religioſo, vel alicuius religioſi parentibus, vel altero ipſorum, aut perſona, quam ipſi religioſi fratrem appellant, & in quolibet loco dictæ Prouinciæ ad eorum receptaculum & ſubuentionem paratam habent, ab aliquo ſeu aliquibus eius conuentus, in quo religioſi parentes, vel alter ipſorum deceſſerit, vel perſona præfata in fratrem deſcripta fuerit, miſſam defunctorum pro anima ipſius defuncti, quæ Deo in charitate coniuncta, ab hac luce migrauerit, celebranre, ſeu celebrantibus anima ipſa de Theſauro Eccleſiæ indulgentiam conſequatur, ita vt Domini noſtri Ieſu Chriſti, ac Beatiſſimæ Virginis Mariæ, & Sanctorum omnium meritis ſibi ſuffragantibus a purgatorij pœnis liberetur, in contrarium facientibus nō obſtantibus quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo piſcatoris, die xx. Iunij. M.D.XCVI. Pontificatus noſtri anno quinto.

Mr. Veſtrius Barbianus.

Noteſe, que qualquiera ſacerdote religioſo de las ordenes mendicantes del conuento donde muriere algun frayle de las dichas ordenes, que dixere miſſa de difunctos, por el anima del dicho frayle, gana indulgencia para la dicha anima, y *per modum ſuffragij* la ſaca de purgatorio, y la miſma indulgencia ſe gana diziendo miſſa de difunctos los dichos religioſos por la anima de qualquiera de los padres de los dichos frayles, y lo miſmo es, diziendo vna Miſſa de difunctos por entrambos à dos, y la miſma indulgencia ſe gana, diziendo los dichos frayles la dicha Miſſa de difunctos, por los hermanos y hermanas que los recogen en ſus caſas, y tienen carta de hermandad del prelado del conuento, en cuyo diſtricto eſta, y donde moran los religioſos que han de dezir la Miſſa. Y eſto, attento vn priuilegio de Leon X. por virtud del qual lo concedido a vna caſa particular ò à vna prouincia particular de las dichas ordenes mendicantes, ſe communica a todos los mendicantes, como lo prueuo en el Tercero Tomo de las Queſtiones Regulares, citando el breue de Leon X. Y aduerta ſe, que tambien gozan las otras Religiones no mendicantes deſte indulto, ſi tienen de la Sede Apoſtolica concedida comunicacion de los priuilegios concedidos y por conceder a las ordenes mendicantes.

Digitized by Google

QVAESTIONES CANONICAE ET REGVLARES,

AVTHORE F. EMANVELE RODERICO,

SACRAE THEOLOGIAE LECTORE, ET PROVINCIAE SANCTI Iacobi Regularis obſeruantiæ Patris Noſtri Franciſci Definitore.

TOMVS TERTIVS.

QVAESTIO PRIMA.

De matrimonio in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *Vtrum religioſi poſſint ducere vxorem, & qua pœna puniantur matrimonium contrahentes.*
2 *Vtrum matrimonium contractum cum aliquo religioſo ſit nullum.*
3 *Vtrum per ingreſſum religionis ſoluantur ſponſalia de futuro & de præſenti.*
4 *Quo iure matrimonium ratum per ingreſſum religionis diſſoluatur.*
5 *Vtrum* Papa *poſſit diſpẽſare in voto ſolemni religionis & caſtitatis, ita quod monachus profeſſus de licẽtia Summi Pontificis poſſit exire à monaſterio vt vxorem ducat.*
6 *Vtrum religioſi ſocietatis Ieſu poſſint contrahere matrimonium.*
7 *Vtrum per profeſſionem in religioſis militaribus emiſſam ſoluatur matrimonium ratum.*
8 *Vtrum oblati religionum poſſint contrahere matrimonium.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum religioſi poſſint ducere vxorem, & qua pœna puniantur matrimonium contrahentes.

RESpondeo dicendo, quod Græcis ſolis licuit vti coniugio contracto ante ſacrum ſuſceptum ordinem non autem poſt ſacrum Ordinem contrahere, vt ex ſacris *a* Canonibus euidenter colligitur, & tradit Ioan. Maior, in ſacri enim ordinis ſuſceptione adeſt votum ſolemne implicitum caſtitatis, cui repugnat vxorum vſus, quod eleganter probat noſter Michael à Medina in libro, quem edidit de ſacrorum hominum continentia, & Petrus à Soto *b* multa circa hunc articulũ adducentes. Neque hoc mirũ eſt, cum apud barbaros, legibus, & moribus id ipſum ſit receptum in regione quadam palmaria in nouo Orbe inuenta & delecta ſacerdotes viuunt cœlibes, & incorrupti, vt teſtatur Petrus *c* Martyr, & idem refert apud Eſſæos. Nec nubebant Veſtales apud AEthnicos, niſi cum Religioni erant inutiles, ſicut commemorat Prudentius. *d* Neque his mores, vel corruptelæ aliquarum nationum, vt Moſcouitarum, & Græcorum refragatur, vt docet eleganter Sigiſmundus Varro. *e*

a c. cum olim de cleric. coniug. c. Syra. 18 diſt. Maior in 4 d. 24 qu. 2. & d. 27. q. 1. b Sot. de inſt. ſacer. de matrim. lect. 6. c Pet. Mar. in l. de nou. orbis inſul. & l. 8. de præparatio. Euang. c. 4.

d Prud. l. 2. cõtra Sima.

e Varro libro comment. de reb. Moſcou.

f Conc. Tur. c. 16.

De Monachis vero illud prætereundum non eſt, quod in Concilio *f* Turonenſi ſecundo ſub Pelagio primo Pontifice Maximo eo tempore celebrato, quo licebat Clericis iuxta vſum Orientalis Eccleſiæ vxores habere, ita decretum eſt. Si qui in Monaſterio conuerſi ſunt, nullatenus exinde habeant licentiam euagãdi, neque (quod abſit) nullus eorum coniugem ducere, aut extranearum mulierum familiaritatem habere. Nam ſi vxorem duxerit, excommunicetur, & de vxore male ſociata conſortio etiam iudicis auxilio ſeparetur, & infœlix monachus coniunctione fædatus ab Eccleſia ſegregetur, donec reuocetur ad ſepta Monaſterij, & in dictã ab Abbate, quandiu præceptum fuerit, agat pœnitentiam. Hæc dictum Concilium. Et certe de monacho illo, qui poſt ſolemnem religionis profeſſionem contrahit matrimonium, hac diſtinctione iuris periti communiter vti ſolent, ſi publice facinus hoc perpetrauit eo caſu magis ſuſpectus de hæreſi eſt, & ipſo facto malè ſentiens de votis Monaſticis reputatur, videtur enim aſſerere id ſibi licere, quod palam committere non erubeſcit. Aliud eſſe aiunt cum occultè monachus duxit vxorem, quia tunc magis præſumitur dolo peccaſſe quam intellectus errore. Quamobrem priori caſu procedere poſſunt contra eum Inquiſitores, poſteriori vero non, argumento cuiuſdam legis, *g* & eorum, quæ tradunt Iacobus Butrius, Baldus, Abbas, Felinus, Ioannes de Anania, Franciſcus de Squila, Matthæus de Afflictis & alij, quos refert Simancas ab hac opinione merito diſcedens tenens indiſtinctè, quod ſiue occulte, ſiue publice cõtrahat monachus matrimonium, poſſunt Domini Inquiſitores contra eum procedere, cuius fundamentũ eſt, nam etſi impudicinus ille faciat, qui palam has nuptias celebrat, non tamen ſuſpicione magna carebit qui eaſdem occulte contraxerit, quinimo plerũque fit, vt vehementer ſuſpicione laboret, qui clanculum talia commiſit, nam qui malè agit, odit lucem, ne redarguantur opera eius, & (vt ait Ariſtoteles) *h* magis iniuſti ſunt hi, qui magis occultè procedũt, & ſicut Socrates *i* inquit, ea, quæ occultè geruntur, improbitatis ſuſpicione pleniſſima ſunt. Quod multis

g l. 2. §. pen. ff. de vi bon. rap. Butr. & Bal. in l. nemo C. de ſum. Trin. Abbas in c. de hom. de celeb. miſſ. & conſil. 68. l. 1. Fel. in c. cum quidã de iure iur. & in ca. ad abolendam de hære. vbi Anan. Eſq. de fid. Cath. c. 15 Afflic. in conſtit. 11. col. 11. 1. q. 7. Sim. de cat. inſt. tit. 4. de mat. nu. 8: & 9.

h Ariſtot. 7. Ethi.

i Socrat. lib. 3. hiſt. Eccl.

exemplis *a* confirmare poſſem, quæ alij ante nos retulerunt, præcipuè doctiſſimus Tiraquellus. *b* Cum igitur crimen in vtroque caſu idem prorſus ſit, nec differentia ponatur, niſi qualitate ambigua, non video cur iam diuerſa cognitionis cauſa conſtituenda ſit, & ſic cócludit Simancas *c* quod cognoſcere quoque poſſunt Inquiſitores de crimine monachi occultè matrimonium contrahentis, præſertim in his temporibus, in quibus impijſſimus Lutherus palam docere non erubuit licere monachis omnibus, etiã cum virginibus Deo dicatis liberè matrimoniũ contrahere. Quæ hæreſis iam olim condemnata eſt. Vnde Inquiſitores ieiunia, & orationes iniungere ſolẽt cum detruſione perpetua in aliquod monaſterium religioſis matrimonium occultè contrahentibus argumento eorum, quæ ex varijs Concilijs *d* & ſacris Canonibus colligunt Doctores, & tradit Nicephorus *e* & Simancas ait idem dicendum in matrimonijs factis à ſacerdotibus diaconis, & ſubdiaconis de quo in ſecundo tomo ſatis dictum eſt.

a Ioa. 7. Ariſ. 7. Ethi. c. 6. Socrat. hiſto. tripar. l. 5. c. 34. l. vnic. c. de raptu nupt. l. nam exiſtimo ff. de admin. c. cum ex iniunct. de hæret.
b Tiraquel. in præfat. de retractu. Conu. c. 23. & li. de pœnis c. 57.
c Siman. vbi ſup. nu. 10.
d Con. 2. Tur. Can. 15. c. impudicus ca. ſi quis ſacro ca. monacho &c. quia 27. q.
e Niceph. l. 2. c. 15 cum ſeq. & l. 6. ca. 30. Simã. vbi ſup.

ARTICVLVS II.

Vtrum matrimonium contractum cum aliquo religioſo ſit nullum.

RESpondeo dicendo, quod priſcis illis primitiuæ Eccleſiæ temporibus non tanta fuerat Monaſticis votis authoritas, ac hæc, quam noſtri Theologi, & iuriſperiti appellant, ſolemnitas, imo etiam nec expreſſe vt veriſimilius eſt, ac publicè vota religionis emittebantur, ſed ea profeſſio ex generali omnium ſenſu, & conſenſu, ita erat religioſo ſtatui annexa, vt etiam ſi voce facta non eſſet promiſſio: tamen intelligeretur cum ſtatu ſuſcepta eius profeſſionis obligatio modo, quo nunc caſtitatis votum in ſacris Ordinibus accipiendis includitur, idque ex quodam loco Baſilij *f* intelligi poteſt, vbi ait, eos, qui ſe ad monachorum Ordinem adijcerent, cœlibatum emittere cenſuiſſe. Itaque hoc etiam tandiu ſeruatum eſt, quandiu priſca illa pietas, & verecundia ſatis fuit ad homines in officio continendos, poſtea tamen commodius viſum eſt, quod etiam Baſilius ibidem decernit expreſſam caſtitatis promiſſionem adijcere. Et primum quidem adhuc eo modo, vt ſi quis rupto voto matrimonium iniret, peccaret quidem, ſed tamen matrimonium ratũm, validumque eſſet, declarant hoc veterum patrum ſententiæ Cyprianus, *g* in epiſtola ad Pomponium, & Hieronymus *h* ad Demetriadem, vbi ita de monialibus loquuntur, vt ſi ſe continere non poſſent, quod profeſſæ erant, eas potius ad nubendum hortentur, quod iam nec peccatum quidem feciſſent accedente legitima Epiſcopi diſpenſatione id quidem ab Epiphanio *i* quoque conſuli videmus. Auguſtinus *k* etiam inſuper quoſdam apertè confutat, qui harum coniugium eſſe negabant. Quod ſi Innocentius *l* primus Pontifex, qui horum ætate vixit, & concilia etiam quædam huiuſmodi coniugia dirimi iubent, id pœnæ cuiuſdam loco conſtituunt, quod ſine dubio poterant, vt totus ſeparetur: non quia ipſum connubij vinculum non valuiſſet, id enim nuſquam dicit. Atque hanc ipſam pœnam conſtat illo quidem tempore non ab Eccleſia generaliter receptam eſſe. Ita Leo Primos *m* qui poſt Innocentiũ fuit annis paulo plus, quam viginti etiam ſi peccatum id eſſe doceat, non tamen de nuptijs reſcindendis mentionem vllam fecit, & Gelaſius *n* qui anno quadringenteſimo nonageſimo ſecundo, eandem ſedem tenuit: has quidem Moniales ad propoſitum vnde exciderunt adhortatur, nõ tamen compellit, neque matrimonium infirmat, quia Gregorius ipſe, quo nullus ante Pontifex ſeuerior in hoc genere fuerat cũ crebris *o* decretis, & epiſtolis eos, qui coniugium contraxiſſent ſeiungi, & in monaſterium retrudi iubebat, nihil tamen dicit, quod coniugium non valuiſſe intelligatur, imò verò quod valuiſſe exiſtimauerit, ex eo etiã intelligitur, quod in Homilia *p* quadam narrat de Guardiana amita, quæ ſe poſt quam vna cum duabus ſororibus dedicaſſet, mortuis illis oblita pudoris, ac reuerentiæ, oblita conſecrationis maritum acceperat, & cum eo deinceps vixerat. Quare primus omnium, quod literis extet, Innocentius ſecundus cum Romana Synodo Generali anno nimirum humanæ ſalutis milleſimo centeſimo trigeſimo nono hoc conſtituit, vt religioſis omnino matrimonium interdiceret, idque ita vt ſi contraherent, nullam vim haberet, & Bonifacius *q* Octauus declarauit illud ſolum votum debere dici ſolemne quantum ad poſt contractum matrimonium dirimendum, quod ſolemnizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri Ordinis aut per profeſſionem expreſſam, vel tacitam factam alicui de religionibus per Sedem Apoſtolicam approbatis ſuper cuius decretalem gloſſa *r* ait, quod profeſſio tacita poteſt cõtingere in eo, qui maior annis ſponte & ſciens aſſumpſit habitum, qui ſolet dari profeſſis, & perſeuerauit in delatione habitus ipſius per triduum, vt dicitur in alia Decretali *ſ* quod ego intelligo, quando tales habitus aſſumpti eſſent ab habente poteſtatem recipiendi, & incorporandi religioni, vt aſſerunt Archidiaconus *t* Lappus, & Franciſcus; nam licet alia vota, quibus quis ſolum Deo obligatur, & quæ pendẽt à ſola voluntate vouentis non exigant perſonam recipientem; tamen in profeſſione, vbi contrahitur reciproca obligatio, ſecundum quam conuerſus obligatur monaſterio, & monaſterium conuerſo ad eum alendum opus eſt, quod recipiatur profeſſio ab Abbate, vel ab alio ſuperiore loco Abbatis, vt Innocentius, *u* Panormita. annotauerunt. Vnde ſi habitus religionis recipiatur, aut propria authoritate, aut ab alio non habẽte poteſtatem valet interim matrimonium antequam talis profeſſio ratificetur à poteſtatẽ habente, & ita tenet Ioannes Brunelus, *x* quod matrimonium tale ſic medio tempore contractum, cum tenuerit, non infirmabitur per rationem illam ſuperuenientem. Vnde ſiquis profitetur religionem approbatam in manibus prælati qui non erat illius religionis, matrimonium per eum contractum non infirmabitur, prout tenet Imola. *y*

f Baſ. 5. Epiſt. 2. ad Amph. Can. 14.
g Cyp. in epiſt. ad Põp. ep. 11.
h Hiero. epiſt. 8.
i Epiph. hæreſ. 61. contra Apol.
k Aug. de bono viduitatis
l Conc. Tol. 17 q. 1. c. viduas. c. de filia.
m Epiſt. 1. 80. 14.
n 27. q. 1. c. de viduis.
o Referuntur 27. q. 1.
p Hom. 38. in Euangel.
q ca. inimicis de voto l. 6.
r Gl. v. tacita.
ſ c. conſtitutionem de reg. l. 6. Andra. in d. c. cum ſpecul. v. eodem in §. c. v. placet.
t c. 1. in fin. cl. reg. l. 6. ca. cum eodem titulo.
u Archidiac. Lappus Dom. & Franciſcus in d. c. 1.
x Inn. & Pa. in c. porrectũ de regula.
y Brunel. de ſponſ. & mat. conc. 30. nu. 6 num. 1.

ARTICVLVS III.

Vtrum per ingreſſum religionis ſoluantur ſponſalia de futuro, & de præſenti.

RESpondeo dicendo, quod pér ingreſſum religionis non ſoluuntur ſponſalia de futuro, niſi ſecuta profeſſione, eſſet enim in poteſtare ſic cõtrahenſium ea pro arbitrio diſſoluere ingrediendo, & ſumendo habitum Nouitiorum, & poſtea relinquẽdo illum habitum eludi ipſam ſponſam, vt contra aliquos aduertit Ioannes Brunelus. *z* Quod inſuper probatur iam matrimonium ratum nõ ſoluitur per ingreſſum religionis, ſed per ingreſſum cum effectu ſecuta profeſſione, vt notat Gloſſa *a* quam ibi ſequũtur communiter Doctores. Neque obſtat, quod per expectationem profeſſionis illi, qui remanet in ſæculo,

z Imol. in d. c. Imola vnica.
a Brunel. de ſponſ. & mat. concl. 8. in pr.
b Gl. in d. cap. ex publico de conuerſ. coniug. vbi DD.

Digitized by Google

ſæculo, eſt periculum de lapſu carnis: nam reſpondetur, quod in coniugio multi caſus occurunt, in quibus coniuges ſine culpa, ſed non ſine cauſa continere coguntur, prout ait Innocentius *a* III. Papa, & ſic videmus, quod plus eſt, quod maritum cruce ſignatum tenetur mulier expectare quantiſcunque annis vt patet ex iure, *b* ergo multo fortius tenetur expectare per annum ingredientem religionẽ, & ita hanc opinionem tenet etiam Couarruuias, *c* qui addit, quod tutius erit prius contrahere adimplendo fidem, qua promiſit ſe ducturum eam, verbi gratia in vxorem, præcipuè ſi fidem iuramento firmauit, & ante conſummationem matrimonij contracti religionem ingreditur, ſic intelligens quandam Decretalem. *d*

a c. Quoniam frequenter. §. ſin autem in ſi. vt lit. non conteſt.
b c. in præſentia de ſponſa. c. ex multa de voto.
c Cou. de ſponſam. 2. p. c. 1. nu. 11.
d c. Commiſſum de ſponſ.

ARTICVLVS IIII.

Quo iure matrimonium ratum per ingreſſum religionis diſſoluitur.

RESpondeo dicendo, certum eſſe in iure, *e* matrimonium ratum per profeſſionem religionis in aliqua religione approbata diſſolui, & licet aliqui dubitauerint, an quo ad vinculum diſſoluatur, vt conſtat ex traditis à Michaele de Medina: *f* nunc vero iam huiuſmodi dubitatio ſublata eſt à Concilio Tridentino *g* his verbis, ſiquis dixerit matrimonium ratum non conſummatum per ſolemnem profeſſionem religionis alterius coniugis non dirimi, anathema ſit. Nunc verò quo iure, quavè ratione dirimatur explorare oportet, in qua parte variæ ſunt Scholaſticorum authorum (quemadmodum & in reliquis omnibus, quæ fides religioque non præſcribit) ſententiæ: & inter eas duas tantum referam, quæ communiter circumferuntur. Prima eſt, quæ ipſo iure naturali matrimonia rata non conſummata aduentu religionis euaneſcere docet. Eſt autem huius opinionis ratio, non imperfectio formalis, aut eſſentialis matrimonialis contractus nondum conſummati, vt Gratianus docebat, ſed imperfectio obiectiua, quoniam ſcilicet religio ſit multò excellentior, & ſublimior, à minus autem perfecto ſtatu, rationeque viuendi ad magis perfectum, præſertim vbi nulla intercedit coniugis alterius iniuria, licet aſcendere, ſtatus autem religionis vt Diuus Paulus, *h* docet perfectior eſt ſtatu cõiugali, id autem, quod perfectius eſt, non debet impediri per minus perfectum, ergo vtrumque coniugum, ſi citra alterius iniuriam fieri poteſt, integrum eſt ad religionem ſe conferre. Quod verò ante copulam relicto coniuge non fiat tam atrox iniuria, quæ bono religionis non compenſetur, hac ratione perſuadeo, nam aut illa iniuria irrogaretur fini matrimonij, qui eſt prolis procreatio, aut deſertæ ſponſæ, non proli, quia nulla adhoc eſt, cum nondum præceſſerit coniugalis congreſſus neque vero ſponſæ, quia cum maneat integra, nihil decoris, aut honoris amiſit, quominus poſſit alteri nubere. Ita tenent aliqui *i* cum Durando, & docet Soto.

e c. ex publico de conuer. coniug.
f Med. li. 5. de ſac. hom. contin. c. 17.
g Trid. ſeſſio. 24. Can. 9.
h 1. Cor. 7.
i Aliqui apud Duran. in 4. d. 27. Soto in 4 ſent. d. 27. q. 1. ar. 3.

At contra hanc ſententiam optimè inſurgit Durandus, *K* quod ſcilicet prædicta ratio non minus matrimonia rata non conſummata quam ipſa conſummata per coitum diſſoluenda ſuadeat. Quemadmodum enim matrimonium ratum tantummodo religionis ſtatu minus bonum eſt: ita matrimonium conſummatum, & actionibus iam coniugalibus implicatum perfectione Chriſtianæ vitæ ab eodem exceditur: ratio verò illa, quæ ab alterius partis iniuria deſumitur, ex eo confunditur, quod ſolet frequentiſſimè accidere oſcula, & tactus impudicos præceſſiſſe inter ſponſos per verba de præſenti, per quæ profectò nonnihil, imò multum honoris nupturis deſcendit: præcipuè cum ex his fama coitus licet falſa reſultet, per quam ad aliud matrimonium ineundum inepta fiat ſponſa.

K Duran. vbi ſup. q. 2.

Secunda opinio eſt Scoti *l* putantis ea ſola diuina inſtitutione per profeſſionem religionis matrimonium opere carnali non conſummatum diſſolui. Quam opinionem probat primò ex natura Chriſtiani matrimonij, quæ eſt indiſſolubilitas ex inſtituto diuino iuxta illud, Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet, nam in hoc caſu cum non diſſoluatur per mortem naturalem alicuius ex contrahentibus neceſſum eſt, vt per eum, qui talem inſtituit indiſſolubilitatem ſoluatur. Secunda ratio eſt à Sanctorum exemplis, nam, vt ferunt, Ioannes Euangeliſta à nuptijs à Chriſto ad Apoſtolatum vocatus eſt, & de Alexio Theone, quodam Machario Romano, & alijs nonnullis Eccleſiaſticæ hiſtoriæ memorant relictis ſponſis ad monachatum ſe contuliſſe. Et hanc ſententiam ante Scotum tenuit Diuus Bonauentura, *m* ſed Michael de Medina ab ea recedit. Primò quia recurrere ad diuinum ius in hoc caſu eſt ſine ſolido fundamento. Nam Diuus Paulus *n* cum multa de coniugali tum infidelium, tum verò fidelium coniugum diuortio partim propria, partim Domini authoritate tradiderit, nihil de diuortio religionis memorauit, ſed poſt quam generali ſententia ex diuino mandato decreuiſſet vxorem à viro non recedere, quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari, ſolum Chriſtianæ religionis gratia, non item inſtituti peculiaris à conſorte recedendi facultatem indulget dicens, Quod ſi infidelis (inquit) diſcedit, diſcedat, non enim ſeruituti ſubiectus eſt frater, aut ſoror in eius modi, in pace autem vocauit nos Deus, atque id quidem quando alter coniugum infidelis non conſentit habitare cum fideli, quanquam id ſecundum non ex diuina, ſed ex propria duntaxat authoritate decinatum ingenue fateatur, cæteris, (inquit,) id eſt, fidelibus, ego dico, non Dominus ſiquis frater habet vxorem infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat eam, &c. Argumentum verò, quod ab exemplis Sanctorum ducebatur, quantum ad eos attinet, qui poſt Chriſtum ad monachatum, aut vitam eremiticam deſertis ſponſis diuerterunt, nihil perſuadet, hoc enim Eccleſiaſticorum Canonum authoritate ſunt feciſſe putandi. Quantum verò ad Ioannem Euangeliſtam pertinet, ait Michael de Medina, *o* quod nunquam ea hiſtoria ſibi perſuaderi potuit, quanquam illius aſſertor non ſemel Hieronymus videatur. Primo quidem quod inter Eccleſiaſticos authores, qui vitas Apoſtolorum memoriæ prodiderunt, Euſebium dico, Abdiam, Nicephorum, Dorothæum Tyrum, &c. nihil de hoc coniugio legerat.

l Scot. in 4 d. 32.
m Bonau. in 4. d. 27. ar. 2. q. 1.
n 1. Cor. 7.
o Medi. de ſacro homi. continẽ. l. 5. n. 90

Secundo, quoniam nuptiæ illæ celebratæ ſunt in Chana Galilææ, vt idem Ioannes inquit, Ioannes vero non ex Chana, vt aliqui affirmant, erat, illud autẽ eſt prorſus intolerabile, quod quidam ſcribunt, Magdalenam Lazari Sororem in illis nuptijs ſponſam fuiſſe, cum hæc Hieroſolymitana, ille Galilæus, hæc nobiliſſima, ac ditiſſima, ille contra ex mediocri plebe, ac demum piſcator. Et certum argumentum, quod à Sanctorum geſtis deſumitur, non conuincit. Nam cum hi non ad religionem ab Eccleſia Romana approbatam, cuius duntaxat profeſſionem matrimonium ratum dirimere canones docent, ſed vel ad vitam eremiticam, & ſingularem, vel ad aliam ſimilem diuerterint, quo pacto huic Eccle-

ſiaſticæ doctrinæ, quæ docet iogreſſu religionis coniugia rata dontaxat diſſolui, ſuffragari poterũt? Enim vero nunc Alexij vita quantomcunque ſanctiſſima matrimonium ratum non dirimeret; etſi horũ ſanctorum conuerſiones aliquid ſuadent profecto coojugia per quamcuoque rationem religionis diſſolui, quod nunc Theologi oon concedunt; qui ad ſolaa religiooes ab Eccleſia Romana approbatas reduxerunt.

Quare concludit Michael de Medina, quod matrimonium ratum, & noo conſummatum, licet ſit verum, & perſectum matrimonium, iure taotum Eccleſiaſtico per ingreſſum religionis diſſoluitur, cum ſecundum ipſius, & doctiſſimorum ſententiam Pootiſex in matrimooio rato non conſummato poſſit diſpenſare, nimirum ſi poſſit generalem condere legem, qua omnibus ſponſis per verba etiam de præſenti diuertendi ad religionem facultatem tribuit, atque ea lex illa eſt, qua ante duos menſes poſt celebratas per verba de præſenti nuptias, contractumque matrimoniom ſponſi, aut coniugis conuentiæ vetantor, daturque illis diuertendi ad religiooem tempus.

a *Cou. in c. 2. de teſta. a. 21. Naa. in c. Nõ dicatis, n. 49. Mandoſ. de ſig. grat. v. voti commatatio verſ. an Papa poſſit. Menoch, l. 2. præſumpt, 36. ex a. 258, Cordo. li. 2. qq. q. 24 Gamba, de off. & poteſ. leg. l. 2. ex au. 259. & lib 8. in rubr. de off. & poteſt. leg. in Reg. ex n°. 84. Steph. de Caiet. in cap. ad limina 30. q. 1. §. 4. nu. 353 So l. 7. de iuſt q 4 ar. 2. verſ de capitali, & q. 5. art. 3. ver. ſi autem go & in 4. d. 38. q. 1. a. t. 2. verſ. de his ergo.*

ARTICVLVS V.

Vtrum Papa poſſit diſpenſare in voto ſolemni religionis, & caſtitatis, ita quod monacho profeſſo de licentia Summi Pontificis liceat exire à monaſterio, vt vxorem ducat.

RESpoodeo dicendo, quod de articuli huius quæſtione agnot Couarrunias, *a* Nanarrus, Mãdoſius, Menochius, Corduba, Andræas, Gambarus, Stephanos de Caieta, & Soto. Er pro quæſtionis principalis reſolutione; ſi credimus verioti Doctorum opinioni dicendom videtur diſpenſatum fuiſſe cum Ramiro Rege Aragonum, vt relicta religiooe, & Epiſcopatu Regnum ſuſciperet, & vxorem, vt poſt Raphael Volaterranum, *b* & alias ſupra citatos refert diligentiſſimus hiſtoricus Hieronymus Blanques in inſcriptione Regum Aragoniæ, & in Aragonenſium commentarijs rerum. Et idem pariter obſeruauit Celeſtinos III. Pontifex Maximus, qui diſpenſauit eum Cooſtantia filia Rogerij Regis, vt Religione deſerta nuberet Henrico Sexto. Federici Imperatoris filio, vt memoriæ proditum eſt à Platina, *c* & à Guilietmo Benedicto, & à Rodulpho Cupers, & à Ioanne Baptiſta à Sancto Seueriano. Scribit etiam Arnaldus *d* Albertinos Alexandrom Sextum Summum Pontificem diſpenſaſſe cum Cæſare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret cum filia Ducis Valentioiani Galli.

Sed videamus, quibus rationibus hæc opiοio fulciatur, pro cuius reſolutione certa ab incertis ſegregare operæpretium eſſe duxi. Et primo certum eſt quod ſi loquamur de voto ſolemni continentiæ ſacerdotalis, cõſtat ſecoodum communiter Doctores, quod ex ſola Eccleſiaſtica iοſtitutione conſona iuri diuino; & naturali annexum eſt ordini ſacerdotali, ac proinde per Papã poteſt diſpenſari, qood idem dicendum eſt de voto continentiæ ex inſtitutione tantum Eccleſiæ alijs religionibus annexo, quales ſont Ordines militares, poſſunt per Papam diſpenſari. Hæc certa ſunt. Quod autem in dubio verſatur, eſt vtrum loqoendo de religione perfecta, & Euangelica, cuius eſſentia ex inſtitutione diuina conſtat ex tribus votis eſſentialibus, quorum altero ablato auſertur & ipſius ſubſtantia religionis. Vtrum, ſcilicet in hoc voto poſſit Papa diſpenſare, ita vt ſic religioſus ſactus religione deſerta poſſit ducere vxorem, duæ opiniones circunferuntur.

b *Vola. l. 2. de Geogra. c. vlt. Blanc. in inſcript. Reg. Arago fo. 23. & ia Arag. rerũ cõm. pag 245.*
c *Plat. in vita Celeſt. III. Benedict. in cap Rayna in verb. qui cum alia matrimonium contrahens a. 28. Rodul. in c. oportebat, 29. d. §. attinet n. 21. pag 266. Seuer. de penſioni. q. 6 9 aa. 6*
d *Arnal. de agnoſcẽdis aſſert. Cath. q. 27. nu 24.*

Prima opinio eſt D. Thomæ, quam ſequitur Soto, *e* quod Papa oon poſſit io hoc caſu diſpenſare.

Secunda opinio communis eſt, quam teneot Scotus, *f* & Richardus, quod Papa poteſt in voto ſolemni continentiæ monachalis, vel religionis diſpeoſare, quam opioionem tenent communiter Doctores, & multi etiam Thomiſtæ, vt Caietanus *g* Ambroſius Catherinus, & Turrecremata, qui refert Diuũ Thomam, & moltos alios id tenuiſſe quod ſcilicet ex magna cauſa commooi putà, pro Regni conuerſione, vel pace, quæ noo aliter ſperaretur tam cõmodè fieri, licita eſſet Papæ diſpenſatio, vt religioſus exiẽs à religione vxorem duceret. Cuius grauiſſimæ opinionis fundamentum potiſſimum eſt, quia qoa ratione poteſt Papa diſpeoſare in voto ſimplici, poteſt etiam in ſolemni. Nam in ſimplici tripliciter diſpenſat ſecundum modum triplicem loqoendi Doctorum. Primo quia ex caoſa diſpenſat in iure dioioo, vel naturali tollendo, vel relaxando eius obligationem de impleodo vota, vel promiſſa Deo, & hominibus, aut ſecundo qoia vt tenet D. Thomas, remittit; vel tollit materiam id eſt votum, vel promiſſionem, & eius obligationem homanam iam Deo quæſitam, & hoc ſecundum eſt materia prioris obligationis dioinæ, & naturalis de adimplendo vota, atque promiſſa: aut tertio quia declarat tam hoc, quã illud ius, aut votum ex cauſa legitima non tenere, neque obligare, ſed qoocumque modo iſtorum poteſt ſimiliter Papa facere, aut diſpenſare in voto ſolẽni, in quo eſt etiam ipſum votũ, quod eſt materia prioris iuris diuini, & naturalis quia tandem habet poteſtatem diſpeoſatiuam, relaxatiuam, & declaratiuam ad hoc, & ad illud ex cauſa legitima. Sed huic argumeoto reſpondent aduerſarij negando minorem dicendo noo eſſe ſimile, quia in voto ſolemni vltra promiſſionem, quæ ſola eſt io voto ſimplici, eſt datio vel exhibitio actualis Deo, vel Eccleſiæ in nomine Dei ratione cuius eſt iam ius Deo; & Eccleſiæ acquiſitom ſoper hominem ad tales actus, quod quidem ius ſicut neque alienum tollere, neque contra ius diuinum agere Papa derogare oon poteſt, vt ait Soto. *h*

e *Sot. vbi ſup.*
f *Scot. & Ricard. in 4. d. 38.*
g *Caietan. in quolib. Tur. in c. de illo clero, 32. d. 38. D. Th. in 4 d. 38*
h *Soto l. 8. de iuſt. 42. ar. 5. & q 4. art. 5. & q. 3. art. 8.*

At cõtra replicatur, qoia qua ratione Papa poteſt ex cauſa reuocare, tollere, & inualidare voti ſimplicis obligationem homanam iam Deo acquiſitam, vel ipſam promiſſionẽ, quæ eſt materia iuris diuini, & naturalis implendo vota ſua, eadem ratione poteſt iam datam Deo rẽ, vel obligationem hominis, & ſtatus religioois aſſumptionem, quæ ſit in voto ſolemoi reuocare, vel tollere; & ex conſequenti materiam iuris diuini de implendo votum ſolemne. Præterea poteſt eſſe votum ſolemoe, ſine datione, vel ſine ſtatus aſſũptione, vt ſi Eccleſia ſtatuat, qood votum continentiæ, vel religionis emiſſum coram tribus, vel quatuor teſtibus ſit ſolemoe dirimẽs matrimooium, iam in illo voto ſolemni poteſt Papa diſpenſare, ſicut diſpeoſat in ſacerdotali, ergo ſolẽnitas non ſtat in datione & ſtatus mutatiooe, & dato, quod ſolemnitas voti ſtet in datione, & ſtatus mutatione actuali, hoc tameo nõ impedit quin Papa poſſit diſpenſare, quia ſicut Papa poteſt diſpenſare in paupertate, & obedientia relinquendo monachom ſub habitu ſuo, vel clericali, vt ſunt, fratres ſancti Spiritus, & ſub obedientia Epiſcopi, vel alterius Prælati, vel ipſius Papæ immediate, & in concedendo licentiam vt faciat de rebus ad libitum diſponendo in

do in

do in vita, & in morte, vt facit cum monachis Epiſcopis, vel cum alijs de monachatu ad clericatum tranſeuntibus. Ita ergo ſimiliter in voto, ſolemni continentiæ poteſt diſpenſare, & ſoluere hominem ab obligatione, qua ſe religioni obligauit per ſimplex, & ſolemne votum, & de religioſo facere non religioſum quamuis non poſſit facere, quod maneat vera, & perfecta religio, & perfectus religioſus Euangelicus ſine tribus votis, nec ſtatum Euangelicæ religionis diſſoluere poſſit, vt bene in iure *a* habetur, nec illud faciẽdo diſpenſat in iure diuino de adimplendo votum, ſed in materia eius, vt dictum eſt.

a cap. cum ad monaſterium de reg. lib. 6.

Neque obſtat, quod ex datione, & ſtatus aſſumptione conſurgat etiam obligatio diuina, contra quam Papa non poteſt, in quo ſtat tota difficultas. Nam ad probandum id eſſe falſum nota, quod vltra communem obligationem iuris diuini, & naturalis de implendo votum, tam ſimplex, quàm ſolemne, in voto ſolenni religionis ſunt quatuor. Primum eſt promiſſio actuum religionis. Secundum datio perſonæ Deo vel Eccleſiæ nomine Dei ad dictos actus implendos. Tertium aſſumptio ſtatus religionis, per quam ſit illa traditio, & acceptio in profeſſione. Quartum eſt, ipſa religio perfecta, & ſtatus Euangelicus conſtans ex tribus votis eſſentialibus religioni ipſi. Et hoc quartum eſt de iure diuino, ita quod ex inſtitutione diuina de eſſentia religionis perfectæ Euangelicæ ſunt illa tria vota, & de hoc hic non agimus, vtrum eſſe poſſit perfecta religio, perfectuſque religioſus Euangelicus ſine tribus illis votis eſſentialibus cum duobus tantummodo, vel non. De tribus autem prioribus, quæ conſtituunt votum ſolemne huius religionis, conſtat, quod ſunt actiones humanæ, & illæ tres obligationes ex tribus illis actionibus conſurgentes Deo acquiſitæ conſtat etiã, quod ſunt ſolum humanæ, ſcilicet obligatio ex promiſſione, ex datione, & ex profeſſione, vel ſtatus illius aſſumptione ſuntque materia generalis obligationis, vel iuris diuini, & naturalis de adimplendo votum omne tam ſimplex, quam ſolemne, & ita patet, quod ipſum votum ſolemne, vt tale, nihil iuris diuini habet ad mixtum, ſicut neque votum ſimplex religionis, aut continentiæ, alioquin eadem ratione votum ſimplex religionis haberet ius diuinum admixtum, & eſſet indiſpenſabile, quia eſt de eadem religione, vel continentia, quæ ſecundum contrariam opinionem eſt de iure diuino ſicut & adimpletio voti cuiuſcunque de iure diuino eſt & naturali. Vnde cum Papa poſſit ex cauſa omnem obligationem humanam diſſoluere & in ea diſpenſare conſequitur quod poteſt omnes tres illas priores obligationes diſpenſando diſſoluere, & maximè illam tertiam, ne ſit iam homo religioſus, nec obligatus alicui religioni aut voto, ſed quod ſit vxoratus, quamuis non poſſit facere quod manens religioſus perfectus ſit vxoratus aut proprium habens, quia id euangelicæ religioni repugnat ſtante lege poſita, ita doctè Corduba. *b*

b Cord. vbi ſupra p. 215. colum. 2.

Ad argumenta.

EX his quæ dicta ſunt aliqua argumẽta quæ contra ſupra poſitam ſententiam adducuntur ſoluta manent, nunc autem pro maiori claritate duo tantum proponam.

Primum argumentum eſt, quia qui non poteſt in minus, non poteſt in maius ei ſubordinatum, vel eiuſdem generis, aut rationis, ſed Papa non poteſt diſpenſare in matrimonio tantum rato, & non conſummato, quod eſt minus vinculum, minuſque perfectus ſtatus, quam vinculum, & ſtatus religionis, cum per ingreſſum religionis vinculum matrimonij rati diſſoluatur, ergo à fortiori non poterit diſpenſare in vinculo voti ſolemnis religionis Reſpondetur, quod Papa poteſt ex cauſa diſpenſare in matrimonio rato, & non conſummato, vt contra Theologos defendit Caietanus *c* quem ſequitur Nauarrus dicens *quod hæc opinio adeo ſeruatur, quod etiam ter aut quater ad petitiones conſilio ſuo antequam in vrbem veniſſet oblatas fœlicis recordationis Paulus III & Pius IV. per ſuas diſpenſationes diſſoluerunt quædam matrimonia omnino clandeſtina, nondum conſummata in remedium animarum alioquin probabiliter perituarum. Quod, (ait,) atteſtor, ne quis ſecutus Soto d contra Caietanum vllum ſcrupulum ingerat ijs, qui eiuſmodi ſanctiſſima gratia fruuntur, vel poſt hac fruentur, nam & poſt eum Michael à Medina Franciſcanus, vir erudtiſſimus, & alias purus Theologus libro quinto de ſacrorum hominum continentia Caietanum, & communem eſt ſequutus.* Hæc Nauarrus.

c Caie. in opus. 1 tomo tracta. 28 Nauar. in man. c. 22 nu. 21.

d Soto l. 7. de iuſtitia.

Secundum argumentum deſumitur ex quadam decretali, e definiente, quod paupertas adeò eſt annexa Ordini Monachali, quod in ea, ſicut in continentia nec ſummus Pontifex poſſit diſpenſare. Reſpondetur, quod in hoc caſu ſolum prætendit Papa, quod cum Monacho Papa non poſſit diſpenſare, vt maneat Monachus perfectus in perfecta, & Euangelica religione, quam profeſſus eſt, & quod ſimul habeat proprium, aut vxorem, quia hæc omnia tria vota ſunt de ſubſtantia religionis Euangelicæ, adeò quod altero ablato iam ipſa religio diſſoluitur, & ipſe iam religioſus illius deſinit eſſe, cum quo ſtat quod ex cauſa rationabili ille de religioſo per diſpenſationem poteſt fieri non religioſus, aut in toto aut in parte ab obligatione illius religionis diſſolui, & illa in voto ſolemni ex ſupradictis diſpenſare poteſt.

e c. cum ad monaſterium de ſtat. reg. l. 6.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Religioſi Societatis Ieſu poſsint contrahere matrimonium.

REſpondeo dicendo, quod omnes, qui in ſocietatem admiſſi biẽnio probationis à quolibet eorum peracto tria vota eſſentialia, tametſi ſimplicia, emiſerint, emitentvè in futurum inhabiles eſſe, antequam à ſocietate dimittantur, ad matrimonium contrahendum, contractuſque huiuſmodi nullos, & irritos decreuit Gregorius XIII prout iam in primo tomo *f* eſt relatum, in quo aliqua diximus de huius conſtitutionis intelligentia, nunc autem operæ pretium eſſe duxi aliqua vltra adijcere, vt huius rei definitio magis illuceſcat.

f 1. tomo. q. 1

Et prima facie videtur, quod Papa hoc determinare minimè potuit, cum hi fratres ſint adhuc ſæculares, ſi quidem poſſunt habere proprium, quod repugnat ſtatui religioſo iuxta ſuperius dicta, & propterea videtur, quod non poſſunt ſimpliciter inhabilitari ad matrimonium, nam vt colligitur ex Syluestro *g* poſt Panormitanum, quamuis ſummus Pontifex poſſit inhabilitare ſæculares, ne contrahant in tali gradu conſanguinitatis non tamen poteſt inhabilitare ſimpliciter ad hoc vt nullibi poſſint contrahere, quia hoc eſt contra Euangelium concedens cuilibet ſæculari Laico poſſe nubere. Hæc ratio, vt audiui, multorum torſit ingenia, at meum ingeniolum proculdubio nunquam torſit. Procedit enim ea in ſæcularibus abſolute, qui nullum votum caſtitatis, & continentiæ emiſerunt, in

g Syl. v. obedientia §. 1. Pan. in cap. olim de cler. coniu.

aliqua congregatione à Papa approbata, noo autem in illis, qui dũ ſunt ſub obedientia Regulari promiſſa publicè in aliqua religione approbata, cuiuſmodi eſt Societas Ieſu, hi enim licet poſtquam dimiſſi ſunt à Societate ſunt vere ſæculares, antequam tamen dimittantur, religioſi ſunt, reuocabiliter tamẽ, & cum ſint religioſi, inhabilitantur ad matrimonium contrahẽdum, & matrimonium ab his contractum ipſo iure irritatur, cum ſtatus religionis, pœnitẽtiæ, cuiuſmodi eſt religio Societatis, repugnet cum ſtatu hominis coniugati, de intrinſeca enim veræ religionis monachalis, & pænitentiæ eſt mors ciuilis & ſic ipſius profeſſores mortui Mundo iudicantur, & in eod. ſtatu permanentes cum ſint verè religioſi, proprium habere nou poſſunt. Vnde iure optimo Summus Pontifex potuit definire, & de facto definiuit, ut ipſi in ſtatu religionis perſeuerantes cõtrahere poſſint, & eorum matrimonium iure optimo irritauit, uon enim conueniunt, & in vna ſede morantur, quam eſſe religioſum, & monachum, & priuilegijs religionis gaudere, & eſſe vxoratum, & rei vxoriæ indulgere: & ita Greg. Decimus Tertius, in eadem conſtitutione hos, qui peractis duobus annis probationis tria vota ſimplicia, paupertatis, caſtitatis, & obediẽtiæ emiſerunt, vocat, & definit eſſe verè religioſos, Quod certè ex opinioue Scoti *a* maximè confirmatur, cum teneat per votum ſimplex religionis fieri traditionẽ reſpectu Dei, ſicut fit per votum ſolemne reſpectu Dei, & hominum, & à fortiori hoc erit aſſerendom in voto ſimplici publicè emiſſo; iu hac ſacra religione approbata, iu qoa promittitur obedientia perpetua publicè, irreuocabiliter ex parte promittẽtis, licet ſit reuocabilis ex parte admittentis ipſam obediẽtiam, & ſic poteſt dici, quod in his religioſis Societatis, cum tria vota ſimplicia emittaot, contingit iuueniri qoodam modo traditionem reſpectu Dei, & hominum ſicut inueoitur in voto ſolemni reſpectu Dei, quia ipſi ſe, & ſua illi per votum tradiderunt reſpectu hominum, quia ipſis publicè obedientiam promiſerunt: ita quod Summi Pontifices definiuot eos in apoſtaſiæ crimen, & excommunicationem ipſo facto incurrere, ſi à Societate decederent, aditunique illis ad profeſſionem in ordinibus etiam mendicantibus denegarunt, irritamque, & nullam eſſe, ita definiunt Gregorius Decimus Tertius, Kalendis Februarij anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecundo. Motu Proprio, & ex certa ſcientia, qui inter alia definiuit ipſos eſſe verè, & propriè religioſos & octauo Kalendas Iunij anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto: id ipſum iterum definiuit, vt ex diplomatibus eadem die relatis, ac publicatis couſtat, & ſupra latè iu primo *b* tomo dictum eſt.

a Scot in 4 d, 31. q. vnic.

b 1. Tom. q. 1.

ARTICVLVS VII.

Vtrum per profeſſionem in religionibus militaribus emiſſam ſoluatur matrimonium ratum.

RESpondeo dicendo, qood loquendo de Clericis profeſſis in religionibus Militaribus, non eſt dubitandum ipſos eſſe verè, & propriè profeſſos, & ideò omnia iura, quæ loquuntur de Regularibus licet non comprehendant milites, ſiue Equites Commendatarios, comprehenduntur tamen ipſos Clericos profeſſos Crucem portantes, atque ideo quando Alexander Sextus in Bulla Confirmationis, quæ habetur in regula Sancti Iacobi decreuit, vt imponentes manus violentas in Fratres, & Sorores, ordinis Sancti Iacobi, incidunt in pœnam Canonis, *Si quis ſuadente*. Aliqui viri docti intelligunt hoc procedere de ipſis Clericis, & monialibus, quia vtrique ſont verè religioſi, & non de Commendatarij, qui fallun tur, vt conſtat ex Bulla Alaxandri Terij. Confirmatoria huius ſacræ religionis, cuius tenorem refert Licentiatus Didacus *b* de la Moia religionis Sancti Iacobi alumnus, in libro quem de hac religione nouiſſimè edidit. Vnde ad quæſtionem propoſitam redeuntes dico, quod profeſſio Clericorum huius ordinis dirimit ſine dubio matrimonium ratum & nõ conſummatum cum per profeſſionem in religione approbata dirimatur. At verum per profeſſionem militum iu religione Sancti Ioannis Baptiſtæ dirimatur matrimonium ratum inter Doctores, maximè ventilatur, adeo quod licet doctiſſimus Soto, olim dixerit eſſe vere religioſos, tamen idem auctor alibi *c* aſſeruit non eſſe inter veros religioſos connumerandos, & propterea per ingreſſum, & profeſſionem huius ordinis non diſſolui matrimonium ratum nõ conſummatum, quam opinionem, ego minimè tenere auderem, licet enim Papa cum ipſis poſſit diſpenſare, vt habeant vxores, ſicut de facto diſpenſauit cum profeſſoribus in alijs militijs, hactenus tamen cum his non diſpenſauit, & ſic hi promittunt ſolenniter obedientiam, paupertatem, & abſolutè caſtitatem, & non caſtitatem coniugalem, quam aliorum ordinum militarium Equites profitentur. Ita tenet Nauarrus, *d* & per conſequens eorum profeſſio dirimit matrimonium ratum, non conſummatum, vt tenet Corduba. *e* De cæteris autem militibus Ordinum D. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, nullo modo poteſt dubitari eorum profeſſionẽ non dirimere matrimonium ratom, cum non promittãt caſtitatem abſolutè, ſed caſtitatem cõiugalem, quod nihil aliud eſt, quàm quod non debent cognoſcere alias fœminas præter ſuas proprias, & legitimas vxores. Et quod eorum profeſſio non dirimat matrimonium ratom, tenent Aragon *f* Ouaudro, Petrus de Ledeſma, & Henriquez.

b Didac. de la Mota. li. 12. p. 4. nu. 47.

c So. in 4. d. 27 q. 1. ar. 4.

d Nau. dict. vol. dit. Eccl. in fi.

e Cord. de caſib. conſcient. q. 18.

f Ara. 2. 2. qu. 88. ar. 11. pa. 1027. colum. 1 Ouan. in 4. d. 78. propoſ. 30. in vlti. verb. Led. in addit. ad 3 p. q. 6 1. a. 2 d. 4. p. 593. Hẽr. de ſacrã. l. 11. c. 8. § 6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum oblati Religionum poſſint contrahere matrimonium.

RESpondeo dicendo qood oblati ſunt hi, qui abſque religionis profeſſione ſe ipſos perpetuo Monaſterio obtulerunt ſicut tradunt Cardinalis, *g* & Abbas & ſentit Lappus, eſt enim neceſſaria perpetua oblatio, vt conſtat ex iure *h* & tradunt communiter Doctores, qui vero mutatio habitu non manẽt in ſæculo, ſunt propriè perſonæ Eccleſiaſticæ, qui autem in ſæculo manent, non propriè, ſed largè perſonæ Eccleſiaſticæ nuncupantur, vt tradit quædam Gloſſa *i* vbi Cardinalis, Abbas, & Doctores Capella Toloſana, vbi Auſrerius, & Panormitanus, & Socinus tractant; an obligatus ſit exemptus à iuriſdictione Iudicis ſæcularis, & quod oblatns, qui habitum non mutaoerit, poſſit matrimonium contrahere, eadem Capella *K* Toloſana aſſerit, cui ſententiæ libenter aſſentitur doctiſſimus Couarruuias *l* opinans id ipſum in quocumque oblato, qui votum caſtitatis non emiſerit, tacitè vel expreſſe, etiamſi habitum ſæcularem mutauerit, non enim eſt aliquid quod in hac ſpecie matrimonij vinculum impediat.

g Car. in Cle. 1. de decim. co. pen. Abbas in c. non eſt de ui. Lappus alle. 829.

h c. per exemptionẽ de priu. l. 6. c. cum plãture, §. vlt. ca. tuarum, & vbi abbas de priuil.

i Gl. v. mutato habitu Car. Abb. & Doct. in c. vt pri. l. 6. c. pen. de pri. Tol p 6. vbi Aufrer. Pan. & Soc. in c. 2. de for. comp.

K Capell. Tol. 8. nu 33.

l Cou. in c. alma matera 2. p. § 2. nu. 8.

QVAE-

QVAESTIO II.

De matrimonio quo ad eius miniſtrum, & diſpenſationem in gradibus prohibitis in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum religioſi excommunicentur miniſtrantes Sacramentum matrimonij, ſine licentia parrochi.*

2 *Vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare in aliquibus impedimentis matrimonij dirimentibus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Religioſi excommunicentur miniſtrantes ſacramentum matrimonij ſine licentia Parrochi.

a Clem. reli. de priuil.

Reſpondeo dicendo, quod in quadã Clementina *a* definitur, quod religioſi, qui matrimoniũ ſolemnizare præſumpſerunt non habita ſuper his Parrochi licentia ſpeciali excommunicationis ſententiam incurrunt ipſo facto per ſedem duntaxat Apoſtolicam abſoluẽdi. Quod intelligitur quando ſolemnizant matrimonia benedictione nuptiali. Aduertendum tamen, quod Gloſſa *b* ait, quod ſufficit ad excuſationem Religioſi, ſi alienus Parochianus dicat ſe habere licentiam à proprio ſacerdote. Quod punctum ſatis diſputat Gloſſa, & intendit diſtinguere inter forum contentioſum & forum Pœnitentiale, vt in foro contentioſo non credatur dicent ſe habere talem licentiam, in foro autem pœnitentiali credatur, quia non eſt præſumendus quis immemor ſuæ ſalutis. Et licet Ioannes de Lignano, pro vt refert Ioannes à Capiſtrano *c* dicat, quod Stephanus concordat cum dicta Gloſſa, Ioannes tamen de Imola *d* dicit ſe habere Epiſtolam Stephani tenentis contra dictam Gloſſam, pro vt refert idem Capiſtranus, & reſpondet ad contraria, quod loquuntur de Sacramento Pœnitentiæ, & confeſſionis, quod datur in occulto, Sacramentum autem matrimonij datur in publico, & ideo probationes requiruntur, pro iuſtificatione autem huius differentiæ adducitur ſimile ex eo, quod habetur in quadam decretali *e* vbi Clericus peregrinus admittitur in occulto, ſed non in publico ſine literis dimiſſorijs celebrare. Et ideo Capiſtranus, ait quod in ſimili religioſus non debet eſſe nimis credulus argumento quarundam legum *f* & ait, quod ſemper conſuluit religioſis, ne facile credant dicentibus ſe habere licentiam, niſi eis conſtet per legitima documenta, ne ſe illa queant excommunicatione prædicta, nam ſi in criminalibus cauſis requiruntur probationes luce meridiana clariores iuxta quandam legem *g* multo magis debet requiri maior cautela ad euitandum hoc periculum maius: qui Capiſtranus ait contra Gloſſam, *h* quod licet, non ſufficiat licentia generalis data parochiano, vt à quocunque poſſit recipere ſacramenta, ſed eſt neceſſaria ſpecialis, vt religioſus adminiſtret hoc Sacramentum matrimonij, ſufficit tamen in licentia generali, vt fiat mentio huius ſacramenti conferendi, licet in ea non fiat mentio de religioſis.

b Gloſ. in d. Clem.

c Capiſtra. in tract. de exco. qui habetur tom. 14. tract.

d Imol. ibid.

e c. tua de cler. pereg.

f L. 2. ff de ſal. tuto. iun. l. 1. ff de eo quod ſactum erit. l. in tur. in prin. ff. de maiorib.

g L. fin. C. de probat.

h Gl. in d. Cle. v ſpeciali.

ARTICVLVS II.

Vtrum poſſint Regulares Prælati diſpenſare in impedimentis matrimonij.

Reſpondeo dicendo, quod Epiſcopi, & per conſequens à fortiori Prælati Religionum prohibentur diſpenſare in gradibus prohibitis, tam conſanguinitatis, quàm affinitatis, vt notat Syluester *i* verum eſt tamen, quod refert Roffenſis *K* in libello de cauſa matrimonij Regis Angliæ, quod Leo. X fratribus Auguſtini Ordinis conceſſit per totum orbem Chriſtianum, quemadmodum in eius Bulla palam continetur, quod cum his, qui in primo gradu affinitatis ſcienter, aut ignoranter cõtraxerunt modo notorium id non fuerit, neque in iudicium productum diſpenſare valeant, & de nouo contrahant, & in eodem item matrimonio contracto remaneant prole etiam legitima. Hæc Roffenſis. Cuius teſtimonio certè credendum eſt propter eius maximam ſanctitatem, ſiquidẽ pro fide Catholica gladijs impiorum occubuit: ſed tale priuilegium non video eſſe in vſu imo doctiſſimus Pater Vega legens Sacram Theologiam in hoc Conuentu S. P. N. Franciſci Salmanticenſi aſſeruit ſe credere hoc priuilegium non fuiſſe vniuerſaliter conceſſum, ſed pro aliquo caſu particulari tantum indultum, quo caſu ceſſante iam ipſummet ceſſauerat, non enim credendum eſt ſummum Pontificem Religioſis quoad ſæculares conceſſiſſe, id quod Epiſcopis nunquam legitur fuiſſe generaliter elargitum.

i Syl. v. caſus caſ. 41 c. literas de reſt. ſpo lia. c. nõ debet de conſang. & affin.

K Roffen. in libel. in prin. in fin. primi folij.

QVAESTIO III.

De mendicitate, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Vtrum religioſi potentes labore manuum ſuarum victum quærere, poſſint mendicando id ipſum quærere.*

2 *Vtrum mendicitas fratrum Minorum, & Prædicatorum ſit meritoria.*

3. *Vtrum fratres Minores ex vi ſuæ regulæ teneantur ad mendicitatem, ſeu ad viuendum de eleemoſynis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Religioſi potentes labore manuum ſuarum victum quærere, poſſint mendicando id ipſum quærere.

Reſpondeo dicendo, quod D. Th. *l* latiſſimè diſputans concludit, non teneri laborare vltra ſtatum Regulæ manibus: tum quia nullo præcepto naturali, neq; diuino præcipitur laborare manibus qui alias honeſtè ſine alterius iniuria poteſt ſuſtentare ſe, & ſuos, quos de præcepto alere tenetur, tũ quia dicta D. Pauli, quæ contra hoc citari ſolent, & in effectu habent, Non manducet, qui non laborat, non probant, quem abſolutè teneri laborare manibus, ſed ob cauſam vt tollat otium vitioſum, & ſuſtentet ſe, & ſuos decenter ſecundum ſtatum ſuum ſine alterius iniuria, & ita ceſſant illius dictatum quia intentio S. Auguſtini, qui etiã contra hoc allegatur in libro de opere Monachorum, eſt improbare errorem dicentium non licere

Mona-

l Tho. opus 19. c. 5. & 22 qu. 187 art. 3.

Digitized by Google

Monachis manibus laborare, non autem eos obligare ad ſic laborandum, ſi alias ſine otio vano, & alterius iniuria viuere poſſunt: tum quod D. Thomas *a* laudat paupertatem aſſumentes & ex humilitate mendicare volentes, licet manibus non laborent, nec bonis renuncient, nam ſi bona renuncient, id à fortiori aſſerendum, etiamſi non fiant Regulares, ſed remaneant homines ſæculares ipſi renunciantes quod exemplo Eliſæi *b* à Diuus Ambroſius *c* relato confirmatur.

a Tho. vbi ſup.
b 3. Reg. 19.
c c. Domin. 86. diſt.

Ex quibus infert Nauarrus *d* non peccare illum, qui ad ſe in humilitatis, & patientiæ virtute exercendum habitum pauperis ſuſcipit, & mendicando aliquem pium locum longinquum viſitat, etiamſi nullum paupertatis votum emittat, nec ſua bona pauperibus diſpertiat, quod ait certe in hunc vſq; diẽ non ſatis animaduertiſſe, imo conſenſiſſe multis reprehendentibus peregrinos alienis impenſis, id eſt, eleemoſynis mendicando peregrinantes, quos per leges *e* Cæſareas, & decreta *f* Sanctorum concludit Calderinus *g* eſſe puniendos, præſertim ſi ſacris ſunt initiati. Quod tamen non procedit in his, qui oportet prædictam cauſam mendicant, quia per talem mendicitatem eorum nihil honoris perit Clero.

d Nau in c. nõ dicatis nu. 37.
e Leg. 1. C. de men. vil. l. 11
f c. diaco. 5. 93 diſt
g Cal. conſ. 1. de vit. & hon. Cler.

ARTICVLVS II.

Vtrum mendicitas fratrum Minorum, & Prædicatorum ſit meritoria.

RESpondeo dicendo, quod Alexãder Papa declarauit, quod mendicitas fratrum Minorum, & Prædicatorum eſt meritoria, & quod prædicti fratres tam ab his, quibus prædicant quàm ab alijs, poſſunt petere & recipere eleemoſynas. Ac quod illi poſſunt huiuſmodi eleemoſynas eiſdem fratribus ſalubriter elargiri. Ita habetur in libro, Monumenta *h* Ordinum. Sed oportet hoc breuitate probare, vt huius diffinitionis veritas clarior fiat. Nam ſuper erogatione meritorium eſt de eleemoſynis, & de mendicitate reſpectu eorum, qui relictis omnibus efficiuntur mendici propter Chriſtum cum apud Matthæum *i* legatur, Conſuluiſſe Chriſtum cuidam, *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus*. Supradicti autem fratres iam omnibus diſtributis nihil habent, & intendunt ſpirituale Eccleſiæ; ſuper erogatione enim ſe humiliant viuendo de humiliter mendicatis, & eleemoſynaliter petitis, & habitis, cum poſſent ſine tanta abiectione, humilique verecundia, etiam ſine labore manuum ſibi debitum ſtipendium aliter petere, & recipere & viuere ſicut alij Clerici Præbendati, ſi Eccleſiaſtici fierent, ergo ex prædicta humilitate, & contemptus amore propter Chriſtum egere, & mendicare meritorium, & Euangelicum conſilium eſt. Item ſecundo id patet, quia ex Euangelio tales mendicantes laudãtur, nam vbi Latina verſio habet apud Matthæũ. *k Pauperes ſpiritu*. Litera Græca habet. *Beati mendici*, vt ait Chryſoſtomus Doctor Græcus. Item tertio idem patet exemplo Chriſti, nam Chriſtus, fuit mendicus aliquando non viuens de labore manuum ſuarum corporali, vt patet in Pſalmus. *l* Ego mendicus ſum, & pauper, vt ait Diuus Chryſoſtomus ſuper eum, & tradit Diuus Thomas *m* quod non in perſona Dauid qui, non fuit mendicus, ſed in perſona Chriſti hoc dicitur. Conſonat Auguſtinus ſuper illud Pſalmi de Iuda Iſcariote loquens, Perſecutus eſt hominem inopem, & mendicum, id eſt, Chriſtum. Et Hieronymus ad Nepotianum dicit, quod Chriſtus, vt pauper cibo veſcebatur alieno, quia ſcilicet de eleemoſynaliter oblato, licet non ſemper oſtiatim mẽdicato ad humilitatis exemplum vixit, vt erat perſona particularis, & ſæpe id innuitur in Euangelio, *n* vbi mendicauit pullum, & aſinam, & videtur mendicaſſe victum à mulieribus miniſtrantib. in via, & hoſpitium à Zachæo, vt exemplum cæteris daret.

h In 1. impreſſio fo. 26. conc. 15.
i Matth. 19.
k Matt. 5.
l Pſ. 39.
m Tho. 2. 2. q. 187. art. 4 & 5.
n In 22. cap. 8. & 8.

Verum eſt, quod vt mendicitas horum fratrum ſit licita, & meritoria, oportet aliqua concurrere. Primum eſt, quod ipſi fratres paucis ſint contenti, & velint aliquo carere, & pati penuriam, & nolint habere certum victum ſuum, & veſtitum ordinarium, & indifferenter, & quod quando carent, non murmurent, ſi enim aliquid horum deficiat, mendicitas non erit meritoria, & dum eum ſtatum aliqui ſumpſerunt, & reſilire non poſſunt poſt profeſſionem, illicitum eſt, & continuum peccatum permanere in tali voluntate culpabili, & cum tali propoſito mendicare ad ſuperfluitatem, ſed tenentur deponere talem culpabilem voluntatem, & paucis, vt pauperes debent eſſe contenti, ſtultum eſt, & irrationabile ſua dimittere, quibus licitè vti poterant, & aliena cum auiditate quærere, & cum ſcrupulo peccati manducare panem. Vnde Gregorius in paſtoralibus dicit, quid eorum morte infœlicius, quibus de largitate naſcitur auaritia & peccatorum ſeges, quaſi ex virtutum ſemio procreantur. Item quid riſu dignius quàm quærere cum auiditate maxima, labore, in fœlicitate, & contemptu, & mala conſcientia ea, quæ liberaliter dimiſſa ſunt? Quid eſſet ridiculoſius, quam ſarcinam temporalium propriorum reijcere, & alienorum tam auide quærere? Certe hi ſunt, qui relinquunt ſua vt ſtulte, & laborioſe contemptibiliter, & culpabiliter ad infernum capiant aliena, cum ſit, vt ait Gregorius *o* proprie, indiſcrete diſtribuentes non ſolum ad impatientiæ murmur prorumpunt, ſed cogente inopia vſque ad auaritiam deuoluantur, cum hypocriſi autem, & mendacio oſtiatim mendicant, ſignum veræ mendicitatis præ ſe ferentes ad ſuperfluitatem ſemper anhelantes, & dum paupertatem, quam non habent, oſtendunt, quod ipſis datur pauperibus indigentibus vſurpatur. Secunda conditio, quæ requiritur ad licitè viuendum de mendicitate vel eleemoſinis eſt, quod tales mendicantes recompenſent aliquo modo in ſpiritualibus. Quod probatur, nam omnes Doctores ſuper illud Apoſtoli, *p* Qui non laborat, non manducet, tenent illicitam eſſe mendicitatem exiſtentibus corpore ſanis potentibus laborare, niſi in ſpiritualibus recompenſent vt potè in ſermonibus, in officio diuino, orationibus, & in vita religioſa, approbatur enim mendicitas, non vt mendicantes otio vacantes, ſed vt melioribus exercitijs debite occupentur, vt optimè ait Diuus Thom. *q*

o Greg. in paſt. 3. adm. 21.
p 2. ad The. 3.
q Tho. 2. 2. q. 188 art. 3. & 4 & 5.

ARTICVLVS III.

Vtrum fratres Minores ex vi Regulæ teneantur ad mendicitatem, ſeu ad viuendum de eleemoſynis humiliter eas petendo, & acceptando, ſine vllo iure ciuili ad eas petendo.

RESpondeo dicendo, quod fratres Minores, ex quo nullum ius ciuile, ſiue actionem, nec reditus, nec prouiſiones longas ex vi ſuæ Regulæ habere-

Digitized by Google

re poſſunt, ex vi ſuæ Regulæ teneotur ad mendicitatem, ſeu ad viuendum de eleemoſynis humiliter eas petendo. Et probatur inſuper, nam tenentur ipſi fratres prouidere ſibi ad vſum moderatum neceſſitatum ſuarum modo alias licito, & non reſtat vllus alius modus licitus illis, niſi per viam eleemoſynæ petere, aut accipere oblata, ſeu neceſſaria ad victum, & veſtitum, & executionem officiorum ſtatus Minorum, ergo tenentur viuere de eleemoſynis, ſeu de mendicitate, nam mendicare eſt ſolo titulo neceſſitatis ſiue actione aliqua ciuili petere neceſſaria, ad quod tenentur dicti fratres ex vi ſuæ Regulæ, & ſic tenent communiter omnes Scriptores ſuper dictam regulam, & hoc conſtat ex declaratione Nicolai *a* III. & Clementis V. Nam quantumcunque dictis fratribus iure naturali, vel diuino, vel alio quocumque modo aliquid debeatur pro Miſſis, Sermonibus, exequijs aut pro alijs exercitijs ſpiritualibus, aut corporalibus, aut pro quacumque alia cauſa, ipſi tamen fratres non poſſunt id recipere, aut petere, niſi purè eleemoſynaliter, ſine vllo titulo iuris ciuilis ex parte ipſorum pro vt reſoluit doctiſſimus Corduba *b* ſuper dictam Regulam. Vnde eorum fratrum mẽdicitas dicitur incerta, quia ſcilicet non habet certitudinem ciuilem, & nullum ius neque actionem, in re, quæ ipſis eleemoſynaliter datur, quamuis habeant certitudinem probabilem, moralem, & ſic poſſunt habere certas eleemoſynas, quas ſolent aliqui domini, aut communitates ipſis facere, cum poſſint habere certas eleemoſynas moraliter, non autem certas ciuiliter, pro vt idem Corduba *c* att.

a c. exijt. qui ſeminat. § verbor. ſig. lib. 6. Cle. exiuit de paradiſo eodẽ tit.

b Cord. ſup. reg. c. 1. q. 1. c. 6. & q. 1. & 3. & q. 10.

c Cord. in d. q. 10 in 4. tomo.

Ex his infertur, quod poſſunt dicti fratres recipere domus ab aliquibus dominis tẽporalibus prębentibus omnia neceſſaria ad victum, & veſtitum ſine eo, quod oſtiatim hæc petantur, præcipue in locis, vbi etiamſi oſtiatim mendicentur, minimè ſuppeditabuntur, cum hæc omnia à dictis dominis nõ actione aliqua ciuili petantur, ſed per viam eleemoſynæ ab ipſis quotidie cum maxima ipſorum fratrũ verecundia mendicentur, ſucceſſores enim horum dominorum, & illi ad quos pertinet hæc dare, ſæpe contingit, vt ſint indeuoti, & omnia murmurando tribuant, ſæpe etiam contingit, vt zelẽt magis reformationem fratrum, quam ipſorum moderatã refectionem fingentes ſuo zelo auaritiæ miſto ipſos fratres debere eſſe ſicut Angelos Dei, qui ijs neceſſarijs ad vitam minimè indigent, propter quod ego nunquã conſulerem, vt in noſtra religione Minorum ſumantur Monaſteria in locis, vbi quotidianis mendicationibus à vicinis ipſorum locorum non poteſt ſperari poſſe tranſigere vitam, cum ea, quæ à dictis dominis, & eorum ſucceſſoribus dantur, non valeant peti ciuiliter, ſed tantum eleemoſynaliter mendicando. Aliquando autem cõtingit, vt ipſi Domini fundent vincula, aut capellas cum magnis reditibus, aut eos reditus relinquant alicui Confratriæ aut Collegio Piorum cum obligatione, vt ipſis fratribus omnia neceſſaria ſuppeditentur quia acceptantes dicta legata cum prædicto grauamine obligantur in conſcientia ipſis fratribus prouidere, ipſi tamen fratres minimè id in iudicio petere poſſunt, cum ſint incapaces cuiuſcumque actionis ciuilis, poſſunt tamen implorare officium iudicis, qui iudex imploratus ex officio non ad petitionem iuridicam ipſorum fratrum poteſt compellere, & ſupradicta adminiſtrare iuxta ea, quæ in ſuperioribus dicta ſunt. Et fratres ex dictis poſſunt recipere ſupradicta tantum per viã eleemoſynæ, & licet ſit certa, ipſa tamen certitudo eſt moralis, non tamen ciuilis, & ipſi non ſunt incapaces eleemoſynę moraliter certę. Vide alia circa hanc materiam in quæſtione *d* de eleemoſyna in ſecundo tomo.

d 2. tomo.

QVÆSTIO IIII.

Quantum ad Miſſam in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrum clerici ſæculares poſſint contra voluntatem religioſorum Miſſas, & exequias in ipſorũ monaſterijs celebrare & è contra.*

2 *Vtrum religioſi poſſint dicere vnam Miſſam pro alia commendata.*

3 *Vtrum ſacerdos relinquens Miſſam inceptam ſit excommunicatus.*

Multa circa celebrationem Miſſarum dicta ſunt in primo tomo *e* nunc autem pauca remanent dicenda per articulos infra poſitos diuiſa.

e 1. to. q 43.

ARTICVLVS I.

Vtrum Clerici ſæculares poſſint contra voluntatem religioſorum Miſſas & exequias in ipſorum monaſterijs celebrare, & è contra.

RESpondeo dicendo, quod *Clemens Quintus, prohibuit ne quis in Eccleſijs fratrum Minorum ſolemnia, vel pro animabus eorum qui ad loca eorum tumulandi deferuntur ibidem exequias celebrare ſine eorum fratrum aſſenſu, & voluntate præſumat.* Ita habetur in libro, *f* Monumenta Ordinum.

At Leo X. in Concilio Lateranenſi hoc reuocauit ſtatuens, quod tam Prælati Eccleſiaſtici, quam Presbyteri ſæculares, qui vinculo excommunicationis ligati nõ fuerint, Miſſas in Eccleſijs quorumlibet fratrum deuotionis cauſa celebrare volentes celebrare poſſint, ipſique fratres tales celebrare volentes libenter recipere debeant. Ita habetur in ſupplemento. *g*

f In 1. impr. fo. 38. & in 2. fo. 141. conceſ. 336. & in tra ſla. lib. ord.

g Supp. fo. 21. conc. 70.

Et aduertendum, quod *Bonif. IX. conceſſit patribus Predicatoribus prohibendo, ne ſcilicet Prælati Eccleſiarum, aut alij, quicumque eos impediant quo minus Miſſas, & alia diuina officia in Eccleſiis ſuis quotidie celebrare, ac oblationes in ipſis Miſſis, & ad corũ altaria prouenientes liberè, & integraliter recipere, & eorũ vſus iuxta ordinis dicti morem conuertere poſſint ſub excõmunicatione ipſo facto in contrariæ facientes.* Ita habetur in eodem Ordinis ſupplemento. *h*

h Sup. fo. 118

ARTICVLVS II.

Vtrum Religioſi poſſint dicere vnam Miſſam pro alia commendata.

REſpondeo dicendo, *quod Leo X. conceſſit vt quãdo fratribus Minoribus commendantur Miſſa, quæ vulgo appellantur de reuelatione de ſancto Amatore & de conſolatione cu certis cãdelis, vel alia ſimiles, vel quæ non diſcõtinuentur ſatisfaciant fratres prædicti dicẽdo illas Miſſas ad quas magis diſpoſiti fuerint, maximè de officio de quo illo die recitant, & ad prædictas tali modo recõmendatas nullatenus teneantur, præcipue cũ videatur hoc quadã ſuperſtitione ſonare.* Ita habetur in ſupplemento

a Supp. fo 93. conce 289.
b Coll. in cõ. ti. Miſ. 3. quo admodũ, § 13.

plemento. *a* Occaſiooc huius conceſſionis ait collector *b* priuilegiorum Mendicantium, quod aliqui illam minus intelligentes arbitrati ſunt prædictam facultatem extendi ad quaſcumque Miſſas eis recommendatas, vt de Epiphania, de Natiuitate, vel piagis, ſeu de paſſione, &c. Quod tamen eſt omnino falſum propter multa. Primo, quia expreſsè litera conceſſionis loquitur de miſſis, quæ habent aliquam ſuperſtitionem annexam, pro vt ibi exemplificatur, neque obſtat illud, quod additur (*vel aliæ conſimiles*) Quia refertur ad ſuperſtitioſas immediatè exemplificatas, nec adhuc ait idem Collector pro omnibus in conceſſione exemplificatis, videtur tuta diſpenſatio præfata, ſeu declaratio, quia inter illas ſunt multæ nullam ſuperſtitionem habentes, vt Miſſæ Domini Noſtri & Dominæ noſtræ, ſeu aliæ, quæ in Miſſali continentur vt de tali Dominica, de tali Apoſtolo, ſeu Apoſtolis, vel alijs Sanctis. Secundo etiam quia à promiſſione, & obligatione licita, cuiuſmodi eſt de alijs Miſſis oon ſuperſtitioſis, non poteſt quis, poſtquam obligatus eſt, liberari, ſeu diſpenſari abſque conſenſu eius, cui ſe obligauit, aut ſine alia legitima cauſa, & ideo indubitanter tenendum videtur quod quandocumque aliqua Miſſa recommendator ſine admixtione alicuius ſuperſtitionis, debet dici, prout fuit recommendata, & acceptata, ſcilicet tam reſpectu officij, quam etiam loci, & temporis, & candelarum Hæc collector quæ certè iuridica ſunt, nam hæc conceſſio debet explicari

c Trid. ſeſſ. 22. de obſeruan. & obſer. in celeb. Miſſ.

iuxta decreta in Concilio Tridentino *c* decernente, ne ſacerdotes ritum, vel alias cæremonias, & preces in Miſſarum celebratione adhibeant præter eas quæ ab Eccleſia approbatæ, ac frequenti, aut laudabili vſu acceptæ ſunt, ac quarundam Miſſarum, ac candelarum certum numerum, qui magis a ſuperſtitioſo culto, quàm à vera religiooe inuentus, eſt, omnino ab Eccleſia remoueant.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ſacerdos relinquens Miſſam inceptam ſit excommunicatus.

d Nau. miſ. 86. de orat.

RESpondeo dicendo, quod Nauarrus *d* ait hanc quæſtionem fuiſſe agitatã in ſacro Romæ prætorio, cui ipſe reſpondet primo, quod tales oon incurrunt excommunicationem maiorẽ, nullus enim, qui colligit caſus, in quibus incurritur excommunicatio, vllam de hoc fecit mentionem, & non eſt dicendum aliquam pœnam ipſo iure incurri, niſi cum id exprimitur iure iuxta quandam Gloſſam *e* communiter receptam, & nullum videtur in toto corpore iuris communis tale ius inueniri. Præterea Concilium Toletanũ *f* quatenus habet quod huiuſmodi deſertor officij excommunicationis ſententiam ſuſtinebit, clarum eſt quod loquitur per verba futuri temporis, quæ non important pœnam ipſo iure impoſitam nihil facit contra hanc opinionem.

e Gl. in c ſi de iure pat.
f cap. nihil. 7. quæſt. 1.

Neque etiam contra hoc obſtat Decretum Macharij Papæ *g* quatenus ſtatuit, vt huiuſmodi Clericus a ſacro corpore, & ſanguine Domini ſit ſuſpenſus, in hoc enim decreto nullam de excommunicatione mentionem facit, ſed ſolum de ſuſpenſione, & non ab omnibus actibus ſpiritualibus, ſed ſolum à corpore, & ſanguine Domini, quod non ſufficit ad inducendam excommunicationem maiorem, imo neque ad excommunicationem minorem, quæ non ſolum priuat à communiooe Sacramenti Euchariſtiæ, ſed etiam ab omni participatione paſſiua omnium ſacramentorum iuxta quandam Decretalẽ *h* cum eis notatis.

g c. nullus de conſecrat. d. 1.
h c. ſi cele. de Cler. excom. miniſt.

Nec obſtat, quod excommunicatio minor videtur incurri octo, vel nouem caſibus, quos refert Innocentius, *i* quorum vnus eſt, quando fit peccatũ mortale, per quod quis à Sacra communione corporis Domini excluditur iuxta doctrinã D. Pauli *K* nã reſpondetur, quod in illis, quæ numerat Innocẽtius excepto vno, vel altero, non incurritur vera excommunicatio minor prout tradit Nauarrus *l* vnde Prælati Regulares inuenientes aliquem religioſum in hoc defectu comprehenſum & conuictum noo debent illum corrigere vt excommunicatum, ſed ipſum à celebratione Miſſæ per aliquod tempus iuxta menſuram delicti debent iudicare.

i Inno. in c. à nobis de ſen. excom.
K 1. Cor. 11. c. quod quiſ eſt de conſec. diſt.
l Nau. in manuali. c. 27. n. 25.

QVÆSTIO V.

De Monaſterijs ædificandis, & deſtructis in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum fratres Minores poſſint habere Monaſteria ſumptuosè ædificata.*
2 *Vtrum in Monaſterijs S. Claræ poſſint deputari fratres Minores pro temporalium adminiſtratione.*
3 *Vtrum Monaſterium authoritate Epiſcopi dicatum poſſit pro aliqua cauſa deſtrui: itaque non ſit vltra ibi nec alibi.*
4 *Quibus bona Monaſterij deſtructi debeant adiudicari.*
5 *An bona quæſita Monaſterio primo à quo translatus fuit religioſus quærantur ſecundo Monaſterio ad quod fuit translatus.*
6 *An Moniales monaſterij deſtructi translatæ ad aliud eiuſdem religionis recuperent bona quæ primo Monaſterio obtulerunt.*

De ædificatione Monaſteriorum multa diximus in ſuperioribus, *m* nunc autem quo ad materiam Monaſteriorum aliqua breuiter dicemus.

m Sup. 2. tit. 9. 49.

ARTICVLVS I.

Vtrum fratres Minores poſsint habere monaſteria ſumptuosè ædificata.

n Cle. exiuit de parad. ar. 7. §. hinc eſt &c.

RESpondeo diceodo, quod non, niſi adſit rationabilis & debita Papæ diſpenſatio, prout Clemens. *n* V. in quadam Decretali determinat. Dixi, niſi adſit rationabilis, & debita diſpenſatio. Vnde fratres Minores ad tollendum omne ſcrupulum eam à Leone X. obtinuerũt, qui ait.

Nos igitur attendentes quod domorum, & aliarũ rerum tam pro diuino cultu quam pro communi vſu veſtro vobis conceſſarum, ſolũ ad vſum & non ad fructum, neq; poſſeſſionẽ cedunt, neq; ea ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ mandato alienare poſſitis, atq; ad eandem Sedẽ illa omnia, quæ de nouo noſtri prædeceſſores fecerunt in proprietatẽ dictæ ſedis recipimus pertineant, & quod ex domorum amplitudine aut paramentoru multiplicitate, nihil magis veſtris cõmoditatibus corporalibus adijciatis veſtris in hac parte ſupplicationibus inclinati authoritate Apoſtolica tenore præſentiu declaramus, & decernimus. Vos illorum tantum eſſe cuſtodes, non poſſeſſores, & propterea illis abſque veſtræ profeſſionis macula aut violatione, cum deceat iuxta ſolemnitatum celebritatem, & ſolemnioribus offitijs, decentioribus paramentis diuinam honorare Maieſtatem, & ipſis cultum munificare, & alijs, quibus tam Ordo, quam fratres vtuntur communiter, vel diuiſim vti, & potiri, liberè, & licitè poſſe, prout etiam felicis recordationis Iulius Papa II. prædeceſſor noſter fratribus eiuſdem Ordinis, & familiæ Regni Angliæ ad inſtantiam Chariſſimæ in Chriſto

filiæ

Digitized by Google

filiæ noſtræ moderna Reginæ Angliæ illuſtris conceſſiſſe dicitur & ſic perpetuis futuris temporibus ordine, & familiæ veſtris ab omnibus illius fratribus teneri & obſeruari debere volumus & mandamus, non obſtantibus cõſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis ac ipſius Ordinis ſtatutis etiam iuramento, ſiue profeſſione firmatis, & alijs in contrarium facientibus quibuſcunque. Ita habetur in Ordinis ſupplemento. *a*

a Suppl. f. 15 conceſſ. 54.

Circa quam conceſſionem eſt notandum quod Leo. X. loquitur de domibus ædificijs & Eccleſijs Minorum ſumptuoſis, quæ in ordine conſtruuntur per alios, aut etiam per ipſos fratres, & in eis, in foro conſcientiæ poſſunt inhabitare, cũ Clemens *b* V. decreuerit, & præceperit ſub excommunicatione, ne talia loca relinquant ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, ergo licite poſſunt in eis inhabitare, vt etiam Sãctus Bernardinus *c* in ſua epiſtola declarauit. Vtrum autem fratres poſſint procurare prædictas domus ſumptuoſas in quæſtione *d* de ornamentis Eccleſiaſticis dicetur.

b Cle. exiui de pœnis.

c Ber. in epi. art. 4.

d In 3. to. q. 35.

ARTICVLVS II.

Vtrum in monaſterijs Sanctæ Claræ poſſint deputari fratres minores pro temporalium adminiſtratione.

RESpondeo dicendo, *quod Innocentius Quartus ſtatuit quod in monaſterijs monialium, in quibus prædicti fratres Minores deputati fuerint pro ſeruitio Monialium in ſpiritualibus duntaxat deſeruiant & Iuriſdictioni, & Correctioni miniſtrorum ſuorum, ſicut & alij pareant, & obediant.* Ita habetur in monumentis *e* Ordinum.

e In 2. imp f. 2001. conc. 425.

Circa quam cõceſſionem ſunt notanda illa verba (*in ſpiritualibus duntaxat*) per quæ ſatis clarè innuit Summus Pontifex quod non vult fratres pro temporalibus deputari, dictio enim (duntaxat) exponitur per affirmatiuam, cui adiũgitur, & negatiuam aliorum, nam vt omnes Logici docent. Hæc præpoſitio, Petrus tantum currit exponitur per has duas propoſitiones, Petrus currit & nullus alius à Petro currit, vt omnes etiã Doctores *f* vtriuſque iuris communiter affirmant. Vnde prædicta verba (in ſpiritualib. duntaxat deſeruiant) ſic ſunt explicãda, in ſpiritualibus deſeruiant, & in nullis alijs ab ſpiritualibus deſeruiant. Vnde non poſſunt Prælati ſuperiores ipſos fratres Minores pro temporalibus monialium Sanctæ Claræ conſtituere, & aduertẽ, quo rigore Summus Pontifex Innocentius IIII. hoc illis præcipit addens prædictæ cõſtitutioni verba ſequentia. *Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire ſiquis autẽ hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotẽtis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.* Quæ verba peccatum mortale denotant in tranſgreſſione prædictæ conceſſionis, prout dicunt communiter Doctores.

f Doct. in ca. Eccl. Butr. de cauſ. poſſ. & propri. & in l. Gallus, § & quid ſi tantũ, ff. de liber. & poſth.

Et licet hæc dictio taxatiua, in materia non lata non excludat caſum habentem eandem rationem, prout tradunt Gloſſa *g* vbi communiter Doctores, Maximè Franciſcus de Ripa, eo præſertim caſu quo vero ſimiliter princeps interrogatus idem reſpõdiſſet, argumento eorũ, quæ tradit quædam Gloſſa, *h* & latiſſimè Tiraquellus, & Albertus de Pergamo, & tradit etiam Otalora. In materia tamen, de qua agimus, quæ non eſt lata, ſed ſtricta iuxta præcepta Apoſtolica, & regulam Patris noſtri Frãciſci, & declarationes Pontificum prohibentia ipſis fratribus non ſolum ingreſſum, ſed etiam acceſſum ad monaſteria Monialium, dictio (duntaxat) ad caſum ſimilẽ minimè debet extendi, & caſus, de quo agimus, diſſimilis multo eſt, & à Summo Pontifice minimè intentus, & à Sacris Canonibus ipſis fratribus prohibitus. Si enim pro temporalibus Monialium poſſint deputari, neceſſe erit ipſis aliquem in iudicio conuenire, & ratiocinium ciuile, vt æconomi ipſarum Monialium, & ſuarum poſſeſſionum à debitoribus petere, quod ſæpe ſæpius, ſine contractatione pecuniæ minimè fieri poteſt, quæ à fratribus Minoribus maximè ſunt aliena, vltra quod neceſſario debet locare poſſeſſiones ipſarum Monialium, vendere triticum, & alia, quæ ex dictis poſſeſſionibus colliguntur, quę omnia nemo ignorat eſſe contra ipſorum fratrum ſtatum, & abſtractam à temporalibus profeſſionem, vt in ſacris Canonibus, *i* & Bullis Apoſtolicis expreſſè continetur. Et Bulla Syndicorum ipſorũ fratrum hoc ſatis indicat. Cernentes enim Summi Põtifices fratres Minores incapaces eſſe ad alienandũ, vendendum, & diſtrahendum, & commutandũ ea, quæ ipſis in teſtamento relinquuntur, ſtatuerunt, vt nomine Sedis Apoſtolicæ (cuius ſunt omnia, quæ ipſis fratribus liberaliter dantur) Syndicus quidam, & procurator conſtitueretur, qui nomine eiuſdẽ Sedis Apoſtolicæ prædicta munera ad vſum & vtilitatem fratrum exerceret adeo quod prælati fratrum Minorum non poſſunt petere rationem ciuilem villicationis ſuæ ab ipſo Syndico.

g Gl & Doc. vbi Rip. in l. in his ſolet C. de reuo. dona.

h Gl & Doc. in l. tale pactũ §. 1 ff de pact. Tiraq in l. ſi vnquã, in pr. C. de reuo. dona. Alber. de præp. 2 p. n. 6. Orta. de nobi. 4 p. c. 3. n. 14.

i cap. exijt de verb ſign. l. 6. d. Cle. exiuit.

Dices, quod ipſi fratres Minores quando vt œconomi monaſteriorum conſtituuntur, nullum habent dominium, neque proprietatem, ratione cuius poſſimus affirmare ipſos contra eorum arctiſſimam paupertatem aliquid moliri, & ideo nimirum ſi poſſint œconomi conſtitui.

Ad hoc reſpondeo concedendo ipſos non fieri dominos, aut proprietarios, at aſſumunt ſibi officium ſuo ſtatui repugnans, ſi enim non repugnaret, Summus Põtifex eos Syndicos nomine ipſius Sedis Apoſtolicæ conſtitueret cum ſyndici ratione ſyndicatus nullum ius habeant proprietatis, ſed nomine Sedis Apoſtolicæ, vt negotiorum geſtores ſe habeant, & ideo debent maximè cauere Prælati Minorum, ne fratres ſuos pro temporalibus monialium conſtituant, neque excuſantur dicentes ſe habere curam ipſarum monialium, etiam pro temporalium adminiſtratione. Nam reſpondeo, quod hoc debent facere per perſonas ad id capaces, non autem per ſuos fratres, cum ſint incapaces talis adminiſtrationis.

ARTICVLVS III.

Vtrum monaſterium authoritate Epiſcopi dicentum poſſit pro aliqua cauſa deſtrui, ita quod non ſit vltra neque ibi, neque alibi.

RESpondeo dicẽdo, quod vt tradit Petrus de Peruſio *K* ſolent Epiſcopi, quandoque deſtruere ſtatum monaſterij Monialium, vt ibi nõ ſit amplius Eccleſia neq; monaſterium, & trãsferunt Abbatiſſam & moniales ad aliud monaſterium ita, quod ibi amplius nõ eligatur Abbatiſſa, neq; moniales recipiantur. Item quod ibi nunquam celebrentur diuina officia. Item quod ibi nunquam amplius ſepeliatur. Item quod ille locus deſinat eſſe ſacer, & religioſus: & illum locum ad vſum prophanum vendunt vt prophanum, cum prius ante deſtructionem eſſet Eccleſia, & monaſterium, in quo eligebatur Abbatiſſa, & recipiebantur moniales, & celebrabãtur diuina

k Peruſ de mutat. ſtat. Eccl. in princ. nu. 5.

per

Google

per ſacerdotem deputatum, & per ſ. preſbyterum, viſitabantur. Quæritur igitur vtrum poſſit talis locus deſtrui, & ad prophanos vſus conuerti, & videtur, quod non, argumento aliquorum Canonum *a* dicentium ſemel Deo dicata ad humanos vſus conuerti non poſſe.

a c. quod ſemel dicatum de reg. iur. lib. 6 cum ibi notatis.

In contrarium tamen faciunt aliqui Canones *b* diffinientes aliquibus ex cauſis loca ſanctorum eſſe mutanda quibus propoſitis, idem Petrus de Peruſio diſtinguendo ad Quæſtionem in articulo poſitam reſpondet quod aut Epiſcopus hoc vult facere ex voluntate, aut ex neceſſitate. Primo caſu non poteſt deſtruere licet, vt melioretur, poſſit ad alium locum transferre, ſed debet Eccleſia antiqua, ſi hoc fieri poſſit per Sacerdotem deſeruiri, & ſic ait, procedunt iura pro parte negatiua allegata. Si vero ea neceſſitate mutentur, aut poſſunt manere in eodem loco, & tunc id ipſum eſt dicendum, aut non poſſunt manere, & tunc deſtrui debent, hoc tamen ſemper fieri cũ authoritate Diœceſani, vt ex ſacris Canonibus *c* patet, & vt nulla remaneat ratio dubitandi, in contrarium allegata non obſtant, loquuntur enim caſu, quo Eccleſiæ, & res ſacræ durante ſuo ſtatu, & conſecratione ad vſum prophanum reducuntur, nõ autem quando deſtruuntur, & totaliter reducuntur ad non eſſe Eccleſiam, vel rem ſacram. Vnde illa regula vulgaris, Quod ſemel Deo dicata ad prophanos vſus conuerti non poſſunt, intelligitur durante ipſo rerũ ſtatu, non autem deſtructo, & penitus illo ſublato,

b c. vnic. 10. q. 4. c. placuit, & c. tribus de conſe. d. 1.

c c. placuit,

ARTICVLVS IIII.

Quibus bona Monaſterij deſtructi debeant adiudicari.

RESpondeo dicendo, quod loquendo de Monaſterijs quæ habent bona in communi, illa bona acquiruntur Monaſterio, ad quod Monaſterium illi Monachi ſunt translati, & propter hoc dicit Ioãnes Andræas *d* quod ſi religioſus tranſit ad ſecundum Monaſterium, recuperet, quod primo dedit Monaſterio, ſed de bonis Monaſterij nihil habebit, & ſubdit ibidem, quod ſi monaſterium in totum deſtruatur, quod quilibet habet partem ſuam, de quo articulo ſequenti dicetur. Dixi quæ habent bona in cõmuni, nam de Monaſterijs ordinis B. P. N. Franciſci Regularis obſeruantiæ quorum monaſteriorũ bona ſunt ſedis Apoſtolicæ, Clemens IIII. conceſſit quod liceat fratribus ordinis Minorum cũ de Prioribus locis ad alia loca ſe transferunt, omnem ædificatorum locorum materiam poſſe ſecum aſportare prout in ſecundo tomo *e* latè diximus.

d Andr. in c. vocolen. de ſtatu Mona.

e 2. tomo q.

ARTICVLVS V.

Aliquis ingreditur monaſterium, & offert ſe, & ſua, & demum profitetur in illo Monaſterio, & poſt profeſſionem acquirit bona ex ſucceſſione parentum, & demum iſte profeſſus legitime tranſit ad ſecundum monaſterium ex priuilegio Capituli licet de Regularibus. Quæritur ergo an bona quæſita primo monaſterio ex perſona profitentis remaneant apud monaſterium primum, an vero acquirantur ſecundo monaſterio.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc varias refert opiniones Petrus de Peruſio *f* & tandem tenet, quod ea, quæ acquiſiuit profeſſus, dum erat in primo monaſterio remaneant apud primum monaſterium, & non apud ſecundũ argumento aliquorum iurium. *g* Quod autem poſtmodum quærit ſcilicet poſtquam tranſiuit ad ſecundum monaſterium acquirantur ſecundo monaſterio argumento aliquorum iurium *h* ſi tamen ipſe profeſſus trãſeat ad ſecundum monaſterium ad pœnitentiam agendam propter exceſſus, quos commiſit in primo monaſterio apud ipſum primum monaſterium remanebunt dicta bona quoad proprietatem, ſed quo ad vſumfructum remanebunt apud ſecundum, vel pertinebunt monaſterio, & illo monacho mortuo redibit vſusfructus ad primum monaſterium, vt dicitur in iure. *i* Et nota quod quando profeſſus vnius monaſterij intrat in ſecundum monaſterium ad pœnitentiam agendam, quicquid acquirit, poſt quam ibi eſt intruſus, acquirit ſecundo monaſterio, vt in quadam Authẽtica *K* notatur & tenet, quædam Gloſſa communiter recepta.

f Peruſio in tract. de mutatione ſtatus Ecc. c. 1. n. 2. & 3.

g 1 q. 7 c. ſi quis Auth. de ſanct. Epiſc. §. fin.

h ca. olim de prim. 23. q. 1. c. ſtatu.

i c. de lapſis, 17. q. 1. nota. in c. ſi quis 16. q. 1.

K Auth. de ſanct. Epiſ §. ſi Monac. Gl. in d. c. ſi quis.

ARTICVLVS VI.

An monialis cuiuſdam monaſterij deſtructi tranſlata ad aliud eiuſdem Religionis monaſterium recuperet bona, quæ primo monaſterio obtulerat.

RESpondeo dicendo, quod ſic ſecundum Hoſtienſem *l* & Ioannem Andræam, Et ratio eſt, quia illa bona non poſſunt remanere in dominio primi monaſterij, cum ſit deſtructum argumento cuiuſdam legis *m* & ne illæ moniales onerosæ ſint ſecundo monaſterio: quod adeo verum eſt, vt etiam hæreditatem recuperent quæ primo monaſterio ratione monialium profeſſarum obuenerant, & ſi ſit magna monialium quantitas, & Epiſcopus vnam partem transferat ad aliud, & aliam partem ad aliud vtriſque monaſterija dicta bona acquiruntur iuxta quantitatem monialium, quæ ipſis obuenit, ne tales moniales ſint illis onerosæ argumento alterius legis. *n* Vnde infertur, quod ſi religio cõfirmata per Papam extinguatur, bona ipſius ad aliam religionẽ, ad quam eius religioſi transferuntur, debent tranſportari, cum res, quæ ſuccedit in locum alterius, ſapiat naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, vt dicitur in iure. *o* Præterea probatur, nam ſubrogati tenentur ad onera, vt ait Ioſ. *p* ergo ipſis debentur commoda iuxta regulam iuris dicentem, quod qui ſentit commodum, debet ſentire & damnum.

l Hoſtien & And. in c. vocolentes de ſtatu Monac.

m L. vlt. ff. quando dies leg. ced.

n L. maio. ff. de pactis.

o c. Eccl. vt lite penden.

p c. 1 de ceſ.

QVAESTIO VI.

De Monialibus in octo articulos diuiſa,

Circa quam quæruntur octo.

1 *VTrum licentia data mulieri vt cum tribus honeſtis fœminis poſſit ingredi monaſterium monialium poſſit tunc ex his tribus cum alia ſpeciali, & diſtincta licentia iterum ingredi.*

2 *Vtrum licentia data alicui accedendi ad quoddã monaſterium Monialium intelligatur data ſocio ab eo ad hunc acceſſum electo.*

3 *Vtrum tempore peſtis poſſit dare prælatus licentiam Monialibus vt poſſint eſſe extra Monaſteria.*

4 *Vtrum moniales S. Claræ ſecundæ regulæ gaudeant priuilegijs factis monialibus primæ regulæ.*

5 Vtrum

Digitized by Google

5 *Vtrum Moniales S. Claræ teneantur certis diebus communicare.*
6 *Vtrum Moniales teneantur dicere officium diuinum in choro.*
7 *Vtrum Moniales teneantur facere celebrari Miſſam conuentualem.*
6 *Vtrum tales Miſſæ conuentuales ſint neceſſario applicandæ pro viuis & defunctis.*

Multa circa monialium clauſuram, & priuilegia diximus in primo tomo. Nūc autem in hac quæſtione de monialibus aliqua, quæ remanent diſcutienda, explicabimus. Pro quo aliquos conſtituam articulos.

ARTICVLVS I.

Non obſtante Concilio Tridentino dedit Papa licentiam ſpecialem cuidam fœminæ nobili, vt ſemel poſſet ingredi monaſterium quoddam monialium ante cuius vſum quadam nobiliſſima obtinuit licentiā, vt cum tribus honeſtis mulieribus ipſam clauſuram ingredi poſſet, & elegit inter alias prædictam nobilē. Quæritur, vtrum poſt ingreſſum cum ea poſſit ingredi iterum cum licentia ſibi ſpecialiter conceſſa.

Reſpondeo dicendo, quod aut in prædictis conceſſionibus exprimitur cauſa ingreſſus, aut in altera tantum, & maximè in ſpeciali conceſſione factæ prædictæ fœminæ nobili, ſi in vtraque, aut cauſa eſt eadem, aut omnino diuerſa, ſi eadē, vt puta quia in vtraque continetur, quod ingredi poſſit ad viſitādum reliquias talis ſancti, vel quid ſimile, dico primo, quod tunc ſufficit primus ingreſſus cum alia fœmina nobiliſſima. Et probatur, quia talis ingreſſus eſt odioſus contra clauſuram monialium tantopere cōmendatam, & ſic reſtringendus, vt ſatisfactum intelligatur indulgentiæ primæ nobili conceſſæ argumēto aliquorum Decretalium *a* & ſacrorum Canonum, qui concedentes acceſſum ad dictas moniales dicunt, quod ſic tatus, & breuis omnino loquutio, hic enim intentio impletur concedentis, impetrantis iura, *b* quæ probant ſemel eſſe conſequutum effectum huic opinioni fauent. Pro quo facit, nam licentia, cum qua ingreſſa eſt cum nobiliſſima plus prodeſſe non debet, quā ſi ſibi conceſſa fuiſſet alia ſpecialis. Nam plus conſueuit valere, quod ſpecialiter conceditur, quam quod generaliter, vt decernunt iura *c* Canonica, & Ciuilia. At ſpecialis non continet duplicem ingreſſum, ergo neque generalis debet illum virtualiter continere, quia in huiuſmodi diſpoſitionibus plures literæ ab eodem impetratæ de ſe mentionem non facientes, aut ſunt eiuſdem tenoris & datæ, & tunc vnicum habent effectum, ſi vero diuerſi ſunt tenoris & datæ, valent primæ, & ſi vtriſque vti vellet, vtriſque carebit, prout dicitur in iure. *d* Quod confirmatur, nam ſi religioſis, & Epiſcopis ſit ſpecialiter Indultum, quod interdicti tēpore poſſint diuina celebrare ſummiſſa voce & ianuis clauſis, quod generaliter omnibus conceditur in feſtiuitatibus quatuor, de quibus in Capitulo *Alma mater*, nunquid plus modo poterunt illi priuilegiati? Certè non, quia in hoc omnes ſunt pares.

a c. non poteſt de præb. l. 6. cap. ord. in fine de eſſ. ord. 18. q. 6.
b l. alimen. §. hoſſi l. ſtichus ff. de ali. legat.

c l. aduerſus, de hæret. c. recipim. de pri. l. item apud Lab. § hoc edict. ff. de iniurijs.

d c. ex tenore de reſc. c. duobus reſcri. l. 6.

Secundò dico, quod ſi cauſæ conceſſionum ſint diuerſæ, ſed tales quod in eodem ingreſſu poſſunt commodè expediri, vt quia in vna dicitur pro conſecratione Abbatiſſæ in alia pro viſitatione Sancti, vel vt viſitet ſororem, aut conſanguineam, quæ viſitatio debet eſſe breuis in locutione, ita quod ambæ poſſunt commodè expediri in eodem ingreſſu, tunc ſufficit vnicus ingreſſus, & non poteſt iterum ingredi virtute alterius licentiæ.

Tertio dico, quod ſi cauſæ eſſent omnino diuerſæ & quæ in eodem ingreſſu veriſimiliter expediri non poſſint vel ratione temporis, vel ratione facti, tunc poſſet bis ingredi cum effectus ipſarum cauſarū non poſſint eodem ingreſſu commodè concurrere propter concomitantiam prædictæ nobiliſſimæ fœminę & pro hoc faciunt plura iura *e* quæ dicunt effectum vnius actionis non euacuari per alium, facit etiam quædam Lex *f* vbi legatum generale, & ſpeciale factum non ob eandem cauſam vnum alterum non tollit.

e l. vni. quā. do ciuilis actio præiud. crim.
f l. alio. § cū ergo ff. de ali. legat.

Quarto dico, quod poteſt bis ingredi ſi in ſpeciali licentia limitatur certa dies diuerſa à die in generali licentia conceſſa, quia quod facit ratio diuerſitatis, hic operatur variatio temporis argumento cuiuſdam Decretalis. *g*

g c. 1. de conſtitutio. li. 6.

Quinto dico, quod ſi in ſpeciali tantum licentia exprimatur cauſa, tunc ſi in eodem ingreſſu poteſt expediri id, ad quod fuit data licentia, vnico tantum ingreſſu gaudebit licentiata, ſi vero commodè nō poteſt expediri, ab alio ingreſſu minimè priuabitur.

Dico ſexto, quod ſi in nulla, vel ſaltem in non ſpeciali expreſſa eſt cauſa, vel tempus, ſed ſimpliciter data eſt licentia ingrediendi cum hæc ſit materia odioſa, & reſtringibilis, præſumitur in tertio concedentis, vt ad primam tantum vicem referatur, argumento aliquorum iurium *h* & hoc propter publicā vtilitatem, & honeſtatē monialium, quam præſumitur concedens quantum poteſt velle ſeruare, vt nobis ſacri Canones *i* prædicant. Ex his, & alijs prædictā eſſe vera affirmat Albericus à Roſate *k* niſi de intentione concedentis aliud appareret, quia tunc ei ſtandum erit, & allegat in ſuam opinionem quendā doctum fratrem Robertum Canonicum S. Mariæ in porta Rauenſis, qui hanc quæſtionem in ſimili caſu diſputauit.

h c. non poteſt de præb. l. 6. c. de filijs preſbyt. l. ſi ſtercā. mus §. ſiquis decem ff. de legat. 3.
i c. diffinimus 19. q. 2. c. a. luminoſo. c. obitū de ſta. Reg.
k Roſa. de ſtatu. 2. p. q. 181.

ARTICVLVS II.

Quidam Abbas Epiſcopo ſubiectus ab eodem impetrauit licentiam ſimpliciter accedendi ad monaſteria Monialium, quod per quoddam Epiſcopi ſtatutum erat prohibitum ſub pœna excommunicationis ipſo facto, & quidam monachus ex præcepto Abbatis ipſum aſſociauit pro authoritate monaſterij eiuſdem Abbatis procuranda ſine alia Epiſcopi licentia obtenta certificatus de dicta conſtitutione, & licentia data Abbati. Quæritur, an dictus monachus per conſtitutionem ſit excommunicatus.

Reſpondeo dicendo, hanc quæſtionem diſputaſſe quendam Pynum de Arhuncinis de Bononia Doctorem Decretorum, prout refert Albericus a Roſate *l* & multa doctè adducit, ſed ego breuitate, & reſolutione ſolita reſpondeo, quod non, cum gratia Domini ad familiares extendatur, vt ſacri Canones *m* nos docent, licentia ergo data Abbati extenditur ad monachum, maximè in actu, de quo quæritur, vt eum aſſociaret, indecens enim fuiſſet Abbatem ad Monaſterium accedere ſine monacho vt eſſet teſtis ſuæ honeſtatis. Pro quo faciunt aliqua iura *n* & videmus in iure *o* definitum, quod ſi maritus paciſcatur ſibi de alimentis, etiam

l Roſa. de ſtatu. 2. p. q. 190.
m cap. licet de priui. l. 6. c. auctorit. de priu. l. 6. c. indicatū 89. diſt.
n c. monac. de ſtat. mona. ca. diffi. 18. q. vlt. l. 1. de epiſ. & cler.
o l. 2. ff. de vſu & habit.

vxori debentur, licet de ea non ſit expreſſum: idem ergo videtur dicendum de licentia conceſſa Abbati, quod ad monachum ſocium protogetur. Item procuratio, quæ debetur Prælatis viſitantibus extenditur ad ſcutiferos, & ſeruientes eos ſociantes: ad ea autem, quæ in contrarium adducuntur, vna, & generalis reſponſio eſt quod conſtitutio non eſt violata, nam rectè intuenti mandata Epiſcopi, & abbatis nõ fuerunt diuerſa circa monachum, imo vnum & idẽ imo cohærentia gratiæ, & licentia Abbatis tranſit ad Monachum, vt probatum eſt, videtur enim Monachum ſociaſſe Abbatem de licentia Epiſcopi in iſto caſu, cum ipſe Epiſcopus honeſtatem ipſius ingreſſus velle intelligatur.

Et circa dictam conſtitutionem aduertendũ eſt, quod non incurrunt pœnam ipſius, qui tantum progrediuntur ad dicta monaſteria cum in ea prohibeatur acceſſus, qui dicit actum præfectum termino à quo ad terminum ad quem. Quod probatur ex quadam doctrina Baldi *a* dicentis, quod ſi ſtatutũ pœnale diceret, quod nemo diſtrahat frumentum extra diſtrictum, non puniri pœna dicti ſtatuti, qui progreditur ad diſtrahendum, cum delictum in via non dicatur conſummatum argumento cuiuſdam legis. *b*

a Bal. in l. vñ. ſ. de donat.

b l. arboribus, § de vſu, de vſufruct.

ARTICVLVS III.

In quodam regno inualuit quædam grauis infirmitas febrium peſtilentium & malignarum contagioſa ſine corruptione aeris à tota ſubſtantia vt dicunt medici & huius infirmitatis multi præſertim ex pauperib. à vita deceſſerũt, Inedia ſterilitatis oppreſſi, & aliqui ex diuitibus obierunt, verum eſt tamen quod multi medicamentis adhibitis ſanati ſunt. Quæ infirmitas etiam ad monaſteria religioſorum & monialium apportauit, & eundem effectum in fratribus & monialibus fuit operata. Quæritur modo vtrum ſecundũ Ius c *Concil. Trident. & conſtitutionum Pontificalium Pij V. & Greg XIII. prælatus conuentus, monialiũ cum Epiſcopo eiuſdem diœceſis poſſint dare licentiam omnibus Monialibus ſanis prædicti monaſterij, vt ab ipſius clauſura egrediantur, an ſolum ſit danda licentia infirmis, vt curentur extra monaſteria in domibus parentum, fratrum, aut conſanguineorum, aut in aliqua domo decenti ad hunc effectum præparata.*

c Cõc. Trid. ſeſſ. 25. de reg. c. 5.

RESpondeo dicendo, iuxta ea, quæ latè dixi in primo tomo *d* Quæſtionum Regulariũ quod poſſunt dare Prælati licentiam monialibus infirmitate epidemiæ laborantibus, quo loco declaraui duplicem eſſe epidemiam quandam quæ totam communitatem inficit, & per eam graſſatur & communiter omnes interficit. Alia eſt quæ licet per totam graſſetur communitatem paucas tamẽ interimit. Et nõ ſolum priori epidemiæ infirmas, ſed etiam poſteriori detentas licitum eſt exire & egredi à clauſura prius habita licentia à ſuperiori, & conſenſu ordinarij prout diſponit Conc. Trid. verum eſt tamẽ quod non poteſt dari prædicta licentia moniali laboranti infirmitate febris malignæ quæ communiter vocatur Hiſpanicè, *Pintas aut Tauardillo*. Hęc enim infirmitas epidemia minimè nuncupatur, nec maiorem partem communitatis inficit, ſed vnam & alteram monialem. At in prædicto caſu non erit licitum con-

d 1. tom. q. 63. ar. 3. & 4.

cedere licentiam monialibus ſanis ad egrediendum? Conſtitutiones enim apoſtolicæ tantum monialibus epidemia laborantibus, aut lepra detentis ad egrediendũ facultatẽ concedunt, & nullum verbũ de ſanis faciunt. Vnde quando tpe peſtis conceditur monialibus ſanis extra clauſtra egredi: hoc debet intelligi quando eſt epidemia vera, quæ non ſolum inficit communitatem, ſed inficiendo maiorem partem earum quas tangit interimit. Quod tunc concreditur ex mente ipſarum conſtitutionum, nam ipſæ concedunt, vt poſſint moniales exire quando adeſt incendium in Conuento & quando timetur prælium, & aduentus hoſtium, aut aliud probabile periculũ totam communitatem concernens vt eſt fluminis alicuius magnus impetus qui inundabit conuentum. Et eodem modo concedunt egreſſum à clauſura dictis monialibus quando eſt peſtilentia ex epidemia vera & corruptio aeris cum tota communitas ſit tunc in probabiliſſimo periculo conſtituta.

Ex quibus infertur quod quando adeſt in conuẽtibus Monialiũ aliqua infirmitas contagioſa his tantũ qui accedunt ad ipſas infirmitate laborãtes & nõ eſt aliqua corruptio in aere nõ poteſt monialibus licentia ad egrediendũ præberi tunc enim nõ ineſt cõmunitati probabile periculũ, ſed illis tantũ quæ ad infirmas curãdas, aut familiariter tractãdũ accedũt, quæ in accedẽdo poſſunt eſſe cautæ, ita charitatẽ exercẽdo vt remedij ad ſe præſeruandũ non obliuiſcantur.

Aduertant tamẽ Prælati quod ſolent medici iurare moniales laborare infirmitate contagioſa, vt ipſis licentia ad egrediendum concedatur. Intelligentes intra ſe vt nimis monialibus, indulgeant de infirmitate contagioſa de membro ad membrum, nõ autem de perſona ad perſonam, & ita debẽt dicti prælati eſſe cauti in interrogando dictos medicos ſumẽtes ab eis iuramentum vtrum infirmitas monialium ſit cõtagioſa de perſona ad perſonam, ne ſua cauſa verborum ſimulatione ipſis monialibus licentia in caſu non permiſſo concedatur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum moniales Sanctæ Claræ ſecundæ regulæ gaudeant priuilegijs factis Monialibus primæ regulæ.

RESpondeo dicendo, quod moniales S. Claræ ſunt in duplici differentia; quædam enim ſunt primæ regulæ, quæ in aliquibus partibus Collectaneæ vocantur, & antiquitus dominæ pauperes S. Damiani dicebãtur, & hæ ſunt Moniales à S. Clara, primo inſtitutæ, quarum aliqua Monaſteria in his Hiſpaniarum partibus nimis religioſa exiſtunt. Aliæ ſunt Moniales ſecundę regulæ, non quidem à S. Clara ordinatæ, ſed ab Vrbano Papa. IIII. quæ à plurimis Vrbaniſtæ appellãtur, quas voluit idẽ Vrbanus Moniales S. Claræ appellari. Ad primas Moniales diriguntur priuilegia, quæ ante Vrbanũ. IIII. reperiuntur conceſſa, necnon alia, quæ per Eugenium. IIII. poſtea fuerũt indulta. Inter quę *primo cõceſſit Eugen.* IIII. *Dictis Monialibus primæ regulæ, vt nõ teneãtur incedere nudis pedibus diſcalciatæ, ſed poſſint deferre illa, q̃ nomine calceamẽtorũ non cenſentur, vt puta ſoccos ligneos ſeu calepodia, & ſandalia, atq; ẽt cum opportunũ fuerit, calceamenta,* vt in monumẽtis Ordinũ *e* continetur. *Et idem Eugenius cõceſſit quod Generales, & Prouinciales fratrum Minorum obſeruantiæ habeant cũ diſcretorũ conſilio facultatem diſpẽſandi cum præfatis Monialibus tam in cibis, quã in ſilentio, & quibuſcũque alijs perpetuis quæ in earum Regula cõtinentur, vt in eodẽ libro f habetur. Qui idẽ Summus Potifex declarauit, ac voluit qd in nullius pceptorũ primæ regulæ S. Clar. tranſgreſſione,*

e in 1. imp. fo. 46 & in 2 fo. 42. conceſ 47.

f in 1. imp. fo. 47. & in 2 fo. 42. conceſ 47.

greſſione. præter quam eorum quatuor, quæ concernunt principalia vota (ſcilicet obedientiæ paupertatis, caſtitatis, & clauſuræ, ac ſuper electione Abbatiſſæ, & eius depoſitione) peccatum mortale præfatæ Moniales incurrāt, vt in eodem libro habetur. a *Et Sixtus Quartus conceſſit quod dictæ Moniales Collectaneæ ſcilicet, primæ regulæ S. Claræ poſſint abſolui à Miniſtris, ſeu Viſitatoribus, & earum Cōfeſſoribus ab omnibus criminibus, pœnis, & cenſuris etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quoties opus fuerit, & quod ipſæ, & earum Nouitiæ poſſint promereri omnes indulgentias almæ vrbis viſitando ſuas Eccleſias.* Ita habetur in ordioum monumentis. b Quæritur ergo in hoc articulo, vtrum Moniales ſecundæ regulæ per communicationem habeant prædicta priuilegia & alia conceſſa ante Vrbanum IIII. & reſpondetur. *Quod Sixtus Quartus Pontifex Maximus conceſſit vt ſorores Sanctæ Claræ ſub cura fratrum Minorum obſeruantiæ viuentes gaudeāt omnibus priuilegijs, gratijs, exemptionibus in genere ſororibus Collectaneis factis.* Ita habetur in dicto libro, c & in ſupplemento, & idem conceſſeront alij Romani Pontifices, vſque ad S. D. N. Clementem VIII. incluſiuè. Ita vt etiam poſſint gaodere prioilegijs concedendis.

a *in monu. vbi ſup.*
b *in 2. imp. fo. 261. col. 678.*
c *in 2. imp. fo. 262. col. 677. ſupp. f. 96. col. 338.*

ARTICVLVS V.

Vtrum Moniales Sanctæ Claræ teneantur certis diebus communicare.

RESpondeo dicendo, qood qoanta fuerit S. Claræ deuotio erga Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum eius legenda docet, & eius pictura prædicat cum cuſtodia huius Sanctiſſimi Sacramenti in manibus habens, prudens, & ſapiens Virgo depingatur. *Ideo Clemens VIII: huius Sanctiſſimæ Virginis filiabus conceſſit, vt exiſtentes ſub obedientia Miniſtri Generalis Ordinis Minorum poſſint in Eccleſia interiori in loco decenti habere Euchariſtiæ Sacramentum, ſicut habent in exteriori.* Ita refertur in compendio d Mendicantiū. Vnde habent præceptum regulæ vt certis diebus cōmunicent, ſed quia aliquando propter concurrentiā ſolemnitatum oportet, vt hi dies anteponantur, & poſtponantur. *Ideo Leo. X. eis conceſſit, ac ſororibus Cōceptionis B. Mariæ, & tertij Ordinis S. Franciſci, vt præcepto regulæ de percipiendo Sanctiſſimum Sacramētum ſatisfaciant per aliquot dies anteponendo, vel poſtponēdo, dum tamen illud infraudem non faciant.* Ita habetur in ſupplemento. e

d *comp. mē. 32. mon. §. 29.*
e *Supp. fo. 62. conc. 16.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum Moniales, & ſorores teneantur officium diuinum dicere in choro.

RESpondeo dicendo, magnam eſſo controoerſiā, an Moniales ratione ſui ſtatus teneantur dicere officium diuinum priuatim, ſicut religioſi, de quo iā in primo tomo f diſputauimus, & quod Moniales S. Claræ teneantur ad id, præſupponit Clem. VII. dicens, *quia ſunt nonnullæ ex ſororibus prædictis ſub cura fratrum Minorum degentes, quæ propter imperitiam neſciunt recitare officium perfectè, conceſſit, quod tales iudicatæ à Prælatis, vel Confeſſoribus earum, ſeu etiam earū Abbatiſſis recitando officium ſororum Laicarum, cenſeātur ſatisfeciſſe obligationi de dicendo officium, quod dicere tenebantur, & idem de fratribus imperitis conceſſit.* Ita habetur in cōpendio g Mendicantium vtcumq; tamen ſit de officio diuino priuatim dicendo, de officio autem diuino in choro recitando dico, quod iure cōmuni h tenentur io commoni in choro dicere officium diuinum ſicut alij Regulares, ſeu Religioſi, vt notant Angelus, i & Syluefter. Ex regnla autem Moniales S. Claræ non obligantur ſpecialiter, & idē dicendum eſt de alijs, quibus id regula obligatoria non imponit, ex ſtatuto autem, & conſuetudine videat vnaquæqoe religio, quid circa hoc habeat reſpectiuè.

f *in 1. to. q. 42.*
g *Comp. mēd. ni. Mon. §. 30*
h *Clem. 1. de reind.*
i *Ang. ti. hora Can. §. 25. & 26. Syl. eodem tit. §. 10.*

Aduertendum tamen quod Leo. X. quoad obligationē perſoluendi officium diuinum in choro decreuit et am ſanas Moniales præfatas non teneri ſemper officium huiuſmodi in choro perſoluere, ac exonerando conſcientiam ipſarum Monialium diſcretioni Abbatiſſarum pro tempore exiſtentium commiſit, vt quando, & quomodo ſiue cum quibus ſit hæc remiſſio, ſiue exemptio tolleranda ſolerter inuigilent, & diligent. r aduertant & prudenter concedant, ne ſub colore pietatis ex nimia indulgentia permittant in aliqua ſororum, ſeu Monialium habitum generari diuinæ offenſionis. Ita habetar in ſupplemento. K

k *Supp. fo. 41 conc. 130.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum Moniales teneantur facere celebrari Miſſam conuentualem.

RESpondeo dicendo, quod iute commoni tenentur Moniales facere celebrare Miſſam conuentualem in ſuis Eccleſijs, præcipitur enim in quadam decretali l quod in Eccleſijs Collegiatis quotidie Conuentualiter Miſſa celebretur de feſto, aut de feria ſecundum quod tempori conuenit, & in alia Decretali m mandatur in virtute obedienrię Prælatis, & Clericis quod celebrent officium diurnum, & nocturnum, quæ Decretalis videtur, quod expreſsè loquatur tā de celebratione Miſſarum, quam de alijs horis, qoia prius loquitur ibi de matutinis, & poſt de Miſſis, & poſt hæc omnia dicitur ibidem, Hæc igitur, & ſimilia, &c. Vſque ad verbum celebrent, virtute cuios Clementinæ hanc opinionem tenent Angelus, n & Syluefter. Nūc autem Monaſteria religioſorum & religioſarom ſunt Collegia, vt colligitur ex quadam Rubrica o ſeu ſont Conuentus ex quo habent Prælatum ſeu prȩlatā, vt etiam ſpecialiter quoad moniales habetur in hymno ad laudes feſti S. Clarȩ, vbi habetur, *duces ad ſponſum Dominum puellarum Collegia, &c.* Ergo tenētur conuentualiter Miſſam celebrare. Neque obſtat, ſi aliquis dicat iura loqui tantum de Eccleſiaſticis, & Clericis, non autem de Monaſterijs monachorum, aut monacharum: nā prædicta Clemētina clarè loquitur de Regularibus, vt cōſtat ex eius tenore & colligitur ex quadam Decretali p vbi Panormitanus & communiter Doctores notant, quod quando aliqua conſtitutio Papalis fit reſpectu religionis quæ poteſt conuenire Monachis, & Canonicis Regularibus, & non ſignantur, niſi aliqui eorum, ligat vtroſque vtriuſque ſexus, etiāſi diuerſa nomina habeant, quia vbi eſt eadem ratio, & idem ius debet adeſſe. Prȩdicta tamen de dicenda quotidie miſſa Conuentuali in dictis monaſterijs intelligenda ſunt ciuiliter, ſicut in alijs Præceptis iuris Canonici ſcilicet dum commodè fieri poterit, & dū non aderit impedimentum, ſeu dum alia cauſa rationabiliter non obſtiterit, vbi credibile eſt legiſlatorē, ſi adeſſet conceſſurum vt non diceretur tunc & tali tempore prædicta miſſa Conuentualis, puta ſi non eſſet niſi vna miſſa tantum pro die feſto, in quo occurreret defunctus, pro quo eſſet tunc *de Requiem* celebranda. Ita colligitur ex his, quæ communiter notant Doctores. q

l *c. cum creatura de celeb. miſſa. iuncta Rub.*
m *Clo. dol. de cele. Miſ.*
n *Angel. tit. Miſſa. §. 53. Syl. v. Miſſa. 1. q. 4.*
o *Rub. in d. c. cum crea.*
p *ca. ex parte de poſtul.*
q *Doct. in d. c. cum crea.*

Google

ARTICVLVS VIII.

Vtrum talis Miſſa Conuentualis Monalium ſit neceſſario applicanda pro viuis, & defunctis, vt nos facimus fratres Minores.

a Cord. in ad dit. ad com. ſi. Monial.

RESpundeo dicendo, ſecundum Curdubam *a* quod oon tenentur ad id, ratio eſt, quia nullo iure videntur ad id obligari, non iure diuino, vt patet, neque iure humano, cum oon detur illud, conſtitutio enim fratrum mioorum, quod miſſa Conuentualis celebretur pro viuis, & defunctis fundatur io eo, vt ſatisfiat benefactoribus ipſorum fratrum viuentium de eleemuſynis, cum iubeant celebrari pro viuis, qui recummeodaotur, hæc autem ratio ceſſat in mooialibus habentibus ſuos reditus, & bona ſua, quæ ſecum afferũt ad monaſteria, de quibus viuunt, oon autem viuunt de eleemoſynis, vt oos fratres minores, ergo ooo tenentur, vt nos; cum ceſſet ratio legis argumento eorum quæ in iure *b* notantur. Verum eſt tamen, quod ratione alicuius reditus, aut alterius oneris teoebuntur applicare miſſam Conueotualem pro viuis, & defunctis, quo ceſſante poterunt eam applicare pro quo voluerint. Ita Corduba dicens, quod quidam Pater ſatis eruditus ita tenet, quod ego ex dictis limito, vt non procedat in munialibus Sanctæ Claræ primæ regulæ, cum hæ de eleemoſynis viuant, neque in alijs noſtræ religionis monialibus, quarum reditus ita ſunt exigui, vt non poſſint non recurrere ad meodicitatem, io his eoim cum ceſſet ratio militans in fratribus videtur, dicendum, quod miſſa Conuentualis pro viuis, & defunctis debent facere applicari, quod arbitrio Prælatorum ipſarum Monialium arbitrandum relinquo.

b Cum ratio. ff. de bon. damnatorum.

QVÆSTIO VII.

De mulieribus in duos articulos.

Circa quam quæruntur duo,

1 V*Trum mulieres, commorantes in domibus ſuis ad religionis habitum ſint admittendæ.*
2 *Vtrum prædictæ mulieres gaudeant priuilegijs fratrum.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum mulieres commorantes in domibus ſuis ad religionis habitum ſint admittendæ.

RESpondeo dicendo, *quod Eugenius Quartus, & Martinus V. confirmauerũt literas Bonifacij Octaui inferendo illas de verbo ad verbum, in quibus conceditur, quod generali, & cuilibet Officiali, & Prioribus Ordinis Eremitarum D. Auguſtini in quibuſcunque prouincijs licitum ſit quaſcunque mulieres idoneas aliquod obſtaculũ non habentes, quæ habitum regularẽ dicti Ordinis (ad inſtar Mantelatarum ſeu Pinzocherarũ Ordinũ fratrum Minorum, & Prædicatorum) habere, ac geſtare voluerint tã virgines, quam matronas, ac viduas in mantelatas recipere, & admittere, ac earũ ſingulis habitum Regularem & regulã eiuſdem Ordinis Eremitarum exhibere ad inſtar, huiuſmodi mantelatarum ſeu Pinzocherarũ Ordinum fratrum Minorũ, & Prædicatorum prædictorum, prout ſecũdum Deum ſaluti animarum earundem ſalubrius viſum fuerit expedire.* Ita habetur in libro monumentorum *c* Ordinis.

c In 2. imp. fo. 177. ſõc. 418. & fo. 246 ſõn. 596. & conc. 597. Collect. ti. mulieres, §. 2.

Circa quam concesſionem notat Collector priuilegiorum, quod in monumentis ordinis non habetur quidquam conceſſum fratribus Minoribus, aut Prædicatoribus in huiuſmodi materia, & ideo vix poterit prodeſſe aliquid hæc conceſſio, cum referatur ad priuilegia, quæ nõ apparẽt, ſed ego puto quod hæc conceſſio fuit impetrata ad inſtar, id quod erat conceſſum mioorib*us* reſpectu Tertiariarum in ſuis domibus habitantium, pro quo facit, nam iſtæ Pinzocheræ, de quibus in dictis indultis, prout aduertit Corduba, *d* ſunt velut Tertiariæ noſtri ordiois Minorum viuentes in ſuis domibus particulariter, modo fecerint votum continentiæ, modo oon, quæ quidem noo ſunt propriè, nec verè religioſæ ſecũdum ius, & in Italia dicuntur Bizochę, in Hiſpania Beatę, vt ait Collector *e* priuilegiorum Mendicantium, & aliquando dicuotur Mantelatæ, quia mantelum coloris cinerei, ſicut eſt noſter habitus Minorum, portant, vt io prædicta conceſſiooe innuitur, & quandu tales mulieres ſuot ſub ordioe Eremitarum D Auguſtini, dicuntur aliquandu Corrigiatæ, quia corrigam illius ordinis portant, quibus corrigiatis multa priuilegia conceduntur, & dato, quod talia priuilegia nõ reperiantur, hoc tamen conceſſum inueniu in Monumentis Ordioum *f* à Sixto IIII. fratribus Carmelitis abſolutè: vnde dicta prædictorum Pontificum conceſſio per Communicationem ſaltem poteſt Mẽdicantibus prodeſſe. Aduertendum tamen, quod io noſtro ſacro ordine Minorum de obſeruantia vſus iſtarum conceſſiooum eſt limitatus ita, vt ſine licentia Patris Generalis, aut Commiſſarij Generalis prædictæ mulieres ad habitum Regularem minimè admitti poſſent, vt patet ex conſtitutiooe Generali Toletaoa, *g* noſtræ ſacræ religionis.

d Cor. in add. ad comp. titu. mulieres.

e Collect. ti in greds monaſte ria monialiũ, in 2. notab. & tit. oblati fratrum, §. 2.

f In 2. imp fo. 96 & in 2. fo. 160 conc. 426

g Conſt. Tolet. cap. 5. de modo exterius conuerſandi. f. 38 n. de tertiarijs

ARTICVLVS II.

Vtrum prædictæ mulieres gaudeant priuilegijs fratrum.

RESpondeo dicendo, quod dictis mulieribus indulta fratrum ſunt cooceſſa, vt cõſtat ex priuilegijs allegatis in articulo primo, quorum tenorem in præſentiarum nolo referre, cum videam Leonem X. *In Concilio Lateranenſi ſtatuiſſe, quod præfatę Mãtelatæ & Pinzocheræ, quorumlibet ordinũ in proprijs domibus habitãtes eligere ualeant ſepulturã, ubi voluerint, & quod die Paſchatis tantum Euchariſtiam, necnon Extremã vnctionem, cæteraque Eccleſiaſtica ſacramẽta pœnitẽtiæ ſacramento dũtaxat excepto à proprio Sacerdote recipere, & ad onera, quæ laicis incumbunt, perferẽda teneantur, ac decreuit, quod in foro ſęculari corã iudicibus ſæcularibus cõueniri poſſint.* Ita habetur in ſupplemẽto *h* ac decreuit idem Leo X. poſtea referendo prę fatum ſtatutum per eum in Concilio factum, quia occaſione illius aliquæ dubitationes exortæ fuerunt ad tollendum omne dubiũ. *Motu proprio, & ex certa ſciẽtia, & de Apoſtolica poteſtatis plenitudine, decreuit (inquam) & declarauit, quod præfatum ſtatutũ minimè intelligi debeat de faciẽtibus votũ caſtitatis, ita vt mulieres virginalem vitã, ac cœlibem ſolemniter vouentes etiã in cõſanguineorũ, vel affinium ſuorum, vel in proprijs domibus, aut ſeorſim habitantes omnibus priuilegijs immunitatibus, fauoribus, gratijs, & indultis ſpiritualibus, & temporalibus Ordini, & fratribus Eremitis Diui Auguſtini conceſſis, & concedendis & quibus illi in genere quomodolibet potiuntur, & gaudent tam in vita*

h Supp fo. 26. conceſ. 86.

quam

Digitized by Google

quam in mortis articulo etiam circa peccatorum remiſſionem & iniunctarum pœnitentiarum relaxationē vti, potiri & gaudere ac participes eſſe poſſint . ac debeant. Et quod liceat eiſdem Pinzocheris & mantelatis perſonis in earum etiam domibus quoties opus fuerit eucharistiæ & extremæ vnctionis ſacramentum adminiſtrare, ac illorum cadauera tumulanda deferre etiã parochialium Eccleſiaſticarum perſonarum quarundam ie illorum licentiam deſuper minimè requiſita & contradictione qualibet non obſtante. ita habetur in ſupplemento a iuncta conceſſione Sixti IIII. de qua in monumētis ordinis. b ſed hoc reuocatum à Pio V. prout infra in quæſtione de tertiatijs dicetur.

a Supp. fo. 28. eme. 91.
b In 2. imp. f. 249. cle. 622.

QVAESTIO VIII.

De Notarijs regularium in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Vtrum prouinciales poſſint in ſuis prouincijs notarios perpetuos conſtituere.*
2 *Vtrum prælati religionum poſſint in Inquiſitione particulari & generali ſimul eſſe Inquiſitores & notarij quoad proceſſus fulminandos.*
3 *Vtrum notarius factus monachus ſi partes velint reſumi facere inſtrumenta ex protocolis ſuis an cogantur illa edere.*

ARTICVLVS I.

Vtrum prouinciales poſſint in ſuis prouincijs notarios perpetuos conſtituere.

Reſpondeo dicēdo, quod creare tabelliones vel notarios ſoli Imperatori, vel Regi cōuenit, prout in iure c eſt definitū, quod tamen verum eſt quoties tabelliones in perpetuum creantur, ſecus verò quando ad tempus duntaxat cōſtituuntur, vt tabellionum vicem ſuppleant, hi enim ab inferioribus iudicibus creari poſſunt, vt colligitur ex iure d & tradūt Baldus, Felinus & Decius cum cōmuni. Vnde id quod in religionibus practicatur iuridicum eſt: videmus enim in eis quod generales prouinciales & alij prælati regulares quibus conuenit aliquos proceſſus fulminare creant ad talia negotia peragenda notarios ex ſua religione quos ſecretarios vocant, notarios tamen perpetuos præcipuè pro cauſis, quæ extra religionem deciduntur, & pertractantur conſtituere minimè poſſunt niſi ad id authoritate Apoſtolica adiuuentur vnde religioni ordinis prædicatorū Pius V. conceſſit & indulſit ſuper hoc quoddam Breue Ordini Fratrum Prædicatorum vt. ſ. ſuperiores ipſius Ordinis in vnaquaque Prouincia poſſint conſtituere et plures ſui Ordinis fratres ab eis approbatos in Notarios publicos pro intimandis mandatis, & reſcriptis Apoſtolicis publicam vel priuatā dicti Ordinis vtilitatem concernentibus tenor autem verborū huius priuilegij, & motus proprij eſt ſequens.

c Auth. de tabellion. § ſi vero collat. 4. l. officiarij C. de adua. & numera. l. 1. & l. 3 in. 19. p. 3.
d l. quoniam contra de probat. et vt off §. verum. de barel. 6. Bal. n. 38. Fel n 41. Dec. n. 9. in d. c. quoniã contra.

Nos igitur cupientes quantum cum Deo poſſumus in præmiſſis Ordini, & fratribus præfatis & etiã Monialibus ipſis de opportuno remedio prouidere, & dictis incōmodis & detrimentis, expenſis, & dãnis eorum obuiare, neq; mādata priuilegia gratias, conceſſiones indulta, & reſcripta Apoſtolica, in genere vel in ſpecie dicto Ordini, vel ipſius ordinis magiſtro Generali Prouincialibus, alijſq; ſuperioribus, Prioribus, & fratribus, & eorum ſingulis dictiſque Monialibus, ſiue earundem Abbatiſſis, Prioriſſis, & earundē etiam ſingulis eiuſdem Ordinis, ſiue dictum Ordinem & illius regulam profitentibus quomodolibet in genere, vel in ſpecie conceſſa, aliaq; mādata, & reſcripta Apoſtolica publicam, vel priuatam ipſius Ordinis vtilitatem quomodolibet concernentia, & emanata ob id debito careant effectu & vacua remaneant prouidere volentes. & e Motu proprio non ad alicuius nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam ſed ex certa noſtra ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine moderniſ, & pro tempore exiſtentibus dicti Ordinis Magiſtro Generali, Vicarijs. & Prouincialibus, tam citra quam vltra, ac alias vbilibet conſtitutis. Quod in vnaquaq; eorū Prouincia vnū, duos tres quatuor, vel quinque aut plures eis bene viſos dicti Ordinis Religioſos ſeu fratres probos tamen ac fide & doctrina idoneos, & ab ipſis approbatos, in Notarios creare, conſtituere & deputare. Qui ſic creati conſtituti, ac deputati ſine aliquo reſpectu, & omni ceſſante recuſatione liberè quoties requiſiti fuerint omnia & ſingula mandata priuilegia conceſſiones gratias & indulta Apoſtolica aliaque tam vniuerſalia quã particularia dicto Ordini, ac quibuſuis alijs quæ de obſeruantia ſunt tantum locis domibus, Conuentibus, Monaſterijs & Eccleſijs, tam virorum quam mulierum, ſeu eiuſdem Ordinis Magiſtro Generali Prouincialibus, Vicarijs. Prioribus & alijs Superioribus fratribus. ac Abbatiſſis, Prioriſſis, Monialibus, & alijs perſonis ſub regula dictorū fratrum degentibus, & quæ ſint obſeruantiæ tantū in genere vel in ſpecie, & ad vniuerſam, ſiue priuatã vtilitatem conceſſa, & emanata reſcripta Apoſtolica vſitem Regibus Ducibus, Principibus, Marchionib. Comitibus Baronibus & Dominis, alijſq; perſonis Eccleſiaſticis, ſecularib quibuſcunq; vbi et quoties opus fuerit ac ad id requiſitis fuerint notificare inſinuare & intimare.

Ac eoſdem iuxta mandatorum conceſſionum, indultorum priuilegiorum & reſcriptorum huiuſmodi formam continentium & tenorem monere & requirere aliaque omnia, & ſingula circa ea requiſita & opportuna facere, gerere, exercere, & exequi ac de eiſdem omnibus, & ſingulis publicos & publica actus, & inſtrumenta coram teſtibus ad hoc requiſitis conficere & ſtipulari. ac in notam redigere & exinde ſemel, vel pluries prout ad id requiſiti fuerint, vnum vel plures ac plura publicos, & publica, actus & inſtrumenta, quibus eadem prorſus fides adhibeatur in iudicio & extra. ac vbique ac ſi per alios quoſcunque publicos, & authenticos rogatos Notarios ſtipulata confecta & publicata. & authentice fuiſſent confecere. & debitis ſignis & caracteribus ſubſcribere, publicare & authenticare liberè & licitè poſſint. & valeant Apoſtolica authoritate tenore præſentium licentiã, & facultatem impertimur concedimus, & indulgemus ijſdemq; actis, notis, inſtrumētis, & ſcripturis prædictos religioſos, vt præfertur Notarios deputatos ſtipulatis, cōfectis, & vt præfertur, authenticatis plena & indubitatã fidem, vbiq; tam in iudicio quam extra adhibere debere, ac eoſdē ſic intimatos, monitos, & requiſitos eis aſſiſtere & dictari debere volumus, ſtatuimus, & ordinamus.

Mandantes propterea in virtute Sanctę obedientiæ & indignationis noſtræ, ac ſuſpenſionis à diuinis quoad Archiepiſcopos, & Epiſcopos, quoad alios verò inferiores ſub maioris excōmunicationis latæ ſententiæ pænis, locorū Ordinarijs. & alijs quibuſuis perſonis cuiuſcunque ſtatus, gradus, Ordinis, & conditionis exiſtentibus, & quacunque, et dictæ ſedis authoritate, facultate, ſeu poteſtate et legati de latere, ac Cardinalibus Cardinalatus honore fulgentibus, ne ipſos Notarios, vt præfertur deputatos & electos ſiue eorum aliquem in executione ſupra dictorum omnium quouis modo impediant ſeu impedire, aut perturbare audeãt vel præſumant. Hæc Pius V.

Cuius proprij motus data fuit Romæ apud S. Petrum die vigeſima prima Martij, anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo Pontificatus ſui anno ſexto.

In quo motu proprio ponuntur ſufficientiſſimè

a Para. in d. l. pag. 144. & ſeq.

non obſtantiæ,vt videre eſt apud Paraſelum *a* in libro ſuo priuilegiorum.

Circa quam conceſſionem notandum eſt eam dati etiam pro reſcriptis particularibus aliquorum fratrum.

Notandum eſt etiam ea poſſe vti in alijs Ordinibus Mendicantibus, in quibus eſt priuilegiorum conceſſorum, & concedendorum mutua communicatio.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati religionum poſsint in inquiſitione particulari,& generali ſimul eſſe Inquiſitores & Notarij quoad proceſſus fulminandos.

b 2. Tom. q. 83. ar. 2.

REſpondeo dicendo,quod non,iuxta ea,quæ latè diximus in ſecundo tomo. *b*

ARTICVLVS III.

Vtrum Notarius factus Monachus ſi partes velint reſumi facere inſtrumenta Protocolis ſuis,an cogantur illa edere.

c l. prætor. ff. de edendo vbi Angelus.

d l. 1. ff. de iudicijs l. ſi quis poſtea de iudicijs & ind. 1. de pœnis c. ſi diligenti de foro comp.

e l. 1. § ſi pœna de tabul. exhibendis, vbi Bart.

f c. 1. ne clerici, vel monachi, Bart. in l. 2. ff. de inſt. & iu. Puteus in tract. de regiſt. inſtrumen. q. 44.

REſpondeo dicendo,quod ſi Notarius factus ſit Monachus, partes volentes reſumi facere inſtrumenta in ſuis Protocolis poſſunt cogere eum in Iudicio, vt illa edat iuxta notata in Iure *c* & poteſt compelli coram iudice ſæculari cuius erat Notarius ſecundum Angelum quia iudex ſæcularis eſt capax illius iuriſdictionis argumēto eorum,quæ in iure *d* notantur. Alij dicunt, quod conuenitur Monaſterium ad hanc editionem coram proprio iudice ipſius Monaſterij iuxta quandam legem *e* vbi Bartolus dicit, quod Notarius factus Monachus non poteſt cogi conficere inſtrumenta de nouo dicēs,quod alias eſſet nullum, & ideo debet abſtinere argumento aliquorum iurium, *f* vbi Bartolus, quem ſequitur Paris de Puteo dicens, quod iſte eſt vnus caſus, in quo inſtrumēta Notarij viui poſſunt reaſſumi per alterum mandato iudicis.

QVAESTIO IX.

De nouitijs quoad poteſtatem eos recipiendi in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *QVi poſſint recipere nouitios ad religionem.*
2 *Quis poſſit recipere nouitias ad religionem.*

ARTICVLVS I.

Qui poſsint recipere Nouitios ad religionem.

g Nicol. 3. ca. exijt. de Para. de verb. ſignif. l. 6.

h In 1. imp. f. 10. & in 2 fo. 1. tract. 2. artic. 7.

REſpondeo dicendo, quod Nicolaus *g* IIII. in declaratione Regulæ fratrū Minorum conceſſit, & ſtatuit, licere non ſolum Generali,ſed etiam Prouincialibus Miniſtris perſonas fugientes à ſæculo in fratrem recipere. Quæ tamen Prouincialium Miniſtrorum licentia per Miniſtrum Generalem poſſit arctari ſicut expedire videbitur,& declarauit prout habetur in Monumentis *h* Ordinum, quod Vicarij Miniſtrorum Prouincialium ex officio Vicariatus licentiam hanc ſibi nouerint interdictam, niſi per Miniſtros eoſdem hoc ipſis Vicarijs ſpecialiter committatur quibus Miniſtris hnc poſſe committere Vicarijs,& alijs licentiam conceſſit:addit tamen idem Nicolaus dicens *i* Caueant tamen ipſi Prouinciales, quod hoc non indiſcretè, neque paſſim,ſed conſideratè committant, ſed illis tantum, qui fidelibus,cōſilijs fulciant vt omnia diſcretè procedant, & quod non indiſcreter omnes admittantur ad Ordinem, ſed illi tantum, qui ſuffragantibus eis literatura, & idoneitate, vel alijs circunſtantijs poſſint eſſe vtiles Ordini, ſibique per vitæ meritum, & alijs proficere per exemplum Hæc Nicolaus quoad Minores. In alijs autem Religionibus ſecundum ius commune poſſunt recipi Nouitij à Generalibus in ſuis Ordinibus,& à Prouincialibus in ſuis Prouincijs,cum ipſi habeant authoritatem ad incorporandum eos in Religionibus,& prouincijs ſibi commiſſis, niſi habeant ipſæ religiones, & Prouinciæ ſtatuta legitimà facta,quibus aliud ordinetur. Neque hæc facultas prædictis patribus videtur ſublata per conſtitutionem Sixti V. de qua inſequenti quæſtione latè dicemus, ea enim conſtitutio non adimit prædictis Patribus hanc facultatem, ſed tantum eam reſtringit,vt non poſſint recipere Nouitios, niſi ſeruata forma in ipſa conſtitutione præſcripta, ne ad Regionem admittantur inhabiles,facinoroſi, & diſcoli, & hi, qui ſine peccato religionem ingredi minimè poſſunt.

i In ſu. §. 15.

ARTICVLVS II.

Quis poſsit recipere Nouitias ad religionem.

k In 1. impreſ. fo. 48. & in 2. f. 43. cent. 44.

REſpondeo dicendo, quod Nicolaus V. *ſtatuit ne Moniales Sanctæ Claræ,niſi de Prouincialis,ſeu Viſitatoris ſui licentia recipere valeant aliquam ad religionem,vel profeſſionem*. Ita habetur in libro Monumenta *K* Ordinum. Quantum vero ad alias Religiones monialium certum eſt receptionem monialium Nouitiarum ad ſuos Superiores pertinere,cum habeant ſuper ipſas iuriſdictionem, & ipſis conſentientibus debeant Nouitiæ eorum ſubijci iuriſdictioni.

QVÆSTIO X.

De nouitijs quoad informationem faciēdam ſecundum conſtitutiones Sixti V. & Gregorij XIIII. & Clementis Octaui,in tredecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 *VTrū informationes pro nouitijs recipiendis ſint faciendæ,examinandæ & approbandæ antequam ad habitum probationis admittantur.*
2 *A quibus examinandæ ſunt nouitiorū informationes.*
3 *A quibus debent fieri dictæ informationes:*
4 *Vtrum illegitimi poſſint admitti ad religionem.*
5 *Vtrum ſacrilegi. inceſtuoſi & filij naturales quorum merita non ſupplent defectum natalium profitentes in aliqua religione ſint verè profeſſi.*
6 *Qui dicantur ſacrilegi cum quibus in hac parte ſit diſpenſandum.*
7 *Vtrum homicidæ & qui commiſerunt aliquod delictum ſint ad religionem admittendi.*
8 *An qui ante delictum fecit votum clericatus vel religionis poſſit admitti ad religionem.*

9 *Vtrum debitis onuſtus vltra vires ſuarum facultatum poſſit recipi, & profiteri religionem.*
10 *Vtrum poſſint recipi ad religionem hi qui iurauerũt quodtibuut ad partes infidelium, & hæreticorum ad prædicandum.*
11 *Vtrum obligati ad ratiocinia danda poſſint ingredi religionem.*
12 *Vtrum ſit profeſſio nulla facta cum informatione falſa.*
13 *Vtrum de omnibus nouitijs ſit facienda informatio.*

ARTICVLVS I.

Vtrum informationes pro recipiendis Nouitijs ſint faciendæ, examinandæ, & approbandæ antequam ad habitum probationis admittantur.

RESpondeo dicẽdo, quod vt conſtat ex Conſtitutione Sixti Quinti edita Romæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſexto Kalendas Decembris Põtificatus ſui anno tertio, videtur, quod informatio pro Nouitijs recipiendis debet fieri examinari, & approbari, antequam ſumat habitum probationis. At Gregor. Decimus tertius in Bulla, quæ incipit, Circunſpecta Romani Pontificis prouidẽtia, Data Romæ anno Incarnationis Dominicę milleſimo quingenteſimo nonageſimo Id b. Martij Pontificatus ſui anno primo ait, *Certum cum acceperimus nonnullarum religionum, & Ordinum præſertim Monachalium Monaſterijs ita inſtituta eſſe, vt in eis perpetua quidem filiatio cõſtituatur, ideoque receptio Nouitiorum in vno quoque Monaſterio ad Superiorem, prælatum, & Capitulum eiuſdem Monaſterij tantũ pertineat, quæ etiam Monaſteria, vt plurimum inter ſe longè diſtant, nec generalia, Prouincialia & intermedia Capitula, niſi per raro celebrari ſolent, ideo ſtatuimus, vt Superiores ipſorum Monaſteriorum de conſenſu ſui Capituli prahabita ſimul cum his, de quibus in vnaquaque religione, aut Monaſterio iuxta eius Conſtitutiones recipiendus interrogari ſolet aliqua informatione ſuper ijs, quæ in Conſtitutionibus Sixti Quinti bonæ memoriæ prædeceſſoris noſtri continentur ad receptionem huiuſmodi procedere valeant, dum tamen antequam ad profeſſionem admittantur, plenaria, & commoda prout in dictis Conſtitutionibus habetur inquiſitio fiat, vt poſtea ab ijs, à quibus examinari ſolent, diligenter examinẽtur & approbẽtur, & demum in dicto Capitulo, Coram Superiori referãtur, volentes, quod ſuperiores prædicti cum eorum Capitulo, aut vbi mos non fuerit celebrandi Capitula cum tribus, aut quatuor ad id in generali congregatione per vota ſecreta deputatis, ſeruatis eorum regularibus inſtitutis, ac ſupradictis omnibus eandem in recipiendis Nouitijs habeant authoritatẽ, quæ per prædictas Conſtitutiones Prouincialibus Capitulis eſt attributa.*

Circa quam cõſtitutionem eſt aduertendũ quod ipſa conceditur pro religionibus, in quibus ſunt perpetuæ filiationes, vt ſunt *Mo*naſteria Ordinum *Mo*nachalium, & ſic videtur aſſerendum, quod non extendatur ad alia monaſteria aliarum Religionum, in quibus non eſt perpetua filiatio, & in quibus non militat ratio poſita in dicta Conſtitutione, & per conſequens ſequitur, quod in eis debet fieri informatio antequam Nouitius ad habitum probationis recipiatur.

a Bar. in l. 2. § ſi vero, n. 1. C. vbi in rem actio Hip. ſingulari 433. Matiſ. nota 2. Iaſon. in l. ad monend. n. 187. de iure iur.

Secundò eſt notandum, quod illa informatio, quę debet fieri virtute dictæ conceſſionis ante ſuſceptionem habitus eſt ſummaria ad differentiam plenariæ quæ debet fieri ante profeſſionem, & in hac ſummaria informatione vnus teſtis facit plenam probationem, ſi de facto plenè diſponat ſecundũ *a* Bartolum, Hippolytum, Mateſylanum, & Iaſonem, ſed videamus, vtrum ſit aliquod priuilegium per quod in alijs religionibus Mendicantibus, & non Mendicantibus poſſit Nouitius recipi ad habitum probationis ſine aliqua informatione præuia; Pro quo eſt notanda quædam conceſſio Sanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui facta Religioſiſſimo Conuentui Sancti Stephani Salmanticenſi Ordinis Prædicatorum, cuius tenor ſequitur.

Clemẽs Papa Octauus ad perpetuam rei memoriam. In his, quæ ad Religionum propagationem ſpectant, auctoritatis noſtræ partes libenter interponimus, prout in Domino ſalubriter conſpicimus expedire. Alias ſiquidẽ fel. re. Sixtus Papa Quintus, Prædeceſſor noſter iuſtis tunc ſuadentibus rationibus ductus ſua perpetuo valitura Conſtitutione quæ incipit. Cum de omnibus Eccleſiaſticis Ordinibus ſub Dat. Sexto Kal. Decemb. Pontificatus ſui anno tertio emanata inter alia ſtatuit & ordinauis, vt nunc decimum ſextum ætatis ſuæ annum excedentes aliquam religionẽ ingredi volentes non prius ad habitum recipi, & ad profeſſionem admitti poſſint, quã de eorum anteactæ vitæ, ac morum honeſtate, ac de legitimis natalibus, alijſque eorum qualitatibus tunc expreſſis iuridicè ita, vt inſtrumenta deſuper formanda coram teſtibus, & Notario ad Capitula Generalia, vel Prouincialia in quibus per Diffinitores Capituli approbarẽtur, deferri deberent conſtituiſſet, prout in eadem Conſtitutione latius continetur. Quæ cum difficile adimpleri poſſe experientia poſt modum compertum extitiſſet, eandem Conſtitutionẽ Sixti Prædeceſſoris fel. rec. Gregor. Papa Decimusquartus, & Prædeceſſor noſter moderatus fuit vt huiuſmodi receptiones, & approbationes per Priores quatuor domorum fierent ita, vt qui ad Religionem admitti vellent, ad quatuor eiuſdem Religionis, quam elegiſſent domos accederent, & ab earundem Prioribus approbationem deferrent, vt in aliqua ipſarum domorum recipi poſſent, Idemque Sixtus Quintus Ordinis fratrum minorum conceſſit, vt huiuſmodi recipiendorũ approbationes pro quatuor fratribus ex antiquiorib. eiuſdem domus, in qua habitũ peterent à Diffinitoribus nominatis fieri poſſint, ipſique quatuor antiquiores nominati ad inquiſitionem faciendam procedere, ac ad hunc effectum teſtes vocare, & ab eis iuramentum recipere coram tabellione & alia requiſita facere valerent, prout in diuerſis eorundẽ prædeceſſorum literis plenius continetur cum autẽ ſicut pro parte dilectorum filiorum Prioris & Conuentus domus Sancti Stephani Salmantini Ordinis fratrum Prædicatorum nobis expoſitum fuit eiſdem Priori, & Conuentui per dictum Sixtum prædeceſſorem ad petitionem & ſupplicationem bonæ memoriæ Antonij tituli Sanctorum Ioannis, & Pauli Presbyteri Cardinalis Carraſæ nuncupati viuæ vocis oraculo indultum fuerit, vt inſtrumenta per tabellionem coram teſtibus facta ſuper qualitatibus iuuenum in dictum Conuentum ad habitum recipi petentium per Priorem ſeu Præſidentẽ, ac Superiorem Magiſtrum Nouitiorum, & Magiſtrum ſtudentium eiuſdem domus iuridicè approbari, vel reprobari deberent, cũque huiuſmodi receptionis forma facilior & commodior exiſtas, quam aliæ ſupra dicta nihilominus hanc etiã multa incommoda pati compertum eſt multoſq; a Religionis ingreſſu diuerſis rationibus propterea arceri atque a propoſito abduci & ea de cauſa religioſorum numerũ in dies minui. Quod ſi eiſdem Priori & Conuentui licitum eſſet iuuenes huiuſmodi religionis habitum ibi ſuſcipere volentes præuio tantum ipſorum iuramento ſe non eſſe criminoſos rationibus obligatos à quibus non poſſint faciliter expediri, nec furto latrocinio, aut homicidio notatos nec alijs impedimentis in dicta Bulla Sixti Quinti, contentis detineri ad habitum admittere, poſtea intra tempus probationis de eiſdem qualitatibus inquiſitionem & indagationem iuxta indultum Sixti Quinti prædictum viuæ vocis oraculo conceſſum facere, ex hoc profecto domus præ-

dicta *B*

Digitized by Google

dicta quæ valde inſignis extitit priſtino ſplendori, cum religioſorũ propagatione, & diuini cultus augmento reſtitueretur, ideo nobis dictorum Prioris, & Conuentus nomine fuit humiliter ſupplicatũ, vt in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur qui religioſorum propagationem, & diuini cultus augmentum, quantum cum Domino poſſumus, libenter procuramus, ſingularum literarum prædictarum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, ac Priorem, ac Conuentum prædictum ſingulares perſonas, à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſentẽtijs cenſuris, & pœnis, à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quib. quomodolibet innodatæ exiſtunt, ad effectum præſentium duntaxat conſequendum harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati venerabilis fratris noſtri Michaelis Epiſcopi Albaneri, Cardinalis Alexãdrini nuncupati, Ordinis Prædicatorum Protectoris conſilio eiſdem Priori, & Cõuentui, nunc & pro tempore exiſtentibus, vt quoſcunque iuuenes, etiã decimum ſextum ætatis ſuæ annum excedentes ad habitum in eodem Conuentu admitti petentes recepto ab eis iuramẽto, quod criminoſi, rationibus, vt præfertur obligati furto, latrocinio, aut homicidio notati, aut alijs impedimentis in dicta Bulla Sixti Quinti contentis, detenti non ſint, recipere, ac poſtea per aliquẽ eiuſdem Conuentus religioſum ad hoc deputatum ad inueſtigationem anteactæ illorum vitæ ac morum, & reliquorum præmiſſorum abſque ſtrepitu iudiciario, ſed per ſcrutinium ſecretum procedi facere, qui ad hoc deputatus proceſſum, & informationem captam dictis Priori, ſeu Præſidenti, ac Superiori, & Magiſtro Nouitiorum & ſtudẽtium, à quibus approbari, & reprobari poſſit, referre fideliter debeat, liberè & licitè poſſint, & valeant auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium concedimus, & indulgemus, decernentes præſentes literas de nullitatis vitio, aut intentionis noſtræ, vel alias quopiã defectu notari vel impugnari, aut quomodolibet infringi, ſuſpendi, limitari, vel retractari, aut in ius, vel controuerſiam reuocari nullatenus poſſe, ſed ſemper validas, & efficaces exiſtere, & fore ac ita perpetuo in eodem Conuentu obſeruari debere, ſicque per quoſcunque iudices, Ordinarios, aut delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicãdi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, quicquid ſecus ſuper his a quoquã quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obſtantibus præmiſſis, ac Apoſtolicis conſtitutionibus, & ordinationib. ac eiuſdem Conuentus, & iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus priuilegijs, indultis, & literis Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis. Quibus omnibus, & ſingulis eorum tenores præſentibus, pro expreſſis habentes hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcũque. Datis Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo piſcatoris die decima Septembris, milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſeptimo, Pontificatus noſtri, anno ſexto.

Magiſter Veſtrius Barbianus.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod Iulius Secundus, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexto quinto Kale. Auguſti, Pontificatus ſui anno quarto in mari magno dato pro fratribus Minimis inter alia illis concedit, vt omnia, & ſingula priuilegia, indulta, gratiæ, facultates ac indulgentiæ vni, aut pluribus domibus Ordinis Minorum in genere per Sixtum Quartum, Prædeceſſorem conceſſa, & in poſterum concedenda omnibus & ſingulis alijs domibus, & fratribus Ordinis Minorum huiuſmodi eſſent, & intelligerentur eſſe conceſſa. Ita refert Paraſſelus a adducens Bullam Maris magni.

a Paraſ. in li. 6. prim. fol. 27.

Videamus, quid concedat Leo X. pro Ordinibus Mendicantibus, ipſe enim die Decimo Decembr. anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo nono Pontificatus ſui anno quarto in hunc modum ait. b Dudum per nos accepto, quod Romani Põtifices prædeceſſores noſtri aliqui ad Minorum alij vero ad Eremitarum Sancti Auguſtini, alij ad Beatæ Mariæ de monte Carmelo reliqui ad Prædicatorum Ordinum fratres, & domos iuxta ipſorum vota, deuotionis affectum gerentes illorum ſingulis, nonnullas gratias, cõceſſiones, indulgentias peccatorum remiſſiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exẽptiones facultates, priuilegia indulta, ac dona tam ſpiritualia, quam temporalia per diuerſas ipſorum literas reſpectiuè conceſſerunt. Nos ad ſingulos Ordines prædictos, ſingulaſque ipſorum Ordinum domos, vbi religioſè viuitur indifferenter abſque acceptione perſonarum deuotionis affectum æqua lance gerentes omnes, & ſingulas gratias, conceſſiones, indulgentias, peccatorum remiſſiones prærogatiuas, fauores immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, indulta tam ſpiritualia, quam temporalia, qualiacumque illa eſſent, quæ Prædicatorum, Minorum, Eremitarum Sancti Auguſtini, Carmelitarum, Seruorum Beatæ Mariæ, ac Minimorum Fratrum in domibus, & illorum Eccleſijs, Oratorijs, & Eccleſias ipſas, & Oratoria pro tempore viſitantibus, cuiuſcunque ſtatus, aut ſexus exiſterent, ſeu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, nec non domibus, & Præſidentibus, non ſolum Generalibus & Prouincialib. fratribuſque, & ſororibus, nec non Monialibus, & conuerſis oblatis, atque vtriuſque ſexus perſonis de Pœnitentia ſeu tertij habitus nuncupatis à dictis prædeceſſoribus, aut a nobis, ipſiſque ſucceſſoribus, aut alias auctoritatẽ habentibus coniunctum, vel diuiſim in genere, vel in ſpecie conceſſa fuerint, aut in poſterum concedentur ill. & omnia ſingula, ac ſi nominatim exprimerentur pro ſufficienter expreſſis nunc habentes ſingulis Ordinibus prædictis illorumque ſingulis Eccleſijs, Oratorijs, & Eccleſias, ac Oratoria viſitantibus cuiuſcunque ſtatus, aut ſexus extiterint, ſeu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus nec non domibus, & Conuentibus fratribus etiam & ſororibus, vel Monialibus, conuerſis quoque & oblatis, ac vtriuſque ſexus perſonis de Pœnitentia nuncupatis, & alijs ſingulorum ordinum prædictorum Motu Proprio, & ex mera noſtra ſcientia, & liberalitate de Apoſtolicæ auctoritatis plenitudine communicamus, illaque omnia & ſingula inter prædictorum Ordinum perſonas pariformiter cõmunia eſſe, fuiſſe, & eſſe volumus, prout in ſingulis literis prædictis plenius continetur. Ex quibus duabus conceſſionibus colligitur conceſſa, & concedenda vni domui Ordinis Mendicantiũ cenſeri conceſſa omnib. domibus eorum ordinum, & per conſequens quod prædictum Indultum Sanctiſſimi Domini Noſtri Clementis Octaui conceſſum Conuentui S. Stephani ordinis Prædicatorum eſt cõceſſum omnib. domibus ordinum Mendicantium & aliorum ordinum, qui fruuntur conceſſis, & cõcedendis ordinibus Mendicantibus. Vnde ſequitur, quod ſicut Priori & Conuentui S. Stephani nunc, & pro tempore exiſtentibus conceſſum eſt, vt quoſcunque Iuuenes etiam decimum ſextum ætatis ſuæ annum excedentes ad habitum in eodem Conuentu admitti petentes recepto ab eis iuramento, quod criminoſi rationibus, vt præfertur, obligati furto, latrocinio, aut homicidio notati, aut alijs impedimentis in dicta Bulla Sixti Quinti contentis detenti non ſint recipere ac poſtea per aliquem eiuſdem Conuentus religioſum, ad hoc deputatum ad inueſtigationem anteactæ illorum vitæ, ac morũ, & reliquorũ præmiſſorum abſq; ſtrepitu iudiciario, ſed per ſcrutinium ſecre-

b Refert Paraſ. vbi ſu. n. 8

Digitized by Google

ſecretum procedi facere, quia ad h c deputatus proceſſum, & informationẽ captã dictis Priori, ſeu Præſidenti, ac Superiori, & Magiſtro Nouitiorum, & ſtudentium, à quibus approbat, & reprobari poſſit, referri fideliter debeat, libere & licitè poſſint, & valeant. Ita etiam in monaſterijs aliarum Religionum poſſint procedere Prælati, eorum monaſteriorũ ad receptionem Nouitiorum, cum in alijs monaſterijs militet ratio, quæ militat in monaſterio S. Stephani, omnia enim incommoda, quæ militant in dilatione recipiendi Nouitios relata in dicto priuilegio reſpectu monaſterij S. Stephani, militant etiam in alijs monaſterijs, imo in alijs multo maiora incommoda reperiuntur, ſi antequam fiat informatio Nouitij ad habitum probationis recipi non poſſent: principalis enim ratio, propter quam ſupra dictum priuilegium fuit impetratum, eſt, quia ſi fieret informatio, antequam admitterentur multi ab ingreſſu religionis retraherentur, cum ad eorum parentes, amicos, & cognatos eorum ingreſſus notitia interim poſſet peruenire, qui non quærentes, quæ ſurſum ſunt, ſed quæ ſuper terram feruorem iuuenum impediunt, quę ratio magis militat extra Salmanticam, & alias Vniuerſitates, quam in Salmantica Academia, in Salmantica enim poteſt fieri dicta informatio aſſumendo teſtes ab Scholaſticis conterraneis, & per eam recipi Nouitii, antequam ad aures parentum affinium, & cõſanguineorum huius facti fama euolet, cum ſiot multi à partibus remotis, at in alijs Prouinciis, in quib. parentes, affines, & cognati inhabitãt, magis poteſt impediri deſiderium iuuenum habitum recipere volentium, ſi in eis antequam ad habitum reciperentur, neceſſario deberet præcedere informatio. Debemus ergo concludere quod dictum priuilegium conceſſum Conuentui S. Stephani per viam communicationis eſt conceſſum omnibus monaſteriis religionum mendicantium, & aliarum Religionum, quæ fruuntur priuilegiis conceſſis, & concedendis Ordinibus mendicantibus, & per conſequens, quod eo poſſunt vti monaſteria Ordinum Monachalium, in quib. eſt perpetua filiatio, & via huius priuilegii ad recipiendos Nouitios eſt facilior, quam alia à Greg. Decimo quarto conceſſa Ordinibus Monachalibus. Nam ex informatione ſemiplena, quàm Gregorius Decimus quartus præcipit fieri, antequam Nouitios ad habitum probationis admittant, poſſunt multi à Religionis ingreſſu amoueri, & a propoſito abduci, & ea de cauſa Religioſorum numerum in dies minui, cum ſatione ipſius informationis ſemiplenæ id quod debet eſſe occultum, ne talia incommoda ſequantur, poſſit aliquando publicari, quod per iuramentum in occulto ſumptum ab adoleſcente recipiendo minimè poteſt contingere.

ARTICVLVS II.

A quibus examinandæ ſunt Nouitiorum informationes.

RESpondeo dicendo, quod iuxta primam Conſtitutionem talis informatio debeat præſentari in Generali, & Prouinciali Capitulo, cum in dicta conſtitutione dicatur, quod in Generali, & Prouinciali Capitulo plena, & indubitata fides facta tam Superioris Generalis, ſeu Prouincialis, quàm Diffinitorum conſenſu approbata ſit, antequam ad habitum Regularem ſint admiſſi. At in ſecunda ipſiuſmet Pontificis conſtitutione data Romæ in *Monte* Quirinali anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo duodecimo Kalendas Nouembris Põtificatus ſui anno quinto hoc idem Pontifex moderauit, decernens, *quod in quailibet Prouincia ſaltem duo, vel ſi fieri potuerit, tria, aut plura monaſteria ſeu domus Regulares deputentur quarum ſeu quorum ſuperiores infra annum ſaltem ad Inquiſitionem ſuper Nouitijs faciendam & ad ipſos religioſos iuxta formam præfatæ conſtitutionis recipiendos, & ad alia quæ in ipſa Conſtitutione continentur peragenda in ſimul congregentur. Quod ſi paucitas, aut nimia diſtãtia Monaſteriorum ne id quidem patiatur, ſaltem tribus ex antiquioribus Patribus vnius Monaſterij, aut domus eius Prouinciæ huiuſmodi facultas & authoritas per Capitulum Generale Monachorum, vel Prouinciale Mẽdicantium, & reliquorum Regularium eius Ordinis demandetur. Verum in his Monaſterijs domibus & locis Regularibus, quæ aut nondum in congregationes redacta aut alias nulli Prouinciæ ſubiecta ſunt ſtatuimus, vt trina Capitula Conuentualia tribus diſtinctis cum interuallo ſaltem ſeptem dierum vicibus celebrata eandem in recipiendis Nouitijs per trinas huiuſmodi diſtinctas vices approbatis habeant authoritatem, quæ per noſtram Conſtitutionem Capitulis Prouincialibus eſt attributa.*

Poſtea autem Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens Octauus Romæ apud Diuum Petrum die decima quarta Aprilis anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundo Pontificatus ſui anno primo in Bulla, quæ incipit, altiſſimæ paupertati, data pro noſtra religione minorum obſeruantiæ in his Hiſpaniarum partibus ordinauit dicens in hunc modum, *Cum autem, ſicut accepimus prædicta Capitula, Non niſi ſexenni, vel trienni ſpacio celebrari ſoleant animaduertentes tanti temporis moram poſſe pias proſteri volentium mentes tepefieri & a tanto propoſito adimplendo forſan etiam abſtrahi, nos ad ea remouenda, quæ religioſum eorum propoſitum impedire quoquomodo poſſunt tenore harum ſerie in Hiſpaniis tantum concedimus Miniſtro, & Commiſſario Generalibus, atq; etiam Miniſtris Prouincialibus Ordinis fratrum minorum de obſeruantia nuncupatorum quod extra Capitulum quocumque tempore poſſint, & valeant recipere iuuenes ad habitum de conſenſu quatuor Diffinitorum vel de conſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes ſunt recipiendi.*

Circa quam conſtitutionem eſt notandum illud aduerbium (*tantum*) quod eſt limitatiuum, & excluſiuum, ſicut aduerbium, *duntaxat*, pro vt notatur in Iure, *a* & tradunt Bartolus, & Cardinalis. & ſic ea non poſſunt vti familiæ extra Hiſpaniam conſtitutæ pro vt fuit declaratum in Capitulo Generali Valliſoletano noſtræ ſacræ religionis, milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio.

Neq; ſupra dictis obſtat Innocentium Octauum conceſſiſſe quod omnia Indulta, gratiæ, & priuilegia conceſſa, & concedenda fratribus familiæ Ciſmontanæ cenſeantur etiam conceſſa Vltramontanis, & è conuerſo pro vt habetur in libro, Monumenta Ordinum, & in ſupplemento *b* Nam reſpondetur quod communicatio priuilegiorum vtriuſque familiæ intelligitur de priuilegiis conceſſis abſolutè ipſis familiis non tamen de priuilegiis conceſſis, & concedendis cum hac dictione reſtrictiua, *tantum*, Papa enim talem apponendo reſtrictionem clarè videtur ſignificare ſe velle familiam, cui ſpecialiter ſunt conceſſa tantum poſſe his frui, non autem aliam, cui minimè facta eſt dicta conceſſio, & hoc videtur ſenſiſſe dictum Capitulum Generale diffiniens alias Prouincias exiſtentes extra Hiſpaniam prædicto priuilegio vti minimè poſſe.

Secũdo eſt notandum, ꝙ alii Ordines Mendicãtes in his Hiſpaniarum partib. poſſunt frui dicta forma recipiendi Nouitios, cũ omnes ad inuicem habeant cõmunicationem priuilegiorũ conceſſorũ, & concedendorum prout in ſuperioribus *c* latè eſt probatũ.

a l. ſolutum §. ſi in ſortem. ff. de pignorat. c. ſtatutum §. in null. de reſcrip. li. 9 Bar to. in l. 1 poſt. prin. verſ pre dict ff. Si quis ius dicen. non obtemp Clem. 1. verſ nos igitur, & ibi Card. de ſum. Trid. & fide Cath.

b In 1. impr. fol 64. & in 2 fol. 68 conceſſ. 131. ſupple. fo. 69. conceſſ. 145.

c Sup hac qu. art.

Tertio

Tertio eſt notandum, quod dicti quatuor Patres, quibus eſt commiſſa receptio Nouitiorum, non poſſunt ipſi ſoli eos recipere, imo receptio eſt commiſſa Miniſtro, & Commiſſario Generalibus, ac etiam Miniſtris Prouincialibus noſtri Ordinis Minorum in Capitulo vel extra Capitulum, ſicut eis ſecundum eorum regulam erat iniunctum, neque hoc illis auſert prædicta Conſtitutio, tantum enim addit Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens Octauus, quod ipſi, & qui ab eis adhoc habent poteſtatem, debent hoc facere de conſenſu quatuor Diffinitorum, vel de cõſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes recipiendi ſunt, Miniſter autem, & Commiſſarius Generalis poſſunt hanc facultatem Guardianis, & præſidentibus dictarum domorum committere cum ipſis ea competat ex iure communi Regulæ & ex priuilegio perpetuo, & per conſequens ſit delegabilis. Vnde aduertant Prælati obſeruantes hunc modum recipiendi Nouitios debere congregari in vnum cum dictis fratribus ad informationes examinandas, qui fratres debent eſſe ex antiquioribus non ætate, & religione, ſed dignitate, & præminentia regulari.

Circa eandem conceſſionem, in quantum dicit, *Concedimus quoque quod ipſi coram Notario, vel fratres per eos ad hoc deputati poſſint ac debeant ad inquiſitionem huiuſmodi faciendam vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum.*

Notandum eſt quod prælatus cum quatuor dictis fratribus poſſunt committere facultatem alicui fratri, vt poſſit vocare teſtes & ab eis recipere iuramentum, ad huiuſmodi inquiſitionem faciendam, cum hoc ſit nudum miniſterium delegabile examinare autem informationes factas non poſſunt dicti Prælati & fratres alijs committere argumento eorum, quæ in quadam Clementina *a* notantur.

a Clem. vnde oſ. de leg. tuncta gloſ. ſuper inquiſit.

Circa eandem conceſſionẽ ibi, *poſſint ac debeant*, notandum eſt, quod per verbum, *poſſint*, denotatur quod non vult Papa ſtringere dictos fratres, vt hac tantum cõceſſione vtantur in recipiendis Nouitijs, dat enim ipſis libertatem, vt poſſint vti forma recipiendi Nouitios, quæ ponitur in ſecunda conſtitutione Sixti V. Verbum autem *debeant*, inducit neceſſitatem, & obligationem, vt conſtat ex traditis in iure, *b* & reſolutis à Tiraquello. Vnde volentes fratres vti iſta conceſſione tenentur neceſſario vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum, & non ſeruando hanc formam incurrunt in pœnam huius conſtitutionis dicentis, *quod ſi à prædictis Superioribus dicti ordinis, ac fratribus per Superiores, vt præfertur deputatis, in præmiſſis contrafactum fuerit, voce actiua & paſſiua nec non officijs, gradibus, honoribus & dignitatibus quibuſcunque per eos obtentis eo ipſo in perpetuum priuati, & tam ad illa, quam ad alia quæcunque in poſterum obtinenda perpetuo inhabiles, & incapaces, ac excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtant.* Ex quibus cenſuris & pœnis clarè patet verbum, *debeant*, neceſſitatem importare, cum non impleto eo, quod per verbum *debeant* præcipitur faciendum in tam graues pœnas incurratur.

b l. 1. § 1. ff. quod quiſque iuris glo. in l. 3. § 1. v. oſtendere, ff ad exhiben glo. in c. propoſuit v. nõ debet, & ibi Pan. ex. de appel. Tiraqu. in tract. Linag. § 1. glo. 15. n. 1.

Circa eandem conceſſionem eſt notandum quod ſupradicti patres debent vocare teſtes coram Notario, qui Notarius ſufficit, quod ſit frater eiuſdem ordinis ab ipſis pro hoc miniſterio deputatus, hoc enim verbum (*Notarius*) abſolutè prolatum debet iuxta materiam, de qua agitur, interpretari iuxta ea, quæ in iure *c* notantur, & Notarij in religione deputantur a Prælatis pro cauſis Regulariũ fratres eiuſdem Ordinis. Ita reſponſum eſt mihi a Doctiſſimo meo Magiſtro Doctore Solis Iuris Conſultorum Primario in hac Salmanticenſi Academia. Et confirmatur ex priuilegio Pij Quinti cuius tenorem ſupra *d* retulimus.

c l plenam aquiſitibus, ff. §. de vſu, & habita.

d Su. q. de not.

Secundum autem conceſſionem ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui, factam Conuentui Sancti Stephani Salmanticenſis debet religioſus ad hoc deputari ab habente poteſtatem recipiendi Nouitios, qui deputatus proceſſum, & informationem captam Priori, ſeu Præſidenti, ac Superiori, & Magiſtro Nouitiorum ſtudentium, a quibus approbari, & reprobari poſſit, referre fideliter debeat, vt autem in alijs religionibus hoc indulto vtatur, non eſt neceſſarium, vt iſta informatio coram dictis Patribus à dicto deputato præſentetur, ſufficit, quod iuxta conſtitutionem Sixti Quinti à duobus ſuperioribus inſimul congregatis vel iuxta conceſſionem Sanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui factam Minoribus, ſufficit, quod præſentetur coram habente authoritatem recipiendi Nouitios, & quatuor Diffinitoribus, vel quatuor ex ſeniorib. fratribus domus in qua Nouitius eſt recipiendus, non enim Minoribus Monaſterijs eſt Magiſter ſtudentium, & ſic neceſſarium eſt ne receptio recipiendorum dilatione refrigeſcat vt in dictis alijs monaſterijs partim vtatur conceſſione facta Conuentui Sancti Stephani, quoad ſumendum iuramentum a iuuenib. recipiendis, & quo ad deputandum fratrem ad vocandum teſtes, & inquiſitionem faciendam, & partim vtetur conceſſione Sixti Quinti quoad præſentandũ dictam informationem coram duobus ſuperioribus inſimul congregatis, & conceſſione Sanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui facta minoribus quoad præſentandum dictam informationem coram prælato, & quatuor Definitoribus, vel fratribus ex ſenioribus. Imo dico quod ſi ad petitionem iuuenum recipiendorum authoritate iudicis fiant informationes iuridicæ, ſufficit ex mente Pontificum, quod apud dictos patres præſententur, & ab ipſis approbentur, vel reprobentur, prout in noſtra ſumma confeſſorum ſatis dixi. *e*

e Summa conſeſ. 280. titul. Nouitius.

ARTICVLVS III.

De quibus debeant fieri dicta informationes.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus V. in ſua prima conſtitutione, *ſtatuit perpetuo & ordinauit, iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annis non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, neq; debere, niſi prius de eorum parentibus patria, deque eorum antacta vita & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum, & exploratum ſit, eos neque aliquorum criminum, qualia ſunt homicidia, furta, latrocinia & alia ſimilia, aut grauiora reos, vel ſuſpectos exiſtere, vt propterea damnati ſint, aut damnarentur, formident, neque ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum grauatos, vel redendis ratiocinij ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa, lis vel moleſtia eis ſit illata iam, vel timendum ſit, ne inferatur, niſi denique conſtet ipſos vel humana aliqua ratione, ſed tantum deuotione, & pietatis feruore vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe.* Hæc Sixtus Quintus in dicta cõſtitutione. Ex qua conſtitutione colligitur, quæ in recipiendis Nouitijs debeant neceſſario inueſtigari.

Primum eſt, quod debet inquiri de eorum parentibus, vtrum ſcilicet ſint legitimi, an illegitimi, ſacrilegi, & inceſtuoſi.

Secundum, vtrum aliquod homicidium, furtum latrocinium, & alia ſimilia commiſerint.

Tertium, vtrum ſint grauati ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum.

Quar-

Digitized by Google

Quartum, verum reddendis ratiocinijs ſint obnoxij ita, vt ex huiuſmodi cauſalis, vel moleſtia eis iato ſit illata, vel timendum ſit, vt inferatur. Quæ omnia in articulis ſequentibus ſigillatim diſcutientur,

ARTICVLVS IIII.

Vtrum illegitimi poſſint admitti ad religionem.

RESpondeo dicendo, quod expulſis inceſtuoſis ſacrilegijs illegitimi, tantum naturales poſſunt ad religionem admitti, prout in ſua prima conſtitutione Sixtus Quintus ordinauerat, ait enim, *quoad iuuenes vero non ex inceſtu præfato nec ſacrilegio ſed ex quouis alio minus legitimo thoro natos, ſpurios, vel naturales etiã, vt præfertur vel alios legitimatos, qui ob meliorẽ vitæ frugẽ religionẽ ingredi cupiũt ſtatuimus, & ordinamus eos ad religionẽ admitti nõ poſſe, aut debere, niſi prius illorum vita, & moribus diligenter cognitis & circunſtantiis vniuerſis, quæ circa idoneitatẽ perſonæ attendẽdæ erunt cõſideratis, ac de religionis zelo pietatis integritate ac doctrina fide dignis teſtimonijs adeo comendari fuerint, adeo bonã indolem, & ſpeciẽ virtutis præſeferãt, ac tot eis meritis ſuffragẽtur vt defectum natalium ſuppleant, eorumque receptio vniuerſæ religioni cõmodo, & vtilitati profutura videatur, & e ſiquis autẽ eorũ alias, quam vt præfertur, recipiatur profeſſio ſimiliter nulla ſit, atque ipſi habitu priuari & à religione eijci debeãt, eorũque receptores excõmunicatione, vt ſupra ipſo facto innodati exiſtant.* At Gregorius XIIII. voluit eiſdẽ conſtitutionibus non obſtantibus eos, qui quouis modo illegitimè procreati fuerint, ad habitum, & profeſſionem regularem admitti poſſe, quemadmodum admitti poterant, ſi ſupradicta conſtitutio edita non fuiſſet. De quo in articulo ſequenti latius dicetur.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſacrilegi, & inceſtuoſi, & filij naturales illegitimi, quorum merita non ſupplent defectum natalium, profitentes in aliqua religione ſint verè profeſſi.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus Quintus in ſua prima conſtitutione ordinauit, *quoad filios naturales non ex inceſtu, nec ſacrilegio, ſed ex quouis alio minus legitimo thoro natos, ſpurios, vel naturales, vel alios legitimatos, qui ob meliorem vitæ frugem religionem ingredi cupiunt, eos ad religionem admitti non poſſe, aut debere, niſi prius de illorum vita & moribus diligenter cognitis, & circunſtantijs vniuerſis, quæ circa idoneitatem perſonæ attendendæ erunt, conſideratis, ac de religionis zelo, pietate, integritate, ac doctrina fide dignis teſtimonijs adeo commendati fuerint, & adeo bonam indolem & ſpeciem virtutis præſeferant ac tot merita eis ſuffragentur, vt defectum natalium ſuppleant, eorũque receptio vniuerſæ religioni commodo, & vtilitati profutura videatur, &c. Siquis autẽ eorum alias quã vt præfertur recipiatur profeſſio ſimiliter nulla ſit, atque ipſi habitu priuari, & à religione eijci debeant, eorumque receptores excomunicatione vt ſupra, ipſo facto innodati exiſtant.* Hæc Sixtus Quintus in ſua prima conſtitutione quam moderatur Gregorius XIIII. concedẽdo, *vt ad habitum Regularem recipi poſſint inceſtuoſi, & ſacrilegi, & naturales. Ita tamen vt eũ de recipiendis quomodocunque illegitimis ad habitum & profeſſionem Ordinum quorumcumque agatur, ij, ad quos huiuſmodi receptio ſpectat, præter alia, ex quibus ex dictarũ Conſtitutionũ præcepto circa quoſcumque etiã legitimos diſcurrere debens diligenter vitam eorum & mores inquirant, & ita demum recipiant, ſi tamen bonam indolẽ, & virtutis ſpeciem præſeferant, ac tot merita eis ſuffragentur, vt natalium ſuppleant defectum, eorumque receptio commodo, & vtilitati pro futura videatur, & ſuper hoc ipſo ij, ad quos pertinet huiuſmodi receptio matura deliberatione habita ita cenſuerint, & iudicauerint.* Ex quibus verbis videtur colligi quod non reuocauit Gregorius Decimus quartus, Sixti Quinti conſtitutiones quantum ad illegitimos, niſi ſub certa conditione, & forma, ſcilicet quod ipſi illegitimi tot meritis abundent, vt defectus natalium ſuppleatur, & quod merita ipſorum abundent magis, quam merita legitimorum, dicta enim verba, *Ita tamen*, inducunt conditionem, & formam præciſam iuxta quandam legem *a* vbi eius Gloſſa, & Bartolus, Iaſon, & Felinus, quæ verba ſunt reſtrictiua, vt ait Pariſius *b* adeo quod ſunt annullatiua actus cui apponuntur, vt tradunt Tiraquellus, *c* & Lucas de Penna, & per cõſequens videtur, quod ſi aliquis ſacrilegus, & inceſtuoſus ad habitum Regularem recipiatur nullis meritis ſupplentibus defectum ſuæ illegitimatis eius receptio erit nulla ſicut erat nulla profeſſio filiorum naturalium nullis ſuffragantibus meritis iuxta conſtitutionem Sixti. V. ſuperius appoſitam.

a l. ſi vbi glo. & Bar. co. de vnd. verũ cui li. 11. Bar. in l. de eis ver. ſi. terea, & ibi Iaſ. col. pen. n. 10 ff de tranſ. Felin. c. delecta, nu. 3 verſ. ſeptimũ ſignũ, de reſcript.
b Pariſ li. 8. n. 6 & 7 co. 1.
c Tiraq. de retract. lig. § 8. ver. aut remẽ. & retract. conuen § 4. Luc. de Pen. in 2. vniciuq. co. 5. C. de prox. ſac. ſcrin. lib. 12.

At in re tam graui nolo præcipitanter me gerere, intelligo enim Gregorium. XIIII. circa receptionem illegitimorum ad religionem tria ſtatuiſſe moderãdo conſtitutionem Sixti. V. Primum, quod omnes illegitimi ex quocunque coitu prohibito nati poſſint admitti ad religiones, & in eis profiteri in quo corrigit conſtitutionem Sixti Quinti qui ſacrilegos, & inceſtuoſos inhabiles ad habitum religioſorum omnino reddebat. Secundum, quod vt hoc fiat, debent eorum merita ipſorum natalium ſupplere defectum, in quo corrigit etiam aliquo modo ſupradictam conſtitutionem, quæ cum dicta limitatione tantum naturales admittebat, & ſpurios, qua deficiente; & quibus meritis non ſtantibus eorum profeſſionem irritabat. At Gregorius XIIII. decernit, quod non ſolum naturales, ſed etiam quicumque alij illegitimi recipiantur, ſi eorum merita, & virtutes examinata ſuppleant defectum Natalium. At non irritat profeſſionem eorum, ſi dictæ virtutes & merita non extent, neque excommunicat deputatos ad Nouitios recipiendos, ſi ſuper hoc non habita matura deliberatione illegitimos ad religionem recipiãt, quod ex ſequentibus probabitur. Tertium ſtatuit, quod filius illegitimus in religione, in qua pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij profeſſus fuerit ipſo patre viuente non admittatur, nam id expreſsè prohibet, quod intelligitur etiamſi in hoc filio illegitimo merita, & virtutes inueniantur, quæ eius natiuitatis ſuppleant defectum. Poſtquam enim Gregorius Decimuſquartus, conceſſit, vt illegitimi recipiantur cum dictis meritis, ſtatim addit, dummodo filius illegitimus in religione, in qua pater, &c. & quod Gregorius Decimuſquartus, tantum voluerit obligare fieri meritorum & virtutum inquiſitionẽ & iudicium; & quod noluerit irritare profeſſionem, patet, nam ordinans noue, quod nullo modo filius illegitimus in religione, in qua eius pater admittatur tantum dicit id ſe expreſſe prohibere, & non dicit profeſſionem expreſſe irritare, ſi igitur valet profeſſio huius filij, quem Gregorius Decimuſquartus, etiamſi eius merita, & virtutes ſuffragentur, non vult admitti ad religionem, quomodo dicemus voluiſſe eundemmet Gregorium Decimum quartum irritam eſſe profeſſionem aliorum illegitimorum quos eorum ſuffragantibus meritis, & virtutibus

vult

Digitized by Google

vult quod ad religionẽ admitti poſſint, & in quibus non eſt tanta ratio, vt ad religionem admittantur.

ARTICVLVS VI.

Qui dicantur ſacrilegi,cum quibus in hac parte ſit diſpenſandum, vt ad religionem admitti poſſint.

REſpondeo dicendo, quod in diſpenſando cũ illegitimis debet haberi ratio ipſius illegitimitatis, facilius enim cum filijs naturalibus debet diſpẽſari,quàm cum ſacrilegis,& inceſtuoſis,ſacrilegi autem ſunt vt ſupra *a* latè probauimus filij religioſorum, & religioſarum, & clericorum ordine ſacro inſignitorum, qui caſtitatem abſolutè explicitè, aut implicitè promiſerunt voto ſolenni ad eam ſeruandam ſe obligando. Et licet prout in primo tomo *b* defendi,filij militum Sancti Iacobi ſint ſacrilegi,non tamen debent cenſeri ſacrilegi quantum ad noſtrũ propoſitum.Nam Sixtus Quintus, in ſua prima conſtitutione loquens de ſacrilegis ait,*vel quorum aliter parens caſtitatem Deo vouerit, etiam Apoſtolica imperiali, vel Regia aut quauis alia authoritate legitimati, aut natalibus reſtituti*. Notanda ſunt enim illa verba, *Quorum alter parens caſtitatem Deo vouerit*, Loquitur enim,ſecundum ea,filijs parentum, qui caſtitatẽ abſolutè Deo vouerint,non autem parentum,qui caſtitatem tantum coniugalem Deo promiſerunt, caſtitas enim coniugalis non eſt caſtitas abſolutè, ſed caſtitas ſecundum quid, cum ſolum per tale votum oblati teneantur abſtrahi ab actibus venereis cum alienis,non autem cum ſuis proprijs vxoribus abſtinere. Verum eſt tamen quod filij Commendatorum Diui Ioannis Baptiſtæ ſacrilegi ſunt dicendi cum hi caſtitatem abſolutè promittant.

a Sup. 2. tomo q. 19 ar. 4.

b T. 10. q. 14. trin.

ARTICVLVS VII.

Vtrum homicidæ, & qui commiſerunt aliquod delictum ſint ad religionem admittendi.

REſpondeo dicendo, quod Sixtus V. in ſua prima conſtitutione hoc prohibuit, & profeſſionem irritam recitauit, qui in ſecunda conſtitutione hoc declarauit dicens.*Contra criminoſos vero,quorum profeſſio eadem conſtitutione noſtra irrita declaratur, ac propterea ad ipſos, ac curijs ſæcularibus procedendi facultas conceditur,tunc demum locum id habere volumus,et non aliter cum actis publicis conſtiterit ipſos iudices, & Curiam ſæcularem ante ſuſceptionem habitus de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe vel inquiſitionem inſtituiſſe.* Quæ declaratio eſt conformis his quæ traduntur apud vtriuſque Iuris Doctores, ſi Laicus enim poſt cõmiſſum à ſe delictum fiat Clericus, aut religionem intret,hoc facere præſumitur in fraudem declinandi iuriſdictionem Regalem, & in cauſe criminali puniri poteſt a iudice ſæculari, prout tradit Couarruuias, *c* Antonius Gabriel,Auendanus,Antonius Gomez,& Boſſius. Quod intelligit *d* Syluester cum multis, quod ſi antequam fieret contra illũ proceſſus,aut lata ſit ſententia, fiat clericus remanet exemptus à iuriſdictione iudicis ſæcularis, ſecus ſi poſt præuentam cauſam à iudice laico, tunc enim ab eo debet neceſſario puniri: & ſimiliter Sixtus Quintus in ſua conſtitutione ſecunda declarauit, quod ſcilicet iuuenis, qui in ſæculo commiſit delictum, ſi antequam de eo cognoſcat iudex ſæcularis de eo cognoſcere, Si vero cognouit ante de delicto, ſiue per viam inquiſitionis de eo ipſo neceſſario debeat cognoſcere, cum apud ipſum ceptum fuerit iudicium. Aduertendum tamen quod ſi poſtquam fuerit ad Clericatus ordines promotus, eius delictum puniatur, prius degradandus eſt etiam à minoribus, ſi crimen ſit mortale,aut mutilatione dignum, vt affirmant Couarruuias *e* Nauarrus, Didacus Peres, Syluester,Tabien.& Turrecremata.

c Cou. pra. qq. q 32. n. 4n. & q. 33. n. 2 10. 1. & Suarez. 2. cler. in c. pen. nu. 46. de foro comp. Auen c. 21 nu. 7. Anton. Gom. 10. 3. v c. 10. n. 5. Boſ. de foro cõpet nu. 1. 4.

d Syl. v. iudex 1 §. 2. ver. 6.

e Co. d. 1 Na. in c non dicatis n. 91. Peres in l. 1 tit. 3 li. 1 or p 95 Syl. vbi ſup Tabi. v iudi. n. 14. Turre. in cap. nemo, 12. q 1.

Aduertendum etiam, quod cum in Regno Aragoniæ Clericus ſolum conueniatur ob crimen circa temporalitates, prout tradit Molina, *f* ſiquis in eo Regno poſt commiſſum ab eo crimen, & per viam inquiſitionis, aut accuſationis cognitum à iudice ſæculari ingrediatur religionem ſiquidem eius nõ valet profeſſio,poteſt circa temporalitates puniri,quas ſi per profeſſionem Religioni reliquit, aut aliquibus perſonis ab ipſis debent auferri iuxta decretum Cõcilij Tridentini irritantis earum renunciationem nõ ſecuta profeſſione valida, & in rebus temporalibus ipſios debet puniri, ſi fuerit ad Clericatus ordinem promotus.

f Molin. ver. Cle ſ. 8 2. co. 4.

Aduertendum etiam, quod ille, qui commiſit aliquod delictum, à quo iam per ſententiam diffinitiuam eſt liberatus totaliter poteſt intrare religionem, & valet eius profeſſio cum hic ſolum irritetur profeſſio illius,cuius delictum eſt apud iudicem, vel per viam inquiſitionis, vel per viam accuſationis, ſicut etiam irritatur ſolum profeſſio illius, qui eſt debitis ſupra vires facultatum ſuarum grauatus, non autem illius qui debita ſoluit,aut eſt paratus ſoluere, & habet, vnde ſoluat. Addendum eſt vltimo, quod non ſufficit probare volentem intrare religionem eſſe bonæ indolis,bonæ famæ,quietum,manſuetum,humilem,& pudicum ſed eſt neceſſarium,quod in ſpeciali probetur,nullum commiſiſſe delictum,quod in iudicium ſit deductum, prout patet ex contextu conſtitutionis Sixti V. & probatur deinde; poteſt enim contingere, vt habeat omnia ſupradicta, & probetur virtutibus pollere, & caſu aliquo fortuito aliquod delictum commiſiſſe,ratione cuius per viam inquiſitionis aut accuſationis aliquis proceſſus coram iudice competenti ſit contra ipſum fulminatus.

ARTICVLVS VIII.

An qui ante delictum fecit votum clericatus,vel religionis poſſit modo ingredi religionem.

REſpondeo dicendo,quod vbicumque quis fecerit votum clericatus,aut introeundi religionem ante patratum delictum nullo modo poteſt a iudice laico puniri cum votum hoc delicti cõmiſſi tempus præcellerit,vt cõcludunt Iaſon *g* Cepola Marſilius Ioannes de Arnino Marcus Antonius Bardus, & eſt opinio Baldi aſſeruntque ſupradicti Doctores, hoc eſſe valde notabile pro euadendo aliquem à pœna mortis. *h* Caſtaneus tamen teſtatur,ſe non credere quod opinio iſta communis in actu practico admittenda ſit, & eandem ſententiam reprobat quoque Claudius Seyſel.

Verum opinio Baldi & Iaſonis & ſequentium eſt magis communis atteſtante Petro a Plaza, *i* & eam ſequuntur omnes Criminaliſtæ varijs in locis & Ioannes de Anania, & in practica obſeruari dicit Gerardus quamuis Iulius Clarus dicat Gerardum, hoc non dicere,qui certè decipitur,de practica enim

g Iaſ in l. cum quadã puella, n. 21 ff de iuriſd. om. iudic. Cepol. cau. 9. Marſ. ſingul. 134. Ar ſing. 26 Bal. in proem. ſan. 2 n. 3. ent ſin. Bal in l. 1. C an ſeruant ex ſuo facto.

h Caſſ in conſuet Burg. rub. 1. §. 5. Cl. in l. 1. C. an ſeruus ex facto ſuo.

i Plaz. in tract. de delict. li. 1. c. 35. n. 3. & 5. Ana. in c. ad ſal. col ſi. ext. de cri. falſ. Gerard ſin. 51 Bors. in tract. de tẽp. vnl. & Cou. c. 11 nu. 13. Iaſ. vbi ſu.

Gerardus,

Digitized by Google

Gerardus expreſſe teſtatur, vt meminit etiam *Marcus* Antonius Aard. & meminit etiam Iaſon. Et ait Baptiſta *a* in tract. communium opinionum hunc caſum euenire in facto tūc temporis & diſcuti coram iudice ſæculari, & adhuc indeciſum pendere, ſed quod parum poſt præfati opuſculi impreſſionem relati cauſa reuerendi *Martini* Pandulphi clerici Aquilani, diſcuſſaque in contradictorio, cum iudice Aquilano coram Illuſtriſſimo gubernatore prouinciali, ſuiſque auditoribus mediante eius patrocinio ob memoratam doctrinam Baldi & communem reportauit ſentētiam antedictus Martinus, in ſui fauorem & conſequenter obtinuit remiſſoriam eius, ad iudicem Eccleſiaſticum, qui commiſerit homicidium, & ob id formata aduerſus eum inquiſitione, & poſito in carceribus, ac illis fractis per eum fugam arripuerat, & aſſumpto habitu clericali poſt hæc, atque accedente cum eo vigore prædicti homicidij inquiſitionis, & fugæ iterum in eoſdem carceres reductus, & detruſus extitit tamen allegato voto ante homicidium emiſſo de aſſumendo habitum clericalem, atque probato mediante iuramento dicti Martini, fuit remiſſus ad iudicem Eccleſiaſticum ordinarium.

a Bap. tom. 2. commu. opin. loc. 2. ti. 15. de ſacerd. f. 106. per. 2. col.

Sed ait quod Illuſtriſſimus D. Pinarius Hiſpanus tunc auditor Regiæ Aputrinæ audientiæ, & poſtea Conſiliarius ſacri Regij Concilij Neapolitani fundamentaliter penetrando hanc materiam aſſerebat, ex ſententia Baldi, quod ſiquis ſimpliciter fecerit votum ante commiſſum delictum, & ante capturam, non fuit adimpletū, quia non potuit adimplere quia ſtatim poſt commiſſum delictum fuerit captus tunc procederet opinio Baldi, & aliorum, ſi antē poſt commiſſum delictum potuerit votum adimplere, & non adimpleuit, non procedit præfata opinio, cum hoc videatur fieri in fraudem argumento eorum, quæ Bartolus *b* docet. Deniq; hæc opinio procedit quando ex varijs rationibus fraus præſumi non poteſt, & veritas cognoſcitur.

b Bart. in d. l. cū qua. puell.

At hæc communis Baldi, in practica recepta limitatur, vt non procedat, vbicumque reus efficeretur poſt crimen perpetratum, per eum de fratribus tertij ordinis, tunc enim non obſtante huiuſmodi habitu aſſumpto religionis tertij ordinis, & voto ante crimen commiſſum emiſſo minimè euitaret forum iudicis ſæcularis, cæterum ab eo tamquam competente puniri poteſt, vt affirmant Federicus *c* de Senis Cardinalis, & alij Canoniſtæ cōmuniter, & poſt Iaſon. & Marſilium reſoluit Petrus a Plaza. Et affirmat Baptiſta *d* in facti contingentia, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo iudicatum vidiſſe in Regia Aputrina audientia, quæ ſententia ad ſenatum Regium per viam appellationis deducta, iterum fuit confirmata, quæ opinio loquitur non de religioſis tertij ordinis viuentibus in congregatione tria vota eſſentialia emittentibus.

c Senis conſil. 97 n. 4 Plaz. vbi ſu l. 2. ca. 25. ſub nu. 6. Canon. in ca. perpendim. de ſent. excom d. Bab. vbi ſu.

Ad probandum autem præfatum votum iuramento ipſius, qui fecit illud, ſtatur ſecundum præfatos authores. In omnibus enim caſibus iuramento aſſerentis ſtandum eſt in his, quæ ab animo ſuo pendent, & in eius propria conſcientia conſiſtunt, vt affirmant Alciarus *e* & Horaſius Mandoſius alios plures allegantes.

e Alc. de præſump. regu. 3. præſump. 16. nu. 1. Man. in addit. ad Roman ſing. 398 lit. B.

ARTICVLVS IX.

Vtrum debitis onuſtus vltra vires ſuarum facultatum poßit recipi, & profiteri in religione.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus Quintus, in ſua conſtitutione prohibuit, ne recipiantur ad religionem ingēti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum grauati, & ſi recipiantur eorum receptio, & profeſſio irrita declaratur. Ex qua determinatione ceſſat hodie illa magna difficultas, de qua agunt Iaſon, *f* & Nauarrus, an debitor, benè, vel malè ingrediens religionem poſt ingreſſum, & profeſſionem teneatur ad ſoluenda debita prius contracta. Nam cum profeſſio eius nihil valeat, clarum eſt, quod poteſt ad ſolutionem debiti compelli. Notandū eſt primo, quod conſtitutio Sixti V. habet locum etiam in eo, qui eſt condemnatus ad ſoluendam aliquam pœnam pecuniariam, & eam non ſoluit, hæc enim pœna eſt debitum, pro vt aliqua allegando in ſimili tradit Henriquez. *g*

f Iaſ. 1. par. in tract. in licent. grauato debitis intrare religione Nau. in ſtatutum nu. 42.

g Henr. l. 7. de indulg. ca. 15. a. 6. c. 12. ſin.

Notandum eſt ſecundo, quod debita incerta, quia eorum Dominus, cui facienda eſt reſtitutio, eſt incertus, non impediūt debitorem ab ingreſſu religionis. Conſtitutio enim Sixti V. debet interpretari de bonis, quorum Dominus facta diligenti inquiſitione poteſt ſciri iuxta antiqua Iura canonica, ad quorum tenorem eſt edita dicta conſtitutio. Imo hæc debita poſſunt conuerti in vſum Monaſterij, in quod debitor ingreditur, ipſi eorum æſtimationem applicādo. *Clemens enim IIII. conceſſit, vt cum aliqui aſſumentium habitum fratrum Minorum fuerint obligati ad reſtitutionem aliquorum bonorum diuerſis perſonis, quæ ſciri, & inueniri non poſſunt. Miniſtri & cuſtodes, & eorum Vicarij eorumque ſinguli in locis ſibi commißis poßint bona huiuſmodi in pios vſus conuertere, pro vt ſecundum Deum viderint expedire.* Ita habetur in Monumentis *h* Ordinum, & tradit Nauarrus.

h In 1. imp. fo. 58. & in 2. f. 141. ele. 334. Nau. cap. 17. nu. 92.

Notandum eſt etiam, quod ſiquis promiſit puellæ ducere eam in vxorem, vt conſentiret in copulam carnalem, quod illico fecit, & manet ob id infamata tenetur prius huic obligationi ſatisfacere, quam religionem ingrediatur, prius enim quam tranſeat ad religionem, debet ſoluere ſua debita pro vt reſoluit Nauarrus *i* & ideo profeſſio iſtius erit nulla, ſi probetur tale debitum contraxiſſe ſupra vires ſuarum facultatum. Nam ſi ipſa puella eſt perſona infimæ qualitatis, cui modicum quid ratione dictæ promiſſionis debetur ad eam dotandam, & ipſe iuuenis habet bona ad dictam dotem conſtituendam, exiſtimo profeſſionem valere, non enim omnem debitorē inhabilitat Sixtus. V. ad ingrediendam religionem, ſed eum tantum, qui ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum eſt grauatus.

i Na. in c. cui portio. 12 q. 2. n 8. et l. 4. cōſ. titu. de ſponſ. conſ 21. p. 377 col. 1.

Notandum eſt quartò, quod poteſt etiam ingredi debitor de conſenſu creditorum, & etiam eis inuitis cedendo bonis ſuis, & ea illis relinquendo ſecundum D. Thomam *k* quod etiam aſſerit Innocent. quem Anton. & communis probat. Quæ opinio cum limitatione eſt intelligenda, non enim omnis ceſſio bonorum excuſat cedentem à ſoluendo, non enim excuſat illa, quæ fraudulenter fit, vt probat quædam lex *l* iuncto primo intellectu eius Gloſſæ, & latè poſt alios a ſe citatos tradit Iaſon, imo ſola illa ceſſio, quam quis facit ob inopiam contingentem per infortunium, & ob veram impotentiam non ſoluēdi debita iuſta, vt egregiè de more ſentit Soto. At qui poſlet arte viribus, induſtria, vel aliquo munere quo poteſt honeſtè lucrari ea, quæ debet, & non quæren-

k Tho. 2. 2. q. ſin. ar. 6. ad 3. Inn. in Ru de obli ad ratio. Anto. & com. in c. 1. eutuſd. titul.

l l. vlt. §. vlt. ff quæ in f. credit. Iaſo. in §. item ſiquis in frau n 92. inſ. de actio. & in §. ſin. n. 9 eod. tit.

m Sot li 4. de iuſt. q. 7. a. vl.

C do

do alijs laboter, & ferat moleſtias cedit bonis, non cedit verè bonis propter veram inopiam, & impotentiam ſoluendi, niſi creditores vrgereot eum ad ſtatim ſoluendum per iniectionem in carcerem, ergo ceſſio, quàm debitor facit ſponte creditoribus non vrgentibus ingredieodo Monaſterium non excuſat eum a peccato non ſoluendi debita ſua, & per conſequens nòn obſtante dicta ceſſione ſi ingrediatur Monaſterium, eius receptio, & profeſſio erit nulla. Vnde Diuus Thomas non loquitur de omni debitore ingrediente, ſed tantum de illo, qui cedit bonis, & facit, quod poteſt ad ſoluenda debita & non poteſt, nec poterit in futurum ſoluere. Qualem nos quoque concedimus iuſtè poſſe intrare religionem, & in ea profiteri, imo & quencumque alium, de quo eſt probabile non poſſe manendo in ſæculo lucri facere ſoluenda, huiuſmodi enim debitor, quoad forum animæ poteſt intrare religionem etiam nulla ceſſione bonorum præmiſſa modo bona fide iudicatet ſe non poſſe ſoluere in futurum, & relinqueret ea, quæ habet, creditoribus.

ARTICVLVS X.

Romæ, & in aliquibus Hiſpaniarum partibus ſunt quædam Collegia Iſlandorum, in quibus eſt ſtatutum, & conſtitutio Papalis, vt quicumque illa ingredi voluerit, teneatur iurare ſe poſt tot annos pro defenſione fidei Catholicæ in Iſlandiam profecturum illamque ibi publicè, & priuatim prædicaturum. Quæritur, an qui huiuſmodi iuramentum emiſerit, antequam illud adimpleat, poſſit religionem intrare.

a Nau. l. 3. con ſil. tit. de regu. conc. 1.
b c. ſcriptu. de vot.

RESpondeo dicendo, quod pars affirmatiua contra Nauarrum *a* videtur teneoda per quandam Decretalem *b* dicentem, reus fracti voti aliquatenus non habetur qui temporale obſequiu io perpetuam noſcitur religionis obſeruantiam commutare, cuius ſumma eſt, omne votom eſt mutabile in votum religionis etiam authoritate propria, vt ait Paoormitanus *c* communiter receptus. At Diuus Thomas ait votum eſſe maius vinculum, quam iuramentum, ergo a fortiori omne iuramentum eſt mutabile in votum religionis, etiam authoritate propria huic argumento reſpoodet Nauartus, concedendo omne votum regulariter eſſe tranſmutabile in votum religionis, negat tamen idem eſſe de iurameoto, quo quis obligatur proximo, ait enim quod quamuis votum aliquo reſpectu ſit maius, & excellius, quã iuramentum, hoc tamen reſpectu eſt firmius, & inſolubilius: debita enim certa ſuot ſoluenda ante ingreſſum religionis pro vt in ſuperiori articulo diximus, a qua obligatione non videtur abſoluere ingreſſos religionis, ſicut etiam non abſoluit a iuramento ducendi vxorem, vt traditur io iure *d* & debitum eius, qui iurauit prædicto modo, eſt debitum certũ, & debitum iure naturæ diuioo, & humano cõtractum, ergo debet illud prius ſoluere, antequam accipiat ſtatum, per quem amittat potentiam ſoluendi, quod deinde probatur, oam licet votum inducat veneratiorem obligationem, quam iuramẽtum, eo reſpectu, quod obiectum principale illius eſt Deus ipſe, alia tamen ratione iuramentum qood fit homini eſt fortius, & firmius, tum quia ſicut votum obligat per illud diuioum *e* præceptum, *Redde Altiſſimo vota tua*. Sic iuramentum obligat per illud diuinum, *f Redde iuramenta tua Deo*, & per illud præceptum *g Non aſſumes nomen Dei in vanum*. Sed propter hoc quod obligat iuramentum non ſolum Deo, ſed etiam proximo, adeò, quod licet Pontifices paſſim abſoluant iuſta de cauſa a voto, a iuramento tamen quo iurans obligatur proximo regulariter non abſoluunt, niſi de conſenſu eius, & hanc propoſitionem, ſcilicet quod iuramentum promiſſorium inducat fortiorem, & firmiorem obligationem, quam votum, latiſſimè probat noſter Medina, *h* Sed certè miror valde doctiſſimum, & pium Nauarrum hanc opinionem propter hoc argumentum, & alia ſimilia tenere, qui deberet aduertere bifariã quempiam poſſe aliquam rem iurare. Vno modo quando illud pollicetur, quod eſt ei vtile, cui ideo iuramentum illud intereſt. Alio modo quando quis alteri id iure iurando promittit, quod ad diuinum attinet honorẽ, vt quando quis iurat religionem intrare, eleemoſynam erogare, eſt enim diuiſio hæc ioramentorum diſcretè obſeruanda, vt intelligamus non omnem promiſſionem, quæ verbo fit homini, illi duntaxat fieri, regula enim hæc vniuerſalis fallax eſt, quando enim quis amico pecuniam daturum ſe iurat, tunc iuramentum fit homini, quando vero id, quod promittitur, materia religioois eſt, aut pietatis materia ipſa ſua natura oſtẽdit ſpeciem habere voti, quæ Deo fit, & ſic videodum eſt, quo animo fiant ipſę promiſſiooes iuratæ, ſi eoim fiũt homini, in gratiam ipſius hominis humano more iuramentum purum eſt, ſi vero promiſſio iurata fit intuitu pietatis, & religionis, naturam iam induit voti. Hæc doctrina eſt doctiſſimi Soti *i* Ex qua infertur, quod iuramentum factum a dictis Iſlaodenſibus non eſt ioramentum factum homini, ſed eſt qooddam iuramentum factum Deo, materia enim ipſa iurata eſt materia religionis, & pietatis, cum iuretur pro defenſione fidei Catholicæ in Iſlandiã proficiſci, & ſic ſua natura oſtendit ſpeciem veri voti, cum fiat Deo, & ſimilia iuramenta, quæ vocantur iuramenta votiua, poteſt ex iuſta cauſa Epiſcopus relaxare, & diſpenſare, pro vt tradit idem Soto, vnde videtur, quod allucinatus fuerit Nauarrus, oulla enim eius argumenta habent locum in iuramento, quod fit Deo, cuiuſmodi eſt iuramentum, de quo in præſentiarum, quod verè, & realiter induit rationem voti, & iuxta naturam voti debemus de illo iudicare. Vnde ſicut omne votum eſt mutabile in votum religionis, ita etiam iuramẽtum de quo in præſeotiarum erit commutabile in votum religioois.

c Pan. in d. ca. ſcriptura.
d ca. comm. de ſponſ.
e Pſal. 49.
f Matth. 15.
g Exod. 20.
h Med. l. 5. de ſat. hom. conci. ca. 23.
i Soto lib. 8. de iuſt. q. 1. a. 9.

Sed Coorta hoc arguitur, ratio, quare in votum religionis omnia alia vota ſunt tranſmutabilia eſt, quia votum religionis executum excedit aliud quodcumque votum, quia per illud transferuntur omnia & ipſe bomo io obſequium Dei, vt ſacri Canones *k* fatentur, at in martyrium eſt eo maius vt tradit Diuus Thomas *l* & iurameotum præfatum videtur ſatis obligare ad martyrium, cum hi iurent pro defenſioue fidei Catholicæ in Iſlandiam profectutos. Reſpondetur, quod martyrium actu ſuſceptum eſt maius bonum, quam votum religionis ſolemne, at non eſt maius boonm iuramentum, quo quis iurat pro defenſione fidei tranſactis certis annis in Angliam, & Iſlandiam profecturum, licet enim hoc iuramẽtum ordinetur ad martyrium, ordinatur tamen proximè, & immediatè, tum quia non iuratur pro defenſione fidei ire in Angliam, & Iſlaodiam, martyrium ſubire, tum quia non iuratur ſtatim in iſtas Prouincias ire, ſed poſt tot anoos elapſos, & poſſet contingere iurantes antea mori, vel a Collegijs regredi, nolendo alteri ſubdi, neq; alimentis Collegiorum ali, & ita video in hac Salmanticenſi Academia

k c. fi. de ſtatu. Mona.
l Tho. 2. 2. qu. 24. art. 3.

cum

cum conſilio ſapientiſſimorum aliquos Islandenſes ſpiritu feruentes ad religiones conſolare, & in eis recipi, & profiteri ſine aliquo ſcrupulo, & ſi aliquis eſſet ſcrupuloſus, minimè reciperentur,

ARTICVLVS XI.

Vtrum obligatus ad ratiocinia danda poſſit ingredi religionem.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus V. in dicta conſtitutione ait quod reddendis ratiocinijs ita obnoxius, vt ex huiuſmodi cauſa, lis, vel moleſtia eis iam ſit illata vel timendum ſit, ne inferatur, non poſſit ingredi, neque profiteri in religione.

Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quod ratiocinium eſt redditio rationis ex adminiſtratione Reipublicæ, vel priuatæ perſonę, ſunt enim quędam ratiocinia publica, quibus obligantur officiales Curiæ ex adminiſtratione rerum ad Rempublicam pertinentium, de quibus in quadam lege *a* & quædam priuata, quibus homines obligantur ex adminiſtratione rerum priuatarum, vt tutores, curatores, actores, Procuratores, executores, de quibus omnibus agitur in quadam Decretali *b* & de ijs omnibus agit prædicta conſtitutio, cum omnes iſti remaneant obligati ad dandum ratiocinium ſi ita ſunt obnoxij vt ex huiuſmodi cauſa, lis, vel moleſtia eis iam illata ſit, vel timendum ſit, ne inferatur, qui ſimiliter prohibentur in iure, *c* & tradit Syluester, ſacris ordinari, ne ſit neceſſarium creditoribus ad Eccleſiaſtica tribunalia pro petendis ratiocinijs confugere, quod in maximum eorum cederet præiudicium.

a L. eſſ. C. de epiſc. & cler.

b cap. vni. de oblig. ad rat.

c cap. præterea diſt. 5 1 Syl. ri. ratiocin.

ARTICVLVS XII.

Vtrum facta informatione de omnibus ſupradictis inueniendo poſtea quod aliqua eorum falſa fuerunt probata ſit profeſſio nulla.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus Quintus in dicta conſtitutione quoſcumque criminoſos, aut de aliquo delicto accuſatos, vel denuntiatos, aut ære alieno, vel ratiocinijs reddendis obligatos, ſecundum quod explicauimus in ſuperioribus ad religionem perpetuo inhabiles declarauit, *& ſi quos eorum contra dictam conſtitutionem temerè admiſerint, tam ſuſceptionem habitus, quam profeſſionē, & inde ſecuta ex nunc pro vt ex tunc pari modo irritauit, & annullauit, viribuſque, & effectu carere decreuit.* Ex quibus verbis colligitur, quod ſi falſe probatum fuerit eos in nullis ſupradictorum eſſe comprehenſos profeſſionem eorum inualidam eſſe, ſiquidem Summus Pontifex eos, non abſolutè inhabilitauit ad profitendum, ſed tantum quādo temerè admittuntur, vt patet ex præfata conſtitutione ibi, *temerè admittent*. Ex quibus verbis videtur colligi ſuſceptionem habitus, & profeſſionem illorum, qui temerè tantum admittuntur, eſſe nullam non autem quādo bona fide, & ſimplicitate animi admittuntur a Prælatis fraudulentis informationibus decepti. Prout infra hoc tomo quæſtione quinquageſima quarta, in qua de profeſſis poſt præfatam conſtitutionem latiſſimè agemus.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum de omnibus Nouitijs recipiendis debeat fieri informatio prædictorum.

RESpondeo dicendo, quod non debet fieri informatio de minoribus ſexdecim annis in aliqua religione receptis, vt patet ex verbis dictæ conſtitutionis Sixti Quinti, ibi. *Iuuenes, aut uiros, adultos, maiores ſexdecim annorum.*

Præterea non debet fieri exacta inquiſitio, quando recipiuntur ij, qui ſunt de remotiſſimis Prouinciis, ait enim Sixtus Quintus, in ſecunda conſtitutione in hunc modum. *In his autem, qui in locis a ſua patria longiſſimè remotis, degentes, vel quorum patria ab Hæreticis, vel infidelibus miſerè oppreſſa detinetur, voluerint ſe diuinis obſequijs, ſub regulari habitu dicare, vt in hoc quoque Sedis Apoſtolicæ benignitas eluceſcat, quæ cunctos mortales præſertim vero exteros ex longinquis regionibus ad eam aſſiduè confluentes materno ſinu libenter amplectitur, ſancimus exteros huiuſmodi & aduenas, quamuis non liquido conſtet de ijs omnibus, quæ in conſtitutione noſtra requiruntur tametſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, habiles eſſe putandos.* Hæc Sixtus Quintus.

Circa verba dictæ conſtitutionis ibi, *Qui in locis a ſua patria longiſſimè remotis degentes &c.* Qui dicantur longiſſimè remoti a ſua patria, re inquiſitur arbitrio Prælatorum decidendum, cum non determinetur in iſta conſtitutione iuxta ea, quæ in iure notantur *d* quantum autem ad noſtrum propoſitum illam puto dici patriam longiſſimè remotam, ad quam ſaltem intra annum probationis Nouitij difficiliter poteſt recurri, & informatio apportari, vt ad profeſſionem Nouitius admittatur, & hoc attenta modo conſtitutione, quæ permittit cum iuramento adoleſcentes recipi ad religionem dummodo ante annum probationis plena de ſupra dictis fiat informatio, & hoc probatur, verba enim illimitata, & generalia iuxta materiam, de qua agitur, debet explicari, vt in iure notatur. *e*

d L. 1. ff de iure deliberandi.

Circa eandem Conſtitutionem, ibi, Si diligentia adhibita, vt autē adhibeatur diligentia neceſſarium eſt vt teſtes inquirendi de omnibus impedimentis ſigillatim quærantur & non ſufficit ipſos dicere neſcire eſſe comprehenſos in dicta conſtitutione, ſed neceſſarium eſt dicere non eſſe comprehēſos in hoc impedimento, neque in hoc, & hoc, ſic de alijs.

e c intelligentia. de verbor. ſignif.

Præterea non debet fieri informatio de his religioſis qui ex ſua natiua religione ad alias ſe transferunt, vt in eis profiteantur, quod patet ex dicta conſtitutione, ibi, *ſed ad euitandum legum, & iudiciorum ſeueritatem, quia tuto in ſæculo viuere non poſſunt.* Ex quibus verbis clarè colligitur, quod vult Sūmus Pontifex vt tantum fiat informatio de his qui a ſæculo ad religionem confugiunt non autem de his, qui ab vna religione ad aliam deuotionis cauſa auolat: denique nō debet fieri informatio de Nouitiis monialium cum Sixtus V. & Gregorius XIIII. & Clemens VIII. tantum de Nouitiis monaſteriorum virorum loquantur, vt patet ex tenore bullarum. Hæc enim lex cum ſit pœnalis, & exorbitans non debet intelligi niſi in caſibus in ea expreſſis.

Digitized by Google

QVAESTIO XI.

De nouitijs, quo ad qualitatem generis inquirendam in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quærantur quatuor.

1 *VTrum valeant ſtatuta expellentia Chriſtianos nouos à receptione habitus regularis.*
2 *Vtrum valeat ſtatutum quod horum profeſſio ſit nulla ſi non eſt a ſede Apoſtolica confirmatum.*
3 *Vtrum ſupradicti poſſint aliquo modo fieri profeſſi.*
4 *Vtrum in ordine Minorum de obſeruantia poſſint profiteri, qui deſcendunt ex Iudæis & Sarracenis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum valeant ſtatuta expellentia Chriſtianos nouos a receptione habitus Regularis.

RESpondeo dicendo, quod propriè loqoendo Chriſtiani noui, non ſunt illi, qui deſcendunt a Iudæis, aut *Mauris* ad fidem conuerſis, ſed ſunt Neophiti, de quibus inquit Innocentius Papa I. *a* miſerum eſt enim fieri Magiſtrum qui needum didicit, eſſe diſcipulus, & hac authoritate, & alijs fundant Couarruuias, *b* & Simancas, & alii, quos refert Pelaez, hos dici propriè Chriſtianos nouos, & probatur, nã hoc vocabulum deriuatur à, *neo*, quod eſt nouum, *& phytos*, quod eſt fides, quia ſi nouus in fide ſecundum Albertinum *c* plura dieeutem, qui ad officia publica poteſt ſtatui, quod non promoueantur, illi autem, qui deſcendunt ab antiquis Iudæis, qui fidem receperunt, ad officia publica admittuntur ſecundum Auendanum *d* Otaloram, Alphõſum de Heredia, & Olanum, vtrum autem ſit ſtatutum ſanctum excludens deſcendentes a dicto genere a Collegijs, & confraternitatibus, & a religionibus, conuertitur, *e* Otalora, & Simancas, affirmant eſſe iuſtum, Didacus autem Perez de validitate ſimilium ſtatutorum dubitat. Nauarrus *f* autem, ait dictum ſtatutũ eſſe nullum, niſi authoritate Apoſtolica fiat, nullum enim capitulum generale alicuius religionis authoritate ordinaria poteſt ſtatuere ne recipiantur ad ſuum ordinem, qui deſcendunt ex infidelibus, ſi fuerint ipſi fideles, ita, quod eorum profeſſio non valeat. Nam nullus inferior a Papa poteſt contra ius Canonicum ſtatuere, prout in iure ordinatur, & præfatum ſtatutum videtur eſſe contra ius cõmune Canonicum cum iure cõmuni Canonico omnes Chriſtiani Regulariter ſint apti ad intrandam, & profitendam religionem a Sede Apoſtolica approbatam, ſi eis non obeſt aliquod impedimentum canonicum & deſcenſus ab infidelibus non eſt impedimentum ad intrandam, & profitendam religionẽ nullo enim iure cauetur id, imo iure ipſo diuino vnde hauritur ius canonicum expreſſe id videtur concedi, cum ſecundum ipſum nulla ſit diſtinctio Iudæi, & Græci. Et confirmatur, nam Alexander. III. *g h* declarauit non debuiſſe quem a canonicatu repelli eo quod fuiſſet Iudæus, cum ſit iam Chriſtianus, imo vt vbi ait Gloſſa, & Doctores, commendari potius debuit, & laudari. Verum eſt tamen quod propter aliquas rationes authoritate Papæ licitè poteſt fieri tale ſtatutum, pro vt defendit Doctiſſimus Corduba. *i* Dixi in concluſione, ita quod eorum profeſſio ſit nulla, nam ſtatutum factum, per quod expellantur a religione deſcendentes à Iudæis & Sarracenis iuſtis id cauſis ſuadentibus, & non odio generis, iuſtum a ſapientiſſimis iudicatur etiamſi non fiat authoritate Apoſtolica, dummodo eorum profeſſio valeat, ſi de facto fiat pro vt nos in primo *k* tomo allegando Caietanum latius diximus.

a Inno. Epiſc. 22. ad Aurel.
b Cou. in Cle. ſi furioſ. 1. p. §. 4. n. 7. Maior. hiſpa. 1. p. q. 8 nu. 13.
c Alb. de iure Pat. on. l. 2. q. 9. 4. princ. n. 14. per totũ.
d Auenda in dict. v. Iudio Otal. de nobilit. 2. par 3 p. princip. c. 7 n. 77. heredia in lib. dechado de iuezes. in q. ſi el Iudio pue de ſeruer. Ola n. in antinom. lr. a. n. 73. & 74
e Otal. vbi ſu n. 26. Sima. de inſt. cath. tit. 47. nu. 84. Perez in l. 9. ti. 3 l. 1. ordi. co. 34 in medio, & in l. 1. ti. 8. l. 4. col. 1316.
f Nau. l. 3. conſil. tit. de reg. conſ. 25. nu. 4.
g c quod ſuper his de maiori. & obedient.
h Alex. c. eam de reſcrip. vbi Gloſ. & Doct.
i Cord. l. 2 q.
k 1. tom. q. 24

ARTICVLVS II.

Vtrum prædictum ſtatutum expellens à religione deſcendentes ab infidelibus, & eorum annullans profeſſionem ſufficit, quod fiat in Capitulo Generali habente licentiam à Sede Apoſtolica ſpecialiter, vt in eo ſtatuta edantur.

REſpondeo dicendo, quod non: licentia enim papalis, ad efficienda ſtatuta, & confirmatio ipſorum ab ipſo Papa intelligitur, quatenus ipſa ſtatuta ſunt licita, & honeſta & non ſunt contra ius commune, neque contra ſacros Canones, huiuſmodi autem ſtatutum eſt cõtra Sacros Canones vt probatum eſt in articulo ſuperiori, & confirmatur, nã ſicut in conceſſione generali non veniunt ea, quæ ſi ſpecialiter peterentur, non concederentur: ita in confirmatione generali non cenſentur cõceſſa ea quæ ſi ſpecialiter peterentur non cõfirmarẽtur. Ex his infertur primo quod qui hactenus recepti ſunt contra prædictum ſtatutum, non ſunt reijciendi poſt eorum profeſſionem ob id ſolum, quod contra prædictum ſtatutum fuerunt recepti, & profeſſi quia ex nihilo nihil fit, vt ait Philoſophus, & vt Peruſinus adijcit, in nihilum nihil poteſt reuerti & vt iuris conſulti aiunt, *l* quod nullum eſt rumpi non poteſt, neque deſponſalia nulla poſſunt diſſolui, priuatio enim præſupponit habitum, vt dicitur in iure, *m* & conſequenter, quod nullum eſt, nullum effectum poteſt producere, cui conſequẽs eſt quod cum dictũ ſtatutum ſit nullum poteſt gignere fructum, & conſeqoenter nec reſcindere, neque annihilare poteſt profeſſionem alioquin legitimam. Verum tamen eſt, quod quamuis nulli poſſint eijci propterea ſolum quod ſint profeſſi contra prædictum ſtatutum poſſunt tamen eijci aliqui eorũ propterea quod non interuenit conſenſus legitimus ex parte recipientium, quia. ſ. profeſſio facta fuit, ſine conſenſu legitimo cum ſit facta per conſenſum conditionalem, ſi non deſcẽdiſſent ex infidelib. & deſpoſitio conditionalis non exiſtente conditione nihil operatur iuxta ea, quæ in iure notantur, *n* adeo hoc eſt verum quod neque in foro conſcientiæ dicti fratres ſic profeſſi poſſunt haberi pro profeſſis, cum conſenſus non fuerit legitimus ex parte recipientium, eo quod fuerit præſtitus ſub conditione falſa & ita licet eis quo ad forum conſcientiæ tantum exire ab ordine, ſine diſpenſatione cum quo ad illud forũ non ſint ligati ex notatis in qaodam Canone. *o* Et pro ſecuritate ſuarum conſcientiarum tenentur ſupplicare prælato ordinis ſui qui ſit iudex competens eorum humiliter, vt declaret profeſſionem eorum non valere. Et ita non debent manere in monaſterio agendo actus profeſſorum grauando monaſterium alimentis. Aduertant tamen, quod debent requirere, vt id fiat vocatis prius adhoc iudicibus & coram notario *Monaſterij*, & toto conuentu, vel aliquibus teſtibus, & detur eis inſtrumentum in quo contineatur quod ipſi ob tales, vel tales cauſas non ſunt verè profeſſi, & ſententia declaratoria id ipſum declaretur, quibus peractis debent exutis veſtibus regularibus in nomine do-

l in Rubr. de inin. ff. rub. irritoque fact. teſt.
m L. deſem. ff. de verb. oblig.
n c. ſi pro te de reſcri. li. 6. & c. prat. 2 de appel.
o ca. humanæ aures. 22. q. 1.

ne domini dimitti, iſtorum enim profeſſione quæ vt tacita valeat, quia in contractibus par virtus eſt expreſſi, & taciti, vt in iure probatur, *a* & qua ratione cõſenſus expreſſus annulat profeſſionem expreſſam debet etiam annullare tacitam, imo a fortiori magis argumento cuiuſdam legis *b* quia qui tacitè conſentit potius fictè quam verè conſentire cenſetur, vt rectè poſt alios docet Decios. *c*

a L. cum quid ff. ſi cert. peta. Gloſ. in L. expreſſ ff. de reg. b L. 1 § fi. id da l. ab ea ff. de pact. c Deci. in d. l. cum quid.

Nec prædictis obſtat quod prædicti malè profeſſi interuenerunt actibus profeſſorum: nã durante impedimento, ſeu ignorantia tales actus non faciunt profeſſum per ſingulare dictum Caietani *d* quod approbat Nauarrus.

d Caie. 2. 2. q. 188. a. 1. Na. q. 12. n. 31. & int. ſtatu. n. 71. & 72.

Nec obſtat quod acceperunt à prælatis literas dimiſſorias ad ordines recipiendos, nam ignorantes prælati inualiditatem talis profeſſionis eas conceſſerunt pro vt idem Nauarrus *e* affirmat.

e Nau. l. 3. conſil. 5. n. 15. tit. de reg. et in d. c. ſtatu. n. 15.

Nec ſupradicta profeſſio talium eſt valida per geſtationem habitus per annum & amplius factam. Cum idem defectus, conſenſus interueniat poſt profeſſionem factam, qui interueniebat ante, tempore ſcilicet quo ipſa facta eſt. Denique concludendo dico quod inter profitentem religionem, & inter profeſſionem admittentem contrahitur obligatio reciproca qua profitens obligatur religioni ad præſtãda, quæ promittit ſecundum regulam, & religio ad præſtandum ei, quæ debet, & ita requiritur vtriuſque partis conſenſus, & profeſſio nulliter facta non cenſetur ratificari per conſenſum profitentis, neque per admiſſionem ad actus ſolis profeſſis conuenientes, niſi approbent illam ſcientes non valere adhoc, vt de non valida faciant validam pro vt Cardinali reſoluit idem Nauarrus. *f*

f Nau. vbi ſu.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſupradicti poſſint aliquo modo fieri profeſſi.

RESpondeo dicendo, quod poſſunt tam tacitè, quam expreſſe profiteri ſi de nouo recipiantur, & integrum annum continuum probationis peragant cum non ſolũ eorum profeſſio fuerit nulla, ſed etiã receptio ad habitum, vel poſſunt permanere in monaſterio poſt annum de conſenſu recipientium, & receptorum aliquantulum ante quam profiteantur, quo caſu erunt tacitè profeſſi non quidẽ, vt cenſeantur profeſſi a tempore, quo primam fecerũt profeſſionem. Et poſſet ſua ſanctitas, ſi ſuæ benignitati placeret de conſenſu recipientium, & receptorũ annum nouitiatus habere pro legitimè completo contra Concilium *g* Tridentinum, & etiam eorum profeſſionem de vtriuſque partis conſenſu habere pro rata adhoc vt ipſi poſthac gaudeant honoribus, & præeminentijs, quibus gaudere debent a tẽpore quo fuerunt primo profeſſi, & hoc ad tollendum ſcandalum & inquietudinem, quæ oriuntur ex magna mutatione eſt remedium valde commodum, & amplectendum & a D. Papa ſupplicandum, ita Nauarr. *h*

g Conc. ſeſ. 25. de reg. c. 15.

h Nau. l. 1. conſ. ſi. tit. de regu. conſi. 6 nu. 13 & 14.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in ordine Minorum de obſeruantia poſſint profiteri qui deſcendunt ex Iudæis aut Sarracenis.

RESpondeo dicendo, quod in Ordine Minorum de obſeruantia non poſſunt recipi qui deſcendunt ex genere Iudæorum, Sarracenorum, aut hæreticorum, quorum corpora, aut ſtatuæ, ſiue ex parte patris, ſiue ex parte matris vſque ad quartam generationem incluſiuè concremata ſunt, adeo quod eorum profeſſio eſt inualida, & nulla; quod ſimiliter iudicandum eſt de his qui fidem ſuſceperunt noniter pro vt conſtat ex Bulla Pauli. IIII. relata in primo tomo *i* ex cuius loci reſolutione conſtat eos, qui ex Iudæis, Sarracenis, aut hæreticis deſcendũt intra quartam generationem quorum corpora, ſiue ſtatuæ non fuerunt igni tradita poſſe recipi, & profiteri in dicta religione cum eorum profeſſio ex dicta Bulla non annulletur, nec eorum receptio prohibeatur, vt ego latius in noſtra Summa *K* confeſſorum explicaui & in primo tomo ſatis dixi. Quod confirmatur ex Bulla Gregorij. XIII. pro Minimis data, cuius tenor ſequitur.

i 1. tom q. 1. ar. 4. & 5.

k 2. tom. c. 14.

Gregor. Papa. XIII. ad perpetuam rei memoriam muneris noſtri eſſe putamus ſedulo, ac diligenter omnia curare quæ Religionum conſeruationi, earumque profeſſorum quieti, ac trãquilitati conferant, illaq; in primis curã ſuſcipere, vt ijs, quæ materiã ſcandali præbere poſſunt quam primum via præcludatur. Cum itaque, ſicut nuper accepimus, ſtatutis in Capitulo Generali ordinis Minorum S. Franciſci de Paula editis caueatur, vt nullus de genere Iudæorum aut Mahumetorum, in eum ordinẽ recipiatur, ac vt Nouitius tam ad habitum quã ad profeſſionem admittendus interrogetur a Prælato, an ex huiuſmodi genere deſcendat qui ſi negatiuè reſpõderit recipiatur præmiſſa etiã prius proteſtatione, quod quotieſcumque poſtea inuentũ fuerit eum ex tali genere originẽ ducere profeſſio ab eo facta erit nulla ex parte religionis, quod non mediocrẽ dicti ordini tranquillitatẽ, & multis qui ex huiuſmodi genere originẽ ducunt, perturbationem attulit. Nos qui deſideranter in votis gerimus, vt præfatus Ordo noſtris proſperetur temporibus & materia ſcandali penitus ſuccisa, radicituſque euulſa longius propellatur poſtquã præfatorum, qui ex genere Iudæorum, & Mahumetorum originẽ trahunt, & ſcientes, vel ignorantes, ſe ex huiuſmodi genere oriundos eſſe profeſſionem in dicto ordine emiſerunt ſtatui, & quieti, nuper cum de eorum profeſſionis validitate & ſtatus conſulti eſſemus viuæ vocis oraculo ſufficienter ſatis, ſuperq; prouidimus, attendentes leges & ſtatuta, non ideo debere fieri, vt per ea ſcandala gignantur, & publica præſertim animarum trãquilitas perturbetur, aut cõmoueatur ſed potius ad ea tollenda & ipſam cõmunem quietem augendã, ac propterea ſtatuta prædicta, quod ad ea tantũ in quibus præſentibus noſtris literis aduerſantur. Apoſtolica authoritate tenore præſentium, abrogantes, & abolentes, & ex nunc in poſterũ nullius roboris, vel momenti fore decernẽtes Motu proprio & ex certa noſtra ſciẽtia volumus ſtatuimus & ordinamus, vt de cætero in nouitijs recipiendis, ad ordinem præfatũ S. Frãciſci de Paula fiat inquiſitio de moribus & vita eorum, & de progenitorum ſuorũ defectu, volentes, quod ijs qui ex Iudæorum, vel Mahumetanorũ genere deſcendant, cum poſt ſuſceptum ab eis Baptiſma Græci & Iudæi diſtinctio eſſe non debeat nullatenus defectus generis homini quo minus in ordinẽ prædictum recipiatur, & ad cõſequendas in dicto ordine dignitates, gradus & officia religioni nocere poſſit, vel debeat. Quantũ vero attinet ad filios & deſcendentes hæreticorũ præcipimus, vt deſcendentes talium conuerſorũ & Eccleſiæ vnitati reſtitutorũ pariter minimè circa præmiſſa quicquam obſtet quo vero ad illos, qui ex Iudæis ex eo quod poſt baptiſmũ ab eis ſuſceptũ iterũ fide catholica receſſerint, per ſententia in foro Eccleſiaſtico latã damnatis Mahometanis, itẽ & hæreticis ſimiliter dãnatis viuis, vel defunctis vel quorũ oſſa, vel ſtatuæ cõbuſtæ ſunt originẽ ducant per lineam Paternã, vel maternam vſq; ad quartam generationem incluſiuè in ordinẽ ipſam recipi, et admitti nõ poſſe & idẽ in his profeſſorib. euſdem ordinis qui ad ſacros et præsbyteratus ordines admittũtur ſeruari decernimus.

Digitized by Google

non obſtantibus conſt. tutionibus, & ordinationib. Apo-
ſtolicis ac pr uatis & q ibuſuis a ijs dicti ord nis in Ge-
neralibus, vel Prouincialibus capitulis editis tam Gene-
raliter de vniuerſ. ordine quam ſpecialiter de ſingulis
eiuſdem ordinis dom bus, vel conuentibus ſeu monaſte-
rijs diſponenti us iuramento, confirmatione Apoſtolica
vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis & conſuetu-
dinibus cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Volumus au
tem, vt præſent. um tranſumptis etiam impreſſis manu
Alicuius Notarij publici ſubſcript s & ſigillo, perſonæ
in dignitate Eccl. ſiaſtica conſtitutæ munitis eadem fides
vbique adhibeatur, quæ ipſis orginalibus adhiberetur,
ſi forent exibitæ vel oſtenſæ. Datum Romæ Apud S. Mai
cum ſub Annulo Piſcatoris die primo Auguſti. 1683.
a I. 4. pa. 350. *Pont. noſtri anno 12.*

Hoc priuilegium deſumpſi ex libro a quodam im
preſſo Florentiæ authore Baptiſta Confetrio proto-
notario Apoſtolico ſacræ Theologiæ, & Iuris Cano-
nici Doctore qui liber intitulatur collectio priuile-
giorum ſacrorum ordinum fratrum mendicantium
& non mendicantium. In quo libro in ſecunda par-
te quædam eiuſdem anthoris ſcholia proponuntur,
quæ tanti, & tam docti viri a religioſis ſummopere
ſunt deſideranda, & ſumma diligentia videnda, &
aduertant quod omnia priuilegia ab ipſo in eo libro
collocata ſub ſigillo authentico ſunt propoſita.

Ex qua conſtitutione elicitur, quod ij qui ex Iu-
dæorum & *Mahumetanorum* genere deſcendunt
cum poſt ſuſceptum ab eis baptiſmum Græci & Iu-
dæi diſtinctio eſſe non debeat nullatenus defectus
generis huiuſmodi quo minus in ordinem prædi-
ctum recipiantur, & ad conſequendas in dicto ordi-
ne dignitates, gradus, & officia religionis nocere poſ
ſit, vel debeat.

Notandum eſt etiam quod quantum attinet ad fi-
lios & deſcendentes hæreticorum declaratur, vt fi-
lijs & deſcendentibus talium conuerſorum, & Eccle
ſiæ vnitati reſtitutotorum pariter minimè circa præ-
miſſa quidquam obſtet. Notandum eſt etiam quod
geniti ex Iudæis ſi poſt baptiſmum ab eis ſuſceptum
iterum à fide catholica receſſerint, & de eo per ſen-
tentiam latam in foro Eccleſiaſtico damnati fuerint
ac etiam illi qui ex Mahumetanis ſimiliter damnatis
viuis, vel defunctis, vel quorum oſſa, vel ſtatuæ com
buſtæ fuerint originem ducũt per lineam paternam
vel maternam vſque ad quartam generationem in-
cluſiuè in ordinem præfatum recipi, & admitti pro-
hibentur. Et eſt aduertendum quod in hoc notabili
loquitur Gregorius Decimus tertius de deſcenden-
tibus à prædictis damnatis ad ignem propter ipſo-
rum in perfidia cõtumaciam, nam ſi huiuſmodi vni-
tati Eccleſiæ reſtituerentur per eorum cõuerſionem
vt patet ex ſupra proximo notabili deſcendentes ab
eis minimè tali pœna plecterentur. Aduertendum
deniqne, quod deſcendẽtes ab ipſis damnati, prohi-
bentur recipi & admitti in præfata Minorum reli-
gione, & eorum profeſſio irritatur. Quod patet ex
his, quæ ſtatim adduntur in dicta conſtitutione ibi.
Et idem in his profeſſoribus ordinis qui ad ſacros etiam
presbyteratus ordines admiſſi ſunt, ſeruari debet. In qui
bus verbis vult dicere Summus Pontifex quod pro-
feſſi in ordine dicto ſi ex his damnatis conuin-
cantur originem trahere intra quartam
generationem expellantur, vt non
profeſſi à dicta religione etiam-
ſi in ea presbyteratus
ordines fuerunt
conſecu-
ti.

QVAESTIO XII.

De ætate recipiendorum ad religio-
nem in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrum pueri ſint ad religionem recipiendi.*
2 *Vtrũ prælati poſſint admittere ad religionem*
puellas Minores duodecim annorum.
3 *Vtrum ſenes ſint admittendi ad religionem.*

ARTICVLVS I.

Vtrum pueri ſint ad religionem recipiendi.

REſpondeo dicendo, quod apud nos fratres
Minores, fuit dubitatum, nam cum in no-
ſtra regula præcipiatur, quod finito anno
probationis ſtatim admittantur ad pro-
feſſionem, aliqui eiuſdem Regulæ expoſitores aie-
bant, quod ille qui non attingit decimum quintum
annum minimè in noſtra religione poteſt admitti
ad habitum Regularem, cum finito anno probatio-
nis non poſſit ſtatim facere profeſſionem, propte-
rea, quod non habet decimum ſextum annum æta-
tis completum requiſitum a Iure ad profitendum,
& quod non ſolũ hæc eſt opinio Doctorum, ſed de-
terminatio Sedis Apoſtolicæ, nam conſtitutio Mar-
tini. V. Prohibet aliquem recipi, niſi decimum quar
tum annum compleuerit, quod tempus ſufficiebat
iure antiquo ad profitendum: imo ordinationes ge-
nerales noſtræ ſacræ Religionis authoritate Apoſto
lica Eugenij. IIII. editæ anno Domini milleſimo
quadringenteſimo quinquageſimo primo, dicunt
nullum in familia recipiẽdum, niſi decimum ſextum
annum attigerit, vt conſtat ex traditis à Serena, Con
ſcientia. *b* — *b Seren. conſ. q. 87.*

Sed iam hoc non eſt in praxi, nullus enim eſt ca-
ſus non receptus neque eſt aliquod præceptum Re-
gulæ, quod determinet ætatem recipiendorum ad re
ligionem. Neque obſtat argumentum in contrarium
adductum. Reſpondetur enim quod ſecundum ius
cauſis id iuſtis ſuadentibus; poteſt differri Nouitio-
rum profeſſio, pro vt infra *c* dicemus, & verba Regu — *c Infra hoc to. q. 19.*
læ fratrum Minorum dato, quod iuuant ſtatim fini-
to anno probationis debere ad profeſſionem admit-
ti, debent intelligi niſi iuſta, & rationabilis cauſa di-
lationem poſtulet; imo aliqui doctiſſimi viri ad bo-
num Religionũ regimen ſpectare credunt dare pue-
ris habitum probationis, antequam in vitiis enutriã-
tur, & in eis emittant radices ſi deuotione, & ſpiritu
probati ipſum petant, & huius opinionis eſt D. Tho
mas, *d* qui cum eſſet puer quinque annorum, vt in le
ctionibus eius feſt: narratur, eius patẽtes monachis — *d Tho. 2. 2. q. vlt. art. 5.*
Diui Benedicti tradiderunt, & refert D. Gregorius
Romanos Nobiles ſuos filios infantia educandos
tradere Religioni Sancti Benedicti, pro quo faciunt
tradita a iuris Conſulto Vlpiano *e* dicente, quod — *e Vlp. l. pecu- pium. ff. de adil. edict.*
ſerui nouiores ſunt maioris æſtimationis, quam ve-
terani. Cum nouiores facilius iuxta voluntatem Do
minorum ſuorũ reformentur, quam veterani, ſuper
quem locum notat Salicetus melius eſſe matrimo-
nium cum Virgine celebrare, quam cum vidua cum
maritus adoleſcentulam facilius poſſit facere con-
formem ſuæ voluntati, quam viduam in Mundo enu
tritam, & iuxta voluntatem prioris mariti educatam
Nam ſemel imbuta recens ſeruabit odorem, teſta
diu. Ex quibus videtur dicendum, quod facilius de-
bet

Digitized by Google

bet dari habitus probationis iuoeni laico in Mundo enutrito, quam religioſo documentis regularibus in alia religione educato, de quo infra *a* latiùs dicemus. Alij autē contrariæ ſunt opinionis, inter quos eſt Nauarrus *b* doctiſſimus. Cuius verba hic referā, alij enim eſſe quidem bonum adoleſcentibus, & parum doctis, qoi poſtea maiores, & doctiores effecti prodeñe poſſunt, vt aſſumātur in Canonicos, vel monachos iuxta illud Threnorum, *c* bonū eſt viro, cum portauerit iugum ab Adoleſcentia ſua, per quod & alia id cōclodit Diuus Thomas. *d* Sed melius eſt Eccleſiæ, vt aſſumantur viri maioribus probati, & prudentia, literiſque ornati, tum quia ex illorum frequenti caſu ſolent aliqui ſcandalizari, & horum bono exemplo ædificari: tum quia eorum induſtria, & doctrina ſtatim incipit Eccleſia iuuari, cū tamen illorum imprudentia, & ignorantia ſit ab Eccleſia iuuanda. Hæc Nauarrus, & his temporibus cum puerorum magis creuerit malitia, & loquacitas, quā in tempore Diui Thomæ hæc opinio approbatis, & expertis in religione viris magis recepta eſt.

a Infr. hoc 3. tom.
b Nau. c. nul lem nu 38.
c Thren. 3. ca.
d Tho. vbi ſu.

Et aduertendum, quod is, qui ingreditur religionem ante decimumquartum annum completum, poteſt extrahi à parētibus, vel tutoribus, vt in iure *e* determinatur, & tradit Serena conſcientia. In Concilio enim Triburienſi ordinatum fuit ſi puella ante duodecimum annum ætatis ſponte ſua ſacrum ſibi velamen aſſumpſerit, poſſunt ſtatim parentes eius, vel tutores id factum irritū facere, ſi voluerint: atſi diem, & annum diſſimulando conſenſerint, vlterius, neque ipſi, neque ipſa mutari poterunt, ſi vero in fortiori ætate adoleſcentula, vel adoleſcens ſeruire Deo legerint, non eſt poteſtas parentibus prohibēdi, & Gloſſa in verbo fortiori explicat, id eſt, poſt annos pubertatis, quaſi dicat, quod impuberes poſſunt à parentibus, vel tutoribus reuocari, & impubes maſculus dicitur, qui non compleuerit decimum quartum annum, fœmina autem, quæ non compleuerit duodecimum, vt patet ex iure, *f* & hanc opinionem tenet Bartholomæus *g* de Piſa ſuper Regulam fratrum Minorum dicens, quod non ſufficit, vt ſit pubes, quod attingat decimumquartum annum, ſed oportet, quod compleuerit quod probat ex aliquibus Decretalibus. *h* Vnde in Concilio Tridētino *i* eſt diffinitum, quod puella, quæ habitū Regularem ſuſcipere voluerit, maior duodecim annis ſit, & non ante eum ſuſcipiat, & hoc ideo quia parentes eius, vel curatores poſſunt eam à Monaſterio extrahere, de quo ſtatim dicemus.

e c. 2. de reg. & c. ſiquis ante ann. Glo. verſ. mon. 20. q. 2. c. puella 20. q. 2.
f l. ſ. C. quando tutor, vel curator. §. 1. inſtit. quibus mod. finiat. tutel.
g Piſa ſu. reg. cap. 2.
h ca. ad noſt. innoc. Gloſ. & in c. ſignificatū de regula.
i Trid ſeſ. 25. de reg. c. 17.

ARTICVLVS II.

An poſſint Prælati puellas duodecim annis minores admittere ad religionem.

RESpondeo dicendo, quod multis quidem viris doctis olim placuit non poſſe ad habitum Religionis aſſumi puellam, quæ eſſet minor duodecim annis motis Decreto Concilij Tridentini, *K* in quo videtur interdici, ne huiuſmodi puellæ ad habitum religionis, recipiantur, imo huius ſententiæ fuerunt omnes Patres Conciliarij, & viri docti, qui ad Concilium Toletanum conuenerunt celebratum ſub Domino Gaſpare à Chiroga præſule Toletano, & S. Romanæ Eccleſiæ Cardinali anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecūdo die octano Septembris, pro vt legi in doctiſſimo quodam Enchiridione manu ſcripto quod nobis reliquit doctiſſimus Pater Frater Franciſcus de Bobadilla Prouinciæ Caſtellæ noſtræ Sacræ Religionis olim Miniſter Prouincialis, qui vtinam à ſæculo non diſcederet, ante quam illud typis mandaret.

k Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 17.

At oppoſitam ſententiam defendit noſter Medina *l* eiuſdem Prouinciæ Pater doctiſſimus aſſerens in prædicto Decreto Concilij non prohiberi, ne puellæ duodecim annis minores poſſint ad habitum religionis aſſumi, & hæc ſententia eſt verè tenenda, quippe quæ eſt iam in praxi in omnibus religionibus, nam vt ait idem Medina, re vera in eo Decreto nihil aliud diſponitur, niſi quod puella minor duodecim annis non recipiat habitum religionis, antec Epiſcopos eius voluntatem explorauerit, quæ mitum diſpoſitio non eſt in vſu recepta. Nam puellæ, quæ ſuſcipiunt religionis habitum, ſiue ſint minores, ſiue maiores duodecim annis, ſemel tantū ante profeſſionem examinantur ab Epiſcopis, & nunquam ante ſuſceptum habitum, ſed hæc explicatio mihi non placet: duo enim præcepta diſtincta ponit Concilium Tridentinum. Primum, quod puella non recipiat habitum regularem, niſi ſit maior duodecim annorum, ſecundum quod iſta maior duodecim annorum antequam eum ſuſcipiat, examinetur ab Epiſcopo. Vnde dicendum eſt Concilium Tridentinum nihil aliud diſponere, quam id, quod iura antiqua relata in articulo ſuperiori diſponebant, ſcilicet, quod puellæ minores duodecim annis non recipiantur ad religionem, quia parentes, vel curatores earum poſſunt ſupradictam receptionem reuocare. Ex quibus infertur, quod conſentientibus parentibus, aut curatoribus non ſit contra Conciliū ſi ante dictam ætatem recipiantur, ad hunc modum debet intelligi ordinatio Toletana facta pro Monialibus ſubditis ordini Minorum in quantum prohibet dictas puellas minores duodecim annorum recipi poſſe, & aduerte, quod Concilium prohibet puellas iſtas minores recipi ad habitum Regularē, non autem ad habitum materialem, quem portant puellæ deuotionis cauſa in domibus parentum exiſtentes, & ſic non vt nouitiæ, ſed educationis cauſa ingreſſæ poſſunt habitu veſtiri.

l Med. de ſacro hom. contin. l. 4. contro. 9. cap. 4.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſenes ſint ad religionem admittendi.

RESpondeo dicendo, quod ſenex præſumitur ægrotus, quia ſenectus ipſa morbus eſt, vt colligitur ex iure *m* vbi tradit Abbas inferēs, quod ſtatutum diſponens aliquid in caſu Infirmitatis habet locum in caſu ſenectutis, & facit quidam textus *n* in quo infirma ætas dicitur ſeniorum, vel puerorum, imo non ſolum ſenex cenſetur ægrotare, ſed ſemper etiam eſſe in morte vt traditur in iure *o* & notant recentiores, & aduertunt Gomezius, & Cataldinus, & licet ſenectus propriè loquendo non ſit morbus, at probata ſenectute reſultat præſumptio iuris quod ſit ægritudo, quod intelligo in his, qui prouectioris ſunt ætatis, puta qui ſeptuageſimum annum attigerint, pro vt in ſimili tradit Abbas, *p* & explicat Alciatus.

m c. magna in fin. vbi Abba. col. 2. de voto.
n de cin. imp. ff de leg. 1.
o l. is qui ff. de fideicōm. libe. vocan. in l. fin. C. qui teſt. facere poſſ. Gom. in reg. Cancel. de infir. reſi. q. 7. Catal. de trāſ. concil. Baſil. col 9.
p Abb. in cap. quoniam frequenter. §. 1 vt lite non cōteſt. Alciat. de praeſump. reg. 2. q. 2. 12. nu. 3.

Ex quibus infertur quod ſicut ægrotus non debet recipi à religione, cū aſperitates eius minimè poſſit experiri, & ſubleuare: ita etiā ſenex minimè ad religionem eſt recipiendus, cū propter eius imbecillitatem, & continuam infirmitatem non poſſit ea, in quibus Nouitij ſunt probandi opere cōplere. Quod confirmatur, nam admiſſi ad religionem debent

Deo

Deo ſeruire in ea corpore, & ſpiritu. id eſt, actibus exterioribus monaſticis, & interioribus intellectus, & voluntatis, vt verè ſint membra corporis viſibilis, cuiuſmodi eſt religio: at ſenex licet intellectu, & voluntate poſſit Deo ſeruire, in actibus tamen exterioribus monaſticis difficiliter poteſt ſe exercere, imo neceſſe eſt, vt ab alijs fratribus tanquam veteranus miles in religione ſeruiatur: & ſicut abſurdum eſt quem fieri magiſtrum ante quam ſit diſcipulus: ita etiam videtur abſurdũ, quod prius quis in religione veterani militis habeat priuilegia, quam ſit, vt ita dicam, in religione profeſſus. Quod confirmatur ex multis priuilegijs ſenectutis cõgeſtis à Tiraquello *a* & à Iacobo Portio, & Caſſaneo. Et non poteſt negari, quod recipientes ad religionem ſenes recipiunt quoſdam homines priuilegiatos, qui ſine priuilegijs vitam tranſigere minimè valeant, nam cum eis diſpenſatur, antequam in religione profiteantur: adeo hoc eſt verum, vt etiamſi ſecundum ſuſpicionem Iuris hi tantum dicantur ſenes, qui ſeptuageſimum annum compleuerint, & hi tales priuilegientur quoad ieiunia, at reſpectu admiſſionis ad religionem eos etiam cenſeo eſſe ſenes, & infirmos qui quinquageſimum annum attigerint. Quod in hunc modum probo, nam ſi bene veſtiti, & melius calceati in mollibus ſtratis, & lectis dormientes, delicijs affluentes, & quotidie ſplendidè epulantes à iure, vt ſenes diſpenſantur, ſi ſeptoageſimum annum attigerint, in religione vbi pauper eſt veſtitus, & pauperiora calceamenta, & camiſſis non vtuntur fratres, & in duris lectis dormiunt, & ad matutinum, & ad alias horas Canonicas noctu, diuque aſſurgunt, malè epulantur, & nutrimentis paruæ ſubſtantiæ aluntur, ſenex certè erit iudicandus, etiam ille, qui quinquageſimum annum attigerit, vt eum exemptum à rigore Monaſtico iudicemus. Verum eſt tamen, quod diſpenſatiuè poſſunt aliqui ſenes ad religionem admitti ad ædificationem clerici, & populi, & vt adoleſcentes prouectæ ætatis confundantur fortitudinem ſuam ad Deum non cuſtodientes, videntes ſenes ſuam imbecillitatem Deo conſecrantes.

a Tira. de primogenitis in præfati. a. nu. 79. & ar. nu. 31 a Por. conc. 37. Caſſ. in catal. glo. mundi 42. pa. conſ. 17.

Aduertendum tamen eſt maximè ad id, quod ſcriptum nobis reliquit Dinus Bonauẽtura *b* ait enim cum multitudo ſit ſæpe occaſio confuſionis, eo quod regi non poſſit, cur multiplicatis numerum in recipiendo inutiles, & oneratis vos ipſos, & alios; Reſpondeo, inutiles omnino ſcienter non recipimus ſed præter ſpem noſtram aliquoties ſic contingit quatuor enim de cauſis ſolemus recipere ſuperuenientes, vna eſt compaſſio perditionis eorum, qui vix extra ordinem in ſæculo ſaluarentur, ſicut qui de igne, vel aqua periclitãtem rapit, vel de alio diſcrimine. Secunda propter profectum ordinis, quia ex ſcientia, & induſtria morum honeſtate, & reuerẽtia quorundam præſumitur. Tertia propter aliorum ædificationem, vt multi de talium conuerſatione, qui aliquo modo ſunt famoſi in ſæculo, emendentur & eorum incitentur exemplo. Quarta propter precum inſtantiam, quam ipſi faciunt pro ſe, & alij pro eis nimia importunitate obtinent aliquos recipi, quibus denegari non poteſt, ſicut autem agricola ſæpe ſeminat & plantat in ſpe, quod omnia conualeſcant, quod plerumque in aliquibus non inueniet; ita contingit in Religioſis ad ordinem receptis Lucæ. 2. ca. aliud cecidit ſecus viam, &c. ſeminat plures ſulcos, vt ſi aliqua pereant, alia pro illis conualeſcant, ſi tamen omnes conualeſcerent ſeges copioſior proueniret. Hæc D. Bonauentura. Ex quibus excuſantur Prælati aliquos ſenes prouectæ ætatis & aliquos pueros ad religionem recipientes.

b Bon. ſup. fra ter Minorum, q. 19.

QVAESTIO XIII.

De receptione Nouitiorum: qui vxoribus aut parentibus ſunt obligati, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Vtrum vxoratus poſſit intrare religionem ſine licentia vxoris.*

2 *Vtrum vxor dando licentiam marito intrandi religionem videatur vouere continentiam.*

3 *Vtrum maritus per vxorem reuocatus teneatur poſt mortem vxoris redire ad religionem.*

4 *Vtrum compellenda ſit facere profeſſionem intra duos menſes ſponſa, quæ ante conſummationem matrimonij ingreſſa eſt religionem.*

5 *Vtrum relinquentes parentes in egeſtate conſtitutos ſint ad religionem admittendi.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum vxoratus poſſit intrare religionem ſine licentia vxoris.

Reſpondeo dicendo, quod ſi maritus ſine licentia vxoris religionem ingrediatur poteſt eum vxor reuocare, niſi vir obijciat & probet adulterium. Item poteſt reuocare, ſi vi, vel metu conſentiat, & ſi ſponte conſentit, & ſi anus vxor, non poteſt eum reuocare, etiamſi ipſa non promittat caſtitatem, ſi vero vxor, quæ conſentit ſit iuuenis, neque caſtitatem promittat, poteſt Epiſcopus illum compellere ad habitandum cũ ea, ſi tamen caſtitatem permiſit poteſt ipſe religionem intrare, quod ex varijs locis ſacrorum Canonum *c* deprehenditur, huic tamen qui ſine licentia vxoris, ſe & ſua tradidit Monaſterio ſi reuocetur ſunt bona, quæ dedit reſtituenda, ita quædam gloſſa quam probant Archidiaconus, *d* & Gregorius Lopez.

c c. cum Agatoſa. & ſequentibus. 27. q. 2. c. quidã, & c. placet, de conuerſ. coniug. c. cõſuluit, eod. tit.

d Gl. in c. fin. 27. q. 2. vbi Arch. Gregor. Lop. in l. 21. ti. 7. par. 1. v. tornar a viuer con ella.

ARTICVLVS II.

Vtrum vxor dando licentiam marito intrandi religionem videatur vouere continentiam.

Reſpondeo dicendo, quod mulier ſimpliciter dãdo licentiam marito intrandi religionem non videtur ipſa tacitè continentiam vouere. Ita probatur in Iure Canonico, & Regio, Abbas *e* tamen hoc intelligit in muliere inſcia, & non certificata, dando licentiam videtur vouere continentiam, vt ait quædam Gloſſa *f* cũ alias non teneret irreuocabiliter ingreſſus mariti, & ſic ait Gregorius *h* Lopez, quod iſto eſt ſpecialis caſus in quo mulier excuſatur ignorantia iuris, & ſi vxor vouiſſet, ait *i* Hoſtienſis, quod non poſſet repetere virum exeuntem intra annũ probationis, quod tamen ait Gregorius *K* Lopez non videri poſſe procedere, quia licentia & promiſſio continentiæ videtur facta ob cauſam religionis mariti, qua nunc ſequuta ceſſat votum continentiæ vxoris, tanquam cauſa non ſecuta, & quia videtur votum habere talem conditionem, ſi vir irreuocabiliter ingrediatur, & profeſſionem faciat tacitè, vel expreſsè: de tali enim ingreſſu irreuocabili intra de

e c. 1. de conuerſ. con. l. 11. tit. 7. par. 1.

f Abb. in d. c.

g Gl. in c. Agatoſa 27. q. 2.

h Greg. in d. c.

i Hoſt. in ſũ. de conuer. coniug. § quali ad fin.

k Gre. vbi ſu. v. falleſſe de la orden.

Digitized by Google

iuta de hoc verba facientia debent intelligi, & in lege Regni *a* hoc ſatis innuitur, quæ tantum facit mentionem de licentia, & non de voto continentiæ.

a d.l.11.

ARTICVLVS III.

Vtrum maritus per vxorem reuocatus teneatur poſt mortem vxoris redire ad religionem.

RESpondeo dicendo, quod maritus ſine licentia vxoris religionem ingrediens, & ab ea reuocatus poſt mortem naturalem ipſius debet redire ad religionem, neque debet iterum matrimonium cõtrahere, tenebit tamen matrimonium, ſi contrahat, licet contrahendo peccet, & tunc non compellitur ad regreſſum, at ſi non contraxit matrimonium peccat non redeundo. Item viro ſine vxoris conſenſu religionem ingrediente poteſt ipſa ingredi etiam viro contradicente: ſi tamen ante ingreſſum vxoris ipſe exiuit de monaſterio & cohabitauit cum vxore, non poteſt ipſa religionẽ viro inuito ingredi, vt in Iure *b* eſt diffinitum. Quod autem valeat matrimonium, tenet Gloſſa, *c* quam ſequuntur Hoſtienſis, & Abbas, & in lege partitarum approbatur.

b Placet de conuerſ. coniu. c. quidam eo- dem tit. l. 12. ti. 7. p. 1.
c Gl. in d. cap. quidam Hoſt. in ſum. eod. tit. § ſi. col. pe. verſ. ſed quid ſi reuocatus. Abb. in d. c. quidã, d l. 12. par. d c. 1. de conu. coniug. cap qui vxorẽ, 33. q. 5. e c. ex parte el 2 de conuer. cõ iug. Hoſt. vbi ſupra verſ. ſed quid ſi quis.
f Lop. in d. l. 12.

Quid ſi vxor dedit licentiam ingrediendi viro, & vouit continentiam expreſsè, vel tacitè, quia tamen ipſa erat iuuenis, & non intrauit religionem, vir de monaſterio fuit deductus iuxta terminum iuris, *d* an tunc ſi vxore mortua vir cum alia contrahat, teneat matrimonium? dic, quod non, prout in Iure determinatur, & tradit Hoſtienſis *e* ponens rationem diuerſitatis inter vnũ caſum, & alterum, in primo enim non tenuit profeſſio, quia defuit conſenſus vxoris, in hoc autem ſic, ſed propter ſuſpicionem vxoris iuuenis de continentia ſuſpectæ de monaſterio educitur, & hanc rationem etiam approbat Gregorius Lopez. *f*

ARTICVLVS IIII.

Vtrum compellenda ſit facere profeſſionem intra duos menſes ſponſa, quæ ante conſummationem matrimonij ingreſſa eſt religionem.

RESpondeo dicendo, quod ſi ſponſa duodecim annis ætatis poſt matrimonium ratum intret ſponſo inuito religionem, ait Menochius, *g* quod ſit compellanda etiam nunc poſt Concilium Tridẽtinum, vt intra duos menſes profiteatur, & ita ſuo patrocinio defenderunt poſt Concilium Tridentinum quidã Salmanticenſis Academiæ Primatij Doctores Magiſtri mei Doctor Vera, Maya, & Solis, & probabile ſentit, nũ audens ab hoc recedere Nauarrus *h* Marcus Antonius Cuccus, & alij. Et confirmatur, nam Concilium Tridentinum, *i* in caſu particulari admittit profeſſionem poſt ſex menſes limitans generalem legem eiuſdem Concilij diffinientis, *K* neminem admitti ad profeſſionem niſi anno probationis completo, & ſic dicunt in propoſito ipſum Concilium Tridentinum eſſe limitandum per legem *l* ſpecialem antiquiorem, vbi ſecundũ quoſdam Doctores videtur ſtatui, vt ante impletum annum probationis profeſſio fiat ob particularem rationem ne fiat præiudicium tertio, ſeu ſponſo, ſi cogatur diu expectare, vt poſt annum probationis, aut quadriennij, ita vt ſponſa impleat ætatem, ſexdecim annorum profiteatur, & confirmatur, nam ratio, & Decretum Concilij Tridentini militat in Nouitijs, qui ſponte profitentur, & non in his, qui iure cõpelluntur profiteri, quare correctio iurium niſi exprimatur, cum ſit res odioſa, non eſt admittenda, cum iniuria tertij, & præiudicio ſponſi. Ita dicunt prædicti patres, Contrarium nihilominus eſt dicendum, nam ex plano ſenſu Decreti negatiui Concilij Tridẽtini, *m* & ex generali prohibitione conſtat non valere profeſſionem ſupradictæ puellæ ante impletum annum Nouitiatus, ætatemque annorum ſexdecim, & ita in quadam lite fuit pronũciatum à Iudice Eccleſiaſtico, & in Cancellaria Regia comprobatum conſultis ſuper hoc plurimis Theologis, & Iuriſperitis, prout refert Henriquèz *n* hanc tenens opinionem, quam etiam tenent Palacij s.

g Men. de arb. l. 4. cent. 2. caſu 333.
h Nau. l. 4. cõſ. titul. de ſponſ. conſ. 40. Cuc. in Mai. inſtit. l. 1. c. 1. p. 52.
i Tri. ſeſ. 25. reg. c. 01.
K d. ſeſ. 25. c. 25.
l c. ex publico de conuer. coniug.
m Tri. d. s. 25
n Henr. 2 to. l. 12. de imped. matr. c. 5. n. 8. lit. F. Palat. in 4. d. 27. q. 2. p. 382. ad ſi.

Neque per hoc fit iniuria ſponſo, qui tanto tempore cœlebs cogitur expectare, quia ipſa vtitur fauore iuris indulto non ſolum in bonum Nouitiorum, ſed ipſius etiam Religionis, vt maturè integro nouitiatus anno, & continuo probetur conſtantia puellæ. Neque obſtat Decretalis *o* pro cõtraria parte allegata, nam eius ſenſus eſt non compelli fœminam intra duos primos menſes ſponſalium ad conſummãdum matrimonium, quia poteſt tunc deliberare, an ſibi expediat tranſire potius ad religionem, & quia quod quis non optat dilatatum, neque diligit, id facile cõtemnit, ſi tamen de vno monaſterio, aut religione intra tempus Nouitiatus trãſeat in aliud, atque aliud compelli debet ob ſuſpicionem fraudis, vt intra annum, aut profiteatur in vno, aut redeat ad ſponſum, & matrimonium conſummet prout tenet Paludanus *p* vnde concludendo dico, quod vbi lex prohibitiua Concilij Tridentini non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, vt generaliter probat Duennas *q* & ſic quamuis dicta Decretalis indulgeret fieri profeſſionem intra duos menſes Nouitiatus, derogatur tamen per Decretum negatiuum Concilij Tridentini, lex enim Concilij, cum ſit generalis prohibitiua, cenſetur includere clauſulam derogatoriã; vt probat Duennas, *r* & de facto includit, nam in eadem ſeſſione *ſ* derogantur omnia priuilegia & Decreta Canonica obſtantia diffinitis in dicta ſeſſione.

o d. c. ex publico.
p Palu. in 4. d. 27. q. 3. a. 2.
q Duen. reg. 103.
r Duen regul. 144. amplia. 4
ſ d. ſeſſ. 25. c 22.

ARTICVLVS V.

Vtrum delinquentes parentes in egeſtate conſtitutos ſint ad religionem admittendi.

RESpondeo dicendo, quod vt fundamentaliter in reſolutione, huius difficultatis procedamus oportet videre qua obligatione filij ſuos parentes alere teneantur. Et Bartolus *t* tenet ad id obligatione iuris naturalis minimè aſtringi, parẽtes tamen filios iure naturali ſuppeditare alimenta compelli: ex quo infert maiore obligatione quantum ad hoc teneri parentes erga filios, quam filij erga ſuos parentes. Hæc doctrina ita diſplicuit doctiſſimo Caſtro *u* vt eſſe grauem errorem auſus ſit affirmare at Bartolum defendit Sarmiento, *x* nam licet filius iure naturali teneatur parẽtes ſuos alere, hoc tamen procedit loquendo de iure naturali ſecundario, quod alio nomine, ius Gentium appellatur, quod natura humana docet omnes homines mediante diſcurſu naturali, non tamen loquendo de iure naturali primario, quod natura oĩa animalia docuit, vt creare ſibi os, & ipſos educare, & alimẽta præſtare, hoc enim omnibus animalibus, etiam irrationalibus eſt commune, illud

t Bart. in l. ſi- bus à liberis, § parent, ff. de libe. agnoſ.
u Caſt de iuſ. hære. puni. l. 2. cap 26.
x Sar. de red. Eccl 3. p. c 4. num. 7.

autem

autem naturæ hominum peculiare, ſicut naturæ hominum eſt peculiare cultus diuinus, & obedientia Superioris, vt ex quibuſdam legibus *a* colligitur.

a l. 1. in ſi. & l. ſeq. & l. omnes populos, ff de iuſt. & iur. l. 2. ti. 2. p. 1.
b Tho. 2. 2. q. 26. art. 9.
c Tho. 2. 2. q. 189. art. 6.
d 2. ad Co. 12

Ex quibus poteſt negari imò omnes Theologi id expreſsè fatentur, vt ex D. Thoma *b* colligitur ſatis, quod minori obligatione tenentur filij alere parentes, quam ècontra parentes filios, obligatio enim parentum communis eſt omnibus animalibus, obligatio autem filiorum communis eſt tantum hominibus, qui ductu ducuntur rationis, & ſic ait D. Thomas *c* quod obligatio patris eſt per ſe, obligatio autem filiorum eſt per accidens, quod ſatis innuit Apoſtolus *d* dicens. Neque debent filij parentibus theſaurizare, ſed parentes filijs, & in ordine ſucceſſionum hoc maximè manifeſtatur, ſi enim filij moriuntur, parentibus in ſucceſſione præferuntur, cum pater ſit principium filiorum, quos vt principiū conſeruare tenetur. Hoc fundamento præiacto ad reſoluendum id quod proponitur in titulo quæſtionis notandum eſt D. Thomam *e* hanc proponere quæſtionem, & duas, circa eam opiniones referre. Prima eſt, quod benè poteſt filius religionem intrare relinquendo parentes maxima egeſtate oppreſſos, Deus enim Optimus Maximus, qui pluit ſuper iuſtos, & peccatores eos ſuſtentabit, ac contrariam opinionem tenet D. Thomas *f* quem poſt alios ſequuntur Angelus, & Syluester, ſcilicet quod ille, qui in ſæculo habet parentes, qui ſine eo non poſſunt ſuſtentari, peccat contra quartum præceptum Decalogi religionem intrando, quæ doctrina confirmatur ex dictis à Christo Domino apud Matthæū, *g* vnde reſoluendo dico primò, quod ſi parentes, non habent neceſſitatem maximam, poteſt filius ipſe ingredi religionem, etiam ipſis parentibus contradicētibus, vt optimè probat D. Thomas.

e Tho. 2. 2. q. 101. ar. 4. ad 1.
f Th. vbi ſu. et q. 189. art. 6. An. v. relig. a. 18. Syl. v. relig. 2. q. 7.
g Mat. 15. c.

Secundò dico, quod ſi parentes habent maximam filij neceſſitatem, non poteſt filius intrare religionē, relinquendo ipſos in ea neceſſitate ſine aliquo remedio, quod ex quodam Canone *h* probatur dicente. Si qui filij parentes maximè fideles deſeruerint, occaſione Dei cultus hoc iuſtum iudicantes, & non potius debitum honorem parentibus reddiderint, vt hoc ipſum in eis veneretur, quod fideles ſunt, anathemata ſint.

h l. ſi qui filij d. 30.

Tertiò dico, quod ſi filius exiſtente magna parentum neceſſitate votum religionis emiſerit, tale votum tali neceſſitate exiſtente minimè obligabit, cum tale votum ſit factum in præiudicium ipſorum parentum, & ſic contra bonos mores, imò ſi poſt factū votum neceſſitas, & paupertas magna ſuorum parentum ſuperuenerit, ceſſat obligatio adimplendi tale votum. cum obligatio filij ad patrem ſit prima, & ipſi ſuo voto minimè poſſit præiudicare, & quia tale votum ſit cum tali conditione implicita, & virtuali, ſcilicet niſi res venerit ad caſum, à quo incipere non poſſit, vt autem neceſſitas parentum liberet filium à voto religionis, non eſt neceſſarium, vt ſit extrema, neque ſufficit, vt ſit qualis qualis, ſed debet eſſe vrgens, velut ſi ingreſſo religionem eius parentes ad eum ſtatum neceſſario peruenire deberēt, in quo ipſis, aut ſeruire, aut mendicare ſit neceſſarium.

Quartò dico, quod ſi de facto filius ingrediatur religionem & in ea profiteatur relictis parentibus in maxima, & extrema neceſſitate, licet peccet mortaliter profitendo, profeſſio tamen eſt valida, cum nullum ſit ius, ipſam profeſſionem impediens. Ita tenet Nauarrus. *i*

i Na. li. 3. cōſ. ti. de Re. cōſ. 40

Neque obſtat conſtitutio Sixti V. irritans profeſſionem illorum, qui obnoxij debitis ſuper vires facultatum ſuarum profeſſi ſunt. Nam dicta conſtitutio non loquitur de grauatis hoc debito naturali erga parentes, ſed de grauatis debito ciuili propter retentionem æris alieni ſupra vires facultatum ſuarum, vt clarè patet ex litera dictæ Conſtitutionis, & euidentius ex proœmio ibi, *Cæterū quoniam ſe vitia ingerunt, & ſe eſſe virtutēs mentiuntur, ac multi decoctores poſt lapidatam rem familiarem, contractam ingentē vim æris alieni, aut interuerſam alienam pecuniam eis ū fidei creditam, &c.* Ecce vides quomodo Summus Pontifex loquitur de ijs, qui grauati ſunt debitis Ciuilibus, filij igitur licet parentibus obligati ſint ſubuenire, cum ipſi ſeſe de facto per votum ſolenne religionis aſtrixerint, hæc ſecūda obligatio primæ debet præferri, cum in hac ſecunda cum obligatione ſimul traditio interuenerit, argumento eorum, quæ in iure *K* notantur, ex quo ſumat Baldus dicens quod ille eſt potior in dominio, cuius res prius traditur licet alius in titulo præuenerit, vtrum autem filius propter neceſsitatem parentum poſsit à monaſterio egredi, latè in ſuperioribus *l* dictum eſt.

K l. quoties C. de rei vend. & ibi Bald.
l Sup. q. 10. q.

QVAESTIO XIV.

De libertate Nouitiorum ad ingrediendum religionem, & de eorum educatione in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Vtrum Nouitij ſint de ſpiritu probandi.*
2 *Vtrum ſit laudabile inducere iuuenes ad voudum religionis ingreſſum.*
3 *Vtrum cogens adoleſcentes ad ingrediendum religionem incidat in aliquam cenſuram.*
4 *Ad quid teneantur extrahentes aliquem à religione.*
5 *In quibus monaſterijs & domibus ſunt Nouitij educandi.*
6 *Quo habitu nouitij ſunt induendi.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum nouitij admittendi ſint de ſpiritu probandi.

Reſpondeo dicendo, Caietanum *m* affirmare nouitios eſſe examinandos antequam ad habitum regularem admittantur, & in Concilio Colonienſi *n* ſub Hermano V. Archiepiſcopo dicitur quod qui ingreditur monaſterium alio affectu quam ſimplici amore ductus, non Dei filius, & Monachus, ſed planè mercenarius eſt, & Laurentius *o* Iuſtinianus nos ſapienter erudit, qua methodo noui, & veteris teſtamenti admonitionibus doceantur, qui ſæculo renunciare volunt vt prudenter præmeditentur ſtatus loci, perſonarumque conditiones, cū quibus Deo commilitaturi ſunt, ne à Dæmonijs circumueniantur, qui varijs, innumeriſque artibus Chriſti ſeruos tentant, & oppugnant, qui enim hac præmeditatione præterita religionem ſunt aggreſſi, grauiter, ignominioſeq; ceciderunt, quotidianis enim erudimur exēplis, vt quoties ardui quidpiam aggreſſuri ſumus, diligenti prius examinatione perſcrutemur, quid ſit opportunum ad id perficiendum, ſiquidem apud Exodum *p* diuinum oraculum legimus Dominum per Moyſen Hebræis præcepiſſe, vt non ſolum ipſi cum vxoribus, & liberis ab Aegypto diſcederēt, ſed etiam ſecum deferrent oues, boues, & quidquid diuino cultui, aut proprio vſui neceſſarium eſſet, Dominus

m cap. 2. 2. q. 186. a. 10. ad 1
n Cōc. Colon. tit. de vita & con. Mo. cap. 4.
o Lau. lib. de diſci. & per. Mo. conu. c. 8.
p Exo. 11.

Digitized by Google

a Luc. cap.

minus quoque in Euãgelio *a* iuſſit vt ſiquis turrim ædificare decreuerit, prius apud ſe ædificiorũ ſumptus recogitet ne fortè deficientibus pecunijs impetfectum relinquatur opus, fiatque ipſe cunctis prætereuntibus ridiculum, eodem etiam Conſilio ducuntur mercatores, qui maria transfretantes ad nundinas proficiſcuntur, ſi nimirum matura conſideratione cuncta præuideant, qui religionem arripiũt animi ſui conſtantiam, fiduciam, corporis valetudinem, ſtatus congruentiam perſonarum qualitatem internam vocationem, & operis ſcopum exactè diſcutientes, ne his neglectis cum rubore ab incepto propoſito aliquando reſiliant, receptuique canant, non enim in hoc inſtitu bellum arripitur cum hominibus tantum, qui interdum prece placantur, vel pretio adiguntur, aut certè fuga declinãtur, ſed aduerſus principatus, & poteſtates, Rectoreſq; tenebrarum, qui quidem ſunt malitia pleni, nocendi auiditate accenſi, pugnandi aſſiduitate, & tentandi caliditate pollentes, inſidiantur denique operibus noſtris, vt eorum mercedem diripiant, quamuis verò tam in ipſo vocationis initio, quam in progreſſu, & fine, virtus pernecesſaria ſit, ob id tamen ſeruus Dei religionẽ affectans perterrendus non eſt, Deus enim ſuis athletis præſto eſt, ſuamque opem confert, mulieres enim illæ ſanctæ dixerunt, quis reuoluet nobis lapidem ab oſtio monumenti, qua conſideratione non ſunt perterritæ ad monumentum ire, ad qood accedentes inuenerunt ab Angelis Dei lapidem reuolutum, vt Lucas *b* refert: vide circa hoc, quid dicat Baſilius *c* magnus.

b Luc. c.
c Baſil. interrog. 10.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſit laudabile inducere iuuenes ad vouendum religionis ingreſſum.

d Caie. 2. 2. q. 186. ar. 4.

RESpondeo dicendo, ex Domino Caietano, *d* aſſerente, quod quamuis ſit laudabile inducere quemquam ad religionem informatam, non laudo tamen inducentem ad vouendum religionis ingreſſum quia quod inductione alterius fit votum, nõ omnino ſponte fit, & ſic non adeo liberè fieri videtur, reſtatur autem magiſtra rerum experientia, quod minus latè tota vita agitur, cum recolit ſe quis non ſponte non ex proprio affectu, ſed aliena inductione maritum talem accepiaſſe, quanto magis vitam in carne præter carnem agere in paupertate; oportet etiam vt ante ingreſſum ad hoc eueniat vt non coactè aut illectus, ſed ſpontaneus, non reſpectu inducentis, ſed ob Chriſti imitationem, & fugam ſæculi intendat religionem ingredi, agitur enim de diſpoſitione vitæ totius ſuæ, quam niſi ſponte quis arripiat, periculum eſt, aut quod retrocedat, aut in ima iam vitam religioſus etiam declinet, quod ex dictis in ſequenti articulo patebit.

ARTICVLVS III.

Vtrum cogens adoleſcentes ad ingrediendam religionem incidit in aliquam cenſuram.

RESpondeo dicendo, quod licet qui cogit fœminam ingredi religionem, etiam ſi ſit pater, aut Magiſtratus, incidat in excommunicationem, vt determinat Conciliũ Tridentinum, *e* & tradit Nauarrus, nõ tamen qui cogit virum, quia lex ad frequentiora reſpicit iuxta quandam legem, *f* & vir non facilè cogitur; quod intelligitur quando ſine cauſa impedit fœminam à voto, aut religionis ingreſſu vt Concilium *g* Tridentinum ius antiquum innouans determinat, ſecus ſi ex cauſa pater indigens impediat aut quia defectu dotis, & ſalutis, aut qualitatis, videtur minus idonea, vt tenent Diuus Thomas, *h* Maiolus, & Nauarrus, peccant tamen cogentes adoleſcentes intrare religionem, cum maxima deliberatione ſit hic ſtatus aſſumẽdus adeo quod pro foro exteriori quidam requirunt triduum deliberationis, vt votum validum cenſeatur, nec ligare ſi incontinenti, ideſt intra triduum deliberationis, vt votum validum cenſeatur, nec ligare ſi incontinenti, ideſt, intra triduum ipſe corrigat ſuum votum, vt conſtat ex latè traditis à Panormitano *i* Duennas, & Tiraquello, & ad profeſſionẽ implicitam cum geſtatione habitus profeſſorum, quidam vltra annum requirunt triduum, vt maior ſit deliberatio, at reuera pro foro conſcientiæ id triduum non requiritur, vt tradit Nauarrus. *K* Vndè quia aliqui ſæpe ſæpius per ſuaſionibus inducti ad religionẽ trahũtur magis coactè quã voluntariè ſacrificantes, quomodo aliquis adoleſcens nobilis, & diues ingreditur religionẽ, & eſt ſuſcipio de morali quadam violẽtia per importunas preces, aut de fraude ſub ſpecie pietatis datur prouiſio in Senatu Regio, vt Nouitius in domo alicuius tutus aut in ipſo templo conſtituatur per triduũ, & explotetur eius voluntas, an liberè, & ſcienter velit in Monaſterio perſeuerare. Vnde *Eugenius Quartus prohibuit, ne aliqui cuiuſpiam ſtatus, gradus, vel conditionis exiſtant. perſonas quæ de iure communi religionem ingredi non prohibentur ex ſæculo fugientes, & ad conuerſationem congregationis S. Benedicti venire cupientes verberibus, aut violentijs quibuſcunque impedire, vel prohibere aut à monaſterijs, & locis dictæ congregationis iniuriam aliquam ingredi volentibus, aut recipientibus irrogando ſeu eos moleſtando, huiuſmodi perſonas euellere, aut extrahere audeant, vel præſumant, contrarium vero facientes ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, dum tamen cum hoc præſens ſtatutum, fuerit eis ad notitiam deductum non deſtiterint à prædictis, à qua non poſſint, præterquam in mortis articulo niſi per Sedem Apoſtolicam beneficium abſolutionis obtinere*. Ita refertur in compendio *l* Mendicantium. Quoad fœminas vero ex Decreto Concilij Tridentini *m* hi qui cogunt mulieres ad ingrediendum Monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum, vel ad profeſſionem emittendam quique Sanctam Virginem, & aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquomodo ſine iuſta cauſa impedierint, Anathematizati ſint. Verum eſt tamen quod licet cogant & conſulant effectu non ſequuto non remanent excommunicati vt defendit Nauarrus. *n*

e Seſ. 25. de reg. c. 18. Na. c. 14. n. 17.
f l. nam ad e. ff. de legibus.
g Cir. vbi ſup. c puella, 20 q. 2 c ſi. 32. q. 1.
h Tho. 2 2. q. 101. ar 4. & q. 189. a. 6. ad 3.
i Pan in c. literaris de voto idem in ca. ad noſtram, nu. 4. de voto Duen. reg. 89. ampli. 2 Tiraq. de pa. con. 1. nu 14.
k Na. in c ſtatuimus, nu 74 & 75. ad fin.
l Ti. Nouitius §. 28. tradit Paraſelus in ſuo libel. priui. fol. 47 pag. 1.
m Seſ. 25. de reg. 18.
n Nau. lib. 5. conſ. tit. de ſen. excom. conſ. 55.

ARTICVLVS IIII.

Ad quid tenentur extrahentes aliquem à religione.

RESpondeo dicẽdo, quod ſecundum aliquos, qui reuocat profeſſum à religione, tenetur illum reducere, & ſi non poteſt, tenetur alium æquè idoneum procurare, & ſi non poteſt, tenetur ipſemet intrare, ſi eſt perſona idonea, & habilis, & ſi non, puta quia vxoratus, aut ſenex, aut infirmus, tenetur pro poſſe alio modo ſatisfacere Religioni, & illi, quem reuocabit, puta orando pro eo, vt intret: at Soto *o* de hac quæſtione agens dicit primo, quod ſiquis

o Soto li. 4. de iuſti. q 6. ar. 3.

ſiquis alium vi, vel metu, vel fraude, retraxerit, ſeu extraxerit à vita Monaſtica vtpotè dicendo non eſſe bonam illi, quia contra iuſtitiam fecit, inuoluntariũ hominem peruertendo, tenetur detecta fraude veritatem docere, & vim amouere, vt liberè poſſit redire, teneturque forſan propter iniuriam illatam procurare, vt iterum in Conuentu recipiatur, ſi tamen nõ redit, nullum ſupereſt reſtituendi ligamen, neque Cõuẽtui tenetur ſatisfacere, etiam ſi iniquiſſimo animo profeſſos perſuaſerit exire, neque argumẽtum, quod à ſerui ſimilitudine deducitur prorſus in contrarium cogit, etenim quidquid de ſeruo ſit, de quo idem iudicium erit in conſcientia, quod ſecundũ leges ciuiles fuerit, non tamen eadem apparet ratio de monacho, mancipium enim Dominus in ſuam propriam vtilitatem, velut equum ſuum poſſidet, de monacho autem non ſic eſt ſentiẽdum, nam qui ſe diuino obſequio mancipanunt, & ſunt aſtricti religionis voto, non tamen poſſidentur, vt ſerui ob Prælatorum temporale commodum, ſed ob ſuum ipſorum ſpirituale, quare ſeruitus monachorum libertate plena eſt, qua licet monachus abutatur, habitum relinquens tantũ obligatur legi obedientiæ redire, vt dignus efficiatur Regno cœlorum, & ideo ſi ſua ſponte exierit nulla inde naſcitur ciuilia obligatio ad reſtitutionẽ, adeo quod etiam ſi aliquia Conuentum aliquem, aut religionem perſona aliqua expoliauit, quæ Religioni erat frugi, non audet Soto affirmare ad aliquam teneri reſtitutionem, de conſilio tamen peregregiè faciet, ſicut fecit Raymundus celeberrimus Generalis Ordinis Prædicatorum, qui per ſuum ingreſſum dãnum compenſauit, quod Religioni dedit aduertẽdo alium ab eius inſtituto. Neque enim ait Soto, qui iuuenem vel impedierit, vel abduxerit, vel vi à Monaſterio expulerit, etiam illum, qui fuerat profeſſus, tenetur de iuſtitia alium ipſius loco ſubrogare, neque ipſe intrare, conſilium enim religionis, nemo niſi cũ omni libertate ſequi tenetur, eſt enim religio, qua homo ſe abdicat propriè iu libertatem, nullo ergo, aut metu, aut commiſſione delicti poteſt quis iu religionem obtrudi, etiam ſiquia monachus plurimos retraheret, & peruerteret, ſi enim contrariũ daremus, ſequeretur, quod qui profeſſum monaſterio demit profiteri cogatur, quod eſſet contra Sacros Canones, patet, cum ipſi annum probationis concedant, quo quis experiatur, vtrum tale inſtitutum ſit accommodatũ, & liberè permaneat, aut recedat. Ex quo patet, ad quid teneatur qui aliquem à religione intranda auocauit, & ad quid etiam teneatur extrahens Nouitium ante profeſſionẽ à religione. Et per hoc reſpondetur propoſitu in titulo articuli, cum quibus cõcordat doctiſſimus Nauarrus. *a*

a Nau. c. 14. nu. 32. in ma.

ARTICVLVS V.

In quibus monaſterijs, & domibus ſint Nouitij educandi.

b Ca. 2. 2. q. 189. art. 5.

RESpondeo dicendo, ſecundum Caietanum *b* quod in illis locis expedit pueros nutriendos in religione dari, in quibus optandum eſt, vt ſimilea fiãt illis quorum conſortio committuntur, idcirco ſtatuendum eſſet, vt nullus puer, nullaque puella poſſit religioni tradi, niſi vbi verè viuitur regulariter: ſic enim aut extinguerentur regulariter viuentes relaxatè, aut reformarentur vexatione dante intellectũ. Duo enim incommoda ex nutritione, & educatione nouitiorum, in monaſterijs relaxatis oriũtur. Primũ quidem quod qui in prauis moribus conſenuerunt iuniores ſua vitiorũ ſcabie corrumpent. Alterum eſt quod iuuenes poſtquam prauas corruptaſque conſuetudines ſemel imbiberint aduerſus regularem, reformatamque obſeruantiam acerrimos ſe præſtabũt propugnatores, peruerſi enim difficilè corriguntur. Vnde ait Caiet. *c* Nemini licet abſque peccati mortalis nota aliquem inducere ad religionem in monaſterijs vel conuentibus vitæ Communis: inducitur enim ad vitam reprehenſibilem eo quod vita illa cõuentualium à regulari exorbitet. Quod quidem eo fit manifeſtius quod continuus bonorum prælatorũ conatus ad illorum reformationem contendit. Vnde vituperabile eſt nõ ſolum inducere, ſed etiam ingradi & recipere ad vitam irregularem perſonas vtriuſque ſexus quamuis eccleſia tolleret hoc permiſſiuè, nam eccleſia non approbat huiuſmodi regularem vitam, ſed ad euitanda maiora mala permittit eam atque tolerat ſicut & alia turpia mala. Quam rem ipſemet D. Thomas, *d* perſpicuè explicuit dicens laudabile eſſe & admodum meritorium ad aliam religionem aliquoa inducere, in qua viuitur ita exẽplariter vt habeat inductus occaſionem proficiendi, nã ſi tepidè maiores viuunt, & inter minores multa eſt relaxatio non parum imminet inducto periculum ſcandali, cum ingreſſus inuenit intus tantam remiſſionem & imperfectionem & retrocedit, fiuntq; nouiſſima illius hominis peiora prioribus, vt apud Lucam *e* dominus. Quod quidem verum putat Nauarrus *f* quando ipſa religio eſſet relaxata quoad eſſentialia vota, non autem quoad alias accidentarias obſeruationes, quæ ſunt iam ſublatæ, vel mitigatæ apoſtolicis priuilegijs veris, vel tempore immemorabili præſcriptis vel ex licẽtia tacita vel expreſſa ꝓpria prælati ad hoc facultatem habentis, vel ex conſuetudine quæ licet non ſit immemoriales, eſt tamẽ adeo rationabilis, & tot annorum adeoque vetus & antiqua quæ ad ita emolliendas prædictas obſeruationes ſufficeret. His ſic prælibatis dico quod in his religionibus debent nouitij admitti in magis eiuſdẽ ordinis reformatis monaſterijs, & in quibus magis exemplariter viuitur ut ipſi nouitij ſemel imbuti reformatione & uita regulari odorem ſeruẽt tota die, nam ait Hugo *g* multi ex modernis nouitijs ſi quid imperfectionis inueniunt id aſſumunt, idque alios cum propriorum defectuum adiectione mittunt, ſic ordo indeclinantium declinatione remiſſione declinat niſi bonis ſanctorum fratrum & maximè præſidentium exemplis doctrinis & correctionibus ſuſtentetur. Hæc Hugo. Et Bernardus *h* in epiſtola quadam ait hos nouitios religionem ingredientes ſtultos fieri ut ſint ſapientes, quia nouitium prudentem incipientem ſapientem in cella diu poſſe conſiſtere in congregatione durare impoſſibile eſt. Debet ſecundum eum ſua obedientia eſſe indiſcretus. Id eſt quod non diſcernat quid uel quare præcipiatur, ſed in hoc tantum niti ut fideliter & humiliter fiat quod à maiori præcipitur, qui autem ſic ſe habere debent ablactati à lacte auulſi ab vberibus mundi eſſe debẽt & nutriti inter ſanctos, & exemplares religioſos ut, ipſos doceat dominus ſcientiam, & intelligere faciat auditum. Hæc Bernardus.

c Caie. vbi ſup. q. 9. ad 2. arg.

d Th. in d. ar. 8.

e Luc. 11.

f Na. in man. c. 12. nu. 50.

g Hug. ſuper reg. frat. Min. c. 6. iuxta fin.

h Bernard. in epiſ. ad fratres de Mõte co. 7.

ARTICVLVS VI.

Quo habitu Nouitij ſint induendi.

RESpondeo dicendo, quod pro noſtra religione ordinis Minorum, anno domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo Pontificatus Pauli Secundi anno ſeptimo fuit celebratum Capitulũ Generale in Conuentu Paleucuelæ in prouincia Caſtellæ in quo ſic fuit ordinatum.

Vlterius

Vlterius cum ſecundum declarationem D. Clemen V. omnia ſpectantia ad formam habitus tā nouitiorū quam profeſſorū æquipolleant præcepto. ſtatuit & vult reuerēdus Pater vicarius Generalis, cū Capitulo vniuerſo vt de cætero in omnibus prouincijs habitus nouitiorū pacēter ſit diſtinctus ab habitu profeſſorum ita vt diſſutura Caputij nō ſufficiat, ſed vel oportet caparonē iuxta regulam, vel aliam peciam panni ante pectus niſi quoad aliquas perſonas notabiles recipientibus aliud ſecundum Deum aliquādo videatur.

Ita refertur in monumentis *a* ordinum in alijs autem religionibus iuxta earum conſtitutiones & laudabiles conſuetudines ſunt nouitij induendi.

a Tract. fol. 245. pag. 2.

Circa illa verba noſtræ conſtitutionis ibi ita quod diſſutura Caputij non ſufficiat eſt aduertendū, quod hæc verba à patribus illis antiquis fuerunt poſita quia diſſutura Capucij non eſt habitus nouitiorum contra aliquos ignorantes aſſerentes eſſe habitum nouitiorum: inde inferentes, quod fratres Minores profeſſi portantes habitum cum diſſutura Capucij peccant mortaliter cum portent habitum non profeſſorum ſed nouitiorū qui euidenter falluntur, cum totum Capitulum Generale in exordio obſeruantiæ quo tempore maximè obſeruantiæ eiuſdem rigor vigebat indicauerit hunc eſſe habitum profeſſorum.

Secundò ſunt notanda illa verba ibi, niſi quoad aliquas perſonas notabiles, quod perſonæ notabiles presbyteri communiter reputātur extendere autem hoc ad notabiles niſi ſint filij aliquorum illuſtrium titulum habentium exiſtimo non conuenire cum vnuſquiſque notabilis reputetur, & ſi vni daretur omnes nobilitatem allegarent. Vtrum autem annus probationis poſſit computari ſine eo quod nouitius habitu regulari probationis incedat in ſequēti quæſtione diſputabitur.

QVAESTIO XV.

De nouitiis quoad annum probationis in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *Vtrum requiratur in omnibus religionib. integer annus probationis.*
2 *Quare ius ſtatuit vt eſſet integer annus probationis.*
3 *Vtrum valeat profeſſio nouitij non habentis decimum ſextum annum completum cuius malitia ſupplet ætatem.*
4 *Vtrum dies termini anni probationis debeat computari in termino, ita vt in ipſo die termini poſſit fieri profeſſio.*
5 *Vtrum in anno biſſexto duo dies debeant computari in vno ad effectum implendi annum probationis.*
6 *Vtrum nouitij in aliquo caſu poſsint facere profeſſionem non finito anno probationis.*
7 *Vtrum poſſit nouitius renunciare anno probationis.*
8 *An annus probationis debeat eſſe continuus.*
9 *Vtrum ſit de ſubſtantia anni probationis quod nouitius deferat habitum regularem.*
10 *Vtrum ſufficiat quod habitus regularis deferatur à nouitio partim in monaſterio partim extra monaſterium.*
11 *Vtrum regularis tranſiens in aliam religionem teneatur habere annum probationis continuum.*
12 *Vtrum prælati incidant in aliquam cenſuram recipientes nouitium ad probationem ante annum probationis elapſum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum requiratur in omnibus religionibus annus integer probationis.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum *b* iura antiqua maſculus completo non autem incepto anno quarto decimo, mulier completo anno duodecimo ad profeſſionē admittebātur. *c* Et ſecūdū iura antiqua *d* regulariter profeſſio nō poterat dari niſi cōpleto anno integro probationis, attamē quia tēpus dabatur in fauorem nouitij vt experiretur regulæ auſteritatē & mores monaſterij vt dicitur in iure *e* ideo conueniente prælato cum ſuo conuētu quoad nos mendicantes & interueniente voluntate nouitij poterat ſecundum idem ius *f* antiquum ante annum profiteri & tenebat profeſſio, licet malè procederēt prælati hoc ſine cauſa rationabili facientes: imo decreuit Bonifacius VIII. pro non mēdicantibus, quod profeſſio expreſſa vel tacita licitè poterat fieri intra annum, ſed expreſsè emiſſa etiā ſeculari habitu non mutato illi religioni præcisè ſe obligat profitens quam profeſſus eſt, tacitè vero facta intra annum probationis per ſuſceptionem habitus qui profitentibus datur non illi ſpecialiter cuius habitus eſt ſuſceptus, ſed generaliter religioni alicui recipientem obligabat prout aliqui tenebant. At cum profeſſio ſicut votum ſolemne ſubiiciatur ordinationi Eccleſiæ ratione ſolemnitatis prout ait D. Thomas, *g* ideo in Concilio *h* Tridentino nouiſſimè eſt ordinatum, vt in vnaquaque religione tam virorum quam mulierum profeſſio non fiat ante decimum ſextum annum expletum, nec qui minori tempore quam per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit ad probationem admittatur, profeſſio autem antea facta ſit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicuius regulæ, aut religionis vel ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcunque effectus. Hæc Concilium.

b c. 1. de reg. l. 6. gl. 20. q. 1. in c. 1. Clemen. de reg.
c c. non ſolum & c. conſtitutionē. de reg. li. 6.
d Co. ad apoſtolicā. de re.
e c. ad apoſtolicam.
f d. c. conſtitutionem.
g D. Tho. 2. 2. q. vlt.
h Seſſ. 25. de reg. c. 15.

ARTICVLVS II.

Quare ius ſtatuit vt integer annus probationis & non ſex menſes, aut quatuordecim aſsignarentur.

REſpondeo dicendo, quod ſimilibus quæſtionibus interrogari ſolitis poſſumus reſpondere cum doctrina cuiuſdā *i* gloſſe & omniū doctorum quos refert & ſequitur Tiraquellus, quod nō omniū poſſumus dare rationem, & ſic in propoſito non obligamur dare rationem, quare hoc tempus fuerit aſſignatum, & non aliud maius aut minus, ſicut non poteſt dari ratio quare magis præſcriptioni fuit determinatum ſpatium decem annorum, quā duodecim. At licet ad id non aſtringamur, in noſtro tamē caſu ratio eſt in promptu. Terminus enim anni eſt conuenientior & opportunior negotiis humanis quā alius, hic enim terminus comprehendit omnes menſes, & omnem temporis diuerſitatē in quo poteſt nouitius frigus & calorē æſtatem & hyemē & omnes tēporis mutatione experiri: cū in hoc tēporis ſpatio omnes eueniant, qua ratione ius ſæpè ſæpius pro differentibus negotiis peragendis annum conſtituit integrum iuxta ea quæ late cōgerit Tiraquellus *k* Et ſanctiſſimi patres prout refert Innocentius *l* vnius anni ſpatium pro probatione nouitiorū ſtatuerunt, tum in fauorem nouitiorum vt ſcilicet probent & experiantur utrum poſſint difficultates & aſperitates religionis portare, tum in fauorem religionis vt per conuer

i Gl. & DD. in l. non omnium, ff de legib. a. 1 § pue ritiam. ff de poſtu Tiraq. de præſcr. 1. gl. 4. in prin.
k Tiraq. de retract. 1. nd. §. 1 gl. 3. nu. 6. & 7.
l c. ad apoſto. de reg.

ſolationem annuam nouitiorũ eorum mores, & inclinationes fratres cognoſcant, & videant an ad religionem ſint idonei.

a Conc. Tri. ſe. 25. de re. c. 15.

Et aduertẽdum, quod *a* Concilium Tridentinum ordinat vt non detur profeſſio, niſi prædicto anno probationis completo. Nec obſtat, quod nouitius habitum ſuſceperit ante decimum ſextum completum, ante quem vetat Concilium profeſſionem fieri nam reſpondetur, quod Concilium non vetat habitum ſuſcipi ante illos completos annos, nec diſponit annum probationis impleri non poſſe ante dictum ſpatium, & ita hodie annus probationis incipere poteſt imo & perfici ante decimum ſextum annum completum & virtute illius probationis fieri profeſſio expleto ſexto decimo anno. Ita Nauar. *b*

b Nu. li. 3. cõſi. tit. de reg. conſi. 30.

c l. effi. in fin. de elect. decis. pueri. 162. Mando de ſin gu gradu fol. 102. col. 1.

Aduertendum etiam, quod licentia, vt aliquis ſimul ſumat habitum, & profeſſionem emittat, vt in Abbatem eligi poſſit non conceditur ante enim quam quis ſit diſcipulus non poteſt eſſe magiſter, vt dicit quædam decretalis. *c* & pro hoc eſt deciſio Putei, & tradit Quintilianus Mandoſius.

ARTICVLVS III.

Vtrum valeat profeſſio nouitij non habentis decimum ſextum annum completum cuius malitia ſupplet ætatem.

d Con. Tri. ſe. 25 de re. c. 15 & c. pueris de delict. puero. f Gl. ſi. in fin. in c. poſtul. ti. de reg. g Hoſt. in d. c. poſtulaſti. Gemin. in conſi. 9. in cauſa. n. h l. 2. & 3. C. ſimiles ſe mai. dixeris. c. de illis 2. & c. ſi. de ſpon. impu. Mand. in reg. Can. q. 2. nu. 13. & 14. l. 1 i Man. in reg. 1. Cã. q. q. 18. K Gemi. in c. ſtatutũ 1. de prab. § 6 col. 3. ver. ſi vero non poteſt apparere Tiraq. de vtreque re tra §. 1 gl. 1. nu. 66. Man. vbi ſu. iuxta fin. l Boſ. in pru. crim tit. quomodo proced. per aſt. in del. n. 16. ver. & quando ſimili. dutur dilatio mẽſis Ca. in conſuetu. Burg. Ru. 1. §. 8. num. 10. Flo. in pru. 1. p. 2. p. v.

R Eſpondeo dicendo, quod profeſſio expreſſa, vel tacita ante hanc ætatem eſt nulla, & inualida, vt ex Conc. *d* Triden. colligitur, cuius decretum non ſolum in expreſſa, ſed etiam in tacita profeſſione locum habet. Quod non diſtingnit an ante illam ætatem qui ſit doli capax, vel non, licet alias doli capax obligetur, vt dicitur in iure, *e* vt ita etiam obligetur Deo iuxta notata per quandam gloſſam, *f* nam contrarium in noſtro caſu eſt dicendum, vt per Hoſtienſem, *g* & Geminianum dicentes, quod malitia non ſupplet ætatem vbi à iure certus numerus, & determinatus annorum requiritur licet alias regulare ſit malitiã ſupplere ætatem, vt colligitur ex iure, *h* & tradit Mandoſius.

ARTICVLVS IV.

Vtrum dies termini anni probationis debeat computari in termino ita, vt in ipſo die termini poſſit fieri profeſſio.

R Eſpondeo dicendo, quod Quintilianus Mandoſius, *i* diſputat aliam ſimilẽ quæſtionem, quærit enim an dies qua ſit reſignatio beneficij vel præſtatur cõſenſus, infirmi iuxta tenorem regulæ Cancellariæ debeant computari in termino viginti dierum, vt videlicet currat de momento in momentum, an vero eo non computato incipiat terminus viginti dierum à ſequenti die numerari. Quam quæſtionem ait in Rota fuiſſe propoſitam, & non deciſam, & refert duas cõtrarias opiniones, Attamen concludit, quod quando reſultant ordinum, & pœna computando diem termini in termino tunc non fiat talis computatio, at vero quando non cõputando ipſam in termino odium ſeu pœna non reſultaret tunc dies ille cõputabitur, & fiet cõputatio de momẽto in momentũ hanc diſtinctionem ponit Archidiaconus quẽ refert Geminianos, *K* & poſt alios multos eſſe ſequendam concludunt Tiraquellus & Mandoſius affirmantes eſſe veriſſimam, & æquitatẽ ſummã cõtinere quam Domini de Rota ſequi ſemper cõſueuerũt. Et quãdo occurrit caſus dies termini an, & quando computetur in termino videre poteris apud Aegidiũ Boſſiũ, *l* Caſſaneum, & Florerium.

Sed videamus vtrum in caſu propoſito debeat fieri cõputatio de momento in momentũ, an contra. Pro quo videndum eſt an ex tali cõputatione fauor, aut odium oriatur, & quod oriatur odium videtur: nam ſequitur ipſum nouitium obligari religioni per profeſſionem obligatio autem ordinum præſefert. Et ſic dicitur in quadã lege, *m* quod obligans ſe die Kalen. de ſoluendis &c. iſta dies obligationis in qua Kalendę incidũt non cõputantur. Pro cõtraria vero parte facit, quod in noſtro caſu agitur de fauore, quod probatur: nam licet obligatio abſolutè ſignificet odiũ; at obligari religioni nõ videtur niſi fauor propter maximas immunitates, & priuilegia quibus ipſe nouitius eo ipſo quod profeſſus eſt particeps & poſſet accidere, quod ſi non fieret, cõputatio de momento in momentũ ipſe nouitius in die illo termini poſſet mori ante profeſſionem, & priuaretur ſuffragiis debitis profeſſis, & monaſterium perderet hæreditatem quæ ſibi ſi profeſſus moreretur obueniret. Et pro hoc facit dictũ Panormitani, *n* dicentis quod in fauoribus ſi contingat biſſextus duo dies computantur pro vno, & omnes cõcedunt, quod anno probationis cadente in biſſexto duo dies reputantur pro vno prout articulo ſequenti dicetur. Et confirmatur nam in multis caſibus ius *o* ciuile etiam facit computationem de momento in momentum in fauorabilibus licèt aliquibus odioſa ſint, puberes enim poſſunt facere teſtamentum, & ſatis eſt, quod compleuerint annos quatuordecim licet nõ exceſſerint, adeo quod dies vltimus quatuordecim annorum inceptus habetur pro completo licet ex tali factione teſtamenti aliquibus damnum inferatur, ſimiliter in propoſito licet ex profeſſione in vltimo die termini anni probationis aliquibus iniuria irrogetur per hæreditatem Monaſterio delatam debet in fauorem profitentis, & monaſterij dies termini Computari in termino ita, vt fiat computatio de momento in momentum. Quod maximè comprobatur ex deciſione iuris conſulti Vlpiani, *p* qui ait in vſu capionibus non à momento ad momentum, ſed totum ad poſtremum diem computamus, ideoque qui hora diei ſexta diei Kalendarũ Ianuarum poſſidere cæpit hora ſexta diei pridie Kalẽdas Ianuarias implet vſucapionem. Ex quo loco ſequens conficio argumentum, ſi in vſucapionibus quæ ſunt odioſæ non fit computatio de momento ad momentum, vt tempus præſcriptionis finiri dicatur, ſed ſufficit, quod dies ſit cęptus, vt habeatur pro completo, vt ex dictis legibus ſumat Paulus de Caſtro, quomodo ad profeſſionem faciendam, vt annus probationis finiri dicatur non debemus eſſe contenti, quod fiat computatio de momento in momentum, ſed debemus deſiderare alium diem expectari, vt profeſſio legitime poſſit dari. Et hanc opinionem his non adductis tenet Henriquez *q* allegans Palatium.

m l. cum qui Kal. v. plane, ff. de ver. obl.

n Pa. in c. quarum. de v. ſig.

o l. qua ætatẽ ff. qui teſta. facere.

p l. in vſucapiens. c. l. ſeq. ff. de vſufr.

q Henr. 2. 10. l. 13. de excõ. c. 40. n. 2. Palu. in 4. d. 38. q. 1. p 823. r Cupuel. 10.

Nec contra hoc obſtat quidam Canon *r* nam reſpondetur, quod loquitur in caſu diſſimili in quo pater ipſius puellæ minoris duodecim annorum poteſt reclamare ad quod ipſi patri datur annus, & dies. Et certè ſi Concilium vellet, vt vnus dies vltra expectaretur id vtique exprimeret ſicut in dicto Canone eſt expreſſum loquente de patre volente filium impuberem à monaſterio reuocare.

ARTICVLVS V.

Vtrum in anno biſſexto duo dies debeant computari pro vno ad effectum implendi annum probationis.

f l. cum biſex. ff. de ver. ſig.

R Eſpondeo dicendo, quod in anno biſſexto ſecundũ ius *ſ* duo dies debẽt pro vno reputare & ſic quo

quoad annum probationis debent etiam computari pro vno. Et ratio eſt: nam cum hæc materia ſit polytica, & ciuilis clarū eſt, quod de ea polyticè, & ciuiliter loqui debemus. Ex quo ſequitur, quod annus probationis non debet eſſe annus ſolaris, & naturalis qui neceſſariò tercentos, & ſexaginta, & quinque dies, & ſex horas continet, ſed debet eſſe annus à republica, vitalis declaratus. Pro cuius rei explicatione eſt notandū, quod varia fuit apud pleraſque gentes olim annorum ratio, vt nobis ſcriptum reliquerunt, Plinius,a Macrobius, Alexāder ab Alexandro, & alij quos refert diligentiſſimus Tiraquellus. Annus verò Romanus quo modo vtimur dubio procul conſtat duodecim menſibus quo vſa eſt Reſpublica Romanorum ab Imperio Iulij Cæſaris qui imitatus Aegyptios ad certum dierum numerum ſolis redegit annum intercalario antiquo menſe ſublato, vt vnus dies quarto quoque anno intercalaretur, qui & hodie quoque intercalatur propter vniuſcuiuſque anni quadrantem, qui ad perfectum ſolis curſum poſt CCCLXV. dies deerat, auctoribus Macrobio, Plinio, & Plutarquo, Prius enim Romulus ex decem menſibus conſtituerat annum ſolarem. Numa verò ex duodecim, ſed ratione quadam adeo confuſa, vt neceſſe fuerit eam à Iulio Cæſare immutari, itaque anno ſolari vſa eſt ſemper Romana Eccleſia. Apud Hæbreos verò hic annus ſolaris erat in vſu, diuerſa tamen menſium obſeruatione: ſi quidem duodecim lunationes apud eos ſimul additis vndecim diebus faciunt annum ſolarem de quo latè per Couarruuias b & Petrum Martinez.

a Pli. li. 7. c. 48. Macro. li. 1. c. 8. Alex. li. 3. dies genial. c. 24. Tir. lib. 1. de trac. §. v. glo. 1 o.

b Co. li. 4. va. c. 18. Mart. li. 9. hypo. 36.

Secundò eſt notandum, quod quantum ad negotia, & Cōmercia humana ille annus debet iudicari qui à Republica à certo die vnius menſis vſque ad eundem diem ſequētis anni ſiue annus ſit biſſextus ſiue non, licet annus ſolaris ſemper ſit vnus, & hic annus ciuilis, & polyticus ſufficit ad hoc, vt ſit perfectus annus probationis.

Ex qua reſolutione colligitur reſolutio ad quandam dubitationem quæ exorta fuit ab anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecundo, cui Gregorij XIII. auctoritate dempti ſunt decem dies à quinto enim die Octobris vſque ad decimū ſextum diem eiuſdem menſis ſunt ſublati, propter quod fuit dubitatum vtrum in ordinibus ſacris initiandis ille annus deberet, vt integer reputari, vt ſacris initiādis reputarētur habere ætatem à ſacris canonibus requiſitā an verò illi decem dies deberent ſuperaddi. Ad quod reſpondetur nullam eſſe neceſſitatem expectandi complementum illorum decē dierum, licet enim ille annus milleſimus quingenteſimus octuageſimus ſecondus non fuerit perfectus ſolaris, fuit tamen perfectus ciuiliter, & polyticè, & in omnibus commercijs, vt talis receptus, & de his annis loquuntur decreta Canonica certos annos ad negotia aliqua requirentia.

Eadem autē diſtinctio, quæ verſatur inter annum ſolarem, & polyticum verſatur etiam inter diem naturalem, & ciuilem, quidam enim eſt dies ciuilis, quidam verò naturalis. Dies naturalis eſt ille qui incipit a primo manè vſque ad noctem, hoc enim nomen fuit illi à Domino impoſitum, vt ex Geneſ. c patet, & de hoc die loquitur D. Gregorius dicens, vt cum dies adoleſcerit noctemque ſol reduxerit, dies polyticus eſt dies viginti quatuor horarum quem aliqui ignoranter, diem naturalem appellant, hunc autem diem polyticum inſtituit Reſpublica, & eccleſia ad ſuum regimen. Vnde in diſtinctis prouincijs incipit hic dies à diſtinctis horis, quidam enim ipſum à media nocte vſque ad aliam mediam noctem enumerant, Alij à meridie, alij à primo mane, alij ab occaſu ſolis, qua vltima computatione vtuntur Athenienſes

c Geneſ. 1.

prout refert Accurſius, d nos conſuetudinē antiquā Romanorum ſectantes hunc diē à media nocte initiamus vſque ad aliam mediam noctem cōplēdum, & ſic e iuris conſulti contractum noctu factum non improbant cum die polytico fiat, nec in religionibus profeſſio noctu facta irrita iudicatur.

d Accurſ. in l. more Romano. ff de ferijs e l. neminem. C. de tranſa.

Ex quibus infertur, quod ſi prælati præcipiant religioſis, vt intra duos dies naturales aliquid faciant ſub pena excommunicationis ipſo facto non incidunt in prædictam pœnam hoc non facientes intra quadraginta horas ab hora intimationis, cum in alijs quatuor horis poſſit ab eis fieri, prælati enim, & vulgus vocabula confundunt dies polyticos naturales appellando, verum eſt tamen, quod ſecundum ſubiectam materiam appellatione diei aliquando non venit dies polyticus, ſed tantum naturalis, qui incipit a primo mane vſque ad noctem, velut ſi prælati præcipiant ſubditis vt intra vnum diem naturalem opus faciant, quod de die, & non de nocte fieri neceſſe eſt, vt erit opus extra monaſterium peragendum, extra quod noctu non poſſunt regulares exiſtere, hoc enim præceptum ad diem tantum naturalē, & non polyticum eſt reſtringendum.

ARTICVLVS VI.

Vtrum nouitij in aliquo caſu poſſint facere profeſſionem non finito anno probationis.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc habemus quoddam breue Pij V. cuius tenorem refert Paraſellus, & in præſentiarum refero.

Pius Quintus ad perpetuam rei memoriam. Summi Sacerdotij cura, meritis licet imparibus nobis ex alto commiſſa requirit, vt votis illis, per quæ animarum Chriſti fidelium præſertim monialium, virtutum Domino ſub ſuaui Religionis iugo, virgineaque perpetuæ caſtitatis laureola famulantium ſalutis ſpiritualique conſolationi libenter annuamus illaſque fauoribus proſequamur opportunis. Sanè exhibita nobis nuper pro parte dilectarum in Chriſto filiarum Monialium ordinis S. Dominici fratrum prædicatorum petitio continebat. Quod quoniam aliquando accidit, vt illæ durante tempore probationis illarum ad emittendam profeſſionem regularem, & ante illius emiſſionem ab hac vita migrant & in dicto tempore probationis obſtantibus conſtitutionibus ſiue ſtatutis, & ordinationibus dicti ordinis non valentes dictam profeſſionem emittere carent celeſti merito, quo ex dono, & benignitate Sedis Apoſtolicæ cæteræ dicti ordinis Moniales profeſſæ in dicta profeſſione, & regula decedentes gaudent.

Quare nobis humiliter ſupplicari fecerūt, vt ſibi in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos igitur [qui ſalutem animarū dictarū Monialium nouitiarum etiam ante profeſſionis emiſſionem, & durante tempore probationis earundem decedentium ſincero deſideramus affectu, ipſaſque Moniales, nouitias, & earum ſingulas, à quibuſuis excommunicationis ſuſpenſionis, interdicti, aliiſque eccleſiaſticis ſententijs, cēſuris & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa legatis ſiquis quomodolibet innodatæ exiſtant, ad effectum præſentium duntaxat conſequendum harum ſerie abſoluentes, & abſolutas fore cenſentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati eiſdē Monialibus nouitijs nunc, & pro tempore exiſtentibus, & earum ſingulis, vt quando & quoties aliqua ex eis nondum profeſſa de alicuius medici conſilio ab hoc ſæculo tranſitura conſpicitur, ipſa pro conſolatione animæ ſuæ profeſſionem prædictam ante tempus requiſitum quatenus tamen in ætate legitima conſtituta ſit ad illam emittēdā in manibus Abbatiſſæ ſeu priorisſe vel alterius ſuperioris Nouitiarū ipſius Monaſterij, ſeu domus, ita tamē quod ipſæ Moniales nouitiæ ſic decedētes

Digitized by Google

indulgentiã, & alias gratias quas Moniales verè profeſſas decedētes cõſequuntur, conſequi poſſint, emittere in articulo mortis liberè & licitè valeant Apoſtolica authoritate tenore præſentiũ perpetuo concedimus, & indulgemus. Nec nõ eiſdē Monialibus Nouitijs ita tũc profeſſis decedētibus plenaria peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionē in forma iubilei miſericorditer in Domino eiſdē authoritate, & tenore elargimur.

Ac conceſſionem indultum, & elargitionem huius, ac præſentes literas ſub quibuſuis ſimilium vel diſſimiliũ indulgētiarum, & gratiarũ ſuſpenſionibus, reuocationibus, & limitationibus etiã in fauorem quorũcunque factis, & faciendis nullatenus cõprehenſas, ſed ſemper ab illis exceptas & quoties illæ emanabũt, toties in priſtinũ, & validiſſimum ſtatũ reſtitutas, repoſitas, & denuo cõceſſas exiſtere ipſiſque Monialibus, & profeſſionē emittentibus ſuffragari poſſe: & ſic per quoſcũque iudices & cõmiſſarios quauis author. fugētes etiam S. R. E. Cardinales, & ſacri Palatij Apoſtolici cauſarum auditores ſublata earũ, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretãdi facultate, & authoritate iudicari, & diffiniri debere, ac quicquid ſecus ſuper his à quoquã quauis authoritate ſciēter, vel ignorãter attētari cõtigerit, irritũ, & inane decernimus.

Non obſtãtibus cõſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, ac monaſterij ſeu domus, & ordinis huiuſmodi et iuramento confirmatione apoſtolica vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & cõſuetudinibus Priuilegijs quoque indultis, & literis Apoſtolicis, illis eorũque Superioribus, & perſonis, ſub quibuſcũque tenoribus & formis, ac cũ quibuſuis clauſulis, & decretis in cõtrarium quomodo libet cõceſſis approbatis & innouatis, quibus omnibus, & ſingulis illorũ tenore, ac ſi de verbo ad verbũ nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent præſētibus pro ſufficiēter expreſſis habētes illis alias in ſuo robore permãſuris hac vice dũtaxat ſpecialiter derogamus, cæteriſque cõtrarijs quibuſcũque. Datũ Romæ apud Sãctum Petrum ſub annulo Piſcatoris Die. 23. Auguſti 1570. Pontificatus noſtri anno quinto.

a Fol. 245. in noua impr. Hoc priuilegium deſumpſi ex libro *a* Reuerendiſſimi Paraſſeli, in quo aliqua priuilegia notabilia cõgeſſit.

Ex qua conceſſione colligitur, quod nouitiæ habentes legitimã ętatem ad profitendum ſi contingat in articulo mortis conſtitui, poſſunt profiteri etiam non finito adhuc anno probationis.

Pro explicatione autem huius conceſſionis eſt primo notandum, quod ipſa videtur reuocata per Gregorium XIII. in ſua conſtitutione, quæ incipit, *In tanta negotiorũ mole*, cuius tenorē refert Nauar. *b* in qua reuocauit quidquid conceſſit Pius V. ſuper ſtatu & regimine ſanctimonialiũ contra ius, & decreta Cõc. Trid. ſed poteſt dici quod nõ eſt reuocata quoad forũ conſcientiæ: prout *c* enim in 1. tomo probauimus à Pio V. fuerunt reualidata in foro conſcientiæ omnia priuilegia quæ erant contra decreta Conc. Trid. per prædeceſſores ſuos conceſſa, prout in primo tomo probauimus, & ſic videtur, quod per ſemetipſum conceſſa, & concedenda contra ſupradicta decreta voluerit ſemper in foro conſcientiæ ad minus obſeruari. Et Gregorius XIII. vt dictum eſt in primo tomo *d* ſupra allegato in ſua conſtitutione tantum reuocauit ea, quæ Pius conceſſerat contra ſupradicta decreta nolens ea aliquam vim in foro exteriori habere. Poteſt etiã dici, quod Gregorius XIII. tantum reuocauit ea quæ conceſſerat Pius V. ſuper ſtatu, & regimine monialium, non autem ſuper profeſſione in articulo mortis emittenda cum hoc neque ad ſtatum nec ad regimen pertineat monialium, ſi quidem ſupponitur ipſam monialem ſtatim ab ſtatu huius ſæculi, & ab eius regimine deceſſuram.

b Na. in ſumma manuel.

c 1. to. q. 8. ar. 6.

d 1. to. q. 8. 9.

Secundò notandũ eſt, quod virtute huius breuis, & conceſſionis ipſi nouitiæ ſic profeſſæ non poteſt ſuccedere monaſterium in præiudicium venientium ab inteſtato cum tantum cõcedat hoc ſummus Pontifex propter conſolationem ſpiritualem ipſarũ Monialium, & nouitiarum, vt patet ex verbis huius conceſſionis ibi, *carēt merito cæleſti quo dictæ nouitiæ profeſſæ, &c.* & ibi, *pro cõſolatione animæ ſuæ*, & ibi, *ſic decedētes indulgētiã & alias gratias quas Moniales verè profeſſæ*, & ibi, *plenã ſuorũ peccatorũ indulgētiã in forma iubilei*. Et nunquam ſummus Pontifex ſuis priuilegiis intendit derogare iuri quæſito alterius prout nos in primo tomo *e* diximus, niſi hoc expreſſerit & in hac bulla nullum apponitur verbum ex quo colligatur velle ſummum Pontificem iuri venientium ab inteſtato præiudicare. Præterea ſi hoc priuilegiũ tantum in foro conſcientiæ locum habet, quidquid virtute ipſius fit, tantum in foro conſcientiæ valebit, & ſic cum profeſſio virtute eius tantum in foro conſcientiæ valeat virtute ipſius nihil in iudicio exteriori peti poteſt. Verũ eſt tamen, quod ſi nouitia ex ea infirmitate non deceſſerit ſi poſtea anno probationis cõpleto profeſſionem emittat primã ratificando ſuccedet monaſteriũ, ſecũdũ ea quæ ſupra *f* late diximus.

e 5. to. 6. ar. 8

f Sup. 2. to. q. 77. art. vlt.

ARTICVLVS VII.

Vtrum poſsit nouitius renunciare anno probationis, & ſine eo completo profiteri.

RESpondeo dicendo, quod licèt forte diſputando poſſit pars affirmatiua teneri, at pars negatiua in iudicando, & conſulẽdo eſt amplectenda. Primò quia in Concilio *g* Tridentino parificantur profeſſio ante decimum ſextum annum facta, & facta ante diem anni probationis, at nemo audebit dicere profeſſionem ante decimum ſextum annum factam de cõſenſu nouitij, & monaſterij valere, ergo neque debemus dicere profeſſionem factam ante finem anni probationis de conſenſu nouitij valere cum de parificatis idem ſecundum ius *h* debet iudicari. Secundò probatur nam mens, & ratio ſunt anima legis vt dicitur in quadam regula *i* iuris, nec debemus putare ait Hieronymus, *K* Euãgeliũ eſſe in verborũ ſcriptura, ſed in ſenſu, quibus concordat imperator in quadam lege, *l* at mens & ratio qua moti ſunt ſacri Concilij patres ad cõſtituendum dictum decretum videtur fuiſſe ne illo anno nouitij renũciare poſſent. Tertiò quia verba legis ita interpretẽda ſunt, vt ipſa non fruſtentur, & otioſa reddantur iuxta tradita in iure, *m* at interpretari prædictum decretum, vt limitetur per aliud decretum, *n* expreſsè habens annum probationis inductum eſſe in fauorem tam monaſterij quam nouitij, & quod de conſenſu vtriuſque partis illi fauori renunciari poſſit, eſt illud fruſtrare, & nihil aut certè parum induceret noui, nam etiam ante illum profeſſio facta ſine vtriuſque partis conſenſu, ſcilicet Monaſterij, & nouitij erat nulla. Quartò nam prædictum decretum Concilij Tridentini exequatur in hoc religiones mendicantes, & non mendicantes, vt palam colligitur ex eius contextu, at profeſſio facta apud mendicantes de conſēſu vtriuſque partis ante finem anni probationis eſt nulla aut certè non facit verum religioſum, ſed tantum in genere obligat religioni, per quod nõ fit profitens verè religioſus, ſed obnoxius, vt fiat religioſus iuxta quãdam decretalem *o* vbi communis omnium doctorum.

g l. Con. ſeſ. 25. de reg. c. 15

h l ſi. ff. mandat. c. licet ex quadam. de decim.

i c. fin. de reg. iur.

K Hieron. in epiſt. ad Gal. c. 2. c. Marchi. 1. q. 1.

l l. non dubiam. C. de leg.

m c. in his de priu. c. ſi ciuitates de ſent. excom.

n c. ad apoſtolicam de reg.

Denique probatur prædicta cõcluſio: nemo enim iuri publico poteſt renunciare vt dicitur iure, *p* & experientia quæ eſt rerum magiſtra docuit Sanctos

o d. c. ad apoſtolicam.

p c. diligenti de for. comp.

ctos Patres præfati concilij, quod licet renunciatio prædicti anni tempore quo factum fuit dictum decretum capituli ad apoſtolicam ſolum, videbatur præiudicare iuri priuato: tempore tamen dicti Concilij, & noſtro clarè cæpit præiudicare tam iuri publico quã priuato, & ita in vtilitatem publicam vetuit Concilũ huiuſmodi profeſſiones ante annum fieri, nã iam paſſim in aliquibus religionibus intra vnã vel alteram hebdomadam cæperunt fieri profeſſiones, vt ad dignitates & beneficia promouerentur, & fierent prius magiſtri quam diſcipuli, cum in magiſtrum aſſumi non debeat qui non nouit eſſe diſcipulus cum magno damno, & dedecore publico ipſarum religionum, quæ ſunt magna pars Reipublicæ Chriſtianæ, in quatus publicum conſiſtit argumento cuiuſdam legis, *a* & conſequenter nemo auctoritate propria poteſt tali iuri renunciare, & per hæc & alia hanc partem defendit Nauarrus. *b*

a l. 1 § huius ſtu. ff de inſt. & iur.
b Na. li. 3. cõſi. 11. de reg. cõſi. 33.

ARTICVLVS VIII.

An annus probationis debeat eſſe continuus.

RESpondeo dicẽdo, quod Panormitanus *c* tenuit diſputatiue ſufficere, quod ſit interpollatus, quod ante ipſũ videtur tenuiſſe quãdã gloſſam. *d* ſed oppoſitum eſt verius, & communiter tenetur, ſcilicet quod oportet annum eſſe continuum eo modo quo ſolent auſteritates in religionẽ cõtinuari. Et hoc Panormitanus putat verius, cũ hic annus ſit ſtatutus ad experiendum auſteritates quæ maximè in continuatione conſiſtunt, ſicut patet, in eo qui difficultatur ieiunare quadraginta dies facilè ieiunaret eus ſi inter diem, & diem aliũ, diem refectionis interponeret. Tum quia decretalis *e* dicendo infinitè auſteritates omnes vniuerſaliter comprehendit, in caſu autem noſtro poſſibiliter quis non experiretur omnes puta quadragenſtales ſi egrederetur tempore quadrageſimæ, & redeuin aduentu, & hyeme, vel æſtate. Tum, quia cum iura loquuntur de annuali ſpatio vel de alio tempore de continuo ſunt intelligenda, vt notat quædam gloſſa, *f* quia regulariter omne tempus debet eſſe continuum. Et hanc opinionem tenet Bartolus, *g* per textum ibi vbi ſeruus dicitur veteranus, qui anno continuo ſeruiuit, nouitius autem qui non ſeruiuit anno continuo, & ita tenet poſt Lappũ, & Alexandrum, Rebuffus *h* & confirmatur; nam qui ſeruit duobus diebus non dicitur ſeruire vno die, vt dicitur in quadam lege, *i* & plura cõſeruata non ſunt propriè vnum, vt dicitur in alia lege, *K* vbi Bartolus & communiter ſcribentes. Et ita hanc opinionem fuiſſe decisam in ſacro pœnitentiario teſtatur Nauarrus. *l* Hæc ſunt de iure communi videamus nunc verum ſecundum priuilegia religionibus conceſſa aliud ſit dicendum.

c Panor. in c. ad apoſtol. cũ de regular.
d Glo. in reg. cum qui de re iur. li. 6.
e d. c. ad apoſ.
f Gl. ſuper ru. ff de va. tempor. praſc.
g Bar in l. intendum. §. quaeſt. ff de publ.
h Rebuf. con. 68. p. 1 20. col. 2.
i l 3. ff de op. libert.
K l. vbi ff. de verb. oblig.
l Naua. li. 3. conſi. 11. de re. conſ. 37.

Pro quo eſt aduertendum, quod Iulius II. ſtatuit, quod cum aliqui fratres in ordine Minorũ annum probationis inceperint, ſed poſtea ad eundẽ ordinem redierint tempus prioris receptionis habitus cum tẽpore poſterioris ſibi cõputari vel non cõputari poſſit iuxta determinationẽ ſuorum ſuperiorum: ita habetur in ordinum Monumentis m Quod priuilegium non exiſtimo eſſe reuocatum per Concilium Tridentinum, *n* in eo enim tantum definitur, quod annus debeat eſſe integer, nõ autem ibi dicitur, quod debeat eſſe continuus, ſed hoc relinquit ſub opinione ſicut antea erat: vnde illi qui in noſtra religione Minorum de obſeruantia fecerunt profeſſionem poſt annum integrum probationis diſcretum tamen, & non continuum ante conſtitutiones generales Toletanas apud viros graues noſtræ ſacræ religionis iudicati ſunt profeſſi, ſicut præſente me in facti contingentia iudicatum fuit in illuſtri conuentu S. B. P. N. Franciſci Salmaticenſi, cum cõſilio P. F. Franciſci de Alferete, & P. F. Ferdinandi de Campo & P. F. Andreæ de Aula Prouinciæ S. Iacobi olim Prouincialis, & cum conſilio P. F. Ioannis de Rada Magiſtri mei, & P. Fratis Franciſci de Herrera dictæ prouinciæ patris, cuius ſcripta, & libri ſatis clamant, hos eſſe in ſacra Theologia patres peritiſſimos & cum conſilio doctiſſimi doctoris Gabrielis Henriquez iuris conſultorum primarij, quem ego ſuper hoc caſu conſului, & in dicta conſultatione allegatur fuit poſt Concilium Tridentinum ita non ſolum conſuluiſſe ſed etiã in praxi admiſiſſe Patres fratrem Ioannẽ Ramirez olim dictæ prouinciæ Prouincialem qui ex parte Regis Philippi Secundi. fuit ad Concilium Tridentinum miſſus, & Fratrem Gaſparem de Vzeda, qui in ſacra Théologia ſpeculatiua & morali viri ſatis conſumati fuerant. Dixi ante conſtitutiones generales Toletanas, nam poſt eas dubium eſt vtrũ profeſſio poſt annum diſcretum probationis impletũ valeat. Dicitur enim in eis quod ad maiorem Concilij obſeruationem nouitij permaneant per annum continuum in probatione, & ſic videtur Capitulum generale auferre à prælatis vſum prædicti priuilegij. Sed quidam in noſtra religione Pater ſatis bene meritus & doctus dicebat, quod in Capitulo non fuit ablatus vſus prædicti Priuilegij, tum quia in dicta conſtitutione non fit vlla mentio de prædicta ademptione vſus, tum etiam quia quando aperte diceretur in ea vt prælati non vterentur prædicta gratia adhoc etiam iuſta exiſtente cauſa potuiſſent diſpenſare, quia in dictis cõſtitutionibus dicitur quod cum cauſa vigẽs euenerit Prouinciales poſſint diſpenſare cum diſcretis Conuentus in quo morari contigerit, cum his Nouitiis in ſupra memoratis conditionibus a religione conſtitutis. Nec obſtat quod conditio de continuitate anni non eſt de ſupra memoratis cõditionibus ſed potius de ſequentibus, vt patet ex contextu & ſerie dictarum conſtitutionum, quia reſpõdetur, quod quamuis prædicta conſtitutio ſecundum ordinem literæ non eſt de ſupra memoratis ſecundum ordinem intentionis eſt de illis quia in quantum tollit vſum prædicti priuilegij eſt conſtitutio facta à noſtra religione, & cum mens Capituli Generalis ſit vt Prouinciales poſſint diſpenſare in conditionibus factis à noſtra religione circa ipſos nouitios, inde ſequitur, quod licet expreſſè in dictis ordinationibus tolleretur vſus prædicti priuilegij, quod potuiſſent prouinciales diſpenſare iuſta occurrente cauſa, tum etiam quia intentio dictæ conſtitutionis de anni continuitate non fuit tollere vſũ prædicti priuilegij iuſta cauſa occurrẽte, ſed fuit ſtatuere quod iura decernunt ſecũdum mentem doctorum vt dictum eſt, & ideo conſtitutiones prædictæ Toletanæ expreſsè volunt vt prælati vtantur ſuis priuilegiis obtentis contra leges apoſtolicas ordinarias, vt expreſſè cõſtat ex ipſis conſtitutionibus, *o* ex quibus omnibus patet, quod profeſſio facta ex diſpenſatione prouincialium contra conſtitutionem de anni continuitate in noſtra ſacra religione Minorum de obſeruantia erit valida, & in tali caſu factum tenebit. Conſulerem tamen vt hæ diſpenſationes raro aut nunquam fierent niſi talis occurrat neceſſitas, quæ nulla poſſit tergiuerſatione negari. Hæc prædictus vir. Quæ omnia mihi probatiſſima ſunt, ſed à tali vſu cenſeo abſtinendum omnino, nec niſi vrgenti neceſſitate ego eum admitterem cum poſtea profeſſus per talem diſpenſationem poſſit reclamare in iudicio comparendo vt eius, profeſſio irrita iudicetur ſicut ego audiui apud Matritum quendam religioſum coram Vicario

m In 2. impr. fo. 327. conc. 283.
n Conc. Trid. ſe. 25. de reg. c. 15.
c. r. de appro. nouitio.
o c. 8. tit. de diſpenſ. horum conſtit.

Generali reclamaſſe eo quod intra annum probationis extra monaſterium in quadam infirmaria eius pro fratribus eiuſdẽ monaſterij curandis deputata per aliquot dies infirmus vt medicaretur ſteterit. Cũ quo ego ſimul ægritudine oppreſſus curatus ſui, dicebat enim eius annum non fuiſſe continuum prout Sacri Canones determinãt. Et à fortiori diſpenſatus poterit reclamare allegando nullam ad diſpenſandum cauſam interueniſſe. Nec patres religionis tales debent admittere profeſſiones cum mutato ſpiritu profeſſorum lites veriſimiliter poſſint timeri.

Aduertendum tamen, quod in alijs religionibus, in quibus non eſt facta ſimilis conſtitutio poſſunt prælati admittere ad profeſſionem eos, qui annum diſcretum probationis peregerunt cum priuilegium Iulij II. non ſit, (vt probatũ eſt) a Concilio ſublatũ. Quod verum eſt ſi dictæ religiones priuilegijs mendicantium fruuntur prout quaſi omnes fruuntur.

ARTICVLVS IX.

Vtrum ſit de ſubſtantia anni probationis quod deferatur habitus regularis.

a l. 3. tit. 7. p. 1. iuxta finem

RESpondeo dicẽdo, quod in quadam lege a partitarum hæc quæſtio determinatur in hũc modum. *Otro ſi el que entra en orden en algun monaſterio deue veſtir el habito de aquel ordẽ, ca, de otra manera no podria bien prouar la aſpereza de la orden, porque vna gran parte de la graueza de la regla es en las veſtiduras.* Circa quam legem aduertit ibi Gregorius Lopez eſſe conformem cuidã decretali vbi Abbas dicit, quod eſt de ſubſtantia vt quis probet regulam in habitu regulari nouitiorum. Et quantum ad noſtram religionem fratrum minorum de ſubſtantia eſt vt nouitius probet regulam in habitu regulari, cum in ea præcipiatur vt certo habitu nouitij induantur.

b c. ſuper eo cũ glo. ibi de reg.

ARTICVLVS X.

Vtrum in anno probationis ad profitendum ſufficiat, quod deferatur habitus religionis partim in monaſterio partim extra.

RESpondeo dicendo, partem affirmatiuam videri veriorem, tum quia ſupponitur, quod prædictus nouitius detulerit habitum ſuſceptum per totũ annum partim intra monaſterium partim extra manens ſemper ſub obedientia ſui ſuperioris, & cum eius licẽtia iuſta de cauſa data, & faciens eius præcepta & mandata, & videtur ſufficiens adimplendum ſuum annum nouitatis. Cum quia nullo iure cauetur, quod nouitius debeat manere ſemper & cũ in toto anno intra monaſteriũ, & quod patrum ſanctionibus nun eſt ſtatutum ſuperſtitioſa inuentione non eſt præſumendum argumento cuiuſdam c Canonis. d Tum quia Abbas antiquus quem refert Abbas iunior ſiue Panormitanus dixit, quod religioſus manens extra monaſterium ſub obedientia ſuperioris, & cum eius licẽtia videtur reſidere intra illud, prout late tradit Nauarrus, e allegando Syluestrum, idem cum communi tenentem. Tum etiam quia etiam ſi prędictus Abbas nec aliquis alius in dixiſſet ita tamẽ dicendum erat alioquin ſequeretur, quod omnes nouitij, qui intra annum exeunt monaſteria de licentia ſuorum ſuperiorum in quibus ceperunt habitũ vt peregrinatentur in ſtationes, vel alia loca pia, vel viſerent ſuos parentes aut cognatos ægrotantes, vel vt medicarentur, vel vt teſtificarentur, vel recrearentur, vel alia iuſta de cauſa non complerẽt annos ſuorum nouitiatuum. Tum quia alias ſequeretur, quod errant Reges, & Principes omnes qui ſunt generales religionum militarium, qui frequenter poſt datum habitum ſuarum religionum ſuis militibus nouitijs ſtatimaut certè poſt duos menſes vel tres mittunt ad defendenda aliquot oppida munita, vel ipſamet bella, vt in eis compleat nouitiatuum annos.

c c. conſuluiſti 2. q. 4.

d Abb. in c. illorum de ſen. excom. Panor. in c. ex reſcripto eo. 2. de iureiurand.

e Nau. in c ſtatuimus 15. 3. nu. 74. Syl. v. religio. 3. q. 19. verſ. 5.

Tum quia hoc videtur ſatis probari in quadã decretali f cum eis annotatis, quod ſcilicet annus nouitiatus extra monaſterium de licencia ſuperioris iuſta de cauſa agi & compleri poteſt, tum etiam quia cõſuetudo optima legum interpres habet, quod prælati religionum etiam nõ militarium cum datur habitus ſuorũ ordinum aliquibus viris inſigniter eruditis vel in exercendis artibus mechanicis, aut alijs valdè expertis mittunt eos intra annum nouitiatus ad diſputationes, & ad alia negotia peragenda, & ad inſtruendos alios, ignorantiores, qui operantur in villis monaſteriorum ad aliquot dies hebdomadas vel menſes, neq; propterea cogunt eos ad inchoandum nouos annos nouitiatuum, tum quia frequenter longe aſperiorem & duriorem vitam ducunt extra monaſterium quam ducerent intra illud, & probãt magis duritiem obedientiæ in eundo & redeundo & laborando, & malè edendo quam hi qui intra monaſterium ſub vmbra obediunt benè edendo. Et confirmatur; non enim eſt neceſſarium vt nouitius probet & experiatur omnes auſteritates Monaſterij in indiuiduo, ſiue in ſpecie, ſed ſufficit quod experiatur auſteritatẽ in genere per totum vnum annum degẽdo ſub obedientia prælati. ſi enim nouitius ſtatim poſt ſuſceptum habitum inciperet ægrotare, & maneret æger quatuor, aut ſex vel decem menſes intra monaſterium ſub obedientia poſſet in fine anni profiteri ſecundum mentem doctorum quorum nemo dicit nec vt puto auderet dicere contrarium, ergo non eſt abſque vlla lege dicendũ quid teneatur experiri omnes auſteritates in ſpecie, imo minimè genium poſſunt eas experiri nouitij noſtræ ſacræ religionis Minorum. Cuius præceptum eſt non poſſe fratres profeſſos in ea equitare, quod rigoroſum præceptum nõ poſſũt nouitij in anno nouitiatus experiri, & multis allegatis hanc partem defendit doctiſſimus Nauarrus. g

f c. inſinuante qui clerie. vel vouent.

Aduertendum tamen quod ſemper dixi ſi talis nouitius egrediatur, & ſit extra monaſteriũ cum licentia ſui prælati, & cum habitu; nam ſi ſine licentia, & ſine habitu egrediatur, & poſtea reuertatur talis annus dicitur interpollatus, & eſt inſufficiens ſecundũ ius commune ad profeſſionem, licet ſecundum conceſſionem Iulij ſecundi ſupra in octauo articulo relatum ſufficiens videatur. Nec ſupra dictis obſtat ordinatio Toletana generalis pro ordine Minorũ de obſeruãtia facta vbi dicitur, quod licet Nouitius exeat cũ habitu minimè tempus nouitiatus ante exitũ completũ ipſi cõputetur. Nam reſponderur quod dicta ordinatio intelligenda eſt quod exijt cũ habitu, ſine licentia prælati iuxta ſuperius notata: non autem quando exijt cum habitu, & licentia prælati. Vel dic quod ſi de licentia prælati cum habitu egrediantur annus erit continuus, & non diſcretus, & facta profeſſio valebit, non enim ordinatio generalis poteſt ſtatuere, vt peracto anno continuo, probationis profeſſio facta ſit nulla, hic enim eſſet aliquod contra ius commune, determinare ad quod poteſtas conſtitutionis generalis non ſe extendit iuxta tradita à Nauarro. h Ex quo infertur quod ordinatio prædicta ſolum impedit ſi fieri profeſſionem quando cum habitu, & cũ licentia & cauſa egreditur nouitius

g Nau l. 3. conſil. tit. de reg. conſ. 42.

h Nau. vbi ſu. conſ. 5. nu. 4.

Digitized by Google

tius extra monaſterium, non tamen irritat profeſſionem ſi fiat: irritare enim hanc profeſſionem ſolus Papa poteſt, & capitulum Generale minimè, neque obſtat quod ſit confirmatum à Papa, Papa enim confirmat ſtatuta quatenus non ſunt contra ius, & ſacros Canones, prout notat Nauarrus *a* in ſimili caſu.

a Na. vbi ſu.

Aduertendum eſt etiam quòd Prouinciales poſſunt date huiuſmodi licentiam ad exeundum, & etiam prælati monaſteriorum in quibus ſunt Nouitij cum Conſilio diſcretorum ipſorum monaſteriorum, quando ad Prouinciales non faciliter recurri poteſt, & neceſſitas vrget, cum Guardiani & prælati conuentuales pro ſimilibus neceſſitatibus habeant ad dandas ſimiles licentias, facultatem. Quod ſecundum conſtitutiones generales, aut Prouinciale vniuſcuiuſque religionis eſt practicandum.

Aduertendum denique quod ſupradicta minimè conſulerem practicanda in Nouitijs monialium licet enim propter aliquam infirmitatem cum licentia ſuperiorum, & cum habitu egrediantur ad domos parentum, vt in ipſis medicentur nō debet ipſis computari tempus quod ante prædictum egreſſum in monaſterio fuerunt. Et ratio horum eſt, nam ipſæ moniales aut ratione voti aut ratione præcepti ad ſeruandā perpetuā clauſuram aſtringuntur, prout in primo tomo *b* latè diximus, & non propter quācunque infirmitatem conceditur ipſis ad egrediendum licentia prout in eodem loco probauimus. Quem rigorē non experiuntur non potentes ſe continere, ita vt ſaltē intra annū probationis non egrediantur. Verū eſt tamē quod ſi peracto anno probationis aliqua cum licentia ſuperioris egrediatur dum dos conſtituitur, & procuratur, vt grauis eius infirmitas curetur, ſi poſtea reuertatur poteſt ſtatim ad profeſſionē admitti cum per integrum annum continuum in probatione ſteterit.

b 1. to. q. 47.

Nec obſtat Concilium Tridentinum *c* definiens finito anno probationis ſtatim Nouitios ad profeſſionem fore admittendos, aut expellendos, nam reſpondetur, quod Concilium loquitur de Nouitiis in monaſteriis virorum educatis, non autem de Nouitiis monialium vt ex eius litera ſatis patet ibi, *Nouitios quod habiles inuenerint*, & probatur ex verbis eiuſdē decreti, ibi. *Nouitij vel Nouitiæ*, In quibus facit Cōcilium differentiam inter Nouitios & nouitias, nullam de fœminis Nouitiis in prioribus verbis mentionem faciendo.

c Ses. 25. de reg. c. 16.

ARTICVLVS XI.

Vtrum regularis ad aliam tranſiens religionem in ea teneatur habere annum probationis continuum.

RESpondeo dicendo, quod prima facie videtur non teneri profiteri cum in omni religione tria vota eſſentialia voueantur ſcilicet caſtitatis, paupertatis & obedientiæ, & ita qui profitetur vnam religionem approbatam, videtur profiteri omnia eſſentialia cuiuſcunque religionis, & cum nihil fruſtra ſit faciendum iuxta quandam *d* decretalem non videtur reiterandus annus probationis, neque profeſſio. At contrarium eſt dicendum, quia frequenter monaſterium ſecundum eſt, arctioris obſeruantiæ, ad quam profeſſio prioris monaſterij non extenditur, & niſi profiteretur nouè in ſecundo nullo iure ad illā obſeruātiam obligaretur & ita omnes religioſi eius non obligarentur omni diſciplina quod abhorrent iura *e* per quæ ita tenet Nauarrus *f* Et licet Leo Decimus *g* conceſſerit, vt translatus de vna religione ad alteram poſſit facere profeſſionem ante annum probationis explerum de conſilio diſcretorum monaſterij in quo facit profeſſionem, hoc tamen priuilegiū non video in religionibus practicari, & ita per non vſum ad minus eſt ſublatum.

d c. ſi Papa de priui. lib. 6.

e c. recol. de ſta. mon. c. in nona. 16. q. 7.

f Na. li. 3. cō. ſi. 11. de regul. conſ. 3.

g Habetur in ſu fo. 49. conceſ 295.

ARTICVLVS XII.

Vtrum prælati incidant in aliquam cenſuram recipient Nouitium ad profeſſionem ante annum probationis elapſum.

RESpondeo dicendo, quod Innocentius IIII. *hoc prohibuit, vt habetur in monumentis ordinum. Et Alexand. IIII. fratribus Minoribus & prædicatoribus in virtute obedientiæ, & ſub excommunicationis pena diſtrictè inhibuit, ne ante annum probationis elapſum quemquam ad profeſſionem ſui ordinis ſeu renuntiationem ſeculo faciendam recipere, neque conſtitutum intra huiuſmodi annum aliquatenus impedire, quo minus infra ipſum ad aliam religionem, quam maluerit tranſeat, vel niſi maior quatuordecim annis exiſtens profeſſus ſit tacitè, vel expreſſe, aut euidenter conſtet illum vitam voluiſſe mutare, quod tamen non præſumitur niſi clara probatione, & competentibus indicijs oſtendatur omnino ad ſæculum redeat, ſicut de voluntate proceſſerit præſumant. Et, quod ſi fortè contra huiuſmodi prohibitionem quemquam recipere præſumpſerint decreuit, eum, qui taliter receptus fuerit nullatenus dicto ordini alligatum: ipſoſque fratres ad receptionē quorumlibet ad profeſſionem eiuſdem ordinis fore ipſo iure ſuſpenſos, & inſuper pœnæ ſubijciendos, quæ fratribus ipſius ordinis pro culpis infligi grauioribus conſueuerunt.* Ita habetur in iure, *h* & refert Nauarrus.

in 2. impr. fo. 102. con. 228.

h c non ſolum de reg. lib. 9. Na. c. 27. nu. 157 §. 12.

Circa quam conſtitutionem ibi, niſi maior quatuordecim annis, aduerte quod hæc verba ſecundum Concilium Tridentinum *i* ſunt mutanda loco quorum dici debet, niſi maior ſexto decimo anno exiſtens.

i Seſ. 25. de reg. c. 15.

Circa eandem conſtitutionem ibi, aut euidenter conſtet illum vitam voluiſſe mutare, Nota quod licet Nouitius intra annum probationis liberè, & ſine licentia petita ab aliquo poſſit a religione retrocedere, prout notat Panormitanus *K* per textū ibi, nec tenetur ſoluere expenſas factas, ſibi à monaſterio, nec incurrat aliquam inhabilitationem ad ordines, vel beneficia Eccleſiaſtica, vel ſæcularia prout allegando aliqua iura tradit Syluester *l* hoc tamē per multa iura limitatur, niſi appareat euidenter eum voluiſſe abſolutè vita mutare. Vnde volunt aliqui *m*, quod is qui religionem intrauit animo perſeuerandi teneatur religioni in genere, etiam alio voto non facto: quorum quidam dicunt, quod eſt verè religioſus ita quod ſi contrahat matrimonium nullum eſt, quia illud votum dicunt eſſe ſolemnizatum per habitus ſuſceptionem, quam opinionem improbat Syluester *n* quia votum non ſolemnizatur, quo ad dirimendū matrimonium, niſi per ſuſceptionem ordinis ſacri, vel profeſſionem tacitam, aut expreſſam, vt patet in iure. *o* At hic non ſuſcipit ordinem ſacrum, neque eſt expreſſe, vel tacitè profeſſus. Cum profeſſio tacita, vel expreſſa non poſſit alicui dari ſine conſenſu monaſterij, quia eſt quaſi quidam contractus, ex quo reciproca oritur obligatio, quæ ex parte vnius tantū nō poteſt proficiſci, vt in quadā lege *p* ſatis innuitur imo nec ſupradictos remanet obligatus religioni in genere cum non obligetur proprio voto, propoſitum enim nō eſt votū, niſi ſequatur promiſſio quod vbique innuit diuina ſcriptura *q* in qua dicitur

K Pan. in c. ſtat. de reg.

l Syl. ti. lig. 5. nu. 8.

m Inno. c. conſulis de regu. Syl. vbi ſu.

n Syl. vbi ſu.

o c. vnde deuo ri lib. 6.

p L. in omni. ff. de act. & oblig.

q Deu. 23. & 24.

Facis, ſicut promiſiſti Domino ſi quid vouiſti domino non tardabis reddere diſplicet enim ei infidelis. & ſtulta promiſſio. Et id ipſum innuunt *a* Leges Ciuiles ſecũdum quas votũ expoliationc cauſatur. Nec talis obligatur præcepto ſuperioris, vt concludunt omnes Conſtæ, neque præcepto eccleſiæ, quia hoc nullibi reperitur.

a L. ff. de pol.

Sed reſtat reſpondere verbis ſupra poſitis ibi, *aut euidenter conſtet illum vitam voluiſſe mutare*. Reſpondetur, enim, quod hic loquitur decretalis de propoſito mutandi vitam vt erat oblatio profeſſionis, qua in religionis ingreſſu multi petebant profiteri licet profeſſio ſubito nõ admitteretur, ſicut olim poterāt in omnibus religionibus non mendicantibus, & hi erant obligati religioni in genere, at non erant verè profeſſi. At modo poſt Concilium Tridentinum *b*, etiamſi petant ſtatim profiteri, cum ante annum probationis expletum non poſſint profeſſionem emittere etiam non remanent obligati religioni in genere, pro vt ego in noſtra ſumma confeſſorum, cum Doctoribus communiter teneo.

b Conc. Trid. vbi ſup.

Circa ſuſpenſionem in dicta conſtitutione propoſitam notandum, quod prouinciales in ea poſſunt diſpenſare, cum non ſit Papæ, neque Sedi Apoſtolicæ reſeruata eius diſpenſatio iuxta ea, quæ latè in primo tomo *c* probaui.

c 1. tom. q. 12.

QVAESTIO XVI.

De Nouitiis quoad eorum bonorum diſpoſitionem in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum ingrediens religionem poſſit teſtari.*

2 *An teſtamentum factum ante ingreſſum per profeſſionem annulletur.*

3 *Vtrum teſtamentum factum ante profeſſionem poſſit poſt ipſam mutari.*

4 *Vtrum vſusfructus bonorum filij profitentis in religione pertineat ad monaſterium an ad patrem.*

5 *Vtrum legatum in ſingulis annis relictum alicui ingreſſo monaſterium fratrum Minorum de obſeruātia poſſit ante profeſſionem alium legare.*

6 *Vtrum qui vult ingredi religionem fratrum Minorum teneatur ſua bona pauperibus diſtribuere.*

Multa iam in ſecundo Tomo, *d* circa Nouitiorum renunciationes dicta ſunt, nunc aliqua, pro complemento materiæ, hic ſunt proponenda, & diſcutienda.

d 2. to. q. 47.

ARTICVLVS I.

Vtrum ingrediens religionem poſſit teſtari.

RESpondeo dicendo, quod ante ingreſſum religionis cuilibet eſt libera facultas teſtandi, vt ex multis iuribus *e* tenet Abbas communiter receptus. Et tradit Gutierez nec Concilium Tridentinum. *f* hoc reuocat, non enim annullat renũtiationes ante ingreſsũ religionis factas, & dato quod eas annullet, nõ annullat teſtamentum neque donationes cauſa mortis factas, ante ingreſſum religionis nec poſt ingreſsũ, etiāſi fiāt ante duos menſes proximos profeſſioni, pro vt nos iam in ſecundo tomo *g* explicauimus. Nec verba Concilij ibi nulla quoque renunciatio, nec obligatio poſſunt aptari ad teſtamentum, habetur enim in quadam lege *h* quod verba, contraxerunt, geſſerunt, non pertinent ad teſtamentum, nec ad teſtandi ius, & clarum eſt, quod iſta nomina renunciatio, & obligatio includuntur ſub illis verbis, contraxerunt, geſſerunt, ipſa enim ſonant contractum. Nec valet dicere quod de contractibus ad teſtamentum valet argumentum, vt ex aliquibus iuribus *i* colligitur, & tradit Eueradus in ſuis locis, nam reſpondetur dictum argumentum procedere, quando eſt in omnibus eadem ratio, vt videri poteſt in multis caſibus, quos refert Alciatus, *K* at in noſtro caſu non eſt eadem ratio cum teſtamentum poſſit reuocari ante profeſſionem, quia ante mortem naturalem, aut ciuilem, non confirmatur. At renuntiatio, aut obligatio inter viuos irreuocabilis eſt, ex qua irreuocabilitate poteſt innitos, & coactus renuncians videns ſe bonis irreuocabiliter deſtitutum profiteri, vt in ſecundo tomo abundè probauimus. Nec appellatione contractus propriè venit teſtamentum, vt tradit Decius. *m* Et certè ſi Concilium vellet ſuum decretum in teſtamento locum habere ad vtique partes Concilij minimè ſubticereñ ſcientes inter teſtamentum, & renunciationem, aut obligationem magnam in iure verſari differentiam.

e Anth ſi qua mulier. C de ſacroſanct. Eccl & in 9. el lud in Anth. de monac. col. 1 & in c quia ingred. 19. q. 3. Abb. in c. in praſ. nu. 49 de pro.

f Seſſ 25. de reg c. 16.

g 2. to. q. 96.

h L. 20. ff. de verb ſign.

i L. fin. C. de reb. Eccl non alien. l ſi quis prior. § cæterũ C. de ſicun. nup. Gl. in c. 1. § iis ſacramẽta. C. de pacis iura firmata Euerard. loco. 17.

k Alci. in d. L. 20.

l 2 to. q. 96.

m Dec. conſil. 660. nu 1.

n L. 27. n. c. p. 6. in princip.

Nec ſupradictis obſtat quædam lex *n* partitarum, ibi enim non diſponitur, quod religionem ingrediēs non poſſit teſtari, ſed quod profeſſus in monaſterio id efficere minimè poſſit, pro vt ibi aduertit Gregorius Lopez.

ARTICVLVS II.

Dato quod teſtamentum poteſt fieri ante ingreſſum religionis quæritur, an per profeſſionem annulletur.

REſpondeo dicendo, quod circa hanc queſtionē videntur doctores variare, inter quos ſunt Antonius de Butrio *o* & Abbas, qui omnino Antonio non adhæret. Et in hac controuerſia verior, & communior opinio eſt Bartoli *p* dicentis teſtamentum factum ab eo, qui religionis profeſſionem, & in ingreſſum minimè cogitabat profeſſione ſecuta rūpi ſolum, quo ad legitimam portionem Monaſterio cõpetentem. Hanc opinionem ſequitur Couarruuias, *q* & dicit Communem Didacus Perez. quos ſequitur Durante. Quod eſt intelligendum, quando monaſterio non fuit relicta legitima portio, ſi vero relinquatur manebit teſtamentum firmum, eo quod ceſſat iuſta cauſa, querelandi, & in hoc omnes concludũt, vt conſtat ex traditis à Nauarro *r* & Caldas.

o Butri. in c. in praſen. 30 de probat. & ibi Abb. n. 62.

p Bart in Authē ſi qua mulier n. 12 de ſacro ſanctis Eccl.

q Cou. in c. 2. de teſta. nu. 5. Perez in l 2. tit 2 l. 5. ord. pag. 67. Durā te de arte teſtādi ti. 3 c. 9.

r Nau in c. nõ dicatis n. 81. & 83. Caldas de nomina. emph q 6. nu. 10 & 16.

Sed ſi de monaſterio cogitauit, & nihil monaſterio reliquit, non rumpitur ipſum teſtamentum. Ita tenet Bartolus, *ſ* quod dicit communiter approbatum Ripa, & vt veriùs amplectitur Iulius Clarus, qui addit quod caſu, quo non cogitauit de monaſterio ante ipſius religionis ingreſſum rumpitur teſtamentum, per profeſſionem dummodo teſtator in ipſo religionis ingreſſu non ſolum, ſe ipſum ſed etiam omnia ſua expreſsè Monaſterio dedicauit, ſecũs verò tacitè dedicauit, nam per hanc tacitam dedicationem non videtur priorem expreſſam voluntatē mutaſse. Et addit Molina *t* quod Bartoli opinio indicaretur amplectenda, ex ipſiuſmet religioſi confeſſione iuramento firmata, intenderit nè, an non reuocare antiquum teſtamentum. illique eſſe ſtandum ſaltem in foro conſcientiæ.

ſ Bar. vbi ſu. n 8 Ripa in l. ſi vnquam q. 51 nu. 84. C. de reuo. dona. Clarus l 3. receps ſent. §. teſta q 28. n 6.

t Molin. 3. c. tract. 2. diſput. 239. conc. 7 5 8

Et aduertendum, quod ſi ingreſſus monaſterium habeat liberos legitimos legitima debita monaſterio erit quintum, nam reliquum eſt filiorum, vt in le

gibus

Digitized by Google

gibus *a* regni probatur, vltra quam partem filij per parentes grauari non poſſunt, neque etiam in tertio & quamuis per aliam legem *b* liceat meliorationem inter filios facere, & monaſterium habeatur loco filij ſecundum quod videtur dicendum, quod ipſi poteſt fieri melioratio contrarium tamen eſt aſſerendum, nam dictæ leges locum habent in filijs veris, non autem in filijs fictis, vt ſatis abunde notauit Tiraquellus. *c*

a L. 2 3 ti 6. L 5 non. tit. l. 8. ti 8. eod. lib. b L 2 ti. 6 li. recop. c Tiraq. in l. ſi vnquam. C. de reuo. donat. fol. 333. nu. 43. & 44.

ARTICVLVS III.

Vtrum teſtamentum factum ante profeſſionem poſsit poſt ipſam mutari.

RESpondeo dicendo quod teſtamentum factum a Nouitio ante profeſſionem, poſt eam mutari, aut reuocari non poteſt, ſi quidem profeſſus teſtari non poteſt etiamſi profeſſus fuerit religionem, quæ communia bona habere poſſit, ita probatur in iure, d & notant Abbas, & alij relati a Couaruuias, qui multos allegat contra Bartolum, adeo, quod licet reuocatio teſtamenti fiat in fauorem Monaſterij ea minimè valebit, neque iure ſubſiſtet, vt ipſemet Couaruuias reſoluit.

d l. 2. de teſt. Auth. de monachos. § illud Abb. in c. pra. nu. 61. de prob. Cou. in d. c. 2. nu. 9.

ARTICVLVS IV.

Quidam habens aliquorum bonorum proprietatem quorum pater habet vſumfructum, quaritur vtrū per profeſsionem remaneat apud patrem vſusfructus, an tranſeat ad monaſteriū & caſu quo poſsit facere teſtamentū, vt poteſt ſi ingrediatur religionē fratrum Minorum de obſeruantia, vtrum poſsit diſponere non ſolum de proprietate prædictorum bonorum, ſed etiā de vſufructu, an vero ſolum poſsit diſponere de proprietate, et nihil de vſufructu agere competente patri pro tota vita ſua.

RESpondeo dicendo, quod ſi ingrediens religionem non faciat teſtamentum certum eſt, quod monaſterio ſolum competit, quod erat dicti filij, & ſic ipſum monaſterium ſolum debet habere proprietatem, vſus fructus autem apud patrem remanebit, quia per profeſſionem non extinguitur vſus fructus vſufructuarij ſecundum Nauarrum, e & latius Antonium Gomez, & Couarruuias, poſt quādam Gloſſam communiter receptam. Si tamen ingrediens religionem teſtamentum facit videtur, quod poſſit diſponere, non ſolum de proprietate, ſed etiam de vſu fructu ſaltem de illo, quod remanet ablata legitima quæ ipſi patri debetur, quæ eſt tertium. Lex enim Tauri concedit licentiam filio, vt poſſit facere teſtamentum, ac ſi non eſſet in poteſtate patris, ex quo cōſequi videtur, quod poſſit diſponere de dicto vſu fructu qui ipſi pertineret, ſi in poteſtate patris non eſſet per hāc, & alias rationes hanc partem defendit Antonius Gomez. *f* Cui opinioni ego non poſſum adhærere, licet enim prædicta Lex *g* Tauri concedat facultatem filio, vt poſſit teſtari, non tamen concedit ipſi facultatem vt poſſit teſtari de rebus alienis, vſus autem fructus res eſt aliena. Cum ſit patris pro vita ipſius, vt reſoluit Molina, *h* & ſic per prædictā licentiam non poteſt filius in aliquo præiudicare paterno iuri quæſito vſus fructus retinendi; poterit tamen filius relinquendo patri proprietatem vltra legitimam ipſi debitam patri imponere grauamen, cum ei aliquod bonum proprium relinquat de quo liberè poterat diſponere ratione cuius ei grauamen aliquod imponere poteſt. Et hic eſt caſus notabilis ſecundum quem poteſt filius non habens aliquid de præſenti, quo ad vſumfructum mandare, vt fiat aliqua eleemoſyna de præſenti, aut facere aliquod legatum per viam fideicommiſſi.

e Na. in c. non dicatis n. 38. Ant. Gom. in l 6. tau. c. 11. Cou. in c. 2. n. 8 de teſt. Glo. in l. 2. C. de bo. mater. f Ant. Go. vbi ſu. n. 13. et 14 g L. Taur. h Moli. de primog l. 9. num. 22. cum ſeqq.

ARTICVLVS V.

Vtrum legatum in ſingulos annos relictum alicui ingreſſo in monaſterium fratrum Minorum de obſeruantia poſsit ante profeſſionem alteri legari.

RESpondeo dicendo, quod reſolutio huius quæſtionis videtur pendere ex reſolutione alterius vtrum ſcilicet legatum in ſingulos annos expiret morte ciuili ipſius legatarij religionem profitentis, & videtur quod non: nam vſus fructus non extinguitur profeſſione vſu fructuarij, etiamſi faciat eam in religione bonorū capaci: neceſſaria eſt enim mors naturalis, vt ait quædam Gloſa *i* notabilis ſecuta à Doctoribus communiter quos refert, & ſequitur Couarruuias, Antonius Gomez, Pinelus, & ſpeculum teſtamentorum. Ex quo videtur quod ſicut vſus fructus non finitur profeſſione etiam in religione bonorum in communi incapace, & poteſt alicui ante profeſſionem legari pro tota vita ipſius profitentis, ita etiam legatum in ſingulos annos non finiatur profeſſione, & per conſequens poſſit alicui ante profeſſionem legari. At contrarium exiſtimo tenendū eſſe in legato in ſingulos annos pro alimentis relicto ipſi ingreſſo religionem; hic enim ſi profiteatur in religione fratrum Minorum de obſeruantia non poteſt ante profeſſionem de tali legato diſponere niſi pro illo tantum anno in quo facit profeſſionem, differentia maxima enim eſt inter vſum fructum, & legatum in ſingulos annos, vſus fructus enim cedit dies ſtatim quod alicui competit, & ideo ad eius hæredes tranſmittitur, eſt enim quoddā ius purè & abſolutè ipſi vſufructuario competens. & iam quæſitū, at annua legata pro alimentis non eſt vnum purum legatum, ſed eſt vnum purum primi anni, & de hoc ante profeſſionem poteſt Nouitius diſponere, & reliquorum annorum ſunt plura legata conditionalia. Quorum ante profeſſionē non cedit dies, nec in ipſis abſolutè, & purè habebat ingreſſus ius quæſitum, vt de eis poſſit diſponere, vide, quid dicat Paulus *k* Iuriſcōſultus. *Si in ſingulos annos alicui legatum ſit Sabinus (cuius ſententia vera eſt) plura legata eſſe ait & primi anni purum ſequentium conditionale, videri enim hanc ineſſe conditionem ſi viuat, & ideo mortuo eo ad hæredem legatum non tranſire.* Hæc Paulus. Et clarius hanc veritatem nobis proponit Caius *l* Iuriſconſultus, *Dicens in ſingulos annos relictū legatum ſimile eſt vſui fructui cū morte finiatur ſatis capitis diminutione non finitur cum vſus fructus finiatur.* Super quam legem Gloſſa in verbo nō finitur dicit, nō finitur ſcilicet, in ſingulos annos relictū, quia legatū ſequentis anni eſt aliud legatum & ſic iſtud habebit legatarius, plura enim ſūt legata & ſic in capite cuiuslibet anni inſpicitur, an ſit capax vel nō, ſed ſecus eſt in vſu fructu, cū legatū eſt ſimplex, & nō in ſingulos annos. Denique nemo poteſt legare, niſi illud quod eſt ſuū, aut habet ad illud ius at legatarius in ſingulos annos nō habet ius purè, & abſolutè niſi ad legatū ſequentis anni, ergo legatum tantum ſequentis anni poterit legari alteri antequam ad profeſſionē admittatur. Legata autē

aliorum

i Glo. magna ad ſi. in Aut. ingre. C. de ſacroſanct. Eccl. Cou. in c. 2. n. 8. de teſt. Go. in l. 48. tau. nu. 8. Pin. in l. 1. p. 1. C. de bon. matern. ſpeculum teſtam. Glo. 2 a n. 2. k L. ſi in ſingulos, ff. de ann. legat. l L. in ſing ff. de ann. legat.

Digitized by Google

aliorum annorum, poſt primum annũ, in quo profeſſionem emittit minimè poterit alteri legare cum dies illorum legatorum non ceſſerit, & quando cedunt ipſe legatarius iam factus eſt in communi, & in particulari talium legatorum incapax, neque in communi, neque in particulari talia legata ſunt ſua, vt ea alijs poſſit dare, donare, aut relinquere.

Aduertendum tamen, quod amplius eſt in hoc legato, quam in vſufructu, nam in ingreſſu cuiuslibet anni ſi deceſſerit legatarius eius anni legatum hæredi ſuo poteſt relinquere, at vſufructuarius, etiamſi maturis fructibus, non dum tamen perceptis deceſſerit hæredi ſuo eos non poteſt relinquere, ita Iuriſconſultus Caius. *a*

a d. l. in annos ſingu.

Aduertendum etiam quod ſemper locutus ſum de Nouitio volenti profiteri in ordine fratrum Minorum regularis obſeruantiæ, nam ſi velit profiteri in alijs religionibus capacibus bonorum in communi, poteſt ipſe ipſos annuos reditus legare, nam licet dies illorum non ceſſerit, cedent tamen in poſterum poſt profeſſionem; licet enim ipſe ſit incapax talis legati monaſterium tamen in quo profeſſionem emiſit eſt capax huiuſmodi legati, & reſpectu monaſterij poteſt cedere dies Legatum enim alimenti annui relictum cuidam Catherinæ pro ipſa & vna famula ait Marianus *b* quod debetur monaſterio durãte vita ſua, quoad partem ſuam licet non quoad famuiã, quia per ingreſſum perdit facultatẽ habendi eam cũ qua opinione tranſit *c* Nauarrus, quæ opinio in eo quod pertinet ad famulam moderanda eſt, vt procedat, ſi dicta Catherina ingrediatur monaſterium in quo non conceditur Monialibus habere famulas ſecus in monaſterijs, in quibus ipſis facultas ad eas habendas indulgetur, namſi dictæ Catherinæ hoc priuilegiũ concedatur ego nõ video quare famula eius dicto legato annuo priuetur, & ſi quinque monialibus vna famula datur, reſpectu Catherinæ dabitur famulæ, ex legato annuo proportionabiliter, ſicut reſpectu aliarum quatuor ei ſalarium ſuppeditatur. Nec puto improbabile, quod ex dicto legato annuo debetur Monaſterio aliquid, pro ſeruitricibus, quæ omnibus monialibus dicti monaſterij inſeruiunt, ſi nec quibus ipſis monialibus non commodè prouidetur.

b Mar an. in 2. par. conſ. 10. in 6. q. ver. verum.
c Na. in 2. cõmen. de reg. 1.

Ex ſupradictis infertur, quod ſi ipſi annui reditus nõ legẽtur pro alimentis in ſingulos annos, ſed ideo in plures penſiones diuiſit eos teſtator exonerandi hæredis gratia cum in hoc caſu vnum ſi legatum, & eius dies iam cedat benè poterit dictus Nouitius ante profeſſionem de eo diſponere, tanquam de re ſibi debita, & relicta purè, quod expreſſe colligitur ex verbis Iuriſconſulti Martiani; *d* Ait enim, *Si vero nõ pro alimentis legauit, ſed in plures penſiones diuiſit exonerandi hæredis gratia, hoc caſu ait omnium annorum vnum eſſe legatum, & intra decennium decedentem legatarium, etiam futurorum annorũ legatũ, ad hæredẽ ſuum tranſmittere, quæ ſententia vera eſt.* Hæc Martianus.

d Si cũ pref. ff. quando dies le. cedat.

ARTICVLVS VI.

Vtrum qui vult ingredi religionem fratrum Minorum teneatur ſua bona pauperibus diſtribuere.

RESpondeo dicendo, quod aliqui regulam fratrum Minorum explicantes tenent quod obligantur nouitij volentes in ſacra hac religione profiteri, ex vi regulæ diſtribuere ſua bona pro operibus pijs, & non amore ſanguinis, aut vano tantum moti, vt patet ex traditis à Cordub. *e* At ego in ea ſum opinione, vt exiſtimẽ nouitios, non arctiori vinculo teneri bona ſua diſtribuere, & dare pauperibus, quã alij Chriſtiani. Quod primò probo ex communi practica, & nullum video Apoſtolicum præceptum, quo ipſi adhoc ſpecialiter obligentur, imo ait Ianſenius *f* in concordia Euangeliſtarum, quod non legitur de Apoſtolis reliquiſſe bona ſua pauperibus, ſed tantum ea reliquiſſe, & dominum ſuiſſe ſecutos. Quod patet conſiderando ſubſtantiam religionis ſolum conſiſtere in non habendo aliquid proprium & Deo ſoli vacare, quod poteſt fieri ſiue bona relinquantur pauperibus ſiue non licet relinquere pauperibus ſit maximè meritorium. Et hoc confirmatur ex verbis *g* Euãgelij ibi *Vade vende omnia, quæ habes, & da pauperib. & ſequere me.* Hæc enim verba Conſilium tantum non præceptum important, vt omnes communiter intelligunt. Et iuxta hoc ſunt intelligenda, quæ dicuntur in regula fratrum Minorum, cum enim verba ipſius ſint verba Euangelica ſuperius allegata iuxta eorum tenorem debent ipſa interpretari.

e Cor. ſu reg. fra. Min. c. 2. q. 8.
f Ianſen.
g Matt. 22.

Nec prædictis obſtant verba quædam D. Auguſtini dicentis, quod poſſunt religioſi petere eleemoſynam, cum omnia propter Deum pauperibus reliquerint. Nam reſpondetur, quod etiamſi ſit ſufficiens cauſa ad petendum eleemoſynam, omnia propria in pauperes erogaſſe, non tamen ſequitur ex hoc omnes religionem profitentes ad omnia pauperibus dãdum eſſe aſtrictos, neque quod nõ poteſt petere eleemoſynam ille, qui omnia ſua conſanguineis donauit alio enim titulo ſcilicet quia miniſtrat Deo, & altari poteſt ad menſam domini eleemoſynaliter petendo recurrere, pro vt in quæſtione de mendicitate *h* latè diximus.

h Supr. hoc to. q. 2.

QVAESTIO XVII.

De Nouitijs quo ad eorum profeſſionem in viginti articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti.

1 QVotuplex ſit profeſſio.
2 *Vtrum ſit tacite profeſſus ſacerdos cui ob honorẽ ſacerdotij datur habitus profeſſorum ſi per annum & tres dies videntibus prælatis illum deferat.*
3 *Vtrum ad tacitam profeſſionem requiratur conſenſus profitẽtis, & monaſterij an ſolum ſufficiat conſenſus profitẽtis quãdo expreſſa à principio fuit nulla.*
4 *Vtrum ſit tacitè profeſſa Monialis, quæ ab Epiſcopo recepit velum virginitatis & virginitatem expreſſè promiſit.*
5 *Vtrum profeſſio data ante annum probationis completum ſit nulla.*
6 *Vtrum religionis profeſſio emiſſa, cum tali conditione vt ſibi liceat bona retinere ſit nulla.*
7 *Vtrum ad profeſſionem poſſit quis recipi ſine conſenſu conuentus.*
8 *Vtrum monachus profeſſus in vna religione teneatur in alia ad quam transfertur profiteri.*
9 *Vtrum profeſſio facta à laborante morbo gallico, vel alia infirmitate contagioſa ſit nulla.*
10 *Vtrum finito anno probationis poſſit profeſſio dilatari.*
11 *Vtrum profeſſio regularis facta in manu Epiſcopi valeat.*
12 *Vtrum profeſſio quæ non fuit facta in manu ſuperioris, ſufficit vt à ſuperiori ratificetur.*
13 *Vtrum profeſſio poſſit fieri per procuratorem.*
14 *Vtrum profeſſio facta ab excommunicato valeat.*

15 *Vtrum*

15 *Vtrum profeſſio mente facta ratificetur, ſi per longum tempus faciat profeſſus actus profeſſorum.*
16 *Vtrum poſt quinquennium poſſit nulliter profeſſus reclamare.*
17 *Vtrum profeſſi nulliter poſſint poſt quinquennium ſine habitu reclamare.*
18 *Vtrum illa ſit profeſſa, quæ primò confeſſa eſt feciſſe profeſſionem & poſtea id negauit.*
19 *Vtrum cogens nouitium ad profitendum ſit excommunicatus.*
20 *Vtrum in ordine Minorũ valeat profeſſio facta ante decimum octauum annum completum.*

ARTICVLVS I.

Quotuplex ſit profeſſio.

RESpondeo dicendo, quod duplex eſt profeſſio, quædã expreſſa alia vero tacita, expreſſa eſt, quæ poſt annum probationis fit in aliqua religione à ſede Apoſtolica approbata ſecundũ aliquam determinatã regulam in manu prælati promittendo tria vota eſſentialia, & viuere ſecundũ regulam. Tacita eſt, quæ non verbo tenus ſed actibus fit, ad quam, vt reſoluit Nauarrus *a* tria requiruntur.

Primum eſt, quod Nouitius deferat indiſtinctum habitum, ab habitu profeſſorum vt in iure *b* determinatur.

Secundum quod deferat eũ in monaſterio, & in congregatione, vt tradit Gloſſa *c* communiter recepta per Doctores, & Panormitanũ Hoſtienſẽ, & Francum. Sed aduerte, quod ille qui defert habitum extra monaſteriũ de licentia, obediẽtia, & mandato ſuperioris cenſetur deferre illum intra monaſterium, pro vt ſupra *d* iam late probauimus, niſi ſuperior cõcederet licentiam deferendi habitũ ſui ordinis cauſa deuotionis, vel honoris, ea mente tantum quod geſtatio illius, non prodeſſet ei ad profeſſionem tacitam, vel expreſſam, tunc enim non cenſetur profiteri, neque annum nouitiatus implere, quia actus agentium, non operatur vltra eorum intentionem, vt dicitur in iure, *e* & ita tenet Nauarrus.

a Nau. l. 3. cõſi. 11. de reg. cõſil. 41.
b c. 2. §. qui vero de reg. li. 6
c Glo. in Clem. v. aliquã de reg. Doct. & Panor. ibi Hoſt. in c. at ſi Clem. de reg. Francus in c. 1. §. ff. de reg. lib. 6.
d Sup. q. 17.

Tertium, quod deferat illum in monaſterio, per annum continuum, adeo, quod licet deferat quatuor menſes continuos ſi poſtea exiret & iterũ reuerteretur, & deferret per octo, vel plures menſes, & exiret iterum ante annum continuum completum, nõ cenſetur profeſſus, vt ex iure *f* colligitur.

e c. vl. de præbend. l. nõ omnes. ff. de reb. cred. Nau. vb. ſup.
f c. 1. de reg. l. 6.

Quartum eſt, quod Nouitius geſtans præfatũ habitum ſciat per talem actum fieri profeſſionem, pro vt ex multis determinat Nauarrus, *g* nam ſi geſtat illum putans eſſe profeſſum non eſt iudicandus profeſſus per geſtationem habitus, & alios actus, niſi ſciens & prudens, non eſſe profeſſum, voluiſſe facere per tales actus, & alios ſimiles tacitam profeſſionem pro vt determinat Caietanus. *h*

g Nau. vbi ſu. conſ. 34. n. 4.
h Caiet. 2. 2. q. 189. ar. 1. 2.

Quintum quod deferat habitum ſupradictũ ſcientibus, & conſentientibus his quorũ eſt incorporare religioni, quia ſicut expreſſa profeſſio nõ inducitur, quocunque voto, vel cauſa, niſi fiat in manibus prælati potẽtis recipere, & incorporare religioni ſecundũ Geminianum, *i* vel in manibus alterius habentis mandatum, vel recipientis nomine eius ſecuta ratihabitione ita & tacita profeſſio fieri non poteſt ſine eius ſcientia & aſſenſu, pro vt poſt Hoſtienſem, eſt Panormitanum tenet Syluester. *K*

Nec hæc tacita profeſſio per Conciliũ *l* & ſublata, pro vt affirmat Nauarrus *m* Nec obſtat, quod prædictum Concilium Tridentinum præcipiat, quod finito anno probationis ſtatim admittatur ad profeſſionem, aut appellatur, Ex quibus verbis videtur colligi Concilium tollere tacitam profeſſionem, & ideo ne ipſa allegetur præcipere vt ſtatim expellatur. Nã reſpondetur, quod Concilium tantũ præcepit quod hi expellantur, & non addit quod ſi permanſerint non ſint tacitè profeſſi, & caſus omiſſus remanet in diſpoſitione Iuris communis, vt dicitur in iure. *n*

i Gemin. in c. conſt. de reg. l. 5. et in c. ver. de voto li. 6.
K Syl. v. reli. 3. nu. 10.
l Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 15. & 16.
m Nauar. l. 3. Conſ. tit. de reg. conſi. 35. num. 5.
n c. ſuſceptũ de reſcr. l. 6.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſit tacitè profeſſus ſacerdos cui ob honorem ſacerdotij datur habitus profeſſorum ſi per annum, & tres dies videntibus prælatis illum deferat.

RESpondeo dicendo, quod in noſtra ſacra religione Minorum datur ſacerdotibus, eam ingredientibus habitus ſimilis, & indiſtinctus ab habitu profeſſorum. Vt quæritur modo vtrum dictus ſacerdos manens in religione per annum, & tres dies, ſit tacitè profeſſus. Et videtur quod ſic neque obſtat ſi dicatur, quod huic ſacerdoti nouitio datur habitus cum capello inſuto, ab ipſo habitu datur etiam habitus, non benedictus, at profeſſo datur habitus benedictus, cum capello ipſi habitui ſuto, nã licet quælibet iſtarum differentiarum attento iure *o* antiquo ſufficeret, ad non inducendam tacitam profeſſionẽ, at ſecũdum aliud *p* ius nouum, ſi differentia habitus non eſt patens, non impedit tacitam profeſſionem, & videtur non eſſe dictam differentiam patentem, & per conſequens, quod hi ſint tacitè profeſſi, ſi in religione per annum, & tres dies, cum habitu regulari veſtiti permaneant iuxta ea quę Doctores *q* communiter reſoluunt. Quod procedit, ſi concurrunt conditiones ad tacitam profeſſionem requiſitæ de quibus articulo ſuperiori diximus.

o c. 1. §. diſtinctos de reg. l. 6.
p Clem. eod. de reg.

Nec his obſtat Concilium Tridentinum *r* decernens, quod finito anno probationis ſtatim expellantur, per quod videtur, quod contra ſacros Canones retinent poſt annum prædictum habitum, & quod ex illegitima detentione habitus regularis non inducatur profeſſio tacita ſicut non inducitur ex materiali receptione, & detentione ipſius. Nam reſpondetur, quod Concilium, id quidem præcipit, ſed non prohibet, vt inducatur tacita profeſſio ex ipſa habitus retentione, & præterea, non omnis detentio habitus prohibita à iure operatur, vt non inducatur tacita profeſſio, ſed illa tantum, quæ eſt nulla & irrita ab ipſo iure. Prohibitum enim erat iure antiquo communi recipi ad religionem illum, cuius delictum per viam inquiſitionis, aut denunciationis, aut accuſationis, erat deductum in iudicium & ſimiliter illos, qui erant debitis grauati, ſupra vires facultatum ſuarum, pro vt in ſuperioribus *ſ* ſatis dictum eſt, at ſi profitebantur eorum profeſſio valebat, quia receptio, & detentio habitus, licet eſſet prohibita, profeſſio tamen non irrita iudicabatur, & ideo Sixtus V. in ſua conſtitutione, non ſolum iſtorum irritat profeſſionem, ſed etiam habitus ſuſceptionem.

q Doct. in c. ſtatuimus & in c. ſtatu. & in c. ſuper eo de reg.
r Seſ. 25. de reg. c. 16.
ſ Sup. q. 10.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum ad tacitam profeſsionem requiratur conſenſus profitentis, & monaſterij an ſolum ſufficiat conſenſus profitentis quando expreſſa profeſsio à principio fuit nulla.

Reſpondeo dicendo, neceſſariò videri tenendum quod requiritur conſenſus vtriuſque partis, ſi enim noua eſt profeſſio, nouum vtriuſque partis, requirit conſenſum. Pro contraria tamen facit quod nemo vnquam ſic dixit. Hoc dubium tangit Nauar. *a* & reſpõdet dicens, ſatis videri ſufficere, vt ipſamet eam ratificet, & monaſterium permanet in eo conſenſu, quo eius profeſſioni nulli conſenſit argumento cuiuſdam decretalis *b* in qua matrimonium metu contractum ſit validum, ſi ceſſante metu conſenſu ratũ habeat illum ſaltẽ, at hæc decretalis, nihil ad propoſitum, nam ibi, vtraque pars verè, & ſine dubitatione conceſſit cohabitando, nos verò, quærimus quid iuris, quando vna pars tantum tacitè conſentit alia verò non, quia fortè ignorabat defectum, & nullitatem, quam ſi ſciret fortè non conſentiret de nouo, in hoc igitur graui dubio, tres caſus ſunt diſtinguendi, vt diſtinctione fiat patens reſolutio.

a Naua. li. 3. conſ. ti. de re. conſ. 45.
b c. ſuadeſpõſal.

Aut enim nullitas profeſsionis oritur ex inutili conſenſu, vtriuſque partis, vel quia neutra pars conſenſit vt quando ante finitum annum probationis, quis profeſſus eſt, vel ſi quis, nunquam profeſſus eſt, & in hoc caſu ad tacitam profeſsionem requiritur, vtriuſque partis conſenſus ſaltem tacitè, tam conuentus, quam religioſi tacitè profitentis, & ratio eſt plana, & neceſſaria quia ſcilicet, ſine cõſenſu vtriuſque partis nulla poteſt dari profeſſio.

Aut nullitas profeſſionis procedit ex inutili conſenſu profitentis, & tunc ſufficit, quod ille de nouo conſentiat tacitè vel expreſsè, neque requiritur nouus conſenſus conuentus, nam primus conſenſus cenſetur continuari, cum fuerit legitimè factus, & ideo accedente conſenſu legitimo profitentis ſit legitima & valida profeſſio. Exemplo hoc illuſtratur, ſi quis in minori ætate admiſſus fuit ad profeſsionẽ adueniẽte legitima ætate ſufficit, quod ipſe ſolũ ratã habeat profeſsionem tacitè, vel expreſsè, ſine alia noua conuentus ratihabitione. Et non eſt noua hæc doctrina, ſi quidem videmus, ad eſſentiam matrimonij quod vtriuſque contrahentium accedat legitimus conſenſus at non eſt neceſſarium, quod hi duo conſenſus ſimul concurrant, vt patet in matrimonio facto per procuratorem, in quo conſenſus vnius partis multis diebus ante ſit præſtitus, quam conſenſus alterius partis, & ille prior conſenſus ſemper perſeuerat, niſi per contrariam voluntatem mutetur, vt conſtat ex traditis à Couarruuias, *c* & Nauarro.

Aut nullitas profeſſionis oritur, ex inutili conſenſo conuentus, & hoc caſu accedente legitimo conſenſu conuentus, ſine noua ratihabitatione profitentis ſit legitima profeſſio. Exemplum eſt, in eo qui profitetur illegitimè, quia ſcilicet, non conſenſit maior pars, vt talis profeſſio daretur, ſufficit quod poſtea conuentus ratam habeat huiuſmodi profeſſionem, etiam ſi nouus ipſius profitentis conſenſus non intercedat.

c Cou. in 4. p. c. 4 §. 7. Nau. in man. c. 8. nu. 8.

Et notandũ, quod profeſſio nulla de nouo ratificata incipit eſſe valida, à tẽpore ratificationis, & nõ ante argumento cuiuſdam decretalis. *d* Verum eſt quod ſi bona fide quis ſe putauit eſſe profeſsũ, & ſuperueniente mala fide ratificauit ſuam profeſſionem merito debet gaudere loco, quem ab initio conſenſu conuentus quis accepit, argumento multorum, quæ de effectibus bonæ fidei, & de euitatione ſcandali, & de modicitate rei adduci poſſunt, ita Nauarrus. *e*

d c. veniens iunct. Gl. 2. de eo qui duxit in matr. quam pollu.
e Naua. li. 3. conſ. ti. de re. conſ. 46.

ARTICVLVS IV.

Quædam Monialis in quadam religione ante legitimam ætatem fecit profeſsionem, & ætate legitima completa recepit ab Epiſcopo velum in manibus eius virginitatẽ expreſsè promittens quæritur, vtrum ſit tacitè profeſſa.

Reſpondeo dicendo, quod vt hæc quæſtio prout decet explicetur, & veritas eius reſolutioni pateat, oportet aliqua dicta proponere.

Primum dictum eſt, quod profeſſio expreſſa huius monialis fuit nulla ſiquidem ante legitimam ætatem ad profitendum fuit emiſſa, cum, vt ſupponitur non habuerit tunc decimum ſextum annum, completum à Concilio Tridentino *f* requiſitum.

f Conc. Trid. ſeſſ. 25. de re. c. 15.

Secundũ dictum, quod actus quos poſtea fecit licet eſſent actus profeſſorum, nõ inducebant profeſſionem tacitam, ſi ipſa poſt profeſſionem inualidam neſciens illius nullitatem, in monaſterio perſeuerauit, hos actus peragendo, iam ignorando, talem nullitatem etiamſi plurimos faceret actus profeſſarum non cenſetur ratificare profeſſionem iuxta ea quæ in articulo primo huius quæſtionis ſatis diximus.

Tertium dictum, per verba dicta ab Epiſcopo, velum dante ſcilicet, *vultis in ſancta virginitate perſeuerare*, Iunctis alijs ipſarũ Monialium ſcilicet *volumus*. Et per alia eiuſdem Epiſcopi, velum dantis ſcilicet, *promittis, te virginitatem ſeruare*, Iunctis alijs dictæ Monialis, *promitto*, non eſt profeſſa ſolemniter ipſa monialis, ad hoc enim, vt fiat profeſſio ſolemnis debet fieri non ſolum voti virginitatis, ſed etiã voti obedientiæ, & paupertatis, aut obedientiæ ſecundum aliquã regulã a ſede Apoſtolica approbatam, vt tradunt communiter Doctores, *g* & in noſtro caſu, ſolum factum fuit votum virginitatis, præpterea votũ virginitatis, non eſt de eſſentia religionis, ſed votum caſtitatis. Votum enim virginitatis præſupponit in emittẽte integritatem virginitatis, & multi religioſi & religioſæ profitentur iſta integritate carentes vt quando vidui, aut viduæ religionem ingrediũtur, & hi ſunt eſſentialiter & verè religioſi, vnde viduis profeſſis, non datur velum virginitatis conſecrationis virginum, nec Eſpicopus in eo poteſt diſpenſare, prout in iure *h* definitur, datur tamen eis velũ viduarũ, quod vocatur velum Continentiæ, & obſeruationis de quo in ſacris Canonib. *i* habetur, vnde ordinauit Leo *K* Papa vt fœminis quæ non ſunt virgines minimè velum virginum præbeatur, nec ipſæ ipſum recipere poſſunt. Et hæc eſt ſententia Diui Hieronymi, vt in alio Canone *l* refertur. Propter quod ordinatum fuit in pontificali, vt volentes recipere velum virginitatis interrogentur, ſi velint perſeuerare in uirginitatis pudore, & ordinatum eſt ut uelum huiuſmodi recipientes ipſam uirginitatẽ expreſsè promittant. Ex quibus colligitur, quod per dicta uerba ſolum fuit promiſſa uirginitas concernens uelo ſuſcipiendo, & quod per talem promiſſionem uoluit dicta monialis expreſſam emittere profeſſionem, cũ iã ab ea fuerit facta. Secundo colligitur, quod ſi hoc uotum eſt ualidum ſolum erit ſimplex uotum uirginitatis. Dixi ſi eſt ualidum de ualiditate enim eius in ſequenti dicto diſputabitur.

g In c. v. de vot.
h c. deuotis 20. q. 1.
i c. vidua 27. q. 1.
K 32. q. 5. c. illas autem famulas.
l 15. q. 1. c. ſi quis nõ aren.

Quartum

Digitized by Google

Quartum dictum attẽto quod dicta promiſſio virginitatis fuit facta in ordine ad velum recipiendũ, & velum recipiebatur in ordine ad profeſſionem iã factam exiſtente profeſſione nulla, etiam veli receptio erit nulla, & per conſequens votum virginitatis in ordine ad ipſam veli receptionem. Quod probatur, nam votum virginitatis in ordine ad velum virgineum, non poterat emitti; non enim omnes virgines illud recipiunt, & recipere poſſunt, ſed ſolum illæ, quæ ſunt verè religioſæ profeſſæ, ſupradicta autem monialis non fuit verè profeſſa. Quod confirmatur, nam in votis quando non conſtat de actuali mente vouentis, quæ dat regulam, & vim voto intentio virtualis eſt attendenda argumento cuiuſdam legis, *a* ſed intentio vouentis fuit promittere virginitatem, in ordine ad velum, quod putabat iure poſſe ſuſcipere, quæ non reciperet, neque emitteret votum virginitatis, ſi ſciret ſe non poſſe tale velum iure recipere, neq; eius profeſſionem eſſe inualidam, & confirmatur, nam actus agentium, non operantur vltra eorum intentionem, prout dicitur in iure. *b*

a L. in conditionibus, ff de condit. & demonſt.

b L. nõ omnis, ff ſi cert. pet. c. cũ audiẽtia, de decimis.

Nec obſtat, quod ipſa actualiter, & abſolutè promiſit virginitatem, nam reſpondetur, quod vt ait Iſidorus *c* Euangelium non tantum eſt, in verbis quantum in ſenſu, neque tantum in folijs quantum in radice rationis, & vt ait Hilarius *d* intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi, quia non res ſermoni, ſed ſermo rei debet eſſe ſubiectus, & ſimiliter in propoſito, cum votum virginitatis in ordine ad velum ſuſcipiendum fuerit emiſſum, recipiendo velum, contra ius, quia verè non erat profeſſa videtur, quod promiſſio talis virginitatis nihil operatur, cum intentio recipientis velum fuerit promittere, cum conditione virtuali, videlicet, ſi verè erat profeſſa. Confirmatur hoc, non enim valet obligatio cuius cauſa principalis non eſt vera, ſi ei qui promiſit non erat animus, ſe obligandi, abſque ea, vt tradit Nauarrus, *e* poſt Syluestrum, & certum eſt, vt ſupponitur, quod dicta monialis, non emitteret dictum votum virginitatis, ſi ſciret eius profeſſionem fuiſſe inualidam.

c Iſid. in Epi. ad Valer.

d Hilar. l. 4. de Trin.

e Na. in man. c. 18. n. 9 Syl. v. poſt. q. 4.

Quintum dictum eſt, quod attento, quod profeſſio eſt nulla, & non fuit aliquo actu ratificata, & reualidata, per quam ſecundum ius profeſſio tacita inducitur iſta monialis poteſt reclamare, ſi nondũ fuit elapſum quinquennium, quod ad reclamandum Cõcilium Tridentinum *f* concedit.

f Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 19.

Sextum dictum eſt, quod declarata profeſſionis nullitate, hæc monialis, cum ſententia declaratoria prædictæ nullitatis poteſt licitè nubere, quia ſicut ex nihilo, nihil fit ita nihil, nihil facit, vt dicitur in iure. *g* At cum ſecundum Apoſtolum multa liceant quæ fieri, non expedit, cum profeſſio fuerit publicè facta, & votum virginitatis cum prædicta ſolemnitate fuerit publicè emiſſum, & aliqui poſſunt affirmare prædictum votum eſſe validum conſulo, vt petatur à domino Papa prædicti voti diſpenſatio, qui pro ſua benignitate cauſis id ſuadentibus diſpenſabit, & ſecundum prædicta puto intelligenda tradita à Nauarro. *h*

g l. eius qui in prouin. ff. de reb. credit. l. ſi ſeruum. §. 1 ff. de act. empt.

h Na. l. 3. conſ. 11. de reg. conſ. 23. nu. 4.

ARTICVLVS V.

Vtrum profeſſio data ante annum completum probationis ſit nulla ipſo iure.

Reſpondeo dicendo, quod licèt hæc quæſtio ſit ſatis diſputabilis, ſi apices iuris conſiderentur, at attento Conc. Trid. *i* clarum eſt, quod profeſſio ipſo iure nulla ſit, nec eſt neceſſarium, vt ſententia declaratoria, eius nullitas declaretur, verba enim Cõcilij, ibi, ſit nulla, ſatis indicant nullitatem ipſo iure, vbicumque apponantur, vt aduertit Gloſſa *K* quædam & tradit latè Tiraquellus. Probatur deinde tẽpus enim ad aliquem actum pars formæ eſt, eiuſdem actus, & deficiente forma actus nullus, ipſo iure iudicatur, cum ipſa det eſſe, vt docent Philoſophi, & tenet quædam Gloſſa *l* communiter recepta, & quod tempus ſignatum, ad actum ſit pars formæ ipſiuſmet actus tenet alia Gloſſa *m* vbi Bartolus, & doctores, & tradit Tiraquellus.

i Seſ. 25. de c. 15.

K Gl. in c. in-not. v. nullam effet. de eccl. Tira. v. reuer. nu. 243.

l Gl. in c. cum delect. v. irritũ ext. de reſer.

m Gl. in l. 1. C de pre. impe. offer. vbi Bal. Tir. c. retract. lignag. § 4 gl. 4. nu. 3.

ARTICVLVS VI.

Vtrum religionis profeſſio emiſſa cum tali conditione, vt ſibi liceat bona retinere ſit nulla.

Reſpondeo dicendo, quod Panormitanus *n* ait quod licet in regula monachorum, vel religioſorum ponatur certa forma, circa profeſſionis actum valet tamen profeſſio, per quæcumque verba facta, non ſeruata forma regulæ, cum enim obligatio dirigatur in Deum defectus formæ, non debet viciare actum, ſicut dicimus in abſolutione ab excommunicatione, nec requiritur aliqua ſcriptura, ſine ſcriptura enim poteſt fieri profeſſio. At licèt non requiratur certa forma, profeſſio tamen videtur, quod non poteſt emitti ſub conditione contraria ipſi religioni, & ita videtur, quod non poſſit fieri, ſub conditione, vt ipſi profeſſo liceat bona retinere. Quod dubium ſecutus Imolam, & alios reſoluit Gregorius Lopez *o* dicens quod licèt talis conditio ſit accepta à prælatis profeſſio manet, & conditio contraria, tanquam impoſſibilis impoſſibilitate iuris reijcitur. At Couar. *p* hanc diſputans quæſtionem diſtinctione vtitur. Ait enim, quod aut profitens hac conditione profeſſionẽ emiſit, vt ſibi liceret bona liberè acquirere, & vt propria ſibi retinere, etiam inuito prælato, tunc profeſſio eſt irrita, quia eſt contra religionis ſubſtantiam, cum prædicta conditione appoſita minimè paupertatem profiteatur, aut profitetur ſub conditione vt ſibi liceat poſſidere quandam domum vti propriam cum bonis iam acquiſitis, & tunc valet profeſſio reiecta conditione argumento cuiuſdam decretalis, *q* & ita conciliat Couarruuias contrarietatem, quæ ſuper hoc puncto à Doctoribus adducitur. Et hanc opinionem ſequitur eſſentialiter Salzedo *r* dicens ſi religioſus in profeſſione regulæ paciſcatur, quod liceat ſibi habere bona aliqua pro ſuis neceſſitatibus profeſſio valet, quia in tali pacto intelligitur habere illa bona tanquam obedientiarius, ſecundum Abbatem, *ſ* & Iaſonem. Quod videtur tenendum, quamuis Antonius Robertus *t* hanc concluſionem impugnet, cuius ſententia tunc procedet quando profitens, ſic ea bona retinet, & ſibi reſeruat, vt intendat ad nutum Abbatis, non poſſe amoueri, ſi vero profitens in profeſſione paciſcatur expreſsè, quod ſibi liceat retinere proprietatem aliquorum bonorũ, & ea de nouo acquirere, tale pactum viciat ingreſſum, vt tenet Gloſſa, *u* quam dicit præter alios communiter receptam Alciatus, & dicit ab ea non recedendum Viues, & pro ea etiam concludit Ioannes Gratian.

n Pan in c. per tuas de reg.

o Greg. in l. 1. tit. 7 par. 1. gl. 2. Imo. in c. cũ M. Ferrar. de conſt.

p Coua. in 4. par. 2 c. 3. §. 1. num. 18.

q c ſi. ne cler. vel monach.

r Salz. in ad dit. ad regul. 631. Bernard. Diaz. Long.

ſ Abb. in c in ſinuar. qui cle. vel vou. Iaſon in Auth in greſ. de ſacroſ. Eccl. nu. 73.

t Robert in l. non ſolum. §. morte, ff. de no. oper. nunc.

u Gl. in c. 2. de ſtat. monach. & in c. cũ ad monaſt. eo tit. Alciat in l. 1. §. ſed ſi mihi, n 19 ff. de ver. oblig. Viues com. opin. 1. 10. fo 165. nu 12. Grat. reg 320. nu. 2.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ad profeſsionem poſsit quis recipi ſine conſenſu conuentus.

RÉſpondeo dicendo, quod communis obſeruantia omnium religionum habet vt prælati immediati conuentuum particularium in quibus nouitij ſuum nouitiatus annum peragunt, cum maioris partis ipſorum ſuorum ſubditorum conſenſu recipiant monachos nouitios ad profeſſionem. Quod iuri conforme eſſe videtur iuxta Gloſſam *a* quandam communiter receptam ſuper quam dicit Monachus, quod iure communi creatio monachorum pertinet ad Abbatem, & conuentum, quam ſequuntur Philippus Probus, & Lappus dicens, quod per hoc creatio monialium pertinet ad Abbatiſſam, & conuentum, vbi nouitiæ creantur, adeo quod Epiſcopus, etiamſi ſit ſuperior earum, non poteſt creare nec præcipere, Abbatiſſæ, & Conuentui, vt recipiant aliquam monialem in tantũ, quod poſſunt appellare ab hoc mandato, & id ipſum tenet Calderinus, *b* allegando ad id prædictum Ioannem Monachum, & idem tenet Turrecremata. Et probatur, nam Panormitanus *c* tenet, quod hanc creationem debet facere ſuperior cum conſilio conuentus, & quando datur alicui poteſt limitandũ eam à principio, exercere eam debet cum limitatione, vt tenet ipſemet Panormitanus, *d* quem ſequitur Felinus. Præterea Bartolus *e* communiter receptus tenet, quod non ſolum eſt requirendũ conſilium, ſed etiam ſequendum illud, quando eſt requirendum ab alio tanquam à collega, & participe officij, vt in caſu poſito lex dat poteſtatem creandi prælato cum conſenſu (Quod eſt amplius,) conuentus tanquã, cum collega, & participe officij, qualis eſt, in expediendis omnibus præcipuis, ſecundum omnes. Ex his videtur neceſſario tenendum, quod creatio monachorum iure communi, ſpectat ad prælatum, & conuentum, & quod non poteſt alter ſine alterius conſenſu monachum creare ſaltem ad obligandum monaſterium ad illum retinendum, & alendum, ita Nauarrus *f* in quodã conſilio, qui in alio *g* tenet, quod generales ordinum non poſſunt recipere ad profeſſionem nouitium, ſine conſenſu maioris partis Conuentus, in quo ipſe Nouitius eſt educatus, quibus addo, quod dicta profeſſio non erit nulla ipſo iure, ſed declarabitur nulla ſi conſtiterit, iuſtè maiorem partem conuentus tali profeſſioni minimè conſenſiſſe. Cum profeſſio in quacumque religione includat quandam reciprocam obligationem, qua profeſſus, & conuentus ſimul obligatur, & in hoc caſu conuentus minimè fuit obligatus, quod quadam decretali *h* iuncta ſua Gloſſa manifeſtatur.

a Gl. in c. fin. de reg. l. 6. vbi Monac. Prob. & Lappus al- leg. 32.

b Cald. conſi. 16. tit. de reg. Monac. con 3. de ſen. excom. Turrecrem. in c. ſi. 16. q. 7.

c Pan. in c. tũ Eccl. vlter. de elect.

d Pan. & Fel. in ca. ex parte de conſtit. n. 5.

e Bar in l. 1. § plures. n. 7. de exer. act.

f Nau. l. 1. cõſ. tit. de conſt. cõſil. 9.

g Idem l. 3. cõſil. tit. de reg. conſ. 62.

h c vlt. iũcta gl. de reg.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum monachus vnam religionem approbatam legitimè profeſſus tranſiens legitimè ad aliam teneatur in ea de nouo profiteri.

RÉſpondeo dicendo, quod ſic, quia frequenter monaſterium ſecundum eſt arctioris obſeruantiæ ad quam profeſſio prioris monaſterij non extenditur, & niſi profiteretur nouè in ſecunda nullo iure ad illius obſeruantiam obligaretur, & per conſequẽs omnes religioſi eius non obligarentur ad eandem diſciplinam contra ea, quæ in iure *i* determinantur, & probatur noua, & efficaci ratione: nam ipſe religioſus iam erat ſub iuriſdictione prælatorum prædicti monaſterij, quæ iuriſdictio, & ius quæſitum non poteſt à dictis prælatis priuata authoritate auferri, Sed authoritate alterius ſuperioris ſcilicet Papæ, & Summus Pontifex concedit religioſis, vt poſſint trãſire ad aliam religionem, & ſe ſubmittere iuriſdictioni, & poteſtati prælatorum eiuſdem dum habitum ſuſcipiant, & in ea ſecundum ſacros Canones profiteantur, & eiuſdem religionis per nouam profeſſionem monachi fiant.

i cap. relat. de ſt. ei. monac. c. in nouam. 16. q. 7.

Nec obſtat Concilium Federici, quatenus videtur affirmare, quod monachus vnius religionis electus in prælatum alterius non tenetur ad profitendum ſecundam, pro quo facit, quod in translatione ad Abbatiam alterius monaſterij, & ordinis nulla ſit mentio de repetitione profeſſionis in ſecundo monaſterio, vt patet in iure. *k* Et in quadam decretali *l* in qua agitur de confirmandis omnibus electis non ſit vlla mentio de huiuſmodi profeſſionis repetitione in promoto ad ſecundam Eccleſiam. Nam reſpondet Nauar, *m* quod magna eſt ratio diuerſitatis, inter eũ qui transfertur ad hoc vt ſit Abbas, & eum, qui transfertur ad hoc, vt ſit monachus, & non perſiſtens in hac ſolutione negat Conſilium Federici, dicẽs quod ſiue transferatur, vt ſit monachus, ſiue vt ſit Abbas tenetur reiterare profeſſionem, & non obſtat, quod in dictis decretalibus nulla fiat mentio de profeſſionis reiteratione, nam reſpondetur, quod id vtique ſupponitur, cum ſit diſſonum diuerſæ religionis viros in vnum congregari iuxta ea quæ latè dicta ſunt in ſecundo tomo. *n*

k c. ſicut tunc de ſin. ca. cum venerab. de conſ.

l cap. nihil. de elect.

m Naua. l. 3. conſi. tt de reg. conſ. 1.

n 2. to. q. 52. art. 7. 8. & 9.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm profeſsio facta à laborante morbo gallico, vel alia infirmitate contagioſa ſit nulla.

RÉſpondeo dicendo, profeſſionem prædictam, non valere ſi religio habet ſtatutum Papale, vel ſuum à Papa confirmatum, quod annihilet profeſſionem factam prædicto modo, ſi vero non habet tale ſtatutum ſolo communi attento, non videtur nulla, quia ægritudo, etiam mortifera non videtur annullare profeſſionem, nam collatio facta regulariter criminoſo valet prout dicitur in iure. *o*

o cap poſtu. de reſcrip.

Neque obſtat, quod profeſſio facta ſine conſenſu conuentus non valet, vt dicitur in iure *p* & ſi conuentus ſciuiſſet profitentem illo morbo laborare, non conſenſiſſet profeſſioni, nam reſpõdetur, quod non conſenſiſſet profeſſioni at poſtquam conſenſit valet ipſa profeſſio ſiquidem omnia requiſita ad validitatem profeſſionis interuenerunt. Quod exẽplo declaratur, & probatur; Petrus enim v. g. ſi ſciuiſſet Mariam eſſe pauperem, non ſumeret eam ſibi in vxorem cum putans eſſe diuitem ſeductos conſenſum præſtiterit & nihilominus, valet matrimonium, ſi conſenſus alias legitime fuit præſtitus, vt definitur in quadam lege *q* partitarum, vbi Gregorius Lopez, & tenent Nauarrus, & Couarruuias.

p c. vlt. iuncta glo. de reg.

q l. 10. tit. 2. par. 4. vbi Gregor. Nau. in c. 20. n. 38. Lo- deſ. in 24. q. 53 ar. 1. Cou. de ſponſal. 2. par.

Verum eſt tamen prout tenet Nauarrus *r* in quodam conſilio, quod probabiliter dici poteſt, quod ſuperior poſſit iudicialiter procedere contra profeſſum ad caſtigandum eũ ob peccatum mortale, quod commiſit negando defectum, quem ſub pœna talis peccati tenebatur in ingreſſu conſiteri, & in pœnã peccati expellere eũ à religione, & priuare habitu ſicut poſſet pro alio peccato mortali, talẽ culpã merendi. Sed hæc opinio mihi videtur non tenenda, nõ enim pro huiuſmodi peccato conceditur iure, & conſtitu-

r Nau. l. 3. cõſi. tt de reg conſil. 21. p. 245.

tionibus

tionibus apoſtolicis expellere aliquem à religione, & habitu ſpoliare, prout in primo tomo *a* diximus, & in ſecundo *b* etiam probauimus.

a 1.10. q.20.
b 2.10. q.30.

Aduertendum tamen, quod Leo Decimus *Conceſſit generalibus, & prouincialibus ordinis fratrum Minorum, vt fratres eiuſdem ordinis, etiam profeſſos, qui grauiſſimis, & ſcandaloſis delictis notati, & diffamati fuerint, quæ fraudulenter & doloſè in eorum receptione, & profeſſionis emiſſione (munitione ſuper his per prædictos prælatos præmiſſa) acciderunt non obſtante, quod iam recepti ſunt, & profeſſionem emiſerint ne morbida, & infecta pecus ouile domini corrumpat, & vt alijs cedat in exemplum, à domibus, & conuentibus dicti ordinis expellere, & remouere liberè, & licitè poſſint, & valeant, pro ut conſcientijs prædictorum Minorum, (quas ſuper hos onerat) viſum fuerit iuſtum, & honeſtum*, ita habetur in ordinis ſupplemento. *c*

c fo.19, tit.6.

Circa quam conceſsionem ſunt notanda illa verba, *notati, & diffamati fuerint*. Nam etiãſi talia delicta non fuerint deducta in iudicium per viam accuſationis denunciationis, aut inquiſitionis poſſunt prælati probata prædicta infamia, & vehementi ſuſpicione eos à religione expellere, nam ſi per viam accuſationis denũciationis, aut accuſationis delicta eorum erant deducta in iudicium clarum eſt, quod poſſunt ipſi prælati eos à religione expellere ſecundum conſtitutionem Sixti V. de qua in ſuperiorib. *d* latè diximus. Imo & ſecundum ius commune, prout in dicto loco tetigimus.

d Sup. hoc to. q.10.

ARTICVLVS X.

An liceat ſuperiori alicuius Monaſterij, & ſuo cõuentui & capitulo concedere dilationem ad profitendum Nouitio poſt annum probationis probato, & pro idoneo recepto.

RESpondeo dicendo, quod ſic ſi ad id iuſta aliqua cauſa interueniat, tum quia à iure antiquo, non videtur recedendum niſi quatenus per nouum expreſsè reuocatur, vt in quadam lege *e* definitur, & ante Concilium Tridentinum, hoc licebat, & erat in vſu & conſuetudine, ergo & nunc licet, quia per illud non videtur ſtatutum contrarium. Tum quia Concilium Tridentinum *f* non diſponit, quod ſuperiores ſtatim finito anno nouitiatus cogant Nouitios habitos pro idoneis ad profitendum, ſed ſolũ quod admittant eos, aut reijciant, & cogere ad profitendũ non eſt admittere ad profeſsionem vel reijcere, & à diuerſis non fit illatio, prout dicitur in iure. *g* Præterea annus nouitiatus, & admiſsio, & reiectio ſunt in fauorem recipientium, & recepti ſtatuta, & ideo non ſunt contra conſenſum vtrumque retorquenda iuxta quandam iuris regulam. *b* Et pater Paraſſel. *i* ait quod relatione per ſanctiſsimam congregationem Cõcilij à Pio V. facta ſanctitas ſua dixit, *Decretum dicti Concilij procedere tantum in illis nouitijs, quos ſuperiores lapſo tempore nouitiatus habiles inuenerint, non in his, quos inhabiles inuenerint, vt ſunt illi, qui non benè adhuc didicerunt, & ideo, quod attinet ad iſtos ſanctitas ſua conceſſit, quod ſuperiores poſſunt prolungare illorum profeſſionem dummodo habeant ſpem probabilem quod efficiantur habiles intra ſex menſes.* Ita ait Paraſſelus, quod ipſi conſulenti Neapoli octauo die Nouembris anno Domini milleſimo quingenteſimoſexageſimo nono reſponderunt illuſtriſsimi Cardinales interpretes Concilij. Quæ reſponſio procedit in iuuenibus nouitijs ſecus in fœminis nouitijs, prout ſupra *K* probauimus, in his enim diutius propter alias cauſas poteſt expectari.

e L. pren. C. de appell.
f Conc. ſeſ. 25. de reg. c.16.
g l. Papin. ff. de min.
b Reg. qđ ob gratiã de reg. iur. lib 6.
i Para. in l.6. prini. fol. 130. pag. 2.
K Sup. q. ſup. prob. ar. 10.

ARTICVLVS XI.

Vtrum profeſsio regularis facta in manibus alicuius epiſcopi valeat.

RESpondeo dicendo, quod non, nam, profeſsio valida non poteſt fieri, ſine authoritate ſuperioris potentis incorporare profitentem religioni, & Epiſcopus nullatenus poteſt incorporare quocoquã religioni à ſua exemptæ iuriſdictione, vt palam eſt, quia extra territorium ſuum ius diceret contra ea, quæ in iure *l* determinãtur. Vnde non eſt audiendus Innocẽtius *m* tenens, quod poteſt quis fieri monachus faciendo profeſsionem alicuius regulæ approbatæ in manibus Epiſcopi argumento cuiuſdam Canonis *n* ab ipſo malè intellecti, qui loquitur in caſu ſatis diſsimili, non enim loquitur de profeſsione, ſed de ſeparatione viri, & vxoris à iudice facienda, & dato quod de profeſsione loquatur eſt intelligendus de Epiſcopo cui monaſterium in quo talis nouitius profitetur eſt ſubiectum, vt iure *o* communi antiquo omnia Epiſcopis ſubijciebantur.

l l. ſi ff. de iuriſd. om. iudi. c. 2. de conſt. l. 6.
m Inno. in c. porrectum, de reg.
n c. ſi vir. 27. q.1.
o c. Abbates, & c. Abbati 18. q.2.

ARTICVLVS XII.

Vtrum profeſsio facta non in manu ſuperioris ſufficiat quod poſtea à ſuperiori ratificetur.

RESpondeo dicendo, quod ſic ex his, quæ de tacita profeſsione ſupra hac quæſtione *p* diximus, ſed pro maiori explicatione reſpondeo quod ſiquis frater recepit aliquem ad profeſsionem, non habens ad id mandatum à ſuperiori ſufficit ad validitatem ipſius ratihabitio ipſius ſuperioris, prout tenet Cardinalis, *q* quod ipſum tenet Aſtenſis referens, pro eadem opinione Innocentium dicentem, quod de mãdato Abbatis ſæcularis clericus, vel laicus ſufficit, vt recipiat profeſsionem, & idem eſt etiamſi, ſine eius mandato, ſi tamen nomine eius facit, & poſtea ratũ habeat, verum eſt tamen quod, antequam ratificet, non erit votum ſolemne, neque matrimonium contractum dirimet. Et per prædicta ſoluitur quæſtio de quodam religioſo, qui induxit certos iuuenes ad religionem non habens licentiam recipiendi fratres ad ordinem, nonquid prædicti ſint reijciendi à ſuperiore, vel ab alio, qui eius habet authoritatem, an vero ſufficiat ratihabitio ſuperioris, & dicendum videtur à ſimili quod ſufficiat ratihabitio, at receptio habitus ad hoc vt incipiat annus probationis debet currere à tempore ratihabitionis, non vero à tempore receptionis habitus, cum vt annus probationis ſit legitimus, & Canonicus, debeat incipere à legitima habitus receptione: legitima autem habitus ſuſceptio contingit, quando Nouitios à ſuperiori eo induitur.

p Sup. hac q. art.3.
q Card. in c. inſinuant. qui cler. vel mona ch. Aſt. l.1. ti. 20. Inno. in c. porrectum, ext. de reg. iur.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum profeſsio poſsit fieri per procuratorem.

RESpondeo dicendo, quod profeſsio poteſt fieri per procuratorem, nam quilibet actus poteſt p procuratorem peragi, niſi ſit à iure expreſsè prohibitus, vt in quadam lege *r* definitur, ſed hoc nullibi ſpecialiter prohibetur. Quod confirmatur ex quadam Gloſſa *ſ* multos caſus excipiente, qui per

r l. 19. viſus ff. de curat.
ſ Glo. in c. ad agendum, de procur. lib.6.

procuratotam fieri non poſſunt, inter quos actus ꝓfeſſionis minimè reperitur; confirmatur deinde, nã actus matrimonij de ſui natura eſt indiſſolubilis, & etiam hodie poſt Concilium Tridentinum per procuratorem fieri poteſt, vt in noſtra ſumma confeſſorum ſatis diximus. Notandum tamen quod ſicut ad matrimonium non ſufficit, quod quis habeat vniuerſale mandatum, vt ſcilicet poſſit nomine alterius contrahere, ſed eſt neceſſariam ſpeciale mandatum, ad contrahendum, prout in iure *a* definitur, ita ad profeſſionem emittendam pro alio neceſſariũ eſt, vt ſpecialiter ad hoc procurator deputetur. Et ſicut ad hoc, vt matrimonium per procuratorem factum ſit validum neceſſario debet id fieri per procuratorem ad hoc ſpecialiter deputatum, qui ad id non poteſt alium ſubſtituere, vt in eodem iure *b* continetur: ita ad profitendum non poteſt procurator alium ſubſtituere procuratorem. Et ſicut ſi reuocetur procurator non valet matrimonium per eũ contractum, etiam ſi talis reuocationis fuerit ignarus, ita non valebit profeſſio facta per procuratorẽ reuocatum, etiamſi talis reuocationis notitiam non habeat.

a c. fin. de procurat. li. 6.

b D. c. fin.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum profeſsio facta ab excommunicato, valeat.

RESpondeo dicendo, quod profeſſio facta ab excommunicato valet, ita Abbas *c* Innocentius, & Felinus tenent, & quam plurimos id ſentientes citat Rebuffus. *d* Nec peccabunt eum recipientes, ſi excommunicationis inſcij eum receperunt, ſecus ſi ſciẽtes, vt poſt alios tenet Marianus Socinus *e* quãuis nonnulli contrarium ſentiant, quorum ſententia mihi non probatur. Excipitur tamen vbi per reſcriptum Papæ ad profeſſionem receptus eſt, tunc enim profeſſio facta virtute prædicti reſcripti eſt inualida, vt dixit Calderinus *f* quem ſequuntur Geminianus, Felinus, & Marianus Socinus. Ex quo enim ſecundum ius reſcriptum nullum eſt, receptio, atque profeſſio virtute eiuſdem reſcripti erit nulla argumento regulæ acceſſorium ſequitur naturam principalis. Verum eſt tamen, quod ſi in reſcripto, vt ſolet communiter fieri abſoluatur impetrans ab omni cẽſura ad effectum recipiendi profeſſionem, profeſſio ſine dubio erit valida cum fuerit validum raſcriptũ.

c Abb. in c. cũ illorũ de ſent. excõ. n. 4. verſ. nota vbi In no. v. prælatis Fel nu. 5. ver. Nota.

d Rebu. in ca. poſſa not. 50. nu. 16. de cler. excom min.

e Soc in c. ſacris n. 118. de ſent. excomm.

f Cald. & Gemin. in c. 1. n. 28 de reſcript. l. 6. Fel. in d. c. cum illorum. nu. 5. Soc. in d. c. ſecus. n. 174.

ARTICVLVS XV.

An profeſsione metu facta geſtando habitum longo tempore & fructus prioratus ſuæ religionis percipiendo, tranſigendo vitam cum fratribus, & ſe fratrem, vt profeſſum nominando ratam habuerit ipſe profeſſus profeſſionem.

RESpondeo dicendo, quod hæc quæſtio difficultatem habet, nam diſſenſos in conſenſum tranſire poteſt, & quod diſplicuit poſtea põt placere iuxta quandam Decretalem, *g* At in noſtro caſu contrarium eſt dicẽdum, nam profeſsio, vt dicitur in iure *h* rata duobus modis habetur primo expreſsè ſecundo tacitè, expreſsè non habet ratum ille qui ſemper proteſtatus fuit ſe nolle eſſe monachũ, & nec tacitè quidem illam ratificauit, ſiquidem contrarium expreſsè fuit proteſtatus, incertis enim non eſt opus iuxta quandam legem *i* & à certis, pro incertis recedendum non eſt, vt in quodam Canone *K* habetur, vnde poſtquam expreſſa fuit proteſtatio, ſe nolle fieri monachum, non eſt recurrendum ad coniecturas, an habuerit profeſſionem ratam tacitè ſi ipſe ꝓfitens declarauit pluries, ſe nolle profiteri, & velle exire a religione.

g c. 1. de reſcr. lib. 6

h c. 3. de reg. l. 6.

i l. continuus, §. cum ita de verb. oblig.

K c. indi. 30. q. vlt.

Nec obſtat, quod per duos & vltra annos geſtauit habitum, & fructus beneficij regularis perceperit, & cum fratribus vitam tranſegerit, ac ſe fratrem nominauerit, nam reſpondetur, quod hæc ſigna forte profeſsionis eſſent, ſi non affuiſſet aliqua, vel vna tãtum proteſtatio, ſed ſupponitur in caſu, quod multæ interuenerunt proteſtationes, quę tollunt hanc tacitam profeſsionem, & dum quis proteſtatus eſt, tempore profeſsionis, ſe nolle in religione remanere poterit etiam poſt annum exire & ſi voluerit remanere adhuc annum habebit teſte Vincentio, quem referunt *l* Doctores Calderinus, & Barbatia. Præterea ad tacitam profeſsionem inducendam per geſtationem habitus requiritur, quod voluntariè accipiatur, vt in Iure *m* definitur, quod in noſtro caſu non cõtingit. *n* Vnde Decretalis, quæ præcipit, vt intra triduum egrediatur, ſi noluerit profiteri intelligitur de eo, qui voluntariè eſt ingreſſus. Nec obſtat, quod citius debuit egredi, & non expectare duos annos, nã ſicut confeſtim intelligit Vlpianus *o* Iuriſconſultus, vbi primum poteſt fieri ſecundum qualitatem negotij peragendi, ita hic tres dies debent explicari ſi ingreſſus poſsit egredi, at in noſtro caſu nõ potuit egredi propter vim qua ſemper minabatur. Per hæc, & alia hanc partem defendit Rebuffus. *p*

l Doct. in 1. tñ parte de regu. Cald. conſil. 2. qđ metus cauſa Barba conſ. 50. vo. 1.

m ca. 1. quod met. cauſa.

n c. ad noſtrã de reg.

o l. 2. §. conſeſt. ad Treb. ff.

p Rebuf. conſ. 96. p. 187. co. 1

Verum tamen eſt, quod ſi metus fuit leuis non irritat profeſsionem, modica enim coactio nõ excludit actum, vt dicitur in quadam decretali. *q* Erit autẽ iuſtus metus irritans profeſsionem, ſi pater profeſsi iurauit filium ſuum debere eſſe monachum, ſiue velit, ſiue nolit alioquin ipſum in carcerẽ mitti facere & pater eſſet homo aſperus filius vero tenellus, qui nõdum cõpleuerit decimum annum, & tunc leuior metus ſufficiet argumento eorum, quæ in Iure *r* notantur, & tradit Barbatia. Et erit etiam iuſtus metus, quando pater, & mater à puertia ſuaſerunt filio, vt monachus fieret, & mandauerũt famulis, & ancillis, vt eũ verberarẽt, ſi monachum ſe eſſe nolle diceret.

q c. ſi quis clerici. vel vou.

r l. vnius §. ne tenera ætatis. ff. de q. Barbat. conſ. 60. n. 8. vol. 1.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum poſt quinquennium poſsit nulliter profeſſus reclamare.

RESpondeo dicendo, quod Conc. Trid. *ſ* quinquennium dat nulliter profeſſo ad reclamandum, quo elapſo nullatenus ad allegandum quamcũque cauſam admittatur. Quod decretum primo eſt intelligendum, vt hic nulliter profeſſus non poſsit admitti ad allegandum quamcunq; cauſam profeſſionem annullantem non tamen eſt excludendus ſi allegauerit cauſas, quare intra quinquennium non potuit reclamare. Nec obſtant verba ipſius Concilij, ibi. *Quamcunque cauſam*, quibus videtur ſignificari quod repellitur generaliter ab omnib. cauſis, quæ litam mouere poſſunt, nam reſpondetur, quod illa verba generalia reſtringuntur, per narrationem, & præfationẽ capituli ibi. *Quicunq; regularis prætẽdat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe religionẽ, &c.* Et non obſtante, qđ elapſum ſit quinquennium, non eſt repellendus ſupradictus, vt non alleget cauſas quibus illo tempore non potuit reclamare, nam licèt dicat, quod intra quinquennium debet reclamare, hoc intelligitur ſi commodè fieri poteſt iuxta ſuperius notata.

ſ Conci. Trid. ſeſſ. 25. de reg. c. 19.

Secundò

Google

Secundo eſt notandum, qond in hoc decreto elapſo dicto quinquennio profeſſio nulla à principio ſi volontate non ratificatur non fiet rata, & valida, nã non poteſt Papa efficere, vt cõſenſus coactus durante coactione ſit liber, & ſpõtaneus qualis requiritur ad profeſſionẽ iuxta tradita in iure, *a* ſed quod voluit dicere Conclium eſt, vt hic in foro exteriori profeſſo habeatur, & in eodem foro ſi noluerit permanere in monaſterio, & extra clauſtra egrediatur pro apoſtata habeatur. Quod patet ex verbis Concilij ibi, *nullatenus ad allegandum quamcunque cauſam admittatur*. Vnde in foro conſcientiæ etiam elapſo dicto quinquennio ego non condemnarem vt apoſtatam eum qui nollet redire ad religionem ſi non cogeretur ad redeundum, pro quo facit id quod notat Nauarrus *b* dicens quod metus vel impotentia reclamandi plus quam quinquennio durauerit poterit poſt illud ipſo iure, vel per viam reſtitutionis audiri, nec ſi ſuſcipiat ordines ſacros durante metu vel iuſto impedimento reclamandi ſufficit ad præſumẽdum tacitè profeſſum, tum quia nullo iure id cauetur, tum quia ſuſceptio ordinis eſt res ſeparata a profeſſione, & a ſeparatis non fit illatio, vt dicitur in iure, *c* tum quia ſolus actus profeſſi proprius qualis eſt præſtatio ſuffragij in capitulo, & geſtatio habitus profeſſorum non ſufficit ad illud, qui tamen eſt proprior profeſſioni, quam ordinum ſuſceptio, ergo neque hæc ſufficit argumeoto eorum quæ in iure *d* notantur.

a c. 1. de reg.

b Nau. in c. ſtatuimus, n. 71. & 74.

c l. Papi. ff. de minor.

d c. cum in c. illis de electiõ Auth. multo magis de ſacroſanct. Eccl.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum profeßi nulliter poſt quinquennium poſſint ſine habitu reclamare.

RESpoodeo dicẽdo cum doctiſſimo Nauarro, *e* quod ex Concilio Tridentino aliqua colligũtur ob quorum ignorantiam multi alias docti malè conſuluerunt multis regularibus, vt clam fugerent à monaſterijs, & carceribus etiam habitu dimiſſo ne in via caperentur ad reclamandum de nullitate profeſſionum ſuarum nulla alia facta diligentia in vrbem venirent. Concilium enim ſtatuit primo nequis ante reclamationem habitum dimittat. Secundo nè ſine licentia ob id à monaſterio etiam cum habitu exeat. Tertiò, quod cauſas nullitatis coram ſuperiore, & ordinario ante deducat. Quartò, quod ſi antea dimiſerit habitum nullatenus ad allegandum vllam cauſam admittatur. Quintò, quod ad monaſterium redire cogatur. Sextò, quod tanquam apoſtata puniatur. Septimò, quod interim nullo priuilegio iuuetur.

e Na. in c. ſtatuimus, nu. 7.

Super quibus ait Nauarrus, *f* primo quidẽ ea non ligare in foro conſcientiæ ſaltem ad mortale, præter quartom & ſeptimom, putat enim ceſſante ſcãdalo, & præiudicio alterius coram Deo ei, qui ſcit, vel iuſtè credit ſuam profeſſionem coram ſua diuina maieſtate non valere poſſe ante reclamationem relinquere habitum, & fugere de carcere. & non deducere cauſas nullitatis coram ordinario, & ſuperiore, & non redire ad monaſterium, & non teneri ad pœnam apoſtatæ, ſecundo, quod etiam quoad forum conſcientiæ limitanda ſunt non procedere in eo qoi iuſtam caoſam ea omittendi haberet, vt qui non poſſet habere licentiam eundi ad reclamandum nec ire niſi dimiſſo habitu, vel non permittitur cauſas vllas proponere coram prælato vel ordinario. Quartum enim ait Nauarrus ex bono, & æquo ita intelligo, vt ſignificet neminem non portantem habitum religionis cum audiendus eſt audiri debere, ſed eum qui temerè dimiſit eo reſumpto audiri poſſe, iniquũ enim, & inhumanum videtur negare perpetuò audientiã ei, qui iuſtã habet cauſam reclamandi eo ſolo, quod ad id faciendum dimiſiſſet etiam temerè habitum, cum id eſſet cogere liberum hominem per totam vitam ſeruire religioni, cui nullatenus obligatur, nec fortè eſt capax illius propter defectũ cuiuſpiam in ea requiſiti contra leges vetantes liberi hominis venditionem, & obligationem perpetuam ad manendum alicubi, vel ad ſubeundum onus nimis onerans libertatem, & rationem naturalem qua illę vtuntur, ita Nauarrus aliquibus iuribus, & authoritatibus ſupra dicta confirmans.

f Na. vbi ſup.

Ex quibus infertur, quod licèt Minori videtur iſtud quinquennium non currere pro quo facit concluſio quam in hac materia poſuit Baldus, *g* dicẽs, quod Minori nõ currit hodie præſcripto decem vel viginti annorum, vel minoris temporis, at ex dictis currit præſcriptio quinquennij cum ſpe reſtitutionis eo quod læſus videatur in ipſo lapſu temporis vim, aut merom patiens, & hanc opinionem tenet Menochius. *h* Quod confirmatur nam læſus in cauſis ſpiritualibus reſtituitur, vt tenent quædam gloſſæ, communiter receptæ quas ſequitur Petrus de Ancharrano, & Francus, & probat quædam decretalis vbi id notat Nanarrus, & tenet Couarruuias. *K*

g Bal. de praeſ. nu 8. tract. 1. pag. 6 p. princ. caſu 22. n. 39. fo. 65.

h Meno. de reſtit. 1. p. §. 10. nu. 45 verſ. 3. pondero.

i Glo. in l ait prætor. ff de minoribus gl. 2. glo. in c. ex parte. de reſt. ſpoliat. Anchar hac ſi annum, nu 3. in fi. de iudic. lib. 6. vbi Frãcus. nu. 6.

K ca. accepta de reſt ſpol. vbi Nau. Con. l. c. ver. a. 5. nu. 1. cum ſeq.

Aduertendum tamen, quod profeſſi nulliter qoia non fuit in eorom informatione ſeruata forma præſcripta à Sixto Quinto, poſſunt etiam poſt quinquennium reclamare, cum eorum profeſſio annulletur propter bonum commune religionis, & ſic Sixtus Quintus in ſua ſecunda conſtitutione moderatoria, & declaratoria primæ ait, *Sed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda quæ militat in expreſſa ſtatuimus, quod in quibuſuis ordinibus, & religionibus nec etiam tacita profeſſio quorumcunque religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur niſi in receptione forma conſtitutionis ſeruata fuerit*, & hęc Sixtus Quintos, quibus verbis clare definit, quod allegatio quinquennij non admittatur, ſiquidem talis allegatio ſaltem in foro exteriori inducit tacitam profeſſionem, & ita in ſenatu regali fuiſſe iudicatum accepi à doctiſſimo præceptore meo Aſſenſio Lopez.

ARTICVLVS XVIII.

Puella in monaſterio educata animo, vt poſſet quandocumque vellet ab eo exire, & poſtea monialis perſuaſu Abbatiſſæ facta, qua cõfeßa fuit coram ordinario ſe eſſe profeſſam, poſtea tamen à monaſterio educta per commiſſarium ad id legitimè deputatum reſpondet ſe nunquam propoſuiſſe fieri monialem. Quæritur an prima confeßio praualeat poſteriori confeßioni.

REſpondro dicendo, quod præſuppoſito eo quod videtur veroſimile, quod prædicta puella cum exijt reclamauit coram iudice, & cum iurameoto vel ſaltem poſtea coram commiſſario id fecerit videtur ſtandum eſſe poſteriori confeſſioni, & non priori atteoto, quod prior ſine iuramento fuit facta, & ſecunda cum eo, & iuramentum eſt tortura quædam ſpiritualis prout in hoc ipſo propoſito ait Panormitanus, *l* & confeſſioni poſteriori factæ per torturam eſt ſtandum, vt dicitur in iure, *m* atteto item,

l Pan. in c per tuas, nu. 11. de proba.

m l ſi poſtulauerit. §. ſed & ſi negauerit. ff. de adulterij.

item, quod prior confeſſio facta fuit timore reuerentiali Abbatiſſæ præſentis euptentis illam habere monialem & ſuccedere in bonis eius, quæ excuſat in his quæ ſunt libertati valdè grauia adeo, quod gloſſa *a* quædam dixit, quod timor reuerentialis efficit ne valeat profeſſio quoad forum interius quam opinionem etiam ſequitur Nauarrus. Attento etiam, quod confeſſio mulierum in his quæ pertinent ad matrimonium ſpirituale, vel carnale debet fieri in loco libero, & plenæ libertatis ad hoc, vt ſibi præiudicet iuxta quandam gloſſam, *b* & confeſſio ſecunda fuit facta in loco libero, confeſſio autem prior non fuit facta in loco libero, & licèt ipſa ob prædictum timorem non fuerit proteſtata, pater tamen eius fuit proteſtatus quod multum ad hoc facit argomento eorum quæ in iure *c* notantur.

a Gl. in c. præſens. 20. q. 1. Nau. in man. c. 22. nu. 51.

b c. cum locũ de ſponſ.

c cap. 1. de his quæ vi met. ſeſſ. 25. de reg. c. 17.

Nec his obſtat, quod traditur in quadam lege, *d* tranſcripta in quadam decretali, ibi nimis indignũ eſt, vt quiſquis quod ſua voce dilucidè proteſtatus eſt in eundem caſum proprio valeat teſtimonio infirmare. Quod confirmatur ex quadam Bartoli, *e* doctrina quam multi cum Panormitano ſequuntur qui tenet primum dictum etiam extra iudiciale teſtis preferendum eſſe dicto poſteriori etiam iurato, nam huic argumento reſpondet Nauarrus, *f* quod licet regulariter confeſſio prima præualeat poſteriori cæteris paribus, fallit tamen quando poſterior eſt per tormenta extorta, & cum prima eſt facta ſaltem meto reuerentiali, vel io loco non libero, & cum ſunt aliquæ coniecturæ quæ mouunt poſteriorem contra priorem.

d l. generaliter C. de non num pecu. ca. per tuas, de ꝓbat.

e Bar. in l. eos. ff. ad l. Cornel. de falſ. Panor. conſ. 52. 1. par.

f Nau. l. 2. cõſil. tit. de confeſſis conſ. 1.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum cogens nouitium ad profitendum ſit excommunicatus.

Reſpondeo dicendo, quod Concilium *g* Tridentinum anathemati ſubijcit omnes, & ſingulas perſonas cuiuſcuoque qualitatis vel conditionis fuerint tam clericos quam laicos ſæculares vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes ſi quomodocunque cogerint aliquam virginem, vel viduam aut aliam quãcunque mulierem præterquã in caſibus à iure expreſſis ad ingrediendum Monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cuiuſcunque religionis, vel ad emittendam profeſſionem, quique conſilium, auxilium, aut fauorem dederint, quique ſcientes eam non ſponte ingredi monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere quoquomodo eidem actui, vel præſentiam, vel conſenſum, vel authoritatem interpoſuerint. Circa cuius decreti verba ibi ad ingrediẽdum monaſterium, vel ad habitum ſuſcipiendum cuiuſcũque religionis eſt notandum, quod repetitio dictionis in eadem diſpoſitione facta ſignificat id eſſe cum myſterio factum iuxta gloſſam *b* memorabilem, & ſic videtur, quod etiam ſint excommunicati cogentes aliquam puellam minorem ingredi monaſterium non cauſa accipiendi habitum, nec faciendi profeſſionem, ſed vt maneret ibi honeſtè vſque ad ætatem nubẽdi. Quod confirmat Nauarrus, *i* ex eo quod Concilium non abs re potuit conſiderare, quod qui cogit intrare aliquam in aliquod monaſterium, vt ibi educetur indirectè videtur cogere, vt cum tempus fuerit accipiat habitum, & faciat profeſſionem precibus aut blanditijs Monialium, aut minis eiuſdẽ qui coegit intrare aut verecundia, & timore maledicorum, & ideo voluerit hanc viam indirectam cogendi præcludere, & legiſlatorum eſt non ſolum vias directas, ſed etiam indirectas prohibere, nam vt dicitur in iure, *K* cũ quid vna via prohibetur non debet altera concedi & ita tenet Nauarrus, quod per hæc videtur hęc pars literæ, & menti illius capituli, & vſui intromittendi puellas ad educãdum eas in monaſterio germanior, & tutior atque adeo tenenda.

g Cõc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 18

b Gl. in cle. 1. de iure patro. v. diœceſanis.

i Na l. 1. cõſ. ti. de ſent. excom. conſ. 56. nu. 3.

K c. cum quid de reg. iur. l. 6.

Sed ego in ſumma, *l* confeſſorum de hac opinione Nauarri dubitaui, & modo etiam dubito. Durum enim videtur dictu, quod pater qui malè ſentit de libertate naturali puellæ filiæ ſuæ non poſſit mortua eius vxore matre dictæ puellæ cogere ipſam, vt educationis gratia monaſterium ingrediatur, vt ibi taliter educetur, quod naturalis eius inclinatio gratia præueniente, & ſubſequente reformetur, & à timore nocturno, & ab incurſu, & dæmonio meridiano, & à laqueis in ſæculo venantium liberetur, non prætendens, vt ipſa ad ſuſcipiendum habitum regularem, & ad emittendam profeſſionem cogatur, præſertim ſi ipſe longè proficiſcatur, & illic aliquibus annis debet immorari, quibus ipſa puella deſtituta à patre & matre libertate maiori gaudebit, & eius honeſtas naufragium veriſimiliter patietur.

l 3. tomo ca.

Ad argumenta autem Nauarri reſpõdeo cum doctrina eiuſdem *m* qui explicans extrauagantem Pij V. prohibẽtem fæminis ingredi in monaſteria ac domos virorum, in hanc prorumpit ſententiam dicens, *Aduerte primo, quod coniunctiones iſtæ copulatiuæ* (ac) *&* (&) *poſitæ inter verba monaſteria, & domus non ſumuntur in ſignificatu proprio ſecundum quem ponuntur inter verba diuerſa ſignificantia diuerſa iuxta gloſſã memorabilem in Rubrica de iuris, & facti ignorãtia. & gloſſam in capitulo querelam de ſymonia ſed accipiuntur impropriè pro* (ſeu) *vel* (ſiue) *quæ ponuntur inter diuerſa verba idem ſignificantia iuxta Panormitanum in repetitione capituli inter cætera de reſcriptis.* Hæc Nauarrus, ex quibus cõcludo, quod repetitio dictionis, *vel*, poſitæ inter verba ingrediendum, & habitũ ſuſcipiendum, & profeſſionẽ emittendam, non ponuntur inter verba diuerſa ſignificantia, licèt enim ſint diuerſa verba idem tamen ſignificant, in propoſito enim idem ſignificat verbum, *ingrediendum*, & verbũ, *habitum ſuſcipiendum*, & verba, *profeſſionem emittendum*. Debet enim intelligi verbum, *ingrediendum* de ingreſſu ad ſuſcipiendum habitum regularem, & ad profeſſionem emittendum, & ſic dictionis vel repetitio inter dicta verba nihil aliud deſignat quã poni inter multa verba diuerſa idẽ tamen ſignificantia, ſicut contingit in repetitione dictionis *ſeu*, vel *ſiue*.

m Nau. cõſil. 4. de reg. n. 62

ARTICVLVS XX.

In ordine Minorum ordinatũ eſt prout patet ex eorum regula confirmata per Sedem Apoſtolicam, quod qui decimum octauum annũ non attigerit ad religionem minimè admittatur, quæritur vtrum in dicto ordine profeſſi poſt Concilium Tridentinum cum decimo ſexto tantũ ætatis anno completo ſint verè profeſſi.

Reſpondeo dicendo, quod Nauarrus, *n* circa hoc aliqua dubia proponit quorũ principale eſt dubium tituli quæſtionis, & ait quæſtionem eſſe ſatis difficilem, ſed quia dependet ex intellectu præfatæ legis in regula minimorum contentæ ait nõ videri ſatis tutè poſſe reſolui niſi lecta illa, & rectè intellecta, quia inutile eſt niſi tota lege perſpecta, aliqua eius parte propoſita iudicare, vel reſpõdere, fieri enim poteſt, vt fieri prohibeat profeſſionẽ tamen factam

n Na. l. 3. cõſ. conſ. 41.

Google

ctam non irritet, & quod prohibeat, & irritat, quod etiam perſpecta tota lege non erit omnino facilè iudicare ob multa quæ in vtramque partem afferri poſſunt. Hæc Nauarrus. Sed certè non adeo difficilem putaret Nauarrus hanc quæſtionem, ſi legem præfatæ regulæ legeret & videret, lecta enim, & conſiderata conſtat noluiſſe B. Franciſcum de Paula in ſua regula irritare profeſſionem fratrum ante decimum octauum annum emiſſam, ſed tantum profeſſionem fieri prohibuiſſe.

a c.2. eiuſ. reg.

Hoc aſſertum primo probatur ex verbis eiuſdem, a regulæ quæ ſic ſe habet. *Ad hunc ordinem Minimorum quadrageſimalis vitæ zelo, & maioris pænitentiæ intuitu migrare cupientes per eiuſdem ordinis generalem correctorem, vel per vigiles, aut prouinciales, aut per aliquos idoneos fratres ab eis ſubſtitutos accipiantur in fratres requiſitis conditionibus apti exiſtant, & ad minus decimum octauum annum attingat*. Hæc præfata regula, in qua ſolum video prohiberi, quod fratres non recipiantur ad profeſſionem niſi decimum octauum annum attingant, & non irritatur aliorũ profeſſio dummodo ætatem a iure requiſitam habeãt, quæ ſecundum ius b antiquum erat ætas quatuordecim annorum, ſecundum verò ius nouum Concilij Tridentini requiritur decimus ſextus annus completus. Quod autem non irritetur probatur, quia legum correctio in dubio non eſt præſumenda, & non eſt credendum præfatam regulam ius voluiſſe renocare in re tam graui, ſiquidem per verba expreſſa irritantia actum non eam ceſſauit.

b Ca. non ſolũ c. ad apoſtol. de reg li. 6. Con. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 15

c Ca. correcto. fo. 44. p. 2.

Probatur ſecũdò ex quodam capite correctorij, c einſdem regulæ vbi dicitur. *Si quis offendens contra formam deſcriptam in ſecundo capite regulæ huius ordinis aliquem ſcienter ad hunc ordinem acceperis abſq; ſibi data ſuper commiſſione, vel ante tempus præfixum in eodem capite ſecundo tribus continuis diebus comedat panem, & aquam duntaxat*. In quibus verbis non dicit correctorium profeſſionem eſſe nullam, ſi ante tempus præfatum decimi octaui anni fuerit emiſſa, imo ex eius contextu colligitur euidenter eſſe validam, ſi enim per præfatam regulam profeſſio irritaretur, recipiens ad eam ante præfatum tempus alia maiori pœna puniretur, ſicut ſemper contra tranſgreſſores legum irritantium actum in re graui grauiores pœnæ proponuntur.

Secundò probatur, ex eo quod dicitur infra in eodẽ capite ibi, *quicunque vero recepti fuerint contra ſupradictam formã approuandi referuntur correctori generali, & ibi poſt modum approbetur, & eorum receptio acceptetur, & confirmetur*. Ex quibus verbis colligitur, quod generalis, & alij patres poſſunt approbare profeſſionem fratrum qui ante decimum octauũ inceptũ fuerint profeſſi. Quod minimè præfati patres efficere potuiſſent, ſi prædictorum receptio, & profeſſio eſſet irrita, & nulla, & ad eam ratificandam eſſet tempus duodecim annorum expectandum.

Probatur deinde ex præfatis verbis ibi acceptetur & confirmetur, non enim ait correctorium, quod ratificetur, ratificare enim eſt inualidum, & irritum ratum facere, acceptare autem, & confirmare eſt illius quod de ſe valet confirmationem a ſuperiore accipere.

Nec contra hoc obſtat conſtitutio generalis (ſi qua facta fuit in præfato ordine) quæ declarauit huiuſmodi profeſſiones factas ante decimum octauum annum eſſe nullas. Reſpondeo enim omnia capitula generalia eſſe inferiora Papa, & non poſſe aliquid ſtatuere contra definiens antiquius quatuordecim annos tantum ſufficere ad hoc vt viri ad religionem & profeſſionem admittantur, nec contra ius nouum Concilii Tridentini decimum ſextum annum completum deſiderans. Nec obſtat præfatum ſtatutum eſſe auctoritate Papæ factum dando Papæ facultatem prælatis, vt faciant ſtatuta. Papa enim cõfirmat præfata, & ſimilia ſtatuta quatenus ſunt licita & honeſta, & non ſunt contra ſacros Canones, & ſic ad nulla capitula generalia etiam auctoritate Papæ facta pertinet poteſtas irritandi profeſſionem alicuius alias habilis ſecundum ius ad profitendum prout doctiſſimè concludit Nauarrus. d Quod a fortiori procedit ſi prædictum capitulum generale fuit factum poſt Concilium Tridentinum definiens ſufficere in quacunque religione annum decimum ſextum completum ad profitendum, nam plenitudo poteſtatis quam habet Papa ſupra ius difficilius extenditur ad conſtitutiones Concilii, quam ad alias prout dicitur in iure, e ibi *durum nimis exiſterit contra tam ſolemne Concilium &c.* Vnde dixit Baldus, f quod etiã ſi Papa diceret, *non obſtante quacunque lege*, non tollit legem Concilij, ſed ad ipſius correctionem ſpecialis requiritur derogatio quam doctrinam commendat Felinus. g

d Na. li. 3. conſ. 11 de reg. conſ. 5. nu. 8.

e c poſt tranſlationem inf. de renunc.

f Bal. in l. humanũ 3. not. C. de legib.

g Felin. in ca. cano. ſtatuta n. 28. de conſt.

Nec obſtat, quod in præfato capitulo generali interfuerint viri doctiſſimi, & grauiſſimi, & non eſt credendum huiuſmodi viros ſine ſolido fundamento tale ſtatutum edidiſſe, Reſpondetur enim potuiſſe dictos viros errare, vel maiorem partem eorum circa intellectum regulæ ipſorum etiam abſque peccato, quia error circa iuris humani intellectum non eſt ſemper culpabilis iuxta quandam Gloſſam h ab omnibus communiter receptam.

h Gl. in c. 1 v. de cætero de poſtu præla.

i Con Tri ſeſ. 25. de regu. c. 22.

Nec obſtat Concilium i Tridentinum quod innuit nolle præfatam regulam in dicto capite ſecundo derogare prout a parte affirmatiua adducitur, vt patet ex eius verbis ibi, *ſi qui vero regulares tam viri quam mulieres ſunt qui ſub arctiori regula, &c.* in præfatis enim verbis concedo noluiſſe Concilium derogare præfatum ſtatutum regulæ Minimorum in dicto capite ſecundo, & ſic vult Concilium, vt in præfato ordine non recipiantur ad profeſſionẽ niſi decimum octauum annum attingentes ſicut in præfato ſtatuto cauetur, ſed non vult, quod in decimo ſexto anno ætatis completo profeſſionem emittentes non ſint profeſſi ſiquidem prout explicatum eſt in ſuperioribus præfatum ſtatutum licet prohibeat non dari profeſſionem huiuſmodi, non tamen eam irritat, nec inualidat.

Ex quibus infertur, quod licet Concilium k Tridentinum determinet, vt habentes decimum ſextum ætatis annum completum finito anno probationis ſtatim admittantur ad profeſſionem, aut reiiciantur ab ordine, hoc tamen fallit in præfato ordine Minimorum in quo habentes decimum ſextum annum completum, finito anno probationis non poſſunt ſtatim ad profeſſionem admitti, ſed debet eorum profeſſio dilatari vſq; quo decimum octauum annum attingant prout in dicto capitulo ſecundo præcipitur, contrauenientes autem pœna appoſita in correctorio afficientur, & hoc noluit præfatum Concilium Tridentinum in relatis verbis immutare.

k Seſ. 25. de reg. c. 16.

QVÆSTIO XVIII.

De nouitijs, quoad indulgentias, & abſolutiones plenarias tempore nouitiatus, & tempore profeſſionis lucrandas.

DE hac quæſtione nihil in præſentiarum dicam, cum ſupra in ſecundo tomo in quæſtionibus l de indulgentiis multa dixerim, & in

l In 2. to. q. 4

a 1.to.q.10. in primo tomo in quæſtione a de Abb.tibus quantom ad poteſtatem abſoluendi aliqua adduxerim.

QVAESTIO XIX.

De obedientia in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *QVid & quotuplex ſit obedientia.*
2 *Vtrum ſubditus teneatur in omnibus actibus interioribus ſuperioribus obedire.*
3 *Vtrum in omnibus pertinentibus ad actus interiores teneatur ſubditus prælato ſuo obedire.*
4 *Vtrum prælato teneatur ſubditus obedire in re licita cum dubio an id prælatus præcipere poſſit.*
5 *Vtrum peccet mortaliter is qui ad præceptum ſuperioris facit id quod dubitat eſſe mortale certus tamen quod id non agendo non peccabit.*
6 *Vtrum quis teneatur obedire ſuperiori quando dubitat ſe peccare obediendo, & ſe etiam peccare non obediendo.*
7 *Vtrum prælati regulares poſſint in Hiſpaniis præcipere ſubditis, vt ad Indos pro conuerſione infidelium proficiſcantur.*
8 *Vtrum religioſi præcepto obedientiæ teneantur acceptare Epiſcopatum.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit obedientia.

REſpondeo dicendo, quod non inconuenit in vno materiali obiecto concurrere duas ſpeciales rationes ad quas duæ ſpeciales virtutes ordinantur ſicut miles defendendo Caſtrom Regis implet opus fortitudinis nō re fugiens mortis periculum propter bonum, & opus iuſtitiæ debitum ſeruitium domino ſuo reddens. Obedientia igitur eſt duplex. Primo enim ſumitur largo modo pro executione cuiuſcunque, quod poteſt cadere ſub præcepto ex quacunque intentione, & ſic eſt quædam virtus generalis, alio modo ſumitur propriè ſecundum, quod reſpicit intentionem formalem, rationemque præcepti, & ſic eſt virtus ſpeciale, id eſt habens formale obiectum ſpeciale, id eſt præceptum expreſſum vel tacitum cuiuſmodi eſt voluntas ſuperioris nota, & ſecundum D. Thomam *b* communiter receptum

b D.Tho.2.2. q.104.a.2. poteſt ſic definiri, obediētia eſt virtus moralis promptam reddens voluntatem ad implendum voluntatem præcipientis.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſubditus ſuis ſuperioribus teneatur in omnibus actibus interioribus obedire.

REſpondeo dicendo, quod ſecundum D. Thomam, *c* in pertinētibus ad interiorem motum

c D.Tho.2.2. q.104. voluntatis non tenetur homo homini obedire niſi per accidens quatenus, ſcilicet, interior motus colligitur ex exteriori, ſicut enim eccleſia non poteſt iudicare de interioribus motibus voluntatis, ita non poteſt præcipere hos interiores motus. Ait enim D.

d D.Tho.2.2. q.91.ar.4. Thomas, *d* de his poteſt homo legem facere de quibus poteſt iudicare, iudicium autem hominis non poteſt eſſe de interioribus motibus qui latent per ſe in conceptu animæ, ſed ſolū de exterioribus actibus qui apparent, & tamen ad perfectionem virtutis requiritur, quod in vtriuſque actibus homo rectus exiſtat, & ideo lex humana non potuit cohibere, & ordinare ſufficienter interiores actus, ſed neceſſarium fuit, quod ad hoc ſuperueniret lex diuina. Hæc Diu. Thomas, vnde ſecundum D. Thomam bene poſſunt prælati regulares legem ponere actibus interioribos ſubditorum quatenus ipſi actus interiores ſubſunt actibus exterioribus: vnde in quadam Clementina

e prohibetur monachis acceſſus ad curiam principis animo offendendi. In qua non prohibetur animus offendendi enim ſit actus interior, ſed prohibetur animus offendēdi, vt colligatur tali acceſſui, ita quod talem acceſſum prohibet ſub tali pæna non cuilibet, ſed habenti animum nocendi, vnde rectè prælati regolares poſſunt ſubditis ſub obedientia præcipere, vt quas celebrant miſſas pro eorum offerant intentione. In tali enim præcepto non imponitur ſubditis interior tantum animi motus, ſcilicet, applicatio medii valoris miſſæ, ſed præcipitur ipſe interior animi motus, vt colligatur actui exteriori miſſæ, & ſubditi in hoc prælatis non obedientes mortaliter peccabūt cum in re graui obedientia frangatur. e Clo. 1. de ſta. monac

ARTICVLVS III.

Vtrum in omnibus pertinentibus ad actus exteriores teneatur ſubditus prælato ſuo obedire.

REſpondeo dicendo, quod vt huic quæſtioni plenè ſatisfiat notandum eſt duplicem eſſe ſuperioritatem, prima eſt ſpiritualis, ſecunda temporalis, quæ temporalis diuiditur in politicam quæ verſatur circa regimen Reipublicæ, alia vero eſt temporalis œconomica quæ ad regimen propriæ domus, vel familiæ pertinet. Et obedientia limitatur ſecundum gradū ſuperioritatis ita quod ſuperiori obediendum eſt a ſubditis in his in quibus habent ſuperioritatem. Igitur ſuperioribus ſpiritualibus puta Papæ, Epiſcopo, & aliis prælatis eccleſiaſticis & regularibus obediendum eſt in ſpiritualibus neceſſariis vel pertinentibus ad ſalutem quæ ſpopondimus in baptiſmo ſecundum Diuum Thomam, *f* ſuperioribus verò politicis id eſt principibus in temporalibus ſpectātibus f D.Tho.in 2. d.44.
ad Rempublicam, ſuperiori verò œconomico id eſt patri in pertinentibus ad diſpoſitionem rei familiaris. Hæc omnia colliguntur ex his quæ traduntur a Doctoribus *g* cōmuniter. Vnde cum prælati regula- g Do. in c. cū quis de maio. & obedien. & in c. ſcandum 9.q.1. & in c. ſi Dom.2.q.3.
res habeant omnes ſupradictos ſuperioritatis gradus tenentur ſubditi, & ſubditæ in omnibus his obedire quibus ſi non obediant ex contemptu, & ſcienter, & ſine cauſa rationabili in re alicuius importantiæ arbitrio boni viri eſt mortale peccatum, quia contra iuſtitiam, cuius obedientia eſt pars, quod tamen ſecundum Diuum Thomam *h* fallit, ſi præciperetur h D.Tho.vbi ſupra.
aliquid contra præceptum Dei, ſiue in diſpendium ſalutis, aut contra præceptum ſuperioris id præcipientis, vel in his quæ ad eorum ſuperioritatem non pertinent, in quibus obedire non eſt neceſſarium niſi ratione ſcandali. Nec etiam tenetur ſubditus obedire prælato præcipienti aliquid quod ad regularem obſeruantiam non pertinet, vt ait Diuus Thomas *i* declaratur hoc exemplo. Corrigit ſubditus i D.Tho.2.2. q.104.ar.1.
fraternaliter prælatum, quia contra eum aliqua digna correctione audiuit, præcipit prælatus ſubdito, vt eū a quo hæc audiuit manifeſtet, non tenetur ſubditus prælato obedire. Hoc enim reuelari prælato non

non pertinet ad obſeruantiam regularem. Imo contra legem diuinam hoc reuelando faciet, ſi ipſi tanquam ſecretum naturale fuit cõmunicatum, aut ſi ex tali reuelatione aliquod præiudicium ipſi poteſt euenire. Et ſi ipſe prælatus inſtãdo iterum atque iterum id præceperit, & alius eius ſubditus vocibus communitatem conturbans dixerit contra prælatum ſe non poſſe tale præceptum imponere, poterit prelatus ipſi per obedientiam ſilentium imponere, quia ad obſeruantiam regularem maximè ſpectat, ne communitas vocibus contra prælatum conturbetur, dixi vocibus communitatem conturbans, nam ſi ſecreto humilitate debita prælatum correxerit, vt vexationem coo ſubditi ſui redimat, non peccabit mortaliter, licèt iterum, atque iterum, vt ſileat, præcipiatur.

Pro explicatione autem prædictorum nota, quod inobedientia contraria obedientiæ duobus modis ſumitur, primo formaliter quando verbi gratia, ſubditus non vult obedire ſuo prælato ſolum, quia vult illi ſubiectionem præſtare. Et hoc eſt peccatum mortale tam in rebus leuibus, quam in arduis, prout tenent Caietanus, *a* & Nauarrus cum communi. Hæc enim inobedientia includit quendam manifeſtum prælati præcipientis contemptum, quod ſemper peccatũ eſt mortale iuxta illud, qui vos ſpernit me ſpernit. Alia eſt inobedientia materialis, quæ contingit quando ſubditus obedientiæ præceptum non exequitur ira, moleſtia, ignauia, triſtitia, aut alia ſimili cauſa conturbatus non verò ex eo, quod nolit ſubiici prælato, aut eius iuſto præcepto, & tunc erit hæc inobedientia peccatum mortale, quando quod præcipitur fuerit aliquid arduum, & graue, ſi enim fuerit leue tantum erit peccatum veniale, vt idem met Caietanus, *b* affirmat. Vtrum autem prælati poſſint præcipere ſubditis, vt in tempore peſtis adminiſtrẽt infirmis epidemia laborantibus neceſſaria, eis ſeruiendo quæſtio grauis eſt, de qua in quæſtione de peſte infra latè dicemus.

a Caiet. v. in obedien. Nau. c. 23. nu. 34.

b Cai. vbi ſu.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Eccleſiæ, ſiue prælato teneatur ſubditus obedire quando certum eſt eſſe licitum id, quod præcipitur, dubium vero an prælatus ille, vel Eccleſia id ipſi præcipere poſſit.

Reſpondeo dicendo primo, quod vtique tenemur tunc obedire, niſi inde nobis, vel alteri periculum, aut notabile præiudicium ſpirituale, aut tẽporale in perſona, rebus, vel honore immineat. Exẽpli gratia prælatus mihi præcipit ſtudere, aut comedere carnes die, quo ex deuotione volebam ieiunare cum non ſit alias dies ieiunij obligatorius, quod conſtat eſſe licitum, tamen ego dubito vtrum prælatus habeat ius ad id præcipiendum, & vtrum ego illi tenear obedire. In hoc qualicumque dubio illud ſit practicum, aut ſpeculatiuum, rationabile, aut irrationabile dico, quod tenemur obedire, niſi inde periculum aut præiudicium immineat.

Prima pars propoſitionis probatur, nam propter dubium ſubditi ſuperior non perdit ius ſuum, quod alias habet ſuper ea re. Nunc autem ſi ſubditus non dubitaret teneretur obedire, ergo etiam ſi dubitet præſertim, quia cum obedientia ſit perfectiſſima virtus, non tenetur prælatus reddere rationẽ omnium ſuorum præceptorum maximè vbi conſtat id quod præcipitur eſſe licitum ſubdito, & non conſtat prælatum iniuſtè præcipere, tum quia non expedit ſubditis omnia ſcire, tum quia Reſpublica, & ordo Hierarchicus ſaluſque communis deperiret, ſi ſtandum eſſet ſenſui ſubditorum, ſi operibus etiam de omnibus a prælatis ratio reddenda eſſet. Probatur deinde, quia æger tenetur obedire medico corporali tam in his quæ ſecundum iudicium medici ſunt neceſſaria ad ſalutem conſequendam, quam etiam in his quæ apud doctores ſub dubio cadunt an ſint neceſſaria, dummodo conſtet ea infirmo nocere non poſſe: ergo ſimiliter obediendum eſt ſpirituali medico, id eſt ſuperiori non ſolum in his quæ ſcimus neceſſaria eſſe ad regimen ciuile, vel ſpiritoale, ſed etiam in dubiis ſupradictis. Conſequentia patet ex hoc, quod nõ minus tenetur quiſque obſeruare debitum regimen ciuile, vel ſpirituale ad ſalutem ſpiritualem quam æger ad ſanitatem corporalem, antecedens autem inde liquet, quod iure naturali tenetur quiſque efficaciter procurare, vt commodè poſſit ſuam vitam conſeruare, quod non poteſt effici ſine executione eorũ quæ ſcit aut dubitat eſſe neceſſaria quantum commodè poteſt. Nec prædictis obſtat, nam ſi dubium eſt an hoc cadat ſub poteſtate ſuperioris ad id præcipiendum, ergo etiam dubium eſt an id cadat ſub obedientia inferioris, aut ſub obligatione ſubditi ad obediendum, quia hæc ſunt correlatiua, quæ eodem modo ſe habent, & altero poſito ponitur & alterum. Nam reſpondetur, quod correlatiua ſolum ſe habent eodem modo quoad eſſe, & non eſſe, non tamen quoad modum, & conditionem eſſendi. Stat enim prælatum culpabiliter præcipere, & ſubditum laudabiliter obedire, ita in propoſito ſtat dubium de poteſtate prælati præcipientis cum certitudine obligationis obediẽdi in ſubdito, vnde nunquam dictum eſt, quod quando eſt dubium, quod tale quid cadit ſub obedientia, tunc certum eſt, quod eſt obediendum, ſed quod quando eſt dubium an prælatus id poſſit præcipere, tunc certum eſt, quod eſt obediendum, aut quod cadit ſub obedientia, & in hoc nulla eſt contradictio, valdè enim differt hoc ab alio, ita, reſpondet Corduba. *c*

Dixi in concluſione niſi inde nobis vel alteri periculum ſpirituale, vel temporale in perſona, rebus, honore immineat, tunc enim in tali dubio non eſt obediendũ quouſq; de illo ſubditus ſufficienter edoctus ſit, vel de abſentia talis periculi, vel præiudicij, & ratio huius eſt, quia nullus ſe poteſt alicui ſuperiori obligare, neq; ei obedire tenetur in præiudicium tertij neq; cum periculo ſpirituali cuiuſcunque etiam ſui ipſius, Nec regulariter ius diuinũ vel humanum neque ipſe homo per votum obedientiæ intendit obligare, vel obligari ad valdè difficilia vltra cõmunem aliorum ſui ſtatus obligationem, niſi ſpecialiter aliquo iure vel voto aliqui ad ea obligentur. Quod dico propter aliquos religioſos præcipuè fratres Minores, qui ex vi voti regulæ ſuæ etiam in multis difficillimis prælatis ſuis obedire tenentur, neque in hoc præiudicium allegare poſſunt contra prælatũ vtentem iure ſuo, regulariter autem in valdè difficilibus nullus obedire tenetur etiam ſi in ſe alias licita ſint, puta ieiunare quotidie in pane, & aqua ſine vlla alia cauſa rationabili ad id videlicet, niſi in vim pœnitentiæ pro aliqua graui culpa. Et ſupra dicta ſunt vera quamuis ſuperior ſit in poſſeſſione ſubditorum abſoluè prout ait Soto, *d* inſuper probatur, quia dubitãtes aliquem eſſe excommunicatum de quo cõſtabat fuiſſe nominatim excommunicatum tenentur illum euitare donec per literas, vel aliàs conſtet eſſe abſolutum prout in iure *e* habetur, quod etiã antequam conſtet illum aliquando fuiſſe excommunicatum in dubio vitandum ſit conſtat ex hoc, quia ſi publica fama eſt aliquem verberaſſe clericum, tunc neque Epiſcopus neque alius debet illi communicare, donec ad arbitrium Epiſcopi ſe purgauerit, vel ad cau-

c Cord. lib. 3. qq. de conſcie. quæſt. 6.

d Sot. de tegend. ſecret. memb. 3. q. 2. col. 4.

e Ca. ſicut nobis de ſen. exc.

Digitized by Google

telam fuerit abſolutus, vt habetur in iure, *a* & determinat Panormitanus, conſtat autem tunc famam non facere plenam probationem, neque certitudinem: ergo in tali dubio tenemur obediendo legi illum excommunicatum euitare. Quod tamen intelligitur dummodo prædicta vitatio fieri poſſit ſine eius, aut alterius præiudicio in caſu præfati dubij, prout ex ſententia Innocentij aduertit Corduba. *b*

a C. cum de fidel. vbi Panorm. de ſen. rem excom.

b Cor. vbi ſu.

Ex his ſequitur, quod quando prælatus mihi præcipit reuelare ſecretum crimen proximi iã ſufficienter emendati, nec ex hoc crimine imminet iam periculum alicui, ego autem dubito probabiliter, quod ille prælatus id præcipere poſſit, puta quia dubitat, aut credit quod non habet alios teſtes ad illum iudicialiter puniendum, & huiuſmodi, vt id iure præcipere poſſit, tum quia inde periculum honoris illius imminet, non teneor obedire reuelando, etiam ſi ſub excommunicatione latæ ſententiæ id præcipiat, niſi ipſe prælatus me ſufficienter certificet, vel niſi conſtet, vel conſtare mihi debeat de prædicto dubio, vt ſciam quomodo id præcipere poteſt, quia ſcilicet, habet alios teſtes, aut quia me legitimè, & non maligne neque contra ius in teſtem adductum cogit teſtimonium ferre veritati, aut quia niſi reueletur imminet damnum vel periculum maius alicui ita Corduba. *c*

c Cor. vbi ſu.

ARTICVLVS V.

Vtrum peccet mortaliter is qui ad præceptum ſuperioris agit, quod ſcit vel valdè dubitat eſſe mortale, ſi certus eſt, quod id non agendo aut non obediendo non peccabit.

RESpondeo dicendo, quod vt huius articuli dubitatio clarius pateat exemplum eſt apponendum, puta ſi in religione fratrum Minorum regularis obſeruantiæ prælatus ſubdito præcipiat accipere pecuniam in caſu quo rationabiliter ſubditus dubitat ſe peccare mortaliter ſic accipiendo, quia verbi gratia in eo prælatus ille diſpenſare non poteſt, & videtur, quod peccet. Quod primo probatur, quia ad nullius hominis præceptum licet alicui ſe exponere periculo, aut dubio peccati mortalis ſine cauſa rationabili vrgente, ſed in caſu præſenti ſubditus exponit ſe tali periculo, ſi obediat ſine cauſa vrgente cum certus ſit ſe non peccare obediendo. Quod confirmatur ex illo Pauli *d* omne quod non eſt ex fide peccatum eſt. Dixi, quia in eo prælatus diſpenſare non poteſt, nam ſi prælatus diſpenſare poteſt tenetur vtique ſubditus obedire credens prælatum in eo caſu ſuam diſpenſatiuam interponere authoritatem. Dixi, quod ſine cauſa vrgente non licet tali periculo ſe exponere, nam ſi aliũde vrget cauſa rationabilis, puta æquale, aut maius periculum mortale ſi non obediat iam non eſſet peccatum mortale illi æquali, aut minori periculo ſe exponere, quod probatur ex his quę latè, & doctiſſimè more ſolito tradit Corduba *e* dicens, quod quando quis æquè aut valde dubitat de vtraque parte, quod ſcilicet, eſt ſibi illicitum agere, & omittere tale quid, ita quod quocumque ſe vertat eſt ei probabile dubium de peccato, modo ſit dubium abſolutum modo reſpectiuum tunc, quod certius, & grauius eſt, vel apparet malum imminens cæteris paribus euitandum eſt, & oppoſitum eligendum, alioquin ſine cauſa rationabili homo exponeret ſe periculo maioris mali ſiue detrimenti ſpiritualis, id quod eſt contra rectam rationem, & charitatem. Et hæc eſt expreſſa doctrina Ariſtotelis, *f* & in ſacris Canonibus approbata, quod in ſequenti articulo clarius explanabitur.

d Ad Ro. 14.

e Cor. libr. 3. qq. q. 7. art. 2. propoſit.

f Ariſto. problo. 1. 2. 15. p. 26. & 2. etic. c. 9 capi. duo mala c. nerui. d. 13.

ARTICVLVS VI.

Vtrum quis teneatur obedire ſuperiori, quando dubitat de vtraque parte contradictionis, videlicet quando dubitat ſe peccare obediendo, & ſe etiam peccare non obediendo.

RESpondeo dicendo, quod ſubditus regulariter tenetur obedire formando conſcientiam, quod ſic obediendo non peccat, idque eſt verum cæteris paribus, videlicet ſtante vtrinque æqua probabilitate ſimul, & æqua vel quaſi æqoali grauitate periculi, vel peccati, in cuius alterum neceſſariò incidẽdum eſt, hæc propoſito eſt receptior quam contraria, & eam tenet expreſſe Diuus Bonauentura *g* D. Thom. Gofredo, Raymundus, & alij plures, vt etiam refert Syluester & Angelus, quod ſcilicet, quoties ſubditus facta ſufficienti inquiſitione certificari non poteſt tenetur obedire, & formata bona conſcientia obediendo excuſatur per ignorantiam inuincibilem. Et probatur inſuper, nam qui ſe exponit maiori periculo peccati mortalis peccat mortaliter, ſed qui in prædicto dubio in quo de mortali non conſtat iudicio, & præcepto ſuperioris exponit ſe maiori periculo quam ſi non obediret regulariter loquendo cæteris paribus, conſequentia patet cum maiore cum ex duobus malis minus ſit eligendum, minor autem in qua eſt difficultàs, & opinionum varietas probatur, nam in dubiis ſubditi tenentur ſtare ſententiis, & præceptis ſuperiorum dummodo non conſtet valdè probabiliter eos errare, ex ignorantia temeritate aut paſſione, vel malitia: quod inde patet, quia propter dubium ſubditi prælatus non perdit ius ſuæ ſuperioritatis ad præcipiendum, ſicut antè illud dubium habebat, alioquin poteſtas ſuperiorum penderet ab ignorantia, vel capitoſo ſenſu, aut ex alia diſpoſitione etiam culpabili ſubditorum, ſed ſi ſubditus non dubitaret, ſed ſentiret cum ipſo prælato, certè teneretur ei obedire, ergo, & dubitans tenetur in eadem ſimiliter obedire. Probatur deinde ex quodam oraculo *h* diuino, vbi dicitur, ſi difficile, & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris, &c. venies ad ſacerdotes leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit in illo tempore, quæreſque ab eis qui iudicabunt tibi iudicii veritatem, & facies quæcumque dixerint qui præſunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint iuxta legem eius ſequerisque ſententiam eorum, nõ declinabis ad dexteram neque ad ſiniſtram. Et ſic dicitur in quadam decretali, *i* quod definitionibus eccleſiæ in dubiis ſtandum eſt, & ita hanc partem tenet Gerſon. *k* Et quoad nos fratres Minores habetur decretum authoritate apoſtolica conſidam capituli generalis. vt patet in epiſtola *l* S. Bernardi hoc modo. *Item declaratur, quod in omnibus dubys quæ nõ poſſunt indubitanter declarari ſubditi tenentur ſtare iudicio ſuperiorum, & obedire.* *m* Habemus etiam circa hoc quoddam Leonis Decimi indultum, *quo conceſſit, & commiſit de plenitudine ſua poteſtatis, quod in dubiys, & ſcrupulis conſcientias ſubditorum tangentibus miniſter generalis, vel prouincialis, & cuſtodes cum conſilio aliquorum patrum ſi res magnæ importantiæ fuerint, poſſint authoritate ſua ſanctitatis determinare in huiuſmodi, ac eorum determinationi ſubditi cum ſecura conſcientia debeant, & poſſint ſtare.*

g D. Bona. in 2 d. 39 ar. 1. q 3 D Th. & Palu. in 4 d. 19 q 4. Syl §. conſequen. & d. obed. q. 1.

h Deu 17.

i C. a nobis ... [illegible]

k Gerſ. ... de vita ſpirit. ... lect. 8.

l Art. 7.

m Sup. fo 59.

Dixi

Dixi, idque regulariter eſt verum cæteris paribus, quia ſi id quod præcipitur conſtat probabiliter eſſe grauius malum probabiliter, aut valdè ſcandaloſum ſiue nociuum proximo aut reipublicæ, quod probabiliter immineт ex tali obedieotia, inobidientia quoque probabiliter, imò etiam ſi probabilius videatur eſſe malum, ſed non tam graue, tunc cauendum eſt illud grauius malum, & non eſt obediendum, eligenda enim eſt inobèdientia quę aliquando probabilius videtur eſſe venialis, vt euitetur, quod minus probabiliter apparet eſſe mortale peccatum ſi obediatur, Ita reſoluit Corduba. *a*

a Cord. lib. 3. qq. q. 8.

ARTICVLVS VII.

Vtrum prælati regulares poſſint in Hiſpania præcipere ſubditis, vt ad Indos pro conuerſione infidelium proficiſcantur.

REſpondeo dicẽdo videri, quod religioſi particulares oon tenentur tranſnatare mare ad remotos Indos conuertendos quamuis ſubſit ſpes eorum conuerſionis, nam cura conoerſionis orbis magis principaliter ſpectat ad Papam, cæteroſque prælatos ſuccedentes Apoſtolis, ideſt Epiſcopos quibus præcipuè incumbit munus prædicandi Euangelium, adeo hoc eſt verum, vt teneat Soto, *b* quod quia ſubditum religioſum extorrem à ſuo regno oaturali vbi ſuſcepit habitum tam longum mare traſnatare, & inter gentes barbaras commorari res moleſtiſſima eſt nimis, & difficilis, & non magno periculo etiam ſpirituali vacans; ideo ad huiuſmodi iter capeſſeodum non poſſunt ſubditi obligari, quod probatur: nam ſi prælatus mihi præciperet longum iter, aut rem difficilem dubiumque eſſet mihi ius præcipiendi non teneter ſtatim parere. Quod confirmatur ex doctrina D. *c* Thomæ elicita ex quodam Canooe *d* ex qoo colligitur, quod ingenuus, qui ignoranter cõtraxit cũ ſerua in dubio an ſit ſerua etiam ad præceptum Eccleſiæ noo tenetur ei reddere debitum. Quia ſi affectu maritali datur, quia aliter debitum non poteſt dari licitè præiudicium ſibi parat eo quod inuitus conſummat matrimontum cum ſerua, ecce quomodo oemo conſtringitor parere in re dubia cum graui ſuo detrimento, quamuis opus, quod præcipitur ſit tutum. Et ita hanc ooſtram ſententiam ait frater Ludouicus *e* Lopez confirmat vſus vſque, huc in religione prædicatorum vbi oullus hacteous (quẽ ipſe ſciat) miſſus eſt ad Indos præcepto aſtrictus niſi prius conſentiat, & in noſtra religione Minorum id vtique video ſeruari, & ſic in conſtitutione generali Tolletana, *f* dicitur in hunc modum.

b Soto de reg. ſec. membr. 5. q. 2. conc. 1.

c D. Th. in 4. d. 36.

d 29. q. 2. ſi quis ingenuus.

e Lud. c. 6. de obligat. erga ſproxi. pa. 149.

f Ord. Tolet. fol. 8 a. pa. 2.

Et cum ſecundum regulam non ſint cogendi fratres, vt vadant ad commorandum inter infideles præcipitur, vt nullus frater cogatur ad Indos ire, &c. Confirmat quoque hanc ſententiam nouus modus vouendi deuotæ Societatis Ieſu frattum qui has ſibi ſimiles lõginquas peregrinationes valdeque difficiles ſibi iniungeodas à prælatis ſubdituros profitentur nec refutaturos eas, quaſi inſiouaotes per hoc, quod ſi eas nõ ſpecialiter vouiſſent quaſi nimis difficiles eas recuſare potuiſſent.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum religioſi præcepto obedientiæ teneantur acceptare Epiſcopatum, & curam animarum ſuſcipere.

REſpondeo dicendo, quod licet pro vtraque parte multa adduci poſſint prælati tamen nõ poſſint per obedientiam indicere ſuis ſubditis regularibus, vt accepꝛent Epiſcopatum: eſt enim commune axioma D. Bernardi, quod votum meum non adaugeat prælatus, & in promotione ad Epiſcopatum valdè augetur votum religioſorum cum ad altioris obligationem perfectionis promoueantur, & extra ordinem religioſus inuitus trahãtur, quod ex dictis in ſecundo *g* tomo ſupra clarius patebit, vbi probauimus quomodo liceat religioſis deſiderare Epiſcopatum. Verum eſt tamen quod præfati religioſi poſſunt compelli tranſnatare ad Indos, & acceptare Epiſcopatum, ſi à Summo Pontifice præcipiantur, cum Summo Pontifici incumbat cura vniuerſalis boni communis.

g 2. 10. 10. 51

QVÆSTIO XX.

De oblationibus in duos articulos, diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum Epiſcopi poſſint ſibi aut ſuis clericis applicare, quæ religioſis in ſuis Eccleſijs offerũtur.*

2 *Vtrum conducentius ſit, & ad diuinum cultum accommodatius bona ad conficienda celebranda diuina ſacrificia, & oblationes elargiri, vel potius in egenorum ſubſidia illa diuidere.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Epiſcopi poſſint ſibi aut ſuis clericis applicare quæ religioſis in ſuis Eccleſijs offeruntur.

REſpondeo dicendo, quod Epiſcopi, & alij Eccleſiarum prælati non poſſunt clericis ſuis applicare nec ſibi oblationes, quę fiunt religioſis in ſuis Eccleſijs regularibus ita tenet Panormitanus, *h* *Et Bonifacius IX. conceſſit fratribus ordinis prædicatorum prohibendo ne ſcilicet prælati Eccleſiarum, aut alij quicumque eos impediant quominus miſſas, & alia diuina officia in Eccleſijs ſuis quotidie celebrare, ac oblationes in miſſis ipſis & alias ad eorum altaria prouenientes liberè, & integraliter recipere, & eorum vſum iuxta morem dicti ordinis conuertere poſſint ſub excommunicatione ipſo facto in contrarium facientes,* Ita habetur io ordinis ſupplemento. *i*

h Pan in c. 1. de ſtat. mona.

i Suppl f 118 confeſſ 137.

ARTICVLVS II.

Vtrum conducentius ſit, & ad diuinum cultum accommodatius bona ad conficienda celebrandaque diuina ſacrificia, & oblationes elargiri, vel potius in egenorum ſubſidia illa diuidere.

REſpondeo dicendo, qood vt hæc difficultas magis pateat eſt aduertendũ, quod vniuſcuiuſque virtutis opus è duobus præcipue inter alia æſtimari poteſt, quaotum ad ſuam perfectionem, ſcilicet, ex obiecto à quo ſuam ſpeciem ſortitur, & ex neceſſitate cui charitas ſemper ſuccurrere ſatagit, ſi ad primã duntaxat rationem reſpiciamus, certum eſt ſacras oblationes, atque ſacrificia reliquis eleemoſynis longe præſtare. Eſt enim religio quæ Dei reuerentiam

pro

Digitized by Google

pro obiecto habet non modo miſericordia, verum, & vniuerſis aliis moralibus, vt potè quæ non niſi erga proximos verſatur excellentior virtus, vt docet D. Thom. *a* Et ſecundum iſtam rationem Chriſtus apud Matthæum, *b* officium, & cauſam Magdalenæ, quę ipſum diſpendio pretioſiſſimi vnguenti vnxerat aduerſus indignantes diſcipulos qui opus miſericordiæ pluris faciebant defendit dicens. *Quid moleſti eſtis huic mulieri, opus enim bonum operata eſt in me. Nam ſemper pauperes habebitis vobiſcum, me autem non ſemper habebitis, mittens enim hæc vnguentum hoc in corpus meum ad ſepeliendum me fecit.* Quaſi diceret. Quare mulieri huic iniuſtè exhibetis negotiũ, quare aduerſus illam ſine cauſa veſtrum quidam indignantur, & obmurmurant. Opus enim in reuerentiam ipſius Dei exhibitum religione ſua anteferendum eſt miſericordiæ de qua vos loquimini. Non condemnat Dominus miſericordiam in pauperes, quin potius illam maximè commendat dicens, *pauperes ſemper habebitis vobiſcum*, ſed quod facit eſt oſtendere, quod actus ille religionis, quo non ſolum diuinitatis maieſtatem, atque immortalitatem pretioſo illo incorruptibilique vnguento confeſſa eſt, ſed etiam incorruptionem humanitatis præſignauit longè præſtantius eſſe quacunque eleemoſyna. Si autem conſideremus operis perfectionem ex neceſſitate, ſic etiam eſt certiſſimũ, quod neceſſitatis pondus, vnde virtus, & præcipuè miſericordia incrementa ſuſcipit aliquando poteſt efficere, vt ad diuinum cultum ſit multo conferentius, atque optatius ope[m] ferre miſeris quam oblationes, & ſacrificia facere. Et ratio eſt nam ſacrificia, & oblationes nun[quam] [in] Dei vtilitatem, qui bonorum noſtrorum non eget [ſe]d in eius dumtaxat honorem, & gloriam, & ad noſtram deuotionem exercitandam celebrantur, & of[feruntur]: tanta eſt autem Deo hominum cura, vt [h]ominum vtilitatem ſæpè ſæpius pluris ad ſui charitatem, ac ſubinde gloriam æſtiment quam reliqua ſa[crificia]. His & aliis tenet hanc partem Arago. *c* qui [v]ideo hanc latè probaſſe partem, quia ſunt mul[ti qui] [f]alſo exiſtimant maius ſe obſequium Deo præ[ſtare] [m]axime, cum ab hac luce recedunt ſi omnia [bo]na ſua in ampliſſimum miſſarum numerum, & ca[pell]as expendant, quam ſi illa pauperibus diſtri[bua]nt. Cum tamen verum ſit, quod quamuis in [Ecl]eſiæ ortu illa eſſent valdè neceſſaria, & vbi mo[do] deſunt ſint etiam conſulenda, tamen vbi diuinus cultus ſatis eſt celebris multo erit conſultius egenorum calamitates leuare ideo Chriſtus Dominus in Euangelio crebrius nos huius miſericordiæ admonitos eſſe voluit, quã vt eleemoſynas in ſacrificia conuerteremus. Imo apud *Matthæum*, *d* obiurgans Phariſæos quia hoc ita non intellexerint dixit illis. *Euntes autem diſcite quid eſt miſericordiam volo, & non ſacrificium.* Videre religioni penſatis circunſtantiis loci, & temporis, & neceſſitatem videant quid circa hoc debeant conſulti reſpondere, qui aduertere debent prout ait D. Th. *e* quod monachi ſiue alii religioſi poſſunt oblationes recipere tripliciter, vno modo ſicut pauperes per diſpenſationem ſacerdotum, vel ordinatione Eccleſiæ, alio modo ſi ſint miniſtri altaris, tunc enim poſſunt accipere oblationes ſponte oblatas. Tertio modo ſi parochiæ ſint eorum, & tunc ex debito poſſunt accipere oblationes tanquam Eccleſiæ rectores. Vide circa hanc materiam oblationum in primo tomo. *f*

a D. Tho. 2. 2. q. 81. ar. 6.
b Matth. 26.
c [illegible]
d [illegible]
e [D. Th]o. 2. 2. q. [1]86. ar. 2.
f 1. 10. q. 39.

QVAESTIO XXI.

De oblatis in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrum oblati ſint verè religioſi.*
2 *Vtrum oblati poſſint tranſire ad arctiorem religionem petita licentia, & non obtenta.*
3 *Vtrum oblati religionum poſſint abſolui ab eorum prælatis, an ab Epiſcopis.*
4 *Vtrum conuerſi, & oblati Eccleſiarum ſecularium, & regularium gaudeant priuilegio Canonis, ſiquis ſuadente.*

ARTICVLVS I.

Vtrum oblati ſint verè religioſi.

Reſpondeo dicendũ, quod monachus conuerſus vel oblatus etiam planè, & perpetuo valdè differunt, vt colligitur ex multis decretalibus *g* & tradit Dominicus Frãcus, monachus enim, & monacha dicuntur, qui vel quæ profitẽtur regulam poſt ſuſceptum habitum regularem, vt ſeruiant in choro, conuerſus verò, qui ſuſcipit habitum religionis, & profitetur regulam, vt ſeruiat extra chorum oblatus vero qui ſe, & ſua perpetuũ donat, ſed nõ profitetur, neque ſuſcipit habitum ordinis, quod ſatis exprimit Panormitanus, *h* & paulo clarius Felin. iunctus his, quæ dicit Calderin. ab eodem relatus quatenus relatis multis modis ſe offerendi monaſterio concludit, quod ex nulla obligatione efficitur quis monachus profeſſus niſi præſtet obedientiam monachalem. Quod etiam dixerat Innocẽtius, *i* ac oblati, & oblatæ non ſuſcipiunt habitum monachalem, neque promittũt obedientiam monachalẽ, ſecundum regulam a Sede Apoſtolica approbatam, vt regula religionis, & ſic non ſunt religioſi vel religioſæ. Dixi niſi præſtent obedientiam monachalem, non enim per omnem obedientiam quis efficitur regularis, quia etiam Canonici ſeculares præſtant obedientiam iuxta quandam decretalem *K* & omnes etiam principes dant Epiſcopis obedientiam, vt in alia dicitur decretali, *l* & etiam regna omnia ſecularia ſuis regibus præſtant obedientiam, vt D. Petrus *m* & D. Paulus *n* aſſerũt, & imperator Papæ, vt dicitur in quadam Clementina. *o* Nec propter hoc efficiuntur regulares, & monachi, & ita benè dicit Innocentius ibi receptus ab omnibus, quod non fit quis religioſus per omnem obedientiam, ſed per monachalem tantum, hoc eſt per illam quæ fit alicui potenti recipere profeſſionem regularem ſecundum regulam aliquam alicuius religionis approbatæ a Sede Apoſtolica, quæ non ſunt niſi quatuor aut quinque, vt inter alios teſtatur D. Antoninus. *p*

Ex his infertur, quod ſiquis dixerit, ego me dono & offero in oblatum monaſterio S. Benedicti vouendo obedientiam paupertatem, & caſtitatẽ Deo eiuſque Abbati, non tamen profiteor regulam ordinis, nec me obligo ad ceremonias, & obſeruantias eius non eſt religioſus præſertim ſi dictam profeſſionem fecit non mutato habitu, neque accepto habitu regulari excepto ſcapulari paruo in ſignum oblationis. Ita Nauarrus in quodam conſilio *q* qui ait, quod nõ meminit illum textum, neque gloſſam, neque aliquẽ ordinarium authorem qui de oblato monacho tria eſſentialia vota emittente loquatur. Syluester, *r* autem ſignificat Panormitanum talem appellare plenẽ obla-

g Cle. 1. de decim. iuncta gl. c. vt lex continentia & glo. 17 q. 1. Francus in ca. omnes ex eo §. 1. de elect. l. 6.
h Pan. in c. nõ eſt de regu. & in ca. tuas de teſti. Dec. in c. Eccl. nõ. 6 de conſt. Fel. in c. in præſentiam, 4 de probat.
i Innoc. in ca. conſuluit qui cler. vel vou.
K ca. ij qui de maior. & obedient.
l Cap. omnes eod. tit.
m 1. Can. 2. c.
n Ad Ro. 13.
o Cle. 1 de iureiurando.
p Anto. 3. p. c. 1. §. 3. ti. 16.
q Na. li. 3. conſi. tit. de reg. cõſil. 49.
r Syl. v. oblat.

Digitized by Google

oblatum. Denique probat Nauar. tale non eſſe profeſſum religioſum, qui actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, vt dicitur in iure. *a* Et ex verbis in prædicta oblatione factis videtur colligi eum qui dixit illa verba non habuiſſe animum ſe faciendi monachum, neque profitendi regulam, neque obſeruantias eius.

a l. non omnis ff. de reb. cred. c fin. de prab.

Nec obſtat, quod emiſit tria vota eſſentialia in manu prælati potentis eum aggregare religioni approbatæ a Sede Apoſtolica. Nam reſpondetur ex ſupradictis, quod hoc non ſufficit cum ſit neceſſarium quod illa promittantur ſecundum obedientiam regularem, & habitum regularem recipiendo. Præterea conſtat ex relatione in principio appoſita hunc non habuiſſe animum faciendi ſe monachum. Quantum autem ad oblatos ordinis ſancti Benedicti vide quæ habes infra in quæſtione prima de voto.

ARTICVLVS II.

Vtrum oblati in aliqua religione poſſint tranſire ad arctiorem religionem petita licentia, & non obtenta iuxta capit. Licet. de regulaſibus.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum aliquos iſti non poſſunt tranſire ad arctiorem religionem & ita tenuit Gloſſa, *b* quam dicit ſingularem Abbas *c* oblati enim & conuerſi aſtringuntur monaſterio. Quod Abbas dicit ſingulariter notandum, & tradit Ioannes Lupus. *d*

Sed aduertit Gregorius *e* Lopez, quod Gloſſa illa loquitur de conuerſis, & oblatis Eccleſiæ ſæculari non regulari monaſterio, & ita refert Archidiacon. *f* alios voluiſſe, quod iſti poſſunt tranſire ad religionem arctiorem, & ita magis inclinat in hanc partem quam ego exiſtimo ſequendam: nam licet conuerſi, & oblati operibus ſeruilibus deputentur, non tamen ipſi ſunt ſerui, & ſimiliter, non ita donant ſe, & ſunt oblati, vt monaſterij efficiantur ſerui ita, vt non poſſint ad perfectiorem frugem anhelare.

b Gl. in ca. lex continentia. 27. q. 1.
c Abb. in c. nõ eſt de regul. in 3. not.
d Lup. de libe. Eccleſ. 3. p. q. ſ. nu. 8. & 9.
e Greg. in l. 9. tit 7. p. 1. ver. religioſ.
f Archi. in d. c. non eſt.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum oblati monaſteriorum poſſint abſolui ab eorum prælatis, an ab Epiſcopis.

RESpondeo dicendo, quod conuerſi, & oblati quarumcunq; religionum poſſunt a prælatis illarum religionum abſolui argumento aliquarũ decretalium, *g* nam & tales conuerſi, & oblati ſunt priuilegiati ſicut Eccleſiaſticæ perſonæ. *Et Sixt. IIII. conceſſit quod oblati, & oblatæ ordinum fratrum Carmelitarum gaudeant priuilegijs, & gratijs dicti ordinis ſicut gaudere poſſunt mulieres Mantellatæ & Pinzocheræ ſub dicto ordine viuentes (quæ ſunt velut tertiarij Ordinis Minorũ) quibus conceſſum eſt poſſe gaudere omnibus priuilegijs fratrum*. Ita habetur in libro monumenta *h* ordinum. *Et idem Sixtus IV. conceſſit oblatis fratrum Ordinis Eremitarum S. Auguſtini omnia, & ſingula priuilegia, & indulta conceſſa fratribus, & ſororibus de pœnitentia, ac Mantellatis, & Pinzocheris ſub dicto regimine degentibus, & decreuit in eis locum habere perinde ac ſi pro eiſdem oblatis perſonis, & circa illas emanaſſent.* Ita habetur in eodem libro, *i* & quantum ad caſum articuli quæſtionis eſt quædã expreſſa conceſſio Eugenij IV. prout habetur in monumentis *K* ordinum expreſſe hoc concedens.

g c. nũ illorum & c. monachi de ſen. excom.
h In 1. imp. fo. 37. & in 2. fo. 180. conc. 427
i In 2. imp. fo. 249. conceſ. 623.
K In 2. impr. fo 61. & in 2. fol 94. conceſ. 85.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum conuerſi, & oblati Eccleſiarum ſæcularium, & regularium gaudeant priuilegio canonis ſi quis ſuadente.

RESpondeo dicendo, quod hanc quæſtionẽ mouet quædam Gloſſa, *l* & ait nõ videri illis tale priuilegium conceſſum, concludit tamẽ, quod ex eo quod tradidere ſe, & ſua diuino obſequio, ſiue in Eccleſia ſæculari, ſiue regulari iam cenſentur Eccleſiaſticæ perſonæ, & ex toto tranſlati ſunt in formam Eccleſiæ, & vnde habent immunitatem Eccleſiaſticam, & decretum *m* dicit, quod tantum ſunt duo genera Chriſtianorum vnum, quod dedicatum eſt diuino obſequio vt clerici, & conuerſi, aliud ſunt laici. Quidam tamen volunt dicere contrarium. Sed nos benigniorem partem ſequentes ſequimur partem affirmatiuã, vt eorum gaudeant priuilegio quorum vitam, & religionem aſſumunt, nam licet canon *n* ſi quis ſuadente ſolum diſponat de clerico, & monacho, at alij Cannones *o* ipſum extendunt ad conuerſos religionum. Gloſſa autem prædicta per identitatem rationis dicit idem de conuerſis, & oblatis eccleſiarum ſecularium, & idem tenent Ioãnes, *p* & Vincentius. At quia hæc opinio aliquas patitur difficultates ad diſtinctionem Hoſtienſis *q* recurrere oportet, vt clarius ipſa eluceſcat, ait enim, quod quãdo conuerſus remanet in domo ſua non gaudet prædicta immunitate, & ſic dicit intelligenda eſſe aliqua iura *r* de hac materia loquentia. ſi autem ſit conuerſus tradens ſe, & ſua, & tonſuratus incedens, Canonicas horas audiens, & honeſtè viuens, & ſimilia tunc gaudebit immunitate. Imo Capiſtranus, *ſ* aliter procedit dicens diſtinguẽdum eſſe inter conuerſos, & confratres, conuerſi enim propriè appellari ſolent hi qui ſe ſuaque diuinis dedicant obſequiis perpetuis temporibus obligando, & tales ait gaudere prædicta immunitate. Et de prædictis etiã facit diſtinctionem, aliqui enim ex his recipiunt habitum illorum cum quibus conuerſantur, & ad quorum vitam & regulam conuertuntur, & profeſſionem faciunt, obedientiam, paupertatem, & caſtitatem ſiue continentiam promittentes, & de his nulla eſt dubitatio, quod gaudeant dicto priuilegio, ſiquidem gaudent priuilegio regulari. Aliqui tamen prædictam profeſſionem non emittunt, ſed ſolum ſe voluntarie obligant ad prædicta, viuunt tamen honeſte habitum deferentes alicui de religionibus approbatis quomodolibet iam conceſſum, & dato, quod vxores habeant, ſeruant ordinem coniugalem viuentes ſub cura, & obedientia prælatorum illarum religionum, in quibus ſe & ſua diuinis obſequiis dicarunt, & de talibus etiam non eſt dubium, quod gaudeant priuilegio prædicto clericali ſicut acolyti, & clerici coniugati non bigami. Alij dicunt oblati qui ſunt confratres qui faciunt aliquas honeſtas congregationes in aliqua eccleſia & ibi ſaltem ſemel in menſe diſciplinam aſſumunt, & hi non ſunt perſonæ Eccleſię, cum neque mutent habitum, neque ſtatum, ſed in habitu ſæculari perſeuerent de quibus ait quendam Canonem *t* eſſe intelligendum. Circa oblatos vide plura in quæſtione *u* de familiaribus fratrum, & tabula. Verbo oblati, & verbo donati.

l Glo. in c. non eſt dubium de ſent. excom.
m c. duo ſunt 12. q. 1.
n 17 q. 4.
o Cap. parroc. c. ex tenore de ſent excom.
p Ioan. & Vincent in d. c. dilecta de maio. & obed.
q Hoſt in c. nõ eſt dubium de ſent. excom.
r c. vt lex continentia 27. q. 1. c. 4 §. de cõfratribus, & ca. quidam de penit.
ſ Capiſtr. de excom §. 13. eſt de conuerſis.
t 23. q. 4. c. Aſt ſi licet.
u 2. tom. q.

ARTICVLVS II.

Vtrum prælati regulares poſsint ordines minores conferre.

a Arch. in ca. nullus Epiſ. de temp. ord. li. 6.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum Archidiaconum, *a* & Petrum de Palude Epiſcopi, vel Abbates, & omnes presbyteri Cardinales poſſunt conferre ordines minores omnes. Et idem poſſunt Abbates exempti, & mitrati etiam quoad Laicos, in quos habent Eccleſiaſticam iuriſdictionem. Prout poſt alios tradit Syluester, *b* Et Abbas Ciſtercii, ac quatuor primi coabbates eius intra ſua monaſteria perſonis eiuſdem religionis omnes ordines conferre valeant, vt patet ex conceſſione Innocentii Papæ VIII. expedita, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadringẽteſimo octuageſimo nono, ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtercii. Circa hoc autem eſt decretum *c* Concilii Tridentini, in hunc modum, Abbatibus, aut aliis, quibuſcumque quantumuis exemptis, non liceat in poſterum intra fines alicuius diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, vel minores ordines conferre. Non obſtantibus, quibuſcumque priuilegiis, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus, etiam immemorialibus. Et hoc conforme eſt iuri *d* antiquo, quo poterat Abbas, tres ordines minores, ſcilicet tonſuram oſtiariatum, & lectoratum, in ſuo monaſterio tantum conferre, dummodo ſit ſacerdos, & manus impoſita ſit ei, ſecundum ordinem perficiendorum, hoc ipſum poterat Abbas, ſeu electus in Abbatem, ſi Epiſcopos differat eum benedicere, ex decretis in ſacris Canonibus, *e* non tamen eſt licitũ Abbatibus aliis, quam monaſteriorum ſuorum conuerſis, & qui ad illa conuolauerit ſcilicet, vt ibi conuertantur, & fiant monachi, in quos Eccleſiaſticam, & quaſi epiſcopalem iuriſdictionem obtinent, primam clericalem conferre tonſuram, niſi eis competat, ex priuilegio Apoſtolico, vt in quadam decretali *f* definitur, vbi Gloſſa, *g* ait quod poſſunt, etiam tales Abbates conferre, etiam ſuperiores ordines vſq; ad lectoratum incluſiue. Et iuxta hæc eſt intelligendum decretum Concilii Trid.

b Sylu. v. ordo 3. §. 4.

c Seſſ. 23. de reſidenti. prælat. cap. 10.

d c. cũ conting. de æta. & qua lit. quoniã 69. diſt.

e c. 1. de ſuppl. negl. prælat.

f c. a. Abba. de priuil. li. 6.

g Gloſ. v. tonſuram.

Circa hoc aduertendum eſt primo, quod ſi inuitatus fuerit Abbas ab alio Abbate ordinare monachos alterius monaſterii, poterit eos ordinibus minoribus inſignire, prout tenet Baptiſta *h* de Salis, alios allegans, quod intelligit Hoſtienſis, ſi monaſteriũ aliud, ad quod inuitatur, ſit exemptum, & quod ſi Abbas ordinet monachos alterius monaſterii, nõ inuitatus characterem, imprimat argumento cuiuſdam Canonis, *i* licet executionem non conferat ſecundum Archidiaconum. *K*

h Bapt. de Salut. v. Abbas in princ.

i 9. q. 2. ca. Lugdunenſis.

k Archid. in c. quoniam 69. diſtin.

Sed contra hoc adeſt nobis decretum Conc. Trid. ſuperius allegatum, ibi, *Cuicumque qui regularis ſubditus ſibi non ſit.* Quibus verbis innuitur, quod non poteſt dictus Abbas ordinare regulares non ſuos ſubditos, etiamſi ab Abbate eorum, ad id inuitetur, nec valet dicere, quod Concilium debet limitari, vt intelligatur, niſi ab alio Abbate inuitetur ſuos ſubditos ordinare, nam etiam poſſemus dicere, quod poſſet ordinare ſeculares, ſi ab eorũ Epiſcopo inuitetur, quod nec ius, neque conſuetudo, vt credo admittit.

Notandum eſt ſecundo, quod modo non poteſt Abbas ordinare nouitios, & eos, qui ad eius monaſterium conuolauerint, vt ibi conuertantur, & fiant monachi, licet enim hoc in quadam decretali *l* concedatur ipſi aduertit tamen Gloſſa, *m* ibi quod datur conſilium, quod hoc non fiat intra annum probationis, quia certum eſt, quod poſtea exire poſſet, & trãſferri, quæ præcauẽda eſt, argumento alterius decretalis, *n* & attento dicto decreto Conc. Trident. ibi, *Qui regularis ſubditus ſibi non ſit*, iam videtur id reuocatum cum nouitii non ſint proprii ſubditi regalis Abbatum, & ipſis ſolum concedatur licentia ad initiandos ſuos ſubditos regulares, & ita ex quadã conſtitutione Pii Quinti, hoc tradit Nauar. *o*

l D. c. Abbas.

m Gloſ. v. conuolauerint.

n ca. 1 de ſerm. non ord.

o Nau ca. 27. nu. 158.

ARTICVLVS III.

Vtrum religioſi ſocietatis poſsint ordinari ſine titulo beneficij, aut patrimonij.

p Conc ſeſ. 21. c. 2. de reform.

RESpondeo dicendo, quod *p* Concilium Triden. antiquorum Canonum decreta innouans ordinauit, vt nullus ordinetur, niſi ad titulum beneficii aut patrimonii. Et Sixtus Quintus Põtifex Maximus in quadam eius conſtitutione, de qua inſertus erit nobis ſermo ordinauit, vt nullus ordinetur, niſi cum ſufficienti patrimonio, aut beneficio, quam conſtitutionem quantum ad hoc ego in fine libri explicationis *q* cruciatæ intellexi, non loqui de regularibus, ſed tantum de Clericis regularib. Ius enim *r* Canonicum, quod in hoc non reuocauit Sixtus V. ordinans, vt nullus, ſine titulo beneficii aut patrimonii ordinetur, non extendit ad regulares, vt aduertit Nauarrus, *ſ* & D. Antoninus *t* tradens, quod nullus ordinetur, ſine titulo beneficii aut patrimonii ait, *regularibus autem eſt pro titulo ſporta, mendicantibus præcipuè.* Sed cum religioſi ſocietatis, poſt biennium emittentes tria vota ſimplicia, ſint religioſi reuocabiliter, & poſſint ab ipſa ſocietate dimitti, quidam dubitauerunt, vtrum ſubditi iure communi, comprehenderentur. Ita quod neceſſario debeant ordinari ad titulum beneficii, aut patrimonii ſicut alii clerici ſæculares. Siquidem poteſt eo res venire, vt dimittantur a Societate, & remaneant, ſicut remanent in ſæculo, vt alii Clerici ſæculares. Quod autem non comprehendantur, primo probatur, nam in mandato generali venit illud, quod Dominus conſuetus erat facere, vt dicitur in quadam lege, *u* & multa congerens tradit Decius, & ſi reſpiciantur omnia reſcripta, & omnes literæ Apoſtolicæ ſocietati conceſſa apparebit, quod ſedes Apoſtolica, in eadem ſocietate exiſtentes religioſos, & regulares nuncupauit, eoſque pro religioſis, & regularibus, habuit, & habet.

q Folio. 139. p. 2.

r cap. penu de ſimo.

ſ Nau cap. 27 nu. 159.

t D. Anto. 3. p. tit 4. de temp. & loco ordin. tradit Rebuf. titu regularia beneficia. n 6. in praxi benef.

u L. vt vniu. ff de pign act. Dec. conſ 441. præſens, nu. 9.

Secundo probatur, a coniunctione duorum ſtatutorum ualet argumentum, vt in *x* iure probatur, ſed in alio decreto *y* Concilii exiſtentes in collegio ſocietatis clerici regulares nuncupantur, quod decretum cum ſit collocatũ, & ſitnatum, ſub ſeſſione vigeſima quinta de regularibus, ab eo titulo, & rubrica licitum eſt arguere, prout tradunt Doctores, quos referunt Romanus *z* & Alexand. Cum ergo in alio decreto Concilii regulares nuncupentur, & ſub titulo de regularibus collocentur, non eſt dicẽdum Concilium ordinans, vt nullus ſecularis ſine titulo beneficii, aut patrimonii ordinetur extendi ad clericos ſocietatis, qui ab eodem Concilio regulares reputantur. Quod confirmatur ex his, quæ latè diximus in primo tomo *a* probantes hos patres eſſe verè religioſos.

x L. gall. § ille caſus verſ. Iulianus tamen & ibi Bar & alij ff. de li. & poſtum. c. cum dilectus de ſuc. eſſ. ab inteſt.

y Conc. Trid. ſeſſ. 25 de reg. c. 16.

z Rom. cõſ 32. viſo mantip. nu. 6. Alexan. conſ 1. col. 2. vol. 4 & conſ. 89. co. 2. ad fi. verſ. pro hac etiam adducitur vol. 6.

a 1. tomo q. 1. art. 6.

Vltimo probatur ex ratiõne procemiali dicti Concilii, quæ indicat cauſam finalẽ, & ratio eſt, ne promouendi ad ſacros ordines mendicare cogãtur. Hæc enim ratio ceſſat in religioſis ſocietatis, tria vota emittentib. in dicta religione, quia amplius, ab ea diſcedere non poterunt, ergo, nec iuxta rationem Concilii Trid. mendicabunt, ſed in religione permanebunt victum, & veſtitum conſicuum habentes, ac iuxta decreta, & conſtitutiones dictæ religionis.

Neque obſtat, ſi forte replicetur, quod ex iſtis

F x tribus

tribus votis præmiſſis poſſet generalis præpoſitus in ſocietate exiſtētem propter aliquas iuſtas cauſas expellere,iuxta conſtitutionē ſocietatis ſatis diuerſam a conſtitutionibus aliarum religionum. Reſpondetur enim iuxta iuris *a* regulas malos euentus non eſſe in conſideratione, cum eueniant per accidens. Et vt omnis ratio dubitandi tollatur, *a Grego. XIII. conceſſum eſt,quod qui tria vota paupertatis caſtitatis, & obedientiæ in ſocietate emiſerunt de licentia præpoſiti generalis poſſunt promoueri ad ſacros ordines etiam ante ſolemnem profeſſionem emiſſam, ſi modo ſint ætate moribus, & doctrina idonei non obſtante conſtitutione Pij V. quæ decretum Conc. Trid. ſeſſione vigeſima prima capite ſecundo ad religioſos non profeſſos extendit,ita refertur* in compendio *b* ſocietatis.

a L. inter ſtipulã. § ſacrã. ff. de ver. obli.

b Cõpen. ſocie. ti. ordo. §. 1.

ARTICVLVS IV.

Vtrum regulares vna die poſſint recipere omnes ſacros ordines.

Reſpondeo dicendo,quod *Eugenius IV. conceſſit, vt ſinguli monachi præſentes,& futuri S. Benedicti ad id idonei,quos prior ſui monaſterij ad hoc elegerit,ſiue nominauerit ſemel dũtaxat, anno quolibet omnes etiam ſacros ordines, vna & eadē die,etiam extra tēpora a iure ſtatuta,a quibuſvis catholicis antiſtibus gratiã & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus (cuiuſuis ſuper hoc licentia minimè requiſita) ſuſcipere,dictique antiſtites,eiſdem monachis ordines huiuſmodi, tunc cõferre poſſint.* Ita habetur in compendio *c* mendicantium.

c Comp. mẽd. tit. ordines ſacr. §. 8.

Circa quam conceſſionem aliqua ſunt notanda, quod ibi vna & eadem die vult concedere ſummus Pontifex, vt ordines ſacri poſſint recipi a prædictis monachis. Quod eſt conceſſum,contra ius, *d* definiens,quod qui eodem die duos ordines ſacros ſuſcipit,non ſolum peccat,ſed eſt etiam poſteriore ſuſpēſus,in quo ſolus Papa diſpenſat, & ſic diſpenſauit, cum prædictis regularibus, & diſpenſatum eſt cum D. Epiphanio,qui vno die creatus eſt diaconus preſbyter, & ſimul Epiſcopus, vt refert Metaphraſt. in vita eius. Quod priuilegium regularibus eſt ſublatum per Conc. Trid. definiens quod duo ſacri ordines non eodem die,etiam regularib. cõferantur priuilegiis,& indultis,quibuſvis conceſſis non obſtantibus quibuſcumque,de quo videndus eſt Ioan. Maiolus, *e* & Nauarr. Non tamen peccat, neque eſt ſuſpenſus qui quatuor minores ordines eodem die ſuſcipit,ſecundum quandam Gloſſ. *f* communiter receptam. Quod ait Nauar. etiam poſt Conc. Trid. procedere poteſt,in eo,cum quo Epiſcopus diſpenſaret, vt non ſeruatis temporum interſtitiis poſſet accipere,quin ait videtur quod poſſet accipere illos, & ſub diaconatum eodem die vbi eſt talis conſuetudo,quę valet ſecundum D. Antoninum. *g* Concilium enim huiuſmodi conſuetudinem non tolli ſic dixi in explicatione cruciatæ, quod conſtitutio Sixti Quinti hoc minimè prohibuerat, cum ſolum intenderit Sũmus Pontifex ſeruari Concilium Trid. & Concilium, vt patet ex dictis minime hoc prohibuerit.

d ca. dilect. ad iunct. Gloſ. de temp. ordinã. & c. liceat.

e Maiol. de irreg. l. 4. cap. 9. Nau. cap. 25. n. 7. & ca. 27. nu. 241.

f Gloſ. in c. de ſo. de tempo. ordin. & c. 2. de eo qui furt. ordi.

g Ant. 3. p. ti. 14. c. 16. §. 16.

Circa eandem conceſſionem, ibi extra tempora nota, quod hoc eſt magnum priuilegium,de quo articulo ſequenti diſputabitur.

ARTICVLVS V.

Vtrum Epiſcopi poſſint regulares ordinare ordinibus extra tempora.

Reſpondeo dicendo,quod ſecundum extrauagantes *h* Pii II. ſuſpenduntur hi qui ſine legitima facultatē,& ætate, vel extra tempus legitimũ ordinem ſacrum,accipere præſumpſerint, & facit irregularem ordine vtentem. At in priuilegio ſuperiori articulo relato monachis S. Benedicti,& illis,qui eorum fruuntur priuilegiis conceditur. vt extra tēpora poſſint ordinari. Et Alex. VI. conceſſit, *quod prior generalis ordinis S. Hieronymi,& ſinguli priores eiuſdem ordinis præſentes & futuri poſſint eligere, quencumque Epiſcopum Catholicum, communionem Sedis Apoſtolicæ habentem, qui perſonas ſingulorum monaſteriorum, huiuſmodi idoneas, ad omnes, etiam ſacros & presbyteratus ordines etiam extra tempora a iure ſtatuta, tribus diebus Dominicis, ſiue feſtiuis duplicibus ſucceſſiue promouere poſſit diœceſanorum licentia ſuper hoc requiſita.* Ita refertur in compendio *i* mendicantium.

h Extraua ex ſacrorum.

i Comp. mend. ti ordin. ſacri. §. fin.

Ex quibus infertur, quod religioſi mendicantes, & alii qui hoc fruuntur priuilegio poſſunt extra tēpora,ordinibus ſacris initiari. Nec contra hoc obſtat *K* Concilium Tridentinum, in quo dicitur ordinationes ſacrorum ordinum,ſtatutis a iure temporibus celebrent, nam dictum Concilium, quantum ad hoc non reuocat priuilegia regularium. Quod ex eodēmet loco Concilio manifeſtatur. Cum enim in eo etiam definiatur, vt vnuſquiſque, a proprio Epiſcopo ordinetur priuilegia in contrarium reuocãtur. Quæ non reuocat Concilium, reſpectu primæ ordinationis,ibi, *ſtatutis a iure temporibus celebrent*. Quod deinde probatur,nam in omnibus capitulis in quibus aliquid executioni præcipitur, mandari a præfato Concilio apponitur clauſula, non obſtantibus quibuſcumque, vel alia ſimilis, at in dicto loco, in quo dicitur Epiſcopis,quod ordinationes ſacrorum ordinum ſtatutis a iure temporibus celebrent, non ponitur dicta clauſula.

K Seſ. 23. de reform. c. 8.

Nec contra hoc obſtat aliud decretum *l* eiuſdem Concilii,in quo dicitur,hæc omnia, & ſingula in ſuperiorib. decretis cõtenta obſeruari ſancta ſynodus præcipit &c. non obſtantibus &c. In quo loco videtur Concil. reuocare omnia priuilegia conceſſa regularibus contraria decretis eiuſdem Concilii. Nam reſpondeo,quod in dicto decreto, ſolum reuocãtur priuilegia,quæ ſunt contraria decretis ſeſſionis vigeſimæ quintæ,de regularibus,non autem decreta definita in aliis ſeſſionibus, ſi enim vellent patres Concilii,in vno particulari Capitulo reuocare omnia priuilegia regularium,quæ ſunt contra diffinita in Concilio præfato, in vltimo capitulo ſeſſionis vigeſimæ quintæ de reformatione efficerent, cum ea ſit vltima ſeſſio, *m* & in ea aliqua concernentia regulares definiantur priuilegiis in contrarium reuocatis.

l Seſ. 25. de regul. c. 22.

m Seſ. 25. de reforma. c. 4. & ca. 13.

Nec ſupradictis obſtat, quod Gregorius XIII. & Sixtus Quintus religionum priuilegia confirmauerint, dummodo non ſint contraria decretis Concilii Tridentini. Ex quo videtur colligi velle ſupradictos ſanctiſſimos patres reuocare priuilegia regularium,quæ ſunt contra Concilium,ſiquidem ea noluerunt confirmare. Reſpondetur enim,quod in reuocatione priuilegiorum, non valet argumentum a contrario ſenſu,cum reuocatio ſit ſtrictius iuris, & ſic non ſequitur,confirmant priuilegia,quæ nõ ſunt contra Concilium Tridentinum,ergo reuocant priuilegia ipſi contraria,ſolum enim ſequitur, quod ea relinquunt in vi,quam habent, & per cõſequens hoc priuilegium,de quo nobis eſt ſermo relinquitur, vt valeat,niſi per aliam conſtitutionem, aut non vſum ſit reuocatum. Quod ex ſuperioribus conſtat,non eſſe per Concilium Tridentinum abrogatum.

Nec ſupradictis obſtat conſtitutio Sixti *V.* contra male promotos,in qua ſub grauibus pœnis præcipitur, vt nemo extra tēpora ordinetur. Prædicta enim cõſtitutio,non eſt contra nos. Pro cuius rei explica-

tione

Digitized by Google

tione eſt notandum, quod verba proœmij alicuius cõſtitutionis denotant cauſam finalem, & iuxta ea debent regulari, & explicari definita in tali conſtitutione, prout notatur in quadam lege, *a* ſuper quam Bartolus ait eam melius probare, quam quancumque aliam & tradit, ibi etiam Imola, ex verbis enim proœmij colligitur mens diſponentis ſecundum Panormitanum *b* ſicut ex præfationibus probatur intentio contrahẽtium, iuxta quaſdam leges. *c* Vnde neceſſe eſt, vt indagemus mentem Sixti V. in dicta conſtitutione, quæ ex proœmio eius ſatis elicitur. Quæ colligitur ex verbis eius, ibi. Ne *nimia ſimplicitate, & imperitia malitiavè aut fraude, &c.* & ibi *Siue alias minus ritè, vel etiam temerè, ſe ingerant*. Ex quibus verbis colligitur, quod ſolum prætendit ſummus Pontifex punire cum pœnis ibi appoſitis illos, qui temere extra tempora ordinantur, & ordinant contra decreta Sedis Apoſtolicæ, ſine aliqua eiuſdem ſedis facultate. Quod in religioſis non contingit, cum eorũ priuilegium, quo poſſunt extra tempora ordinari, non ſit reuocatum, prout ſupra eſt probatum, & ſic non peccant, ſi virtute eius ordinentur. Quod ex dicta conſtitutione inſuper probatur, cum prohibeat, extra tempora ordinari, ſine diſpenſatione, & indulto Apoſtolico, vnde non obſtant verba generalia poſita in fine dictæ conſtitutionis, ibi, *non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, ac in Concilijs etiam generalibus editis cæteriſque contrarijs, quibuſcumque*. Hæc enim verba debent intelligi de priuilegiis in Concilijs reuocatis, at hoc priuilegium non video in Concilio expreſſe infirmari, vt ſæpè dictum eſt.

a L. fin. ff. de hered. inſtit. vbi Bart. nu. 8. Imo. n. 4.
b Pan. in c. ad aures n. 2. de temp. ordi.
c L. Titia. §. idem reſpõdet. ff. de verb. obl. L. item quia. § f. ff. de pact.

Et vt omnis ambiguitas tollatur. *Pro religioſis ſocietatis precipitur, & interdicitur a Gregorio XIII. Epiſcopis & alijs antiſtibus ne a religioſis ſocietatis promouendis, qui licentiam a præpoſito generali ſocietatis, pro tempore exiſtente, vel ab eo delegatis habuerint, quadã requirant, vel exigant in literis Apoſtolicis proximè citandis contenta, ſed ipſos etiam abſque vlla functione in ipſis ordinibus, aut obſeruatione interſtitiorũ, ad illos ſuſcipiendos, aut inquiſitione de canto officijs & ceremonijs eccleſiaſticis identitate, proprij ordinarij licentia, & alijs in alios requiſitis ad minores, ac etiam extra tempora a iure ſtatuta tribus Dominicis, vel alijs feſtis diebus etiã continuis, ad ſacros etiam presbyteratus ordines promoueant ac ſi illi omnibus requiſitis eſſent præditi.* Ita habetur in compendio *d* priuilegiorum ſocietatis, in quo refertur Greg. XIII. prohibuiſſe huius gratiæ communicationem, etiam his, qui ſua priuilegia, cum ſocietate participant, aut participare poterunt. Quæ prohibitio non impedit, quo minus alij poſteriores pontifices poſſint hanc conceſſionem, per viam communicationis alijs religionibus facere, prout in primo tomo *e* latè probaui, in quo loco dixi quibuſdam religionibus præcipuè mendicantibus, hoc & alia ſimilia indulta eſſe.

d Comp. ſoc. ver. ordin. §.
e 1. tom. q. 55. ar. 17.

Præterea, quo ad nos fratres Minores, & eos, qui noſtrorum fruuntur priuilegiis conceſſis, & concedẽdis, iam de hoc nulla poteſt eſſe dubitatio, cum S.D.N. Papa Clemens VIII. priuilegia fratrum Minorum confirmauerit, & ex certa ſcientia, motu proprio, & de plenitudine poteſtatis, quæ confirmatio, non ſolum confirmat, ſed etiam innouat conceſſiones, & indulta a Sede Apoſtolica reuocata, prout in ſecundo tomo *f* probauimus, & per conſequens licet præfatum priuilegium conceſſum Benedictionis ſit a Sixto V. in ſua conſtitutione reuocatum, a S.D.N. Clemente VIII. per ſuam confirmationem eſt reualidatum, & innouatum.

f 2. tom. q. 33. ar. 4.

Notandum denique eſt, quod in præfato Benedictinorum priuilegio conceditur Epiſcopis, vt poſſint extra tempora ordinare Monachos diebus Dominicis, ſiue feſtiuis duplicibus, vnde non poterunt ordinare vel in ferijs, neque in ſanctis ſemiduplicibus, & ſimplicibus, vt clarè patet ex tenore priuilegij, ad minores tamẽ ordines poſſunt domini Epiſcopi promouere habiles in diebus Dominicis, & in diebus feſtiuis, & S. D. N. Papa Clemens VIII. feſtiuos dies quoad hoc etiam in quibus ſemiduplex recitatur eſſe cenſendos declarauit, quam declarationem accepi ab illuſtriſſimo domino Petro Iunco de Poſada cathedralis Salmanticenſis Epiſcopo digniſſimo, qui mihi oſtendit Epiſtolam illuſtriſſimi Domini Ioannis de Sancto Clemente Archiepiſcopo Compoſtellani, ad ſe miſſam, in qua ipſum dominũ Epiſcopum de præfata declaratione fecit certionem.

ARTICVLVS VI.

Vtrum religioſi poſſint ordinari ante legitimam ætatem.

RESpondeo dicendo, quod vt conſtat ex extrauaganti, in ſuperiori articulo relata, ille qui ante legitimam ætatem ordinatur remanet ſuſpẽſus. Pro quo eſt notandum, quod Clemens V. *g* ordinauit iuribus antiquis, inhærendo, vt alio non obſtante impedimento canonico poſſit, quis liberè, & in decimo octauo, ad ſubdiaconatus, in vigeſimo ad diaconatus, & in vigeſimo quinto ætatis ſuæ anno, ad presbyteratus ordines promoueri.

g Clem generalem de ætat. & qualit.

Et Innocentius Octauus diſpenſauit cum toto ordine fratrum Minorum quod poſtquam fratres huiuſmodi attigerint vigeſimum tertium ætatis annum, dum tamen ſufficientes ſint, poſſint promoueri ad ſacerdotium, & miſſas celebrare, non obſtante iure, cæteriſque in contrarium facientibus. Ita habetur in monumentis *h* ordinum, & in ſupplemento.

Et idem Innocentius conceſſit poſtea quod generales, & prouinciales poſſint diſpenſare cum fratribus ſuis in vigeſimo ſecundo anno completo. Quoad ſacerdotium, ita habetur in præfatis libris. *i*

h In 1 imp. fo. 61. & in 2. fo. 69. cõceſ 147. & in ſupple. fol 99. conc. ſ. 370.
i In 1 imp. fo. 65. & 69. in 2 imp. conceſ. 158 & 18 ſu. f 99. cõc. 356.

At Concilium Tridentinum *K* ordinauit vt nullus in poſterum ad ſubdiaconatus ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad diaconatus ante vigeſimũ tertium, ad presbyteratus, ante 25. ætatis ſuæ annum promoueatur. Hæc Concilium.

k Con. Tri. ſeſ. 23. de reſiden. præl. c. 12.

Et licet poſt prædictum decretum ſummus Pontifex conceſſerit alicui religioni, vt ante vigeſimum quintum annum, poſſint eius religioſi ad presbyteratus ordinem aſcendere, hoc tamen per conſtitutionẽ Sixti V. contra male promotos eſt reuocatum cum in ea præcipiatur obſeruari Conc. Trid. vt conſtat ex eius, verbis, ibi. *Aut ante per ætatem per ſacri generalis Conc. Trid. decreta primæ tonſuræ, aut cuique ordini præſcriptam, & ibi non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationib. Apoſtolicis, ac in Concilijs, etiam generalibus editis, cæteriſq; contrarijs quibuſcunque.* Quã Sixti V. conſtitutionẽ moderauit S. D. N. Clemens VIII. Romæ apud D. Petrũ, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingẽteſimo nonageſimo quinto pridie Kal. Martii, P. S. anno V. eam ad terminos ſacrorum Canonum, ac conſtitutiones fe. me. Pii Papæ II. & decretorum ſacri Trid. Conc. reſtrinxit, & reduxit.

Nec in foro conſcientiæ poſſunt regulares minores ante legitimam ætatem Concilii Tridentini ordinari vigore cuiuſdã declarationis Pii Quinti, qua declarauit, quod poſſumus vti in foro conſcientiæ omnibus gratiis per anteceſſores Pii V. Minoribus conceſſis, etiam, quo ad illas ex eis quæ ſunt reſtrictæ ſeu derogatæ, per Concilium Tridentinum, prout eiſdem Minoribus conceſſit Pius V. viuæ vocis oraculo, die 13. Martii anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto. Ita refertur in compendio *l* ſo-

l Compen. ſoc. v. Conc. Trid. § 3.

cietatis, ex quo viuæ vocis oraculo videtur, quod regulares Minores, & hi qui eorum fruuntur priuilegijs, & viuæ vocis oraculis poſſint ordinari in foro conſcientiæ, ſine peccato, & ſine timore alicuius ſuſpenſionis ordine ſacro presbyteratus, in vigeſimo ſecundo anno completo. At qui talem opinionem, vt probabilem imaginãtut, non ſunt in Conſtitutionibus Apoſtolicis verſati. Si enim aduerterent, quod poſt Pium V. & Sixtus V. & S.D.N. Clemens VIII. in prædictis conſtitutionibus ordinauerunt, quod quantum ad hoc Conc. Tridentini decretum obſeruaretur, *non obſtantibus quibuſcunque*. Clarè intelligerent, per hæc verba non obſtantibus quibuſcunque voluiſſe prædictos ſummos Pontifices prædictum viuæ vocis oraculum, quo ad hoc locum minime habere, & ſic in foro conſcientiæ, ante legitimam ætatem regulares virtute priuilegij Innocentij Octaui minime poſſe ordinari.

ARTICVLVS VII.

Vtrum anni qui requiruntur à Concilio Tridentino ad ſacros ordines recipiendos ſufficiat quod ſint incepti.

RESpondeo dicendo, diſputari à doctoribus, quo modo cognoſcetur, ſi annus debeat eſſe completus, aut inchoatus, quando dubitatur de mente ſtatuentis, vel diſponentis, & dicendũ eſt ſecundum quandam Gloſſam, *a* communiter receptam, quod ſi annus ſignificatur, in ablatiuo, cum præpoſitione vt ibi dicitur in anno decimo octauo, quo ad ſubdiaconatum, vigeſimo quo ad diaconatum, 25. quo ad ſacerdotium ſufficit inchoatio, ſi vero in genitiuo, vt triginta annorum requiritur complementũ, ſed Bartolus *b* melius quam cæteri rem iſtam diſtinguit dicens, quando ætas profertur in genitiuo, requiritur, quod ſit completa in ablatiuo autem cũ præpoſitione *in* ſufficit, quod ſit inchoata, ſine propoſitione requiritur, quod ſit completa, vt in quadã decretali, *c* inſinuatur, in accuſatiuo autem cum verbo ſignificante rem perfectam, vt præpoſitio, per, vel cũ futuro coniunctiui requiritur completa, vt in quadam lege *d* notatur, ſine tali autem verbo, ſi de fauore agatur ſufficit inchoaſſe, ſi de odio requiritur complementum, vt in alia lege *e* etiam notatur, in accuſatiuo autem, cũ præpoſitione ad, ſufficit inchoaſſe, vt colligitur ex alia lege, *f* in noſtro caſu ſufficit ad ſubdiaconatum vigeſimum ſecundum annum inceptũ. Et ad diaconatum vigeſimum tertium annum inceptum, & ad presbyteratum, vigeſimum quintum annum inceptum. Tum quia ſic in hac materia interpretatum fuit ius antiquum dictæ Clementinæ *g* tum quia hic agimus de fauore, tum quia id ſatis ſignificant verba Concilij, ibi *ante vigeſimum ſecundum*, & ibi, *ante vigeſimum tertium*, & ibi, *ante vigeſimum quintum*. Quod tantũ præcipit, vt ante prædictum tempus indiffinitè, nemo ad ſacros ordines promoueatur.

a Glo. in cle. generalem de ætat. & qual.

b Cart. in l. ſi quis. ff. de leg.

c Clem. ſi. 2 de ſequeſt. poſſeſ.

d L. non putabã l. ſi annos. ff de cędib & demonſt.

e L. ad rẽ pub. ff. de muni. & honorib.

f L. qui filium ff ad Treb.

g d. Clem. generale.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum regulares remaneant ſuſpenſi ipſo facto, ſi recipiant ordines ſacros extra tempora, ſiue ante ætatem legitimam, ſiue ſine literis dimiſſorijs.

REſpondeo dicendo, quod Pius Secundus, in extrauaganti, ex ſacrorũ ordinauit, quod omnes clerici recipientes ordines ſacros extra tempora, vel ante legitimã ætatem, vel ſine literis dimiſſorijs ſint ſuſpẽſi ipſo facto. At cum Pius II. de clericis loquatur videtur, eius deciſionem, ad regulares minime extendendam, a diuerſis enim non fit illatio. Clerici autem & monachi diuerſa ſunt iuxta quandam tituli Rubricam; *h* vnde conſtitutio loquens de clericis regularibus, Clericos ſeculares minimè cõprehendit, vt dicitur in quadam Clementina, iuncta ſua Gloſſa. *i* His tamen non obſtantibus videtur, quod tã monachos, quam Clericos comprehendat. Videmus enim in ſimilibus caſibus ipſos comprehendi, vt ex aliquibus titulis *k* patet. Concludendum igitur eſt, quod cum terminus iſte Clericus ſit nomen vniuocum, i. nomine, & definitione conueniens videtur comprehendere clericos, tam ſæculares, quam regulares, quibus omnibus nomen, & definitio clericorum, competit, cum omnes ſint vocati in ſortem domini. Et certè licet quantum ad aliqua maxima ſit differentia inter clericos, & monachos, quando agitur de materia, quæ tantum concernit clericos, vel tantum concernit regulares, & materia, de qua agitur, æquè reſpicit clericum ſecularem ſicut reſpicit clericum regularem. Præterea Pius II. faciendo mentionem de clericis, prohibendo ipſos ad ſacros ordines promoueri non intendit, nec vult per hoc, quod eius conſtitutio ad clericos, & non ad religioſos pertineat, ſed facit mentionem de clericis, quia nullus qui non ſit clericus poteſt ad ſacros ordines promoueri. Et in ſua conſtitutione, ſub pęna ſuſpenſionis ipſo facto prohibet, ante legitimam ætatem, ad ſacros ordines promoueri. Et per hoc ceſſat quæſtio, circa hoc ventilata, per Quintilianum Mandoſium. *l* Et vt omnis ratio dubitandi, procul pellatur Sixtus V. in ſua conſtitutione, contra male promotos de Pij II. Conſtitutione mentionẽ faciens eam ad regulares extendi ſatis declarat, vt conſtat ex eius verbis ibi. *Quemcumque ſecularem, vel cuiuſuis ordinis aut militiæ regularem* & ibi, *ac etiamſi ipſi clerici regulares fuerint actiua, & paſſiua voce, &c.*

h Rubric. ne cler. vel monach.

i Clem. cum Gloſ. v. religio. de reb. eccl. nõ alienand.

k c. 2. de vit. & honeſ cleri. & in tota hoc ti. de cohabit. & cleric. & mul.

l Mand. reg. 24. cancel. de male promotis q. 4.

Nec ſupradictis obſtat id, quod quidam vir doctiſſimus exiſtimauit ſcilicet, quod Sixtus V. in ſua conſtitutione non prohibet regularibus ordinari, iuxta tenorem ſuorum antiquorum priuilegiorum, ſed tantum clericos ſeculares prohibet ſacris initiari ante legitimam ætatem a Concilio Tridẽtino, præfixam. Et hoc dicit patere ex dicta conſtitutione, ibi, *aut quo ad ſeculares, ſine titulo ſufficientis beneficij, vel patrimonij aut ante ætatem, per ſacri generalis Concilij Tridentini decreta.* Nam reſpondetur, etiam prohibere regulares ante legitimam prædictam ætatem promoueri. Quod vt explicemus tenorem dictæ conſtitutionis, in medium adducere decreui, ait enim. *Præſenti conſtitutione perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, vt ſi in poſterum antiſtes aliquis epiſcopali, Archiepiſcopali, primatiali, vel etiam patriarchali dignitate præfulgẽs aut Abbas, ad primam tonſuram minoreſq; ordines ſuis ſubditis conferendos a ſede Apoſtolica authoritatem habens, quemcumque ſæcularẽ, vel cuiuſuis ordinis, aut militiæ regularem ex aliquo crimine, vitio, aut defectu ſeu alias inhabilem, vel irregularẽ exiſtentem, vel extra tempora a iure ſtatuta, vel abſque veris dimiſſorijs ſui ordinarij literis, aut per ſaltum, aut furtiuè, aut quoad ſeculares, ſine titulo ſufficientis beneficij, vel patrimonij, aut ante ætatem, per ſacri generalis Tridentini Concilij decreta, primæ tonſuræ, aut cuique ordini præſcriptam, aut nõ ſeruatis temporum interſtitijs, ita vt aliquis vno die, ſeu continuatis diebus ad plures ordines ſacros, vel poſt vnũ ordinem ſuſceptum ſine cauſa rationabili ante tempus ab eodem Conc. Trid. præfixum elabatur ad alium ordinem promoueatur ſine diſpenſatione, aut indulto Apoſtolico clericali charactere, non legitimè inſignierit a collatione quorumcunque ordinum eo ipſo ſit ſuſpenſus &c.* Ille autẽ doctiſſi. vir dicebat ꝙ omnia, quæ ſequuntur in dicta conſtitutione, ab illis verbis, *aut quoad ſæculares, ſine titulo ſufficientis beneficij, &c.* ad clericos ſæculares

Digitized by Google

res eſſe referenda, non autem ad regulares. Vnde cū ſtatim ſequatur, *aut ante ætatem, per ſacri generalis Concilij, &c.* ad ſæculares tantum eſſe referenda aiebat. Ego autem in alia ſum ſententia, vt exiſtimem ad regulares eſſe, etiam protrahenda. Et illa verba, aut quo ad ſæculares tantum limitari ad illos, qui ſine titulo beneficij, aut ſufficientis patrimonij, non poſſunt ordinati cuiuſmodi ſunt ſæculares, prout in ſuperioribus *a* dictum eſt, non autem quo ad illos limitari, quæ ſtatim in dicta conſtitutione ſequuntur primo, quia ſtatim ſequitur, *aut ætatem per ſacri generalis Concilii Tridentini decreta &c.* decretū enim Concilij Tridentini, prohibens ordinari ante ætatem ab eo præfixam loquitur, non ſolum de ſecularibus, ſed etiam de regularibus, vt eſt communis omnium conceptio, probatur etiam, nam ſi hoc eſſet verum tantum ad ſæculares etiam referrentur alia verba, quæ ſtatim ſequuntur, *aut ſeruatis temporum interſtitiis*, quod non eſt dicendum, cum ea verba ſecundum mentem omnium Concilium Trid. *b* ad regulares etiam extendat, ita vt ipſi non ſeruatis temporum interſtitijs minime poſſint ordinari item, & alia verba, *ita vt aliquis vno die, vel continuatis diebus ad plures ordines ſacros, &c.* ad ſæculares tantum referrentur quod non eſt aſſerendum cum ea, vt patet ex eodem Concilio Tridentino, ad regulares etiam referantur, vt patet ex eodem Concilio ibi, duo ſacri ordines, non eodem die etiam regularibus conferantur. Præſertim quia dicta conſtitutio Sixti V. fuit facta, & edita, vt ſacri Canones, & decreta Concilij Trid. circa ordinationes inuiolabiliter obſeruarentur, vt patet ex eius verbis ibi, *alias qualitates in ſacris ordinationibus requiſitas, per ſacros Canones, vel apoſtolicas conſtitutiones, aut generalium conciliorum decreta ſalubriter inſtituta fuerunt inuiolata obſeruentur.* Dicendum igitur eſt, quod ſolum illa verba ibi, *aut quo ad ſeculares, ſine titulo ſufficientis beneficij, aut patrimonij*, ad ſeculares tantum referuntur, nō autem ſequentia, cum ſecundum ſacros Canones, & Concilium Tridentinum titulus patrimonij, aut beneficij, pro ſecularibus tantum initiandis requiratur, vt dictum eſt ſupra, *c* ſequentia autem verba regulares, & ſeculares amplecti, cum ſecundum eoſdem ſacros Canones, & decreta Concilij Tridentini, quæ vult Sixtus V. inuiolabiliter obſeruari nullus ſiue ſecularis, ſiue regularis poſſit non ſeruatis temporum interſtitijs ordinari, nec vno die ſacros duos ordines recipere. Et quod iſta explicatio ſit amplectenda patet ex eiuſdemmet conſtitutionis cōtextu ibi, *aut Abbas ad primam tonſuram minoreſque ordines ſuis ſubditis conferendos à Sede Apoſtolica authoritatem habens.* Quæ verba ſolum ad ſubditos Abbatū ſunt referenda præciſe, ita vt ad ſeculares minime extendantur; vt patet ex dictis in ſuperioribus. Vnde verba, quæ ſtatim conſequuntur ibi, *quemcumque ſæcularem, aut cuiuſuis ordinis aut militiæ regularem*, neceſſario ſunt referenda ad epiſcopos archiepiſcopos primates, vel patriarchas ordinatores, vnde in ſimili dicendum eſt, quod ſicut iſta verba, *aut Abbas ad primam tonſuram, &c.* præciſe ad ſubditos dicti Abbatis referuntur, non autem ad ſæculares de quibus ſtatim ſequitur. Ita etiā eſt dicendū, quod illa verba, *aut quoad ſeculares, ſine titulo ſufficientis beneficij, aut patrimonij*, præciſe ad ſeculares tantum referantur, non autem ſequentia verba ad ipſos tantum ſeculares reſtringantur, ſed etiam ad regulares pertinere.

a Sup. hac q. ar. 2.
b Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 13.
c d. c. 13.
d Sup. hac q. ar. 3.
e Sup. hac q. ar. 2.

ARTICVLVS IX.

Vtrum teneantur regulares ordinandi præſentare literas commendatitias epiſcoporū, an ſufficiant literæ commēdatitiæ ſuorum prælatorū.

Circa hunc articulum, vide quæ habes in primo tomo, *f*

f 1. to. q. 18. ar. 5. & 6.

ARTICVLVS X.

Vtrum prælatus regularis habens poteſtatem ad diſpenſandum cum ſubdito ad omnes ordines concedendo licentiam ad quatuor ordines minores, & ad ſubdiaconatum diſpenſando videatur ad omnes ſacros ordines diſpenſare.

Reſpondeo dicendo, quod ſic quia probabiliter poteſt credi, quod dictus prælatus, fecit dictum ſubditum habilem ad omnes ſimul, ſi Papa ei commiſit poteſtatem id faciendi, quoniam non eſt vero ſimile, quod prælatus particulatim eum habilitabat, nunc ad hunc ordinem, nunc ad alium, non enim erat boni, & prudentis prælati. id facere, cum periculo, quod ipſo mortuo oporteret iterū refugere ad Papam, & communis ſtylus commiſſariorum ad habilitandum, quem ad omnes ordines eſt, vt vnico actu, id faciant, & non eſt præſumendum, quid ſtultum, & malum de bono prælato, vt dicitur in iure *g* & quæ communiter accidunt ſunt regulariter credenda, vt etiam in iure *h* probatur, & inſolita non ſunt credenda, ita reſoluit Nauarrus. *i*

g c. 1. de ſeru. ab ordin. faciend.
h l. ſi poſſid. C. de prob. glo. in l. necnon. eod. tit.
i Na. li. 1. conſ. tit. de atat. & qualit. conſ. 1.

ARTICVLVS XI.

Vtrum ille, qui ante legitimam ætatem, aut extra tempora, aut ſine literis veris dimiſſorijs, bona fide fuit ordinibus ſacris inſignitus remaneat ſuſpenſus.

Reſpondeo dicēdo, quod non ita Nauar. *k* Pōtificia enim conſtitutio Pij II. contra præſumentes apponit dictam ſuſpenſionem, verbum autem præſumere dolum deſignat, & per conſequens bonā fidem, & probabilem ignorantiam excludit ex ſententia Cardinalis *l* quē ſequitur Naua. *m* Qui ex hac doctrina, hanc tenet opinionem. Ex qua reſolutione huius doctiſſimi viri, ſcilicet Nau. infero aliqua cōſilia in eius libro conſiliorū reponi, quæ exiſtimo, nō eius, ſed alterius non tā grauis, & docti authoris, cū eſſe multū, & patenter diſtāt à doctrina eius ab hominibus ſcita, & ab ipſomet ſæpius repetita. Quærit enim ipſe in quodam conſilio, *n* de quodā monacho, qui cum nōdum haberet viginti quatuor annos completos, & deeſſent ei quadraginta dies iuſſus à prælato dicente parum, pro nihilo habendū aſſumpſit presbyterium, an per ſuſceptionē illius fuerit ſuſpenſus, & celebrando contra ſuſpenſionem ſit factus irregularis. Et reſpōdet, quod ſic, quia licet dies cæptus habeatur pro cōpleto regulariter, vt dicitur in iure, *o* annus tamen cæptus non habetur regulariter, pro cōpleto, vt ibidē annotatur, ordo autē presbyteratus requirit viginti quatuor annos cōpletos, quia oportet vt attingat 25. annū, vt probatū eſt in ſuperioribus *p* vbi diximus requiri, vt ordinādus ad presbyteriū ſit cōſtitutus in vigeſimo 5. anno, in quo nō eſſet, etiāſi eſſet conſtitutus in vltimo die 24. anni. Hæc Nauar. quæ cum doctrina eiuſdē in principio articuli reſoluta minimè cohærēt. Dixerat enim, quod qui bona fide, & probabili ignorantia ductus ordinatus eſt ante legitimam ætatem non incurrit ſu-

k Na. in c. accepta oppoſ. 8. nu. 32.
l Cardin. in clem. 1. q. 38. de priuil. Na. c. 27. nu. 155.
m Na. li. conſ. in addi. ad ti. de temp. ordi. conſ. 50. f. 642.
n Na li. 1. cōſ. tit. de atat. & qual. conſ. 6.
o l. qua atat. ff. de teſt. glo. in clem. gener. de ata. & qualit.
p Sup. hac q. ar. 6.

ſuſpenſionem, & hic monachus ordinatus ante legitimam ætatem iuſſus à ſuo prælato dicente patū, pro nihilo habendum, aſſumpſit presbyterium bona fide, & probabili ignorantia ductus, vt patet, cū de prælati ſcientia, ſit præſumendum, ergo non remanſit ſuſpenſus, neque celebrando incurrit irregularitatem.

ARTICVLVS XII.

Quidam regularis ante legitimam ætatem ſacros ordines ſuſcepit, & ſtationem, & ſeßione inter ſacerdotes vſus eſt electionibuſque, & alijs actibus ſolum in ſacris, & ſacerdotio conſtitutis deputatis interfuit dubitatur, an ſit ſuſpenſus, & factus irregularis.

RESpondeo dicendo, primo certum eſſe incurriſſe in pœnam ſuſpenſionis, ipſo iure eum fuerit ordinatus ante legitimam ætatem iuxta extrauagantem Pij II, quæ incipit, *cum ex ſacrorum*, & ſic non poſſe abſq; magna diuinæ maieſtatis offenſa irregularitate incurrenda miſſam, vel Euangelium, & epiſtolā ſolemniter cantare, quia hi actus ſunt ſpecialiter deputati ordinibus, quos ſuſcepit.

Secundo dico, quod propter alios actus in caſu ꝓpoſitos, ſcilicet ſtationem ſeſſionem inter ſacerdotes, & electionem actiuam ad ſolos ſacerdotes pertinentem, & electionem paſſiuam ad eoſdem ſolos pertinentem, non incurrere irregularitatem videtur quoniam ordinatus, qui eſt excommunicatus, vel ſuſpenſus ſolum incurrit illam exercēdo actus ſpecialiter deputatos ordinis actui. vt aiunt Innocentius, *a* & Panor. recepti, vt cum ſacerdos miſſam, diaconus cantat Euangelium, vel ſubdiaconus Epiſtolam in apparatu ſolemni, non autem qui ſolūm cantaret reſponſoria, vel Pſalmos, vel cantaret præfata, ſine apparatu ſolemni, vel faceret alia diuina officia, quæ etiam à laicis canuntur, & fiunt aut fieri poſſunt.

a Inno. & Panor. in c. ſi. de exceſ. prelat.

Nec obſtat, quod licet præfati actus iure communi, non ſunt deputati certi ordinis, ſunt tamen iure particulari conſtitutionum religionum aliquarum, & Doctores dicentes incurrere irregularitatem ordinatos exercentes ordines ſuos generaliter loquūtur de exercentibus actus deputatos ſuis ordinibus, & præſupponitur in caſu actus eſſe deputatos ordini ſacerdotali, nam reſpondetur, quod licet ſint actus deputati ordini ſacerdotali, per ſtatuta ordinis, non tamen ſunt diuina officia, & ſecundum mentem doctorum duo requirūtur, ad hoc vt ordinatus excommunicatus, vel ſuſpenſus incurrat irregularitatem, alterum eſt, vt ſit officium diuinum, vt reſoluit Nauarrus, *b* & alterum, vt ſit deputatum alicui ordini certo, & prædicti tres actus non ſunt officia diuina.

b Na. in man. ti. 27. n. 244.

Dico tertio, quod prædictus ſuſpenſus debet arceri à præfatis tribus actibus, nam licet exercendo illos non incurrat irregularitatem, peccat tamen ſicut ſuſpenſus eligendo, vel permittendo, vt eligatur non incurrit quidem irregularitatem, vt ait Panormit. *c* ſed peccat ſecundum omnes, quia facit actū ſibi prohibitum argumento eorum, quæ in iure *d* notātur. Tum quia ordinatus ſuſpenſus, & excommunicatus licet gaudeat priuilegio Canonis, & fori, vt ſacri Canones *e* determinant, non tamen gaudet priuilegijs alijs honoris, & vtilitatis conuenientibus ei ratione ordinis, putà, vt ſit capax collationis beneficiorum ſęcularium, vel regularium, & dignitatis, & bonorū, vt dicitur in iure. *f* Vnde Glo. *g* quædam memorabilis ait præbendam ſacerdotalem, ideſt quæ ſacerdotum actu requirit in eo, cui eſt conferenda, non eſſe dandam ei, qui factus eſt ſacerdos ante legitimā ætatem, tum quia interdicendus eſt ei ordinis vſus ſecundum ſacros Canones, *h* cum quia non debet ex delicto ſuo aſſequi, quod ſine illo non fuiſſet aſſecutus, vt dicitur ꝑ iura *i* vulgaria. Ita reſoluit Nau. *K* cuius Gloſſæ doctrinam, ego intelligerem, niſi taliter ſuſpenſus intra annum diſpenſationem eius obtinere valeret, cum ſecundum iura *l* his poſſit conferri præbenda requirens ordinem ſacerdotalem, qui inter annum præfato ordine poſſit inſigniri.

c Pan. vbi ſu. d c. cum inter Ri de elect.
d c. ſi quis ſua dente 17. q. 4.
e c. aduerſus & ca. inter alia d'emm. eccle.
f c. 2. & c. ſi celeb. de cler. excom. miniſt.
g ca. ei verb. ætate de preb. lib 6.
h c. vel nō eſt comp. de temp. ordin.
i c. Sedes Apo. de reſc. l. itaq; fuſt. ff. de furt.
K Na. li. 1 cōſ. tit. de ætat. & qualit. conſ. 7.
l Clem. vt hi qui de ætat. et qualit.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum ſubdiaconus eiectus à religione poßit cum licentia Epiſcopi ad alios ordines ſacros promoueri.

REſpondeo dicendo, quod ſi fuit eiectus ab ordine ob aliquod delictum inducens irregularitatem à qua non poſſet Epiſcopus abſoluere oporteret quod pro diſpenſatione recurrat ad Papam, ſi antequam eijceretur non fuiſſet cum illo ſuper ea per ordinis priuilegia diſpenſatum, quia regulariter omnis irregolaritatis diſpenſatio eſt Papæ reſeruata, vt in iure dicitur, *m* licet ferre omnes ordines, & religiones habeant priuilegia, per quæ ſuperiores eatū poſſunt diſpenſare cum ſubditis ſuis, ſuper omnibus irregularitatibus, excepta illa, quæ prouenit ex homicidio voluntario, & mutilationes & bigamia, ſita Nauarr. *n* vnde aduertant prælati regulares, quod reijciendo hos miſerus à religione cum ipſis diſpenſent in omni irregularitate iuxta tenorem ſuorū priuilegiorum, vt in tam rigoroſa eorum eiectionis ſententia benignitas, & humanitas prælatorū appareat, & reſplendeat, & iſtorum miſeranda fors eorum miſericordia ſubleuetur, de qua diſpenſatione debent facere mentionem in literis eiectionis datis ipſis eiectis, vt ita poſſint ad ſuperiores ordines aſcendere, & non teneātur recurrere ad Papam, nec ad Epiſcopos, qui eos recipiant, vt cum ipſis diſpenſent in irregularitatibus, in quibus de iure poſſunt diſpenſare, qui ſi habent patrimonium ſufficiens ad honeſtè viuendum, & ſunt idonei ætate, & literatura, & moribus, ad ſacerdotium poſſunt ipſos presbyterio ordinare facta eis prius fide de alijs ordinibus ritè in religione ſuſceptis, de quo in prędictis literis fieri certificatio debet, ſub ſigillo autheutico religionum à quibus ſunt iuſtiſſime eiecti.

m c. 1 dere iu. l. 6. cum el annos.
n Na. li. 1. cōſ. tit. de ætat. & qual. ord. conſil. 9.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum ordinatus ante legitimam ætatem poßit perueniendo ad eam, ſine aliqua diſpenſatione ſtatim ipſum ordinem ſolenniter exercere.

REſpondeo dicendo, quod cum per conſtitutionem Pij II. in ſuperioribus allegatam cuius meminerunt Couar. *o* & Soto, & Nauar, ordinatus ante legitimam ætatem remaneat ipſo iure ſuſpenſus, ſi temere ordines recipit neceſſarium eſt, vt prius, quā ordines exerceat, ab ſuſpenſione ſupradicta ab ſoluatur. Nec etiamſi attingat ætatem per ſacros Canones, & Conc. Trid. requiſitam ad eos recipiendos poteſt in illis ſolemniter adminiſtrare, per ſuſpenſionē enim ſupradictam non ſolum impeditur adminiſtrare in ſuſceptis, ſed etiam in ſuſcipiendis ordinibus, ſuſpendit enim totaliter, & abſolutè ab executione omnis ordinis ſacri, prout dicunt Doctores, de hac materia loquentes.

o Cou in cle. ſi furioſus. 2. par. §. 1. nu. 4 Sot. in 4. d. 25 q. 1 n. 3 Nau. in man. c. 25. n. 6 conſti. Pij V hēt in cōſt. Pontif. conſti. 26. pag. 79.

Dixi ſi temerè ordines ſuſcepit, nam ſi bona fide,

&

probabili ignorantia ductos eos ſuſcepit, non incurrit dictam ſuſpenſionem, prout ſupra *a* eſt reſolutum, & celebrando eadem ignorantia perſeuerante, non incurrit irregularitatem. Imo etiam ſi poſtea, ante quam legitimam ingrediatur ætatem ad prædictos ordines ſuſcipiendos celebrauerit, toties quoties ſacra fecerit ſciens ſe ætatem legitimam non habere, peccat mortaliter non tamen incurrit irregularitatem, ſiquidem à principio non fuit ſuſpenſus ipſo facto, nec ſuſpenſio ipſo facto adueniente mala fide potuit aduenire ſed iudex poteſt ipſum ſuſpendere, vt cum Syluestro reſoluit Marcus Antonius Cucçus, *b* Vnde quando Nauarrus *c* in quodam conſilio ait, quod iſte poteſt ſine peccato celebrare debet explicari durante bona fide ipſius. Et quando Medina *d* in ſua ſumma, ait quod abſolutus ab hac ſuſpenſione non poteſt celebrare, antequã vigeſimum quintum annum attingat debet intelligi, quod non poteſt ſine peccato celebrare, at celebrãdo, non incurrit irregularitatem, cum iam vt ſupponitur ſit à ſuſpenſione liberatus.

a Sup. hac q. ar. 11.
b Cuccus li. 4. maior. inſt. ti. 11. nu. 18.
c Na. in add. ad li. 1. cõſ. 11 de tempo. ord. conſ. 50.
d Med. in ſ. 65

QVÆSTIO XXIIII.

De ordinibus quoad Epiſcopos & habentes poteſtatem eos conferendi in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptem.

1 *Vtrum religioſi neceſſario debeant ordinari ab Epiſcopo in cuius diœceſi commorantur.*

2 *Vtrum Epiſcopi poſſint ordinare regulares in ſuis monaſterijs ſine licentia Epiſcoporum in eorum diœceſi monaſteria ſita ſunt.*

3 *Vtrum Epiſcopi poſſint ordinare religioſos non ſeruatis temporum interſtitijs.*

4 *Quæ cauſæ ad diſpenſandum in interſtitijs requirãtur.*

5 *Vtrum Epiſcopus diſpenſare poſſit, vt duo ſacri ordines eodem die religioſis conferantur.*

6 *Vtrum Epiſcopus poſſit ſine vrgenti cauſa diſpenſare in interſtitio vnius anni quod requiritur, vt quis poſſit aſcendere à diaconatu ad presbyteratum.*

7 *Quæ neceſſitas, & vtilitas requiratur, ad diſpenſandum in ſupradictis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi neceſſario debeant ordinari ab Epiſcopo in cuius diœceſi commorantur.

RESpondeo dicendo, quod *Clemens IIII. conceſſit licentiam & facultatem liberam ad hoc vt fratres Minores promoueri poſſint ad ordines ſacros per quoſcunque catholicos Epiſcopos communionem, & gratiam ſedis Apoſtolicæ habentes. Et hoc abſque aliquo examine per huiuſmodi Epiſcopos faciendo, & abſque omni promiſſione, aut obligatione ipſorum ordinandorũ fratrum.* Ita habetur in monumentis *e* ordinum, & in ſupplemento.

Circa quam conceſſionẽ, aliqua ſunt aduertenda. primũ eſt, quod religioſi poſſint à quocũq; Catholico Epiſcopo ordinari. Nec hoc eſt reuocatum per Conc. Trid. *f* definiens, quod ordinari nõ poſſunt, niſi à proprio epiſcopo, hoc enim decretum non intelligitur de regularibus, qui à quocũque catholico epiſcopo poſſunt ordinari, prout declarauit Pius V. & teſtatur Pataſſel. *g* Non poſſunt tamen ipſi Epiſcopi eos ordinare ſine literis & licentia ſuorum prælatorũ. Qui epiſcopi ordinantes non tenentur adhibere diligentiam ſuper teſtificationẽ eorum, quæ in prædictis literis de his, quæ de regularibus ordinandis affirmant eorum prælati, declarauit enim Sixtus V. prout refert Capuccin. *h* in additionibus ad cõpendium mendicantium ſuum mentem eſſe ordinarios, cum ſuis ſubditis dimiſſoriis petentibus teneri adhibere debitam diligentiam ſuper omnibus requiſitis, circa ordinandos iuxta Conc. Tri. & ſacros canones, & ſi eos ipſos habere conſtiterit, in eiſdem dimiſſorijs in conſcientia ſua de eiſdem facere certificationem, & tunc cum tales dimiſſorias habẽtibus, non opus eſſe epiſcopũ ordinantem nouam facere diligentiã ſuper dictis requiſitis, niſi in examine ſuper idoneitate, & literatura. Quod ipſũ in primo tomo *i* habere etiã locũ in regularibus ordinãdis diximus.

e in 1. impr. f. 56. & in 2 fo. 140. conc. 312 & in ſup. f. 96 conc. 321.
f Cõc. Tri. ſeſ. 23 reſ. prælo. ca. 8.
g Pataſ. f. 910.
h Capuccin. in addi. ad ti. ord. ſacr. pag. 283. lit. a.
i 1. to. q. 18. art 6.

Nec his obſtat aliud eiuſdem Concilij *K* decretũ definiens, quod vnuſquiſque à proprio Epiſcopo ordinetur. Quod ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei etiã cuiuſuis generalis aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu, et ſtatutis tẽporibus permittatur, niſi eius probitas, ac mores ordinarij ſui teſtimonio cõmendẽtur, nã ex eo colligi videtur, quod cũ prælati regularium ſint in concedendis dimiſſoriis, ſuis ſubditis, veri ordinarij ſufficit, quod eorũ mores & probitas in dictis literis cõmendentur, & ſic nõ eſt neceſſaria epiſcoporũ examinatio, nã reſpondetur, quod dictũ decretum loquitur de examine morũ, & probitatis ordinandorũ, quæ ſufficit, vt in dictis literis cõmendẽtur, at non loquitur de examine idoneitatis, & literaturæ, quod ab ipſis Epiſcopis in alio decreto *l* Concilij præcipitur diligentiſſime fieri.

K d ſeſ. 23. c. 8
l Cõc. Tri. ſeſ. 231. vbi ſup. c. 15.

ARTICVLVS II.

Vtrũ Epiſcopi poſſint ordinare regulares in ſuis monaſterijs ſine licentia Epiſcoporum in quorum diœceſibus monaſteria ſita ſunt.

RESpondeo dicendo, quod *Sixtus IIII conceſſit, quod quilibet Epiſcopus catholicus poſſit celebrare ordines ſacros tẽporibus ad hoc ab Eccleſia deputatis in locis fratrum Minorum de obſeruantia pro fratribus prædictis*, dumtaxat ita habetur in libro monumenta *m* ordinum. *Et Leo X. ampliando hanc Sixti IIII. conceſſionem indulſit. quod quilibet catholicus Epiſcopus, poſſit in locis, & perſonis fratrum exercere omnes actus epiſcopales.* At hæc priuilegia ſunt abrogata, per Conc. *n* Trid. dicens, quod nulli epiſcopi liceat cuiuſuis priuilegij prætextu pontificalia in alterius diœceſi exercere niſi de ordinarij expreſſa licentia, & in perſonas eidẽ ordinario ſubiectas tantum. Circa quæ vltima verba inſurgit dubitatio vtrũ in conuentu v. g. Salmanticenſi poſſit quilibet catholicus epiſcopus ordinare, non ſolũ fratres eiuſdem Monaſterij, ſed etiam alterius monaſterij diuerſæ diœceſis, ſi ad ordinandũ licentia ab Domino Epiſcopo Salmantino cõcedatur. Et reſpõdetur, quod ſic, ſi de eorũ idoneitate probabilitate, & facultate ad ordines recipiẽdos conſtet ipſi Epiſcopo ordinatori verba enim ſupradicts Cõcilij, ibi. *& in perſonas eidẽ ordinario ſubiectas*, tantũ debent ſic interpretari, vt intelligatur ipſũ catholicum epiſcopum non poſſe ordinare eos, qui dicto Salmãtino epiſcopo nõ ſunt ſubiecti, niſi à ſuis ordinarijs literas dimiſſorias ad ordines recipiendos ante epiſcopũ ordinatorẽ præſentent, prædicti autẽ fratres alterius monaſterij ſupponitur, quod literas commendatitias, ſiue dimiſſoriis, ab eorum prælatis adducunt, & vt omnis ambiguitas tollatur prælati debent concedere dimiſſorias, vt à quocumque catholico epiſcopo, iuxta certas diœceſes poſſint ordinari.

m in 1. imp f. 63. & in 2 fo. 67. conc. 106.
n Cõc. Tri. ſeſ. 7. de ref. c. 6.

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

Vtrum Epiſcopi poſsint ordinare religioſos non ſeruatis temporum interſtitijs.

RÉſpondeo dicendo, quod in concilio Tridenti-
a Cōc. Tri ſeſ. 23. de reſid. prælat. c. 11. no *a* dicitur, quod ordinandi ordinibus mino
ribus per temporum interſtitia ordinentur, hi vero
nonniſi poſt annum à ſuſceptione poſtremi gradus
minorum ordinum ad ſacros ordines promoueantur,
niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas iudicio epi-
b d. ſeſ. 23. ca. 13. ſcopi aliud expoſcat. Et in alio decreto *b* dicitur
promoti ad ſubdiaconatus ordinē, ſi per annum ſal-
tem in eo non ſint verſati, ad altiorem gradum, niſi
aliud epiſcopo videatur aſcendere non permittan-
c d. ſeſ. c. 14. tur. Et in alio decreto *c* dicitur. Qui piè, & fideliter
in miniſterijs ante actis ſe geſſerint, & ad presbyte-
ratus ordinem aſſumuntur bonum habeant teſtimo-
nium, & hi ſiot, qui non modo in diaconatu ad mi-
nus annum integrum, niſi ob eccleſiæ vtilitatem ac
neceſſitatem aliud Epiſcopo videatur. Quæ decreta
etiam cum regularibus ordinandis loquuntur, quod
ex conſtitutione Sixti V. contra male promotos ſa-
tis patet, prout ſupra probatum eſt, dubium autem
eſt cum ſcilicet interſtitijs diſpenſare conueniat; ad
d Explicatio Cruciæ, in fin. quod reſpondi in explicatione *d* cruciatæ. Et eſt
ſciendum, qood licet ſuper hoc aliqui, cum quibus
illud contuli variæ fuerint opinionis, ego tamen ar-
bitror ad epiſcopum ordinantem pertinere, non ve-
e d. cap. 11. ro ad prælatos ordinum cum ſuis ſubditis huiuſmo-
di diſpenſationem, cum verba Concilij *e* ſint ex-
preſſa, ibi *niſi aliud Epiſcopo expedire magis videatur*,
& paulo poſt loquēdo de ordinib. maiorib. ibi, *iudicio
epiſcopi*, imo poteſt dici, quod licet Concilium, non
illo verbo epiſcopi vſum fuiſſet, ſed verbo (ordina-
rij adhuc tamen de epiſcopo intelligi oporteret. Nā
quiuis prælati religionum, vt ſunt generales, & pro-
uinciales habent iuriſdictionem ordinariam, & in
abſoluendo, & in diſpenſando, cum ſuis ſubditis ſiot
ordinarij, quando tamen decretum aliquod ſacrorū
canonum, vel Bullæ aut motus proprij abſolutionē,
vel diſpenſationē alicuius caſus committunt or-
dinario abſolutè, tunc quidem de epiſcopo intelli-
gitur, quia cum hoc verbum ordinarius, & de epiſco
po, & de prælato religionum, qui quaſi epiſcopalem
habent iuriſdictionem poſſit intelligi in dubio, quā-
do aliud non apparet debet ſumi in potiori ſignifi-
catu, ſecundum regulam dicentem, quod analogum
per ſe ſumptum ſumitur pro potiori ſignificatu. Et
hoc euidentiſſima alia ratione comprobari poteſt,
quia quando in bullis datur facultas eligendi ſibi
confeſſorem per ordinarium approbatum, tunc cla-
re conſtat quod per ordinarium intelligitur epiſco-
pus, & non prælati religionum, & hoc conſtat etiam,
ex latè traditis à doctoribus ſuper rubricam tituli de
officio ordinarij.

Quando vero Epiſcopus non poteſt ſuos ſubditos
ordinare dantur dimiſſoriæ literæ ab ipſo Epiſcopo
continentes excuſationes ob quas ipſe non poteſt
f c. 1. de temp. ord. li. 6. ordines conferre, prout dicitur in iure, *f* conſue-
tudine tamen in multis prouincijs receptum eſt vt
nulla cauſa aſſignetur, quam conſuetudinem vali-
g Rebuff. de prax benef. de literis dimiſſorijs, nu. 28. dam eſſe ſcribit Rebuf. *g* qui Epiſcopus mittēs ſuos
ſubditos, cum debitis literis dimiſſorijs, ad alium an
tiſtitem ornandum ad ipſum abſque dubio pertinet
diſpenſare, & non ad illum, qui debet ordinare, quia
h Concil ſeſſ. 23. c. 16. cum dicatur in eodem Concilio *h* quod nullus de-
bet ordinari, qui in iudicio ſui Epiſcopi non ſit vti-
lis, aut neceſſarius ſuæ Eccleſiæ. Clarum videtur eſ-
ſe, quod nullus alius Epiſcopus debet congruentius
diſpenſare, niſi ille qui neceſſitatem, & vtilitatem
Eccleſiæ, vbi ille reſidere debet ſcit, & cognoſcit,
quod nullus alius Epiſcopus melius præſumitur co-
gnoſcere. Quod deinde ex alio loco Concilij *i* col- *i d. ſeſ. ca. 13. & 11.*
ligitur, quod definiens, vt nullus ordinetur, niſi in-
terſtitijs peractis, addit, *niſi aliud Epiſcopo videatur.*
Et ſi Concilium vellet dicere, quod Epiſcopus ordi-
nans debet diſpenſare, ad ipſum clare exprimeret,
quando enim ius committit diſpenſationem caſus
alicuius Epiſcopo abſolute, intelligitur loqui de Epi-
ſcopo abſolute, intelligitur loqui de Epiſcopo ouia,
cum qua debet fieri diſpenſatio, vt ex multis locis
conciliorum generalium, & iuris Canonici colligi-
tur, vnde in ſupra allegato Concilio *K* ſtatuente, vt *k d. c. 13.*
nullus ordinibus minoribus initietur, niſi interſtitijs
peractis additur, vt concurrat ius, quantum ſit huius
diſciplinæ, pondus poſſint diſcere, atque in vnoquo-
que munere iuxta præceptum Epiſcopi exerceant lo
quitur de proprio ordinandi Epiſcopo, hic enim iu-
bet, & prædictum exercitium præcipit. Et conſequē- *l d. ſeſ. c. 14.*
ter in eodem Concilio *l* dicitur, cor Epiſcopus, vt
hi ſaltem diebus dominicis, & feſtis ſolennibus, ſi
ante curam habuerit animarum tam frequenter, vt
ſuo muneri ſatisfaciant miſſas celebrent, cum pro-
motis per ſaltum ſi non miniſtrauerint Epiſcopus
ex legitima cauſa poteſt diſpenſare, in quibus om-
nibus locis clarè loquitur Conciliū de proprio ouis
epiſcopo, & non dicit, quod curet proprius epiſco-
pus, & non dicit quod proprius epiſcopus poſſit di-
ſpenſare, ſed abſolute nominat epiſcopum. Dicendo
enim abſolute epiſcopum proprium ouis deſignat,
ſicut videmus deſignare idem met Concilium, *m* *m d. ſeſſ. c. 15.*
quando definit neminem poſſe audire confeſſiones
ſęcularium, niſi ab epiſcopo per examem &c. fuerit
approbatus. Vnde quando epiſcopi concedunt di-
miſſorias ſuis ſubditis, vt ab alio epiſcopo poſſint or
dinari ſufficit, quod fidem faciant, quod cum ipſis
ex iuſta cauſa in interſtitijs diſpenſant, vt epiſcopus
ordinator circa interſtitia, nihil aliod requirat. intel-
ligere enim debet neceſſitati, & vtilitati eccleſiæ, ita
conuenire.

Quando vero Abbates regulares ſuos ſubditos de
ordinibus Minoribus per ſe ordinauerint iuxta con-
ceſſam ſibi facultatem, de qua infra dicemus, pote-
runt vtique ſine dubio in interſtitijs diſpenſare.

Ex dictis infertur ad epiſcopos, ſeu dictos Abba-
tes ordinantes competere in interſtitijs diſpenſare,
non autem ad prælatos regulares cum ſuis ſubditis
regularibus. Vnde debent ipſi prælati, quando in il-
lis iudicauerint diſpenſandum expedire, Dominos
epiſcopos in literis dimiſſorijs exorare, vt in interſti-
tijs, cū tali & tali diſpenſare dignētur abſque eo, q
in alicuius particularis cauſæ aſſignationem deſcen-
dant, illudque ſane Reuerendiſſimi epiſcopi ſuffice-
re ſine alia vtilitatis, & neceſſitatis eccleſiæ inquiſi-
tione deberent iudicare, ſicque Paraſelus *n* à ſa- *n Paraſ. fol. 225.*
cra congregatione Cardinalium fuiſſe reſponſum
anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ter-
tio, teſtatur in ſuo priuilegio, libr. vt videlicet *præla-
ti regulares non poſſint diſpenſare in interſtitijs in lite-
ris dimiſſorijs, quibus mittunt ſuos ſubditos ad ordines
ſuſcipiendos*, & per conſequens tenemur fateri debe-
re rogare dominos epiſcupos, vt hanc gratiam ſuis
ſubditis impartiantur.

ARTICVLVS IIII.

Quæ cauſa ad diſpenſandum in interſti-tijs requirantur.

RÉſpondeo dicendo primo, quod ad recipien-
dos ordines minores, quæcumque cauſa ſuffi-
cit, etiamſi non ſit vrgens Conciliū enim Trident. *o* *o Conc. Trid. ſeſ. 23. c. 11.*
definiens quod nemo ad ordines minores promo-
ueatur,

Digitized by Google

neatur, addit tantum niſi aliud Epiſcopo videatur magis expedite, & ſtatim ait, quod nemo ad ſubdiaconatum aſcendat, niſi poſt annum à ſuſceptione poſtremi gradus Minorum ordinum niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas iudicio Epiſcopi, aliud expoſcat. Ex quibus locis colligitur, quod major cauſa debet adeſſe ad diſpenſandum in interſtitio vnius anni, vt ad ſubdiaconatum aſcendatur, quam ad diſpenſandum in interſtitio, quod debet haberi, vt aſcendatur ab vno gradu minorum ordinum ad alium gradum, ſed ad recipiendum ſubdiaconatum, non completo interſtitio ſufficit neceſſitas, aut vtilitas Eccleſiæ, ergo ad diſpenſandum in minoribus recipiendis ordinibus, quæcumque cauſa debet iudicari ſufficiens, cum Concilium ad diſpenſandum in interſtitijs ordinum minorum, nec neceſſitatem, neque vtilitatem Eccleſiæ requirat, ſed ſolum hoc iudicio Epiſcopi remittat dicens, niſi aliud Epiſcopo videatur.

Et hoc confirmatur, nam interſtitium vnius gradus ordinum minorum ad alium gradum non debet eſſe annum, nec Concilium ad hos annum requirit, ſed tãtum hoc iudicio Epiſcoporum relinquit, quod magnum indicium eſt ad affirmãdum quamcunque cauſam ad diſpenſandũ ſufficiẽtem debere iudicari.

Et eſt aduertendum, quod ſine vlla diſpenſatione in epiſcopatibus in quibus erat conſuetudo antiqua ante Concil. Trid. dandi omnes ordines minores, ſimul cum ſubdiaconatu poſſunt nunc poſt Conciliũ, ſine vlla diſpenſatione conferri in Dominicis, aut diebus feſtiuis, prout quæſtione ſupra proxima eſt declaratum. Concilium enim licet deroget priuilegia, non tamen derogat conſuetudines prout aduertit Nauar. *a* & confirmatur ex doctrina, quam in ſimili caſu adducit Armilla, & argumento cuiuſdam decretalis comprobatur. Nec obſtat, quod conſtitutio Sixti V. edita cõtra male promotos præcipiat obſeruari Conc. Trid. quoad interſtitia non obſtantibus quibuſcumque, nam reſpondetur, quod Sixtus V. in dicta conſtitutione, nihil aliud prætendit, niſi quod Concilium ſupradictum circa hoc obſeruetur quod vt dictum eſt, non reuocat conſuetudines.

a Nau. in ma ni. c. 25. n. 71. Armil. tit. ordo, § 6. c. quod translationẽ, tit. de ſump.

Denique aduertendum eſt, quod quando aliquis vult tranſire à ſubdiaconatu ad diaconatum, nõ ſeruatis dictis interſtitijs, non deſiderat Concilium, *b* vt vtilitas, aut neceſſitas eccleſiæ interueniat, ſed tantum iudicio Epiſcopi relinquit. At vt à diaconatu, ad presbyteratum aſcendat petit Concilium *c* eccleſiæ vtilitatem, ac neceſſitatem, prout infra in articulo ſexto explicabitur.

b Seſſ. 23. cap. 13.

c Seſſ. c. 14.

ARTICVLVS V.

Vtrum Epiſcopus diſpenſare poſſit, vt duo ſacri ordines eodem die conferantur.

RESpondeo dicendo, quod duos ſacros ordines non poteſt epiſcopus, eodem die conferre, etiã ſi ad id efficiendum cauſa grauiſſima intercedat, neceſſe eſt enim, vt ad Papam recurratur, aut ad alium, qui ad eos dandos vna die habuerit authoritatem. Quod ex Concilio Trid. *d* probatur in quo dicitur, quod duo ſacri ordines, non eodem die etiam regularibus concedantur. Quod probatur, etiam ex quadam decretali, *e* qua dicitur, quod quidam Archiepiſcopus non potuit diſpenſare cum quodam in epiſcopum electo, vt vno die duos ordines ſacros recipere valeret. Et notat Innoc. & Hoſt. & tradit Sylu. *f* & regula eſt cõmunis, quod nunquam ius nouum derogat antiquum, niſi id expreſſè dicat, vnde cum ſecundum ius antiquum epiſcopus ẽt vrgenti cauſa interueniẽte (prout erat ordinare epiſcopum) ad id facultatem minimè habuerit non debemus dicere Concilium diuerſam indulgere facultatem præſertim, cum ex eomet Conſilio conſtet contrarium.

d Conc. ſeſſ. 23 c. 13.

e c. dilect. filius tit. de compo. ordin.

f Sylu. tit. ordo. 2 § 7.

Sed cõtra hoc videtur obſtare conſtitutio Sixti V. contra male promotos, graues pœnas imponens cõtra prælatum, qui ordinauit non ſeruatis temporum interſtitijs, ita vt aliquis vnico die, ſeu continuatis diebus ad plures ſacros ordines, vel poſt vnum ordinem ſuſceptum, ſine cauſa rationabili antequam tẽpus ab eodem Concil. Trid. præfixum elabatur, ex quo loco à contrario ſenſu videtur colligi quod qui duos ſacros ordines, eodem die contulerit cauſa rationabili, & vrgente id ſuadente, non incurrat in pœnas iuris, & ipſius conſtitutionis. Sed reſpondetur, quod dicta Sixti V. conſtitutio fuit data, vt melius ius Canonicum antiquum, & Cõc. Trid. obſeruetur, vt conſtat clarè ex ipſamet conſtitutione. Vnde innuens in ea Sixtus V. quod concurrente cauſa rationabili poteſt epiſcopus duos ſacros ordines eodem die conferre; Hoc debet intelligi ad effectum non incurrendi pœnas contra ordinatorem Epiſcopũ in dicta conſtitutione appoſitas, at nõ ad effectum euadendi pœnas in iure antiquo appoſitas. Quod ius cõmune contra præſumentes pœnã ſuſpenſionis apponit ipſo facto, contra negligentes pœnam priuationis apponendæ. Secundo poteſt reſponderi, quod prædicta verba, ſine cauſa rationabili debẽt intelligi iuxta terminos prædicti Concilij, Quod non admittit cauſam rationabilem, ad diſpenſandũ, vt duo ordines ſacri eodem die conferantur, imo hoc expreſſè prohibet abſolutè, ſolum enim admittit in diſpenſatione interſtitiorum, inter vnum ordinem, & alium, & regula cõmunis eſt vtriuſque iuris Doctorum, quod clauſulæ, quarumcũque conſtitutionum, debent intelligi, & explicari iuxta limites, & terminos decretorum à quibus fuerunt originatæ, vt notatur in iure, *g* & ſentit, quædam Gloſſa, quam dicit ſingularem Cardinalis, & vt communiter receptam eam allegat Nauarrus.

g Auth. conſtitutio, quæ in nor. ver. in illis. colla. 3. glo. & ibi Card. oppoſ. 3. & in Clem. ſtatutũ, in v. conſuet. de elect. Nau. de dato & promi. nota 3. nu. 6 in fin.

ARTICVLVS VI.

Vtrũ Epiſcopus poſſit ſine vrgẽti cauſa diſpẽſare in interſtitio vnius anni q̃ requiritur vt quis poſſit aſcendere à diaconatu ad presbyteratum.

RESpondeo dicendo, quod in hoc interſtitio non põt epiſcopus diſpenſare, niſi neceſſitas ſimul, & vtilitas eccleſiæ concurrat, quia licet Concilium Tridentinum *h* dicat, quòd poſſit epiſcopus diſpenſare in interſtitio vnius anni, qui requiritur ad aſcendẽdum ab vltimo gradu ordinum Minorum ad ſubdiaconatũ, niſi neceſſitas, aut vtilitas eccleſiæ aliud expoſcat, & diſiunctiua vtatur, non vtitur tamen diſiunctiua, quando agit de diſpenſatione interſtitij à diaconatu ad presbyteratum, ſed coniunctiua dicẽs niſi ob eccleſiæ vtilitatem, ac neceſſitatem: denique Concilium vult, vt in hoc aſcenſu vtilitas, & neceſſitas eccleſiæ, ſimul interueniat. Quod ratio poſtulat, & ius canonicum proclamat, nam ſi ad diſpenſandũ in interſtitijs vltimi gradus minorum ordinũ ad ſubdiaconatum, cuius miniſterium reſpectu miniſterij presbyteratus eſt multo minus, requirit Conciliũ neceſſitatẽ, aut vtilitatem eccleſiæ conſequens eſt, vt ad aſcendendum ad presbyteratum cuius miniſteriũ angelis non fuit deputatũ, & excedit in multis miniſterium ſubdiaconatus vtilitas ſimul & neceſſitas eccleſiæ exigantur. Quod comprobatur, & confirmatur ex verbis poſitis, in quadam decretali, *i* quæ ait. *Cum ſit ars artium regimen animarum diſtrictè præcipimus, vt Epiſcopi promouẽdos in ſacerdotes diligenter inſtruãt, & informẽt, vel per ſe ipſos, vel p alios idoneos viros ſup*

h Conc. ſeſſ. 23. c. 14.

i cap. cum ſit ars artium de ætat. & qualit. præfici.

dius

Digitized by Google

diuinis officijs eccleſiaſticiſq; ſacramentis, qualiter e ariſtis valeant celebrare. Quoniã ſi de cętero rudes, & ignaros ordinare præſumpſerint (quod quidem facile poterit deprehendi) ordinatores, & ordinatos vltioni graui decernimus ſubiacere; ſanctius enim eſt (maximè in ordinatione ſacerdotum) paucos bonos quam multos malos habere miniſtros, quia ſi cæcus cæcum ducit, ambo in foueam cadant. Quæ verba ibi, *maximè in ordinatione ſacerdotũ,* denotant in ordinatione ſacerdotũ plura deberi cõſiderari, quã in ordinatione ſubdiaconatus, aut ſubdiaconatus, hæ enim dictiones maximè, præcipuè, & præſertim caſum implicant, in quo maior ratio militat, vt omnes circunſtantiæ videantur.

ARTICVLVS VII.

Quæ neceſſitas, & vtilitas ſufficiens dicatur ad diſpenſandum in ſupradictis.

a Syl. ris. ordo 3. §. 10. in fin. RESpondeo dicendo, quod Syluester *a* loquens in caſu differenti dicit, quod tunc Eccleſiæ vtilitas prouenit ex ordinatione alicuius, quãdo indiget miniſtro, & non ſunt alij idonei præter illum, & tunc eſt neceſſitas, quando alium non hẽt. At Syluest. loquitur in caſu ſatis diſſimili, quando Epiſcopus vult aliquem compellere ad ordines ſuſcipiendos, & tunc verum eſt, quod non poteſt ipſum compellere, niſi adſit prædicta vtilitas, vel neceſſitas, at in noſtro caſu, in quo de tali compulſione minimè agitur non ita ſtrictè dictã vtilitatem, & neceſſitatem debemus conſiderare. Imo *b* D. Antoninus de dicta compulſione verba faciens, ait quod tunc neceſſitas Eccleſię eueniet, quando nõ adſunt alij, qui ordinari poſſint, & velior, & eccleſia indiget miniſtris ad diuina officia peragenda, & ad alia munera ſubeunda. Et tunc vtilitas aderit, quando licet adſint alij idonei, Eccleſia tamen pluribus opus habet, vt melius ſeruiatur. Vnde reſolutiuè exiſtimo, quod tunc erit vtilitas Eccleſiæ quando ſunt pauci idonei miniſtri, & tunc aderit neceſſitas quando non ſolum ſunt pauci Eccleſiæ miniſtri, ſed etiam quando deficiunt idonei, & non idonei. Quæ neceſſitas, & vtilitas moraliter debent conſiderari, ita, vt in puncto indiuiſibili minimè conſiſtant, ſed recipere debent eam latitudinẽ quæ in alijs rebus moralibus ſecundum arbitriũ boni viri attendi dẽt, ea enim quæ præfixam aliquã determinationẽ à lege non habent arbitrio boni viri relinquuntur iuxta ea quæ in iure *c* notantur. Et vt Domini Epiſcopi hoc arbitriũ rectè & legitimè exequantur vltra alia debent aduertere, quod ſæpè ſæpius idonei, & non idonei miniſtri occupationibus, & negotijs implicati legitimis, & infirmitatibus detenti non reſident in Eccleſijs, & tunc paucitas miniſtrorum efficit, vt eccleſiæ non ita commodè ſeruiantur. Ex quibus infertur, quod prælati regulares conſiderando ſuorum monaſteriorum penuriam miniſtrorum ad ipſorum onera ſubeunda, ita vt cõmodè omnibus miniſterijs diuini cultus ſatisfaciãt poſſunt, & debent prædictam neceſſitatem, & utilitatẽ penſare, vt à Dominis epiſcopis, vt decet humiliter huiuſmodi interſtitiorum diſpenſationes petant, & conſequantur. Quod ipſorum iudicio, & arbitrio relinquitur cum ipſi, vt patres monaſteriorum ſciant, & experientia cognoſcant, vtrum ſit vtile, & neceſſe ſuos ſubditos ſacros initiari.

b Ant. 3 p. ti. 14. de ...p. & leon ord. §. 18.

c l. 1. C. de iu. deliberan.

QVÆSTIO XXV.

De ornamentis Eccleſiaſticis in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum fratres Minores poſſint paramenta Eccleſiaſtica ſumptuoſa habere.*

2 *Vtrum fratres Minores poſſint ornamenta ſumptuoſa procurare.*

ARTICVLVS I.

Vtrum fratres minores poſſint paramenta Eccleſiaſtica ſumptuoſa habere.

REſpondeo dicendo, quod Clemens V. in declaratione Regulæ fratrum Minorum quę incipit exiuit de paradiſo, &c. *Voluit & mãdauit fratribus prædictis ne habeant niſi paramenta, & vaſa eccleſiaſtica decentia in numero, & magnitudine ſufficientia competente, quia ſuperfluitas, aut nimia precioſitas vel quæcunque curioſitas in his ſeu alijs quibuſcunque non poteſt ipſorum profeſſioni ſeu ſtatui conuenire.* Ita habetur in libro Monumenta, *d* ordinũ. Et Calixtus III. *remiſit omnem exceſſum in paramentis factum vſque in illum diem, & ſuſpirans dixit, quod prouideretur ne in futurum tales exceſſus fierent.* Ita habetur in eodem libro. *e*

d in 1. imp. fo. 15 in tra. 3. & in 2. fo. 16. & tract. 2.

At Sixtus IIII. Conceſſit, *quod prædicti fratres minores poſſint tuta conſcientia tenere & recipere paramenta argentea aurea, & alia ad diuinum cultum pertinentia, & habere campanas magnas, & diuerſas, ſed hoc quãdo Capitulo Prouinciali viſum fuerit poſſe ſine ſcandala fieri.* Ita habetur in dicto libro *f* & in ſupplemento.

e in 1. imp. fo. 64. & in 2. fo. 65. conceſ. 89.

Sed Leo X. declarauit, & decreuit. quod fratres Minores ſunt tantum cuſtodes. & non poſſeſſores paramentorum, & ornamentorum. ac vaſorum, quæ ad miniſterium ſacramenti altaris habent, & propterea illis abſque ſuæ profeſſionis macula, aut violatione vti, & potiri liberè, & licitè, poſſe cum deceat iuxta ſolemnitatum celebritatem decentioribus paramentis diuinam honorare maieſtatem. Ita habetur in ſupplemento. *g*

f in 1. imp. fo. 63. & in 2 fo. 67 conceſ. 103 & in ſuppl. fo. 10. conc. 374.

Circa conceſsionem Sixti IIII. notat collector *h* conformiter ad ſpeculum fratrum Minorum, & circa conceſsionem Leonis X. cauendum eſſe ab illis quoad habendũ pretioſa, & ſumptuoſa in cultu diuino, quia ait, ſunt ſubreptitię ex falſa cauſa habitæ, & quia contra declarationes. At doctiſsimus Corduba, *i* modeſtius loquitur dicens, quod aliud eſt iudicium habendum quoad fratres vtentes prædictis rebus pretioſis ſecundum prædicta priuilegia, & aliud quoad procurãtes prædicta pretioſa, aut ſuperflua, nam primo quoad ipſos fratres vtentes dicit primo, quod omnes fratres poſſunt licitè recipere, & retinere paramenta, & contenta in priuilegijs Sixti IIII. cum limitationibus ibi poſitis, quia ſic limitari videtur prædicta diſpenſatio ad tollendum ſcandalũ, vel turbationem perſonarum probabiliter imminẽtem, & vt deuotioni talium perſonarum ad Dei honorem condeſcendatur, & dummodo fratres non dent cauſam prædictis. vt ibi dicitur, neque tenentur fratres eſſe valde ſoliciti ad informandum tales perſonas, vel ad multum diſſuadendum eis, ſed ſufficit, quod non prouocent eos ad id, & quod non fingant ſcandalũ, vbi non eſt, vt ibi innuitur, & certè temerarium ait Cordub, videtur dicere, quod cum his limitationibus non ſit licitũ vti tali diſpenſatione, quam totum capitulum generale Aquilę anno Domini milleſimo quadringenteſimoſeptuageſimoſecundo acceptauit, & poſuit inter alias recollectiones ipſius capituli, ut ibi habetur. Et conſequenter ait Cordub, quod omnes fratres poſſunt licitè uti domibus, & ædificijs ſumptuoſis, & ibi morari, & paramentis, uaſiſque eccleſiaſticis pretioſis ualdè, & multiplicibus uti, & alijs quibuſcunque quibus fratres uiũtur communiter uel diuiſim, utpote cellis, & officinis libris, & alijs utenſilibus domorũ noſtrarum ſecundũ prædictum priuilegiũ Leonis X. quia uidetur rationabile, & habere cauſam rationabilem aliqualiter,

g Suppl. fo. 2 conceſ. 54.

h Collect. in cãp. med. ti. ornamẽta Eccl. ſpeculũ fratr. mino fo. 6.

i Cor in addi. ad dictũ cãp.

vt

Digitized by Google

vt in dicto priuilegio ponitur, quia ſcilicet taliũ rerum ſumus nos fratres Minores cuſtodes tantum, & ex ipſarum vſu nihil magis adijcitur noſtris commoditatibus particularibus quoad victum, & veſtitum, & propter honorem cultus diuini, & vt ſimiliter deuotioni Domini earum rerum, ſcilicet, deuotioni Domini Papæ qui eſt Dominus talium rerum alio Domino non exiſtente videtur, quod licitè talibus rebus vtamur ſicut de conceſſione Sixti IIII. dictum eſt, maximè, quia ex quo ipſe Leo X. non ſolum diſpenſando concedit, ſed etiam declarat, & decernit eſſe licitum talibus vti, & inſuper vult, mandatq; ſic fieri certè videtur tacitè decernere, talem conceſſionem ſeu diſpenſationem eiuſque cauſam eſſe rationabilem, & licitam nobis, ideo tanquam talis habenda eſt in vtroque foro, cum de oppoſito nõ conſtet manifeſtè, vt eſt communis practica, & regula doctorũ vtriuſque iuris, & nos humiliter, & ſincerè ſic ſtantes prædictæ papali declarationi atque decreto ſumus omnino tuti in foro conſcientiæ. Neque eſt dicendũ Papam non fuiſſe debitè informatum de obligatione Minorum: conſtat enim quod fuit ſufficienter inſtructus, vt expreſsè patet in relatione ipſius priuilegij, & dato, quod ei nõ fieret tam extenſa relatio ſeu informatio prædictæ obligationis ipſe tamen cenſetur habere in pectore ſuo omnia iura communia cuiuſmodi eſt regulæ Minorum obligatio quoad hoc de qua habetur in declarationibus inſertis in corpore iuris, ergo licitè poſſumus vti prædictis rebus ſecundum priuilegia præfata, vt dictum eſt.

ARTICVLVS II.

Vtrum fratres Minores poſsint ornamenta ſumptuoſa procurare.

RESpondeo dicendo, quod illicitè contra ſtatum profeſſionis Minorũ talia ornamẽta ſumptuoſa fratres Minores procurant, quia in dictis priuilegijs non conceditur talibus, quod poſſint ea procurare vllo modo, vt patet ibidem, imo, & in conceſſione Sixti IIII. id eis ſpecialiter prohibetur ſeu limitatur, vt ex eius tenore in articulo ſuperiori allegato ſatis patet, poſtquam autẽ ſemel habita ſeu facta ſunt in ordine culpabiliter, ſeu inculpabiliter procurata per ipſos fratres ſeu alios, tũc licitum eſt talibus vti, vt dictum eſt, nam vſus tantum eorum eſt conceſſus, acquiſitio autem ſeu ædificatio ſumptuoſa ædificiorum, & ornamentorum multorum in numero, & pretioſitate, ſeu cauſalis procuratio talium ſumptuoſorum, aut pretioſorum prohibita, & illicita nobis eſt ex regula ſeu declarationibus, & nullo modo eſt nobis conceſſa per prædicta priuilegia, ſed potius excluſa, vt patet ex dictis, ita Corduba * & omnes regulæ Minorum expoſitores.

* *Cor. in a dd. ad compl. ornamenta.*

QVÆSTIO XXVI.

De pactis in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrum prælatus ſucceſſor teneatur ex contractu prædeceſſoris.*

2 *Vtrum fideiuſſores in ſolidum obligati cum monacho ſine licentia ſui prælati in fauorem ipſius monachi in ſolidum obligentur licet obligatio quoad monachum non teneat.*

3 *Vtrum quando contractus fuit initus cum monacho poſſit eidem ſolui.*

ARTICVLVS I.

Vtrum prælatus ſucceſſor teneatur ex contractu prædeceſſoris.

RESpondeo dicendo, quod pactum vel pactio à paciſcor eſt duorum pluriumve in idem placitum ſeu conſenſus, ſcilicet, ad aliquid faciendum ſeu dandum, vt dicit quidam textus, *a* vnde cõtractus generali nomine pactum dicitur, ſed tamen cum habeamus ſpecificum nomen eo nominamus contractum vt dicendo venditio, locatio, & ſimilia: cum verò non habemus generali nomine pactum appellamus in his libris de aliquibus contractibus ſpecialiter, & ſpecificè diſputamus per aliquas quæſtiones, ſed in hac quæſtione de pactis titulum propoſuimus proponendum, & quoad regulares duos tantum articulos proponimus. Primus eſt, vtrum prælatus ſucceſſor ex prædeceſſoris contractu teneatur, & reſpõdetur, qđ ſic, vt probatur in iure *b* & tradunt Abbas, Baldus, Cardinalis, & Decius. Et Summus Pontifex in tanta dignitate conſtitutus ſeruat contractũ ſui prædeceſſoris, vt tenent Cinus, *c* Baldus, & Paulus de Caſtro, Romanus, Oldradus, Iaſon, & Ruinus, & ſaltem ex vrbanitate, & clementia, & æquitate mandat Dominus Papa, vt adimpleantur ea ad quæ prædeceſſor ſe obligauerat prout in ſacris Canonibus *d* notatur, & tradit Abbas.

a l. 1. ff. de pact.

b c. dilecti filij, & ibi Abb. n. 2. de for. comp. idem Abbas Bal. & Card. in ca. 1. & ibi Dec. 2. not. de prob. ide Card. cõſ. 147 co. 2.

c Cin. in l. digna vox, & ibi Baldus, & Caſtrenſ C. de legib. Rom. cõſ. 116. col. 2. Oldr. conſ. 94. in fi. Iaſ. conſ. 2. col. 2 n. 2. dub. 1.

d c. quia Ioannes 12. q. 5. c. 2 15. 16. q. 6. c. literis iuncta gl. vlt. an princip. vbi Abbas in vlt. notab. de reſer.

ARTICVLVS II.

Vtrum fideiuſſores in ſolidum obligati cum monacho ſine licentia ſui prælati in fauorem ipſius monachi cum iuramento obligentur, licet obligatio quoad monachum non teneat.

REſpondeo dicendo videri, quod iſti fideiuſſores gaudere debent beneficio fideiuſſionis, ita quod ſi is qui eſt principalis pro quo ſe obligarunt non tenetur, ita neque ipſi fideiuſſores qui ſunt acceſſorij teneantur, cum acceſſorium regulariter ſequatur naturam principalis non econtra, vt eſt triuiſſima iuris regula. *e* Hoc tamen non obſtante contrarium fuit deciſum in Rota Placentina in contractu cuiuſdam minoris in quo quidam fideiuſſores ſe ſimiliter obligauerũt prout refert Quintilianus Mandoſius, *f* voluerunt enim Domini auditores illius Rotæ propoſito dubio, quod fideiuſſores tenerentur tum propter iuramentum, quod confirmat contractum iuxta notata per Alexandrum, *g* & quia quando accidit obligationem iuramento vallari, ſi non valeret obligatio, vt agitur, valet vt melius valere poteſt iuxta quendã textũ, *h* & tradit Hippolytus de Marſilijs, tum etiã, quia his ſupponitur obligatio fideiuſſoris, vt paſſim hodie fieri ſolet, videlicet, quod ſe obligauerũt principaliter, ac vt principales, & in ſolidum, quo caſu omnes etiam fideiuſſores principales ſunt iudicandi, ita Alexander, *i* & Iaſon, & Gualdinus.

e c. acceſſ. eũ ſimilib. de reg. iur. lib. 6.

f Mandoſ. de arat. minor. q. 133.

g Alex. conſ. 30. penul. col. verſ. 3 principaliter vol. 4.

h l. cũ pater. § fin ff. deolg. 2 Marſ. ſuper Rubr. de fideiuſſ.

i Alex conſil. 38. col penul. vol. 4. Iaſ. cõſ. 38 lo. 3. Gualdin. caut 30. nu 21. de leg.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſi fuit contractus initus cum aliquo monacho, vel religioſo an eidem poſsit ſolui quod ratione contractus debetur.

REſpondeo dicendo, hoc dubium fuiſſe ventilatũ in capella Toloſana, & tandẽ fuiſſe reſolutum, vt patet ex deciſione *k* eiuſdem Capellæ, quod ſic, ſi quando fuit factum non interuenit, factum Abbatis, vel alicuius ſuperioris argumento cuiuſdã legis, *l* ſi vero in tali contractu interuenerit factum ipſius,

k Quæſt 122.

l l. quod ſeruus ff de ſolu.

ipſius prælati, tunc monacho, & religioſo ſolui non poterit, & ita intelligit Bartolus *a* aliam legem. Et ideo ait idem Bartolus, *b* quod ſi monachus mutuat vel deponit pecuniam, & ei reſtituatur ſine licentia Abbatis debitor, vel depoſitarius liberatur, cuius ſententiam ſequuntur Baldus, & Salicetus. Et idē Bartolus ait in procuratore id ipſum eſſe dicendum, nam ſi quis pecuniam mutuò accepiſſet à procuratore, vel cum eo aliter contraxiſſet nullo actu domini interueniente poſſet procuratori ſoluere, argumento cuiuſdā legis, *c* ſed quando interuenit actus Domini, putà quia actionem iam quæſitam dedit in iudicium, & fecit reum condemnari non poteſt procuratori ſolui, vt in alia lege, *d* innuitur.

a l. cum qui. §. qua ſibi. ff de verb. oblig. vbi Bart.
b Bar. in l. ſi vnus 1. reſp. ff. de pact. & in l. ſi filius C. eo. cod. vbi Bald. & Salic. idem Bartol. in d. l. qua ſibi.
c dict. l. quod ſeruus.
d l. hoc iure ff. de ſolutio.

QVÆSTIO XXVII.

De parentibus in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum filij monachi propter penuriam parentum poſſint à religione regredi.*
2 *Vtrum pro parentibus religioſorum aliqua indulgentia concedatur.*

ARTICVLVS I.

Vtrum filij monachi propter penuriam parentum poſſint à religione regredi.

RESpondeo dicendo, iuxta ea quæ in ſecundo tomo *e* latè habes.

e 2. tom. q. 57. art. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum pro parentibus religioſorum aliqua indulgentia concedatur.

RESpondeo dicendo, quod *Calixtus Tertius conceſſit indulgentiam plenariam pro patribus matribuſque fratrum Minorum præſentium & futurorum, & etiam defunctorum* In purgatorio exiſtentium, ita habetur in monumentis *f* ordinum, & in ſupplemento. Circa quam cōceſſionem eſt notandū, quod hæc indulgentia conceditur pro parentibus dictorū fratrum tam viuis quam defunctis. Viui autem poſſunt lucrari illam in vita complacentes de filiorum monachatu propter Deum quem relictis parētibus, & omnibus in religionis ſtatu quærere propoſuerunt, & vt eam conſequantur debent facere omnia, quæ ad eius conſequutionem requiruntur, debent enim totis viribus procurare eſſe in gratia. Mortui autem in purgatorio exiſtentes eam per modum ſuffragij conſequuntur. Quod quomodo ſit intelligendum in ſecundo tomo, *g* ſatis explicauimus.

f In 2. impr. f. 65. conceſ. 90. & in ſuppl. fo. 101. conc. 397.
g 2. to. q. 93.

QVAESTIO XXVIII.

De parrochianis in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *AN religioſi poſſint admittere ad diuina parrochianos contra voluntatem parrochi.*
2 *Vtrum religioſi poſſint cū cruce intra parrochias quando corpora defunctorum eligunt ſepulturam in ſuis domibus.*
4 *Vtrū Epiſcopus poſſit præficere monachū in parrochū.*

ARTICVLVS I.

An religioſi poſſint admittere ad diuina parrochianos contra voluntatem parrochi.

RESpondeo dicendo, quod parrochia, à qua & parrochianus dicitur tripliciter ſumitur, aliquando ſcilicet, improprie pro tota aliqua diœceſi, vt in ſacris Canonibus *b* notatur, aliquādo propriè, & eſt locus in quo degit populus alicui eccleſiæ baptiſmali deputatus certis finibus, ſecundum Godefredum. *i* Tertio ſumitur, pro tali eccleſia cui ius parrochiale dicitur competere, quod iuriſdice loquendo conſiſtit in multis. Primo vt in ea diebus feſtis populus audiat miſſam de quo iam in primo tomo *K* latè diximus, nunc autem dico, quod non poſſunt parrochi nec epiſcopi compellere parrochianos, vt in ſuis parrochijs miſſas audiant, vt conceſſit Alexander IIII. prout habetur in monumentis *l* ordinum. Et ait Syluester, *m* quod quādo in priuilegijs Prædicatorum, & Minorum dicitur, ſaluo iure parrochiali intelligitur ſolum quoad oblationes, decimas, & primitias, prout declarauit Gregorius IX. & Sixtus IIII. declarauit, quod parrochialium eccleſiarum præiudicium quod debent fratres Carmelitæ, & fratres Minores, & alij mendicantes per communicationem euitare celebrando, & prædicando in domibus ſuis, ac etiam in plateis communibus intelligendum eſt ſolum de decimis, & primitijs quæ à laicis ſolent clericis exhiberi, ita habetur in monumentis. *n*

b c. 1. de rapt. c ſuper eodem parroch. c 2 §. pen. de offic. ar chid.
i Godefred. in ſum, eod. tit.
K 1. to. q. 45.
l in 2. impr. f. 10 2. conc. 214 & 215.
m Syl. in parrochia. nu. 1.
n in 1. impr. 172 & 2. impr. f. 185. conceſ. 461.

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſi poſſint cum cruce intrare parrochias, quando corpora defunctorum eligunt ſepulturam in ſuis domibus.

RESpondeo dicēdo, *Quod Leo Decimus in Concilio Lateranenſi ſtatuit, quod nulli religioſorum parrochias cum cruce ad leuanda corpora eorum qui apud Eccleſias domorum, vel locorum eorundem religioſorum ſuam elegerunt ſepulturam intrare poſſint niſi prius præmonito, & requiſito ac recuſante parrochiano presbytero. Et tunc ſine eius aut ordinarij præiudicio, niſi eiſdem fratribus ſuper hoc antiqua conſuetudo, quæ ſit in viridi obſeruantia, & cum pacifica poſſeſſione ſuffragetur*, ita habetur in ſupplemento. *o*

o ſuppl. fol. 36 conceſ 76.

Notandum eſt primo circa hanc conceſſionem, quod illud verbum parrochias ſumitur in præſentiarum non pro eccleſia parrochiali, non enim eſt neceſſarium, quod corpora defunctorum antequā leuentur ad eccleſias fratrum vbi ſepeliuntur deferantur ad ſuas parrochiales eccleſias, & ſic tale quid in praxi minimè verſatur cū nullum ius hoc fieri præcipiat. Eſt igitur, parrochia in hac conceſſione ſumēda ſecundum ſuum proprium ſignificatum de quo in articulo ſuperiori, ſcilicet, vt ſignificat locum in quo degit populus alicui eccleſiæ baptiſmali deputatum & certis finibus limitatum, per quem vult Summus Pontifex, vt religioſi deferant corpora defunctorum quæ in ſuis eccleſijs ſepeliuntur cum cruce monaſteriorum, ſed vt hoc poſſint facere debent præmonere, & requirere parrochianum presbyterum cuius recuſatione non obſtante poſſint religioſi cū cruce ſuam parrochiā intrare, ſine tamen eius, & ordinarij præiudicio. Quod præiudiciū quantum ad præſentis articuli quæſtionem non ſolum conſiſtit in decimis, & primitijs de quibus in ſuperiori articulo, ſed etiam quo ad quartam funeralem quæ præcipitur à ſacris Canonibus fieri a religioſis prout in primo tomo, *p* eſt

p 1. to. q. 39.

ample dictum. Circa eandem conceſſionem ibi, *ſuper hoc antiqua conſuetudo*, Notandum eſt, quod ſufficit conſuetudo quadraginta annorum qua res, & iura eccleſiæ præſcribuntur, prout dictum eſt in primo *a* tomo, & dicetur infra hoc tomo in quæſtione de præſcriptione.

a 1.10.q.139

Circa eandem conceſsionem, ibi, *quæ ſit in viridi obſeruantia*, Nota, quod licèt contra iura monaſteriorum non poſsit allegari niſi conſuetudo quadraginta annorum, prout in eodem primo *b* tomo dictum eſt, in hoc tamen caſu innuit per dicta verba Summus Pontifex, quod poteſt allegari prædictam conſuetudinem antiquam non eſſe in viridi obſeruantia.

b 1.10.q.19.

ARTICVLVS III.

Vtrum Epiſcopus poſſit præficere monachum in parrochum.

RESpondeo dicendo, quod epiſcopus poteſt præficere monachum de licentia Abbatis eccleſiæ parrochiali ſæculari prout tradit Couarruuias, *c* & tenent Sylueſter, & Turrecremata, imo poteſt cōpellere niſi ſit exemptus prout tenet Sylueſter *d* allegando quandam decretalem. Aliqua circa materiam huius articuli vide in primo tomo *e* in quæſtione de beneficijs.

c Cou. de teſt. §. 2 n. 1. Syl. v. religio. 7 §. 3. & 9. Turrecr. d. 58 c. 2.
d Syl. d. §. 3. ca. quorundā, § fin. de elect. lib. 6.
e 1. 10. q. 33. & 34.

QVAESTIO XXIX.

De paupertate in tredecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *QVid ſit paupertas.*
2 *Quotuplex ſit paupertas.*
3 *Quæ paupertas requiratur ad conſtituendum religioſum.*
4 *Vtrum religioſi poſſint habere aliquid.*
5 *Quibus acquirat monachus.*
6 *Vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare in aliquo caſu cum religioſo, vt habeat proprium.*
7 *Vtrum commendatarij militiarum qui poſſunt ducere vxorem poſſint habere proprium.*
8 *An generalis Eremitarum D. Aug. de conſenſu prioris, & conuentus poſſit concedere religioſo Eccleſiā ſibi vnitam cum quodam horto ad eius vitam, vt ſoluat quoſdam reditus, &c.*
9 *Vtrum prædicta conceſſio poſſit reuocari.*
10 *Vtrum regulares poſſint habere peculium de licentia ſuperioris.*
11 *Vtrum prælatus poſſit concedere ſubdito facultatem expendendi bona quorum vſum habet in quoſcunque vſus.*
12 *Vtrū moniales poſsint licitè retinere reditus vitalitios.*
13 *Vtrum peccet cōtra votum paupertatis ſubditus qui pro prædicationibus, aut miſsis recipit aliquod ſtipendium contra conſtitutionem ipſius ordinis.*
14 *Vtrum Moniales primæ regulæ S. Claræ poſsint poſt Conc. Trid. habere poſſeſsiones, & immobilia.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit paupertas.

RESpondeo dicendo, quod cum quæſtio quid nominis præcedat quæſtionem quid rei, idcirco à definitione quid nominis exordiri oportet. Et eſt ſciēdum, quod paupertas nihil aliud ſignificat quā paruam partem exiguum patrimonium, & modicas facultates: dicta eſt enim à Græco πενία, ideſt pauca pecunia id eſt à paruo latè teſte Varrone, *f* eo quod quid modicum in facultatibus habent pauperes nūcupantur quaſi parū potentes, ita Archid. *g* & Paulus Caſtr. Hinc Cicero. *h* Marcus Manlius inquit, *Patrum noſtrorum memoria pauper tandem fuit, habuit enim ædiculas in Carinis, & fundum in Labicano*. Et in Tuſculanis *i* ait, *vt de paupertate nonnunquam cuius onus diſputando leuamus docentes quam parua, & quā pauca ſint, quæ natura deſiderat*. Hinc Valerius, *K* Maximus loquens de paupertate ait, *non attinet vlteriore diſputatione Valerij Publicolę paupertatem ſeruari, abūde enim patet quid viuus poſſederit cui mortuo lectus funebris, & rogus defuit.*

f Varro. li. 4. de ling. Lat.
g Archid. in c. quo iure. 1. d. 8. Caſtr. in l. id quod pauperibus, C. de epiſco. & cler.
h Cicer Parad. ox 63.
i 3. Tuſcul.
K Valer. li. 4. de pauper.

Sed deueniendo ad definitionem quid rei poſſet quiſpiam fortè quærere quomodo poſſet paupertas definiri cum apud Philoſophū *l* cautum ſit definitionem ſoli enti poſitiuo, nō autem priuatiuo competere poſſe, nam cum in definitione ipſa ponatur quidditas, & eſſentia rei definitæ, & entis priuatiui nulla ſit quidditas ens priuatiuum definiri non pōt, vt etiam ait Bald. *m* vnde cum paupertas ſit ens priuatiuum quoniam hi qui facultatibus, & fortunæ bonis priuati ſunt pauperes dicūtur, ſequitur quod eius definitio haberi non pōt. Sed huic obiectioni ex doctrina Iuriſconſultorum faciliter reſpondetur negādo paupertatem eſſe ens priuatiuum propriè, & ſimpliciter: nam etſi negari non poſſit eos pauperes eſſe qui diuitijs denudati ſunt nō tamen infertur ex eo, quod paupertas propriè, & ſimpliciter ſit ens priuatiuum. Quapropter dicendum eſt, quod ſicut ſeruitus quæ ſecūdum ius *n* eſt priuatio libertatis, & nihilominus definiri poteſt, & de facto definitur à Iuſtiniano, *o* & à Iuriſconſultis, ſic paupertas non dicitur ens priuatiuum ſimpliciter, ſed reſpectu diuitiarum, & bonorum, ideoq; definiri poteſt. Et omiſſa definitione Platonis *p* dicēns paupertatem eſſe nō poſſeſſionis decrementum, ſed inſatiabilitatis augmētum videtur definienda in hunc modum. Paupertas eſt rei ad rectè viuendum pertinens neceſſitas. Quā quidem definitionem comprobo quoniam is qui habet vnde alimenta percipiat niſi tamē abundè ad benè beateque viuendum habeat pauper nuncupatur. Et ita dixerunt Archidiaconus, *q* & Paulus Caſtr. pauperes eſſe parum potētes. Et hinc eſt, quod puella cui non deſunt ad victum neceſſaria ſi nobilis eſt, & ſecundum eius conditionē, & qualitatem ex paucitate dotis, & patrimonij æquali viro viuere nō poteſt pauper appellatur: ita tenent Baldus, *r* & Decius, ex qualitate namque perſonarum pauperes appellantur.

l Ariſt. in 4. phyſ.
m Bal. in Rubri. C qui admitti, col. 1.
n §. ius autē gentium inſt. de iur. natur. & inſt. de libert. in princ.
o § ſeruitus Inſtit. de iur. perſon l. libertas. §. ſeruit. ff. de ſtat. hom.
p Plato lib. 2 legum.
q Archid & Caſtr. vbi ſupra.
r Bald in l. ſi quis ad declinandū, C. de epiſc. & cler. Dec. in c cæterum nu. 74. ext de iud.

Quod autem prædicta definitio ſit quidditatiua probatur, quia conſtat genere, differentia, genus eſt neceſſitas, illud enim verbum plures ſub ſe comprehendit, & ad quamplura quorum indigemus referri poteſt, vt ad neceſſitatem famis, ad neceſſitatem ſoluendi creditoribus, & demum ad quarumcumque rerum neceſſitatem. Differentiam autem conſtituunt illa verba rei ad rectè viuendū, quę quidem ponuntur ad excluſionem egeſtatis, & mendicitatis, quæ dicitur quando alicui ad victū neceſſaria deſunt, vt eſt quædam gloſſa *ſ* notabilis. Hinc Virgilius, *t* ait *et metus, & male ſuada fames, ac turpis egeſtas*, & declarat ibi Commentarius, quod egeſtas dicitur turpis, quia macie deturpat faciem, & neceſſitate ſordium relinquit victum, & veſtitum. Cæterum aduertendū eſt, quod communis vſus loquendi eam differentiā inter paupertatem egeſtatem, atq; inopiam minimè ſeruat, Quinimo ſæpè numero alteram pro altera ponit, & eis promiſcuè vtitur, vt videri poteſt in quadā lege, *u* & tradit Beniuc. *x*

ſ Gl. in c. maritum, in v. poſt ff. ſolut. mat.
t Virgilius Aeneid. 6.
u l ſi quis ad declinandum ner quis enim pauperior. C. de epi & cler.
x Beniuc. de paupert. & eius priu. q. 1. nu. 44.

ARTICVLVS II.

Quotuplex quos paupertas.

RESpondeo dicendo, quod viſa paupertatis definitione ad eius ſpecies deueniri oportet. Pro quo notandum eſt, quod Theologi triplicem ſpeciē paupertatis excogitauerunt. Quidam enim dicuntur pauperes ſpiritu, qui licet diuitijs, & temporalibus bonis abundent, non tamen confidunt in eis, nec alia concupiſcunt, ſed proprijs facultatibus contenti Deum laudant à quo ea habere cognoſcunt, de quibus loquitur ſcriptura *a* dicens. *Beati pauperes ſpiritu*, de qua agit Archidiaconus. *b* Et iſtorum pauperum ſeptem ſingulares veteris teſtamenti patres enumerat Vertat *c* Alij dicuntur pauperes corpore tantum, qui temporalibus bonis non abundant ea tamen valdè cupiūt, & affectāt de quibus iura *d* multa loquuntur. Alij dicuntur pauperes corpore, & ſpiritu, vt hi qui nec bona temporalia poſſident, neque ea modo aliquo concupiſcunt, quinimo relictis omnibus Chriſtum Dominum noſtrum ſequuntur, de quibus apud Matthæum, *e* dicitur. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.*

Alij duas tantum ſpecies paupertatis excogitant, Aliam voluntariam, aliam neceſſariam vocantes. Idque ea mente D. Thomæ *f* fuiſſe dicunt. Quod neque Phauor. Philoſophus inficiatus eſt dicens paupertatem aliam animi, aliam fortunæ culpa contingere, quaſi voluerit paupertatem animi volūtariam dici, ea eo, quia ab animo voluntas oriri ſoleat, & paupertatem fortunæ neceſſariam eſſe, quia inuiti fortunæ cedere tenemur iuxta illud Ouidij.

Nempè dat, & quocumque libet fortuna rapit,

Quamobrem fortuitos caſus dicere ſolemus eos quos hominis prouidentia reparare non poteſt, & à quibus plerumque mortales excuſantur, vt patet ex aliquibus iuribus. *g*

Voluntaria autem paupertas eſt illa quæ ab ipſorum profitentium voluntate proficiſcitur, vt poteſt videri in his qui ordinis Minorum regulam amplectuntur paupertatem vouentes obſeruantiamque regulæ pollicentes de quibus plura decreta *h* canonica verba faciunt, & de religioſis vniuerſaliter multa in iure *i* Canonico tractata videmus. Et de hac parte dicunt ſancti loqui Matthæum *K* dicentem *beati pauperes ſpiritu*, ideſt voluntatem hanc beatiſſimā appellat Ioannes Faber. *l* Et hanc ſecutus fuit Chriſtus Dominus. Et poſt eum eius veſtigia ſequentes Apoſtoli. Et hanc ſequuntur religioſi prout articulo ſequenti dicetur,

a Matth. 5.
b Archid. in c. ſi vero. 23. q. 6.
c Verrat in enarrati. ſuper ſermo. domin. in monte li. 1. cap. 2.
d l ſiquis ad declinandum. C de epiſc. & cler. l. ſi procuratorem. § ſi ignorantes, ff. mandat.
e Matth. 19.
f D. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 3.
g l. 2. § ſi eo tēpore. ff. de administ. rer. ad ciuit. pert. l. ſi fortuitis. C. de pigno. actio.
h ca. exiit. ad verb. dign li. 6 cap. exiuit de verb ſignif.
i in tit. de regul. & in tit. de relig. domibus.
k Matth 5.
l Faber. in §. 1. inſ. qui cau. man. non lic.

ARTICVLVS III.

Quæ paupertas requiratur ad conſtituendum religioſum.

RESpondeo dicendo, quod ad conſtituendum religioſum nō ſufficit votum non tenendi, aut acquirendi aliquid iniuſtè, quod eſt præceptum contētum implicitè in ſeptimo præcepto Decalogi, & explicitè in decimo præcepto, & habetur in *m* ſacra ſcriptura. Nec eſt votum carentiæ voluntatis habendi vel retinendi aliquid etiam iuſtè niſi quatenus eſt inſtrumentum virtutis, & hæc eſt de cōſilio iuxta illud, *n Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus* Eſt igitur votum, quo quis profitetur nihil habere, neq; habere poſſe: requiritur. n. quod exuat veterem hominem, & induat nouum. profitendo paupertatem exteriorem qua renunciet omnem rationē tam iuſtam quam iniuſtam quærendi, & habendi pecuniam, & aliquam quamcunque rem, vt in iure *o* probatur, & tradit D. Thom. communiter receptus. Inſuper requiritur, quod iſta paupertas promittatur per votum ſolemne factum in religione approbata, in manibus prælati potentis aliquem ad religionem admittere ſecundum regulam ipſius religionis à Sede Apoſtolica approbatam, vt in iure *p* eſt definitum.

m Exod. 20. relata à gl. in c. quid in omnibus 32. q 7.
n Matth. 19.
o c. cui portio 12 q. 1. & ca. ad monaſterium, §. fin. de ſtat. monachor. D. Tho. 2. 2. q. q. 186. art. 6.
p c. 1. de vot. lib. 6. clem. 1. de regul.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum religioſi poſsint habere aliquid.

RESpondeo dicendo, quod nullus regularis etiā Canonicus regularis poteſt habere vllū dominium, vel aliud ius in pecunia, vel in re æſtimabili ea, nec poſſeſſionem eius ſibi. Dixi etiam Canonicus regularis, quia licet canonici regulares laxiori regulæ, quā monachi ſeruiāt quoad aliqua, vt dicitur in iure, *q* quoad hoc tamen in iure *r* exequantur. Dixi dominium, quia benè poteſt habere iuriſdictionem, qualem habent Abbates profeſſi, & alij beneficiarij à iure *ſ* conceſſam. Dixi vel aliud ius, ad includendū vſumfructum vſum ſeruitutem vel actionē, quia nihil tale regularis habere poteſt, vt Canones *t* ſacri determinant, in quibus doctiſſimus Nauar. Dixi neq; poſſeſſionem, quia etiam illa eſt ius, licet poſſit habere detētionem facti naturalem, vt habet ſeruus in veſtibus, & in alijs quæ tenet, vt eſt in iure *u* ciuili determinatum. Dixi ſibi ſiue nomine ſuo, quia bene poteſt alteri acquire, vt ſtatim dicemus. Dixi in bonis pecuniarijs, quia in alijs tam internis quā externis poteſt habere, vt omnes iuſti habent fidē ſpē, & charitatem, &c. in externis item poteſt habere, vt in iuribus eccleſiaſticis puta titulo beneficio regulari vel ſæculari epiſcopatus Abbatiæ prioratus vel commendæ quorum dominium, & proprietas perinde pertinet ad eos ſicut dominium, & proprietas titulorum beneficiorum ad clericos ſæculares, vnde periade poſſunt agere, & agunt nomine ſuo ſuper proprietate vel poſſeſſione ſuorum titulorum, ac illi, idq. ſuo nomine, & non nomine ſui prælati, vel monaſterij, imo frequenter contra illud, vt dicitur in iure. *x*

q c. quod Dei timorē de ſta. monach.
r ca. monachi c. ſuper hoc de ſtat. monach.
ſ c. adeo in de reſcri. clem. 1. de ſuppl. negl. prælat.
t l. cui portio. 12. q. 1. vbi Nauar. n. 12. & 13.
u l. ſtipul. iſta habere licet. §. hoc quoque de verb. oblig.
x c. cum dilecta de reſcrip. c. de monachis c. auaritia. ca. niſi de præb.

ARTICVLVS V.

Quibus acquirat monachus.

RESpondeo dicendo, quod quicquid acquirit regularis acquirit quoad dominium ſoli Deo, & Domino noſtro Ieſu Chriſto, prout ait Innocent. *y* communiter receptus per citatos à Decio, ius autem ſupremum, & generale adminiſtrādi acquirit Papæ, & vniuerſali eccleſiæ, particulare vero illi ordini, & monaſterio, cuius eſt ipſe ſi ſit capax iuris adminiſtrandi, alioquin ēt remaneret apud Papā, & ſola detentio, & vſus, & adminiſtratio facti penes ordines, & monaſteria quibus acquireretur ius particulare adminiſtrandi ſi illius eſſent capacia, per quod ſubtiliter declaratur quædam Nicolai III. *z* decretalis definiēs multa circa paupertatem promiſſam ſeruari à fratribus Minoribus. In ea enim Summus Pontifex non inducit ius nouum, ſed antiquum exponit quatenus decernit dominium rerum donatarum, & relictarum fratribus Minoribus incapacib. dominij in ſpeciali, & in communi non quæri eis, ſed remanere apud donantes ſi ſibi reſeruatūt, & ſi non reſeruauerunt ad Sedem Apoſtolicam, & Romanum Pontificē tranſire, & ſolum vſum, & adminiſtrationē facti cum moderatione ibi poſita eis permitti, circa quam Nicolai III. decretalē in quantū ibi agit de dominio rerum donatarū vel relictarū, quod ſcilicet, pertinet

y c. cum ſuper de cauſa poſſeſ. Dec. in c. ea. conſtitutus de reſcript. Nau. de reddit. eccl. monit. 40. q. 1.
z cap. exiit. §. porro, & §. ad hæc. §. præterea de verb ſig.

ad

Digitized by Google

ad Papam intelligendum per dominium ius adminiſtrandi ſupremum, quia verum dominium ipſi ſoli Deo competit, ſicut & dominium omnium aliorum bonorum donatorum, & relictorum eccleſijs, & ordinibus, & monaſterijs capacibus dominij, & iuris adminiſtrandi quæritur ſoli Deo Domino noſtro Ieſu Chriſto, & ſolum ius ſupremum adminiſtrādi Papæ *ſubalternum* verò eccleſijs parrochialibus ad vſū earum, & miniſtrorum ſecundum Canones exercendum. Ita quod verbum *dominium*, vel *proprietas* poſitū in aliquo textu, vel diſpoſitione per quā eccleſiæ, vel prælati, vel beneficiarij dicuntur ſuorum ſibi donatorum, vel relictorum domini debet interpretari pro iure adminiſtrandi per Canones cōceſſo. Et ita illa receptiſsimi ſententia Innocentij approbata per Nicolaū III. *a* quod quidquid acquirit religioſus acquirit ſuo ordini, vel Monaſterio debet intelligi de Monaſterio, & ordine dominij, & iuris adminiſtrandi capacis, & non de dominio verò, quod in omnibus bonis eccleſiaſticis quæritur Deo, cum hac differentia, quod ius adminiſtrandi particulare quæritur ſæcularibus, & ordinibus capacibus ipſis ſecundum canones exercendum, incapacibus vero ſoli Papæ quamuis vſus, & adminiſtratio facti concedatur eis cum moderatione, vt nobis Franciſcanis regularis obſeruantiæ conceditur per Nicolaum *b* III.

a d. §. porro.

b d. § porro.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Summus Pontifex poſsit diſpenſare in aliquo caſu cum religioſo, vt habeat propriū ſtrictè modo ſumptum quoad dominium, & proprietatem ſicut cæteri ſæculares.

RESpondeo dicendo, prout tradit doctiſſimus Nauarrus, *c* quod non etiā in caſu in quo Papa diſpēſet cum religioſo, vt nubat licitè, & ratio eſt quia dari poteſt cauſa, & neceſſitas cui ſuccurri non poſſit niſi religioſus fiat verus maritus prout iam diximus ſupra hoc tomo, *d* at nullo modo poteſt dari neceſſitas cui non poſſit ſuccurri per ſolam bonorum temporalium adminiſtrationem, & ſic ex defectu cauſæ non poteſt Papa diſpēſare in voto paupertatis. Quod confirmatur nam maxima cauſa eſt neceſſaria ad diſpenſandum in voto ſolemni caſtitatis, quæ quia vix accidit ideo non niſi bis aut ter per Martinum V. & Eugen. IV. ſuper hoc legitur diſpenſatum prout affirmat Corduba. *e* Verum eſt tamen quando diſpēſat cum monacho in voto ſolēni caſtitatis, vt poſſit ducere vxorem, non diſpēſat cum eo, vt maneat monachus perfectus in perfecta, & euāgelica religione, quā profeſſus eſt, & quòd ſimul habeat vxorē, quia votum caſtitatis eſt de ſubſtantia religionis euāgelicæ, adeo, quòd altero ablato, iam ipſa religio diſſoluitur, & ipſe iam religioſus ille deſinit eſſe, & ſic ex cauſa ille de religioſo per diſpenſationē pōt fieri non religioſus, & factus non religioſus vxorē habens poteſt habere propriū, nam diſpenſando Papa cum monacho, vt ſuccedat in regno, & poſſit ducere vxorē, cauſa quę militat ad diſpenſandum cum eo, vt poſſit vxorem ducere militat, vt poſſit habere regnum, & proprium; non enim poteſt habere vxorem, & liberos ſine eo, quod ipſi concedatur proprium habere, quod ex dicendis articulo ſequenti apparebit.

c Na. in c. non dicatis. 12. q. 1. nu. 17.

d q. 10. q. 1.

e Cord. lib. 1. qq. q. 14. iuxta finem.

ARTICVLVS VII.

Vtrum commendatarij ordinum militarium cū quibus eſt diſpenſatum, vt poſsint vxores ducere poſsint ſimiliter diſpēſatione habere proprium.

RESpondeo dicendo, quod Nauarrus, *f* ait cōmendatarios coniugatos, (quales ſunt in regno Caſtellæ Dom. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, in Luſitania vero Commendatarij Chriſti Dom. Iacobi, & Auis etiam prout hodie viuunt, & profitentur) non habere dominium rerum etiam patrimonialium, aut quæ ſua induſtria acquiſierunt, ſed pertinet ad militares religiones, quarum ſunt commendatarij profeſſi. Hinc vlterius affirmat ſecluſo priuilegio licet inter liberos diſtribuere poſſint portionē legitimæ quæ ad illos contingit modo ea bona acquiſita fuerint ante profeſſionem, non tamen poſſe iuxta quandam Authenticam *g* diſtribuere inter liberos ea bona quæ poſt profeſſionem pertinere ad eos ceperint, ac proinde neque de illis poſſe inſtituere maioricatum aut teſtari. Et ducitur hoc argumento eo quòd ſint religioſi, ac proinde pauperes nullius rei dominium habentes; refert etiam motū proprium Pij V. quo commendatarijs omnibus aufert priuilegia teſtendi facultateſque conceſſas. Quare vult eos hodie etiam ſi liberos habeant non aliter teſtari poſſe, neque alia bona eis poſſe relinquere, quam alij religioſi.

f Nauar. in c. non dicatis, n. 68. & in c. ſi. 36. q. 1. in 3. q. n. 35. monit. 12. & 13.

g Authent. ſi qua mulier. C. de ſacroſ. Eccleſ.

Hanc opinionem affirmat Molina, *h* eſſe rigidā ad modum, & improbabilem ſententiam, vt bene ait aliter Molina, *i* ita enim ſunt religioſi vt tamen perfectè, & integrè non ſint ſicut religioſi in clauſtro viuentes cum caſtitatis votum quidam eorum omnino habeant diſpenſatum, nempè Commendatarij Chriſti in Regno Luſitano, qui neque coniugalem caſtitatem voueant. Cæteri verò magna ex parte eo quod ſolum voueant caſtitatem coniugalem ſimiliter paupertatem obedientiam totamque regulam ita habent diſpenſatam, vt coniugatis degentibus in ſæculo extra monaſterij clauſtra alentibus liberos ſplendidamque prout eos decet familiam accommodata ſint. Contrariumque eo ipſo quod hæc omnia illis permittuntur eſſe omnino irrationabile, moraliterque ſeruatu impoſſibile. Nec vero ait Molina, *K* ita cum commendatarijs qui hodie viuunt eſt in voto caſtitatis, & cæteris diſpenſatum, quaſi prius ſe aſtrinxerint ad integram caſtitatem, paupertatem, & obedientiam, qualem qui erant à principio inſtitutionis huiuſmodi ordinum profitebantur, & per diſpenſationem liceant eis quæ illis alias tunc non licebant, ſed quia conceſſum eſt eiuſmodi ordinibus non aliā caſtitatem paupertatem, & obedientiam in eis profiteri quam conſuetam hodie ab eiſdem ſeruari, Et quamuis quoad obedientiam, & paupertatem forma profeſsionis nonnullorum horum ordinum aliquid plus præſeferat quā à multis annis ſeruetur, nō plura tamen à ſuperioribus hodie exigitur quam quod ſeruari eſt conſuetum, & conſuetudo tot annorum obtinuiſſe præſcripſiſſeque videtur, vt non aliter illa obligent promotiue intelligantur quam conſuetudine à tot annis ſeruari conſueuerunt, præſertim cum multi eorum aut fere omnes nequaquam profiterentur ſi ad aliam vitæ rationem quam hodie ſeruari conſuetam tenerentur, maximè illi qui ob habitum honoris gratia cum exigua admodum aut nulla pēſione à Rege ſoluenda profitērur. Itaque hodie commendæ, & habitus præmia militum effecta sūt cum admodum modico religionis onere. Ex dictis arbitratur Molina, *l* quod Commēdatarij de quibus eſt ſermo dominium habent bonorum patrimonialium, necnon eorum quæ ſua induſtria acquirunt, poſſeque de his omnibus non ſecus teſtari inſtituereq; maioratus ac cæteri ſæculares, quin, & fructum commendatarum eo ipſo, quod eos percipiunt poſſeſsionemq; eorū acquirunt, vt priuilegijs conſuetudine antiqua à multis annis facere conſueuerunt. Confirmarique hoc poteſt praxi Regni Luſitani quoniam à multis annis non gaudent priuilegio fori quoad hæc omnia, quaſi dominorum eorum ad

h Molin. 2. 2. tract. 2. diſp. 14. col. 772.

i Molin. li. 2. de primogen. Hiſpan. ca. 2. nu. 62.

K Molin. a. 2. vbi ſup.

l Molin. a. 2. vbi ſup.

Digitized by Google

ipſos non vero ad monaſterium pertineat, eaque de cauſa reſpondere coguntur coram iudice ſæculari, ſolumque in criminalibus, aut cum agitur de bonis commendæ, antequam fructus ab eis percipiantur, aut de bonis conſeruatur eis priuilegium fori reſpondentque coram proprio iudice ordinis.

At conſtitutionem Pij V. reſpondet Molina non eſſe intelligendum de his commendatarijs coniugatis, de quibus loquimur, qui prout poſtulat eorum ſtatus antiqua conſuetudine dominium habent ſuorum bonorum poteſtatemque omnino teſtandi. Imo addit, quod fortè Summus Pontifex non poſſet ab eis auferre poteſtatem teſtandi de rebus patrimonialibus, & ſua induſtria acquiſitis cum nunquam ſua profeſſione intenderint abdicare à ſe dominium horum bonorum, & trāsferre illud in monaſterium idque babet vſus, & conſuetudo, neque pro emolumēto habitus penſionis aut commendæ id efficerent. Intelligendum igitur erit in commendatarijs ſ. D. Ioannis, & in alijs aliorum regnorum tam virorum quam mulierum, quos conſtat dominos non eſſe ſuorum bonorum, viaque ſuæ profeſſionis teſtari non poſſe ſecluſo priuilegio Sedis Apoſtolicæ.

Et vltra Molinam addendum eſt, quod Pius V. nō reuocauit ſimpliciter poteſtatem teſtandi, ſed eam tantum quæ dimanabat à priuilegijs Apoſtolicis, quare facultas teſtandi quam prædicti milites habēt ex conſuetudine, & ratione ſuarum conſtitutionum non fuit à Pio V. ablata, vt conſtat ex prædicta bulla, quæ incipit *Romani*, quare ſicut magiſter ordinis poteſt diſpenſare in alijs obſeruantijs regularibus cū commendatarijs, ita videtur, quod poſt motum proprium Pij V, poterat diſpenſare in factione teſtamenti. At pro maiori conſcientiæ ſecuritate optimè impetrata à Gregorio XIII. facultas ad teſtādum, vt patet ex eius bulla cuius tenorem infra in quæſtione de teſtamentis ponemus.

ARTICVLVS VIII.

An generalis Eremitarum Diui Auguſtini de conſenſu prioris, & conuentus Diui Auguſtini concedere poſſit Eccleſiam ſibi vnitam cū quodam horto, & alijs ad eam pertinentibus cuidam monacho ſui ordinis ad vitam eius ea lege, vt ſoluat certos annuos redditus, & regeret, & meliorarét, ſiue redderet meliora omnia ad Eccleſiam pertinentiá, & celebraret quaſdam miſſas, & faceret quædam alia pia.

a Cap. non dicatis, 12. q. 1.

RESpondeo dicendo, quod in quodā decreto *a* quod eſt pars regulæ D. Auguſt. dicitur monachum nihil debere habere, poſſidere, dare, vel accipere, ſine conſenſu ſuperioris, in quo clarè ſignificat à contrario ſenſu poſſe accipere de licentia ſuperioris, & ſic videtur dictam conceſſionem eſſe validam, & in quadam decretali *b* permittitur religioſo habere peculium de ſuperioris licentia pro ſibi iniuncta adminiſtratione, facit etiam pro hac parte deciſio Ioannis Andreæ, *c* quæ tenet valere ſtatutum ſaltem cum cauſa factum, vt monaſterium ſolū det victum monialibus, & pro veſtitu habeant quæ labore manuū ſuarum lucrantur: per quod Panormitanus *d* ait ſatis licitam eſſe conſtitutionem vel conſuetudinem qua religioſis certum quid annuum pro annuo veſtitu traditur, quod etiam tenet Decius. *e* Vnde videndum, & inquirendum eſt an dictus generalis in hoc caſu iuſta interueniente cauſa prædictā fecerit facultatem, ſi enim iuſta ad hoc cauſa acceſſit

b Ca. 2 de ſtatu monach.

c Ioā. And in mercurial. reg. non eſt oblig. de reg. iur. li. 6

d Pan. in ca. cum ad monaſterium, de ſta. monach.

e Dec. in cap. odoardi, nu. 5. de reſcrip.

non eſt eius conceſſio ſecundum ſacros Canones iuxta ſuperius allegata condemnanda.

Nec his obſtat Cōcilium *f* Tridentinū definiens non licere regularibus poſſidere bona mobilia, & immobilia etiam nomine conuentus: hoc enim eſt intelligedum ſecundum tradita in iure, *g* cōmuniter à Doctoribus explicata dummodo licentia prælati ſuperioris non interueniat licentia enim interueniēte clarum eſt huiuſmodi adminiſtrationē monacho non eſſe interdictam. Quod etiam ſatis innuūt verba dicti Concilij ibi. *Sed ſtatim ea ſuperioribus tradantur conuentuique incorporentur*, quę verba ſignificāt tantū prohiberi in prædicto decreto regularibus bona aliqua tanquā propria poſſidere ſine licētia ſuperiorū.

f Seſſ. 25. de regul. c. 2.

g d. c. non dicatis.

Nec obſtat, quod ratione huius conceſſionis debet hic monachus eſſe extra monaſteriū. Reſpondetur enim, quod eſſe extra monaſtrium non derogat ſtatui regulari. In quadā enim decretali *h* habetur fœminam poſſe fieri verè religioſam vouendo regulā in monaſterio virorū, non intrando illud, & manēdo in domo quæ ſua erat antè profeſsionem, & certè valet profeſsio facta cum pacto, vt viuat vouens extra monaſterium cum bonis, quæ antè profeſſionē erant ſua ſuſtentando ſe de illis prout iam in ſuperioribus, *i* eſt reſolutum, & infra *K* dicetur.

h c. inſinuante 1. qui clerici, vel vouen.

i Sup. hoc tomo q.

K inf. hoc tom. quæſt.

ARTICVLVS IX.

Vtrum prædicta conceſsio poſsit reuocari.

RESpondeo dicēdo, præfatam conceſſionē poſſe per concedentes reuocari: dicitur enim in iure, *l* quod nulli religioſo cōmittatur aliqua obediētia perpetuo poſſidentia tanquam in ſua ſibi vita locetur; ſed cum oportuerit amoueri ſine contradictione qualibet reuocetur, per quod determinat ibi Panormitanus cōmuniter receptus, quod Abbas, & cōuentus non poſſunt facere ſtatutum per quod ligetur ſucceſſor, & quod Abbas non ligatur ex ſuo ſtatuto, licet cum cōuentu illud fecerit quominus poſſit contrauenire, nam monachi non poſſunt reſiſtere illi cum debeant obedire, & eorum velle depēdeat à voluntate Abbatis prout in iure *m* habetur, adeo quod tenet Ioānes Andræas, *n* quod etiā ſi Abbas iurauerit ſeruare ſtatutum, nihilominus reuocatio tenet licet incidat in periurium, per quod Panormitanus *o* tenet, quod ſi Abbas concedat priori obędientiatio ſeu mandatario, vt ad vitam teneat prioratū ſeu adminiſtrationem ſibi conceſſam poteſt nihilominus reuocare, quia non poteſt Abbas ſibi imponere legem nec venire contra diſpoſitionem iuris, *p* quia labefactaretur vis voti obedientiæ, quod eſt vnum de ſubſtantialibus regulæ.

l Cap. cum ad monaſterium, §. talis de ſta. monach.

m Cap. ſi religioſus, de elect. lib. 6.

n Andr. in c. non eſt obligatorium de reg. iur. lib. 6.

o Panor. in d. c. cum ad monaſterium. nu. 22.

p d. §. tales.

Verum eſt tamen, quòd licet huiuſmodi reuocatio de rigore iuris facta valeret, non tamen debet fieri ſine iuſta cauſa, & concedentes ſiue ſucceſſores eorum qui eam fecerint grauiter peccarent ea firma ratione, nam ſicut Dominus obligari poteſt ſeruo naturali obligatione deſcendente a pacto vel contractu, prout dicitur in iure, *q* ita etiam prælatus poteſt obligari monacho, vt in præfato iure tradunt ſcribentes, & tenet Panormitanus *r* quem refert, & ſequitur Nauarrus. Et ſic poteſt dictus monachus opponere querelam prælato ſine iuſta cauſa iſtam conceſſionem reuocanti prout dicit idem Nauarrus. *ſ*

q l. naturaliter l. ſi id quod ff de condi. in debit.

r Panor conſ. 109. 1. votum conſ Nau in c. non dicatis, nume 42.

ſ Nauar. vbi ſup. nu. 95.

Ex quibus infertur, quod non poſſunt prælati regulares amouere prælatos conuentuales à prælationibus quas ipſi aſsignauerint ſi cauſa ad talém amotionem faciendam legitima non interuenerit, & ita in noſtra religione iuſtè, & iuridicè eſt ordinatū, vt prouinciales licet poſsint ſuſpendere guardianos

iuſta

Digitized by Google

iuſta id cauſa poſtulante non poſſunt taman eos omnino a guardianatu priuare niſi cauſa priuationis ad definitorium deferatur, & conſilio patrum definitorij legitima,& iuſta cenſeatur. Imo dico quod licet ſecundum noſtræ religionis ordinationes guardiani omnes in congregatione intermedia ſuos guardianatus renuncient non poſſunt prouinciales,& definitores eos a prælatione amouere in partibus, vbi licet renuncient non admittitur eorum renunciatio & continuantur, niſi iuſta ad id cauſa accedat: bonis enim prælatis iniuria irrogatur, ſi quod cum aliis bonis vtitur cum illis minime practicatur.

ARTICVLVS X.

Vtrum regulares poſsint habere peculium de licentia ſuperioris.

RESpondeo dicendo, quod religioſi poſſunt habere peculium de licentia ſuperioris prout definitum eſt in iure. *a*

a c.nō dicatis 12 q. 1.

Sed contra adeſt Concilium *b* Tridentinum vbi dicitur nec deinceps liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere etiam ad vſumfructum vel vſum, vel adminiſtrationē. Pro explicatione eſt notandum, quod proprium in hac materia eſt duplicis generis. Alterum eſt proprium quoad verum dominium,& veram proprietatem qualem habent homines ſæculares ſibi id iure *c* permittente. Alterum, quod eſt proprium alicuius quoad Eccleſiaſticam, & liberam adminiſtrationem, qualem habent beneficiarii Eccleſiaſtici, & alio nomine dicitur peculiū de quo in titulo de peculio clericorum,

b Seſſ.25. de reg.c.2.

c Ca. quo iure 8.d. totus tit. de acq. rer. dominio.

Secundo nota, quod hoc proprium ſecundi generis, quod alio nomine dicitur peculium, eſt triplicis ſpeciei. Primæ ſpeciei, quod conceditur adminiſtrandum in vtilitatem,& damnum concedentis tātum, quale eſt, quod conceditur officialibus Monaſterii, & obedientiariis, quibus committuntur aliquæ villæ, vel domus adminiſtrandæ nomine monaſterii reuocabiles ad nutum ſuperioris. Secundæ ſpeciei peculium eſt, quod conceditur in vtilitatem,& dānum recipientis ſine vlla penſione,& onere, vel ita vt certam ſoluat penſionem, aut aliquod onus expleat, & reliquum commodi vel damni ei cedat ad diſponendum de eo in ſuos honeſtos,& pios vſus tātum, qualis ſpeciei peculium habēt beneficiarii, & multi iam ſenes, vel infirmi benemeriti de religione quibus aliquæ domus ſalubriores concedi ſolent ad nutum remouibiles. Tertiæ ſpeciei peculium eſt, quod conceditur in commodum, & damnum accipientis pro facultate diſponendi pro libito in quoſcumque vſus etiā prophanos, vt poteſt ſæcularis de ſuo verè proprio,& de hoc agitur in dicto decreto Concil. Trid. Vnde quando concilium dicit, quod nulli regulari liceat habere bona mobilia,& immobilia intelligendum eſt de proprio primi generis cuiuſcunque iuris pecuniarii,& etiam de ſimplici vſu quoad ius adminiſtrandi nomine ſuo, & etiam quoad vtendum eo etiam vſu facti ſine extrema neceſſitate ſui vel alterius,& ſine iuſta licentia prælati, nos autē loquimur in caſu, quod regulares habent nomine alieno de licentia iuſta expreſſa vel tacita prælati. Vnde dictum decretum Concilii, quod prohibet ſuperioribus concedere bona ſtabilia alicui regulari etiam ad vſumfructum, vel vſum, vel adminiſtrationem, aut commendam nihil noui iuris videtur inducere, ſed ſolum videtur continere declarationem alterius antiquæ decretalis. *d* Sed vt ſupradicta vniuerſaliter dicta ala fiora fiant ad ſingularia deueniendum cenſui per concluſiones hanc materiam reſoluendo.

d cap. cum ad monaſterium de ſtat. reg.

Prima concluſio, procuratores ſeu œconomi, & quotquot alii bona conuentus adminiſtrāt ſi in alios vſus quam a ſuperioribus deputata ſunt ea expendant peccant mortaliter, & ſunt in ſtatu damnationis ac proinde quandiu non reſipiſcunt a confeſſariis abſolui neque debent nec poſſunt. Hæc concluſio eſt in mortalibus euidens; & eſt D. Thomæ, *e* & cuiuſdam gloſſæ quam ſequuntur Sarmiēto,& Ioannes Gerſ. Et patet, quia ſolum reſpectu eorum vſus, qui in bonum monaſterii ordinatur deſtinatam a ſuperioribus habent rerum adminiſtrationem, ergo in cæteros vſus in quos ſibi facultas conceſſa non eſt non magis poſſunt expendere quam poſſint cæteri religioſi, at cęteri ſi de bonis communitatis quidquā attrectent, aut expendant peccat mortaliter, vt omnes fatentur; ergo,& illi. Et eſt notandum, quod licet omnia bona monaſterii ſint omnibus communia non tamen ita, vt ſinguli ſint domini aliquatarum partium, qualiter eſt fundus communis pluribus heredibus æqualiter inſtitutis, vel emptoribus æqualiter prætium conferentibus: nā ſi ita eſſent proprietarii eſſent iudicandi, ſed ſunt communia, vt ſingulis quod opus fuerit, applicētur ab eo qui habet authoritatem illa adminiſtrandi. Porro ſi hanc authoritatem penes œconomos reſidere quis dixerit, attēdat verba Conc. Trid. *f* vbi præcipitur, vt adminiſtratio bonorum monaſterii ad ſolos officiales eorundē ad nutum ſuperiorum amouibiles pertineat. Ex quibus apertè ſequitur quam conſideratè ac diligenter intendere procuratores debeant ſui muneris executioni,& bonorum Monaſterii adminiſtrationi, nā quoties citra expreſſam prælati licentiam, aut rationabiliter præſumptam notabilem aliquem ſumptum faciunt de bonis conuentus peccant mortaliter, & quandiu ad meliorem mentem non redeunt, vt firmiter ſtatuant ſecus facturos ſe deinceps ſunt in ſtatu peccati mortalis ac proinde abſoluendi a confeſſariis minimè ſunt, Ex quo rurſus fit non ſolum in profanos vſus, ſed etiam alias licitos, vt tunicam, chlamydem, calceos, aut quæuis alia vtēſilia, & ſuppellectilia emere aut ſibi aut aliis fratribus ſine licentia expreſſa, aut præſumpta prælati eſſe ſibi penitus illicitos & malos mortaliter.

e D. Tho. 2.2. q. 32. ar. 8. gl. in cle. 1. §. ſed & ſolis de vit. & honeſt. Sarmie. in 1. p. ſui defenſorij monit. 11. Gerſ. alphab. 34.

f Seſſ. 25. de regul. c. 2.

Secunda concluſio, licèt prælatus ſit apud quem præcipuè cura, & adminiſtratio bonorum conuentus temporalium non minus quam ſpiritualium reſidet, non tamen poteſt ad libitum ea in quoſuis vſus expendere ex iure Canonico, *g* ſatis patet prima pars, ſecunda autem pars probatur, quia prælatus non eſt dominus, ſed adminiſtrator, vt in iure *h* dicitur; ergo tenetur in eos tantum vſus diſtribuere, in quos deſtituta ſunt prout probat Nauar. *i* quod ſi in profanos, vel inutiles vſus diſpenſet non eſt dubium quin peccet mortaliter, per hoc tamen minimè tollit, quin vbi conſuetudo inoleuerit donare aliqua, poteſt ea dare; de quo in ſecundo tomo in quæſtio. *K* de donationibus aliqua diximus.

g c. nullā. 18. q. 2. c. edoceri de reſcri. & ſeſ. 25. c. 2.

h c. fraternitatem de donat.

i Nau. in d. c. nullam. 18 q. 2. nu. 6.

k q. 10. q. 57.

Tertia concluſio, religioſus etiam ex ijs quæ ſibi deputata ſunt ad proprios vſus ſi ſine licentia prælati diſpenſet rem notabilis quantitatis iam intra, quam extra monaſterium peccat mortaliter, & agit contra votum paupertatis ita D. Antoninus, *l* Syluester, & Nauarrus. Et probatur nam vſurarius nequit da rebus tantum ad vſum proprium conceſſis in alios vſus diſponere, vt patet ex iure, *m* ſed ſic eſt, quod religioſus ſolum eſt vſurarius eorum bonorum quæ ſibi deſtinata ſunt, ergo non poteſt in omnem vſum ea expendere, vnde rectè ait Soto, *n* quod ſicut cum aliquis aliquos conuiuio excipit non facit eos dominos eſculentorum, & poculentorum quibus menſa ſtruitur, quia neque illis facit copiam, vt illa ad alios tranſmittant, aut in proprias domus

l Ant. 3. p. ti. 16. §. 11. col. 2. & 4. Syl. v. relig. 6. q. 7 par tic. 2. Nau. in c. non dicatis 12. q. 1. nu. 44.

m Tit. inſt. de vſu. & habit.

n Soto l. 4. de iuſt. q. 5. ar. 1. col. 8.

Digitized by Google

domus portent, ſed vt ſedentes veſcantur illis, ita Monaſterium facultatem facit monachis edendi, veſtiendi, &c. non tamen ea bona in alios vſus expendendi. Verum eſt tamen, quod eſt licitum religioſo peregrinanti vel exiſtenti in ſtudio extra clauſtra facere eleemoſynam moderatam ex his quæ ſibi in propriam ſuſtẽtationem ſunt aſſignata, vt poſt alios tenent Syluester. *a* Ioann. Tabien. & Nauarrus. Et addit Turrecremata, *b* ex Hugone ſuper regulam Diui Auguſtini, quod religioſus exiſtens extra clauſtra poteſt emere, vendere, &c. non tamen ſi intra clauſtrum extiterit etiam ſi illud quod vult expendere ipſe ſibi ſubtraxerit de his quæ poterat honeſtè conſumere. Aduertendum tamen, quod vt regularis poſſit etiam extra clauſtra exiſtens vendere debet habere contrahendo intentionem quærẽdi monaſterio ſuo aut ordini eo legitimo modo quo iure humano, & diuino licet, quia volens hoc vult conſequenter, & illud argumento *c* eorum quæ in iure notantur, & ita tenet Nauarrus. *d*

a Sylu. v. eleemoſyna. qu. 5. Tabien. nu. 8. Nau. vbi ſup. num. 4.
b Turr. in d. c. non dicatis n. 6.
c L. illud ff. de acq. hæredit. c. præterea de off. deleg.
d Na. in c. cum portio, n. 23 in 3 commen. de reg.

Quarta concluſio magnopere conſideranda, & præoculis habenda, non poteſt religioſus bona ſibi a prælato deputata ad certos vſus expendere in alios in quos licentiam prælati non habet, vt ſi in religione vbi habet frater aliquas pecunias in depoſito, & poſtulet licentiã a prælato ad emendos libros Theologiæ ſi loco horum emat libros profanos, ad quos emendos veroſimiliter exiſtimat facultatem ſibi a prælato non faciendam peccat mortaliter contra votum paupertatis. Ex quibus infertur, quòd fratres Minores regularis obſeruantiæ (de quorum arctiſſima paupertate dicemus infra quæſtione ſequenti) ſi ea quæ ipſis conceduntur habere ad certas neceſſitates præſentes vel eminentes expendant in alios vſus, ad quos veroſimiliter exiſtimant facultatem a prælato non faciendam peccant mortaliter contra votum paupertatis ab eis promiſſum. Nec obſtat ſi dicatur quod diuerſus eſt ſtatus Minorum ab aliis religionibus quæ habent bona in cõmuni: bona enim illarum religionum ſunt Sedis Apoſtolicæ per prælatos regulares diſpenſanda, & ideo peccant mortaliter contra voluntatem ipſorum pecuniam expendendo. At pecunia quæ conceditur fratribus Minoribus ad ſuas neceſſitates præſentes aut eminentes ſubleuandas non eſt Sedis Apoſtolicæ, ſed dantis, & ita ſemper antequam expendatur dominium talis pecuniæ eſt apud dantem, *e* & ideo nimirum ſi religioſus Minorita poſſit eam conuertere ex expreſſa, aut præſumpta voluntate dantis in emptionem gallinarum aut aliarum rerum pretioſarum eorum ſtatui repugnantium. Nam huic obiectioni mihi ſatis ridiculæ reſpondeo, quod vt frater Minor poſſit prædictam pecuniam licitè conuertere in aliquam rem duplex licentia requiritur. Prima ipſius dantis, ſecunda prælati, & licèt adſit voluntas dantis volentis talem pecuniam in emptionem rerum pretioſiſſimarum, & profanarum pro libito conſumi, deeſt tamẽ voluntas prælati minimè id concedentis, de quo veroſimiliter exiſtimatur facultatem ad huiuſmodi minimè conceſſurum. Et per conſequens tali voluntate, & licentia deficiente ego non poſſum dictos fratres Minores in hoc caſu a peccato mortali liberare. Nec eos melioris cõditionis efficere debemus quam alios habentes bona in communi, qui Deo optimo Maximo arctiſſimam paupertatem Minorum minimè promiſerunt. Et certè ſi fratres minores in conuerſione pecuniæ in aliquam rem tantum ad voluntatem dantis recurrere tenerentur poſſent iure optimo iuxta voluntatem expreſſam ipſiuſmet dantis emere habitum omnis pretioſum a fratrum minorum habitu diſtinctum nimis, quod eſſe contra regulam fratrum minorum nemo eſt qui ignoret. Dicendum eſt igitur pecuniam oblatam fratribus minoribus apud dantem quoad dominium, & proprietatem remanere, vſum tamen ipſius pecuniæ iuxta voluntatem ipſius dantis regulatam cum voluntate prælati in neceſſitates prædictorum fratrum eſſe conuertendum, vt contra votum paupertatis altiſſimæ promiſſæ aliquod ſiniſtrum minimè committatur. Et prælati licentiam ad prædicta regulatã cum ſuo ſtatu concedere tenentur, vt infra articulo vndecimo dicetur. Supradicta modo confirmantur poſt capitulum fratrum minorum generale celebratum Romæ anno Domini milleſimo ſexageſimo in quo iuxta conſtitutionem Martini V. & Pauli IV. pecunia oblata dictis fratribus non apud dantem remanet, ſed in Sedem Apoſtolicam tranſit, & per conſequens non poteſt conſumi ſine licentia prælatorum.

e Cap. exiit de verb. ſign. 6.

Quinta concluſio, retinere aliquid notabile cum animo illud occultandi prælato, cuiuſcumque generis illud ſit, apertè eſt peccatum mortale. Ita definitur in iure, & tradunt poſt alios Turrecrema. *f* & Nauarrus. Eſt verumtamen conſiderandum, quod duplici ratione poteſt religioſus rem aliquam ſuo occultare prælato, primo ne illa ſpolietur, ſecundo ne forte reprehendatur, quia ſine eius conſenſu ſuſcepit, & qui rem occultat prælato, quia iure, & merito ſibi eam auferendam a prælato exiſtimat peccat contra votum, & eſt proprietarius, ac proinde peccat mortaliter, ſi vero ea intentione occultet, quia exiſtimat non quidem ſe re illa ſpoliandum, ſed ſolum reprehendendum, quia inconſulto prælato eam poſſidet, tunc eum ad peccatum mortale minimè condemnarem, ſi in præparatione animi eſt paratus eam prælato tradere, & minimè retinere ſi intelligeret eum ipſi minimè conceſſurum. Hinc certam licet conſtituere regulam pro ſcrutiniis ſeu viſitationibus cellarum, nam proculdubio ſi quãdo prælatus viſitat cellam religioſi, nempe ad inquirẽdum, & perſcrutandum quid in cellis ſinguli habeant, ſi aliquis fratrũ occultet verbi gratia profanas aliquas veſtes, picturas, imagines, gẽmas, libros, quæ omnia iuxta ipſius fratris conditionem, & dignitatem prælatus ægrè & moleſtè laturus eſt, vt habeat, & ea ab illo ſublaturus creditur, minimè dubium eſt quin talis occultans peccet mortaliter niſi materia ſit parua ac modica.

f Turr. in c. non dicatis art. 5. Nau. ibi.

Sexta concluſio, recipere vel acquirere ab aliis aliquid notabile ſine ſuperioris licentia peccatum mortale eſt religioſo, ita Nauarrus, *g* & probatur ex iure canonico, vbi dicitur ſi quidpiam fuerit religioſo ſpecialiter deſtinatum non præſumat illud accipere. Et Concilium Tridentinũ poſtquam decreuit, vt nulli regulari liceat aliquid, vt proprium poſſidere addit, ſed ſtatim ea ſuperiori tradantur conuentuiq; incorporentur. Quod etiam in quadam partitarum lege *h* ſtatuitur. Hoc autem intelligitur quando res abſolutè, & ſimpliciter fuit data religioſo. Nam tunc tanquam incapaci data acquirit ſtatim monaſterio, & debet ſtatim ſuperiori tradi, & monaſterio incorporari, ſed ſi ipſi religioſo detur ſub conditione, quòd eam habeat independenter a prælato non intendens dans aliter eam a ſe abdicare tunc peccat mortaliter ſubditus eam recipiendo, & ei qui debet tenetur eam ſtatim reſtituere, vt poſt alios notat Syluester. *i*

g Na. in c. non dicatis. n. 16. c. cum ad monaſterium de ſtat. monach. ſeſſ. 25. de reg. cap. 3.
h l. 14. titu. 7. part. 1.

Septima concluſio, non peccat mortaliter monachus qui rem etiam mediocris valoris ſuſcipit ab extraneis, aut tradit alteri fratri, aut cõmutat cum alio ſiue domeſtico ſiue extraneo, cum per huiuſmodi actiones non præiudicetur in aliquo monaſterium, & compertum habeat ſi a prælato facultatem poſtulaſſet ad eas actiones ſibi minimè denegandam. Quod vt procedat triplici limitatione debet moderari. Prima

i Syl. v. religio 6. q. 7. p. 5. c. 1.

ma

ma eſt, quod ſubditus promptum, & expoſitum habeat animom non occulkandi, ſed porius reſigrádi in manus prælati talia bona accepta retenta permutata. &c. qooties prælatus exegerit, aut quoties fecerit cellarij ſcrutiniũ, ſeconda quod per prælatũ aut conſtitutiones talis religionis non ſit in virtute obediẽtiæ aut cũ ſimili rigore interdicta talis acceptio, retentio, aut permotatio. Tertia quod exploratom, & compertum habeat ſubditus conſentire ſaltem io terpretatiue prælatum in eas res, ita vt ſi ab ipſo peteretur licentia, eam expreſsè daret, quamuis modus clandeſtine faciendi ſibi diſpliceat prout infra articolo vndecimo dicetur.

Quæ autem dicatur ootabilis quãtitas ad hoc, vt peccet mortaliter ſubditus retinendo, aut expendeo do ſine licentia prælati reſtat explicandum, pro quo ſit.

a Anton. 3. p. tit. 16. c. 1. §. 11.

b Gerſ. alphabet. 34. lit. S. cub. 3.

Octaua concluſio, licet D. Antoninus, *a* teneat etiam paruam quantitatẽ, quam oon eſt paratus ſubditus in maoibos prælati reſignare ad requiſitiooem ipſius prælati eſſe peccatum mortale recipere, vel retinere. Et quamuis Gerſon *b* affirmet, qood etiam cultellom, aut filum, aut acum, ſioe licẽtia georerali vel ſpeciali dans vel accipiẽs peccat mortaliter. Hoc tamen mihi rigidum admodum videtur ne dicã falſom, propter reuerentiam tantorum patrum; nam materiæ paruitas io quocumq; geoere excuſat à mortali. Cordoba *c* ſecutus Nauarrum quantitatẽ vnius argeotei dicit eſſe notabilem ad hoc, vt qoi illam ſuratur peccet mortaliter, Couarruuias *d* dicit ſurreptionem vnius gallinæ eſſe furtum notabile, & mortale, qoia ratione Iuſtiniaous *e* dat actiooem furti cootra furem gallinam ſurripientem. Aduertendum tamen ad id quod Nauarrus *f* ait in quodam cõſilio facto pro ordine Carthuſienſi, ait enim.

c Cor. de caſibus q. 199. innct. 2. Nau. in comm. de fur. & rapin. in repetit. c. ſ. 14. q. 6. num. 11. & 12.

d Coua. lib. 1. variar. c. 3. n. 12.

e §. Gallinarum de rer. diuiſ.

f Nau. lib. 3. conſil. 11. de regul. conſil. 61. nu. 18. & 19.

Nunc autem, quia ab eo tempore in hoc vſque multum abũdauit pecunia numerata in bona parte Europæ facilè conſentirem opinioni in quá tu quoque vir doctiſſimè inclinas, nempe neque furtum oeque appropriationẽ mioorís quantitatis quã triom ſolidorum, ſiue quartarũ Regalis vel Iulij eſſe mortiferom. Quin & augerem vſque ad voum Iulium vel Regalem niſi quoddam ſtatutum veſtrum expreſsè haberet appropriationem vltra valorẽ triom ſolidorum eſſe dignam excommunicatione, & conſequenter mortiferam: quamuis reſpooderi poſſet tam iſtud ſtatutum quam aliud præfatum de priuante ſepultura ob appropriationẽ valoris voius ſolidi fuiſſe quidam iuſta tempore quo factæ fueruot, non autem adeo hoc ooſtro qoo multum valuit pecuoia numerata, & fortè iuſtæ æſtimari poſſent. Quod credo non facilè perſuaſum iri ordini veſtro paupertatis voti quam obſeruantiſſimus. Hæc Nauarrus io dicto loco.

Sed certè ad peccatum mortale in religione reſeruatum ooo coodemnarem religioſum retioentem quantitatem voius regalis quam quantitatem oon eſt paratus dare ad requiſitionem prælati, tom quia moltum his temporibus abũdat pecunia numerata, tum quia pœoa qoæ correſpoodet peccato mortali eſt æterna quæ pro tam parua quantitate minimè videtor irrogãda, & ita vt nimis data opinio reijcitur à viris grauibus authore Nauarra *g* diceote, quod etiam quoad doos argeoteos planè reijcitor, putans ſeqoendo Sotum, *h* & alios quatuor regalium nomerum non eſſe peccati mortalis materiam, vel ſi eſt, hac minorem oullum eſſe ſioe à diuite ſiue à commuoi perſona offerãtur, ſecus ſi à paupere, à qua ſententia non recedit Aragoo. *i*

g Naua. in 2. tom. libr. 3. de teſt. ca. 1. nu. 36. & 37.

h Sot. lib. 1. de iuſt. q. 3. ar. 3. ad 3.

i Arag. 2. 2. q. 69 art. ſ. iuxta finem.

K Ang. in d. § gallinarum

Nec obſtat illud, quod ex Iuſtiniaoo eſt adductũ. nam, vt colligitur ex Angelo, *K*, ibi datur actio, & pœna, quia præſumitur maiori voluntate furandi fieri. At melius reſpoodet Soto, quod ibi noo dicitur, vt vnius gallinæ furtom puniatur, ſed gallinarom, & anſerum, & ita ſi duæ gallioæ aut tres eſſeot, vt ex dicto loco conſtat merito puoirentur ſicut de peccato mortali. Et ait Nauarrus, *l* quod vt ſibi videtur ibi ſolum dicitur, quod ſi gallinæ anſeres turbati euolauerint, & alius animo lucrandi ea detinet, furtum committit. Quod quidem veriſſimum eſt. Itaqoe ibi nõ dicitur, quod puniatur, vel detur actio furti, vel de dolo, ſed declaratur naturam furti eſſe alienum retinere animo lucrandi, ideſt ſibi retineodi, ſeruata tamen ratione debitæ quantitatis. Vnde ridiculum eſſet, & crudele aliquem publicè flagellare aut punire ob qoatuor argenteos, vel ob gallinam tantom. Ex dictis ſeqoitor quomodo oos regulares regere debemus in calificatiooe furti aut rei retentæ contra volontatem prælati, vt eam retinentem, vt proprietarium pœnis proprietarij ſubiectum condemnemos.

l Nauar. vbi ſup. nu. 38.

Aduertere tamen debent regulares, quod ſi res retentæ cootra voluntatem prælati tales ſint, quæ ad priuatorum religioſorum vſum ſunt oeceſſariæ, vt cibaria, medicinæ, veſtes, &c. & ſua neceſſitate propoſita adhoc ſuperior nollet concedere, poſſunt regulares ſine peccato, & reſtitutione accipere, cuius dicti ratio eſt, qoia ſuperior debet, & tenetur dare, ad hoc enim ſunt booa illa conſtitota, vt neceſſaria ſubditis miniſtreotur, vnde ſuperior non eſt Dominus eorum bonorum, ſed diſpenſator. & ſic inique agit non diſpeoſando fideliter, & prudenter, cum fidelem ſeruum, & prudentem velit Dominus ſuper ſuam familiam conſtituere. Hæc autem locum oon habent in neceſſitate extrema, vel graoi, in quibus abſque omoi voti paupertatis præiudicio accipere poteſt ſubditus ſibi oeceſſaria. Nec hoc eſt actum dominii, aut proprietatis admittere cum non ex iuſtitia, ſed ex charitate religioniſque inſtitutis debita res ſit, ſed vſum rerum neceſſariarum habere, quod voto non repugnat, ita Petrus Nauarrus. *m*

Ex quibus infertur qoid prælatis regularib. agendum oporteat circa ſubditorum prouiſiones, ſi enim in ipſorum oeceſſitatibus ſuccurrendis miſeri ſe exhibeant, ea miſeria in ipſorum damoum, & detrimentum conuertetur, ſubditi enim pauperes deficiente victu, & veſtitu ad ſurripiendas res ſuæ communitatis pronocabuotur, & loco minimæ quantitatis ipſis ſecundum regularia ioſtituta diſpenſandæ, magoam aliqoam quantitatem ſurabuntur ſuis neceſſitatibus aliquando noo debitè, & ordinatè ſuccurreodo, qoo fiet, vt penoria, & parcitas prælatorum ad aliqoid lucrandum, ſit occaſio ad perdeodum, & ipſi mooaſterio maius damnum inferendom.

m Nauar. vbi num. 18.

Et eſt aduertendum vltimo, id quod aduertit *Mẽdoca*, *n* diceos ſaluo meliori iudicio, quod noo videtur ſibi peccare mortaliter qoi quantitatem duorum argenteorum recipit, aut expeodit, & conſumit, &c. iocõſulto prælato imo etiam palam dicente prælato ne eos expendat, & ratio eſt, quia quantumois neget licentiam, & palam dicat ne id fiat adhuc ſubditus in re tam paruæ quantitatis ceoſetur operari cum liceotia rationabiliter præſumpta, nam licet prælatus eam neget noo tamen rationabiliter, ſed prorſus irrationabiliter oegat. Longè eoim irrationabile, & durum videtur quod prælatus habere velit religioſum tanquam ſeruom, & vile mancipium, cum aliter omoioo ſe res habeat. Certè ſi maritus nollo modo permitteret, imo omnino prohiberet vxori facere eleemoſynas etiã paruas oon peccaret illa cootra faciendo in parua quantitate. Quia cum maritus rationabiliter debeat talem liceotiam vxori concedere, ſi eam oegat, irrationabiliter oegat, ac proinde nihil

n Mendo. in quodlib. qu. 8. de paupert. religioſ. p. 171.

cbran-

Digitized by Google

xorandum eſt de eius negatione, & nolitione, quæ eſt communis Theologorum ſenteotia cum de eleemoſyna diſputant.

Sed hæc ſententia mihi omnino non placet, tum quia prælato licentiam negante, ad prædictos duos argenteos conſumendos non eſt credendum id irrationabiliter negare, cum pro prælato ſit ſemper iudicandum, etſi ſubditis huiuſmodi iudicium in his cómitteretur, obedientia ſimul cum paupertate corrueret. Quod a religioſorum ſtatu maximè debet eſſe alienum, qui propter Deum omnia reliquerunt, & voluntatem propriam abnegarunt. Nec argumentum de vxore reſpectu mariti vrget contra nos, cú vxor paupertatem minimè vouerit, & licet ſit ſub poteſtate viri, non tamen eſt, vt ſerua, & ancilla, ſed data, vt ſocia, cum oportuerit hominem non eſſe ſolum, & fecerit Deus adiutorium ſimile ſibi. Nec in hoc facimus religioſum ſeruum, ſed facimus eum ſubditum paupertatis ſanctiſſimæ ſectatorem, qui propter Deum hæc, & omnia debet pati, quia licet vim quandam a prælatis patiatur conſiderare debet, quod etiam iuri appellationis renunciat, & ob exercitium propriæ mortificationis prohibetur fugere ad alium ſuperiorem.

ARTICVLVS XI.

Vtrum prælatus poßit concedere ſubdito facultatem expendendi bona quorum vſum habet in quoſcunque vſus.

RESpondeo dicendo, quod non poteſt prælatus concedere licétiam ſubdito, vt in quoſvis vſus illa, aut alia quæcumque bona poſſit expendere, ita Nauarrus *a* ſecutus Cardinalem dicentem non ſolú peccare prælatum talem licentiam concedendo, ſed & ſubditum ea vtendo, & hác opinionem tenet Syluester. *b* Et certè eadem ratione copiam ſubdito facere nequit, vt penes ſe retineat aut in cubili ſuo habeat plurima ac pretioſa bona, quę neque neceſſaria ſunt, neque ſtatui religioſorum decentia. Quod occulatiſſimè diſpicere prælati debent attentis circunſtantiis perſonarum conſuetudinis, temporis, & loci. Et addit Nauarrus, *c* etiam prælatú & capitulum ſimul non poſſe facere religioſo facultatem huiuſmodi, vt verbi gratia expendat pecunias in ludos luxus & ſimilia. Et quantumuis det non iden ſubditus excuſatur a mortali ſi in notabili quantitate vtatur prædicta licentia. Eſt etiam ſummopere conſiderandum dupliciter poſſe prælatum hanc licentiam dare ſubdito aut expreſſe, aut tacite. Verum in tacita licentia debet aduerti, quod dupliciter poteſt contingere. Primo cum prælatus videns ſubditum retinere ſeu expendere aut recipere aliquid non prohibet, quæ poteſt dici taciturnitas permiſſiua, & Turrecr. *d* poſt Alexandrum negat hanc licentiam ſufficere, Altera eſt taciturnitas, cum conſenſu approbatiuo, quæ non eſt pura permiſſio, ſed permiſſio approbatoria, quam poſt Gloſſam quandam ait Nauarrus omnino ſufficere.

a Nau. in ca. non dicatis. n. 53
b Syl. 6. q. 7. §. 7.
c Nau. vbi ſu. nu. 55. Corol. 12.
d Turrec in c. non dicatis. art. 8.

Denique aduertendum eſt, non eſſe regulam vndequaque certam, quam tradit Gerſon, *e* quod tunc dicitur ſubditus facere aliquid, ſine licentia prælati, quando probabiliter credit, quod ſi prælatus ſciret ſe hoc facere ægre ferret. Hæc inquam non ſemper eſt vera, poteſt enim contingere, vt diſplicentia illa prælati, non tam proueniat ex re accepta, aut expenſa, aut retenta, quam ex modo clandeſtino eam retinendi, aut expendendi. Et ſic optimè diſtinxit Caiet. *f* dupliciter poſſe eſſe inuitum dominum alicuius rei a quo res ſurripitur, vel quantum ad ipſam rem, quæ ſibi accipitur, vel ſolum quantum ad modum, quia ſcilicet ſibi diſplicet, quod aliter accipiatur, per qđ ait Caietanus, multæ acceptiones modeſtæ filiorum & monachorum poſſunt excuſari a mortali, dum præ verecundia, aut alio reſpectu accipiunt rem aliquam inconſultis maioribus, aut inuitis, non quo ad rem acceptam, ſed quo ad modum accipiédi. Quod doctè ſuo more tractat Nauarrus. *g*

e Gerſ. Alph. 34.
f Caietan. in ſum. v. furtü.
g Nau. vbi ſu. nu. 52.

ARTICVLVS XII.

Vtrum moniales poßint licite retinere reditus vitalitios.

RESpondeo dicendo licitè fieri poſſe, quod in monaſterio ſanctimonialium de paruis reditibus vitalitiis eſt conſuetum non obſtante diſpoſitione Concilii *b* Tridentini, definientis, ne deinceps liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere etiam ad vſumfructum, vel vſum adminiſtrationem, aut commendam, quia ipſa monialibus priuatis cómittitur, vt audio vſusfructus, vel adminiſtratio, neq; ea pecunia datur ad determinatos vſus, ſed adminiſtratio, & poſſeſſio eſt penes quádam religioſam, quæ depoſitaria, vel bolſera vocatur a ſuperiore deſignata, & illi manifeſtantur neceſſitates, & cauſa, ad quam pecunia exigitur, quod potius eſt iuxta prædictum Cócilium, ait enim ſtatim, adminiſtratio autem bonorum Monaſteriorum, ſeu conuentuum ad ſolos officiales eorundem ad nutum ſuperiorum amouibiles pertineat. Nec refert, quod Concilium loquatur de bonis Monaſteriorum, nam hæc bona monaſterii ſunt, quoad proprietatem, & vſumfructum, & ei incorporata, vt docet Corduba, *i* quamuis ſint deſignata ad certas neceſſitates, & pias cauſas particularium monialium, ſicut alia bona eiuſdem monaſterii eſſe ſolent ad neceſſitates communes, imo etiam particulares monialium, ſicut apud curam infirmarum gerentem.

h Conſ. Trid. ſeſſ. 25. de reg. cap. 2.
i Cord. de ca. li. q. 54. §. la. 3. fol. 147.

Sed ſi prædicti reditus, imo quodcumque aliud temporale bonum præter ea, quę a monaſterio miniſtrantur, a religioſis irreuocabiliter poſſideantur, etiamſi ſcienter, & voluntate ſuperioris obtineant, faciunt contra votum paupertatis, & illicitè ſuperior cócedit, & inferior retinet, ita ſanè docuerunt vtriuſque iuris doctores. Et ratio eſt plana, quia hoc eſt habere proprietatem, & liberum rerum dominium, quo voto paupertatis liberæ maioris perfectionis cauſa a ſe abdicarunt. Quod ex dictione quadá decretali *K* maximè comprobatur.

K ca. cum ad monaſter. de ſtat. monach.

Vnde infero, quod religioſa, aut religioſus, qui dicta bona, ita poſſideat, vt non ſint animo parati ea ad ſuperioris nutum relinquere peccant manifeſtè contra votum paupertatis, & tenentur ea reſtituere, & a ſe omnino abdicare.

Secundo infero, quod qui dicit ſe animo eſſe paratum ad iuſſum ſuperioris relinquere, tamen fundendo querelas, & mutationes, & huiuſmodi, non eſt tuta conſcientia, non modo ob ſcádalum, ſed ob votum paupertatis, cum conſtet licentiam illam eſſe dicendam, ſicut alia mala permittuntur, ne maiora eueniant.

Nec exiſtimo eſſe tutum, quod prædicti reditus poſſideantur authoritate prælatorum a prædictis religioſis particularibus. Quod ex Concilio Tridentino probat Petrus Nauarrus. *l* Ait enim Concilium, nec liceat ſuperiori ſtabilia bona alicui regulari concedere, etiam ad vſum fructum, vel vſum, vel commendam. Adminiſtratio autem horum bonorum,

l Nau. libr. 3. de reſt. cap. 1. num. 159.

norum, ad ſolos officiales pertineat. In hoc enim decreto prohibetur regularibus prælatis etiam adminiſtrationem vſumfructum, vel vſum poſſe concedere, non ergo ſolum negat Concilium regularib. proprietatem, vt aliqui explicare conantur. Id enim iure naturali, & voto paupertatis (etiam Papa diſpenſante) eſt prohibitum, prohibet igitur Concilium vſumfructum adminiſtrationem, & commendam, quæ alias ex Papæ conceſſione, vel ſuperiorum licita erat. Volens autẽ Concilium in hoc reformare prædictas licentias ac libertates, quæ malorum non bonorum ſemina ſunt: ideo prædictam edidit conſtitutionem, quæ quidem maximè neceſſaria fuit in Chriſtiana Republica, & ad ædificationem debitam quam ex ſe dare regulares debent ſæcularibus, & ad propriam eorum perfectionem, & diſciplinam retinendam, iurique valde conſentanea eſt cenſenda, ſi enim alia ratione, & cauſa prælatus huiuſmodi bona concedere poteſt, ea certè duntaxat eſſe poteſt ad pios vſus, & honeſtos, ſiue ſuarum neceſſitatum, tã victus, quam veſtitus, in quarum ſubſidium illi redditus permiſſi, ac conſtituti eſſe videntur. Quæ certè non nego ſolent eſſe, vel extremæ, vel graues, ſiue vt aliqua indigna ſua religione euitent his redditibus vel bonis, & fortaſſe, non modo indigna, vt verbi gratia manibus laborando, & vendendo cibaria, vt ſibi ſuccurrant, vel diuinis officiis, & laudibus ſubtrahendo, quibus vacari oportebat, ſed etiam, quandoque grauia peccata, dum contra ſacram honeſtatem, & pudicitiam a diuitibus neceſſaria extorquent viis non bonis, ſiue tandem alia quauis ratione in pios vſus erogando.

ARTICVLS XIII.

Vtrum peccet contra votum paupertatis ſubditus, qui pro prædicationibus, aut miſſis recepit aliquod ſtipendium contra conſtitutionem ipſius ordinis.

RESpõdeo dicendo, ꝙ alicui fortaſſe videri poſſet non eſſe peccatum mortale, ſuppoſito, quod in dicta communitate conſtitutiones, non obligent ad peccatum, ſi.n. obligarent planum eſt eſſe peccatum ſi igitur in dicta communitate nulla regula obligat ad culpam, videtur quod niſi ſpecialiter alicui, ſub excommunicatione, vel virtute ſanctæ obedientiæ prohibeatur, non erit peccatum mortale.

a Nau. lib. 3. de reſtit. c. 1. nu. 170. cum ſeq. At Petrus a Nauarra *a* exiſtimat eſſe peccatum mortale, fit enim contra votum paupertatis. Ex quo enim vouit paupertatem, non eſt capax dominij, at actus eſt dominij diſponere de dicta pecunia, ſiue habeat apud ſe ſiue apud alium. Dices ſaltem liceret ſi ita contraheret, faciam centum ſacra, vt centum argenteos de certæ perſonæ pauperi, vel conſanguineo. Sed reſpondetur idem in hoc caſu eſſe dicendum: eſt enim virtuale, quoddam dominium, & pecuniarum diſpenſatio. Quando eſt pacto talia ſacrificia officio, iam non gratis, ſed ſtipẽdio facio, & ita eſt actus recipiendi pecuniam, rurſus, cum alter illam pecuniam illi tertio tribuit nomine meo, tantumdem eſt ac ſi ego tribuerem, & ita iam haberem rerum familiarium diſpenſationem. Licet enim nomine videatur eleemoſyna, tamen re vera contractus eſt iuridicus iuſtitiæ commutatiuæ dati, & accepti, ſi tamen alter centum argenteos liberè daret ſecluſo pacto, ego gratificandi gratia centum ſacra promitterem, ſine dependentia vnius promiſſionis, ab altera, licitum eſſet.

Quod adeo verum putat Petrus a Nauarra, *b* vt etiamſi talis regularis licentiam habeat, ad aliqua retinenda, & diſpenſanda, vt ſi cauſa infirmitatis reſideat in aliquo oppido, vel alia iuſta de cauſa de ſuperiorum licentia, habeatque a ſuperiore pecuniam & facultatem, aliquid recipiendi, & diſpenſandi pro rebus pijs, ſibique neceſſariis peccaret mortaliter ſtipendium, promiſſis recipiendo, & retinendo, cuius præcipua ratio eſt, quia hoc efficitur contra votum paupertatis, non enim ſolum ad paupertatis rationem pertinet, quod non habeas pecuniam, ſed etiam quod hoc vel illo modo non acquiras, etiamſi poſſes habere. Qui enim hoc modo acquirit, ius acquirit ex illo contractu, adeo vt alter illi obligetur ad dandum. Neque excuſat, ſi dicas eſſe eleemoſynam, licet enim nomine ſit eleemoſyna, veruntamen eſt ſtipendium, quod alter ſoluere obligatur directè, vel indirectè: pertinet igitur ad votum paupertatis non modo, vt non accipias, vel retineas pecuniam, ſed etiam, vt non habeas ius ad pecuniam ex contractu, vel pacto a te inito. Cum igitur paupertatis hic modus genuſque ſit, & expreſſe traditus & commendatus ab ipſis conſtitutionibus, in quantum paupertatis eſt, ſequitur planè, quod dum vouiſti paupertatem iuxta tenorem conſtitutionum eiuſdẽ communitatis eodem actu vouiſti non modo a pecunia accipienda, ſed ab hoc genere accipiendi abſtinere. Vnde non eo ipſo, quod ſuperior tecum diſpenſat vt habeas pecuniam iuſtis de cauſis cenſendum eſt diſpenſare in modo acquirẽdi, qui contrarius eſt non ſolum obedientiæ, ſed etiam latitudini voti paupertatis eiuſdem religionis. *b Nauar. vb ſup. nu. 171.*

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum Moniales primæ regulæ Sanctæ Claræ poſt Concilium Tridentinum poſsint habere poſſeſsiones, & immobilia.

RESpondeo dicendo, quod Moniales Sanctæ Claræ ſunt in duplici differentia, quædam enim ſunt primæ regulæ, quæ vocantur collectaneæ. Aliæ ſunt ſecundæ regulæ, quæ vrbanæ nuncupantur. Pro cuius rei explicatione eſt ſciendum, quod in prima *c* regula Sanctæ Claræ ipſis Monialibus præcipiebatur, ne poſſint habere aliquid, etiam in communi. Dicitur enim ibi. *Ego frater Franciſcus Paruulus volo ſequi vitam, & paupertatem altiſsimi Domini Ieſu Chriſti, & eius Sanctiſſimæ matris, & perſeuerare in ea vſque in finem. Et ego rogo vos omnes dominas meas, & conſilium do vobis, vt in iſta ſanctiſſima vita, & paupertate ſemper viuatis. Et cuſtodite vos multum ne doctrina, vel conſilio alicuius ab ipſa in perpetuum vllatenus recedatis. Et ſic ſemper ſolicita fui vna cum ſororibus meis Sanctam paupertatem, quam domino meo, & B. Franciſco promiſimus cuſtodire, ſic teneantur Abbatiſſæ, quæ in officio mihi ſuccedent, & omnes ſorores, vſque in finem inuiolabiliter obſeruare, videlicet de non recipiendo, ſeu habendo poſſeſſionem, vel proprietatem per ſe vel per interpoſitam perſonam ſeu etiam aliquid quod rationabiliter proprietas dici poſſit, niſi quantum terræ pro honeſtate, & remotione monaſterij neceſſitas requirit, & illa terra non laboratur niſi pro hortis ad neceſſitatem ipſarum.* Et alibi, *d* *ſorores nihil approprient, ſibi nec domum, nec locum, neque aliquam rem ſed tanquam peregrinæ, & aduenæ in hoc ſæculo in paupertate, & humilitate domino famulantes mittant pro eleemoſyna confidenter. Nec oportet eas verecundari, quia denique ſe fecit pro nobis pauperem in hoc mundo.* Hæc in regula *c Reg. 1. c. 6.* *d Reg. 1. c. 8.*

S.Cla-

a In 1. impr. fol. 42. conſeſ. 47.

S. Claræ. Prima quæ fuit ab Eugenio IV. mitigata, prout habetur in monomentis *a* ordinum. *Ait enim quod cum in regula prima Sanctæ Claræ contineantur centum, & tria præcepta regularia, in quorum tranſgreſſione Moniales, ſiue ſorores profeſſæ peccatum mortale incurrunt, idque nimis durum, & ſcrupuloſum videamus authoritate, & tenore præſentium declaramus, & volumus, quod in nullius prædictorum tranſgreſſione, præterquam eorum quatuor quæ concernunt principaliora vota obedientiæ ſcilicet paupertatis, & caſtitatis, & clauſuræ, & ſuper electione Abbatiſſæ, & diſpoſitione peccatum mortale incurrant.* Et vt omnis tolleretur ambiguitas Vrbanus *b* Papa aliam edidit regulã, quæ vocatur ſecunda regula S. Claræ. *c* In qua dicit, *Vt autem bene, & iucundæ habitetis in vnum, ne ſub prædictarum obſeruantiarum differentia, at modo viuendi videamini differentes, ſed habitetis in domo domini, cum conſenſu regulam, ſiue formam viuendi præſentibus annotatam vobis, & his qui vobis ſucceſſerint de eorum patrum conſilio præſentium tenore concedimus, & etiam confirmamus in ſingulis monaſterijs veſtris ordinis perpetuis temporibus obſeruandam.* Et inter alia huius ſecundæ regulæ, hinc in ea annotatur, *pro reditibus, & poſſeſſionibus Monaſterij modo debito pertractandis procurator vnus prudens pariter, & fidelis in ſingulis Monaſterijs veſtri ordinis habeatur.*

b In monu. tract. 1. fo. 239 c Rub. 2.

Ex qua ſecunda regula S. Claræ colligitur Vrbanum Pontificem præfatis Monialibus conceſſiſſe, vt habere poſſent reditus, & poſſeſſiones, non tamen facultatem abſtuliſſe, vt quæ vellent, primam regulam obſeruare, idque opere complere valerent vnde authoritate Apoſtolica, in Italia, & in Hiſpaniarũ partibus aliqua ſunt Monaſteria, in quibus ſatis regulariter viuitur, & regula prima S. Claræ obſeruatur nullos habentia reditus, & poſſeſſiones, in quib. Moniales ex quotidianis eleemoſynis ſuſtentantur. His ſic prælibatis, vt ad id quod in principio quæſtionis diſputandum propoſuimus deueniamus dubitatur modo. vtrum poſt *d* Concil. Tridentinum poſſint prædictæ Moniales primæ regulæ Sanctæ Claræ habere reditus, & poſſeſſiones non obſtante earum regula, & conſtitutionibus. *Ait enim, concedit Sancta Synodus omnibus Monaſterijs, & domibus tam virorũ, quam mulierum mendicantium exceptis domibus Sancti Franciſci Capucinorum, & eorum, qui minores de obſeruantia nuncupantur, etiam quibus ex conſtitutionibus ſuis erat prohibitum, aut priuilegio Apoſtolico non erat conceſſum, vt deincepſ bona immobilia eis poſſidere liceat.* Hæc Concilium. Et quendam virum ſatis doctũ audiui tenuiſſe, per hoc decretum non eſſe cõceſſum Monaſterijs præfatis primæ regulæ S. Claræ, poſſe habere poſſeſſiones, & bona immobilia, cum in eo decreto ſolum dicatur monaſteria quibus ex conſtitutionib. ſuis erat prohibitum eas habere poſſint poſthac prædicta bona poſſidere, non autem (aiebat) loquitur Concilium, de his quibus, ex vi ſuæ regulę, & profeſſionis, erat prohibitum prædicta habere, ſicut monaſterijs primæ regulæ Sanctæ Claræ prohibebatur, prout in ſuperioribus retulimus. Si enim de his monaſterijs verba facere vellet diceret vtiq; ex conſtitutionibus ſuis, & ex regula, ſiquidẽ in eodem Concilio, & ſeſſione capite vigeſimo ſecundo, ibi, *ſub quacumque regula, vel conſtitutionibus*, & ibi, *necnon conſtitutionibus, & regulis* conſtitutiones, vt quid diuerſum a regula deſignantur. At ego in ea ſum opinione, vt regulam a conſtitutionibus minimè differre exiſtimem, cum regula non obliget, niſi ratione præcepti in ea appoſiti: quod id ipſum de conſtitutionibus eſt dicendum, vt ſcilicet non obligent, niſi ratione præcepti. Vnde D. Thomas *e* loquendo de conſtitutionibus ordinis prædicatorum ait quod prędicatores tenentur ſeruare omnia, quæ ſunt in regula in conſtitutionibus, prout ſunt in eis, id eſt præcepta, vt præcepta, & conſilia, vt conſilia, & ſic præfata Concil. Tridentini verba ibi, etiam quibus ex conſtitutionibus ſufficiunt, vt etiam per ipſummet Concilium cenſeatur diſpenſatum, cum his qui ex vi regulæ habere reditus, & poſſeſſiones prohibentur.

d Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reg. cap. 3.

e D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 1.

Nec obſtat conſideratio ſuperius appoſita ex alio decreto Concilii eliciata, nam copulatiua appoſita inter nomen regula, & nomen conſtitutionibus, non ſumitur ſecundum ſignificatum proprium, ſecundum quem ponitur inter verba diuerſa, ſignificãtia diuerſa iuxta quaſdam memorabiles Gloſſas, *f* ſed accipitur, propriè pro ſeu, vel ſiue, quę ponuntur inter diuerſa verba idem ſignificantia iuxta Panormitanum *g* communiter receptum, quod patet ex eodem decreto, ibi, Sub quacumque regula, vel conſtitutionibus, & infra ibi, *conſtitutionibus, & regula*, in quibus pro eodem accepit Concilium coniunctionem, & diſiunctionem, vel.

f Gloſ. in Rub. de iur. & fact. igno. & in ca. querelam de ſimon.

g Panor. in c. inter cæter. de reſcr.

Denique miror, quod doctus alias vir tam fragili argumento in re tam graui contrariam opinionem tenere tentauerit, cum ipſius fragile argumentum ex eodemmet Concilio Tridentino conueniatur eſſe ſatis fragile, & nullius momenti, in capite enim finali eiuſdem ſeſſionis præcipitur regularibus, vt omnia in ea ſeſſione ordinata executioni mandentur, non obſtantibus eorum omnium, & ſingulorum priuilegiis, ſub quibuſcumque formis verborum conceptis, ac Marcmagnum oppellatis etiam in fundatione obtentis, necnon conſtitutionibus, & regulis, etiam iuratis. Vides quomodo prædictum decretum concedat, vt omnia Monaſteria virorum, vel mulierum poſſint habere reditus, & poſſeſſiones non obſtantibus conſtitutionibus, & regulis, quod voluit prædictum decretum tertium eiuſdem ſeſſionis ſignificare in pręfatis verbis, ex conſtitutionibus ſuis, regula enim ſuas particulares includit conſtitutiones, in ea enim eſt conſtitutio de ſilentio ſeruando, alia de modo conuerſandi, alia de ieiunio, & alia de clauſura, alia, quod non poſſunt Monaſteria poſſidere bona immobilia, prout in regulã Patris noſtri Franciſci, & in regula prima Sanctæ Claræ præcipitur, vnde concilium concedens habere bona immobilia Monaſterijs virorum, & mulierum etiamſi ex conſtitutionibus ſuis, aut ex priuilegio Apoſtolico illis eſſet prohibitum in ea conceſſione, ex dictis monaſteria Capucinorum Patris noſtri Franciſci, & de obſeruantia continebantur, cum ex conſtitutionibus regulæ id ipſis eſſet vetitum, niſi ſpecialiter exciperentur.

Probatur deinde noſtra ſententia, nam cõcilium excepit monaſteria Capucinorum, & fratrum de obſeruantia, ergo regula generalis præfati decreti habet locum etiam in monaſterijs, quibus ſecundum regulam habere proprium in communi eſt vetitum, nam ſecundum iuris diſpoſitionem exceptio fit de contentis ſub regula, cum in exceptione ſeruanda ſit deciſio contraria regulæ, & perdat regula in exceptionibus ſuum officium, vt notatur in iure, *b* & tradunt Dynus Gloſſa, & doctores communiter.

b l. 1. de regul. iur. Dynus Gloſſa & omnes in Rubr. de reg. iur.

Nec obſtat ſi dicas exceptionẽ vtilem eſſe ad maiorem ipſius regulæ declarationem, & expreſſionem licet regula ipſa exceptum caſum minimè cõprehendat, vt colligitur ex iure. *i* Vnde videtur, quod exceptio monaſteriorum Capacinorum B. P. N. Frãciſci, & obſeruantia fuit facta, non quia regula generalis Concilii concedens monaſterijs virorum, vel mulierum, etiam mendicantibus poſſe habere poſſeſſiones præfata monaſteria Capucinorum, & de obſeruãtia comprehẽderet, cum ex vi regulæ habere eas ſit prohibitum, ſed vt omnis dubietas, de medio tolleretur fuerunt præfata monaſteria excepta.

i l. qua dubit. ff. de reg. iur.

Nam

Nam reſpondetur prædictã exceptionem io hoc decreto, non fuiſſe appoſitam, tantum ad tollendum dnbitationem, ſed quia regula generalis præfati decreti, ea etiã comprehẽdebat, præfatum enim ipſius Concilij decretum de Monaſterijs, & domibus, tam virorum, quam mulierum mendicantium loquebatur, etiam de his quibus ex conſtitutionibus, aut ex priuilegio Apoſtolico, erat prohibitum habere bona immobilia, & cõſtat Monaſteria horum fratrum, ſecundum regulæ conſtitutiones eſſe huiuſmodi: ergo præfata monaſteria, ſub regula communoi includebantur, nam lex *a* generaliter loquẽs generaliter debet intelligi, niſi aliud ex verbis, aut mente legis conſtet, at non conſtat contrarium, ergo fuit neceſſarium ea excipere, alioquin comprehenderentur.

a L. de pretio ff. de in publi. in rem actio. c. ſolit. §. ſi. de maior. & obedient.

Sed contra prædicta poteſt argui, ex alio eiuſdem Concilij *b* Tridentini decreto, in qoo præcipitur, quod omnes regulares, tam viri, quam mulieres ad regulam quam profeſſi ſunt præſcriptum vitam inſtituant & componant, ex quo decreto videtur dicendum, quod de mente Concilij, oon poſſunt Monaſteria habere bona immobilia, contra regulam, quæ in ipſis profitetur, ſed reſpoodetur, quod mens concilij non fuit decernere, vt ſtatus religionum reducantur, ad primam omnimodo formam, præſertim, ſi talis forma ſit iure communoi, vel authoritate Papæ declarata, vel mutata, ſed ſolum ad ea quæ habet, vt tria vota eſſentialia ſeruentur pro vt aduertit Nauartus, *c* & in decreto tertio eiuſdem ſeſſionis, in quo conceditur Monaſterijs habere bona immobilia authoritate Apoſtolica ſit hæc declaratio, & in nihilo votis eſſentialibus religionom præiudicatur, paupertas enim in communi, oon in particulari eſt religioni eſſentialis.

b Conc. Trid. ſeſſ. 25. de regu. c. 1.

c Nau. 3. tome de reg. c. 24.

Denique hanc fuiſſe mentem Concilij, quod ſcilicet omnia Monaſteria, tam virorũ quam mulierum poſſint habere poſſeſſiones etiamſi eorum regula, id prohiberet, mihi affirmauit Illuſtriſſimus Dominus Georgius de Tayde Epiſcopus V.cenſis Capellanus maior ſuæ Maieſtatis, qui præfato Cõcilio interfuit, & manu propria, præfatum, tertium decretum ſcripſit, qui me certiorem fecit particulariter propter Moniales, primæ regulæ Sanctæ Claræ fuiſſe editã, & qooddam myſterium tanquam teſtis oculatus indicauit mihi eiuſdem decreti, in quo primo loco excipiuntur Monaſteria Capuccinorum, B.P.N. Franciſci. Deinde, ſecundo loco Monaſteria de obſeruantia fratrum, cum primo loco Monaſteria obſeruãtię, quia antiquiora, quam Monaſteria Capoccinorum eſſent, excipienda, quod ideo euenit, quia poſtquam præfatum decretum fuit factum aberat. P.F. Franciſcus à Samora, tunc generalis obſeruantiæ, & ideo non petijt à Concilio, vt Monaſteriorum de obſeruantia fieret exceptio, aderat autem P.F. Thomas, ciuitatis de Caſtello generalis Capuccinorum, ad cuius aures peruenit hoc generale decretum, & ideo primo de Monaſterijs Capoccinorum, petijt fieri exceptionem prout facta eſt, quod ſcientes Patres graues obſeruantiæ in Concilio exiſtentes, ſcilicet P.F. Ioannes Ramirez Hiſpanus miniſter Prouincialis prouinciæ S. Iacobi. Et P.F. Michael de Medina Hiſpanus Sanctæ Theologiæ doctor, Et P.F. Franciſcus Orantes Lector Valliſoleti, pro reuerendiſſimo Epiſcopo Valentino, qui poſtea fuit Epiſcopus Ouetenſis. Et P.F. Ioannes Lobera Lector Theologiæ Salmanticæ, miſſis in ſocietatem Prouincialis Prouinciæ D. Iacobi ſuperios memorati, qui vt audierunt recurſum generalis Capuccinorum, ſtatim zelo obſeruantiæ id ipſum à patribus concilij, petierunt, & de facto vt monaſteriorum fratrum de obſeruantia fieret ſimiliter exceptio, conſecuti ſunt, & hac ratiooe, licet congregatio obſeruantiæ aotiquior eſſet, quam congregatio Capuccinorum, primo facta eſt exceptio Monaſteriorum Capuccinorũ, cum in præfata ſupplicatione patres obſeruantiæ præuenitet. Ex quibus infertur quod cum in prædicto decreto, non excipiantur Moniales Sanctæ Claræ, primæ regulæ, remanẽt in diſpoſitione iuris communis præfati decreti, & ſic iure optimo poſſunt modo, poſt Concilium Tridentinum habere poſſeſſiones, & immobilia. Propter quas, vt mihi affirmauit præfatus Illuſtriſſimus Dominus præſul Georgius de Tayde hoc in eo decreto fuit definitum, quia ſcilicet in partibus vltramontanis, tanta erant paupertate concuſſæ, vt earum paupertas eas ab orio, & contemplatione diuinorum officiorum retraheret, prout teſtimonijs fide digois, apud patres coocilij fuit relatum. Quod ſumma ratione, ita fuit ordinatum, ſicut enim Alma mater Eccleſia plerumq; nonnulla rationabiliter ordinat, & conſultè quæ ſuadente ſubiectorum vtilitate poſtmodum conſultius, & rationabilius, reuocat in meliuſque commutat, prout aſſerit Bonifacius *d* VIII. & Innocẽtius III. *e* in concilio generali, ait etiam, non debet reprehenſibile iudicari, ſi ſecundum varietatem temporum ſtatuta quandoque varientur humana, præſertim, cum vrgens neceſſitas, vel euidens vtilitas expoſcit, quoniam ipſe Deus ex his, quæ in veteri teſtamento ſtatuerat, nonnulla mutauit in nouo. Ita patres concilij Tridentini varietate temporum conſiderata conſtitutiones; regulares immutauerunt iudicantes neceſſitati, & euidenti vtilitati ita prouiſum iri. Quamois enim omnimoda mendicitas, nempe, vt neq; priuatim, oeq; in commoni aliquid poſſideatur, ex genere ſuo habeat plus dignitatis, & meriti apud Deum quam in communi poſſeſſio, nam religionis inſtitutio eſt illam amplecti diſciplinam, per quam ad perfectionem charitatis expeditius aſcendatur, cum dicat Auguſtinus nutrimentum charitatis eſt diminutio copiditatis, & ſic mendicitas, apud Diuum Paulum cõmendatur. Quamuis inquam, mendicitas omnimoda præferenda ſit, poteſt tamen ratione finis, aliarumq; circunſtantiarum, pro loco, & tempore condecentius, eſſe ea in communi poſſidere, quæ monachorum victui neceſſaria, prout aſſerit D. Thomas. *f* Quod primo probatur, nam charitas in paupertate, ea tantum ratione conſiſtit, quod rerum amorem, & ſolicitudinem præſcindat, quæ ſi oon præſcindat, imo augeat, tum in religionibus taliter eſt diſponenda, vt ad perfectionem charitatis fiat aſcenſus, cum religiooes hunc habeant ſcopum, vt in dies religioſi in charitate radicati proficiant in via cum eiuſdem charitatis augmento. Illa autem monachorum, & religioſorum diuagatio, quæ ad victum quærendum neceſſaria eſt, non ſecum permittit otium quod ad eiuſmodi ſpiritualia munia exercenda operæ pretium eſt.

d c. alma mater de ſent. ex comm. lib. 6.

e c. non debet de conſ. & affinit.

f D. Tho. vbi ſup.

Secundo probatur, nam ex temporum inclementia alia poteſt oriri commoditas eiuſmodi poſſeſſionis io communi, nempe, quod poſtquam charitas refrixit mendicantes moleſti ſunt populo, & oneroſi, qua ratione religio vileſcere in eius oculis iocipit. Præterea nimia egeſtas cogere mendicos aſſolet aliqua negotia, cum ſæcularibus tractare, & aliquibus quandoque improbitatibus victum extorquere, quæ eorum inſtituta obſcurant, prout alia adducendo multis doctiſſimus Sotus *g* comprobat.

g Sot. lib. 7. de iuſt. q. 1. ar. 2.

Pro quorum confirmatione faciunt ea quæ nobis ſcripta reliquit Caietanus, *h* ait enim, quod ratio maioris ſolicitudinis regularium in viuendo, his tẽporibus eſt triplex, prima eſt multitudo profiſcua, quodammodo eorum, qui ad huiuſmodi religio-

h Caie. ſuper D. Th. vbi ſu.

nes recipiuntur, non enim deberent omnes ad harum religionum profeſſionem recipi, ſed ſoli idonei ad officium prædicandi, & confeſſiones audiendi, & miniſtri eorum neceſſarij, melius enim eſſet pauciſſimos habere in conuentu ad officium diuinum, & miſſas celebrandum, quam in tot miniſtris vices magnarum Eccleſiarum ſurripere in miſsis, & diuinis officijs, non ſine vtilitate diuini cultus, quo ad miniſtros, & populum dum tot ſunt miſſæ, quot auditores ſpectati, & huiuſmodi, & culpa extenditur dum hæc laudatur. Secunda, nimius ſumptus, nam quod triginta religioſi hodie exiguntur paulo ante pro centum fortè ſufficiebat. Nunc ſi deeſſet pitantia conuentui error maximus eſſet, olim ſat erat, quandoque habere illam, imo legitur Beatum Dominicum procuratorem conuentus Bononienſis arguiſſe, quod deſtrueret ei fratres, quia ſæpè debet eis pitantiam, & tamen quantum ex illa lectione memini, non dabat fortè bis in hebdomada pitantiam procurator ille, olim veſtes veteres, & laceræ, reſarcitæ tamen in vſu erant, modo conſumitur ærarium magnum in veſtibus. Taceo de fabricis ſumptuoſis, quæ a mendicantibus fiunt. Et breuiter expenſæ modernæ tantum diſtant ab antiquis, vt non ſit mirum, ſi multa opus ſit ſolicitudine. Tertia eſt vitæ imperfectio, quia religioſi deficimus in vitæ perfectione, quo fit vt prælatis ſolicitudo ſit conſolatos fratres conſeruandi in victu, &c. & ſæculares non videntes perfectionem, quæ in talibus exigitur non dant largiter, & Deus principalis diſtributor iuſtiſsimè ſubtrahit eleemoſynas malemeritis, de ſua profeſsione. Hæc Caietanus. Vnde cum proh dolor, his temporibus hæ tres Caietani rationes inueniantur nimirum, ſi Concilium Tridentinum, etiam pro Capuccinis Patris noſtri Franciſci, & pro fratribus de obſeruantia ſupra appoſitum tenrauerit proponere decretum, quod ad eos etiam extenderetur, niſi iuſtiſſimis ad hoc ſuadentibus cauſis a regula generali prædicti decreti exciperentur. Et cum Moniales primæ regulæ Sanctæ Claræ non excipiantur clarum eſt earum Monaſteria ſub dicti decreti generalitate comprehendi, & per conſequens illis conceſſum eſt modo poſſidere immobilia. Quæ ſi nolint tali ſe conceſſioni conformari laudandæ ſunt, dummodo ſolitudo mendicandi eas ab otio diuinorum non retrahat, dummodo etiam paupertatem etiam in communi prædicantes in his quæ pertinent ad neceſſaria vitæ, & in alijs, vt habentes ditiſſimos reditus, & poſſeſſiones, non viuant, & conuerſentur.

QVAESTIO XXX.

De paupertate, quo ad fratres Minores regularis obſeruantiæ in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrum paupertas fratrum Minorum ſit meritoria*

2 *Quæ ſit in noſtra religione Minorum pœna proprietarij.*

3 *An vniuerſaliter ſit licitum fratribus Minoribus burſarium iter agendo ſecum ducere.*

4 *Vtrum cum fratribus Minoribus conuentualibus ſit rectè diſpenſatum, vt poſſint habere proprium in communi.*

Multa circa hanc quæſtionem eſſent dicenda, ſi apud regulares huius ſacri, & Apoſtolici inſtituti, non eſſent tot regulæ expoſitores, qui hanc paupertatis materiam exactè, & eruditè declarant, ad quos nos fratres Minores recurrimus, cum aliqua emergit difficultas, nunc autem tantum quatuor articulos proponam in hac quæſtione. Aduertat tamen lector in his tractatibus *a* aliqua, circa noſtrum Minorum inſtitutum exactè peragi.

a 1.10.q.27. et 2.10.q.78. & ſup.q. praced. ar.10. conc.4.

ARTICVLVS I.

Vtrum paupertas fratrũ Minorum ſit meritoria.

RESpondeo dicẽdo, quod Nicolaus III. & Clemens *b* V. in declaratione regulæ fratrũ Minorũ regularis obſeruãtiæ determinauerunt, quod paupertas prædictorum fratrum Minorum, quæ abdicat proprietatem omnium rerum, tam in particulari, quam etiam in communi propter Deum eſt meritoria, & ſancta, quam Chriſtus viã perfectionis oſtendens verbo docuit, & exemplo firmauit. Et circa hoc dicit, ibi multa notabilia. Et Alexander VI. approbauit, & perpetuæ firmitatis robur obtinere voluit literas Martini Quarti & Martini V. Eugenij Quarti Calixti III. ac Sixti Quarti necnon Pauli II. Romanorum Pontificum, per quas literas huiuſmodi pontifices profeſſoribus ordinis Minorum conceſſerunt, quod vſum bonorum eis, & dicto ordini relictorum (proprietate, ſeu dominio, eorumdem bonorum, apud Romanam eccleſiam remanente) cum puritate ſuæ regulæ percipere, & habere poſſint, ita habetur in ſupplemento. *c* Quæ approbatio confert ad reualidationem decretalis Nicolai tertii. & ad derogationem extrauagantium Ioannis Vigeſimi ſecundi & ſic in capitulo generali Miclenenſi declaratum eſt, quod Papa Ioannes XII. reuocauit ante mortem ſuam, quidquid dixerat, vel fecerat contrarium eccleſiæ, & determinationi Romanorum Pontificum circa hoc. Quare conſtitutiones, quas fecerat contra declarationes Nicolai III. & Clementis V. nullius ſunt roboris, vt in monumentis *d* ordinum refertur. Quod capitulum generale declarauit, quod duplex eſt ius vtendi, id eſt licitè vti, & ſic vtimur fratres Minores; aliud eſt ius vtendi, id eſt dominium rei habere, vel authoritatem exigendi immediatè habere, & iſto modo non habemus alicuius rei ius vtendi, nec habere poſſumus, vt in eodem libro *e* refertur.

b cap. exijt de verb. ſig. li. 6. clem. exiuit de paral. de ver. ſig. habetur in mon. ord fo. 5. tra. 2. & fo. 7. ar. 7. in 2. impreſ.

c Supp. fo 71 conceſ. 225.

d In 1. impr. f. 22. tra. 3. & in 2. fol. 249. tract. 2.

e In 1. impr. f. 228. tra. 2. & in 2. fol. 247. tract. 2.

ARTICVLVS II.

Quæ ſit in noſtra religione Minorum pœna proprietarij.

RESpondeo dicendo, quod in capitulo generali Burgenſi fuit declaratum, quod proprietarij pœna, quæ aliquando ponitur in conſtitutionibus eſt pœna priuationis actuum legitimorum, & canonicæ ſepulturæ, at pro laicis, priuatio vocis actiuæ, & paſſiuæ, ac viſitationum in iudicio. Ita habetur in monumentis *f* ordinum, circa quam conſtitutionem multa dicenda veniunt circa negationem ſepulturæ eccleſiaſticæ, pro fratribus proprietariis, de quo vide infra hoc tomo in quæſtione de ſepulturis. Quis autem dicatur, proprietarius ad prædictas pœnas inferendas, ex his quæ diximus, in quæſtione præcedenti *g* ſatis patebit, & circa hoc conſtitutiones religionum ſunt cõſulendæ, nec eſt proprietarius, qui de licentia ſui prælati habet multa ſuperflua, paratus ea reſignare, vt tenet Syluester *h* quem ſequitur Ioannes Trullus,

f In 1. imp. f. 223. tr. 3. & f. 244. tr. 2.

g q. præceden. ar. 10.

h Syl. relig. li. q. 7. Trull. de canon. reg. c. 7. nu. 13.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

An vniuerſaliter ſit illicitum fratribus Minoribus regularis obſeruantia Burſarium in via ducere.

RESpondeo dicēdo, quod hæc quæſtio magnam requirit diſputationem, quam relinquere decreui decidendam in hoc tomo, cum expoſitores regulæ noſtræ eam exponant, & reſoluant præcipuè

a Cord. ſup. reg. c. 4. q. 13. doctiſſimus Cordubā, a ad quem & ad alios regulæ expoſitores me remitto.

ARTICVLVS IV.

Vtrum cum fratribus Minoribus Conuentualibus ſit rectè diſpenſatum, vt poſſint habere proprium in communi.

b 1. tom. q. 4. RESpondeo dicendo, prout in primo tomo, b latè diximus, quod fratres conuentuales in ordine Minorum dicuntur communiter clauſtrales ſimul, & conuentuales, cuius nominis originem ibi explicauimus, nunc autem originalios huius nominis natiuitatem indagantes inuenimus hoc nomen ad petitionem fratrum Minorum fuiſſe ipſis impoſitum ab Innocentio IIII. Papa, vt ex eius Bulla patet, cuius tenor in hunc modum ſe habet.

Innocētius Epiſcopus ſeruus ſeruorū Dei dilectis filijs fratribus ordinis fratrum Minorū ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cum tanquam veri, & fideles Chriſti miniſtri elegeritis vobis in domo domini māſiones, dignū eſſe credimus vt habitacula veſtra inter alias honorabiles cōgregationes fideliū ſtatuamus. Hinc eſt igitur, quod veſtris ſupplicationibus inclinati præſentium authoritate decernimus, vt eccleſiæ veſtræ omnes vbi cōuētus extiterit, conuentuales vocentur: concedentes vobis nihilominus licentiam, vt in ipſis Eccleſijs ad opus fratrum veſtrorum habere liberè cæmeteria valeatis. Nulli ergo hominum liceat, hanc paginam noſtræ conceſſionis, & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Lugduni non. Aprilis Pontificatus noſtri Anno VI.

c Rod. lib. 2. hiſto. religio. Franciſc. l. 180 p. 2. Ex hac Bulla, ait Petrus Rodulphus c conuincitur, & proſternitur error, & temeritas Seraphini d Regij, qui in ſuo libello centum caſuum abutitur nomine conuentualium contra declarationem In- d Reg. caſ. 7. nocentij IIII. Pontificis maximi, Qui bona poſſident in communi, ex diſpenſatione Apoſtolica, de cuius diſpenſationis iuſtificatione, quæritur in titulo quæſtionis.

Pro cuius rei explicatione eſt notandum quod anno Domini, 1495. fuit Pariſijs, quidā Frater Ioannes cognomēto Perrinus ex Nouo Caſtro, qui compilauit quæſtionem in qua rationibus, & authoritatibus nonnullis nititur oſtendere regulam non valentes commodè obſeruare ſpiritualiter, hoc eſt ad literam, ſine aliqua Gloſſa, & limitatione minimè eſſe tutos apud Deum, & in conſcientia. Fundamentum huius viri eſt, quia intentio D. Franciſci fuit inſtituere ordinem in altiſſima paupertate, quam ſuis poſteris iure hæreditario reliquit, cum paupertas ſit regina omnium virtutum: Theſaurus enim monachorum, nihil aliud eſſe videtur præter voluntariam paupertatem. Ex quibus Perrinus duo infert, primo quidem, quod habere prædia, & annuales redditus, quæ inter bona immobilia computantur eſt contra paupertatem regulæ. Nam vbi proprietas, ibi ſingularitas, vbi ſingularitas ibi angulus, vbi angulus ibi ſordes, vbi ſordes ibi non habitat ſpiritus munditię, & puritatis amator perpetuus Chriſtus Ieſus. Ex hoc pendet ſecundum eius dictum, videlicet priuilegia derogare puritati regulæ, & diſpenſationem, ſine cauſa iuſta eſſe nullam, quin potius diſpenſanti, & diſpenſato maximum detrimentum afferre. Huc vſque Perrinus.

Sed ſupradictus Perrinus debuit aduertere quod quādo ſummi Pontifices aliquam faciunt ſuper huiuſmodi rebus diſpenſationem in dubio credendum eſt cauſas talis diſpenſationis eſſe ſatis iuſtificatas. Vnde anno Domini 1258. Alexander IIII. Pontificis Greg. IX. nepos rigorem regulæ Minorum in multis miſericorditer temperauit Pontificatus ſui anno quinto. Quod fecerunt quoq; multi alij ſummi Pontifices velut prædicti ordinis veri patres, vt Innocentius IIII. Viderunt enim Franciſcanam familiam latè multiplicatam, & quod prima rerū facies ſenſim quodam laxiori vitæ genere pro temporum volubilitate, hominumque varietate, longè immutari cœpit. Cui ſanè veluti morbo nullum opportunum medicamen, pro temporum conditione adhiberi poteſt, impoſſibileque eſſe videtur, vt in exiguis paruiſque redditibus conuentuum obſeruantia regulæ ſeruari queat. Quod etiam noſtris temporibus ſanctiſſimè conſiderauit Pius V. qui paternè tentauit deducere conuentuales ad priorem regulæ rationem fragilitatem, atque obſeruantiam, nouit tamen indigentiam, & penuriam religionis; neque in minori numero, quam duodecim fratrum poſſe fieri obſeruantiam, vt patet per motum eius proprium, cuius initiū eſt, *Pius Epiſcopus, illa nos cura*; Vnde fatendum eſt Perrino multa eſſe in ordine, quæ non ſunt de ordine, & indigent correctione: fatendum eſt etiam, quod venenum charitatis eſt terrena cupiditas, & vt ait Gregorius magnus, tanto quiſque à ſuperno amore diſiungitur, quanto magis infimis delectatur, & quod diuitiæ, ſi attrectētur veluti ſpinæ confodiunt, & exulcerant animam, imponuntque vincula, & compedes pedibus conſcientiæ, & quod hæc duo pronomina meum, & tuum ſuſcitant faces inuidiæ, rixas diſcordiæ, & lites, & in hoc præcipuum fuit Beati Franciſci ſtudium, vt à ſua relegaret regula loculos, & illicitam omnem conquiſitionem, atque ſuperfluorem prouiſionem, & paupertatem induxit virtutem illam cœleſtem, per quam terrena omnia calcātur, in eaque paupertate, quam ſibi inclytus pater in ſponſam accepit fundauit regulam ſuam, ſicut canit Thomas de Capua in hymno ab eo edito, *In paupertatis prædio Minorum plantans vineam*, fatendum eſt etiam Perrino, quod habere reditus annales, & prædia eſt contra puritatem regulæ. Sed dico, quod aliquid recipi poteſt in proprietatem, & vſum, aliquid in proprietatem, & non vſum, aliquid in vſum, non in proprietatem; receptio rei in proprietatem prohibetur fratri Minori, quia ad hoc, quod teneat donatio non ſolum requirit liberam voluntatem in dante, & in recipiente, ſed non prohibitionem legis, vel ſuperioribus inde eſt, quod quamuis aliquis ſit dominus pecuniarum ſuarum non poteſt eas donare fratri Minori, cum receptio rei in proprietatem ipſi ſecundum ſuam regulam prohibeatur. Secundo receptio quarundam rerum ad vſum conceditur fratri minori, vt veſtium, & librorum. Conceduntur etiam ipſis fratribus breuiaria, & miſſalia ad celebranda diuina officia, & lectoribus, & prædicatoribus conceduntur libri. Quòd non prohibet regula, prout explicant quatuor magiſtri, & declarat Diuus Bonauentura

tura in expoſitione illorum verborum, nolite cogitare de craſtino. Et ſi fratres nihil penitus recipiebant in principio exorientis religionis, in illo recenti feruore diligebantur ab omnibus, vt perſpicuè cernimus inter initia cuiuſcumque ordinis, ſed temporum ſucceſſiones declarant, quod refrixit multorum charitas, & murem (vt in prouerbio eſt,) miſſum eſſe in peram. Tertio receptio pecuniæ, & denariorum, quoad ad proprietatem & vſum & affectum prohibetur fratribus Minoribus per ſe, & per interpoſitam perſonam. Dicit Petrinus priuilegia conuentualium derogare in primo, & in hoc puritati regulæ. Cui reſpondetur derogare ſanè, ſi ſurreptitia eſſent, at non ſunt ſurreptitia, cum in eis cauſa vera talium indultorum proponatur, multa ſua ſponte ſummi Pontifices illis conceſſerunt, vt patet per bullas Apoſtolicas, & quod magis eſt, Sixtus huius nominis Quartus ſummus Pontifex, qui ex conuentualibus Minorum ad ſupremum Pontificis apicem aſſumptus eſt, nouit veritatem, vidit & expertus eſt, & tantum abeſt, quod fuerit ſupplicatum a fratribus vt ipſe motu proprio cum fratribus conuentualibus diſpenſauerit. Quæ & approbauit Paulus Tertius Pontifex Maximus, & habetur Diploma Viterbij, in ſacrario Eccleſiæ Sancti Patris Noſtri Franciſci, prout refert Rodulphus, *a* & vltra concedit, quod conuentuales poſſint ſuccedere in temporalibus bonis, in quibus de iure ſuccederent, ſi in ſæculo manſiſſent, legata pia, & eleemoſynas recipere, tenere, & habere & in proprios vſus conuertere, vt poſsint ſibi ſuffragari de licentia tamen ſuperioris ſui.

a Rodulphus vbi ſup.

Vnde his ſtantibus error eſt dicere per eos qui D. Franciſci regulam iuxta eccleſiæ interpretationem, per ſummos Pontifices factam obſeruant in ſtatu eſſe damnationis, nã ex hoc eccleſiam errare (quod abſit) ſequeretur in his, quæ ad animæ ſalutem ſpectant. Imo dicebat Nauarrus *b* quod mallet eſſe conuentualis ſeruando regulam B. Franciſci relaxatam Apoſtolica authoritate, quam frater de obſeruantia non ſeruando illam integram, quam integram vouent obſeruantes iuxta declarationem Nicolai Tertij, & Concilij Viennenſis. Ex quibus infertur, cum præfatis conuentualibus eſſe a Sede Apoſtolica ſanctiſſimè diſpenſatum. Iuxta quam diſpenſationem, non vouent regulam Fratrum Minorum abſolutè, ſicut vouent fratres de obſeruantia, ſed verba profeſſionis eorum ſunt iſta.

b Nau. in com mẽt. 4. de reg. nu. 17.

Ego F. N. voueo & promitto Deo omnipotenti, & Beatæ Mariæ ſemper Virginis B. Frãciſco & omnibus sãctis, & tibi pater toto tempore vitæ meæ ſeruare regulam fratrum Minorum, per Dominum Papam Honorium confirmatam & à pluribus pontificibus declaratam præſertim ſecundum determinationem Martini IIII. & V. & Clementis II. Eugenij IIII. Sixti quoque Quarti, & Alexandri Sexti, viuendo in obedientia, ſine proprio, & in caſtitate.

Et hoc modo profeſſi ſunt & perſeuerauerunt viri doctiſſimi, & præclariſſimi, qui & ad Apoſtolicum dignitatis apicem aſcenderunt, quorum ſtatum non debuit Petrinus condemnare, neque alij reformati contra ipſum verba proferre, non credentes ſe ijs patribus prudentiores, quos Deus ad tam eminentem ſtatum euocauit. Solum enim ipſis reformatis licet dolere, quod fortè multi eorum, & etiam familiæ obſeruantiæ non ſeruant, neque ſatagunt integrè ſeruare ſuam regulam, & lugere, quod multi clauſtrales, & conuentuales laxius ſeruent illam, quam a Sede Apoſtolica fuerit laxata percupientes, vt omnes legem ſuam intelligant, & ad amiſſum adimplere conentur, & nullus illorum declarationem, & relaxationem Apoſtolica authoritate priuata dilatet. Hoc enim munus reformatorum eſt, illorum, quorum profeſſio inſtrumentis reformatoribus ad charitatem tendit, & non murmurare, & iudicare, cum dominus prohibeat ante tempus iudicare.

QVAESTIO XXXI.

De peſte in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVid ſit peſtis.*
2 *Quomodo prælati in peſte ſe habere debent.*
3 *Vtrum religioſi tempore peſtis poſsint fugere.*
4 *Vtrum prælati mendicantes poſsint cõpellere ſuos ſubditos ad ſeruiendum infirmis peſte laborantibus extra monaſterium.*
5 *Quomodo prælatus ſe debeat habere in hac obedientia imponenda.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit peſtis.

REſpondeo dicendo, quod peſtis eſt idem, quod epidemia de cuius definitione multa diximus, in primo tomo *c* in quo loco probauimus, quod in tẽpore peſtis poſſunt Moniales e clauſura exire, quibus addendũ, quod vt exeant neceſſarium eſt, quod ipſa peſtis ſit vera, & probata, ſicut enim tempore incendij, aut aquæ ductus, qui inundat monaſterium, licitum eſt ipſis exire, ita etiam tempore peſtis, quando aer eſt corruptus, & multi infirmantur, & moriuntur licitum eſt ipſis propter ineuitabile alias periculum à clauſura exire.

c 1. to. q. 67.

ARTICVLVS II.

Quomodo guardiani in tempore peſtis debeant ſe habere quoad ſe.

REſpondeo dicendo, quod Guardiani, & priores cum comparentur curatis tenentur emere, & ſibi præparare antidota præſeruatiua, & remedia, quæ a pharmacopolis conficiuntur ad euitandum infectionem, ſeu communionem peſtis, & ipſis tenẽtur vti, quibus habitis tenentur miniſtrare actualiter infectis ſacramenta confeſsionis, eucharistiæ, & extremæ vnctionis, vel ſaltem ſacramentum pœnitentiæ. Quod autem teneantur ſibi præparare antidota patet, quoniam obligantur ſub peccato mortali adhibere remedia proportionata ad finem officij ſui, videlicet ad curationem animarum ſibi commiſſarum neceſſaria, & conuenientia, tenentur item ad remouendum impedimenta contraria, quæ vel retardant, vel præpediunt poſitiuè, vel priuatiuè executionem dicti finis. Tenentur tertio, non ſe conſtituere in ſtatu, in quo, vel non poſſint, vel difficiliter poſſint exequi ſuum finem, alias ſua culpa & negligentia deficerẽt ſibi ipſis, & partibus ſui officij, ſicut enim militi incumbit neceſſario defenſiua arma, apud ſe habere, & corporali medico ſimiliter præſeruatiua, nec ille a prælbando, nec iſte a medẽdo legitimè excuſatur, coram domino, ſi ob illorum carentiam recuſet alter mederi, alter præliari, ſic & Guardiano, & Priori, cum ſint curati accidit, vt in ſimili tenet Bannes. *d*

d Bannes 2. 2. q. 26. ar. 5. & latius. q. 32. art 7. dub. vlt. & q. 3. ar. 3. conc. 4. in torol.

Quod autem his remedijs præſeruatiuis, vti teneantur

neantur patet: timor enim cadens, in conſtãtem virum, nullo modo excuſat illum, ſi conſultò præſeruatiua talia relinquerent, imo in vitiũ puſillanimitatis incurrerent, cum recuſarẽt exequi operationem, ſibi proportionatam, & recuſarent in id tendere, quod alias ſibi debitum, & potentiæ ſuæ commenſuratum eſt, quod ex doctrina Diui Thomæ *a* ſatis patet. Ponere enim pro ouibus animam ſuam, quod eſt actus paſtoralis officij in tantum habet periculum vitæ annexum, vt omnis rectitudo illius conſtituatur, ex periculo vitæ, ſicut & cæteri actus fortitudinis, qui ſi diſcrimen vitæ effugerent in vitium inciderent vt ſubtiliter diſſerit Caietanus. *b*

a D.Th. 2. 2. q. 123. ar. 1.

b Caiet quodlibet 3. tract. qq. vn. in ſol. ad 2.

Dixi aut ſaltem ſacramentum pœnitentiæ, nam quamuis morientibus debeant reliqua etiam duo exhiberi, quando tamen non poſſunt ſingulis illa tria miniſtrare, ſemper primo loco ſacramentum pœnitentiæ ſingulis eſt miniſtrandum tanquam magis neceſſarium adultis.

Ex his infertur, quod cum Guardiani de iure naturali, & diuino teneantur remouere omnia impedimenta, quibus ipſi poſſunt impediri à curãdis corporaliter, & ſpiritualiter ſubditis ſibi cõmiſſis non benè facturos, ſi ſe exerceant perſonaliter in adminiſtrandis ſacramentis ciuitatis infirmis epidemia laborantibus, tum quia ex communicatione cum ſæcularibus infirmis poteſt ipſis aliquod contagium huius infirmitatis incurrere quod toti ſuæ cõmunitati maximè nocêret, tum etiam, quia ex huiuſmodi communicatione ipſi poſſent infirmari, & deficere in his ad quæ de iure diuino obligantur propterea que tantum ſuperogatoria cẽſentur. Cuiuſmodi eſt adminiſtrare ſacramentum epidemiæ infirmis non ſuis ſubditis.

ARTICVLVS III.

Vtrum religioſi tempore peſtis poſsint fuggere.

RESpondeo dicendo primo, quod non ſolum licet, ſed eſt valdè honeſtum vitam propriam negligere pro amici vita tuenda & pro infirmis huiuſmodi curandis, quæ ſententia adeo eſt vera, vt non indigeat probatione, & eſt ſentẽtia D. Thomæ, *c* & cõmunis dicentis, quod Pilades fecit optimè, & honeſtiſſimè cũ mori voluit pro amico ſuo Oreſte. Itẽ D. Auguſt. *d* illud affirmat, & omnium apertiſſimè Lactantius *e* Firmianus. Et eſt expreſſa ſententia Ariſtotelis. *f* Et hoc probatur teſtimoniis ſacræ ſcripturæ, apud Ioannem *g* enim ait Chriſtus Dominus, maiorem charitatem nemo habet quam vt animam ſuam, ponat quis pro amicis ſuis. Ex quo loco ſic arguitur, ſi hoc non eſſet licitum Chriſtus non adduxiſſet illud ad cõfirmationem ſui facti id eſt mortis, quam appetijt pro nobis: Et confirmatur quia ſi hoc nõ liceret, ideo eſſet, quia vnicuique vita propria eſt magis bona, quam vita alterius, ſed vita corporalis Chriſti erat maius bonũ, quã ſpiritualis reliquorum hominum, ergo Chriſto non licuit pro hominibus mori, ſed Chriſto licuit mori etiã pro inimicis, ergo nobis ſimiliter licebit mori pro amicis. Ex quibus, & alijs, quæ in præſentiarum adduci poſſent colligitur licitum, & honeſtum eſſe ponere ſe periculo mortis pro vita corporali proximi euitanda.

c D.Th. in 3. ſent. diſt. 24. q. 2. art. 1. ad tertium.

d Aug. lib. de amicit.

e Lact. li. 24. diuin. inſtit. c. 18.

f Ariſt. lib. 9. eth. c. 9.

g Ioann. 14.

Dico ſecundo, quod licet ſit honeſtũ & laudabile exponere vitã propriam pro vita proximorum, non tamen ſunt omnes religioſi obligati ad non fugiendum mortẽ & periculum in tempore peſtis pro ſalute proximorum, nam religioſi qui vitæ contemplatiuæ incumbunt, quique pro obiecto non habent opera miſericordiæ ſpiritualia vel corporalia, erga populum exercere, vt Carthuſiani Camaldulenſes, & cæteri monaſticæ vitæ profeſſores Eremitæ Ieſuati Canonici Regulares Teatini, & alij huiuſmodi poſſunt fugere a loco peſtis ſine ſcrupulo, nec infectis laicis extra monaſteria degentibus tenentur in ſpiritualibus ſubuenire. Hec Concluſio eſt Caietani, quã ſequitur Banes, qui omnes dicunt eſſe opus ſuper erogationis, & huius opinionis eſt, Armil. *i* probatur concluſio, quia cum non ſint curati, non tenentur ex officio, neque ex profeſſione, & inſtituto obligantur ad hæc munera præſtanda, ergo nullo modo tenentur permanere, quia nemo obligatur ad opera ſupererugatoria, niſi in caſu extremæ neceſſitatis, quocirca licitè poſſunt fugere, & ſeruare vitã, quod ſi illorum prelati id illis præciperent puto non teneri obedire, quoniam licet id, quod pręcipitur, ſit actus virtutis, & licita ſit talis obedientia, in ſe non tamen eſt neceſſaria, cum non ſit ſecundum regularem obſeruantiam ipſorum, nec ſit de contentis in regula, ſtatutis, ſeu conſtitutionibus ipſorum, neque concernat commune bonum ordinis, ſeu religionis, quam profitentur.

h Caie. 2. 2. q. 26. ar. 5. Bannes 2. 2. q. 33 art. 3.

i Armill. v. Epiſ. nu. 6.

Dixi extra monaſterium, nam ſi peſtis eſſet inter monachos, ſeu in conuentu, aut monaſterio deberet obedire ſub peccato mortali prælato præcipienti, vt infectis monachis miniſtraretur, tam temporalia, quam ſpiritualia etiam cum periculo vitæ, vt optimè probat Caietanus *K* optima ratione, quoniã ſuperior homo poteſt præcipere omnes exteriores actus neceſſarios ad commune bonum illius, cuius curam habet, ad quod ſubditos habet, & ſubditi tenentur obedire, non obſtante quocunq vitæ periculo annexo. Vnde prælatus poteſt præcipere ſubditis religioſis ea, quæ ſunt ad mutua obſequia, inter quæ non infimum locum tenet cura infirmorum, ideo tenetur ſubditus obedire, ad ſeruiendum ægris, etiam infectis epidemiæ morbo, quoniam hoc periculum vitę comitanter ſe habet ad opus, quod per ſe præcipitur ſcilicet ſeruitium infirmorum. Hæc Caietanus, alias, neque Rex poſſet præcipere militi, vt præliaretur, vel defenderet ciuitatem, cum ibi ſit periculum mortis concomitans. Et confirmatur, nam præceptum fortitudinis eneruaretur, vt optimè habet D. Thomas dicens, fortis benè ſe habet, circa pericula cuiuſcunque mortis præſertim, quia cuiuſcunque mortis homo poteſt periculum ſubire propter virtutem putà eum aliquis refugit, amico infirmanti obſequi propter timorem infectionis, vel cum non refugit itinerari, ad aliquod pium negotium proſequẽdum propter timorem naufragij, vel latronum. Hæc D. Thomas *m*, & Caietanus, quod idem habent Tabien. *n* & Viguerius. Præterea, quando quis obligatur ad aliquid faciendum, ex debito legali poteſt homo à iudice, & ſuperiori cogi ad illud implendum, vt dicunt D. Thomas. & Caietanus, ſed monachi, ad hæc ſeruitia præſtanda implicitè ſaltem ex lege regulæ tenentur, vt inquit D. Bernardus *p*, & D. Thomas in terminis, hoc dicit ergo. Denique, ſi religioſi ad hoc non tenerentur, ſcilicet mutuo, ſibi ſuccurrere in huiuſmodi caſu peſtiferæ infectionis profecto monaſticæ Reipublice, & ſtatui religioſo minus rectè prouiſum eſſet, quod non eſt aſſerendum, cum ſint inuicem membra, & cum vitę pericolo debeat alter alterius in hoc onera portare. Et de religioſis noſtri ordinis fratrum Minorum minimè licet dubitare, cum in eorum regula contineatur, & ipſis præcipiatur, vt miniſtrent fratribus infirmis ſicut vellent ſibi ſeruire.

K Caieta. in ſuis opuſc. to. 3. ar. 9 q. vn.

l D. Tho. 2. 2. q. 123. art. 5.

m D. Th. vbi ſu. vbi Caie. pen. col.

n Tabien. v. fortit Viguerius tt. de fortitud.

o D. Thom. et Caiet. 2. 2. q. 118. ar. 4. & q. 80.

p Bernard. in lib. de vel. & præcip. D. Th. in quidlib. 1. q. 18. ar. 15.

q Reg. fratre Minor.

Dico tertio, quod religioſi, qui particulari voto ſe obſtrinxerunt adminiſtrandis infirmis tẽpore peſtis debent ex iuſtitia legati, non ſolum ex debito charitatis non fugere, & infirmis adminiſtrare. Hoc dictum eſt clarũ, multa enim, quæ ſunt de conſilio, &

Digitized by Google

de perfectione charitatis poſſunt cadere ſub voto, quo facto vouentes debent illud exequi ex iuſtitia, & debito legis, ſeu regule, ſic profeſſæ, vt habet D. Thomas, *a* huiuſmodi ſunt fratres congregationis miniſtrorum infirmorum tempore Sixti V. erectæ Fratres hoſpitalatij, vt congregationis Ioannes de Dios vulgo, nuncupati Fratres Sancti ſpiritus de Saxia in vrbe, & alij huiuſmodi. Hi enim ex debito profeſſionis ſuæ, & ex fine voto comprobato perſpicuum eſt teneri ad huiuſmodi miniſteriũ. Quemadmodum etiamſi beneficium aliquod Eccleſiaſticum erectum, & inſtitutum eſſet, cum hoc onere, vt qui illud obtineret præfata munera, ex iuſtitia ſubire deberet. Quo autem vtiliter, & ordinitarè tale miniſterium adimpleant debent præuia licentia ſuorum rectorum negotium Epiſcopo conferre, & ab eo regulam methodum miniſtrandi recipere.

a D. Thom. opuſ. 18. c. 15. in princ.

ARTICVLVS IV.

Vtrum prælati mendicantes poſsint compellere ſuos ſudditos ad ſeruiendum infirmis peſte laborantibus, extra monaſterium.

RESpondeo dicendo videri, quod regulares, ſeu religioſi, qui vitæ actiuæ incũbunt, & populis Chriſtianis, ſeu Eccleſiæ Dei, & Epiſcopis profitentur, ſe ad ſalutem animarum coadiutores, quando arbitrio Epiſcopi, vel euidentia facti parochi non ſupplent, neque ſatis numero ſunt ad miniſtrandum in feſtis tenentur, ſub peccato mortali manere in loco peſtifero, neque licitè poſſunt aufugere. Explico dictum in magnis ciuitatibus, vbi numeroſa eſt populorum multitudo, non poſſunt profecto quinque, vel ſex parrochi, qui in illa ciuitate erunt morbidorum neceſſitatibus eodem tempore ſatisfacere, vt experientie ſæpè docuit, tũc videtur, quod fratres mendicantes, & potiſſimum ordinis prædicatorum tenentur miniſtrando ſupplere, vt habetur ex Diuo Thoma, *b* quem ſequitur Bannes. Imo illis, quibus incumbit ex officio deficientibus, vel vt dictum eſt commodè huiuſmodi infirmitatibus ſatisfacere non valentibus poſſunt, & debent ab Epiſcopis locorum vocari, & à Romano Pontefice deputari, & mitti, per diuerſa loca, & diæceſes ad adiuuanda pericula animarum infectorum, & tenentur ſub peccato mortali accedere, & præpoſitus locorum tenetur his præcipere. Et probatur nam ordines mendicantes ad ſalutem animarum præcipuè ſunt inſtituti, & deſtinatus eorum finis eſt, per prædicationes, confeſſiones, & alia pia opera ſaluti animarum incumbere, ergo ſi id recuſarent agerent contra finem deſtinatum, & in eorum conſtitutionibus contẽtum, & expreſsè promiſſum. Cum enim ex eorũ inſtituto, pro obiecto habent circa fidelium animarũ ſalutem verſari ijs operibus miſericordiæ exhibitis ſubuenire, proculdubio, ſi fugerent, vel recuſarent tempore peſtiferæ infectionis opera præfata actualiter exercere deuiarent a fine proprio, ab inſtituto, & ſcopo ſui ordinis, qood ſine culpa peccati mortalis effici non poteſt, huius enim finis non eſt ad libitum, ſeu voluntarium quid, aut ad vtrumlibet, ita quod poſſint illud velle, aut non velle, ſed quid neceſſarium, & determinatum, ac proprio inſtituto huiuſmodi religioſis propoſitum acceptatum, ac voto, & profeſſione implicitè, vel explicitè comprobatum. Hæc eſt doctrina D. Thomæ *c* dicentis, *Conuenientiſſimum eſt ad prædicãdum, ad confeſſiones audiendum, & ad alia huiuſmodi quæ pertinent ad ſalutem animarum aliquã religionem inſtitui procurando vtilitatem proximorum, per ea, quæ pertinent ad ſpiritualem animæ ſalutem.* Et alibi. *d* *ſubuenire prælatis in tali miniſterio eſt huiuſmodi religionis proprium*, & loquitur etiam de miniſterio audiendæ confeſſionis. Et alibi *e* ait, *quod non ſolum curati, ſed etiam religioſi & quicunque alij minoris ordinis, qui epiſcopis in eorum ſeruitio ſubſeruiunt formam ſeptuaginta diſcipulorum tenentes obligentur ſaluti animarum incumbere. Opportunum autem fuit, vt præter ordinarios prælatos alij aſſumerẽtur, ad huiuſmodi officia propter multitudinem fidelis populi & ob difficultates inueniendi ſufficientes perſonas diſtribuendas ſingulis plebibus.* Et alibi ait idem Angelicus *f* Doctor, *quod religioſi poßunt circa eccleſiaſtica officia occupari, ex commiſſione prælatorum, & præcipuè illi, quorum religiones ad hoc ſunt ſpecialiter inſtitutæ, quæ ſanè ſunt ordines mendicantium, & ſimilia.* Ita D. Thomas etiã in opuſculis, *g* dicens, manifeſtũ eſt autem huius inſtituti vinculum, & rationem præſertim in religione prædicatorũ, & tradũt Caiet. *h* & Bannes.

b D. Th. 2. 2. q. 186. art. 2. & q. 11 q. 188 ar. 4. ad 2. & art. 5. & in opu. 19. c. 4. Bannes 2. 2. q. 33. art. 3. dub. 3.

c D. Th. 2. 2. q. 188. art. 2.

d D. Thom. in d. ar. 4. ad 2.

e In d. art. 4. in ſolut. ad 3

f D. Tho. 2. 2. q. 187. art. 1. ad 3.

g Opuſ. 18. c. 16. in fi. & c. 24.

h Caiet. ſup. d. ar. 4. & Bãnes vbi ſu.

Quod inſuper oſtenditur ex eo, quod huiuſmodi religiones ſunt verè inſtitutæ, à Romano Pontefice approbatæ, in ſupplementum multitudinis fidelis populi vt ait Caiet. *i* dicens quod malè, de facto cõſultũ eſſet populo Chriſtiano, ſine tali ſupplemẽto, quod Deus dedit. Igitur cũ huiuſmodi religioſi ſint, ex proprio inſtituto, coadiutores in ſpiritualibus animarum, & in ciuitatibus, & locis tempore peſtis curati ordinarij propter currentem morbum ſatisfacere patientibus non poſſint relinquitur, quod neceſſario illi ſupplere debeant, & conſequenter, non poſſe diſcedere cum hic caſus ſit iudicandus grauis neceſſitatis. Et confirmatur quia ob multitudinem infectorum ſacerdos ſecularis non curatus tenetur ergo multo magis regulares qui ex inſtituto ad ſubueniendum animabus obligantur.

i Caie. vbi ſu. in ſolut. ad 3

Prætereà probatur noſtrum intentum, tempore hæreſis tenentur, ſub peccato mortali religioſi, qui ex inſtituto habent prædicare, & ſtudere, etiam cum periculo mortis, quãdo quis ab infidelib. ſeducitur, nõ diſcedere ab eo loco, ſed debẽt manere, docere, & prædicare, vt populus a ſeductione liberetur. Iuxta D. Thomam, *K* ergo etiam ad confeſſiones audiendas tempore peſtis in caſu, quo curati non ſufficiant.

K D. Thom. opuſc. 18. c. 14

Denique diſceſſus religioſorum tempore peſtis, nequit eſſe, ſine maximo ſcãdalo vniuerſæ ciuitatis, cum in ea reditus prouẽtus, & eleemoſynas acceperint, & quamuis ratio ſcandali, ab extrinſeco, & per accidens rationem culpæ inducat non effugit ſæpè labem peccati mortalis. Præſertim in caſu noſtro, cum ſit publicus, & grauis neceſſitatis. Hanc opinionem his, & alijs defendit Rutilius Benzonius *l* Epiſcopus Lauretanus. Qui doctiſſimum his temporibus edidit commentarium, in quo hæc, & alia ſcitu digna doctè reſoluit.

l Benze. de fuga lo. 1 diſ. 1. q. 1. cap. 12

Quod ego confirmo ex his quæ Clemens *m* V. in Concilio Viennenſi eccleſiarum prælatis præcipit. Circa fratres ordinum Prædicatorum, & Minorum ait enim diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus pro diuina, & Apoſtolicæ ſedis reuerentia prædictos ordines, & profeſſores eorum habentes affectu beneuolo cõmendatos fratribus ipſis, non ſe difficiles, graues, duros, aut aſperos, ſed potius fauorabiles propitios, ac benignos, piaque munificentia liberales, ſe ſtudeant exhibere, ſic eos in prædicationis officio, & propoſitionis verbi Dei, ac in omnibus aliis prædictis, tãquam cooperatores eorum idoneos, & laborum ſuorum participes prompta benignitate recipiant. Ex quibus verbis colligunt communiter Doctores profeſſores ordinum Prædicatorum, & Minorum, eſſe coadiutores curatorum a ſede Apoſtolica deputatos, adeo quod aſſerit Marcus Antonius Cuccus ipſos reſpectu confeſſionũ ſecularium iuriſdictionem

m Clem. dudum de ſepu.

ctionem

ctionem habere a iure priuilegio perpetuo ordinariã, de quo in additionibus ad Summã, & ad Crucia tam latè egi. Vnde ſi ſunt coadiutores officiũ coadiutorum debent exercere, quod petit, vt ſaltem deficientibus curatis proprijs ipſi, vt coadiutores eorum ſuppleant defectum. At cum hæc opinio aliquibus noua videatur, & ſit ad ædificationem religionum, & ad ſoluendas animas ſatis neceſſaria, argumenta, quæ contra eam adducuntur propoſui in medium afferre, vt ex eorum ſolutione veritas magis illuceſcat.

Ad Argumenta.

PRimo arguitur, religioſus non tenetur omnia conſilia, ad perfectionem charitatis ducẽtia implere, ſed illa quæ determinata ſunt & taxata, ſecũdũ regulam quam profeſſus eſt, cætera & ſi in præparatione animi ſint in præcepto non cogitur adimplere, niſi quando neceſſitas requirit iuxta doctrinam Diui Thomæ. *a* Reſpondetur quod religioſus non tenetur ad omnia exercitia, quibus ad perfectionem peruenitur, ſed ad illa, quæ determinatè ſunt ei taxata, ſecundum regulam, quam profeſſus eſt, ita *b* Diuus Thomas, & etiam ad illa, quæ ex proprio inſtituto illius religionis cenſentur vt idem Angelicus Doctor *c* docet, & cum inſtitutum religioſorum mendicantium huiuſmodi ſit, vt prælatis in miniſterio animarum ſubuenire & coadiuuare debeãt præſertim, quando ſine eorum auxilio, multitudini, non niſi difficulter ſuccurri poteſt, ideo dicimus tũc eſſe obligatos non fugere.

a D.Th. 2.2. q.180 art.2. etiam 4.d.1.q. 2.art.6. q.2. ad 3.
b D.Th 2.2. ar.2. in corp. art.
c D.Tho. vbi ſu. q.188 ar. 4. ad 2.

Secundò arguitur. Cum tria ad perfectionem fraternæ dilectionis faciant inimicorum dilectio, expoſitio animæ ſuæ, pro fratribus ad pericula mortis, ordinatio totalis vitæ ſuæ in vtilitatem proximorum, & hæc tria ſint propria ſtatus Epiſcopalis, vt ait Diuus Thom. *d* ſequitur, quod ad hæc religioſi non tenentur. Quod confirmatur ex eodem Diuo Thom. *e* dicente obligantur enim religioſi ad hoc quod temporalia deſerant, quod caſtimoniam ſeruent, & quod ſub obedientia viuant, quibus multo eſt amplius, & difficilius, pro ſalute animarum vitam ponere, ad quod vt dictum eſt Epiſcopi obligantur. Vnde manifeſtum eſt grauiorem eſſe Epiſcopalem obligationem obligatione religionis. Reſpondetur verum eſſe eſſentialiter huiuſmodi exercitium ſpectare ad ſtatum Epiſcopalem, quæ ſecundario, & minus principaliter pertinere quoque poteſt ad ſtatum illarum religionum, quæ ad ſalutem animarum inſtitutæ ſunt, & hoc in caſu, quo curati primo obligati ſupplere non poſſint. Quemadmodum, quamuis prædicatio verbi Dei ſit proprium epiſcoporum, vt dicitur in Concilio Tridentino, *f* non tamen repugnat, etiam ex proprio inſtituto, ex commiſſione tamen, vel delegatione Sedis Apoſtolicæ, uel Epiſcoporum religioſis conuenire, bene autem dicit Caietanus, *g* quod proprius actus Fratrum Prædicatorum, & cæterorum non eſt prædicare, ſed ſubuenire prælatis hoc eſt epiſcopis in prædicationibus actu, ita quod non conuenit eis prædicare, niſi miniſterialiter ſic dicimus, quod quamuis huiuſmodi exercitia ex officio primo competant epiſcopis, & curatis, ſubuenire tamen prælatis in illis etiam ex inſtituto miniſterialiter competeret huiuſmodi religioſis, ex quo capite naſcitur eorum obligatio.

d Thom. opu. 18 art. 16.
e D.Th. opu. 8.q.18. c.17.
f Con. Tri. ſe. 5.c.2. & ſeſ. 24.c.4.
g Caiet. 2.2. q.188.

Tertiò arguitur ponere animam, id eſt vitam pro proximo eſt opus ſuper erogationis & de conſilio, præter quam in extrema neceſſitate, ergo extra illam religioſi non tenentur. Reſpondetur negando antecedens, cum ſit opus illis debitum, vt ex Diuo Thoma. *h* colligitur, ſcribente hæc verba. *Quod vero duodecimo proponitur, quod nullum ſacrificium eſt Deo magis acceptum quam zelus animarum, ſed animarum zelus eſt ordinatè habendus, vt primo homo zelum animæ ſuæ habeat eam ab omni affectione terrena abſoluendo ſecundum illud ſapientis. i miſerere animæ tuæ placens Deo, vt patet, per Auguſtinum K ſic ergo ſi aliquis poſt contemptum terrenorum, & ſui ipſius in hoc procedat vlterius. vt etiam aliarum animarum zelum habeat, erit perfectius ſacrificium, ſed tunc perfectiſſimum eſt, quando ad zelum animarum habendum voto ſeu profeſſione obligantur, ſicut Epiſcopus & religioſi, ad hoc per votum obligati.* Ex quibus patet, quod huiuſmodi religioſus hæc vota non ſunt ſupererogationis quod etiam clarius docuit, idem angelicus Doctor, *l* dicens, *quod perfectionis ſtatuta magis habent, ne religioſi, qui ex voto ſui ordinis obligantur ad hoc quod Epiſcopis ſubminiſtrent in his quæ ad curam animarum pertinent prædicando, & audiendo confeſſiones.*

h D.Thomas in quodli. 38. c.13.
i Eccleſ. 13.
K Aug. 21 de ciuit. Dei.
l D.Thom. in quodl. 18. c.3

Quartò arguitur ex authoritate Caietani *m* quem ſequitur Bannes, & omnes dicentes poſſe religioſos, tunc temporis fugere. Reſpondetur, quod neque Caietanus, neque Bannes, loquuntur in caſu noſtræ concluſionis, hoc eſt dum peſtis ſerpit, & graſſatur in ciuitate: in qua ob multitudinem infirmorum ordinatij parrocchi ſupplere nequeunt, vel probabile eſt eos ſupplere non poſſe, nam in hoc caſu cum ſit caſus grauis neceſſitatis nullus meo iudicio ſi recta ratione ducatur negabit eos, non teneri ad adiuuandum, alias ſibi contradiceret: Bannes enim *n* alibi ſcribit, quod ordo mendicantium, & præcipuè prædicatorum, cum præcipuè ſint inſtituti, & deſtinati ad ſalutem animarum, & eorum finis ſit procurare fidelium ſalutem, quod prælati dictarum religionum tenentur, ſub præcepto facere, vt huiuſmodi religioſi, ſe exerceant in his operibus miſericordiæ doctrinæ prædicatione, & confeſſione, & alijs huiuſmodi. Et ſtatim dicit ſubditos peccare, niſi habeant in præparatione animi obedire prælatis, quando prædicta munera, & officia illis iniuncta fuerint. Hæc Bannes, fuga autem in tempore neceſſitatis, vt ponimus non eſt medium proportionatum ad talem finem. Caietanus, *o* autem videtur ſibi contradicere quando quidem ſcripſerit doctrinam dicens, quod prælatus poteſt præcipere religioſis iſta obſequia, & tenentur obedire, non minus, quam ſæcularis miles, ſuo principi præcipienti, vt prælietur, addens hæc præcepta prælati non eſſe ſupererogationis, ſed neceſſitatis reſpectu eorum, quorum ſalutem procurare debent. Atque huiuſmodi religioſi ex inſtituto tenentur populis Chriſtianis auxilia ſpiritualia miniſtrare, vt ſæpè ipſemet docet. Vnde concludimus, quod quando huiuſmodi contagium vniuerſale, ſeu generale iuriſperitorum in ciuitate timetur, & quando vel ex facti euidentia, vel ex Epiſcopi monitu, illis ſignificatur proprios, & ordinarios curatos non poſſe competenter ſatisfacere indigentiis ſpiritualibus proximorum huiuſmodi religioſos, non ex debito charitatis, & de congruo, ſed ex debito eorum inſtituti teneri permanere, & non fugere. Præpoſitòque præcipienti, vt in feſtis exiſtentibus in graui neceſſitate ſpirituali ſacramentum confeſſionis miniſtrent, teneri obedire, multa ſunt enim, vt ait D. Thomas, *p* multitudini neceſſaria, ad quæ implenda vnus non ſufficit, ſed impletur a multitudine, dum vnus hoc, alius illud facit. Hæc pro hac pia opinione adducta ſint quæ ad eam comprobandam ſufficiunt: meminerint tamen domini Epiſcopi, quod præcipuum fundamentum pro parte defenſata adductum eſt eſſe ipſos religioſos ordinis prædicatorum

m Caie. 22. q. 16. ar. 5. Bannes. 2. 2 q. 33 dub. 4. conc. 4
n Bannes vbi ſu. ar. 3 du. 3. anno 2. concl.
o Caiet. opus 3. 10. tra. 9. q. vn.
p D.Th. 2. 2. q. 1 1 2. art. 2. p. 2.

Digitized by Google

rum & Minorum curatorum quoad tutores à ſede Apoſtolica deſtinatos propter, quod Summi Pontifices ipſis iuriſdictionem immediate contulerunt ad audiendas confeſſiones ſæcularium ita quod domini Epiſcopi tantum nudum miniſterium eos approbandi habeant: & iuriſdictionem illis à ſede Apoſtolica datam poſt prædictam primam approbationem perpetuo obtineant, prout in primo tomo *a* latè tradidimus. Vnde ſi fratres ordinum prædicatorum, & Minorum, eorum priuilegia in iure communi inſerta, & per Concilium Tridentinum minimè abrogata voluerint quotannis ad audiendas ſæcularium confeſſiones examinare, & de nouo approbare, & reprobare indifferenter ſciant domini Epiſcopi, quod eos, vt coadiutores datos a Sede Apoſtolica non tractant, & per conſequens videtur eorum prælatos videri non eſſe obligatus ad imponendam obedientiam ſuis ſubditis in his neceſſitatibus. Quod ego ex dictis probabiliſſimum exiſtimo.

a 1. to. q. 59. art. 6. & 7.

ARTICVLVS V.

Quomodo prælatus debeat ſe habere in hac obedientia imponenda.

RESpondeo dicendo, quod in hoc practicando ſuperiori vel prælato prudentia opus erit, ne ſingulis indifferenter huiuſmodi obedientiam imponat, ne vel valde infirmos, vel egregiæ conditionis viros qui alias regularis Reipublicæ perutiles vel neceſſarij ſunt ſine delectu ad hoc munus exponat, non enim rectè faceret prouincialis ſi per obedientiam præciperet guardiano, vt cum periculo vitæ ſuæ inuiſeret infirmum peſtilentia infectum ſtantibus alijs qui hoc munus poſſent rectè facere: nam vita corporalis prælati multo pretioſior eſt, & maius bonum quam vita ſubditi particularis. Cum enim David, *b* diſtributo populo per centurias vellet egredi ad præliandum dicens, egrediar ego vobiſcum, reſpondit populus non exhibis, ſiue enim fugerimus non magno opere ad eos de nobis pertinebit, ſiue pars à nobis ceciderit, de nobis non ſatis curabunt, quia tu ſolus vnus pro millibus computaris, melius eſt igitur, vt ſis nobis in vrbe præſidio. Qua in re videtur labi Nauarrus *c*, dicens, quod prælatus tenetur inuiſere infirmum peſtilentia. Quod ego intelligo verum quando non adſunt alij qui poſſunt id efficere, & ſe offerant ad illud, non enim debent conſentire ſubditi, vt eius guardianus, aut prælatus id efficiat, ne caput communitatis pro aliorum vita corporali periculo vitæ ſe exponat, & manente in tali neceſſitate conuentu ſine ſuo capite, & prælato corruat eius regimẽ, & medicinæ, & neceſſaria infirmis fratribus deficiant.

b 2. Reg. 18.

c Na. in manual. c. 24. n. 10. in fine.

Vnde non laudo prælatum qui cum graſſatur epidemia in populo ipſe ante alios ad inuiſendos infirmos, & eos in corporalibus, & ſpiritualibus curandos egreditur, licet enim hoc ſit opus charitatis, non tamen eſt charitas bene ordinata: ipſe enim pro ſuis ſubditis eſt conſtitutus, & tenetur remouere omnia impedimenta, quæ eorum ſalutem corporalem, & ſpiritualem impedire poſſunt. Et huiuſmodi egreſſus veriſimiliter, & frequenter eſt cauſa contagij peſtilentialis. Quod contagium ſi prælatum occupauerit quid facient oues balantes infirmæ ſine paſtore inter intemperiem aeris commorantes. Hæc paſtores animo reuoluant ſpiritu non probato deficientes ſint cauſa, vt eorum ſubditi in ſalute corporali deficiant, conſiderent, quod ipſi condemnarent curatum qui ad oppidum vicinum peſte affectum pergeret, vt eius infirmis corporaliter, & ſpiritualiter mederetur, cum ex tali facto in manifeſto periculo ſe exponeret, quod eſſet cauſa, vt ſuis ouibus in ſimilibus infirmitatibus, & neceſſitatibus ſuccumberet.

QVAESTIO XXXII.

De prædicatoribus euangelicis in tredecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tredecim:

1. *QVale, & quantũ ſit prædicationis munus, & non prædicandum ſine facultate ſuperioris.*
2. *Vtrum liceat prædicando detrahere eccleſiæ prælatos.*
3. *An poſſit oratio[illegible] in occulto.*
4. *Vtrum liceat prædicatoribus euntibus ad infideles ad prædicandum aſſociari militibus contra ipſos infideles dimicantibus.*
5. *Vtrum religioſi poſſint prædicare in Eccleſiis ſuis, & in parrochialibus contradicentibus Epiſcopis, & parrochis.*
6. *Vtrum prædicatores ſemel approbati ab Epiſcopo teneantur iterũ coram eodem Epiſcopo aut eius ſucceſſorib. præſentari eorum prima licentia ſuſpenſa aut reuocata.*
7. *Vtrum prælati Eccleſiarum incurrant aliquam cenſuram impedientes ne parrochiani audiant prædicationes regularium.*
8. *Vtrum Epiſcopi poſſint procedere contra regulares errores prædicantes.*
9. *Vtrum regulares extra clauſtra & obedientiam ſuorum prælatorum poſſint ad prædicationem admitti.*
10. *Vtrum regulares prædicantes miracula aut reuelationes non authenticas poſſint puniri ab Epiſcopis.*
11. *Vtrum quæſtores elemoſynarũ poſſint prohiberi prædicare ab Epiſcopis.*
12. *Vtrum prædicatoribus regularibus aliqua priuilegia circa diuinum officium concedantur.*
13. *Vtrum prædicatoribus regularibus aliquod priuilegium circa ieiunia concedatur.*

ARTICVLVS I.

Quale, & quantum ſit prædicationis munus, & non prædicandum ſine facultate ſuperioris.

RESpondeo dicendo, quod quale & quantum ſit prædicationis munus, & quales ſint prædicatores dico, quod oportet eos à profanorum auctorum, & poetarũ fabulis, & auctoribus citandis abſtinere, vt docet Concilium Senonenſe, *d* & Concilium Treuerenſe *e*, quæ nunc leguntur in volumine Conciliorum Surianæ editionis Et tanta res eſt, vt non ſi prædicandum ſine facultate ſuperiorum ſtantium in loco Dei à quo debent prædicatores ad prædicandum licentiam obtinere, quomodo enim prædicabunt niſi mittantur? Vnde quod nulli ſine facultate ſuperiorum liceat prædicare iam olim ſancitum fuit multis Conciliorum decretis. Quod expreſſius innouat Innocentius III. in Concilio *f* Lateranenſi, & Concilium *g* Lateranenſe ſub Leone X. & multa tradit Brucardus *h* tradunt Caſtro Repertorium Inquiſitorum Simancas eleganter, & copioſè Conradus Brunus, & Auguſtinus de Ancona. Et nouiſſimè Conci-

d Con. Senon. c. 35. & 36.
e Con. Treu. in c. miſſi.
f Conc. Late. c. 3 § quia nonnulli.
g Conc. Lat. ſeſ. 11.
h Brucar. lib. 1. decreto ca. 97. & 98. & 99. Caſtr. de iuſt. hæret. c. 2. & 3. repor. ver. prædicare Simanc. de inſt. cath. tit. 19. Bru. li. 6. de hæreti. c. 4. Aug. de poteſ. eccle. q. 64.

a Conc. ſeſ. de refor. c. 4. § ſi quis verò & ſeq. & ſeſ. 24 de refor. c. 4.

Concilium *a* Tridentinum id in multis decretis commendat, & determinat. Ait enim, regulares verò cuiuſcunque ordinis, niſi à ſuis ſuperioribus de vita moribus ſcientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia etiam in eccleſiis ſuorum ordinum prædicare non poſſint, cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant, in eccleſiis verò quæ ſuorum ordinum non ſunt vltra licentiam ſuorum ſuperiorum etiam epiſcopi licentiam habere teneantur ſine qua in ipſis eccleſiis non ſuorum ordinum nullo modo prædicare poſſint, ipſam autem licentiam gratis epiſcopi concedant. Hæc Concilium. *b* Quod idem Concilium *c* Tridentinum determinat, vt nullus ſæcularis aut regularis etiam in eccleſiis ſuorum ordinum contradicente epiſcopo prædicare præſumat. Quod patres noſtri ordinis congregati in capitulo generali Toletano *d*, vt conſtat ex eorum decreto intellexerunt iuxta terminos Concilij *e* Viennenſis eſſe declarandum, ſcilicet quando epiſcopus vult prædicare, &c. dicitur enim ibi loquendo de fratribus prædicatoribus, & Minoribus, vt dictorum ordinum fratres in eccleſiis, & locis eorum, ac in plateis communibus libere valeant clero, & populo prædicare, ac proponere verbum Dei hora illa duntaxat excepta in qua locorum prælati prædicare voluerint vel coram ſe facere ſolenniter prædicari, in qua prædicare ceſſabunt, præterquam ſi aliud de prælatorum ipſorum voluntate proceſſerit, ac licentia ſpeciali. Et quod Concilium hoc modo ſit neceſſario intelligendum probatur, quia alias ſibi ipſi contradiceret, dixerat enim, quod in eccleſiis ſuorum ordinum poſſent regulares prædicare ſumpta ab eis tantum benedictione, ſine alia ipſorum licentia ſpeciali, vt patet ex eius contextu: ergo contradicente epiſcopo petita dicta benedictione poſſunt dicti regulares in eccleſiis ſuorum ordinum prædicare, ſecundum ipſummet Concilium: vnde prædictum decretum debet intelligi in caſu excepto in dicto Concilio Viennenſi quando, ſcilicet, epiſcopus prædicat aut vult coram ſe prædicari, vt ſic correctio legũ euitetur. Et aduertẽdum quod parrochus poteſt concedere licentiam viro docto aut regulari docto, & noto, vt duobus aut tribus vicibus in ſua parrochia, & eccleſia concionetur prout tenet Henriquez, *f* affirmans hanc eſſe opinionem aliquorum Doctorum & Magiſtrorum cum quibus ipſemet conſulit, quod ſcilicet, poſſit parrochus hanc licentiam concedere etiam ſi dicta perſona non ſit ad prædicandum ab ordinario ipſius parrochi approbata. Et ante dictos patres hanc opinionem tenuit Innocentius *g* dicens, quod ſi perſona prædicare volens ſit notabilis ſicut Magiſter in Theologia, vel alius competens, & idoneus prædicator, vt per ſuum Epiſcopum approbatus, & definitus ad curam animarum, vt ſunt eccleſiarum prælati, vel alij quibus prædicare generaliter vel ſpecialiter ſit conceſſum quilibet curatus hanc authoritatem dare poterit. Quod intelligit Hoſtienſis cauſaliter, & in tranſitu, & ita tenet Penna *h*. Et aduertendum, quod prædicatores Societatis ſemel ab vno Epiſcopo approbati poſſunt prædicare itinerantes in locis vbi voluerint non contradicente parrocho, vt teſte patre Henriquez, *i* conceſſit Gregorius Decimus tertius, niſi Epiſcopus proprius adſit, & huius conceſſionis ſunt participes mendicantes & alij qui Societatis fruuntur priuilegiis.

b Conc. in d. § ſi quis verò.
c in d. ſ. 4.
d Ordi. Tolet. fo. 10.
e cap. dudum de ſepul.
f Henri. l. 7. de indul. cap. 36. iuxta cauſam.
g Innoc. in c. cum ab eccle. de offi. ordin.
h Pen. in directo. inquiſ. p. 170 nu. 8. in impre. Venetia.
i Hen. vbi ſu.

ARTICVLVS II.

Vtrum liceat prædicando detrahere eccleſiæ Prælato.

RESpondeo dicendo, quod Clemens *k* V. in Concilio Viennenſi, inquit religioſis in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub maledictionis æternæ interminatione diſtrictius inhibemus, ne in ſermonibus ſuis eccleſiarum prælatis detrahant. Et patres Concilij Senonenſis, *l* aiunt nonnulli prædicatores beneuolentiam vulgi captantes adminiſtratoribus tam eccleſiaſticis quam ſecularibus detrahunt ſubditos ſuis moribus rebelles, & inobedientes reddunt. Et poſt aliqua, ait, ſi prælatis eccleſiæ, & principibus detraxerint ac populum ab obedientia ſuperiorum retraxerint nos volumus tales, & tam ineptos concionatores ab officio prædicationis ſuſpendi, & à ſuis ſuperioribus pro more, & cenſura exceſſus acriter puniri.

In Concilio quoque Lateranenſi, *m* ſub Leone X. hæc poſt alia patres decreuerunt dicentes, inhibemus omnibus, & ſingulis clericis ſæcularibus, vel regularibus cæteriſque cuiuſcunque ſtatus gradus, & ordinis exiſtant, qui onus prædicationis aſſument ne de cætero in ſermonibus ſuis futura ex literis ſacris conſtanter prædicent, ſed ex diuinæ vocis præcepto euangelium omni creaturæ cum vitiorum deteſtatione, & virtutum commendatione declarent, & pacem ad dilectionem mutuam à Redemptorem noſtro tantopere commendatam vbique fouentes, non ſcindãt veſtem inconſutilem Chriſti, ſed ab Epiſcoporum, & prælatorum, ac aliorum ſuperiorum eorumque ſtatus ſcandaloſa detractione, quos coram vulgo, & laicis non modo incautè, ſed etiam intemperanter reprehendunt, & mordent, & ab eis male geſtorum expreſſis quandoque nominibus aperta, & manifeſta redargutione abſtineant denique conſtitutionem fœlicis recordationis Clementis Papæ V. quam tenore præſentium innouamus, & approbamus inuiolabiliter ab eis obſeruari debere decernimus.

Et aduertendum, quod gloſſa *n* quædam allegat quandam D. Hieronymi ſententiam ad Ruſticum dicentis, non eſt humilitatis meæ, atque menſuræ de miniſtris eccleſiarum ſiniſtrum quippiam dicere, habeant illi ordinem ſuum, & gradum. Et Tullius in inuectiua contra Saluſtium in fine ſic dicit, ſæpè vidi grauius offendere animos auditorum eos qui aliena vitia apertè dixerunt, quam eos qui commiſerunt. Intelligo autem hanc literam dicit prædicta Gloſſa *o*, cum nominatim detrahunt vel per circum locutionem quæ vicem habeat proprij nominis alias in genere bene licet prædicatoribus tangere vitia prælatorum: licet enim in genere, quod non licet in ſpecie, vt dicitur in iure, *p* & ex ſacris literis ſatis patet dicente domino, ſuper cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ, &c. eorum opera nollite facere. Caueant tamen, vt etiam in generali locutione linguam refrenent, quia qui inordinatè loquitur ſentiet male, vt dicitur in quodam Canone. *q*

k Cle. §. 1 de priui.
l Con. Senon. in decretorum c. 35. & 36.
m Conc. Lat. ſeſ. 11.
n Gl. in v. detrahãt in cle. religioſ. §. quibus de pri. & in exceſ. prælat. 16. q. 1. cap. ſi clericus.
o Gl. in d. ver. detrahant.
p ca. ſacerdos de offi. ordin. Matth. 23.
q C. ſit rector 43. diſt.

ARTICVLVS III.

An poßit prædicari in occulto.

a Ioann. 18.

b Avi. in tra. de vinit. ani. & paſte. cap. 29 nu. 23.

c Matth. 2.

d Act. 26.

RESpondeo dicendo videri non poſſe in occulto prædicari. Chriſtus enim, & ſui miniſtri palã locuti ſunt. Et ſic dicebat ipſe *a* Redemptor, & Doctor noſter, ego palam locutus ſum mundo, ego ſemper docui in ſynagogis, & in templo, quo omnes Iudæi cõueniũt, & in occulto locutus ſum nihil, quid me interrogas: interroga eos qui audierunt quid locutus ſum ipſis, ecce ipſi ſciunt quid dixerim ego. Pondera obſecro ait Michael de Anaryon *b*, quanta exaggeratione verborum profitetur, & conteſtatur ſe palam, & non in occulto locutum. Magos etiam quærentes Regem Iudæorum in Iudæa rem ſanè duram auditui Herodis Regis non ad vicos ſecretos, neque ſtatim ad eandem Bethlehem, ſed ad Hieruſalem metropolim Iudæorum, qualis eſt apud nos Romæ Cælorum ſtella perduxit, vt ibi prius per principes Iudæorum inquiſitio Magorum examinaretur, vt apud Matthæum *c*, legimos acceſſiſſe. Et Paulus *d* ad Agrippam purgans ſe dicebat, latere nihil horum arbitror, nec enim in angulo quidquam horum geſtum eſt. Et ideo ſanctiſſimus Gregorius Papa XIII. prout refert dictus Michael de Anayon merito præcepit, vt etiam confeſſiones ſacramentales quæ plus omnibus ſecretum expoſtulant non in latibulis audirentur, ſed in publico ſolo verborum ſecreto reſeruato, & ſigillo confeſſionis, vt ſcilicet ſacerdos, & pœnitens videantur, & non audiantur. Quo viſo, & euangelio id ipſum prædicante neſcio, qua lingua poſſit aliquis laudare prædicatores in terris infidelium occultè prædicantes, & in publico propter metum infidelium parum aut nihil loquentes: & neſcio quo vultu poſſunt vituperare prædicatores qui palam locuti ſunt non erubeſcentes neque timentes prædicare euangelium in templo, & in plateis imitantes Chriſtum Dominum, & Apoſtolos qui palam de Chriſto ſunt locuti ſcientes virtutem Dei eſſe in euangelio, ipſumque comparari grano ſinapis, quod in occulto, & non attritum minimum eſt, ſed in publico, & attritum maximam acrimoniam præ ſe fert, & ad multa eſt valde vtile. Quod videmus tempore martyrum in primitiua eccleſia contigiſſe, in quo ipſi propter prædicationem publicam euangelij, vt grana tritici in terra ceciderunt, & mortui propter fidem multum fructum attulerũt. Et iſta eſt prædicatio euãgelij qua ab incunabulis vſa eſt eccleſia quæ in proponendo, & docendo ea quæ pertinent ad fidem & bonos mores eſt columna, & fundamentum veritatis. Vnde precor omnes dominos Epiſcopos ne verbum Dei in ciuilibus ſecretis conſentiant etiam à viris Catholicis, & probatis in literis, & virtute prædicari, ne ex tali occulta Catholicorum prædicatione aliquis non ita Catholicus ſumat occaſionem ad prædicandum ea quæ non ſanam doctrinam præ ſe ferant, præcipiantur in eccleſiis publicè verbum Dei proponi, ne aliquis tranſfigurans ſe in angelum lucis occultè prædicando diuidat Chriſtum & ſuper ſeminet zizaniam.

ARTICVLVS IV.

Vtrum liceat prædicatoribus euangelicis euntibus ad fideles ad prædicandum aſſociari militibus Chriſtianis contra ipſos infideles dimicantibus.

e Maſcar. de Suſtan. in tra. ctat. de Iud. & alijs inde. lib. c. 14. qui tra. habet in te. 14 in act. d'uer. doctor. in 1. pa.

f Ariſt. 1. politico c. 3. & 5.

g Ari. 10 eth.

h Ari. 11. eth.

i c. chiſma. 23. q. 6 exc. quis nos vbi Archi. Andr. in c. 2. de hære. lib. 6.

REſpondeo dicendo, quod quidam Maſcardus, *e* de Suſtaris in virtute tangit hanc quæſtionem. Quærit enim ibi vtrum bella mota per Chriſtianos cõtra Barbaros quos Indos vocamus fuerint licita, & de eorum coactione ad fidem Catholicam, qui reſoluit bella licita eſſe, & iuſtè ad fidem Catholicam potuiſſe, & poſſe compelli. Quod probat primo, conſtat enim gentes illas fore natura barbaras, & abſque aliqua prudentia, & barbaricis vitiis contaminatas, vt legere eſt in hiſtoria de illis exarata, vnde potuerunt armis cogi, & id bellum contra tales eſt iuſtum iure naturæ. Ait enim Ariſtoteles. *f* Et qui æque natura ingenuos habent animos, vt verborum doctrina duci queant neceſſe eſt, quaſi belluas quaſdam ſub iugo ponere, & legum auſteritate coercendos fore, vt ait idem philoſophus. *g* Et per hunc modum coacti recta operantes virtutum actibus aſſuefaciendo tandem in bonos viros euadunt, vt ipſemet Ariſtoteles *h* ait, ex eo enim quod multoties agitur ſecundum rationem imprimitur forma rationis in tu appetitiua, quæ impreſſio nihil aliud eſt, quam virtus moralis. Ad quæ comprobanda aliquos Canones *i* allegat ubi Archidiaconus, & congerit aliqua Ioannes Andreas, alijs autem hanc eſt improbat partem, quibus omnibus reſpondet Epiſcopus Chiapenſis in quodam libello quem compoſuit contra quendam doctorem Sepulueda, qui ſupra poſitam opinionem his & alijs fundamentis eſt in his Hiſpaniarum partibus defendere, contra quem zelo fidei inflammatus comitatus a quibuſdam doctiſſimis familiæ Dominicanæ alumnis rationem ſimigantem in ore portantibus etiam maieſtate Imperatoris Caroli .V. obtinuit dictus Epiſcopus Chiapenſis etiam Dominicanus ipſumque Sepuluedam ratione fugaui cuius doctiſſimi & zeloſiſſimi viri rationes nolo in præſentiarum referre: eſſet enim neceſſarium volumen integrum imprimi, vt omnia quæ dixit, & dici poſſunt in medium proponerentur.

Sed non poſſum nõ ſubiicere quoddam argumentum, quod à dicto Domino Epiſcopo Chiapenſi refertur. Quod eſt huiuſmodi, nam Chriſtus Dominus & Apoſtoli non potentia armorum, ſed piis ſuaſionibus, & Angelicis prædicationibus militabant, quorum exemplum, & Hiſpani in Indiis ſequi debuiſſent mittendo prius ad eos prædicatores Euangelicos vt factum eſt in primitiua Eccleſia. nam ad fidem nemo per vim eſt compellendus, quia voluntarius tantum admittitur vt ſacra ſcriptura nos docet & multa decreta *K* Sanctorum Patrum nobis prædicant.

K 45. di. c. de Iudæis c. ad fidem 23. q. 5 c maiores §. item quærimur de baptiſmo c. ſicut vbi per omnes de iud.

Huic fortiſſimo argumento reſpondet prædictus author Maſcardus quod ad fidem nemo compellendus eſt per vim quia voluntarius tantum admittitur, & ſic dicti Indi non fuerunt ad fidem per vim coacti, ſed mota bella contra eos vt fidem Chriſti & eius propagationem, & prædicationem non impedirent, & admitterent qui eos in fide pie inſtruerent, & ſponte poſtea credentes ſe conuerterent vt contingit eis, qui agminatim ad baptiſmum conuolaſſe feruntur, nam conſtat etiam ante tempora Conſtantini, fidem prædicari noluiſſe ſine mortis pœna, & ſecundum id quod tradit

Digitized by Google

dit Diuus Thomas *a* frequenter inquit Chriſti fideles contra infideles bellum mouent non quidem vt eos ad credendum cogant, ſed vt compellant ne fidem impediant, quam partem validisſimis ſundamentis amplexator Iuannes Geneſius *b* & confirmatur, nam poteſtas ipſorum infidelium non eſt à Deo cum ſint contra ipſum de quibus dicitur apud *c* Oſeam, ipſi regnauerunt & non ex me. Et confirmatur deinde nam poſſet Papa ſic baptizatos eximere à iure & obedientia principis pagani impedimentis Chriſtianiſmum ſicut poteſt vxorem conuerſam eximere a poteſtate viri pagani, prout tenent Diuus Thomas *d* & doctores cómuniter cum Bellarmino. Ex quibus colligitur ſecundum prædictam ſententiam prædicatores Euangelij in partibus infidelium peragrantes iuſtè poſſe aſſociari militibus ne Euangelij prædicatio impediatur, & ad defendendum baptizatos à manibus infidelium, & ſi opus fuerit ad eos eximendos à poteſtate principis pagani qui eos iuriſdictioni diaboli iterum tradere conatur vt ſic alij pagani hoc auxilio & fauore allecti in fide inſtruantur, & baptiſmi ianuam ingrediantur.

a Diuus Tho. 22.6.10.ar.8.
b Geneſ. in Apo. ad Epi. Segouienſem.
c Oſe. 7.
d D. Tho. in addit. 5.10. ad 4. d. 37. Bellar. lib. 5. Roman. Pon. c. 7.

Quibus reſpondeo quod hoc à viris doctis ſpeculatiue concedi poteſt, at quantum ad practicam maximas meo iudicio patitur difficultates, tum quis ipſi milites aſſociando prædictos religioſos magis impediunt prædicationem Euangelij, & conuerſionem infidelium quam fouent, ſunt enim publici fures, blaſphemi, lupi rapaces qui quærentes diuitias, & bona ipſorum infidelium per extorſionem, & violentias quæ proh dolor magis debent fleri, quam ſcribi, & ſunt cauſa vt verbum Dei apud gentes illas blaſphemetur, & prædicatores ſancti Euangelij vt ſocij talium vt tales ab infidelibus reputentur, quorum vita cum ab ipſis contemnatur neceſſarium eſt vt etiam doctrina ſimiliter ſpernatur. Tum quia licet maieſtas regalis catholica, & ſuum conſilium regale Indiarum præſcribant in Hiſpaniis modum, & normam ſatis catholicam quomodo milites ſe debeant habere in auxiliando & fouendo fideles ad fidem conuerſus ne ab infidelibus opprimantur, vim vi tollendo quod de iure naturali omnibus eſt conceſſum, & præcipue hoc debeat habere locum in negotio propagationis fidei, pro cuius fauore multa in ſacris canonibus priuilegia, & conceſſiones ſunt indulta, licet inquam, hic modus catholicus ipſis militibus præſcribatur ipſi tamen vt ſcimus excedunt auaritia moti & ferocitate nimia ducti ita vt conuerſio ſit violenta, quod ex fide dignis qui ab illis partibus ad has Hiſpaniarum veniunt, ſcitur quorum aliqui ſuper contritione illarum gentium plorant dicentes prædictos milites inuenientes ſpolia multa manibus plaudere.

At contrariæ partis in ſuperioribus probatæ aſſertores his omnibus in hunc modum ſatisfacere nituntur dicentes quod ea quæ ſunt per accidens non veniunt in conſiderationem, ſed tantum ea quæ ſunt per ſe, aſſociare autem milites Chriſtianos prædicatores Euangelicos pretendentes tantum Euangelium libere prædicari, & impedimenta remouere intentantes quando aliter ſuaoiter non poteſt prædicari ex ſua natura, & per ſe bonum eſt, vt probatum eſt in ſuperioribus: ipſos autem milites fideles in ipſa expugnatione, & remotione prædictorum impedimentorum rapinis furtis adulteriis ſtupris & aliis facinoribus inſiſtere, quærendo hæc & non animas eſt quid accidentarium, minimè à Rege catholico intentum, imò eſt quid ab eo ſpecialiter prohibitum vt patet ex eius Chriſtianiſſima inſtructione iuxta placita Apoſtolica facta & edita, & ideo hæc non debent venire in conſiderationem vt per ea prædictum bonum ſubſtantiale deficiatur, nec prædicta mala poteſt Eccleſia euitare ſine diſpendio profeſſionis fidei, prout nunc videmus in ipſis Indis, & quandoque Eccleſia tolerat minus malum, vt maius malum euitetur vt in iure *e* notatur, & toleret quandoque minus malum ſub diſſimulatione cauſa maioris mali euitandi, & talis tolerantia vocatur conceſſio impunitatis & comparatiuè permiſſio, quando permittit vnum malum vt maius euitetur vt declarat quædam gloſſa *f* & ibi Dominicus declarans quid ſit iſta permiſſio comparatiua.

e c. in præſent. ex de ſponſal. Archid. conſi. 142. col. 5.
f glo. in c. deinque in v. venia & ibi Domi. d. 4. fin. gl. v. priorem.

At ſupradictis reſpondeo quod in noſtro caſu permittuntur ſi bene perpenditur prædicta mala, & militum inſulta propter bonum fidei vt ita eius fiat propagatio, & quod in ſe improbum eſt non poteſt iure permitti propter aliquod bonum vt dicitur in iure *g* & tradunt Hoſtienſis Ioannes Andreas & Abbas, nam quamuis malum minus tolerari poſſit propter maius malum euitandum vt dicitur in iure *h*, vbi Auguſtinus conſuluit minus peccatum, vt euitetur maius, tamen quod in ſe malum eſt ipſa natura non poteſt iure permitti vt dicit quædam decretalis *i* ſuper quam Abbas concludit quod etiam ex diſpenſatione permitti non poteſt. Nemo autem eſt qui ignoret furta, latrocinia, homicidia, blaſphemias, & alia facinora quæ a dictis militibus committuntur eſſe in ſe mala, & impedire conuerſionem infidelium tanquam media aliena à fide ſuſcipienda cum corde credatur ad iuſtitiam.

g c. ſuper eo de vſu c. cũ magno ne cleri. vel vouent vbi Hoſt. And. & Abbas.
h 2. quod ſi v. 31. q. 2.
i d. c. ſuper eodem & in d. c. cũ magno vbi Abb.

Nec obſtat illud quod obiicitur, ſcilicet, quod tantum prædicatio Euangelij prætenditur, ad quod conſequendum vtuntur militibus non ad offendendum, ſed defendendum, & ſi offendent hoc non prætenditur ab ipſis. Nam reſpondeo, quod licet ab ipſis non prætendatur ſatis eſt, vt alia via gradiantur, quod non obſtante eorum prohibitione ita communiter fieri ſciãtur. Et aduertendum, quod malum per accidens non eſt permittendum etiam ad euitandum aliud maius malum, quando aliter illud maius malum poteſt impediri, vnde cum gens illa inſularum poſſit bono exemplo Chriſtianorum adiuta ad fidem conuerti non eſt neceſſe, vt ad arma pro eius conuerſione recurramus, & proh dolor, quia ſi reſiſtentia prædicationi in ipſis inuenitur hoc aliquando ex inſultis Chriſtianorum euenit, cum ipſa vt plurimum eſſet gens pacifica prout patet ex Bulla Alexandri VI. Data Regibus Catholicis. Ibi *inuenerunt nuntij veſtri certas inſulas & terras firmas in quibus quam plurime gentes pacifice inhabitant.* Etc. & ſtatim addit *Hortamur vos quam plurimum in Domino & per ſacri lauacri ſuſceptionem, qua mandatis Apoſtolicis obligati eſtis, & viſcera Domini noſtri Ieſu Chriſti attẽte requirimus vt cũ expeditione huiuſmodi in inſulis & terris degentes ad Chriſtianam religionem ſuſcipiendã inducere velitis debeatis. Et infra ait, inſuper mandamus vobis in virtute ſanctæ obedientiæ (ſicut etiã pollicemini: & non dubitamus pro veſtra maxima deuotione, & regia magnanimitate vos eſſe facturos ad terras firmas prædictas viros probos Deũ timẽtes peritos ad inſtruẽdũ incolas, & habitatores præfatos in fide catholica & bonis moribus imbuendum deſtinare debeatis omnem debitam diligentiam in præmiſſis adhibentes.* Quæ verba valde condemnant inſulta ſuperius allegata.

AR-

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi poſſint prædicare in Eccleſiis ſuis & in parochialibus contradicentibus Epiſcopis, & parochis.

Reſpondeo dicendo, quod *Gregorius IX. Præcipit omnibus Eccleſiarũ prælatis, vt fratres ordinis minorum ad officium prædicandi (ad quod dicit quod ſunt profeſſione ſui ordinis deputati) benignè recipiant & vt admoneant populos eis commiſſos quatenus ex ore prædicto um fratrum vbi Dei ſemen deuotè ſuſcipiãt ac etiam quod in neceſſitatibus huiuſmodi fratrum liberales exiſtant*, Ita habetur in libro monumenta *a* ordinum.

a In 1. impr. f. 26. & in 2. fo. 107. concl. 133.

Et Benedictus XI. Statuit quod fratres ordinis prædicatorum & minorũ qui ad prædicandũ deputati ſunt poſſunt in Eccleſiis & locis ſuis, ac in plateis cõmunibus ſeu publicis liberè (abſque diœceſanorũ & aliorũ prælatorũ petita licẽtia) clero & populo prædicare eiſque proponere verbũ Dei. Voluit tamen quod prædicti fratres caueant omnino ne illa hora in qua diœceſani prædicauerint vel coram ſe prædicare fecerint prædicẽt ipſi fratres niſi forſan hoc facerent de voluntate diœceſanorum ipſorum, aut in ſtudiis generalibus, diebus illis duntaxat, quibus ſermones ad clerum fieri ſolẽniter ſiue in funeribus mortuorum ſiue in eorundem fratrum feſtis ſpecialibus ſeu peculiaribus, quia in prædictis quatuor caſibus occurere poterunt in prædicationibus cum diœceſanis, Ita habetur in libro *b* ſuperius allegato.

b In 1. impr. fol. 127. & in 2. fo. 203. con. 300.

Circa quam conceſſionem, ibi, *in Eccleſiis & locis ſuis*, Eſt aduertendum, quod hoc eſt limitatum per Concilium Tridentinum *c* vt ſcilicet teneantur petere benedictionem a Dominis Epiſcopis. Pro quo eſt notandum, quod per decretum Pii V. in Eccleſiis noſtris poteramus prædicare ſine benedictione ordinarii, vt habetur in conſtitutione, *& ſi mendicantium ordines*, data anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, ſed quia conſtitutio illa fuit poſtea per Gregorium XIII. ad terminos iuris communis, & ſacrorum Concilii Tridentini Canonum redacta, ideo nunc hanc benedictionem petere tenemur.

c ſeſ. 5. § 2.

Circa eandem conceſſionem ibi, *ac in plateis communibus*, Aduertendum, eſt primo quod *Sixtus IIII. conceſſit fratribus Carmelitanis vt poſſint liberè prædicare populis in locis publicis abſque tamẽ parrochialium Eccleſiarum iuris præiudicio, & declarauit quod huiuſmodi iuris præiudicium intelligatur de decimis & primitiis duntaxat quæ à laicis ſolent clericis*, exhiberi. Ita habetur in libro monumenta *d* ordinum. Et vult dicere Summus Pontifex, quod dummodo Eccleſiis parrochialibus non ſequatur præiudicium, quoad exactionem decimarum, & primitiarum poſſint prædicti fratres prædicare liberè in quibuſcunque locis publicis.

d In 1. imp. f. 122. & in 2. fo 165. concl. 163.

Aduertendum ſecundo, quod in plateis communibus non poſſunt religioſi prædicare contradicente Epiſcopo. Cum Concilium *e* Tridentinum definiat, quod nullus ſecularis, aut regularis etiam in Eccleſiis ſuorum ordinum contradicente Epiſcopo prædicare præſumat. Quod explicandum eſt iuxta conſtitutionem Bonifacij VIII. & *f* Clementis. V. qui ambo, ſtatuimus & ordinamus vt prædicatorum & minorum ordinum fratres in eccleſiis, & locis eorum, ac in plateis communibus liberè valeat clero, & populo prædicare, ac proponere verbum Dei hora illa duntaxat excepta in qua locorum prælati prædicare voluerint, vel coram ſe facere ſolenniter prædicare, in qua prædicare ceſſabunt, præter quam ſi aliud de prælatorum ipſorum voluntate proceſſerit, ac licentia ſpeciali. In ſtudiis autem generalibus vbi ſermones ad clerum ex more fieri ſolent diebus illis quibus prædicari ſolenniter conſueuit, ad funera etiam mortuorum, & in feſtis ſpecialibus ſiue peculiaribus eorundem fratrum poſſunt iidem fratres & liceat eis liberè prædicare, locis Dei verbum proponere epiſcopus, vel prælatus ſuperior clerum ad ſe generaliter conuocaret; ac ex aliqua ratione, vel cauſa vrgenti clerum ipſum duceret congregandum, in eccleſiis autem parrochialibus fratres illi nullatenus audeant, vel debeant prædicare, vel proponere verbum Dei, niſi fratres prædicti a parrochialibus ſacerdotibus inuitati fuerint vel vocati, & de ipſorum beneplacito & aſſenſu ſeu petita licentia fuerint, & obtenta, niſi epiſcopus vel prælatus ſuperior eoſdem fratres prædicare mãdaret. Ex quibus patet quomodo Clemẽs. V. reuocauerit Benedicti X. conſtitutionẽ quoad exceptionem factam in illis verbis, *ibi diebus illis duntaxat*, & apparet quibus limitationibus poſſint hodie regulares officium prædicationis exercere. Et aduertendum, quod regulares non poſſunt approbari ab ordinario ad prædicandum niſi a ſuis ſuperioribus prius approbentur & ab eis vt idonei præſententur prout ordinauit *g* Leo X. & Concilium Lateranenſe & Tridentinum.

e ſeſ. 24. de reſor. c. 4.

f Clem. dudũ ſepi.

g ſup. fo. 127. conc. 365. Lateranenſe ſeſ. 11. de modo prædic. conc. Tri. ſeſ. 5. c. ca. 2 § ſi quis vero.

ARTICVLVS VI.

Vtrum prædicatores approbati ſemel ab Epiſcopo teneantur iterum coram eodem Epiſcopo, aut eius ſucceſſoribus præſentari, eorum prima licentia ſuſpenſa, aut reuocata.

Reſpondeo dicendo, quod licet confeſſarii ſecularium in ordine prædicatorum, & minorum ſemel ab vno ordinario approbati, nec ante ipſum, nec ante eius ſucceſſores in eadem diœceſi teneantur iterum præſentari, prædicatores tamen harum ſacrarum religionum hoc non gaudeat priuilegio. Ratio enim quare confeſſarii eo fruuntur in dubio eſt, quia à Domino Papa habent iuriſdictionem, quam ab eis non vult Papa pro libito ordinariorum auferri, prout in tomo *h* latè diximus. At prædicatores ad prædicandum non recipiunt iuriſdictionem, ſed tantum quandam approbationẽ quam Sũmi Pontifices ſemper voluerunt ab epiſcopis mendicari & pro libito reuocari cum munus prædicandi apud ipſos principaliter reſideat vt ſacri Canones ſignificant, & Concilium Tridentinum *i* nos docet. *Quapropter Gregorius XIII. Cõceſſit ſocietate Ieſu, quod huius ſacræ religionis confeſſarij, ac prædicatores ab aliquo ordinario ſemel approbati, & a ſuis ſuperioribus ad huiuſmodi munera deputati quandocunque ſiue mari ſiue terra iter faciunt poſſint non repugnantibus tamen curatis parrochialium eccleſiarum verbum Dei prædicare, & quorumcunque Chriſti fidelium confeſſiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, aut locis in quibus ordinarij exiſtunt niſi eorum licentia deſuper obtenta*. Ita habetur in compendio ſocietatis. *K* Quo priuilegio fruuntur prædicatores ordinum mendicantium, & alij qui cum ipſis communicant in priuilegiis conceſſis, & concedendis.

h 1. tom. 94.

i ſeſ. 5. cap. 2. ſeſ. 24. de reſor. c. 4.

K compe. ſoc. tit. confeſ. § 2

AR.

Digitized by Google

ARTICVLVS VII.

Vtrum prælati eccleſiarum incurrant aliquam cenſuram impedientes ne parochiani audiant prædicationes regularium.

RESpondeo dicendo, quod *Bonifacius IX. Prohibuit ſub excõmunicatione ipſo facto in quoſcunque contra facientes ne prælati eccleſiarum, aut alij quicunque populum, aut parrochianos ſuos retrahere præſumant, quo minus accedant ad audiendas prædicationes fratrum prædicatorum quoties & quomodo voluerint:* ita habetur in ſupplemento, *a* & tradit Corduba in additionibus ad compendium.

a Sup. fo. 185. conc. 465. Cor. in add. ad cõp. tit. prædicãtes.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Epiſcopi poßint procedere contra regulares errores prædicantes.

RESpondeo dicendo, quod *Leo X. mandauit omnibus clericis tam ſæcularibus, quam cuiuſcunque etiam mendicantium ordinum regularibus qui onus prædicationis ſuſtinent, quique in futurum ſuſtinebunt, vt Euangelicam veritatem, & ſacram ſcripturam iuxta declarationem, interpretationem, & ampliationem doctorum quos eccleſia vel vſus diuturnus approbauit, legendoſq; hactenus recipit, prædicent, & explanent nec quicquam eius proprio ſenſu contrarium, ac diſſonum adijciant, ſed illis ſemper inſiſtant quæ ab ipſis ſacræ ſcripturæ verbis ritè, ac ſanè, & præfatorum doctorum interpretationibus intellectis non diſcordant. Tempus quoque præfixum futurorum malorum, vel Antichriſti aduentum, aut certum diem iudicij prædicare, vel aſſerere nequaquam præſumant: Cum veritas dicat non eſſe noſtrũ noſſe tempora, vel momenta, quæ pater poſuit in ſua poteſtate, quod vlterius proſequitur præfatus* Leo X. prout continetur in ſupplemento. *b* Quod ſanctiſſimè fuit ordinatum ne prædicatores a doctrina Catholica deuiantes tanquam inimicus homo ſuperſeminet zizaniam, & illi qui conſtituti ſunt in populo ad ędificationem fiant in ruinam, & in ſcandalum. Propter quod Conc. Trident. *c* determinauit dicens, ſi vero quod abſit prædicator errores, aut ſcandala diſſeminauerit in populum etiam ſi in monaſterio ſui, vel alterius ordinis prædicet Epiſcopus ei prædicationem interdicat. Quod ſi hæreſes prædicauerint contra eum ſecundum iuris diſpoſitionem, & loci conſuetudinem procedat, etiamſi prædicatori ipſe generali, vel ſpeciali priuilegio exemptum ſe eſſe prætenderet, quo caſu epiſcopus authoritate apoſtolica, & tanquam ſedis apoſtolicæ delegatus procedat. Curent autem Epiſcopi nequis prædicator, vel ex falſis informationibus, vel alias calumnioſe vexetur, iuſtamvè de eis conquerendi occaſionem habeat. Hęc Concilium.

b Sup. 127. ex. cõſ. 566. & 569.

c Conc. Tri ſeſ. 5. c. 2. § ſi vero quod abſit.

ARTICVLVS IX.

Vtrum regulares extra clauſtra, & obedientiam ſuorum prælatorum viuentes poßint ad prædicandum admitti.

RESpondeo dicendo, quod Conc. *d* Trident. ordinauit dicens, caueant præterea Epiſcopi, ne aliquem, vel eorum qui cum ſint nomine regulares extra clauſtra tamen, & obedientiam religionum ſuarum viuunt, vel presbyterorum ſecularium, niſi ipſis

d ſeſ. 5. c. 2 §. caueant, præterea.

noti ſint, & moribus atque doctrina probati, etiam quorumlibet priuilegiorum prætextu in ſua ciuitate, vel diœceſi prædicare permittant, donec ab ipſis epiſcopis ſuper ea re ſancta ſedes Apoſtolica conſulatur a qua priuilegia huiuſmodi, niſi tacita veritate & expreſſo mandato ab indignis extorqueri veriſimile non eſt: extra clauſtra autem viuere cenſendi non ſunt, qui pro aliquibus negotiis exercendis de licentia ſuorum prælatorũ extra monaſteria viuunt. Et Clemens IV. prohibuit *ne fratres quos ab ordine minorum, pro ſuis culpis expelli contigerit, vel egreſſi fuerint proprio motu præſumant prædicare &c. niſi ad aliũ ordinem in quo licitè exercetur, huiuſmodi officium de licentia ſedis apoſtolicæ, vel miniſtrorum ordinis.* Præfati tranſierint. *e* Ita habetur in monumẽtis ordinum in quo libro & quoad Carmelitas *f* & quoad prædicatores *g* id ipſum inuenitur conceſſum. Et ita poterunt domini epiſcopi eiectos a prædicando impedire, imo caſtigare ſi eos ſciuerint prædicare cum a domino Papa miniſterium prædicationis exercere ſint prohibiti.

e In 1. imp. fo. 54. & in 2 fo. 141. conc. 33 f In 1. imp. fo. 101 & in 2. f. 186. cõc 471. g In 2. imp. fo. 238 conc. 197

ARTICVLVS X.

Vtrum poßint puniri ab Epiſcopi regulares reuelationes, aut miracula non authentica prædicantes.

RESpondeo dicendo, quod *Leo X in Concilio Lateranenſi vltimo ſtatuit, vt ſi quibuſdam dominus futura quædam in Dei Eccleſia inſpiratione qua piam reuelauerit, quoniam res magni momenti eſt, eo quod non de facili credendum ſit omni ſpiritui, ſed ſint probandi ſpiritus (teſte Apoſtolo) an ex Deo proueniant tales aſſertæ inſpirationes antequam publicentur aut populo prædicentur Apoſtolicæ ſedis examini ſubdantur. Quod ſi ſine moræ periculo id fieri nõ valere: aut vrgens neceſſitas aliud ſuaderet, tunc eodem ordine ſeruato ordinario loci notificentur, vt ille adhibitis ſecum trib. aut quatuor doctis et grauibus viris, & in eiuſmodi negotio exercitatis diligẽter examinato, quando id expedire videbunt (ſuper quo eorum conſcientias onerat) licentiam concedere poſſint.*

Et ſi qui in huiuſmodi prædicationibus miracula falſa aut incerta, vel prophetias, quæ ex ſacra ſcriptura non conſtant, ſeu epiſcopis, aut eorum ſuperioribus præfatis detrahere auſi fuerint vltra pœnas contra tales a iure ſtatutas excommunicationis, etiam ſentẽtiam a qua nonniſi a Romano Pontifice (præterquã in mortis articulo conſtituti) abſolui poſſint, eos incurrere voluit. Et vt eorum exemplo alij attentare ſimilia minimè audeant eis prædicationis etiam officium interdictum eſſe perpetuo decreuit, ita habetur in ordinis ſupplemento. *h*

h Fo. 127. clo. 569. & 107.

ARTICVLVS XI.

Vtrum quæſtores eleemoſynarum poßint prohiberi prædicare ab epiſcopis.

RESpondeo dicendo, quod Concilium *i* Tridentinum ſequens veſtigia Concilij Lateranenſis, ſub Innocentio Tertio ordinauit, quod quæſtores eleemoſynarij, qui etiam quæſtuarij vulgo dicuntur cuiuſcunque conditionis exiſtant nullo modo, neque per ſe, nec per alium prædicare præſumant. Et contra facientes ab epiſcopis, & ordinariis locorum priuilegiis quibuſcunque non obſtantibus, opportunis remediis omnino arceantur. Quod decretum vtrum extendatur ad regulares quæſtuantes, & prędicantes dictum eſt latè in ſecundo *K* tomo.

i Con. Tri ſeſ. 5. cap. 2 in fin. Con Lat. c. 62. c. cum ex eo de pœn. & remiſ.

k 2 tt. 7. 17.

ARTICVLS XII.

Vtrum prædicatoribus regularibus aliqua priuilegia circa diuinum officium concedantur.

RESpondeo dicendo, quod *Leo X. conceſſit, quod prædicatores verbi Dei & confeſſores ordinis Minorum de obſeruantia quando actu prædicant, vt puta in aduentu, & quadrageſima poſſint officium feriale anticipare, & feſta illis diebus reſeruare, quib. illos amplius laborare neceſſe eſt, non tamen in fraudem diuini officij, ſed vt liberius valeant ſtudio vocare, & conſolationi ſpirituali fidelium populorum incumbere.* Ita habetur in ordinis ſupplemento. a

a Sup fol. 61. conc. 261.

Sed contra hoc videtur obſtare conſtitutio Pii Quinti appoſita in principio breuiarii in qua iubetur etiam regularibus (exceptis quibuſdam de quibus ibi (vt officium diuinum iuxta breuiarium authoritate Concil. Trid. editum perſoluant. Et ait neminemque ex iis quibus hoc dicendi pſallendique munus, neceſſario impoſitum eſt niſi hac ſola formula ſatisfacere poſſe. Et videtur quod is qui anticipat officium feriale recitando ipſum in die, quod debet de feſto recitare, vt feſtum in alium diem recitãdum transferatur non ſeruet formulam prædicti breuiarii & per conſequens non ſatiſfacit. At reſpondetur, quod in hac translatione, & anticipatione dicta formula non videtur mutari, formula enim, quæ mutari prohibetur eſt, vt non recitetur ſecundum alia breuiaria antiqua a dicta conſtitutione omnino abolita, in quorum aliquo ſemper de officio trium lectionum agebatur, in hoc autem caſu, non immutatur forma breuiarii, ſed officium ſecundum eius formam in vno die recitandum in alium diem transfertur, vt ſtudio & conſolationi ſpirituali fidelium ſit expeditor prædicator, aliter etiam poteſt reſponderi, quod licet in dicta conſtitutione ſeruare formulam dicti breuiarii iubeatur, ſi tamen ex aliqua cauſa particulari iuſta aliquid innouetur non propterea recitans tranſgreſſioni præfati præcepti erit obnoxius, ſicut videmus in Concilio Trident. b præcipuè ſacrum fiat in altari portatili, quo non obſtante poteſt hodie neceſſitate id petenti, ſine aliquo priuilegio Apoſtolico, in eo miſſa celebrari, prout aduertit doctiſſimus Nauarrus, c & ita tenet Medina d in ſumma ſua poſt Concilium Tridentinum, & ita quod huiuſmodi officii translatio poteſt fieri a prædicatoribus.

b Con. ſeſ. 24. d. obſer. & vitand. in celeb. miſſ.
c Nau. in ma. c. 25. n. 8 a.
d Med. in ſua inſtr.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum prædicatoribus regularibus aliquod priuilegium circa ieiunia concedatur.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. conceſſit, quod *fratres Minores prædicatores actu prædicantes poſſint, ſine ſcrupuloſo, & feriato ieiunio anticipare, & retardare horas comeſtionis, & ſerotinæ collationis iuxta ſuam conſolationem.* Ita refertur in ſupplemento. e Circa quam conceſſionem eſt notandũ, quod hæc conceſſio, vt aliquod contineat priuilegium deber intelligi, quando ipſi prædicatores, ea vtuntur tantum propter ſuam conſolationem non vrgente aliqua neceſſitate, quod ſatis indicant verba dictæ conceſſionis, ibi, *iuxta ſuam conſolationem*, nam ſi actu prædicantes impediuntur ab ſtudio, & prædicatione non retardando horas comeſtionis, & ſerotinæ collationis, non eſt conceſſio aliqua neceſſaria, vt ea poſſint anticipare, aut retardare, cum enim in eo caſu a ieiunio excuſentur iuxta ea, quæ poſt Caietanum, & communem tradit Nauarrus f a fortiori excuſabuntur ab hora ieiunii, & collationis obſeruatione. In his tamen parcè prædicatores ſe gerere oportet: cum enim ipſi præcipuè regulares debeant prædicare, non quaſi aerem verberantes, ſed caſtigantes corpus ſuum & in ſeruitutem redigentes, ne cum aliis prædicauerint ipſi reprobi efficiantur obſeruationibus eccleſiaſticis, ita debent eſſe accincti, vt vltra id, quod ipſis ſecundum ius eſt obligatorium, aliquid amplius ſupererogatorium ſuperaddant. Ait enim Nauarrus, g quod quando occurrit neceſſitas habendi prælectionem in concurſu publico, vel concluſionum defenſione, quæ recte facere plurimum reipublicæ, vel priuatæ intereſſet, & eorum ſtudium, & precum recitatio ſe non compaterentur, non obligat ipſarum precum recitatio, ſed addit.

e ſup. fol. 93. conc. 282.
f Na. in man. c. 21. nu. 15.
g Na. c. 21 n. 261.

Quanquam nos gratia Dei, ad hunc vſque diem, nunquam earum recitationem ante, vel poſt huiuſmodi actus omiſimus, etſi frequenter nobis occurrerent. Nec ob geminas in die lectiones, quas multis annis Tholoſæ, & Cathurci primum, deinde Salmanticæ, & Conimbricæ habuimus, nec ob quaternas toto vno anno in Gallia ſingulis diebus, etiam feſtis, exceptis Virginis matris, Dominicis, & apoſtolorum habitas. Nec facile conſuleremus alteri qui recitando partem ante ſignatum concionandi, vel prælegendi punctum & partem, poſt concionem vel lectionem, & partem inter ſtudendum ſatisfacere poteſt attento quod ſine ope diuina nihil, & cum ea omnia fieri poſſunt iuxta illud Pauli omnia poſſum in eo qui me confortat Chriſtus. b Hæc Nauarr. Quæ in medium adduxi, vt regulares prædicatores, hoc tanti viri exemplum pre ſe ferant, non enim ipſum nobis ſcriptum reliquit, niſi vt eius veſtigia in hoc ſequamur.

b Ad phili. 4.

QVÆSTIO XXXIII.

De permutationibus in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum monacho inter ſe poſſint facere permutationes.*
12 *Vtrum regulares prohibiti vendere res monaſterij poſſint eas permutare.*

ARTICVLVS I.

Vtrum monachi inter ſe poſſint facere permutationes.

REſpondeo dicendo, quod articulus quæſtionis petit an monachi diuerſis in cœnobiis profeſſi poſſint inter ſe, quæ ſuis a monaſteriis obtinent monachatus iure in id talem ſuorum Abbatum authoritate permiſſione, & venia habita permutare ſiue ipſi hiſce in cœnobiis ea monachatus iura habeant, quibus in Cœnobiis certus præſcriptuſque, & definitus ſodalium monachorum eſt numerus, atque ita præfinitus, vt abeunte vno è viuiſque excedente monachatus induatur vocatio, ſitque alter quidam in illius locum vacuum ex præſcripto, præfinitoque ſufficiendus,

ſiue

ſiue cœnobia ſint alterius generis vbi non ſit præſcripta eadem numero obſeruatio, eademque diſciplina. Hanc queſtionem excitat Chriſtophorus Ruffiniacius *a* qui in ea expedienda ait nolle afferre variam doctorum noſtrorum concertationem, imo ea prætermiſſa concludit rem ex ratione magis probata affirmãs monachos pro iure monachatus, & quidem cum ſuorum antiſtitum venia, in nullam permutationis vltro citroque faciendæ pactionem regulariter conuenire poſſe. Et hanc opinionem tenent Collector, *b* & Aegidius de Belamera. Quia cum ſeſe primum cœnobio addixere, idque ex voto, vt ibi ſolitariæ vitæ mancipati ſoli Deo, ſoli religioni ſoli ſacro cultui darent operam, neque curarent opes, neque alia rerum mortalium commoda, vt dicitur in iure *c* æquum eſt ipſos in ea voti ſententia, ad extremum vſque permanere, neque ad vllam nunquam lautiorem humanam fortunam aſpirare, ſed vti pauperes relictis mundanarum diuitiarum cupiditatibus malis, huc venire iuxta quandam decretalem, *d* ita pauperes quoque, ſine cupiditate maioris humani boni ibi patienter perſeuerare, quid enim tunc peius, quam propter aſſecutionem caducæ rei conſtantiam in re tam honeſta, & pia non retinere. Quod ſi vt plerumque fit religioſo, & ſimplici animo, quidam horum a monaſterio cui ſe primum dedidere in aliud monaſteriũ propter quandam, quam malint duriorem, ac ſeueriorem fortaſſis quotidianæ vitæ conſuetudinem aliamque cauſam piam migrare volunt, migrent quidem, ſed ita faciant religioſa & ſimplici via iuxta ſacros *e* Canones, neque illum permutationes commercium, neque ſpem, etiam conſequendi, vel occaſionem arripiendi in alio monaſterio opimioris boni opulentiorisque beneficii, huic iam diuinæ, præque rei admiſceant, neque enim patitur æqui iuſtique ratio, vt hoc animo migrantes adipiſcendi, ſcilicet ex cauſa permutationis alio in cœnobio beneficii, vllum ex dicta cauſa alio in cœnobio adipiſci valeant beneficium argumento eorum, quæ in iure eſſe *f* notantur, neque tamen id ita ad viuum reſecari vult eadem legum ratio, quin hiſce in rebus excipiatur Romani Pontificis poteſtas, nihil enim vetat eum in hac ſpecie in ſacerdot. b. diuerſi generis, per commutationes monachorum, & cœnobiorum, & priſtinæ viuendi normæ immutationem aliamvè cauſam migrationes recipere atque admittere, prout ait Bellamera. *g*

a Ruf. in tra. de bene. c. 36. nu. 9.

b Coll. c. cum olim q. 3. & in ta. exhibita 17. q. de verb. per. Belal. in tra. permutat. deci. 11.

c cap. licet de reg.

d cap. quos de ſtat. reg.

e cap. licet de reg.

f c. cum ſi. n. de preb. lib. 6.

g Bela. decis. 41. de permu. benef. 2. pa. q. 21.

ARTICVLVS II.

Vtrum regulares prohibiti vendere res monaſterij poſſint eas permutare.

RESpondeo dicendo, quod cum in ſtatutis nomine emptionis veniat permutatio, prout tradũt communiter Doctores, *h* pro quo facit quædam expreſſa decretalis, non dubito, quin regulares vendere prohibentes, permutare etiam prohibeantur præcipuè, cum in permutatione dominium trãsferatur, ſicut in venditione contingit.

Aduertendum tamen, quod ſiquis per iſtum contractum permutationis, vel alium dat fundum monaſterio, ſub pacto, quod alatur in vita quod etiamſi fundus pereat caſu fortuito nihilominus habebit alimenta, quia proprietas fundi tranſiuit in ipſum monaſterium, & ſic damnum cedit ipſi, & non alteri, quod expreſſe voluit Cynus, & tenet Syluester. *i*

h DD. in l. de quibus, ff. de leg. 1. ba. c. de qua his fiunt a prælato ver. vendere, vel permutare.

i Syl. v. permutatio. in fi.

QVAESTIO XXXIV.

De prælatis in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *Vtrum prælati ſint neceſſarij.*
2 *Vtrum ſenes ſint eligendi in generales, & prouinciales.*
3 *Vtrum literati ſint anteponendi in electione generalium, aut prouincialium.*
4 *Vtrum ſecretarij generalium, aut prouincialium debeant eſſe literati.*
5 *Quem finem debent habere præ oculis prælati in gubernando.*
6 *Vtrum prælati ad gubernandum debeant neceſſario habere fortitudinem.*
7 *Vtrum in prælatis pietas & miſericordia ſit neceſſaria.*
8 *Quomodo prælati a muneribus & donis accipiendis ſe debent abſtinere.*
9 *Vtrum prælati teneantur expurgare congregationem ipſis commiſſam a peccatis.*
10 *Vtrum prælati præ cæteris iuuenes coercere teneantur.*
11 *Vtrum reges Hiſpaniarum habeant iuriſdictionem ſuper profeſſos ordinum militiarum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum prælati ſint neceſſarij.

RESpondeo dicendo, Philoſophum *k* in libro ſuæ reipublicæ affirmare tres ſpecies regiminis in Republica fuiſſe quæ bonum commune concernebant, & alias tres contrarias, quæ bonum priuatum & particulare attendebant, quam doctrinam referunt Patricius, *l* Sermenatus, Simancas, Conradus, Oroſcus, Bartholomæus Philippus, Bodinus, & Azeuedo, ſed de tribus concernentibus vtilitatem publicam nobis in præſentiarum eſt agendum, quarum primam vocauit Philoſophus Ariſtocratiam quæ eſt gubernatio ſapientium, & potentium in libertate ſicut hodie gubernatur Reſpublica Veneciana, quæ regiminis ſpecies propter malam hominum inclinationem facili negotio in monipodium ambitionem, & prætenſionem deuoluitur, quæ a Græcis Oligarchia appellatur; alia eſt politica, ſpecies regiminis, quæ eſt gubernatio multorum, qua dominatio Genouæ regitur, & hoc populare regimen facile in nimiam licentiã & libertatem deijciendo maiores, & attendendo ad bonum priuatum cõuertitur, quæ regiminis ſpecies Græce democratia dicitur: alia eſt ſpecies, quæ vocatur monarchia, quæ eſt vnius tantum gubernatio, quod nomen monarchia deriuatur à *Monos*, quod Græce ſignificat vnus, & ab *Archos*, quod græce ſignificat principem. Vnde Monarchia idem ſignificat quod vnum principatum ab vno principe: qui gubernandi ſtatus ex tyrannide nonnullum patitur periculum. Omnibus iſtis gubernationib. vſi ſunt Græci, & Romani, & inter eas tanto excellentior eſt vltima aliis duobus, quanto magis ad principium numeri, quod eſt vnitas reducitur, cum ad vnum caput, & vnum principem deuoluatur, licet enim ex tyrannide aliquod periculum poſſint pati: in hac tamen vita miſerijs

k Ariſto. poli. li. 3. c. 10. & 8. Eth. c. 10.

l Patri. lib. de repu. tit. 1. & ti. 4. Serma. in rapſodia. c. 5. Simancas de Rep. li. 2. c. 3. & 5. nu. 21. Contra in templo iudic. li. 1 ca. 1 § 2. ver. tyrannis excepto fol. 18. Oroſ. in l. 2. n. 11. et 107. ff de ori. iuris Barth. Philip. de conſilij. diſcurſu. 18 § 2 & ſeqn. Bodi. de repu. lib. 2. ca. 1. Aze. in rubr. nu. 114. tit. 2. li. 2. recopilat.

plena non poteſt dari alius gubernandi modus accommodatior, & ſic ipſum nimis approbauerunt Auguſtinus *a*, & Diuus Thomas, quod ipſum approbauerunt iuris conſulti, *b* & quædam lex partitarum, quod etiam ipſum approbauerunt Canoniſtæ, *c* & late Caſſaneus Budæus, & Nauarrus poſt Abbatem: & Legiſtæ, Bartolus ſcilicet, & Ausles. Gregorius Lopez, & alij ſuperius allegati: quod ipſum approbauerunt Feneſtella *d*, Patricius, Petrus Gregorius, & Frater Marcus Antonius, in ſua Microcoſmia, cuius regiminis excellentia ſequenti ratione maxime comprobatur, omne enim illud quod habet ſimilitudinem cum diuinis & ad diuina magis accedit maioris perfectionis eſt: vnde cum reges per Deum regnent, & ſit Deus vnus in ſubſtantia & natura, ſequitur euidenter, quod regimen magis accedens ad iſtam veritatem & ſupremum caput eminentius debet reputari; vnde dicit Diuus Paulus, *e* & refertur in iure Canonico, & explicat Molinæus, quod omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, (non eſt enim poteſtas niſi à Deo) quæ autem ſunt à Deo ordinata ſunt. Quod etiam comprobatur, videmus enim omnia corporis membra, vni capiti ſubiacere, non enim licet à capite membra recedere vt dicitur in iure *f*, videmus etiam aliquas animales vt apes *g*, ab vno gubernari grues etiam ab vno gubernantur, vnde ait D. Hieron. *h* grues vnã ſequuntur, Imperator vnus iudex vnius prouinciæ, Roma duos fratres ſimul reges habere non potuit, & parricidio dedicatur, In naui vnus gubernator, in domo vnus dominus, in quouis grandi exercitu vnius ſignum expectatur: videmus etiam Rempub. Romanam per Reges, per Conſules, per Populum, & per Imperatores fuiſſe gubernatam, & nunquam ad ſubijciendum ſibi vniuerſum potuit peruenire, niſi poſtquam ad regimen Monarchicum tempore Cæſaris Augusti fuit reducta, prout tradunt Roderic Suarez *i*, & Couaruuias, & refert Beroſus *K*, & eius commentator Ioannes de Viterbo, quod Nembrot filius Chus, & Nepos Cam, cum eſſet fortior cunctis alijs hominibus pro tunc exiſtentibus fuit primus qui poſt diluuium reduxit homines ad obedientiam vnius Regis, & dominium Regni & dominationis mundi ſibi vſurpauit fundando Babylonis probationem, prout etiam innuitur in libro Geneſis *l*, & tradunt Boccaſ. & Gardiola. Ex quo colligitur ab initio poſt diluuium hoc monarchicum Regimen habuiſſe initium & inter omnia regimina principatum tenere quo eccleſia Dei regitur & religiones gubernãtur cum vnaquæque vno generali prælato gubernentur, & omnium ſubditorum diuerſæ voluntatis illi ſubijciantur.

a Au. li. 1. de Ciuit. D. Th. de reg. principum. lib. 2. c. 2.
b l. 2. §. nouiſſime. ff. de orig. iur. vbi Iaſ. l. 7. tit. 1. part. 2.
c Canoniſt. in extra vnam ſanctã de maior. & obed. Caſſaneus de glo. mũdi. 12 p. conſider. 55 in prin. Bodi. vbi ſupr. lib. 4. c. 1. Nau. in c. nouit. nu. 35 de iuſti. lo giſte in l. c. ff. de acq. poſſ. Bar. in tra. de regim. ciuitatum Gre. in d. l. 7. v. vni. eſſ in. vno.
d Feneſtel. de Magiſtra. vrbis Rom. Patric. d. li. 1. ti. 1. Petr. Greg. de ſynt. iur. tom. 3. li. 47. ca. 15. an. 24. Mar. Anton. p. 2. dial. 5. p. 42, col. 2.
e Paul. ad Roma. 13. cap. omnis anima de conſ. lib. 6. Moli. in addi magna. ad Alex. conſi. 8. vol. 1.
f ca. cum non liceat. de præſcriptionib.
g Cap. in apibus. 7. q. 1.
h Hieron. epi. 4.
i Suarez in l. quoniam in priori. in declarat. legis regni, lim. 11 C. de in offic. teſta. Co. præ. quæſt. c. 1. nu. 5. par. 7.
K Beroſ. li. de ſtor. chal.
l Geneſ. c. 10. Bocaſius c. 4. de las caidas Gardiola de nobilitate. c. 3. fol. 4.
m Hiſtor. Boem. c. 6.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſenes ſint eligendi in generales & prouinciales.

RESpondeo dicendo, celebratiſſimum quoddam dictum Syluij referri in hiſtoria *m* Boemiæ, quod habet in hunc modum, agrum colere, gregem paſcere, nauim regere, texere, ſuere, ædificare multi ſe ignorare fatentur, magiſtratum in vrbibus regere, & ſe Regem gerere, gentibus ac nationibus imperare quod difficillimum nemo ſibi a natura negatum dicit, quod certe experiẽtia nos docet videmus enim iuuenes ambitione motos deſiderare, & totis viribus procurare prælationes, quorum munus maturitatem conſilij expoſcit, quæ maturitas in ſenibus reperitur; ait enim Diuus Hieronymus ſenectus nos ab imprudentiſſimis Dominis liberat voluptatibus, gulæ imponit modum, libidinis frangit impetus, auget ſapientiam, dat maturiora conſilia. Quod voluit dicere *n* ſapiens, aſſerens corona dignitatis ſenectus, quæ reperietur in viis iuſtitiæ, & Plato in ſua Republica docuit non iuuenem, *o* ſed ſenem iudicem bonum eſſe oportere, qui ſero quale quid iuſtitia ſit, didicerit tanquam qui non propriam in animo ſuo eam ſenſerit, ſed alienam in aliis animis longo tempore nouerit; atque idcircò cuiuſmodi ſit malum diſcernat, ſcientia potius quam propria experientia iudicans, generoſiſſimus certe iudex huiuſmodi eſſe videatur, & Caſſiodorus *p* ait ætate maturi melius ſapere iudicantur, quia feneſcentibus membris, & corporalibus ſenſibus emollitis proxima parte in conſilium tranſeunt, vbi dum mens amplius occupatur robuſtior virtute aduocationis efficitur.

Er Auerroes *q* aſſerit reipublicæ gubernacula ſenioribus debentur, qui præter quod ſcientias ſpeculatiuas adepti ſunt obtinent præterea experimentum longo tempore acquiſitum, & Claudius *r* ait, quanquam in deligendo iudice nullius rei æque ſit habenda ratio atque ſapientiæ, & integritatis conuenire tamen videtur, vt natu grandes ei muneri præficiantur, nam & ſenibus plus adeſſe ex vſu rerum prudentia ſolet, & affectus ſunt moderatiores, tum etiam relucet quidam in ſenibus vultus obſeruandæ maturitatis, quod illi plurimum apud populum authoritatis conciliat, denique ſemper omnibus viſum eſt ſatis periculoſum ad magiſtratus & prælationes iuuenes promouere, vehementia enim paſſionum ipſos ad gubernandum reddit inhabiles cum odio aut ira, aut ambitione aut alijs defectibus ætatis teneritudine annexis ducantur, & a ſubditis eorum mandata licet ſunt optima, & ſalubria, & opportuna, vt a iuuenibus edita contemnantur conſiderantes ſubditi illud Ariſtotel. *ſ* es iuuene Rege recta oriri ad virtutem difficile eſt niſi ſit legibus nutritus. Quod Oldradus *t* Baldus Antonius Corſetus Conradus, & Puteus tradiderunt. Et non ſolum Græci, ſed etiam Romani Lacedemonij Carthaginenſes, Perſæ, Hebræi, & alij per ſuas leges & conſuetudines approbatas iouenes ab officiis publicis repellebant, ſenes autem admittebant, vt conſtat ex traditis per Tiraquellum *u* Azeuedo Burgos de Paz Simancas Rebuſum, & Petrum Gregorium pro quo optime facit infortunium, quod ex conſilio iuuenum accidit Regi Roboam prout in libro *x* Regum continetur, & in Paralipomenon, & Ariſtoteles *y* rectè dixit iuuenes ad gubernandum eſſe inhabiles cum in his iudicium, & diſcretio incipiat habere vigorem & fortitudinem. Et Cicero in Catone maiore ait maximas reſpublicas per adoleſcentes labefactatas eſſe, & Romanam rempublicam tria euertiſſe, ſcilicet amorẽ priuati commodi, occultum odium, iuuenile Conſilium. Temeritas eſt florentis ætatis prudentia ſenectutis. Et Diuus Auguſtinus *z* ait Regnum Romanorum tamdiu perſeuerauit quamdiu ſapientes regere permiſerunt, ſed dum iuuenes inexpertes elegerunt tanquam iuſtitiæ ignorantes acceptatores perſonarum facti ſunt, & iuſtitiam perdentes dominum orbis terrarum amiſerunt. Er ita Hieronymus ad Auguſtinum ait, *bos laſſus fortius figit pedem*, & in prouerbiis dicitur, *ſenex vulpes non apprehenditur laqueo*.

Et Ouidius *a* dicit,

Seris venit vſus ab annis.

Et idem ait. *b*

Iura ſenes norint, & quid liceatque nefaſque,

Faſque

n Prou. 16.
o Plato lib. 3. de repu.
p Caſſ. aduer. li. 6. de anima.
q Auerro. in lib. Platon. de Repu tra. 1.
r Clau de officio iud. lib. 1.
ſ Ariſto. lib. 3. eth.
t Oldrad. conſil 54. Bal. in l. cum antiquioribus col. pen. C. de iur. delib. Corſetus in tra. de poteſt. Regul. 5. par. q. 86. Conrad. in tempore cap lib. 1. ca. 2. de Rege §. 2 nu. 13. fo. 99. Put. de ſyndicat. de Regum ecceſſ ca. 2. nu. 21. nu. 83.
u Tiraque. de primo. in præfat. n. 66. cũ ſeqq. Azeu. in l. 6 tit. 3. n. 10 in ſi lib. 3. recopil. Paz. in l. 2. Tau. nu. 54. Siman. de Repu. c. 7. Rebuf. de paci. poſſeſ. 4. lim. Grego ſyntax. iur. 3. p. lib. 47 c. 23. n. 13. & latius ibi c. 9. n. 66. cũ ſeqq.
x 3. reg. 12. paralip. 8. 10.
y Ariſt. lib 1. polit. c. 8.
z Auguſti. ad fratres ſermõ. 14.
a Oui. 6. metamor.
b 9. metam.

Digitized by Google

Faſque ſit inquirant, legumque examina ſeruent.
Tenero tractari pectore nequit publica maieſtas.

a Li. 5. faſto.

Et idem a.

Nec ſi poſt annos potuit tunc curia ſeros.
Nomen & ætatis mitte ſenatus habet.
Iura dabat populo ſenior, finitaque certis
Legibus eſt ætas vnde petatur honos.

b Tribul. li. 3. eleg. 9.

Et Tibullus ait b.

Venturam melius præſagit nauita mortem;
Vulneribus didicit miles habere metum.

c Senec. Epiſt. 90.

Ex his omnibus ſatis conſtat viros ſenes experientia dotatos ad gubernandum fore aſſumendos ſicut olim eligebantur in ſenatores quibus corpus annis infirmum ingenium ſapientia validum erat vt refert Saluſtius in Catilina. Et Seneca c ait, plus valet vmbra ſenis quam enſis & eloquentia diuitis.

Sed licet prædicta vera ſint aduertendum tamen quod non debent ita prouecti ætate ad gubernandum deſtinari qui non poſſint pondus diei, & æſtus portare & ſuper gregem die & nocte ſicut ſpeculatores vigilare. Ita vt propter eorum continuas infirmitates in neceſſariis ſuo muneri exercendo deficiant. Vidi enim ego aliquando in religione aliquos eligi in ſuperiores prælatos qui ſenectute grauari ſuam religionem, & monaſteria viſitare non poterant eligendo, & prouidendo ſuo nomine commiſſarios qui eidem muneri incumberent e animi enim robur neceſſarius eſt ei qui ſeſſurus eſt iudex, vt ait d Menchaca. Vnde iure e ſtabilitum eſt ne hominibus maximè ſenibus officia conferantur, quod & tradunt quædam gloſſa, & Didacus f Perez poſt Archidiaconum, & Segura. Et Diuus Chryſoſtomus g numerat vitia quæ propriè ſenectuti inſunt, ſcilicet ſegnities quædam ac tarditas, obliuio profunda, obtuſus ſenſus iracundia atque puſillanimitas. Et Archidiaconus h loquens de his ait propter nimiam ætatem delirant, & præ vetuſtate deficiunt. Et Ludouicus Viues i aiebat, prout refert Simancas.

d Menoh. li. 2 contro. illuſ. c. 64. nu. 13.
e L. 2. §. quem vita & l. Pom. in pr. ff. de vacat. mun. cap. Flo. 8. diſt.
f Gloſ. in c. 8. v. ſenect. de renun. Perez in prom. tit. 3. li. 2. ord. col. 352 v. natus ſegu. in direct. iud. p. 1. c. 4. nu ſ. fol. 22.
g Chryſ. in epiſtol. Pau. ad Titum Homi. 4.
h Archi. in c. ſancta. 86. diſ.
i Viues lib. 2. de anima Simanc. de Repu. lib. 7. c. 8 nu. 28.

Quemadmodum in infantia non vtitur ratio ſuis organis, quia nondum ſunt apta, ſic neque in decrepita ſenecta, quia iam deſierunt eſſe apta, magno ſcilicet vſu detrita, & corrupta & ſenes decrepiti bis pueri ſunt.

Et licet verum ſit ſecundum hiſtorias antiquas, quod Maſiniſſa fidelis Romanorum amicus nonaginta annorum aſcendebat equum, & contra Carthaginēſes præliabatur, & quod Socrates in eadem ætate ſcripſerit, & quod Argantonius a quadraginta vſque ad octuaginta incluſiuè ſuam patriam rexit & gubernauit. Et quod Diuus Hieronimus, & Diuus Auguſtinus in vltimis ſuæ ſenectutis diebus ſcripſerunt volumina non pauca in quibus de lege euangelica mirabiliter diſputarunt, attamen hoc eſt rarum quod in conſequentiam minimè eſt trahendum. Vnde ego exiſtimo ad præfata munera exercenda homines mediæ ætatis qui quinquageſimum annum attingant eſſe aſſumendos cum huiuſmodi ætate pollentes experientiam agendorum habeant, & ipſis viribus corporalibus neceſſariis ad gubernandum in ea ætate ſint dotati. Et ſic Dominus Rex Philippus ſecundus cuidam capitulo noſtræ ſacræ religionis ſcripſit, vt non eligerent prouincialem qui præfatam ætatem non haberet, cui ſententiæ adhæret Plato k dicens cuſtos legum non pluſquam annos viginti quinque habeat magiſtratum, nec pauciores natus quam quinquaginta eum gerat. Et Ariſtoteles l ait, mens & intellectus plerumque maximè viget circa quinquageſimum annū. Et Philoſtratus m dicit, Claudius annos natus quinquaginta imperium eſt adeptus, quo tempore in hominibus vigere maximè ſolet ingenium. Et Heraclides in politica refert dicens lex erat apud Chalcidenſes, ne quis annos natos infra quinquaginta, vel magiſtratum gereret, vel legati ſinem obiret.

k Plato lib. 6. de legib.
l Ariſt. 7. pol. c. 16.
m Phi li. 5. de vita Apo. c. 9.

Vnum tamen aduertendum, quod ſicut malitia ſupplet ætatem, ita etiam virtutem ipſam ſupplere neceſſe eſt; ait Valerius n Maximus eum honori non intempeſtiuum videri qui iam virtute maturus eſt, in tali enim non debemus ſenectutem annorum numero computare, cani enim ſunt ſenſus hominis & vita immaculata eſt venerabilis ſenectus. Et ita aliqui poſſunt ante præfatam ætatem ad præfatas dignitates promoueri, ſi in ipſis vita immaculata inueniatur, ſicut etiam, eum eiſdem poteſt in ætate diſpenſari propter ſanguinis nobilitatem cum dicat o Ouidius, Cæſaribus virtus contigit ante diem. Sola enim nobilitas ſupplet ætatis defectum vt dicitur in quadam decretali p ibi circa nobiles, & literatas perſonas quæ maioribus ſunt beneficiis honorandæ poterit cum ratio poſtulat diſpenſari quod poſt alios tradit q Heredia. Quod fortè mouit Gregor. Lopez ad affirmandum iuuenem ſolum vigiori annos habentem poſſe creari ciuitatis correctorē non obſtante quod in iure maior ætas ad hoc officium exigatur.

n Val. Maxi. lib. 3.
o Oui. li. 3. de arte aman.
p Cap. multa de preb.
q Hered. de ind. q. 9. fo. 36

ARTICVLS III.

Vtrum literati ſint anteponendi illiteratis in electione generalium aut prouincialium.

RESpondeo dicendo, titulum quæſtionis eſſe clarum, certum enim eſt literatos illiteratis eſſe præferendos ad regimen. At quod maxime dubitatum eſt an illiteratus aſtutus & ſagax ſit præferendus literato de cuius aſtutia, & ſagacitate non ita conſtat, & quod ſit præferendus facit, quia homines illiterati magis aſtuti, & ſagaces eſſe ſolent, quam literati & docti, vt multis probat Bartholomæus Philippus, r & ad gubernādum aſtutia & ſagacitas perquam neceſſaria eſt: omnes enim qui cum ſuperioribus & prælatis huiuſmodi aliquod negotium habent peragendum ipſos decipere intendunt, prout dicebat Imperator Diocletianus, vt refert Flauius Vopiſcus in vita Aureliani Imperatoris dicens nihil eſſe difficilius, quam bene imperare, colligunt enim ſe quatuor vel quinque, atque vnum cōſilium ad decipiendum Imperatorem capiunt. Et confirmatur, nam ſecundum Quintilianum, & Plinium ſ plus ſi ſeparas vſus ſine doctrina quam citra vſum doctrina valet, plurimi enim literati ſunt confuſi, & non plenè in dandis ſententiis, & in expediendis negotiis reſoluti, contingit enim ipſis ex multa ſcientia adepta ſuſpenſione & perplexitate detineri, ita vt non ea facilitate, & agilitate negotia expediant, qua ratione boni regiminis oportet expediri: Quod confirmatur ex iis quæ tradit Tucidides t dicens, planè intelligimus vtiliorem eſſe imperitiam cum modeſtia, quam peritiam cum immodeſtia, ac tardioris ingenii homines adminiſtrare commodius plerumq; ciuitates quam ſolertiores, nā iſti tū legibus ſapientiores videri, tum ſemper excellēte dicendo, in conſultatione reipublicæ volunt, vnde in multas calamitates incidunt: illi ſua peritia diffidentes, non abnuunt ſe legibus eſſe inferiores, & cum inualidiores ſint, quam vt benè dicentis orationem refellant potius ex æquo ſunt iudices quam con-

r Bar. Philip. in tra. de conſilius diſcurſu. 9. f. 66 §. 2.
ſ Quintil. li. 1. cap. 3.
t L. 3. in orationis Cleo.

concertatores, ideoque eis plerumque feliciter cedit.

At pro contraria parte facit quod literati ſint neceſſario admittendi, gubernandi enim munus inter omnes artes viuendi & regendi ars amplior, & ſuperior eſt, prout multis comprobat D. Thomas *a* & Diuus Chriſoſtomus *b* ait, etenim, imperare ars eſt & non ſolum dignitas imo ars eſt artium omnium ſumma, & in Concilio Tridentino *c* definitur quod nullus ad Epiſcopale munus poſſit aſſumi niſi ante in vniuerſitate ſtudiorum magiſter ſiue doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia, vel iure canonico merito ſit promotus, aut publico alicuius Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur. Quod ſi religioſus fuerit a ſuperioribus ſuæ religionis ſimilem fidem habeat; intellexerunt enim S. Patres non poſſe Epiſcopale munus recte peragi niſi ab homine literato, cum gubernatio præſertim animarum ſumma omnium ars a ſacris doctoribus reputetur, regere enim homines ſumma ſcientia eſt quam Salomon *d* ingrediens regnum a Domino poſtulauit dicens, nunc igitur Domine Deus tu conſtituiſti ſeruum tuum Regem pro Dauid Patre meo, ego vero puer ſum paruus ignorans egredi & introire &c. Da igitur ſeruo tuo cor audiens ad iudicandum populum tuum, & vt diſcernat inter bonum malum, quis enim populum tuum tam præcallentem iudicare poſſet, & dixit Dominus ad eum, quandoquidem poſtulaſti rem talem, & non poſtulaſti dies multos neque petiiſti tibi diuitias neque petijſti animam hoſtium tuorum; ſed poſtulaſti tibi, vt intelligeres, & audire poſſes iudicium; en ego feci iuxta verba tua, en ego dedi tibi cor ſapiens & intelligens. Et ſic apud *Machabeos* refertur Mathatiam populo Iſraelitico Simoné filium eius principé conſtituiſſe, (quia ſapiens) in hunc modum, ecce Simó frater veſter ſcio quod vir conſilii ſit ipſum audite ſemper, & ipſe erit vobis pater. Quod confirmatur, ſuperiores enim præfati ſunt iudices in cauſis regularibus, qui non poſſunt niſi ſecundum leges iudicare, iudex enim dictus eſt., quaſi ius dicens populo, prout dicitur in iure, *e* & tradunt Maranha & Oroſcius, vnde dicitur in quadam lege *f* turpe eſſe Patritio, & nobili viro cauſas exoranti ius in quo verſatur ignorare.

a Tho. li. 1. de regimi. prin. c. 15.
b Chriſoſto. in poſte. epiſt. ad Corint. ſer. 15
c Con. Tri. ſeſ. 22. de ref. c. 2.
d Sap. 9. & p. 1. cap. 2. & 3. reg. 4.
e L. 1. ff de iuriſ. omn. iudi. c. fortus de ver. ſign. Marant. de ord. iud. 2. p. nu. 13. Oroſ. en rubri. ff de offi. eius dele. 90. nu. 1. & 2. & in l. 1. ff. de iuriſ. omn. iud. cap. 526. nu. 1.
f L. 2. §. Seruius autem Sulp. ff. de ori. iuris.

Pro reſolutione autem dico primo ad munus generalatus, & prouincialatus peragendum non eſſe neceſſarium præferendum Theologum Canoniſtæ & iuriſperito, licet enim ad munus Epiſcopale Theologus iuris perito præferatur, prout tradunt Theologi grauiſſimi, hoc euenit, quia præcipuum Epiſcoporum munus eſt prædicare, vt traditur in Concilio Tridentino, *g* at munus generalatus, & prouincialatus non ordinatur principaliter ad prædicandum, ſed ad ſubditos in officio continendum, eos in obſeruantia regulari regimine politico gubernando, & in ſpiritualibus ſuper omnia prouidendo. Quæ munera per ſacrorum Canonum ſcientiã cum experientia, cauſarum regularium aptiſſimè exercentur.

g Conc. Trid. ſeſ 5. de reg. c.

Secundo dico nemini eſſe dubium generales, & prouinciales ad gubernandum ſcientiam debere habere, cum Regius Pſalmiſta, *h* dicat, erudimini qui illi iudicatis terrã, at vbi quidã concurrunt nimis literati cum aliis non tanta ſcientia pollentibus, ſed aſtutia, & ſagacitate præſtantioribus præferendi erunt huiuſmodi minus literati, quod in argumentis pro iſta parte adductis comprobatur, non enim ea argumenta innuunt, vt ſagaces, & aſtuti ignari ad prædicta munera promoueantur, cum certum ſit omnes quæ ſciunt facile optime ſuauiſſimeque operari, vt Xenophon *i* affirmat, ſcientia ergo opus eſt, quæ cum ſagacitate, & aſtutia ſociata ad gubernandum omnino deſideratur, ſagacitas autem, & aſtutia ſæpe ſæpius experientia comparatur, & quando homines a natura ſunt aſtuti, & ſagaces experientia ſagaciores euadunt.

h Pſal. 2.
i Xenoph. li. 1 de factis, & dictis ſocr.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſecretarij generalium, ac prouincialium debeant eſſe literati.

Reſpondeo dicendo, quod cum negotiis grauibus, & difficillimis generales, & prouinciales ſæpe ſæpius implicentur neceſſum eſt, vt continuo patribus grauibus & doctiſſimis ſocientur, ait enim Plato *k* hoc ex profunda mente Euripidem eecinisse, ſapientes eſſe, qui cum ſapientibus conuerſantur, at quia propter religionum paupertatem non poſſunt ſemper apud ſe prædictos partes habere, neceſſarium eſt, vt ſecretarii ſine quibus minime eſſe poſſunt, ſapientiſſimi ſint, & in cauſis regularium maxime verſati, vt cum ipſis præfata negotia communicata facilius, & ſuauius expediantur, nam ait Bartolus, *l* & tradit Euerardus, eum qui coadiutorem ſibi ad gubernandum aſſumit, ita debere ſe habere, vt ipſe coadiutor ſit ei in ſcientia, prudentia, & virtute æqualis, & facit lex *m* quædam partitæ, quæ loquens cum gubernatoribus in hæc perrumpit verba. *E para ſe fazer eſto bien aſsi como conuiene, deue auer conſigo omes ſabidores de fuero e de derecho, que la ayuden a librar los pleytos, e con quién aya conſejo ſobre las coſas dudoſas.* Et in alia nouæ recopilationis lege *n* non per verbum tantum debet, ſed per verbum, præcipitur ipſis diſtrictè demandatur. Quod ſimiliter aliæ leges *o* iuris ciuilis diſponebant dicendo feſtinabis etiam conſiliarium, & quicumque fuerat circa te aſſumere virum optimum, & purum vndique, & contentum his, quæ a fiſco dantur, & ſi quid præter ſpem acceſſerit, & non inueneris eum cuſtodientem tibi fidem iuſtam, illum quidem expelles, alio vero vteris Conſiliario legem, & iuſtitiam puris ſeruantem manibus. Et idem Iuſtinianus, *p* ait noſtris Magiſtratibus, omnino ad manus ſint, & aſſeſſores qui legum placita explicent, & illorum ſuppleant occupationes: quando quidem multis vndique curis implicati merito iudicarias partes aſſeſſorum ſuorum ſupplent præſentia. Quod & ſacri Canones confirmant Innocentius *q* enim Papa, ait quod ſi omnibus his inſpectis huius quæſtionis qualitas non lucide inueſtigatur ſeniores prouinciæ congregare, & eos interrogare, facilius namque inuenitur quod a pluribus ſenioribus quæritur, ſeniores autem prouinciæ ſunt ſapientes, iuxta aliud decretum *r* dicens porro Moyſi præcipitur, vt eligat presbyteros, id eſt ſeniores, vnde, & in prouerbiis dicitur gloria ſenum eſt Canities, hic vero Canities, ſapientiam deſignat, de qua ſcriptum eſt, Canities hominum prudentia.

k Plat. in ſin. dialogo.
l Bart. in l. 3. per tex. ibi C. de prepo. age. in reb. lib. 12. Euer. in loco leg. loco à ſubrogat. pun. 652 in fin.
m L. 2, t. 18. 9. par. 2.
n L. 1 o. tit. 3. recopil.
o Authen. de manda. prin. §. ſuſtin.
p de inſt. cõſ. § 2.
q ca. de quib. diſt. 20.
r c. Porro diſt. 84.

ARTICVLVS V.

Quem finem debent habere præ oculis prælatis in gubernando.

Reſpondeo dicendo, ꝙ memini me legiſſe quandam Diui Greg. ſententiam, quam cõmendant

Anto-

Digitized by Google

Antonius Baſinius,& alij, pugnauit in pectore meo, aliquantiſper cum publica priuata charitas,publicæ tãdem ratione priuatus ceſſit affectus quod omnibus his, qui præſunt faciendum eſſe cenſeo,ſi optimè ſibi,& Reipublicæ conſultum iri velint. Ex quo dicto facilè colligitur, ad optimè religionem gubernandã publicam ipſius religionis in communi vtilitatem, eſſe præ oculis habendam, vt ipſa religionis obſeruãtia confortetur, & in dies magis, ac magis propagetur, licèt enim natura ita comparatum ſit,vt omnes ſibi malius eſſe malint,quam alteri, prout ait Terentius meminerint tamen prælati, quod qui cuſtodem multorum ſe profitetur ſubditorum, & religionis commodum proprium commodum ſuum eſſe exiſtimet, conſiderantes enim prælati commune bonũ à ſuo proprio commodo eſſe alienum,religionem diuidunt, & in fruſta conuertunt ; ait enim Liuius *a* reſpectus rerum priuatarum ſemper officit, officietque publicis conſilijs, nam ex priuatis affectionibus ferè omnis humanæ vitæ pernicies naſcitur, bonum enim publicum ſemper euertunt ſtudia priuata, & Frater Dominicus à Soto *b* refert Ariſtotelem dicentem vtilius eſſe, & commodius,per legem,quam per principem Rempublicam gubernari, quod illa matura deliberatione,& conſilio plerumque fiat,ſicque publicæ authoritati conſulat, is non raro feſtinanter,& nubila mente odij, amoris,vel cupiditatis, à bono publico abſcedat.

Omnia hæc etiam ex libris gentilium, deprompta adducta ſunt, vt prælati eccleſiæ Catholicæ filij, & tanquam filij dilecti in religione enutriti proprij commodi obliti bonum commune religionis præ oculis habeant: & tenantur pro ſuæ religionis obſeruantia vitam,ſi opus fuerit in periculo conſtituere, vt ex communi, & vera opinione reſoluunt Cagnolus *c* Felinus, Cinus, Bartolus, Baldus, & Decius. Et ſi vitam pro obſeruantia religionis, ponere aſtringuntur à fortiori prelationis,& alia regularia officia contemnere tenentur,vt religioni cuius ſunt patres lucrifaciant, ex prætenſionibus enim prædictorum munerum æmulationis inuidiæ diſcordiæ ſectationes, & id genus, alia genimina viperarum emergunt, quæ cum in proprio intereſſe radices emittant exinaniunt religionem vſque ad fundamentum in ea, ita vt poſſit dici,quod ſicut omniũ malorum radix eſt cupiditas: Ita cupiditas proprij commodi in religionibus eſt radix omnium malorum,quæ in ipſis ſæpè ſæpius contingunt. Vnde de prælatis, qui proprij commodi intuitu ducuntur poteſt dici illud Ezech. *d* Væ paſtoribus in Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos nonne greges à paſtoribus paſcuntur?

Bonum autem commune religionis præfati prælati affectantes iuſtitiam ſemper præ oculis habebunt. Iuſtitia enim prælatorum regularium eſt pax religionis, tutamen obſeruantiæ regularis, immunitas communitatis, nutrimentum ſpirituale monachorum, gaudium, & ſilentium, & ſecuritas in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta. Et è contrario iniuſtitia ſeditiones inimicitias contentioneſque parit. Et aiunt Plato,& Macrobius, *e* ſine iuſtitia,non ſolum Reſpublica, ſed nec exiguus hominum cætus, neque quidem parua domus conſtabit. Quod & Ariſtoteles *f* etiam affirmat. Iuſtitia autem hæc licet corruat in plateis,in religione vero ſtare oportet. Cum omnes virtutes in ea in altiori gradu perfectionis illuceſcere neceſſe ſit.

Aduertant tamen ſubditi regulares, ne contra ſuos prælatos murmur inualeſcat eos de iniuſtitia notantes dicentes illud dictum Xenophontis relatum à Patricio, *g* omnes ciuiles ſocietates vitio eorum ruere qui illis præſunt: nam ſi rectè gubernarẽtur perpetuæ omnino, & immortales, etiam eſſent. Quod Sapiens *h* clarè innuit dicens iuſtitia formabitur Solium Regis,id eſt thronus authoritas,& progenies Regis,& alibi, *i* Aufer impietatem, de vultu Regis, & firmabitur iuſtitia thronus eius, & alibi *K* Rex iuſtus erigit terram. Rex qui iudicat in veritate pauperes,thronus eius in æternum firmabitur. Licet autem prælatorum iniuſtitia ſit cauſa, vt religio deperdatur, ſubditorum tamen peccata ſunt tanti mali origo,& ſeminarium. Propter peccata enim populi, vt tradit ſacra Scriptura, *l* & docent Auguſtinus & alij bonos prælatos de medio tollit,& alios non tales in loco eorum conſtituit, mutent igitur religioſi vitam in melius,hoc enim facto eorũ miſerebitur Deus, murmurantes autem contra prælatos, & contra ſemetipſos, horum malorum reos nihil dicentes iram altiſſimi concitabunt, & ſuis murmurationibus alios peiores prælatos à Deo vindice cõſequentur. Quod ſi ita euenerit boni religioſi in domino gaudeant, & confortentur, cum hæc & alia à Deo optimo maximo fieri permittantur, vt ſcoria purificentur, ad deſtructionem enim malorum ſæpè bonis caſtigatio contingit.

a Liuius li. 2.
b Sot.lib. 1. de iuſt. & iur. q. 1. ar. 1.
c Cagnol. in l. culpa caret ƒ. rex ibi, ff de regul. iur. Fel. in ca. quanto poſt gl ibi de off. de leg. & in c. 1. co. 1 1. eod. tit. Cyn. Bart. & Bald. in l. 2. ff. de nox. Dec. l. culpa.
d Ezech. 44.
e Macb. lib. 1. de ſom. Scipionis.
f Ariſt. lib. 5. pol. c. 7.
g Patri. li. 1. de reg. ti. 3.
h Prouer. 19.
i Prouer. 25.
k Prouer. 29.
l 3. Reg. 20. Aug. in cap. ſi quos 23. q. 4. Chryſ. li. 2. ca. 5. F. Marc. Ant. 20. de Comes in Mic. 1. par. dialo. 1. p. 42. & c.

ARTICVLVS VI.

Vtrum prælati ad gubernandum debeant neceſſario habere fortitudinem.

Reſpondeo dicendo, quod Platina *m* de primo ciue, ait. Ne iuſtitia vlla ex parte labefectetur adiungenda illi fortitudo eſt omnium virtutum robur,& vallum,vt enim fortitudo ſine iuſtitia iniquitatis materia eſt, ita iuſtitia ſine fortitudine terga nonnunquam vertit, atque eos deſerit, quos tueri deberet. Optimi autem ciuis proprium eſt, pro religione, pro patria, pro iuſtitia, & bonitate omne diſcrimen ſubire, & pericula quæcunque contemnere, ac multo id magis eſt optimi magiſtratus, de neceſſitate autem huius virtutis in gubernando nobis in præſentiarum eſt habendus ſermo, vt intelligant prælati regulares contra timorem iudicium ſæpiſſimè euertentem (prout ait D. Bernardus) *n* ſcutum inexpugnabile fortitudinis ab ipſis fore ſumandũ, vnde loquendo de iudicibus, ait Sapiens. *o* Noli quærere fieri iudex, niſi virtute valeas irrumpere iniquitates, nec extimeſcas faciem potentum,& ponas ſcandalum in agilitate tua, terror enim iſte mundanus, ab omnibus præcipuè à prælatis, & ſuperioribus,qui Deum fortem, & potentem, dominum potentem in prælio repræſentant, eſt exterminandus, prout Florentinus, *p* Azeuedo, & F. Marcus Antonius in ſua Microcoſmia ſcriptum reliquerunt. Facilè enim ſuperiores hoc timore concuſſi à ſemitis iuſtitiæ deuiant, vt Chryſoſtomus *q* & D. Auguſtinus affirmant, nam vt in prouerbijs dicitur, *r* qui timet hominem citò corruet, qui vero ſperat in domino ſubleuabitur, facilè deuiat à iuſtitia, qui in cauſis non Deum, ſed homines pertimeſcit. Et ſic Pilatus propter hunc humanum timorem, iniquiſſimam illam protulit ſententiam tradens Chriſtum Dominum Iudæorum voluntati, lauando manus ab hac iniquitate horrenda, contra quem ait D. Auguſtinus *ſ* Lauerit licet manus Pilatus, tamen ſua facta, non diluit, ipſe enim occidit Chriſtum qui eum tradidit occidendum, iudex enim bonus, & cõſtans, ne ſanguinem innocentem addiceret, nec inuidiæ cedere debuit, nec timori. Qua ratione contra Pi-

m Plat. lib. 8.
n Bern. lib. de grad. humilit. & quatuor modis. 11. q. 3.
o Eccl. 7.
p Flor. 4. p. ti. 14. c. 2. Azeu. in l. 4. n. 22 ti. 6. lib. 3. recop. Marc. Anto. 1. par. dial. 14. p. 275. col. 1.
q D. Chryſ. in ſerm. de Ioãne Bapt. Aug. ad fratres in eremo ſerm. 35.
r Prouer. 29.
ſ Aug. ſerm. de temp. ſer. 118.

latum zelo iuſtitiæ permoti inuehunt Mouraltus *a* Guillermus Benedictus, Caſſaneus, & Epiſcopus Redin.

a Monta. de reprob ſent. Pilati Bened. in c. Rayn. 2. p. v. mort. itaque in 3 fol. 115. nu. 238. de teſt. Caſſan. in catalog. glor. mundi 4 par. cōſ 6. ver. tertia peccauit Red. de maieſt. princ. v ſed & per legi. n. 44.
b Geneſ 4.
c Matt. 6.
d Gloſſ. & ibi Plat. in l. pri. ſta. C. de pal. ſacri lib. 11.
e Put. de ſynd. v iuſti. n. ſi. fo 291.

Deficit autem in ſuperioribus fortitudo, & in ipſis timor mundanus dominatur, quia gratia Dei ad omnia confortante ſunt deſtituti, & ortani, ſicut videntus in Caino *b* poſtquam occidit fratrem ſuum Abel, & in Herode adultero contigiſſe. Vnde in electionibus, & officiorum prouiſionibus virtute præſtantiores ſunt alijs præferendi, certum enim eſt malum prælatum ſubditum timere, cum nihil magis faciat timere, quam vitæ reprehenſibilis conſcientia, vt quædam Gloſſa *d* quam approbat Platea, & communis affirmat.

Ad fortitudinem autem ſuperiorum pertinet innocentes, contra accuſatores etiam potentes protegere, & eorum neceſſitatibus ſuppliciter inclinati annuere vnicuique ius ſuum tribuere, ait enim Puteus, *e* quod qui Rempublicam tuebuntur, in primis operam dabunt, vt iuris, & iudiciorum æquitate ſuum quiſque retineat, vt neque tenuiores propter vtilitatem circumueniant, neque locupletioribus ad ſua tuenda, vel recuperanda obſit inuidia, Et Ouid. libro de Ponto ait

Regia crede mihi res eſt ſuccurrere laſſis
Conuenit & tanto quantus es ipſe viro.

Ad quod peragendum ſufficere debet præfatis ſubiectis lex, & ſuperioritatis fauor. Iuxta id quod de Magiſtratu tradit Iuſtinian. *f* Imperator. Nec ſit tibi cura cuiuslibet; ſint, hæc agentes domini, ſufficit enim per omnia tibi ad perfectam fortitudinem, & lex Imperij fauor. Sic enim prælati regulares in ſuis cauſis decidendis iuri, & ordinationibus generalibus, & prouincialibus ſuæ religionis firmiter adhærerent, & ſecundum eas, vt ſuperiores iudicarent, & cauſas regularium definirent ipſarum obſeruantia eos à malignantibus etiam potentibus protegerent, at quia timore perterriti eas ſub aliquo prætextu tranſgrediuntur ipſa tranſgreſſio facit eos incidere in Scyllam, quam magis hominibus quam Deo placendo euitare voluerūt. Recordentur igitur ſemper veritatis, & ipſi fortiter inhæreant, ipſa enim contra inſenſatos fratres viriliter pugnabit, & contra eos vexillum victoriæ portabit.

f Authen. de m ind. princ. § patro.

Ad fortitudinem etiam ſpectat, cum aliquibus reis aliquando diſſimulare, cum enim prudentia omnium ſit virtutum moralium forma, ſi ab ea ſepararetur fortitudo tem', & nomen fortitudinis perder, & ad vitium temeritatis accedet, ait enim Diuus Auguſtinus, *g* quod nonnullos toleramus, quos corrigere, vel punire non poſſumus. Et Beſſius, *h* ait. Quædam autem, tam difficilia tamque periculoſa ſunt, vt tanquam in numero eorum, quæ fieri nequeunt poſſint haberi. Et ideo ſecundum Gloſſam *i* quandam delicta magnorum quandoque celantur, & non puniuntur. Fortitudo enim animi ſuperiorum, & iudicum non conſiſtit in euertendis potentibus, ſed in faciendo illud, ad quod eorum munus principaliter ordinatur principale autem eorum munus in religionibus eſt, ita omnia componere, vt obſeruantia conſeruetur, & vbi collapſa fuerit reſtauretur. Quæ obſeruantia, & reſtauratio difficillimè poſſunt à generalibus, & prouincialibus, niſi cum patribus prouinciæ, & cum alijs huius claſſis viris ſuauiter agatur ipſis aliqua permittendo, ne ex nimia cum his executione deterius inde aliquid contingat, & reformatio violenter facta ſtatim cadat, & in profundum relaxationis, & inquietudinis emergat. Audiui enim ego aliquos generales & prouinciales ita rigoroſè ſe cum ſubditis geſſiſſe, vt eorum timore muoere, & officio ſubditi violenter detenti, & iam iam ab eorum imperio authoritate, & ſeruitute ſoluti, in antiquas ſtatim vehementius relaxationes proſilirent, & contra ſuos æmulos & denuntiatores rancoris, & odij virus patenter euomerent. Quod nemo eſt, qui ignoret in maximum detrimentum religionis cedere. Quod vt euitent prælati conſiderent, quod ipſos docet *K* Concilium Bracharenſe dicens non eſt dignum, vt paſſim vnuſquiſque prælatus honorabiliora membra ſua, prout voluerit, & ei placuerit verberibus ſubijciat, & dolori, nedū incautè ſubdita percutiat membra, ipſe quoque debitam ſibi ſubditorum reuerentiam ſubtrahat iuxta illud, quod quidam ſapiens *l* dicit leuiter caſtigatus reuerentiam exhibet caſtiganti aſperitatis autem nimia increpatio, nec increpationē recipit, neque ſalutem. Quod ex dicendis in articulo ſequenti agendo de pietate prælatorum latius cōprobabitur.

g ca quiſquis. 64. c. 1 c. quaſi. 1. q. 1.
h Beſſ li. 2. de Repub. c 9.
i Gloſſa. in q. ad ſplend. C. de dimiſſ. offi. lib. 12.
K 45 diſt. canum Beatus.
l l. leuis. ff ad l. Aquilia propro.

ARTICVLVS VII.

Vtrum in prælatis pietas, & miſericordia ſit neceſſaria.

RESpondeo dicendo, D. Gregorium *m* in moralibus, loquendo cum prælatis, & Dominici Gregis paſtoribus, in hæc ſuauiſſima verba, prorupiſſe dicendo. Diſciplina, & miſericordia multū deſtituitur ſi vna ſine altera teneatur, ſed circa ſubditos ineſſe debet rectoribus, & iuſtè conſulens miſericordia, & piè ſæuiens diſciplina. Hinc eſt quod ſemiuiuui illius vulneribus, qui à Samaritano in ſtabulum ductus eſt, & vinum adhibetur, & oleum vt per vinum medeantur vulnera, per oleum foueantur, quatenus, vnuſquiſque, qui ſanandis vulneribus præeſt in vino morſum diſtrictionis adhibeat in oleo mollitiem pietatis, per vinum mundantur putrida, per oleum ſananda fouentur. Miſcenda eſt ergo lenitas cum ſeueritate, faciendumque, quoddam ex vtraque temperamentum, vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi, neque nimia benignitate ſoluantur. Quod ex benignitate, & manſuetudine Moyſis probat ibi D. Gregorius concludens, in regimine ergo vtramque Moyſes miſcuit, vt neque diſciplinæ deeſſet miſericordia, nec miſericordiæ diſciplina. Vnde in Iob, ſecundum vtramque virtutem dicitur, cum ſederem, quaſi Rex circunſtante exercitu, eram tamen mœrentium conſolator. Sedere quippè circunſtante exercitu vigor eſt diſciplinæ regiminis, mœrentium vero corda conſolari eſt miniſterium pietatis. *n* Qua ratione ſuperiores alloquens ait ſcriptura, quod nolint eſſe iuſti nimis non quod iuſtitiam nolit omnino ſeruari, ſed quod miſericordiam ab ea noluerit ſeparari. Iuſtitia enim ſine miſericordia eſt ſummum illud ius quod Terentius *o* in Heauton, Summam malitiam appellauit, quod Cicero Summam iniuriam *p* vocauit, ſic D. Auguſtinus *q* ait illi enim robuſti dicuntur qui cum de ſua iuſtitia præſumunt miſericordiam peccantibus negandam putant, & impendentes reprehendunt, vnde à Domino percuſſi intereunt, quia iudicium ſine miſericordia erit illis qui nolunt facere miſericordiam delinquentibus. Quibus per Salomonem dicitur. Noli eſſe nimis iuſtus, & eſt nimis iuſtus qui perit in iuſtitia ſua: adeo prædicta ſunt vera vt legis *r* latores & iuriſperiti in ſuis publicis deciſionibus & legibus ratione tantum naturali ducti malè de nimio rigore ſentiant.

m c. diſcip. 45 diſt.
n Eccl. 7.
o Terent. in Heauton.
p Cicero, li. 1. officio
q Aug. in lib. de Pen. ante. plo vtimque in medio. 4. q. 7.
r l. ſi cōpenſan. C. de haredib. inſt. l. nulla ff. de legib.

Digitized by Google

ſentiant. Aliquando enim ipſum ius rigoroſum ſtrictum & ſeuerum vocant. Aliquando vero ſeueram interpretationem *a* & ſententiam, aliquando *b* ius ſubtile ab humanitate alienũ. Denique nominibus ſatis odioſis à legislatoribus & iuriſperitis gentibus hoc ſummum ius ſæpiſſimè improperatur, vt apud *c* Tiraquellum videri licet quare Electores & Prouiſores horum prælatorum tenentur diligentiam non minimam apponere an promouendi à natura ſint manſueti & benigni, vt eorum benignitate & manſuetudine ducti à rigore legum quando oportuerit deflectant ad intentionem benigni legislatoris recurrendo. Conſiderando, quod ille qui nouit corda hominum & qui diſponit omnia ſuauiter & qui cognouit figmentum hominum primum principem populi ſui Moyſem cõſtituit, qui erat vir mitiſſimus ſuper omnes homines qui morabantur in terra vt in libro *d* Numerorum continetur. Denique Melchiades *e* Papa loquens de iudicibus & prælatis inquit, primo ſuper omnia diligenter inquirite, vt cum iuſtitia & charitate diffiniatis, neminem condemneritis ante verum & iuſtum iudicium, nullum iudicetis ſuſpicionis arbitrio, ſed primum probate & poſtea charitatiuam ſententiam proferre, & quod vultis non vobis fieri alteri facere nolite, quod ait Palacius *f* Rubeus magis quadrare iudicibus Eccleſiaſticis quam ſecularibus. Et per conſequens, magis debet quadrare iudicibus regularibus cum ipſi ſuorum ſubditorum ſint propriſſimè fratres in mutuo fraterno amore & partes indebitè impenſo fauore. Quare illi de quorum indole talia moraliter ſuſpicantur ad regimina Monachia promoueri oportet, & ſuper eo tenentur Electores & Prouiſores maximè inſudare.

Licet tamen ſupradicta de pietate & miſericordia prælatorum & ſuperiorum vera ſint non tamen ipſi ſuperiores debent ita benignitate cauſas definire vt iuſtitia deſeratur, & ordo iuris peruertatur. Reſpiciendum eſt enim iudicanti, ne quid aut durius, aut remiſſius conſtituat, quam cauſa depoſcit, nec enim aut ſeueritatis aut clementiæ gloria affectanda eſt, ſed propenſo iudicio prout quæque res poſtulat ſtatuendum eſt. Ita quidam iuriſconſultus. *g* Et crimina grauia enormia & atrocia poſtulant, vt rigoroſè & ſeuere puniantur & vindicta de ipſis aſſumpta ſit alijs in exemplum. Vnde Soſipater in quadam Epiſtola relata per Simancas *h* ait, oportet moderatam iuſtitiæ caſtigationem inferre ijs qui deliquerunt, ita vt parua quidem & vulgaria peccata diſſimulentur (nec enim conducit & quælibet, & omnia ſimpliciter punire, neque cognoſcentem negligere) quæ vero iam ingraueſcunt his cura ſecundum leges adhibeatur. Et ſic loquendo de incorrigibilibus, & de alijs delinquentibus atrocibus & enormibus ait quidam Imperator *i* veniam cum talibus non permittimus, nec indulgentijs crimina ſubleuamus. Et Plato *K* ait, qui ſcelera negligit, dum peccãdi licentiam præbet non tantum rempublicam, ſed etiam ipſos ſceleratos grauiter lædere videtur. Et melius eſſe non ciuitati tantum, ſed etiam ijs qui peccarunt, vel vt moriantur vel alioquin caſtigentur, quam vt impunita peccata relinquantur.

a l. 2. in prin. ff. de cuſtod. in reorum. l. 1. §. caſum. ff. de ſ. oſtuland.
b l. ſi fur §. 1. ff. de vſucap. 10. l. ſi ita ſcrip. id. ff. de lib. & poſthum.
c Tiraq. de vtroq. retra. tit. de retra. lign. & § 35. n. 13. gl. 2. f. 347 cũ antecedon. lib. & ſeq.
d Num. 12. c.
e cap. porro. 2. q. 1.
f Pallac. in rub. legat. hæreſis, §. 4. ad fin.
g l. reſpiciendũ. ff. de pœnis.
h Simanc. de rpub. lib. 5. c. 27. nu. 18. pag. 82.
i l. ſi apparitor in fin. C. de cohortal. lib. 12.
K Plato lib. 5. de Repub.

ARTICVLVS VIII.

Quomodo prælati muneribus & donis accipiendis ſe debent abſtinere.

RESpondeo dicendo, quod cum præfati prælati ſint gubernatores & iudices cauſarum regularium, & ſimul ſint ſuæ religionis reformatores & officiorum inferiorum prouiſores à donis & muneribus acceptandis debent maximè abſtinere. Ait enim *l* Euripides, ingenita quidem eſt malitia cunctis mortalium, is vero maximè qui accepta mercede malus fuerit, venia quidem indignus erit. Et nihil tam ſanctum atque munitum, quod non expugnari pecunia poſſit prout ait Cicero. *m* Et Salomon, *n*, ait victoriam & honorem acquirit qui dat munera; conſiderantes autem ſtragem quæ à iudicibus & ſuperioribus dona accipientibus ſolet in Republica euenire antiqui Romani leges contra præfatos iudices ſtatuerunt. Primo enim facta eſt lex duodecim tabularum cuius meminerunt. Aulus Gellius *o* & Balduinus. Et anni ſeſcenti præterierunt in quibus contra recipientes præfata dona non fuit aliqua lex lata. Donec Lucius Calpurnius anno ſexceneſimoquarto à fundatione Romæ de eo legem tulit prout aſſerit Cicero, *p* & refert Petrus Gregorius. Et ſtatim Cælius Tribunus aliam legem contra hoc crimen edidit ſecundum Valerium *q* Maximum. Et Marcus Acilius, & Caius Seruilius & Caius Gracchus & Marcus Liuius & Cornelius Sylla & Pompeius & Quarinius conſules dictatores & tribuni varijs temporibus & ætatibus diuerſas contra huc delictum leges condiderunt vſque dum tandem facta eſt præfata lex Iulia, omnibus ſupradictis poſterior prout concludit & reſoluit Tiberius Decianus. *r* Et ad euliendum & prorſus extirpandum huiuſmodi vitium vltra leges præfatas & pœnas in eis contentas Imperatores diuerſa remedia addiderunt. Et primo Antonius Pius ordinauit vt prius quam officiorum poſſeſſionem eſſent adepti inuentarium per Magiſtratus ſuarum omnium rerum fieret, vt officijs functis diuinæ ante habitæ cum diuitijs relictis conferrentur, & quid in officijs & magiſtratibus collocati fuerint lucrati manifeſtaretur. Et ex lucro iuſtitia vel iniuſtitia eorum deprehenderetur. Imperator autem Adrianus vt eius hiſtoria refert liberaliſſimum ſe erga magiſtratus exhibebat dicendo velle eos diuites efficere, vt iuſtitiam, cum omnibus ſeruarent. Sed alij imperatores videntes neque minis nec donis iudices & ſuperiores ab hoc peſtilenti crimine arceri ſtatuerunt, vel deprehenſi, & de hoc crimine conuicti publicè concrementur, vt ex quadam lege *ſ* conſtat. Quod ex ratione alterius legis *t* comprobatur ibi, grauior pœna conſtituenda eſt in hos, qui noſtri iuris ſunt & noſtra debent cuſtodire mandata. *u* Lex Conſtantini ait, iam nunc rapaces officialium manus ceſſent, ceſſent inquam, nam ſi moniti non ceſſauerint Gladijs, præſcindentur. Et vide circa hoc Didacum Perez *x* & Petrum Gregorium.

Pœna autem iure *y* ciuili ſtatuta contra præfatos iudices & ſuperiores diuerſa erat, vt conſtat ex traditis in præfamo iure, & tradunt Puteus *z* Iulius Clarus Azeuedus Olaus Decianus & Petrus Gregorius. Iure autem Codicis pœna erat priuatio officij & pro accepto munere triplum reſtituere, in cauſis ciuilibus in criminalibus autem, hoc delictum committentibus, confiſcatio bonorum & exilium & infamia irrogabatur, quibus pœnis addidit Iuſtinianus Imperator flagellationem vt ex eius *a* Authentica conſtat. Et Imperatores Valentinianus & Valens lege ſua eos viuos concremari præcepit. Nunc autem huic delicto pœna arbitraria correſpondet, vt Egidius Boſſius *b* Menoch. & alij reſoluunt. Hæc autem adducta ſunt vt contemplata a ſuperioribus regularium grauiter contra prælatos illis inferiores huic vicio deditos & conuictos procedant eoſ vſque ad priuationem officiorum puniendo, non enim

ipſorum

l Euripides Bellerophon.
m Cicero in Verrem.
n Prou. 28.
o Gell. noctium atticarũ li. 20 c. 1. circa principiũ Balduin. de legib. 12. tabul l 51.
p Cicer. 2. offic. & in Bruto & in Verrem Pet. Greg. Syntag. iur. lib. 6. c. 28. nu. 6.
q Valer. Max. li. 6. c. 11. in 6. exemplo.
r Decianus a. to. crimina. li. 8 c. 38.
ſ l. vniuerſ C. vbi cauſa fiſca.
t l. 1. C. de cõductoribus. 11.
u habetur in li. 1. n. 6. in C. Theodoſian.
x Perez in l. 5. tit. 29 lib. 8. ordin. in addi. pag. 363. co. 2. ad fin. Gregor. Syntag. iur. 3. p. lib. 36. c. 28. nu. 6.
y l ſi aliqui C. de ſuſcept. lib. arc. lib. 12. in teſtu. C. de reſtituto. l. fin. & Auth. nouo iure C. de pœnis iud. qui malè iudic. l. iudices C. de dignit. libro 12.
z Puteus de ſynd. v. poteſt. c. 2 in prin fol. 268. & in multa. nu. 2. Clar. in pract. § ſ. q. 73. n. 2. Azeu. in l. 1 tit. 6. lib. 3. recopi. l nu. 17. ver. ſufficit Olaus in antinomijs, v. benẽ p. 43. n. 36. & ſeq. Decian. a 10. crim c. 36 nu. 15. Gregor. Syntag. iur. 3. p lib. 36. c. 28. nu. 6.
a Auth. vt iudices ſine quoquo ſuff. § ſi quis aut.
b Boſſ. in practi. tit. de offic. corrupt. nu. 8. Menoc. de arb. lib. 2. centu. 4. caſu 343.

Digitized by Google

ipſorum arbitrio huiuſmodi committitur caſtigatio vt à rigore iuris contra iſtos iuris violatores recedant, ſed vt iuri ipſi enixi eius veſtigijs adhærentes circunſtantijs delicti penſatis rigoroſos ſe contra eos exhibeant cum vt refert Suetonius *a* Iulius Cæſar ipſos officio priuatos eſſe indicaret, quia officij commiſſi ſatis & euidenter indigni ſe reddiderunt.

a Sueton. in Cæſar. c.43.l. 1. §. 2. ff. de calum. vbi doctores.

Pœna autem quæ contra donis & muneribus iudices & prælatos ſubornãtes propoſita eſt, quod ipſi perdunt actionem illius rei quæ ab ipſis prætenditur adeo, quod ipſa actio ipſo iure perditur etiam ſi ſententia condemnatoria, non detur prout affirmant *b* Doctores quos refert & ſequitur Couarruuias, ſequuntur etiam Menchaca Puteus Tiberius Decianus & Petrus Gregorius.

b Cou. in reg. pecca. 2. p. 5. 3. n. 1. Menchaca lib. 2. controu. vſu freq. c. 32. n. 34. v. ad 2. Pute. de ſynd. v. corru. c. 1. nu. 10. & c. 2 in princ. f. 260. Dec. 2. tr. crim. li. 8. ca. 38. n. 24. Pet. Greg. ſyntag. iur. 3. p. li. 36. c. 18. nu. 8. & 22.

Et vltra præfatam pœnam pœna falſariorum arbitraria caſtigantur, vt poſt alios reſoluunt *c* Puteus Menochius & Azeordo. Quibus inhærens & fundatus iuribus Gregorius XIII. poſt alios Summos Pontifices quandam edidit conſtitutionem contra religioſos, ſubornatores pro officijs in religione adipiſcendis in qua ipſos priuat prælationibus ſic obtentis, & ad alia obtinenda reddit inhabiles. De qua in quæſtione de *d* electione fecimus mentionem, ipſam in eo loco explicantes.

c Put. vbi ſu. Menoc. de arb. lib. 2. de arbi. centur. 4. caſu 343. n. 3. Azoue in l. 1. nu. 22. tit. 6. l. 3. recop.
d 2. to. q. 56

ARTICVLVS IX.

Vtrum prælati teneantur expurgare congregationem ipſis commiſſam à peccatis.

RESpondeo dicendo, quod Iuriſconſultus Vlpianus *e* ait, congruit bono & graui præſidi curare vt pacata, atque quieta reſpublica ſit quam regit: quod non difficilè obtinebit ſi ſolicitè agat vt malis hominibus prouincia careat, eoſque conquirat. Ille famoſus Epaminõdas prout refert Xenophon *f* interrogatus. Quare cum eius ciues dormiebant & delicijs vacabant ipſe noctè ſuper muros gradiebatur, reſpondit eum vigilare vt ciues eius in pace requieſcerent. Et ſic dicitur in Prouerbijs *g* rex diſſipat omne malum intuitu ſuo, & ſubditi poſſunt tunc dicere ego dormio & cor meum, id eſt Reus meus vigilat, *h* Et principaliter non debent prælati dormitare neque dormire ſuper extirpandis vitijs à ſua communitate. Quod clarè inſinuauit ipſis Chriſtus Dominus eos lucem mundi appellando, officiũ enim lucis prout ait David *h* eſt beſtias exterminare, ait enim. *Poſuiſti tenebras & facta eſt nox in ipſa pertrãſibunt omnes beſtiæ ſyluæ, catuli Leonum rugientes vt rapiant, & quærant a Deo eſcam ſibi, ortus eſt ſol, & congregati ſunt, & in cubilibus ſuis collocabuntur, exibit homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuam vſque ad veſperum.*

e l. congruit, ff. de offic. præſid.
f Xenophon. lib. vlt. rerum Græcarum.
g Prou. 20.
h Math. 5
h Pſal, 104.

Et hoc etiam munus prælatorum eſt expurgare ſuam congregationem à malis eos exterminando & in cubilibus continendo, vt alij poſſint quiete exire ad opus ſuum & ad operationem ſuam vſque ad mortis veſperum, vt portantes pondus diei, & æſtus beatam illam ſpem cum effectu conſequantur. Et Honorius *i* Tertius Abbatibus & Monachis in Lombardia & Marchia Treuiſiana conſtitutis ſic ſcribit, ipſi autem viſitatores Monachos, quos contumaces inuenerint, & rebelles iuxta modum culpæ vice noſtra regulari cenſura percellent, abſque perſonarum delectu, non parcendo rebellibus ob ſuam pertinaciam, vel potentiam amicorum, qui ouem morbidã eijciant ab ouili ne inficiat oues ſanas. Et huic conſonat, quod aſſerit D. *k* Hieronymus ſuper Ezechielem relatus à Gratiano, ait reſecandæ ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ouis à caulis repellenda ne tota domus maſſa corpus, & pecora ardeant corrumpantur & putreſcant intereant.

i c. fin. de ſta. monach.
k Hiero. ſuper Ezech. lib. 4. c. reſecanda, 24. q. 3.

Et Ouidius *l* ait.

Immedicabile vulnus
Enſe recidendum eſt ne pars ſincera trahatur.

l Ouid. 1. Metamor.

Et Cicero *m* aſſerit vt medici membrum ſæpè putrefactum incidunt atque in totum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare, aut corrumpere poſſit, ſic neceſſe eſt ſi rempublicam ſaluam eſſe volumus vt perditiſſimos homines ex vrbe penitus extirpemus, ne corruptus integro, caſtoque labore inuiolatum infringat. Et Chryſoſtomus *n* ait, ſemper ſcelera dum nõ reſecantur increſcunt & in augmenta facinorum proſilitur, quoties ſecura impunitate peccatur. Et Seneca relatus ab Accurſio *n* dicere ſolebat non poteſt pinguior victima mactari Deo quam reus iniquus. Denique non debent ſatiari prælati & ſuperiores in odiẽdo delicta, vſque ad eorum extirpationem prout faciebat David *o* dicens, in matutino interficiebam omnes peccatores terræ, vt diſperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.

m Cicero in Vatinium.
n Chryſoſt. in ſermo. de Abſalon.
n Accurſ. in l. Prouinc. per Tex. ibi. C. de ſeruis.
o Pſal. 100.

Aduertant tamen ſuperiores nihil indebitum molituros ſi aliqua leuia & non grauia ſubditorum peccata diſſimulauerint cum his de quorum pœnitentia & correctione ſpes certa moraliter habetur, licet enim Reipublicæ interſit ne delicta maneant impunita hæc tamen regula in his exceptionem patitur, magis enim aliquando in aliquibus miſericordia, quam rigor diſciplinæ operatur, nec enim parua pœna dolor & verecundia peccatorum à ſacris Canonibus reputatur. Qui dolor & verecundia à correctione fraterna ſuperiorum originatur, quam correctionem Sancti Patres in Concilio Tridentino *p* commendauerunt, quod & Segura de *q* de Aualos in ſuo directorio iudicum etiam commendat.

p Conc. Trid. ſeſſ 13. de ref. c. 1.
q Segur. in directo. iudic. c. part. initium, fol. 79. nu. 10. & 11.

ARTICVLVS X.

Vtrum ſuperiores præ cæteris iuuenes coercere teneantur.

RESpondeo dicendo iuuenes præcæteris eſſe à prælatis nimio rigore coercendos tanquam feruore ætatis nimia licentia inflatos, prout ſecundum Plutarchum *r* Lacedemonij faciebant de quibus dicitur, ita cum iuuenibus rigoroſè ſe habere vt nimis caſtigati ante altare Dianæ ſemimortui ſuccumberent, nimia enim licentia conceſſa in huiuſmodi ætate conſtitutis graue damnum in religione ſolet cauſare. Et de omnibus generaliter ait Comicus Terentius *ſ* nimia licentia profectò euadet in aliquod magnum malum. Pro quo conſideranda ſunt verba cuiuſdam Iuriſconſulti *t* de iouenibus verba facientis. Ait enim ſolent quidam qui vulgo ſe iuuenes appellant in quibuſdam ciuitatibus turbulentis ſe acclamationibus popularium accommodare, qui ſi amplius nihil admiſerint, nec ante ſint a præſide admoniti fuſtibus cæſi dimittuntor, aut etiam ſpectaculis eis interdicitur. Notandum eſt enim, quod noluit Iuriſconſultus iuuenes omnino impunitos dimitti, ne impunitatis venia ipſi inſolentiores euadant: ſtultus enim in culpa, ſapiens erit in pœna, vt dicit quidam Canon *u* & tradunt Puteus & Gregorius Lopez. Et tradit Plato *x* puerorum natura conuenientem nacta diſciplinam ſemper proficiendo ad omnem peruenit virtutem, enutrita autem ſi fuerit peruersè ad contraria facilè dilabitur. Et Diogenes *y* dixit adoleſcentium educatio fundamẽtum eſt totius Reipublicæ, Quod vt aſſequatur

r Plutar. in Licurgo.
ſ Terẽtius in Adelphis.
t l. capitaliũ, § ſolent, ff. de pœnis.
u c. qui in 38 diſput. Put. de ſynd. v. iudic. c. 2 n. 38. fol. 204. & v. conſumatio, n 7. Greg. in l. ſi gl. 1. tit. 2 par. 1. & in l 2 tit. 1. par. 3 v. recelã do ſe.
x Plato li. 6. de leg. & li. 6. de Republ.
y Diogenes li. 6. de Sãctitate.

virga

virga correctionis animaduerti debent. Ait etiam D.
a Chriſoſt. in Matthæi homil. 38. Chryſoſtomus *a* ocioſa iuuentus imprudenter edu
cata omni ferociſſima beſtia immanior eſt; ideo in
b Prou. 10. prouerbijs *b* præcipitur. Noli ſubtrahere à puero di
ſciplinam, ſi enim percuſſeris eum virga non morie-
c Simanc. li. 1. de Repub. tur, tu virga percuties eum, & animam eius de infer-
no liberabis. Et Epiſcopus Simancas *c* dicit rex ef-
ficax eſt natura, ſed potentior eſt inſtitutio, quæ ma-
lam naturam corrigit: & puerorum ingenia tanquã
agri ex quibus Reipublica omnes ſuos fructus eſt
perceptura diligentiſſimè colantur, & rebus optimis
ſerantur, prohibeanturque inſeri quæcunque Reipu
blicæ noxia ſunt, & ſterile ſolum vel incultum nacta
prouentum malarum herbarum facillimè marce-
ſcunt. Vnde in religionibus oportet, vt magiſter no-
uitiorum & iuuenum vita & motibus conſtituatur,
vt eos rigore debito poſſit educare, qui à prælatis in
huiuſmodi rigore exercendo debet verbo, & opere
foueri, ſi enim iuuenes ſuauiter ab his pertractantur
vltra quod fauoribus maiorum inflati redduntur,
poſt modum incuote ætate prælati effecti nouitios
& iuuenes lactè relaxationis & libertatis enutriunt
& obſeruantia regularis exinanitur.

ARTICVLVS XI.

*Vtrum Reges Hiſpaniarum habeant iuriſdictio-
nem ſuper profeſſos ordinum militarum.*

RESpondeo dicendo, quod ſupereſt quædam Bul
la Adriani VI. quæ habet in huoc modum.

*ADRIANVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum
Dei, ad perpetuam rei memoriam. Dum in-
tra noſtræ mentis arcana debita meditatione
penſamus, Sancti Iacobi de Spatha, ac de Ca-
latraua, & de Alcantara in Regnis Hiſpaniarũ erectas,
propterea militias inſtitutas fuiſſe, vt contra orthodoxæ fi
dei hoſtes & inimicos arma quædam, & valida præſidia
eſſent, earumque milites in infideliũ expugnatione, ac Re
gnorum ab ipſis infidelibus occupatorum recuperatione in
giter vacarent, ſtrenuaque ipſorum virtute & opera pro-
ximis annis non ſolum quam plurimas ciuitates & loca,
ſed etiam aliquot Principatus, dominia, & Regna, quæ
infideles Mauri occupauerant, & per multos annos deti-
nuerant, non ſine proprij ſanguinis effuſione, cum magna
Chriſti nominis gloria recuperata, & ad fidem Chriſti re
ducta fuiſſe conſideramus, inſuper & animo reuoluimus,
quæ Chariſſimus in Chriſto filius noſter Carolus Caſtellæ
& Legionis Rex Catholicus in imperatorẽ electus, claræ
memoriæ Ferdinandi aui, & Eliſabeth Reginæ auiæ Ca-
ſtellæ & Legionis huiuſmodi, ac aliorum progenitorum
ſuorum veſtigia ſequutus, pro vniuerſa eccleſia, cuius (vt
nos ad ſummi Apoſtolatus apicẽ aſſumptione paſtor; ita
ipſe ad ſacri Imperij faſtigiũ electione aduocatus exiſtit)
non ſolum inſulæ Seruarum, quam ipſi Mauri detinebant
expugnatione, ſed etiam aduerſus Lutherum Martinum
per Sedem Apoſtolicam hæreticum declaratũ executione
fecit, & in dies ipſum ſub diſciplina noſtra à teneris edu
catum, ob eius deuotionem ac fidem erga nos, & hanc
ſanctam (in qua permiſſione diuina ſedemus) ac vniuer-
ſam rempublicam Chriſtianam, diuina fauente gratia fa-
cturum fore ſperamus; Dignum meritò cenſemus, & con-
gruum, vt militia prædicta Coronæ Regni Caſtellæ & Le
gionis perpetuò applicẽtur, non minus vt Caroli ipſius in
Imperatorem electi ſtudia & conatus ad profligandos &
ſubigendos infideles barbaros, concedente Domino cre-
ſcant & augeantur: quam vt ipſarum militiarum felix,
& proſperum regimen ſemper in melius procedant, &
illarum militum diſciplina ſolertior euadat: ipſumque
Carolum in Imperatorem electum, eiuſque poſteritatem
ſigno ſpecialis beneuolentiæ proſequamur, & quadam
perpetuitatis memoria decoremus. Sanè cum Ferdinan-
dus Rex & Eliſabeth Regina præfati in humanis agen-
tes, ſuorum & ipſi progenitorum veſtigia ſecuti, quam
plurima egregia facinora, & geſta fecerint, nec ſolum
Hiſpaniam à Sarracenis, & Mauris, qui regnum Grana-
tæ, ac plura alia dominia occupauerant, non ſine multis
laboribus, & impenſis, ac magna Chriſtiani ſanguinis ef-
fuſione purgauerint, ac quam plurimos infideles à falſis
idolorum tenebris ad veram orthodoxæ fidei lucem re-
duxerint: ſed pluribus etiam caſibus Oceanum mare pene-
trauerint, & ad diuerſas, ac maximas, & antea mortali-
bus ignotas inſulas ſalutiferæ crucis vexillum detule-
rint, & ipſis inſulis plurimas Metropolitanas & cathe-
drales, ac alias eccleſias ad Chriſti nominis gloriam, &
exaltationem erigi, ſeque ob talia merita Catholici nomi
ne ab hac ſancta Sede inſigniri obtinuerint. Cumque in
dictis Caſtellæ & Legionis Regnis Sancti Iacobi de Spa-
tha, ac de Calatraua, & Alcantara ſancti Auguſtini
& Ciſtercienſis ordinum militiarum Magiſtratus ad eiuſ
dem fidei exaltationem, & infidelium barbarorum, ma-
ximè circumuicinarum partium depreſſionem & expu-
gnationem inſtituti fuerint, vt præfertur & quandoque
illi per Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros Regi-
bus Caſtellæ, & Legionis huiuſmodi, ſeu eorum primoge-
nitis, aut propinquioribus infantibus nuncupatis, reſpe-
ctiuè in adminiſtrationem, dum expediens fore viſum
fuerit, concedi conſueuerint, illorumque ad præſens idem
Catholicus Rex in Imperatorẽ electus perpetuus admini-
ſtrator per Sedem prædictam deputatus exiſtat, ipſarum
que militiarum magiſtrorum electiones ad præceptoriam
militiarũ huiuſmodi præceptores, ſeu milites ſpectare no-
ſcantur, ac inter eos, occurrere dictorum magiſtrorum va
catione, ſuper electionibus pro tempore faciendis poſſent
quandoque diſſenſiones oriri. plurimũque Regis Caſtellæ
& Legionis pro tempore exiſtẽtis intereſt, vt ipſe Magi-
ſtratum huiuſmodi curam & adminiſtrationem habeat:
cum Magiſtratus ipſi quam plurimas ciuitates & arces,
partim ab ipſis Regibus Caſtellæ, & Legionis donatas,
partim per ipſos Magiſtros ab infideliũ manibus proprij
ſanguinis effuſione cõparatas & acquiſitas poſſideant &
ſi illorum Magiſtri aliquando Regi ſe opponerẽt ex illorũ
inſtitutione, quæ ad eorundem Regnorum pacẽ & quie-
tem, ac infidelium expugnationem emanauit, grauia
ſcandala & pericula in regnis ipſis (prout proximis an-
nis, cũ in minoribus conſtituti, & dictorũ regnorũ Regi-
mini & adminiſtrationi præpoſiti eſſemus, propter aſpira
tiones ad ipſos Magiſtratus oculis noſtris vidimus) ſucce
dere poſſent. Si autem Magiſtratus ipſi Coronæ Regiæ
Regis Caſtellæ & Legionis huiuſmodi pro tẽpore exiſtẽ
tis perpetuò vnirentur, annecterentur, & incorporaren-
tur, ita tamen quod ex illorũ huiuſmodi vnione tituli ſin
gulorum magiſtratuum huiuſmodi ad infra ſcriptum effe
ctum extincti non cenſeantur, illi per Regem ipſum longè
melius regi, & gubernari poſſent Curaretq; Rex ipſe, vt
illarũ militiarũ milites idonei, & in arte militari adeo
periti, & experti eſſent, vt de illis merito ſperari poſſit,
quod non ſolum dicta Regna ab infidelibus defenderent,
ſed ipſum Regem ad expeditionem cõtra Turcas, & alios
infideles maritima claſſe, ac terreſtri exercitu ſuſcipiendã
& proſequendam vltro ſolicitarent, & inuitarẽt ſcanda
liſq; & diſſenſionibus inter ipſos præceptores ſeu milites
electores, ac alijs periculis, quæ exoriri poſſent, obuiare-
tur. Ipſeque Carolus Rex in imperatorẽ electus ad ſan-
ctũ pacis & vnitatis Regũ & principũ opus, quod pro to-
tius Chriſtianæ reipublicę neceſſaria defenſione, ac cõtra
hoſtes Turcas felici expeditione perficere & cõcludere de-
ſideramus, pro ſua religione & deuotione in hanc ſanctã
Sedem nos plurimum iuuare, ac rempublicã Chriſtia-
nam à tam graui periculo, in quo conſtituta eſt, diuina
fauente gratia, liberare poſſent, ac omnia pro fidei catho-
licæ*

Digitized by Google

licæ exaltatione, ac infidelium barbarorum depreſſione libentius & conſtantius facere non ceſſaret. Similiterque eius ſucceſſores facere parati eſſent, militeſque dictarum militiarum ſub Regis huiuſmodi diſciplina magiſtrali & experti & ad conferendum manus contra Turcas & infideles huiuſmodi multò promptiores, & alacriores redderentur. Nos præmiſſa diligenti conſideratione, penſantes, ac animo reuoluentes, qualia & quanta eiuſdem Caroli Regis in Imperatorem electi maiores priſcis, ac etiam noſtris temporibus pro expugnatione infidelium & barbarorum nationum perfecerint, quodque Regna, & terras, ac inſulas ab ipſorũ infideliũ manibus eripuerint, & ad Chriſtianã religionem reduci curauerint, & quæ ipſe Carolus Rex in Imperatorem electus tam feruenti animo hac tempeſtate noſtra pro Chriſtianæ fidei religione, & huius ſanctæ Sedis dignitate tuẽda aduerſus Martinum Lutherum præfatum, & eius fautores, ac alios qui contra nos & dictã Sedem ſuperbiæ cornua erexerunt, ac in dictæ inſulæ Seruarum expugnatione, quam diuino aſſiſtente auxilio, ſibi ſubdidit, dignè & laudabiliter effecerit, ac ſperantes, quod quanto maioribus beneficijs & gratijs Maieſtas ſua à Sede Apoſtolica ſe præmunitam & affectam cognouerit, tanto magis eidem eccleſiæ, cuius aduocatus (vt præfertur) exiſtit, exuberantes fauores, quoties opus fuerit, exhibebit, ac breui tempore pro ſua ipſius ſingulari deuotione ac virtute, Regiaq; magnanimitate, & imperiali celſitudine, ad honorem Dei, & nominis Chriſtiani propagationem, aduerſus nefandiſſimos Turcas, Chriſtiani nominis perpetuos hoſtes, & contra ſpurcißimam illam gentẽ, quæ Chriſtianum ſanguinem audè ſitit, & noſtris ceruicibus imminet, iuſtiſſimum bellum ſuſcipiet, ac tot prouincias & Regna ab ipſis Turcis, & alijs infidelibus occupata recuperabit, & nomẽ Saluatoris D. N. Ieſu Chriſti longè lateq; propagabit. Habita ſuper his cum venerabilibus fratribus noſtri S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus matura deliberatione, ac de eorum conſilio & aſſenſu Magiſtratus prædictos, quorum omnium qualitates, necnon verum & vltimum vacationis modum, illorumque, ac Coronæ Regiæ Caſtellæ & Legionis huiuſmodi regnorũ veros annuos valores præſentibus pro expreſſis haberi volentes, eidẽ Coronæ Regiæ, etiãſi Corona ipſa aliquo tẽpore ad mulierem ſpectaret, cum omnibus præeminentijs, iuriſdictionibus, facultatibus, reditibus, iuribus, obuentionibus, & pertinentijs ſuis vniuerſis, authoritate Apoſtolica tenore præſentium perpetuo vnimus, annectimus, & incorporamus: ita quod ius adminiſtrandi ipſos magiſtratus, ſiue in virum, ſiue in mulierem, cum corona tranſeat: & omnia, quæ ipſi magiſtri, qui pro tẽpore fuerint facere, & exercere, & commendas ipſas & præceptorias, ac alia beneficia militiarum huiuſmodi perſonis idoneis cõferre liberè poſſint in omnibus, & per omnia, perinde ac ſi vnio huiuſmodi quoad præmiſſa duntaxat minimè facta fuiſſet, ipſorumq; magiſtratuum poſſeſſionem propria authoritate liberè continuare, ſeu illam de nouo ſibi & Regi Caſtellæ & Legionis pro tẽpore exiſtenti, et propria authoritate liberè apprehendere, & perpetuò retinere, illorumq; fructus, reddetus, & prouentus in ſuos ac magiſtratuum huiuſmodi vſus, ad quod deputati ſunt, et vtilitatem cõuertere. Diœceſanorum locorum, & quorũuis aliorum licentia ſeu conſenſu minimè requiſitis. Ita tamen, quod ipſe catholicus Rex in Imperatorẽ electus, eiuſq; ſucceſſores Caſtellæ & Legionis Reges pro tẽpore exiſtentes, ea quæ ſpiritualia concernunt, per perſonas dictarum militiarum religioſas, per ipſos Reges pro tẽpore exiſtentes ad id deputandas, ad eorũ nutum amouibiles probè & laudabiliter exercere facere debeant, & teneãtur. Quibus ſic pro tempore deputatis perſonis gerẽdi, faciendi, mandandi, ordinandi, exercendi, exequendi, diſponendi omnia & ſingula, quæ dictarum militiarum magiſtri pro tempore exiſtentes de iure, vel conſuetudine, aut alias quomodolibet facere, gerere, exercere, mandare, diſponere, exequi poterant & conſueuerant, authoritate et tenore præmiſſis plenã, liberam, & omnimodam facultatem concedimus. Et ne in præiudicium dictæ vnionis per milites ſeu fratres dictorum ordinum aliquid de facto teneatur per viam electionis, vel poſtulationis ſeu aliàs decedente Rege vel Regina, qui dictos ordines adminiſtrauerit, auferimus ab eis omne ius ac poteſtatem eligẽdi, poſtulandi, vel de nouo adminiſtratore perpetuò prouidẽdi, & ſub pœna excommunicationis, ac priuationis commendarum & præceptoriarum, ac aliorum beneficiorũ quæ obtinent inhabilitatiſq; ad ipſa in poſterum obtinẽda omnibus & ſingulis prohibemus ne eligant poſtulent, vel de eligendo aut poſtulando tractent. Quas pœnas volumus eos ipſo facto incurrere, abſolutionem nobis & ſucceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus pro tẽpore exiſtentibus ſpecialiter reſeruantes. Non obſtãtibus noſtra, qua volumus, quod in vnionibus exprimi deberet valor ẽt beneficij, cui vnio fieret, & ſemper commiſſio fieret ad partes, vocatis quorum intereſt, ac alijs conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, necnon ſtatutis & cõſuetudinibus ac ſtabilimentis, vſibus & naturis dictarũ militiarum iuramento confirmatione Apoſtolica vel quauis firmitate alia roboratis priuilegijs quoque & indultis, ac literis Apoſtolicis dictis militijs, earumq; præceptoribus, militibus, & conuentibus per dictam Sedẽ forſan conceſſis, illis præſertim quibus caueri dicitur, quod magiſtratus de Alcantara, de Calatraua per perſonas regulares S. Auguſtini & Ciſtercienſis ordinis huiuſmodi expreſsè profeſſas & non vxoratas, ac aliàs certo modo qualificatas dumtaxat obtineri poſſint, quibus etiam ſi ad eorum derogationem de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa, indiuidua, ac de verbo ad verbum, non aũt per clauſulas generales id importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, illorum tenores huiuſmodi præſentibus pro expreſſis, & inſertis habendis, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter et expreſſè derogamus, contrarijs quibuſcunque, aut ſi aliquis ſuper prouiſionibus ſibi faciendis huiuſmodi magiſtratibus ac dignitatibus ſpeciales vel alijs beneficijs eccleſiaſticis in illis partib generales dictæ Sedis, vel eius legatorum literas impetrarint, etiam ſi per eas ad inhibitionem reſeruationem & decretum, vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum: quas quidem literas & proceſſus habitos per eaſdem inde ſecuta quæcunque, ad Magiſtratus huiuſmodi volumus non extendi, ſed nullum per hoc eis, quo ad aſſecutionem Magiſtratuũ, aut beneficiorum aliorum præiudicium generari; et quibuſcumq; priuilegijs, indulgentijs, vel ſpecialibus, et literis Apoſtolicis generalibus, quorumcunque tenorum exiſtãt, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri tenoribus de verbo ad verbum habendu ſit in noſtris literis mentio ſpecialis, prouiſioque dicti Magiſtratus debitis propterea non fraudẽtur obſequijs, ſed eorum congruè ſupportentur onera conſueta. Nos enim ex nunc irritum decernimus et inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Volumus autem quòd ipſe Rex pro tempore exiſtens ab alienatione mobilium dictorum Magiſtratuum penitus abſtineat, quodque autem dictos Magiſtratus, vel eorum aliquem adminiſtrare poſſit: ſuccedens in regno huiuſmodi nobis, ſeu ſucceſſoribus noſtris canonicè intrantibus iura omnia ſoluere teneatur quæ Magiſtri pro tempore ſoluere conſueuerunt, quibus ſolitis ex tunc confirmatio & licentia conceſſa ſint, & eſſe cenſeantur, adminiſtrationemque liberè exercere poſſit, & ille ex eis qui vllo vnquam tempore (quod abſit) à noſtra & Romani Pontificis pro tempore exiſtentis canonicè intrantis & Romanæ eccleſiæ obedientia & deuotione ſe ſubtraxerit, vel contra eum bellum ſuſceperit, in eius damnum & detrimentum honoris, aut rerum per ſe vel alium, ſeu alios directè,

rectè, vel indirectè machinatus fuerit, huiuſmodi gratia priuatus exiſtat: præſenteſque literæ nullius ſint roboris vel moment, ipſaque vnio eo ipſo diſſoluta ſit: ipſique Magiſtratus per diſſolutionem huiuſmodi vacare cenſeantur, & de illis per Sedem prædictam liberè diſponi poſſit. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginã noſtræ vnionis, annexionis, incorporationis, conceſſionis, prohibitionis, reſeruationis, derogationis, decreti & volũtatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrũ, Anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo quingenteſimo vigeſimo tertio, quarto nonas Maij, Pontificatus noſtri anno primo.

Vidi ſub ſigillo authentico, de cuius intellectu aliqua notatu digna in ſecundo *a* tomo adduximus.

a tom. 9. 63. art. 13. 14. 15. 16. 17. & 18.

QVAESTIO XXXV.

De præſcriptionibus in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *QVid ſit præſcriptio.*
2 *Quo temporis ſpatio præſcribatur contra bona regularium.*
3 *Vtrum Monaſteria præſcriptione completa poſſint petere reſtitutionem in integrum.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit præſcriptio.

RESpondeo dicendo, quod præſcriptio idem ſignificat quod excipere iuxta quandam legem. *b* Vnde ait Couarruuias *c* quod forſan hæc ſignificatio deducta eſt ex eo quod ſicut actionibus proponẽdis certa forma, præſcribitur, ita etiam exceptionibus præſcriberetur, id eſt ſtatueretur, vt docet Alciatus, *d* nam præſcribere idem eſt quod legem ponere, ac conſtituere, hinc & verbale nomen præſcriptio, nihil aliud eſt quam exceptio qua quis aduerſarij intentionem generaliter, alioquin veram in eo caſu de quo agitur non procedere allegat ſecundum Alciatum, *e* qui cenſet præſcriptionem ab exceptione differre, quod exceptio generale nomen ſit conueniens cuicunque defenſioni, quæ aduerſus actionem, vel intentionem obijcitur, præſcriptio verò ſit exceptio, quæ etſi intẽtio vera fuerit, nihilominus agentem repellit, vt moratoria præſcriptio iuxta quandam legem *f* quo in loco gloſſa exponit delatoriam exceptionem.

b l. qui agnitis. ff de excep.
c Cou. in reg. poſſeſſor. 2. par. in initio. nu. 1
d Alciat. li. 4. diſput. c. vlt.
e Alciat. in l. ſi quis C. de pact.
f l. 2. C. de præſcrib. Imper. offerend.

Differt autem præſcriptio ab vſucapione, nã vſucapio eſt acquiſitio dominij per vſum, & ſic per poſſeſſionem, præſcriptio autem verè eſt exceptio quæ oritur ab ipſa vſucapione, Ideſt ab ipſa dominij acquiſitione, ac tandem à longa poſſeſſione, vel ab ea, quæ legibus definita eſt, ita Couarruuias. *g*

g Cou. vbi ſu.

Sed contra hanc doctrinam inſurgit nouiſſimè Parladorus *b* dicens quod vſucapio eſt acquiſitio dominij per continuationem poſſeſſionis temporis lege definiti, temporalis verò præſcriptio eſt exceptio, quæ datur à iure propter lapſum temporis à lege definiti, & ſic ait quod vt conſtat ex dictis definitionibus non ita cohærent vſucapio, & præſcriptio temporalis, vt vna ex altera pendeat, cum diuerſa vtriuſque ſit vis & effectus, nam per vſucapionem acquiritur dominium, per præſcriptionem autem tantum exceptio acquiritur, & ſic in excipiendo tantum habet effectum. Sed certè ego non video hoc argumentum continere, ita vt ex eo probetur præſcriptionem, vt exceptionem ab vſucapione non originari: licet enim diuerſa ſit vtriuſque vis non tollit vnum ab altero originari, diuerſa enim eſt vis rationalitatis, & riſibilitatis: riſibilitatem tamen à rationalitate originari compertum eſt.

b Parlador. l. rerum quotidian. c. 3. §. 1. nu. 4. 5. & 6.

ARTICVLVS II.

Quo temporis ſpatio præſcribatur contra bona regularium.

RESpondeo dicendo, quod contra Eccleſiam inferiorem Eccleſia Romana, ſi præſcribatur à principali, vel ab alia eccleſia, quoad immobilia corporalia, & incorporalia iure habentibus continuam cauſam, vel non habentibus requiruntur quadraginta anni, vt in iure *i* probatur. Contra Eccleſiam verò Romanam non niſi ſpatio centum annorum fit præſcriptio, vt etiam definiunt ſacri Canones, *k* quod intelligunt Doctores *l* in ſpectantibus principaliter & non ſecundariò ad illam. Vnde hoc priuilegio gaudent omnia immediatè pertinentia, ad diſpoſitionem Papæ, vt Eccleſia Lateranenſis & res eius & exemptio, vt tenet Ioannes *m* Andræas & notat Panormitanus. Vnde cum diſpoſitio bonorum regularium non immediatè pertinet ad Papam loquendo ſecundum ſacros Canones, & ius commune quadraginta annis ſolũ poterant præſcribi. At loquendo ſecundum priuilegia regularia aliud eſt dicendum. Nam Eugenius Quartus, anno Domini milleſimo quadringenteſimoquarto, ſeptimo Kalend. Martij Pontificatus ſui anno quarto cõceſſit congregationi S. Benedicti in Regnis Portugalliæ, ex certa ſcientia, & motu proprio, quod contra præfatæ congregationis monaſteria, loca perſonas, & bona aliqua non currat præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum, quod quidem indultum tam in caſibus rebus & bonis præteritis quam futuris poteſtate, & ſcientia ſimilibus extendi & locum habere omnino voluit, quod ita habetur in libro *n* priuilegiorum dictæ congregationis impreſſo Romæ ex Typographia Titi & Pauli de Dianis anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono. In quo etiam libro *o* refertur, quod idem Eugenius conceſſit, quod ſicut contra Romanam Eccleſiam non niſi centenaria currit præſcriptio ſecundum conſtitutiones Canonicas & legitimas Sãctiones, ita quoque monaſterio Diui Pauli extra muros vrbis ordinis Sancti Benedicti minoris temporis præſcriptio non obſiſtat. Quod ipſum conceſſit *p* Pius Papa anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptimo, pridie nonas Iunij, Pontificatus ſui anno quarto congregationi Sanctæ Iuſtinæ. Quod priuilegium licet particulariter prędicto monaſterio fuerit conceſſum, iam eſt factum totius ordinis, nam priuilegia vnius monaſterij toti ordini ſunt communia, & eius particularibus monaſterijs quando ipſa priuilegia alijs monaſterijs & locis dictæ congregationis adaptari & conueniri poſſunt, prout conceſſit Alexander VI. congregationi eidem ſanctæ Iuſtinæ, vt in eodem libro *q* continetur. Quod priuilegium cum ſit iam totius ordinis non eſt dubium, quod ad religiones mendicantes per communicationem trãſferatur cum ipſæ gaudeant priuilegijs conceſſis, & concedendis omnibus religioſibus, prout in primo tomo latius eſt dictum. *r*

i c. De quarta. de præſcri. c. 1. eod. tit. li. 6.
k c. quas actiones & c. Nemo. 16 q. 3.
l Glo. in c. ad audientiã de præſcrip.
m Ioan. And. in regul ſciẽti. libro 6 in Merc. Panormit. in Clem. frequens de exceſ. prælat.
n in d. li. pag. 38. cum ſeq.
o pag. 80.
p Habetur in d. l. p. 157.
q pag. 63.
r tom. 1. q. 11

K AR-

ARTICVLVS III.

Vtrum monaſteria præſcriptione completa poſſint petere reſtitutionem in integrum.

RESpondeo dicendo communiter teneri quod ſic vſq. ad quatuor annos, vt dicitur in iure *a* nam monaſterium contra quod, ſine ſui negligentia præſcriptio completa eſt, ſi legitimo impedimẽto detentum fuit communiter dicunt Doctores ipſum poſſe petere reſtitutionem in integrũ vſque ad quatuor annos ſequentes, qui incipiunt à die ſcientiæ poſt ceſſationem dicti impedimenti, quia iſtud quadriennium non currit ignoranti, vt in eodem iure *b* dicitur ibi ſiquis negligenter omiſerit, quia ignorans non negligit, ſecundum iura. *c* Vnde conſideranda eſt maxima conceſſio Ioannis XIII. in fauorem monachorum congregationis montis Olioeti, quam refert collector *d* compendij ſocietatis, in hunc modum, *Si qua læſio facta ſit per quoſuis cuiuſuis ſtatus quocunque modo, vel forma, vel in futurum fiat perſonis iuribus, & rebus ac bonis dictæ congregationis ipſo iure non tenent, nec eſt opus reſtitutione in integrum, pro læſione huiuſmodi impetrare.*

a c. de reſt. in integrũ lib. 6.
b d. c. in ver. ſi quis negl. omi.
c c. 1 eund. e qua diuer. de c. ne prob.
d Collect. cõpendij ſoci. tit. priu. § 6.

Pro quo facit illud, quod indulſit, *Eugenius IIII. congregationi Sancti Benedicti in regnis Portugaliæ dicens quod ſi quando contigerit per aliquem aut per plures actus contra quæcumque decreta priuilegia, & induta gratias & immunitates præfatæ cõgregationi conceſſa, aut ipſorum aliquod à quocumque, cuiuſcunque conditionis dignitatis gradus, ſeu ſtatus exiſtat ex negligentia, vel ignorantia præſentium, & futurorum, quibus ea conceduntur aut alia quauis cauſa aliter attentari, vel obſeruari ignoranter, vel ſcienter, nullum tamen per hoc præiudicium decretis priuilegijs indultis, & gratijs, & immunitatibus præfatis volumus generari, ſed illa in ſuo robore, & vigore permanere*, ita habetur in libro *e* ſupradictæ congregationis ſuperius allegato de quo infra latius in quæſtione de reſtitutione in integrum.

e pag. 38. cum ſeqq.

QVAESTIO XXXVI.

De proceſſionibus in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrum regulares poſſint compelli ire ad proceſſiones.*
2 *Vtrum modo ſint aliqui regulares exempti ad eundum ad proceſſiones.*
3 *Vtrum regulares intereſſentes ſponte funeralibus, & proceſſionibus renuntient priuilegio.*

ARTICVLVS I.

Vtrum regulares poſſint compelli ire ad proceſſiones.

RESpondeo dicendo, quod Concilium Tridentinum *f* determinat dicens. Exempti autem omnes tam ſæculares clerici, quam regulares quicumque etiam monachi ad publicas proceſſiones vocati accedere compellantur his tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuo viuunt.

f Con. Trid. ſeſſ. 25. de regul. c. 13.

Circa quam conſtitutionem eſt notandum primo, quod ſi non vocentur non tenentur comparere in proceſſionibus. Nec epiſcopi ſub excommunicatione poſſunt regularibus præcipere vt ad proceſſiones accedant, cum epiſcopi non procedant hoc præcipiendo vt legati ſedis Apoſtolicæ vt patet ex ipſomet concilio, prout aduertit Gambarus *g* dicẽs quod non poſſunt vocari ad proceſſiones regulares niſi ex magna cauſa fiant, & magna cauſa erit aduentus legati, at non poſſunt per excommunicationem obligari, vt proceſſionaliter recipiant legatum ab ipſis epiſcopis, ſed ab ipſo legato, cum legatus ſit eorum iudex, & in eos habeat iuriſdictionem, ſicut ſecundum ius *h* habent legati à latere. Verum eſt tamen, quod poſſunt regulares alijs pœnis compelli ad proceſſiones, nã quamuis monachi proprijs quibuſdam priuilegijs tuti ſint quo minus ab epiſcopo, vel archiepiſcopo, ex quauis cauſa interdici excommunicari, aut ſuſpendi poſſint, nihilominus ex quo epiſcopis, & ordinarijs eſt commiſſa authoritas, vt ipſos monachos ad proceſſiones poſſint vocare per conſequens eis commiſſa eſt authoritas, vt eos alijs remedijs poſſint compellere priuando ſcilicet eos à confeſſionibus audiendis, & à prædicatione verbi Dei in eccleſijs parrochialibus, prout tenet Henriquez, *i* quam opinionem licet in ſumma ſim ſecutus, nunc autem ſuper ea ſuperſedendum eſſe cenſeo, quia illuſtriſſimi Domini Cardinales, vt audiui contrarium declarant, ſecundum notandum eſt, quod non debent vocari regulares ad proceſſiones, niſi ex cauſa publica & magna fiant, prout poſt alios tradit Felinus. *K* & iuxta hoc debet intelligi decretum Concilij Tridentini, de quo articulo ſequenti.

g Gamb. li. 10. de auth. leg. à latere. § de poteſt. legat. in regulares atque exem. à n. 76. & 767.
h cap.
i Henriquez.
K Fel. in c. de licet cold. pen. verſ. circa de offi. ordin.

ARTICVLVS II.

Vtrum modo ſint aliqui regulares exempti ad eundum ad proceſſiones.

RESpondeo dicendo, quod ſummus Pontifex, quoſdam regulares qui clauſuram ſeruant, vt Benedictinos & Ciſtercienſes exemit ne inuiti compellantur ab Epiſcopo, aut ab alijs quauis dignitate fulgentibus intereſſe publicis funeralibus etiã principum, aut publicis proceſſionibus, ſeu ſupplicationibus, niſi pro cauſa publica, & ne ſuper hoc permittant eos ab alijs inquietari vt Gregor. *l* IX. Determinauit, & tradit Syluester compelli etiam prædicatores & Minores exemptos ad proceſſiones ex publica cauſa, quod Concilium Tridentinum determinat. Et Pius V. in proprio motu pro mendicantibus ſtatuit ne conuocentur, niſi pro publica cauſa, quod tenuit Calderin. *m* & tenuit etiam Felinus in ſuperiori articulo relatus.

l c nimi. ug. de exceſ. prælat. Syl. v. epiſcop. n. 9. verſ. quantum pot.
m Cald. conſ. lib. 80.

At Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono die vigeſima prima Nouembris conceſſit, vt quouis prætextu aut quæſito colore ad incedendum in publicis, & alijs proceſſionibus, ab ordinarijs locorũ minimè cogerentur monachi D. ui Hieronymi in Hiſpanijs, nec tenerẽtur ad eas extre: mandauitque Archiepiſcopis, alijſque locorũ ordinarijs in regnis Hiſpaniarum exiſtentibus, vt permittãt prædictos fratres hoc priuilegio, et gratia pacificè vti & frui, voluit tamẽ, quod cũ opus fuerit, & proceſſiones publicè fiant eas intra ſua monaſteria celebrent & faciãt, non obſtantibus, quibuſuis Apoſtolicis & Synodalibus prouincialibus & generalibus Concilijs editis & conſtitutionibus, ita habetur in Compendio, *n* ordinis D. Hieronymi. At hoc priuilegium per conſtitutionem Gregorij XIIII. allegatam à Nauarro in fine manualis Latini eſt reuocatum, & ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini redactum.

n Compen. D. Hieron. ſt. proceſſ.

At Gregorius Decimus quartus cõceſſit poſt Concilium Tridẽtinũ religioſis ſocietatis exẽptionẽ ab intereſſentia

in ſup-

Digitized by Google

in ſupplicationibus, ſeu precibus & proceſſionibus publicis inhibuitque ordinarijs quauis dignitate fulgẽtibus ne dictos religioſos ad intereſſendum proceſſionibus dictis quouis modo cogere, ſeu ſuper præmiſſis inquietare ſeu inquietari facere audeant, vel permittant. Ita habetur in Compendio *a* Societatis. Et in procemio huius conceſſionis explicat Gregorius XIII. cauſam ne ſcilicet diſtrahantur ab ſtudijs & lectionibus quibus incumbunt, & ab alijs ſpiritualibus miniſterijs.

a Compe. ſocie. tit. proceſſione.

Circa quam conceſſionem eſt aduertendom quod quamuis Gregorius XIII. in hac conceſſione non dixerit non obſtante Concilio Tridentino, quod vt reuocatum cenſeretur eſt neceſſarium iuxta tradita à Sarmiento, *b* & à Gutierrez & Mandoſio, ſatis tamen colligitur ex procemio & ex plana mente Põtificis, qoia Gregorius Decimustertius, in procemio dictæ conceſſionis præmittit ibi, quidam forſitan moti authoritate Concilij Tridentini, &cæt. Et poſtea ex certa ſcientia addit derogationem etiam Concilij generalis, quod æquatur ſpeciali derogationi Concilij Tridentini, iuxta in ſimili tradita à *c* Geminiano, & confirmatur, nam hæc quæſtio, non eſt poteſtatis ſed voluntatis, & in re non leui, ſed in qua interuenire ſolet magna Pontificis deliberatio: vt tradit Sarmiento, *d* & ideò cum mentionem fecerit in principio Concilij Tridentini, & cum fuerit cum deliberatiooe locutus cenſendum eſt prædictum Concilium, quod ad hoc derogaſſe, aliàs ad nullum effectum eius indultum prodeſſet. Confirmatur etiã, nam interdum derogatio Conciliorum generalium habetur pro ſpeciali. Prout tradunt Couarruuias, *e* Corduba, & Henriquez, & huoc dicunt eſſe ſtylum.

b Sarmien. li. 3. ſelecta. c. 14 nu. 3. 6. & 11. Gutierrez in l. nemo poteſt, nu. 161. de leg. 2. Mandoſ. in cãcell. reg. 16. q. 17. nu. 12.

c Gemin. in c. 1. nu. 26. de cõſtit. lib. 6. in v. naſcitur.

d Sarmient. lib. 3. Select. c. 14. n. 3. et ſeq.

e Cou. de ſpõſal. 2. p. c. 8. §. 8. nu. 5. Cord. lib. 4 qq. 97. § 3. par. Henriquez. lib. 7. de indul. cap. 26. nu. 3.

Notandum eſt autem, quod Pius Quintus exemit collegia ordinum mendicantium, ab intereſſentia à proceſſionibus ne diſtrahantur ab ſtudijs. Quod priuilegium quoad dicta collegia intelligo modo eſſe validum etiam poſt Concilium Tridentinum, tum propter communicationem priuilegij Societatis in ſuperioribus allegati. Quod priuilegium ratione collegiorum ipſius Societatis fuit indultum. Tum etiam qoia Concilium determinat regulares ad proceſſiones publicas poſſe vocari. Ijs tantum exceptis qui in aſtrictiori clauſura perpetuò viuunt. Collegæ autem Mẽdicantium in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt in dictis collegijs ſub quibuſdam rigoroſis ſtatutis. In quibus cum maxima difficultate diſpenſatur. Et quod dicta Bulla Pij V. Quantum ad hoc poſſit vti poſt Concilium Tridentinum ſatis innuit collector *f* priuilegiorum Ciſtercij. Nec Gregorius Decimustertius. In ſua reuocatoria conſtitutione ſuperius allegata, derogauit conceſſa à Pio V. collegijs Mendicantium, vt patet ex eius verbis. Ibi, *pro quorumcunque regularium, etiam Mendicantium ordinibus, & congregationibus*, & non dicit *collegijs*. In quo innuit ſe nolle derogare hoc priuilegium collegijs Mẽdicantium conceſſum, ſi enim illud vellet reuocare ipſorum collegiorum faceret mentionem ſpecialem ſicut fecit Pius V. in ſua pro mendicantibus conſtitutione. Notandum eſt vltimo, quod Leo X. in Concilio Lateranenſi ſtatuit, quod fratres requiſiti à prælatis Eccleſiarum ad proceſſiones ſolemnes pro tempore faciendas accedere debeant, ad illas dummodo domos ſeu loca eorumdem fratrum non ſint remota vltra vnum miliare à ciuitatibus, vel oppidis vbi facienda eſt proceſſio, ita habetur, in Supplemento. *g* Quæ conceſſio cum ſua limitatione non eſt à Concilio reuocata.

f In compen. Ciſtercij titu. proceſſiona. in fin.

g Suppl. fo. 23 conſ. 71.

ARTICVLVS III.

Vtrum regulares intereſſentes ſponte funeralibus, & proceſsionibus renuncient priuilegio.

RESpondeo dicendo, quod regolares habẽtes priuilegium ne compellantur ire ad funeralia, aut proceſsiones, ſi ſponte ad ea accedant (vt ob grauem neceſsitatem, aut ob honorem debitum Principi defuncto) non renunciant tacitè huic priuilegio, quia priuilegia ſimilia dãtur fauore totius religionis. Nec hi actus qui ſine compulſione Epiſcopi ſponte fiunt cenſentur contrarij priuilegijs, iuxta doctrinam cuiuſdam legis, *b* vbi Cynus gloſſa Bartolus, & omnes, relati per Menochium. Expedit autem vt publico inſtrumento coram notario proteſtetur in forma collegij ſe accedere ſaluo iure priuilegij, quia cõmunitas poteſt renunciare priuilegio conceſſo ordini, at non ſic ſingulares perſonæ ſecundum Innocẽtium *i* Corneum, & Natta. Aduerte tamen, quòd pauci actus etiam contrarij vnius conuentus non inducunt præiudicium priuilegio in bonum totius religionis conceſſo, ita eſt conceſſum canonicis Regularibus Lateranenſis Eccleſiæ prout refertur in *K* Compendio Societatis. *Dicendo, quod ſi quando contigerit per vnum aut plures actus contra priuilegia indulta, gratias & immunitates, prædictis canonicis conceſſa, aut ipſorum aliquod à quocumque cuiuſcunque conditionis, dignitatis gradus & ſtatus exiſtat ex negligentia ſeu ignorantia præſentium, & futurorum, quibus ea concedentur, aut alia quauis cauſa aliter attentari, vel obſeruari ſcienter, vel ignoranter, nullum tamen propter hoc præiudicium indultis gratijs, & immunitatibus ipſis generatur ſed illa in ſuo vigore, & pleno robore firmitatis perpetuo permanet.*

b l. 2. vbi Cynus gl. Bar. & omnes. C. de excuſ. tut. Menoch conſ. 71. nu. 70 & 74. lib. 10.

i Inn. in c. cũ olim 2 nu. 7. de priuil. Corneus conſ. 15. n. 5 li. 3 Nat. conſ. 160 n. 46

K Compẽ Societ. tit. priuil. § 4.

QVÆSTIO XXXVII.

De proceſſionibus quòad præcedentiam, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVis locus cuicunque eccleſiaſticorum, & regularium in proceſſionibus ſit aſſignandus.*
2 *Vtrum in proceſſionibus præcedentiæ ſunt licitæ regularibus.*
3 *Quid agendum in proceſſionibus pro controuerſia ſedanda ratione præcedentiæ.*
4 *Vtrum fratres Minores obſeruantiæ debẽt fratres Minores conuentuales præcedere.*

ARTICVLVS I.

Quis locus cuicunque Eccleſiaſticorum, & regularium in proceſsionibus ſit aſsignandus.

REſpoodeo dicendo, quod clerici ſæculares religioſos omnes, & regulares debẽt præcedere. Ita Ioannes Montanus *l* Ripa, & Caſſanens ad hoc aliquos ſacros Canones *m* allegantes. Probantur etiã per argomentum ab ordine literæ, quod in iure receptũ eſt ſecundum Baldum, *n* & Nicolaum Euerardum, & videmus titulum ñe clerici, vel monachi in corpore Decretalium exiſtentem priori loco clericos, ſecundo vero monachos apponere, & priori loco in proceſsionibus ſunt apponendi clerici

l Montan. in tract. de auth. n. 29 Concilij n. 84. Ripa n. 2 reſponſ ca. 2. n. 19. Caſſan. de glor. mundi. 4. par. conſide. 51.

m c. alia & in ca. legi. 16. q. 1.

n Bal in l. generali, C. de epiſ. & cler. Euerard in lo cis legali. c. 8.

K 2 poſtea

Digitized by Google

poſteà autem religioſi. Et inter clericos priori loco ſunt conſtituendi canooici Eccleſiarum Cathedralium, quia dicuntur clerici primi gradus, alij autem aliarum eccleſiarum dicuntur clerici ſecundi gradus, vt notar Inoocentius. *a* Inter alios autem clericos eccleſiarum inferiorum, qui ſunt dignitatum eccleſiarum præferuntur, vtpotè canonici eccleſiarum collegiararum rectoribus, ſimplicium eccleſiarum argumento aliquotum decretotum: *b* poſtea vero rectores pattochiales deinde cæteri clerici ſeculares, deinde Canonici regulares Diui Auguſtini debent præcedere fratres Diui Benedicti congregationis Caſſinenſis alias Sanctæ Iuſtinæ de Padua nuncupatis, prout fuit tempore Pij Quarti veotilatum, & tandem obtinuerunt, vt refert Nauartus, *c* vbi refert quandam ſententiam Cardinalium deputatorum ad litem hanc definiendam: refert etiam Bullam Pij Quarti ſuper hoc editam, quæ incipit, *Sedis Apoſtolicæ prouidentia*, & habetur in bullis *d* huius Summi Pontificis. Deinde veniunt Monachi Sancti Benedicti, & poſtea alij monachi. Iuxta antiquiorem inſtitutionem. Poſt alios vero veniunt fratres Mendicantes, & religioſi, ordinis Prædicatorum debent præcedere, prout declarauit Pius Quintus in quadam bulla, *e* quæ incipit: *diuina diſponere clementia*, qoæ habetur inter conſtitutiones Pontificales eiuſdemmet Pontificis. Deinde fratres Minores, poſtea Eremitæ Sancti Auguſtini demum Carmelitæ. Et ioter illos qui ſuot eiuſdem ordinis, & profeſſionis illi, qui ſunt maiores digoitate debent magis hnootari, iuxta ea quæ in iure, *f* & inter æquales gradu, & dignitate antiquiores noo ætate: ſed receptione in Eccleſia, vel monaſterio, vt leges *g* Canonicę, & Cioiles nobis inſinuaot, ſic enim in iſtis conſideratur aotiquitas, vt notat quædam gloſſa. *h* Inter omnes autem certum eſt, quod non facta diſtinctione antiqoitatis, vel religionis Epiſcopi, & ſuperiores debent primum locum tenere, cum propter ſui eminentiam fratres eos appellet Papa, vt multę decretales *i* nos doceot. Et poſt illos Abbates monaſteriorum, qui etiam propter ſui excellentiam ſub generali appellatione habentium dignitates comprehenduntur, quod docuit gloſſa, *k* ad quod etiam faciunt tradita per Lappum. *l* Ioter Epiſcopos autem antiquiores in promotione præferuntur, vt ſacri Canones *m* determinant, & inter Abbates idem erit ſeruaodum ſi ſunt eiuſdem ordinis, ſi verò ſint diuerſæ religioois, tunc qui ſunt antiquioris religionis præferuntur; iuxta ea quæ ſupradicta ſunt, & tradit Gondiſaluus de Villadiego. *n*

a Inn. in c. ſtatus, de reſtr. & in c. fraternitatem, de ſepult.
b c. licet, c. nō tondiſte c. ſtatutum, de elect. lib. 6.
c Na. in c. ſtatuimus, 9. q. 9. nu. 4.
d Conſtit. Pij IIII. conſt. 19. pag. 414.
e Conſtit. Pij V. 26. pag. 583
f ſtatuim. de maior. & obed. l. 2. ff. de albo ſcriben.
g c. de maior. & obed l. 2 ff. de albo ſcrib.
h gl. in c ſi. de conſuet. lib. 6.
i c. quam gratiam de crim. falſi. cu ſiquis ſuadente de pœnis.
k gl. in c. 2. de prab. lib. 6.
l Lappus alle gat. 84.
m 17. diſt. §. Epiſcopos.
n Villadiego delegatis 1. p. q. 7. num. 9. & 19. cum ſeq.

ARTICVLVS II.

Vtrum in religionibus præcedentiæ ſint licitæ.

RESpondeo dicendo, quod prout conſtat ex dictis in ſuperioribus articulis in religioolbus præcodeotiæ ſunt licitæ. Cum enim religiones ordines etiam nuncopentur in ipſis omnia ordinata eſſe oportet. Quod inſuper probatur, nam ſicut Deus immenſus ſapientiſſimus, & iuſtus. Aogelus dominatur, ita Angeli hominibus, & hoiuioes aoimalibus, anima corpori, Cœlum terræ, & ratio appetitibus. Et ſicut vt ait Diuus *o* Gregorius, & tradit Caſſaneus, io Cœlorum Hierarchia adſunt Angeli, Archangeli, & alij ſpiritus, qui non ſuot æquales, ſed differunt in gradibus, & digoitatibus, & ſecundum Titum Liuium firmitas fidei eſt ſubijci maioribus, & ſecundum Dionyſium lex æterna oaturæ dictat, vt inferiora ſuperioribus obediant: ita ad maiorem concordiam congregationum in terra maximè oportuit, vt eſſet diuerſitas, & maioritas, & quod ſuperiores inferiotibus præcedant, & ab ipſis reuereantur, prout ex iure colligunt Doctores communiter quos referunt Boetius, *p* & Azeuedo. Hunc ordinem in domo Salomoois maximè laudauit Regina Sabba, quæ ordinem officiotum attente conſiderans in maximam admirationem deuenit, prout in libris Regum *q* refertur, & in præcedentijs, & ſedibus vnicuique debitis honor, & dignitas cuiuſcumque oſtenditur, prout ex multis iuris canonici & ciuilis *r* locis colligitur, & tradunt Baldus, Tiraquellus, Lara, Azeuedo, & Caſſaneus. Et ita videmus in ciuitatibus bene ordinatis, Correctores ſuperiora quam alij in actibus publicis ſedilia habere. Nec Dominus hunc ſacratum ordioem in Euangelio reprobauit, ſed præcedentias, & maioritates procurare ſatuitatem iudicauit dicens. Neſcitis quid petatis. Quas præcedentias in regionibus ſtatutis ordinationibus, & conſuetudinibus approbatas videmus, in quibus particulariter diſcurrere ſuperuacaoeum duxi, quia ſecundum Alciatum, *ſ* Boetium, & Caſſaneum, non ſunt firmæ fixæ, & certæ prærogatiuæ in commuoitatibus, ſed ſecundum temporum varietatem, & perſonarum, & regolarium præcedentiæ, & maioritates cuicunque deputantur.

o c. ad hoc illa gloſſ. 89. d. Caſſa. in catalogo gloriæ mūdi. 3. par. per totum 12. part. conſ. 1. cū ſeqq.
p l. honor. § generalium, ff. de muner. & honorib. l. quiſquis in ſi. & ibi gl. ſi. C. de poſtul. l. licet 2. & ibi gl. 45. d. Boer. in tract. de ordi. graduū 2. par. nu. 34. & 61. Piſa in Curia li. 2. c. 2. in princip. & ibi Azeuedo. cum. 11. liſt. B. c. nſi ordo 35. q. 5. c. 189. diſt.
q 3. Reg. c. 10.
r c. cum olim de conſuet. glo. & Bal. in l. decernimus 2. notab. C. de ſacroſ. Eccleſ. Tiraq. de primogen. in præfat. n. 13. Lara. in l ſiquis à liberis, n. 22. ff. de lib. agnoſcend. Azeue. vbi ſup. nu. 1. f. 30. & nu. 24. fol. 34. Caſſan. in conſuet. Burg. tit. de ſinſans, rub. 6. § 4 gl. in uerbo gnons. n. 5.
ſ Alciat. li. 3. diſput. cap. 4. Boer. vbi ſup. 2 p. c. 45. Caſſan. de glor. mūdi 2. par. conſi. de. 4.

ARTICVLVS III.

Quid agendum in proceſſionibus pro controuerſia ſedanda ratione præcedentiæ.

RESpondeo dicendo, quod Concilium *t* Tridentinum determinat in huoc modum dicens controuerſias omnes de præcedentia, quæ perſæpè cum ſcandalo orionrur inter eccleſiaſticas perſonas, tam ſæculares, quam regulares, in proceſſionibus publicis, tum in ijs quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda vmbella, & alijs ſimilibus, Epiſcopus amota omni appellatiooe, & non obſtaotibus quibuſcumque componat.

t Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reg. c. 13.

Pro cuius decreti explicatiooe eſt notandum, quod quando oritur aliqua cootentio ſuper præcedendo inter aliquos improuiſo quemadmodum ſæpius contingit, vbi neque locus, neque tempus, longam deliberationem, aut cauſæ cognitionem permittit Epiſcopus in contineoti debet iubere partibus aote ſe docere de iure ſuo ſioe mora, oeque requiritur aliqua tela iudiciaria. Et ratio huius eſt, quia agitur de re quæ non capit dilationem, ſed in breuiſſimo tempore eſt peritura. Pro quo eſt quidam textus *u* ſecundum intellectum gloſſæ, & ibi Battolus, teoet idem Bartolus, & propter dictam cauſam adhuc noo requiritur exactæ probationes, vt volunt quædam gloſſa. *x* Et vbi alias non poſſet ſic in breui de iure partium conſtare, vtpotè quia vna religio dicit de priuilegio, vel coofuetudine debere alij præferri, noo tamen tunc decet debere Epiſcopum illam præferre alteri, quæ de iure communi eſt præferenda, eſt argumentum optimum in quadam decretali *y* in fine eiuſdem, & ſi velit adijcere iſta verba (ſaluo, ſcilicet iure alterius partis ſi quod io veritate ſibi competit,) ſatis eſſet cautum ne pars altera in tantum ſcandalizetur. Et vbi ſeditiones magnæ, circa hoc oriātur poſſet Epiſcopus vtroſque cootendentes repellere pro illa vice, per ea, quæ io ſimili notat Innocentius, *z* & tradit Gondiſaluus

u glo. in vnica, vbi Bar. ff. de glande lego Bartol. in l. ſi prius, circa ſi. ff. de nouis oper. nunc.
x gl. in d. l. vnica.
y c. cū perſonæ de priui. lib. 6.
z Innoc. in c. in præſentia, de prob. Villadiego, delegatis 1. par. q. 7. num. 11.

de

de Villadiego. Et hoc modo ſecundum Concilij Tridentini decretum omni appellatione remota, & non obſtantibus quibuſcumque prædictas controuerſias componere Epiſcopus poteſt. Quæ inter regulares vtinam ceſſaſſent, cum non cedant in ædificationem populi imo in ſcandalum emergant, ita vt petra ſcandali poſſint optimo iure appellari. Vnde in regnis Portugalliæ Fratres Minores noſtræ ſacræ religionis Minorum de obſeruantia humilitatem profitentes vt vere filij humilliſſimi Patris noſtri Frãciſci in publicis proceſſionibus ordinatione ſua & & antiqua conſuetudine vltimo loco incedunt, quæ humilitas eſt præclara, & à Deo dilecta virtus præſertim in regularibus qui ſine illa parum in religione proficiunt argumẽto eorum quæ in ſacris Canonibus *a* notantur: glorioſa enim res humilitas quę ipſa quoque ſuperbia appellari ſe appetit, ne vileſcat, vt ait D. Bernardus à quadam gloſſa *b* ſingulari relatus. Et certè vellem quod circa hoc fieret in noſtra ſacra religione Minorum de obſeruantia conſtitutio generalis qua præciperetur, vt hæc laudabilis conſuetudo in omnibus actibus à nobis fratribus Minoribus obſeruaretur, vt ita non ſimus Petra ſcãdali in ſimilibus controuerſijs, ſed in reſurrectionem multorum ad imitandum humilitatis exemplũ ſimul poſiti vt ſcopus, ſed quia hæc quidem ſupererogationis & non obligationis ſunt ideo oportet adducere conceſſiones, vt omnis controuerſia & lis amoueatur.

a c. 1. de pænit. d. 2.
b gl. in c. 1. de relig. domib.

ARTICVLVS IV.

Vtrum fratres Minores obſeruantiæ debeant fratres Minores conuentuales præcedere.

RESpondeo dicendo, quod *Leo Decimus ſtatuit quod ne inter Fratres Minores obſeruantiæ & cõuentuales ſuper præcedentia diſſenſio & contentio oriatur, talis inter eos ordo ſeruetur, videlicet quod in proceſſionibus & funeralibus, ac exequijs, necnon & in alijs actibus publicis in quibus fratres obſeruantes, & conuentuales conuenerint fratres conuentuales fratribus regularis obſeruantiæ locum digniorem relinquere teneantur.* Ita habetur in ordinis ſupplemento. *c Et idem Leo X. declarauit tam fratres Minores obſeruantiæ quam conuentuales, in quibuſcunque proceſſionibus, & alijs actibus publicis in quibus eos ſimul adeſſe contigerit ſuas Cruces poſſe, & debere referre, ita tamen quod ſicut ipſi fratres obſeruantiæ regularis locum digniorem inter omnes alios fratres dicti ordinis tenere debent, ſic etiam eorum Cruces in parte, ſeu loco digniori proceſſionis deferri poſſint & debeant.* Ita habetur in eodẽ libro *d* ſupplementi.

c ſuppl. fol. 32 concel. 118.
d ſuppl. fo. 36. conceſ. 121.

Aduertendum tamen, quod Gregorius Decimuſtertius anno Domini milleſimo quingenteſimo octoageſimo ordinauit, vt ſecundum antiquitatem, loci prius in ciuitatibus fundati & non ſecundum religionis antiquitatem præcederent mendicantes, & alij religioſi, & licet Fratres Minores de obſeruãtia præcederent Fratres conuentuales virtute Bullæ Leonis Decimi ſuperius allegatæ, tamen ait Capucinus *e* in additionibus ad Compendium mẽdicantium pendere ſub iudice hoc in ciuitate Neapolitana; & in his Hiſpaniarum partibus conſtitutionem Gregorianam non video receptam.

e Capuci. tit. proceſ. 2. tomo pag. 333.

QVÆSTIO XXXVIII.

De procuratoribus fratrum, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum conuentus ſine prælato poſſit continuare procuratorem pro conſeruatione monaſteriorum ad obligandum monaſterij reditus.*
2 *Quomodo procurator ad cauſas ſit à conuentu conſtituendus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum conuentus ſine prælato poſſit conſtituere procuratorem pro conſeruatione monaſterij ad obligandum monaſterij reditus.

REſpondendo dicendo, quod conuentus in his quæ ſeparatim pertinent ad illum poteſt conſtituere procuratorem ſine conſenſu prælati, vt determinat *f* Innocentius receptus ab omnibus, quia & quælibet pars capituli in his quæ ipſam ſolam attingunt poteſt conſtituere procuratorem ſecundum Innocentium *g* imo & quilibet monachus in his quæ pertinent ad ſe ſolum vt quia eſt ſpoliatus, vel alimenta ſibi denegantur poteſt agere per ſe conſtituere procuratorem ſecundum Innocentium *h* & alios, & tradit Nauarrus. Quod probatur nam conuentus eſt aliud à prælato adeo quod prælatus non eſt propriè de capitulo, neque de conuentu ſecundum gloſſam *i* communiter receptam. Probatur etiam quia conuentus cum vicario qui ſolet appellari ſuperior in monaſterijs quæ reguntur per priores & prior clauſtralis in monaſterijs quæ reguntur per Abbates de quo fit in ſacris Canonibus K mentio. Cuius officium non vacat per mortem Abbatis vel prioris, vel terminatius *l* legitimę poteſt conſtituere procuratorem in his quę pertinent ad ipſum conuentũ, vt in iure probatur. *m* Nec his obſtat, quod mortuo, vel excommunicato principali prælato vicarius eius etiam ad officium moritur vel ſuſpenditur, vt in iure *n* videmus deciſum, quia illud verum eſt de vicario generali prælati, qui à ſolo eo recipit iuriſdictionem, non tamen de prædicto priore ſuperiore vel vicario clauſtrali qui non à prælato, ſed à iure recipit iuriſdictionem. Et aduerte, quod ille cui conceditur aliquid, conceſſum videtur id quod ſine illo fieri nequit, vt eſt vulgare in iure, *o* imò quod fieri poteſt ſine illo, ſed non commodè, vt etiam innuunt iura. *p* Per quæ iura hoc tenet Aretinus, *q* cum ergo conuentui in his quæ pertinent ad eum concedatur facultas conſtituendi procuratorem ſiue ſyndicum, & hoc non poſſit facere ſaltem commodè quia non admitteretur à iudicibus ſine obligatione bonorum ſuorum conſequitur poſſe obligare ſe & ſua bona, vel quatenus pertinent ad illum in conſtitutione ſui procuratoris.

f Inno in cap. odoardi. nu. 6. de reſcrip.
g Inn. vbi ſup. nu. 3.
h Inn. in c. cũ 1. & A. ff. de re iud. Nau. in c. non dicatis 12. q. 2.
i Gl. in c. vt ij qui de ætat. & qualit. in v. eiſdem.
K ca. cum ad monaſterium. §. prior de ſtatu monach.
l clem. ne in agro. §. ſi quis auth. v Abbatem de ſta. monach.
m d. § ſi quis auth. v Abbatem.
n c. 1. de offic. vicarij li. 6.
o l. 2 ff. de iuriſd. om iud. c. præterea de offic. deleg.
p l. pen. ff. de vſufruct. leg. l. quicumque §. ſi es quæ ad vẽdendum, ff. de inſt. act.

Vnde infertur, quod non poteſt prouincialis reuocare procuratorem à conuentu aliquo legitimè conſtitutum, argumento cuiuſdam iuris *r* regulæ quæ habet, quod omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur, & ad omnem actum faciendum eſt neceſſarium, vt poteſtas concurrat ſimul cum voluntate iuxta deciſum in iure, *ſ* & nullo iure neque communi, neque particulari habetur,

q Aretin. in ca. de teſtibus, ca. 3. de teſtib. cogend.
r c. 1. de regulis iur.
ſ c. cum ſuper de off. deleg.

quod prouincialis habeat poteſtatem conſtituendi, aut reuocandi procuratorem conuentus, & ſicut lege cautum eſt, vt quilibet regulariter poſſit conſtituere & reuocare procuratorem ſuum. Ita nulla lege cōceditur regulariter vni poteſtas reuocandi procuratorem conſtitutum ab alio, & cum regulæ ſit ſtandum donec demonſtretur, & probetur exceptio iuxta quandam gloſſam *a* communiter receptam & non demonſtratur prædictam regulam limitari in hoc caſu ſtandum eſt illi in eo. Vnde ſi prouincialis de facto eam reuocaret, talis reuocatio ait Nauarrus, *b* quod erit tyrannica & omni iure reſpuenda iure naturali diuino & humano nitendo quandoquidem tollitur libertas à iure communi concesſa.

a l. Gl in l. omnis definitio, ff. de reg. iur. & in rub. eod. tit.
b Na. in add. ad li. 1. conſil. tit. de elect. conſ. 12.

Ex his colligitur, quod procurator à ſolo conuentu creatus poteſt agere illa ad quæ eſt cōſtitutus iuxta ea quæ communiter huiuſmodi procuratoribus in iure *c* tribuuntur.

c In titulis de procurat. ſexti, & Clement. de procur.

Hæc tamen omnia non habent locum in ſyndico Fratrum Minorum de obſeruantia ſyndicus enim à prouinciali conſtituitur ad hoc authoritatem à Sede Apoſtolica habente prout infra in quæſtione de ſyndico dicemus.

ARTICVLVS II.

Quomodo procurator ad cauſas ſit à conuentu conſtituendus.

Reſpondeo dicendo, quod debet ſono campanæ cōuocari totus conuentus, & cum omnes ſimul conuenerint debet prior, vel præſidens proponere, & petere ſuffragium à quolibet ſuper hac re iuxta quandam *d* legem, & habito ſenſu ipſorum requiritur quod in inſtrumento procurationis exprimantur nomina ſingulorum prout reſoluit Speculator *e* quem ſequitur Rebuffus; vbi limitat niſi eſſent in conuentu, quotquot in inſtrumento nō poſſunt deſcribi, tunc enim in ſyndici conſtitutione ſufficeret dicere conuentus. Ita in ſimili Ioannes Fab. *f* quem ſequuntur Alexander, & Rebuffus, qui dicunt hoc non habere locum in alienatione rerum Eccleſiaſticarum.

d l. 2. C. de de curionib.
e Specula. tit. de ſynd. Rebuf. in arbi. excep. in v. ratione ſynd. in l. 1. 8. in declaratione.
f Faber in §. ſi. decur. Alex. conſil. 1. in 4. vol. Rebuf. de alien. rerū Eccleſ. nu. 16.

QVAESTIO XXXIX.

De procuratore Fratrum Minorum regularis obſeruantiæ qui ſyndicus nominatur in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Quis poſſit conſtituere hunc procuratorem.*
2 *An ſyndicus fratrum Minorum ſit procurator fratrum an Sedis Apoſtolicæ.*
3 *Quam authoritatem habeat prædictus ſyndicus.*
4 *Vtrum Syndicus poſſit retinere eleemoſynas pecuniarias fratrum.*

ARTICVLVS I.

Quis poſſit conſtituere hunc procuratorem.

Reſpondeo dicendo, quod Innocentius IIII *conceſſit miniſtris fatrum Minorum authoritatem quatenus in prouincijs eis commiſſis per ſe, vel per fratres ſuos quibus id duxerint committendum, poſſint conſtituere, vel nominare aliquos viros idoneos Deum timentes, qui ſecundum indigentiam conuentuum ſeu domorum prædictorum fratrum poſſint res conceſſas fratribus huiuſmodi authoritate Apoſtolica petere, ac vendere, commutare alienare, tractare, expendere, permutare, & in fratrum vſum conuertere. Conceſſit etiam, quod liceat prædictis miniſtris præfatos viros ſic conſtitutos remouere, alioſque ad prædicta exequenda ſine difficultate aliqua ſubrogare, quoties videbitur opportunum.* Ita habetur in monumentis *g* ordinum.

Aduertit Collector *h* priuilegiorum mendicantium, quod poſt declarationem Nicolai Quarti, non poſſunt fratres facere prædictam denominationem, ſed ſecundum determinationem Martini Quarti, quæ eſt huiuſmodi.

g In 1. impr. fo. 29. & in 2. fo. 113. conceſ. 247.
h Collect. tit. procura. fratrum ſin ſyndic.

Martinus Quartus conceſſit generali & prouincialibus, & cuſtodibus vniuerſis ordinis fratrum Minorum, quod poſſint nominare aliquas perſonas, quæ non ſint de prædicto ordine, quæ perſonæ ſic nominatæ habeant circa res concernentes ipſos fratres adminiſtrationem legitimam & generalem, ac liberam. Et decreuit, quod tales perſonæ ſunt vere & legitime adminiſtratores & œconomi ſyndici, & actores qui res prædictas & rerum prædictarum pretium nomine Romanæ Eccleſiæ recipiunt, & per eoſdem in fratrum prædictorum vtilitatibus (prout eis licet ex regula, vel declaratione regulæ) conuertant, quādo à prædictis miniſtris, vel alijs fratribus de aſſenſu eorundem miniſtrorum fuerint requiſiti. Et generaliter conceſſit, quod prædictæ perſonæ habeant facultatem procurandi in omnibus cauſis pro rebus & locis ad eccleſiam Romanam ſpectantibus, & ipſorum fratrum vſui conceſſis. Necnon pro immunitatibus libertatibus iuribus ac priuilegijs eorundem fratrum, et ſuorum conuentuum, ſeu domorum. Ita habetur in monumentis *i* ordinum quod & Martinus V. *K* poſtea confirmauit. Et ſimiliter Eugenius IIII. *l*.

i in 1. impr. f. 46. & in 2 fo. 129. conc. 290
K Habetur in monu. in 1 impr fo. 38 & in 2 f 38. conceſ. 32. prope fine.
l in 1. impr f. 40. & in 2. fo. 39. conceſ. 42. in fin.

Aduertendum eſt circa prædictam conceſſionem, quod guardiani etiam cum toto ſuo conuentu non poſſunt prædictos procuratores, vel ſyndicos nominare quia hoc ſolum conceditur miniſtris & cuſtodibus. Et ſimiliter eſt aduertendum, quod miniſtri ſeu cuſtodes non inſtituunt præfatos procuratores, & ſyndicos, ſed ſimpliciter nominant, & ſic nominati per illos inſtituuntur à Summo Pontifice pro procuratoribus & ſyndicis ſuæ ſanctitatis, & Eccleſiæ Romanæ, ad quam pertinent res conceſſæ fratribus, quando dantes non reſeruauerunt ſibi dominium, & quando huiuſmodi res ſunt tales, quarum vſum licet fratribus prædictis habere, vnde ſequitur, quod reſpectu rerum in quibus dantes reſeruauerunt ſibi dominium, aut quarum vſum non licet, vel aliquando non licuit fratribus habere nihil poſſunt agere procuratores vel Syndici.

Aduertendum inſuper, quod guardiani habentes ad id authoritatem à prouincialibus poſſunt ſyndicum inſtituere cum hoc à ſua ſanctitate non prohibeatur, nam cum dicti prouinciales habeant ad huiuſmodi nominationem authoritatem à prælibato priuilegio perpetuo nemini dubium eſſe debet, quod poſſint prædictam poteſtatem alijs delegare, & committere.

Aduertendum etiam, quod ſemper ſyndicus per ſcripturam conſtituitur firmatam ſigno, & ſigillo prælati ipſum nominantis, nec oportet, vt ante publicum notarium detur. Scriptura enim firmata à perſona in dignitate conſtituta fidem facit. Imo loquendo ſecundum rigorem ſcriptura in hoc caſu minime deſideratur, ſufficit enim vt facultas data ſyndico teſtibus probetur. Teſtes enim ſecundum ius eandem vim habent quam ſcriptura ſortitur. Imo ſi aliqua perſona officium ſyndicatus multis retro annis geſſit, etiamſi de eius conſtitutione neque

per

per ſcripturam, neque per teſtes conſtiterit, ſufficit ad probationem diuturnitas temporis, in quo prædictum geſſit munus, vt de prædicta conſtitutione minime dubitetur iuxta quandam celebrem Baldi *a* doctrinam, & in proprijs terminis ſyndicatus, ita reſpondet Curtius *b* Senior, & tenent multi alij relati per Tiraquellum.

a Bal. conſ. 287 in primis vide dum lib. 3.
b Curtius ſenior conſ. 77. nuper mortuis Tiraq. de præſcrip. §. 1. gloſ. 4. v. trigeſimo primo.

ARTICVLS II.

An ſyndicus fratrum Minorum ſit procurator fratrum, an ſedis Apoſtolicæ.

RESpondeo dicendo, quod in omnibus religionibus (excepta religione fratrum Minorum de obſeruantia) certum eſt & ab omnibus ſcitũ in omnibus conuentibus eſſe quoſdam œconomos & procuratores poſſeſſiones, & bona temporalia adminiſtrantes quibus religioſi aluntur in clauſtro viuentes, ſicut in domibus principum, & dominorum œconomi conſtituuntur cum poteſtate ad diſpenſandum in temporalibus, qui reddunt rationem villicationis ſuæ. Et conuentus prædictarum religionum, apud quem dictorum bonorum adminiſtratio, & proprietas in communi poteſt procuratorem, & œconomum ad prædicta conſtituere ne religioſi temporalibus & litibus, & negotiationibus implicentur, ſed Deo optimo maximo, vt eorum poſtulat ſtatus vacent. At religio fratrum Minorum, quæ in communi, & in particulari eſt incapax bonorum, & cuius fratres nec per ſe neque per interpoſitam perſonam poſſunt recipere denarios, vel pecuniam, non poſſunt ſuo nomine conſtituere ſyndicum vel procuratorẽ, qua ratione attenta fuit ſublatus eorum ſyndicus a Ioanne XXII. quod fuiſſe optimè factum teſtatur Aluarus. *c*

c Aluarus, li. 2. c. 6.

Sed ſi conſtitutio prædicti ſyndici attente conſideretur inueniemus ipſum non conſtitui ab ipſis fratribus, vt ipſorum procurator, & adminiſtrator. Cum enim ipſi nec in communi neque in particulari aliquid habere poſſint euidenter ſequitur non poſſe conſtituere œconomum qui ipſorum nomine temporalia adminiſtret. Deputatur ergo, & nominatur ab ipſis authoritate Apoſtolica de qua in articulo præcedenti, vt diſpenſet prædicta bona authoritate Sedis Apoſtolicæ, cuius ſunt bona ipſis fratrib. oblata, quare Martinus Quintus approbauit literas Martini Quarti poſitas in articulo ſuperiori, & fulminauit illas inſerendo de verbo ad verbum, & conceſſit Miniſtris, & cuſtodibus, ac alijs fratribus minoribus quod literis prædictis ac omnibus in eis contentis libere, & licite vti valeant tandiu, & quouſque per Sedem Apoſtolicam aliud in præmiſſis eidem ordini vtilius fuerit ordinatum.

Non obſtante conſtitutione Ioannis XXII. quæ incipit, ad conditorem, per quam prædictis fratribus ne literis, & conceſſione præfatis ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia vterentur prohibitum fuerat, ita habetur in libro *d* monumenta ordinum. Ex his ſequitur fratres minores pręfatos vtendo ſyndicis non deuiari a paupertate ſtricta quam Domino promiſerunt, imo in eorum vſu profiteri ſe nihil in hoc mundo habere, cum ipſi ſyndici, vt procuratores & adminiſtratores Sedis Apoſtolicæ ſint deputati, adminiſtrantes res quibus vtuntur ipſi fratres nomine Sedis Apoſtolicæ, cuius prædictæ res ſunt, imo non vti ſyndico ad prædicta videtur non ita puritati regulæ noſtræ cohærere, qua ratione in initio noſtræ ſacræ religionis cum Pater noſter Franciſcus adhuc viueret vſus ſyndici incepit, & Innocentius Quartus contemporaneus Seraphici patris ipſum prædictis fratribus conceſſit, vt ex eius indulto poſito in primo huius quæſtionis articulo patet.

d in 1. imp. fo. 38. & in 2. fo. 38. conceſ 42. prope finem.

ARTICVLVS III.

Quam authoritatem habeat prædictus ſyndicus.

RESpondeo dicendo, quod ſyndicus fratrum minorum habet authoritatem ad recipiendum omnia quæ ipſis fratribus inter viuos, & in vltima voluntate relinquuntur tam mobilia quam immobilia, omnia enim quorum vſus poteſt fratribus pertinere ad Sedem Apoſtolicam quoad dominium, & proprietatem ſpectant cuius nomine ipſe ſyndicus ea recipit. Qui habet etiam authoritatem ad conuertendum prædicta in alia quorum vſus ipſis fratribus eſt neceſſarius, & vtilis, quæ etiamſi bona ſint immobilia poſſunt a prædicto ſyndico vẽdi & erit venditio valida etiamſi ſit facta ſine ea ſolemnitate qua res eccleſiaſticæ iuxta ſacros Canones debent alienari, vt tenet Baldus *e* loquendo de bonis oblatis fratribus mendicantibus tempore quo non erant capaces bonorum immobilium, & ea recipiebant ad ſtatim vendendum & in eorum vſus conuertendũ. At modo attento, quod confirmatis pręfatorum fratrum priuilegiis ſunt capaces bonorum in communi prout determinat Concilium *f* Tridentinum non poterunt dicti mendicantes ea bona ſine ſolemnitate iuris alienare, vt aduertit Nauarrus. *g* Ex quibus colligitur, quod præfata Baldi doctrina ſolum poteſt verificari in bonis immobilibus, quæ fratribus minoribus inter viuos aut in vltima voluntate dantur aut relinquuntur, ea enim ſyndicus præfatus ſine ſolemnitate iuris poteſt alienare. Poteſt etiã ipſe ſyndicus omnia quibus vtuntur fratres nomine ſedis Apoſtolicæ commutare, alienare, tractare, expendere, & permutare, & in vſum fratrum conuertere, etiamſi ſint bona mobilia, vt patet ex cõceſſione Innocentii Tertij, in primo huius quæſtionis articulo relata. Quod verbum alienare eum comprehendat etiam donationem facere clare innuit poſſe prædictum nomine Sedis Apoſtolicę extra ordinem aliquam in vtilitatem fratrum facere donationem, prout in Primo *h* Tomo late probauimus. Quæ omnia cum fiant authoritate Sedis Apoſtolicæ non derogant noſtræ regulæ puritatem, nec propter eandem cauſam vendendo ſyndicus dicta bona, & pretium eorum in vſus fratrum conuertendo poſſunt argui de peccato fratres minores quaſi per interpoſitam perſonam pretium prædictarum rerum recipiant cum ſyndicus non ſit ipſorum fratrum ſed Sedis Apoſtolicæ interpoſita perſona.

e Bal. in auth. ſi qua mulier. C de ſacroſan. eccleſ.
f Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. cap 3.
g Na. in c. non dicatis nu. 8 2
h 1. tom. q. 2. art. 6.

Habet etiam ſyndicus authoritatem ad petendum in iudicio nomine Sedis Apoſtolicæ. Pro cuius dicti explicatione eſt notandum quod ſimplex regularis in religionibus bonorum capacibus non eſt perſona legitima contra quam vel pro qua nomine proprio iudicium fundari poſſit ſuper iuribus temporalibus, quorum ipſe non eſt capax ſecundum ſpeculatorem, *i* æquatur enim regularis ſeruo, & filio familias in hoc, contra quos vel pro quibus non poteſt fundari iudicium niſi in caſibus a iure expreſſis, vt dicitur in iure, *k* tum quia nulla alia iura habet neque habere poteſt ipſe monachus, vt ſacri *l* canones, & leges imperiales determinarunt, nam per profeſſionem omnia talia iura antè illam ad ipſum pertinentia tranſeunt in monaſterium ſecundum ius, *m* & poſt eam obuenientia acquiruntur

i Spec. de actore n. 48. & de reo. n. 19. DD. ca. cum dilect. de reſcri.
k l ijs nulla l. vix. ff. de iudic. l. ſeruus. C eod.
l cap. monachi & c. ſi. de ſtat. monac. Auth. ingreſſi. C. de ſacroſ eccl.
m c. in præſentia de proba. d. Auth. ingreſſi.

illi

illi & non ſibi & ita exercitium eorum non pertinet ad eum, ſed ad monaſterium. Cuius etiam nomine non poteſt ſine eiuſdem mandato agere ſecundum Panormitanum, *a* Imolam, & Felinum & omnes, etiam pro iniuria ſibi facta, imo eã remittere poteſt monaſterium etiam eo inuito ſecundum Baldum *b* communiter receptum, nec etiam pro reſtitutione veſtis qua ſpoliatur per quandam gloſſam *c* cum ibi notatis, nec poteſt acceptare procurationem, nec conſtituere neque ſubſtituere procuratorem ſine licentia ſuperioris, vt dicitur in quadam Clementina *d* neque acceptare executionem teſtamenti, licet communi poſſit & deputari executor ante licentiam, vt in iure *e* notatur.

a Pano. Imol. & Fel. & om nes in c. cum di lect. de reſcr.
b Bal. in c. pra ſet 9. col. C. de tranſact.
c gl. 2. in c. rũ dicatis. 15. q. 7
d leg. rel. gioſus de procur.
e c. 2. de teſta. lib. 6.

Dixi ſuper temporalibus quorum ipſe non eſt capax, nam poteſt ſuper iure manendi in monaſterio, & reſtitutione ad illud. & ſuper iure competenti ſibi per profeſſionem electionem, vel collationem canonicam, vel alio titulo, cuius eſt capax iuxta quandam decretalem, *f* & agens ſuper iure electionis ſuæ habebit impenſas a monaſterio ſecundum Archidiaconum, *g* a monaſterio, inquam a quo eligitur & non a ſuo ſi ad aliud eligitur ſecundum Felinum, *h* qui ſecutus Imolam ait non poſſe agere ſuper iure electionis ad illud monaſterium ſine licentia ſuperioris, quod non eſt verum ad literam, nam licet non poſſit acceptare electionem, vel prouiſionem ſibi factam ſine conſenſu ſuperioris, poſt acceptationem tamen factam de illius licentia poteſt agere. Sine alia noua, quod ſecundum *i* Nauarrum eſt notandum pro aliquarum *K* decretalium intellectu.

f d. c. cũ dilect. de reſcrip.
g Archidiace. in c. cum paſto ris. 2 q. 7.
h i eb. vbi ſu. nu. 25.
i Na. in d. c. nõ dicatis nu. 64.
k c. quorundã c. ſi religioſus de elect. lib. 6.

Ex quibus concluditur, quod cum ſyndicus apoſtolicus fratrum minorum ſit conſtitutus, vt procurator Eccleſiæ Romanæ quæ ſibi reſeruauit dominium & proprietatem iurium, quorum fratres prædicti nec in communi, neque in particulari ſunt capaces poteſt agere in iudicio pro talibus iuribus obtinendis non nomine cõuentus quorum ipſe in communi eſt incapax, ſed nomine ſedis Apoſtolicæ, cuius ipſe eſt procurator, & ſyndicus prout patet ex dictis. Cum enim noſtra religio ſit omnino incapax prædictorum iurium non poteſt (ſicut in aliis religionibus bonorum capacibus contingit) nomine ipſius aliquis procurator deputari ad prædicta iura vendicanda. Et ideo neceſſarium fuit vt Summus Pontifex, qui prædictorum iurium eſt verè Dominus facultatem ſyndico impartiret ad hoc munus exequendum ſicut conceſſit Martinus Quartus, in priuilegio in primo articulo relato in illis verbis, ibi. *Et generaliter conceſſit quod prædictæ perſonæ habeant facultatem procurandi in omnibus cauſis pro rebus, & locis ad eccleſiam Romanam ſpectantibus, & ipſorum fratrum vſui conceſſis. Necnon pro immunitatibus libertatibus iuribus ac priuilegijs prædictorum fratrum, & ſuorum conuentuum ſeu domorum.*

Aduertenda autem maxime ſunt poſtrema huius conceſſionis verba: ſicut enim monaſterium capax bonorum poteſt agere pro iniuria alicui fratri particulari illata prout dictum eſt ſupra, ita etiam videtur quod ſyndicus poteſt agere pro iniuria alicui fratri minori illata, cum enim poſſit agere pro iniuria facta monaſterio & domui ipſorum fratrum videtur, quod etiam poſſit agere pro iniuria illata fratri.

Hoc enim indicant prædicta vltima verba vno contextu collocata ibi, *prædictorum fratrum, & ſuorum conuentuum & domorum*, quæ æqualiter videntur ad omnia ſupra appoſita referri. At videtur ſyndicum ad prædictam authoritatem non habere, ſed tantum per officium iudicis poſſe ipſos fratres ſatisfactionem prædictæ iniuriæ poſtulare, ne alius audeat ſimile crimen patrare, non enim ſyndicus eſt datus ab Eccleſia Romana, niſi, vt ipſi fratres a labe proprietatis liberentur, & ne per ſe, aut per interpoſitam perſonam circa temporalia ſe immergant, & ſic tantum conſtitutus eſt pro his rebus adminiſtrandis petendis, & exequendis, in quibus ipſa ſedes Apoſtolica habet Dominium & proprietatem, & ideo poteſt agere pro iniuria facta monaſterio, aut domui præfatorum fratrum cum Papa dominium præfati monaſterii aut domus habeat, at nõ poteſt agere pro iniuria facta fratri, cum ipſe frater ſui honoris ſit Dominus & capax vnde ipſe & monaſterium talem iniuriam poteſt iure optimo ſine authoritate præfati ſyndici remittere. Sed his reſpondetur concedendo quod monaſterium, & fratres poſſunt huiuſmodi iniuriam remittere at ipſius vindictam petere in iudicio non poſſunt, & eam ſyndicis petere conceditur, cum ad eos pertineat non ſolum conſeruare ea quæ in dominium Papæ ſunt translata, ſed etiam ipſos fratres indemnes conſeruare, prout patet ex Bulla Pauli Quarti infra articulo ſequenti alleganda. Notandum eſt vltimo, quod licet ſyndicus poſſit petere nomine eccleſiæ Romanę quodcumque ius ad ordinem pertinens non tamen ipſe poteſt conueniri in iudicio, vt reus pro aliquo religioſo fratre minori qui magnis debitis pecuniariis ſe innodauit, etiamſi nomine ſui conuentus talia debita contraxerit cum Papa non conſtituerit, ſe dominum totius iuris ordinis minorum, vt tanquam Dominus ſentiret commoda, & incommoda, & poſſet eius ſyndicus ad talia obligari, ſed vt ſubleuaret ſummam paupertatem quam ipſi fratres numero multi non poterant commode obſeruare, ſicut in eorum regula continetur, ſi remedio ſyndicis non ſuccurreretur, prout in ſuperioribus dictum eſt, bene tamen verum eſt, quod poteſt ſe ſyndicus obligare in aliquo contractu facto in vtilitatem conuentus, & eius obligatio extra & in iudicio valebit. Caueant tamẽ fratres minores cum ſint lapides ſanctuarii D. P. N. Franciſci ne diſpergantur per plateas ſolicitantes lites in tribunalibus, ac ſi eſſent merè ſæculares: ita vt intelligant omnes lites pro iuribus fratribus præfatis pertinentibus moueri: imo debent aduertere ſyndico, vt quidquid petierit non nomine ipſorum fratrum, ſed nomine Sedis Apoſtolicæ in iudicio petatur. Ex quibus non poſſum non condemnare vſum aliquorum fratrum, qui ita innodantur ſolicitudine in petendo monaſteriis debita in tribunalibus, tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus, ſicut alii ſæculares inuoluuntur, non conſiderantes maxime alienum eſſe a ſua profeſſione & ſtatu in his negotiis implicari, vt patet ex quadam clementina *l* dicente, cumque dicti ordinis profeſſores pro nulla re temporali poſſint in iudicio expediri prædictis fratribus nõ licet, neque competit, quin potius (conſiderata ſui ſtatus puritate) debent ſibi ſcire interdictum quod huiuſmodi executionibus & diſpoſitionibus ſe exponant. Nec valet dicere, quod ſyndicus ad quem actio, & ſolicitatio ſpectat non vult ſe his apponere negotiis, nam reſpondeo quod ſi nolit ſufficit, quod conſtituat procuratorem qui ſuo nomine ſolicitet iudices, & cauſas definire faciat.

l clement. exiui de parady ſo de verb ſign.

Sed huic reſponſioni reſpondent mihi aliqui fratres dicentes, quod procurator conſtitutus a ſyndico ſubornatus non agens de iure ſuo, non ita poſtulabit neque ſolicitum ſe exhibebit ſicut oportet, & ita ſibi competens ius negligentia procuratoris perdetur. At hæc dicentes ſui ſtatus, & profeſſionis ſunt obliti, cui omne litigium in iudicio eſt prohibitum, & puritati ſuæ regulæ ſatis diſſonum, conſiderare enim debent, quod ſi ſyndicus, & eius pro-

curator

Digitized by Google

curato in hæc procurando fuerint ignaui, propter quod iis ad ipſorum vſum, & ſuſtentationem naufragium patitur, Deus qui paſcit aues cœli ipſos, vt filios chariſſimos ſua prouidentia ſuſtentabit. Etſi Deo ſic diſponente aliqua penuria fuerint oppreſſi meminerint ſe eſſe fratres altiſſimam paupertatem profeſſi, cuius altiſſimæ paupertatis filia legitima penuria in temporalibus nuncupatur.

Aduertendum tamen, quod ſemper loquor de nimia ſolicitudine fratrum ſuper hoc, non tamen condemno religioſam, & honeſtam ſupplicationem ex parte fratrum viſitando ipſos iudices humiliter eorum officium implorando, & eorum paupertatem allegando.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ſyndicus poſſit retinere eleemoſynas pecuniarias fratrum.

RESpondeo dicendo, quod Martinus V. confirmauit conſtitutiones quæ vulgariter appellantur Martinianæ, quas quidam legatus à latere præfati Pontificis ordinauerat in quibus quoad procuratores fratrum habetur ſequens ſtatutum.

Statuimus & ordinamus iuxta declarationem Nicolai III. & Clementis V. & Martini IV. & V. quod quilibet conuentus ſeu locus habeat ſuum procuratorem œconomum ſyndicum & actorem Cui omnis eleemoſyna pecuniaria, & alia quæ ad pecuniam reduci poſſunt integraliter aſſignentur, qui eaſdem diſpēſare debeat legaliter, & fideliter pro reparatione conuentuum, & locorū, ad alias quoque neceſſitates fratrum pro tempore occurrentes. Et infra in omnibus quæ vltra hoc magis videntur arctare fratres ſiue ex declaratione Clementis, ſiue quacunque alia declaratione Summorum Pontificum vel aliorum quorumcumque Apoſtolica a nobis authoritate commiſſa miſericorditer diſpenſamus, non aſtringentes eos; propterea qui voluerit prædictas declarationes ſeruare, quin ſuo voto ſatisfacientes ſeruare valeant & tenere. Ita habetur in monumentis *a* ordinum. Confirmatio autem huiuſmodi ſtatuti & conſtitutionis in eodem libro *b* continetur. Circa quam eſt notandum aliquos affirmare hanc Martini Quinti conceſſionem à familia Ciſmontana noſtræ ſacræ religionis non eſſe receptam, & per conſequens huius familiæ fratres ea minimè vti poſſe ad habendū ſyndicum ad prædicta, & ſic deberi ſeruari diſpoſitum à Nicolao III. & à Clemente *c* V. in ſuis decretalibus, vt in multis capitulis, & ordinationibus generalibus noſtræ ſacræ religionis expreſsè præcipitur. Alij diuerſa via gradientes dicunt iam a familia Ciſmontana eſſe receptam, cum in omnibus prouincijs ſyndicus ad recipiendum pecunias ſit deputatus, cuius conſuetudinis teſtis eſt, doctiſſimus *d* Corduba, & in ordinationibus generalibus *e* Toletanæ declaratur non eſſe contra regulam prædictorum fratrum vti ſyndico etiam ad deponendum pecunias ſecundum Martini V. conſtitutionem.

a in 1. impr. fo. 233. trac. 3.
b fol. 38 & in 2. impr. fo. 36. conceſ. 41.
c cap. exijt. de verb. ſig. clem. exiuit. eod. tit.
d Cordub. ſuper regu. frat. min. c. 4. q. 16.
e ord. Tol. tit. de ſyndic.

Sed reſtat ſoluere. Vtrum vti ſyndico ad recipiendum pecunias ſit ſecundum prædictam regulam, an vero per viam diſpenſationis ſit in religione introductum, Speculum *f* fratrum minorum, & author cōpendij dicunt eſſe diſpenſationem. *g* Corduba ſentit eſſe diſpenſationem, & relaxationem reſpectu trium. Mihi in hac parte, videtur dicendum, quod quando deponitur pecunia apud ſyndicum ad prouidendum neceſſitatibus præſentibus, & eminentibus conuentus, aut alicuius fratris particularis ſine diſpenſatione, & regulæ relaxatione agitur. Pecunia enim prædicta in nomine dantis apponitur, qui prædictis neceſſitatib. prouidet ſecundum declarationem Nicolai Tertii, & ſyndicus apponitur, & conſtituitur a Papa, vt quædā generalis perſona quæ nomine dantis prædictam pecuniā conſumat, in quo exonerat ipſum dantem ab inquiſitione alicuius perſonæ, cui talis pecunia ſuo nomine conſeruanda tradatur, dantes enim eleemoſynā facientes dictis fratrib. nolunt perſonam quærere dicentes eos ſatisfacere eleemoſynam largiendo, & non intelligentes regulā prædictorum fratrum ad eos inquiſitionē prædictæ perſonæ remittunt. Et hoc voluerunt dicere ordinationes generales *h* Toletanæ, Hoc autē vt dictum eſt ſine aliqua diſpenſatione, ac prædictā regulam ſit cum prædictus ſyndicus in nomine dātis prædictā pecuniā teneat & recipiat, & conſumat, vnde fallitur Corduba *i* dicendo quod pecunia apud ſyndicū depoſita non eſt dantis, ſed ſedis apoſtolicæ, cuius eſt ipſe ſyndicus, & per conſequens, quod dans eā minimè poterit repetere, nam contrarium eſt dicendum quod, ſi ſyndicus eam nomine dantis accepit, & ipſius dantis vſq; ad conſumptionē perſeuerat quoad dominiū & proprietatē qui antequam conſumetur poterit eā toties quoties voluerit repetere. Verum eſt tamē quod opinio Cordubæ hodie admittenda eſt ſi quidē in conſtitutionib. generalibus noſtræ ſacræ religionis factis in cap. generali facto Romæ, anno Domini milleſimo ſexageſimo, dicitur in hunc modū *Declaratur iuxta ſancita per Dominos PP. Martinum V. & Pium IV. quod Dominiū pecuniæ licito modo oblatæ pro fratrum neceſſitatib. ad ſedem apoſtolicā ſpectat*, circa quam declarationē aduertēdum, quod in ea eſt error impreſſorum, vbi enim dicitur Pius IV. debet dici Paulus Quartus. Cuius conſtitutionem ſtatim referam quia nō extat in libris ordinis.

f Spec. fo. 8. au- ctor compendij mendicāti pro- curator.
g Cord. ſup. reg. c. 4. q. 16. in 4. puncto.
h ord. Tole. ti. de ſynd.
i Cordub. vbi ſup. q. 16. in 4. puncto.

Paulus Papa IV. ad perpetuam rei memoriam.

Ex clementi Sedis Apoſtolicæ prouiſione, necnon perſonarum Deo deuotarum profectu ſub regulari caſtimonia Domino militantium pia deuotione prouenire dignoſcitur, & Romanus Pontifex quandoque per prædeceſſores ſuos Romanos Pontifices pro religionis conſeruatione, & augmento, ac perſonarum earundem quiete, & commodo, conceſſa, approbet, & innouet, approbata, & innouata Apoſtolica authoritate communiat, vt ea firmiora perſiſtant quo ſæpius fuerint eiuſdē ſedis authoritate circumſulta. Sanè pro parte dilecti filij Clemen. de Monelia Miniſtri Generalis fratrum minorum regularis obſeruantiæ nobis nuper exhibita petitio continebat. qđ quum inter operarios qui ad excolendam vineam Domini Sabbaoth (Dei gratia) ordo ipſe magnos probitatis, & doctrinæ, ac animarum ſalutis fructus ſemper olim attulerit, et quotidie afferre conetur, ac exinde pro ſuis ſanctis ſtudijs honeſtiſq; laborib. proque ſalute animarū ab apoſtolica ſede cuius cōtinuè pacem & dignitatem ordo idem fortiter tutatus eſt, tā ſpiritualia quā temporalia ſubſidia ornamentaque acceperit & accipiat, quibus & ſancta ſua officia, ac vitā ſuam regularem, facilius atq; expeditius exequi, & tranſigere poſſint, & cætera religioſæ perſonæ ordiniſque alij exēplo ipſorum promptiores, alacrioreſq; ad ſua officia perſoluenda reddantur. Quumq. etiā ex ipſius ſedis prouiſione ac benigna dignatione prouenire dignoſcatur, vt Romanus Pontifex quandoque prædeceſſorum ſuorum Romanorum Pōtificum geſta innouet, ac innouationē, & reuocationem reſtauret, & apoſtolica authoritate innouata, & reſtaurata muniat, & fulciat, ac in priſtinum ſtatū reponat, & reducat, & propterea nonnulli Romani Pontifices prædeceſſores noſtri nonnullas gratias conceſſiones, indulgentias, peccatorum remiſſiones, abſolutiones, cū plenarias, libertates, prærogatiuas, fauores, immunitates, exēptiones, declarationes, facultates, ac omnia, & ſingula priuilegia & indulta tam ſpiritualia quā temporalia, & per ſolā ſignaturā aut per

tra-

Digitized by Google

præcul i viuæ vocis, vel alias etiā contra apoſtatas, tam pro foro conſcientiæ quā pro foro fori, tam prædictis fratrum minorum, quam S. Claræ, ac tertio de pœnitētia nuncupato ordinibus illorumque ſuperiorib. fratribus monialibus, & ſororibus, ac vtriuſq; ſexus perſonis, & monaſterijs, domibus eccleſijs, & locis quibuſcūque dictorum ordinum, nunc & pro tempore exiſtentibus in genere, vel in ſpecie etiam per modum communicationis ſiue extenſionis priuilegiorum inter ſe, ac etiā cum illis quibuſcumque ordinibus mendicantibus, & non mendicantibus, & fœlicis recordationis Greg. IX. Bonifacius VIII. Alex. IV. Nicolaus III. Clemens V. Eugenius etiam IV. Leo X. Clemens VII. Paulus ſimiliter III. Iulius etiam III. ac alij Romani Pontifices prædeceſſores noſtri, & ſedes apoſtolica tam ſuper exemptionibus etiam ab ordinariorum locorum, & legatorum, etiam de latere, ac hæreticæ prauitatis inquiſitorum, iuriſdictione, viſitatione & correctione, quam etiam ab omni impoſitione, collecta, decima, ſubſidio, quarta & quinta funeralium & legatorum partibus, pedagijs, & gabellis, ac alio quocunque grauamine per ſedem eandem pro tempore impoſitis conceſſerint. Ac piæ memoriæ Martinus Quartus etiam prædeceſſor noſter qui conſiderans quod fratres Ordinis Minorum Regularis Obſeruantiæ, huiuſmodi pro nulla re temporali, iuxta eorundē profeſſionē, & regulã eis inſtituta poſſunt in iudicio experiri, vt excluſis quibuſcunq; ſolicitudinibus liberius, & quietius diuinis poſſent vacare obſequijs, & offerentium donantium, & concedentium, aut in vltima voluntate relinquentium ordini fratrum minorum, vel illius fratribus prædictis aliquid propter Deum, pia intentio non fraudaretur. Ac hæredum & executorum negligentijs obuiari poſſet. Ac vt ipſi fratres ſecundum modos licitos & congruos, ipſi ordini relictis ſibi in teſtamentis non fraudarētur inter aliqua diſpoſuit, quod Generalis & Prouincialis, miniſtri, ac cuſtodes vniuerſi pro tempore ipſius ordinis fratrum minorum poſſent nominare ſpeciales perſonas, quæ non eſſent de dicto ordine pro locorum indigentia ſingulorum quas perſonas taliter per ipſos nominatas pro tēpore, in ijs adminiſtrationem legitimam, & generalem & liberam gerere, & ipſos veras & legitimos adminiſtratores, œconomos, ſyndicos, & actores eſſe, & de plenitudine poteſtatis conſtituēdo authoritate Apoſtolica decreuit. Quæ res ipſas & rerū prædictarum precium, et prædictas eleemoſynas nomine Romanæ Eccleſiæ (ad quam, rerum mobilium & immobilium, quibus fratres vti poſſunt, ius, proprietas, & dominium nullo medio ſpectat) reciperent per eoſdem in fratrum ipſorum vtilitates, prout eis licet ex regula vel declaratione regulæ, conuertenda, ſicut & quando generalib. & Prouincialibus miniſtris & cuſtodibus prædictis, & eorum ſingulis pro tempore, in Prouincia vel cuſtodia ſiue decreta, vel ab eiſdem fratribus de aſſenſu eorū extitiſſent requiſiti, ac eædem perſonæ petendi exigendi, recipiendi, alienandi prædicta tranſigendi quoque & paciſcendi, conueniendi, compromittendi, remittendi, refutandi, quietationē faciendi, agendi, defendendi, ac in animas eorum de calumnia & veritate dicenda iurādi, & cuiuſlibet alterius generis iuramentum præſtandi cum illis et contra illos quibuſuis qui res mobiles, vel immobiles, aut precium earum vel relictas eleemoſynas fratrib. in teſtamentis aut alias eis donatas & conceſſas occuparēt, aut violenter auferrent, ſiue contra voluntatem fratrum quomodolibet retinerent. Et generaliter in omnib. cauſis pro rebus & locis huiuſmodi ad ipſam Eccleſiā ſpectantibus ipſorum fratrum vſui conceſſis, necnon pro immunitatibus libertatibus iuribus & priuilegijs, ac indulgētijs eorundem ſine cuiuslibet ſatiſdationis & cautionis onere, plenam generalem & liberam habeant authoritatem perfecta authoritate Apoſtolica in iudicia, et extra illud poteſt item concedimus. Reuocandi quoque perſonas eaſdem & earum quamlibet, ac alias ſubrogandi vel nominandi per ſupradictum modum nominationis quoties opportunum fuerit, quæ eandem in prædictis vel ſimilem habeant poteſtatem plenam & liberam etiam generali, ac prouincialibus miniſtris, ac cuſtodibus. Huiuſmodi & eorum ſingulis, vt præfertur eadem authoritate facultatem etiam concedimus. Nec propter præmiſſa fratres Minores huiuſmodi contra regulam S. Franciſci quam profeſſi ſunt et profitentur in futurum, ſiue contra ſtatuta regularia ſui ordinis huiuſmodi in aliquo facere nec feciſſe imo cum illius obſeruatione quoad hoc, & pura & ſana conſcientia ſine alicuius ſcrupulo vixiſſe hactenus, & in poſterum viuere, & ſic per quoſcunq; iudices ſublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate & authoritate iudicari & diffiniri debere. Irritum quoque & inane ſi ſecus ſuper his a quoquam quauis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari decernimus, & declaramus, & inſuper, vt pro tēpore deputatos confeſſores fratres ordinis minorum obſeruantiæ huiuſmodi omnium quarūcunque diœceſium vtriuſque ſexus fidelium ad eos pro tempore recurrentium confeſſiones audire, eoſque etiam in caſibus & cenſuris quibus eis per priuilegia Sedis Apoſtolicæ etiā minimorum per modum communicationis et extenſionis quorumcumque ordinum etiam hactenus conceſſum eſt, poſſe abſoluere, & ſinguli ordines etiā minimorum (quorum priuilegia eidem ordini minorum ſunt communicata & extenſa) abſoluere conſueuerunt abſoluendi ac penitentiam ſalutarem iniungendi, & omni tempore præterquam in die Reſurrectionis Dominicæ Sacramentum Euchariſtiæ tam illis quam alijs quibuſuis perſonis miniſtrandi Apoſtolica authoritate prædicta indulgemus ac de nouo concedimus in omnibus & per omnia. Ita quod ordinis ſuperiores fratres, Moniales ſorores perſonæ monaſteria domus Eccleſiæ, & loca prædicta illis tam in genere quam in ſpecie conceſſis, vt præfertur, vti, potiri et gaudere poſſint, & debeant. Ac ab ipſis inquiſitorib. impoſitionibus grauaminibus oneribus decimis quarta & quinta etiam funeralium & aliorum, quorumcumque eis legatorum, & oblatorum, ac conceſſorum pro tempore, necnon pedagijs & gabellis, ac omnibus & ſingulis alijs ſupradictis, libera penitus immunia & exempta authoritate Apoſtolica & tenore prædictis etiam concedimus, & indulgemus, & ſtatuimus & ordinamus. Et nihilominus venerabilib. fratribus Archiepiſcopo Rothomagēſi & Epiſcopo Conſtantienſi ac dilecta filio Curiæ cauſarum cameræ Apoſtolicæ auditori per præſentes literas committimus et mandamus quatenus ipſi vel duo vel vnus eorum per ſe vel per alium ſeu alios faciant authoritate noſtra præſentes literas & in eis contenta quæcunque plenum effectum ſortiri, illiſque omnes quos concernunt pacifice frui, et gaudere. Non permittentes quempiam deſuper per quoſcunq; quomodolibet indebite moleſtare. Contradictores quoslibet, et rebelles, etiam per quaſcumque (de quibus eis videbitur) cenſuras et pœnas Eccleſiaſticas, ac opportuna iuris remedia, appellatione poſtpoſita, compeſcendo. Ac legitimis ſuper his habendis ſeruatis proceſſibus etiā iteratis vicibus aggrauando. Inuocato etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachij ſæcularis. Non obſtantibus præmiſſis ac conſtitutionibus ſuper cathedram Bonifacij, & dudum Vienenſis Concilij ac Clementinæ religioſi de priuilegijs, et dudum de ſepulturis, ac etiam ex frequentibus de ſententia excommunicationis ac extrauagāte, ad conditorem Ioannis XXII. cum alijs conſtitutionib. eandem materiam tangentibus ſeu concernentibus, ac regulis etiam cancellariæ Apoſtolicæ iam editis, et in futurū edendis, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ Octaui, etiā prædeceſſoris noſtri de vna et in Concilio generali de duabus dietis editis (dummodo vltra tres dietas aliquis vigore præſentium ad iudicium non trahatur) et alijs Apoſtolicis, ac prouincialibus, capitularibus generalibus et ſpecialibus et conſtitutionibus et ordinationibus etiam in vltimo generali Concilio Lateranenſi celebrato et alijs concilijs editis, necnon ſtatutis, et conſuetudinibus etiam iuramento,

Digitized by Google

ramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis alia firmitate roboratis. Priuilegijs quoque indultis, et literis Apoſtolicis etiam in forma breuis per Leonem Decimū Clementem Octauum. Paulum Tertium, Iulium Tertium præfatos, ac quoſcunque alios Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros ac ſedem eandem etiam motu proprio ac ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus ac cū quibuſvis irritatiuis, annullatiuis, ceſſatiuis, etiam priuilegiorum eorundem renouatiuis, reſtrictiuis præſeruatiuis, exceptiuis, reſtitutiuis, declaratiuis mentis atteſtatiuis, ac derogatoriorum derogatorijs, aliſque efficacioribus efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis quomodolibet etiam pluries conceſſis, confirmatis, & innouatis, quibuſvis perſonis & ordinibus in contrarium forſan conceſſis, confirmatis & innouatis quibus omnibus, etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis ſpecifica, expreſſa & indiuidua, ac de verbo ad verbum non autē per clauſulas generales, idem importantes mentio ſeu quæuis alia expreſſio habēda aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret. Et in eis caueatur expreſſe, quod illis nullatenus aut non niſi ſub certis modo & forma derogari poſſit. Tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent præſentib. pro ſufficienter expreſſis & inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſſe derogamus. Aut ſi aliquibus communiter vel diuiſim ab eadem ſit ſede indultum quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſit per literas apoſtolicas non facientes plenā & expreſſam de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Cæteriſque contrarijs quibuſcunque. &c. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo piſcatoris, die prima Iulij 1555. Pontificatus noſtri anno primo.

Circa quam conſtitutionem notandum eſt, quod ſecundum eam iam pecunia oblata fratrib. Minoribus non eſt ipſius dantis, prout Nicolaus *a* Tertius determinauerat. Cuius determinatio in Concil. Vienenſi a Clemente V. *b* fuit approbata, & ſic facta eſt conſtitutio conciliaris, quæ vt reuocaretur neceſſarium erat, vt de ea fieret mentio ſpecialis, & de facto expreſſe fuit a Paulo IV. prout patet ex eius verbis, ibi. *Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus ſuper cathedram, &c.* conſtitutio enim & priuilegium contra decreta conciliaria eſt nullum, niſi in ſpecie conciliaris decreti ſit facta derogatio. Quod in aliquib. iuribus *c* videtur probari, & ex eo, quod de clauſula derogatoria in *d* alijs aſſeritur. Quod ex eo prouenit, quod decreta conciliorum maxima cum deliberatione fiunt, vt ex iure *e* colligitur, & Diuina Scriptura, *f* nobis hanc veritatem innuit dicēs. *Salus vbi multa Conſilia.* & in conciliis generalibus res maximo conſilio deciduntur. Hæc opinio fuit originaliter Archidiaconi *g* quem ſequuntur Bald. & Paulus de Caſtro, & Doctores communiter relati a Iacobatio, Couarrunias, Meneſes, Gutierrez, & Anaſtaſio Germonio, & eam totus mundus ſeruat, vt refert Felinus, *h* & ſecundum eam ſæpe fuit in Rota iudicatum, vt patet ex Paulo *i* Emilio, & ideo Papa difficilius diſpenſat contra conſtitutiones conciliares, vt patet ex iure. Quod intellige etiam ſi decreta conciliaria ſint clauſula in corpore iuris, in quib. nulla poteſt cadere ignorantia in Sūmo Pontifice argumento cuiuſdam *k* Decretalis, & ideo in hac Pauli Quarti priuilegiorum confirmatione fit ſpecialis mentio aliquarum extrauagantium in corpore iuris incluſarum, & conciliarium, intelligit enim Summus Pontifex id vtique ad earum reuocationem eſſe maximè neceſſarium. Propter quod in Concil. *l* Tridentino in fine declaratum eſt omnia decreta, & conſtituta in eo ita eſſe, vt in his ſalua ſemper authoritas Sedis Apoſtolicæ ſit & eſſe intelligatur. Quæ verba ideo fuerunt appoſita, vt non aſtringeretur Papa ipſius Concilii ſpecialiter facere mētionem cum in aliquo reſcripto priuilegio aut conſtitutione ipſius aliquod decretum reuocare intendit, vt reſcriptum priuilegium & conſtitutio debitam ſortiatur firmitatem. Si enim talia verba hunc non operantur effectum fruſtra apponi viderentur cum certum ſit Papam eſſe ſupra concilium, & quodcunque ius poſitiuum poſſe de plenitudine poteſtatis reuocare, ita fuit declaratum in cancellaria Apoſtolica per abbreuiatores, & reſponderunt Cardinales noſtri concilii interpretes, & eis non relatis reſoluit Anaſtaſius *m* Germonius. Et hoc decretum non intelligentes decepti ſunt Oieda *n* Corraſius, & Henriquez dicentes priuilegia, & reſcripta oblata contra Concilium Trident. ſubreptitia eſſe, & nulla ſi eis non ſit ſpecialiter derogatum eidem concilio, quod eſt cōtra praxim, & ſtylum Romanæ Curiæ.

Ex quibus ſequitur ordinata per Nicolaum Quartum, & Clementem Quintum, in Concilio Vienenſi, quod, ſcilicet, dominium pecuniæ oblatæ fratribus minoribus ſemper remanet apud dantem eſſe hodie reuocata per Martinum Quintum, & Paulum Quartum ordinantes, vt tale dominium ſtatim Eccleſiæ Romanæ acquiratur & voluerunt, vt apud ſyndicum nomine ipſius Eccleſiæ Romanę cōſtitutum præfata pecunia deponeretur, vt patet ex verbis præcitatæ bullæ ibi. *Et prædictas eleemoſynas nomine Romanæ Eccleſiæ (ad quam rerum omnium mobilium & immobilium, quibus fratres vti poſſunt ius proprietas & dominium nullo medio ſpectat) recipiant & recipere poſſint.* Ex quibus infertur modo fratres diſcalciatos noſtræ ſacræ religionis Minorum neceſſario debere habere & conſtituere ſyndicos, nam vltra quod ad commutandum, vendendum, & alienandum pecuniam, & eleemoſynā a fidelibus oblatam omnino etiam deſiderantur. Cum enim præfatæ pecuniæ oblatæ dominium nunc in proprietatem Sedis Apoſtolicæ transferatur, & apud dantem non remaneat (vt Nicolaus Tertius determinauerat) neceſſarium eſt, vt apud Syndicum œconomum prædictæ Sedis deponatur. Sicut enim quando pecuniæ dominium remanebat apud dātem, apud perſonam ab eo nominatam aut conſenſu eius deſtinatam deponebatur, vt iuxta ipſius dantis voluntatem, & nomine eius in neceſſitatibus fratrum expenderetur, ita modo cum dominium talis pecuniæ Summi Pōtifices ſibi, & Sedi Apoſtolicæ applicauerint, apud perſonam ſuo nomine conſtitutam collocari neceſſe eſt, vt iuxta voluntatem ipſius pecunię domini in neceſſitatibus fratrum conſummatur. Voluntas autem domini Papæ cuius talis eſt pecunia, eſt vt pro neceſſitatibus præſentibus, & eminentibus tantum ipſa pecunia oblata recipiatur, & in ipſis tantum cōſumatur. Quod ſatis innuit præallegata conſtitutio. ibi. Per eoſdem in fratrum vtilitates prout eis licet ex regula, vel ex declaratione regulæ. Vnde iam modo non poſſunt fratres minores conſumere pecuniam, niſi ſeruatis modificationibus regulę cum hęc ſit voluntas domini Papæ, ad quem eius proprietas ſpectat.

Notandum eſt tamen, quod præfata conſtitutio loquitur de pecunia abſolutè oblata. Si enim offerretur a dante hac conditione, vt ſemper apud ipſum remaneret dominium, exiſtimo tunc dominium huiuſmodi apud Eccleſiam Romanam non remanere, licet tamen non remaneat iuxta voluntatem domini Papæ neceſſario conſumi debere, prout in ſuperioribus cum de paupertate egimus demonſtrauimus.

Voluntas enim domini Papæ eſt vt ipſi fratres, vt vſurarum ſibi oblatarum ſe pauperes oſtendant, vnde ſæpe ſæpius repetit moderatum vſum, quem ipſis

fratribus

a c. exijt, de verb. ſignif. §. cæterum.
b Clem. exiuis de verb. ſigni.
c c. ex parte de cap. monach. c. cum te de æta. & qualit. c. nonnullis de reſcript.
d l. ſi quis in princ. ff. deleg. 2. l. fi. c. ſi contrarius vel vtilit. public. c. vni. de exceſ. prælat. lib. 6.
e c. de quibus 20. c. prudentiam de offic. deleg. l. fi. C de fideicom. l. dubium C. de repud.
f Prouer. 1.
g Archid. in c. 1. de conſtitut. lib. 6. Bal. & Paul. in l. humanum de legib. Iacoba. in tractat. de conciliis lib. 5. ar. 19. Cou. in 4. p. 2. ca. 8. § 4. in 9. Meneſ in d. vni. nu. 17. C. de diuerſis reſcr. Gutier. in l. nemo poteſt nu. 175. ff. de leg. 1. Germon. de ſacra. immunit. lib. 2. c. 21. nu 12.
h Felin. in d. c. nonnulli.
i Emilius dec. 376. 1. p. & 2. p. deciſ. 168 et 1. p. in nouiſ. deciſ. 122. & 123.
k c. 1. de conſtit. lib. 6.
l Conc. Trid. ſeſ. 25. de reform. c. 21.
m Germon. vbi ſup.
n Oieda de beneſ. incompatib. 2. p. c. 12. nu. 81. Corra. in repet. regu. iur. in 6. 2. par. amplia. 1. nu. 11. & limita. 1. nu. 1. Henriquez. in ſum. c. 10. lib 7. ca. 26. nu. 3.

fratribus concedit. Ex quibus infertur quod poſſunt prælati noſtræ religionis Minorum de obſeruantia præcipere, vt nullo modo fratres recipiāt pecuniam a fidelibus oblatā, etiam ſi dans ſibi talis pecuniæ proprietatem reſeruauerit. Licet enim præfati prælati non poſſint impedire fideles volentes eleemoſynas ſuis fratribus erogare cum datio eleemoſynæ ſit opus magnæ charitatis, & in ipſos fideles nullam ad huiuſmodi largitionem impediendam habeant poteſtatem; poſſunt tamen impedire ſuos fratres ne talem eleemoſynam recipiant, etiamſi dans ſibi ſemper dominium pecuniæ reſeruet; propter abuſus qui in huius datione pecuniæ ſæpiſſime eueniunt.

QVAESTIO XXXVIII.

De priuilegijs conceſſis ſyndicis fratrum Minorum, & fratribus hoſpitantibus fratres ipſius ordinis in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *VTrum ſyndici fratrum Minorum ſint exempti per Reges Hiſpaniarum ab aliquo tributo.*
2 *Vtrum fratres Hoſpitantes fratres minores gaudeāt aliquo priuilegio regali.*
3 *Vtrum ſyndici & procuratores fratrum minorum, & Monialium habeant aliqua priuilegia Pontificia.*
4 *Vtrum ſyndici fratrum Minorum gaudeant priuilegijs fratrum & poſſint conueniri coram iudice ſæculari.*

Habent Syndici Apoſtolici priuilegia Pontificia, & regalia, quæ regalia per Pontifices ſunt confirmata, & primo de regalibus agam cum non ſunt ita ampla: poſtea vero ad Pontificia deſcendam, quæ ampliorem indulgentiam illis concedunt, & vltimo loco ea quæ pertinent ad fratres ordinis in medium adducam.

ARTICVLVS I.

Vtrum Syndici fratrum Minorum ſint exempti per Reges Hiſpaniarum ab aliquo tributo.

RESpondeo dicendo, quod cum fratres minores altiſſimam profeſſi ſint paupertatem, ita vt nihil in hoc mundo neque in communi, neque in particulari habere poſſint, & tanquam aduenæ, & peregrini in hoc mundo dicantur, Deus ille optimus maximus, cuius prouidentia conditi ſumus, & gubernamur de eorum neceſſitatibus ſolicitus corda regum Hiſpaniarum, ſua bonitate & miſericordia inflammando ad deuotionem huius ſacri ordinis incitauit, ita vt non ſolum in populoſis ciuitatib. & oppidis monaſteria ampla maximia eorum ſumptibus pro habitatione fratrum dicti ordinis erexerint, & quotidie erigant, & ſuis regalibus eleemoſynis eos ſuſtentent, ſed etiam fratribus peregrinantibus de neceſſaria prouidere dignati ſint concedendo priuilegia his qui in eorum domibus eos hoſpitarentur, & refectionem corporalem liberaliter tribuerent prout articulo ſequenti latius dicetur & ſyndicos Sedis Apoſtolicæ pro ſuſtentatione ipſorum fratrum deſtinatos ampliſſimo regali priuilegio honorauerunt. Nam Rex Sanctius quintus Caſtellæ priuilegio ſuo dato in ciuitate Abulenſi: anno Domini, milleſimo trecenteſimo vigeſimo tertio, quatuordecimo die menſis Matei præfatos ſyndicos a contributione illa quæ vulgo in Hiſpanijs dicitur pecho exemit & liberauit, quod priuilegium confirmatum fuit per dominum Regem Ferdinandum Quartum filium ſuum, & per dominum Regem Alfonſum vndecimum eius nepotem, & per dominum Regem Henricum Tertium. Quod etiā confirmauit dominus Rex Ioannes Secundus, ſeptimo die Februar. anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuogeſimo. Et dominus Carolus V. diuina clementia Imperator, & Hiſpaniarum Rex, hoc ipſum priuilegium confirmauit, ſicut confirmauerunt domini Reges eius prædeceſſores. Secundum quod priuilegium, data eſt ſententia executorialis pro conuentu Taurenſi, D. Franciſci, & pro Andrea Sanchez eiuſdem conuentus ſyndico in tribunali Pinciano, anno Domini, milleſimo quingenteſimo quadrageſimo ſecundo. Data eſt etiam alia ſententia executorialis pro monaſterio ſancti Frāciſci de Vbeda, & pro Michaele de Gurla eiuſdē conuentus ſyndico Apoſtolico contra conſiſtorium præfatę ciuitatis. Quæ prouiſio executorialis habetur in conuentu patris noſtri D. Franciſci Granatenſi regiſtrata per admodum reuerendum patrem fratrem Antonium de Lara prouinciæ Granatenſis Miniſtrum Prouincialem duodecimo die menſis Ianuarii, anno Domini milleſimo quingēteſimo nonageſimo octauo, authenticata prout in iure eſt neceſſarium, vt faciat fidem. Alia prouiſio & ſententia definitiua executorialis habetur in conuentu patris D. Franciſci Salmanticenſi pronunciata in curia Pinciana vigeſimo ſeptimo die menſis Ianuarii, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, contra oppida de Villauerde, & Peruſilo Rallo prætendentia ſecundum ab ipſis allegata, vt Ioannes Rodericus ciuitatis Salmanticenſis vicinus ſyndicus monaſterii Beati patris noſtri Franciſci eiuſdem ciuitatis propter poſſeſſiones, quas in præfatis oppidis habebat tributum, quod in Hiſpania pecho vocatur ſolueret.

Et eſt notandum pro explicatione dictorum priuilegiorum regalium quod fuerunt conceſſa in Regnis Caſtellæ pro prouincia Caſtellæ, & prouincia D. Iacobi ordinis B. P. N. Franciſci regularis obſeruantiæ, eo enim tempore in Caſtellæ ſolum duę prouinciæ erant; a quibus aliæ omnes prouinciæ Caſtellæ fuerunt originatæ, & ſic omnes aliæ prouinciæ Caſtellæ hoc gaudent priuilegio, quando enim vnus Epiſcopatus authoritate Apoſtolica diuiditur priuilegia ipſius vtrique communicantur prout in iure eſt compertum.

Nolo autem in præſentiarum ſilentio præterire priuilegium conceſſum ſuper hoc a domino Sācho. V. Rege Caſtellæ datum in ciuitate Abulenſi, in quo ipſe Dominus Rex noſtræ religioni Minorum ſe ſatis beneuolum oſtendit. Cuius conceſſionis tenor eſt,

Don Sancho por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Toledo, de Leon, de Galicia, de Seuilla, de Cordoua, de Murcia, de Iaen, del Algarue, Señor de Molina, a todos quanto eſta vieren, ſalud y gracia ſepades que nos damos vn priuilegio a los Frayles Menores de la Prouincia de Caſtilla, fecho en eſta manera. Sepan quantos eſte Priuilegio vieren, y oyeren como nos Don Sancho por la gracia de Dios Rey de Caſtilla de Toledo, de Leon, de Galicia, de Seuilla, de Cordoua, de Murcia, de Iaen, del Algarue, Señor de Molina, en vno con la Reyna Doña Maria mi muger, y con la infanta Doña Iſabel nueſtra hija primera heredera, por que auemos muy grā voluntad de ſeruir, a Sant Franceſco, y de lleuar a delante

pro, y

pro, y honra de ſu orden, e por hazer bien y merced a los Conuentos de la Prouincia de Caſtilla, confirmamos le todos los priuilegios e franquezas, que han del Rey nueſtro padre, y de noſotros, te nemos por bien y mandamos firmemente que les ſean guardadas en nueſtro ſeñorio las libertades y los priuilegios y libertades que han de la Igleſia Romana, a que puedan predicar e confeſſar y ſoterrar y tomar libremente quanto le fuere mandado y dado para ſus neceſſidades ſegun ſe contiene en el priuilegio del Papa que han ſobre eſta razon, y que no les fuercen los cuerpos de los homes que en ſus lugares ſe mãdaren enterrar en ningunos cauſandoles quebrantar ſus lugares nin del entrar por fuerca. Y de aqui adelante recibimos en nueſtra guarda, y en nueſtra encomienda, en nueſtro defendimiento todos los conuentos, y todas las caſas de los frayles Menores de la prouincia de Caſtilla. Y mandamos y defendemos firmemente, que ninguno ſea oſado de fazer y tacito ni fuerca, ni de mas non de matir, ni deferir pai de prender dentro en las caſas ni en las Igleſias, ni el conpaſſo, è ninguno deſzit ende ninguna coſa por fuerca. Y otro ſi mandamos que los Obiſpos, ni los Clerigos no paſſen en ninguna coſa a los frayles cõtra ſus priuilegios ni les fagan mal ninguno. Otro ſi mandamos que ninguno ſea oſado de amparar frayle que de ſu orden ſe faliere mas que ſe los recudan en guiſa, que a ellos pueden fazer iuſticia en ellos. Otro ſi mandamos que pues no les fazemos merced en fecho de los eſcuſados que auian de auer que les ſean guardadas de aqui adelãte, y que aya en cada villa do ouiere ſu conuento vn eſcuſado de todo pecho y de todo pedido, y de toda fonſadura, y ninguno ſea oſado de les demandar ninguna coſa deſtos pechos ſobredichos, pero en nueſtra carta vean en guiſa que ninguno ſea oſado por carta o priuilegio que tengan. E otro ſi mandamos a los iuezes y a los Alcaldes de cada lugar que les den vn ome qual ellos quiſieren que puedan demandar los tuertos e las fuercas que contra ſus priuilegios, y contra que ouieren a dar alguna coſa a la ordẽ por qualquier manera quier que les pertenzca de derecho. Otro ſi mandamos que no les tomen portazgo por ſu viãda, ni de madera que ellos lleuaren para ſus conuentos de vn lugar a otro, ni de otra coſa que trayan que ſea para monaſterios, y defendemos que ninguno ſea oſado de yr contra ninguna deſtas coſas ſobredichas para quebrantarlas, ni menguarlas, qualquier que lo hiziere nos aya en coto mil marauedis en la moneda nueua, en la orden ſobredicha todo el daño doblado, y mandamos a los iuezes y Alcaldes &c.

Hæc magna conceſſio confirmata eſt per Reges Hiſpaniarum ſucceſſores, quam dico magnam propter multa, quæ in ea conceduntur.

Primo confirmat Dominus Rex Sanctius priuilegia conceſſa per ſuos prædeceſſores ipſis fratribus minoribus præcipiens, vt inuiolabiliter obſeruẽtur: ſecundo præcipit, vt in ſuis regnis obſeruentur libertates, & priuilegia conceſſa fratribus minoribus ab Eccleſia Romana; ſcilicet, vt religioſi præfatæ religionis poſſint liberè prædicare, & confeſſiones ſæcularium audire, & in ſuis monaſteriis ſæculares ſepelire, & legata ab ipſis ſæcularibus relicta, pro eorum neceſſitatibus liberè percipere.

Tertio præcipit firmiter, vt nullus audeat aliquam vim inferre in locis ipſorum fratrum, quando in ipſis corpora defunctorum ſepeliuntur, & quando de immunitate ipſorum locorum agitur; recepit enim ipſe Rex in ſuam protectionem omnes conuentus, & res fratrum minorum regularis obſeruantiæ.

Quarto præcipit, vt nullus audeat defendere religioſum prædicti ordinis Apoſtatã, niſi prout ſecundum ſacros Canones ei fuerit permiſſum.

Quinto præcipit iudicibus ſæcularibus, & eorum Miniſtris, vt in vnoquoque oppido ipſis fratribus

aſſignetur homo ab eis electus, qui poſſit in iudicio petere damnum ipſis cauſatum, ex non obſeruatione ſuorum priuilegiorum, & libertatum etiam a iure conceſſarum.

Sexto præcipit, vt nullum tributum ab eis petatur reſpectu eorum, quæ pro ſuis neceſſitatibus, & pro ædificatione, & reparatione ſuorum conuentuum, ad ipſa oppida adducuntur.

Quæ omnia notanda ſunt, quando enim contra noſtrum ordinem aliqua lis mouetur, in qua contra noſtra priuilegia aliquid molitur, Rex promittit ſe defenſorem, & ſuum fauorem animo beneuolo imparciturum; quapropter virtute dicti priuilegii regalis poſſunt fratres dicti ordinis, quando neceſſitas occurrerit ad Regem Hiſpaniarum, tamquam ad ſuum firmiſſimum, & beneuolum protectorem recurrere.

ARTICVLVS II.

Vtrum fratres recipientes fratres Minores regularis obſeruantiæ gaudeant aliquibus priuilegijs regalibus in his Hiſpaniarum partibus.

RESpondeo dicendo, circa hoc aliqua priuilegia habere fratres cõceſſa a Regibus Hiſpaniarum pro maxima deuotione erga ſacram Religionem minorum, qua ipſi fatentur eſſe affectos, vt conſtat ex priuilegiis, & ſubſcriptis & reſcriptis ab ipſis Regibus ſepè ſæpius conceſſis, quorum tenores ex originali authentico hic referuntur.

Dõ Phelippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Leon de Aragon, de las dos Sicilias de Ieruſalẽ, &c. A nueſtros conſejos iuſticias y Regidores, Caualleros Eſcuderos officiales, y hõbres buenos de todas las ciudades villas y lugares deſtos nueſtros Reynos y ſeñorios, y a nueſtros apoſentadores, y a otros qualeſquier apoſentadores de la gẽte de a cauallo e infanteria de nueſtras guardas, y de qualeſquier grãdes y perſonas particulares, y de hueſtes de armadas, que nos mandaremos hazer, y otras qualeſquier perſonas aquien lo deyuſſo en eſta nueſtra carta contenido, toca y atañe, y atañer puede en qualquier manera y a cada vno y qualquier de vos en vueſtros lugares aquien eſta nueſtra carta fuere moſtrada o ſu traslado ſignado de eſcriuano publico. Salud y gracia. Bien ſabeys como el Emperador y Rey mi Señor, y la Catholica Reyna Doña Iuana nueſtra Señora abuela que ſancta gloria ayan, mandaron dar y dieron para vos vna ſu carta firmada de ſu nombre, y refrendada de Iuan Vazquez de Molina ſu ſecretario, ſellada con ſu ſello, y librada de los de ſu conſejo ſu tenor de la qual es eſte que ſe ſigue.

Don Carlos por la diuina clemẽcia, Emperador de los Romanos Auguſto Rey de Alemania, Doña Iuana ſu madre, y el miſmo Don Carlos por la miſma gracia Reyes de Caſtilla, de Leon, &c. A vos los concejos iuſticias Regidores, Caualleros eſcuderos, officiales y hombres buenos de todas las ciudades villas y lugares de los nueſtros Reynos, y ſeñorios, y a nueſtros apoſentadores, y otros qualeſquier apoſentadores de la gente de a cauallo e infanteria de nueſtras guardas y de qualeſquier grãdes, y perſonas particulares, y de hueſtes de armadas, que nos mandaremos hazer, y a otras qualeſquier perſonas a quiẽ lo deyuſſo en eſta nueſtra carta contenido toca y atañe, o atañer puede en qualquier manera, y a cada vno y qualquier de vos en vueſtros lugares, y iuriſdictiones a quien eſta nueſtra carta fuere moſtrado o ſu traslado ſignado de eſcriuano publico. Salud y gracia Bien ſabeys como yo la Reyna mãde dar vna mi carta, y prouiſion Real firmada del Rey mi padre, y ſellada con nueſtro ſello, ſu tenor de la qual es eſte que ſe ſigue.

Doña Iuana por la gracia de Dios Reyna de Caſtilla, de Leon, de Granada, de Toledo, de Galicia, de Seuilla, de Cordoua, de Murcia, de Iaen, de las Algarues de Algezira, de Gibraltar, y de las Islas de Canaria, y de las Indias Islas y tierra firme del mar Oceano, Condeſſa de Barcelona, Princeſa de Arago, y de las dos Sicilias, de Ieruſalẽ, Archiduqueſa de Auſtria, Duqueſa de Borgoña, y de Brabante, Codeſſa de Flãdes, y de Tirol Señora de Vizcaya y de Molina &c. A vos los concejos iuſticias regidores Caualleros, eſcuderos officiales y hobres buenos de todas las ciudades villas y lugares deſtos mis Reynos y ſeñorios y a mis apoſentadores mayores, y del Illuſtriſs. Principe Don Carlos, y del muy Illuſtre Infante D. Fernando, e infantes mis muy caros, y muy amados hijos, y otros qualeſquier apoſentadores de la gente de acauallo, e infanteria de mis guardas que yo mando o mãdare hazer, y a otras qualeſquier perſonas a quiẽ lo de yuſſo en eſta nueſtra carta contenido, toca y atañe, o atañer puede o deue en qualquier manera y a cada vno, y qualqer de vos, en vueſtros lugares, y iuriſdictiones, y cargos, y officios, ſalud y gracia. Bien ſabeys como a todos es notorio la mucha pobreza, que los Frayles Menores de obſeruancia en eſtos mis Reynos tienẽ y padeſcen por ſeruicio de Dios nueſtro ſeñor, y por la obſeruancia de ſu ordẽ, y quantos ſpirituales beneficios generales, y ſpeciales, hazẽ en eſtos dichos mis Reynos y en perſonas particulares dellos por lo qual y por la mucha deuocion que tẽgo a la dicha orden, y a la cõſeruacion de la obſeruancia della, deſſeo fauoreſcer a los dichos religioſos, y gratificar a las perſonas deuotas, que caritatiuamẽte los acogen, y reciben de camino en ſus caſas. Porque mas honeſta y recogidamẽte, que en meſones puedã rezar en ellas ſus horas, y deuociones, y ſus perſonas no eſten en lugares profanos, y aſſi por que las perſonas, que lo ſuſodicho hazẽ, tengan mas cauſa de lo cõtinuar de aqui adelante, como porque otros vengan a hazer lo ſemeiante con meior volũtad, y liberalidad de mas de lo que les obligare al ſeruicio de Dios, y la deuocion de la orden, y la charidad que tuuieren, y quiſieren hazer a los dichos religioſos. mi merced y voluntad es que agora, y de aqui adelante para ſiempre iamas, en cada vna de las dichas ciudades, villas y lugares deſtos mis Reynos, y Señorios donde no vuiere monaſterio de S. Frãciſco, de ſu ordẽ de obſeruancia, ſea exẽpta de hueſpedes, vna caſa de qualquier perſona, que por las dichas cauſas, quiera tener cargo de acoger, è hoſpedar en ſu caſa a los Religioſos de la dicha ordẽ que de camino fuerẽ o vinierẽ por las tales ciudades, villas y lugares, co tanto que la tal caſa ſea con volũtad del dueño della, para ello ſeñalada, y diputada por el guardiã del monaſterio de la dicha ordẽ, y obſeruancia mas cercana a la tal caſa, y que moſtrãdo en ella eſta dicha mi carta, o ſu traslado ſignado de eſcriuano publico, cõ carta del dicho Guardiã, por donde conſte ſer aquella la dicha caſa ſeñalada para lo ſuſodicho, no den en ella ningunos hueſpedes de gẽte de a cauallo, è infanteria de nueſtras guardas, ni de ningunos grãdes, ni de caualleros, ni de ningunas nueſtras hueſtes ni armadas, ni de otras qualeſquier perſonas de qualeſquier eſtado o cõdiciõ, preeminẽcia o dignidad que ſean, ni à ſus perſonas de los dichos grãdes, ni capitanes, ni principales. Pero entiendaſe que acaeſciẽdo paſſar por los tales lugares el Rey mi Señor y padre, y yo y los dichos Prĩcipes è infantes mis hijos y qualquier dellos en perſona, ò los otros Reyes, è ſus hijos que deſpues de mi vinierẽ, que en tal caſo por el tiẽpo que el tal lugar ò lugares, eſtuuieremos nos ſeã las dichas caſas exẽptas de hueſpedes Saluo ſi a la ſazõ eſtuuierẽ ya hoſpedados ẽ ella algunos Frayles caminãtes, de la dicha ordẽ de obſeruancia porque mi intẽciones, que en tal caſo no ſeã echados, ni deſapoſẽtados dellas, y por hazer mas biẽ y merced a las dichas perſonas, ò a qualqr dellas, es mi merced y volũtad, que agora, y de aqui adelãte en ningun tiẽpo, ni por alguna manera, no ſaquen dellas ropa, ni aues, ni paia, ni leña, ni otras coſas de guia, ni de apoſentamiẽto, por quãto yo por ſeruicio de Dios, y por cauſa y razon de lo ſuſodicho las releuo de todo ello. Mandando al dicho Illuſtr ſſimo Principe Don Carlo mi hijo, y a los Infantes, Prelados, Duques, Marqueſes, Condes, ricos hobres, maeſtres de las ordenes y a los del mi Conſejo, Oydores de las mis audiencias, Alcaldes, Alguaziles de la mi caſa Corte y chancillerias y a los priores, comendadores, ſubcomendadores, alcaldes de los caſtillos, y caſas fuertes y llanas, y à todos los Corregidores, Gouernadores, Aſſiſtẽte, Alcaldes, merinos, preboſtes, y otras iuſticias, y officiales qualeſquier de todas las ciudades, villas y lugares deſtos dichos mis Reynos y ſeñorios, y a mis apoſentadores de los dichos Illuſtriſſimos Principe, è infantes mis hijos, y de la dicha hueſte è infanterias de mis guardas y de qualeſquier grandes y de hueſtes y de armadas, y de otras qualeſquier perſonas de qualquier eſtado preheminẽtia, ò dignidad que ſean, y a otras qualeſquier perſonas mis vaſſanos y ſubditos y naturales, en ſus lugares y iuriſdictiones, cargos y officios que agora ſon, ò fueran de aqui adelante, y a cada vno y a qualquier dellos que guardẽ y cumplan y hagan guardar, y cumplir eſta dicha mi carta, y todo lo en ella contenido en todo y por todo, ſegun que en ella ſe contiene, y que contra el tenor y forma della no vayan ni paſſen ni conſientan yr ni paſſar en tiempo alguno ni por alguna manera. E ſi de lo que dicho es la dicha orden quiſiere mi carta de priuilegio mando a mis contadores mayores y concertadores de priuilegios y a los otros officiales que eſtan a la tabla de los mis ſellos, que ſe lo den, libren, paſſen, y ſellen ſin poner en ello embargo, ni impedimẽto alguno. Y los vnos ni los otros no fagades, ni fagan endeal por alguna manera ſopena de la nueſtra merced y de diez mil marauedis para la nueſtra camara a cada vno que lo contrario hiziere. Y demas mando al hombre que les eſta mi carta moſtrare que los emplaze que parezcan en la mi corte, del dia que los emplazare, haſta quinze dias primeros ſiguientes ſo la dicha pena, ſo la qual mando a qualquier eſcriuano publico que para eſto fuere llamado, que de ende al que ſe la moſtrare teſtimonio ſignado con ſu ſino, porque yo ſepa en como ſe cumple nueſtro mandado. Dada en la Villa de Madrid a dos dias del mes de Abril, año del Señor de mil y quinientos y diez años.

YO EL REY.

Yo Miguel Perez de Almacan ſecretario de la Reyna nueſtra Señora, la fize eſcriuir por mandado del Rey ſu padre, regiſtrada, Nauarrete Licentiatus capata Caſtañeda Canciller.

Don Philippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Leon, de Arago, de las dos Sicilias, de Ieruſalem, &c. A vos la Concejos iuſticias y regidores, Caualleros, eſcuderos officiales, y hombres buenos de todas las ciudades villas y lugares deſtos nueſtros Reynos y Señorios, è a nueſtros apoſentadores de la gente de a cauallo è infanteria de nueſtras guardas è de qualeſquier grandes, y perſonas particulares è de hueſtes de armadas que nos mandamos è mãdaremos hazer, è à otras qualeſquier perſonas a quiẽ lo de yuſſo en eſta nueſtra carta contenido toca è atañe, è atañer puede ò deue en qualquier manera, è a cada vno è qualquier de vos en vueſtros lugares è iuriſdictiones è cargos è officios, ſalud y gracia. Bien ſabeys como a todos es notorio la mucha pobreza que los frayles Menores de obſeruancia deſtos nueſtros Reynos tienen è padecen por ſeruicio de Dio nueſtro Señor, è por obſeruantia de ſu orden, è quantos ſpirituales beneficios generales, y eſpeciales hazen en eſtos dichos nueſtros Reynos è perſonas particulares dellos, por lo qual, è por la mucha deuocion que tenemos à la dicha orden, y a la conſeruacion de la obſeruancia della deſſeamos fauoreſcer à los dichos religioſos, y gratificar a las perſonas deuotas que caritatiuamente los acogen y reciben de camino en ſu caſa, porque mas honeſta è recogidamente que en meſones puedan rezar en ella ſus

horas

Digitized by Google

horas y deuociones, y ſus perſonas no eſtē en lugares profanos, y anſi por que las perſonas que lo ſuſodicho hazen tengan mas cauſa de lo continuar de aqui adelante como por que otros vengan à hazer lo ſemejante con mejor voluntad, y liberalidad de mas de lo que les obligare el ſeruicio de Dios, y la deuocion de la orden è la charidad que tuuieren è quiſieren hazer à los dichos religioſos nueſtra merced y voluntad es que agora è de aqui adelante para ſiempre iamas, en cada vna de las dichas ciudades, villas y lugares deſtos dichos nueſtros Reynos y ſeñorios dōde no vuiere monaſterio de S. Franciſco, o de ſu orden o obſeruācia ſea exempta de hueſpedes vna caſa de qualquier perſona que por la dichas cauſas quiera tener cargo de acoger o hoſpedar en ſu caſa à los dichos religioſos de la ordē que de camino fueren o vinieren por las tales ciudades, villas y lugares, con tanto que la tal caſa ſea con volūtad del dueño della para ello ſeñalada è diputada por el Guardian del Monaſterio de la dicha orden, y obſeruancia mas cercano a la tal caſa, y que moſtrando en ella eſta dicha nueſtra carta ò ſu traslado ſignado de eſcriuano publico cō carta del dicho Guardian, por donde conſte ſer aquella caſa ſeñalada para lo ſuſodicho no den en ella ningunos hueſpedes de gente de acauallo ò infanteria de nueſtras guardas ni de otros grādes ni caualleros de ningunas nueſtras hueſtes ni armadas, ni de otras qualeſquier perſonas de qualeſquier eſtado condicion preeminencia ò dignidad que ſean, ni a ſus perſonas de los tales grādes è principales è capitanes. Pero entiendaſe que acaeſciendo paſſar pos los tales lugares, nos el Principe D. Fernando nueſtro muy caro y muy amado hijos ò los Reyes nueſtros ſucceſſores, que deſpues de nos vinieren, que en tal caſo por el tiēpo que en el tal lugar ò lugares eſtuuieremos no ſeā las dichas caſas exemptas de hueſpedes. Saluo ſi a la ſazon eſtuuieren ya hoſpedados en ellas algunos Frayles caminantes de la dicha orden de obſeruancia, porque en tal caſo nueſtra intencion no es que ſean echados ni deſapoſentados dellas, y por hazer mas bien y merced à las dichas perſonas, ò qualquier dellas, es mi merced y voluntad, que agora, y de aqui adelante en ningun tiempo, ni por alguna manera no ſaquen dellas ropa, ni aues, ni paja, ni leña ni otras coſas de guia ni de apoſentamiento. Por quanto nos por ſeruicio de Dios y por cauſa y razon de lo ſuſodicho, las releuamos de todo ello, y mandamos al dicho ſereniſſimo Principe Don Fernando, y a los Infantes Prelados Duques, Marqueſes, Condes, ricos hombres maeſtres de las ordenes, y a los del nueſtro Conſejo Preſidente è Oydores de las nueſtras audiencias, Alcaldes, alguaziles de la nueſtra caſa è Corte è Cācilleria è à los Priores Comendadores è ſubcomendadores Alcaydes de los Caſtillos è caſas fuertes è llanas, è a todos los concejos Corregidores, Gouernadores, aſſiſtente Merinos, Preuoſtes, e otras iuſticias è officiales qualeſquier de todas las Ciudades Villas y lugares deſtos dichos nueſtros Reynos y ſeñorios y nueſtros apoſentadores è del dicho ſereniſſimo Principe, è de la dicha hueſte, è infanteria de nueſtras guardas, y qualeſquier grādes, è de hueſtes y de armadas, è de otras qualeſquier perſonas, de qualquier eſtado, y preheminencia, ò dignidad que ſean, y a otras qualeſquier perſonas nueſtros vaſſallos, y ſubditos è naturales los lugares y iuriſdictiones, cargos è officios que agora ſon ò ſeran de aqui adelante, è cada vno, è qualquier dellos que guarden y cumplan, y hagan guardar e cumplir eſta nueſtra carta, y todo lo en ella contenido en todo y por todo, ſegun que en ella ſe contiene contra el tenor y forma della no vays ni paſſeys, ni conſintays yr ni paſar en tiempo alguno, ni por alguna manera, ſo pena de la nueſtra merced y de diez mil marauedis para la nueſtra camara a cada vno que lo contrario hiziere, ſo la qual dicha pena, mandamos a qualquier eſcriuano que vos lo notifique è de teſtimonio de la notificacion, porque nos ſepamos como ſe cumple nueſtro mandado. Dada en Madrid a veynte y ſiete dias del mes de Agoſto, de mil y quinientos e ſetenta y tres años. Dominus Epiſcopus Segouienſis. El Licenciado Pedro Gaſco, el Licenciado Fuen Mayor, el Doctor Franciſco de Villaſañe, el Licenciado Rodrigo Vazquez Arce, yo Pedro del Marmol eſcriuano de Camara de ſu Catholica Mageſtad la fize eſcriuir por ſu mandado, con acuerdo de los del ſu Conſejo, regiſtrada, Iorge de Olaal de Vergara por Chanciller, Iorge de Olaal de Vergara.

Don Phelippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla de Leon de Aragon de las dos Sicilias, de Ieruſalem, &c. A vos el nueſtro Corregidor de la Ciudad de Salamanca, ò vueſtro Alcalde mayor, lugar teniente, que ordinariamente con vos reſide el dicho officio y a cada vno de vos, ò a quien eſta nueſtra carta fuere moſtrada. Salud y gracia, ſepades que por parte del Guardian Frayles, y Conuento del monaſterio de S. Franciſco de la dicha ciudad nos fue fecha relacion que por vna nueſtra carta y prouiſion eſtaua concedido a la dicha orden, que en cada lugar donde no tuuieſſen monaſterio pudieſſen tener vna caſa ſeñalada con licencia del dicho Guardian, y del dueño della, donde los religioſos ſe hoſpedaſſen de camino lo qual dicha caſa fueſſe libre y exempta de qualeſquier hueſpedes, y de que no pudieſſen ſacar a los hermanos que los acogian ropa, aues, paja ni leña ni otra coſa de guia ni apoſentamiento y que contra el tenor de la dicha nueſtra Prouiſion en todos los lugares de la comarca de la dicha ciudad, ſe auian repartido a los dichos hermanos dinero para pagar el gaſto que ſe hazia en apoſentar los ſoldados, y ſobre ello era muy moleſtados, en lo qual ſe hazia notorio agrauio a la dicha orden, y ſi paſſaſſe adelante vendria a ſer de ningun effecto la dicha nueſtra prouiſion y no auria quien acogeſſe en ſu caſa a los dichos religioſos. ſupplicādonos le mandaſſemos dar nueſtra carta, y prouiſion, para que las iuſticias deſtos nueſtros Reynos guardaſſen, y cumplieſſen lo que cerca lo ſuſodicho tiene la dicha orden y en ſu cumplimiento no echaſſedes a los dichos hermanos, que acogieſſen a los dichos religioſos los dichos hueſpedes ni ſe les hizieſſen otros repartimientos para ellos y que ſi por razon dello ſe les vuieſſen tomado y ſacado prendas, ſe les boluieſſen, y reſtituyeſſen ò como la nueſtra merced fueſſe, lo qual viſto por los del nueſtro Conſejo fue acordado que deuiamos mandar dar eſta nueſtra carta para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien, por la qual os mandamos que luego que con ella fueredes requeridos moſtrandoſe os, por parte del dicho guardian Frayles, y conuento del dicho monaſterio de S. Franciſco de Salamanca de la dicha ciudad la dicha prouiſion original, que de ſuſo ſe haze mencion que anſi dizen tiene la dicha orden la guardeys, y cumplays è hagays guardar y cumplir en todo y por todo como en ella ſe contiene, y contra ſu tenor y forma, no vays ni paſſeys ni conſintays yr ni paſſar por alguna manera, ſo pena de la nueſtra merced, y de diez mil marauedis para la nueſtra camara, ſo la qual dicha pena mandamos a qualquier eſcriuano vos la notifique y de teſtimonio de la notificacion, por que nos ſepamos como ſe cumple nueſtro mandado. Dada en la Villa de Madrid a 22. dias del mes de Hebrero de 1584 años. El Conde de Marxas, el Licenciado Ioan Thomas, el Licenciado Nuñez de Bohorques, el Doctor Iuan Fernandez Cogollos, el Licenciado Franciſco de Vera Aragon, yo Pedro Zapata del Marmol eſcriuano de Camara de ſu Catholica Mageſtad, la fize eſcriuir por ſu mandado, con acuerdo de los del ſu conſejo, regiſtrada Iorge de Olaal de Vergara Chanciller mayor Iorge de Olaal de Vergara.

Don Phelippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Ieruſalem, &c. A vos el Corregidor de la ciudad de Salamanca, ò a vueſtro Alcalde mayor lugar tiniente, que ordinariamente con vos reſide en el dicho officio, y a cada vno de vos, a quien eſta nueſtra carta fuere moſtrada. Salud y gracia ſepades que el guardian de S. Franciſco de Salamanca, de la dicha ciudad nos hizo relacion diziendo que por nos eſtaua mandado que a los hermanos de la or-

den de S. Franciſco que acogian a los religioſos de la dicha orden en ſus caſas fueſſen libres de hueſpedes, y no ſe les ſacaſſe ni tomaſſe ropa ni otra coſa, y por que en algunos lugares de la tierra de eſſa dicha ciudad ſe contrauenia a lo por nos mandado y por el mes de Enero deſte preſente año, auian ganado prouiſion, de la qual hizierõ preſentacion para que ſe guardaſſe lo por nos mãdado, y aun que ſe os auia notificado, no la auiades cumplido como erades obligado, y de hecho les repartiades, y echauades los dichos ſoldados, y les ſacauades, y tomauades ropa para ellos aunque eſtuuieſſen los dichos hermanos fuera de ſus caſas, como nos conſtaria por cierta informacion de que hizo preſentacion, y que por eſſa cauſa les venia a ſer de muy poco ò ningun prouecho la exempcion, y libertad que tenian que por las dichas prouiſiones les eſtaua concedido, ſuplicandonos le mandaſſemos dar nueſtra carta tercera con coſtas y mayores penas expreſſando y declarãdo en ella que a los dichos hermanos de la dicha orden, no ſe les reparta ni tome dinero, ropa ni otra coſa alguna para el ſuſtento y gaſto de los dichos ſoldados, aunque eſtuuieſſen en la dicha ciudad, ò en el miſmo lugar, donde los dichos hermanos viuian, ò como la nueſtra merced fueſſe, lo qual viſto por los del nueſtro conſejo, fue acordado que deuiamos mandar dar eſta nueſtra carta para vos en la dicha razon, y nos tuuimoslo por bien, por la qual vos mandamos que luego que con ella fueredes requerido, no hagays, ni conſintays que ſe haga ningun repartimiẽto a los hermanos de Frayles de la dicha orden de S. Franciſco, para el ſuſtento y gaſto de los ſoldados, y no fagades ende al ſopena de la nueſtra merced y de diez mil marauedis, para la nueſtra camara, ſo la qual dicha pena mandamos a qualquier nueſtro eſcriuano que vos la notifique, y de teſtimonio de la notificacion, porque nos ſepamos como ſe cumple nueſtro mandado. Dada en la Villa de Madrid a veynte y vn dias del mes de Agoſto, de mil y quinientos y ochenta y quatro años, el Licenciado Iuan Thomas, el Licenciado Lope de Guzman, el Licenciado Ximenez Ortiz el Licenciado Chumacero de Soto mayor, el Licenciado Guardiola, yo Pedro Zapata del Marmol Eſcriuano de Camara de ſu Catholica Mageſtad, la fize eſcriuir por ſu mandado, con acuerdo de los de ſu conſejo regiſtrada Iorge de Olaal de Vergara Chanciller mayor, Iorge de Olaal.

Adeo ſupradicta ſunt vera, vt ipſi fratres hoſpitantes religioſos præfatos non tenentur contribuere illud, quod pro accommodandis militibus in oppidis distribuitur, vt patet ex prouiſione ſequent.

Don Phelippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Leon, &c. A todos los Corregidores, Aſſiſtentes, Gouernadores, Alcaldes mayores y ordinarios y otros juezes, y iuſticias qualeſquier de todas las ciudades villas y lugares de los nueſtros Reynos y ſeñorios y a cada vno y qualquier de vos en vueſtros lugares y iuriſdictiones a quien eſta nueſtra carta fuere moſtrada. Salud y gracia, ſepades que Bernardino de la Torre, en nombre de Fray Andres de Auila Miniſtro Prouincial de la Prouincia de Sanctiago, de los frayles Menores de la orden de Sant Franciſco de la regular obſeruancia. Nos hizo relacion que a inſtancia de los Prouinciales anteceſſores de ſu parte auiamos dado nueſtras cartas y prouiſiones para que los cõuentos de la dicha orden y prouincia tuuieſſen en cada lugar vna caſa de hermano adonde los frayles ſe acogieſſen quãdo fueſſen de camino ò a pedir limoſna, y que el tal por razon de lo ſuſodicho fueſſe libre y exempto de ſoldados y gente da guerra, y que no ſe le pudieſſe hazer ningun repartimiento ni contribucion para los alojar y encaminar, y que ſi alguno por la dicha razon ſe le vuieſſe hecho ſe les boluieſſe como conſtaua de los traslados de las dichas nueſtras cartas, y prouiſiones de que ante nos hizo preſentacion, las quales aunque algunas iuſticias y concejos, auian guardado, otras no auian querido ſo color de ciertas cartas y prouiſiones nueſtras, ganadas con ſinieſtra relacion, diziendo que los dichos hermanos pretendian eximirſe de contribuyr y pagar las alcaualas millones, y los otros pechos y ſeruicios tocantes a nueſtro patrimonio, no ſiendo aſſi, por que los dichos hermanos ſe allanauan, y ſiempre auian eſtado, y eſtauan preſtos y llanos de pagar y contribuyr en todas las contribuciones, y repartimientos, que ſe hazian a ſus vezinos como eran millones, pechos, alcaualas, ſeruicio y montazgo, moneda forrera, y otros ſemejantes repartimientos, de los quales no pretendian, ni iamas auian pretendido ſer exemptos, ſino ſolamente de que en cumplimiento de la merced por nos hecha a la dicha orden, no ſe les echaſſen ſoldados, ni gente de guerra, ni para ſu ſuſtento, y encaminamiento ſe les hizieſſen repartimientos, lo qual auiamos ſeruido de hazer en recompanſa de la charidad, y limoſna que los dichos hermanos hazian a los frayles en ſuſtentarles, aſſi quando yuan de camine, como quando yuan a pedir, ò a predicar, ò a confeſſar. A la qual merced contrauiniendo a ella algunos de vos las dichas iuſticias de algunos pueblos, caſo que no les echauades ſoldados les haziades contribuyr y pagar en los marauedis que ſe repartian para ſus alojamentos, y encaminamientos, de que auia reſultado, que ya no auia quien quiſieſſe ſer hermano, y los dichos frayles por ſer pobres, y no poder lleuar dineros, ni hallar acogida en los meſones, ſe yuan a los cabildos de las Igleſias y a hoſpitales miſerables, y a otros lugares indecentes, contra lo proueydo, y mandado por las dichas nueſtras cartas y prouiſiones y nos pidio, y ſupplicò le mandaſſemos dar nueſtra carta y prouiſion para que la merced hecha a la dicha orden fueſſe adelante, y que en ſu cumplimiento vos las dichas iuſticias, y concejos ni otras ningunas perſonas no echaſſedes ſoldados ni gente de guerra a los tales hermanos de la dicha orden de Sant Franciſco, ni les hizieſſedes repartimiento ni contribucion para les alojar, y encaminar, y ſi algo les eſtuuieſſe repartido para lo ſuſodicho, y ſacado prendas os las mandaſſemos boluer ponniendoos para ello graues penas, ò como la nueſtra merced fueſſe. Lo qual viſto por los del nueſtro conſejo fue acordado que deuiamos mandar dar eſta nueſtra carta para vos en la dicha razon, y nos tuuimoslo por bien, por la qual vos mandamos a todos, y a cada vno de vos en los dichos vueſtros lugares, y iuriſdictiones ſegun dicho es, que veays las dichas prouiſiones que tienen los hermanos de la orden y obſeruancia de Sant Franciſco que por nos les eſtan mandadas dar ſobre la orden que ſe ha de tener cerca de lo ſuſodicho, que con eſta vos ſeran moſtradas y las guardeys y cumplays en todo y por todo ſegun y como en ellas ſe contiene, y contra ſu tenor y forma, y de lo en ella contenido, no vays ni paſſeys, ni conſintays ni yr paſſar en manera alguna, y en ſu cumplimiento no les repartays ningunos ſoldados, ni gente de guerra, ni por razon de lo ſuſodicho, les hagays ningun repartimiento, ni contribucion alguna para los alojar, y encaminar, y ſi algo les aueys repartido para lo ſuſodicho ſe los boluays, y hazed boluer, y no fagades ende al. Sola pena de nueſtra merced, y de diez mil marauedis para la nueſtra camara, ſo la qual dicha pena mandamos a qualquier nueſtro eſcriuano vos la notifique, y dello de teſtimonio, porque nos ſepamos como ſe cumple nueſtro mandado. Dada en Madrid a nueue dias del mes de Mayo del mil y quinientos y nouenta y ſeys años.

El Licenciado Rodrigo Vazquez Arze.
El Licenciado Guardiola.
El Licenciado Tejada.
El Licenciado Valladar Sarmiento.
El Licenciado Don Diego Fernando de Alarcon.

Regiſtrum autem huius prouiſionis habetur apud Chriſtophorum Nuñez de Leon Notarium Curiæ regalis.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum Syndici, & procuratores fratrum Minorum, & Monialium habeant aliqua priuilegia pontificia.

RESpondeo dicendo, quod Martinus IV. *Conceſſit procuratoribus fratrum minorum in Curijs ſecularibus & ciuilibus laborantibus pro defenſione ordinis prædictorum fratrum, eccleſiarumque ſuarum ſingulis annis indulgentiam centum annorum.* Ita habetur in libro monumenta ordinum. *a*

a In 2. impreſ. fo. 260. conceſ. 663.

Et Sixtus IV. in bulla aurea conceſſit, quod procuratores, Syndici Monialium S. Claræ, & tertij ordinũ fratrum & ſororum eiſdem priuilegijs, & immunitatibus, gratijs, fauoribus, conceſſionibus, indultis ſpiritualibus, & temporalibus procuratoribus Syndicis fratrum minorum & prædicatorum conceſſis, & in poſterum concedendis gaudeant. Ita habetur in eodem libro. *b*

b In 2. impreſ. fo. 66. & in 2. f. 148. conceſ. 362.

Et Innocent. VIII. conceſſit, vt procuratores fratrum minorum, eorumque ſubſtituti, liberi, parentes, fratres, ſorores, & vxores eorum poſſint promereri indulgentias ſtationum, & alias fratribus prædictis conceſſas, dicendo in eccl. ſuis huiuſmodi fratrum quinque Pater noſter, & totidem Aue Maria pro fælici ſtatu Eccleſiæ Romanæ. Ita in prædicto libro, *c* & in ſupplemento.

c In 1. impreſ. fo. 95. & in 2. fo. 70. conceſ. 362. et in ſup. fol. 9. conceſ. 367.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Syndici fratrum Minorum gaudeant priuilegijs fratrum & poſſint conueniri coram iudice ſæculari.

RESpondeo de hoc obtentam fuiſſe a religione quandam Clementis VII. conceſſionem, quæ habet in hunc modum.

Clemens Papa VII.

Dilecti filij ſalutem, & apoſtolicam benedictionem. Dum conſideramus aſſiduos labores, & vigilias, quos dilecti filij Syndici & procuratores domorum & monaſteriorum fratrum minorũ S. Franciſci regularis obſeruantiæ, & monialium S. Claræ conceptionis & annunciationis ordinum & ſororum tertiæ regulæ S. Franciſci ſuſtinere non ceſſant inter tò nos obligant vt animarum ſuarum ſaluti conſulamus, ipſoſque a quibuſuis moleſtijs & iniurijs ſibi pro tempore illatis quantumcumque Deo poſſumus releuamus; idcirco vni Syndico, & procuratori huiuſmodi cum illius vxore, & liberis præſenti & futuro ſingulæ domui & monaſterio prædictis pro tẽpore ſeruientibus, quod de cætero perpetuis futuris temporib. ipſi & eorum quilibet omnibus, & ſingulis indulgentijs, & peccatorum remiſſionibus fauoribus & gratijs quib. fratres ordinis obſeruantiæ prædictorum vtuntur potiũtur, & gaudent, ſeu vti potiri & gaudere poterunt, quomodolibet in futurum vti potiri & gaudere poſſint, & valeant, & inſuper quibuſuis cauſis & rebus ipſos ſyndicum, & procuratorem concernentibus, ciuilibus, criminalibus, & mixtis non niſi coram iudicibus conſeruatoribus domorũ illarum, quarum ipſe ſyndicus, & procurator fuerit, de iuſtitia reſpõdere teneatur authoritate Apoſtolica concedimus & indulgemus, inhibendo; ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna vniuerſis, & ſingulis iudicibus commiſſarijs Eccleſiaſticis & ſæcularib. quacumque authoritate fungentibus, nec de cauſis contra dictos ſyndicos & procuratores motis & mouẽdis directè, vel indirectè, quouis quæſito colore, ſeu prætextu ſe intromittere quomodolibet de cætero audeant, vel præſumere decernant, vel præſumant decernere quoſcunq; proceſſus contra dictos ſyndicos, & procuratores per alios quam dictos conſeruatores in cauſis duntaxat contra eos motis, & mouendis habendos, & ſententias ſac exinde nullos, & inualidos nulliuſque roboris vel momenti fuiſſe & eſſe, ac irritum & inane ſi ſecus ſuper his a quocunque quauis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari non obſtantibus præmiſſis ac conſtitutionibus ordinationibus Apoſtolicis nec non ordinum prædictorum iuramento, aut confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus cæteriſque contrarijs quibuſcumque: volumus autem, quod præſentium tranſumptis manu publici notarij ſubſcriptis & ſigillo alicuius Epiſcopi, ſeu perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ eadem prorſus fides, tam in iudicio, quam extra illud adhibeatur, quæ adhiberetur, ſi præſentes originales literæ eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctũ Petrum, ſub annulo piſcatoris die XVI. Aprilis M D XXVI. Pontificatus noſtri Anno tertio.

Hoc priuilegium non ad plenum refertur in compendio *d* mendicantium.

d Compend. mend. in procurator, ſiu Syndi. §. 13.

Circa quam magnam conceſſionem eſt notandum nihil debere dubitari de voluntate Domini Papæ, cum ex prædicto breui ſatis conſtet, de poteſtate tamen ad hoc ordinãdum inquirere debemus, ad quod primo dicimus ſatis etiam nobis de poteſtate conſtare cum videamus Summum Pontificem prædictas perſonas a poteſtate laica exemiſſe, & vt hoc euidentius rationibus iuridicis pateat. Primo notandum eſt ſatis eſſe aliquid, eſſe vno tantum nomine ſpirituale, imo & ſpirituali annexum, quo non ſubiit poteſtati Laicæ, ſed ſoli Eccleſiaſticæ, vnde ſtatutum Baſilij de non alienandis prædijs ruſticis, vel vrbanis miniſterijs, & ornamentis Eccleſiarum, illa reprobatum fuit potiſſima ratione, quod authoritate non fuit Romani Pontificis roboratum, prout Innocentius *e* Tertius determinat. Cauſa etiam iuris patronatus coram iudice Eccleſiaſtico definitur, quia eſt quid ſpiritualibus annexum vt Alexander Tertius *f* determinauit.

e c. Eccleſia de conſtit.

f c. quanto de iud.

Et ita nimirum ſi Summus Pontifex Laicis prædictam exemptionem concedat, licet enim ſint laici, quodammodo tamen ſpiritualibus ſunt annexi, cum ſint a ſua Sanctitate deputati pro ſeruitio fratrum, & nomine ipſius ſint conſtituti, tanquam procuratores rerum & iurium Eccleſiæ Romanæ, quorum ipſi fratres habent vſum, facti, & ſicut, quæ religioſis adhærent religioſa ſunt, vt dicitur in iure, *g* & ex tali cohærentia ſuam deſumunt naturam argumento cuiuſdam decretalis, *h* ideo nimirum ſi Syndici fratrum minorum religioſis adhærentes naturam religioſorum ſortiantur, & immediatè ſuæ ſanctitati ſubdantur quo ad omnia, ſicut ipſi religioſi ſubduntur, & non poſſint conueniri pro criminalibus, & ciuilibus, niſi a conſeruatore a ſua ſanctitate deputato. Et confirmatur ex his quæ tradit Nauarrus *i* concedens, quod attento iure diuino ſolo, etiamſi clerici cum conueniuntur, vt homines vel ciues, hoc eſt ſuper his, quæ ſunt eis communia cum aliis hominibus etiam non Chriſtianis poſſint conueniri, coram iudice laico, ſed quod iure humano inducta ſit hæc diuerſitas, per quam non omnes Chriſtiani, ſed ſoli clerici, & monachi ſunt exempti a poteſtate laica, & quo ad ea, quæ illis ſunt communia cum eis, qui non ſunt Chriſtiani puta temporalia, & id quidem ob multas, & iuſtas cauſas ob quas merito eximi potuerunt etiam à ſolo Summo Pontifice perpendenti id conuenire regimini, & ſaluti animarum fidelium ob varios reſpe-

g L. quæ religioſis ff. de rei vindicat.

h cap. ſuper eo de parroch.

i Nauar. in c. nouit. de iudi. not. 1. nu. 49.

ctus. Hæc Nauarrus. Ex qua Nauarri doctrina colligitur, quod Pontifex propter iſtos reſpectus poteſt in prædictis caſibus eximere à poteſtate laica, aliquos Laicos, & conſeqoenter potuit eximere Syndico fratrum Minorum cum ad id faciendum iuſti ſatis adſint reſpectus, quorum præcipuus eſt ipſos Syodicos in adminiſtratione Syndicatus vicē Summi Pootificis gerere, eiuſque eſſe œconomos & procuratores. Et ſic videmus Pootificio diplomate familiares Sancti officij in prædictis caſibus à poteſtate ſęculari eſſe exemptos, tum quia huic ſancto tribunali inſeruiunt, tum quia ipſi ſunt ſerui Domini Papæ cuius oomine, & authoritate hoc ſanctum tribunal eſt ordinatum & conſtitutum. Denique confirmatur noſtra ſententia, nam licet poteſtas Eccleſiaſtica ſuprema ſit ſpiritualis data à Chriſto Domino ad regendum, & dirigendum homines ad finem ſupernaturalem ſupremum, iodirectè ſiue in ordine ad ſupernaturalia habet ampliſſimam poteſtatem ſupra omnem temporalem, qoa vti poteſt quando, & quantum neceſſe eſt ad finem ſupernaturalem, vt oſtendit doctiſſimus Franciſcus à Victoria *a*, & prædictæ conceſſiones ad finem ſupernaturalem videntur ordinari, cum in fauorem religionis ſint factæ quæ ſioe Syndico oon poteſt conſeruari, vt ex ſuperioribus latè patet.

Denique hoc in terminis tenent multi Doctores diceotes, quod vernaculi familiares, commenſales ſerui, & domeſtici clericorum gaudent priuilegio fori etiamſi ſiot Laici, & debent conueniri coram iudice Eccleſiaſtico ſecundum Gloſſam, & Doctores relatos à Maranta *b*, & tradunt Baldus Barbacia, Felinus Tiberius Decianus, optime Calcaneus, pro quo facit qooddam Decretum *c*, & tradunt etiam Folerius *d* Crotus, & Angelus. Quod ipſi extenderunt, vt procederet etiamſi præfati ſerui eſſent infideles, & qoales dicantur vernaculi ſcribunt Lucas *e* de Pena, Gregorius Lopez, Auendannus, Ferdinandus, Booier, Auguſtinus, Beroius Mandoſius, & Maſcardus. At Capicius, *f* reſtringit hoc priuilegium ad vernaculos Epiſcoporum, & dicit communem opiojonem Ioannes de Monteſperelo *g*, inter conſilia Calcanei Abbas Iulius, & Farinacius.

Quod confirmatur, nam illi qui adminiſtrant bona Eccleſiaſtica, & bona perſonarum Eccleſiaſticarum habitando in ſuis domibus, & hæreditatibus ſunt exempti, ab aliquibus tributis, vt colligitur ex iure, & tradunt Lucas *h* de Pena Bartolus Mauricius Duennas Gregorius Lopez Rolandus à Valle Platea, & Tiberius Decianus. Ex quibus remaoet ſatis perſpicuum, qoam conformis ſit iuri communi cooceſſio Clementis VII. pro Syndicis data vt ipſi in ciuilibus, & Criminalibus ſint à poteſtate ſęculari exempti.

a Victori. de poteſt. eccl. q. 1. verſ 8. propoſitio.
b Marant. de ordin. iudic. 4 par. diſt. nu. 4. Hippol conſil. 67. num. 60. Bald. & doct. in l. 2. Cod. de epiſc. & cler. Barbac. in c. 2. & ibi Felin. nu. 2 de form. comp. Decian. conſ. 70.
c c. eccleſ. ſeruos. 12. q. 2.
d Feler. in conſtit. de perſo. cler. n. 13 fol. 41. Cro. conſil. 363. n. 19. li. 3. Angel. in l. vlt. de ſepulchr. violat. & in leg. 1. ff. ad leg. Iul. mai.
e Luc. de Pena in Ru. Cod. de domeſt. in fin. le. 12. Greg. in l. 6. ti. 33. p. 7. Auend. v. vinir. Bonier in l. 1. v. famil. C. de epiſc. & cler. Ber. q. 31 per totū Man. in reg. Cancel. quaſt 10. Maſcard de prob. 2. 10. con. 715.
f Capit. deciſ. 12. nu. 1. & 2
g Spere. conſ. 72. Abbas in c. 2. n. 6. de for. comp. Clar. in pract. q. 35. verſic. Nunquid v. familiares Farinacius de crim. tit. de inquiſ. q. 8. nu. 46. de offi. arch.
h Luc. de Pen. in l. 2 verſic. hac facinus C. de nauibus non excuſ. lib. 11. Bart. in l. 1 C. de epiſ. et cler. Maur. in l. vn. C. quo loco mul. mund. ſub debes 1 cop. 46. Duen. in reg. 100. amp. 2. Greg. in l. 11. v. qua moran. cen. el. los ti. 6. par. 1.

QVAESTIO XXXVI.

De procuratoribus quo ad perſonas potentes hoc munus exequi in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *QVæ ſit differentia inter Syndicum & procuratorem.*

2 *Vtrum religioſi poſſint eſſe procuratores ſine ſui prælati licentia.*

3 *Vtrum procurator conſtitutus ad petendum debita expiret per profeſſionem in religione.*

ARTICVLVS I.

Quæ ſit differentia inter Syndicum, & procuratorem.

RESpondeo dicendo, quod procurator large, & ſecundum Canones dicitur omnis adminiſtrator, vt patet ex iure, *i* ſed ſecundum Leges, *K* & Canones propriè procurator eſt, qui aliena negocia mandato ſibi a domino facto gerenda, gratuitè ſoſcipit plura, vel vnum & dicitur mandato a domino, ad excludendom tutorem, vel curatorem collegia & prælatos Eccleſiæ qui procuratorem non poſſuot conſtituere, ſed actorem, vel Syndicum, qui inſtituitur ab vnioerſitate, vel a non vero domioo, vnde Syndicus fratrū Minorum proprios debet nominari, & appellari procurator, ipſe enim oon inſtitoitur a conuentu, & ab vniuerſitate, neque a patribus generalibus, aut prouincialibus ipſius vnioerſitatis, & congregatioois, ab ipſis enim nomioantur, ſed inſtituitur a vero domioo, qoi eſt Papa prout dictum eſt in articulo primo qoęſtiooís præcedentis. Ipſe enim eſt dominus omnium quorum vſum habent religioſi fratrum mioorum. Verum eſt tamen, quod ea parte qua eſt defenſor fratrum, & eorum immunitates & prioilegia facit via iuridica, vt actor obſeruari Syndicus optimo iure noncupatur, & ſic dicit Archadius *l* defenſores quoque ciuitatum opus Græci ſyndicos appellant, &c. Dixi gratuitè quia ſi interuenit merces locator eſt operum, & ex eo quod Syndicus fratrum Minorum habet magna priuilegia apoſtolica, & regalia nō poſſumus ipſum ratione ipſorum priuilegiorum locatorem appellare. Hæc enim noo illi conceduntur tamquam precium laboris, ſed vt quædam remuneratio gratuita ipſi a Summo Pootifice, & à Regibus facta tamquam a patribus huius fraternitatis.

i c. Salua tor. 1. q. 3.
K l. 3. ff. neg. de negu. geſt.
l l. fin. de ſtructores ff. de mune. & honorib.

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſi poſſint eſſe procuratores ſine ſui prælati licentia.

RESpondeo dicendo, qood videtur ipſos religioſos poſſe fieri procuratores ſioe ſui pręlati licentia. Cum filius familias in poteſtate patris exiſtens non ſolum ad oegotia, ſed etiā ad iudicia abſque patris aſſenſu poſſit fieri procurator prout Bonifacius *m* Octauus determinauit.

Ac Clemens n V. ordinauit contrarium in religioſis dicens, religioſus procurator etiam ſi per alium religioſum ſui vel alterius monaſterij fuerit cōſtitutus, ſicut nō poteſt ſine ſui ſuperioris licentia procurationis officiū ſuſcipere, niſi pro ſuo in eademque lite conſorte, ita non poteſt aliū procuratorem conſtituere ſeu ſubſtituere, etiā ſi per cōſtituentē hoc ſibi expreſſe fuerit cōmiſſum. Ex qua decretali colligitur quod regularis noo poteſt eſſe procurator, niſi in caſu ſui monaſterii iubente prælato. Quod in fratribus mioori bus regularis obſeruantiæ etiā iubente prælato locum non habet cum ipſi, prout ſacri *o* caoones determinant, noo poſſint aliquē io iudicio conuenire, neque ſuo nomioe, oeque alieno. Vnde fratres mioores nomine ſyndici apoſtolici non poſſunt aliquid petere in iudicio, propter incapa-

m c. qui generaliter. §. 1. de procurat. li. 6.
n Clem. religioſus de procurat.
o cap exijt de verb. ſign. Clement. exiuiſ de con. ſte.

Digitized by Google

incapacitatem enim eorum comparendi in iudicio ſyndicus à ſede apoſtolica conſtituitur.

ARTICVLVS III.

Vtrum procurator conſtitutus ad petendum debita expiret per profeſsionem in religione.

REſpondeo dicendo, quod ſi aliquis ſit conſtitutus procurator, & habet mandatum ab aliquo creditore ad cõueniendum debitorem eo ipſo, quod monaſterium ingreditur & profitetur mandatum expirat. Primo quia cum ſit factus religioſus ſicut non poteſt officium procurationis ſuſcipere, ita ipſum retinere prohibetur. Tum etiam quia & ſic monachus quoad animam & ſalutem meliorem conditionem ſuam fecerit, vt dicitur in iure, *a* & conſequenter ei rectè ſolui videatur iuxta quadam *b* legem. Cum tamen in monaſterium ingreditur, in Abbatis poteſtatem tranſit, vt notat quædam gloſſa, *c* & conſequenter quoad creditorem redditur deterior exactio, efficitur namque in exigendo creditoris deterior conditio, & hoc expectandum eſt. Vnde merito lex reuocat mandatum deſoluendo ex præſumpta voluntate creditoris, vt eſt quidam textus *d* vbi Iaſon, Aretinus, Bartolus, Cumanus, & Imola. Et Angelus ſubijcit non aduerſari huic ſententiæ quãdam legem determinantem per religionem procuratorem poſſe mutari, quia vt poſt Angelum ait Beneuẽtus *e* loquitur de mutatione facti non iuris cum ipſo iure mutatio ſit perfecta per dictum ingreſſum religionis.

a l. Deo nobis C. de ſacroſan. Eccleſ.
b l. ad qui ita §. ſi ſibi ff. de verb. oblig.
c gloſ. in l. ex cauſa. §. Papinian. ff. de mino.
d l. cum quis ff. de ſolut. vbi Iaſon Aretin. &c.
e Beneuentus de adiecto 3. par. n. 181.

QVAESTIO XLII.

De protectoribus ordinum in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *QVam authoritatem habeat protector in ordine minorum.*

2 *Vtrum protector habeat iuriſdictionem in moniales ordinis.*

ARTICVLVS I.

Quam authoritatem habeat protector in ordinem minorum.

f reg. B. F. c.

REſpondeo dicendo, quod in *f* regula Seraphici Patris noſtri Franciſci habetur in hunc modum. *At per obedientiam iniungo miniſtris vt petant à Domino Papa vnum ſanctæ* Romanæ *Eccleſiæ Cardinalem, qui ſit gubernator corrector & protector huius fraternitatis, vt ſemper ſint ſubditi & ſubiecti Eccleſiæ Romanæ, &c.* Quod miniſterium (vt aſſerunt) fœlicis recordationis Dominus Papa Gregorius IX. in minori adhuc officio conſtitutus primus ad ipſum poſtulatus aſſumpſit. Quod liberaliſſimæ charitatis, nõ vendicatione ordinariæ poteſtatis curam egit, quia (vt Hugo *g* ait in expoſitione regulæ fratrum minorum) vt pater pijſſimus filios gubernans neceſſaria eis ſuggerendo procurando paternisque ſi quando deficerent correctionibus & increpationibus corrigens ab aduerſarijs viriliter protegebat, nihil in his omnibus in præiudicium ordinis vel obedientiæ ordinis prorſus attentans, ſed erant ei fratres filiali potius charitate quam exacta per eum neceſsitate ſubiecti. *Qui ad Pontificatus apicem aſcendens diſtrictè inhibuit ne Cardinalis protector ordinis fratrum minorum ſe intromittat in rebus pertinentibus ad officia & gubernationem, ſeu correctionem fratrum dicti ordinis, niſi quando prædicti fratres, aut aliqui ipſorum aliquid committerent contra tres articulos in regula prædictorũ fratrum contentos, videlicet quando deuiarent ab vnitate fidei vel ab obedientia Romanæ Eccleſiæ, aut ab obſeruantia ſuæ regulæ. Ita quod dictus ordo, & fratres eiuſdem ordinis in nullo ſint ſubiecti protectori huiuſmodi, niſi duntaxat in caſu quo ipſorum fratrum communitas, vel generale capitulum (quod abſit) à prædictis articulis, vel eorum aliquo deuiarent. Decreuit etiam irritum & inane quicquid ſecus factum fuerit. Statuit inſuper, quod prædicti fratres recurrentes ad protectorem tanquam ad prælatum pro licentijs, vel alijs conſimilibus puniantur grauiter, & actibus legitimis & officijs ordinis ſint ſuſpenſi ipſo facto.* Ita habetur in monumentis *h* ordinum.

g ſuper reg. fr. mino. c. 12. habetur in monu. ordi. tract. 2. f. 76. p. 2.

h in 2. impr. f. 137. conceſ. 304.

Et Sixtus IIII approbauit literas ſupraſcriptas Gregorij IX. inſerendo illas de verbo ad verbũ, & robur perpetuæ firmitatis obtinere decreuit. Ac etiã declarauit, quod neque adhuc in præfatis tribus habeat authoritatem præfatus protector, quando non vniuerſi ſed ſolum aliqui prædicti ordinis profeſſores in quouis numero à fidei vnitate ac ſanctæ Romanæ Eccleſiæ obedientia deuiarent, vel regulam non obſeruarent. Ita habetur in eodẽ libro, *i* Quas conceſsiones & declarationes Iulius Secundus approbauit & confirmauit, vt in ſupplemento *K* continetur, *inſuper excommunicationem ipſo facto infligens contra non obedientes protectori in pertinentibus ad ſuum officium in prædictis declarationibus expreſſum & limitatum,* prout aduertit Corduba *l* in additionibus ad compendium mendicantium.

i in 2. impr. f. 238. conc. 304.
k fo. 18. conc. 253. & 255.
l Cor. in add. ad compen. ti. protector.

ARTICVLVS II.

Vtrum protector habeat iuriſdictionem in moniales ordinis.

REſpondeo dicendo, quod Vrbanus IIII. ſtatuit moniales ſanctæ Claræ eſſe ſubditas Cardinali qui pro tempore fuerit protector fratrum minorũ, & illi teneri firmiter obedire. Ita habetur in monumentis. *m* At Iulius Secundus conceſsit, vt prouinciales fratrum minorum habeant eandem poteſtatem & facultatem circa moniales ſanctæ Claræ, illorum curæ commiſſas. Quam Vrbanus Quartus in regula prædictarum monialium commiſit protectori dicti ordinis, ita habetur in *n* ſupplemento, de qua iam in *o* primo tomo late diximus.

m in 1. impr. fo. 291. tra. 3. & in 2. f. 310 tra. 2.
n fol. 75. cõc. 220.
o c. 40. q. 10.

QVAESTIO XLIII.

De prouincia & prouincialibus in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum erigi poſſit prouincia ſine authoritate Papæ.*

2 *Quam authoritatem iure communi habeant prouinciales.*

ARTICVLVS I.

Vtrum poſsit erigi prouincia, ſine authoritate Papæ.

REſpondeo dicẽdo, quod Quintus generalis ordinis minorũ de obſeruantia fuit vir magnę virtu

tis

tis frater Haymon Angelicus maximus Theologus & totius ſpeculum bonitatis electus in capitulo generali anno Domini milleſimo ducenteſimo trigeſimo nono celebrato præſente Domino Papa Gregorio IX. & vota eligentium recipiente, quem idē Dominus Papa confirmauit, ibi etiam præſente Domino Papa, & mandante facta eſt diuiſio prouinciarū ordinis & terminus limitatus, prout refertur in monumentis ordinum. *a* Et anno Domini milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo primo Domino Gregorio Decimo in vice Petri electo in eius præſentia induſtria D. Bonauenturæ, tunc generalis ordinis numerus prouinciarū ordinis fuit taxatus duabus augmentatis. Prout in eodem *b* libro continetur *c* in quo etiam refertur, quomodo anno Domini milleſimo ducenteſimo octuageſimo octauo Dominus Papa Nicolaus Quartus inſtituit, quod omnium cuſtodū vnius prouinciæ voces haberentur pro vna ſola: ſtatuit etiam, quod numerus prouinciarum olim ſub Domino Gregorio Papa in capitulo generali eo præſenti taxatus cum augmento duarum prouinciarum ſtet immutabiliter: ne alius ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, & ordinis protectoris poſſit aliter mutare, nec illum numerum minuere vel augere. Et ita breui quodam, prout refertur in prædicto libro *d* ſtatuit & ordinauit ac diſtrictè inhibuit ne in ordine fratrum minorum fiat diuiſio alicuius prouinciæ, vel nouarum prouinciarum multiplicatio abſque Romani Pontificis licentia ſpeciali per eius patentes literas concedenda faciente plenam & expreſſam de huiuſmodi ſtatuto & ordinatione, ac inhibitione mentionem: decreuitque irritum, & inane ſi ſecus in hac parte contigerit attentari.

a in 1. tract. fo. 226. p. 2.
b in 2. tract. fo. 228.
c in 2. tra. fo. 229 p. 2.
d in 1 impr. f. 53. & in 2. fo. 239. conc. 303

Quod autem iuſtiſſimè fuerit facta prouinciarum diuiſio conſtat ex his, quæ in ſimili ordinauit Pelagius *e* Papa dicens, omnibus Epiſcopis. Scitote certum eſſe prouinciam, quæ habet decem, aut vndecim ciuitates & vnum Regem, & totidem minores poteſtates ſub ſe, & vnum Metropolitanum aliquoſque ſuffraganeos decem, aut vndecim Epiſcopos iudices, ad quorum iudicium omnes cauſæ Epiſcoporum, & reliquorum Sacerdorum ac ciuitatum referuntur, vt ab his omnibus iuſtè & conſona voce decernantur: niſi ad maiorem authoritatem fuerit ab ijs, qui iudicandi ſunt, appellatum. Vnde non oportet, vt degradetur vel dehonoretur vnaquæque prouincia, ſed apud ſemetipſam habeat iudices ſacerdotes & epiſcopos ſingulos, videlicet ſecūdum ordines ſuos, & quicunque cauſam habuerit à ſuis iudicibus iudicetur & non ab alienis idest à ſuæ iuſtis iudicibus prouinciæ, & non ab extraneis: (vt iam eſt prælibatum) à iudicandis fuerit appellatum. Hæc Pelagius Papa, ex cuius canonis & decreti argumento ſatis colligitur quam optimè fuerit in religionibus prouinciarum diuiſio facta, & ſuis limitibus vnaquæque terminata, ne vnaquæque prouincia degradetur, vel dehonoretur ſi à patribus aliarum prouinciarum, earum cauſæ deciderentur.

e c. ſcitote 6. q. 3.

Quod à ſolo Papa poſſit fieri prouinciarū erectio & diuiſio dictum eſt late in primo tomo. *f*

f 1. to. q. 23.

ARTICVLVS II.

Quam authoritatem iure communi habeant prouinciales.

Reſpondeo dicendo, quod habent iuriſdictionē quaſi epiſcopalem in ſuos ſubditos iuxta quandam gloſſam *g* receptam, & ab aliquibus putatam ſingularem quam commendat Cardinalis dicens eā ſeruari de conſuetudine, & quod ipſe fecit eam frequenter obſeruare, & per illam gloſſam ait Abbas, *b* quod huiuſmodi prælati exempti, qui habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem poſſint exercere in ſuos ſubditos ea, quæ epiſcopi in ſuos, & ita tenet Nauarrus, *i* quod quoad priuilegia multo maiorem authoritatem habent præfati prelati, prout late diximus in *K* primo tomo, & in ſecundo, & in hoc tertio etiam aliqua dicemus.

g Cle. 1. v pro pry de rebus eccl. nō alien. ibi Card. n. 4.
b Abb. in c. fi. de reb. eccleſ. non alien.
i Nau. lib. 5. conſ. 11. de priuil. conſ. 23.
k 1. to. q. 20.

QVÆSTIO XLIIII.

De Purgatorio in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 Q*Vid ſit purgatorium.*
2 *Vtrum prælati religionum habeant aliquod priuilegium pro liberatione animæ à Purgatorio.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſit Purgatorium.

Reſpondeo dicendo, quod Purgatorium eſſe poſt hanc vitam docet fides Catholica, nā licet ſub hoc nomine Purgatorij id in Sacra ſcriptura expreſsè non habeatur: at verò in ſententia ſub alijs verbis rectè intellectis id ſignificantibus ibidem continetur, & licet plurimæ authoritates ad hoc comprobandum adducantur præcipuè duæ afferuntur. Prima eſt Tobiæ *l* quæ ait, panem tuum & vinum tuum ſuper ſepulturam iuſti cōſtitue, fruſtra autem talis oblatio fieret, niſi ad pœnarum expiationem. Secunda illud Machabæorum. *m* Iudas Machabæus duodecim millia dragmas argenti miſit Hieroſolymam offerri pro peccatis mortuorum &c. Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur. Quæ authoritas manifeſtè probat eſſe Purgatorium, & certum eſſe de fide hunc Machabæorum librum eſſe canonicum, prout definitur in Concilio Trident. *n* & ita hanc partem contra Hæreticos latè defendunt Caſtro *o* & Corduba.

l Tobiæ 4.
m 2. Mach. 12
n Conc. ſeſ. 4.
o Caſtro aduerſ. hære. v. purgatorium. Cor. li. 5. q. 9. de indulg. q. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum prælati religionum habeant aliquod priuilegium pro liberatione animæ à Purgatorio.

Reſpondeo dicēdo, quod Patres ordinis Minorū habēt priuilegium quoddā à Clemente *p* VII. conceſſum viuæ vocis oraculo, cuius tenor ſequitur.

p habet apud Paraſellum f. 139.

Nos Laurētius Epiſcopus Albenſis Romanæ Eccleſiæ Cardinalis ſanctorū quatuor Coronatorum, & maior pœnitētiarius vniuerſis & ſingulis Chriſti fidelib. præſentes literas noſtras inſpecturis fidem facimus & atteſtamur. Qualiter ſanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter Dominus Clemens Diuina prouidentia Papa VII. ad humiles preces noſtras dilectis nobis in Chriſto, venerabilibus religioſis, correctori domus Sāctiſſ. Trinitatis de vrbe ordinis Minimorū S. Franciſci de Paula, ac alijs fratribus domus Sāctiſſimæ Trinitatis duntaxat generali vero, ac zelo necnon prouincialibus, & localibus correctoribus, & alijs ſuperioribus ordinis etiam pro tempore exiſtentibus, ac vnius cuiuslibet ipſorum ſecundū religionis ingreſ-

ingreſſum antiquiori ſocio, vbicumque ſe transferre ex merito obedientiæ contigerit, vt ſingulis ſecundis & quartis ferys cuiuslibet hebdomadæ totius anni, Miſſas pro animabus defunctorum celebrare volentes eaſdem indulgentias pro animabus defunctorum huiuſmodi conſequãtur, ac ſi in Eccleſia Sancti Sebaſtiani, Laurentius, & Scalæ Cæli, & Gregorij, & Potentianæ extra & infra muros almæ vrbis celebraſſent, ac pari modo miſſæ huiuſmodi animabus defunctorum pro quibus eas celebrandas duxerint ſuffragentur perinde, ac ſi in præfatis & alys quibuſcunque etiam qualitercũque priuilegiatis eccleſiis intra & extra muros vrbis, celebraſſent facto nobis deſuper viuæ vocis oraculo, conceſſit, pariter & indulſit præſentibus perpetuis futuris temporibus duraturis, & in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcunque. In quorum omnium fidem literas noſtras fieri, noſtrique ſigilli oblongi iuſſimus appenſione communiri. Datum Romæ in ædibus noſtris anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo quarto, die vero decima menſis Iuly Pont. S.D.N. anno primo.

Quam conceſſionem non aliqui intelligentes affirmabant per communicationem non ſolum prælatos locales ordinum mendicantium, ſed etiam ſeniores domus ſecundum religionis ingreſſum miſſam dictis diebus celebrantes hoc ſuffragium pro animabus Purgatorij poſſe lucrari non intelligentes, quod ſeniores ſecundum religionis ingreſſum in dicta religione ſunt quidam conſultores electi in capitulo, in ipſius enim religionis regula *a* præcipitur, vt vnicuique prælato aſſignentur in capitulo tres conſultores qui dicuntur ſeniores, cum quibus tractet ea, quæ ad regimen commiſſæ adminiſtrationis ſpectãt. Quod in alijs religionibus non video obſeruate, & ita in alijs religionibus in quibus huiuſmodi vſus nõ eſt admiſſus ſolum prælati in dictis diebus pro animabus celebrantes hanc poſſunt conſequi indulgentiam. Cum conceſſum prælatis vnius religionis alijs prælatis alterius religionis per viam communicationis concedatur. Alia priuilegia pro animabus Purgatorij, vide in ſecundo tomo. *b*

a Regul. minimorum c. 10. n. 17. & corrector. c. 9. nu. 8.

b a 10. q. 98.

QVAESTIO XLV.

De quadrageſimæ Ieiunio in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *VTrum ieiunium quadrageſimæ obliget arctius religioſos quam ſæculares.*
2 *Vtrum ſupradicta ſint abrogata, & quomodo non abrogata intelligantur.*
3 *Vtrum ſi Natiuitas Domini venerit in feria ſexta, aut Sabbato poſſint religioſi carnes manducare.*
4 *Vtrũ ſi die Sabbati Natiuitas venerit poſſint religioſi contra præceptum aut conſuetudinem veſci animalium inteſtina, & extremitates.*

ARTICVLVS.

Vtrum ieiunium quadrageſima obliget arctius religioſos quam ſæculares.

REſpondeo dicendo, quod quadrageſima habet ſeptem ſeptimanas, cui addidit Theleſphorus Pontifex ſeptimam hebdomadam, & vocatum eſt hoc tempus quinquageſima, vt ait D. Ambroſius. *c* Et ſic Theleſphorus *d* vrbis Romanæ Archiepiſcopus omnibus Epiſcopis ſcripſit, dicens, ſtatuimus vt ſeptem hebdomadas plenas ante ſanctum Paſcha omnes clerici, id eſt in ſortem Domini vocati à carne ieiunent, quia ſicut diſcreta debet eſſe vita clericorum à laicorum cõuerſatione, ita & in ieiunio debet eſſe diſcretio. Has ergo ſeptem hebdomadas omnes clerici à carne & delicijs ieiunij ieiunẽt, & hymnis & vigilijs, atque orationibus inhærere die noctuque ſtudeant. Quæ omnia quoad tempus prædictũ quadrageſimæ maximè commendat, declarat, & aſtringit Beatus Gregorius *e* Auguſtino Angelorum Epiſcopo ſcribens in hunc modum.

c c. quadrageſima. 4. diſt.

d c. ſtatuimus 4. diſt.

e cap. denique diſt. 4.

Denique ſacerdotes & diaconi & reliqui omnes quos dignitas Eccleſiaſtici gradus exornat à quinquageſima propoſitum ieiunandi ſuſcipiant, qui & aliquid ad penſum ſanctæ inſtitutionis adijciant, & eorum quæ in laicali ordine conſiſtunt obſeruantiã ſicut loco ita & religione præcellant.

De ipſa vero die Dominica hæſitamus quidnam dicendum ſit, cum omnes laici & ſæculares illa die plus ſolito cæteris diebus, accuratius cibos carnium appetant: & niſi noua quadam auiditate vſque ad medias noctes ſe ingurgitent, & non aliter ſe huius ſacri temporis obſeruationem ſuſcipere putãt, quod vtique non rationi, ſed voluptati, imo cuidam mentis cæcitati adſcribendum eſt: vnde nec à tali conſuetudine aduerti poſſunt, & ideo cum venia ſuo ingenio relinquendi ſunt, ne fortè peiores exiſtant, ſi à tali conſuetudine prohibeantur. Vt enim ait Salomon qui multum emungit elicit ſanguinem. Et poſt pauca ait idem Gregorius. Par autem eſt vt nos qui his diebus a carnibus animalium abſtinemus, ab omnibus quoque, quæ ſementinam trahunt originem carnis ieiunemus à lacte, videlicet caſeo & ouis.

Et idem Gregorius poſt pauca dicit. Cæterum piſcium eſus, ita Chriſtiano relinquitur, vt hoc ei infirmitatis ſolacium non luxuriæ pariat incendiũ. Denique qui à carne abſtinent, neque ſumptuoſiora marinarum belluarum conuiuia præparent. Vinum quoque ita bibere permittitur, vt ebrietatem omnino fugiamus, alioquin reſtat, vt omnia quæ corporibus libent ſimiliter faciamus. Hæc Gregorius.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſupradicta ſint abrogata & quomodo non abrogata ſint intelligenda.

REſpondeo dicendo, quod Gratianus *f* Compilator grauiſſimus decretorum poſtquam ſupra dicta ſanctorum patrum recitauit decreta ait in hũc modum. Hæc & ſi legibus conſtituta ſunt, tamẽ quia communi vſu approbata non ſunt: non obſeruantes tranſgreſſionis reos non arguunt, alioquint in his nõ obedientes proprio priuarentur honore, cum illi qui ſacris neſciunt obedire canonibus penitus officio iubeantur carere ſuſcepto, niſi forte quis dicat, hæc nõ decernendo eſſe ſtatuta, ſed exhortando conſcripta, decretum vero neceſſitatem facit, exhortatio autem liberam voluntatem excitat.

f c. denique in fin. d. 4.

Pro cuius rei explicatione notandum eſt quod Martinus *g* Papa in quodã Concilio determinauit, quod non liceat quinta feria fratres nouiſſimæ ſeptimanæ ieiunium ſoluere, & omnem exhonorare quadrageſimam, ſed ſyncere abſtinentes totam quadrageſimã perexigere. Et rurſus pro explicatione notat Speculator, *h* quod quadrageſima incipiebat à Dominica prima poſt Cineres & durabat, vſque ad quintam feriam in Cœna Domini excluſiue, ea enim die Chriſtus Dominus Paſcha celebrauit. Quod

g ca. non licet de conſe. diſt. 4.

h Specula. in rationali diuinæ offi. lib. 6 c. de dominic. ſ. in qua.

Marti-

Digitized by Google

a c. non oportet de conſecr. d. 4.

Marrinus Papa reuocauit, & in Concilio *a* Laodiceni dicitur. Non opottet in quadrageſima quinta feria vltimæ hebdomadæ ieiunium diſſolui, & totam quadrageſimam inhonorati, ſed per totos dies ieiunare, & eſus abſtinentiæ conuenientibus, ideſt, aridioribus vti. Vnde quadraginta dies ieiunij Domino conſecrarentur, ſicut ipſe ſuo Ieiunio conſecrauit ordinatum eſt, vt ieiunium quadrageſimæ à feria quarta Cinerum ſumeret initium, & in Sabbatho ſancto ſuū curſum conſummaret, & ita dies quadraginta complerentur quibus diebus omnes fideles tenentur ieiunare, & ab eſcis carnis & à carne originem trahentibus abſtinere. Dies enim Dominici quadrageſimæ in numerum quadraginta dierum prædictorum quibus clauditur quadrageſima minimè ingrediuntur, prout in Concilio *b* Agathenſi eſt ordinatum.

b c. placuit de conſecr. diſt. 3

Notandum eſt etiam pro explicatione, quod ſacerdotes & clerici & vocati in ſortem Domini non tenentur modo ſub mortali à carnibus abſtinere illis duobus diebus primis poſt quinquageſimam feriam, ſcilicet, ſecunda & tertia. Ait enim Auguſt. *c* in lib. de vera religione, ſicut enim moribus vtentiū in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ ſunt, ita moribus vtentium ipſæ leges confirmantur. Vnde illud Teleſphori Papæ qui decreuit, vt clerici generaliter à quinquageſima ieiunandi propoſitum ſuſciperent, & à carnibus & delicijs abſtinerent, quia moribos vtentium approbatum non eſt, aliter agentes tranſgreſſionis reos non arguit. Verum eſt tamen, quod apud religionis decretum Theleſphori eſt receptum ſaltem in communitate, in refectorio enim illis duobus diebus à nullo religioſo carnes manducantur. Quod ita ſtrictè obſeruatur, vt ego putem ratione ſcandali eas in refectorio manducare eſſe peccatum graue, ſi id fiat in religionibus vbi talis & tam laudabilis viget conſuetudo ſicut in noſtra fratrum minorum de obſeruantia religione inuiolabiliter obſeruatur, licet enim clericis impoſitum fuerit à Theleſphoto prædictum decretum, aduertendum tamen, quod fuit etiam impoſitum à Diuo Gregorio fruentibus dignitate Eccleſiaſtica. Cuius modi ſunt omnes regulares, prout tradit Sylueſter *d* & alij quos allegat & ſequitur Marcus Antonius Cuccus.

c c. inisti. diſt. 4.

d Syl. reel. 1. nu. 6.

b Cucc. lib. 3. maio. inſti. tit. 8 de perſon. eccl. nu. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſi Natiuitas Domini venerit in feria ſexta, aut Sabbato poßint religioſi carnes manducare.

Reſpōdeo dicendo, quod comedere carnes ſexta feria ſine cauſa infirmitatis eſt peccatum mortale vt ſancti *e* Patres determinauerunt. Quod tamen fallit niſi ſit dies Natiuitatis Domini, quia tunc licitè ab omnibus comeduntur, niſi ab his qui voto, aut regulari obſeruantia ad non comedendum tenerentur, vt in quadam decretali *f* definitur. Et ait Syluester, *g* quod multo magis quando Natiuitas Domini eſt in die Sabbati qui vult dicere, quod ex quo determinatum eſt vt fideles poſſint comedere carnes in die veneris quando in ea Natiuitas Domini venerit à fortiori idem dicendum erit quando venerit in Sabbato, cum abſtinentia à carnibus in Sabbato non ſit ita ſtricta, ſicut in die veneris Ieiunium enim veneris eſt propter Paſſionem Chriſti Domini. Ieiunium autem Sabbati & abſtinentia eſt propter ſepulturam, prout ait Innocentius Papa *h* dicens, ac ſicut in ſexta feria propter Paſſionem Domini ieiunamus ſic ſabbatum prætermittere non debemus quoniam intra triſtitiam & lætitiam illius temporis videtur incluſum. Et quamuis ieiunij obligatio fuerit ſublata quoad iſtos dies, adhuc vis, & obligationis vinculum maneat quoad eſum carnium, vt ſexta feria & Sabbato prohibeamur ſub ſceleris grauiſſimi pœna carnibus veſci, quod de ſexta feria planè fatentur gloſſa, *i* Archidiaconus & Cardinalis, de Sabbato vero illud obſeruandum eſt, obtentum eſſe, quod cuiuſcunque prouinciæ conſuetudo ſeruanda ſit, ſicut ſummus Eccleſiæ Pontifex admonet, & eſt optima D. Auguſtini *K* reſponſio in epiſtola *l* ad Caſulanum presbyterum, vnde Galli carnibus veſcuntur ſabbatis à natali Domini vſque ad purificationem, teſte Paludano *m* Caſtellani Hiſpani omnibus Sabbatis veſcimur, niſi præceptum ieiunij immineat animantium extremitatibus & inteſtinis ac viſceribus.

e cap. de eſu carniū de conſecra. diſt. 4.

f c fin. de obſer. ieiunij.

g Syl. de ieiunium n. 25.

h c. ſabbato de conſe. d. 4.

i gl. Archi. & Card. d. ca. de eſu carnium.

K c. conſilium de obſeru. ieiu.

l c. de illa ea. diſt.

m Palu. in 4. diſt. 15. q. 4. col. 5.

Ex quibus omnibus colligitur, quod obſeruantia abſtinentiæ à carnibus magis rigoroſa eſt in ſexta feria quam in Sabbato, cum in ſexta feria non varietur, in Sabbato autem videamus abſtinentiam variari, imo demonſtrat doctiſſimus Couarruuias *n* Græcos & in orientali Eccleſia olim ieiunium Sabbati etiam in quadrageſima prohibitum fuiſſe, & à præcepto ieiunij exceptum, vnde cum ſacri canones fidelibus concedant, vt non abſtineant à carnibus in feria ſexta quando tali die Natiuitas Domini noſtri aduenit, à fortiori id etiam fidelibus debemus iudicare eſſe conceſſum quando in Sabbato dicta celeberrima concurrerit feſtiuitas, quod vt quid indubitatum ſenſit Syluester in loco ſuperius allegato.

n Cou. lib. 4. var. reſol. 9. 2. nu. 6.

Nec obſtat quod aliqui contra hanc opinionem opponere conati ſunt, ſcilicet, quod priuilegium ſupradictum datum fuit fidelibus quando in ſexta feria feſtum Natiuitatis Domini venire contigerit, & ad Sabbatum minime debere extendi cum priuilegia ſint ſtricti iuris, & per conſequens ſtrictè interpretanda; nam diſpenſatio contra ius commune ſtrictiſſimè interpretanda eſt, vt dicitur in iure *o* & tradunt Innocentius, Ioannes Andræas, Butrius & alij quos refert, & ſequitur Iaſon, nam reſpondetur. Primo, quod latè interpretatur cum ipſum priuilegium habet expreſſam rationem, quæ in alio caſu fortius militat, prout tradunt *p* Decius, & Minandus & ratio huius diſpenſationis in ſexta feria apponitur in dicta decretali, ſcilicet, propter tantæ feſtiuitatis celebritatem, quæ ratio à fortiori viget in ſabbato. Et late etiam interpretatur quando eſt gratioſa, prout idem Decius, *q* & Minandus reſoluunt. Conſtat autem hanc diſpenſationem eſſe gratioſam, cum nulli ex ea præiudicium ſequatur. Pariter etiam latè interpretatur, cum eſt in corpore iuris incluſa iuxta Decium, *r* & Felinum. Hoc autem priuilegium & diſpenſationem in corpore iuris incluſum eſſe videmus, & ideo latè interpretandum eſſe iudico, & ſic ad Sabbatum extendendum, in qua re aliquantulum ſum immoratus, quia vidi quoſdam doctiſſimos viros, in anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo nono, in quo Natiuitas Domini in Sabbato occurrit de hac re dubitaſſe aſſerentes in Academia Cōplutenſi de hac re ſimiliter fuiſſe dubitatum, & aliquibus illius celeberrimæ vniuerſitatis viris doctis contrarium viſum fuiſſe verum. De quo ego maximè dubito, exiſtimo enim nullum virū doctum contrariæ ſententiæ, ex propoſito aſſenſum præbuiſſe.

o c. 2. de filijs presbyt. lib. 6. Inno n. 18. in ca. dudum de elect. Andr. Butrius Pano. & Imol. in c. de multa de praben. Iaſ in l. ſi ita ſcripta. nu. 8 ff. de lib. & poſth. & in l. 1. rr continuati. n. 178. in leg. 3.

p Dec. in cap. ceſſi clerici, §. de adulte. de iud. n. 88. Minand. in cōſil. in aliquib. 3. notab. nu. 62.

q Dec. vbi ſu. 91. 95. 97. Minand. vbi ſup. nu. 62.

r Dec. vbi ſu. Fel. in c. poſtu. nu. 9. & plus i. ac ſeqq. de reſcript.

Circa ſupradictam decretalem, in quantum dicit, quod hi qui voto vel regulari obſeruantia ad non comedendum carnes tenentur, obligantur in die veneris, & ſi tali die contigerit Natiuitatem Domini occurrere, & nō poſsūt veſci carnibus, nota primo

Digitized by Google

a Sylu. tit. ieiun. nu. 27.

ino ſecundum Syluestrum, *a* quod prælatus in religione potens diſpenſare in eſu carnium poteſt diſpenſare cum ſuo ſubdito in feria ſexta ſi ſit natale, vt carnes poſſit comedere, quia cum inſint duæ prohibitiones, ſcilicet, eccleſiæ & religionis, ſublata prima per eccleſiam ſtat ſolum ſecũda ſuper quam poteſt prælatus. Nec obſtat quod eccleſia cum iſtis non diſpenſat, quia verum eſt quantum ad obligationem voti, & religionis non quoad obligationem Eccleſiæ, vnde ſi cum tali iam fieret diſpenſatio, in voto iam poterit comedere carnes ſi deinde natale veniat in feria ſexta. Hæc Sylueſter. Quæ doctrina videtur dubia, ex Abbate *b* ſuper allegatum Decretalem dicente. *Ex hoc infero ad notabile dictum, quod vbi conſtitutio diſponit id quod ius commune & aliqui vltra ſublato iure communi non tollitur conſtitutio, ſicut hic non tollitur votum concurrens cum iure communi & diſponens aliquid vltra.* Qui videtur innuere, quod in hoc caſu reuocat Summus Pontifex ius commune diſponens, quod ſexta feria ſit abſtinentia à carnibus ſeruanda reſpectu omnium fidelium, at non reuocat ius commune prædictum quando eſt cõiunctum voto aut regulari obſeruantiæ. Et ſic religioſi non ſolũ ratione voti & regularis obſeruantiæ tenentur ſexta feria contingente, tunc Natiuitate Dominica abſtinere à carnibus, ſed etiam iure communi, & quoad ipſos tale ius non eſt reuocatum. Vnde infertur, quod licet prælati poſſint diſpenſare in voto & regulari obſeruantia, quia tamen non poſſunt diſpenſare in iure communi prohibente ſexta feria carnes manducare non poſſunt diſpenſare cum religioſis prædictis, vt in die Natiuitatis Domini aduenienti in ſexta feria, vt carnes manducent, cum ius commune quoad dictos religioſos per Honorium III. *c* nõ ſit reuocatum.

b Abb. in d. c. ſi. de obſeru. ieiun. in fin.

c d. c. ſi. de obſer. ieiun.

Secundò nota, quod illi qui vouerunt nunquam comedere carnes, non poſſunt in die Natiuitatis quocunque die aduenerit eas manducare, etiamſi in feria ſexta talis dies aduenerit, ex quo enim nullum diem excepit generaliter & indiſtinctè intelligi debet, prout probat Abbas. *d* Quod idem dicendũ eſt de eo qui vouit non comedere carnes ſexta feria, tenetur etiam in die Natiuitatis ab eis abſtinere, quia ex quo vouit generaliter in ſexta feria abſtinere tenetur abſtinere in qualibet ſexta feria, & hanc opinionem videtur approbare Ioannes Andræas. Sed alij dicunt tale votum in feria ſexta non comedendi carnes habere ad eſum illicitum referri, & ſic non eſſe ad Natiuitatem Domini transferendum, cum tali die etiam in ſexta feria eſus carnium ſit licitus, niſi vouens habuiſſet animum hunc diem includendi, at contraria opinio eſt vera & in eam videntur inclinari omnes ſcribentes.

d Abb. in d. c. vlt. nu. 3.

Tertiò notandum eſt, quod qui vouit non comedere oua in ſexta feria, ſi ſit dies Natalis Domini nõ poteſt ſecundum aliquos comedere carnes, quia abſtinentia ouorum includit abſtinentiam carnium non è conuerſo, vnde qui vouit abſtinere ab ouis etiam videtur vouere abſtinere à carnibus. At Sylu. *e* diſtinguendum putat, dicens, quod ſi habitualiter intendebat ſe eo caſu velle priuare carnibus, vt quia ſi hoc memoriæ veniſſet hoc deliberaſſet, & vouiſſet non poteſt comedere carnes, ſi vero non intendebat ſe priuare carnibus, poteſt eas comedere, quia tantũ obligatur, quantum intendebat. Si verò non ſcit diſcernere, vtrum intenderit, an non intenderit eas comedere, non propter dictam rationem, quæ potius eſt ad oppoſitum, quia priuans ſe minus dilecto, non priuat ſe magis dilecto, ſed ideo quia in dubijs tenẽda eſt via ſecurior, vt admonent canones, *f* ſed quia hoc non eſt neceſſarium, ſed ſufficit eligere tutam, ideo contrafaciens non eſſet iudicandus de mortali niſi fortè ratione erroneæ conſcientiæ. Hæc Sylueſter.

e Sylu. ti. ieiu. nu. 27.

f c. iuuenis de ſpõſal.

Mihi in hac parte videtur dicendum, quod in dubio hic non poteſt comedere carnes ſi abſtinentia ouorum fuit promiſſa ab eo qui ratione alicuius priuilegij, aut conſuetudinis poterat ea licitè manducare; nam certè hic promittendo abſtinentiam ab ouis nihil aliud videtur vouere quam priuare ſe ab eſu illius rei, quæ ſibi licita erat, & non vouit non comedere carnes quia id ſibi illicitum erat, & voluit per conſequens remanere in obligatione ſola, qua ſecundum ius canonicum tenebatur carnes non mãducare: vnde in die Natiuitatis ſexta feria occurrente non poterit comedere oua, poterit tamen carnes manducare, ſi autem abſtinentia ouorum fuit promiſſa ab eo cui illicitum erat in ſexta feria illa manducare in hoc caſu videtur dicendum, quod cum illa promiſſio fuerit facta Deo in macerationem carnis, & vt illa abſtinentia ab ouis eſſet opus magis acceptum addendo ipſi vltra obligationem iuris obligationem aliam voti, vt magis paſſionem Chriſti Domini recoleret ſexta feria, in qua fuit Dominus Crucifixus, & mortuus non poterit talis vouens carnes manducare cum comedendo carnes à fine intento recedere videatur. Nec illud dictum Syluestri me vrget cum ait, quod qui priuat ſe minus dilecto non videtur ſe priuare magis dilecto, illud enim abſolutè loquendo verum eſt, at ratione alicuius circunſtãtiæ poteſt contingere, vt priuans ſe minus dilecto videatur ſe etiam priuare magis dilecti, ſi priuatio minus dilecti includit in ſe priuationem magis dilecti atq; ita priuatio minus dilecti ordinatur ex quadã morali conſequentia ad priuationem magis dilecti, priuatio autem comedendi oua propter Deum in ſexta feria facta ab eo qui ipſa non poterat comedere videtur per moralem conſequentiam includere abſtinentiam etiam à carnibus, nam ſi in memoriam paſſionis Domini abſtinentiam vouerat ouorum, quæ alias de iure edere minimè poterat, per moralem conſequentiam videtur etiam carnis abſtinentiam vouere ſi enim talis conſequentia moralis in hoc caſu negaretur minimè iſte vouens paſſionẽ Chriſti prout intendebat recoleret.

ARTICVLVS IV.

Vtrum religionibus in quibus ex voto aut ex præcepto, aut ex obſeruantia regulari eſt illicitum veſci animalium extremitatibus, & inteſtinis in die ſabbati poſſint regulares ea comedere quando Natiuitas Domini in ſabbato ceciderit.

RESpõdeo dicendo, quod Papa *g* Honorius III. Fragenſi Epiſcopo reſcribens ſic ait. Explicari p Sedem Apoſtolicam poſtulaſti & infra reſpõdemus, quod illi qui neq; voto, neque regulari obſeruantia ſunt aſtricti in ſexta feria ſi feſtum Natiuitatis Dominicæ die ipſo venire contigerit carnibus propter feſti excellentiam veſci poſſunt ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ generalis. Nec tamen hi reprehendẽdi ſunt, qui ob deuotionẽ voluerint abſtinere. Qua decretali ſuppoſita, & ratione eius perpenſa videtur aſſerendum regularibus quibus ex voto præcepto, aut obſeruantia regulari imponitur, vt non poſſint comedere in ſabbato inteſtina & extremitates animaliũ propter honorẽ Virginis Mariæ, ijs in die ſabbati occurrẽte Natiuit. Domini veſci minimè licere.

g ca. expli. de obſer. ieiun.

Pro cuius rei explicatione & probatione eſt notandum

tandum fuiſſe, & in canone Apoſtolorum ab initio Eccleſiæ, & legis Euangelicæ præceptum ieiunium quartæ & ſextæ feriæ, cuiuſcunque hebdomadæ, & poſtea laborati ieiunium additum eſt, ſaltem apud eccleſiam occidentalem, vt conſtat ex D. Auguſtino, *a* & D. Hieronymo. Quod & inſinuat Innocentius Primus, & Gregorius Papa Septimus. Et quamuis ieiunij obligatio in his diebus fuerit ſublata, adhuc vinculum manet, quoad eſum carnium, vt ſexta feria & ſabbato prohibeamur ſub ſceleris grauiſſimi pœna carnibus veſci, quod de ſexta feria planè fatetur gloſſa *b* Archidiaconus, & Cardinalis, de ſabbato vero illud eſt obſeruandum obtentum eſſe, quod cuiuſcunque prouinciæ conſuetudo ſeruanda ſit ſicut ſummus eccleſiæ princeps admonet in Hiſpanijs vero extremitatibus animalium veſci conſuetudine immemoriali. Eritque hac in re ſeruanda cõſuetudo loci non originis illius qui veſcitor, aut abſtinere tenetur à carnibus, *c* ſed vbi is commoratur etiam abſque domicilio iter faciens quod clarè conſtat ex quodam decreto *d* & tenent Bonifacius, *e* & Cardinalis aduerſus Paludanum, quem Ioannes Maior optimo iure reprehendit, & ita ſentit Panormitanus & Chriſtophorus Porcius, prout tradit Couarruuias. Ex quibus concludo, quod in regnis in quibus omnibus conſuetudine prohibetur comedere in ſabbato dictas animalium extremitates inteſtina, & viſcera, ſicut in feria ſexta prohibetur carnes manducare non poſſunt regulares in ſabbato veſci extremitatibus inteſtinis, & viſceribus occurrente in eodem ſabbato feſto Natiuitatis Domini ſi ipſi regulares per votum præceptum, aut obſeruantiam regularem veſci in ſabbatis ſupradictis prohibentur. Cum eadem ratio militet in ſabbato, reſpectu horum alimentorum ſicut militat in ſexta feria reſpectu carnium, non enim volunt Summi Pontifices, vt in aliqud propter hanc celebritatem, licet maximam regulam obſeruantia relaxatur, in prouincijs vero vbi eſt conſuetudo edendi in ſabbato ſupradicta inteſtina, extremitates & viſcera maior dubitatio eſt, nam in feria ſexta duobus vinculis aſtringuntur aliqui regulares à carnibus abſtinere. Primum eſt commune præceptum eccleſiaſticum, quo abſtinentia à carnibus demandatur. Secundum eſt votũ præceptum ab obſeruantia regulari, & ideo nimirum ſi Papa concurrentibus his duobus præceptis nolit diſpenſare, vt occurrente Natiuitate Domini in ſexta feria ſupradicti regulares carnibus veſci poſſint, at in ſabbato ſuppoſita tali conſuetudine vnicũ tantum eſt præceptum, ſcilicet, votum, aut obſeruantia regularis, & ſic videtur, quod occurrente Natiuitate Domini in ſabbato poſſint præfati regulares veſci inteſtinis viſceribus, & extremitatibus animaliũ. Cum occurrente præfata feſtiuitate in ſabbato, in quo neceſſario à carnibus eſt abſtinendum carnẽ comedere permittatur, prout Sylueſt. annotauit. *f*

a Aug. in epiſ. ad Hiero. 9. ad Lucin. c. ſabbato. de conſe. d. 3. c. quis dicis Abbati. de conſecr. d.

b gl. Archi. & Car. in c. de ſi. car. de conſe. d. 3.

c ca. conſil. de obſer. ieiun.

d cap. de illa 12. diſt.

e Bonifac. & Card. in cle. 1. q. 5. de celeb. miſ. Maio. in 4. d. 15. q. 5. Porc. in §. ſed & quod. prin. nu. 26. inſt. de iur. natu. Cou lib. 4. varia. c. 20. nu. 8.

f Sylu. v. ieiu. ſnu. 27.

At his reſponderi poteſt, quod licet reſpectu prædictorum regularium vnicum tantum ſit vinculum, ſcilicet, obſeruantia regularis qua particulariter ſtringuntur abſtinere in ſabbatis à prædictis Inteſtinis &cæt. Hoc tamen vinculum eſt quo ſummus Põtifex attractus edere carnes in ſexta feria occurrente Nati. Domini non conceſſit inſinuans ſe nolle in aliquo obſeruantiam regularem relaxare. quod vinculum obſeruantiæ regularis militat in ſabbatis, in quibus nullo modo veſci præfatis inteſtinis ſtatuto, & obligatione particulari permittitur, & ita in ordine D. Benedicti occurrente Natiuitate Domini in ſabbato, nec etiam edere inteſtina & extremitates animalium & viſcera fas eſt apud viros doctos, & timoratos quorum quam plurimos in hac illuſtri religione huius opinionis eſſe cognoui io præfato ſabbato etiam in die Natiuitatis Domini à præfatis cibis abſtinentes.

QVAESTIO XLVI.

De quarta funeralium, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrum quarta funeralis debeatur à regularibus de his, quæ ipſis legantur, & non conuertuntur in eorum vſus.*

2 *Mendicantes præſcripſerunt quartã contra parochialem Eccleſiam quæritur an talis præſcriptio per dictos actus contrarios fuerit ſublata.*

3 *Cui parochiæ debeatur quarta funeralis an vbi moritur defunctus exiſtens extra ſuum domicilium, an vbi habet domicilium.*

4 *Vtrum circa quartam poſſit fieri conuentio inter mẽdicantes, & Eccleſiam parochialem.*

De hac quæſtione iam multa diximus in primo *g* tomo.

g 1. 10. q. 30.

ARTICVLVS I.

Vtrum quarta funeralis debeatur à regularibus de his, quæ ipſis legantur, & non conuertuntur in eorum vſus.

RESpondeo dicendo, quod Ioannes XXII. Pontificatus ſui anno primo priuilegium conceſſit magiſtro, prioribus, & fratribus vniuerſis ordinis Prędicatorum in hac forma videlicet: *Concedimus quoque vobis, vt de illis quæ in ornamentis, vel pro iis, aut libris, fabrica luminaribus anniuerſario ſeptimo vigeſimo, & trigeſimo, ſiue alijs ad perpetuum cultum Diuinũ, ſeu pro pitantijs, aut victum ad ſuſtentationem veſtram, vel indumentis, necnon pro annuis cenſibus redimendis, ad quorum ſolutionem aliquæ domus veſtri ordinis obligatæ noſcuntur, vel de domibus, prædijs, hortis, & locis emendis legantur dummodo præmiſſa non conuertantur in alios vſus, ſed in illos duntaxat pro quibus relinquuntur, aut alia etiam quæ in hac conceſſione, vel indulgentia continentur: nulli canonicam aliquam portionem teneantur exhibere, & nequis à vobis, vel vltimarum voluntatum executoribus, ſeu decedentiũ hæredibus de præmiſſis, aut de his quæ vobis in vltimis voluntatibus abſolutè legantur, vel alias pro veſtris neceſſitatibus offeruntur aliquid exigere aut extorquere præſumant diſtrictius inhibemus* Hæc Ioannes XXII. Sed poſt hoc priuilegium idem Papa Ioãnes XXII. anno ſecundo ſui Põtificatus, clementinam *dudum §. verum* de ſepulturis obſeruauit in qua ipſam quartã parrochiæ ſolui mandauerat Clemens V. in Concilio Viennenſi caſſando priuilegia, gratias, & conſuetudines & ſtatuta & pacta in contrarium. Quæritur modo an de his quæ legantur ad vſus de quibus in priuilegio cõtinetur debeatur portio canonica parochialibus eccleſijs à quibus corpora aſſumuntur, & ſepeliuntur, in eccleſia Prædicatorum conſiderato, quod dudum à Papa Bonifacio orta fuit decretalis arctans fratres Prædicatores & minores quæ incipit, *ſuper cathedram*, &c. innouata poſtea per Clementem *h* Quintum.

h Cle. dudum §. cæteris de ſepul. vſque ibi illius profeſ. exiſtens ſit.

Pro reſolutione huius difficultatis eſt notandum quod conſtitutionum quædã ſunt declaratoriæ iuris veteris & tunc ſtatim ligant ſiue princeps in illis vtatur verbo declarationis, vt patet ex iure *i* ſiue non vt patet ex quadam decretali, *K* ſimiliter conſtitutio

i c. conſt. c. qui circa de ele.

k c. gratia de reſcript.

Digitized by Google

tio priuilegium indolgens ſtatim ſuum operatur effectum argumento aliquarum decretalium. *a* Quæ vera ſunt in priuilegio ſimpliciter dato, ſed ſi priuilegium ſimpliciter emanat per viam conſtitutionis, tunc imitatur naturam conſtitutionis, & eo caſu talis conſtitutio operatur effectum, quo caſu ligat conſtitutio; cæterum ſi conſtitutio ſit noui iuris promulgatoria, tunc à die promulgationis ligat poſt duos menſes, niſi in ipſa conſtitutione aliud tempus adijciatur, de quo plenè per quandam *b* gloſſam, & iam actum eſt in primo tomo. Licet ergo conſtitutio dicti §. *cæterum* emanauerit ante conceſſum dictum priuilegium, quoniam emanauit à Bonifacio, & eius reuocatio facta fuit à Benedicto, & tandem Clemẽs Quintus illam innouauit, vt patet ex Concilio *c* Vienneuſi, & priuilegium indultum fratribus Prædicatoribus emanauerit poſtea à Papa Ioanne XXII. tamen illius conſtitutionis vigor cepit poſt datam dicti priuilegij. Pro cuius rei explicatione, ſecundo notandum eſt, quod Ioannes XXII. per præfatam datam anno ſecundo ſui Pontificatus, ex qua data publicatio dictæ clementinæ fuit inducta, vt dicit gloſſa *d* fuit non ſolum dictæ clementinæ publicator, ſed etiam eius obſeruantiæ mandator, vt patet in proœmio clementinarum in fine, vbi Ioannes xxij. ſcribens vniuerſitati Doctorum, & Scholarium mandat, vt de cætero in iudicijs & ſcholis vtantur, & ſic illa conſtitutio *ſuper cathedram* authoritatẽ habet apoſtolicam tam a Clemente Quinto, quàm à Ioanne xxij. à Clemente V. habet authoritatem, quia per ipſum fuit innouata; à Ioanne xxij. verò habet authoritatem, quia obſeruari eam præcepit. His ſic præſuppoſitis reſtat videre, vtrum prædictum priuilegium apoſtolicum Ioannis xxij. eximat prædictos fratres, vt ad dictam canonicam portionem non teneantur, pro cuius rei explicatione accipiat lector ſequentes concluſiones.

a c. dignũ de celeb. miſ. c. 1.

b gl. in proœmio clem. in qq. reg. 2. 10. q.

c clem. dudũ, §. cæterum.

d glo. in proœmio clem.

Prima concluſio, quando præcedit priuilegium, & poſtea lex generalis emanat à principe contraria ipſi priuilegio, tunc quandoque in lege generali noua non fit mentio ſpecialis de priuilegio, nec etiam in lege noua non additur clauſula generalis derogans priuilegio, tunc priuilegium non tollitur propter nouam ſequentem legem, vt in quadam decretali *e* iuncta ſua gloſſa probatur. Hinc eſt quod ſpecialia priuilegia non tolluntur per ſequentem legem generalem, vt in quadam *f* lege probatur vbi lex ſuperueniens generalis non tollit priuilegium contrarium eo caſu, quo lex tolleret conſuetudinem contrariam, vbi eſt caſus notabilis. Si autem in lege noua fieret expreſſa mentio de priuilegio, vel in noua lege eſſet clauſula generalis derogatoria, *quibuſcunque priuilegijs non obſtantibus, &c.* Tunc conſtat talem legem tollere priuilegia præcedentia contraria nouæ legi. Et ita debent intelligi decretales *g* de hoc verba facientes.

e c. 1. dè reſcri. vbi per gl.

f l. 1. §. ſi qua vere. de teſtãt. codicil.

g c. 2. in fin. de conſtit. lib. 6. c. 1. de reſcrip. c. 2. de conſuetu.

Secunda concluſio, quandoque emanat, primo lex, & tandem impetratur priuilegium contrarium legi, tunc oportet in priuilegio de lege contraria fieri mentionem, & in omni materia, ſi per verba derogatoria prolata licet generaliter ab eo, qui poteſt, appareat eius voluntas, quod generaliter omnibus derogare voluit, illi ſtabitur, argumẽto eorum, quæ in iure *h* notantur & tradunt Innocentius, & Archidiaconus. Vnde colligitur, quod cum ex forma dicti priuilegij conceſſi per Ioannem XXII. aperte appareat de intentione Papæ priuilegium ipſum concedentis ordini Prædicatorum, quod voluerit derogare dictæ clementinæ *dudum §. cæterum.* Cuius notitiam habebat, & habere præſumebatur, & ſic ex certa ſcientia illi derogauit, cui derogare potuit, argumento eorum, quæ in iure *i* notantur.

h c. nonnulla de reſcrip. ca. ex parte. de cap. monach. Inno. in c. quam eccleſiarum de conſtit. Archid. in c. 1. de reg. iur. lib. 6.

i ca. innotuit de elect.

Quæſt. reg. tom. 3.

Tertia concluſio, quandoque lex emanat noua, & antequã publicetur per conditorem legis & effectũ ſortiatur, emanat ſequens priuilegium à ſucceſſore principis contrarium legi à prædicto prædeceſſore factæ, & per hunc ſucceſſorem principis lex prædeceſſoris publicatur, & per hũc ſucceſſorẽ ſeruari mãdatur: & hic eſt caſus noſter, quoniam Papa Clemẽs X. innouauerat conſtitutionem *ſuper cathedram*, per quam innouationem illa clementina pro canone habita eſt, & ex tunc robur habuit argumento eorum, quæ in iure *K* notantur; ſed Clemens non publicauerat, & mortuo Clemẽte Ioanne XXII. dictum priuilegium conceſſit fratribus Prædicatoribus, & demum dictam clementinam publicauit, & obſeruari mandauit, & ſic videtur, quod Clemens reuocauerit dictũ priuilegium, cum in his, quæ poſſunt de iure reuocari poſterior diſpoſitio ſpecialis reuocet priorem diſpoſitionem ſpecialem. At ſi conſideremus authorẽ dictæ clementinæ, id eſt, Clementẽ V. tunc priuilegium eſt poſterius, quia emanauit *a* Papa Ioanne XXII. eius ſucceſſore, ſi autem conſideremus tẽpus publicationis, & tempus, quo clementina ſumit effectum, qui conſurgit ex publicatione, & tempus, quo mãdatur ſeruari clemẽtina, tunc priuilegiũ eſt prius, quoniam emanauit primo anno Põtificatus Ioannis XXII. publicatio autem clementinę, eius vigor & effectus & mandatum ſuper eius obſeruantia emanarunt ſecondo anno Pontificatus Ioannis XXII. ſi ergo priuilegium habet ſe, vt prius, ergo ſublatum cenſetur per illam Clementinam, quæ tollit priuilegia præcedentia; ſi autem habet, vt poſterius, non tollitur tunc per legem, quæ eius priuilegium præcedit. Videtur ergo, quod dictum priuilegium non ſit ſublatum, habebat enim Papa Ioannes notitiã clemẽtinæ dudum, antequam priuilegium concederet, cui clemẽtinæ videtur derogaſſe perſequens priuilegiũ, cũ non ſit ſublatũ. Non enim intelligitur Papa Ioannes reuocare dictum priuilegium per publicationem prædictam, quia in publicatione & mandato ſuper clementinæ obſeruatione non eſt derogatum priuilegijs præcedentibus per eundem Papam Ioannem conceſſis. Aut ergo conſideramus illam clementinã habito reſpectu ad eius authorem, ſcilicet, ad Clementem, & tunc conſtat dictum priuilegium Ioannis manere in ſuo robore, quia Clemens Papa reuocat priuilegia conceſſa per ſe & per ſuos prædeceſſores, non autem reuocat priuilegia ſucceſſorum quæ, & ſi vellet reuocare, non poſſet argumento eorum, quæ in iure *l* notantur. Aut conſideramus, quę poſtmodum fecit Papa Ioannes XXII. qui publicari mãdauit, & obſeruari pręcepit clementinam, & adhuc non eſt ſublatum priuilegium quia id non continetur in publicatione, neque in illo mandato; præterea illa publicatio dat vigorem clementinę, quoad eius obſeruationem, & ad idem operatur mandatum Papæ, vt, ſcilicet tollantur priuilegia contraria indulta per Clementem vel prędeceſſores, non autem, vt tollantur priuilegia conceſſa poſt Clementem cuiuſmodi eſt priuilegium Ioannis XXII. ita doctiſſimè Petrus *m* de Vvaldis.

k c. in ſumma 3. d. & 25. q. 1. c. nulli.

l c. fi. de re. & li. 9. c. innotuit de elect.

m Vvaldis de canon. parech. ca. 5. in 2. q. 4 num. 3.

ARTICVLVS II.

Mendicantes præſcripſerunt quartam contra parrochialem Eccleſiam, & ſic eam non tenẽtur ſoluere, iuxta determinationem Conc. Tridentini, & conſuetudine ſic præſcripta ſoluere duabus vicibus canonicam parrochialem Eccleſia, an illa præſcriptio ſit ſublata.

RESpondeo dicendo, quod de hac materia agitur in quadã decretali *n* iuncta ſua gloſſa finali,

n c. cum a cẽſiſſent. de cẽſ.

Digitized by Google

quæ dicit, quod quando priuilegium datur ad non faciendum, nõ perditur vnico actu, neque bino acto cootratio, ſed requiritur curſus quadraginta annorum, vt dicitur in iure, *a* & ita eſt in noſtro propoſito, quia cum per conſuetodinem inductam per mẽdicantes de non ſoluendo quartam exurgat ex iuris diſpoſitione priuilegium ad non ſoluendam quartam, & ſic ad non faciendum, tale priuilegium non tollitur per vnicum actum, neque per binum actum, ſcilicet, ſoluendo quartam, niſi talis ſolutio ſit facta per ſpatium quadraginta anoorum iuxta iura ſuperius citata.

a c. accedentibus, §. de ſerro de priuil.

ARTICVLVS III.

An quarta debeatur de funeralibus Eccleſiæ parrochiali, ſi tempore peſtis, aut belli, aliquis aufugit à ciuitate, vel à villa animo redeundi, ſi ibi moritur, an ſua eccleſia parrochiali debeatur.

RESpondeo dicendo, quod in iure *b* canonico dicitur, quod decedens, qui ſibi ſepulturam eligit, nec habet ſepulchrum maiorum, debet ſepeliri apud Eccleſiam parrochialem; ratione cuius quæritur, quæ dicatur eccleſia parrochialis, ſi quis ad tempus tranſtulit ſe ad certum locum, vel cauſa recreationis ad villam, vt exerceat rutalia, vel vt peſtem euitet, iuxta quãdam decretalem, *c* & ſummarium ibi poſitum, & contingit iſtum foris degere. Ioannes Andreas dixit, quod ſi quis de diœceſi propter hoſtilitatem belli defert ſe ad ciuitatem, & ibi habitat animo redeundi finito bello, ſi ibi decedat, non eccleſia, vbi mortuos eſt & habitat, ſed eccleſia villæ, vbi habet domicilium, habebit quartam de funeralibus. Antooius de Butrio in quadam quæſtione viſus eſt idẽ ſeoſiſſe dum ait, quod ſi tempore peſtis cines Florẽtini transferunt ſe Bononiam, & ibi habitant, & finaliter ibi moriantur, eccleſia, quæ eſt Florentiæ, habebit quartam, quia eſt illa parrochialis, ex quo habebant propoſitum redeundi finita mortalitate, & ibi dicit, quod ita de facto fuit conſultum Bononiæ, de quo videndus eſt Abbas *d* quatuor caſus conſiderans, ita e Hieronymus Preuidelli de peſte & eius priuilegijs, qui tractatus in diuerſorum doctorum apponitur tractatibus.

b toto tit. ext. & in 6. de ſepul.

c ca. is qui de ſepul. lib. 6.

d Abb. in ca. de his ext. de ſepult.

e Preuidelli de peſte & eius priuil. ti. de vltim. voluntat. §. in multis partibus.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum inter mendicantes ex vna parte, & parrochiales Eccleſias ex altera poſſint fieri cõuentiones, quæ repugnent conſtitutioni Clementinæ dudum §. cæterum, puto quod nulla quarta ſoluatur, vel ſoluatur minus quarta, vel ſoluatur quarta de quibuſdam obuentionibus, & non de omnibus, de quibus ibidem loquitur.

REſpoodeo dicendo, quod tenent cõuentiones, & compoſitiones prædictæ, qoia illa clementina, licet reuocet conueotiones factas ante illam, non tamen impedit fieri nouas conuentiones etiam contra diſpoſitionem eius. Præterea illa clementioa emanoit in fauorem & prioilegium eccleſiarum parochialium, ſed conſtat, quod de his, quæ inducta ſunt in fauorem alicuius, poteſt quis renuntiare illi, cuius fauore illud ioducitur, vt eſt vulgatum in iure, *f* Quod comprobatur: nam decimæ ſunt per legem determinatæ, ſoper quibus nihilominus poteſt fieri compenſatio, vt patet ex iure, *g* Quod ex dictis in primo tomo *h* ſatis probatur.

f l. ſi quis in conſcribendo. C. de pact. ca. ad apoſtolicã, de regul.

g c. ſtatum de tranſact. c. ex multiplici de crim.

h 1 to. q. 65. art. 3.

ARTICVLVS V.

Sit aliquod monaſterium exemptum quoad legem diœceſanam, & iuriſdictionis & immediatè ſubiectum Papæ, tale tamen monaſteriũ habet parochianos & populum non exẽptum, quæritur, an tale monaſterium teneatur ad canonicam Epiſcopalem.

REſpondeo dicendo, quod Innocentius *i* ait, licet monaſterium à lege diœceſani ſit exemptum, tamen ſi non habet exemptum populum, debet facere omnia, qoæ pertinent ad legem diœceſani, ad quæ ratione populi aliæ eccleſiæ tenentur, in quantum lex diœceſani popolum tangit vel membra non exempta, argumeoto cuiuſdam *k* decretalis. Quidam tamen dicunt, quod ſi ſunt aliqoa, quæ populum non reſpiciunt, qooad illa lege diœceſana non tenebontor, ſicut in bis, quæ ei donantur intuitu pietatis, vel religionis nullam quartam per legem habebit Epiſcopus argumento eorum, quæ in quodam decreto *l* notaotur, quia nihil niſi ratione populi recipere poteſt ſecundum *m* ius: idem etiam dicont, quod in nullis alijs ad legem Diœceſanam pertinentibos teneotur Epiſcopo, niſi in his, quæ aliæ Eccleſiæ alias exemptæ ratione populi tenentur.

i Inno. in c. 1. in glo. magna, in v. item nota de ſtat. monach.

k c. ex ore, in fin. de priuil.

l c. cũ pro vtilitate 16. q. 1.

m c. illumino 18. q. 2.

Dicebat etiam Innocentius, *n* quod quando monaſterium habet eccleſiam, quæ eſt de membris ſuis pleno iore exemptam à poteſtate diœceſani, tunc Abbas in illa eccleſia inſtituet rectorem, quem examinare non pertinet ad epiſcopum, ſed ad Abbatem, quia talis rector oon inſtituitur ab Epiſcopo, ſed ab Abbate, ſed tunc ſi popolus illius eccleſiæ non ſit exemptus rector Eccleſię inſtitutus per Abbatem recipit curam ab epiſcopo, & reddet ei rationem populi, & ibit ad Coocilium Epiſcopale, & recipiet ibi ſtatuta Synodi, & reſpondebit de quarta decimarũ, oblationum, & mortuariorum & huiuſmodi, quæ ſibi à populo obuenerint, & præſtabit ſibi reuerentiã, obſequium, & honorem ratione populi, & alia, quæ alij rectores præſtant Epiſcopo argumento eorum, quæ in iure *o* notantur, vbi dicit Innocentius, quod Abbas exemptus qoi habet populum non exemptũ per populum cogitur ire ad Synodum.

n Innoc. in c. venientes de ver. ſignif. lib. 6.

o ca. ex ore de priu. cap. quod ſuper his, de maio. & obed.

Dicebat etiam Innocentios, *p* quod quando monaſterium eſt exemptum, & habet popolum non exemptum, quod tunc quoad laicos videlicet parochianos illius eccleſiæ nolla iura epiſcopus perdet, dabit eoim pœniteotias publicas, chriſmabit, &c. epiſcopalia iura tam quoad legem diœceſanam, quã quoad legem iuriſdictionis ſpectãtia exercebit iuxta ſacros canones *q* his & alijs hanc partem ſequitur Petrus de Vvaldis. *r*

p Inno. in c. recipimus, de priuil.

q cap. olim de priuil. c. in noſtra de ſepult.

r Vvaldis de cano. Epiſcopal q. 30.

Ex dictis infertur, qood ſi epiſcopos habeat eccleſiam parochialem & curatam pleno iure ſibi ſubiectam quoad legem diœceſanam & iuriſdictionis habentem parochianos, ſi modo Papa illam concedat monaſterio exempto cum parochianis iniungendo, qood cura animarũ dictæ eccleſiæ Abbati dicti monaſterij immineat, ipſamque curam per capellanum exerceat, & qood inſtitutio & deſtitutio dicti capellani ad Abbatem dictum pertineat, & quod ipſi & eius capellanus ratione dictæ curæ non ſit in aliquo diocœſaoo ſobiectus, qood hoc caſu non debebitur quarta canonica epiſcopo, cum dicta eccleſia ſit omnino exempta; ita tenet expreſsè *ſ* Innocentius.

ſ Inno. in c. ſi. de offi. Archid. in glo. ſup. ver. monaſterio in verſ. niſi in monaſterijs, idem in c. 1. de ſtat. monach.

QVAE-

Digitized by Google

QVÆSTIO XLVII.

De reformatione religionum in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrũ ſine licẽtia generalis poſſit fieri reformatio.*
2 *Vtrum in religionibus ſint ſæpius celebranda capitula generalia ad reformationem.*
3 *De reformatione diſcalciatorum noſtræ ſacræ religionis de obſeruantia.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſine licentia generalis poſſit aliquas fieri reformatio.

REſpondeo dicendo, quod in ordine minorum non poteſt fieri reformatio ſine licentia generalis & prouincialium reformatorum, ita quod dictæ reformationes miniſtro generali & prouincialibus reformatis per omnia iuxta regulam ſubijciantur, vt habetur in ſupplemento, *a* de quo in ſuperioribus *b* ſatis dictum eſt.

a ſup. fol. 30. conſ. 101.
b 2. tom. q.

ARTICVLVS II.

Vtrum generalis in religionibus teneatur ſæpius celebrare capitula generalia, vt ordo reformetur.

REſpondeo dicendo, ex his, quæ ſacri canones de congregationibus prouincialibus in diæceſibus agendis propoſiti articuli quæſtionem eſſe reſoluendam. Pro quo ſciendum eſt, concilia fieri neceſſario debere ab epiſcopis, cum id ſacris canonibus ſæpè ſæpius præcipiatur, eccleſia enim in omni tempore & illius ætate à tempore Apoſtolorum hoc ordinauit, in *c* canonibus enim Apoſtolorum in hunc modum diſponitur, bis in anno epiſcoporum cõcilia celebrentur, vt inter ſe inuicem dogmata pietatis explorent, & emergentes eccleſiaſticas contentiones amoueant, ſemel quarta ſeptimana Pentecoſtes, ſecundo verò duodecima die Hyperbiſexti.

c canon. 36. alias. 38.

Concilium etiam Nicenum *d* ſequendo hunc canonem, & præceptum Apoſtolicum, id ipſum diſpoſuit dicens habeatur ſemel Concilium ante dies quadrageſimæ, vt omnibus (ſi quæ ſunt) ſimultatibus computatis mundum ieiunium, & ſolemne poſſit offerre, ſecundum verò agatur circa tempus autumni. Et Concilium *e* Antiochenum id ipſum ordinauit dicens, ſufficere nobis viſum eſt, bis in anno per ſingulas prouincias Epiſcoporum Conciliũ fieri. In Concilio autem Calcedonenſi reprehenduntur Epiſcopi, qui præfata concilia ceſſarunt celebrare in hũc modũ. *f* Peruenit ad noſtras aures, quod in prouincijs conſtituta Epiſcoporum concilia non celebrarentur. Hoc ex eo probatur, quod multa, quæ correctione opus habent eccleſiaſticæ, negliguntur, ſtatuit ergo hæc ſancta Synodus ſecundum regulam patrum bis in anno in vnũ conuenire per ſingulas prouincias Epiſcopos, vbi ſingula, quæ emerſerant corrigãtur. Quod ipſum Leo Papa, in quadam epiſtola *g* præcepit. Et in Concilio, quod celebratum eſt tempore Regum Caroli, & Pipini, hoc ipſum fuit decretũ. Et in concilio de Aquiſgran. *h* tempore Ludouici Pij hoc ipſum fuit confirmatum. Et in ſeptima Synodo, quæ fuit ſecunda Nicæna *h* iterum conſtitutũ, & mandatum. Et in octaua Synodo generali celebrata per trecentos ſeptuaginta tres Epiſcopos anno octuageſimo ſexageſimo octauo tempore Adriani Secundi id ipſum videmus præceptũ. Quod & Summus Pontifex Ormiſda in quadam epiſtola, quam ſcribit ad Epiſcopos Hiſpaniæ, obſeruari mandauit.

d cap. 5.
e Cap. 20.
f act. 19. ca.
g Epiſt. 82.
h cap. 22.
h 18. diſt. ca. quoniam.

Athanaſius *i* Conſtantinopolitanus in quadam epiſtola dolens, quod in his celebrandis bis in anno Concilijs tepiditas iam ceperat inualeſcere, promittit, ſi pax pro munere Dei fuerit ſecuta, hoc eſſe corrigendum. Quod in Synodo Aureliana Tertia *K* eſt, correctum in hunc modum. Vnuſquiſque Metropolitanus in prouincia ſua cum prouincialibus ſuis ſingulis annis Synodale habeat opportuno tempore concilium. Quod ſi illum infirmitas, aut neceſſitas certa tenuerit, vt ad alium conſtitutum locum adeſſe, non poſſit, ad ſuam ciuitatem ſuos vocet fratres. Quod ſi intra biennium diuinitus tranquillitate cõceſſa admonitis comprouincialibus à Metropolitano Synodus indicta non fuerit, Metropolitanus ipſe pro euacuationis tarditate anno integro Miſſas tacere, non præſumat. Quod in Concilio Toletano XI. *l* tempore Papæ Vitalini fuit confirmatum. Et licet D. Gregor. bis in anno ea voluerit celebrari, vt ex quadam eius epiſtola *m* ſcripta Epiſcopo Calabritano patet, in alia tamen epiſtola *n* ſemel in anno ea fieri præcepit. Quod & Concilium *o* Lateraneoſe tempore Innocentij Papæ ſtabiliuit.

i Epiſ. 2.
k cap. 1.
l cap. 15.
m lib. 9 epiſto epiſt. l. 9. in d. 12.
n lib. 13. epiſt. in d. 8. epiſt. 31.
o cap. 6.
p ſeſ. 10. c. 10.

Concilium *p* autem Lateranenſe ſub Leone X. viſa fragilitate humana ea concilia ſingulis triennijs fieri mandauit, ad illaque etiam exemptos accedere debere decreuit, priuilegio atque conſuetudine quacunque contraria non obſtantibus, circa hoc autem negligentes pœnis in eiſdem canonibus (ait) ſe nouerint incurſuros. Quod & Concilium *q* Tridentinum confirmauit. Cum autem generales ordinũ vt Metropolitani iudicentur, non eſt dubium, quod prouinciales, aut Abbates habẽtes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem teneantur ad capitulum reuocare iuxta ſui inſtituti decreta. Quę de triennio in triennium in maiori parte religionũ fieri debere eſt ſtatutum, *r* & ſicut Synodi prouinciales Epiſcoporum pro morum correctione, a controuerſiarum deciſione, & determinatione, ac mandatorum Dei obſeruatione, celebrari præcipiuntur, vt ſic deprauata corrigãtur, & decreta facere negligentes, canonicis pænis ſubiaceant, ita capitula generalia (cum prouinciales cũ ſuo generali ſint vocati in partem ſolicitudinis apoſtolicæ) ſunt præcipuè congreganda, vt de reformatione religionis agatur, & obſeruantiarum regularium, omni modo cura habeatur, & de morum correctione, necnon de controuerſiarum deciſione & determinatione ſententia diffinitiua à patribus, proponatur, hæc enim facere negligentes Generales & Prouinciales in præfatis capitulis ego non poſſum à peccato mortali liberare, cum aliqui nolint Metropolitanum, & epiſcopos ab hac graui macula excuſare, ſi de his iuxta munus apoſtolicum ipſis impoſitum non agant quærentes tantum, quæ ſua ſunt, & non quæ Ieſu Chriſti, ſicut, proh dolor, ſolet euenire in capitulis generalibus, & prouincialibus regularium, in quibus omne tempus in electionibus & in prouiſionibus prælatorum, & officialium conſumitur, & parum in his, quæ pertinent ad morum reformationem relinquitur, vt & hæc præcipuè efficerentur, capitula generalia, necnon & prouincialia celebrari conſueuerunt, & præcepto apoſtolico ad id tenentur regulares, prout ex ſequenti articulo latius patebit.

q ſeſ. 24. de re for. c. 2.
r habetur in 1. tom.

ARTICVLVS III.

Quæ vtilitas ex repetitione capitulorum generalium conſequatur.

RESpondeo dicendo, quod vt ante oculos noſtros pateat, quanta ſit vtilitas ex repetitione capitulorum generalium in religionibus, ſi attente cõſiderentur cõcilia in ſuperiori articulo adducta, omnibus erit manifeſta. Quod etiam ex adducendis latius & clarius apparebit. Rationes enim, quæ militant, vt concilia prouincialia ad minus de trienoio in triennium ab Epiſcopis cum ſuo Metropolitano celebrentur, nos vrgent, vt in religionibus capitula generalia ad minus de trienoio in triennium fiant, nã 1. ratio, quare Metropolitanus, & Epiſcopi aſtringuntur præfata concilia prouincialia congregare, eſt, quia præceptum, quod ad id exequendum imponitur in ſacris decretis, & canonibus tam iteratis vicibus repetitur, vt ſuperiori articulo ſatis patet: nam, vt ait
a Iob 33. Iob, *a* ſemel loquitur Deus, & ſecundo id ipſum nõ repetit, attamen, quando id ipſum repetit, confirmat
b Geneſ. dictũ, & innuit minimè mutari debere, vt in libro *b* Geneſis in illa Pharaonis viſione fuit ſatis manifeſtatum, dicitur enim ibi. Quod autem audiſti ſecundo ad eandem rem pertinens, omnium firmitatis indiciũ eſt, eo quod fiat ſermo, & velocius impleatur.
c lib 35. mor. c. 8. Quod & notat D. *c* Gregorius dicens, quidquid eloquio diuino repetitur, robuſtius confirmatur, & de præceptis Dei non eſt nobis licitum perquirere rationem, noſtrum enim eſt ſimpliciter Deo obedire, ne videamur filij Adami & Euæ, qui dæmoni quærẽti, cur præcepit vobis Deus, libenter acquieuerunt, & inde eis contigit, vt cum in honore eſſent, non intellexerunt, & comparati ſunt iumentis, & ſimiles facti
d Bonauent. 3. par. c. 2. ſunt illis; & ſic ait Diuus *d* Bonauentura in breuiloquio dæmon interrogauit de cauſa mandati, vt ratio nẽ dubbiam redderet. Et Diuus *e* Bernardus ait. Per-
e in epiſt. ad Fratr. de mon. Dei. fecta verò obedientia eſt maxime in incipiente indiſcreta, hoc non diſcernere, quod, vel quare præcipitur, ſed ad hoc tantum niſi vt fideliter & humiliter fiat, quod à maioribus præcipitur, itaque de præceptis Dei non eſt licitum rationem petere, nec vlla circa ea eſt admittenda replicatio; velle enim de illis rationẽ inueſtigare & petere, eſt de arbore vetito mãducare, & Dei ſcientiam vſurpare, & plus quã oportet ſapere. Vera itidem obedientia non ſolum conſiſtit in voluntate adimplente præceptum, ſed in intellectu firmiter credẽdo nihil melius, oppurtunius, & vtilius, quàm diuinum adimplere mandatum; vult
f Deut. 4. enim Deus, vt eius præcepta ſine gloſſa impleantur, *f*
g Deut. 12. dicens non addetis ad Verbum, quod vobis loquor nec auferetis ab eo. Quod etiam alibi *g* repetit Dominus dicens. Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino, nec addas quidquam nec minuas: quæ
h Pſal. conſiderans *h* Propheta meditans in lege Domini die ac nocte in hæc verba prorumpens affirmat. Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis. Si igitur præceptis Dei ſimpliciter, & de plano eſt obediendum, intelligendo in ipſis adimplendis maximum nobis commodum, & vtilitatem contineri, à fortiori id tenemur firmius credere, ſi præcepta non ſemel, ſed ſæpe ſæpius nobis à Deo intimantur; ſicut præceptum de congregandis concilijs prouincialibus ab initio naſcentis Eccleſiæ nobis ſæpè ſæpius eſt repetitum, quod credendum eſt à Deo fuiſſe datum. Hæc autem ratio militat etiam in celebrandis de triennio in triennium capitulis generalibus in religionibus, cũ id præcipiatur à Chriſti Domini Vicario ſibi perſuadente non poſſe religionis obſeruantiam conſeruari, nec labefactatam reparari: niſi præfata capitula tenerentur, prout in noſtra religione minorum de obſeruantia Leo X. ordinauit: in bulla enim vnionis ſtatuit, vt miniſter generalis primo triennio ſui officii celebrare teneatur vnum capitulum generale in partibus, in quibus in ſuo ſexennio non erit commiſſarius generalis, ſcilicet, in partibus, vnde ipſe fuerit aſſumptus, ad quod conueniant vocales illarum partium, à quibus aſſumptus fuerit. Et qui ſimiliter aliud capitulum in partibus, in quibus aſſumptus fuerit per ſe, vel per ſuum comiſſariũ (ad quod omnes vocales illarum partium accedere teneãtur) celebrare debeat. Aut ſuper hoc fiat, quod Generalis Miniſter cum capitulo Generali iudicauerit faciendum; ita refertur in ordinis *i* Supplemento. Et in or- *i Suppl. f. 49. conceſ. 96.*
dine Ciſtercienſi de triennio in triennium Capitulũ *k Priuil. 7. n.*
Generale, & intermedium celebrari præcepit Euge- *2. & priuil. 8.*
nius *K* Quartus. Quod & in alijs religionibus ob- *n. 2. & pri. 17*
ſeruari videmus, licet enim metropolitani cũ Epiſco- *num. 2.*
pis Prouincialibus non celebrent præfata concilia prouincialia noos ſolo condemnare tanquã mortaliter peccantes, licet patenter præceptum Apoſtolicum, & conciliare non adimpleant, quia tot grauiſſimos patres, ita cenſurare durum exiſtimo. Attamen in religionibus non poſſum non condemnare patres capitula generalia pro reformatione morum fieri conſtituta prætermittentes; cum religiones authoritate Apoſtolica inhærentes præfatis canonicis decretis, ea de triennio in triennium celebrare conſueuerint, in quibus, ſi de moribus componendis, & de obſeruantia collapſa reſtauranda, non curatur, perinde eſt, ac ſi non celebrentur, cum præcipuum, ad quod fuerunt inſtituta, prætermittatur, & per conſequens præceptum ea celebrandi reuera non impleatur.

Secunda ratio, quare concilia prouincialia ſæpius celebrari mandatum eſt, vt videatur, quomodo Epiſcopi in ſuo munere exercendo ſe gerant, & villicationis ſuæ reddant rationem, prout in Concilio
Tridentino *l* ſatis innuitur, & defectus emenden- *l Seſſ. 23. de*
tur, prout in iure *m* innuitur, & ſic præcipitur, vt *refor. c. 5.*
defectus in concilijs prouincialibus proponantur, & *m c. quapropter 18. diſt.*
ſtrictè ſyndicentur in ratiocinijs præſtandis. Quæ ra- *Conc. Trid. ve-*
tio etiam militat in regularibus, ad hoc enim capi- *biſu c. 3. & c.*
tula generalia fiunt, vt generales & prouinciales, *18. & ſeſſ. 24.*
& alij prælati viſitentur, & eorum defectus publi- *de refor. c. 18.*
cè puniantur, vt ſucceſſoribus ſint in exemplum, & *& ſeſſ. 25. de*
metu pœnæ ſaltem à ſimilibus patrandis ſe abſti- *refor. c. 14. &*
neant. *22.*

Tertia ratio, quare de triennio in trienniũ ſaltem debent celebrari concilia prouincialia, eſt, quia aliqua decreta conciliorum vniuerſalium, & conſtitutionum pontificalium obliuione, aut alia cauſa trãſgredi poſſunt, & trangreſſa ſunt, & ſic poteſt contra ea allegari, moribus vtentium non eſſe comprobata, & iam per non vſum non obligare, quod certè in maximum detrimentum Eccleſiæ vniuerſalis cedit, vt omnibus eſt compertum, Eccleſia enim eum obſeruatione prædictorum decretorum, & conſtitutionum progreditur, quaſi aurora conſurgens;
quibus eneruatis, & per non vſum ſublatis, poſſu- *n Hieremia threin. 4.*
mus de ea illud Hieremiæ *n* dicere, quomodo obſcuratum eſt aurum & mutatus eſt color optimus; & ipſa Eccleſia, vt gemebunda deplorat hanc maximam calamitatem dicens. Quis mihi det, vt ſim iuxta menſes priſtinos, ſecundum dies, quibus Deus cuſtodiebat me, quando ſplendebat lucerna
eius ſuper caput meum, ad lumen eius ambulabam *Iob 29.*
in tenebris, ſicut fuit in diebus adoleſcentiæ meæ,

quando

quando ſecreto Deus erat in tabernaculo meo, quando erat omnipotens mecum,& in circuitu meo pueri mei; quando lauabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi riuos olei; quando procedebam ad portam ciuitatis, & in platea parabant cathedram mihi. Videbant me iuuenes, & abſcondebantur, & ſenes aſſurgentes ſtabant, principes ceſſabant loqui, & digitum ſuperponebant ori meo, vocem ſuam cohibebant duces, & lingua eorum gutturi ſuo adhærebant. Hæc Iob nomine Eccleſiæ nobis ſcripta reliquit; qui vltra nomine ipſius ſuam prævidens calamitatem progreditur dicens. Ecce clamabo vim patiens, & nemo audit; vociferabor, & non eſt, qui iudicet, ſemitam meam circumſepſit, & tranſire non poſſum, & in calle meo tenebras poſuit; ſpoliauit me gloria mea, & abſtulit coronam de capite meo, diſtraxit me vndique & pereo, & quaſi auulſæ arboris abſtulit ſpem meam; iratus eſt contra me furor eius, & ſic me habuit quaſi hoſtem ſuum; ſimul venerunt latrones eius, & fecerunt ſibi viam per me, & obſederunt in gyro tabernaculũ meum: fratres meos longè fecit à me, & noti mei, quaſi alieni receſſerunt à me; dereliquerunt me propinqui mei, & qui me non nouerunt, obliti ſunt mei inquilini domus meæ, & ancillæ meæ ſicut alienum habuerunt me, & quaſi peregrinus fui in oculis eorum, ſeruum meum vocaui, & non reſpondit, ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit vxor mea, & orabam filios vteri mei; ſtulti quoque deſpiciebant me, & cum ab eis receſſiſſem detrahebant mihi; abominati ſunt me quondam conſiliarij mei; & quem maximè diligebam auerſatus eſt me; pelli meæ conſumptis carnibus adhæſit os meum, & derelicta ſunt tantummodo labia circa dentes meos; miſeremini mei ſaltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me, quare perſequimini me, ſicut Deus, & carnibus meis ſaturamini. Hi in ſpiritu ſunt Eccleſiæ ſecundum Sanctos Patres, in his temporibus clamores, quæ ipſius Dei imprecatiue auxilium, vt ad ætatem adoleſcentiæ ſuæ eam reducere dignetur, & ipſius manus diſſolutæ confortentur, & neruis decretorum, & canonum apoſtolicorum, quibus procedens ſpiritu Domini ſuper aquas ferebatur, vegetetur, ne cum veritate poſſit deflere dicens; adhæſit os meum pelli meæ, & derelicta ſunt tantummodo labia circa dentes meos. Quæ reſtitutio per concilia generalia, & prouincialia ab initio ipſius Eccleſiæ ſæpe & frequenter celebrata fieri conſueuit.

Hæc autem ratio etiam in religionibus militat, in quibus ad ipſarum reformationem & ad recuperandũ antiquum nitorem capitula celebrantur, ſi enim in ipſis non fiant ad minus de triennio in triennium capitula generalia, conſtitutiones editæ, & factæ in alijs capitulis pro obſeruatione regulari frangi poſſunt, & ſic eorum non vſu allegato, obliuioni traderentur, & regularis obſeruantia non ſolum non reciperet augmentum, ſed etiam, vſque ad profundum exinaniretur, ſicut ſi religiones perluſtramus, videbimus aliquas ſpiritu exinanitas, & vſque ad profundum emerſas, quia licet capitula ipſa generalia continuarentur, & de triennio in triennium fiant, in ipſis tamen ferè omnia, quæ tractantur, ad electiones prælatorum & officialium reducuntur, & de obſeruantia proprij inſtituti & regulæ, parum aut nihil agitur, cum illud, quod principaliter in his ventilari & conſuli oportet, ſit morum reformatio, & inſtituti proprij omnimoda obſeruatio. Quibus cum deficiat iſte ſubſtantialis cibus, aliquas iam perire proprijs oculis videmus, & propinquantes morti ſuum mortis periculum deplorant, prout infra oſtendemus.

Quarta ratio, quare præfata concilia debent celebrari, eſt, quia hæreſes pullularent ex eo, quod non celebrantur. Principalis enim cauſa, quare in Alemania, Anglia, Scotia, Flandria, & Gallia hæc maxima peſtis ſerpit, fuit, quia metropolitani ab his concilijs ineundis ceſſauere, prout deplorat Anaſtaſ. *a*
Conſtantinopolitanus loquens de ipſis, dicens, ſi aſſiduè ea celebrentur, reformationem Eccleſiæ cauſabunt & hæreſes extirpabuntur, ipſa autem continuo celebrata naſcentes hæreſes ſtatim & breuiter extirpabunt; quæ, ſi per aliquod tempus diſſimulantur, ſumptis viribus difficilè deſtruuntur, & ſic in ſpiritu dicit diuina ſcriptura, capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas, ſignificans iſta genimina viperarum ſtatim in ſuo ortu debere in concilijs prouincialibus capi, ne vineam Domini Sabaoth iam ætate prouecta demoliantur. Vide quid circa hoc nobis ſcriptum reliquerit Diuus Iſidorus. *b* Canones generalium conciliorum temporibus Conſtantini cœperunt: in præcedentibus namque annis perſecutione feruente docendarum plebium minimè dabatur facultas, inde Chriſtianitas in diuerſas partes ſciſſa eſt, quia non erat Epiſcopis licentia conueniendi in vnum, niſi tempore prædicti Imperatoris. Aduertite etiam, quid ſcripſerit D. Hieronymus ad Ruſticum, *c* Eccleſia habet ſenatum presbyterorum. Et infra, Roboam filius Salomonis, ideo perdidit regnum, quia audire noluit presbyteros ſuos, ſenatum quoque Romani habebant, cuius conſilio cuncta agebant, & nos habemus ſenatum noſtrum, cœtum presbyterorum. At nemo poteſt negare D. Hieronymum per cœtum presbyterorum ſenatum Epiſcoporum intelligere. Quod ex phraſi huius ſancti Doctoris, & patrum ſui temporis ſatis conijcitur. Quod & ipſum innuit Diuus Paulus *d* dicens. Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo Spiritus Sanctus vos poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo, quo in loco de Epiſcopis in vnum cõgregatis videtur Apoſtolus verba facere, qui in locum ſenatus apoſtolici ſucceſſerunt. Quæ omnia confirmantur ex his, quæ proprijs oculis conſpicimus. Nulla enim prouincia in temporalibus ſine ſenatus quotidiano conſilio potuit gubernari, à quo deſtituta, ſtatim perijt. Ex qua experientia clarè patet, etiam Eccleſiam Dei ſimile in ſpiritualibus naufragium paſſuram, ſi ab ijs Epiſcoporum ſenatibus deſtituatur, & concilia prouincialia continuo minime celebrentur.

a Epiſt. 2.

b Iſido lib. 7. ethimol. ca. 3.

c 16. q

d Act. 20.

Hæc autem ratio, etiam militat in religionibus, in quibus ſi deficiunt capitula generalia, in quibus de regula, quam regulares ſunt profeſſi, non agatur, hæreſes, vt ita dicam contra regulam inſurgerent, ſicut quotidie à fratribus, ſe ipſos amantibus cernimus pullulare, pro quibus ſedandis neceſſarium eſt, vt patres obſeruantiæ regularis zelatores in vnum congregentur, vt de intellectu proprij inſtituti agatur, & ſecundum mentem legiſlatoris explicetur, & ad vnguem declaratum ſeruetur, & fiat perpetua & inuiolabilis conſtitutio, qua caueatur, vt ſicut pro confeſſarijs lectio moralis Theologiæ in conuentibus perpetuatur, ita etiam aliquod tempus ad tractandum de intellectu proprij inſtituti cuiuſcumque religionis reſeruetur, vt omnes ſciant, quomodo paupertas ſit ſeruanda, & caſtitas, & obedientia promiſſa ſit præ oculis habenda.

Quinta ratio, quare neceſſarium omnino eſt præfata concilia prouincialia celebrari, eſt, quia ceſſantibus Epiſcopis ab ipſa tam neceſſaria celebratione, propter hoc conſequenter ceſſat correctio morum, imo & delinquentium, & laici mittentes falcem in meſſem alienam de reformatione Eccleſiæ

Digitized by Google

agunt opus alienum ab eis ſibi aſſumentes, affirmantes ipſos in ſubſidium poſſe ſe in rebus Eccleſiaſticis intromittere, cum Eccleſiaſtici, ad quos ſolicitudo hæc efficiendi ſpectat, negligentiores, vt par eſt, ſe in omnibus oſtendant, ita vt iam prædicatores in publicis concionibus eorum nimiam negligentiam redarguentes, auxilium ſæculare implorare ad reformationem Eccleſiaſticæ diſciplinæ videantur, in fauorem ſuæ ſententiæ illam Chriſti *a* Domini authoritatem adducentes ſcilicet, epiſcopos eſſe ſal terræ, quod ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? ad nihil valet vltra, niſi vt mittatur & conculcetur ab hominibus. Quam in hunc modum intelligunt, ſcilicet, quod Epiſcopi ſunt ſal terræ, cum inſimul congregati Eccleſiam à putredine reſeruent, & ſi Epiſcopi euanuerint, de officio ſalis nihil curantes, in quo ipſi ſalientur, cum hominem non habeant, vt ab ipſo ſalem recipere poſſint; certè ad nihilum valent vltra, niſi vt mittantur foras, & conculcentur ab hominibus; non gerentibus enim ſe Epiſcopis, ſicut decet, & ſe, & ſuas oues minimè corrigentibus, quid reſtat, niſi vt laici in ipſorum correctione ſe intromittant, ipſoſque paruipendant, & eorum authoritatem pedibus conculcent contra id, quod Sancti Patres ſcriptum ipſis, & omnibus reliquerunt; ille enim famoſus Sanctus Oſius Cordubenſis in hiſtorijs Eccleſiaſticis, & in concilijs celeberrimus, prout refert Anaſtaſius magnus in epiſtola, quam ſcribit ad ſolitariam vitam agentes, Imperatorem alloquens ait. Ne te immiſceas Eccleſiis, nec nobis in hoc genere præcipe, ſed ea potius à nobis diſce, tibi Deus imperium commiſit, nobis, quæ ſunt Eccleſiæ concredidit, &c. ſi iſtud eſt officium Epiſcoporum, quid commune habet cum eo imperator? & infra. Quis enim non merito dicet, eam ipſam abominationem deſolationis eſſe, quæ à Daniele Propheta dicta eſt ſtantem in loco Sancto; Contra id etiam, quod nobis præcipit Diuus Paulus dicens, ſeniorem te ne increpaueris; in quo loco prohibet ſæculares, ne verba increpationis in presbyteros, per ſeniores ſignificatos, prorumpant. Denique neceſſarium eſt, vt Epiſcopi ſe ipſos & clerum corrigant ad eiecti, tanquam ſi non eſſent Eccleſiaſtici, foras in manus incidant ſæcularium, & ab ipſis de corrigendis eorum moribus agatur: obliti enim ſuæ propriè ſalutis, nihil aliud auidius cupiunt, quàm ſuper illos habere poteſtatem, & eorum vitam componere, quam & linguis doloſis velut carbonibus deſolatorijs maculare, & deſtruere ſæpe ſæpius conantur, & pedibus calcare eos paruipendendo non deſinunt. Quod apud Deutoronomium *b* videmus figuratum iuxta id, quod nobis ſcriptum reliquit Auguſtinus: dicitur enim ibi. Quando habitauerint fratres ſimul, & vnus ex eis abſque liberis mortuus fuerit, vxor defuncti non nubet alteri, ſed accipiet eam frater eius, & ſuſcitabit ſemen fratris ſui, & primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit, vt non deleatur nomen eius ex Iſrael, ſi autem noluerit accipere vxorem fratris ſui, quæ ei lege debetur, perget mulier ad portam ciuitatis, & interpellabit maiores natu, dicetque, non vult frater viri mei ſuſcitare ſemen fratris ſui in Iſrael, nec me in coniugem ſumere, ſtatimque accerſiri eum facient, & interrogabunt, ſi reſponderit, nolo eam vxorem accipere, accedet mulier ad eum coram ſenioribus, & tollet calciamentum de pedibus eius ſpuetque in faciem illius, & dicet, ſic fiet homini, qui non ædificat domum fratris ſui, & vocabitur nomen illius in Iſrael domus diſcalciati. *c* Auguſtinus enim contra Fauſtum hâc figuram hoc modo interpretatur. In mandatis veteris teſtamenti pro crimine obijcitur, quod vxorem fratris ad hoc frater iuſſus eſt ducere, vt non ſibi ſed illi ſobolem ſuſcitaret, eiuſque vocaret nomine, quod inde naſceretur, quid aliud in figura præmonſtrat, niſi quia vnuſquiſque euangelij prædicator ita debet in Eccleſia laborare, vt defuncto fratri, id eſt Chriſto, ſuſcitet ſemen, qui pro nobis mortuus eſt, & quod ſuſcitatum fuerit eius nomen accipiat, & infra. At verò qui electus ab Eccleſia miniſterium euangelizandi renuit, ab ipſa Eccleſia merito digneque contemnitur. Hoc eſt enim, quod in eius faciem iubetur expuere non ſanè ſine ſigno huius opprobrij, vt calceamento pedis vnius exuatur, ne ſit in eorum ſorte, de quibus Apoſtolus *d* ipſe ait. Et calceati pedes in præparatione euangelij pacis, & de quibus commemorat Propheta, *e* quàm ſpecioſi pedes eorum, qui annunciant pacem, qui annunciant bona. Qui enim ſic euangelicam fidem tenet, vt & ipſi proſit, & Eccleſiæ prodeſſe non renuat, bene intelligitur vtroque pede calciatus. Qui autem ſibi putat, quia credit, ſatis eſſe conſultum, curam verò lucrandorum refugit aliorum diſcalciati illius non figuratum ſignificauit, ſed in ſe impletum portabit opprobrium. Hæc Auguſtinus. Ex quibus colligitur, qua ſolicitudine tenentur Epiſcopi (quorum proprium munus eſt euangelium prædicare) filios ſpiritualiter generare ſemen Chriſto Domino fratri ſuo mortuo ſuſcitando, ſicut D. Paulus *f* ſe feciſſe commemorat increpando illos, quos genuerat non carnaliter, ſed ſpiritualiter. Nunquid Paulus *g* pro vobis crucifixus eſt, aut in nomine Pauli baptizati eſtis? tanquam ſi diceret defuncto fratri vos genui, Chriſtiani vocabimini non Paulini. Quod munus ſi adimplere Epiſcopi noluerint bono exemplo non quaſi aerem verberantes, & corpus ſuum & ſuarum ouium caſtigantes, & à ſua deprauata libertate in ſeruitutem redigentes, ſed totam ſuam ſubſtantiam in terram effundentes, & ſuis proprijs temporalibus ſatisfacientes, quærendo vnuſquiſque eorum, quæ ſua ſunt, non quæ Ieſu Chriſti maioricatus fundando, & familias ſuas magnificando theſaurum non in cellis congregando, vbi neque fur, nec tinea demolitur, ſed in terra, in qua fures effodiunt opprobrium vnius pedis diſcalciati conſequentur, imo audebunt in faciem cum ignominia eorum Eccleſiaſticæ authoritati reſiſtere, & contiget eis illud, quod impio Oſiæ euenisse tradit diuina ſcriptura *h* qui ſciens non naſci ſibi filios introiens ad vxorem fratris ſui ſemen fundebat in terram, ne liberi fratres nomine naſcerentur, idcirco percuſſit eum Dominus, eo quod rem deteſtabilem faceret, ab ipſis enim authoritas permittente Deo licet non auferatur, gladius tamen eorum ita hebetabitur, vt non ſint potentes in opere, & ſermone. Huc pertinet illud, quod Simon de Caſſia dixit explicans illud Marci, *i* quando Herodes reprehenſus fuit à Ioanne, quod accepert vxorem fratris ſui, ait enim, & quod Herodi non licet, nec licet Eccleſiaſtico viro iuſtitiam ſæcularem vxorem, iam factam fratris ſæcularis accipere, nec principi ſæculari licet iuriſdictionem Eccleſiaſtici principis in aliquo vendicare, quod ſi proprijs huiuſmodi principes côtentarentur vxoribus, non tot ſtragibus Chriſtiani populi quaterentur. Ne autem huiuſmodi ſtrages in Eccleſia eueniant, neceſſarium eſt, vt Archiepiſcopi, cum ſuis prouincialibus Epiſcopis in vnum de triennio in triennium congregentur, vt in his congregationibus modus præfigatur, quo vitia caſtigentur, & Eccleſia ab his malis expurgetur, & reformatio Eccleſiaſticæ diſciplinæ deſiderata ſuccedat; ait enim D. Auguſtinus condiendis, & extinguendis putoribus Apoſtolicum ſalem miſit Chriſtus in mundum, quod ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? non igitur Epiſcopi viam vanitatis ingrediantur, & nec terrenis, & temporali-

bus

a Matth. 5. · *b Deut. 25.* · *c Aug. contra Fauſtum 32.* · *d ad Epheſ. 6.* · *e Iſa. 52.* · *f 1. Cor. 4.* · *g 1. Cor. 1.* · *h Geneſ. 38.* · *i Marc. 6.*

bus implicentur curia, & equites parando dicentes authoritati Eccleſiæ bis temporibus hoc eſſe neceſſariũ, propter quod percutiet eos dominus, eo quod rem deteſtabilem faciunt, erubeſcentes opere prædicare euangelium, in quo non in curribus, & equitibus virtus Dei eſt, & ſemper erit. Ne tandem præfata percuſſio a ſæcularibos infligatur concilia prouincialia, ab Epiſcopis ſunt ſæpè reiteranda.

Hæç autem ratio maximè militat in religionibus, in quibos, quia prælati nõ ſemper curãt de his, quæ ſunt Chriſti congregando capitula generalia, in quibus de obſeruantia proprij inſtituti agatur, nec de perſeuerãtia in virtute, & profectu ſpiritoali tractatur, nec conſulitur, qoomodo extirpentur vitia, & ambitiones, nec praui religioſi, & tyrannici prælati caſtigantur, vt meto pœnæ a delictis & a tranſgreſſionibus proprii inſtituti alii ſe abſtineãt, aliqui religioſi prætextu reformationis ad tribunalia Eccleſiaſtica, necnon ſæcularia recurrunt in maleuolis chartulis verenda patrum falſo reuelando, hi ſunt murmuratores quæruli, ſecundum deſideria ſua ambulantes, & os eorum loquitur ſuperbiã mirantes perſonas quæſtus gratia, ſemetipſos paſcentes, nubes ſine aqua, qoæ a ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuoſæ, bis mortuæ *a* eradicatæ, fluctus feri maris deſpumantes ſuas confuſiones, ſydera errantia, qoibus procella tenebratum ſeruata eſt in æternum, qoos vt tales debent præfata tribunalia recipere, oon vt bonos religioſos, qni videntes ſuas religiones viduas, & a viris ſuis derelictas intra clauſtra ingemiſcunt deſiderantes eas a ſeruitute corruptionis liberari *b* in libertatẽ gloriæ filiorum Dei; probi enim regulares adoptionem filiorum Dei expectant, & redemptionem corporis ſuæ religionis intra ſe gementes, & non foris extra clauſtra vociferantes ſuam religionem dehoneſtantes, ſpiritus enim Sanctus poſtulat pro ipſis gemitibus inenarrabilibus. Et cum præſati mali religioſi in tenebris ambulent, & lucem odant ad præfata tribunalia recurrunt, intelligentes eas cauſas regulares ignorare, & ſic ea facillimo negotio poſſe fallere, qoæ zelo impetuoſi in monachos magis, quàm eos reformandi munus oon ſoum libenter aſſumunt, & neſcientes, ſe & ſuam familiam in his, qoæ pertinent ad ſuum ſtatom, gubernare volentes reformare religiones ipſas pedibus conculcant, non curantes de ſpirituali generatione filiorum, ſed adulterantes munus ab eis libenter aſſomptum deſiderant vocari ab hominibus Rabbi, primas cathedras prætendunt, & apud principes ſæcolares famam ſuæ reformationis cum maxima regularium, apud ſæculares deformatione auentare præcipuè intendunt, & loco reformationis deformationem introducunt. Nec hoc eſt mirum, cum ea, quæ ſunt monaſticæ vitæ, neſciant, & artem reformandi regulas intra clauſtra, vbi docetur, & ſcitur, minimè didicerint, propter quod canones ſacri ordinauerunt, ne homines diſparis religionis poſſint eſſe religioſorum prælati, prout in ſecundo tomo *c* latè probatum eſt. Propter quod ſummis precibus contendo, & obſecro dominos meos prælatos regulares, vt ſint verè ſal, quo ſale putores ſuarum religionum extinguantur, & membra ſana confortentur, calamum *d* caſſatum non conterant, & lignum fumigans non extinguant, in veritate iudicium educant, nec ſint triſtes, neque turbolenti, fiant fortitudo pauperi, fortitudo egeno io tribulatione, ſua ſpes a turbine, vmbraculum ab æſtu, auferant lachrymam ab omni facie, & opprobrium religionis ſuæ auferant de vniuerſa terra, iudicent in iuſtitia paoperes, & arguant in æquitate pro manſuetis religionum filiis, & quando neceſſarium fuerit, percutiant rebelles, & corrigi nolentes virga oris ſui, & ſpiritu labiorum ſuorum interficiant impios, conſiderantes ipſos ad reſtaurationem religionis debere procurare, vt ſuper eos requieſcat ſpiritus domini, ſpiritus ſapientiæ & intellectus, ſpiritus conſilii, & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ, & pietatis, & quod debent eſſe repleti ſpiritu timoris domini, io qoibus donis magis de oleo miſericordiæ, quam de vino fortitudinis, & timoris continetur, cum dona conſilii, intellectus, ſcientiæ, & pietatis ad miſericordiæ manſuetudinem ſpectent, & miſericordia iuſtitiam debeat exaltare. Hæc enim omnia ad medendom infirmis, & ad laſſata membra confortanda ſont per maximè neceſſaria, & vt alia Chriſtum Dominom Redemptorem, & verum mundi medicom, & reformatorem ea fore habiturum nobis vaticinatus fuit Propheta Iſaias. Ea igitur ſuauitate, & zelo deprecor, vt ſuas religiooes regant, vt ex ſuo regimine ad recurrendum ad extranea tribunalia occaſio a fratribus inquietis minimè ſumatur, qoi quæſito colore redimendæ vexationis, ad ea properant, vt eorum vulneribus particularibos procedẽtibus ex proprio amore medicioa pro libito adbibeatur, non vt bono communi conſulatur anhelantes tales viſitatores conſequi, ita neſcieotes ea, quæ ad regimen regularium ſpectant, vt eorum auribus poſſint punire, & commodum ſibi proprium reportare, qui pro putoribus extinguendis religionem magis putridam relinqount, & loco reformationis relaxationes introducunt, & pro pace propaganda inimicitias, ſectationes & iurgia plena odio in religionib. relinqnunt & cum eorum officium ſit procurare optimos prouidere in prælatos, loco horum in alios ſe beneoolos oſtendunt, qui patres religionum ab eis conſtituti ipſas fonditus euertont. Nullus enim poteſt (vt iam dixi, & iterum dico) religionem reformare, niſi ille, qui experieotia infirmitates religioſorum cognoſcendo, figmentom eorum adeptus eſt. Vide qoid dicat D. Paulos *e* de Chriſto generis humaoi reformatore, & quidẽ cum eſſet filius Dei, didicit ex his, quæ paſſus eſt obedientiam, & conſummatus factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis ęternæ. Notanda enim ſunt illa verba, cum eſset filius Dei per qnæ ſigſiſicatnr, Chriſtnm Domioom eſse Sanctum, immaculamm, ſegregatum à peccatoribus, excelſiorem cœlis factum, in quo reconditi ſunt theſauri ſcientiæ, & ſapientiæ Dei, qui vt hominibus eſset Pontiſex, ordinatum eſt à Deo, vt diſceret ex his, quæ paſsus eſt, obedientiam, vt eandem obedientiam hominibus poſset imponere ſuis infirmitatibus proportionata, & vt proportionata, & eorum imbecillitati accommodata ab eis libenter acceptaretur, vt ita generi humano eſset ſal, & conſummatus factus eſset omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ; ſi igitur vt filius Dei, io quo ſunt talia recondita, vt nobis obedientiam imponere poſsit, & nobis obtemperantibus obedientia eſset cauſa ſalotis æternę, fuit neceſſarium, vt ex his, quæ paſſus eſt diſceret obedientiã, quam imponere debebat hoc ſic Deo diſponente, qui diſponit omnia ſuauiter; neſcio certè quomodo religioſis poſsit imponere obedientiam, quæ ipſis ſit cauſa ſalutis æternæ, & reformationis prætenſæ ille, qni totus in peccatis natus, & cum publicanis & peccatoribus conuerſatur, & in qno non ſunt reconditi theſaori ſcientiæ & Sapientiæ *f* Dei, cuius cogitationes ſunt timidæ, & incertæ prouidentiæ propter corporis corruptionem, qnod aggrauat animam, cuius terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem, & qui nunquam ex his, quæ paſſus eſt didicit obedientiam, imo comedit quotidie ſplendidè, & nutritur in croceis, & huius mundi ſtercora amplexatus eſt, in Curijs Regum vitam, & redditus magnos conſumens, vt dignitates in ſæculo

nan-

a Iudæ c. 1.
b Ad Rom. 8.
c 2. tom. q.
d Iſai. 42.
e Ad Hebr. 5.
f Sap. 9.

nanciſcatur. Principes igitur Eccleſiaſticos & ſæculares conteſtor, & per viſcera miſericordiæ Dei noſtri apud eos ego minimus expoſtulo, ne ſint prurientes auribus, & ne ad fabulas horum malorum religioſorum ſe conuertant, imo ad veritatem ſuum conuertant auditum. Veritas eſt autẽ quod hi quærunt tantum, quæ ſua ſunt, & vt ſingularis ferus ſuã volunt religionem depaſcere, ſingularis enim ferus illi cenſendi ſunt, qui ſibi ſolis, & non bono communi conſulunt. Et ſi neceſſarium fuerit eos audire
Iſa. 32. viſitatores eiuſdem religionis patres bonos, & expertos conſtituant, qui ſciant diſcernere inter leprã, & lepram, quorum ſit opus iuſtitiæ pax, & cultus iuſtitiæ ſilentium, & intra clauſtra regularia ſine ſtrepitu res & ſeditiones cõponent, & non alterius claſſis etiam doctos & illuſtres in prudentia viros, qui deſiderantes ſe videri ſapientes, & religionis obſeruantiæ zelatores vani facti ſunt, & eorum voces ſoris in Curiis regum ſonari, & audiri cupiunt, quibus auditis eorum fama euolet, vt ita hominibus placeãt contra id, quod coadiutor maximus reformationis mundi de ſe dixit, ſi adhuc hominibus placerem,
Ad Galat. 1. Chriſti ſeruus non eſſem, videant, quid Deus optimus maximus de Chriſto Redemptor noſtro, quem
Iſai. 42. miſit reformare mundum, ait per Iſaiam. Ecce ſeruus meus ſuſcepi eum, electus meus, complacuit ſibi in illo anima mea, dedi ſpiritum meum ſuper eum iudicium gentibus proferat, clamabit, neque accipiet perſonam, nec audietur vox eius foris. Et ſi dixerint mihi, quod fratres de religione ſi ad viſitandum & reformandum aſſumantur, facilè perſonas accipient, cum in religione omnes ſint conſortes, & alter alterius onera portet. Reſpondeo, id aliquando poſſe contingere, ſed huic malo, remedio prouideri poteſt, vt ſcilicet tales viri eligantur ad hoc miniſterium peragendum, qui prudentia, ſcientia, ſanctitate in regimine ſint ita probati, vt de eis ſecundum humanum iudicium nihil ſiniſtrum poſſit ſuſpicari. Et ſi inuẽti fuerint perſonas hominum accipere, hoc erit rarum, cum procedat ex malitia, cuius peccata non ſunt ita ordinaria, ſicut ea, quæ ex fragilitate, & ignorantia originem trahunt, quibus illi, qui exiſtentes in ſæculo ad viſitandas & reformandas religiones aſſumuntur, inuoluuntur, hi enim ex fragilitate humana, vt ſuis prætenſionibus indulgeant, & ex ignorantia cum de regimine regularium parum, aut nihil ſciant, putant malum bonũ, & bonum malum, & dextera eorum eſt dextera iniquitatis: ipſos autem Eccleſiaſticos qui a ſingulari fero has vineas Domini Sabaoth deuaſtante ad reformationem religioſorum inuitantur, obſecro, vt attendant ad id, quod ipſis, & nobis ſpiritus Sanctus ſcriptum apud
Iſai. 4. Iſaiam reliquit. Ait enim apprehendit vir fratrem ſuum domeſticum patris ſui dicens, veſtimentum tibi eſt princeps eſto noſter, ruina autem hæc ſub manu tua. Reſpondebitque in illa die dicens, non, ſum medicus, & in domo mea non eſt panis, neque veſtimentum, nolite me conſtituere principem populi. Hoc enim diuino oraculo edocti, ſi ipſis dicatur, quod habent, ſcientiam, prudentiam, & authoritatẽ, vt poſſint, ſi opus fuerit in virga ferrea reformare religionem, & vt poſſint euellere, deſtruere, diſperdere, & diſſipare patres religionum, qui præſunt in auſteritate, ſub quorum poteſtate omnes ſubiiciuntur, & de lapidibus filios Iſrael ſuſcitare, & ipſos loco aliorum plantare, vt ita obſeruantia regularis reformetur, & doleatur iniquitas, & finem accipiat peccatum, reſpondeant talia dicentibus, non ſumus medici, & in domo noſtra non eſt panis neque veſtimentum, non habemus vitæ monaſticæ experientiam, vt poſſimus monachos curare, nec ſtudia noſtra ad huiuſmodi regimen directa ſunt, propter quod in domo noſtra, huius regularis regiminis maxima eſt paupertas, ideo nolite nos conſtituere huius reformationis principes, non hoc pertinet ad officium noſtrum; & adeo nolumus nos in huiuſmodi quæſtionibus immiſcere, ne a Domino ſicut Ozias caſtre- *2. Paral. cap. 26.* gemur, eo quod munus ſacerdotij voluit vſurpare: inuitate, & conſtituite eos, qui ad id habent ſufficientem ſcientiam experientia quotidiana acquiſitam, ſi enim domui noſtræ præeſſe neſcimus, & ad præſidẽdum eis, cum quibus quotidie conuerſamur, quorum mores cognoſcimus, quorum inclinationes peruertamus, quorum finem in ſuis actionibus quotidie & aſſiduè contemplamur apud noſmetipſos eſſe inſufficientes iudicamus, quomodo religionis diligentiam in reformatione habebimus? Cum ſimus reſpectu huius reformationis, & præſtantiſſimi regiminis, ſicut ablactati a lactè, auulſi ab vberibus. Denique, vt huic diſcurſui finem præbeam, vnum certiſſimum ante Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum qui noſcit corda hominum audeo affirmare, quod quando religio per Eccleſiaſticos reformatur, potius deformatur, cum in ea ſectationes, odia, contentiones, diſcordiæ, & inæqualitas iuſtitiæ cum maxima perturbatione relinquatur, & loco benedictionis maledictio ſuum ſatis plorandum effectum ſortiatur. Ne igitur hoc malum contingat, frequentia, capitulorum generalium in religionibus eſt per quàm maximè neceſſaria, vt de obſeruantia regulari agatur, & omnia in his ita componantur, ita vt regula cuiuſcunque inſtituti pro poſſe obſeruetur, omnia ad hunc finem media apponendo, ſi enim in præfatis capitulis ambitioni præcipuè opera datur, & religioſi rebus temporalibus implicantur, & vnuſquiſq; ſuum proprium commodum prætendit, parum, aut nihil de bono communi agendo reperitur capitulorum ad parum vtilis eſt, & religioſis inquietis non adhibetur modus, quo aures tribunalium ſæcularium & principum ab eis non concitentur, & ſuas confuſiones non euomant, imo ab actis in capitulis in vnum inuitantur, vt apud præfata tribunalia, & principes inſoleſcant. Et ſi, proh dolor, videmus religionis obſeruantiam labefactatam quia in præfatis capitulis non de ea, ſed de conſecutione officiorum, & promotione ad dignitates, & de exemptione aliquorum, & de præcedentia multorum totum tẽpus celebrationis eorum conſumitur, ſi enim in eis generales, & patres ordinis haberent cor vnum & animam vnam, & inſimul congregati de ſolo bono communi agerent, non ſinentes ſingularem ferum religionem depaſcere, ipſi totis viribus reſiſtendo non eſſet obſcuratum aurum religionis, nec eſſet mutatus eius color optimus, neque lapides ſanctuarij diſperſi eſſent in capite omnium platearum extra clauſtra vagantes, nec filii Sion inclyti amicti auro primo religionis eſſent reputati, vt vaſa teſtea, opus manuum figuli in circuitu ambulãtes, quærentes fauores principum eccleſiaſticorũ, & ſæcularium, & ſuorum fratrum monachorum, vt officia in ordine adipiſcãtur, nec qui veſcebantur in ſæculo voluptuoſè, interirẽt in via, nunquam perfectionem attingentes, pro qua quærenda tanquam in viam ad eam conſequendam intrauerunt, & Deo ſe per profeſſionem dedicauerunt, neque qui in mundo nutriebantur in croceis habentes magnos redditus, opulentos maioratus, atque maximas diuitias, & dignitates, ad eam peruenirent miſeriã vt de ipſis iure optimo poſſit dici, quod amplexati ſunt ſtercora, id eſt, omnia huius mundi caduca, quæ vt ſtercora reputare debuerant vt Chriſtum Dominum lucrifacerent. Nec ad eum deuenirent regulares ſtatum, vt nõ ſolum interiora animæ, ſed & facies eorum ſuper carbones ſit denigrata, ita vt non ſint cogniti in plateis eorum habitu & con-

uerſio-

uerſionem ſatis a ſuo inſtituto diſſimilia contéplantes, ita vt etiam nomine religioſorum minimè ſint nuncupandi.

Dices, innumeræ ſunt in præſatis capitulis ordinationes, & conſtitutiones factæ ad reformationem religionũ præcipuè tendentes, & nihilominus eandem in eis cernimus tepiditatem, neque videmus collapſam obſeruãtiam reſtaurari. Ad quod reſpondeo id vtique minimè poſſe in aliquibus religionib. negari, ſed hoc euenit ex defectu cuiuſdam ordinationis principalis propter cuius carentiam omnes aliæ ſuum deſideratum minime conſequuntur effectum. Ordinatio autem deficiens eſt, quæ præcipiat vt omnes aliæ ſub grauibus pœnis temporalibus executioni mandentur, quæ executio non poteſt irrefragabiliter fieri, vt ſit vtilis ad ſalutem æternam, niſi generalium commiſſarii cum patribus ordinum, & prouinciarum ſuauiter ſe habeant eos non vt cõtrarios, ſed vt amicos conuerſando & tractãdo, eorum auxilium humiliter implorando, ſi enim ad hæc eorum fauor deficiat licet multiplicent mandata, & fulminent cenſuras & regant tranſgreſſores in virga ferrea in vanum profecto laborant intendentes, hoc modo religionem ædificare & ipſam reformare, ſuauiter enim hæc omnia executioni debẽt mandari, debent enim ipſi inſtruere ſubditos in ſpiritu lenitatis conſiderantes ſe ipſos ne & ipſi tententur, non enim dedit Deus illis ſpiritum timoris, ſed virtutis, & dilectionis, & ſobrietatis, nec ſubditi acceperunt ſpiritum ſeruitutis iterum in timore ſed acceperunt ſpiritum adoptionis filiorum in quo clamãt Abba pater.

Etſi dixerint mihi præfati cõmiſſarii parum confidere in dictis patribus, quos relaxare & late viuere ipſi exiſtimant, & per conſequẽs eorum fauorem proficere ad hoc minime debere? Ad hoc reſpondeo quod eos in ſpiritu lenitatis ſecreto cum charitate, & benignitate inſtruant, vt ſic ſuauiter conuicti Deum præ oculis habentes ad ſuam puram, & ſanam perducant voluntatem, quod ſi efficere non potuerint & non inuenerint alios patres in prouinciis boni communis zelatores, & vt tales ab omnibus probatos, qui eis in præfata reformatione fauorem beneuolum impartiantur, parum aut nihil eorum diligentia, & ſolicitudo in reformando proficiet, nã minores exempla maiorum ſequuntur, & ſicut impoſſibile eſt pedes moueri, niſi a capite ſpiritus vitales mittantur, ita impoſſibile eſt vt minores reformentur, ſine eo quod reformatio a maioribus deſcendat ſicut vnguentum in capite quod deſcendit a barba Aaron, vſque ad oram veſtimenti eius Chriſtus enim generis humani reſtaurator poſtquã pro patribus Synagogæ alios principes cõſtituit (iuxta vaticinium Dauidis) qui mundum ſua doctrina, & exemplo poterant tanquam ipſius coadiutores mundum reformare dixit prædicando ſuper cathedram Moyſis ſederunt principes & Phariſæi, omnia ergo quæcumque dixerint vobis ſeruate & facite, ſecundum vero opera eorum nolite facere: dicunt enim & non faciunt.

Ex quo loco colligitur toto cælo aberrare præfatos commiſſarios, qui nullis conſtitutis religioſis reformationis zeloſis prudentibus & ſpiritũ Dei habẽtibus, qui in reformatione poſſint eis vt ſtrenui cooperatores aſſiſtere relinquentes patres ordinum, & prouincialium in ſuo (vt dicunt) principatu ipſam reformationẽ introducere conantur, dicendo quod ſecundum opera eorum minime ſuos greſſus dirigant, cum dicant, & non faciant. Ad reſtaurationem ergo huiuſmodi peragendam, & plantationem nouam & obſeruantem inducendam velint nolint præfati patres auxilium a præfatis patribus, aut ab aliis in eorum locum ſubrogatis debent neceſſario mendicare. Quando enim dominus præcepit Moyſi, vt educeret filios Iſrael de poteſtate Pharaonis dixit illi. Vade congrega ſeniores Iſrael, & dices ad eos dominus Deus patrum noſtrorum apparuit mihi Deus Abraham, & Deus Iſaac & Deus Iacob dicens viſitans viſitaui vos, & vidi omnia quæ acciderunt vobis in Ægypto, & dixit, vt educam vos de afflictione Ægypti ad terram fluentem lacte, & melle. Et audient vocem tuam, ingredieriſque tu & ſeniores Iſrael ad Regem Aegypti: bene poterat Deus in ſuo brachio excelſo, ſine adiutorio, & adminiculo ſeniorum Iſrael educere illum populum de Aegypto, ſed noluit quia ſi ſeniores tali egreſſui non cooperarentur, & libenter conſentirent, præſatum exitum non ea ſuauitate diſponeret, qua omnia ſuauiter diſponit, vnde allocutus Moyſem præcepit ei, vt ſeniores congregaret, & ad ſuam adduceret ſententiam, ita vt ad Regem Aegypti cum eo libenter accederent & ingrederentur. Si igitur Deus in cuius poteſtate omnia ſunt poſita & potuit, ſine adminiculo ſeniorum ſuum intentum Regi intimare, & ad effectum vſque perducere noluit id vtique ſine præfato adminiculo opere conſummare, quomodo præfati commiſſarii, quibus non eſt infinita data poteſtas, nec ſunt alter Moyſes in virtute fortitudine & ſanctitate ſine cooperatione ſeniorum prouincias ſibi commiſſas poterunt in priſtinum religionis perducere ſtatum? Non eſt hoc ſecundum viam ordinariam factibile, conſilium igitur ſerti ſequantur aſſociantes ſibi de prouinciis religioſos viros potentes ſapientes & timentes Deum in quibus ſit veritas & qui oderint auaritiam, & ab omni ambitione & affectione & partialitate ſint alieni, qui poſſint ſtare in medio omnium dicendo pax vobis; quos ſi non inuenerint ſuſtineant ſapienter, & patienter Deo optimo maximo negotium reformationis commendantes, vt ipſe conuertat corda patrum in filios, & incredulos ad ſapientiam iuſtorum, vt ſic poſſint parare domino plebem perfectam, vt ex infra dicendis patebit. Quanto magis, quod nunquam Deus religiones ita viduas relinquit, vt a ſapientiſſimis prudentiſſimis & admodum religioſis viris & in cauſis regularibus verſatis omnino deſtituantur. Zelo zelatus erat Elias, quia dereliquerunt pactum domini filii Iſrael, & altaria ſua deſtruxerunt, & ſolus ipſe ſit derelictus. Cui dominus ait derelinquam mihi in Iſrael ſeptem millia virorum, quorum genua non ſunt incuruata ante Baal.

Sexta ratio quare concilia prouincialia ſunt ſæpè ſæpius celebranda eſt, quia Eccleſia Dei ſemper prouiſa fuit de miniſtris qui voluntatẽ Dei declararent & interpretarentur, vnde Auguſtinus conſiderans ſuo tempore bonorum Epiſcoporum penuriam Intelligens aliquos fideles ſibi perſuaſuros eſſe ab illis patribus ſanctiſſimis deſtitutã, quibus in ſua prima ætate fruebatur ipſos fideles conſolatur dicẽs ergo illorum abſceſſu deſerta eſt Eccleſia, abſit, pro patribus tuis nati ſunt tibi filii, patres miſſi ſunt Apoſtoli pro Apoſtolis filii nati tibi ſunt, conſtituti ſunt Epiſcopi qui ſunt in toto mũdo, vnde nati ſunt? ipſa Eccleſia patres illos appellat, ipſa illos genuit, ipſa illos conſtituit in ſedibus patrum non ergo te putes deſertam, quia non vides Petrum, & Paulum, quia non vides illos per quos nata es, de prole tibi creuit paternitas, & cum hi patres voluntatem Dei populo exponant, ideo Deus optimus maximus præcipit dicens, congregate illi ſanctos eius qui ordinant teſtamentum eius ſuper ſacrificia, Sanctos autem Epiſcopos vocat: licet enim aliqui ſanctitatem non ſectantur officium & munus ſanctorum præ ſe ferũt, & alii qui eorũ inter ſanctos merito connumerantur nun-

quam

Digitized by Google

quam enim Deus ita deſtituit ſuam Eccleſiam, vt nõ ſint aliqui, imo & plurimi Epiſcopi, de quibus vere & proprie poſſit illi dici pro patribus tuis nati ſunt tibi filii in ſanctitate illos patres imitantes. Quos ſpiritus Sanctus præcipit in vnum merito congregari, vt contra ſpiritualia nequitiæ & aduerſus inſidias tenebrarum poſſint ſe vt murus fortiſſimus opponere, & vt exercitus validiſſimi prælia domini ſuſcipere, ſicut enim cum Regina infirmitate grauiſſima detinetur, medici meliores inſimul congregantur, qui de eius infirmitate ſcrutentur, & medicamenta accommodata adhibeant, ita cum Eccleſia Dei multiplici infirmitate detineatur a malis humoribus peccatorum & a prauis dogmatibus hæreticorum, & eorum qui ſe ipſos amant cauſata, ita vt a planta pedis vſque ad caput non ſit in ea ſanitas, & principes eius ſint infideles, diligentes munera & ſequantur retributiones, neceſſarium eſt vt medici ſpirituales congregentur in vnum qui ſunt Epiſcopi, omnes enim ſunt adminiſtratores ſpiritus, in miniſterium miſſi propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis, vt congregati in vnum libros ſacros, & ſanctiones ſanctorum patrum perſcrutantes tantæ infirmitati medicinam adhibeant congruentem qui mihi in hac Eccleſia militanti cadit reſurgat, & qui conuerſus eſt reuertetur, dominus enim eſt in Sion, & Rex eius in ea eſt & regina eſt in Galaad, & medici ſunt in ea, vnde ſapientiſſime illa Sancta Iudith in illa maxima Betuliæ tribulatione conuocauit ſeniores dicendo. Nunc fratres quoniam vos eſtis presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium veſtrum corda eorum erigite, vt memores ſint quia tentati ſunt patres mei vt probarentur, ſi verè colerent Deum. Concilia igitur prouincialia ſunt ſæpe congreganda, vt tribulationibus Eccleſiæ poſsit ſubueniri: nam ait ille doctiſsimus F. Franciſcus a Victoria quod ab eo tempore quo propter nouas opiniones doctorum Pontifices cœperunt timere concilia Eccleſia manet ſine conciſus, & manebit cum magna calamitate & pernicie religionis. Et hæretici nihil aliud fortius impedire ſatagunt, quam concilia congregari, nec Eccleſia terribilis, vt caſtrorum acies ordinata illis opponetur: non enim negant hæretici bonum eſſe ieiunium, ſed tempus & modum ieiunandi pro libito cuiuſcunq; relinquunt, non enim ieiunium timent, ſed ieiunium Eccleſiæ vniuerſalis maximè abhorrent, ipſum vt aciem quandam fortiſsimorum militum conſiderant. Non condemnant hæretici orationes priuatas, at orationem publicam nomine Eccleſiæ in vnum congregatæ deteſtantur, nolunt horas canonicas, & officia diuina in Eccleſiis, & choris decantari, cum orationes nomine Eccleſiæ publicè oblatæ contra eos, vt fortiſsimus exercitus aſsiſtat, propter quod religioſos maximo odio proſequuntur, cum habitent congregati in vnum & ſint contra eos, vt ſagittæ quædam acutæ cum carbonibus deſolatoriis, abhorrent ſuper omnia altiſsimum miſſæ ſacrificium, vt quoddam potentiſsimum holocauſtum ab Eccleſia vniuerſali oblatum, quo dæmones fugantur, & hæreticorum in ſua feritate confidentium machinæ conteruntur.

Iſai. 1. *Ad Heb. 1.* *Hierem. 8.* *Iudith.* *In relect. de poteſt. Pap. & concilij.*

Nos autem lacte Eccleſiæ ſolidiſsimo nutriti orationes priuatas minime condemnamus, imo laudamus & commendamus ad vlterius progredientes velut milites huius Eccleſiæ militantis orationes publicas amplexamur, quibus quaſi cum quodam validiſsimo exercitu, pro fide certamus, & priuatis, & publicis orationibus vſi ſunt Apoſtoli, & diſcipuli Domini, qui nobis fuerunt prædicatores, & rectores, vt ex actibus Apoſtolorum ſatis patet, vtraque enim oratio priuata & publica quãdam habent Deo placentem connexionem, propter quod Eccleſia non ſolum approbat & confirmat religiones officium diuinum in communitate recitantes, ſed etiam alias ipſum priuatim perſoluentes, cum præfatæ religiones pro diuerſis miniſterijs conſtituantur, ſunt enim religiones quidam ad præliandum prælia domini exercitus ordinati, in quibus exercitibus diſtincta miniſteria reperiuntur, in quibus non minus ſeruiunt vigiles in ſpeculis, quam milites in prælio pugnantes, & illi qui ad inuentiones pro victoria conſequenda docent, quam illi qui iriuunt ad ſpoliandum, & ſic omnes religiones ſecundum ſua particularia inſtituta, & miniſteria ſunt tanquam quidam domini exercitus colluctantes non ſolum contra carnem & ſanguinem ſed etiam contra exercitus turbæ infernalis vt non timeamus, neque cor noſtrũ formidet à duabus caudis titionum fumigantium, & vnicuique religionis in ſuis miniſterijs exercitatæ merces a Domino conſtituta eſt: æqua enim pars erat deſcendentis ad prælium & remanentis ad ſarcinas, prout in libro primo Regum continetur.

Act. 1. & 3. & 10. & 12. *Iſai 7.* *Lib. 1. reg. 1.*

Hæc adducta ſunt vt videamus, quo odio proſequantur dæmones & hæretici Eccleſiam in vnum congregatam deſiderantes & procurantes ſingulare certamen iuxta illud, quod figuratiuè in Goliath contigit, qui exprobans exercitum Domini noluit cum ipſo pugnare, ſed dixit, eligite vobis vnum & deſcendat ad ſingulare certamen, ſi quis venerit pugnare mecum & percuſſerit me erimus vobis ſerui, ſi autem ego præualuero, & percuſſero eum vos ſerui eritis, & ſeruietis nobis, bene enim intelligunt dæmon & hæretici eius membra in illo Goliath repræſentati exercitum domini in vnũ ad præliandum ordinatum inuincibilem eſſe & inexpugnabilem, & ſic non uerentur ſingulare ingredi certamen, quod eis nunquam concedi debet, nam ſi illud acceptauit Dauid ex eo proceſſit quia Chriſtum Dominum figurabat, qui ſolus contra dæmonem potuit pugnare, & contra eum ſolus victoriam reportare, ſicut Iſaias fuerat vaticinatus, cuius vaticinium apud Diuum Matthæum adimpletum fuiſſe cernimus. Vnde ſecundum Rupertum Abbatem, & ante eum Diuus Ambroſius prælium Abrahæ, contra quatuor Reges cum trecentis decem & octo vernaculis domus ſuæ fuit figura prælij quod habuit Eccleſia in Concilio Nicæno contra Arrium, & alios Hæreſiarchas cum trecentis decem & octo Epiſcopis domus ſuæ cum quibus ſicut alter Abraham mirabilem fuit conſecuta victoriam, & Diuus Gregorius perſuadens, vt concilia prouincialia ſæpe fiãt ait, ſi hæc obſeruaueritis ſcitote, quia ſcriptum eſt vbi fuerint duo, aut tres congregati in nomine meo ibi in medio eorum ſum, ſi ergo dignatur adeſſe duobus, vel tribus congregatis, quanto magis non deerit vbi plures conueniunt ſacerdotes: qua vera perſuaſione ſuffulti poſſunt hi domini exercitus audacter exprobrare hæreticos, & poteſtates tenebrarum dicentes congregamini populi, & vincimini, & audite vniuerſæ procul terræ, confortamini & vincimini, accingite vos & vincimini, inite conſiliũ & diſſipabitur, loquimini verbum & non fiet, quia nobiſcum Deus.

1. Reg. 17. *Iſai. 64.* *Matt. 4.* *Ruper. gẽ. 14* *Ambroſ. lib. 1. de fide in proleg.*

Vides igitur rationem quare concilia prouincialia ſæpè ſunt reiteranda. Quæ ratio etiam militat in religionibus, vt enim reformentur manus Domini eſt neceſſaria, unde oportet in ipſis capitula, aut congregationes fieri generales ut contra diabolum & eius coadiutores poſſit prælium iniri, & eorum deſtrui caſtra, ex congregatione enim partium religionum tanquam à validiſſimis huius ſacræ militiæ ducibus multæ declarationes, & animaduerſiones procedent quibus multi abuſus & conſuetu-

dines

Digitized by Google

dines paruæ, & contra inſtituta regularia corruptelæ exterminabuntur, quæ minimè euenient, ſi cõmiſſarii miſſi a generalibus per ſe ſolos aliqua præcipiant & ſine conſilio patrum, & eius aſſenſu ad ſingulare certamen aggrediantur imo ſic ad ſingulare certamen contra relaxationes maximas ſe cõſtituentes cum illud accipient, quod Dauid figura Chriſti Domini potuit & debuit acceptare de temeritate a patribus generalibus arguentur, & a Goliath in certamine ſuccumbent, & proſtrati cadentes non gloria, ſed confuſio, & irriſio erunt populo Dei dicenti, quia hi cœperunt ædificare & non potuerunt conſummare, imo incident in Scyllam volentes vitare

Iob 6. Charybdim, & timentes pruinam, qua ſibi cõmiſſas prouincias vexari cernebant nitentes eam ſuo conſilio ſingulari euitare, propriis oculis poſtea videbunt ita irruere ſuper eas niuem, vt rectè dici de eis poſſit vſque ad fundamenta eſſe exinanitas. Capitula igitur generalia ſunt a generalibus celebranda, vt conſilio & conſenſu patrum modus reformãdi præſcribatur & ipſis commiſſariis tradatur, & ſuauiter iuxta ſupradicta executioni mandetur. Dicent aliqui magnos & exceſſiuos ſumptus in præfatis capitulis generalibus agendis fieri, qua propter non tam frequenter ſunt celebranda, cui obiectioni reſpondeo reformationem ab ipſis capitulis incipere debere, cum iudicium incipiat a domo Dei. Hoc enim inter alia in capitulis generalibus eſt præcipuè definiendum, vt tantum patres præcisè in ipſis capitulis generalibus neceſſarii inueniantur, & non aliis ad ea adeunda licentia cõcedatur, vt ſic ſumptus minuantur, vltra quod bono regimini id ſatis eſt conſentaneum, illi enim qui extrauagantes in capitulis inueniuntur ad nihil aliud deſeruiunt niſi vt factiones ambientium foueant, nullis conuenticulis parcant,

1. Cor. 11. mendacia fabricant, & diſcordias inter fratres diſſeminant: de quibus verificatur illud pericula in falſis fratribus, hi ſunt quædam ſydera in capitulis errantia: hi ſunt, qui a quocumque vento circumferuntur, qui ſegregant ſemetipſos animales ſpiritum non habentes, & qui inclinant ex hoc in illud fæces ſuarum prætenſionum, ex quibus omnes capitulares, vt peccatores bibant, & cum ſint in capitulis otioſi tota die, & in his & aliis ſimilibus occupantur, vt ſuis prætenſionibus indulgeant. Et in noſtra minorum de obſeruantia religione hi exceſſiui ſumptus magis debent euitari cum altiſſimã promiſerimus paupertatem.

Et ſic in ea attenta temporum qualitate ſummopere deſidero, vt capitula generalia ſecundum bullam Leonis X. vnionis non celebrentur; ita vt de ſexennio in ſexennium patres vtriuſque familiæ in vnum non congregentur, ſed quantum ad electionem generalis patres vtriuſque familiæ conueniant ſibi ipſis ad inuicem vices committendo, ita vt ſi in familia vltramontana familiæ capitulum generale celebretur in eo tantum fratres illius familiæ congregentur, & generalis ab eo eligatur, & ordinationes pro ea ibi cõſtituantur, & in alia familia ciſmontana congregatio generalis fiat, in qua commiſſarius generalis eligatur. Dixi quantum ad electionem generalis: nam vtraque familia ſuos debet eligere definitores, & ſecundum loca & tempora ſuas accommodatas facere ordinationes, ita vt compromiſſio ſolum reſpectu generalis intelligatur. Hoc enim modo ſumptus facti per mare &. per terram euitantur in quibus faciendis attenta noſtra regula minorum maximum animarum periculum verſatur cum ſecundum eam fratres neque per ſe, neque per interpoſitam perſonam poſſint recipere denarios, vel pecuniam ſine quibus in maxima quantitate tantum, & tam arduum iter peragere minimè poſſunt. Euitantur etiam vexationes fratrum per totum orbem, qui ex vtraque familia in vnum confluunt, & ab occidentalibus & orientalibus Indiis etiam aduentant non ſine magnis periculis in mari & periculis in terra, & periculis in conſcientia propter tanti itineris diuturnitatem, in quibus variis calamitatibus oppreſſi eorum, quæ ad ſuum inſtitutum pertinent aliquando obliuiſcuntur.

Quibus omnibus malis ex parte ſuccurretur ſi reuocatio præfatæ Bullæ vnionis, quantum ad celebrationem capituli a Sede Apoſtolica obtineretur. & ſanctitas Domini Papæ ſua bulla præfatum compromiſſi ordinem dignaretur approbare, quod petentibus principibus Chriſtianis facilè, vt credo obtineretur.

ARTICVLVS IV.

De reformatione diſcalciatorum noſtræ ſacræ religionis Minorum de obſeruantia.

RESpondeo dicendo, quod non eſt meum intentum in hoc articulo agere de origine huius reformationis in his Hiſpaniarum partibus, cum hanc in his libris non aſſumpſerim prouinciam, ſed de bullis quibus hæ prouinciæ in ſuis reformationibus conſeruantur, de quo eſt bulla Clementis VII. quæ incipit, in ſuprema militantis Eccleſiæ ſpecula, &c. Data Romæ anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſecundo, vbi inter alia mandatur aſſignari eis quædam loca particularia, & de cuſtode eorum eiuſque officio. Quæ bulla poſtea fuit confirmata & declarata a Gregorio XIII. in conſtitutione, cum illius vicem, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, ſed de tenore alterius eiuſdem Pontificis conceſſionis, Datæ Romæ anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, quæ incipit, ad hoc nos Deus, in præſentiarum faciam mentionem. In ea enim confirmauit & declarauit regulam, & regimen fratrum diſcalciatorum prouinciæ Sancti Ioſephi in Regnis Hiſpaniarum ordinis P. N. Franciſci de obſeruantia. Ac ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ inhibuit ſuperioribus ac prælatis ipſorum fratrum de obſeruantia, ne eos circa eorum viuendi modum moleſtare, aut in eis aliquid innouare præſumant. Quæ Sancti Ioſephi prouincia cum extenderetur per omnem ferè Hiſpaniam, & ab vno prouinciali pedeſtre ambulante viſitari quotannis non poſſet ad inſtantiam Regis Hiſpaniarum Philippi II. (qui religionis Chriſtianæ maximus fuit propugnator, & defenſor, & religionum zeloſiſſimus reformator, cuius vita & mors poſteris exemplum viuendi, & moriendi reliquerunt) fuit diuiſa authoritate Sanctiſſimi D. N. Clementis Octaui, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo quarto, die decima Martii. Ita vt pars illius, quæ in Regno Toletano conſiſtit nomen prouinciæ Sancti Ioſephi retineret. Altera vero pars quæ in Regno Legioneſi ſedem habet prouincia Sancti Pauli ſibi nomen vendicaret, de ea in hæc verba prorumpens, *ſub nomine Sancti Pauli erigimus, & inſtituimus, eamque ſic erectam, & inſtitutam inter prouincias ordinis Minorum regularis obſeruantiæ apponere, eique aggregare, & annumerare, poſitamque & aggregatam, & annumeratam eſſe, & fore omnibuſque conceſſionibus indultis, gratiis & literis Apoſtolicis pro-*

uinciis

Digitized by Google

uincijs Sancti Ioſephi conceſſis, & pro tempore conceden dis etiam perfrui & gaudere debere proinde, ac ſi eidem prouinciæ de nouo erectæ ſpecialiter conceſſa eſſent, & eiſdem conſtitutionibus, quibus eadem prouincia S. Ioſephi vtitur & gubernatur & pro tempore vtetur, & gubernabitur perpetuo vti, & gubernari debere. & ad talia ſtatuta pro tempore in ordine facta, & pro tempore facienda, nec prouincia Sancti Ioſephi nec de nouo erecta huiuſmodi vllatenus teneri, cum ſtrictiores obſeruantiæ fratrum diſcalciatorum conſtitutiones exiſtant, paupertatem altiſſimo domino promiſſam longè magis concernentes. Hæc S. D. N. Clemens VIII. in dicta bulla.

Circa quam conceſſionem dubitatur an prouincia S. Pauli de nouo erecta virtute dictæ bullæ obſeruare teneatur conſtitutiones factas, & faciendas a prouincia Sancti Ioſephi. Et pro parte affirmatiua videntur facere verba dictæ bullæ ſuperius allegatæ ibi, *perpetuo vti & gaudere debere*. Hoc enim verbum debere licet ſecundum propriam ſignificationẽ non ſemper obligationem inducat, & neceſſitatem cum poſſit debitum honeſtatis & congruentiæ denotare. Argumento cuiuſdam decretalis *a* diſponentis filium nondum adultum cuius voluntas decerni non poteſt pater cui vult matrimonio tradere poteſt, & poſtquam filius peruenerit ad perfectam ætatẽ omnino debet hoc adimplere, ſuper quam decretalem Gloſſa, *b* ait, debet inquam adimplere debito honeſtatis & non neceſſitatis ad quem ſenſum vniuerſi iuris interpretes hanc interpretantur decretalem, & ſic ex traditis ab ipſis colligitur, quod verbum debet ex ſua primæua ſignificatione non ſemper obligat ad mortale. Attamẽ id legibus Eccleſiaſticis ex accommodatione vſus Eccleſiaſtici verbo præceptiuo ad mortale obliganti æquipollet, iuxta quam ſignificationem neceſſitatẽ importat, ſicut aſſerunt quædam Gloſſæ *c* quod & annotauit Bartolus communiter receptus. Vnde attenta ſignificatione huius verbi debere, videtur quod patres prouinciæ D. Pauli, ſub pœna peccati mortalis tenentur ſuam prouinciam gubernare ſecundum ordinationes factas & faciendas in prouincia Sancti Ioſephi.

a c. 1. de ſponſ. impuber.

b Gloſ. v. debet.

c Gloſ. in clem. attendẽtes de ſta. regul. & in c. propoſuit de appellat. Bart. in l. 3. C. de pig. & in l. ſape. ff. de offic. præſid.

At contrarium attenta dicta bulla, exiſtimo aſſerendum, primo quia ordinationes prouinciæ S. Ioſephi accommodantur regno, & locis in quibus eſt fundata quæ prouinciæ S. Pauli minimè erunt accommodæ, quæ verbi gratia eſt fundata in pauperiori regno, & partibus frigidiſſimis, cuiuſmodi non eſt Regnum Toletanum, in quo prouincia S. Ioſephi ſita eſt. Nec valet dicere, quod quando hæ duæ prouinciæ erant indiuiſæ, & erat vna eiſdem ordinationibus vtraque gubernabatur & ideo mirum ſi modo diuiſæ eiſdem poſſint commode gubernari. Nam reſpondeo, quod quando erant vna tantum prouincia fratres a terra frigida in aliam magis beneuolam & ſuis neceſſitatibus accommodatam mutabantur, & cum hoc ſuis infirmitatibus, & neceſſitatibus remedium parabatur, modo autem hæc tranſmutatio non poteſt fieri cum vnaquæque prouincia ſuis limitibus terminetur, & ſuo principali gaudeat, vnde oportet vt prædictis neceſſitatibus ſuccurratur, vnãquamque ſuis conſtitutionibus gaudere ſecundum loca tempora & frigidas regiones, & quod conſtitutiones in vnaquaque fiant prædictis rationabilibus neceſſitatibus & vtilitati prouinciarum accommodæ, debent enim ordinationes & conſtitutiones, vt obligent, & obſeruentur eſſe iuſtæ rationabiles, & vtiles in bonum commune & non in bonum priuatum tendentes, vt ait Diuus Thomas *d* communiter receptus, & eſt communis canoniſtarũ. *e* Quod confirmatur ex his quæ a Sanctis Patribus videmus ordinata, in diuiſione Epiſcopatuum, vt vnaquæque diœceſis ſuis legibus, & iudicibus gubernaretur, & iudicaretur prout in ſuperioribus *f* ſatis dictum eſt.

d D. Tho. 1. 2. q. 96. ar. 4.

e Canon. illa in c. erit autẽ lex 4. diſt.

f Supr. hoc to. q.

Secundo hæc noſtra pars probatur ex illa tritiſſima iuris regula dicente illud quod omnes tangit ab omnibus debere approbari, a qua regula cum ſit iuri naturali conformis non eſt recedendum niſi aliud contrarium ex hac bulla euidenter colligatur determinatum a ſede Apoſtolica quę ad contrarium in hoc caſu ordinandum habeat authoritatem, ſed non videmus in ea expreſſe conſtitutum quod prouincia Sancti Pauli debeat conſtitutionibus & ordinationibus prouinciæ Sancti Ioſephi gubernari, ergo id minime concedere debemus, ſed quod prius conſtitutiones factæ, & faciendæ a prouincia Sancti Ioſephi debent a prouincia Sancti Pauli acceptari tractatu præmiſſo in capitulo dictæ prouincię an ſint accommodæ regioni in qua dicta prouincia eſt fundata, & modo viuendi fratrum in ea vtiles; & bono communi eiuſdem prouinciæ neceſſariæ, & rationabiles.

Nec obſtat quod ex prouincia Diui Pauli duo fratres nomine totius prouinciæ ad capitulum Diui Ioſephi prouinciæ mittantur cum commiſſione, vt dictas ordinationes recipiant, aut repudiẽt, vt conuentione facta inter ipſas prouincias eſt conſtitutum, nam reſpondeo quod in dicta bulla non eſt præceptum, vt dicti fratres ad id peragendum mittantur, ſed ita fuit per viam pacti inter ipſas prouincias conuentum videntes magna inconuenientia, quæ prouinciæ Sancti Pauli ſequebantur ex obſeruatione, aut ex obligatione obſeruandi ordinationes factas, & faciendas in prouincia Sancti Ioſephi, quas dicta prouincia Sancti Pauli non ſolum ignorabat, ſed nec ſomniauerat, imo contradicere ratione boni regiminis tenebatur. Præterea miſſio horum duorum fratrum mala ex dictis ordinationibus reſultantia non ſufficienter poterant impedire, ſicut enim magis vident duo oculi quam vnus: ita magis præuidẽt totius prouinciæ vocales, & patres inſimul congregati, quam duo fratres, qui licet ſint docti & experti in regularibus inſtitutis, non tot poſſunt moraliter loquendo præuidere quot tota prouincia ſimul præuidebit, præcipue cum illi duo fratres poſſint faciliter falli a perſuaſionibus fratrum prouinciæ S. Ioſephi, in qua comparant, vt aſſentiant vel diſſentiant, & in qua actualiter de bono prouinciæ Sancti Ioſephi tractatur, & non de commodo alterius prouinciæ cuius commodum & vtilitatem licet etiam prætendatur, media tamen ad eius conſecutionem non apponent, cum de eius neceſſitatib. non ſint ita certi ſicut eſt certa ipſa prouincia S. Pauli, quod ex dicto communi Hiſpaniæ dicente, *que mas ſabe el necio en ſu caſa que el cuerdo en la agena*, cõfirmatur, his & alijs quæ infra dicemus ſemper mihi viſum eſt quod noluit S. D. N. Clemens Octauus in verbis ſuperius adductis prouinciam D. Pauli obligare ad obſeruantiam ordinationum factarum & faciendarum in dicta prouincia D. Ioſephi, non enim credendum eſt, quod erigendo prouinciam S. Pauli de nouo eam ſeruam, & ſubiectam prouinciæ, alteri relinqueret: nunquam enim ſummus Pontifex erigendo vnum de nouo Epiſcopatum alteri a quo diuiditur ſubiectum reliquit, vt ex iure *g* patet.

g c. ſcitis 6. q. 3

Nec obſtat ſi dicatur hoc fuiſſe factum ad conuerſionem prouinciæ S. Pauli vt ſemper reformata permaneret. Reſpondeo quod ſanctitas Domini Papæ non habuit reuelationem a Deo optimo maximo, quod reformatio deberet ſemper aſſiſtere magis in prouincia Sancti Ioſephi, quam in prouincia Sancti Pauli, neque quod in prouincia S. Ioſephi, magis deberet aſſiſtere Spiritus ſanctus in ordina-

tio-

tionibus condendis, quàm in prouincia Sancti Pauli, vt prouinciam D. Ioſephi liberam ſemper, prouinciam verò D. Pauli ancillam ſemper fortè definiret, & vt prouincia S. Pauli tanquam minor, prouinciæ S. Ioſephi tanquam maiori deſeruiret. Ex quibus cõcludo, quod in verbis ſupra appoſitis voluit S. D. N. Clemens VIII. concedere prouinciæ S. Pauli facultatem ad fruendum, & gaudendum ordinationibus prouinciæ Sancti Ioſephi, ita quod eis poſſet gubernari tanquam altiſſimæ paupertati in regula promiſſæ magis concernentibus. Et quod pater generalis obſeruantiæ, & cæteri prælati volentes ipſa vti & frui ordinationibus dictæ prouinciæ, non poſſint eam compellere ad conſtitutionum generalium obſeruationem, vt ſic ſemper hoc clypeo ſe defendens à reformatione deſiderata minimè deficeret.

Ad huius autem intellectus explicationem, & probationem notandum eſt primo, quod Sanctus Dominus Noſter Papa Clemens Octauus anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundo, vigeſimaquinta die Martij, Pontificatus ſui anno primo conceſſit bullam prouinciæ Sancti Ioſephi, in qua dictam prouinciam ab aliquibus, quæ à dicto patre generali, commiſſario generali & aliis obſeruantiæ prælatis poterant, & ſolebant præcipi, exemit, ita vt reſpectu eorum mandatis ordinationibus, & conſtitutionibus obſeruantiæ minimè ſubiecta remaneret, quo priuilegio vult Clemens Octauus, vt in verbis ſuperius allegatis prouinciam Sancti Pauli poſſe frui & gaudere, ſi libuerit. Cum enim hoc ſit priuilegium, & conceſſio ſecundum ius, & ſecundum ea, quæ in noſtris quæſtionibus regularibus latè diximus poteſt dicta Sancti Pauli prouincia eo vti, poteſt etiam in totum, vel pro parte renunciare, ſecundum quod tali prouinciæ commodum, & neceſſarium videatur. Quod conſtat ex verbis ſuperius relatis ibi, *omnibus conceſſionibus indultis gratijs, & literis apoſtolicis prouinciæ Sancti Ioſephi conceſſis, & pro tempore concedendis etiam frui, & gaudere debere.* Quæ verba ſatis innuunt, quod perinde priuilegia, & gratiæ prouinciæ Sancti Ioſephi ſunt communicata prouinciæ Sancti Pauli, ac ſi ipſi immediatè eſſent conceſſa; quod clarius indicant ſequentia verba, ibi, *proinde ac ſi eidem prouinciæ de nouo erectæ ſpecialiter conceſſa eſſent.* Quod adeo verum eſt, vt ſi modo prouincia Sancti Ioſephi his conceſſionibus, & priuilegiis renunciaret, non propterea prouinciæ Diui Pauli aliquod præiudicium ex dicta renunciatione accreſceret, quo minus liberè prædictis priuilegiis frui & gaudere poſſet, cum ratione dictæ communicationis iam ſint facta propria argumento eorum, quæ in noſtris quæſtionibus canonicis, & regularibus ſatis reſoluo. Ex quibus infertur, quod etiamſi prouincia Sancti Ioſephi per non vſum prædicta perdat indulta, non propterea prouincia Sancti Pauli perdet ea, cum non vſus alterius prouinciæ (quia eſt quid facti) non poſſit nocere alteri prouinciæ: non enim vſus & non vſus, ſed ius tantùm communicatur.

In q. reg. t. 30. q. 9. ar. 6.

To. 1. q. 13. ar. 19. q. 103.

Et idem omnino dicendum eſt de indultis, & gratiis, quæ poſt Gregorium XIII. conceſſit Clemens Octauus prouinciæ Sancti Ioſephi, his enim prouinciæ Sancti Pauli poterit frui, & gaudere, ſi voluerit, & ad eorum obſeruationem, & receptionem non aſtringetur, ſi enim ad ea obſeruanda obligaretur naturam priuilegiorum amitterent; ſed naturam conſtitutionum vtique ſortirentur, & à Clemente Octauo non conceſſiones indulta & gratiæ, ſed conſtitutiones vocarentur. Denique ex his clarum eſt, quod poteſt dicta prouincia D. Pauli gaudere, ſi vellet dictis conceſſionibus, & ad eas obſeruandas minimè poteſt obligari.

Ex quibus infertur, quod cum S. D. N. Clemens VIII. eodem tenore verborum & ſermonis contextu in dicta bulla ordinauerit, vt prouincia S. Pauli frui & gaudere debeat ordinationibus factis & faciendis in prouincia S. Ioſephi, vt patet ex eius verbis ibi. *Et eiſdem conſtitutionibus, quibus eadem prouincia S. Ioſephi vtitur, & gubernatur, & pro tempore vtetur, & gubernabitur perpetuo vti & gubernari debere;* quod ſicut ad obſeruantiam, & receptionem gratiarum & indultorum apoſtolicorum minimè aſtringitur, ita etiam ad receptionem ordinationũ prouinciæ S. Ioſephi, prouincia S. Pauli minimè coarctetur, cum eiſdem prorſus verbis (vt ex contextu dictæ bullæ patet) dictæ prouinciæ S. Pauli cõmunicetur, vt debeat frui & gaudere conſtitutionibus prouinciæ S. Ioſephi ſicut conceditur, vel debeat frui, & gaudere priuilegiis gratiis, & indultis eidem prouinciæ conceſſis, & concedendis. Vnde verbum debere poſitum in dicta bulla ſicut reſpectu priuilegiorum non denotat neceſſitatem, ita etiam reſpectu ordinationum aliquam neceſſitatem prouinciæ S. Pauli minimè inculcat, ſed tantùm denotat, & inſinuat ipſam prouinciam iuſte debere vti, & frui dictis gratiis & ordinationibus. Nec alienum eſt à ſacris canonibus & à legibus imperialibus hoc verbum debere reſolui in hanc ſcilicet iuſtè debere, vt præſupponit doctiſſimus Nauarrus in quodam cõſilio. Quod autem in dicta bulla ſolùm concedatur dictæ prouinciæ, vt poſſit, & debeat iuſtè gaudere, & frui dictis ordinationibus prouinciæ S. Ioſephi, tanquam magis accõmodis diſcalciatorum ſtatui, non vt ad hoc poſſit obligari, ſed tãtùm ad hoc, vt non teneatur ad alia ordinis ſtatuta, ſicut non tenetur prouincia S. Ioſephi, patet ex verbis ſtatim appoſitis in dicta bulla ibi. *Et ad alia ſtatuta quæcumque in ordine facta & pro tempore facienda nec prouincia S. Ioſephi, nec de nouo erecta huiuſmodi vllatenus teneri, cum ſtrictioris obſeruantiæ fratrum diſcalciatorum conſtitutiones exiſtant paupertatem altiſſimo domino promiſſam longè magis concernentes.*

Nauar. li. 1. conſ. tit. de elect. conſ. 1. & 26.

Nec ſupradictis obſtat alia verba eiuſdẽ bullæ ibi. *Et ipſæ ambæ prouinciæ ſuis proprijs tantum, & non alijs cõſtitutionibus regi, & gubernari perpetuò teneri.* Quod verbum teneri neceſſitatis obligationem importat, & ſic videtur ſignificare, quod dictæ prouinciæ ſuas proprias tenentur conſtitutiones obſeruare, & per conſequens, quòd prouincia Sancti Pauli tenetur ad ſtatuta prouinciæ Sancti Ioſephi, cum facta ſint per dictam bullam ipſi propria. Nam huic obiectioni reſpondetur, intentionem ſummi Pontificis eſſe, vt contextus verborum bullæ ſatis indicat, vt hæ duæ prouinciæ ſuis regantur conſtitutionibus & ordinationibus ab ipſis capitulariter factis & approbatis, & quod non teneantur ſtatutis ordinis, ſed ad obſeruationem tantùm propriarum conſtitutionum obligentur. Et ex hoc non infertur, quod prouincia D. Pauli teneatur obſeruare conſtitutiones prouinciæ S. Ioſephi, ſunt enim tantùm ipſi propriæ ſi voluerit his vti vt ſe protegat à prælatis obſeruantiæ, non autem ſunt ipſi propriæ, vt velit nolit eas obſeruare teneatur, prout iam in ſuperioribus remanet explicatum: tenebitur igitur per dicta verba prouincia D. Pauli ad ſtatuta in ipſa prouincia facta, quæ velit nolit tenebitur obſeruare, & ad hoc poteſt à patribus prælatis obſeruantiæ optimo iure per dicta verba cõpelli. Imo ex dictis verbis ibi. *Ipſæ ambæ prouinciæ ſuis proprijs tantũ & non alijs conſtitutionibus & gubernationibus, ergo, &c.* collegit ſuper hoc dubio cõſultus, doctiſſimus & acutiſſimus Doctor Gabriel Henriquez, Iuris conſultus primarius in hac alma

Salmanticenſi Academia, has duas prouincias ſuis proprijs teneri, & obligari vti conſtitutionibus, & non vnam conſtitutionibus alterius. Cui ego addo ex præfatis verbis ibi, *perpetuo teneri*, colligi veritatem noſtræ opinionis, cum loquendo Summus Pontifex de proprijs vniuſcuiuſque prouinciæ ordinationibus, dicat, quod ad eas ſeruandas tenentur; loquendo autem de ordinationibus prouinciæ Sancti Ioſephi, non dicit, quod prouincia D. Pauli tenetur eas obſeruare, & ipſis gubernari, ſed vtitur verbo *debere*. & non verbo *teneri*, quaſi velit dicere prouinciam Sancti Pauli ad propria ſtatuta obligari, ſicut obligat verbum *teneri*, quod abſolutè neceſſitatis debitum importat; ad ſtatuta verò prouinciæ Sancti Ioſephi obligari ſicut obligat verbum debere, quod non ita debitum neceſſitatis denotat, ſicut verbum teneri importat, vt in ſuperioribus eſt ſatis explicatum.

Inſuper quod verbum debere in dicto breui appoſitum licentiam tantùm ad iuſtè poſſe vti priuilegiis, & ordinationibus prouinciæ Sancti Ioſephi denotat: patet, nam cum S. D. N. Clemens VIII. in bulla conceſſa prouinciæ Sancti Ioſephi conceſſerit eidem prouinciæ priuilegium, vt non poſſit viſitari niſi per generalem, aut per fratres diſcalciatos, attendens quod dicta prouincia huic priuilegio poterat renunciare conſentiendo, vt per fratres de obſeruantia viſitaretur, & quod in magnum ipſarum prouinciarum detrimentum poterat euenire admittendo commiſſarios, & viſitatores de obſeruantia, vt ipſi patres diſcalciati affirmant, ideo S. P. N. in bulla electionis prouinciæ Sancti Pauli, hoc non per modum priuilegij, cui poteſt renunciari, concedit, ſed per modum legis, & conſtitutionis ſtatuit dicẽs. *Mandamus quod eadem prouincia Sancti Ioſephi & Sancti Pauli de nouo erecta, niſi per fratres alicuius ex eiſdẽ ſex prouincijs quo pedites incedũt vno dũtaxat ſocio more fratrum diſcalciatorum propter eorum humilitatẽ & regularem paupertatem. per miniſtrũ tantũm generalẽ in commiſſarios pro tempore deputãdos viſitari nullatenus poſſint nec alius quam huiuſmodi cõmiſſarios in prouincia S. Ioſephi & in alia de nouo erecta miniſtrũ & alios fratres earum admittere teneantur, neque debeant.*

Hæc dicta bulla: conſiderandum autem eſt illud verbum, mandamus, quod legem & conſtitutionem fieri denotat, & obligat ad mortale in re graui, cuiuſmodi eſt præceptum, quod proponit obſeruandum, cum in eadem bulla ſtatim excommunicatio latæ ſententiæ, ac priuatio, quorumque officiorum, & dignitatum contra illos; qui tali conſtitutioni cõtrauenerint ſtatuatur: quæ omnia obligationem ſub reatu peccati mortalis euidenter deſignant, iuxta tradita à Nauarro, *a* & à Corduba reſoluta.

a Nauar. in Man. c. 13. n. 56. & 57. Corduba lib. 6.

Conſideranda ſunt etiam illa verba, *nec debeant*, quibus ſtatim addita fuerũt verba, *nec teneantur*, quibus ipſe ſummus Pontifex ſignificare voluit, non ſolùm velle per hanc ſuam bullam eximere fratres harum duarum prouinciarum ab obligatione recipiendi viſitatores non diſcalciatos, ſicut cõceſſerat idem ſummus Pontifex in alia bulla cõceſſa prouinciæ S. Ioſephi. Quod tantùm per modum priuilegij dictæ prouinciæ erat conceſſum, cui ipſa poterat ſi vellet renunciare, ſed etiam voluiſſe harum duarũ prouinciarum patres obligare ad non recipiendum alios viſitatores præter præfatos diſcalciatos, & ſic verbum appoſitum in dicta bulla, ſcilicet, *non debeat*, cum adiungatur verbo, *nec teneantur*, idem ſignificat quod non iuſtè poſſint, ita vt ſi aliter faciant, aut fieri permittant, hi, ad quos receptio commiſſariorum, & viſitatorũ ſpectat, mortaliter peccabũt & pœnis in dicta bulla appoſitis ſubdantur, nec ipſis permittitur huic priuilegio renunciare, cum non vt priuilegium, ſed vt conſtitutio præceptiua, & prohibitiua ipſis proponatur. Nec poſſunt dictæ prouinciæ viſitari à patribus recollectis prouinciarum obſeruantiæ, licet hi pedeſtres incedant & diſcalciati ambulent, & paupertatem ſectentur: cum in dicta bulla dicatur, vt nõ viſitentur niſi per fratres alicuius ex eiſdem ſex prouinciis, quæ in dicto breui referuntur, de quarũ numero prouinciæ obſeruantiæ, in quibus recollectiones exiſtunt, minimè ſunt. Vnde infertur, quod vt patres Recollecti poſſint prædictas prouincias authoritate patrum generalis, aut commiſſarij generalis viſitare non ſufficit, quod patres prædictarum prouinciarum id petant, cum ipſi non poſſint prædicto decreto renunciare, ſed oportet vt à ſede Apoſtolica, aut à ſedis Apoſtolicæ authoritatẽ habente diſpẽſatio obtineatur. Et huic ſententiæ ſubſcripſerunt doctiſſimi Salmanticenſis Academiæ Doctores Gabriel Henriquez Iuris conſultorum primarius, Doctor Leon, & Doctor Gallegos in Iure Ciuili, & Canonico prædictæ Academiæ profeſſores. digniſſimi proprietarij.

QVAESTIO XLVIII.

De religione quoad ſuum eſſe, & differentiam in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Qvid & in quo conſiſtat perfectio religionis.*
2 *Quo. ſit in Eccl. ſit regulæ approbatæ religionum.*
3 *Vtrum ad ſolum Papam pertineat has & alias confirmare religiones.*
4 *Vtrum ſint excommunicati fundantes ſine licentia Sedis Apoſtolicæ ſtatum cum votis ſimplicibus.*

ARTICVLVS I.

Quid & in quo conſiſtat perfectio religionis.

Reſpondeo dicendo, quod religio a qua religioſus appellatur, vt ait D. Thomas *b* dicta eſt ſecundum Ciceronẽ, vt refert Iſidorus à relegendo, ideſt iterato vel frequenter eligendo ea, quæ ſunt Diuini cultus, quæ in corde ſiſquenter reuoluẽda ſunt; à reeligendo Deum, quem negligenter amiſeramus ſecundum Auguſtinum, *c* vel ſecundum eundem Auguſtinum *d* à religando nos Deo. Quæ dupliciter conſideratur, primo, ſcilicet, vt eſt virtus, quæ alio nomine appellatur latria, cuius proprium eſt Deo cultum exhibere debitum, ſecundo pro vniuerſitate vel collegio hominum colentium Deum, & de hac in præſenti eſt nobis ſermo. Et hunc religionis ſtatum Dominus inſtituit, cum tribus votis ſubſtantialibus paupertatis, ſcilicet, obedientiæ & caſtitatis, vt probant Caniſius *e* Nazianzenus Chriſoſtomus, Ambroſius, Origenes, & Damaſcenus, inſpirauit hominibus religionum inſtitutoribus varies gradus religioſæ vitæ, qui diſtinguuntur quaſi ſpecie. Primum ex operibus, quæ tanquam in finem proximum ordinantur, perfectio enim vitæ Chriſtianæ in charitatis actibus, ſeu operibus circa Deũ, & proximum cum tribus votis eſt actio quaſi generica, differentia verò religionum ſumitur ex diuerſitate operum charitatis tanquam ex obiecto & fine proximo, vt ait D. *f* Thomas, ſed contra citat Neſtorium Abbatem apud Caſſianum *g* & diſtinguit religionem in tres gradus ſeu ſpecies iuxta triplicem rationem vitæ

b D. Th. 2. 2. q. 81. art. 1.

c Aug. de vo. de ciuit. Dei. d Aug. de vera religio.

e Caniſius li. 2. mar. c. 12. Hierony. contra Iouini. & in epiſt. de ſeruan. virgin. Nazianz. in exhor. ad virgin. Chriſoſt. hom. 17. ad populum Amb. lib. 1. de virg. Orig. in Math. 10. & li. 7. cõtra Celſum Damaſcen. in Epiphan.

f D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 1. & art. 4. in argum.

g collat. 14. c. 4.

activæ

Digitized by Google

actiuæ contemplatiuæ & mixtæ, ſed Auguſtinus *a* ſolùm expreſſit actiuam, & contemplatiuam, ſub quibus tamen intelligitur mixta ex vtraque iuxta latè tradita à D. *b* Thoma, & à Bellarmino. Secundò diſtinguuntur ex obſeruantiis iuxta tradita ab eodem D. *c* Thoma, vt arbores diſtinguuntur primò & principaliter ex fructibus, ſecundò ex foliis quibus fructus proteguntur à malis, ſic religio ordinatur, primò ad fructus charitatis & contemplationis erga Deum & charitatis erga ſe ipſum & proximos, & hoc etiam tenet D. *d* Thomas. Secundariò diſtinguuntur religiones per obſeruantias, vt idem tenet D. *e* Thomas, vt circa modum paupertatis, aut obedientiæ, & circa corporis caſtigationem in victu & veſtitu per ieiunia, opera manualia, nuditatem, clauſuram, vt Carthuſiani eam ſeruant quaſi reus in carcere, aut potius, vt ſponſa in turri cuſtoditur.

Quidam primatum perfectionis tribuere videntur vitę ſolitarię, in qua anachoritæ vacant contemplationi cum auſteritate, & ſeueris pœnitentiis, & mortificatione carnis, finis enim ſolitariæ vitæ eſt contemplatio Dei & diuinorum, vt ait Caſſianus, *f* & Anachoritę vt Paulus, & Antonius ſe totos dederunt contemplationi ad contemplationem vitæ beatæ, prout aſſerit Bellarminus, *g* cum D. Hieronymo, Auguſtino, Bernardo, & D. *h* Benedicto. Et Caſſianus *i* hanc præferre videtur aliis viris & hanc etiam tenet D. Tho. *K* Auguſtinus, & alij relati à Nau. vbi aliqua de laude clauſuræ adducit, vnde religio Carthuſienſis præfertur aliis ob contemplationis etiam cum ſeruetur ſilentium, chorus, aſperitas vitæ in clauſura, abſtinentia carnium etiam in morbo, cilicium perpetuum de quibus D. *l* Bernardus, & retinent ferè ſine mutatione antiquum rigorem diſciplinæ, & excedit in obedientia, vt probat Carthuſianus, *m* & eſt tutior, & remota à periculis proximorum, hinc ab aliis religionibus conceditur petita licentia prælati licet non obtenta tranſire ad Carthuſienſes (de quo infra dicemus) quod ad perfectam tutioremque vitam fieri dicunt D. *n* Antoninus, Ioannes Andræas, Petrus Sutor Carthuſian, Caſſaneus, & Nauarrus.

Alij præferunt ordinem Ciſtercienſem ob eaſdem ferè cauſas. Et hanc opinionem per quandam decretalem *o* Alexandri III. tenet gloſſa ibi, & hinc non licet tranſitus ad ordinem Carthuſienſem ex conceſſione Eugenij IIII. de quo infra diſputabitur. At prædicti non bene callent, cum vita in ſocietate, & cęnobiis degentium ſit tutior, & fragilitati humanæ accommodatior, vt tenet D. Thomas. *p* & D. Baſilius id ipſum innuit agens de periculis ſolitarij, & quod debet eſſe iam perfectus ſecundū *q* Damianū, Ioannem Climacum, & Caſſianum, qui refert quod Ioannes Abbas poſt triginta annos abiit in Eremum, ſed tandem rediit in communem perfectioremq; vitam, B. *r* Benedictus inter quatuor gradus monachorum in ſecundo ponit Anachoritas, prætetea Henricus de *ſ* Gandauo ait ſtatum ſolitarij non eſſe propriè ſtatum religionis, quia ad ſtatum religioſi pertinet, vt ſit ſub obedientia Prælati, qui vi coactiua dirigat in regulam perfectionis, ſed quod vita in cęnobiis, & ſocietate habet ſtatum religioſi.

Alij perfectionem huius vitæ conſtituunt in ſeuera & rigida auſteritate, qua frænatur cupiditas, ait enim Auguſt. *t* quòd nutrimentum charitatis eſt diminutio cupiditatis; & citant in ſuum patrocinium D. *u* Thomam, ſuper quem de hoc agit Suarez, tradit etiam laborioſus *x* Syluester: ſic Minoritæ præferunt ſuum ordinem aliis omnibus ordinibus, prout tenet D. *y* Bonauentura, & quia extenditur ad

a Auguſt. li. 19. de ciuit. c. 19 et ſerm. 27. de verbis Domini.
b D. Tho. opuſc. 18 de perfect. vit. ſpir. c. 6 & 7. Bellarm. li. 2. de monac. c. 3.
c D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 1.
d D. Th. in d. opuſc. c. 6 7. 13. & 14.
e D. Tho. vbi ſup.
f Caſſianus colla. 19.
g Bellar. li. 2. 39.
h Benedic. in reg. c. 1.
i Caſſianus collect. 14. c.
K D. Th. opuſ. 18. c. 13. & 14. & 2. 2. q. 188. art. 8. & q. 189. art. 8. Aug. de moribus Eccleſ. c. 31. Nauar. in c. ſtatuimus. nu. 32.
l Bernar. lib. ad fratr. de mōt. Dei poſt princ.
m Carthuſia. opuſc. de perfect. mona. a. 21.
n Anton. 3. p. tit. 16. c. 1 §. 6. & 2. part. hiſto. tit. 15. c. 22. §. 1. Andr. in c. ſane de reg. Caſſa. 4 p. catalog. glori. mundi conſider. 52. & 62. Nauar. n. 67. n. 166. & in c. ſtatuimus n. 31. & 32.
o c. non eſt nobis in alia gl. ibi de regul.
p D. Th. 2. 2. q. 188. art. 8. Baſil. reg. 7. ex ia ſo diſp.
q Damian. opuſ. 9. clima. gra. 4 de obedientia ad monachum Caſſa. collat. 9. c. 6. & c. 4.
r Benedict. in ſua reg. c. 1.

ſ Gandauo. quodlib. 2. q. 24. *t* Aug. to. 4. lib. 83 q. 36. *u* D. Tho. 3. p. q. 40. a. 2. vbi Suarez dub. 28 § 3. *x* Sylu. ti. religio 4 §. 1. ver. 3. *y* Bonauen. ſu. reg. minors. c. 2. q. 9. & ſ. in regul. q. 12. & 13. tomo 1.

proximos, prout tradit Corduba, *z* & tenet Angelus, & Ioannes de Pecano Archiepiſcopus, prout refertur in ſpeculo fratrum minorū, & deinde inferūt licere tranſitum ab aliis ad Minoritas, & generaliter ad ordinem, qui habet maiorem vitæ ſeueritatem, hanc dicunt communem Canoniſtarum *a* Syluester, & Angelus.

At reuera ſententia & communis Theologorum affirmat perfectionem vitæ non ſumi ex aſperitatibus. Et hæc eſt ſententia D. *b* Thomæ, Nauarri Gregorij Lopez, & innuit Ioannes *c* XXII. quia auſteritas non eſt finis, neq; medium neceſſarium, ſed ex ſecundariis eſt multis perutile, vt potio & medicina amara eſt apta quibuſdam morbis.

Alij ſupremum perfectionis gradum tribuunt cuidam vitæ actiuæ, vt tenent Doctores iuriſperiti Albericus *d* Iaſon, Lucas de Pena, Hoſtienſis, Neuizanus, Caſſaneus. Quare quidam ex eis commendant officium iudicis & aduocati, quo ſeruiunt proximis in bonum commune. Nec, dicunt, obſtat, quod ſollicitudo erga fratres impedit contemplationem Dei, & ſuauem actum diligendi, nam reſpondet D. *e* Thomas, quod hoc, quod eſt proximorum curā gerere, eſt inſignis actus exterior charitatis. At his reſpondetur, quod contemplatiua præſtat purè actiuæ vitæ, vt probant patres ſuper illud Lucę *f* Mariam optimam partē elegit & probat D. *g* Thom. rationibus ſumptis ex Ariſtotele in ſuis ethicis, quas dilatat D. Antonin. At addit Henricus de Gandauo, quod illa actiua, quæ ad communem proximorum ſalutem procurandam extenditur, & in homine perfecto ſupponit contemplatiuam, quæ eſt mixta, præfertur contemplatiuæ & actiuæ, quā mixtam Chriſtus & Apoſtoli ſunt profeſſi, Chriſtus enim Dominus profeſſus eſt vitam mixtam, vt ex Euangelio probat D. *h* Thomas, & Iſidorus, & hanc etiam profeſſi ſunt Apoſtoli, vt notat D. *i* Baſilius, & diffuſè diſputat D. Auguſtinus, & hāc mixtam præferri aliis vitis probant D. *K* Bonauentura, & Betoardus, vt Auth. qui vtraque manu pugnabat. & ſic hæc eſt communis Theologorum opinio vt poſt D. *l* Thomam probant Doctores, & probat poſt D. Bonauentura *r*, Corduba ſuper regulam fratrum minorum. Hęc dicta ſint in communi. Ex cōſulto autem nolo reſoluere, quæ perfectior ſit religio in particulari, ſolū enim ſufficit dicere in communi, quod illa eſt perfectior, quæ magis accedit ad vitam actiuam, & contemplatiuam id eſt ad mixtam, vt patet ex dictis, reſoluere autem diſputando hanc vel illā particularem eſſe perfectiorem, quæſtio eſt quæ in aliquorum animis, quorū religiones pro ſuo velle non, ita aliis præponuntur, aliquid pęnæ poteſt inuenire. Vnuſquiſque autem religioſus primę vocationis ſuæ religionis contentus ſtudeat perfectus euadere in charitate, in qua perfectio ſubſtantialiter conſiſtit, prout tradit D. *m* Thomas, & Ioannes XXII. *n* definit, cum charitas ſit vinculum perfectionis, vt ait Apoſtolus *o* dicens etiam, quod finis præcepti ſit charitas; ſtudeat etiam perfici in obſeruatione votorū, & conſiliorum euangelicorum, quæ ad charitatem ordinantur ſubtrahendo, quæ impediunt frequentem Dei cultum, & progreſſum charitatis, vt charitas tutius conſeruetur, prout aiunt D. *p* Thomas, Soto, Nauarro, & Sarmiento; ita vt exiſtens in natura corrupta viuat, ac ſi eſſet in ſtatu innocentiæ, & ac ſi eſſet in gratia confirmatus. Nec ſupradictis obſtat, quod multi patres videntur conſtituere ſtatum perfectionis in obſeruatione conſiliorum, vt patet ex traditis à Martinez *q* de Cantalapiedra Nam reſpondetur cum D. Thoma *r* ſequente Caſſianum, & cum

z Cord. in introduc. reg. q. 2. prop. 2. Ange. v. religioſus 28. 3 pat. ſpecul. fra. mino fol. 71.
a Syl. v. relig. 4 §. 1. v. 3. Ang vbi ſup.
b D. Th. 2. 2. q. 188. art. 6. ad 3. Na. in c. ſtatuim. nu. 14. Greg Lop in l. 9 gl. 3. t. 7 part. 1.
c extrau. quorundā & extrauag. ad cō ditorē de uer. ſignif.
d Alber. in l. per diuerſas, C. manda. v. idem vbi Iaſ. col. 3. in l. 1. ff. de inſt. & iure. Pen in l. 2. C de dignitat. col. 2. Hoſtienſ. in proœ. ſū. col. 4 Caſ. glo. vita. 4. p. cathal. mūd. conſi. 1.
e D. Th. opuſ. 19. c. 13.
f Luc. 10.
g D. Th. 2. 2. q. 18. a. 1. Ariſt. 10. eth c. 4. §. 4.
h D. Th. 3 p. q. 40. ar. 1. ad 2. Iſidor. li. 1. de differ. c. 29
i Baſi. reg 7. Aug. 19. d. ciu. q. 19.
K Bonau. lib. 4 pharet. c. de act. et cōtēp. 10. 1. Bern. de vita ſolit. ad fratres de mōte Dei. colu. 3.
l D. Th. 2. 2. q. 188. art. 6. & opuſc. 19. contra impugnat. reli. c. 1. ad ſ. dd. in 4. d. 38 Bonau. in vita Chri. c. 46. & in regul. q. 18. Cor dub. in regu. mino in intro du. q. 2.
m D. Tho. 2. 2 q 184. a. 7 ad 1. et q. 188 a. 2. & q. 183 ar. 6. & 7. *n* in extra. ad conditorem v. 1 *o* Ad Coloſ. 3 *p* D. Th. d. q. 184. a. 3 & Nau. in c. non dicatis n. 12. & 21. Sarmiē. 1. p. de reddit. eccl. 1. p. c. 1. n. 13 *q* Martin. li. 8. Hyp. c. 2. *r* D. Th. vbi ſu. Bannez 2. q. 24. a. 6. dub. 3. fund.

Digitized by Google

Bannez, quod ipſi non conſtituunt ſtatum perfe-ctionis in conſiliorum obſeruatione, ſed conſtituunt viam tutiſſimam ad perfectiorem ipſorum conſilio-rum obſeruationem, quia per conſilia tutius conſer-uatur charitas, & exercent frequentior actus illius.

Studeat inſuper religioſus, ſemperque ante ocu-los habeat proprium finem ſui propoſiti, finis enim in practicis eſt principium, vt ait Ariſtoteles, *a* & tradit D. Thomas, & ſæpè D. Gregorius ſuper illud Iob, *b ſuper quo baſes eius, id eſt*, intentio finis, vnde Ariſtoteles cœpit ethicas à fine & fœlicitate, quia, vt ait in politicis, omnia eligimus alterius boni cau-ſa præter fælicitatem, quæ eſt finis, vt Sagittarius di-rigit aciem in finem & ſcopum. Et cuiuſque regu laris diſciplinæ conſiliorumque obſeruatio eſt de cens vita ad ad diſcendam, aſſequendamque perfe-ctionem charitatis, & Chriſti imitationem. Quare in communi concludendo dico, quod maior perfe ctio religionis ſumitur ex meliori fine & proximo quodu mediis aprioribus, & efficacioribus ordina tur ad charitatem Dei, & proximi, non autem ex aſ peritate, vitæ & aliis obſeruantiis ſumitur abſolutè præcipua perfectio, ſed in quantum ipſa aſperitas vitæ & obſeruantiæ regularis ad charitatem Dei & proximi ordinantur non poteſt ergo ex ſola vitæ au ſteritate perfectio menſurari, ſed omnia conſide-randa ſunt, præſertim finis, mediaque omnia quate-nus tali fini ſunt magis accommodata, ita vt non v-num tantum, aut alterum medium per ſe conſide-retur, & cum alio conferatur, ſed vniuerſa medio-rum & viuendi ratio. Nam interdum, quod de cor-porali auſteritate remittitur aliis laboribus compen-ſatur, & præſertim omnium ſpiritualium affectum diligenti ac continua moderatione, & omnium hu-manarum, & bonorum abdicatione ac denique vni-ca voluntatis renunciatione, quæ ad perfectionem obtinendam maximè confert, vt ex multis probat doctiſſimus Suarez. *c*

a Ariſtot. 2. phyſic. t. 8. D. Thom. 1. p. q. 82. ar. 1. Greg. 28. moral. ca. 13.
b Iob 38.

Vnum tamen volo in præſentiarum adducere, ad quod debent maximè attendere religioſi, ipſos eſſe in ſtatu peccati mortalis, non tendendo ad per-fectionem, dicit enim implicitè Diuus *d* Thomas, & ſuper eum explicite Caietanus, quod religioſus non habens animum tendendi ad perfectionem (qua quis in hac vita fertur in Deum ſemper, niſi quantum neceſſitas præſentis vitæ requirit, quæ eſt poſſibilis in via non tamen eſt communis omnibus habentibus charitatem, quæ perfectio eſt ſecun-dum regulam ſuam) eſt in ſtatu peccati mortalis, licet non ex eo ſolùm, quod actu non tendat in eam. Quæ concluſio ſecundum Nauarrum *e* eſt terribi-lis multis religioſis, qui neque actu, ſeu actualiter, nec virtute, ſeu virtualiter habent animum ſe in dies magis in charitate perficiendi, neque curante plus quam boni clerici ſæculares, vel laici ad eam tendere. Pro huius autem terribilis dicti explica-tione nota, quod perfectio Chriſtianæ charitatis eſt triplex, prima qua totum cor hominis actualiter ſemper fertur in Deum, & hæc perfectio eſt chari-tatis patriæ, quæ non eſt poſſibilis in hac vita, in qua impoſſibile eſt propter humanæ vitæ fragilita-tem & infirmitatem ſemper actu de Deo cogitare, rebuſque diuinis eiſdemque frui prætermiſſis aliis. Secunda qua quis fertur in Deum ſemper, niſi quan-tum neceſſitas præſentis vitæ requirit, quæ eſt poſ-ſibilis in via, non tamen eſt communis omnibus ha-bentibus charitatem. Tertia eſt qua quis habitua-liter totum cor ſuum ponit in Deo ita ſcilicet, vt nihil cogitet & velit, quod Diuinæ dilectioni ſit contrarium, quæ perfectio eſt communis omnibus charitatem habentibus, nemo enim poteſt eſſe bo-nus ſine illa, & cum ea quilibet eſt talis, quia illa ex-cludit peccatum mortale, & excluditur ab ea, vt in ſacris *f* canonibus dicitur, & tradit D. Thomas.

c Suarez in 3. p. 2. to. q. 41. diſp. 28. ſe. 1.
d D. Th. 2. 2. q. 184. a. 1. ad 3. vbi Caiet.
e Naua. in ca. quia portio. 12. q. 1. nu. 10.
f c. tui renun-ciatur. 12. q. 1 & c. charitas, 2. de paeni. d. 2. D Tho. 2. 2 q 84. art. 12.

ARTICVLVS II.

Quot ſint in Eccleſia regulæ approbatæ religionum.

RESpondeo dicendo, quod D. *g* Antoninus, ait quod quatuor ſunt regulæ ab Eccleſia appro-batæ, ſub quorum aliqua militant omnes religioſi Eccleſiæ Catholicæ. Prima eſt Diui Baſilij, ſecunda D. Benedicti, tertia D. Auguſtini. Quarta D. Fran-ciſci. Et prout tradit Nicolaus *h* Boetius regula Di-ui Auguſtini fuit tertia, quod ex quodam decreto videtur comprobari, in quo Papa approbatas regu-las enumerans primo loco conſtituit regulam D. Baſilij, ſecundo verò D. Benedicti, tertiò D. Augu-ſtini, a quo habuiſſe initium dicunt regolares cano-nici eorum regulam, & idem dicit Felinus, *k* & idem Nicolaus Boerius. Vnum autem eſt certiſſi-mum, quod ordo ſancti Baſilij eſt primus, & anti-quior, vt ait idem Boerius ſecundum Cardinalem *l* Alexandrinum, qui fuiſſe videtur tempore Sima-chi Papæ, vt ex quodam eius decreto *m* patet. Et idem author ait, quod fortè in eo decreto non lo-quitur Papa de Beato Baſilio, ſed de patricio Baſi-lio, qui vices gerebat Odoacris Regis, de quo fit in quadam decretali *n* mentio. Carthuſienſes tamen, quorum caput eſt in Delphinatu, non militant ſub aliqua iſtarum regularum, ſed habent ſua ſtatuta pro regula, & habentur ſecundum D. Antonium Floren-tinum in magna veneratione ab Eccleſia, de qui-bus in extrauaganti *o* Martini Quarti incipiente, *viam ambitioſa* habetur. Et ſic non vna tantum, ſed plures ſunt religiones Deo famulãtes, vt in quadam dicitur clementina, *p* & in alia decretali, & notat Ioannes Andræas. Et ſub regula D. Auguſtini, vt in-quit Antoninus militant omnes canonici regula-res, & fratres Prædicatores, quod ipſum ait Ioan-nes *q* Andreas, militant etiam multæ aliæ religio-nes, prout in quadam copioſa tabula, quæ com muniter à patribus Auguſtinienſibus circumfertur, continetur.

g D. Anto. 3. p. tit. 16. c. 1. §. 1.
h Boerius in tra de vit. Eremit. nu. 2.
i c. periculoſi 18. q. 2.
k Fel. in rub. de maior. & obed. Boerius in tract. de au ctor. magni Cõ cily, & in Par lamen. regni in 1. n. magna add.
l Cardin. in c. & epiſcopos 17. diſt.
m c. bene qui dem 96. diſ.
n c. Eccleſia S. Mariæ de con ſtitut.
o Extrauag. viam ambitio ſæ de regul.
p Clem. 1. de elect. c. vn. de religi. domib. lib. 6. io. And. in ca. fane de reg.
q And. vbi ſu.

Sub regula autem D. Baſilij, quæ fuit prima mili-tant omnes monachi orientalis Eccleſiæ, atque etiã occidentalis. Fratres verò Carmelitæ aliquando ſub ea fuerunt, de qua aliqua tradit Baldus. *r* His autem nouiſſimis temporibus fuit quinta quædam regula inſtituta pro religione Societatis Ieſu ſub quibuſ-dam inſtitutionibus, de qua in primo tomo fecimus mentionem.

r Bal. in aut. ſi qua mulier. C. de Epiſ. & cle. & conſtitu 120. in fin. & clarius conſil. 80. incipit ſa. infraſcript. infraſcript. vol. 1.

ARTICVLVS III.

Vtrum ad ſolum Papam pertineat has, & alias confirmare religiones.

RESpondeo dicendo, quod ad Papam pertinet confirmare nouum religionis inſtitutum, & Pontifex, aut Concilium errare non poteſt appro-bando religionem, in qua ſit vera profeſſio cum tri-bus votis eſſentialibus paupertatis obedientiæ, & caſtitatis, prout reſoluunt Cano. *ſ* Bannez, Hierony-mus Plati Vvaldẽſis Clitoueus, Bellarminus. Et Va-lentia affirmat oppoſitum eſſe errorem, quia vt Ec-cleſia non poteſt errare circa bonos mores, & legem de moribus, ita non poteſt errare eccleſia, neque Papa in confirmatione religionum, cum ad bonos

mo-

ſ Cano. li. 5 de locis. c. 5. ad 8. Bannes 2. 2. q. 1. ar. 10. dub. 8. plat. libr. 1. de relig. ſtat. 2. Vvald. li. 3. de ſacra. c. 9. Clitoueus. li. de votis monaſt. Bellarm. li. 4. de mon. cap. 4. Valent. lib. 8. Analyſis de fide c. 3.

Digitized by Google

mores pertineat confirmare conſtitutiones, & regulam propriam religionis, quæ proponitur toti per orbem Eccleſiæ, vt iuxta eam perfectionis regulam fideles vitam ſuam informent, eſſet autem contra officium paſtoris, ſi malam religionem probet, & veneno pro ſalutari cibo paſcat oues, vt nec errat Pontifex in canonizatione ſanctorum, quorum vitam, & mores proponit imitanda toti Eccleſiæ. Et hoc etiam tenet D. Thomas *a* id probans ex quodam decreto *b* dicente. Nulli fas ſit ſine ſtatus ſui periculo, vel diuinas conſtitutiones, vel apoſtolicæ ſedis decreta temerare, quia nos qui potiſſimi ſacerdotis adminiſtramus officia, talis tranſgreſſionum culpa reſpiciet, ſi in cauſis Dei deſides fuerimus inuenti. Hæc Hilarius Papa in dicto decreto.

a D. Th. in opuſ. contra impugna. t.
b c. nulli fas 25. q. 1.

Quidam ſignificant Epiſcopum, qui ſuæ diœceſis confirmat ſtatuta poſſe confirmare regulam nouæ religionis cum proprijs ſtatutis: nam, & Beatus Baſilius Epiſcopus in Oriente, & Græcia inſtituit monaſticum ordinem. Et Beatus Ambroſius cum propria regula fecit monaſterium Mediolanenſe, vt refert Auguſtinus. *c* Et Diuus Ambroſius *d* poſtquam baptizauit ipſum Auguſtinum, ait, induimus nouum hominem, Cucola, & Cingulo coriaceo. Præterea idem Auguſtinus, ait ſe Hipone feciſſe monaſterium monachorum, antequam eſſet Epiſcopus, ſed cum Barbarorum incurſione diſſipatum eſſet, quidam ex eis monachis venerunt in Italiam, & per Pontificem coadunati, & ad regulam Diui Auguſtini reformati ſunt per Innocentium Quartum anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo tertio, vt referũt *e* Antoninus & Sabellicus, quãuis *f* Nauarrus, neget hunc eſſe ordinem Diui Auguſtini, de quo *g* Genebrardus & Hieronymus Plati.

c Aug. lib. 1. confeſſ. c. 6.
d Ambr. 3. p. ſerm. 94.
e Ant. 3. p. hiſtor. tit. 24. c. 14. Sabel. 2. Ænead 9.
f Naua. in c. ſtatu, nu. 9. de reg. Aug. ſerm. 21. ſerm. 32. ad fratr. in Eremo.
g Genebr. lib. 4. chron. Plati. li. 2. de ſta. reg. c. 22.

At ſanè cauſa religionis pertinet ad Papam, cum proponatur toti Eccleſiæ quaſi lex & regula perfectionis, vt eſt communis Theologorum. Nec hoc D. Thomas negauit, vixit enim poſt Boniſacium *h* Octauum, qui id definiuit Papæ reſeruari: etenim religionis inſtitutor, vt Apoſtolos fecit religioſos, ita eis dedit apoſtolicam authoritatem, qua inſtituerent formam nouæ religionis ſalua ſubſtantia illius in tribus votis eſſentialibus, & ſolus Pontifex, qui in Apoſtolicam ſedem ſuccedit, inſtituit, quæ forma & ſolemnitas ſufficiat ad profeſſionem habentem a Chriſto Domino, vim ſoluendi matrimonium ratum, vt authoritate diuinitus data inſtituit formam ſacramentalium, quibus Deus vim eximiam concedit. Ad illud autem Beati Baſilij reſpondeo, quod Nazianzenus in oratione in laudem Baſilij ait, ritum monachorum ad ordinem & formam religioni propriam redegiſſe. Quare Baſilius non tam inſtituit, quam reformauit religionem: nam in quadam epiſtola *i* meminit monachorum, qui diſperſi erant per Ægyptum ſub Antonio, vt refert Athanaſius in vita Antonij, & per Paleſtinam ſub Hilarione, vt ait etiam Hieronymus in eius vita & in Meſopotamia. De regula autem D. Baſilij vide ſynodum Octauum Gelaſij *K* Papæ & Innocentium *l* Secundum.

h c. vn. de vo. lib. 6.
i Epiſt. 63.
K c. definiuimus 18. q. 2.
l c. perniccioſum 16. q. 2.

Ad aliud autem D. Auguſtini reſpondetur, prout refert Poſſid. *m* in vita eius, quod non inſtituit nouum ordinem, ſed reformauit ordinem clericorum, vt colligitur ex eodem D. Auguſtino. *n* vt etiã referunt Concilium *o* Aquiſgraneuſe D. Antonius, Volaterra. Turrecremata, & Nauarrus.

m Poſſid. c. 5.
n Aug. de cõ. vit. cler.
o Cõc. Aquiſgran. c. 112. Anto 2. part. hiſt. tit. 15. c. 16. §. 7. Vollater. li. 21. poſt pri. Turrecr. in c. nolo. 12. q. 1. Nau. in c. ſtatu. n. 9.

Et multo minus hi, qui non erant Epiſcopi, vt Beatus Antonius, qui non fuit monachorum author, aut Eremitarum, ſed incitator, & ſic Athanaſius in vita Antonij (quam ab illo deſcriptam agnoſcunt patres apud Bellarminum *p*) refert Antonium iuuenem a ſene iamdiu monacho petiiſſe fieri monachum, ſed Diuus Hieronymus in vita Pauli ait Antonium, dici authorem vitæ Eremitæ (vt vocat Athanaſius) non quod omnes præceſſerit, ſed quia omnia ſtudia ab ipſo ſunt incitata.

p Bellar. lib. 2. de monac. cap. 4.

Bruno doctor Colonienſis cum ſex ſocijs iuit in Eremum Gratianopolitanum, & dedit initium ordini Carthuſienſi anno milleſimo octuageſimo quarto elapſis decem annis poſt ordinem Ciſtercienſem vt tradunt Genebrardus *q* Sigibertus, Polydorus, Volaterra. & Antoninus, idque reuelatum eſt Hugoni. eius diœceſis Epiſcopo horum ordines tacito ſcientis Pontificis conſenſu approbati ſunt.

Denique, quia quidam cum periculo prauæ doctrinæ religiones inchoabant, Innocentius *r* Tertius in Concilio Lateranenſi, cauit ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne quis ſine expreſſa Pontificis approbatione religionem inſtitueret.

q Genebr. lib. 4. c. 311. Sigib. Chro. Platin. li. 2. c. 22. Polyd. de inuent. li. 7. c. 3. Vola. lib. 21. Ant. 3. p. hiſt.
r Faciſcul. tep. r c. nimia de relig.

Et non errat Pontifex imprudentia, dum nouam religionem approbat præmiſſa diligẽti regulæ, & inſtituti examine, quia approbatio, & promulgatio religionis proponitur a ſolo Pontifice ſoli eccleſiæ tanquã regula perfectionis addiſcendæ, vt lex ad bonos mores pertinens. Nec obſtat, quod aliquæ religiones approbatæ ſint extinctæ a ſede apoſtolica. Nam reſpondetur, quod interdum procedente tẽpore, quædam religiones, quæ deficiunt a primæuo inſtituto, extinguuntur tanquam inutiles, vt Templariorum, & Humiliatorum; nam lex vetus veniente meliori Chriſti religione abrogata eſt, vt patet ex D. *ſ* Paulo, cum prius fuiſſet vtilis & ſancta.

ſ Ad Heb. 7

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſint excommunicati fundantes ſine licentia ſedis Apoſtolicæ ſtatum cum votis ſimplicibus.

Reſpondeo dicendo, quod licet Boniſacius *t* Octauus ſub excommunicatione latæ ſententiæ prohibuerit, ne quis religionem nouam inſtitueret ſine expreſſo ſedis apoſtolicæ approbatione, hæc tamen cenſura non comprehendet eos, qui ſtatum cum votis ſimplicibus inſtituerint: nam ſtatus beatarum cum votis ſimplicibus non eſt religio, ſed modus viuendi honeſtus. Et ſic tenet *u* Syluester poſt Innocentium, quod Epiſcopus poteſt aliquem acceptare ad profeſſionem, licet non intret monaſterium, nec profiteatur certam regulam, ſed ſtet in domo ſua ſub obedientia Epiſcopi, cui præfigatur ab Epiſcopo certus modus viuendi. Quod argumento cuiuſdam *x* decreti comprobat: & ita tenet poſt alios Syluester, *y* Nauarrus, & Soto huiuſmodi ſtatum non eſſe religionẽ, ſed eſſe quendam modum honeſtum viuendi, qui in lege partitarum eſt approbatus, vbi Gregorius Lopez de hoc etiam tractat.

t c. nimis de relig. dom.
u Sylu. tit. regul. 3. n. 14.
x c. ſi vir. 27. q. 2.
y Syl. relig. 6. n. 1. Naua. de orat. not. 7. n. 24. & in c. cũ dicatis de regu. n. 11. Sot. li. 7. de iuſt. q. 1. ar. 7. Grego. in l. 17. ti. 1. p. 7. vbi Grego. in glo. 12. & 13.
z 1. 10 q. 11. art. 6.

At per vota etiam ſimplicia in Societate Ieſu fiunt vere religioſi, prout in primo tomo *z* late defendimus. De diſtinctione autem voti ſolemnis, & ſimplicis infra in hoc tomo agemus.

QVAESTIO XLIX.

De religione quoad eius ſpecies & membra, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrum ſint aliqui ordines mendicantes.*
2 *Vtrum Societas Ieſu ſit ordo mendicans.*

3 *Vtrum regulares canonici Eccleſiarum Cathedralium eiuſdem ſint ordinis & rationis cum reliquis canonicis regularibus.*
4 *Vtrum Eremitæ ſint vere religioſi.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſint aliqui ordines mendicantes.

RESpondeo dicendo, quod religionis nomen, ait Cicero, à relegendo libros diuini cultus eſſe deductum. Lactantius verò à religando nos Deo. Auguſtinus a religendo Deum, quem dimiſimus, religionis nomen deduxerunt. Nec deſunt, qui à relinquendo deduci illud opinentur, quaſi Deo dicata ſeparata ab humanis eſſe debeant; ſed Lactantiana deductio mihi magis conſona, & lingæ Latinæ & ſignificato videtur. Quod etiam placuit Ioanni *a* Trullo, nam religioſa Deo addicta vocamus, & religioſos Deo deditos & religatos vſu frequenti dicimus. Quæ religionis ethymologia à Cardinale Caietano *b* probatur, & hanc amplectitur Soto *c* dicens religionis nomini communi vulgarique ſignificatu vniuerſos comprehendi mortales, ac præcipuè Chriſtianos, quatenus Deum virtutum officiis ſecundum legis præcepta colunt: at verò per Antonomaſiam illis tribuitur, qui vltra præceptorum culturam, conſiliorum ſtatum compleɛcunt, ſiue religio à religando dicatur nempè, quod præter præceptorum nexum arctiori ſe vinculo religant, ſiue à relegendo dicti ſint, quippe qui omnia, quæ ad cultũ Dei pertinent, tractent: cum his conuenit Ioannes Climacus à Dionyſio Carthuſiano *d* citatus dicens, monachus eſt, qui ſolùm, quæ Dei ſunt, agit, cogitat, loquitur, Chriſto vnitus omni tempore, loco, & negotio. Et ſic religio ſi definiatur definitione quidditatiua, eſt ſtatus pœnitentiæ, exercitium, & ſchola perfectionis, prout ait D. *e* Thomas, hac enim methodo facilius ad charitatem Dei & proximi peruenitur. Inter alias autem religiones illæ ad charitatem Dei, & proximi maximè accedunt, quæ inter mendicantes cõnumerantur, quæ ex iure *f* communi quatuor tantùm ſunt, ordo, ſcilicet Prædicatorum, & ordo D. Auguſtini Eremitarum, & ordo D. Franciſci, & ordo Carmelitarum, de quibus in primo tomo latè diximus, in quo etiam propoſuimus ordinem Societatis Ieſu eſſe ordinem mendicantem, de quo in articulo ſequenti latius diſputabitur.

a Trullus, de perfect. ſtat. cano. regul. c. 1 nu 3.
b Caiet. 2. 2. q. 8. art. 2.
c Sot. lib. 3. de iuſt. q. 2. ar. 1.
d Carthu. de refor. clauſt. c. art. 3.
e D. Tho. 2. 2. q. 187. art. 2.
f c. 1. de vit. lib. 9.

ARTICVLVS II.

Vtrum Societas Ieſu ſit ordo mendicans.

RESpondeo dicendo in Societate quoſdam ſcholares nuncupari, qui licet non ſint ſolemniter profeſſi, nihilominus tria ſubſtantialia vota emittunt, nec à Societate citra incurſum apoſtaſiæ recedere poſſunt, licet Præpoſitus generalis illos expellere valeat. Qui ſcholares licet nihil in particulari poſſideant, tamen eorum collegia, in quibus ipſi ad diſcendas literas & docendas exiſtunt, bona immobilia, annuos cenſus, pluraque alia in communi retineant, ex quo non poſſunt dici mendicantes iuxta quandam *g* decretalem, ſicut de Carthuſienſibus, qui in communi multa poſſident, in particulari nihil habent, quod non ſint mendicantes conſuluit *h* Abbas, & huiuſmodi nouitij non ſunt propriè de corpore ſocietatis neque immutabiliter religioſi, ſed ex alia parte videtur mendicantes debere nuncupari: nam licet ſint nouitij, inſpecto tamen fine, ad quem intra probationis tempora inſtituuntur, poſſunt etiam quodammodo mendicantes nuncupari, cum vniuſcuiuſque rei finis ſit præſtantiſſimus, & conſiderandus: nam cum vnumquodque alicuius gratia fiat, vt inquit Ariſtoteles, *i* cum ipſi ordinentur ad profitendum ordinem profeſſorum mendicantium, mendicantes per conſequens debent nuncupari. Animi enim deſtinatio, quæ ex actu inchoato, licet non conſummato deprehenditur, habetur interdum pro opere perfecto & conſumato, licet caſu fortuito, aut alio impedimento non perueniat ad effectum argumento cuiuſdam *K* legis. Quod etiam loquens de nouitiis ſcribit Petrus de *l* Anchartano. Præterea licet ipſi habeant bona immobilia, & redditus annuos, poſſunt nihilominus mendicantes dici eo reſpectu, quod ipſi mendicare cogentur, ſi de facto bona aliqua, aut redditus non haberent, prout probat Rebuffus. *m* Præterea, ſi rectè quis intueatur, ipſi ſcholares, vt ex ſerie conſtitutionum Societatis apparet, nihil poſſident in communi, aut in particulari, nam præpoſitus generalis eſt gubernator collegiorum, & redituum annuorum diſtributor, quos pro ſcholarium victu & veſtitu, aliiſque neceſſariis, & pro collegij ſuſtentatione expendit, nihil tamen pro ſe, aut ſocietate retinendo, & ſic huiuſmodi ſcholares nihil certi habent, niſi id, quod à præpoſito generali ex benignitate quodammodo ſuſcipiunt. Hæc & alia pro vtraque parte adducit Horatius *n* Mandoſius.

Loquendo autem de Societate profeſſorum ſine dubio dicendum eſt, huiuſmodi ſocietatem eſſe mendicantem, & priuilegia mendicantium religionibus conceſſa ad ipſos quoque ſpectare, inſpectis eius conſtitutionibus etiam per ſedem apoſtolicam confirmatis, quæ confirmatio ad effectum, de quo agimus, fuit neceſſaria, cum religiones, quæ nõ ſunt mendicantes ex propria regula, ſed tantùm ex eius conſtitutionibus, non veniunt appellatione mendicantium, niſi illæ conſtitutiones ſint per Papam confirmatæ, vt poſt Ioannem Andræam ſcribit Ancharranus *o* dum oſtendit fratres ſeruorum Sanctæ Mariæ, non eſſe ordinis mendicantium. His autem conſtitutionibus cauetur, profeſſos huiuſmodi Societatis non poſſe aliqua bona immobilia ſeu redditus annuos in particulari ſeu in communi poſſidere, nec aliqua annua relicta etiam ad vtilitatem ſeu pro ſacramenti luminaribus percipere, nec aliquid pro conceſſionibus, ſeu aliorum ſacramentorum miniſterio, etiam ſub nomine eleemoſynæ exigere, nec arculam, in qua ſolent Chriſti fideles eleemoſynas conijcere in eorum eccleſiis, ſeu alibi retinere, adeo, vt huiuſmodi Societas non ſolùm in paupertate, ſed in extrema neceſſitate in Domino tantùm confidens, qui volucres cœli paſcit conſtituta videatur, & hoc vt huiuſmodi religioſi ab omni auaritiæ contagione remotiſſimi, & Deo liberius inſeruiant, & ad proximi ædificationem aptiores ſe reddant.

Vnde ex hoc concludendum eſt Societatem hanc prorſus mendicantem eſſe inſpecta mendicantium definitione, quæ eſt vt ij mendicantes dicantur, quibus regula, vel conſtitutio interdicit poſſeſſiones ſiue redditus ad propriam ſuſtentationem, & incerta mendicitas ſolet eis præbere victum per publicum quæſtum iuxta ea, quæ in Iure *p* traduntur, vbi gloſſa, Archidiaconus, & Ioannes Andræas tradit etiam Petrus Rebuffus. Si ergo Societas mendicans exiſtit, conſequens eſt, vt ipſa gaudeat priuilegiis mendicantibus conceſſis non communicatione ſolùm, ſed ex propria natura, vt in ſimili religione di-

g cap. cxiij. §. porro, de verb. ſign. lib. 6.
h Abbas conſ. 27. col. 2. li. 2.
i Ariſtot. 2. phyſi c. 26.
K l. ſi non fuerit. §. quod ergo ff. de. auro. & arg. legat.
l Anchar. cõſ. 69. contra donationẽ. nu. &
m Rebuf. ſuper concord. de regul. ad prælat. nominat. facũdas. in v. mendicantib. v. ſicut illi qui in fũdatione
n Mandoſ. de priuil. ad inſt. glo. 9. à nu
o Anchar. in c. 1. not. 4. de relig. dom. li. 6. & cõſ. 321. præmittenda. in fin.
p c. 1. confirmatos. de relig. dom. lib 6. gloſ in c. quorundã v. mendicãtium. vbi Archid. & Andreas. de electio. lib. 6. Rebuf. ſuper concord. tit. de regia ad prælatur. nomin. facũ. §. 1. v. mendicantes.

xit

a Archid. in c. diacon. 3. d. 93. b gl. in c. ver. de exceſ. prælat.

xit a Archidiaconus, vnde etiam pariter ipſa Societas ligabitur conſtitutionibus apoſtolicis de mendicantibus loquentibus, vt qui ſentit commodum, etiam incommodum ſentire debeat, & hoc voluit dicere b gloſſa.

Et licet prædicti ſcholares non ſint mendicantes, non ex hoc poſſent facere, quod dicta Societas non ſit mendicans, ſicut & nouitij, qui non ſunt incommutabiliter religioſi, & corpus religionis non conſtituunt, nec dicuntur propria membra religionis non poſſunt operari, quod aliqua religio non dicatur mendicans, ex hoc ſolum, quod ipſi proprium retinentes in ea exiſtant, cum quibus nouitijs ipſi ſcholares videntur habere aliquam ſimilitudinem; licet enim non poſſint a Societate ad eorum libitum recedere ſicut nouitij, nihilominus exeunt ad libitum præpoſiti generalis, & ſic non videntur eſſe propria, & incommutabilia eius membra, ſicut ſunt profeſſi, qui dicuntur membra inſeparabilia, vt inquit Aretinus c quia illud eſt proprium, & incommutabile membrum, quod a ſuo corpore non ſeparatur iuxta tradita in iure d & notata a Bellamera, & Socino. Et quod ipſi ſcholares Societatem non cõſtituant patet ex quibuſdam literis apoſtolicis Iulij Secundi, in quibus nonnullæ Societatis conſtitutiones inſeruntur, vbi inter cætera dicitur, quod Societas habeat collegia, in quibus ſcholares velut in quodã ſeminario exiſtant, & ſic diuerſa eſt Societas ab huiuſmodi ſeminario. Quod etiam clarius liquet ex aliis literis Pauli Tertij, vbi dicitur, quod ſcholares huiuſmodi peracto ſtudiorum ſuorum curſu, & qui in literis aliquid profecerint in Societatem admitti poſſint, ex quibus verbis neceſſario ſupponitur, quod antea non erant de Societate, neque Societatem conſtituebant. Hæc dicta ſint vt clarius pareant e ea, quæ de ſacra religione in primo tomo e diximus.

c Aretin. in tract. de teſt. gloſ. 2. v. item relinquit eccleſiæ, nu. 2. d c. non licet de præſcrip. c. nõ decet a capite d. 2. Bellame. conſi. 20. col. 1; Socinus conſ. 7. nu. 6. quæſitorum in princ. lib. 1.

e 1. tom. q. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum regulares canonici cathedralium eccleſiarum eiuſdem ſint ordinis & rationis cum reliquis canonicis regularibus.

f Trullus lib. 1. de conuen. & differ. can. reg. c. 30.

RESpondeo dicendo, prout aſſerit Ioannes f Trullus, quod non defuerũt olim ac hodie deſunt, qui in hanc leuem opinionem protrudantur, vt ſibi ſuadeant canonicos regulares eccleſiarum cathedralium non eſſe eiuſdem religionis, & ordinis cum reliquis canonicis regularibus monaſteriorum, collegiatarum inſignium eccleſiarum. Ad quam opinionem refellendam duo idem author facit fundamenta. Quorum primum eſt, quamuis eccleſia cathedralis canonicorum raro, aut nunquã monaſterium aut cœnobium appelletur, quia tamen regularis eſt veriſſimè monaſterium, atque cœnobium & conuentus ſi quidem vulgare eſt ſub nomine eccleſiæ monaſterium etiam intelligi atque comprehendi. Hinc eſt, quod D. Auguſtinus in ſua regula octo in locis regularium canonicorum domum, & monaſterium nuncupauerit, quæ tamen eccleſia cathedralis erat.

Secundum fundamentum, vbi eſt idem religionis habitus eſſentialis, eademque ſolemnis profeſſio, ibi idem eſt ordo & ratio. Hac enim ratione ac diſcrimine vniuerſæ religiones a ſe inuicem diſcrepant, & ſecernuntur. Quibus prædictis fundamentis reſoluit prædictus author dubitationem in articulo propoſitam per ſequentem concluſionem.

Sit concluſio, Omnes Canonici regulares tam eccleſiarum cathedralium ſiue monaſteriorum eiuſdem ordinis & religionis ſunt, vbi enim idem eſt habitus & profeſſionis ratio, ibi eſt eadem iuris diſpoſitio, ſed vniuerſi Canonici regulares eandem profeſſionem emittunt, eundemque habitum gerunt, nempè togam lineam, igitur omnes Canonici regulares, canonici etiam cathedrales ſunt cum reliquis eiuſdem ordinis, & religionis, nemo enim profecto vir cordatus non leuiculam rationem exiſtimaturus, eſt, quod hoc ſola exigui momenti conſideratione, quia, ſcilicet, Eccleſia alioquin regularis cathedralis eſt monaſteriũ eſſe iam deſinat, ipſiuſque Canonici a verorum regularium canonicorum prædicamento, & conſortio excludantur, ad hoc ſanè ferendum iuditium Eccleſiæ cathedralis ratio impertinens eſt. Præterea hoc conſtat ex his, quæ tradit g Florentinus in Eccleſia cathedrali Oxemẽſi in regno Caſtellæ ſub dedicata Epiſcopo inſtituti fuerunt canonici regulares, è quorum numero, & canonicus, & ſupprior erat Beatus Dominicus erat autem profeſſus ſecundum regulam B. Auguſtini, quam poſtea ſuis fratribus prædicatoribus profitendam tradidit.

g Floren. 3. p. hiſt. tit. 23. c. 4.

Probatur etiam, nam in quadam h decretali ſic habetur, *innotuit nobis, quod Vigorenſis Eccleſia deſtituta paſtore, prior & conuentus eiuſdem Magiſtrum M. Archidiaconum Eboracenſem in Epiſcopum elegerant*, & iterum in alia decretali i ſic dicitur; *Vitonenſis Eccleſia paſtore vacaret Archidiaconus cum ſuis fautoribus Salubrienſem diaconum. prior verò & complices eius præcentorem Linconenſem in Epiſcopum elegerunt*, &c. vbi gloſſa K Vitonenſem Eccleſiam, & conuentum, & priorem habere aſtruit; ergo Canonici illarum Eccleſiarum cathedralium regulares erant, id quod & Ioannes Andræas aſſerit.

h c. innotuit. de elect.

i c. cum Vitonienſis eo. tit.

K glo. v. Vitonenſem.

Id ipſum probatur ex alia decretali; l ibi *G. qui in tua & Toloſana Eccleſia & Archidiaconus conſtitutus & in vtraque eccleſia regulariter profeſſus* ergo Cathedrales canonici eccleſiarum Metropolitanarum Burdegalenſis, & Toloſanæ regulares canonici erant. Quo in loco ait gloſſa canonicum regularem fieri poſſe Archidiaconum.

l c. præterea de præbend.

Præterea id conſtat ex alijs m decretalibus, vbi cum gloſſa legimus canonicos Bethleemiticos, & Nazarethenſes emittere ſolitos profeſſionem ſecundum regulam Diui Auguſtini, dareque conſueuiſſe habitum lineum, qui proprius eſt habitus canonicorum regularium, vbi textus locum illum canonicam vocat, & pro verbo profiteri gloſſa vtitur verbo monachari, ſed has eccleſias prædictas cathedrales eſſe compertum eſt ex regiſtro Innocentij Tertij, ergo canonici cathedralis Eccleſiæ ſunt etiam cum cæteris regulares, ſunt & alia quàm plurima iuris canonici loca, quæ rei propoſitæ ſtabiliendæ non parum conducunt, ad eam tamen compitandam faſtidioſam prolixitatem prætermittimus, ſiquis verò ea de re plura noſſe cupit, perlegat Auguſtinum n Ticinenſem in ſui canonici ordinis propugnaculo, qui rem copioſè, & luculenter perſtringit.

m c. cũ ſuper elect. de conſ. c. ſicut nobis de regul.

n Ticinenſis par. 3. c. 1.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Eremitæ ſint vere religioſi.

RESpondeo dicendo, quod multiplex eſt Eremitarum genus. Primi dicuntur Serbitæ diſcurrentes hinc inde, qui dicunt ſe Chriſtum ſequi in eo, quod Chriſtus circuibat ciuitates & Caſtella,

ſecundi

ſecundi dicuntur anachoritæ Hebraicè, Græcè vero Eremitæ ſolitarie viuentes, quos Græci etiam vocant *μοναχοὺς* ab eo, quod procul ab hominibus ſoli receſſe uot in deſertis viuere nuncupantur, de quibus agitur *a* iure, tradunt Philippus Francus, & gloſſa quædam allegat noue am conſtitutionem de monachis, vbi pro eiſdem anachoritæ, & heſicaſtæ ponuntur, quæ etiam dicunt ſe Chriſtum imitari in eo; quod ſolus agebat in deſertis ſecundum illud Matthæi, *b Ductus eſt Ieſus in deſertum, & in montem aſcendit ſolus orare*, & de his in quodam dicitur decreto *c* que verè, & pure ſolitariam vitam eligunt digni ſunt conuenienti honore, & ipſi ſubſunt epiſcopo ſecundum gloſſam *d* quãdam & tenet Cardinalis Alexandrinus, & tradit Nicolaus Boerius. Tertij dicuntur cœnobitæ, id eſt in congregatione viuentes: hi videntur orti ſub Eliſeo, qui conſtituit Cuneum Prophetarum, id eſt religioſorum. Et iſti cœnobitæ habebant diuerſos modos viuendi, & ad diuerſa deputantur, vel ad actiuam, vel ad contemplatiuam, vel mixtam vitam ſecundum regulas & conſtitutiones eorum, quos profitentur, de quo per Beatum Antonium Ioannem Andræam, ſicut diuerſificantur religiones ſecundum diuerſitatem operum, ad quæ ordinantur, quia vna ordinatur ad peregrinos hoſpitandos, vt ordo Cruciferorum, Beati Antonij Viennenſis aut Arelatenſis; alia ad captiuos viſitandos, vel redimendos, vt ordo de Trinitate, ſeu Beatæ Mariæ de Mercede; vna ad actus contemplatiuos, alia ad actiuos, alia verò ad mixtos. Et ipſi in Ægypto diuiſi ſunt per decurias, atque centurias ſecundum Diuum Hieronymum, ita vt nouem hominibus præſiderit decimus. Et ſub his cœnobitis comprehenſi ſunt omnes monachi, quorum Beatus Benedictus dicitur primus in eccleſia occidentali, & Beatus Baſilius in Orientali, quamuis, & prius etiam multi ſancti patres præfuerint magnis congregationibus, vt Beatus Antonius Pachomius, Iſidorus, & alij. Ex quibus ſecundum Beatum Antoninum *e* Florentinum fuit vnus de ſancto Victore Magiſter & deuotiſſimus. Vnde concludo ſecundum veram, & communem interpretationem iurium, & Doctorum ſupra allegatorum, ſtatum Eremitarum, ſeu vitam Eremiticam, tam primorum quàm ſecundorum, & vltimorum, ſcilicet, Serbitarum, Anachoritarum, & cœnobitarum religioſorum de iure eſſe approbatum, & ipſos inter perſonas eccleſiaſticas, & religioſas numerari, vt tenet Abbas *f* Siculus, & ſentit Nicolaus Alexandrinus, & ſic gaudere debere priuilegiis religioſorum quandiu in eccleſia, & ſeruitio Dei habitum geſtant religioſum, prout Nicolaus Boerius *g* tradit.

a c. vn. de exceſ. prælat. li. 6 & ibi Franc. in vlt. nota Auth. de monach. §. cogitandum et in gl. v. heſicaſtus.
b Math. 4.
c 16. q. 1. ca. qui vere, c. fin. d. 11.
d gloſ. in d. c. qui vere Card. in c. ſi an tem 12. q. 4. Boerius de ſta. & vit. Erem. nu. 3.
e Floren. 3. p. ti. 30. c. 10. §. 6.
f Siculus in cle. cupientes de pæn. Ale. in c. ſi quis nu piys 30. diſt.
g Boer. vbi ſup. pr. nu. 22. & 23.

QVÆSTIO L.
De religione quoad obligationem religioſorum in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum regulares profitentes ſeruare regulam obligentur ad omnia contenta in regula.*

2 *Vtrum regulares promittentes regulam peccent ſemper mortaliter regulam frangendo in minimis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum regulares profitentes ſeruare regulam obligentur ad omnia contenta in regula.

REſpondeo dicendo, quod dum quidam regulares ita profitentur ſeruare regulam & conſtitutiones, quantum ad verba, & vt patet exterius, tenentur ex præcepto ſingula, quæ continentur in regula ſeruare, vt patet per D. *h* Thomam dicentem, quod talis videtur ex voto ſe obligare ad ſingula contenta in regula, ſed tamen in rei veritate ex intentione inſtituentis regulam, aut profeſſionem ad prædicta omnia non tenetur, ſi intendat profiteri, vt conſuetum erat in tali ordine, & ſecundum intentionem legis, & non aliter in ſua mente explicando. Quod patet primo, quia ibidem ſanctus Doctor ſob infert, quod ex hoc ſequeretur, religionis ſtatum eſſe in laqueum peccati mortalis, quod vix aut nunquam poſſet declinari, quaſi dicat quod hoc nullus author regulæ probare intendit. Quod autem ſubiungit, ſancti ergo ordinum Inſtitutores hoc facere volentes ordinauerunt, talem profeſſionis formam, in qua periculum eſſe non poſſit: non intelligitur de omnibus, ſed de quibuſdam, vt patet per eundem D. Thomam *i* dicentem, quod is, qui profitetur regulam, non vouet ſeruare omnia, quæ ſunt in regula, ſcilicet, omnia ex inſtitutoris intentione, ſed vouet vitam regularem, quæ eſſentialiter conſiſtit in tribus votis: & D. Thomam ſequitur expreſsè Abbas. *K* Et hanc eandem opinionem tenet expreſſe idem *l* Abbas *Nec obſtat, dicit ſi dicatur quòd veniens cõtra regulam veniat contra votũ, cum ſolemniter in aliquibus religionibus regulam ſeruare promittatur: nam vt dicit D Thomas, quẽ ſequitur Archidiaconus, profeſſio non refertur ad omnia cõtenta in regula, ſed ad tria ſubſtantialia regulæ, ſuper quibus eſſentialiter eſt fundata omnis regula religioſorũ, de quibus in cap. cum ad monaſterium in fine, de ſtatu regularium. Omnia verò illa contenta in regula tendũt ad finem illorũ trium. Vnde promittens ſeruare regulam intelligitur promittere, vt ducat vitam regularem quæ quidẽ eſt eſſentialiter fundata ſuper illis tribus. Hæc Abbas.*

h quolibet 1. q. 11. ar. 4.
i D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 1.
K Abba in c. Deus, qui de vit. & honeſ. cle. nu. 3.
l Abba. in c. nam concupiſcentiam de conſti.

Vnde & quibuſdam religionibus cautius aliqui profitentur non quidem regulam, ſed viuere ſecundum regulam, id eſt tendere ad formationem ſuorum morum ſecundum regulam, ſicut ſecundum quoddam exemplar, quod tollitur per contemptum, in quibuſdam autem adhuc cautius promittendo obedientiam ſecundum regulam, ita quod profeſſioni non contrariatur, niſi quod eſt contra præceptum regulæ. Hæc D. *m* Thomas. Et hoc patet manifeſtè per determinationem *n* eccleſiæ, vbi de fratribus minoribus, qui profitentur regulam ſeruare determinatur, quod ex profeſſione ſuæ regulæ non tenentur ſub præcepto ad omnia, quæ ſunt regulæ, ſed ad ea, quæ in ea ſunt de præcepto, quod probatur ibi ex intentione authoris, id eſt Beati Franciſci, qui decernit, quod quoad quædam ex vi verbi tranſgreſſio eſt mortalis, & quoad quædam alia non.

m D. Th. 2. 2. q. 186 art. 9. ad 1.
n cle. exiuit de verb. ſign. lib. 6.

Ex dictis patet, quod regula Beati Baſilij, & D. Benedicti, & D. Auguſtini, & D. Franciſci, ex vi ſua, etiam ſi quis ea profiteatur, non obligant ſub mortali niſi ad ſex, primo ad obedientiam præcipientis prælati, & ſecundo ad non habendum proprium, tertio ad non contrahendum matrimonium, in quibus tribus vita regularis, quam quis profitetur, conſiſtit, quarta ad ſeruanda præcepta regulæ, quinto ad non agendum ea contemptu, qui tamen ex conſuetudine ſola tranſgrediendi non inducitur ſecundum D. *o* Thomam, ſexto ad non contemnendam perfectionem, quæ eſt ſuæ profeſſionis finis, & neceſſario requiſita ad finem, vt habitus virtutum & aliquando actus. Quæ omnia deduci poſſunt ſecundum prædicta ex quolibet modo profitendi, & conſequenter prædictæ regulæ ex vi ſua præter tria vota ſubſtantialia obligant ſolùm ad alia tria, ex vi tamen aliena obligant ad multa alia, ſcilicet, ad præcepta legis Dei, vel legis naturalis, vel humanæ in

o D. Tho. vbi ſup. ad 3.

quam

quantum recapitulant dictas leges. Quomodo autem in regulis vel conſtitutionibus prædictorum ordinum aliquid ſit præceptum vel non ſit, & de intellectu regularum ipſorum hic non ago, cum vnaquæque religio circa hoc iam ſua expoſitione gaudeat.

ARTICVLVS II.

Vtrum regulares promittentes regulam peccent ſemper mortaliter regulam frangendo in minimis.

RESpondeo dicendo, quod dum quidam regulares ita profitentur, vt nec ſeruare regulam, non intendunt ſe obligare ſub peccato mortali ad ſingula leuiora, nam & promiſſio iurata de re leui etiã totali non obligat ſub peccato mortali, prout tenent D. *a* Antoninus, Syluester Soto, Nauarrus Alcocer, & recentiores Salmanticæ Academiæ contra Caietanum & alios dicentes eſſe mortale. Item votum de re leui etiam totali non obligat ſub peccato mortali, prout tenet Nauarrus. *b*

a Anton. 2. p. tit. 10. c. 8. §. 3. col. 3. & tit. 16. cap. 2 §. 4. Syl. iura. 2. §. 7. v. 7. iur. 4. §. 1. Soto. li. 7. de iuſti. q. 2. art. 6. & libr. 8 q. 1. art. 7. dua. 1 et q. 2. ar 3. & libel. de abuſu iura. c. 6. Alcoc. er in ſum. c. 22.

b Nau. c. 23. nu. 49. & 62. in fin. & c. 12. nu. 10.

QVAESTIO LI.

De religione quo ad eius priuilegia in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 AN indultis priuilegijs conceſſis intelligantur indulta concedenda.
2 *Vtrum conceſſis alicui religioni priuilegijs conceſſis alijs religionibus & quibus illæ vtuntur, cenſeantur indultæ quę vſu ſunt acquiſita.*
3 *Vtrũ conceſſis alicui priuilegijs quatenus ſunt in vſu.*
4 *Apud mendicantes teneatur ſe certiorare vtrum ſint in vſu & vtrum ſufficiat quod poſſint vti.*
5 *Quo pacto priuilegia in religionibus amittantur.*
6 *Vtrum priuilegio prohibitiuo aut irritanti poſſit renunciari.*
7 *Vtrum priuilegio non faciendi ex conſuetudine quæſito per vnum actum contrarium amittatur.*
8 *Vtrum priuilegia conceſſa religioni cenſeantur conceſſa eiuſdem religionis prælato.*
9 *Vtrum priuilegia conceſſa præpoſito proprietario, commendatario conceſſa cenſeantur.*
10 *Vtrum priuilegium conceſſum collegio, & conuentui cenſeatur conceſſum perſonis ſingularibus.*
11 *Vtrum priuilegium conceſſum ſingularibus perſonis religionis cenſeatur conceſſum prælatis eiuſdem religionis.*
12 *Vtrum priuilegia conceſſa religioſis profeſſis ad nouitios extendatur.*

Multa de priuilegijs regularium dicta ſunt in primo tomo, & in his tomis quàm plurima præclara tanguntur, nunc autem de religionibus in particulari differens de earum priuilegijs aliqua dicere, & addere operæ pretium eſſe duxi.

ARTICVLVS I.

An quando aliquod indultum concedit omnia priuilegia quomodolibet conceſſa alijs ordinibus in eodem priuilegio concedenda indulgeantur.

RESpondeo dicendo, quod innumera ſunt priuilegia religionibus conceſſa, & quibus Sanctitas Domini Papæ vult eas exornare atamen priuilegia earum, quibus quomodolibet fruuntur licet alicui religioni in particulari concedantur, tantum debent intelligi de conceſſis, ad concedenda autem extendi minimè debent, prædicta enim verba ſonant in præteritum, in futurum autem protrahi non poſſunt, prout tradit expreſsè Ripa. *c* Et confirmatur, nam legans omnia bona ſua non cenſetur futura legaſſe, vt in quadam lege *d* dicitur, Et facit, nam ſi Papa voluiſſet futura priuilegia concedere, vtique id expreſſiſſet exemplo Imperatoris *e* Iuſtiniani, quia ergo id non expreſſit, certè non præſumitur concedere concedenda, ſed tantum conceſſa. Quod etiam tenet Baldus *f* poſt Guillermum de Cuno, Abbas Antonius Corſetus, Matthæus de Afflictis, quibus in locis communiter concludunt conceſſionem priuilegiorum non trahi ad priuilegia futura. Et in hoc maximè differunt conceſsiones priuilegiorum a legibus, lex enim & ſtatutum loquens per verba præteriti temporis extenditur ad futurum argumento cuiuſdam legis *g* vbi tradit Bartolus.

Nec obſtat, quod in dicta conceſsione dictio, *vniuerſis, omnia*, proponatur, quæ nullum videtur excipere iuxta quandam legem, & *h* Carolus Ruinus *i* oſtendit dictionem omnia vniuerſalem non ſolum quoad modum, verum etiam quoad tempus, vt futura complectatur, quod etiam conſuluit Marcus Antonius Natta. *K* Hoc enim verum eſt quando dictio vniuerſalis ad omnia indeterminatè refertur, vt ſi dicas per omnia ſunt exæquata legata fideicommiſsis, vt in quadam lege *l* dicitur, non autem ſi determinatè, vt in caſu noſtro, vbi dictio, omnia modificatur per illud, quod additur, ſcilicet, conceſſa, vt tenet Bartolus *m* & clarius, Ripa, & moderni poſt Socinum. Vnde Summi Pontifices volentes in ſuis Bullis indulgere religioni alicui conceſſa, & concedenda alijs religionibus id vtique exprimunt.

c Rippa in l. 1. col. 1. v. ſecundo declaro. ff. de le.

d l. ſi ita ff de aur. & ar. leg.

e l. Omnibus, C. de Epiſc. & cleric.

f Bald. in d. l. omnibus Abb. in c. ſup. ſpec. nu. 5. de cleri. vel monach. Corſ. in ſing. ver. meus, col. 6. Afflic. in c. vnic. verb. por tus nu. 6. cum plurib. ſeque. quæ ſint regalia.

g l. Arriani, C. de hæred. vbi Bar. idem Bar. in l. 5. ita nu. 2 ff. de au. & argen. leg.

h l. Iulian. ff. de leg. 3.

i Ruin. conſil. 61. dico. n. 35. lib. 5.

K Natta conſil. 525. fuit data ſentent. nu. 26.

l l. 1. ff de le. 1.

m Bart. in l. quia circa de priuil. Rippa & moderni poſt Socin. in d. l. 1.

ARTICVLVS II.

Quando alicui religioni conceduntur priuilegia conceſſa alijs religionibus, & additur ac quibus illæ vtuntur potiuntur, & gaudent, quæritur, an hæc clauſula præcedentia ampliet, ita vt in hoc caſu videantur dictæ religioni conceſſa alijs religionibus concedi, & etiam ea, quibus ipſæ religiones vtuntur hoc eſt illa, quæ vſu & conſuetudine acquiſierunt.

RESpondeo dicendo primo, quod vtcumque ſit, illa intelliguntur ex hac conceſſione dictæ religioni conceſſa, & communicata, quæ conceſsionis tempore erant in vſu, cum enim ex non vſu priuilegium amittatur, ſequitur, quod Papa concedens dictæ religioni aliarum religionum priuilegia, voluit de his intelligere, quæ erant in vſu, non autem de his, quæ non erant in vſu, & quæ cum eſſent per non vſum amiſſa, non poterant amplius dici priuilegia, neque de his tanquam de non ente aliqua fieri diſpoſitio: cum nullius ſint qualitatis, prout tenent *n* Baldus. Quod confirmatur, quia Papa in conceſſione, de qua agimus voluit adæquare hanc religionem quantum ad priuilegia alijs religionibus, puta mendicantium, vnde non debet eſſe exceſſus in adæquatione argumento cuiuſdam legis *o* cum ibi notatis, qui ſane eſſet ſi dictæ religioni ea priuilegia eſſent conceſſa, quæ ex non vſu mendicantes, verbi gratia amiſiſſent, & quibus illi amplius vti non poterant.

n Bald. in cap ſignificante. an fin. v. nam accidentia. de appella. & in l. omnium, col. 2. v. nam impoſſibile eſt. C. de teſt. & in l. data opera co. 11. v. item nota, C. qui accuſari non poſſunt.

o l. 2. ff de leg. 1.

Se-

Secundo dico, quod per dictam clauſulam acquiruntur dictæ religioni etiam priuilegia, quæ alijs religionibus non fuerunt conceſſa a Sede Apoſtolica, ſed conſuetudine acquiſita. Quod aliquibus decretis *a* videtur probari & tenet Petrus de Vvaldis Barbacia, & Thomas Grammaticus. Et hoc probatur, nam conſuetudo & priuilegium æquiparantur iuxta quandam decretalem *b* iuncta ſua gloſſa. Ex quo alias in quodam cauſa Antienſis diœceſis decimarum coram Nouato, tūc Rotæ auditore inter Abbatem & conuentum Sanctæ Mariæ de Oſſeta ordinis Ciſtercienſis, & monaſterium Sancti Stephani ordinis Sancti Benedicti reſolutum fuit monaſterium & conuentum de Oſſeta non teneri ad aliquam ſolutionem decimarum pro eiuſq; prædiis ſub parrochiali eccleſia dicto monaſterio Sancti Stephani perpetuo vnita exiſtentibus, & quæ vel proprijs expenſis colebat vel alteri colendas tradebat, ſed decimas colonorum ad ipſum monaſterium de Oſſeta ſpectare non tam ex priuilegio Sixti IIII. de quo forſan aliqua erat hæſitatio, quam ex conſuetudine non ſoluendi, & a colonis percipiendi, quæ vim priuilegij habet, vt ipſe Nouatus in eius manuſcriptis deciſionibus annotauit, & refert Horatius Mandoſius. *c*

Aduertendum tamen, quod conſuetudo, vt ex ea priuilegium acquiratur debet eſſe præſcripta, quia illa propriè dicitur conſuetudo, prout dicitur in iure *d* & tradit Baldus. Quæ autem dicatur conſuetudo præſcripta ſcribunt gloſſa *e* Baldus & poſt alios Menochius & latè Rocus de Curte. Quod autem conſuetudo immemorialis habeat vim priuilegij, eſt quidam textus *f* quod nos ſuperius diximus in primo *g* tomo.

Aduertendum etiam, quod tantum priuilegia conſuetudine acquiſita quibus mendicantes eo tempore vtebantur videntur conceſſa non autem, quæ poſtea conſuetudine acquiſierunt, vel forſan in futurum acquirent, quod ex illo verbo, *vtuntur*, poſito in dicta clauſula colligitur, quod de eius natura ad futurum non porrigitur, vt in ſimili caſu ſcribit Felinus, *h* niſi forſan alicui religioni eſſent communicata mendicantium priuilegia tempore communicationis conſuetudine acquiſita, & poſterum acquirenda, vel generaliter omnium mendicantium priuilegia conſuetudine quæſita verborum generalitate comprehenderentur. Quod quomodo ſit intelligendum ſequenti articulo dicetur.

ARTICVLVS III.

Dato quod dictæ religioni concedātur priuilegia, quibus mendicantes vtūtur, potiūtur, & gaudent, quæritur, vtrū ſufficiat, quod ipſi mendicantes tempore poſsint vti dictis priuilegijs, an neceſſarium ſit quod actu his vtantur.

RESpondeo dicendo, quod ſufficit, quod eo tempore his priuilegijs vti potuerint: primo quia quod mendicantes eo tempore priuilegiis vti potuerint eſt potentia multum propinqua actui, & potentia propinqua actui habetur pro actu, vt inquiūt Baldus *i* Iaſon & Guilielmus Montecat. Secūdo quia ſi requirerentur priuilegia tempore conceſſionis fuiſſe in vſu, actu & potentia, proculdubio conceſſio facta dictæ religioni nihil operaretur, vix enim in eodem inſtanti, quo facta fuit conceſſio, aliquod mendicantium priuilegium actu, & potentia eſſet in vſu, & ſic conceſſio huiuſmodi redderetur illuſoria: priuilegium autem ita interpretari debet, ne reddatur illuſorium, & ſufficit, vt aliquid operetur, vt eſt notum in iure *k* & tradunt Baldus, & Petrus de Vvaldis. Et non eſt abſurdum, vt ſuadente ratione illa verba, *quibus vtuntur & potiūtur*, exponamus, idest quibus vti poſſunt, ſicut, & aliàs verba duodecim tabularum, ibi *ſi qua pluuia nocet* veteres *l* interpretati ſunt, idest nocere poterit. Quod & refert Iuriſconſultus Pomponius, ipſe quoque exponens verbum, *videbitur*, idest videri poterit, Quod etiam ſcribit Oldradus *m* & tradit Ruinus.

a 9 q. 3. c. 7. conqueſtus §. primates iuncta ſua glo. v. cōſue. c. quia per ambitionem in princ. iuncta glo. ſ. v. antiq. 64. di. Vvald. in tra cta. de can. Epiſc. & par. p. 2 t. 2. nu. 28. Barbat. conſ. 81. col. 8. li. 1. Gram. conſil. 98. nu. 2. & ſeq.
b c. nouit: iuncta glo. v. conſuet. de iudi.
c Mando. de gratis ad inſt. glo. 16. n. 61.
d c. Cumano. de elect. Balde in l. bines v. ſed ponamus, C. de adimo diuerſ. inſtit.
e gloſ. & alij in l. 2. et Bal. in Rubr. C. quæ ſit longa conſue. Meno. ch. de arbi. li. 2 caſu 83. Rochus de Cur. de conſuet. ſe 3.
f l. 1. in ſi. ff. de aqua pluuia arce.
g in 1 tom. q. 11. art. 8.
h Felin. conſ. 33. vtrum regula. nu. 3.
i Bald. in l. Prim. ff. de milit. teſt. Iaſ. in l. diuortio. §. interdum nu. 15. ff ſolut. mat. & in l. inter cætera, § ſed & ſi pa rauerit ff legat. 1. Guils. in tracta. de ſucceſ. reg. du bi. 3. nu. 5.

Ex quibus infertur, quomodo ſit intelligendum illud, quod in fine articuli præcedentis reſoluimus, quod tantum priuilegia conſuetudine acquiſita, quibus mendicantes eo tempore vtebantur videntur prædictæ religioni conceſſa propter dictum verbum *vtuntur*, quod ad futurum nō porrigitur: illud enim debet iuxta prædicta explicari, ita quod dicta religio poſſit frui priuilegijs cōſuetudine acquiſitis quibus actu vtuntur, vel poſſunt vti, cum ſit ipſis iam acquiſita, non autem his, quæ poſtea poſſunt conſuetudine acquirere, his enim non poſſunt vti potentia propinqua, ſed potentia ſatis remota.

ARTICVLVS IV.

Cum dictæ religioni concedantur priuilegia mendicantium, quatenus ſunt in vſu Quæritur an priuilegium præſumatur eſſe in vſu. & an dicta religio volens vti aliquo priuilegio mendicantium, teneatur ſe certiorare, an illud apud mendicantes in eo tempore eſſet in vſu nec ne.

RESpondeo dicendo primo, quod aut apparet, quod priuilegium eo tempore, quo religio vult vti illo, ſit etiam apud mendicantes in vſu, & eo caſu præſumi debet etiam eo tempore, quo conceſſio facta fuit illud priuilegium in vſu fuiſſe, præſumendum eſt enim actum fieri legitimè iuxta ea, quæ in *n* iure notantur, ſicut eſt præſumptio, quod qui originale priuilegium apud ſe hodie retinet, etiam apud ſe habuerit iuxta *o* Aretinum, & Carolum Ruinum, & ita poterit eſſe præſumptio, quod qui hodie priuilegijs vtitur etiam retroactis temporibus vſus fuerit.

Dico ſecundo, quod aut non apparet, quod nunc ſit in vſu priuilegium, quo dicta religio vult vti, & tunc aut apparet, quod ante conceſſionem factam religioni fuerit aliquando in vſu, & præſumitur etiam fuiſſe in vſu tempore conceſſionis, cum de præterito in futurum præſumatur iuxta tradita in iure, *p* cum enim priuilegium tunc dicatur non eſſe in vſu, quando priuilegiatus propter eiuſdem priuilegij amiſſionem illo amplius vti non poteſt, proculdubio huiuſmodi amiſſio priuilegij præſumi non debet, nam qui priuationem, vel perditionem allegat, illam probare debet iuxta quandam legem, *q* & hoc etiam ſentit, ſi quiſpiam rectè intueatur licet alio tendat Panormitanus *r* dicens, quod religioſi etiam hodie gaudent priuilegio, de quo in illo textu, ſi caſus vtendi eueniret. Ex quo neceſſario ſequitur, & præſupponitur, quod priuilegium, quod ſimul fuit in vſu etiam hodie præſumi eſſe in vſu, ſaltem potentia, cum ſi hodie non eſſet in vſu, non poſſent religioſi illo tanquam ſemel amiſſo gaudere amplius, cum priuilegium ſemel amiſſum amplius non reuiuiſcat.

Dico tertio aut apparet, quod dictum priuilegium nunquam fuerit in vſu, & eo caſu neque etiam tempore

k c. in his de priui. c. ſi Papa eod. tit. li. 6. Bald. conſ. 130. poſt prin. Vval. de can. epiſc. & par. voc. c. 6 n. 34.
l l. Labeo. ff. ſtabulu.
m Oldrad. conſ. 228. quoniam ad inuestigatione n. 12. Rui. conſ. 8. viſo ſtatu. lib. 2.
n l. merito ff. pro ſocio.
o Aret. conſil. 35. venerādiſſime in fine, Ruin. conſ. 33 ad fin. lib. 4.
p l. ex perſona C. de probat.
q l. ſi creditor C. de pig. act.
r Panor. in c. in his de priu. nu. 3.

pore conceſſionis præſumetur eſſe in vſu, nec aliter illo dicta religio gaudere poterit, niſi id tempore conceſſionis ſupradictæ in vſu fuiſſe probetur, priuilegia enim cum ſint facultatis & non neceſſitatis, illis vti, vel non vti eſt in libera poteſtate priuilegiati, vnde poteſt eſſe, quod quis habeat priuilegium, & eo vti nolit argumento cuiuſdam legis. a Neque ex eo ſolum, quod oſtendatur priuilegium oſtenditur vſus priuilegij, quia vſus eſt quid facti, vt inquit Petrus Raueoa, b de quo per Rochum. c de Curte poſt alios, quos ibi citat. Et in terminis priuilegiorum ad inſtar, quod vſus priuilegii non præſumatur, ſed probari debeat tenet Stephaous d Bertrandus. Quod tamen non procederet, quando priuilegium ad petitionem principis conceſſiſſet, quo caſu priuilegium poſſet præſumi fuiſſe in vſu, & per prædicta præſumeretur etiam nunc eſſe in vſu, adeo, quod alleganti priuilegium non eſſe in vſu, onus probandi incumberet, vt alias Rotam tenuiſſe teſtatur Cardinalis Creſcen. in deciſionibus, quæ manu ſcriptæ circunferuntur, prout refert Mandoſius. e aut enim, inquit ipſe, tenemus, quod priuilegium ſtatim ligat etiam ignorantes iuxta notata per Bartolum, f & omnes, aut quod requiratur ſcientia, vt per Cardinalem, g vel diſtinguamus, vt per Decium h ſtatim, ex quo priuilegiato ſcienti fuit conceſſum a principio, vel vt & conditio priuilegij tacita quatenus ipſe, cui conceditur, vti velit, fuit impleta, quia apparet, ex quo ipſe petit, quod uti vult aduerſario dicente priuilegia non eſſe in vſu incumbit onus probandi.

Neque contra hoc vrget ratio allata a Mandoſio i dicente, quod aliud eſt acceptare priuilegium, aliud uerò priuilegio vti, & poteſt eſſe, quod petens & ſciens priuilegium præſumat illud acceptare animo etiam vtendi, & quod non præſumatur vſum fuiſſe: nam reſpondetur, quod ex quo illud petiit animo utendi præſumitur uſum fuiſſe, ad quid enim petijt animo utendi niſi ad utendum.

a l. ſi index. ff de minorib.
b Rauenna de conſuet. ſeſſ. nu. 49.
c Rochus de conſuet. 1. p. nu. 19.
d Bertrandus conſ. 099. illud generale. nu. 2. & ſeq. vol. 5. in antiquis & conſ. 130. nu. 10. vol. 2. etiam in antiquis.
e Mandoſ. de priu. ad inſt. gl. nu. 18.
f Bart. & omnes in l. omnes populi. ff de iuſt. & iur.
g Cardin. in proœm. Clem. V. vniuerſitatis.
h Decius in c. 2. de conſti. in fin.
i Mandoſi. vbi ſup.

ARTICVLVS V.

Quo pacto priuilegia in religionibus admittantur.

RESpondeo dicendo, quod titulus in articulo poſitus iam in primo tomo K fuit tactus, ſed quia non fuit ad plenum reſolutus, ideo in præſentiarum de eo iterum diſputare propoſui, dicendo primo quod priuilegium, quo datur facultas aliquid faciendi ex non vſu per decennium amittitur argumento eorum, quæ notat Bartolus l Cynus Salicetus, & Iaſon & tradit poſt alios Natta, & Petrus Rebuffus.

Quod fallit primo in eccleſia, quæ priuilegium non amittit, niſi ceſſaret illo vti ſpatio quadraginta annorum, vt notant omnes, & tradit Egidius m Boſſius. Quod etiam pariter habet locum in monaſteriis, cum monaſteria & Eccleſiæ æquiparentur, vt tradunt communiter Doctores, n & monaſteria gaudeant priuilegiis Eccleſiarum, vt tenet Abbas o communiter receptus.

Secundo fallit, quando non venit caſus non vtendi priuilegio, hoc enim caſu priuilegium per non vſum non admittitur, vt tenet quædam p gloſſa communiter recepta, quam poſt alios ſequitur Rebuffus & Iulius Ferret.

Tertio fallit quando aliquis ex aliquo legitimo impedimento ſua culpa non cauſato priuilegio vti non potuit, & hoc eſt notum apud omnes. q

K 1. tom. q. 8.
l d. l. 1. vbi Bar to. ff de nũdi. Cynus Salic. et Iaſ. in l. falſo. in princ. C. de diuerſ. reſcript. Natta conſ. 616. nu. 37. Rebu. in praxi benef. ti. de dif. inter priui. & reſcr. nu. 40.
m Omnes in c. accedentib. de priu. Boſſ. de princip. & eius priui. n. 319.
n DD. in c. 1. de conſti. in in 6eg. lib. 6.
o Abbas in c. 2. in 2. not. de conſuet.
p glo. in cap. Abbate ſancti Siluani in v. donec de verb. ſignific. Rebuf. in tractatu nom. q. 14 nu 20. Ferre. in tract. de in tracta. de iuſ. & iniuſt. Bello. nu. 306.
q l Attilicinus. ff de ſeruit. gl. in d. c. Abbate in v. non

Quarto fallit quando priuilegia tendunt ad exceptionem; veluti, ſi alicui concedatur, quod ſuper aliqua re conficienda moleſtia non poſſit inferri, ſemper enim priuilegiatus ope exceptionis poterit moleſtiam inferentem repellere ex vi iſtius priuilegij, quanquam illo priuilegio per decennium vſus non fuerit iuxta quendam textum r & gloſſam communiter receptam. Vnde ſi Eccleſia, aut monaſterium non fuerit vſus huiuſmodi priuilegio per tempus, quo contra ipſa præſcriptio currit, de quo ſupra in quæſtione de præſcriptionibus diximus, nihilominus poſſunt per exceptionem moleſtiam inferentem repellere. ſ

Quinto fallit in priuilegio remunerationis cauſa conceſſo, quia etiam illud habet naturam contractus, & eſt irreuocabile, prout tradunt Romanus, t & Alexander. Quod adeo verum eſt, quod neque per ingratitudinem huiuſmodi priuilegium reuocari poſſit iuxta tradita a Mandoſio, u niſi ſit conceſſum ad beneplacitum principis, vt tradit Capaccius x poſt Andræam de Iſernia quem ibi citat.

Dico ſecundo, quod priuilegium non faciendi ex contrario vſu ſeu actu contrario ipſi priuilegio amittitur, & priuilegiatus priuilegio huiuſmodi, ex iſto vnico actu contrario renunciaſſe videtur, vt colligitur eſt iure y & tradit Ioannes Andræas, & poſt alios Egidius Boſſius.

Quod primo fallit in priuilegio, quod habet effectum ſucceſſiuum & reiterabile, velut in priuilegio eximente aliquem a ſolutione annua priuilegium non amittitur, neque illi niſi quãtum ad illum actum cenſetur renunciatum, vt tenent z Baldus, & Alexander: requiritur ergo continuatio actuum contrariorum per triginta, vel quadraginta annos, vt tenent a Bartolus, Lucas de Pena, & allegati a Mandoſio dicente hanc eſſe magis communem opinionem.

Secundo fallit, quando actus priuilegio contrarius fit per eum, qui priuilegio expreſſe renunciare non poteſt, tunc enim ex ſulo actu contrario, niſi lapſus temporis ad præſcribendum concurrat, priuilegium non amittitur. Velut ſi per vnum monachũ, aut per vnum priorem fieret actus contrarius priuilegio religioni conceſſo, prout tenet b Innocentius, Ancharanus, & Baldus, & Iaſon. Hi enim tali priuilegio renunciare poſſunt.

ARTICVLVS VI.

Vtrum priuilegio prohibitiuo, aut decretum irritans, continenti, per actus contrarios poſſit renunciari.

REſpondeo dicendo, quod priuilegio prohibitiuo, in quo adeſt decretum irritans nullo temporis ſpatio per actus contrarios renunciari poteſt, prout tenent Archidiaconus c Ioannes Andræas, Geminianus, & alii & eſt deciſio Rotæ & tenet Iaſon. Quod tamen non procederet, quando priuilegium totum concerneret ſolum fauorem priuilegiati, hoc enim caſu priuilegiatus non obſtante decreto irritanti poſſet priuilegio per actus contrarios renunciare, vt poſt alios tradit Mandoſius. d Vnde priuilegia, quibus religionibus prohibetur aliquam inferri moleſtiam, continentia quod irritum ſit & inane, quidquid aliud ſuper eo fuerit attentatum, poſſunt per contrarios actus ab ipſis religionibus renunciari, dummodo talis renunciatio fiat ab iis, quibus renunciandi committitur poteſtas, de quo in primo tomo e aliqua diximus.

AR-

r ibidem vbi et Abb. de verb. ſignific.
r l. pure. § ſic ff de dolo. excep. gl. in d. c. cum acceſſiſ. v. contrauenerint, de conſt.
ſ ſup. q.
t Rom. conſil. 463. 14. Alexan. conſ. 216 col. 1. l. 3.
u Mandoſ. de priu. ad inſta. glo. 15. n. 20.
x Capaccius dec. 119. quod res conceſſa. n. 8.
y c. vt priuil. a q. 1. Andr. in reg. acceſſorium de reg. iuris q. 1. Boſ. in tit. de prin. nu. 320.
z Bal. d. c. plerumque. u. 6. de reſcript. & in l. ſenatores 2. lect. ff de ſenat. Alex. conſil. 33. nu. 8. vol. 1.
a Bart. & alij in l. fin. ff. de condit. Mãd. de priu. ad inſtar. gloſſ. 05. nu. 22.
b Innocent. in c. cũ acceſſiſ. de priuil. vbi d. l. Aut. in c. cum plantare nu. 8. 20 priu. Bal. d. conſil. 337. li. 4. Iaſ. in fin. ff de cõſtit. princ.
c Archid. Andrea Germin. in c. cũ de bonef. de preb. li. 6. Rota deciſ. 293. in antiquis. Iaſ. in l. fin. ff. de conſtit. principe.
d Mandoſ. de priuil. ad inſtar gl. 05. nu. 12.
e 1. tom. 9. q. a

Digitized by Google

ARTICVLVS VII.

Vtrum priuilegio non faciendi ex conſuetudine quaſito per vnum actum contrarium amittatur.

RESPONDEO dicendo, quod priuilegium conſuetudine a religione quæſitum per vnum actum contrarium non amittitur, vt notatur per ſcribentes. a Verum eſt tamen quod Imola b aliter tenet, & eius opinionem in puncto iuris eſſe veriorem, ſcribit Decius, quod etiam videtur ſentire Petrus de Vualdis, qui loquens de quodam priuilegio ex conſuetudine mendicantibus quæſito nullam conſtituit differentiam inter priuilegium ex gratia principis, priuilegium ex conſuetudine quæſitum, & licet ipſe ibidem teneat id in priuilegio vnico actu contrario renunciatum non intelligi, niſi lapſus concurrat quadraginta annorum, id non eſt, quia ipſe ſentiat priuilegium conſuetudine quæſitum non admitti ex vnico actu contrario, ſed quia ipſe tenet illam opinionem Vincentij, quod priuilegium non faciendi non cenſetur renunciatum ex vnico actu contrario, niſi concurrat lapſus quadraginta annorum.

At his omnibus non obſtantibus videtur priori opinioni adhærendum: nam conſuetudini non cenſetur vnico actu, imo ne bina contrafactione derogatum, vt tenet quædam gloſſa, c quam ſequitur Cardinalis, Abbas, & Decius alios referens, & eſſe communiter approbatam teſtatur Curtius iunior, ergo neque derrogatum cenſebitur priuilegio conſuetudine quæſito. Quod tamen limitat Abbas, d vt non procedat, quando actus contrauentionis eſſet factus collegialiter, quia eo caſu cenſetur derogatum conſuetudini, ex illo vnico, vt tenent Antonius e de Butrio, Felinus, & Marcus Antonius Natta, ſed vt a multis ſæpe huiuſmodi materia liberentur litibus & anguſtijs regulares, ne per eorum contrarios actus ipſorum priuilegia perdantur, debent expreſſè proteſtari per inſtrumentum publicum, ſe nolle ex hoc actu priuilegium amittere, proteſtatio enim in hoc caſu priuilegium præſeruat: ita f Bartolus, Baldus, Boſſius, & Horatius Mandoſius.

a Scribentes in c. accidentib. de priuil. & in c. cũ accessiſſent de conſtit.
b Imo. in d. c. cum acceſſiſſent, vbi Decius col. vlti. Vuald. de canonic. Episc. p. 2. cap. 5. §. quoniam, nu. 28.
c glo. in l. nemo alieno. §. ſpecialis. ff. de reg. iu. Card. conſ. 131. videdum pro eo in fi. Abb. conſ. 94. in fi. Dec. in d. §. temporalis Curtius conſ. 138 præſuppeſitur in facto infra.
d Abbas in c. pro illorũ necess. vlt. de præbend.
e Butrius in c. fin. col. 3. de conſuet. Fel. in c. cum acceſſiſ. col. 15. in 7 limit. de conſti. Natt. conſ. 636 nu. 119. lib. 3.
f Bar. & Bal. in l. 1. C. de his qui ſpon. muneri publ. ſub li. 10. Boſſius tit. de privi. num. 320. Mandoſ. de priu. ad inſtar gl. 13 n. 33.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum priuilegia conceſſa religioni cenſeantur conceſſa eiuſdem religionis prælato.

RESPONDEO dicendo, quod dubitatio huius quæſtionis pendet ex reſolutione alterius dubij. Vtrum ſcilicet appellatione capituli, & collegij veniat prælatus, aut præpoſitus generalis. De quo agunt g gloſſa quædam, Innocentius, Federicus, & alij, quos refert Mandoſius, & proculdubio communi omnium ſententia videtur receptum, præpoſitum aut prælatum collegij, vel capituli appellatione non comprehendi, vt conſtat ex allegatis a Rebuffo. h Sed in noſtro caſu ſi de prælatu non eſſet facta mentio, priuilegia religioni conceſſa intelliguntur etiam conceſſa ipſi prælato, cum ſimus in fauorabilibus, in quibus collegij, aut capituli appellatione venit etiam caput, vt tradit i Barbatia & Felinus.

Communi autem ſententia adducta pro ratione dubitandi in his tantum prælatis locum habet, qui de collegio electi in prælatos deſinunt eſſe de corpore, prout ſunt canonici, qui effecti prælati deſinũt eſſe canonici, non autem de his prælatis, qui de corpore electi non deſinunt eſſe de corpore, vt ſunt monachi, aut religioſi, qui in Abbates, aut præpoſitos electi non deſinunt eſſe monachi, aut religioſi iuxta doctrinam Bartoli, k quem ſequitur Felinus, & tenet Mandoſius.

g glo. in c. vt hi qui. §. illo vero in v. eiſdem de æt. & qual. Innoc. in c. irrefragabilis de off. ord. Federic. conſ. 110 n. 6. Mãdoſ. de priuil. ad inſtar. glo. 1. an 6.
h Rebuffus in tract. nomi. q. 8 an 33.
i Barbat. in tract. de præſtant. Card. lib. 1. q. 7. col. 34. Felin. in proœm. decre. v. Greg. col. 3.
k Bart. in l. quod conſtit. ff de molet. ea ſtam Fel. in dict. proœm. ver. tertio fallit Mand. de priuil. ad inſtar gl. 3 nu. 8. & 9.

ARTICVLVS IX.

An priuilegia præpoſito vel Abbati conceſſa ad commendatarium quoque, cui præpoſitura, vel Abbatia eſſet commendata, protrahantur.

RESPONDEO dicendo, quod & ſi commendatarius perpetuus poſſit quodammodo, dici verus prælatus, & de ipſe, vt de vero prælato iudicari: negari tamen non poteſt, quin in aliquibus a verò differat prælato, vt inquit Ludouicus l Gomez. Vnde ſtante aliqua diuerſitate inter commendatarium licet perpetuum & verum Abbatem, non debent priuilegia Abbati, ſeu prælato conceſſa ad commendatarium extendi, cum priuilegium non debeat etiam ex identitate rationis de vna perſona ad aliam extendi, vt dicitur in Iure. m Vltra quod in iſto commendatario quantum ad priuilegia non concurrit eadem ratio, quæ in vero Abbate & prælato, quia commendatarius non profitetur ordinem, aut regulam ſuorum monachorum cuius ordinis & regulæ gratia priuilegia Abbati, aut propoſito concedi non eſt dubitandum; & ſic ceſſante in huiuſmodi commendatario cauſa finali priuilegij, debet quoque in ipſo ceſſare priuilegium argumento eorum, quæ in Iure n notantur.

Ex quo etiam concludi poſſet commendatarium, ſiue temporalem, ſiue perpetuum non ſolum non gaudere priuilegijs Abbati, ſeu præpoſito conceſſis, ſed neque etiam priuilegiis conceſſis religioni, cuius appellatione ipſe non comprehenditur iuxta quandam Bartoli o doctrinam.

l Gomez ſup. reg. Cãcel. ſu. reg. triennali q. 5. ar nu. 24 v. ex quibus facile.
m c. priuil. de reg. iur. lib. 6
n l. Titia. §. verſuras ff. de dolo.
o Bart. in l. quod conſtit. ff de milit. teſt.

ARTICVLVS X.

An priuilegium conceſſum religioni, & collegio cenſeatur conceſſum ſingularibus perſonis illius collegij.

RESPONDEO dicendo, quod priuilegium corpori conceſſum ad ſingulos nõ protrahitur, aliud eſt enim collegium, ſocietas, vel vniuerſitas, aliud verò ſingulares perſonæ ſimul ſumptæ, quæ vt diuerſæ a dictis corporibus in quacunque diſpoſitione iudicantur, vt dicitur in iure, p & tradit poſt alios Rebuffus. Verum tamen eſt, quod priuilegia huiuſmodi corporibus conceſſa ad ſingulos protrahuntur, quando eius generis ſunt priuilegia, quæ non niſi per ſingulares perſonas exerceri poſſunt, velut priuilegia conceſſa ſuper prædicationibus, & confeſſionibus, ſacramentorum adminiſtratione, indulgentiarum acquiſitionibus, aut aliis ſimilibus, quarum exercitium ad ſingulas perſonas non etiam ad vniuerſitatem pertinet, de quo ſcribit D. Thomas q & Ludouicus Gomez, ne enim priuilegium fruſtratorium reddatur non eſt abſurdum, vt ex præſumpta loquentis mente ea capiatur interpretatio, vt quod in vniuerſitatem confertur, cuius ipſa vniuerſitas eſt incapax, ad ſingulos collatum intelligatur. Quod optimè probat quædam decretalis r vbi non alia ratione interdicta ciuitate ſinguli interdicti cenſentur, quam quod interdictum ſi huiuſmodi cape-

p l. ſicut §. quod vniuerſitati vbi omnes. ff. quod cuiuſque vniuerſi. l. meß autem præſentem, §. animaduer. ff. quod me cau. Rebuf. ſup. cõcor. das inſtr. mandat. Apoſtolic. v. ſingulisque canonicis.
q Tho. in 4. diſt. 35. q. 2. Gomez in regu. de idiomate q. 2. nu. 4.
r c. ſi ſententia de ſentẽt. excom. li. 6.

capereturinterpretatio illuſorium, & ridiculum redderetur, quod etiam Summus Pontifex eo loco fateretur, actus enim ita interpretari debet, vt valeat iuxta latè tradita ab Alciato. *a* Vnde in alia decretali *b* dicitur, quod priuilegium exemptionis Eccleſiaſticæ, extenditur, etiam ad ſingulares perſonas ipſius collegii, quia alias eſſet fruſtratorium, ſi non ad eas extenderetur, ſicut priuilegium loco conceſſum ad ſingulares perſonas ipſius collegii protrahitur, quia alias eſſet fruſtratorium, ſi non ad eas extēderetur, vt ſcribit Baldus. *c* Ait enim Ludouicus Romanus, *d* quod priuilegium, vt quis in Eccleſia capi non poſſit, intelligitur loco conceſſum, & conſequenter habet locum in quolibet ibi reperto, quod dictum refert, & ſequitur Ludouicus Bollo. *e*

a Alc. de præſum. lib. 3. præſum. 34.
b c. per exemp. de exēp. lib. 6.
c Bal. in l. ſi. c. 3. poſt n. 7. C. de vxor. prim.
d Roman. ſin. 234.
e Bollo. de indul. col. 3. verſic. hoc etiam probatur.

ARTICVLVS XI.

An priuilegia in ſingulares perſonas religionis collata ad eius religionis prouinciales, aut generales ſi ipſos Papa ſubticuiſſet extendantur.

RESpondeo dicendo, quod reſolutio huius quæſtionis videtur pendere ex reſolutione alterius, an, ſcilicet appellatione monachorū veniat Abbas. Qua in re extat receptiſſima, atque apud omnes probata distinctio, vt niſi aliud ex loquentis mēte conijciatur in fauorabilibus, & materia proportionabili, Abbas veniat appellatione monachorum, in materia tamen non proportionabili, & odioſa ſecus. Quod liquet ex his, quę ſcribunt Gloſſa *f* & alii, Cardinalis, & ſumma Armilla. Quo fit, vt in hac quæſtione poſtquam ſumus in materia proportionabili, & de fauore agimus, procuIdubio reſpondendum ſit in prouinciales & in generalem etiam prælatum ex præſcriptis conceſſionis verbis, etiamſi is a concedēte Principe non eſſet expreſſus, priuilegia collata extendi. Quod probatur cum prouinciales & generales non deſinant eſſe religioſi, ſicut neque Abbas Abbatia adepta deſinit eſſe monachus, neque hi patres ex dignitatis augmento deterioris conditionis eſſe debēt quam ſint perſonæ ſingulares, cum dignitatis & ſuperominentiæ proprium ſit augere, non autem ſtatum priorem ab eo, in quē dignitas cecidit, in ipſius præiudicium auferre iuxta quandam Legem, *g* & tradita ab Horatio Mandoſiu. *h*

f Gloſ. & alij in c fin. de ſimon. Card. in Clemen. 1. in pri. 6. oppoſ de reg. Armil. v. Abb. ver. 11.
g L. ſenn, vbi omnes ff. de ſenat.
h Mandoſ. de priuile. ad inſtar gloſ 6. n. 29.

ARTICVLVS XII.

Vtrum priuilegia conceſſa religioſis profeſsis, ad nouitios quoque nondum profeſſos extendantur.

RESpondeo dicēdo, quod pro vtraque parte multa poſſent afferri argumenta, ſicut in alia ſimili quæſtione cumulat Tiraquellus, *i* nihilominus videtur dicendum, quod priuilegia religioni conceſſa, vel eius ſingulis ſingularibus perſonis, ad nouitios non porrigi, quando hi neque vere, neque cum effectu religioſi dici poſſint iuxta quandam decretalem *K* Bartolum, & Tiraquellum.

Nec obſtat hos nouitios non ſecus, ac profeſſos immunitatis Eccleſiaſticæ priuilegio gaudere, vt quædam definit decretalis, *l* nam id ſpecialiter indultum eſt, & fortè ob reuerentiam habitus, quem nouitius geſtat, & ſic ex eo ius commune in contrarium elici poteſt a rgumento eorum, quæ in iure *m* communiter notantur. Vnde videmus ſi ſeriem priuilegiorū conceſſorum religionibus attētè contemplemur, quod volentes Summi Pontifices conceſſa profeſſis ad nouitios nondum profeſſos extendi, id vtique nō ſubticuerunt, ſed clare expreſſerunt. Nec ego inueni priuilegium, quo ipſi nouitii communicent in generali cum profeſſis in priuilegiis, ſed tantum in quibuſdam indulgentiis, nam Sixtus Quartus conceſſit, quod nouitiæ monialium Sanctæ Claræ primæ regulæ poſſint promereri omnes indulgentias almæ vrbis viſitando ſuas Eccleſias, ita habetur in libro *n* monumenta ordinum. Et aduertit collector priuilegiorum ordinum mendicantium.

i Tiraq. de vtroq. tot. tit. 1. §. 1. gloſ. 8. n. 21. vſque ad nu. 41.
k c. relig. § fi. de ſen. excom. li. 6. Bar in l. 2. C. ne ſacra. bapt. reite. Tira vbi ſup.
l d. c. relig. §. fin.
m L. ſingu. l. quod vero, ff. de legib.
n Mon. ord. in 2. impr. f. 261 conc. 678.

QVAESTIO LII.

De religione quoad poteſtatem tranſeundi ad alias religiones conceſſam in triginta articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur triginta.

1 *VTrum ſit conueniens de vna religione ad aliā tranſire.*

2 *Quomodo prælati ſe debēt habere vt eorum religioſi ſubditi in ſua vocatione permaneant.*

3 *Vtrum ius commune concedat regularibus vt poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem licentia petita licet non obtenta.*

4 *In quo conſiſtat perfectio religionis, ad quā iure communi tranſitus conceditur licentia petita, ſed non obtenta.*

5 *Vtrum religioſus poſſit tranſire de ſua religione, in qua non ſeruetur regula ad aliam laxiorem, in qua ſeruatur, propter quod eſt ſtrictior.*

6 *Quæ dicta ſunt de monachis vtrum ad moniales extendantur.*

7 *Vtrum donati & oblati poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem petita licentia licet non obtenta.*

8 *Vtrum conſtitutio Pij Quinti reuocet ius commune concedens fratribus, vt ad religiones alias ſtrictiores poſſint tranſire.*

9 *Quis poſſit concedere licentiam, vt religioſus tranſeat de vna religione ad aliam.*

10 *Vtrū Sum. Pont. ſine cauſa poſſit concedere religioſo, vt tranſeat de vna religione ad aliam laxiorē.*

11 *Vtrum licentia prælati ad tranſeundum ad alium ordinem ex iuſta cauſa non facta mentione de laxiori ſufficiat ad tranſeundum ad laxiorem, an debeat tantum intelligi de laxiori vel æquali.*

12 *Vtrū regularis ordinis mendicātium qui habet licentiam ad tranſeundum in aliam religionem etiam non mendicantem ſiue arctiorem, ſiue laxiorē, poſſit ſe transferre in aliquem ordinem militarem.*

13 *Vtrum licentiatus a Papa, ut poſſit tranſire ad certum ordinem poſſit ad alium diſtinctum tranſire.*

14 *Vtrum religioſus fugitiuus ad parem religionem pro libito, ſine diſpenſatione poſſit tranſire non inuento aliquo ſui ordinis monaſterio.*

15 *Vtrum prælati religionum mendicantium poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis, ut tranſeant ad ordines monaſticos.*

16 *Vtrum ſi reformetur ordo religionis mendicantis in ſtrictiorem vitam poſſint profeſſi illius ad alios ordines tranſire.*

17 *Vtrum fratres mendicantes poſſint recipi in religione Sanctæ Mariæ de Mercede.*

18 *Vtrum prælati regulares poſſint dare licentiam ſuis ſubditis ut ad Carthuſienſes tranſeant.*

19 *Vtrū ſit licitus trāſitus a Carthuſiēſib. ad Minores.*

20 *Vtrum monachus Caſſinenſis non petita licētia a ſuis ſuperioribus poſſit tuta conſcientia tranſire ad Carthuſianos.*

O 21 *Vtrum*

21 *Vtrum in extrauagãti Martini V. prob beatur tranſitus ab vno ordinum mendicãcium ad alium mendicantium.*

22 *An Capuini diſcalciati ordinis minorum poſſint recipere fratres eiuſdem ordinis obſeruantiæ.*

23 *Quam diligentiam facere teneatur religioſus, qui habet facultatem tranſeundi ad aliquem ordinẽ mendicantium, ſi non inuenerit mendicantes, qui eum recipere velint.*

24 *Vtrum recipi poſſint ad religionem religioſi, qui fecerunt votum de non tranſeundo ad aliam.*

25 *Vtrum translatus ad aliam religionem, vt in ea ſit prælatus, debeat profiteri in ſecundo monaſterio, antequam ſibi eius adminiſtratio deferatur.*

26 *Vtrum prædictus monachus translatus poſt renunciationem prælationis monachus ſecundi, vel primi monaſterij remaneat.*

27 *Vtrum tranſiens ad aliam religionem poſſit ſecum deferre omnia, quæ detulit in religionem ſuam, vel ſaltem aliqua ſcripta, quæ ipſe tanquam prædicator in dies ſibi ſcripſit.*

28 *Vtrum translatus ex ordine mẽdicantium ad alium ordinem non mendicantium poſſit in ipſo ordine ad quem eſt translatus habere beneficium regulare, & aliud officium dicti ordinis.*

29 *Vtrum religioſus translatus ad aliam religionẽ debeat ſedere in capitulo iuxta tempus in quo emiſit profeſſionem in primo monaſterio a quo fuit translatus, an a quo fuit profeſſus in ſecundo.*

30 *Vtrum translatus de vna prouincia ad alium eiuſdem religonis debeat ſedere in capitulo ad ſuam vocem dandam a tempore in quo fuit in ſecunda incorporatus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſit conueniens de vna religione ad aliam tranſire.

a D.Tho. 2. 2. q. 89. ar. 8.

RESpondeo dicendo, quod Diuus Thom. a dicit primo, quod tranſire de vna religione ad aliam, niſi propter magnam vtilitatem, vel neceſſitatem, nõ eſt laudabile, tum quia ex hoc plerumq; ſcandalizantur illi, qui relinquuntur, tum etiam quia facilius proficit aliquis in religione, quam conſueuit, quàm in illa, quam non conſueuit cæteris paribus, vnde in collatione Patrum Abbas Neſtorius ſic ait, *vnicuique vtile eſt, ſecundum propoſitum, quod eligit, ac ſummo ſtudio ac diligentia ad operis arrepti perfectionem peruenire feſtinet, & nequaquam a ſua, quam elegit ſemel profeſſione diſcedat.* Et poſtea ſubdit *impoſſibile namque eſt, vnum & eundem hominem ſimul vniuerſis ſic fulciri virtutibus, quas ſi quis voluerit pariter attentare, in eã incidere eum neceſſe eſt, vt dum omnes ſequitur, nullam integre conſequatur, diuerſæ enim religiones præeminent, ſecundum diuerſa virtutum opera.* Videamus, quid dicat Diuus Bernardus b circa hoc: ait enim, *forte vult aliquis de calumnia cenſibus iuſtitutis ad Ciſtercienſium ſeſe ſtringere paupertatem, eligens præ illis nimirum conſuetudinibus magis regulæ puritatem, ſi me conſulit, non conſuleo, ſi non ſane id Abbatis ſui vſurparit aſſenſu, quamob rem? Primo propter ſcandalum ipſorum, quos deſeret, deinde quia certa pro dubijs relinquere tutum non eſt, forſan enim hoc tenere poteſt, illud non poterit. Tertio ſuſpectam habeo leuitatem, qua id ſæpe, quod facere volumus, antequam probemus, experti iam nolumus vno prope momento id ipſum cupientes tam leuiter quàm irrationabiliter, quales vtique non paucos frequenter experimur, qui vna vix hora in vna voluntate durantes aura leuitatis impulſi vagi, & inſtabiles hac & illac velut ebrij mutantur, quæ pro experimento iudicium imo ſine iudicio fluctuantes, & tumultuantes tot de ſe conſilia præſumunt, quod loca reniſunt, ſemper quod non habent ambientes, & quod habent faſtidientes, & quomodo ego (ais aliquis) profeſſus regulam, non ſecundum regulam cum bona queam degere conſcientia ſiquidem vouens & non ſoluens, quid ni ſi periero? quaſi non multa magis habeas vnde conqueri alibi quoque cum cæperis pure iuxta regulam conuerſari; profectò etiam tunc, & quæ nunc inquiris conſcientia, habere ſuſtinuiam extra domum meam priorem, qui me de ſæcula fugientem excepit, inuitauit ad bonum, ſignauit in ſalutem, moleſtus fratribus inobediens ſeniori, ſtabilitatis inſuper præuaricans pactum, & primam irritam faciens fidem? Et paucis interpoſitis ſubdit idem Bernardus, cæterum qui inquietus eſt & ita credere non poteſt, ſed magis credens & cedens ſtimulanti conſcientiæ exit & quærit, vbi ſoluat vota ſua, quæ ſuo in loco ſuo vtique iudicio vouerat quidem, ſed non ſoluerat, ſicut non laudo quod egreditur, ita vt egrediatur non conſulo. Si tamen ad ignotum remotumque monaſterium migrauerit, cur ita? tum propter Pauli ſententiam, qui beatum manifeſte pronuntiat, qui ſe ipſum non iudicat in eo, quod probat, tum ex noſtri authoritate magiſtri qui talem & ſuſcipi iubet, & retineri, inuentum quoque bonum & vtilem ſuaſione allici, profeſſione ligari, denique ſuadeatur (inquit) ei, vt ſtet, & ne forte prioris ſui monaſterij memor remordente (vt aſſolet) conſcientia incipiat denuo derupta ſtabilitate cauſari, generalem ſuper huiuſmodi ſcrupulo conſolatoriam profert ſententiam dicens, vbique enim vno Deo ſeruitur vni Regi militatur.* Hæc D. Bernardus: ex quib. clare colligitur, quod nemo de vna religione ad aliam, vt tranſeat, eſt audiendus, & conſulendus, niſi ad hoc a ſuo Prælato conſequatur, & non extorqueatur beneplacitum, cũ huiuſmodi mutationes ex leuitate magis, quàm ſtabilitate animi plerumque originentur.

b Bernard. de præcepto, & obedientia.

Vnde Pius Quintus Pontifex maximus in religione educatus aliquorum monachorum inconſtãtiam conſiderans, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono pridie idos Octobris Pontificatus ſui, anno quarto in conſtitutione, quæ incipit, quæcumque ſacrarum religionum reuocauit & aboleuit omnia, & quæcumque priuilegia, facultates, diſpenſationes, & indulta præter iuris cõmunis diſpoſitionem emanata, recipiendi, vel retinendi fratres, monachos, canonicos, & alios etiam laxiorum ordinum profeſſores, quibuſcumque ordinibus, monaſterijs, hoſpitalibus, militijs & pijs locis, etiam S. Antonij Viennenſis, Sancti Spiritus in Saxia de vrbe, S. Ioannis Hieroſolymitani, Ieſu Chriſti, Sancti Iacobi de Spatha, Sancti Lazari Hieroſolymitani, eorumq; Eccleſijs membris ſuperioribus, & perſonis per quoſcumque Romanos Pontifices ſuos prædeceſſores, & per ſe ipſum. Qui Summus Pontifex prout infra declarabimus non reuocauit licentiam, quã iure communi habent regulares tranſeundi ad ſtrictiorem religionem petita prius a ſuo prælato licentia, ne leuitati magis, quàm conſideratæ animi ſtabilitati hæc mutatio tribuatur, & vt mutatio dexteræ excelſi ab omnibus dicatur.

ARTICVLVS II.

Quomodo prælati ſe habere debeant, vt eorum religioſi ſubditi in ſua vocatione permaneat.

RESpondeo dicendo, quod ſæpe ſæpius prælati regulares in authoritate imperantes non tanquam paſtores ouium, ſed tanquam luporum cuſto-

ſto-

Digitized by Google

ſtodes ſunt cauſa, vt eorum ſubditi ab inſtituto, in quo vocati ſunt, & cuius regulam ſunt profeſſi, ad aliud inſtitutum prætextu maioris perfectionis tranſire procurent, qui ſi in ſpiritu leuitatis eos, vt patres tractarent, non vtique primum inſtitutum deſererent, vidi enim ego aliquos obſeruãtiſſimos ſui inſtituti viros putantes, ſe obſequiũ præſtare Deo duris & inſipidis verbis ſuos tractare ſubditos iuuenes ſiccitate quadam illis dicentes, vt abirent in aliam religionem, ſi vellent, qui non ſecuti Dominum Saluatorem calamos quaſſatos conterebant, & ligna fumigantia extinguebant, ita vt authoritatem ſuæ religionis deſererent, & ad aliam laxiorem reſurgerent, quorum indiſcretum zelum non ſecundum ſcientiam nunquam probaui, nec probat illos qui ſpiritu leuitatis corripiendos docuit, cõtra quos adeſt quędam epiſtola melliflui Bernardi, cuius tenorem in præſentiam propooam. Frater enim Robertus ſancti viri monachus, & ſecundum carnem propinquus in adoleſcentia ſua quorundam perſuaſione deceptus Cluniacum ſeſe contulerat, quem venerabilis pater, poſteaquam aliquando diſſimulauit, eundem fratrem ſtatuit per epiſtolam reuocare, cuius tenor, quoad noſtrum propoſitum eſt huiuſmodi.

D. Bernar. ad Epiſt. 1.

Satis & pluſquam ſatis ſuſtinui dilectiſſime fili Roberte, & omitto, quod factum eſt, non requiro, cur, vel quomodo factum eſt, culpas non diſcutio non retracto cauſas, non recordor iniuriæ, ſolent enim hæc magis inſtigare, quàm mitigare diſcordias, ſolum quod mihi magis eſt cordi, loquor mi miſerum, quod te careo, quod te non video, quod ſine te viuo, pro quo mori mihi, viuere eſt, ſine quo viuere, mori. Nõ igitur queror, cur abieris, ſed quod iam non redieris, queror non cauſas diſceſſionis, ſed moras cauſor regreſſionis: veni tantum, & pax erit, reuertere, & ſatisfactum eſt, redi inquam redi & lætus cantabo, mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus eſt, fuerit certè mea culpa quod diſceſſiſti delicato ſcilicet adoleſcentulo auſterus extiteram, & tenerum durus nimis inhumanè tractaui. Hinc enim & præſens quondam aduerſum me (quantum memini) murmurare ſolebas, hinc & nunc (ſicut audiui) etiam abſenti derogare non ceſſas, non tibi imputetur, poſſem forſitan excuſare, & dicere, quia ſic laſciui pueritiæ motus coercendi erãt ac rudibus amoris aſpera illa diſciplinæ diſtrictioris initia, ſcripturæ atteſtante, quæ ait, percute filium tuum virga, & liberabis animam eius a morte, & rurſum, quos enim diligit dominus, corripit, flagellat autem omnem filiũ, quem recipit, & illud, meliora ſunt verbera amici, quàm oſcula inimici, ſed fuerit vt dixi mea culpa, quod diſceſſiſti, ne dum de reatus perpetratione contenditur, emendatio retardetur. At verò hinc procul dubio incipiet eſſe, & tũc, ſi non parcas penitenti, indulgeas confitenti, quia potui quidem aliquãdo in aliquibus fuiſſe erga te indiſcretus, ſed non certe maleuolus, quod ſi in futurum hanc ipſam indiſcretionem meam ſuſpectam habet, noueris me iam non eſſe, qui fueram, quia nec te puto fore, qui fuiſti mutatus mutatum inuenies, & quem antea metuebas, magiſtrum, comitem amplectere ſecurus; itaque ſiue mea culpa receſſeris (vt putas, & ego non excuſo) ſiue tua (vt multi putant, etſi ego non accuſo) ſiue mea ſimul & tua (quod ego magis puto) ex hoc iam ſi redire renueris, ſolus profecto inexcuſabilis eris. Vis ab omni culpa liber eſſe? Reuertere, ſi tuam agnoſcis, ignoſce, & tu mihi, vbi meam agnoſco, alioquin, aut tibi nimis indulges, qui tuã culpam & agnoſcis, & diſſimulas, aut mihi nimis immiſericors es, cui neque ſatisfacienti ignoſcẽdum putas, iam ſi redire recuſas, aliam quære occaſionẽ. Vnde falſo blandiaris conſcientiæ tuæ, quia non erit vltra, quod formidare debeas de rigore diſtrictionis meæ, nec enim formidandum eſt, quod futurus ſim præſens formidoloſus, cui adhuc abſenti iam toto ſum corpore proſtratus, totis aſtricti viſceribus humilitatem exhibeo, charitatem promitto & tu times? intrepidus veni, quo te vocat humilitas, pertrahit charitas, ſecurus accede talibus præuenens obſidibus: fugiſti ſæuum, reuertere ad manſuetum, reuocet te mea lenitas, cuius ſeueris effugauit. Vide fili, quo te cupiam duci non ſpiritu ſeruitutis iterum in timore, ſed ſpiritu adoptionis filiorum, in quo clamare, & tu non confundaris, Abba pater cauſam vtique tantæ doloris mei non minus apud te, ſed blandimentis, precibus, non terroribus agens. Alius forſitan aliter tentare, & vere quis alius non magis diſcuteret reatum, & incuteret metũ, non opponeret votum, & proponeret iudicium, non argueret inobedientiæ, non indignaretur apoſtaſiæ quod de tunicis ad pelliceas, de oleribus ad delicias, quod denique ad diuitias de paupertate trãſieris? Sed ego noui animum tuum qui facilius poſſet amore flecti, quàm timore compelli. Denique quid neceſſe eſt, pugnare non recalcitrantẽ valde timidum magis exterrere per ſatis erubeſcentem confundere, amplius cui ſua ratio magiſter, cui propria conſcientia virga & ingenita verecundia lex diſciplinæ eſt, quod ſi cui mirum videtur, quomodo puer verecũdus, ſimplex, timoratus auſus fuerit contra voluntatem fratrum magiſtri imperium, regulare decretum ſuum deſerere, votum, & locum recordetur etiam quomodo & David ſanctitati ſurreptum ſit, quod ſapientiæ Salomonis illuſum, quod Sampſon fortitudine obuiatum, qui Protoplaſtum dolo captum, extulit de patria felicitatis, quid mirum ſi tenero ſubripuit adoleſcentulo in loco horroris & vaſtæ ſolitudinis? Hæc & multa alia charitatis & humilitatis plena & eruditione repleta ſcribit Diuus Bernardus ſenex longæuus ad quendam puerum, vt eum ad ſuum priſtinum auſteritatis reuocet inſtitutum, vt inde diſcant ſenes & Prælati in religionibus, quo ſpiritus feruore, quo charitatis ardore, qua humilitatis manſuetudine & dulcedine, quo prudentiæ documento erga teneros in religione aliquando ſe habere debent, ne deficiant in via, imo ne retrocedant a via, vt deducti per ſemitas iuſtitiæ in loco paſcuæ collocati radices in perfectione emittant, & aſcenſiones in corde ſuo de die in diẽ, in hac valle lacrymarum ponant conſiderantes, quod facilius adoleſcentuli præcipuè nobiles amore flectuntur, quàm timore compelluntur.

ARTICVLVS III.

Vtrum ius commune concedat regularibus, vt poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem licentia petita licet non obtenta.

RESpondeo dicendo, quod Innocentius *a* Tertius ordinauit, vt religioſus poſſit tranſire a ſua religione in aliam ſtrictiorem licentia petita licet non obtenta, ſecundum cuius decretum debet limitari conſtitutio Vrbani *b* Papæ dicens, *Statuimus: ne profeſſionis canonicæ quiſpiam poſtquam Dei vice ſupra caput ſibi hominem impoſuerit alicuius leuitatis inſtinctu, vel diſtrictioris religionis obtentu ex eodem clauſtro audeat, ſine patris & totius congregationis permiſſione recedere diſcedentem verò nullus Abbatum, vel Epiſcoporum, nullus monachorum, ſine communi literarum cautione ſuſcipiat.*

a c. licet de reg.

b ca. ſtatuim. 19. q. 3.

Hæc enim conſtitutio in foro exteriori debet interpretari, ſecundum prædictam Innocentii Tertij decretalem; tenentur enim prælati regulares ſecundum ius commune religioſo volenti tranſire ad perfectiorem religionem, ſi conſtat de bono animo religioſi, & illam religionẽ, ad quã fit tranſlatio eſſe perfectiorem, ſupradictã licentiam præſtare, prout concludit D. Thomas, *c* quam ſi non dederint, ius ipſam

c D.Tho. 2. 2. q. 181. ar. 8.

concedit eorum negligentiam ſupplendo iuxta ea, quæ in eodem iure notantur. *a* Dixi in foro exteriori, nam in foro interiori, aliqui auſi ſunt affirmare, non poſſe monachum attento iure communi ad ſtrictiorem religionem conuolare, ſine licẽtia ſui prę lati petita, & obtenta; quæ opinio mihi nunquã potuit placere, & ita praxis, quæ eſt optima legum interpres, hoc admiſit, vt nulli à viris doctis ſcrupulus inijciatur, ſi tranſeat ad ſtrictiorem religionem licẽtia petita à ſuis prælatis, ſi enim in foro conſcientiæ licentiam prius obtinere eſſet neceſſarium, libertati ſpiritus non prouideretur, anhelantibus enim religioſis ad altiorem frugem prælati licentiam concedere ægre ferunt, & ita eam ſępe ſępius minime ſuppeditant: prælati autem, à quibus prædicta licentia petenda ſit, controuertitur, an ſufficiat, vt ſint prælati cõuentuales monaſteriorum, in quibus religioſi volentes ſe transferre pro tempore habitant, de quo agit Marcus Antonius *b* Cuccus, qui veriorem ſententiam eſſe opinatur, & receptam iure, quam Angelus Clauaſius ſcriptã reliquit, nempe in ordine Prædicatorum petendam eſſe à priori prouinciali, in ordine verò minorum à miniſtro prouinciali, ſeu cuſtode; quamuis Syluester *c* opinetur priorem conuentualem, vel guardianum, alteriuſque nominis præfectum monaſterio datum hanc poteſtatem facere poſſe, quod de iure communi minimè eſt admittendum, quandoquidem ingreſſus religionem nõ illi monaſterio tantùm, in quo facit profeſſionem, ſed toti aut vniuerſæ religioni, aut ſaltem prouinciæ adquiſitus cẽſetur, & ita miniſter generalis, aut prouincialis ſupradictam licentiam concedendi habẽt poteſtatem, cum ſuper totam prouinciam habeat poteſtatem.

a c.1. de ſupp. neglig. prælat.

b Cuc. li. 3. de maior. inſti. ti. de regu. n. 139

c q. q. 3.

ARTICVLVS IV.

In quo conſiſtat perfectio religionis, ad quam iure communi tranſitus conceditur petita licentia & non obtenta.

RESpondeo dicendo, quod Canoniſtæ vt permittatur iſte tranſitus tantùm ponderant, vt aſtrictior ſit religio reſpectu arctioris vitæ. Vnde ſi reſpectu finis ſecunda religio ſit vtilior, & fructuoſior, ſi tamen non viuitur ibi ſtrictè, dicunt non eſſe licitum dictum tranſitum, ita Ioannes Andræas *d* & Abbas, at Theologi *e* diuerſa gradiuntur via dicentes, perfectionem religionis conſiderari reſpectu finis, ad quẽ omnes religiones ordinantur, qui eſt charitas, per quam coniongimur Deo, & vnimur, vt ait Ioannes *f* vigeſimus ſecundus, quam opinionem ego *g* ſeqoutus ſum, attamen, quantum ad noſtrum propoſitum, cum huiuſmodi tranſitus non fiant, niſi in foro exteriori petita licentia, & nõ obtenta à prælatis perfectionem religionis in maiori auſteritate conſiſtere exiſtimo, cum enim vnuſquiſque prælatus ſuam religionem eſſe perfectiorem prætendat, maximæ & intricabiles lites in huiuſmodi orietur, ſi perfectio ex vberioribus fructibus, & ſanctitate eſſet pẽſanda: vnaquæque enim religio fructus vberiores allegaret, quorum allegatio, cum ſit magis facti, quàm iuris, proceſſus magni fulminarentur, ita vt eſſent inextricabilis (vt ita dicam) deciſionis. Vnde debemus occurrere ad vitam arctiorem, quæ per religionum regulas & inſtituta, facillimè patet, vt huiuſmodi tranſitus, vel iuſtificentur, aut damnentur, & ita non ſine cauſa quædam partitarum *h* lex in hãc opinionem canoniſtarum videtur inclinate ibi, *eſi por ventura no ſe lo quieſſe otorgar, bien ſe puede yr ſin ſu otorgamento à otra que ſea mas fuerte.* Hoc enim verbum, *mas fuerte*, aſperiorem & magis rigoroſam deſignat religionem, & hoc puto tenendum, cum doctiſſimo Gregorio *i* Lopez licet Nauarrus *k* Canoniſta Theologorum opinionem fuerit ſequutus.

d Andr. & Abbas in ca. ſane col. pen. de reg.

e D. Tho. 2. 2. q. 189. ar. 8.

f Extrau. ad cond. verſ. cũ enim.

g Sup. hoc tomus q. 49.

h L. 9. tit. 7. par. 1.

i in d. l. 9.

k Naua. in c. ſtat. nu. 3.

ARTICVLVS V.

Religioſus exiſtens in monaſterio, vbi non ſeruatur regula, vult intrare ad aliam arctiorem religionem, vbi tamen ſeruatur regula, ita quod habito reſpectu ad præſentem modum viuendi, monaſterium, quod eſt religionis laxioris, ducit vitam ſtrictiorem, quæritur, an hoc ſit licitum.

RESpondeo dicendo, hoc licitum videri ex his, quæ tradit notabiliter Panormitanus *l* dicẽs, quod ad validitatem ingreſſus non debemus conſiderare regulam antiquitus inſtitutam, ſed modum viuendi de præſenti. Vnde ſi ſecundum monaſteriũ habet regulam ſtrictiorem ab antiquo, quæ tamen in præſenti in multis locis non ſeruatur, non eſt licitũ tranſire de vno monaſterio, quod habet regulam laxiorem bene ibi ſeruatam ad ſecundum monaſteriũ, vbi regula non ſeruatur, oportet enim, quod ſecundum monaſterium exiſtat de præſenti in maiori obſeruantia, & hoc ait Baptiſta *m* de Calis eſſe verbũ valde notabile, & quod multi in hoc decipiuntur, aduertentes ſolum regulam vtriuſque monaſterij, antiquitus inſtitutam, & non modum viuendi de præſenti coexiſtentem.

Pro hoc faciunt notata per Gregorium *n* Lopez. Dicentem, quod non ſufficit ſecundam religionem habere ſtrictiorem regulam, niſi actu ducatur ibi vita ſtrictior, quod in iure *o* fundant Abbas, & Ioannes Faber: confirmatur ratione, nam tranſitus eſt permiſſus, vt quis ducat vitam ſtrictiorem, ſi ergo in ſecundo monaſterio non ſeruatur vita ſtrictior, quàm in primo, licet regula ſit ſtrictior non videtur tranſitus licitus, quia tranſiens cenſetur moueri magis cauſa diſſolutionis, quàm maioris religionis. Vnde in collatione patrum Abbas Ioannes de ſe ipſo dixit, quod à vita ſolitaria, in qua profeſſus fuerat, tranſiuit ad minorem, ſcilicet eorum, qui viuunt in ſocietate propter hoc, quod vita eremitica cœperat declinari & laxius obſeruari.

Nec obſtat ſi dicatur, quod conſtitutiones poſſunt tolli per alias contrarias conſtitutiones, at regula, cum ſit approbata à Papa per conſtitutiones, tolli non poteſt: nam reſpondetur, quod licet poſſint tolli, ſatis tamen eſt, quod de præſenti in ſecundo monaſterio ſtrictius viuatur, nam propter ſtrictiorem vitam duntaxat iura huiuſmodi tranſitus permittunt.

Ex his infertur clara deciſio ad id, quod propoſitum fuit in principio articuli, quod ſcilicet religioſus exiſtens in monaſterio regulæ ſtrictæ, vbi tamen non ſeruatur regula, poteſt intrare licentia petita non obtenta in aliam religionem laxiorem, & vbi regula ſeruatur, ita quod habito reſpectu ad præſentem modum viuendi, ſecundum monaſterium, quod eſt religionis laxioris, ducit vitam ſtrictiorem, & ita ait *p* Gregorius Lopez, hanc opinionem tenere Theologos ſecundum Ioannem Andræam, qui hanc opinionem admittit, ſi non eſt ſpes reformationis primi monaſterij, vel ſi ſaltem in eadem prouincia non eſt aliquod monaſterium eiuſdem religionis, vbi ſeruatur regula; in hoc enim caſu nõ eſſet

licitus

l c. ſane de regul.

m Bapt. in ſum. verb. religio. 4. fol. 202. p. 2 col. 1.

n Grego. in 9. titu. 7. part. 1. verſ mas fuertes religiones.

o c. licet de regu. vbi Abbas col. pen. l. quod tranſitum l. legi ff de condi. & demõſt. Fabe. in § ſi plures de hered. inſtit.

p Greg. vbi ſupra.

Digitized by Google

licitus talis tranſitus, & hoc ſatis placet Abbati, & pro hac parte Gregorios Lopez, D. *a* Thomam allegar.

a D.Tho.2.2. q.vlt.a.8.

ARTICVLVS VI.

Vtrum quæ dicta ſunt de monachis ad moniales extendantur.

RESpondeo dicendo, qund quæ de monachis & religioſis hactenos dicta ſunt in monialibus locum habent, nam quæ de religioſis viris diſpoſita ſunt, cenſentur etiam de monialibus conſtituta proportionabiliter ad ipſa, ita ſcribunt Cardinalis *b* & Abbas, quos ſequutus eſt Natta: in his ergo caſibus in quibus permiſſum eſt religioſis ad aliam religionem tranſire, permiſſum eſt etiam monialibus, ita in ſpecie decidit Francus *c* de Marquez ex ſententia Abbatis, & ſic tota domus religioſa poteſt ſe transferre ad arctiorem religionem alterius monaſterii, vt dicitur *d* in iure, petita tamen licentia licet non obtenta iuxta terminos iuris; *e* aduertendum tamẽ, quod propter clauſuram, quam omnes moniales tenentur ſeruare ratione voti, vel ratione præcepti, proot in primo tomo *f* latè diximus, non poterunt dictæ moniales exire ſine licentia prælatorum, & ordinarii iuxta terminos Concilii *g* Tridentini, qui tenentur ipſam præſtare iuxta ea, quæ io ſuperioribus latè dicta ſunt.

b Card.in Cle. 2.q.4.de regu. Abbas in cap. pen.notab.vlti.de ſtat.monach. Natt.cõſil.432.num.10.lib 2.
c Marq.quæſ.96 1.p.2.Abb. in Clem.vlti. de reg.
d cap.vecel.de ſtat.monach.
e c.l.3.de reg.
f 1.10.q.47.
g Seſſ.25.de reg.10.

ARTICVLVS VII.

Vtrum conuerſi, & oblati poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem petita licentia licet non obtenta.

RESpondeo dicendo, quod vt ex *h* ſuperioribus paret, magna eſt differentia inter conuerſos & oblatos, & nemini dubium eſſe debet ex his, quæ ibi diximus, quod conuerſi poſſunt trãſire ad arctiorem religionem petita licentia, & non obtenta, cum ij ſint verè religioſi laici tria vota eſſentialia emittentes. At de oblatis dubitatio inſurgit: nam ſecundum aliquos oblati non poſſunt tranſire ad arctiorem religionem, & ita tenuit quædam Gloſſa, *i* quam dicit ſingularem Abbas, aſtringuntur enim monaſterio ſecundum eum magis, quàm monachi, quia efficiũtur, quaſi ſerui monaſterii, quod & tradit *K* Ioannes Lupus; ſed Gregorius Lopez, *l* ait, quod Gloſſa illa loquitur de oblatis Eccleſiæ ſæcularis, non verò de oblatis monaſteriorum regularium: ij enim ſecundum Archidiaconum poſſunt tranſire ad religionem arctiorem, quæ opinio ſine dubio eſt ſequenda, non enim ita donant ſe & ſua monaſteriis, vt ſerui efficiantur, & vt non poſſint ad perfectiorem frugem anhelare.

h Sup.q.
i Gloſſ in c.l. contr.27.q.1. Abb. in c.non eſt notab.3.de reg.
K Lup.de lib. Eccl.3 p.q.ſi.nu 8.& 9.
l Grego.in l.9. tit.7.c.1.ver. reli.archi.in dic c.l,contin.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum conſtitutio Pij V. reuocet ius commune concedens fratribus, vt ad religiones alias ſtrictiores poſſint tranſire.

RESpondeo dicendo, quod conſtitutio præfata Pii Quinti, non eſt vniuerſaliter, & abſoluté intelligenda de omnibus fratribus non recipiendis, ſed tantum de fugitiuis, qui ſine licentia a ſuis ſuperioribus petita iuxta terminos iuris communis, ſe ad alias religiones transferre volunt ob iurgia contentiones, leuitatem, & malefacta: non enim condemnat Summus Pontifex eos, qui laudabiliter de vna religione tranſire volunt triplici de cauſa. Primum *m* zelo perfectionis religionis, deinde propter declinationem religionis *n* debita perfectione, tertio propter infirmitatem, & debilitatem, ob quam ad laxiorem poteſt fieri tranſitus, proot in ſequentibus dicetur. Ita Nauarrus *o* in quodam conſilio defendit, quod per hanc conſtitutionem Pii V. non eſt ſublatum, quod frater Carmelita cum facultate ſui ſuperioris poſſit tranſire ad ordinem minimorum.

m De reg. ca. licet.
n Nau in cap. ſtat.nu.3.
o Nau.libr.3. conſ. tit.de regul.con.88,

Et eſt notandum, quod prædicta conſtitutio non procedit in eo, qui tranſit ad aliam religionem, & in ea remanſit virtute bullæ Pii Quarti, qua poterant iudices arbitrati remedium aliquando opportunum caſu, quo is non poſſit cõmode reduci ad priſtinum ordinem, & ſic arbitrati ſunt in eo ordine, ad quem tranſierat, debere remanere, quia ſuus priſtinus ordo noluit eum recipere: nam licet dicta bulla Pii Quinti reuocet omnia priuilegia, & facultates recipiendi alienos religioſos præter ordinem iuris, non tamen iubet omnes, qui iam erant translati redire ad priſtinos ordines, ſed tantum illos, qui erant translati virtute priuilegiorum: hic autem licet virtute priuilegii fuerit translatus, remanſit tamen ibi virtute ſententiæ datæ a iudicibus arbitris, quibus in bulla Pii Quarti concedebatur facultas arbitrandi aliquod remedium iis, qui commode non poſſint reduci ad ſuas priores religiones, ita Nauarrus. *p* Denique Pius Quintus non reuocat ea, quæ de iure communi conceduntur regularibus, vt ad aliam religionem etiam laxiorem poſſit fieri translatio, de quo in ſequentibus articulis ſatis dicetur, & in ſuperioribus aliqua dicta ſunt.

p Nau.lib 3. conſ tit.de regul.conc.99.

ARTICVLVS IX.

Quis poſſit concedere licentiam, vt religioſus tranſeat de vna religione ad aliam.

RESpondeo dicendo, quod iure *q* communi prælatus etiam inferior poteſt facere facultatẽ ad religionem ſtrictiorem, prout in ſuperioribus ſatis dictum eſt, adeo quod quædam Gloſſa *r* communiter recepta tenet, quod virtute dicti iuris communis poteſt facere facultatem, vt ad æqualem religionem fiat tranſitus, ad laxiorem autem religionem ſolus Papa facultatem facere poteſt, prout eadẽmet Gloſſa reſoluit, quod intelligendum eſt de potentia faciendi, ſine cauſa, quoad forum exterius, nam ſuperior etiam inferior Papa poteſt ex cauſa iuſta diſpenſare, vt religioſus tranſeat ad laxiorem religionem, prout tradunt Panormitanus *ſ* Syluester, & Nauarrus alios allegantes.

q cle 1.de reg.
r Gloſ.in c.cũ ſingu.de præb. §. prohibemverb.canonice de præb.lib.6.
ſ Panorm. in ca.non eſt nu 6. & in c.ſig. nu 6. de regu. Syl.verb.relig. 4.q.1. Naua. in c. ſtatuum. nu. 11.

Notandum autem, quod cauſa iuſta ad prædictum tranſitum poteſt eſſe, vel ex parte monaſterii a quo monachus iſte vult recedere, aut ex parte ipſius monachi, ex parte monaſterii cauſa eſt iuſta ſecedendi ſtrictior, & obſeruantior vita monaſterii, ad quod ſit translatio, vel quia in monaſterio, a quo quis transfertur, non ita obſeruatur regula præmiſſa, quod intelligunt *t* Abbas, & Syluester, niſi in illa religione ſtaret aliud monaſterium, in quo regula obſeruaretur, nam ad aliud iſte ſe transferre debet. Ex parte vero monachi iuſta cauſa multiplex eſſe poteſt, & cum omnes lege definitæ non ſint, quippe quod ex facto pendeant, dicendum eſt in prælati licentiantis arbitrio eſſe poſitas, ſicut probarunt Innocentius Francus, *u* & Geminianus, Diuus Thomas, Caietanus, Antonius Francus de Marquez, & Rebuffus. Sed oportet pro maiori clari-

t Abb in c.ſane de reg. Syl. in ſu m. verb. relig illat.4. num 3
u Inn. c. In c. vltim. de ren. Franc. in d c. cum ſingula, § vlt.col pen. de præb. lib.6. vbi Gemini. D.Tho.2.2.q. vlt.art.8. vbi Caiet. Flor.3. par.ti.16.c 4. Syl. vbi ſupra Marq q 998. 1.p. Rebuf.in prax. bene tit. translat. monach nu.19.

claritate & inſtructione prælarorum regularium ali quas ſigillatim referre, vt in facti contingentia occurrientes certò ſciant, propter eas prædictam facultatem facere poſſe; prima autẽ iuſta indicatur cauſa, quando propter malam aeris temperiem non poteſt quis in aliqua religione commorari, ita Marianus a Socinus ſenior, & poſt alios Menochius. Verum eſt tamen, quod ſi in prædicta religione ſit aliquod monaſterium extra dictum regnum, in quo eſt diuerſa aeris temperies complexioni monachi accommodata, non poteſt fieri prædictus tranſitus, & iuxta hæc ſont intelligenda tradita a Quintiliano b Mandoſio. Secunda cauſa erit vrgens parentum neceſſitas, ſi in ordine proprio non ſit commoditas, ad ſubueniendum illis per modum ſuæ regulæ congiuentem. Hæc enim cauſa ſufficiens eſt, vt religioſus ad laxiorem religionem tranſeat, dummodo in ea prædictæ neceſſitati poſſit ſuccurrere; tertia cauſa eſt, ſiquis propter ſuam ſimplicitatem non ſufficienter intellexit regulam, vel conſtitutiones tempore profeſſionis, & poſtea vult latius viuere: licitum eſt enim in hoc caſu cum illo diſpenſare, prout docet Corduba, c ſuper regulam fratrum minorum. Voluntas enim & intentio non ſe obligandi in profeſſione ad tantam vitæ arctitudinem, & perfectionem, quanta in illa religione præcipitur, eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorem ordinem ſe transferat. Quamuis ſic vouere peccatum ſit mortale, vt Corduba in eodem loco aſfirmat.

a Soc. in cap. veniens num. 43. de accuſ. Menoc. de iudicis arb. centuria. 5 caſu 431 num. 16.

b Mando. de ſigna. grat. fol. 102. col. 2.

c Cord. s. 4. q. 46.

Si verò quæras an difficultas, & moleſtia ad obſeruanda præcepta regulæ, ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliam laxiorem religionem fiat tranſitus, reſpondetur, quod ſi difficultas ſit in re ipſa, vt pote quia inconſulta prudentia non commenſurauit profitens aſperitates religionis cum ſua delicata complexione, quando emiſit profeſſionem, iuſta eſt cauſa ad diſpenſandum. At verò ſi difficultas illa ortum habeat a prauo habitu cauſa iuſta minime debet iudicari; ſi verò difficultas accidat poſt profeſſionem ex infirmitate, vel ex quacumque alia ratione non eſt cauſa iuſta ad diſpenſandum, vt ad aliam laxiorem religionem auolet, Prælati enim religionum poſſunt diſpenſare cum prædicto in dictis aſperitatibus, ita doctiſſimus Soto, d quam opinionem, ego limitarem, vt non procedat in religionibus, in quibus diſpenſati in aſperitatibus earum, vt nimis oneroſi habentur, & huiuſmodi neceſſitatibus, cum triſtitia & murmuratione, & non cum alacritate a fratribus ſubueniretur, quorum religio magis videtur in exteriori aſperitate, quàm in Chriſtiana Charitate radicari, qua propter exiſtimo quod cum religioſis harum religionũ poteſt diſpenſati, vt ad aliam laxiorem religionem ſe transferat, etiamſi eorum prælati poſſint cum illis in earum aſperitatibus diſpenſare, & ſic dixit Marcus e Antonius Cucus, quod tenuis & delicata valetudo volentis tranſire erit iuſta cauſa ad hanc diſpenſationem concedendam.

d Soto libro 2. de iuſt. q. 7. a. 3 ad tertium, dub.

e Cucus l. b. 3. maior. inſtit. ti. de regu. nu. 331.

Erit etiam perſecutio in eadem religione ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, vt ille, qui eſt perſecutus ad aliam laxiorem religionem ſe transferat, ſi non dedit cauſam ad talem perſecutionem, imo gratis odio habetur: tunc enim ad Chriſtianam charitatem talis cauſa reduci poteſt, vt innuit f Nauarrus. Dixi, ſi non dedit cauſam ad talem perſecutionem; nam ſi dedit cauſam, videtur, quod cum illo non poſſit diſpenſari, quia nemo ex ſuo peccato debet cõmodum reportare, ita vir quidam doctus cenſuit dicendum, quod ego moderandum cenſeo, niſi ipſæ præfatæ cauſæ datæ iam egerit penitentiam, & per ſigna exteriora contritionis manifeſtã, & emendatum ſe oſtenderit, nam ſi hoc non obſtante perſecutio apud falſos fratres non ceſſat, ego non video, cur ipſi diſpenſatio debeat denegari, imo video ſecundum quod coniecturaliter poſſumus videre, & affirmare, charitatem Chriſtianam diffuſam in corde eius per Spiritum ſanctum, qui datus eſt ei gemitibus inenarrabilibus poſtulare licentiam, vt dictus religioſus fugiat perſecutionem, & occaſionem cedendi a præfata charitate, non poteſt talem perſecutionem patienter ſuſtinere.

f Nau. in cap. ſtatuit, nu. 14

ARTICVLVS X.

Vtrum Summus Pontifex ſine cauſa poſsit concedere religioſo, vt tranſeat de vna religione ad aliam laxiorem.

Reſpondeo dicendo videri, quod ſummus Pontifex libere, & ſine cauſa licentiam hanc concedere poteſt, ſicut ſcribunt g Innocentius, & Abbas, & poſt alios Sylueſter, & Rebuffos, licet enim Papa in his plenitudinem habeat poteſtatis, vt dicitur h in iure, religiones enim, quæ ſub certis regulis ſunt, iuris poſitiui ſunt, cum niſi a ſummo Pontifice approbentur minimè permittantur, vt in ſuperioribus late probatum eſt, attamen coram Deo, & in foro conſcientiæ non poteſt Papa, ſine iuſta cauſa diſpenſare, vt religioſus ad laxiorem religionẽ ſe conferat. Pro cuius rei explicatione eſt notãdum, quod nulla diſpenſatio ſine iuſta cauſa etiam a Summo Pontifice conceſſa eſt licita in conſcientia, quamuis ſit circa legem pure humanam a iure diuino nomine dependentem, prout aſſerunt D. Tho. i Caieta. Victoria, Soto, & Nauar, nã re vera Sũmus Pontifex, ſic diſpẽſans peccabit, & ſimiliter, qui eandẽ diſpenſationem procurauerunt. Si verò diſpenſatio huiuſmodi ſit circa legem dependentem a iure diuino (vt eſt diſpenſatio in iuramento, & in voto & in pluralitate beneficiorum, & quod laicus Monachus præficiatur in Abbatem & profeſſus trãſeat ad altiorem religionem) ſi fiat ſine cauſa non ſolum peccat Papa diſpenſando, & peccant ipſam diſpenſationẽ petentes, ſed ipſa quoque diſpenſatio eſt irrita & nulla quo ad Deum, ita quod quotieſcumque diſpenſatus illa vtatur peccabit mortaliter, vt docent omnes Theologi, & tenent k Caietanus, & Soto; at ſi diſpenſatio ſit ſolum in lege pure humana nullo modo dependente a diuina (vt eſt diſpenſatio in gradibus prohibitis matrimonii, & in diebus ieiunii) licet peccent diſpenſantes, & ſolicitantes ſine cauſa, illa tamen diſpenſatio non erit nulla, nam factum tenebit, nec vtentes illa diſpenſatione mortaliter peccabunt, vt tenet doctiſſimus Soto, l & tenet Nauarrus, & Victoria, cum aliis contra Caietanum innuentem vtentes tali diſpenſatione peccare mortaliter, peccabunt tamen venialiter licet Panormitanus, & alii caooniſtæ aſſerant, vtentes tali diſpenſatione nullo modo peccare, ex his infertur, quod peccabunt mortaliter Papa, & prælati regulares diſpenſando ſine cauſa, vt religioſi ad aliam laxiorem religionem ſe transferant, & eorum licentia & diſpenſatio erit nulla, cum diſpenſatio in huiuſmodi ſit circa legem concernentem ius diuinum.

g Inn. & Abbas in ca. non eſt nobis dub. de regu. Sylu. verb. relig. 4. n. 2. Rebuf. in praxi benefic. tit. de transl. monac. nu. 9.

h c. propoſuit de conceſ. præbenda.

i D. Tho. 1. 2. q. 97. ar. 4. & 96. a. 9. ad 3. & ibi Caieta. Victoria a de poteſta. Papæ & conci. nu. 7 Sot. de iuſti. li. 1. q. 7. a. 7. Doctores in c. cũ omnes de cõſt. Nauar. in ca. ſtat. nu. 10.

k Caiet. 2. 2. q. 96. ar. 3. & q. 97. a. 4. Sot. lib. 1. de iuſti. q. 7. art. 3.

l Soto vbi ſup. Nau. c. 23. n. 42. Victor. vbi ſup. nu. 19.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

Vtrum licentia prælati ad tranſeundum a[d] ordinem ex iuſta cauſa non facta mentio[ne] de laxiori, ſufficiat ad tranſeundum ad [la]xio[rem], an debeat tantum intelligi de ſtrictiori, vel æquali.

RESpondeo dicendo verius videri, quod nõ quia priuilegium debet operari aliquid vltra ius, cõmune iuxta ipſum *a* ius, ſed dato aliquo effectu, quem operetur non debet extendi ad alium, in quo non inuenitur eadem ratio argumento eorũ, quæ *b* in iure notantur, & tradit Decius poſt alios, & ita cum licentia prædicta operetur effectum trãſeundi ad ſtrictiorem vel parem religionem, non videtur extendenda quo ad tranſitum ad aliam laxiorem per ea, quæ ſcribit Diuus Thomas, & tradit *e* Nauar, Verum eſt tamen, quod poterit ex iuſta cauſa generalis prælatus dicti regularis dare licentiam ad tranſeundum ad laxiorem, prout in ſuperioribus dictum eſt.

a c. in his de priuil.
b c. cum dilectus de conſe.
l quãdo C. de inoffic. teſt. Decius in c. de reſcrip. nu. 11.
n D. Th. 2. 2. q. 186. art. 8. Nauar. in cap. ſtatum. nu. 19.

ARTICVLVS XII.

Vtrum regularis ordinum mendicantium, qui habet licentiam ad tranſeundum in aliam religionem etiam non mendicantem, ſiue arctiorem ſiue laxiorem poſſit ſe transferre in aliquem ordinem militarem.

RESpondeo dicendo videri, quod ſic, quia ordo militaris à Sede Apoſtolica eſt approbatus, vt vera & propria religio, vt nos latius probauimus in primo tomo *d* & reſoluit Nauarr. & ſic iſte tenebitur perpetuò in clauſtro manere, niſi quoties & quo tempore de iuſta licentia ſuperioris abeſſe ab illo loco licebit ex his, quæ argumento ſacrorum Canonum idemmet *e* Nauarrus concludit; verum eſt tamen, quod congregatio ſacra ſuper negotijs regularium definiuit, virtute præfatæ licentiæ non licere clauſtralibus tranſire ad ordines militares & hoſpitalariæ, prout refertur in additione ad quoddam eiuſdam *f* Nauarri Conſilium.

d 1 tom. q. 1. ar. 6. Nau. in c. quoniam quidquid 16. q. 1. & de re. diti. mil. q. 1. n. 55. & q. 3. monit. monit. 27. & 28.
e Nau. in conſtitu. nu. 12. M nu. 38.
f Nau. li. 3. conſilio tit. de eg. conſ. 58

ARTICVLVS XIII.

Vtrum licentiatus à Papa, vt poſſit tranſire ad certum ordinem poſſit ad alium magis ſtrictum tranſire.

RESpondeo dicendo, quod non, ex his, quæ tradit Nauar. *g* dicens, quod quando Papa alicui delegat, vt det facultatem alicui religioſo ad tranſeundum ad aliquem certum ordinem, non poteſt quidquã facere authoritate ſuæ ſanctitatis, niſi quoad illum ordinem, cum delegatio Papæ ſit ſtricti iuris, vt dicitur in iure, *h* eadem igitur ratione cum facultas ſupradicta tranſeundi ad certum ordinem ſit ſtricti iuris, non poterit prædictus licentiatus virtute eius ad aliam ſe transferre religionem, etiamſi ſit magis perfecta, & ſtrictior illa, ad quam tranſitus erat conceſſus; poterit tamen virtute alterius facultatis, ſi quæ dictæ religionis priuilegio, aut iure communi conceſſa eſt, & ita in facti contingentia conſului.

g Nau. lib. 3. conſil. tit. de regul. conſil. 63. nu. 9.
h c. p. & 9. de offi. deleg.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum [reli]gioſus fugitiuus ad parem religionem [ſine] diſpenſatione pro libito poſſit tranſire non inuento aliquo ſui ordinis monaſterio.

RESpondeo dicendo, quod ipſa ſua voluntate non poteſt ſe transferre, quia inconſtantis hominis eſt non conſiſtere in loco & de eo illud poetæ poſſet dici: *Romæ Tibur amo ventoſus, Tibure Romam* & huc pertinet illud Varronis, *Nunquam peruenit, qui quod videt ſectatur calles*, accedit & illud *i* Senecæ primum *argumentum, compoſitæ mentis exiſtimatur, poſſe conſiſtere, & ſecum morari*, nam vt idem ſubiungit, non coaleſcit, *planta, quæ ſæpè transfertur.* Quocirca etiamſi monachus velit tranſire ad æqualem religionem à prælato ſuo, iuxta ſuperius dicta, licentia petenda erit, vt poſt alios tenent Gregorius Lopez, *k* & Rebuffus, in nullo tamen caſu ipſe ad æqualem religionem poteſt tranſferri, quando ſcilicet apoſtata vagans per mundum pænitentia ductus velit redire ad ſuum ordinem, non tamen reperit in illa terra longinqua monaſterium ſui ordinis, neque ſtrictioris regulæ, poteſt enim in hoc caſu ingredi non ſolum æqualem, ſed etiam laxiorem religionẽ, & ſi ibi nullum inueniat monaſterium cuiuſcumque ordinis viuere poteſt, cum ſæcularibus bene degendo, & pro poſſe ſuam regulam ſeruando; Quod probatur nam hæc eſt cauſa conuertendi Eccleſiam regularem in ſæcularem, quando ſcilicet regulares ibi poni non poſſunt, ita Gregorius Lopez, *l* quod neceſſario debet intelligi, quando dictus monachus ad partes vbi ſunt monaſteria ſui ordinis, aut alia ſtrictioris obſeruantiæ non poteſt ſe conferre.

i Epiſ. 2.
k Greg. in l. 9. tit. 7. par. 1. per. mas fuer. tes religiones in fine Rebuf. in praxi benefic. tit. de trãſ. monach. nu. 7
l Gregor. in l. 19. ti. 5. par. 1

ARTICVLVS XV.

Vtrum prælati religionum mendicantium poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt tranſeant ad ordines monaſticos.

RESpondeo dicendo, quod prælati mendicantium non poſſunt diſpenſare, cum ſuis ſubditis profeſſis in foro interiori, nec exteriori, vt ad alios quoſcumque ordinis monaſticos poſſint tranſire & eſt excommunicatio ipſo facto non ſolum contra tranſeuntes & recipientes, ſed etiam contra diſpenſantes; ita expreſſe determinat Martinus Quintus in quadam extrauaganti, *m* & ratio eſt, quia voluit Summus Pontifex conſeruationem ordinum mendicantium, vt patet ex tenore eiuſdem *n* extrauagantis, & ideo ſine ſpeciali ſedis Apoſtolicæ licentia non poteſt talis tranſitus fieri, nec etiam poteſt vllo modo fieri tranſitus ad clericatum, vt *o* ex eadem extrauagante & ex quadam Clementina conſtat.

Circa quam extrauagantem notandum eſt, primo, quod præcipitur obſeruari in regula *p* Cancellariæ.

Notandum eſt ſecundo, quod ſolum loquitur de religioſis profeſſis in ordinibus mendicantibus, non autem de nouitijs eorundem ordinum, ita reſoluit *q* Quintilianus Mandoſius. Pro quo eſt aduertendum, quod nemo poſt emiſſa vota ſecundum ſocietatis conſtitutiones, ſiue profeſſus, ſiue ſcholaris, ſiue coadiutor ſit, ad alium ordinem præterquam Carthuſienſium, niſi de expreſſa licentia præpoſiti generalis, aut ſedis Apoſtolicæ tranſire poteſt prout Societati conceſſit Paulus Tertius, & latius confirmatur à Pio Quarto & a Pio Quinto in literis ab eo

m Extrau. Ambitioſi de religioſis hominibus inter cõmunes.
n §. ac volentes.
o §. decernẽtes Clem. 1. de regul.
p Regul. cancell. 23. de mẽdic. transeuntib. ad aliam religionem.
q Mando. in d. reg. 23.

edi-

editis propoſita pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, Romano Pontifice, vel ſuperioris ſocietati reſeruatæ tam in religioſos, qui præfatos recipiont, quàm in ipſos receptos recedentes etiam prætextu cuiuſcumque indulti conceſſi, aut concedendi, etiam quæſito colore ob frugem melioris vitæ, aut ſtrictioris obſeruantiæ, quodque ſecus facta non teneant; ſtatuitur etiam in eiſdem literis, quod transeuntes ad Carthuſienſes, intra tres menſes, ad alium verò ordinem intra tempus eis à ſuperiore ſuo præfigendum, dictos ordines actualiter ingredi teneantur, & ſi in illis permanere nolint, aut nõ poſſint, abſque vlla mora ad ſocietatem regredi teneantur ſub præfatæ excommunicationis pœna, quam tam ipſi, quàm illi recipientes, vel eis auxiliũ, vel fauorem præſtantes etiam incurrant, ita refert Claudius in compendio Societatis, *a* ex quo priuilegio colligitur, quod non ſolum profeſſis in Societate, ſed etiam nouitijs poſt emiſſionem trium votorum ſimplicium prohibeatur talis tranſitus ad alias religiones, præterquam ad religionem Carthuſienſem, & ſic refutatur opinio Horatij *b* Mandoſij. Qui attento priuilegio Pauli IIII. conceſſo Societati in quantum cõcedit ipſi priuilegia mendicantium etiã ſuper religioſis non recipiendis, in alijs religionibus affirmauit prædictum priuilegium ſolis profeſſis competere, cum ſocietati concedatur, & ſolum profeſſi ſint de corpore ſocietatis, non autem ſcholares, qui cum ſint nouitij ſub nomine ſocietatis minimè comprehenduntur, exploditur inquam hæc opinio per priuilegium ſuperius allegatum, in quo de ſcholaribus fit mentio ſpecialis, & expreſſa.

a Compen. ſociet. tit. Apoſt. §. 9.

b Mando. de primadanſtar. glo. 18.

Tertio eſt notandum, quod appellatione ordinũ mendicantium, veniunt ordo prædicatorum, ordo minorum, ordo eremitarum D. Auguſtini, & ordo Carmelitarum, & alij, qui ex diplomate Apoſtolico inter mendicantes ſunt numerati, de quibus in primo tomo *c* fecimus mentionem; & tradit Quintilianus Mandoſius; & aduertendum, quod olim mendicantes, poſtea verò habilitati, ſeu diſpenſati, ſeu priuilegiati, vt poſſint habere proprium, comprehenduntur in dicta extrauaganti: nam in pendentibus à duobus, ſublato vno remanet alterum, vt dicitur in iure; *d* licet ergo ſint habilitati fratres illi ad proprium habendum, non tamen ſunt liberati ab alijs iuribus loquentibus de mendicantibus, item, ſicut illi, qui de facto mendicant, ſi non ſunt tales ex fundatione ſuæ regulæ, vel de iure non poſſunt dici mendicantes, ita econuerſo qui de facto, vel priuilegio Apoſtolico ſunt mendicantes, licet nõ mendicantes omnino erunt, & ſub diſpoſitione de mendicantibus loquente comprehendentur. Ita concludit Lapus, *e* quem ſequitur Rebuffus.

c 1. tom. q. Mand. in di. reg. 23. q. 3. n. 4.

d l. prius in 2. reſponſio ff. denqua plu ar ce. l. ſi domus tun ff. de ſeruit. vrba. prad.

e Lupus alleg. 4. à princ. vſque ad ver. 2. dub. Rebuf. ſuper concor. ſub rubr. de reg. ad prælat. nominat. ſu. eum. in v. mendican. p. 168.

Nec obſtat, quod ipſis religioſis non competat definitio mendicantium, cum habeant proprium, & actu non mendicent, & ſic ipſis non debeat competere definitio, nec conſequenter ipſum definitum, nam reſpondetur, primo non eſſe mirum, quod definitiones per Canones factæ non habeant ſua requiſita cum etiam videamus conſultorum definitiones ſubuerti poſſe iuxta quandam *f* legem; ſecundo reſpondetur, definitionem eſſe ex omni parte perfectam, quam Papa per dictam diſpenſationem, non facit, quia dicti fratres in potentia ſint mẽdicantes, & ſecundum eorum naturam primæuam mendicantes remaneant, cum mendicari poſſint prohiberi, ita Mandoſius. *g*

f l. omnis ff. de regul. iur.

g Mand. vbi ſup. q. 4.

ARTICVLVS XVI.

An ſi reformetur ordo religionis mendicantis in ſtrictiorem vitam, poſſint profeſſi illius ad alios ordines tranſire, vel an alio remedio ſubleuentur, vel potius iugum inſolitum ferre teneantur.

RESpõdeo dicendo, circa articulum tituli quæſtionis varia eſſe placita, primum eſt, quod profeſſi dicti ordinis poſſunt tranſire ad alium ordinem parem, vel ſimilem, quia, cum à principio cogi non poſſint religionem intrare, profeſſionemque emittere, & ſic ad totum votum iuxta *h* ſacros Canones, ita nec ad voti augmentum argumẽto, eorum, quæ *i* in iure notantur, & in terminis tenet *K* Hoſtienſ. & ante eum quædam Gloſſa, cum actus agentium non debeant operari vltra eorum intentionem, & profeſſionem emittentium in dicto ordine intentio fuit ſeruare regulam ſecundum morem, qui vigebat in dicta religione.

h c. prof. cler. 20. q. 3. c. 1. cũ gl. fin. de reg.

i l. quæ de toto ff. de rei vend.

K Hoſtien. in ſum. de voto §. vtrum. nu. 16 ver. quod ſi aliquis ſchol.

Secunda opinio eſt contraria, quæ colligitur ex eodem *l* Hoſtienſi, quod ſcilicet teneantur in ea religione perſeuerare, melior enim fit tunc conditio eorum. Argumento aliquarum *m* decretalium, imo debent gratias agere reformatori ſuæ religionis.

gl. in c. integrã 32. q. 1. in verſ. voti.

l Hoſt. vbi ſu.

m c. exp. in fine & c. du. ā de coniug.

Tertia opinio eſt *n* Oldradi, qui concludit, quod ſicut datur annus probationis intranti religionem, approbando auſteritates ordinis, ita ſupradictis debet dari annus ad præfatas nouas aſperitates probandas, & hanc opinionem videtur comprobare *o* Ancharanus, *p* Rebuffus alia progreditur via, cuius opinionem nolo referre, cum hanc litem his tẽporibus ſummi Pontifices deciderint obligando cõuentuales Hiſpaniarum ad vitam per ipſos nõ promiſſam, prout fecit Paulus IIII. & moniales obligando ad clauſuram, quam non promiſerunt, prout fecit Pius V. cuius conſtitutionem Gregorius XIIII. confirmauit, nec mirum, nam Papa circa regulares, multum poteſt in cibis, & veſtibus, modo manendi & ſimilibus, prout ait *q* Ioannes Andræas, quem ſequitur Geminianus, Philippus Francus & Rebuſſus; præſertim ſi dictæ auſteritates & rigores ad ea, quæ promiſerunt ſeruanda, maximè conducunt. Cũ obedientia regularium non ſolum conſiſtat in his, quæ directè in regula eorum præcipiuntur, ſed etiã in his, quæ indirectè ad ipſam reducuntur, prout latè *ſ* in primo tomo diximus, de clauſura monialium verba facientes; de his autem conuentualibus multa ſcitu digna tradit Nauarrus. *t*

n Oldrad. cõſil. 96.

o Anch. in ca. vnico de ſtat. regul. li. 6. poſt nu. 2.

p Rebuf. ſup. con. eand. rub. de reg. ad pra. nam. ver. verſ. reformatis.

q Andr. in d. c. vni. vbi Gemi. poſt nu. 10. Fanc. nu. 5.

r Rebuf. vbi ſup.

ſ 1. tom. q. 43. art. 1.

t Nau. c. ſtatuimus nu. 17 cum ſeq.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum fratres mendicantes poſsint recipi in religione Sanctæ Mariæ de Mercede.

REſpondeo dicendo, quod patres iſtius ſacræ religionis aliquando recipiebant fratres ordinum mendicantium, ſicut ego ſciui ab ipſis acceptum religioſum quendam minoritam diſcalciatum, quem etiam ſciui ſtatim receptum quadam morte ſatis amara, & doloribus inhumaniſſimis plena à vita deceſſiſſe, qui patres ad hoc priuilegium ſedis Apoſtolicæ habere allegabant propter votum redemptionis Captiuorum maxima charitate plenũ, quod in profeſſione emittunt: ſed cum omnis lnter perſonas regulares ſit lis abſcindenda S. D. N. Clemens Octauus bulla quadam hanc litem diremit in hunc modum,

Clemens

Digitized by Google

Clemens Papa Octauus. Ad perpetuam rei memoriã, nuper ad nos perlatum eſt, religioſos ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, prætextu cuiuſdam indulti Apoſtolici ordini antiquitus conceſſi profeſſores ordinum fratrum minorum, de obſeruantia nuncupatorum, & alios regulæ ſtrictioris in eorum ſodalitatẽ, ſeu domos, aut conuentus recipere, quare cum id ſæpius interdũ pœnas eludendi cauſa & ex hoc multa ſcandala in populo generentur, & alia multa incommoda naſcantur, nos huiuſmodi ſcandalis obuiare, & quieti religioſorum proſpicere cupientes, tenorimque dicti indulti, perinde ac ſi de verbo ad verbũ inſereretur, præſentibus pro expreſſis habentes de venerabilium fratrum noſtrorum S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Sacri Tridentini Concilij interpretum ſententia, ne quis prælatorum, aut ſuperiorum, aut fratrum conuentuum, ſeu domorum dicti ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorũ, tam in regnis Hiſpaniarum, quam alibi conſiſtentiũ, quauis illi dignitate, præeminentia, prærogatiua, vel munere fungantur, quemquam ordinis fratrum minimorum de obſeruantia, aut alicuius ſtrictioris regulæ, quàm ſit regula ſit regula dictorum religioſorum Beatæ Mariæ de Mercede, prætextu cuiuſuis indulti, ſeu priuilegij Apoſtolici recipere audeat, vel præſumat, etiamſi habeat priuilegiũ, id faciendi cauſa, quarti voti, quod ipſi profeſſores ordinis Beatæ Mariæ de Mercede huiuſmodi faciunt Apoſtolica authoritate tenore eſſe iudicandum alia ratione quàm reſpectu quarti voti decernentes ex nunc irritum & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obſtantibus priuilegijs, ſeu indulto huiuſmodi, quod harum ſerie proprio motu reuocamus, & abolemus ac quibuſuis conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, necnon dicti ordinis B. Mariæ de Mercede, iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis & cõſuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, in literis Apoſtolicis, quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis clauſulis & decretis in genere, vel in ſpecie, ac aliter in contrarium quomodolibet conceſſis, approbatis & innouatis quibus omnibus & ſingulis, etiamſi de illis illorumque tenoribus ſpecialis ſpecifica expreſſa non autem per clauſulas generales idem importãtes mentio ſeu quæuis alia expreſſio habenda foret, illorum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo rigore permanſuris, hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autem quod præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu alicuius notarij publicè ſubſcriptis & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fidesles adhibeatur Quæ præſentibus adhiberetur ſi fuerint exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 24. Decembris.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum prælati regulares poſſint dare licentiam ſuis ſubditis, vt ad Carthuſienſes ſe transferant.

RESpondeo dicendo, quod prælati ſuperiores omnium religionum, etiam mendicantium poſſunt licentiam dare ſuis ſubditis, vt liberè valeant tranſire ad ordinem Carthuſienſium, etiam ex zelo ſtrictioris vitæ, quamuis nulla exiſtat alia cauſa, & ſi ipſi prælati noluerint licentiam præſtare, poſſunt ſubditi petita licentia licet non obtenta ad prædictum ordinem Carthuſienſium impune conuolare. Hæc eſt expreſſa determinatio *a* Martini V. & Innocentij Tertij.

a Extrau. viã ambi. ca. licet de regul.

b Bonau. ſup. reg. frat. min. c. 4. q. 13.

At D. Bonauenturæ, *b* & quatuor magiſtris attribuitur, quod ipſi ſenſerint hanc licentiam conceſſam à Martino Quinto fratribus mendicantibus, vt poſſint tranſire ad Carthuſiam reſpectu fratrum minorum, debere intelligi, quoad forum exterius, non verò quoad forum conſcientiæ; tenent enim, quod in foro conſcientiæ, non licet fratri minori ex ſolo zelo ſtrictioris vitæ ad alium ordinem tranſire, primo quia religio fratrum minorum eſt perfectior omnibus, quia intendit profectum animarum orando, & prædicando, cum rigida paupertatis obſeruantia: & confirmatur; nam ordo minorum ſtrictior eſt ipſo ordine Carthuſienſi, vt tenet quædam Gloſſa, *c* quã ſequitur Panormitanus; & quamuis Diuus Bonauentura, dicat eſſe alios ordines, ſecundum quid ſtrictiores ratione abſtinentiæ, tamen ſimpliciter, & abſolutè ordo minorum eſt omnium ſtrictiſſimus ratione rigidiſſimæ paupertatis. Probat etiam ſuum intentum ex regula fratrum minorum, approbata ab Honorio Papa, & iure *d* cõmuni confirmata, quæ *e* regula ait, nullo modo licebit eis ab iſta religione exire, iuxta mandatum Domini Papæ, quia nemo mittens manum ad aratrum & aſpiciens retro aptus eſt Regno Dei. Vnde concludunt, quod qui ad Carthuſienſem ordinem tranſiret, retro aſpiceret, & retrocederet, quod nimirum ſine cauſa non licet, niſi ſpecialis licentia à ſede Apoſtolica ſit cõceſſa, quod ego confirmo ſequenti ratione, non cenſetur enim Papa derogare ijs, quæ alicuius religionis ſunt particularia, cum enim hæc ſint quid facti, ea ignorare præſumitur, prout dicitur in iure. *f*

c Glo. marginaa. in ca. non eſt de reg. vbi Panor.

d c. vnico. § ſanè de relo. dimi. lib. 6.

e cap. 2.

f c. 1. de conſ. lib. 6.

Sed ego in hac ſum opinione, vt credam Martinũ V. in ſua extrauaganti ordinem Carthuſienſem abſolutè excepiſſe, ita vt exiſtimem, mẽdicantes omnes tranſeuntes à ſuis religionibus ad Carthuſiam non ſolum in foro exteriori à pœna eſſe liberos, ſed etiã in foro conſcientiæ à culpa eſſe immunes; & per cõſequens fratres minores intra conſcientia, ad Carthuſiam poſſe tranſire. Martinus enim V. de omnibus mẽdicantibus verba fecit. Vnde cum generaliter loquatur, generaliter etiam debet intelligi: neque mihi vnquam potuit placere Gloſſa ſupra appoſita, quod ſcilicet extrauagans Martini V. ſolùm in foro exteriori indulſerit mẽdicantibus, vt ad Carthuſiam poſſint euolare, non tamen in foro conſcientiæ ipſis omnibus dictam licentiam cõceſſerit, nam ſi minores verbi gratia in foro conſcientiæ tali licentia minimè, ſine peccato poſſunt vti, quomodo credendum eſt de ſanctitate Domini Papæ licentiam ipſis in foro exteriori conceſſiſſe, vt ex ea ad peccandum in foro interiori occaſionem arriperent?

Nec inuenio apud D. Bonauenturam prædictam Gloſſam; ſolùm enim ipſe doctor Sanctus aſſerit, virtute regulæ, ſine ſpeciali authoritate Apoſtolica fratres minores non poſſe ad alias religiones conuolare, quæ verba non ita generaliter protuliſſet, ſi extrauagantem dictam vidiſſet, quam non potuit videre, D. enim Bonauentura vixit & floruit tempore Innocentij IIII. qui Pontifex vixit anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo primo; & tempore Alexandri IIII. Quo Pontifice fuit electus generalis noſtræ ſacræ religionis, qui Pontifex fuit coronatus, anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo quarto, & Martinus V. fuit electus, & coronatus anno Domini milleſimo quadrageteſimo decimo ſeptimo, in quo anno fuit ſupra dicta extrauagans edita. Nec obſtant argumenta pro contraria parte adducta: nam licet Doctoribus aliquibus ſtrictior ordo minorum, imo & prædicatorũ videatur, quod tamen reſpectu ordinis minimorũ reijcit *g* Nauarrus, religionem, tamen Carthuſienſium, voluit Martinus Quintus, propter eius maxima in abſtinẽtia à carnibus, & in ſolitudine, & ſilentio obſeruantia,

g Naa. lib. 3. conſ. tit. de regul. conſil. in 1. impreſ.

uantiam, hoc priuilegio condecorare, eccleſia enim, quæ iudicat de exterioribus obſeruantijs, iudicat Carthuſienſem eſſe arctiorem, cũ ſit ſtrictior in prædictis, licet in alijs ſit laxior, & per conſequens ad illam licitum eſſe tranſitum, prout annotarunt Angelus a & Florentinus, quamuis Syluester oppoſitum dicat, ſed non ſatis bene prout aduertit b Corduba ſuper regulam fratrum minorum.

a Ang tit. relig. §. 34. Floren. 3 p. tit. 16. c. 1. §. 2 Syl ti. relig. 4. q. 6.
b Cord. ſup. regu. c. 4. q. 17.

Nec obſtat, quod adducitur ex regula Beati Patris noſtri Franciſci, ad cuius derogationem ſpecialis ipſius mentio fieri debuit, & non ſufficit generalis reuocatio: nam, vt conſtat ex prædicta extrauagante, ſatis ſpecialis fuit ibi facta, non obſtantia ad prædicti præcepti fratrum minorum diſpenſationem, vt patet ex eius verbis ibi, *Licentijs & indultis, necnon conſtitutionibus Apoſtolicis, & mendicantium ordinũ prædictorum, etiamſi de his ſpecialis, & expreſſa mẽtio, & de verbo ad verbum in noſtris literis habenda foret, & alijs contrarijs quibuſcunque &c.* Per quę verba ibi, *etiamſi de his ſpecialis*, ſatis videtur à Martino V. in dicto præcepto diſpenſatum.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum ſit licitus tranſitus à Carthuſienſi ad minores.

RESpondeo dicendo, quod conſtitutio eſt expreſſa Martini Quinti, de qua in ſuperiori articulo egimus, quæ probat minoritas, & alios omnes religioſos mendicantes poſſe trãſire ad Carthuſianos, quod autem Carthuſianus poſſit tranſire ad minores, vel alios mendicantes, ait e Nauarrus, ſe non meminiſſe legere textum, qui hoc in ſpecie declaret, quamuis Syluester d referat fuiſſe determinatũ Pariſijs poſſe Carthuſianum tranſire ad Prędicatores regulam ſuã ad vnguem ſeruantes: concludit tamen idem Nauarrus, quod ſi bonus zelus, & aliqua bona cauſa melius ſeruiendi Deo interuenerit, & ſine ſcandalo, & infamia prioris religionis poſſet tranſire ad poſteriorẽ, & non timeretur lis, ſuper huius modi tranſitu inter præfatas religiones, poſſet licitè quoad forum conſcientiæ talis tranſitus fieri, quod ego intelligo eſſe verum propter præſumptam licentiam prælati ipſius Carthuſiani, quæ ſignificatur per verba Nauarri, ſupra appoſita, nam ſi inuito prælato talis tranſitio fieret, ſcandalum prioris religionis adeſſet, & lis inter præfatas religiones timeretur. Quod confirmatur, nam e iure communi religioſus tantum voluntate non poteſt tranſire ad aliam religionem, etiam ſtrictiorem, ſed eſt neceſſarium, quod à ſuo prælato ſuperiori licentia petatur, licet non obtineatur, vt poſt alios tradit f Rebuffus, qui poſt Socinum, & alios tradit, quod monachus iſte, qui vult tranſire ad aliã religionem, debet eam prius inuenire, antequam licentiam petat. Vnde ſi non vult, aut neſcit, velit ne recipi in alia religione, non poteſt licentiam petere ad illum, prius enim de voluntate alterius conſtare debet.

e Nau. c. 3. cõſi. 11. de reg. cõſ. 68. in c. impr.
d Sylu. verb. relig. 4. q. 6.
e c. licet de regu. gl. in c. cũ ſingul. ver. cano de preb. libro 6.
f Rebuffus in prax benef. ti. tranſlat. monach. nu. 1. & nu. 64.

ARTICVLVS XX.

Vtrum monachus Caſinienſis non petita licentia à ſuis ſuperioribus poſſit tuta conſcientia tranſire ad Carthuſianos.

RESpondeo dicendo, quod prout refert Nauarrus, g *Eugenius Quartus conceſſit præfato ordini prohibendo fratribus eiuſdem, ne abſtrahantur à ſua religione, nec ſponte venientes recipiantur, etiam occaſione arctioris vitæ ordinis & religionis, abſque conſenſu capituli generalis, ſeu præſidentis ſeu maioris partis, viſitatorum dictæ congregationis etiam authoritate Apoſtolicarum literarum, in quibus de huiuſmodi perſona, ac religione mentio facta non fuerit ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, qui facta eis notitia de huiuſmodi priuilegio monachum dictæ congregationis intra triduum non relaxauerint, vel à ſe abiecerint.* Quod priuilegium, ait Nauarrus non reuocari per Conc. Trid. ſed limitari per quandam h Innoc. III. decretalem, per quam ſtatuitur, quod non obſtante tali priuilegio, & huiuſmodi alijs poſſit regularis tranſire ad arctiorem regulam petita licentia, licet non obtenta.

g Nau. li. 3. cõſi. 11 tu. de reg. conſ. 99. in 2. impr.
h cap. licet. de regul.

Sed attenta alia eiuſdem, *Eugenij Quarti conceſſione facta congregationi S. Benedicti Hiſpaniæ, anno Domini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo ſixto, quæ à Celeſtino V ſuæ congregationis fuit etiam facta,* dicendũ eſt, *non ſufficere petere licentiam, ſed neceſſarium eſſe, vt obtineatur, illi enim Summi Pontifices pro maiori, & ampliori harum congregationum quiete, ac ſoliditate prohibuerunt cuique ex monachis conuerſis, & perſonis religioſis monaſteriorum earundem, ne ſub excommunicationis ipſo facto incurrendæ pœna ſine generalis reformatoris, vel etiam Abbatis & conuentus, cuius tunc religioſus fuerit petita, & etiam obtenta licentia a monaſterio exire poſſit, etiam ſi ad quemcumque alium ordinem, vel locum ſeu quodcunque aliud monaſterium eius, vel alterius cuiuſcunque ordinis tranſire velit, quam eandem excommunicationem incurrere voluit Abbates priores, religioſos & ſuperiores dictum tranſeuntem recipientes, ſi poſtquam per dictos congregationis monachos, requiſiti intra triduum ad proprium monaſterium, à quo exierat, ſine difficultate non remiſerant cum effectu, à qua tam recipientes, quam tranſeuntes, niſi ad ſuum monaſterium redierint, præter quam in mortis articulo abſolui nequeant.* Ita refertur in cõpendio i ordinis Ciſtercienſis, per quod priuilegium Collector in dicto compendio ait, itaque ad nullum alium Carthuſienſium ordinem, niſi petita, & obtenta licentia ſupradicta noſtris monachis tranſire licet, quod ipſis Pius II. etiam conceſſit dicens, quod virtute literarum Apoſtolicarum, niſi in eiſdem de monaſterio, & ordine, & dicta conceſſione ſpecialis & expreſſa mentio habeatur, cum decreto irritante, quidquid ſecus fuerit attẽtatum, minimè poſſit fieri aliqua monachi tranſlatio, quinimo ait, quòd concordia inter Ciſtercienſes, & Carthuſienſes facta eſt, quod nullus monachus ordinum ſuorũ de vno ad alium ſine licentia trãſire poſſit, & in quodam libro K priuilegiorum S. Benedicti congregationis impreſſo Romæ in Typographia Titi & Pauli, de Dianis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono, habetur quædam illuſtriſſimorũ Cardinalium declaratio, quæ ita ſe habet, *Illuſtriſſimi Cardinales definiernt quod tranſitus ad parem, vel arctiorem religionem non fiat, niſi cauſa cognita tranſeuntis, & vitæ ac morum ratione, idque ex approbatione capituli generalis.*

i Cõpen. Ciſt. tit. ſug. §. 1. & 2.
K lib. fol. 142.

Ex quibus infertur monachos Caſinienſes, non poſſe tuta conſcientia tranſire ad Carthuſianos, niſi licentiã à ſuis prælatis iuxta præfata priuilegia prius obtineant.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum in extrauaganti Martini Quinti prohibeatur tranſitus ab vno ordine mendicantium ad alium mendicantium.

RESpondeo dicendo, quod non, vt aperte conſtat ex ea, quatenus prohibet ſolum trãſitum ab ordi-

ordinibus mendicantibos, ad ordines monaſticos non mendicantes, atque ideo iuſta exigente cauſa prælati ſuperiores mendicantium poſſont diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt ad alium ordinem mendicãtium ſe transferant; ratio eſt, quia nullibi legitur prohibitio ac eos prælatos, vt non poſſint diſpenſare in hoc caſu, niſi quando quis religioſus de ordine minorum de obſeruantia vellet tranſire ad ordinem minimorum Sancti Franciſci de Padua, nam in tali tranſitu ſolus Papa poteſt licentiam præſtare, vt cauit Iulius Secundus, & habetur in ordinis ſupplemẽto, *a* & aduertit Capucinus, *b* quod Pius Quintus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, prohibuit ſub indignationis ſuæ pœnæ, vt nullus ex fratribus, Capuccinis ad ordinem S. Franciſci de Padua, vice conuerſo vllo vnquam tempore ex quacunque etiam iuſtiſſima cauſa, etiam de licentia ſuorum ſuperiorum ſe transferre poſſit, quæ bulla, ait idem author, quod apud eoſdem Capuccinos eſt authentica, & à Gregorio Tertio decimo approbata, & ponitur à Paraſello, *c* & ait inſuper, quod anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, vigeſima ſeptima die Maij. à ſacra regularium cõgregatione authoritate conceſſa à Gregorio Quarto decimo, fuit decretum poſt præfatam Pij V. conſtitutionem, vt tranſeuntes, & illos recipientes incurrant pœnam priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ in perpetuum ipſo facto, quæ declaratio, ait Capucinus, quod apud eoſdem Capuccinos eſt aothentica, denique exceptis his prælatis ordinũ mendicantium poſſunt iuſta cauſa licentiare ſuos fratres, vt ad alios ordines mendicantes ſe transferre valeant, & ratio eſt, quia omnia poſſunt prælati ſuperiores, in quibus non ſunt prohibiti, & hoc illis iure communi non prohibetur, imo etiam poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt ad laxiorem religionem transſeant, vt ita poſt Hoſti. & alios defendit *d* Nauar.

a Sup fol. 12. conceſ. 48.
b Capuc. in ad dit. ad compẽ. tit. recipere.
c Paraſel. in collect. priuil. fol. 216.
d Nauar. in 5. ſta. nu 4.
e ſeſſ. 25 de regu. c. 19.

Nec obſtat decretom *e* Concilij Tridentini, in quo dicitur, quod nullus regularis cuiuſcunque facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionẽ, non enim tollit Concilium tranſitum vnius religionis ac aliam laxiorem factum præmiſſa cauſæ cognitione ab aliquibus prælatis, prout explicat *f* Nauarrus, vnde ſine cauſæ cognitione id efficere minime poſſunt dicti prælati, etiam generalis, prout tenet *g* Nauarrus. Dixi iure communi, nam ſecundum priuilegia fortaſſe aliud eſſet dicendum, prout infra artic. ſequenti dicetur.

f Nau. lib. 3. Cõs. 11. de reg. conſ. 56.
g Na. vbi ſup. li. 3. conſ. 111. de reg. cõſ 63.

ARTICVLVS XXII.

An Capuccini diſcalciati ordinis minorum poſſint recipere fratres eiuſdem ordinis de obſeruantia.

Reſpondeo dicendo, quod per conſtitutionem Pauli Tertij, datam anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſeptimo, fuit fratribos Capuccinis prohibitum recipere fratres minores de obſeruantia, ſine licentia in ſcriptis eorum Prouincialium miniſtrorum, & licet poſt talem prohibitionem conceſſerit dictus Pontifex, vt poſſint eos Capuccini recipere, per aliam tamen conſtitutionem eiuſdẽ Summi Pontificis, datam anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo primo fuit talis licentia reuocata, confirmando prædictam primam prohibitionem ſub pœna excommunicationis, & inhabilitationis ad quæuis officia & legitimos actus. Et Iulius Tertius in conſtitutione ſua data anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo, innouando primam dictam Pauli Tertij prohibitionem declarauit, talem receptionem, ſeu profeſſionem ſine dicta licentia miniſtrorum in ſcriptis eſſe nullam, & Capuccinos recipientes ſupradictas cenſuras incurrere: & id ipſum poſtea confirmauit Sixtus Quintus, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, quæ omnes Bullæ ad miniſtrorum de obſeruantia inſtantiam fuerunt impetratæ, in quibus tamen Bullis adoertit *h* Capuccinus, quod excommunicationis latæ ſententiæ abſolutio reſeruata non reperitur, poſſunt tamen Capuccini ipſos diſcalciatos, ſeu reformatos fratrum minorum Hiſpaniarum, volentes tranſire eos recipere, dummodo licentiã in ſcriptis ab eorum miniſtris prouincialibus obtineãt, Et per dictam Sixti V. conſtitutionem, non ſufficit licentia cuſtodis, prout Gregorius Decimus tertius ordinauerat quibuſdam diſcalciatis, poſſe recipere fratres de obſeruantia anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo. Aduertendum autem, vt multa omittam, quod vnico verbo (vt ita dicam) plurima circa hanc materiam comprehendere volo, dicendo, qood quamuis de qualibet religione poſſet quis, quantum eſt ex iure diuino & humano communi, tranſire ad aliam religionem ſtrictiorem, & in ea recipi. tamen, quia per apoſtolica indulta aliter rationabiliter ordinatur, & prohibetur, ſcilicet, propter pacem inter religioſos, vel propter carẽdam iniuriam, vel confoſionem vitandam, ideo non licet etiam in foro Dei, niſi ſecundum talia indulta exire vel recipere, & quia circa hoc ſunt multa priuilegia, quoad omnes ordines mendicantes, ne inuicem recipiant tranſeuntes ſub grauibus cenſuris, ideo illis in hoc ſtandum eſt, & ſecundum eorum formam, & ſecundum talia priuilegia (quæ ſalua debent manere) debent intelligi & moderari omnia, quæ à Summiſtis circa hoc tractantur præſertim à Syluestro, *i* & à oobis in ſuperioribus latè dicta ſunt, & ſecundum dicta priuilegia debet iudicari, quis prælatus debeat & poſſit licentiam talis tranſitus concedere: nam, vt conſtat ex priuilegijs allegatis in articulo 20. huius quæſtionis, Abbates conuentuales, cum ſuis conuentibus poſſunt in eorum conuentibus habitantibus prædictam licentiam concedere, at circa hoc vſus cuiuſcunque religionis debet attendi: nam priuilegia ſtatuta, & leges poſitiuæ moribos vtentium, & conſuetudine approbantium roborantur, & interpretantur.

h Capucc. ad compen. mẽ. verb. recipere.
i Sylu. relig. 4

ARTICVLVS XXIII.

Quam diligentiam facere teneatur religioſus, qui habet facultatem tranſeundi ad aliquem ordinem mendicantium, ſi non inuenerit mendicantes, qui eum recipere velint.

Reſpondeo dicendo, quod non ſolom tenetur requirere quatuor ordines mendicantes approbatos iure *K* antiqoo communi, ſed etiam alios iure nouiori, prout eſt ordo minimorum Sancti Franciſci de Paula: & ſeruorum Beatæ Mariæ, & Societatis Ieſu, de quibus in primo tomo diximos, verba enim illa, ſi non inuenerint meodicantes non verificãtur, niſi omnibus requiſitis, & nullis volentibus eos recipere argumento cuiuſdam *l* gloſſæ, & tenentur facere requiſitionem bona fide, & iuſto deſiderio inueniendi aliqua monaſteria, in quibus recipiantur, non enim ſufficit petere verbo tãtum, ſed verbis realiter

k c. ſi. de relig. domib. c. 1. & 10. & lib. 6.
l glo. in c. cum dilec. de cõſue.

Digitized by Google

liter & vere id procurare, quia verba cũ effectu ſunt intelligenda, prout dicitur in iure, *a* & ſic ille qui ſecit votum ingrediendi certam religionem, vt liberetur à tali obligatione, neceſſarium eſt, vt vere & ex animo in præſata religinne procuret admitti.

a §. *hæc autem verb. de pœni. d. 1. c. relat. cũ multis allega. in glo. de cler. non reſident.*

Eſt tamen aduertendum, quod prælati ordinum, ad quos trãſeunt, non poſſunt eos recipere ſine ſuorum conuentuum conſenſu, plusquam alios nouitios, quos ſecundum communem cõſuetudinem receptam in religionibus, de conſenſu conuentuũ ſuorum recipiunt, prout reſoluit *b* Nauarrus; vnde nõ ſufficit præſtare obedientiam ſoli prælato, ſed debẽt recipi ſicut alij nouitij, de conſenſu diſcretorum cõuentus, & debent recipi ad profeſſionem, ſicut alij nouitij de conſenſu ad minus maioris partis conuentus, cum ad valorem actus non ſufficiat voluntas ſine poteſtate, neque poteſtas abſque voluntate, prout ibi in iure *c* notatur: ij enim debent profiteri in religione, ad quam transferuntur, ſicut profitentur, iuuenes ſæculares anno probationis peracto, vt in *d* ſuperioribus dictum eſt. Imo exiſtimo non eſſe iuridicas incorporationes, quæ ſolent fieri ab aliquibus prælatis generalibus, quando de plenitudine poteſtatis dant licentiam alicui religioſo, vt ab vna prouincia in aliã eiuſdem ordinis ſe transferant, & ipſum prædicta licentia in ea prouincia incorporant, prælati enim generales, licet ſummam in omnes ſui ordinis prouincias habeant poteſtatem, eorum tamen facultas, ſecũdum iuris metas debet interpretari, & regulari, vt, ſcilicet, minime ſine conſenſu prouinciæ, in qua debet incorporari talis religioſus, vt filius incorporatus admittatur, quod enim omnes tangit, ab omnibus approbari debet, vt eſt vulgatum in iure.

b *Nau. in cap. nullũ, 18. q. 2.*

c *c. cũ cauſa, cũ glo. & ea nota. bis de off. deleg.*

d *Sup. q. 12.*

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum poſſint recipi ad religionem religioſi, qui fecerunt votum de non tranſeundo ad aliam.

RESpondeo dicendo, quod vt huic difficultati reſpondeam, neceſſarium eſt aliud dubium ventilare, vtrum, ſcilicet, valeat votum factum ab aliquo religioſo de non tranſeundo ad aliam religionem, & reſpondetur, quod non, valet enim argumentum à toto ad partem, quoniam eadem eſt ratio, & idem ius ſuadet in vtroque, vt dicitur in iure, *e* at votum de non intrando religionem nihil obſtat voucnti, quominus non poſſit eam intrare, ergo nec votum de non intrando ad arctiorem obſtabit vouenti, ad intrandum illam, eadem enim ratio, & idem ius in vtroque ſuadet: ratiõ enim, quare votum de non intrando religionem, non impedit introitum, eſt, quia eſt maioris boni impeditiuũ, quæ ratio etiam inuenitur in voto de non intrando aliã arctiorem. Ex quo infertur, quod emittens poteſt tranſire ad religionem, quæ ſecundum ſuas conſtitutiones & diplomata Apoſtolica eſt ſtrictior, eo quod conceſſio Apoſtolica prædicta præſupponit ipſum tranſitum eſſe illicitum, & conſequenter præſupponit, votum de non tranſeundo, ad illam eſſe maioris boni impeditiuum, & minime ad eius obſeruantiam obligari, ſecundum ea, quæ ex ſacris canonibus tradit Diuus Thomas: *f* quod & alia ratione probatur, nam votum de re illicita, vel inutili, vel maioris boni impeditiua, non eſt Deo gratum, prout tradit Diuus *g* Thomas, ex quibus infertur, quod recipientes huiuſmodi ad religionem ſtrictiorem, ad quam tranſitus non eſt prohibitus, non peccant etiamſi ipſum recipiant ſine petita licentia, nec obtenta à ſuo prælato, ſi dicta religio, ad quam tranſit, habet priuilegium apoſtolicum, quod poſſit ad eam fieri tranſitus ſine licentia petita, nec obtenta; ita *h* Nauarr.

e *l. quæ de toto. ff. de rei vẽdic. c. ſi paſtoralis. §. verũ ſi totũ de of. deleg.*

f *c. ſi. § ſi. 20. q. 4. D. Th. 2. 2. q. 189. ar. 2.*

g *D. Th. 2. 2. q. 88. ar. 10. ar. 3*

h *Na. li. 3. cõſ. tit. de reg. conſil. 23.*

ARTICVLVS XXV.

Vtrum translatus ad aliam religionem, vt in ea ſit prælatus, debeat profiteri in ſecundo monaſterio, antequam ſibi eius adminiſtratio deferatur.

RESpondeo dicendo, quod eſt neceſſe facere profeſſionem in ſecundo monaſterio, quia qui ſimilem vitam cum alijs ſuſcipiunt, ſimilem debent ſentire in legibus diſciplinam, vt dicitur in *i* iure; item quia vnuſquiſque debet ſe conformare vitæ & moribus, cum his, cum quibus conuerſatur, vt eſt notũ in *K* iure; quod aliter fieri non poteſt, niſi aſtringatur, & obligetur illo modo, quo alij ſunt aſtricti, vt ex iure *l* patet, & cõfirmatur; nam ſi quis miles vult frui priuilegio militari, neceſſe eſt, vt iuret, & alia promittat, quæ promiſerunt illi, qui in numero militum ſunt aſcripti, argumento eorum, quæ *m* in iure notantur à Doctoribus, & hoc iam promiſſum eſt fieri in Concilio Trid.

i *c. recolentes de ſta. monac.*

K *ca. mnouan. 16. q. 7.*

l *d. c. recolẽtes clem. 1 de ele. c. 2. de vita & honeſt. cler.*

m *DD. in c. eſſe ex eo. l. vlti. quibus in cauſis maiores, & in c. ſi iudex. de ſent. excom. ſeſſ 25. de reg. c. 21. & ſeſ 14 de refor. c. 10.*

ARTICVLVS XXVI.

Vtrum prædictus monachus translatus poſt renunciationem prælationis monachus ſecundi vel primi monaſterij remaneat.

RESpondeo dicendo, quorundam eſſe opinionem aſſerentium, quod monachus præfatus poſt renũciationem prælationis non remanet monachus ſecundi monaſterij, quod probant primo, ſi non erat profeſſus, aliud enim eſt habere ius monachatus in abbatia, aliud ius abbatiæ; hæc enim ſunt diuerſa omnino, vt patet ex iure, *n* cũ ergo iſte fuerit obligatus monaſterio, & monaſterium ſibi ratione prælationis & non ratione profeſſionis, quam non fecit, eo perdẽte prælationem, ſiue renonciante, liberatum eſt monaſterium à ſua obligatione, argumento eorum, quæ in quadam *o* decretali notantur: non ergo manebit monachus illius monaſterij, cũ ibi profeſſionem monachalem minime emiſerit, & in hoc non à veritate aberrant, at in eo quod dicunt aſſerẽtes, quod ſi eſſet profeſſus in ſecundo monaſterio, idem omnino eſſet affirmandum, à veritate certe deuiant, & hanc opinionem aliquibus cõprobat *p* Petrus de Peruſio, cuius præcipuum fundamentum eſt: nam hic cum de monacho factus fuerit Abbas, & de filio Pater, perdit iura monachatus, & filiationis argumento eorũ, quæ in iure *q* notantur: vnde ſi canonicus alicuius eccleſiæ cathedralis, vel plebis fieret plebanus, vel Epiſcopus, eo perdente prælationem, vel plebe natum, non recuperat iura, quæ ipſo iure perdit, argumento cuiuſdam decretalis, *r* ſed iſte remanebit aiunt prædicti patres monachos immediate ſubiectus Epiſcopo, ſine aliquo monaſterio, ſicut reperitur Epiſcopus, qui renunciat ſuo Epiſcopatu iuxta ſacros canones: *ſ* quod confirmatur; nã quando monachus fit Epiſcopus, & ſic abſoluitur à iure Abbatis, ſi poſtea renunciet Epiſcopatum, non redibit ad monaſteriũ, ſed remanebit ſubiectus ordinario loci; at inuenio Nauarrũ *t* in quodam conſilio contrarium tenere, primo, quia translatus legitime perdit omnia iura prioris monaſterij, vt dicitur in iure, *u* ſi, quia

oiu-

n *c. ſi. de reli. domib.*

o *c. pen. de renunc.*

p *Peruſ. in tractatu de mutat. ſtat. perſon. n. 22. & 23.*

q *c. ad hoc de ſimon. ca. ſicut tuis de conceſ. preben. c. literas de preben. lib. 6. vbi Archidiac.*

r *c. extra miſſa de renunc.*

ſ *c. 1. & 2. de transla.*

t *Na. li. 3. cõſ. de reg. cõſ. 61.*

u *c. ſi quis iã translatus 21 q. 2. c. ne ꝓ ea inſlibet 16. q. 1.*

Digitized by Google

omnis monachus translatus ad aliam religionem, ſi eam profeſſus fuit, vt ſupponitur, per profeſſionem fit filius ſecundi monaſterij, & ſecundũ tempus profeſſionis in ipſa, debet in ea locum, & ſedem habere, argumento eorum, quæ in iure notantur, vt ipſemet Nauarrus, *a* in alio conſilio defendit.

a l. 1. ff. de albo ſcrib. c. 1 & c. ſtatui. de maior. & obed.

Nec obſtant in contrarium adducta, monachus enim per renunciationem Abbatiæ non perdit ius monachatus, & filiationis, quam per profeſſionem eſt adeptus in ſecundo monaſterio, & remanebit ſubiectus non Epiſcopo, ſed ipſius religionis prælato: nec ſimile de Epiſcopo admitti poteſt, nam renũciatione Epiſcopatus, cum Epiſcopus fuerit conſecratus, & ab obedientia prælati regularis liberatus, non reincidit ipſius prælati ſubiectionem, & obedientiã, cum, licet renunciet, remaneat in perfectiori, & altiori ſtatu collocatus.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrum tranſiens ad aliam religionem poſſit ſecum deferre omnia, quæ detulit in religionem ſuam, vel ſaltem aliqua ſcripta, quæ ipſe tanquam prædicator indies ſibi ſcripſit.

RESpondeo dicendo, quod vt hæc quæſtio clarius pateſiat, non ea breuitate reſoluenda eſt, qua Nauarrus *b* in eius reſolutione eſt vſus, & duo dubia ſunt conſtituenda. Primum, quoad bonorum proprietatem, ſecundum quoad vſum fructum, & cum de proprietate ambigitur, an ſcilicet, primo monaſterio in ſecundum deferatur, duo caſus ita diſtinguuntur, primus caſus eſt, quando iſte religioſus ſine iuſta cauſa, & ſine authoritate prælati tranſit ad aliam religionem, in hoc enim caſu bona eius iam monaſterio acquiſita non transferuntur in ſecundum monaſterium, ita docuit *c* Ioannes Andræas, quem ſequuntur Hoſtienſis & Francus, & dicit communiter receptum Socinus, & probatur in quadam *d* decretali, & ratio ea eſt, quia aliàs iſte religioſus nõ poteſt eſſe in ſecundo monaſterio, & neceſſariò ad primum reuerti debet. Secundus caſus eſt, quando iuſtis de cauſis, & cum licentia ſui prælati iſte religioſus trãſit ad aliam religionem, in hoc enim caſus adhuc ſentiunt *e* Calderinus, & Socinus idem fore dicendum, quod ſequitur Menochius, ea ratione motus, quia bona eccleſiaſtica ſine ſolemnitate alienari non poſſunt: cæterum hæc ipſa ratio non multum videtur vrgere, quando quidẽ bona hæc cenſentur quæſita monaſterio in conſequentiam perſonæ, vt ſcribunt Bartolus *f* & Decius, & per conſequens debet ſequi ipſum religioſum iuſte tranſeuntem: quod confirmatur, nam bona dicũtur quæſita monaſterio ſub conditione quadam, nempè donec in eo ſit religioſus, argumento quarundam *g* decretalium, in ſpecie ita ſentit gloſſa, & reſpondet Ancharanus, & cum eo Decius, quos ſequitur Calderinus, & quamquam Ancharanus, & Decius loquantur de ingreſſu, qui ante legitimam ætatem profeſſus eſt, & reuertitur ad ſæculum, attamen idem eſt opinandum in eo, qui ꝓfeſſione facta trãſit iuſte de vno monaſterio in aliud, cum in vtroque caſu iuſte quis egrediatur: at ego hac ratione huic opinioni minimè acquieſco, licet enim egreſſus in vtroque caſu ſit licitus, diuerſimode tamen ſe habent; quidam enim eſt egreſſus religioſi non legitimè profeſſi, cuius bona non fuerunt quæſita monaſterio, cum ſolum per legitimam profeſſionem ipſi monaſterio adquirantur, & ita nimirum ſi remaneant apud dictum monaſterium primum, cui fuerunt legitimè adquiſita, & hanc opinionem, vt iuridicam amplectitur *h* Nauarrus dicens, quod dictus religioſus nihil ad aliam religionem poteſt trãſportare eorum, quæ in prima religione, ſiue per induſtriam ſuam, ſiue per donationem, ſiue alio quocunque modo ab illo fuerunt quæſita, adeo, quod neque ſcripta ab eo laborata poteſt ſecum conferre, niſi talia inutilia ſint primæ religioni: & fundamentum ipſius eſt, quia beneficia principum, canonum, & legum intelligenda ſunt abſque præiudicio tertij non expreſſo in beneficio, prout in iure *i* probatur, & licet ius concedat, vt iuſtis ex cauſis quis ad religionem ſtrictiorem ſe conferat, illa tamen tranſlatio debet fieri ſiue prioris religionis præiudicio, & hanc opinionem ſatis innuit Abbas *K* Panormitanus.

b Nau. lib. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 56. & in e ſtatu. n. 24.

c Andr. in ca. quod à te de cler. coniug. & ibi Hoſtië. & Franc. Soc. ſen. conſ. 92. n. 14. & 18. lib. 4.

d d. c. quod à te.

e Cald conſil. 29. col. 2. tit. de reg. Soc. vbi ſupra n. 25. Menoch lib. 2. de arbitris cẽt. 9. c. 436. nu. 11.

f Bart. in auth. ſi qua mulier. col. pen. & in auth. Graci. vbi Dec. n. 7 C. de ſacroſ. eccleſ.

g c. ſuper eo & c ſigni. de reg. gl. vlt in d. c. quod à te. Anchar. conſ. 69. nu. 8. Dec. in auth. Grati in 4. C. de ſacroſ. eccl. Cald. cõſ. 27. tit. de reg.

h Naua. dicto conſ. 46.

i c. ſup. de offi. deleg.

K Abbas in d. cap. quod à te. iuxta ſi.

Secundum dubium eſt, quando ſolum agitur de vſufructu bonorũ, pro cuius reſolutione ſunt aliqui caſus diſtinguendi, primus eſt, quando iuſtis de cauſis, & cum licentia ſui prælati religioſus tranſit à monaſterio, in quo habet filiationem ad aliud eiuſdem ordinis monaſterium: tunc dubium non eſt, quin vſusfructus ſit ſecundi monaſterij, ita in ſpecie ſcripſerunt *l* Butrius, & Calderinus, & alij commemorati à Socino Iuniore, ea ratione moti, ne ſcilicet ipſum monaſterium oneretur.

l Butr. conſil. 71 n. 3. Cald. conſ 23. col 1. tit. de reg. Soc. conſ 92. n. 55. lib 4.

Secundus caſus eſt, quando iuſtis de cauſis & cum licentia ſui prælati tranſit ad aliam religionem, in hoc enim caſu idem videtur affirmãdum, cum enim licentia tranſeundi ad ſtrictiorem religionem, ſit ipſi à iure *m* conceſſa, vt ſpiritus libertati conſulatur, videtur, quod ſecum poſſit afferre vſum prædictorum bonorum, ſi enim ipſum deferre ſecum non poſſet, non ita libertati ſpirituum à iure eſſet conſultum, cum ratione ipſius vſus prohibiti deferri ſecum quis ad transferendum ſe ad arctiorem, & ſtrictiorem religionem retraheretur, & retraheretur etiam à tranſlatione ad religionem, in qua ſecundum conditionem ſuæ perſonæ iudicantibus ita prælatis ſecurius viuet.

m ca. licet de reg.

Tertius caſus eſt, quando ſine iuſta cauſa & ſine licentia prælati tranſiuit ad aliud monaſterium eiuſdem, vel alterius ordinis, in hoc enim caſu vſusfructus etiam remanet apud ipſum monaſterium & ratio eſt, quia iſte religioſus, non poteſt eſſe in ſecundo monaſterio, ſed ad primum reuerti debet, & etiamſi non reuertatur, apud primum monaſterium debet remanere, cum ſecundum monaſterium ſua culpa, & facto eo onere voluerit ſe grauare, debuit enim ingredientem illum non acceptare, quare ſibi acceptãti, & recipienti debet imputari, ſi quidem ſponte in neceſſitatem alendi illud ſe coniecit, argumento eorum, quæ in iure *n* notantur.

n l. ſi fideiuſſor. §. ſi neceſſaria, ff. quis ſatiſd. cogan.

Quartus & vltimus caſus eſt, quando religioſus ob ſua demerita translatus fuit in aliud monaſteriũ ſui, vel alterius ordinis; aut quia ſua ſeditione, aut maledictis inter religioſos aliquas contentiones, & diſcordias excitabat; aut quia delictum tranſlatione, & deſtructione dignum commiſerat; hoc enim caſu ſancitum fuit in quodam *o* canone tãtum ex fructibus bonorum ipſius tranſlati eſſe concedendum ſecundo monaſterio, quantum ſufficere poterit pro victu ipſius religioſi, ne ibi monaſterio ſit oneroſus, vt tenuerunt *p* Ioannes Andreas, Hoſtienſis, & reliqui; quantitas autem aſſignanda, cum à iure non determinetur, arbitrio boni viri relinquenda eſt, prout docuit *q* Ancharanus, quem ſequitur Menochius.

o ca. de lapſi. 16. q. 6.

p Andra. & Hoſt. in d. ca. quod à te.

q Anch. in c. ſi quis habuerit. 17. q. 1. Menoch. lib. 2. de arb. cent. 5 caſu 456. nu. 20.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrum translatus ex ordine mendicantium ad alium ordinem non mendicantium poſſit in ipſo ordine, ad quem eſt translatus, habere beneficium regulare, & aliud officium dicti ordinis.

a *Clem. 2. de reg.*

RESpondeo dicendo, quod in quadã a clementina ſic definitur, vt profeſſores cuiuſcunque paupertatis ordinis col hentius, in qua vocati ſunt vocatione, perſiſtere tranſeuntes, quæ ad non mendicantium ordinem in eodem conuerſari, quietius ſtudeant, quo in ipſis diſcordiarum, & ſchiſmatum producta ambitio reprimatur, ſacro Concilio approbante ſtatuimus, mendicantes quoslibet, qui ad non mendicantium ordinem etiam authoritate apoſtolica tranſierint in poſterum, quive hactenus tranſierunt, quamuis nunc prioratus adminiſtrationes, vel officia, aut curam animarum vel regimen quodcunque obtineant, inibi vocem, aut locum in capitulo, non habere, etiam ſi hoc ſibi ab alijs liberè concedatur; ad prioratus quoque adminiſtrationes, aut quæcunque in antea non aſſumi officia, etiam tanquam vicarios ſeu miniſtros, ſeu locum aliorum tenentes, quodque animarum curam & regimen, nec pro ſe poſſint, nec pro alijs exercere; quidquid autem in cõtrarium attentatum fuerit, ſit irritum ipſo iure quouis priuilegio non obſtante. Hæc clementina.

Et nota, quod hoc perquam neceſſarium fuit, ne mendicantes transferantur in non mendicantes, triſtem enim vitam viuent, videntes ſe priuatos voce actiua & paſſiua, & habilitate habendi vlla ordinis officia, & beneficia etiam fungendi officio, vel munere aliquo œconomi, Caſtaldi, Portarij, Celarij, imo & prædicatores, & cuiuſcunque vicariatus, iuxta gloſſam ſuper dictam clementinam communiter receptam; retraherentur, enim ab illa traſlatione videntes ſe his priuatos, & alij iuniores, & fortè ignorantiores & minus mente compoſitos beneficiarios, vel alijs officijs fungentes & ſibi quaſi dominantes, cuius rei æqua nimis patientia non eſt omnium, ſed paucorum, quos Iupiter æquus amat, & ardens euexit ad æthera virtus, circa quam clementinam eſt etiã notandum, quod non incurrunt in eius pœnas fratres aliorum ordinum non mendicantium tranſeuntes ad alios ordines laxiores, vt ex dicta clementina patet, & notat b Imola communiter receptus & tenet Nauarrus, Ex quo infertur, quod tranſlatus ab ordine de Mercede, in ordinem non mendicantem, non incidit in dictas pœnas cum ordo de Mercede inter mendicantes minimè computetur, ita c Nauarrus.

b *Imol. in d. clem. 2. Nau. lib. 3. conſi. tit. de reg. conſ. 17 in 1 impreſ.*
c *Nauar. vbi ſup. conſ. 63.*

ARTICVLVS XXIX.

Vtrum religioſus translatus ad aliam religionem debeat ſedere in capitulo iuxta tempus, in quo emiſit profeſſionem in primo monaſterio, à quo fuit translatus, vel à quo fuit profeſſus in ſecundo.

RESpondeo dicendo, quod debet ſedere ſecundum tempus, in quo fuit profeſſus in ſecunda religione cum eo tempore incipiat eſſe regularis illius religionis, & ſecundum illud tempus debet habere vocem & locum in ipſa, argumento eorum, quæ Doctores communiter notant in quadam d lege, quod verum eſt in eo, qui transfertur, vt ſit in eo ſubditus, & filius, ſi autem eſt tranſlatus, vt ſit prælatus & renuntiet prælationem, ſedebit in primo loco poſt prælatum in memoriam honoris, quem geſſit, niſi concurrant alij, qui maiorem honorem geſſerũt argumentis eorum, quæ in dicta lege notantur, ita in terminis reſpondet e Nauarrus.

d *l. 1. ff. de Albo. ſcriben.*

Ex quibus infertur, quod illi, qui fuerint prelati in aliquo conuentu, finita prælatione non debent ſedere per ſuam antiquitatem inter alios fratres, ſed iuxta locum, vbi ſedet prælatus; quod rectiſſime fuit ordinatum in noſtra alma prouincia Sancti Iacobi regularis obſeruantiæ, quod in omnibus religionibus obſeruari conſentaneum eſt.

e *Nau. lib. 3. conſi. tit. de regul. conſ. 60.*

ARTICVLVS XXX.

Vtrum translatus de vna prouincia in aliam eiuſdem religionis debeat ſedere in capitulo ad ſuã vocem dandam à tempore, in quo fuit in ſecunda incorporatus.

RESpondeo dicendo, quod poſtquam eſt incorporatus in ſecunda, debet in ea ſedere ſecundũ tempus, in quo fuit prima profeſſus; non enim trãsfertur, vt profiteatur, ſed vt profeſſus, & filius eiuſdẽ religionis in ſecunda prouincia, vt filius incorporetur, & filiatio illa antiqua alterius prouinciæ virtute incorporationis, fiat filiatio ſecũdæ prouinciæ, & per conſequens gaudet omnibus, quæ in dicta prouincia filijs & profeſſis communicantur, imo in noſtra ſacra religione quando aliquis transfertur de vna prouincia in aliam ſtatim, quod recipitur antequam incorporetur, datur ipſi locus ſecundum ſuæ profeſſionis antiquitatem licet antequam incorporetur vocẽ in capitulo non habeat, & hoc iuridice eſt ordinatũ, cum proxime eligendus in aliquibus habeatur pro electo, vt in quadam f lege definitur, & gaudet aliquibus priuilegijs eorum, quæ cunctis concedũtur, & ſicut ſponſis de futuro aliqua conceduntur à Doctoribus, quæ ſponſis de præſenti indulgentur, cum ſponſalia de futuro ſint quædam præparatoria ad matrimonium de præſenti, ita huiuſmodi receptis aliqua incorporatorum debent communicari, cum eorum receptio ſit quid præambulum, & præparatorium ad incorporationem faciendam.

f *l. penul. ff. de militari teſt.*

QVAESTIO LIII.

De religione quoad religioſos extra clauſtra viuere prætendentes in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum poſſit concedi religioſis licentia habendi beneficia extra loca ſui ordinis.*

2 *Vtrum monachus monaſterium exire poſſit, vt alicui eccleſiæ ſeculari præſit.*

3 *Vtrum canonicus regularis canonicè obtinens Eccleſiam parochialem teneatur in ea potius reſidere quam in eccleſia regulari.*

4 *Vtrũ prælatus regularis laxioris religionis licitè poſſit recipere regularẽ animo nõ retinendi tũ in clauſtro.*

5 *Vtrum tranſlatus ex ordine ſtrictiori ad laxiorem de licentia ſuperioris ſeruiẽs beneficio curato in loco diſtanti per decem milliaria à monaſterio ſit tutus in conſcientia.*

6 *Vtrum generales ordinum poſſint iuſtis cauſis id petẽtibus concedere monachis, vt ſint extra monaſteria in habitu clericali degentes ſub obedientia ordinarij.*

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Vtrum poſſit concedi religioſis licentia habendi beneficia extra loca ſui ordinis.

RESpondeo dicendo, quod fratribos mendicantibus,& alijs religioſis dabatur olim licentia ſtandi extra loca ſui otdinis,& ſi potebatur,etiam concedebatur, quod ſeruire poſſont alicui beneficio ſæculari, vel regulari,cũ cura, vel ſine cura, quodque confeſſiooes audire poſſent, & miniſtrare etiam, ſeu tractare eccleſiaſtica ſacramenta, & per breue ſacra pœnitentiaria illa eis concedebat cum clauſula (& de licentia ſuperiotis) & decancelabantur verba,videlicet(vel ſine cura,vel regulari) de qua licẽtia loquitur *a* Staph.& de præmiſſo, & de alijs modis ſtãdi extra clauſtra,& de diuerſis cauſis, quæ modo verè adducebantur, modo fingebaotur,videatur latè per Sarmiento; *b* at licẽtia præmiſſa, & aliæ ſimiles regulariter denegãtur; imo authoritate Bullę Pauli Quarti cõtra omnes fratres,vel monaſticos vagantes apoſtatas,ſeu ficte, ſeu nulliter diſpenſatos maximo cũ rigore procedi,præceptum fuit,& ſumma ratione, eo enim res deuenerat,vt infiniti monachi, qui frontẽ perfricuerant habitu relicto, honore deiecto, ſeu potius religione, imo ipſo Deo omnia ſibi impune licere putabant, beneficia ſimplicia ſęcularia beneficiata curata,imo & collegiatæ eccleſiæ,& cathedrales,quin & ipſæ prælatorum curiæ his apoſtatis plenæ erant, conquerebaotur plures, quorum Bulla Paulina tangebat præcordia, quod conſtitutio hæc præſentia & præterita coocerneret,cum tamen lex in futurum tantum non de præterito ligare debeat iuxta notata in *c* iure,dolebantque, tam ſtrictiorem ſibi indici, quibus reſpondet Quintilianus Mandoſius, *d* dicens conſtitutionem,qua id cauetur,ligare ẽt de præterito, præſertim quãdo per legem generalem, vel per viam declarationis promulgatur iuxta cõmunem,de qua per Felin. *e* & Curt.Iuniorẽ;Menochius igitur quicumque ſit,ſi in poſterum extra monaſterium reperiatur, niſi debitam diſpenſationem oſtendat, ſi ſine habitu monachali incedat, excommunicatus, ſiue apoſtata habebitur,prout ſacri *f* canones definiont.

a Staph. ſup. ſignat.fo.194. v. profeſſo ordinum regul.
b Sarmien.de breuib.nu.31. vſque ad nu. 54.
c c.fin.de conſtit.
d Mand.de ſignat.grat.tit. licent.fo.105. pag. 2. col. 1. & 2.
e Felin. in d. c.fi. Cur.Iun. conſ.96.nu.10.
f c. placuit, el 2.16.q.1.c.2. ne cler.vel monach. clem.1. §.quia vero de ſtat.monach.

ARTICVLVS II.

Vtrum monachus monaſterium exire poſſit, vt alicui eccleſiæ ſæculari præſit.

REſpondeo dicendo,quod de parochiali quidem eccleſia,id eſt de ea,cui animarum cura incumbit,ſic definitum eſt, parochiali quidẽ eccleſiæ,quæ ad monachos pleno iure pertinet, poſſe monachum ſolius Abbatis authoritate, vel Abbatis, & conuentus ſimul præfici, vt poſt Ioannem *g* Andræam reſoluit Syluester;illi verò eccleſiæ, cuius non plenum ius habent monachi, & multo magis ſi nullum ius habent abſque Epiſcopi, & Abbatis authoritate monachus præficiendus non eſt, prout ait idem *h* Syluester; denique omnes vno ore conſentire videntur,concedi potius monacho,vt ad curam animarum gerendam, quàm ad alias eccleſias egredi poſſit, hac videlicet ratione, quia non niſi vberioris fructus gratia exire ad ſæculum ei permittendum eſt, qui fructus vberior in ſola curatione animarum eniteſcit

Ex quo non certa prorſus deciſio eſt, an collegiatæ eccleſiæ nullam curam habenti animarum, quàm dicti collegij præfici poſſit: verius tamen opinatur Marcus *i* Antonius Cuccus, vt hoc quoque concedendum ſit eadem ratione, qua probatum eſt parochiali eccleſiæ præfici poſſe, quod ſecuti ſunt *k* Panormitanus & Syluester,quamuis aliud Cardinali,& Hoſtienſi viſum fuerit: ad alia verò beneficia, & dignitates eccleſiaſticas nullam animarum curam habentes, non poterit abſque Pontificis maximi venia ſpeciali monachus admitti, prout tenet *l* Panormitanus,de quo in primo tomo ſatis diximus.

g Andr. in c. ſuffit. 16.q.1. Syl.verb.relig. 6.nu.3.
h Syl.vbi ſup.
i Cuccus li.3. maior.inſt. ti. de reg. n.115. & 116.
k Panor. int. quod Dei timorẽ de ſta. monach. Syl vbi ſup §.6.
l Panor. in c. ſuper eam, de reg.1.10.q.

ARTICVLVS III.

Vtrum canonicus regularis canonice obtinens eccleſiam parochialem teneatur in ea potius reſidere, quàm in eccleſia regulari.

REſpondeo dicendo, quod omnis canonicus regularis,vel monachus accipiens aliquod beneficium canonice requirens reſidentiam, tenetur in eo reſidere, prout in ſacris *m* canonibus loquentibus, de Epiſcopatu definitur,& in *n* alijs,quæ loquuntur de clericis parochialibus,& in alia decretali, *o* quæ loquitur de aſſumpto,ad quemlibet prioratum, etiã ruralem, & ad quamlibet adminiſtrationem etiam manualem vbi expreſsè ſtatuitur, ne monachus habentibus beneficium permittatur manere in monaſterio. Nec huic concluſioni obſtat, quod omne votum licitum & validum obligat, prout dicitur in *p* iure,& qui profitetur regulam canonicorum regularium in qualibet eccleſia regulari vouet explicitè vel implicitè ſe perpetuo ei ſeruiturum argumento eorũ, quæ in *q* ſacris canonicis notantur; ergo debet perpetuo in ea reſidere: nam huic rationi reſpondetur ſcilicet,quod omne votum obligat, niſi iuſtè relaxetur,vt dicitur in *r* iure, & ſic regulari, qui iuſtè habet parochiam per iura communia prędicta ſoluitur votum reſidendi in eccleſia regulari, nec ex hoc talis canonicus regularis relinquit ſuum ſtatum regularem; nam eo retento poteſt obtinere noue parochialem eccleſiam, vel retinere obtentam cum legitima diſpenſatione iuxta iura ſupradicta, nec iſte regularis per tranſitum ad ſuam eccleſiam parochialem perdit vitam contemplatiuam, vel officium contemplandi, quia etiam tranſiens ad Epiſcopatum nõ perdit illud, nec abſoluitur ab obligatione contemplandi iuxta illud D. Gregorij in Paſtoralibus relatũ à D. *ſ* Thoma, cuius verba ſunt, *ſit rector actione præcipuus præ cunctis in contemplatione ſuſpenſus, quia ad ipſum pertinet non ſolum propter ſe ipſos, ſed propter inſtitutionem aliorum contemplari.*

m c.1.18.q.1 c.licet olim. de priuil.
n c. ne pro eo in ſibi 16. q. 1.c.ſiquis iam translatus,ca. 21 q.2.
o Clemen. ne in agro § ſane de ſtatu monach.
p c. magne,de voto.
q cap. placuit, 16.q.1.
r c.2. & cap. ſcrip.de vo.
ſ D.Tho. 2.2. q. 182. art.1. ad 1.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum prælatus regularis laxioris religionis licitè poſsit recipere regularem tranſlatum ad ſuã religionem ab alia ſtrictiori, authoritate Papæ, animo non retinendi eum in clauſtro ſuo monaſterij, ſed ſtatim poſt receptionem animo dandi ei facultatem perpetuo,ſeu ad multos annos viuendi extra clauſtrum, quærendo ſibi victum ſua induſtria,arte,vel mendicitate.

REſpondeo dicendo, circa prædicta eſſe quandã Concilij *t* Triden.determinationẽ,qua in hũc modum ſtatuit,quia verò regulares de vno ad alium ordinem tranſlati facile à ſuo ſuperiori licentiã ſtandi extra monaſterium obtinere ſolent,in quo vagandi,& apoſtatandi occaſio tribuitur,nemo cuiuſcunq; ordinis prælatus vigore cuiuſcunque facultatis aliquem ad habitum,& profeſſionem admittere poteſt, niſi vt in ordine ipſo,ad quem transfertur ſub ſui ſuperioris obſeruantia in clauſtro perpetuò maneat.

t Conc. Trid. ſeſſ. 14. de reform.c.12.

P 2 Hæc

Hæc Concilium, cuius determinatio iuxta formam iuris antiqui debet explicari, prout notat *a* Nauarrus, receptio enim talis cum facultate manendi tamdiu extra monaſterium, & acceptatio, iuſtificari non poteſt, niſi vera occurreret alicui regulari ob aliquos reſpectus particularis neceſſitas relinquendi ſuũ ordinem propter moleſtias, perſecutiones, diſſenſiones, vel alios ſimiles reſpectus, & tanta difficultas in inueniendi monaſterium, quod vellet eum perpetuo alendũ in clauſtro recipere. & talis de tranſlato conſidentia, quod tali facultate bene vteretur, quod pij prælati recipere potentis fuiſſet intentio recipiendi talem animo concedendi licentiam manendi foras, non quidem tam largam, & tam vagam, quanta in quæſtione proponitur, ſed arcta ad talem locum, vt facilè poſſet noſcere eius actus & eum, ſi opus fuerit corrigere. Eſt item inſuper aduertendum, quod conſilium non habet locum in regulari, qui de vna prouincia ad aliam eiuſmodi ordinis transfertur, & recipitur animo non ibi permanendi, ſed ad quoddam negotium pium extra ordinem cum licentia prælati recipientis peragendum.

a Nau. in ca. ſtat. 19. q. 3. n. 12.

Eſt denique notandum, quod mens concilij eſt, vt prælatus tranſlatum æque tractet, ac vernaculum, & ita poteſt remittere huiuſmodi tranſlatum ad conuiuendum alicui priori eiuſdem ordinis in vtilitatem, & decorem ſui ordinis: ſicut poſſet mittere aliquem vernaculum, vt in iure *b* determinatur; nam regularis manens extra monaſterium de iuſta licentia prælati videtur in eo manere, vt dicitur *c* in iure, tùm quia concilium non videtur magis velle honorare tranſlatum, quam vernaculum, tum quia non obligat concilium pluſquam votum ſolemne obedientiæ, quo nititur illud, & poteſt prælatus non obſtante illo mittere regularem vernaculum foras pro vtilitate honore, & obſequio monaſterij. Ex quibus colligitur, quod poteſt prælatus ſupra dictus occupare ipſum tranſlatum extra monaſterium in omnibus pertinentibus, ad vtilitatem conuentus, ſicut extra monaſterium poteſt occupare vernaculum, ita explicat Nauarrus. *d*

b c. 2. de ſtat. monach. cap. ſi de capellis monach.
c ca monach. el ſecondo. 16. q. 1.
d Nauar. vbi ſup. nu. 15.

ARTICVLVS V.

Vtrum iuſte tranſlatus ex ordine ſtrictiore ad laxiorem de licentia ſuperioris ſeruiens beneficio curato in loco diſtanti per decem milliariá à monaſterio ſit tutus in conſcientia.

RESPONDEO dicendo, monachum non poſſe manere extra monaſterium, niſi de licentia ſui ſuperioris iuſta de cauſa facta, prout multis allegatis comprobat *e* Nauarrus, & iuſta cauſa eſt vtilitas directa, vel indirecta proueniens monaſterio ex illa abſentia, vt in iure *f* probatur; ſtudium item diſcendi, vel docendi literas conuenientes monacho, & aliæ ſimiles, quæ arbitrio boni & prudentis viri iudicentur iuſtæ, vt aſſerit Nauarrus *g* dicens, quod nec etiam Papa poteſt dare huiuſmodi licentiam, ſine iuſta cauſa. Ex quibus infertur, quod punctus reſoluendus in hac difficultate cõſiſtit in decernendo, an prædictus monachus iuſta de cauſa abſit à monaſterio, vt præfato curato beneficio deſeruiat, quod conijciẽdum eſt ex vtilitate, quæ directè, vel indirectè prouenit monaſterio & ordini, cuius ipſe eſt, vel etiam ex vtilitate, quæ prouenit Eccleſię vniuerſali, vel reipublicæ, vnde tutius erit, ſi ex cauſa abſit de licentia ſuperioris, alioquin minimè, etiam de licentia Papæ, ita Nauarrus. *h*

e Nauar. in c. non dicatis, nu. 40.
f c. monach. 1. & 2. 16. q. 1.
g Nauar. vbi ſup.

Ex quo infertur, primo quod monachus cum licentia ſui ſuperioris poteſt exire à monaſterio & manere extra illud ad procurandam ſanitatem cũ conſilio medici dicentis illum extra monaſterium ſanaturum, imo & poteſt per aliquod tempus dimittere habitum ad huiuſmodi ſanitatem obtinendam: non enim in iure *i* abſolutè habitus dimiſſio condemnatur, ſed quando temere, & ſine cauſa relinquitur, cum conſenſu enim prælati id facere licet, prout concludit Nauarrus. *K*

h Nau. lib. 3. conſ. 11 de reg. conſ. 68. 69.
i ca. pro dimiſ. 20. q. 3. c. 2. de cler. vel mona.
K Naua. vbi ſup. nu. 79.

Infertur ſecundo, quod ob neceſſitatem Patris, vel Matris ſuperuenientem poſt profeſſionem iuſtè poteſt religioſus exire, & ſtare extra monaſterium de licentia ſui ſuperioris ad ſubueniendum eis, ſi poteſt id facere, quam licentiam non ſolum Papa, ſed etiam ſuus generalis, aut prouincialis poſſunt concedere, prout reſoluit idemmet *l* Nauarrus dicẽs quod præfata licentia non eſt danda de præſenti ad manendum habitu relicto, ſed tantum eo retento, niſi quando præfata ſubuentio fieri non poteſt eo retento: an autem iuſtè dici poſſit non poſſe fieri ſubuentionem, ſine dimiſſione habitus eo quod prælati regulares nolunt conſentire, vt illa fiat retento habitu, ait Nauarrus *m* quæſtionem eſſe nouam & dignam deciſione, ad quam reſpondet, quod iuſta cauſa eſt, vt Papa hoc concedat, niſi prælati contradicant, vt ſit extra monaſterium cum habitu retento propter ſcandalum. Quod poſſet generari ex diuturna habitus dimiſſione incolis illius Prouinciæ, in qua dictus monachus parentibus ſubueniens debet commorari. Nolo autem in præſentiarum ſilentio præterire verba doctiſſimi, & piſſimi *n* Nauarri dicentis, admoneo tamen, quod facultas manendi foris habitu retento facta à Papa ægre fertur à prælatis ordinis dicentibus, Quod huiuſmodi regulares ſæpè fingunt huiuſmodi cauſam, & ſæpè manentes foris viuunt inhoneſte, & quia hoc faciunt retento habitu, ſæpè ſunt graui ſcandalo, & infamiæ ordini ſuo, & quia Papa non concedit hoc niſi habitu retento, & prælati nolunt admittere, niſi habitu relicto, ſæpè vidi aliquos, hoc remedio à ſe petito deſertos, & reſoluendum videtur, quod abſque peccato, & cum merito poſſent prælati huiuſmodi facultatibus obuiare, ſi probabiliter crederent, cauſam non eſſe veram, vel regularem non eſſe talem, qui ſine ſcandalo victurus eſſet contra verò, quod grauiter peccarent, ſi credere deberent, cauſam eſſe veram, & eum ſatis modeſtè victurum, ob quæ non ſemel conſului regularibus volentibus id petere à Papa, vt potius peterent à ſuis prælatis præſertim prouincialibus, & generalibus, & poſtea ne eas facilè reuocarent peterent confirmationem earum à Papa; & quia Dominus Papa id etiã negat conſului optimum modum prouidendi ijs neceſſitatibus eſſe, vt generalis, vel procurator generalis præſens in curia de conſenſu Papæ faceret facultatem manendi extra monaſterium in habitu honeſto clericali. Hæc Nauarrus, quibus addo, quod aliqui prælati regulares nolunt aliquando huiuſmodi licentias concedere, quia volunt videri nimium iuſti erga extraneos, etiamſi Deus ſua lege naturali, & humana poſitiua eas concedi iubeat; & vtinam multi, qui valdè rigidi, & ſancti videri volunt, non perſuaderent multis prælatis, quo minus ſuo iure vtantur, ex quo iniuriæ aliquid naſcatur, dũ leges humanas, & rigidas non patiuntur æquitate naturali, & Epicheia moliri, de quorum numero ſunt ij, de quibus *o* Saluator noſter Ieſus Chriſtus verba facit dicens, *ſuper cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ & Phariſæi, omnia ergo, quæcumque dixerint vobis ſeruate & facite. Secundum opera verò eorum nolite facere, dicunt enim, & non faciunt, alligant enim onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem ſuo nolunt ea mouere.*

l Naua. in 3. commen. de regu. n. 43. & in manua. c. 14. nu. 14 & 48.
m Nau. lib. 3. conſ. de reg. col. 54. & 55. & in dub. 3. cõm. de reg. nu. 48.
n Nauar. vbi ſup. in d. n. 49.
o Matth. 23 cap.

Infertur vltimo, quod generalis poteſt licentiam, & fa-

Digitized by Google

& facultatem concedere fratri, inquieto, & inſolenti, qui fuit propter ſua delicta condemnatus ad triremes & ab his poſtea reſtitutus, vt habitu retento poſſet vitam eremiticam regulariter agere, vel in aliquo hoſpitali, vel Eccleſia præſtita per eum obedientia loci ordinario, ſiue generali; hæc enim cauſæ ſufficientes ſunt, vt talis facultas poſſit concedi, cum veriſimile ſit fratres in eorum conſortio debere ipſum improperare & contumelijs afficere propter ſuas cõdemnationes, & ipſe, cum à natura ſit inſolens, & indomitus non bene ſit paſſurus huiuſmodi improperia. Ita conſuluit Nauarr. *a*

a Nau. lib. 3. conſil. tit. de regu. conſ. 74.

ARTICVLVS VI.

Vtrum generales ordinum poſſint iuſtis cauſis id petentibus concedere monachis, vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decenti, ſub obedientia ordinarij.

RESpondeo dicendo, quod non, tum quia nullus inferior Papa poteſt facere facultatem religioſo, vt ſuum dimittat habitum, & illo dimiſſo aſſumat clericalem, vel alium, & viuat ſub obedientia ordinarij; tum quia nullus prælatos inferior Papa poteſt abſoluere religioſum ab obedientia ſui ordinis, niſi declarando per ſuam ſententiam, eum non eſſe profeſſum, vel priuando habitu per eam propter ſua delicta & eijciendo eum ab ordine, prout ex multis probat *b* Nauarrus; imo Papa circa ea difficulter diſpenſat, & notat idem *c* Nauarrus, quod illuſtriſſima Cardinalium congregatio non habet facultatem concedendi licentiam, vt religioſus poſſit extra clauſtra eſſe habitu regulari dimiſſo, ſolum enim habet facultatem ad dubia Concilij Tridentini declarãda, & aliud eſt habere authoritatem ad declarandum, & aliud ad diſpenſandum, & à ſeparatis non fit illatio, vt dicitur in iure. *d* Qui etiam arbitratur præfatam excellentiſſimam congregationem non poſſe ob prædictam cauſam concedere facultatem manendi foris abſque habito regulari, etiamſi haberent poteſtatem faciendi facultatem manendi foris ob cauſas iuſtas, vt habeant generales, & prouinciales ordinum ſuorum.

b Nau. in ca. nullam nu. 29
c Nau. lib. 3. conſ. ti. de reg. conſ. 54. nu. 4.
d c. ad audientiam de decimis.

QVAESTIO LIIII.

De religioſis profeſſis poſt publicationem in curia conſtitutionis Sixti V. in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum criminoſi poſt conſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint à religione exire, & habitu regulari ſpoliari.*
2 *Vtrum omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem.*
3 *Vtrum iudices eccleſiaſtici poſſint procedere contra criminoſos clericos, & debitis, & ratiocinijs obnoxios profeſſos in aliqua religione.*
4 *Vtrum pœnæ poſitæ à Sixto V. contra religioſos, & ſuperiores admittentes ad religionem, & profeſſionem iuuenes maiores xvj. annis ſolum apponantur contra eos, qui temere admittunt criminoſos, & debitis, & ratiocinijs obnoxios.*
5 *Vtrum religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V. in curia non ſeruata forma dictæ conſtitutionis ſi nullo impedimento eorum, quæ aſſi-*

gnantur in ea fuerint irretiti, ſint in foro exteriori profeſſi.
6 *Vtrum præfati religioſi & profeſſi poſt promulgationẽ conſtitutionum Sixti V. non ſeruata forma in ipſis præſcripta ſi nullo impedimento eorum, quæ aſſignatur in ea, fuerint irretiti, poſſint ſine aliquo peccato petere apud tribunalia eccleſiaſtica, aut ſecularia, vt habitu ſpolientur, & vt non profeſſi declarẽtur.*
In fine quæſtionis apponũtur originaliter Bullæ Sixti V. & Bullæ Gregorij XIIII. & Bulla S. D. N. Clementis Papæ VIII. de his, quæ in ea tractantur verba agentibus, vt clarius pateat veritas eorum, quæ in hac quæſtione diſputantur.

PRo introductione eorum, quæ in hac quæſtione veniunt diſputanda, aduertendum eſt, hos profeſſos in triplici verſari differentia, quidam per præfatã conſtitutionem prohibiti erant profiteri, quia erant illegitimi, quorum ſacrilegos & inceſtuoſos inhabiles ad religionem profitendam effecerat, Sixtus V. de quibus in præſentiarum non agam, quia in ſuperioribus *e* iam de his latè diſputauimus: alij ſunt criminoſi debitis & ratiocinijs obnoxij; alij autẽ nullo impedimento eorũ, quæ Sixtus V. enumerauerat præpediti, ſed tãtum ex defectu formæ præſcriptæ ab ipſo Pontifice ſua profeſſio dubia redditur, de quibus omnibus ſigillatim in hac quæſtione agemus ea claritate & diſtinctione, vt oĩbus pateat, quidquid reſoluero, etiamſi nouum & inauditum multis videatur.

e ſuper hoc io q. eo.

ARTICVLVS I.

Vtrum criminoſi poſt conſtitutionem Sixti Quinti profeſſi poſſint à religione exire & habitu regulari ſpoliari.

RESpondeo dicẽdo, quod Sixtus V. in prima ſua cõſtitutione criminoſos inhabiles ad profitendum in religione pronũciauit. *Dicens, Omnes autem quoſcunque vt dictum eſt criminoſos, vel ſuſpectos, aut ære alieno, vt etiam diximus, vel rationibus reddendis obligatos, ad religionem perpetuò inhabiles declaramus; & ſi qui eos contra præſentem noſtram conſtitutionem temerè admiſerint tam ſuſceptionẽ habitus, quàm inde ſecuta, ex nunc prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribuſq; & effectu carere decernimus. Ac iubemus eos, qui ſic de facto recepti erunt habitu ſpoliari, & a religione expelli, & nihilominus ſi expulſi nõ fuerint, volumus, & pariter declaramus habitus ſuſceptionem & profeſſionem penitus nullam eſſe, & cenſeri, ac propterea attenta nullitate habitus & profeſſionis licere quibuſcunq; iudicibus, & curijs & ſecularibus, ad quos, ſeu quos ſpectat, contra eos, vt prius iuris, & facti remedijs opportunis ex officio, vel ad eu uſcunq; inſtantiam vel querelã ciuiliter vel criminaliter, aut mixtim procedere, &c.* Circa aũt literam propoſitam aliqua in ſuperioribus diximus, ſed nunc eam plenius examinare decreuimus. Et ſic primo eſt notandũ, quod Sixtus V. non abſolutè hos ad religionẽ perpetuò inhabiles effecit, ſed tãtũ, quando temerè à prælatis recipiuntur, prout conſtat ex ipſamet litera, ibi, *temerè* admitterent. Quod aduerbium *temerè* inconſultam audaciam importat, ſignificat enim malè, ſtultè, & inconſultè agere, ſecũdũ quã ſignificationẽ ſumitur apud Terentiũ dũ ait, *vide, nequid temerè agas*, prout aduertit Ambroſius *f* Calepinus, vnde temerarius dicitur, nõ q plus audet quã oportet, ſed qui facile nullo adhibito cõſilio aliquid difficile aggreditur, & ſic ait Ouidius *vtinã temeraria dicar criminibus falſis inſimulaſſe virũ.* Et ſic Sixtus V. poſtquã pronuntiauit præfata ad hanc temeritatem repellendam, ſtatim addit. *Quæ volumus, vt*

f Calepin. v. temerè & v. temerarius.

cuiuſcumque iuuenis, aut viri maioris xvj annis à ſeculo ad religionem tranſeuntis approbatio, admiſſio, & receptio in generali, vel prouinciali capitulo, vt ſupra ordinatum eſt, pro tempore fiat, religioſi ſic recepti nomen, & cognomen, quibus in ſeculo vtebatur, & patria in actis ipſius capituli deſcribantur, & notentur &c. Notandum eſt illud aduerbium *quare*, quod indicat propter immediate præcedentia hoc iterum repetere præceptum, quæ reperitio confirmationem eiuſdem præcepti inculcet. Et ſic vult dicere Summus Pontifex, ne ſine conſilio, & temere ſupradicti criminoſi debitis & ratiocinijs obnoxij à ſuperioribus admittantur, iterum præcipio, vt forma ſupra appoſita obſeruetur, cui inſuper addo, vt nomen recepti & cognomen, quibus in ſeculo vtebatur, & patria in actis capituli deſcribantur, & notentur. Et ad præfatam temeritatem euitandam grauiſſimas pœnas ſtatim addit Summus Pontifex non contra recipientes alias habiles & nullo impedimento ligatos, ſed contra recipientes præfatos inhabiles dicens.

Et inſuper quoſcunque religioſos, eorumque ſuperiores, qui aliquas perſonas (vt dictum eſt) inhabiles poſt hanc conſtitutionem publicatam receperint, voce actiua & paſſiua, necnon alijs gradibus, officijs, honoribus, & dignitatibus, quibuſcunque per eos obtinentis eo ipſo perpetuo priuamus, & tam illis priuatos, quam ad illa quæcunque in poſterum obtinenda perpetuo inhabiles, eorũque incapaces decernimus & declaramus. Vides, quibus vijs procurat Sixtus V. viam temeritatis præcludere & quot adhibet remedia, ne huiuſmodi temeritas contingat.

Quæ non ita efficacia adhibuit contra recipientes illegitimos, ſacrilegos, & inceſtuoſos, cum ipſos tantummodo excommunicationis vinculo ſedi Apoſtolicæ reſeruato feriat, & ſic ſupradicta pœna non apponitur contra temerariè recipientes præfatos illegitimos, ſed contra recipientes criminoſos debitis, & ratiocinijs obnoxios. Quod exiſtimo euenisse, religioſi enim, ſicut nimia charitate, aut (vt melius dicam) malè ordinata charitate ſpecie charitatis & pietatis fouent criminoſos, & debitis, & ratiocinijs obnoxios, & maxime grauatos ad eorum monaſteria confugientes prætextu immunitatis eccleſiaſticæ, & ſuorum priuilegiorum vi & armis eos contra miniſtros iuſtitiæ ſeculares protegunt, affirmantes hoc ſecundum pietatem; & ita aliqui ſuperiores prætextu pietatis & charitatis aliquos criminoſos volẽtes ingredi religionem recipiebant, dicentes ſe velle facere ſuorum peccatorum pœnitentiam, recipiebãt etiam aliquos debitis obnoxios & ratiocinijs obligatos, à quibus forte in ſua proſperitate, quãdo quotidie opulenter epulabãtur, eleemoſynas recipiebãt, ex quorum receptione inquietudo & detrimentum maximum religioni proueniebat, prout aſſerit Summus Pontifex, cum ipſi non deuotione, ſed ad fugiẽdam ſeueritatem tribunalium ſæcularium, aut eccleſiaſticorum ad ipſam religionem, vt ad portum ſecurum apportarent, pietatem autem, quam ſuperiores regulares cum præfatis exercebant, damnat Sixtus V. eam temeritatem eſſe declarans, quam voluit in ſua conſtitutione compeſcere, aſſignando formam, quando temerariè, ſed cum conſilio cordatorum in capitulo generali aut prouinciali receptio nouitiorum ad religionem fieret.

Quod autem, fiant tantum inhabiles, quando temerariè aſſumuntur, vlterius probatur, nam profeſſio eſt quidam contractus inter monaſterium, & profitentem, & monaſterio facienti exactè præfatas informationes iuxta formam præſcriptam fieret iniuria, ſi talis profeſſio eſſet irrita, & nulla, ex poſtea cõperta veritate. Quod confirmatur, nam conſtitutio Sixti V. eſt quædam à iure communi lex exorbitans correctoria & odioſa, iure enim communi licet præfati ad religionem recipi non poſſint, prout dictum eſt in ſuperioribus, a ipſi tamen minime erant inhabiles ad profitendum, neque eorum profeſſio irrita iudicabatur, vnde cum hæc ſit conſtitutio correctoria neceſſario eam reſtringere debemus iuxta verba ipſius, lex enim pœnalis & contra regulas iuris communis lata debet intelligi, vt quanto minus fieri poſſit corrigat ius commune, prout notant communiter ſcribentes & tradunt Socinus, b Felinus, Decius, Ripa, Calderinus, Iaſon & Corneus; & ideo eſt reſtringenda, vt tantum habeat locum in caſu, in quo loquitur, quando, ſcilicet, ipſi tales temere ad religionem aſſumuntur, ſatis enim eſt, vt dicunt præfati Doctores, quod ipſa lex in aliquo operetur. Quod inſuper confirmatur, nam ipſemet Pontifex in ſua ſecunda conſtitutione ait, *in ijs autem, qui à locis in ſua patria longiſſime remotis degentes, vel quorum patria ab hæreticis, vel infidelibus miſere oppreſſa detinetur, voluerint ſe diuinis obſequijs ſub regulari habitu dicare, vt in hoc quoque ſedis Apoſtolicæ benignitas eluceſcat, quæ cunctos mortales, præſertim verò exteros ex longinquis regionibus ad eam aſſiduè confluentes materno ſinu libẽter amplectitur, præſertim exteros huiuſmodi, & aduenas quamuis non liquido conſtet de ijs omnibus, quæ in conſtitutione noſtra requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, habiles eos putandos eſſe.* Hæc dicta conſtitutio. Ex qua colligitur præfatos non abſolutè inhabilitari, ſed tantum quãdo prælati eos temere admittunt. Quod probatur ex illis verbis, ibi, *tamen ſi diligentia adhibita &c.* Ex quibus verbis ſatis elicitur, quod ſi adhibita fuerit à ſuperioribus præfata diligentia, ipſos eſſe habiles, & inhabilitatem eorum non poſſe contingere niſi præſcripta forma prætermittatur. Quod in hunc modũ demonſtro, nam ſi ij in locis à ſua patria longiſſime remotis ſumant habitum regularem & profeſſionẽ emittant adhibita prædicta diligentia, nihil apparendo, quod eos impediat, poſtea compertum ſit, ipſos eſſe criminoſos & eorum crimen in iudicium fuiſſe deductum, nunquid receptio eorum ad habitum regularem & profeſſio erit irrita, & nulla? minimè certè, cum Sixtus Quintus præhabita dicta diligentia eos habiles ad profeſſionem decernat: ergo inhabilitas horum impeditorum ex negligentia inquiſitionis prouenit; ſi enim ab ipſis commiſſis criminibus, & impedimentis proueniret, etiam non ſeruata præſcripta forma contingeret. Ex quibus concluditur Summum Pontificem temeritatem ſuperiorum in recipiendo hos impeditos voluiſſe omnino relegare, quã temeritatem contingere declarat, ſi præfata inquiſitio ab eis non fiat, qua diligentia præhabita hæc temeritas purgatur, & ipſi ad profitendum in religione ſua habilitate gaudent, à qua ſecundum ius commune non erãt priuati, & ſic profeſſi à iudicibus, aut curijs, ad quæ ſpectabant ante profeſſionem, non poſſunt iudicari, ac ſi non eſſent profeſſi. Ex his omnibus concludendo reſpondeo ad propoſitum in titulo quæſtionis elicitur, non omnes criminoſos, nec debitis, aut ratiocinijs obnoxios, eſſe inhabiles ad religionem profitendam, ſed hi tantum, qui temere à ſuperioribus aſſumuntur; hi autẽ temere aſſumũtur, qui non ſeruata forma præſcripta à Sixto V. ad habitum regularem & profeſſionẽ ſunt recepti: ſi enim forma præſcripta fuerit in eorum receptione diligenter adhibita, etiam ſi poſt profeſſionem eos eſſe impeditos conſtiterit, eorum profeſſio valebit, & ad iudices, & curias ſeculares minimè pertinebunt, ſi enim eorum profeſſio eſſet nulla, & poſſent habitu ſpoliari, & à iudicibus, & curijs ſecularibus iudicari, religioni maximum præiudicium proueniret, cum contractus cũ ea factus tantis ſolemnitate perfectiſſi-

inè

a *ſuper hoc in. q. 10.*

b *Soc. conſ. 38. col. 2. Fel. in c. 1 col 7. de reſcri. Dec. col. 5. in ſi Rip in 42 ibi. Calde. tit. de donat. conſ. vlt. v. ſufficit enim Iaſ in l. ſiquis poſth. §. ſi filium n. 47. ff de lib & poſthu. Corn conſ. 191. lit. G col. 4*

inè ſeruata claudicaret, & ipſi religioni etiam dedecus quoddam contingeret, cum incedentes cum habitu regulari, & publicè in ea profeſſos traditos iudicibus, & curiis ſæcularibus cerneret. Quæ omnia dāna cum ſint magna, non debemus præſumere, Summum Pontificem maxime Sixtum V. (qui erat religioſus ordinis fratrum minorum) velle religioni innocenti inferre, cum facit, quod in ſe eſt adhibendo indulgentiam in ſua conſtitutione præſcriptam, in dubio enim mens principis ſemper præſumitur fuiſſe talis, qualis de iure eſſe debet, vt tradunt Baldus *a* Alexander & Iaſon.

a Bal. in l. ex facto in princ. n. 4. & ibi Alex. ff. de vulg. & pup. Iaſon. in l. beneficiū, n. 35 ff. de leg.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem.

RESpondeo dicendo, non omnes obnoxios debitis eſſe inhabiles ad religionem profitendam, ſed tantum illi, qui ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum ſunt grauati; non autē illi, qui non ingenti ære alieno ſunt grauati. Quod autem ſit in hac materia ingens æs alienū non declarat Summus Pontifex, & ſic ſecundum arbitrium iudicis boni, iuxta ea, quæ in iure *b* notantur, eſt præſignandum, quod ingens æs alienum dicatur, qui potius fauore religionis, quàm pro fauore particulari alicuius debet iudicare, ſæpè enim ſepius pro fauore religionis, cum ſit publicum, vtilitati particulari præiudicatur, prout notat quædam gloſſa, *c* & ibi communiter ſcribentes. Et ſic ait Papinianus *d* iuriſcōſultus propter publicam vtilitatem, ne inſepulta cadauera iacerent, ſtrictam rationē inſuper habemus, quæ nonnunquam in ambiguis religionum quæſtionibus omitti ſolet, nam ſummam eſſe rationem, quæ pro religione facit. Vide quid dicat iuriſconſultus Vlpianus, *e* pro fauore ſepulchri, quod eſt quid religioſum, ſi quis ſepulchrum habeat, viam autem ad ſepulchrum non habeat, & a vicino ire prohibeatur, &c. Præſeos etiam cōpellere debet iuſto pretio iter ei præſtari, ita tamen vt iudex de opportunitate loci proſpiciat, ne vicinus magnum detrimentum patiatur, vide quomodo pro religione aliqua in præiudicium non magnum priuatorū conceduntur, de quibus late per Tiraquellum, *f* iudex igitur bonus fauorem religionis præ ſe ſemper ferens, debet hoc arbitrari ſecundum qualitatem debitoris, & creditoris, ſecūdum enim prædicta debet hoc regulari, quæ cum ſint facti, non poſſunt in vnam certam & determinatam regulam redigi, & ideo a Summo Pontifice in hac conſtitutione non rediguntur.

b l. 1. ff. de iur. delib. ca. cū ſis de offic. deleg.

c gloſ. 2. in c. ad audientiā de eccl. ædific.

d l. ſunt perſonæ ff. de relig. & ſūp. funer.

e l ſi quis ſepulchr. ff. de relig. & ſump. fune.

f Tiraq. de priuil. pia cauſa.

Nec omnes ratiociniis obnoxii efficiūtur a Sixto Quinto inhabiles ad religionem, ſed tantum illi, qui ita ſunt obnoxii, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis iam illata, vel timendum ſit, ne inferatur, prout ipſe Summus Pontifex declarat, quare ſi non timetur veroſimiliter, & certitudine quadā morali, quòd inferatur, non hac inhabilitatis macula afficiuntur, non enim ad huiuſmodi inhabilitatem inducendam ſufficit timor litis in quadam ſuſpicione leui fundatus, leuis enim ſuſpicio ſecundum ea, quæ de leuibus & minimis tradunt communiter Doctores, non ſufficit ad tam grauem pœnam inducēdam. His igitur ratiociniis obligati, quibus nulla moleſtia illata eſt, nec veroſimiliter timetur, quod inferatur, ſi facta diligēti inquiſitione, & præfata informatione habita profiteātur, ſunt vere profeſſi, & a religione nō poſſunt eiici, neque habitu ſpoliari, & eorum informationes approbantes non incidunt in pœnas huius conſtitutionis, etiam ſi in eis dicatur ratiociniis eſſe obnoxios, dummodo illis conſtet ex eo nullam moleſtiam fore paſſuros.

Sed reſtat videre, quando timeatur veroſimiliter, quòd moleſtia ei inferatur, ad quod indagandū oportet recurrere ad ea, quæ tradūt Doctores de his, qui non poſſunt ſacris initiari, quia, ſcilicet, ſunt ratiociniis obnoxii: deciſa enim ab ipſis in hoc caſu militant in noſtro, cum ideo ratiociniis obligati irregulares reputentur, ne ordine ſacro inſigniti declinēt iuriſdictionem in maximum creditorum præiudicium qua ratione motus Summus Pontifex Sixtus V. inhabiles eos ad profitendum in religione effecit, ne regulares effecti declinātes iuriſdictionem præfatum præiudicium etiam creditoribus cauſatēt. Aiunt igitur poſt Archidiaconum Doctores, prout tradit Sylueſt. *g* quod ſi finita adminiſtratione adhuc ſint obligati ad ratiocinia, & mouetur eis quæſtio, de dolo promoueri non poſſunt ante deciſam litem, & ſic quemdam canonem *h* interpretantur; ſimiliter nec ſi non moueatur quæſtio, ſed tamen manifeſtum ſit, eos teneri de dolo; in hoc enim caſu Epiſcopus ex officio ſuo repelleret eos, ſicut quemlibet criminoſum & infamem. Ex quibus colligitur, tunc timendum eſſe, quod lis inferatur contra hos ratiocinijs obligatos, quando manifeſtum eſt eos teneri de dolo, & in hoc caſu inhabiles ad religionē redduntur; ſecus ſi hoc non ſit manifeſtum, imo intelligatur eos de culpa teneri, tunc enim ad religionem poſſunt admitti, niſi culpa contra eos propoſita, ita ſit craſſa, vt dolo comparanda veniat, reliqua autem, quæ pertinent ad hunc articulum remanent in ſuperioribus *i* pro poſſe reſoluta, & explicata.

g Syl. v. ratiocinio.

h c. ſātis d. 81

i ſup hoc tom. q. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrum iudices eccleſiaſtici poſſint procedere contra criminoſos clericos, & debitis, & ratiocinijs obnoxios profeſſos in aliqua religione.

RESpondeo dicēdo, quod criminoſi, quorum delictum non pertinuerat ad iudices eccleſiaſticos, aut ſæculares per viam accuſationis, aut inquiſitionis ante ſuſceptum habitum non ſunt inhabilitati a Sixto V. ad religionem profitendam, & ita ſi eorum fiat inquiſitio, accurate & diligenter obſeruetur forma prædictæ conſtitutionis, poſſunt recipi ad religionem, & ſi non ſeruata dicta forma recipiantur, & profiteantur, erunt vere profeſſi, prout artic. 5. infra latiſſime probatur, & per conſequens nō poſſunt expelli a religione, nec licet iudicibus & curijs ſæcularibus, ad quæ ſpectat contra eos procedere, & ſi de facto procedant in excommunicationem cænæ Domini incidunt ipſo facto, ſiquidem contra perſonas eccleſiaſticas & vere regulares ſuam præſumunt exercere laicalem poteſtatem, contra ea, quæ in ſacris canonibus deciduntur, & prælati, & iudices eccleſiaſtici ipſos apprehendere, incarcerare, & vocare ad ſuum tribunal attentantes excommunicationis gladio ipſo facto feriuntur, prout in priuilegijs regularium continetur, de quibus in 2. *k* tomo late egimus ait enim Sixtus V. in ſecunda conſtitutione, *Contra criminoſos verò, quorum profeſſio cadē conſtitutione noſtra irrita declaratur, ac præterea iudicibus, & curijs ſecularibus procedendi facultas conceditur, tunc demum id habere volumus, & non aliter, cum actis publicis conſtiterit, ipſos iudices, & curiam ſæcularem ante ſuſceptionem habitus de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe, vel inquiſitionem inſtituiſſe.* Hæc Sixtus V. circa quæ verba aduertendum eſt, idem omnino eſſe dicendum, ſi iudices eccleſiaſtici aduerſus aliquem ſuæ iuriſdictionis ſubditum accuſationem ſuſceperint, & inquiſitionem inſtituerint, poſſunt enim contra

k 2. 10. q. 62.

tra ipſum procedere, ſi in aliqua religione fuerit receptus, & profeſſus, cum eius profeſſio ſit nulla.

Neque obſtat, quod in hac Sixti V. declaratione ſolum de iudicibus, & curiis ſæcularibus fiat mētio; nam hæc fuit declaratio, iuxta dubium apud ſuam ſanctitatem propoſitum. Quod tantum de iudicib. & curiis ſæcularibus fecerat mentionem, & reſpondendo cõſultationi non reuocat ea, quæ generaliter in prima conſtitutione decreuit, cũ conſtitutio, quæ fit ad interpretandum aliam ſecundum interpretatam ſit intelligenda, & terminis eius concludenda, prout dicitur in a iure, & inferius id notabimus.

a Authen. cõſtitutio. quæ innouat § un de. verſ. in illis collat. 3.

Quod autem dictum eſt de criminoſis, habet locum etiam in debitis, & ratiociniis obnoxiis, quādo ſunt grauati ingenti ære alieno, & quando contra eos lis mota eſt, vel timetur, quod moueatur; in hoc enim caſu poſſunt procedere iudices ſæculares, vel eccleſiaſtici, ad quos pertinebat ante ſuceptionem habitus, cum eorum profeſſio ſit nulla, non tamen poſſunt procedere contra eos, quando non ſunt grauati ingenti ære alieno, nec contra eos aliqua lis propoſita eſt, nec timetur, quod proponatur. Et ſi procedant, incident in pęnas ſuperius aſſignatas, cum eorum profeſſio ſit valida, & per conſequens ſint perſonæ eccleſiaſticæ, & regulares.

ARTICVLVS IV.

Vtrum pęnæ propoſitæ a Sixto Quinto contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionem & profeſſionem iuuenes maiores ſexdecim annis ſolum apponantur contra eos, qui temere admittunt criminoſos, & debitis & ratiociniys obnoxios.

RESpondeo dicendo, pęnas propoſitas in præfata prima conſtitutione Sixti V. contra religioſos, & ſuperiores admittentes ad religionem dictos iuuenes, ſolum fulminari contra eos, qui temere admittunt eos, qui ſunt reuera criminoſi & debitis, & ratiociniis obnoxii, vt conſtat ex eadem conſtitutione, ibi, *inſuper quoſcunque religioſos, eorumque ſuperiores qui aliquas perſonas, vt dictum eſt, inhabiles, poſt hanc conſtitutionem publicatam receperint, voce actiua, & paſſiua necnon officiys, gradibus, honoribus & dignitatibus per eos obtentis eo ipſo in perpetuum priuamus, & tum illis priuatos, quàm ad illa & ad alia quæcunq; in poſterum obtinenda perpetuò inhabiles eoſque incapaces decernimus, & declaramus*. Hæc Sixtus V. conſideranda autem ſunt illa verba *perſonas vt dictum eſt, inhabiles*, nā prout infra probabimus ſolum illi declarantur inhabiles ad religionem, qui ſunt debitis, & ratiociniys obnoxij & criminoſi, non autem alij ab his impedimentis alieni, & cum hæ ſint pænæ grauiſſimæ, non debent extendi vltra caſum, in quo loquuntur, vnde cum proponantur contra temere recipientes inhabiles, non habent locum contra ſuperiores recipiētes ad religionem, & profeſſionem iuuenes ab his impedimentis immunes, & habiles ad profitendum, etiā ſi eos recipiant ſine debita, & ſufficienti informatione in dicta conſtitutione præſcripta. Illi autem dicuntur temere ſuſcepiſſe præfatos criminoſos, & inhabiles, qui ſine dicta informatione eos receperunt, & ad profeſſionem admiſerunt, qui enim cum dicta informatione a partibus deputatis approbata eos admiſerunt, nō dicuntur temere proceſſiſſe, imo, prout probatum eſt in ſuperioribus, ipſi inhabiles per dictam informationem efficiuntur habiles, & eorum profeſſio valet.

Neque contra ſupradicta facit conceſſio ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui facta noſtræ ſacræ religioni fratrum minorum de obſeruantia in his Hiſpaniarum partibus, qua conceditur, quod extra capitulum quocunque tempore poſſint ſuperiores recipere iuuenes ad habitum de conſenſu quatuor definitorum, vel de conſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes recipiendi ſint, & quod corā notario ipſi, vel fratres per eos ad hoc deputati poſſint, & debeant ad inquiſitionem huiuſmodi faciēdam vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum, quòd ſi a prædictis ſuperioribus dicti ordinis, ac fratribus per ſuperiores, vt perfertur, deputatis contra factum fuerit voce actiua, & paſſiua, necnon officiis, gradibus, & dignitatib. quibuſcunque per eos obtentis, eo ipſo in perpetuū priuati, & tam ad illa, quàm ad alia quæcumque in poſterum obtinenda perpetuò inhabiles, & incapaces, necnon excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtant. Ex quib. verbis videtur colligi, in has pænas incurrere generaliter ſuperiores, & fratres per eas deputati, ſi non ſeruauerint formam ipſis in hac conceſſione præſcriptam, non ſolum quando recipiunt inhabiles ad profitendum, ſed etiam quando recipiunt habiles, & nulli impedimento ſubiectos.

At reſpondeo, quod cum hæc conceſſio ſit facta ad declarandum, & roborandum, & limitandum cõſtitutionem Sixti V. ſimiles pęnas præfatis ſuperioribus, & fratribus ponentem, debent ſecundum præfatam conſtitutionem intelligi, & limitari, ita vt ſolum illi in has pęnas incidant, qui inuenti fuerint ex defectu huius inquiſitionis, & obſeruationis huius formæ criminoſos debitis, aut ratiociniis obnoxios ad habitum & profeſſionem admiſiſſe, non autem illos, qui licet in inquiſitione fuerint deficientes, habiles tamen, & ab his impedimentis immunes receperunt; nam conſtitutio quæ fit ad declarandum, & roborandum aliam, iuxta terminos declaratæ, & roboratæ eſt explicanda, & iiſdem limitationibus concludenda, vt articulo proximo dictum eſt, & infra latius dicemus. Vnde cum conſtitutio Sixti V. proponat prædictas pœnas tantum contra recipientes temere inhabiles ſine ſufficienti informatione, non autem contra recipientes habiles etiam ſine informatione, vt probatum eſt in ſuperioribus, eadem limitatione debet hæc conceſſio ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui recludi, cum eaſdem mer pęnas proponat, immo addat ſententiam excommunicationis ipſo facto ad roborandum ea, quæ a Sixto Quinto fuerunt inſtituta, neque credendum eſt de benignitate apoſtolica tam graues pęnas contra recipientes habiles proponere voluiſſe propter ſolum defectum in inquiſitione commiſſum, cum intentio Pontificis ſit, vt recipiantur habiles, & in hoc caſu de facto recepti ſint habiles.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti Quinti in curia non ſeruata forma dictæ conſtitutionis, ſi nullo impedimento eorum, quæ aſſignantur in ea, fuerint irretiti, ſint in foro exteriori profeſſi.

RESpondeo dicēdo, quod, vt hæc grauis quæſtio, prout decet, examinetur, titulus quæſtionis explicari debet, pro quo ſciendum eſt, quod Sixtus V; ordinauit vt illegitimi, criminoſi, & illi, qui ſupra vires facultatum ſuarum ſunt debitis onuſti, & qui ratiociniis dādis ſunt obligati, ſint perpetuo inhabiles ad profitendum in religionibus, accidit, vt aliqui ab his omnibus impedimentis immunes ad religionem ſint per profeſſionem aſſumpti, non facta exacta, & accurata

accurata informatione eorum impedimentorum, prout Sixtus Quintus fieri præcepit. Quæritur virũ ij ſint verè religioſi in foro exteriori. Et vt certa ab incertis ſecernamus, Reſpondeo dicendo, certum eſſe, illos, qui poſt promulgationem in curia conſtitutionis primę Sixti V. ſint profeſſi ſine aliqua inquiſitione, & informatione præuia, quæ in eadem conſtitutione deſideratur, eſſe non ſolum in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori verè profeſſos, & religioni obligatos, ſi nullo impedimentorum eorum quæ apponuntur in præfata conſtitutione fuerint irretiti, ſi profeſſi ſunt a die vigeſima ſeptima menſis Decembris anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingẽteſimi octuageſimi ſeptimi, in quo fuit publicata prima conſtitutio, vſque ad ſeptimam diem menſis Nouembris, anni Incarnationis Dominicæ, milleſimi quingenteſimi octuageſimi octaui, in quo fuit publicata in curia ſecunda conſtitutio Sixti Quinti declaratoria primæ. Pro cuius concluſionis explicatione, & probatione, eſt notandum, quod Sixtus Quintus in ſua prima cõſtitutione non irritauit ſuſceptionem habitus, & profeſſionem eorum, qui nullo impedimentorum prædictorum detenti ad ſuſceptionem habitus, & profeſſionem fuerunt admiſſi, ſed tantum prohibuit, ne ad religionem admitterentur ſine præuia informatione, & eiuſdem informationis approbatione, prout in præfatis literis plenius continetur, ſolum enim irritauit, ſuſceptionem habitus, & profeſſionem illorum, qui debitis, & ratiociniis obnoxii & delictis obligati, aut illegitimi nati ſunt, ipſos perpetuò inhabiles ad religionem declarando, prout in ſecundo dicto infra latiſſimè manifeſtabitur. Vnde colligitur, quod profeſſi poſt datam, & promulgationem dictæ primæ conſtitutionis, nullo impedimento detenti, ſunt verè profeſſi, & ſunt verè religioſi, etiam ſi de iis, quæ præcepit idem Sixtus Quintus non fuerit facta exacta inquiſitio, cum receptio habitus, & profeſſio eorum non fuerit a Sixto Quinto irritata & annullata; at ideo dixi in concluſione, eos eſſe verè religioſos, ſi profeſſi ſunt a die vigeſima ſeptima menſis Decembris, anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingenteſimi octuageſimi ſeptimi, vſque ad ſeptimam diem incluſiuè Nouembris, anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingenteſimi octuageſimi octaui, in quo fuit publicata in curia ſecunda conſtitutio Sixti Quinti declaratiua primæ, in ea enim quædam continentur verba, quæ me, & alios multos viros inclinare fecerunt in eam opinionem, vt iuuenes præfatos nullis impedimentis obnoxios, crederemus non eſſe profeſſos poſt publicationem dictæ conſtitutionis ſecundæ, ſi ſuperiores in inquiſitione, & informatione faciẽda defeciſſe fuerint conuicti; ſecundum quam opinionem in curiis, & tribunalibus ita fuit iudicatum, & multi, proh dolor, in religione verè profeſſi a religione exierunt, & in mundo ſæculariter viuunt, quæ ſecunda conſtitutio Sixti Quinti quantum ad hoc, non fuit hactenus intellecta, & ſic ſtatim in ſecundo dicto demonſtrabimus & ante oculos omnium proponemus eius verum, & planum intellectum, & in nullo, quantum ad hoc, voluiſſe primam conſtitutionem reuocare.

Secundo reſpondeo, quod religioſi profeſſi poſt promulgationem ſecundæ cõſtitutionis Sixti Quinti, nullis ex præfatis impedimentis irretiti, ſunt verè religioſi, & profeſſi in foro interiori, & exteriori, etiamſi de eorum moribus & vita, & de aliis contentis in præfata conſtitutione non fuerit facta inquiſitio, & informatio, & licet aliqui viri docti hanc partem voluerint probare ex conceſſione ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui indulta minoribus pro his Hiſpaniarum partibus, in qua poſtquam ponit grauiſſimas pęnas ſuperioribus, & fratribus, non ſeruantibus præſcriptam in ea formam recipiendi iuuenes, ſtatim addit, *decernentes ſuſceptionem habitus, & profeſſionem, ac inde ſecuta quæcunque valere; perinde ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent*. Quaſi velit dicere in ea conſtitutione Summus Pontifex, quod puniantur prælati, & fratres in inquiſitione, & informatione deficientes, ſed nihilominus ſuſceptionem habitus, & profeſſionem, ac inde ſecuta valere, ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent. Hi tamen ſalua pace in intellectu huius conſtitutionis ſunt allucinati, non conſiderãtes fuiſſe ſupplicatum a ſummo Pontifice, vt non tantum reciperentur iuuenes in generalibus, & prouincialibus capitulis, ſicut præceperat Sixtus Quintus in ſua conſtitutione, ſed quod quocunque tempore extra capitulum poſſent recipi, & ſic recepti poſſint validè profiteri. Cui ſupplicationi annuens concedit, vt quocunque tempore extra capitulum poſſint iuxta formam ibi traditam admitti iuuenes ad ſuſceptionem habitus, & profeſſionem, ac inde ſecuta quæcunque valere, ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis Sixti Quinti, de qua ſupra fecerat mentionem, facta fuiſſent, id eſt, ac ſi in capitulo generali, aut prouinciali recepti fuiſſent. Ad noſtram igitur opinionem comprobandam præcipuum fundamentum eſt conſtitutio prima Sixti Quinti, cuius tenorem in præſentiarum operæ pretium eſſe duxi referre, vt veritas noſtri dicti omnibus appareat, ait enim Sixtus Quintus loquens de iuuenibus recipiendis ad religionem, *Authoritate Apoſtolica, & tenore præſentium, etiam perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annorum, non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, nec debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque ante acta vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione, & fide digna relatione, compertum, & exploratum ſit, eos neque aliquorum criminum, qualia ſunt homicidia, furta, latrocinia, & alia ſimilia, aut grauiora reos, vel ſuſpectos exiſtere, vt propterea damnati ſint, aut ne damnentur formident, nec ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum grauatos, vel reddendis ratiociniis ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa, lis, vel moleſtia, eis iam illata ſit, vel timendum ſit, ne inferatur, niſi denique conſtet, ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantum deuotionis, & pietatis feruore, vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe, de his omnibus in generali, vel prouinciali capitulo plena, & indubitata fide facta, tam ſuperioris generalis, ſeu prouincialis, quam diffinitorum conſenſu approbata, & ad habitum regularem admiſſi fuerint*.

Hæc Sixtus Quintus, in quibus verbis, ſolum præcipit Summus Pontifex, vt præfata fiat inquiſitio, & præſcripta forma ab eo propoſita ſeruetur, at non irritat ſuſceptionem habitus, neque profeſſionem iſtorum iuuenum receptorum, ſi prædicta forma præmittatur, ſicut irritat ſuſceptionem habitus illegitimorum, & eorum, qui ſunt crimine irretiti, ingenti ære alieno grauati, & ratiociniis reddendis obnoxii. Vnde licet grauiter peccent prælati regulares, hoc præceptum papale in re tam graui non adimplentes, propter quod poſſunt a ſuis ſuperioribus grauiter puniri; receptio tamen ad habitum, & profeſſio præfatorum iuuenum, qui nullo dictorum impedimentorum ſunt detenti, erit valida, cum in hac conſtitutione non irritetur, & ex eius litera clarè conſtat, vbicunque enim ponit clauſuram irritantem, loquitur in particulari de illis, qui aliquo impedimento ex ſupra dictis detinentur, & vtitur

noni-

nominibus relatiuis, quæ ſecundum ius reſtringuntur, & limitant pœnam ad illos ſolum, de quibus in particulari in clauſula proxima loquebatur, quorum relatiuorum natura petit, vt ea conſtitutio minimè extendatur ad alias perſonas, & clauſulas remotas iuxta tradita in iure, *a* & notata, per Cardinalem Menochium Rolandum, & Socinum iuniorem, & eſt doctrina Bartoli, & Iaſonis.

a l. 1. §. deinde ff. de poſtu. l. ea tamen ad Sell. ff. de leg. 3.

Et vt clarius prædicta intelligantur aduertendum eſt, quod in conſtitutione prima Sixti Quinti, in tribus caſibus tantum ponitur clauſula irritans, primo loquendo in particulari de illegitimis ex inceſtu, vel ſacrilegio, quorum receptio ad habitum, & profeſſio irritatur, & ipſi inhabiles ad religionem efficiuntur. Secundo ponitur clauſula irritans loquendo magis in generali de aliis illegitimis, qui nõ ſunt ex inceſtu, neque ſacrilegio procreati, quos conuenit poſſe admitti ad religionem de cõmuni, & vnanimi conſenſu totius capituli generalis, aut prouincialis, aut omnium diffinitorum, habita exacta informatione ſuorum morum, & vocationis, & ſtatim addit *Si quis autem eorum aliàs, prout præfertur, recipiatur profeſſio ſimiliter nulla ſit*, in quibus verbis, iuxta doctrinam ſupradictam, & proprietatem & rigorem verborum relatiuorum, *ſi quis autem eorum*, ſolum irritatur profeſſio illorum, qui non obſtante ſua illegitimitate profeſſi ſunt non habita dicta informatione, & vnanimi conſenſu. Tertio ponitur clauſula irritans. Quando expreſſe loquitur de criminoſis, & de debitis, & ratiocinijs obnoxijs, loquẽs enim de illis, ait Summus Pontifex. *Omnes autem & quoſcunque, ut dictum eſt, criminoſos, aut ære alieno, ac rationibus reddendis obligatos ad religionem perpetuo inhabiles declaramus, & ſi qui eorum contra præſentem noſtram conſtitutionem temere admittentur, tam ſuſceptionem habitus, quam profeſſionem, & inde ſecuta ex nunc, prout ex tunc pari modo irritamus*. In quibus verbis certum, & euidens eſt, non irritari profeſſionem eorum, qui nec ſunt criminoſi, nec ſuſpecti de crimine, nec obligati debitis, aut rationibus reddendis. Vnde cum in tota conſtitutione non ponatur clauſula irritans, niſi in dictis tribus caſibus ſolum, manifeſtè ſequitur, & non poteſt negari, quod profeſſio illorum, qui nullo prædictorum impedimentorum ſunt irretiti non irritatur per eam cum hic caſus in nullo prædictorum impedimentorum comprehendatur, ſupponimus enim nos loqui de illis, qui non ſunt criminoſi, neque debitis obnoxii, neque rationibus reddendis obligati, nõ loquor autem de impedimento illegitimitatis, cum hoc impedimentum iam ſit per Gregorium Quartum Decimum ſublatum.

Et confirmatur noſtrum dictum per quandam doctrinam Bartoli *b* receptã per Felinum, & alios communiter. Dicunt enim, & docent clauſulas irritantes non debere referri ad id, quod incidenter, & acceſſiue tractatur, ſed ad id, quod ex conſulto, & principaliter prætenditur. Vnde cum lege huius conſtitutionis principaliter prætendatur excludi a religione illegitimos, & criminoſos, & debitis, & ratiocinijs obligatos, & diligentia in inquiſitionibus facienda, vt quid ſolum acceſſorium proponatur, vt facilius hic finis conſequatur, ſequitur manifeſtè ſecundum præfatam doctrinam, quod clauſula irritatoria poſita in fine conſtitutionis, non debet neque poteſt referri ad illud, quod agitur ſolum de informationibus faciendis, cum ipſæ tanquam quid acceſſorium fieri præcipiantur, vt ſic legitimi expellantur, & alij criminibus debitis ratiocinijs reddendis obligati, ad religionem minimè recipiantur, quod fuit principale intentum huius conſtitutionis, & ceſſantibus dictis impedimentis in aliquibus, nõ erit illorum profeſſio irrita, & nulla ex ſolo defectu informationum cum informationes, vt quid acceſſorium in præfata conſtitutione fieri præcipiantur.

b Bart. in l. ſi. §. ritia. ff. de libertate lega ta. Felin. in c. cauſam quæ de reſcr. nu. 4.

Probatur deinde noſtrum dictum ex alia doctrina Panormitani, *c* qui agens ex propoſito quomodo debeant explicari, & intelligi clauſulæ, quæ ponuntur in fine legum, aut in aliquo articulo, aut diſpoſitione illarum, ait, quod clauſulæ irritatoriæ, ſicut eſt clauſula capit., quia propter de electione in qua dicitur, quod electio aliter facta non teneat, & aliæ clauſulæ ſimiles odioſæ, & iuris communis correctoriæ, non poſſunt, nec debent referri ad omnia, quod in lege dicitur, ſed quod debent reſtringi, & omni modo poſſibili limitari, & ſic ait idem Panormitanus, *d* quod ad hoc, vt clauſula referatur ad omnia præcedentia, debet eſſe vniformis ratio de omnibus, at ſi poteſt reddi diuerſa ratio, quare clauſula referatur magis ad vnum quàm ad alterum ex præcedentibus, tunc non debet referri ad omnia, ſed ſolum ad illud ad quod maior ratio dictat, vt referatur, vt etiam annotauit Felinus *e* cum Bartolo, iuxta quam doctrinam videtur indubitabile, quod irritatio profeſſionis non debet, nec poteſt referri ad caſum, in quo nouitij non præceſſit informatio, ſed ſolum ad caſum, in quo profeſſus fuerit aliquis illorum, qui aliquo prædictorum impedimentorum erant detenti, ſcilicet, quando erat illegitimus, aut criminoſus, aut debitis, aut ratiocinijs reddendis obligatus, cum dicta clauſula irritans ſit odioſa, & iuris communis correctiua, & per conſequens debere reſtringi ad impeditos aliquo dictorum impedimentorum, & minimè debere extendi ad eos, qui ſunt admiſſi ad profeſſionem, ſine præuia informatione nullo alias impedimento ligati, cum tanta ſit inter eos diuerſitatis ratio, & cum admittere primos ad religionem ſit quid cauſans religioni maximum detrimentum, prout clarè inſinuat ſummus Pontifex.

c Pan. in cap. Eccleſ. veſtra de elect. nu. 6. & in c. 2. requiris de appellat. nu. 10.

d Pan. vbi ſu.

e Fel. vbi ſup. Bart. in l. præter la. 2. § orientis ff. de vi bono. rap. & in leg. teſt. ſcripturæ ff. de leg. 2. vbi omnes.

Quod detrimentum, & præiudicium ex receptione habilium, ſine præuia informatione minimè cauſatur, ſiquidem ipſi habiles habent ſufficientiam neceſſariam ad bonum religionis, & in ipſis nullum impedimentum ex prædictis inuenitur. Colligitur ergo ex ſupra dictis, quod conſtitutio Sixti Quinti prima prohibens, ne tales iuuenes etiã alias habiles recipiantur, niſi de eis fiat diligens, & exacta inquiſitio, probata a patribus, prout in ipſa conſtitutione refertur, cum non irritet expreſſe ſuſceptionem habitus, & profeſſionem eorum, nec aliæ clauſulæ irritatoriæ in eadem conſtitutione adiectæ ad eos iuridice poſſint referri, quod inquiſitio exacta pro ipſis fieri præcepta non eſt ſubſtantialis ad actum profeſſionis, ſed eſt tantum quædam ſolemnitas probatoria, ſecundum quadã Baldi *f* doctrinam dicentis, quod ſolemnitas teſtium in dubio eſt probatoria, non autem ſubſtantialis, niſi lex vltra annullando procedat; quæ doctrina approbatur, & commendatur a doctoribus in additionibus *g* ad Bartolum. Et ita intellexerunt patres doctiſſimi hanc Sixti Quinti conſtitutionem, inter quos fuit ille doctiſſimus, & reuerendiſſimus pater noſter Frater Franciſcus a Tholoſa totius noſtri ordinis olim generalis, & poſtea meritiſſimus Epiſcopus Tuytenſis, qui in facti contingentia iudicauit, quendam nullo impedimento aſtrictum in noſtra religione profeſſum verè eſſe religioſum, etiamſi de ipſo non fuerit facta exacta inquiſitio, & cum ego in hac quoque iuxta hanc primam Sixti Quinti conſtitutionem fuerim opinione de me parum in re tam graui confiſus, eam cum doctiſſimis viris huius Academiæ Salmanticenſis communicaui, præcipuè cum doctiſſimo Doctore Gabriele Henriquez Iuris

f Bald. in c. 1. in vlt. col. quæ ſit inueſtit.

g Additio ad Bartol. in l. 1. lit. c ff. de condit. indebit.

con-

conſultorum primario, qui hanc ſententiam viſo te nore præſatæ conſtitutionis libeotiſſime fuit ſecutus, quam etiam vt indubitabilem amplaxati ſunt doctiſſimi religioſi noſtræ ſacræ religionis, & Societatis Ieſu, & hoc ſummopere ſum gauiſos, tot enim, & tam doctis patribus ſociatus teoendo hác partem contra multorum torrentem de ſingularitate non poſſum argui, quam ſingularitatem in rebus moralibus ſemper ſugiendam duxi,

Sed contra hanc partem omnes viri doctiſſimi, vt hoc modo tenoerunt propter ſecundam conſtitutionem Sixti Quinti declaratoriam primæ, in qua ipſe Summus Pontifex videtur declarare abſolutè, eſſe oullas profeſſiones omniom, niſi præcedat exacta inquiſitio, & forma in dicta conſtitutione præſcripta. Videamus igitur tenorem huios declarationis, vt eius argumentum penetremus, & de eius efficacia, aut inefficacia verba faciamos; tenor igitur eſt.

Quod autem pertinet ad profeſſionem tam illegitimorum, quàm eorum, qui poſt X V I. ætatis annum expletum regularem habitum ſuſceperunt, quia tunc demum verè & propriè religioſi effici dicuntur, cum profeſſionem emittunt, declaramus eos, qui ante prædictam conſtitutionem noſtram editam habitum ſuſceperint, & poſt ipſius promulgationem cupiunt profiteri, non alias ad profeſſionem admittendos eſſe, quàm facta inquiſitione, & ſeruata forma in ipſa conſtitutione præſcripta. Et eorum qui poſt dictam promulgationem etiam ignoranter non habita dicta inquiſitione, & non ſeruata forma ad profeſſionem admiſſi fuerint, profeſſionem nullius eſſe roboris & momenti.

Hæc Sixtus Quintus in ſua ſecunds conſtitutione, per quam, vt dixi, tenent omnes, viri profeſſionem omnem eſſe irritam & inualidam, etiam ſi nullo impedimento detinearut ex eo ſolom, quod de ipſis non fuerit facta exacta inquiſitio, & ita, vt dixi, fuit apud molta tribunalia iudicatū, & executioni mandatum; ſed com in prima conſtitutione profeſſio talium non irritetur, prout viſum eſt in ſuperioribus rem exactius conſiderans cœpi de hac opioione dubitare. Et occurrerunt mihi multa in corde meo renoluta, quibus penſatis non potui mihi perſuadere, Pontificem Maximom in ſua ſecunda conſtitutione, primam in hoc caſu reuocare voluiſſe. Cum non præſumatur legiſlator, qui cum conſilio edit legem, ſe ipſum ſtatim corrigere, & cum legiſlator reſcribendo cum iure commoni, atque ratione magis, quàm fieri poteſt ſe conformare præſumatur iuxta qooddam celebre dictum Baldi, *a* quem ſequuntor Ruinus, Decios, & Pariſius. Et certè ratio oon dictat, vt præfati, cum ſint habiles ad profitendum, propter omiſſam nimiam ioris poſitini ſolemnitatē, a religione tanquam non verè religioſi expellantor; & ea, quæ Deo promiſerunt obſeruare, non teneantur, a qua ratiooe Papam recedere minimè præſumere debemus præcipuè in hoc caſu, in quo, vt ſupra oſtendimus, ceſſat ratio, propter quam ipſe hanc rigoroſam edidit conſtitutionem. Cum loquamor non de illegitimis, neque de criminoſis, nec debitis, aut ratiocinijs dandis granatis, quos tantum a religione voluit exclodere, vt alii ab his impedimentis immunes in religione profeſſi quietè, & religioſè in communitate poſſint viuere. Sed his omiſſis veniamus, vt ita dicam, ad manus ſumentes arma, quibus noſtram opinionem comprobemus, & ſic oportet, vt ad interpretationem huius ſecundæ conſtitutionis accedamus. Ipſios enim verus intellectus, ſcutum erit inexpugnabile, quo nos a telis contrariorum protegemus, nullum enim aliud fundamētum habent contrariæ partus aſſertores, quo efficacius muniantur.

a Bald. in l. ex facto. ff. de vulg. & pupi. Ruinus conſil. 60 art. nu. 5. Decius conſil. 64. cod. pen. num. 7. Pariſ. conſ. 21. lib. 1. nu. 127.

Pro explicatione igitur eſt notandum, quod cum turpius eijcitur, quàm non admittitur hoſpes, vt communiter dicitur, prælati religionum ægrè ferebant facere informationes de his, quos antè promulgationem huius primæ conſtitutionis Sixti Quinti ad habitum regularem admiſerunt, & perſeuerantes in nouitiatu profiteri cupiebant, conſiderantes, quod ſi informationes non eſſent iuxta formam ipſius conſtitutionis factæ, neceſſariò debebant eos a religione expellere, & habitu nouitiatus ſpoliare in opprobriom eorum, & ſuorum propinquorum, & aliorum, qui perſeuerantiam talium in religione deſiderabant. Et multo magis ægrè hoc ferebant, ſi tales ante promolgationem præfatæ conſtitutionis recepti ignoranter poſt promulgationem erant profeſſi, cum id non ſolum in opprobrium ſui, & ſuorum propinquorum, ſed etiam in opprobrium religionis redundaret, imo & in damnum maximom ipſius monaſterij, in quo erant profeſſi cederet, cum hæreditas fortè per profeſſionem acquiſita ipſi monaſterio poſſet ab eo auferri, ſi præfatæ inquiſitiones, & informationes ita factæ eſſent, vt per eas tales profeſſi pro non profeſſis poſſent iudicari, ideo apud Summum Pontificem duo dubia circa hoc fuerunt propoſita. Primum dubium fuit de his, qui antè promulgationem dictæ primæ conſtitutionis habitom receperunt, & cupiebant profiteri, Vtrum ſcilicet de his neceſſario eſſet inquiſitio facienda, & forma præſcripta ſeruanda, & reſpondet Summus Pontifex, quod ſic, quæ reſponſio nihil contra nos. Secundum dubiom fuit de his, qui antè promulgationem habitom ſuſceperunt, & poſt eam ignoranter profeſſi ſunt non ſeruata præfata forma, Vtrum ſcilicet eorum valuerit profeſſio, & reſpondet Summus Pontifex, profeſſionem eorum nullius eſſe roboris, & momenti, & hoc eſt contra nos. At hoc ita abſolutè definiuit, quia propter caoſas ſuperius adductas prælati maximè ægrè ferebant facere informationes de prædictis, & vt eos ad eas faciendas aſtringeret rigoroſè, reſpondet talem profeſſionem non habita dicta forma nullius eſſe momenti, ſi enim in hoc caſu profeſſionem non irritaret, ſed tantum fieri informationem, & ſeruari præfatam formam præciperet hoc præceptum ad euitandom dictum opprobrium, & ne perderet monaſteriom hæreditatem acquiſitam, prælati non adimplerent, & ad religionem illegitimi, criminoſi, debitis, & ratiociniis obligati reciperētur, quod Sixtus Quintus in ſua conſtitutione voluit ex profeſſo, & principaliter exterminare.

Quod autem Pontifex in hoc ſecundo dubio loquatur de receptis antè dictæ conſtitutionis promulgationem, patet ex relatino, *& eorum*, quod iuxta ſuperius explicata ad immediatam clauſulam refertur in qua tantum de receptis antè promulgationē conſtitutionis erat ſermo. Cum igitur Summus Pontifex in hoc caſu particulari, in quo tam grauis vrget ratio irritauerit profeſsionem eorum, qui non ſeruata forma etiam ignoranter profeſsi fuerint, non eſt cur hæc declaratio extendatur ad omnes, qui poſt promolgationem dictæ conſtitutionis recepti ſunt, & profeſsi, in quibus nullum erat impedimentum, quo ipſi eſſent inhabiles ad profitendum, vt ſcilicet eorum profeſsio ſit nolla ex eo ſolum, quia forma præſcripta eſt prætermiſſa. Cum prælati non ægrè ferât facere de his informationes ante ſuſcepturum habitom, & ſine opprobrio ipſorum, & ſuorum parentum poſsint facili negotio cum reuerentia debita ad religionem non admitti. Et licet eadem, & ſimilis ratio militaret in receptis ad habitum, & profeſsionem poſt promulgationem dictæ conſtitutionis, quæ militat in receptis ante promulgationem

dictæ

dictæ conſtitutionis, & quæ militat in receptis ante promulgationem & profeſſis poſt promulgationem licet ignoranter, cum præfata Sixti Quinti declaratio ſit correctoria, & odioſa, non debet ad caſum ſimilem extendi, prout tradit quædam Gloſſa *a* communiter recepta, & præterea non extenditur ad ſimile, vbi eſt aliquis caſus, in quo conſtitutio extẽditur ad præterita ſecundum Ioannem Andream, *b* & Balduin, quos ſequitur Felinus, vnde cum hæc declaratio extendat aliquo modo conſtitutionem primam ad præterita, ſcilicet ad eos, qui ante eam habitum ſuſceperunt, non debet vniuerſaliter extendi ad futura, id eſt ad illos, qui poſt promulgationem ipſius habitũ ſuſceperunt, & profeſſi ſunt nullo impedimento aſtricti, quo minus eorum profeſſio valeret.

a Gloſſ in clē. vt hi qui de ætat. & qualit.
b Andr. in c. dereſtanda de conc. præbend. li 6. Bal in c. 3. iuxta ſi in tit. an. marit. ſuccedat vxor in feud. Fel. in c. de conſti. nu. 12.

Secundo reſpondeo, quod Summus Pontifex loquendo de his, qui ante promulgationem conſtitutionis habitũ ſuſceperunt, & poſt promulgationem ignoranter ſunt profeſſi, ſolum ait, quod eorum profeſſio ſit nulla, ſi non præceſſit informatio, & forma præſcripta in dicta conſtitutione, quæ cum ſit declaratio primæ conſtitutionis, debet explicari iuxta terminos præfatæ conſtitutionis; nam conſtitutio, quę fit ad declarandum & roborãdum aliam, intelligenda eſt, & limitanda iuxta terminos declaratæ & roboratæ, prout ait ius *c* & ſentit quædam Gloſſa, quã putat ſingularem Cardinalis addens, quod eaſdem limitationes, & extenſiones, quas recipit declarata, & roborata debet recipere declarans, & roborans. Quam opinionem ſequitur Felinus, referens enim ſe ad aliud, intelligitur ſecundum illud, vt dicitur in iure. *d* Et ſic in hac declaratione vult dicere Summus Pontifex, quod nõ valet profeſſio illorum, qui profeſſi ſunt ſine dicta ſolemnitate, ſi tales ſunt impedimentis poſitis in prima conſtitutione irretiti, cum ipſi prout explicatum eſt in ſuperioribus, ſint inhabiles ad profitendum, ita enim explicata, & limitata eſt dicta prima conſtitutio, at non negat ſummus Pontifex, quod valeat profeſſio habiliũ ad profitendum, etiamſi in informatione adſit aliquis defectus, cum reſpectu talium iuxta primam conſtitutionem tantum præcipit ſummus Põtifex, vt fiat informatio, & approbetur, non tamen eorum irritat profeſſionem, ſi prædicta forma prætermittatur. Hæ interpretationes ſunt ſatis congruæ conſtitutioni tam rigoroſæ, & odioſæ, quæ fauorabiliter, & non ſtrictè eſt interpretanda, quatenus proprietas, & mens legiſlatoris hoc patitur: nam lex condemnans ſimpliciter ad pęnam capitalem intelligitur de exilio, vt poſt Gloſſam *e* tradunt Abbas, Aretinus, & Alciatus, nam cum ſit odioſa fauorabiliter declaratur.

c Auth. conſtitutio. quæ in noua. §. vnde verſ in illis. c. illas 3. Gloſ. vbi Cardina. oppoſit 3 in c. ſtatut v conſuetu. electio. Fel. in c. 1. de iureiurand.
d L. in teſtamento ff de cõdit. & dem.
e Gloſſ in l. e. v. ca. C ne ho res. vel iudas Abbas in ca. quanto de iu. iur. Aretin. in trac. mala. v. & capitab. ſpaculis Alc. de praſ. 3. par. praſ. vlt. p.

ARTICVLVS VI.

Vtrum præfati religioſi recepti, & profeſſi poſt promulgationem conſtitutionum Sixti Quinti non ſeruata forma in ipſis præſcripta, ſi nullo impedimentorum eorum, quæ aſſignantur in ea, fuerint irretiti, poſſint ſine aliquo peccato petere apud tribunalia Eccleſiaſtica, aut ſecularia, vt habitu ſpolientur, & non profeſſi declarentur.

RESpondeo dicendo, hunc articulum a me in præſentiarum proponi ad magis confundendam audaciam eorum, qui audacter accedentes ad tribunalia Eccleſiaſtica in iudicio petebãt, vt eorum profeſſiones irritæ eſſe declararẽtur, abhorret enim a pijs auribus, quod in hac ætate vidimus, & manus noſtræ contrectanerunt de multis ſolemniter in religione profeſſis habilibus alias ad profitendum, qui propter informationes non exactè factas, vt illi maximi peccatores adulterantes, de quibus per Hieremiam *f* audacter, & inuerecundè apud præfata tribunalia comparuerunt, poſtulantes, vt eorum profeſſio irrita declararetur, & habitu regulari ſpoliarẽtur, & laicali, aut clericali iuxta eorum antiquum ſtatum induerentur, non conſiderantes non vi neq; coactè, neque dolo, ſed libere ſpontaneè, & deuotè ſe, & ſua Deo optimo maximo profitendo regulam conſecraſſe. Qui hæc non attendendo ſpiritu, & feruore & deuotione deſolati in ſeculo viuunt, & vxoribus ſunt aliqui eorum copulati, & in medio populorum habitant, vt ſeculares, ante quorum conſpectum per aliquot & multos annos religioſo habitu, vt veri religioſi incedebant. Ait Ioannes Andreas, *g* quem in hoc ſequitur & laudat Felinus, quod nouitius exiens a religione, in qua aſſumpſerat habitum, licet poſſit vti veſtibus ſecularibus, non tamen debet vti laſciuis in memoriam priſtinæ religionis, & hi, qui miſerunt manum ad aratrum reſpicientes retro non apti Regno Dei obliti ſuæ vocationis, obliti pudoris in conſpectu populi, & in facie Eccleſiæ, non ſolum laſciuis veſtibus aliqui eorum induuntur, & luxurioſè viuunt, & ſæcularibus, & profanis actibus implicantur: Ad confringendum igitur maxillas horum equorum emiſſariorum non ſolum volui in hac quæſtione tractare, & reſoluere, eos in foro exteriori eſſe verè profeſſos, & a religione minimè gentium, tanquam non profeſſos egredi non potuiſſe, cum profeſſio eorum in præfatis conſtitutionibus non irritetur, neque ipſi ad profitendum inhabiles efficiantur, ſed etiam volui probare, quod dato, quod ipſorum profeſſio in dictis conſtitutionibus nulla redderetur (quod firmiſſime negamus) in foro tamen conſcientiæ ſaltem vere eſſe profeſſos, & apud præfata tribunalia petendo ſuam profeſſionem irritam in foro exteriori declarari, non ſolum contra honeſtatem, ſed etiam contra conſcientiam huiuſmodi litem fuiſſe motam. Pro cuius rei explicatione aliqua fundamenta ſunt facienda.

f Hierem. 3.
g Andr. in c. conſuluit. ex. de regul. Feli. in c. quam ec cleſ. de conſt.

Primum fundamentum eſt ex doctrina communi collecta a Felino, qui poſtquam poſuit quandam regulam magiſtralem, ſcilicet canones omnes obligare, aliquas fallentias prædictæ regulæ apponie inter quas hanc ſextam, in ordine ſubiungit dicens. *Fallit ſexto, ſeu potius declaratur iſta regula, vt non procedat in foro conſcientiæ, vbi agitur ſolum de ſalute animæ, vt videntur probare verba Innocentij in capitulo quia propter de electione: vbi dicit quod quamuis in electione, non fuerit ſeruata forma data a canonibus, dummodo interuenerit purus conſenſus elegentium, tenet tamen in foro conſcientiæ, de quo dicto facit ſeſtum Dominus Abbas, in capitulo primo in fine de reſtitutione in integrum, dicens, quod valet in omni actu, in quo eſt prætermiſſa ſolemnitas iuris poſitiui, vt in foro animæ non teneatur quis ſibi de hoc facere conſcientiam, ex quo non interuenit aliqua deceptio, & affuit conſenſus habentium actum explicare de iure naturali, Et idem de electo repetit Innocentius, in capite quinto celebrat, de clericorum excommunicatione, & ſequitur Dominicus in capite primo, in fine de ſponſal. libro ſexto, per illum textum probantem, quod actus poteſt eſſe nullus de iure poſitiuo, ſed non de iure naturali. Et de electione eleganter notat Petrus de Ancharrano, in regula beneficium, in ſeptima quæſtione, de regulis iuris libro ſexto, bene faciunt examinata per ipſum in regula poſſeſſor, in prima quæſtione eodem titulo, & libro, & de hærede ex teſtamento carente ſolemnitate iuris,*

& ha-

Digitized by Google

& habente conſenſum purum teſtatoris, an ſcilicet teneat in conſcientia concludit, quod ſic ceſſante fraude, de quo per Cardinalem in diſputatione incipienti, Bononienſi ſtatuto, & ideo dixit Abbas in capite relatum ei primero, de teſtamentis, quod contractus mulieris factus ſine fraude valet in foro conſcientiæ etiam non ſeruata forma ſtatuti loquentis de conſenſu propinquorum, & idem Dominus Abbas in capite porrectum, de regularibus, dixit poſt Gloſſam ſecundam, ibi quod profeſſio facta omiſſa forma, quæ traditur in regula, ligat quoad Deum. Hæc Felinus, quam doctrinam intelligit idem Felinus, procedere non generaliter, ſed ſolum in certis caſibus, quos ſpecialiter enumerat, quorum primus eſt, quando canon, vel lex fundatur in præſumptione, ait enim, *quia ſi in foro animæ certum ſit, præſumptionem illam non eſſe veram, præualet ibi veritas, etiam quando lex induceret præſumptionem iuris, & de iure ſecundum Ioannem Andream in propoſito in capit. is, qui fidem de ſponſalibus, ex cuius verbis hanc doctrinam firmat Abbas ibi, & Petrus de Ancharrano, in dicta regula poſſeſſor, verſiculo, adducit ſimile, & Baldus eleganter in capitulo cum quis, verſiculo quæritur an lex poſitiua de iuris & facti ignorantia: hæc idem Felinus.*

Secundum fundamentum ſuper dicta doctrina non ſolum habet locum in conſtitutionibus aliquid ordinantibus, & præcipientibus, ſed etiam in habentibus decretum irritans, quod ex ſuperioribus colligitur, ſed clarius patet ex doctrina Abbatis *a* Panormitani. *Ait enim ſufficere quo ad forum conſcientiæ, vt contractus teneat, ſecundum limites iuris naturalis ſeu gentium, nam de iure naturali, vel gentium ſufficit ſolus conſenſus Et hæc opinio mihi placet, & adduco ſingulare dictum Innocentij in capitulo quia propter, de electione: vbi dicit, quod electus eſt tutus in foro animæ, ſi electio ſua teneat de iure gentium, licet non fuerit ſeruata forma a iure poſitiuo, quia illa forma eſt introducta propter ſcandala, & deceptiones euitandas, vnde ex quo omnia illa ceſſauerunt, & interuenit verus conſenſus, ſatis eſt tutus quo ad Deum, & tenebis ſemper menti iſtud dictum quia valet in omni actu, in quo eſt prætermiſſa ſolemnitas iuris poſitiui, vt in foro animæ non teneatur quis ſibi de hoc facere conſcientiam, ex quo non interuenit ibi aliqua deceptio, & affuit conſenſus habentium actum explicare de iure naturali.*

a Abbas in c. 2. in fin. de reſtit. in integ.

Hæc Abbas, ex cuius tam generali doctrina ſatis colligitur, præfatam regolam etiam in decreto irritante habere locum, quod patet ex cap. *quia propter,* ibi allegato de electione, vbi non obſtante, quod electio irritatur non ſeruata forma ibi deſcripta, ait ipſe Abbas, eam deciſionem non procedere in foro conſcientiæ, & valere electionem, ſi in ea interueniant ea, quæ de iure naturali requiruntur.

Quod inſuper probatur; nam Pius Quintus in extrauagante, *cum onus Apoſtolicæ ſolicitudinis*, Irritat contractum cenſus redimibilis, ſi non fuerit initus cum numerata pecunia in ipſo contractu, coram notario & teſtibus, vt patet ex eius verbis ibi, *Rurſum niſi verè in pecunia numerata, præſentibus teſtibus, & notario, &, in actu celebrationis inſtrumenti non autem prius receptum integro iuſtoque pretio.* Quibus rigoroſis verbis non obſtantibus tenet Nauarrus, *b* explicans præfatam extrauagantem. *Quod ſi vendens cenſum debebat emptori centum ante propter aliquas cauſas recepta, & poſtea recipit illa centum in partem pretij emens tuto in foro conſcientiæ poteſt recipere fructum ita conſtitutum abſolutum, quia lex fundata in præſumptione non habet locum in foro conſcientiæ, quando veritas eſt in contrarium, capite is qui, capitulo, tua, de ſponſali. & hic rigor ſoluendi totum pretium in conſtitutione cenſus in pecunia numerata videtur inductus ad præcludendum viam malis dolis, & cautelis quibus ementes malè ſoluebant pretium in pannis, & alijs mercibus antea, vel tunc traditis, vel in pecunia numerata ad eludendum, vel in alios fines varios, & malos, & ita non videtur includere quo ad forum conſcientiæ illos, qui bona fide vtilius, vel æque vtiliter anticipauerunt ſolutionem totius, vel partis cenſus, ac ſi in ipſa conſtitutione ſoluerentur.*

b Nau. in com mun. de vſuris. nu. 18. iuxta fin.

Hæc Nauarrus. Deinde probatur, nam lex *c* præcipit, quod teſtamentum non fiat, ſine certo numero teſtium, & quod alias ſit irritum, & nullum. Qua lege non obſtante opinio eſt receptiſſima, quod teſtamenta, quæ fiunt ſine hac ſolemnitate ſunt valida in foro conſcientiæ, licet in foro exteriori nulla iudicentur, & ita tenent quàm plurimi Theologi, & vtriuſq; iuris Doctores allegati a Couarruuias, *d* & Soto. Cuius opinionis præcipuum fundamentū eſt, quod lex quæ præſumptionem præ ſe fert in animæ iudicio locum ſibi non vendicat, quia in eo conſtat veritas, & ceſſat præſumptio, & ſolemnitas iuris ciuilis in teſtamentis ideo requiritur, vt euitentur falſitates, quæ in eis committi ſolebant, vt dicitur in iure, *e* ſed ſi conſtat abſque aliqua ſuſpicione voluntas teſtatoris, ceſſat hæc præſumptio, igitur in conſcientia valent teſtamenta facta ſine ſolemnitate iuris, dummodo conſtet de voluntate teſtatoris, hoc fundamentum latius probabitur infra in concluſione ſecunda, & in reſponſione ad argumenta.

c L. hac conſultiſſima C. de teſtam. inſtit. eo. tit. §. vlt.

d Couu in ca. cum eſſet. de teſtam. nu. 4 & 5 Soto li. 4. de iuſti. q. 5. a. 3.

e L. fin. C de fideicomm. §. 1. inſti. de teſt.

Tertium fundamentum eſt, quod conſtitutio Sixti Quinti, ſuper receptione nouitiorum eſt lex fundata in præſumptione, vt patet ex eius literæ contextu, ibi, *cæterum, quoniam ſe vitia ingerunt, & ſeſe virtutes mentiuntur, ac multi decoctores poſt dilapidatam rem familiarem & contractam ingentem vim æris alieni, aut interuerſam alienam pecuniam eorum fidei creditam. aut ratiocinia effugiunt, alij poſt furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliaue facinora patrata, etiam banniti, ac damnati, ſeu qui meritas pro ſuis delictis pœnas metuunt non pia intentione, ſed ad euitandum legum, & iudiciorum ſeueritatem, quia tutò in ſeculo viuere non poſſunt, Tunc demum quærunt a religione auxilium, quando aliundè illud non ſperant; vnde ſub habitu, & nomine religioſorum animum religioni inimicum, & inueterata vitia retinent, neque alios, qui ſancta vocatione vocati ſunt, patiuntur tranquillè diuinis obſequijs intereſſe in grauem Dei offenſam religionis opprobrium, & ſcandalum plurimorum, vt his quoque ſubterfugijs, & impunitatis ſpes omnis tollatur, authoritate Apoſtolica, & tenore præſentium, etiam perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annorum, non aliter in aliquam religionem, recipi poſſe, neque debere, niſi prius de eorum parentibus patria deque ante acta vita, & moribus diligenter inquiratur,* &c.

Ex quibus verbis colligitur ipſam fundari in præſumptione, vt patet ex ea, ibi, *non pia intentione ſed ad euitandam legum, & iudiciorum ſeueritatem, quia tuti in ſeculo viuere non poſſunt, &c.* & ex ea, ibi, *adultos maiores ſexdecim annorum,* in quibus verbis innuitur ideo adultos ſexdecim annorum, & minores in præfata conſtitutione non eſſe comprehenſos, quia in eis ceſſat præſumptio ipſius, non enim præſumuntur ipſi in tali ætate decoctores fuiſſe rei alienæ, & ratiociniis reddendis eſſe obnoxios, & delicta digna ſupplicio apud tribunalia commiſiſſe.

Probatur inſuper, quia ea conſtitutio Sixti Quinti in eo, quod determinat, quod qui commiſerunt aliquod delictum in ſeculo, quod per viam denunciationis, inquiſitionis, aut accuſationis eſt deductum in iudicium, non poſſunt in religionibus profiteri, quia præſumuntur ad religionem fugere, vt rigorem,

gorem, & ſeueritatem iudiciorum euadans, eſt extracta a ſacris Canonibus, ſecundum quos, ſi laicus poſt delictum a ſe commiſſum fiat clericus, aut religionem intret, hoc facere præſumitur in fraudem declinandi iuriſdictionem regalem, & in cauſa criminali poteſt puniri a iudice ſeculari, prout tradit Couatruuias, *a* & nos ſupra hoc tomo diximus. Et cum hoc in præſumptione fundetur, defendimus in eodem loco, non habere locum in eo, qui prius quàm delictum commiſit, votum *b* clericatus, aut religionis emiſit, cum in hoc caſu ceſſet præfata præſumptio, & intelligatur, ipſum non ad fugiendam pœnam delicto debitam, ſed pietatis, & deuotionis cauſa ſtatum clericatus, aut religionis aſſumpſiſſe. Vnde cum præfata conſtitutio fuerit extracta in eo, quod agit de criminoſis a dicto iure antiquo, cum ipſum ius antiquum fuerit in præſumptione fundatum, neceſſariò debemus dicere, ipſammet conſtitutionem in præſumptione fundari; & ſicut ipſum ius antiquum ceſſabat in eo, qui fecerat votum clericatus, aut religionis quia in tali præſumptio ceſſabat, Ita etiam hæc conſtitutio ſaltem in foro conſcientiæ debet ceſſare in caſu, quo eius præſumptio ceſſat, cum conſtitutio, quæ fit ad roborandũ aliam, intelligenda ſit, & limitanda ſecundum roboratam; prout in ſuperioribus ſatis diximus. Quod ipſum eſt dicendum de debitis ingentibus, & ratiociniis obnoxiis, de quibus noſtra etiam agit conſtitutio, quos inhabiles ad religionem decernit, cum enim in hoc ex iure antiquo fundato in præſumptione originetur, prout conſtat ex traditis ſupra hac quæſtione, *c* ſequitur eam, quantum ad hoc, in præſumptione fundari. His prælibatis fundamentis reſtat proponere concluſiones, vt ita hæc difficultas clarè, & diſtinctè reſoluatur, & vt videatur quàm inuerecundè aliqui profeſſi poſt conſtitutionem Sixti Quinti, qui alias erant habiles ad profeſſionem emittẽdam nullum ſubterfugium habentes, niſi ſolum informationis defectum, habitum reliquerunt, ad quod obtinendum publicè contra ſuas religiones litem mouerunt.

a Couar. li.6. pract. quæſt. q. 32. nu. 4. & q. 33. nu. 2. & 5. hortum, q. 10. art. 7.
b Sudi d. q. 10. ad. 8.
c Supr. hac q. art. 2.

Prima concluſio, licet prædictorum profeſſio irrita ſit (quod ego iterum, atque iterum nego) ipſi tamen, ſine aliqua cõtrouerſia obligatione quadam naturali erant aſtricti ad perſeuerandum in religione, defendit enim Couarruuias, *d* ex teſtamento minus ſolemni & irrito propter defectum ſolemnitatis, licet nulla, neque in foro exteriori, neque interiori naſcatur obligatio, oritur tamen quædam obligatio naturalis, quæ inſurgit ex honeſtate, & debito morali, quod in ſimili ſpecie tenet Diuus Thomas. *e*

d Couar. in ca. cũ eſſet de teſt. nu. 9.
e D. Th. 2. 2. q. 107. a. 4.

Quod a fortiori dicendum eſt in iſtis, qui per profeſſionem ſe Deo dicauerunt ſpontè & deuotè, & religio eos in ſuo ſinu tanquam filios chariſſimos recepit, educauit, ſacris ordinibus aliquos eorum inſigniuit, & bonis moribus inſtrui procurauit, qui ſaltem tanquam ingrati a iudicio erant repellendi, ingratitudinem enim peccatum eſſe conſtat, quandoque mortale, ſi contingat contemptus beneficii accepti, prout tradunt Diuus Thomas *f* & Caietanus, & quamuis religio, quæ beneficium his intulit, ius actionis non habeat, cum propter Deum optimum maximum id animo egerit liberali, & ideo remuneratio ei non ſit debita ex legali obligatione, non tamen debemus ipſos abſoluere a quadam honeſta & morali obligatione, prout idemmet Diuus Thomas *g* probat, ratione cuius honeſtæ, & moralis obligationis apud Macedonas actionem aduerſus ingratos lege datam fuiſſe teſtatur Couarruuias, *h* & idem apud Athenienſes ſtatutum fuiſſe affirmat ſe legiſſe Ludouicus *i* Cælius, quod ex Valerio Maximo conſtat, eandem actionem aduerſus ingratos apud Perſas datam fuiſſe, ſcripſere Xenophon, *k* & Themiſtius in commentario de amicitia.

f D. Th. & Caiet. vbi ſup. a. 3.
g D. Tho. 2. 2. q. 106. ar. 4. 5. & 6.
h Cou. in c. cũ in eſſe. de teſt. nu. 9.
i Cælius lib. 4. lect. antiq. c. 28. Valer. li. 5. cap. 3. §. Phocion.
k Xenoph. lib. 1. de pædia Cyri. Stoba ſerm. 42.

Quæ leges licet fuerint abolitæ, & apud nos non ſint receptæ, cum nulla actio in Republica detur aduerſus ingratos, qui mortali etiam crimine ingratitudinem committunt, ne tot lites oriantur propter vtilitatem Reipublicæ; his enim actionibus non ſufficerent omnia fora authore Seneca, *l* non tamen eſt abolita obligatio naturalis in quadam honeſtate & moralitate fundata; ſicut etiam ad euitandas tot in Republica contentiones, expenſas, iurgia, & lites nulla datur ex pacto nudo actio iure *m* ciuili, tamen æquitatem naturalem ſacri Canones *n* ſecuti, actionem ex pacto nudo dederunt, & attento eodem iure ciuili ex eodem pacto nudo naſci obligationem naturalem, quam violare peccatum ſit mortale, tradidit quædam Gloſſa *o* communiter recepta. Ex quibus ſatis colligitur, præfatos profeſſos, & in religione enutritos ſaltem ex obligatione morali, & honeſtatis, non potuiſſe, neque debuiſſe apud tribunalia ſecularia, & Eccleſiaſtica reclamare eorum profeſſionem nullam fuiſſe, & ab habitu regulari forè exuendos, quos cum tanta charitate a religioſis amplexatos, & vt fratres admiſſos in religione receperunt.

l Senec. libr. 3. de benef. c. 7.
m L. iuriſgentium §. ſed cũ nulla. ff. de pact.
n c. 1. de pact.
o Gloſ. in d. c. 1.

Secunda concluſio, illi, qui nullis impedimentis ad profitendum innodati fecerunt profeſſionem poſt conſtitutiones Sixti Quinti non ſeruata omnino forma in ipſis conſtitutionibus præſcripta etiam dato, quod in foro exteriori non ſint profeſſi (quod iterum affirmo eſſe falſum) non ſolum ex debito honeſtatis debent perſeuerare in religione, & tenentur ſuam profeſſionem ratificare, vt diximus in prima concluſione, ſed etiam ex obligatione naturali & conſcientiæ, cum ſint in foro conſcientiæ profeſſi.

Quod autem ſint in foro conſcientiæ profeſſi, probatur, nam conſtitutio Sixti Quinti eorum profeſſionem (vt communiter dicitur) irritans eſt lex fundata in præſumptione, (vt probatum eſt in tertio fundamento) at lex fundata in præſumptione, etiamſi habeat decretum irritans, & ſit annullatiua actus, ceſſat in foro conſcientiæ, vbi veritas conſtat in contrarium, vt probatum eſt latè in primo, & ſecundo fundamento, ergo prædicta conſtitutio Sixti Quinti, cum fundetur in præſumptione, non habet locum in foro conſcientiæ, vbi in contrarium eſt veritas, ſicut in noſtro caſu apparet. Hæc eſt fortiſſima huius opinionis baſis, quæ ex reſponſionibus ad argumenta amplius probabitur.

Ad argumenta.

Primum argumentum, quod contra hanc opinionem poteſt opponi, deſumitur ex Concilio Tridentino *p* irritante matrimonium clandeſtinum, quod decretum fundatur in præſumptione propter fraudes, quæ in his clandeſtinis diſpenſationibus ſolebant euenire, & nihilominus ceſſante præſumptione facto ſcilicet matrimonio clandeſtinè cum conſenſu mutuo vero, & vtili vtrique contrahentiũ, matrimonium eſt nullum etiam in foro conſcientiæ ita vt contrahentes, neque in foro exteriori, neque in foro conſcientiæ teneantur adimplere promiſſum. Quod ſimiliter videtur dicendum in noſtro caſu dato, quod conſtitutio Sixti Quinti annullet profeſſionem eorum, qui non ſeruata forma ipſius

p Seſſ. 24. de reform. mat. c. 1.

conſti-

Digitized by Google

conſtitutionis ſe Deo per votum ſolemne ſacrauerunt.

Huic argumento reſpondeo, quod ideo matrimonium clandeſtinum non valet etiam in foro conſcientiæ, quia ipſum Concilium non ſolum dirigit verba ad ipſum contractum annullando, & irritando illum, ſed etiam inhabiles reddit cõtrahentes ad ſic contrahendum, in iure verò, quando verba diriguntur ad perſonas ipſas inhabiles reddendo ad aliquem contractum faciendum, talis contractus non ſolum eſt irritus in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ, vt patet de legibus, quæ prohibent trãſlationem dominij in filios clericorum inhabiles, & incapaces illos reddendo ad huiuſmodi dominij acquiſitionem, talia enim contractus, & dominij acquiſitio non ſolum eſt nulla in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ. At conſtitutio prima Sixti Quinti, non reddit inhabiles ad profitendum illos, qui ſine forma in ea præſcripta profeſſi ſunt, ſicut reddit inhabiles ad profitendum illegitimos, criminoſos, ære alieno onuſtos, & ratiociniis reddendis obligatos, prout in ſuperiori articulo demonſtrauimus, & ideo præfata conſtitutio ſolum irritans profeſſionem eorum, qui ſine præſcripta forma profeſſi ſunt, qui etiam alias habiles ad profitendum, eum ſit lex irritatiua actus (quod nos etiam negamus) & fundetur in præſumptione, ceſſante ipſa præſumptione, & adueniente veritate non habet locum in foro conſcientiæ, ſicut non habent locum aliæ leges ſolum irritantes actum ceſſante præſumptione, in qua fundantur, prout eſt ſtatutum, *a* quod res Eccleſiæ non alienentur niſi præcedentibus tractatibus, & quod alias alienatio ſit irrita, & nulla, & tamen eſt opinio probatiſſima doctorum, *b* quod ſi alienatio fiat ſine dicta ſolemnitate eſt valida in conſcientia, licet ſit in foro exteriori irrita, & nulla.

a 10. q. 2. cap. enim.

b Sot. lib. 4. de iuſt. q. 5. ar. 5.

Ex quibus infertur, quod cum illegitimi, & criminoſi, & ære ingenti alieno onuſti, & ratiociniis reddendis obligati per præfatam conſtitutionem ſint inhabiles ad profitendum ſtatum religioſum, prout in ſuperioribus ſatis diximus, eorum profeſſio erit nulla non ſolum in foro exteriori, ſed etiam in foro interiori, cum verba conſtitutionis non ſolum dirigantur ad receptionem habitus & profeſſionis, eam irritando & annullãdo, ſed etiam ad ipſas perſonas eas inhabiles efficiendo. Quod ex quadam celebri doctrina Bartoli in tertio argumento adducenda ſatis probabitur. Et hoc ſumme eſt notandum pro intellectu præfatæ conſtitutionis.

Secundò arguitur, licet ſubſtantia a ſolemnitate differat, vt docet Alciatus *c* & profeſſionis ſubſtantia conſiſtat in quadam traditione in manu prælati per tria vota ſubſtantialia ſecundum regulam ab Eccleſia approbatam, prout ſatis diximus ſupra, *d* & ſic, licet deficiente ſolemnitate iuris poſitiui in foro conſcientiæ, valeat actus, ſi habeat alias illud, quod eſt eſſentiale de iure diuino, aut gentium, attamen ſumendo ſubſtantialem formam actus alicuius pro eo, ſine quo actus ipſe non valet, neque effectum habere poteſt, inquiſitio præfata & informatio requiſitio in dictis conſtitutionibus videtur forma ſubſtantialis, & non tantum ſolemnitas, quedam probatoria ex traditis a Bartolo, *e* Iaſone, Baldo, & Alexandro, Decio, & Alberto Bruno, & ita tenet Couarruuias numerum teſtium in teſtamentis non eſſe de ſolemnitate, probatoria tantum, ſed de ſolemnitate ſubſtantiali, & ſic in foro exteriori, & interiori teſtamentum ſine præfata ſolemnitate eſſe nullum.

c Alciat. li. 2. pare. c. 16.

d Supr. hoc 3. 10. q. 48. a. 1.

e Bart. in l. nemo pot. ff. de leg. 3. in vbi Iaſ. 1 lect. num. 17. Bal. in l. cum quis. C. de iu. & fact. ignor. col. 2. Alex. in l. 1. ff. de cond. indeb. col. 2. et ibi Iaſ nu. 17. Dec. in l. 2. ff. de bon. poſ. contra tabul. col. 3. Brunus in tracta quotuplex ſit forma. f. 13. col. 2. Conar. in c. cum eſſes. n. 8. de teſtam.

Huic argumento facillimo negotio reſpondetur, cum ipſum non deſumatur ex aliqua lege, aut decretali expreſſe id definiente, ſed ex quadam opinione multorum doctorum, a qua recedimus ſequentes Bartolum, *f* qui loquens de forma ſubſtantiali teſtamenti, ait quod in vltima voluntate, quædam eſt forma ſubſtantialis, verbi gratia voluntas defuncti, qua ceſſante de iure gentium, & naturali eſt irritum teſtamentum, alia eſt forma probationis, quod ibi ſint ſeptem teſtes, & ſimilia, & iſta licet ceſſet, non tamen ceſſat obligatio naturalis, ſed ceſſat probatio, quantum ad obligationem ciuilem, & ſic (ait Bartolus) hæres ſciens voluntatem teſtatoris, licet nullum ſit teſtamẽtum, propter hanc ſolemnitatem obligatur naturaliter ſoluere legata cum repræſentet perſonam teſtatoris, & ſic repræſentatiuè ſit ipſemet teſtator.

f Bart. in l. 1. ff. de cond. indeb.

Quod ibi Bartolus probat in hunc modum. Conceſſum eſt *g* priuilegium militibus, vt poſſint teſtari, quomodo velint detracta omni ſolemnitate Iuris Ciuilis, & eos reponit in priſtinum ius gentium, ſed teſtamentum militis probatur per duos teſtes etiam non rogatos, vt in iure *h* probatur, ergo ceſſante illa ſolemnitate remanet ius gentium; præterea ait Bartolus, obligatio naturalis contrahitur etiam ſine conſenſu vbicunque æquitas naturalis, hoc eſt de iure gentium, hoc dictat exemplo hoc probatur, ergo negotia abſentis, & furioſi, vel ignorantis expendendo vtiliter pro eo, certè ipſe naturaliter, & ciuiliter mihi obligatur iuxta leges; *i* præterea ex maleficiis quis obligatur ciuiliter, & naturaliter, & dicitur hoc eſſe æquum ex æquitate, vt dicitur in iure, *k* & tamen ille, qui delinquit & in quem delinquitur, non conſentit, æquitas ergo naturalis eſt, quæ producit hanc naturalem obligationem: ſed de iure naturali æquum eſt, quod hæres adimpleat voluntatem teſtatoris, quantumcunque non ſit ſolemnis: ergo tenetur hæres de iure naturali.

g L. 1. ff. de milit. teſt.

h L. 1. & l. Lucius & le. Diuus ff. de milit. teſt.

i L. 1. §. fin. ff. de neg. geſt.

k L. non ſolum §. 1. ff. de iniur.

Quod in caſu de quo in præſentiarum agimus a fortiori debet admitti, licet enim voluntas teſtatoris diligenter mandetur adimpleri in iure, & maximis fauoribus eius implementum proſequatur, religionis tamen fauor ſuperexcedit, vnde cum ius canonicum formam ſubſtantialem ſolemni voto præfixerit, & homo ſe per eam tradat Deo, ita vt dicat Diuus Thomas *l* hanc traditionem eſſe de iure diuino, & in religionis voto ſolemni propter hãc traditionem non poſſe Papam diſpenſare, non debemus aliam formam ſubſtantialem ſuperaddere, ſine qua præfata forma ſubſtantialis a iure Canonico introducta non ſortiatur ſuum effectum, niſi Papa eam, vt ſubſtantialem exprimat, & de nouo conſtituat, quam Sixtus Quintus in præfatis ſuis conſtitutionibus non proponit, vt patet ex contextu literæ: ex quo clarè colligitur præfatam inquiſitionem, & informationem approbatam eſſe formam probatoriam, non autem ſubſtantialem, ſicut ſolemnitas teſtium in teſtamento eſt forma tantum probatoria, ve forma ſubſtantialis ſcilicet voluntas teſtatoris poſſit executioni mandari.

l D. Tho.

Quod autem fauor religionis petat, vt præfata ſolemnitas inquiſitionis ſit tantum probatoria non autem ſubſtantialis, inſuper probatur, nam fauore alimentorum debentur alimenta ex voluntate teſtatoris minus ſolemni, vt dicitur in quadam lege, *m* quæ non deberentur, ſi ſolemnitas teſtium eſſet forma ſubſtantialis teſtamenti, cum forma ſubſtantialis ipſius etiam fauore alimentorum, minimè deficere poſſit manente vero teſtamento, quod eſt voluntas de eo, quod quis poſt mortem ſuam fieri vult.

m L. 1. C. de fideicommiſ.

Nec contra hanc doctrinam facit alia doctrina Baldi *n* dicentis, quod ſolemnitas teſtium in dubio

n Bald. in c. 1. in ult. col. qui ſit in teſtu.

dubio eſt tantum probatoria non ſubſtantialis, niſi lex vltra annullando procedat. Nam reſpondetur ex hac doctrina ſatis inferri, præfatos profeſſos habiles ad profeſſionem emittendam etiamſi ſit defectus in informatione eſſe verè profeſſos, cum ſecundum veritatem, vt monſtratum eſt in ſuperiori articulo, cum conſtitutio tantum præcipiat fieri informationem, non tamen vltra procedat irritando, & dato quod in ſecunda conſtitutione Sixti Quinti irritetur profeſſio (quod nos negamus) & ſic ſecundum doctrinam Baldi, videatur dicta ſolemnitas informationis ſubſtantialis, cum conſtitutio vltra procedat irritando, at ego nego doctrinam Baldi eſſe veram, nam in Concilio Tridentino *a* præcipitur, vt in matrimonio vltra duos teſtes aſſiſtat parrochus, & non aſſiſtente parrocho matrimonium ſit nullũ, & nemo auſus eſt affirmare, quod aſſiſtentia teſtium & parrochi ſit forma ſubſtantialis ipſius matrimonij.

a Conc. Trid. ſeſ. 24. de reform. mat. c. 1

Nec Bartolus *b* contra doctrinã ipſius tanquam ſibi ipſi contrarius tenet numerum teſtium non rogatorum eſſe formam ſubſtantialem teſtamenti, ſine qua ipſum teſtamentum eſt nullum in vtroque foro, nam Bartolus in eo loco ſolum intendit probare, quod teſtator non poteſt renuntiare huic ſolemnitati, dicendo, quod eius teſtamentum valeat, etiamſi ſeptem teſtes non adſint, & hoc probat, quia hæc ſolemnitas fuit introducta in fauorem publicum ad euitandas fraudes, cui nemo priuatus poteſt renuntiare, ſecundo quia hæc ſolemnitas eſt quædam forma ſubſtantialis probatoria, qua deficiente tanquam cauſa ſine qua non, teſtamentũ eſt nullum.

b Bart. in l. nemo poteſt. ff. de leg. 1.

Tertio arguitur, nam omnis actus conſiſtit in voluntate, & potentia, prout dicitur in iure *c* & notat ex Boerio Baldus, per conſtitutionem autem Sixti Quinti non poteſt quis ſine ſolemnitate, & forma in ea præſcripta profiteri, cum ab eo auferatur potentia, ex quo colligitur parum voluntatem profitentium prodeſſe, quantumcunque ea manifeſta ſit. Reſpondetur quod in conſtitutione prima, & ſecunda Sixti Quinti prohibẽtur profiteri præfati habiles ad profitendum niſi prius fiat diligens, & exacta inquiſitio iuxta formam ibi præſcriptam, non tamen ipſi redduntur inhabiles ad profitendum, ſicut redduntur illegitimi, criminoſi, debitis & ratiocinijs dãdis onuſti, & per conſequens ipſis non aufertur potentia ad profitendum, & dato quod eorum profeſſio in ſecunda conſtitutione irritetur (quod ſemper negamus) cum ipſi ſint habiles ad profitendum, ab eis non aufertur immediatè potentia, ita vt eorum profeſſio nõ ſolum ſit irrita in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ. Illa autem regula omnis actus conſiſtit in voluntate, & potentia, intelligitur hoc modo, quod nec in foro exteriori, nec in foro interiori valet actus factus ab eo, qui voluntatem faciendi non habet, & cuius potentia per legem inhabilitatur ad talem actum, non autem cuius potentia per legem ſolum impeditur, multa enim fieri prohibentur, quæ poſt facta tenent, nec cuius potentia per legem non ſolum impeditur, ſed actus ab ea factus irritatur, ita vt talis actus, neque in foro exteriori, neq; in foro conſcientiæ ſit validus, nam ipſe actus etiãſi in foro exteriori ſit nullus, in foro tamen interiori valebit.

c c. cum nuper de offic. de leg. l. nemo poteſt. ff. de legat. 1. Bal. in repeti. l. 1. ff. de ſacroſan. Eccl. n. 1

Hæc doctrina colligitur clarè ex his, quæ tradit eleganter, & ſubtiliter Bartolus, *d* poſtquam enim dixit teſtamentum minus ſolemne valere de iure naturali & gentium, & in foro conſcientiæ, licet in foro exteriori ſit irritum & inane addit hoc non habere locum vbicumque teſtamentum non eſt ſolemne propter formæ ſubſtantialis defectũ, vt quia pupillus, aut furioſus, inhabiles ad teſtandũ teſtamentum fecerunt, tunc enim tale teſtamentum, neque de iure ciuili, neque de iure naturali, & gentium eſt validum, & per conſequens ex eo, neque in foro conſcientiæ aliqua oritur obligatio. Vides igitur ex præfata Bartoli doctrina, quomodo præfata regula ſcilicet omnis actus conſiſtit in voluntate & potẽtia eſt ſub diſtinctione interpretanda, & non abſolutè accipienda, prout in argumento proponitur.

d Bart. in l. 1. ff. de cond. indebit.

Quarto arguitur, nam lex poſita a Sixto Quinto in ſuis conſtitutionibus eſt iuſta propter publicum religionis commodum, lex verò iuſta in foro animæ obligat, vt tenet quædam Gloſſa *e* communiter recepta, quam ſequuntur Abbas Felinus, & Iaſon, & eſt opinio D. Thomæ & communis Theologorum. Reſpondetur conſtitutiones præfatas obligare non ſolum in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ ad hunc ſenſum, quod ſuperiores tenentur ſub peccato facere præfatam informationem, & ſeruare formam in ipſis conſtitutionibus præſcriptam, cum ipſa forma ſit inſtituta pro bono communi. At in quantum præfatæ conſtitutiones ſunt pænales irritantes profeſſionem, & punientes cenſuris ſuperiores ipſam formam relinquentes, ſecundum alias leges pœnales explicandæ ſunt, vt ceſſante præſumptione, conſtando de veritate receptis habilibus ad religionem, talis nullitas profeſſionis, & præfatæ pœnæ appoſitæ ſaltem in foro conſcientiæ minimè locum habeant.

e Gloſ. in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtit. Abbas Felin. & Dec. in c. 1. de conſtit. Iaſ. in l. nemo poteſt 2. col. nu. 106. ff. de leg. 1. D. Tho. 1. 2. q. 96. a. 4

Quinto arguitur, iudicialis definitio veritate comperta lata, neque falſa ſuſpicione iudice decepto, ſicut valet in foro exteriori, ita valet in foro interiori, quia iudex iudicat authoritate *f* diuina, & traditur in vtroque iure canonico, & ciuili, de quo agit Fortuntus Garcia, ſed iudex veritate comperta, & certo ſciens, prælatos non feciſſe exactè informationem alicuius profeſſi habilis alias ad profitẽdum tulit ſententiam pro ipſo, decernens ipſum non eſſe profeſſum, & a monaſterio auſert ius, quod per profeſſionem habebat circa illum, ergo hoc iudicium in foro animæ habet authoritatem. Nec videtur perſuaſione poſſibile iudicem exactiſſimè veritatem iuris præfati profeſſi comperta propria ſententia poſſe ipſum iuſtiſſimè a religione abſoluere, ipſum autem profeſſum, ita abſolutum minimè tutum quo ad diuinum iudicium remanere, neque poſſe in ſæculo in foro conſcientiæ ſecurè viuere, ſequeretur enim ex hoc leges, quibus ſubiicimur incertas eſſe quo ad animarum tutelas, nullumque iuſtitiæ miniſtrum tutè a Republica nobis exhiberi.

f Prouer. 8. ad Rom. 13. c. omnis anima de confeſ. c. 1. de maior. & obedient. l. Iulia. ff de condi. indeb. Fortu. in l. velu. col. 5. ff. de iuſtit. & iur.

Hoc argumentum in ſimili proponunt Soto, & Couaruuias ad probandum, quod legata in minus ſolemni teſtamento relicta etiam in animæ iudicio minimè hæredes ſoluere tenentur, etiamſi ſciant certo, fuiſſe voluntatem defuncti, vt prædicta legata ſoluerentur. Et miror certè, quod Couaruuias tanti faciat hoc argumentum, cum idem met Couaruui. dicat, quod licet ex pacto nudo oriatur obligatio naturalis, ideoque pactum violare peccatum mortale ſit, regulariter tamen ad euitandas in Republica contentiones, expenſas, iurgia, & lites, nulla datur ex pacto nudo actio iure ciuili, & iuſtiſſimè ſentẽtia definitiua definit iudex, vt promiſſum pacto nudo non ſoluatur, & paucis interiectis ait, obiter etiam his, & pauciſsimis verbis arbitror, veram ſenſiſſe rationem illius hactenus indefeſſæ diſputationis, an ex pacto nudo actio iure ciuili, Pontificio, & Regio oriatur, & potuiſſem, niſi præſens tractatus impediret, eam rationem comprobare, oſtendens ſæpiſſimè aliquid illicitum fieri, & mortali commiſſo crimine, non tamen a iure ciuili, neque

canu-

canonico pœna exteriori puniri, aut actione iudiciali reſcindi.

Hæc Couarruuias. Ex qua doctrina ad vnguem adducta elicitur, poſſibile eſſe iudicem in foro exteriori iuſtiſſimè poſſe ſecundum præfatas conſtitutiones abſoluere ſententia definitiua a religione prædictum nulliter profeſſum, Ipſum tamen a religione abſolutum, & in ſæculo viuentem in ſtatu condemnationis permanere cum ſæpiſſimè aliquid illicitum fiat, & mortali commiſſo crimine, quod tamen nec a iure ciuili, neque canonico pœna exteriori punitur, nec actione iudiciali reſcinditur, & ſecundum ius ciuile, & canonicum ipſi iudices viſis allegatis, & probatis, tenentur ſententiam ferre, etiamſi de facto ipſi contrarium probationibus ſciant certo eſſe verum, prout ipſemet Couarruuias a defendit,

a Cou. lib. 1. var. reſol. c. 1.

Nec ex hoc ſequitur leges, quibus ſubijcimur, eſſe incertas quo ad animarum tutelas, nullumque iuſtitiæ miniſtrum tutè, a republica nobis exhiberi. Leges enim aliquæ pro bono communi ad euitandes in Republica contentiones, iurgia, & lites præcipuè fundatæ in præſumptione pro foro tantum exteriori ſunt inſtitutæ, quæ in eo tantum foro miniſtri iuſtitiæ faciunt executioni mandari, ne reſpublica inquietetur, & tranquillitate interna priuetur, obligationem tamen iuris naturalis & gentium minimè intendunt auferre, & ſic eſt opinio doctiſſimorum virorum, poſitiuas leges pœnales, & nimium odioſas in foro tantum exteriori obligare, at in foro conſcientiæ minimè locum habere, vt ita ipſorum rigor aliquo modo leniatur,

Ex dictis colligitur primo illos, qui nullo impedimento eorum, quæ continentur in conſtitutione Sixti Quinti detenti erant, quando receperunt habitum & fecerunt profeſſionem ex ſolo defectu informationum eorum profeſſionem non eſſe irritam, imo ſunt verè profeſſi in foro exteriori, & interiori, & a religione minimè gentium poſſunt retrocedere, etſi aliqui a religione exierunt, putantes non eſſe verè profeſſos, & vt tales in tribunalibus fuerūt declarati & diffinitiuè ſententias contra ſuas religiones obtinuerunt, attendant ad ea, quæ in ſuperioribus cum conſilio doctiſſimorum ſcripſimus, quibus probauimus in hoc ipſos, & conſulentes fuiſſe deceptos, & procurent ad ſtatum religionis reduci, ne de illis dicatur illud, nemo mittens manum ad aratrum, & aſpiciens retro aptus eſt regno Dei, quod a ſumma veritate Chriſto Domino noſtro fuit nobis prædicatum. b

b Luc. 9.

At quia ſuperius dicta aliquibus fortaſſis noua, & inaudita videbuntur, licet ea ex præfatis conſtitutionibus collegerim, & ex eiſdem ea probauerim, operæ pretium eſſe duxi conſtitutiones omnes, quæ de hac materia loquuntur hic in medium adducere. Licet enim clauſulæ earum ſint in ſuperioribus inſertæ, quibus meum probaui intentum, magis tamen manifeſtabitur, ſi ipſæ conſtitutiones non per fragmenta, ſed integrè reſcitentur vt ex antecedentibus & ſequentibus ambiguitas omnis tollatur,

Sanctiſſimi D. N. Sixti Quinti, conſtitutio contra illegitimos, criminoſos, debitis & ratiocinijs obnoxios ad aliquam religionem tranſire volentes, & contra regulares abſque ſuperiorum licentia de prouincia in prouinciam euntes ſeu tranſmigrantes.

Sixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

CVm de omnibus Eccleſiaſticis ordinib. in ea, qua conuenit puritate, & dignitate conſeruandis præcipuam geramus ſolicitudinem, tum verò illud præter cætera cordi eſt nobis, vt a regularium perſonarum congregationibus, quas tanquam Deo dedicatas maximus candor, ſanctitaſque decet, cuiuſcunque criminis, aut turpitudinis labes, & ſcandali occaſio quàm longiſſimè arceantur, ſiquidem res ipſa nos admonet, quàm indecorū ſit, & ab ea, quæ diuinæ maieſtati, eique conſecratis perſonis debetur reuerentia, alienum, ſi eiuſmodi homines, qui propter ſua ſcelera pœnas graues ſibi in ſæculo propoſitas timent, quive propter immunditiam & peccata, ex quibus orti ſunt notati perpetua ignominia ab omni mundano honore, & a paterna hæreditate repelluntur, ijdem omnipotenti Deo tanquam hoſtiæ offerantur, atque ad habitandum in domo, quā decet honor, & ſanctitudo inter miniſtros Domini, cui ſeruire regnare eſt, ad ſacras functiones quacunque profana præeminentia multo nobiliores, ſine vllo delectu admittantur. Cum etiam ſecundum legem Moyſi immundi ab ingreſſu ſanctuarii excluderentur, ac ſacerdos habens maculam panes Deo ſuo offerre non poſſet, nec accedere ad miniſterium eius, & quod in holocauſtum domini, aut victimam pacificorum offerebatur, illud immaculatum eſſe deberet vt acceptabile foret, nec vlla macula eſſet in eo, quod ſi maculam habuiſſet, nec offerendum, neque acceptabile futurum eſſet.

Ne igitur contingat illegitimè genitos, qui vt plurimum parentum vitia, & incontinentiam imitari ſolent, nec pietatis ſtudio, ſed temporalium commodorum intuitu (quia hæreditates maiorum, aut dignitates aliquas conſequi non poſſunt) ad religionem confugiunt, vitam, quam animo a religione alieno ſuſceperunt ab inſtitutis religioſis alienam, plerumque cum dedecore, & propriæ ſalutis diſpendio ducere, ſuiſque corruptis moribus, & malis exemplis quietem, & ſtatum cæterorum Deo famulantium perturbare, aut hac quaſi fæce, & colluuie ipſarum religionum honorē, & exiſtimationem lædi, vt denique homines, qui hac ſpe ad filios ſpurios in peccato gignendos eſſent propenſiores, eo magis abſtineant ab huiuſmodi carnis flagitiis, quo ſuæ proli hoc quoq; refugium præcluſum viderint, hac noſtra in perpetuum valitura conſtitutione diſtricte interdicimus, & prohibemus, ne illegitimi procreati ex inceſtu, aut ex ſacrilegio, quorum ſcilicet parentes conſanguinitate, vel affinitate intra tertium gradum inuicem coniuncti fuerint, vel quorum alteruter parens caſtitatem Deo vouerit, etiam Apoſtolica, imperiali, vel Regia, aut quauis alia authoritate legitimati, aut natalibus reſtituti, ad aliquam quorumcunque ordinum etiam mendicantium, & non mendicantium, fratrum Monachorum, Eremitarum, vel Canonicorū, aut Clericorum

Quæ de illegitimis tradūtur hic ſunt modo vata a Grego. XIIII.

regularium congregationum, aut hoſpitalium religionem, nec ad habitum, neque profeſſionem regulares recipi, vel admitti, quo quomodo poſſint.

Primum decretū irritās.

Quod ſi eorum quiſpiam habitum poſt publicationem præſentis conſtitutionis in futurum receperit, vel profeſſionem poſt hac emiſerit, *decernimus habitus ſuſceptionem & profeſſionem ex nunc prout ex tūc, irritam nullam, & inualidam nulliuſque roboris, vel momenti fore, ac nullum ex inde aut ex huiuſmodi voto penitus annullato obligationis vinculum oriri poſſe, quinimo illos habitu regulari, ad quem aſſumendū perpetuo inhabiles ſunt,* quam primum exui, & ab ipſa religione eijci, exterminarique debere. Et nihilominus, quicumque ſuperiores tam monaſteriorū, prioratuum, præpoſitarum, domorum, collegiorum, & locorum regularium, quam etiam præfatorum ordinum congregationum, hoſpitalium, & quarumcunque religionū prouinciales, vel generalis quouis nomine nuncupati, qui ex prædictis inceſtu, vel ſacrilegio genitos poſt dictam publicationem ad habitum receperint, vel ad profeſſionem admiſerint, *excommunicationis ſententiam eo ipſo incurrant, à qua eorum nemo niſi in mortis articulo conſtitutus ab alio quam à Romano Pontifice abſolutionis beneficium valeat obtinere.*

Illorum illegitimorum irritatur ſuſceptio habitus. Inceſtuoſi & ſacrilegi inhabiles reddūtur ad religionem.

Tantum ponitur ſententia excommunicationis Papæ reſeruata contra recipiētes ad habitum & profeſſionē inceſtuoſos & ſacrilegos.

Sed ne ijs, qui in humilitatis ſpiritu Deo & religioni ſeruire, & pœnitentiam agere intra monaſteria, vel domos regulares cupiunt ad ſanctum huiuſmodi propoſitum via penitus præcludatur, permittimus, vt præfati illegitimi, ex dictis inceſtu, aut ſacrilegio geniti ad habitum conuerſorum, ſeu famulorum in monaſterijs, vel domibus regularibus ſeruientium recipiantur, & in ipſis monaſterijs, ſeu domibus regularibus ad ſeruilia miniſteria, viliora obſequia, humiles functiones, atque abiecta ſeruitia admitti poſſint, ea tamen conditione, vt ad habitum religioſorum, vel ad profeſſionem, quam religioſi emittere ſolent emittendam, necnon ad omnes non modo ſacros, ſed etiam minores ordines, vel ad clericalem characterem, denique ad cuncta Eccleſiaſtica officia, & functiones, & ad aſcendendum ad altiores gradus ſint eis portæ perpetuo clauſæ, & obſeratæ. Quoad reliquos verò non ex inceſtu præfato, neque ſacrilegio, ſed ex quouis alio minus legitimo toro natos ſpurios, vel naturales, etiam vt præfertur, vel alios legitimatos, qui ad meliorem vitæ frugem, religionem ingredi cupiunt, ſtatuimus, & ordinamus, eos ad religionem admitti non poſſe, aut debere niſi prius illorum vita, & moribus diligenter cognitis, & circunſtantijs vniuerſis, quæ circa idoneitatem perſonæ attendendæ erunt, conſideratis, ac de religionis zelo pietate, integritate, & doctrina fide dignis teſtimonijs, adeo commendati fuerint, adeo bonam indolem, & ſpecimen virtutis præ ſe ferant, ac tot meritis eis ſuffragentur, vt defectum natalium ſuppleant, eorumque receptio vniuerſæ religioni commodo, & vtilitati profutura videatur. Et ſuper hoc ipſo in generali, vel prouinciali capitulo matura deliberatione habita generalis, uel prouincialis ſuperioris, ac diffinitorum vnanimi conſenſu approbati, & ad habitum regularem admiſſi extiterint, & tamen hi ſic recepti, ad gradus honores & dignitates ſui ordinis obtinendas perpetuò inhabiles, & illorum incapaces remaneant, niſi cum eis ſuper hoc fuerit à Sede Apoſtolica ſpecialiter diſpenſatum. *Si quis autem eorum, aliàs quàm, vt præfertur, recipiatur, profeſſio ſimiliter ſit nulla,* atque ipſi habitu priuari, & à religione eijci debeant, eorumque receptores excommunicatione, vt ſupra innodati, ipſo facto exiſtant.

Nota quod iſtorum illegitimorum non irritatur ſuſceptio habitus ſed tamē profeſſio.

Secundum decretū irritās. Horum illegitimorum profeſſio irritatur ſed ipſi nō redduntur inhabiles ad profitendū ſicut inceſtuoſi, & ſacrilegi.

Cæterum quoniam ſæpè ſe vitia ingerunt, & ſe eſſe virtutes mentiuntur, ac multi decoctores poſt dilapidatam rem familiarem & contractam ingentem vim æris alieni, aut interuerſam alienam pecuniam eorum fidei creditam, vt ratiocinia effugiant: alij poſt furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliave facinora patrata, etiam banniti, aut damnati, ſeu qui meritas pro ſuis delictis pœnas metuunt, non pia intentione, ſed ad euitandam legum, & iudiciorum ſeueritatem, quia tuto in ſæculo viuere non poſſunt, tunc demum quærunt a religione auxilium, quando aliunde illud non ſperant, vnde ſub habitu, & nomine religioſorum animum religioni inimicum, & inueterata vitia retinent, neque alios, qui ſancta vocatione vocati ſunt, patiuntur tranquille diuinis obſequiis inſiſtere in grauem Dei offenſam, religionis opprobrium, & ſcandalum plurimorum, vt ijs quoque ſubterfugiis, & impunitatis ſpes omnis tollatur, authoritate Apoſtolica, & tenore præſentium etiam perpetuò ſtatuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annis non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, neque debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum, & exploratum ſit, eos, neque aliquorum criminum, qualia ſunt homicidia, furta, latrocinia, vel alia ſimilia, aut grauiora, reos, vel ſuſpectos exiſtere, vt propterea damnati ſint, aut ne damnentur formident, neque ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum grauatos, vel reddendis ratiocinijs, ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis iam illata, vel timendum ſit, quod inferatur. Niſi denique conſtet, ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantum deuotionis, & pietatis feruore vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe, deque his omnibus in generali, vel prouinciali capitulo plena, & indubitata fide facta, tam ſuperioris generalis, ſeu prouincialis, quàm diffinitorum conſenſu approbati, & ad habitum regularem admiſſi fuerint.

Nota §. cæterū ex quo hāc legē fundari in præſumptione manifeſtatur.

Tantum in hoc caſu præcipitur forma ſeruari, ſed nō ſeruata nō ponitur decretū irritans.

Omnes autem, & quoſcunque, vt dictum eſt, criminoſos, vel ſuſpectos aut ære alieno, vt diximus, vel ratiocinibus reddendis obligatos, ad religionem perpetuò inhabiles declaramus. Et ſi qui eorum contra præſentem noſtram conſtitutionem temerè admittentur, tam ſuſceptionem habitus, quam profeſſionē, & inde ſequuta ex nunc, prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribuſque, & effectu carere decernimus, ac iubemus eos, qui ſic de facto recepti erunt habitu ſpoliari, & a religione expelli, & nihilominus, ſi expulſi non fuerint, volumus, & pariter declaramus, huius ſuſceptionem & profeſſionem penitus nullam eſſe, & cenſeri, ac propterea attenta nullitate habitus, & profeſſionis licere quibuſcunque iudicibus, & Curiis etiam ſecularibus, ad quos, ſeu quas ſpectat contra eos, vt prius iuris & facti remedijs opportunis ex officio, vel ad cuiuſque inſtantiam, vel querelam ciuiliter, vel criminaliter, aut mixtim procedere. Quare volumus, vt cuiuſcunque iuuenis, aut viri maioris XVI. annis a ſeculo ad religionem tranſeuntis approbatio, admiſſio, & receptio in generali, vel prouinciali capitulo, vt ſupra ordinatum eſt, pro tempore fiant, necnon religioſi ſic recepti nomen, & cognomen, quibus in ſeculo vtebatur, & patria in actis ipſius capituli deſcribantur, & notentur. *Et inſuper quoſcunque religioſos, eorumque ſuperiores, qui aliquas perſonas, vt dictum eſt, inhabiles poſt hanc conſtitutionem publicatam receperint,* voce actiua & paſſiua, necnon officiis gradibus honoribus, & dignitatibus quibuſcunque per eos obtentis eo ipſo in perpetuum priuamus, & tam illis priuatos quàm ad illa, & alia quæcunque in poſterum obtinenda perpetuò inhabiles, eorum-

Hi redduntur inhabiles ad religionem. Tertium decretū irritās.

Iſtorum ſuſceptio ad habitū irritatur, ſimul & profeſſio.

Nota quod pœna tantum hic proponatur contra ſuperiores recipientes inhabiles, & non contra recipiētes habiles.

eorumque incapaces decernimus & declaramus.

Sed & quia interdum Sathanas in Angelum lucis ſe callide transfigurat, ac perditi quidam, & facinoroſi homines, quod ſæpè vidimus, & experti ſumus, inſtigante antiquo pacis, & religionis hoſte, nō veriti ſunt temerario auſu habitum religionum aſſumere, ea mente, vt veluti ſub ouina pelle lupi rapaces, per dolum & inſidias Chriſti fideles incautos, & nihil mali à religioſis ſuſpicantibus opprimerent, ſiue vt poſt ſcelera perpetrata vim faciliorem ad fugam haberent, ſiue vt banniti Curiæ ſecularis, quæ eos prope modum interceptos perſequebatur, manus effugerent, & contingit aliquando ipſos ſicarios religioſis veſtibus indutos à veris religioſis hac fraude deceptis intra domos regulares hoſpitio receptos fuiſſe. Prohibemus eodem modo, atque interdicimus, ne quis regularis ex vna prouincia ad aliam prouinciam ſui ordinis tranſeundo, etiam in itinere in aliquod monaſterium, domum, vel locum alterius prouinciæ ad habitandum, vel tanquam hoſpes recipi, aut ad modicum tempus diuertere poſſit, niſi à ſuperiore eius loci, vbi reſidet expreſſam licentiam diſcedendi in ſcriptis obtentam, ſub literas obedientiæ, vel commendatitias ſecum deferat, atque exhibeat, vel niſi cognitus ſit his, ad quos diuerterit, vt de eius perſona nullus omnino dubitationi, aut ſuſpicioni locus relinquatur, &c Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non quorumcunque ordinum congregationum hoſpitalium, & religionum iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apoſtolicis quorumcumque tenorum exiſtāt, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta effectus preſentis conſtitutionis impediri valeat quomodulibet, vel differri, & de quibus quorūque totis tenoribus habenda ſit in his literis mentio ſpecialis. Quæ omnia, quatenus eidem conſtitutioni in aliquo aduerſantur, illorum tenores pro expreſſis habentes, perpetuò tollimus, annullamus, & abrogamus, ac nolumus cuiquam ſuffragari, aut ſi ſuperioribus & perſonis dictorum ordinum, congregationum, hoſpitalium communiter, vel diuiſim ab Apoſtolica ſit ſede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem.

Mandamus verò eaſdem præſentes ad valuas baſilicæ principis Apoſtolorum de vrbe, ac Cancellariæ Apoſtolicæ de more publicari, & affigi, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo ſexto Kal. Decembris Pontificatus noſtri anno tertio.

Hyppoli, Card. Aldobr. pro dat.

Tho. Thom. Gualterius.

Regiſtrata apud eundem Thomam Secretarium.

Anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo octoageſimo ſeptimo, indictione decimaquinta, die verò veneris, vigeſima ſeptima menſis Nouēbris, Pontifi. Sanctiſ. in Chriſto patris, & D. N. D. Sixti diuina prouidentia Papæ V. anno eius tertio, retro ſcriptæ literæ Apoſtolicæ affixæ lectæ, & publicatæ fuerunt in valuis ſeu portis Sancti Ioannis Lateranenſis, & S. Petri principis Apoſtolorum de vrbe, nec non Cancellariæ, Apoſtolicæ, & acie Campi Floræ, & per aliquot temporis ſpacium dimiſſæ per nos Ioannem Baptiſtam Bagni, & Octauium Taglietum S.D.N. PP. Curſ.

Alex. Parabiachus Mag. Curſorum. S.D.N.

2. Bulla.

S. D. N. SIXTI DIVINA Prouidentia Papæ Quinti.

Super dubiis in Priori conſtitutione emergentibus, de admittendis ad habitum, & profeſſionem regularibus.

Declaratio in forma perpetuo valituræ conſtitutionis.

Sixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

AD Romanum ſpectat Pontificem ſacrorum Canonum conditorem, quæ per eum ſancita ſunt, ita ſuæ declarationis arbitrio dilucida reddere, vt inde nemini poſſit dubitationis ſcrupulus exoriri, præſertim verò ſalubriter conſulere, vt cum de regularibus agitur, qui ſe omnino Dei omnipotentis obſequio manciparunt, tollantur ea omnia, quæ eorum ſanctum Chriſto piè in ſeruiendi inſtitutum quoquo modo valeant perturbare. Sane poſt editam noſtram conſtitutionem, quæ incipit. Cum de omnibus eccleſiaſticis ordinibus, &c. Super modo, & forma recipiendi & admittendi eos, qui ſub religionis iugo altiſſimo famulari deſiderant, cum variæ ſint exortæ dubitationes, & quæſtiones, eæque poſtea ad audientiam noſtram perlatæ, Nos ad tollendam omnem ambiguitatis occaſionem, habita cum venerabilibus fratribus noſtris. S.R.E. Cardinalibus congregationis ſuper regularium negotijs, & conſultationibus per nos inſtitutæ matura deliberatione, de illorum conſilio & aſſenſu præſentem noſtram perpetuo valituram declarationis conſtitutionem duximus promulgandam. Cum itaque inter alia dubitetur, num primo dicta noſtra conſtitutio vbi de illegitimè genitis loquitur, comprehendat etiam eos, qui poſtea per ſubſequens matrimonium fuerunt legitimati. Nos inhærentes ſacrorum canonum diſpoſitioni authoritate Apoſtolica tenore præſentium Declaramus, illegitime natos ex ijs parentibus, inter quos tempore, quo ipſi geniti ſunt, matrimonium ritè conſiſtere poterat, ſecuto poſtea matrimonio legitimos effectos ſub dicta conſtitutione minimè comprehendi, ſed eos tam quoad emittendam profeſſionem, quam quoad conſequendos gradus, honores, & dignitates ſui ordinis æquo iure cum illis, qui ex matrimonio legitimo & conſtanti nati ſunt, cenſendos eſſe.

Illegitimos vero etiam ex ſoluto & ſoluta, qui antequam noſtra conſtitutio emanaret profeſſi, vigore ſeu prætextu priuilegiorum, aut indultorum apoſtolicorum cuius ordini, religioni, monaſterio, aut congregationi eorumve ſuperioribus in genere, vel in ſpecie conceſſorum ab ipſo per ingreſſum religionis, vel per eoſdem ſuperiores, ſiue alios quoſlibet etiam ſedis apoſtolicæ de latere legatos, aut alios officiales vel miniſtros quauis præeminentia, vel authoritate, etiam apoſtolica fungentes, aut facultate ſuffultos legitimari, aut ad gradus, honores, & dignitates habilitati, ſeu reintegrari, & illis alias perfuncti ſunt, Volumus poſt hanc non obſtantibus quibuſcunque tam antiquis priuilegijs, aut literis apoſtolicis, quam alijs indultis, ſeu declarationibus, etiam ſi illa per nos poſt dictam conſtitutionem nouiſſime edita fuiſſe aſſerantur, honores, gradus, aut dignitates huiuſmodi obtinere non poſſe, ac diſpenſationes, & legitimationes quaſcunque eis nul-

Hoc eſt derogatū per Gregoriū XIIII.

Digitized by Google

nullatenus ſuffragari, niſi ſpecialiter, & nominatim cum eorum ſingulis fuerit ſuper natalium defectu ad honores, gradus, & dignitates obtinendas ante vel poſt ingreſſum religionis per Rom. Pontificem immediate, vel de eius ſpeciali mandato diſpenſatum, deque diſpenſatione ſeu mandato per literas Apoſtolicas, ſiue in forma breuis, vel ſaltem per patẽtes literas Cardinalis protectoris de ipſius Romani Pontificis voluntate fidem facientes legitime conſtiterit.

Eos pariter, qui tempore publicationis noſtræ conſtitutionis in ſuis religionibus ſine huiuſmodi ſpeciali Romani Pontificis diſpenſatione officia, honores, & dignitates habebant ad vitam, eo ipſo ab illis amotos, & abſolutos harum ſerie declaramus.

Hoc eſt derogatum per Gregorium XIIII.

Ad tempus autem illa obtinentes permittimus in ſua adminiſtratione vſque ad finem ſui temporis conſeruari: ita tamen vt in poſterum nec tempus ordinarium eis prorogari, aut extendi, neque ipſi ad alias non modo ſimiles, verùm etiam neque ad inferiores, aut altiores & maiores dignitates, honores, gradus aſcendere poſſint, perinde ac ſi id ipſum in præfata noſtra conſtitutione ab initio expreſſum fuiſſet.

Ne tamen huiuſmodi religioſi in liberalium artium, ac præſertim ſacræ Theologiæ ſtudijs, & religioſis profectibus ſegniores fiant, atque eorundem pia ſtudia refrigeſcant, eos noſſe volumus, quod ſi ipſorum quiſpiam eximia doctrina, vitæque, & morum ſanctitate excellere reperietur, deque eorum probitate, & præclaris meritis ordinum protectores eam apud nos fidem fecerint, vt non immerito ſperari queat, eorum doctrinam & operam ipſi ordini & ſanctæ Dei Eccleſiæ vſui & commodo futuram, tunc demum indulgentiam & benignitatem noſtrã facile experientur.

Quoniam verò à multis quæſitum eſt ſub nomine honorum, graduum, & dignitatum, à quibus illegitimi penitus excluduntur, quid potiſſimum ſit intelligendum, Declaramus hac in re, de qua nunc agitur, appellatione dignitatum, honorum, graduum debere intelligi Præpoſitatus, Abbatiatus, Prioratus, Guardianatus, Cuſtodiatus, Prouincialium, ac Generalium ſuperiorum officia, & alia his ſimilia cum honore, & ſuperioritate coniuncta.

Ita duæ declarationes, de illegitimis tamen non ſunt neceſſariæ cum Gregor XIIII. reuocauerit quo ad hoc conſtitutionẽ Sixti V. primam.

Ab officijs autem oneria veluti lectoris, confeſſarij, ſtudiorum, & ſacræ Theologiæ Magiſtri, Regẽtis, prædicatoris verbi Dei, & cæteris huiuſmodi, imo etiam à voce actiua à ſacris ordinibus ſuſcipiẽdis ipſorumque miniſterio ipſos illegitimos, dummodo ex ſacrilegio vel inceſtu geniti non ſint, nequaquam arcemus.

Cum verò in quibuſdam religionibus capitula prouincialia, aut nunquam, aut non quotannis, ſed rarius celebrentur; quædam etiam monaſteria, aut domus huiuſmodi in remotiſſimis regionibus hæreticorum, aut infidelium tyrannidi finitimis ſita ſint, ne ij, quos extra capitula ad habitum, vel profeſſionem regulares admitti prohibuimus, tempus celebrandis capitulis præfixum nimis diu expectare, aut ad ea cum maximo incommodo accedere cogãtur, concedimus, & indulgemus,

Vt in quali bet prouincia ſaltem duo, vel ſi commode fieri poterit, tria, aut plura monaſteria ſeu domus regulares deputentur, quarum, ſeu quorum ſuperiores intra annum ſaltem ad inquiſitioné ſuper nouitijs faciendam, & ad ipſos religioſos iuxta formam præfatæ conſtitutionis recipiendos, & ad alia, quæ in ipſa conſtitutione continentur peragenda, inſimul congregentur.

Quod ſi paucitas, aut nimia diſtantia monaſteriorum, ne id quidem patiatur, ſaltem tribus ex antiquioribus patribus vnius monaſterij, aut domus eius prouinciæ huiuſmodi facultas & authoritas per capitulum generale, ſcilicet, monachorum, vel prouinciale mendicantium, & reliquorum regularium eius ordinis demandetur.

Verùm in ijs monaſterijs, domibus, & locis regularibus, quæ aut nondum in congregationes redacta, aut aliàs nulli prouinciæ ſubiecta ſunt, ſtatuimus, vt trina capitula conuentualia tribus diſtinctis cum interuallo ſaltem decem dierum vicibus celebrata, eandem in recipiendis nouitijs per trinas huiuſmodi diſtinctas vices approbatis, habeant authoritatem, quæ per noſtram conſtitutionem capitulis prouincialibus eſt attributa.

Neque verò ſi in generalibus vel prouincialibus capitulis aliqui vocales deſint, nec ſi à diffinitorum conſenſu aliquis diſcrepauerit, idcirco receptio religioſorum retardari, impediri, aut impugnari debebit, ſed ſatis eſſe volumus, ſi vocalium & ſuffragiorum numerus legitimus à iure, vel per cuiuſcunque ordinis ſtatuta præfinitus interuenerit.

Et quod de capitulo prouinciali, aut generali dictum eſt, idem iuris ſtatuimus, ſi quæ religiones non capitulorum, ſed congregationum, aut dietarum, vel alio quouis nomine vti reperiantur.

Quod autem pertinet ad profeſſionem tam illegitimorum, quàm eorum, qui poſt XVI. ætatis annum expletum regularem habitum ſuſceperunt, quia tunc demum vere & proprie religioſi effici dicuntur, cum profeſſionem emittunt, Declaramus eos, qui ante prædictam noſtram conſtitutionem habitum ſuſceperint, & poſt ipſius promulgationem cupiunt profiteri, non aliàs ad profeſſionem admittendos eſſe, quàm facta inquiſitione, & ſeruata forma in ipſa conſtitutione præſcripta, & eorum, qui poſt dictam promulgationem etiam ignoranter non habita dicta inquiſitione, & non ſeruata forma ad profeſſionem admiſſi fuerint, profeſſionẽ nullius eſſe roboris & momenti. In oblatis autem & conuerſis profeſſionem emittentibus ſatis erit, ſi quo ad mores, & ſtatum perſonarum ipſa inquiſitio fiat.

Sed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa, ſtatuimus, quod in quibuſuis ordinibus, & religionibus, neque etiã tacita profeſſio quorumcunque religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione cõſtitutionis forma ſeruata fuerit.

Si quis verò ante editam noſtram conſtitutionem iam tacitè profeſſus, expreſsè cupiat profiteri, vel ſi quis apoſtata ad ſuam religionem redire voluerit, inquiſitio & forma præſcripta non erit neceſſaria, niſi vel de moribus, ſtatu, & qualitate perſonæ, vel de validitate ipſius tacitæ profeſſionis dubitatio aliqua oritur.

Ij autem, qui in locis à ſua patria longiſſimè remotis degentes, vel quorum patria ab hæreticis, vel infidelibus miſere oppreſſa detinetur, voluerint ſe diuinis obſequijs ſub regulari habitu dicare, vt in hoc quoque ſedis apoſtolicæ benignitas eluceſcat, quæ cunctos mortales, præſertim verò exteros ex longinquis religionibus ad eam aſſiduè confluentes materno ſinu libenter amplectitur, ſancimus, exteros huiuſmodi, & aduenas, quamuis non liquido conſtet de ijs omnibus, quæ in conſtitutione noſtra requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, habiles reputandos eſſe.

Quod ſi quis ante, vel poſt conſtitutionem ipſam profeſſus ad ſacros ordines, vel ad honores, gradus,

& di-

& dignitates promotus exiſtat, & poſt modum in eo natalium defectum, aut criminum in dicta conſtitutione noſtra expreſſorum notam, quæ prius ignorabatur, detegi contigerit, Decernimus eum ſtatim poſt huiuſmodi defectus notitiam habitam, nũ aliàs quàm iuxta formam ipſius conſtitutionis ad honores, gradus, & dignitates, aut ad executionem ſacrorum ordinum admitti debere.

Contra crimінoſos verò, quorum profeſſio eadem conſtitutione noſtra irrita declaratur, ac propterea iudicibus, & curijs ſecularibus procedendi facultas conceditur, tunc demum id locum habere volumus, & non aliter, cum actis publicis conſtiterit, ipſos iudices & curiam ſecularem ante ſuſceptionem habitus de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe, vel inquiſitionem inſtituiſſe.

Cæterum quæ à nobis circa religioſos viros in præfata conſtitutione ſancita ſunt, ea nequaquam volumus ad moniales nunc extendi.

Poſtremo dum interdicimus, ne quis regularis alterius prouinciæ intra aliquod monaſterium, domum, vel locum alienæ prouinciæ, etiam tanquam hoſpes, & ad modicum tempus recipi poſſit, niſi à ſuperiore loci, vbi reſidebat, & à quo diſceſſit licentiam expreſſam in ſcriptis exhibuerit, vel niſi ſatis cognitus ſit, id obſeruari volumus non ſolum in religioſis itinerantibus de vna in aliam prouinciam, ſed in ijs quoque, qui proficiſcuntur de vno in aliud eiuſdem prouinciæ monaſterium tam ſui quam alterius ordinis. Quod ſi dicerent ſe ad apoſtolicam ſedem confugere ob grauamina à ſuis ſuperioribus ſibi illata, & ideo ab ipſis ſuperioribus licentiam, & literas obtinere non potuiſſe, non propterea vllo modo recipi valeant, niſi fide dignorum teſtimonio de petita ab eis licentia, & per ſuos ſuperiores denegata conſtiterit.

In alma vero vrbe noſtra religioſi aduenæ & peregrini de grauaminibus ſibi illatis conquerentes nullibi ſine huiuſmodi literis aut licentia recipiendi erunt, niſi prius ad congregationem dictorum Cardinalium ſuper negotijs regularium à nobis deputatorum, vel ad ſuos protectores remittantur, vbi ipſis auditis pro rerum & perſonarum qualitate quid agendum ſit ſtatuetur.

Reliqua autem in priori noſtra conſtitutione contenta, quæ in præſentibus literis non declarantur, volumus perpetuo firma & valida, & in ſuo robore permanere, ac ab omnibus, ad quos ſpectat, inuiolabiliter obſeruari.

Et ſi quid à nobis alicui ordini, aut religioni præter aut contra præfatæ conſtitutionis formam poſt illius editionem circa recipien. extra capitula nouitios, aut aliàs indultum, aut conceſſum fuit, id omne ac deſuper confectas literas prorſus reuocamus & annullamus, ac ad terminos præſentis conſtitutionis reducimus, & aliàs nemini volumus ſuffragari.

Decernentes ſic in præmiſſis vniuerſis, & ſingulis per quoſcunque iudices ordinarios etiam & delegatos, etiam cauſarum ſacri Palatij Apoſtolici Auditores, ac S. C. E. Cardinales ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate in quauis cauſa, & inſtantia vbique iudicari, & difiniri debere. Necnon irritum & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præfatis, & alijs conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, necnon quorumcunque ordinum tam mendicantium quàm non mendicantium religionum, monaſteriorum etiam eorum, quæ ordinum capita dicuntur; Prioratuum, domorum, & quorumuis regularium locorum iuramento confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, conſuetudinibus, ſtabilimentis, vſibus & naturis quantocunque tempore obſeruatis, necnon fundationibus eorundem alijs quoque priuilegijs indultis, exemptionibus, & literis apoſtolicis illis omnis ipſorumque ſuperioribus generalibus, vel prouincialibus, conuentibus, capitulis, fratribus, & perſonis per quoſcunque Rom. Pont. prædeceſſores noſtros, ac noſmetipſos etiam poſt primã dictæ noſtræ conſtitutionis publicationem, & præfatam ſedem etiam per modum ſtatuti perpetui, ac initi & ſtipulati contractus, ſeu quaſi, nec non motu, ſcientia & poteſtatis plenitudine ſimilibus, ac etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiã Imperatoris, Regum, Ducum, aliorumque Principum, Sanctæque R. E. Cardinalium, ac de eorum conſilio, & aſſenſu etiam conſiſtorialiter habito quomodocunque ac ſub quibuſuis tenoribus & formis, necnon cum quibuſuis reſtrictionis, præſeruatiuis, annullatiuis derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & alijs decretis quomodocunque conceſſis, confirmatis, & etiam iteratis vicibus, extenſis, & moderatis, etiamſi in eis, ac ſtatutis, ſtabilimentis, & fundationibus præfatis caueatur expreſſe, quod nunquam eorum priuilegia, & indulta reuocata, vel moderata, aut immutata intelligantur, nec illis in toto vel in parte derogatum cenſeatur per quaſcunque literas etiam derogatoriarum derogatorias, ac alias fortiores, & efficaciores clauſulas in ſe continentes, niſi illorum, ac etiam certarum ſpecialium literarum. Apoſtolicarum inde confectarum vere, non autem per clauſulas generales vel ſpeciales idem importantes inſerto tenore, ac de ſimili Cardinalium conſilio, quodque ſemper in huiuſmodi derogationibus, & alijs diſpoſitionibus cenſeatur appoſita clauſola, quod tunc demum nec aliter, nec alio modo effectum ſortiantur, cum ſuperiorum, capitulorum, & conuentuum præfatorum ad id accedat aſſenſus, quodque derogationes, & aliæ diſpoſitiones huiuſmodi aliter effectum non habeãt niſi conſiſtorialiter factæ, & per trinas diſtinctas literas eandem tenorem continentes tribus diſtinctis vicibus ſuperioribus capitulis & conuentibus præfatis fuerint intimatæ, eorumque pariter ad id expreſſus accedat aſſenſus, aliter verò factæ viribus, & effectu omnino careant, ac ſuperiores capitula conuentus, & aliæ perſonæ præfatæ ad parendum illis, & decretis deſuper proceſſibus, eorumque executoribus & ſub executoribus, ac ipſorum mandatis & monitionibus minimè teneantur, ſed literarum huiuſmodi executionem omnino impedire, nec ratione reſiſtentiæ cenſuris eccleſiaſticis, etiam per ipſos executores, vel ſubexecutores latis; innodari poſſint. Quibus omnibus etiamſi aliàs de eis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales, idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruãda foret, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum insererentur præſentibus pro ſufficienter expreſſis & inſertis habentes harum ſerie ſpecialiter, & expreſſe derogamus; & quatenus effectum præſentium quoquo modo impedire, vel retardare, vel illis obeſſe poſſent, ea omnino tollimus & abrogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Vt autem præſentes literę omnibus plenius innoteſcant, mandamus illas ad valuas Baſilicę principis apoſtolorum de Vrbe, & in Cancellaria Apoſt. necnon aciæ Campi Floræ publicari eorumque exempla de more affigi. Volumuſque & decernimus, vt ipſarum præſentium exempla etiam

im-

Digitized by Google

impreſſa, manuque Notarij publici, & ſigillo prælati eccleſiaſtici, aut illius curiæ obſignatum eandem vbique locorum fidem faciant, quam ipſæ præſentes facerent, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum declarationum, voluntatum, permiſſionis, conceſſionis, indulti, ſtatuti, ſanctionis, decretorum, derogationis, ſublationis, & abrogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius; ſe nouerit incurſurum. Dat. Romæ in monte Quirinali Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo Octuageſimo octauo xij Calend. Nouembris. Pontificatus noſtri anno quarto.

E. Card. Prodat.

Ioan. Ang. Papius.

Regiſtrata apud Ioan. Angelum Secretarium.

S. de Vrſinis.

Anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo, indictione prima, die verò ſeptima menſis Nouembris Pontificatus Santiſ. in Chriſto patris, & D. N. D. Sixti diuina prouidentia Papæ V. anno quarto, retroſcriptæ literæ Apoſtolicæ affixæ lectæ, & publicatæ fuerunt in valuis Baſilicarũ Sancti Ioannis Lateran. & Sancti Petri Principis Apoſtolorum de Vrbe, necnon Cancellariæ apoſtolicæ & acie Campi Floræ, vt moris eſt per nos Ioannem Baptiſtam Bagni, & Octauium Taglictum S. D. N. PP. Curſ.

Alea. Parabiachus Mag. Curſorum

MODERATIO CONSTITVtionum Sixti V. fœlicis recordationis, contra illegitimos regularium facta à S. D. N. Gregorio Papa XIIII.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Circũſpecta Romani Pontificis prouidentia, ea, quæ rationabilibus cauſis authoritate apoſtolica ſancita fuerunt ipſa rerum experientia ſuadente, & alijs interdum nõ minus iuxtis cauſis moderatur, & immutatur, prout in Domino conſpicit ſalubriter expedire. Sanè licet alias fœlicis recordationis Sixtus PP. V. prædeceſſor noſter nõ nulla circa qualitates, modum, & formam admittendi religioſos ad quuſcunque ordines ſalobriter ſtatuerit, prout in duabus deſuper, prima videlicet ſub datum VI. Cal. Decemb. anno 3. & altera ſub datum XII. Nouemb. anno 4. ſui Pontificatus editis conſtitutioonibus latius continetur, quia tamen vſu cõprobatum eſt, multa inuenta fuiſſe impedimenta, propter quæ ea, quæ in præmiſſis ſtatuta fuerunt, executioni minime mãdari poterunt. Vnde quam plures literis & pietate inſignes viri à ſancto propoſito regularem ducendi vitam abducti, ac impediti, atque etiam alij diu cum magna eorum laude in religione verſati ab illius dignitatibus, honoribus, prælaturis cũ non modico religionis, & ordinum huiuſmodi detrimento repulſi, & inhabiles penitus redditi fuerint. Nos igitur ea, quę docuit experiẽtia, ſalubriter fuiſſe conſtituta confirmare, quæ verò moderatione aliqua indigere moderari volentes, ac dictarum conſtitutionum, & inde ſequutorum quorumcunque tenores etiam veriores præſentibus pro expreſſis habentes habita cum venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus ſuper negotijs, & conſtitutionibus regularium deputatis matura deliberatione de eorundem conſilio prædictas conſtitutiones in ea parte qua cauetur, Ne illegitimi ex certo inibi expreſſo damnato toro, vel compleau ad quamcunque religionem, neque ad habitum, aut profeſſionem regulares, ſed tantum ad habitum conuerſorũ aut famulorum in monaſterijs, alijſque; locis regularibus ſeruientium admittantur, & ſi poſt dictam conſtitutionem profeſſionem emitterent, voluit eam nullius eſſe momenti. Et in altera parte, in qua illegitime genitos etiam ante ipſas conſtitutiones profeſſos vigore priuilegiorum, aut indultorum apoſtolicorum, cuius ordini, religioni, monaſterio, aut congregationi, eorumque ſuperioribus in genere, vel in ſpecie conceſſorum etiam ipſi per ingreſſum religionis, vel per eoſdem ſuperiores legitimatos, ad gradus honores, & dignitates habilitatos, ſeu integratos ab honoribus gradibus & dignitatibus quibuſcunque tam antiquis, quàm alijs priuilegijs, literis Apoſtolicis, indultis, aut declarationibus non obſtantibus excludi, atque diſpenſationes quaſconque, aut legitimationes non ſuffragari, nec in futurum cum his, niſi à ſede Apoſt. priuilegijs quibuſcunque non obſtantibus diſpenſari poſſe voluit, authoritate Apoſt. tenore præſentium ad terminos iuris reducimus, & moderamur, ac omnes diſpenſationes, & habilitationes vigore priuilegiorum, aut indultorum Apoſtolicorum, cuius ordini, religioni, monaſterio, aut congregationi, eorumve ſuperioribus, in genere, vel in ſpecie, vt perfertur, conceſſorum, quæ tempore conſtitutionum huiuſmodi vſu recepta, & non ſub illis, & alijs renocationibus comprehenſa erant per quoſcunque eorum ſuperiores factas in priſtinum ſtatum, & validitatem, in quibus ante ipſas conſtitutiones exiſtebant, reſtituimus, & reintegramus, volentes ijſdem conſtitutionibus nõ obſtantibus eos, qui quouis modo illegitime procreati fuerint, ad habitum, & profeſſionem regulares admitti poſſe, quemadmodum admitti poterant, ſi ſupradictæ conſtitutiones editæ non fuiſſent, ita tamen vt, cum de recipiendis quomodocunque illegitimè natis ad habitum, & profeſſionem ordinum, quorumcunque agetur, ij, ad quos huiuſmodi receptio ſpectat præter alia, ex quibus ex dictarum conſtitutionum præcepio circa quoſcunque etiam legitimos, diſquirere debent diligenter vitam eorum, & mores inquirant, & ita demum recipiant, ſi tamen bonam indolem, & virtutis ſpeciem præferant, ac tot eis merita ſuffragentur, vt natalium ſuppleant defectum, eorumque receptio religionis commodo & vtilitati profutura videatur. Et ſuper hoc ipſo ij, ad quos (vt dictum eſt) pertinet huiuſmodi receptio matura deliberatione habita ita cenſuerint, & iudicauerint, dummodo tamen filius illegitimus in religione, in qua pater ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij profeſſus fuerit, ipſo patre viuente non admittatur, quod; expreſsè prohibemus, volumus quoque, ac ſtatuimus licere generali, aut prouinciali ſingulorum ordinum, aut congregationum, aut hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat iuxta tenorem priuilegiorum, & indultorum Apoſtolicorum eis conceſſorũ, quæ dummodo vſu recepta, nec aliàs ſub vllis reuocationibus comprehenſa ſint, vt præfertur, in hac parte reualidamus cum illegitimis, quos aliàs dictus generalis, aut prouincialis, cum generali, prouinciali,

Digitized by Google

ciali, ſeu intermedio capitulo, & non aliàs ſuffragantibus meritis dignos iudicauerint ad honores, gradus, & dignitates obtinendas diſpenſare, ac diſpenſationes huiuſmodi pro tempore ita factas & inde ſequuta quæcunque, vt antea valere, & tenere, perinde ac ſi ſupradictæ conſtitutiones non emanaſſent. Cæterum cum acceperimus nonnullarum religionum, & ordinum præſertim monachalium monaſteria ita inſtituta eſſe, vt in eis perpetua quidem filiatio conſtituatur, idenque receptio nouitiorum in vnoquoque monaſterio ad ſuperiorem prælatum, & capitulum eiuſdem monaſterij tantum pertineat, quæ etiam monaſteria, vt plurimum inter ſe longe diſtant, nec generalia prouincialia, aut intermedia capitula niſi per raro celebrare ſolẽt: ideo ſtatuimus, vt ſuperiores illorum monaſteriorum de conſenſu ſui capituli, præhabita ſimul cum his, de quibus in vnaquaque religione, aut monaſterio, iuxta eius conſtitutiones, recipiendus interrogari ſolet aliqua informatione ſuper his, quæ in dictis conſtitutionibus continentur, ad receptionem huiuſmodi procedere valeant, dummodo tamen antequam ad profeſſionem admittatur, plenaria, & eo modo, prout in dictis conſtitutionibus habetur, inquiſitio fiat, vt poſtea ab eis, à quibus examinari ſolent, diligenter examinentur, & approbentur, & demum in dicto capitulo coram ſuperiore referantur volentes, quod ſuperiores prædicti cum eorum capitulo, aut vbi mos non fuerit celebrandi capitula cum tribus aut quatuor ad id congregatione, per vota ſecreta, deputatis ſeruatis eorum regularibus inſtitutis, ac ſupradictis omnibus eandem in recipiendis nouitijs habeant authoritatem, quæ per dictas conſtitutiones prouincialibus capitulis eſt attributa, decernentes ſic, & non aliàs per quoſcunque iudices, & commiſſarios, quauis authoritate fungentes etiam Romanæ curiæ Cardinales, & cauſarum Palatij apoſtolici auditores ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate vbique iudicari, & diffiniri debere, irritum quoque, & inane, quidquid ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari; non obſtantibus præmiſſis, ac quibuſuis alijs conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autem, quod præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius prælati, vel perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ obſignatis, eadem prorſus fides in iudicio, & extra illud adhibeatur, quæ eiſdem præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtẽſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ reductionis, moderationis, reintegrationis, prohibitionis, reualidationis, ſtatutorum, voluntatum, & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius nouerit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. Anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo, Idibus Martij, Pontificatus noſtri Anno primo.

Clemens PP. VIII. ad perpetuam rei memoriam.

Altiſſimæ paupertatis via, quæ ducit ad vitam, quam Domini veſtigijs illuſtratam Seraphicus ille Beat. Franciſcus diuino ſpiritu ductus ſecutus eſt, cupientibus illam ingredi apoſtolicæ ſedis prouidentia circunſpecta debito conſueuit adeſſe præſidio. Dudum ſiquidem F. Recordat. Sixtus PP. V. prædeceſſor noſter perpetuo ſtatuit, & ordinauit, iuuenes in aliquam religionem recipi non poſſe, nec debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, & anteacta vita & moribus diligenter inquiratur, ac compertum ſit, eos deuotionis, & pietatis feruore vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe, & de ijs in generalibus, vel prouincialibus capitulis plena, & indubitata fides fieri debeat, prout in literis dicti prædeceſſoris ſexto calendas Decembris Põtificatus ſui anno tertio confectis plenius continetur: cum autem ſicut accepimus, prædicta capitula, nõ niſi ſexennij vel triennij ſpacio celebrari ſoleant, animaduertentes tanti temporis moram poſſe pias profiteri volentium mentes tepefieri, & à tanto propoſito adimplendo forſan etiam abſtrahi; nos ad ea remouenda, quæ religioſorum eorum propoſitum impedire quoquomodo poſſint, intenti, harum ſerie in Hiſpanijs tantum concedimus miniſtro, & commiſſario generalibus, ac etiam miniſtris prouincialibus dicti ordinis fratrum minorum de obſeruantia nuncupatorum, quod extra capitulum quocunque tempore poſſint, & valeant recipere iuuenes ad habitum de conſenſu quatuor diffinitorum, vel de conſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in quam iuuenes recipiendi ſint. Concedimus quoque, quod ipſi coram notario vel fratres per eos ad hoc deputati poſſint, ac debeant ad inquiſitionem huiuſmodi faciendam vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum; quod ſi à prædictis ſuperioribus dicti ordinis, ac fratribus per ſuperiores, vt præfertur, deputatis in præmiſſis contra factum fuerit, voce actiua, & paſſiua, necnon officijs gradibus, & honoribus, & dignitatibus quibuſcunque per eos obtentis eo ipſo in perpetuum priuati, & tam ad illa, quam ad alia quæcunque in poſterum obtinenda perpetuo inhabiles, & incapaces, ac excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtant: decernentes ſuſceptionem habitus, & profeſſionem ac inde ſequenda quæcunque valere, perinde ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent. Non obſtantibus dicta & altera illius declaratoria, Feli. Recor. Sixti V. conſtitutionibus, necnon moderatione F. Recor. Gregor. XIIII. prædeceſſorum noſtrorum, quas in omnibus alijs ſub pœnis in illis contentis obſeruari prorſus volumus, & mandamus, ac quibuſcunque alijs in contrarium facientibus. Cæterum quia difficile foret præſentes literas ad ſingula quoque loca, vbi neceſſe fuerit deferri, volumus, & ſimiliter authoritate apoſtolica decernimus, quod præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, & manu miniſtri, ſeu commiſſarij, vel procuratoris generalium dicti ordinis ſubſcriptis, de eorum ſigillo obſignatis eadem fides prorſus adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annullo piſcatoris die 14. Aprilis M. D. XCII. Pontificatus noſtri anno primo.

M. Veſtrius Barbianus.

F. Ferdinandus Gemeuer, procurator generalis ordinis.

Romæ apud Paulum Baldum impreſſorem cameralem, 1592.

Sequi-

Sequitur Bulla conceſſa à S. D. N. Clemente VIII. Papa illuſtri monaſterio Sancti Stephani Salmãticenſis ordinis Prædicatorũ, qua conceſſione fruuntur aliæ religiones mendicantes in domibus, vbi adeſt magiſter ſtudentium, cum omnia conceſſa vni domui ordinum mendicantium cenſeantur totis ipſis ordinibus indulta, prout probatum eſt in ſuperioribus, quæſtione X.

Clemens P. VIII. ad perpetuam rei memoriam. In his, quæ ad religionum propagationem ſpectant, authoritatis noſtræ partes libẽter interponimus, prout in Domino ſalubriter cõſpicimus expedire, alias ſiquidem fel. rec. Sixtus Papa V. prædeceſſor noſter, iuſtis tunc ſuadentibus rationibus ductus ſua perpetuo valitura conſtitutione, quæ incipit, *cum de omnibus eccleſiaſticis ordinibus*, ſub dat. ſexto calen. Decembr. Pontificatus ſui, anno tertio emanata, inter alia ſtatuit, & ordinauit, vt iuuenes decimum ſextum ætatis ſuæ annum excedentes aliquam religionem ingredi volentes, non prius ad habitum recipi, & ad profeſſionem admitti poſſent, quàm de eorum anteactæ vitæ, ac morum honeſtate, tunc expreſſis iuridice, ita inſtrumenta deſuper formanda, coram teſtibus, & notario, ad Capitula generalia, vel prouincialia, in quibus per diffinitores capituli approbarentur, deferri deberent, conſtitiſſet, prout in eadem conſtitutione latius continetur. Quæ cum difficillimè adimpleri poſſe experientia poſt modum compertum extitiſſet, eandem conſtitutionem Sixti prædeceſſoris fe. re. Greg. P. XIIII. & prędeceſſor noſter muderatus fuit, vt huiuſmodi receptiones & approbationes per priores quatuor domorum fierent, ita vt qui ad religionem admitti vellent, ad quatuor eiuſdem religionis, quam elegiſſent, domos accederent, & ab earũdem Prioribus approbationem deferrent, vt in aliqua ipſarum domorum recipi poſſent. Denique Sixtus V. ordini fratrum minorum conceſſit, vt huiuſmodi recipiendorum approbationes per quatuor fratres ex antiquioribus eiuſdem domus, in qua habitum peterent à diffinitoribus nominatos fieri poſſent, ipſique quatuor antiquiores nominari ad inquiſitionem faciẽdam procedere, ac ad hunc effectum teſtes vocare, & ab eis iuramentum recipere coram tabellione, & alia requiſita facere valerent, prout in diuerſis eorundem prædeceſſorum literis plenius continetur. Cum autem ſicut pro parte dilectorum filiorum, prioris, & conuentus domus S. Stephani Salmantini ordinis fratrum Prædicatorum, nobis expoſitum fuit, eidem priori, & conuentui per dictum Sixtum prædeceſſorem, ad petitionem, & ſupplicationem bo. me. Antonij tituli Sanctorum Ioannis, & Pauli Presbyteri. Cardinalis Carrafæ nuncupati, viuæ vocis oraculo indultum fuerit, vt inſtrumenta per tabellionem coram teſtibus facta ſuper qualitatibus iuuenum in dictum conuentum ad habitum recipi petentium, per priorem, ſeu præſidentem, ac ſub priorem, magiſtrum nouitiorum, & magiſtrum ſtudentium, eiuſdem domus iuridice approbari, vel reprobari deberent. Cumque huiuſmodi receptionis forma facilior, & commodior exiſtat, quàm aliæ ſupradictæ, nihilominus hanc etiam multa incommoda pati cõpertum eſt, multoſque a religionis ingreſſu, diuerſis rationibus propterea arceri, atque a propoſito abduci, & ea de cauſa religioſorum numerus indies minui. Quod ſi eiſdem priori, & conuentui licitum eſſet, iuuenes huiuſmodi religionis habitum ibi ſuſcipere, volentes præuio tantum ipſorum iuramento, ſe non eſſe criminoſos rationibus obligatos, a quibus non poſſent faciliter expediri, nec furto, latrocinio, aut homicidio notatos, nec alijs impedimentis, in dicta Bulla Sixti Quinti contentis detineri, ad habitum admittere, poſtea intra tempus probationis, de eiſdem qualitatibus inquiſitionem, & indagationem iuxta indultum Sixti V. ſcriptum viuæ vocis oraculo conceſſum facere, ex hoc profecto domus præfata, quæ valde inſignis extitit, priſtino ſplendori, cum religioſorum propagatione, & diuini cultus augmento reſtitueretur: ideo nobis dictorum prioris, & conuentus nomine fuit humiliter ſupplicatum, vt in præmiſſis opportune prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui religioſorum propagationem, & diuini cultus augmentum, quantum cum Domino poſſumus libenter procuramus, ſingularum literarum præfatarum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, ac priorem, ac conuentum præfatum ſingulares perſonas à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, alijſque eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis, à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatæ exiſtunt, ad effectum præſentium dũtaxat ad conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, de venerabilis fratris noſtri Michaelis Epiſc. Albanen. Cardinalis Alexandrini nuncupati, ordinis Prædicatorum protectoris, conſilio, eiſdem priori & conuentui, *nunc & pro tempore exiſtentibus, vt quoſcunque iuuenes, etiam decimum ſextum ætatis ſuæ annum excedentes ad habitum in eodem conuentu admitti petentes, recepto ab eis iuramento, quod criminoſi, rationibus, vt præfertur, obligati, furto, latrocinio, aut homicidio notati, aut alijs impedimentis in dicta bulla Sixti V. contentis detenti non ſint, recipere, ac poſtea per aliquem eiuſdem conuentus religioſorum, ad hoc deputatum ad inueſtigationem, anteactæ illorum vitæ, ac morum, & reliquorum præmiſſorum, abſque ſtrepitu iudiciario, ſed per ſcrutinium ſecretum procedi facere. qui ad hoc deputatus proceſſum, & informationem captam dictis priori, ſeu præſidenti, ac ſuperiori, & magiſtro nouitiorum, & ſtudentium, à quibus approbari, & reprobari poſſit, referre fideliter debeat, libere, & licite poſſint, & valeant auth. Apoſt. tenore pręſentium concedimus, & indulgemus.* Decernentes præſentes literas de nullitatis vitio, aut intentionis noſtrę, vel alio quopiam defectu, notari, vel impugnari, aut quomodolibet infringi, ſuſpendi, limitari, vel retractari, aut ius, vel controuerſiam reuocari, nullatenus poſſe, ſed ſemper validas, & efficaces exiſtere, & fore, ac ita perpetuo in eodem conuentu obſeruari debere, ſicque per quoſcunque iudices, ordinarios, aut delegatos etiam cauſarum palatij Apoſtolici auditores, ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & authoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum & inane, quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari; non obſtantibus præmiſſis, ac Apoſtolicis conſtitutionibus, & ordinationibus, ac eiuſdem conuentus & iuramẽto confirmatione Apoſtol. vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs indultis, & literis Apoſt. in contrarium præmiſſorum, quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis. Quibus omnibus, & ſingulis eorũ tenores præſentibus pro expreſſis habentes, hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſè derogamus, cæteriſque contrarijs

trarijs

Digitized by Google

ratijs quibuſcunque. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub aonulo piſcatoris, die x. Septembris M. D X C V I I I. Pontificatus noſtri anno ſexto.

M. Veſtrius Barbianus.

QVAESTIO LV.

De reliquiis ſanctorum, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *QVomodo reliquiæ ſanctorum ſunt adorandæ.*
2 *Cuius authoritate poſſunt transferri ſanctorum reliquiæ de vno loco in alium.*
3 *Vtrum Agnus Dei poſſit depingi, & vendi.*

ARTICVLVS I.

Quomodo reliquiæ ſanctorum ſint adorandæ.

a Conc. Trid. ſeſ. 25 de ref. in decreto de inuocata bene data de reliq. ſanct.

RESpondeo dicendo, qood Concilium *a* Tridentinum definiuit ſanctorum Martyrum, & aliorom cũ Christo viuẽtium ſancta corpora, quæ viua membra fuerunt Chriſti, & templum Spiritus ſancti ab ipſo ad æternam vitam ſuſcitanda, & glorificanda à fidelibus eſſe veneranda, per quæ multa beneficia à Deo hominibus præſtantur, ita vt affirmantes ſanctorum reliquiis venerationem, atqoe honorem nõ deberi, vel eas, aliaque ſacra monumenta à fidelibus inutiliter honorari, atque eorum opis impetrandæ cauſa ſanctorum memorias fruſtra frequentari, omnino damnandos eſſe, prout iam pridem eos damnauit, & nunc etiam damnat eccleſia; & ita in ſynodo *b* Magunt. celebrato anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo nono dicitur, reliquias etiam ſanctorum velut diuinæ gratiæ olim receptacula, & veriſſima Chriſti membra, & pura ſpiritus ſancti domicilia, monemus in eccleſijs noſtris, vel ob id proponendas, & religioſa pietate venerandas, vt per eas fideles cõmoniti diſcant virtutem, & fidem ſanctorum imitari, & alicubi in his ſanguinolentas notas, & pro fidei Chriſti tolerati Martyrij veſtigia cernentes admoneaotur, ſpem fidei noſtræ non eſſe inanem, pro qua omnia dira pati ſancti Martyres in animum ſibi induxerunt, quorum exemplo ipſi etiam ad aduerſitatum omnium tolerantiam animentur, quam venerationem ſecundum doctiſſimum, & acutiſſimũ Burgenſem vaticinatus nobis fuit Iſaias, *c* in his verbis, *Et annunciabunt gloriam gentibus, & adducent omnes fratres veſtros de cunctis gentibus donum Domino in equis, & in quadrigis, & in lecticis, & in mulis & in curribus ad montem ſanctum meum Hieruſalem, dicit Dominus, quomodo ſi inferant filij Iſrael munus, in vaſe mundo in domum Domini.* quæ Iſaiæ authoritas, ait Burgenſis, eſt exponenda de martyribus Chriſti Domini, qui in diuerſis partibus mundi fuerunt pro teſtimonio Dei interfecti, quorum corpora, ſeo oſſa adducuntur frequenter de cunctis gentibus in equis & quadrigis, ſcilicet, honorifice, & diuerſis, & varijs modis ad montem ſanctum meum Hieruſalem, ſcilicet, eccleſiam, & ait Iſaias, *quomodo ſi inferant filij Iſrael munus in vaſe mũdo in domum Domini*, in quibus verbis ſignificare volt, quod tãta fieret veoeratio reliquijs ſanctorum in eccleſia, ſicut olim fiebat in templo, cum aliquod munus ſolẽniſſimum ibi offerebatur, & in hoc innuit Propheta quoddam notabile pertineos ad perfectionem noui ſtatus in lege gratiæ, in lege enim veteri corpora, ſeu oſſa mortuorum erant immunda in tantum, quod contaminabatur ſacerdos per contactum mortuorum, vt in libro *d* Leuitici patet; ſed in lege noua hoc non habetur, imo reliquiæ ſanctorum in altaribus ponuntur, & in vaſis mundiſſimis collocantur & minimè immunda iudicantur, ſed vt munus ſolemniſſimum & grauiſſimum coram Chriſto Domino offeruntur. Differentiæ autem ratio inter legem nouam & veterem ea eſſe poteſt, quia animæ defunctorum in lege veteri quantumcuoque ſanctæ fuiſſent à diuina viſione ſeparabantur, vnde & corpora eorum merito ſeparanda erant à ſanctuario, cuius oppoſitum eſt in lege noua, in qua animæ ſanctorum beatifice Deo coniunguntur, vnde ad perfectionem ſui ſtatus pertinet, vt eorum corpora & reliquiæ a fidelibus venerentur, & ita reliquiæ ſanctorum ſunt reuerenter obſeruandæ, & ſi ſunt antiquæ, extra capſam oſtẽdi non debent, prout in quadam decretali *e* præcipitur, & ratio huius prohibitionis ſecundum Abbatem *f* eſt, quia cum oſtenduntur extra capſam oſſa nuda & vetera & antiqua, moltoroin deootio tepeſcit, & datur detractoribus cauſa obloquendi. Dicũt enim, quod ſi fuiſſet ſanctus, oſſa non fuiſſent ſic diſperſa, non aduertentes, quod omnibus puris nominibus generaliter dictum eſt, cinis es, & in cinerem reuerteris, ab hac tamen vniuerſali lege excipitur B. Virgo Maria, prout tenet vniuerſalis eccleſia & tradit doctiſſimus *g* Cordoua. Vnde ego proprijs oculis vidi in feſto canonizationis Sancti Didaci noſtræ ſacræ religionis alumni, quæ Compluti fuit celebrata de conſilio & mandato inuictiſſimi, & Chriſtianiſſimi Philippi Secundi Regis Hiſpaniarum, vt facies corporis ſancti velo obtenderetur tempore, quo eius chariſſimus filius Princeps adbuc puerulus (nũc Philippus Tertius Rex Hiſpaniarum) ad adorandũ corpus ſanctum accedere debebat, & hoc non alia ratione niſi vt ipſe non videret extremitatem naſi, & labia oris ſancti conſumpta, ſed occuparetur in viſione totius corporis inconſumpti, & integri & miro & cœleſti odore refecti, odorem ſuauiſſimum ſuauitatis dantis, & occuparetur in viſione corporis rubicundi, quod ego vidi, palpaui, & oſculatus fui, vt hac ſola viſione imbutus magis in deuotione, & veneratione Chriſtianiſſimus Princeps inflammaretur, & à deformatione extremitatis naſi & labiorum minime a tali feruore retraheretur, & ita comparatũ fuit, vt ipſe Chriſtianiſſimus Princeps odore talium vnguentorum tractus, ſit modo Rex deuotione huius ſancti maximè affectus, cuius affectu omnes ſuos ſubditos ad eandem deuotionem incitat, & prouocat, & monaſterium diſcalciatorum, quod cum primum ingreſſos valliſolletum eſt, ædificari mandauit Sancto Didaco conſecrari præcepit.

d Leuit. 11. cap.

e c. 2. de reli qui & vener. ſanct.

f Abb. in d. c. 2 nu. 1.

g Cord. li 2. queſt q. 17 p. 150. ad. 2.

b Magunt. c. 43.

c Iſa. 66.

Reliquiæ de nouo inuentæ non ſunt venerandæ in publico ſine authoritate ſedis Apoſtolicæ, vt in dicta *h* decretali præcipitur vbi gloſſa intelligit de omnino nouis, ſecus ſi eſſent reliquiæ ſanctorũ approbatorum: nam quando certum eſt quod ſunt reliquiæ ſancti canonizati beoe poſſunt ſine authoritate Papæ in publico veoerari, eo enim quod ſanctũ canonizauit, concedit omnes eius reliquias publice poſſe venerari, quando autem oritur aliqua dubitatio, tunc habet locum deciſio præfatæ decretalis, vt non venerentur publicè ſine authoritate Papæ, priuatim aotem veneratiooe quadam virtuali non prohibet Summus Pontifex, has reliquias venerari.

h d. c. 2.

ARTICVLVS II.

Cuius authoritate poſſunt transferri ſanctorum reliquiæ de vno loco in alium.

RESpondeo dicendo, quod reliquiæ ſanctorum authoritate Papæ, vel Epiſcopi, vel ſanctæ ſynodi, prout in quodam canone *a* mandatur, debēt transferri, quod intelligunt Doctores eſſe verum loquendo de corporibus ſanctorum traditis perpetuæ ſepulturæ iuxta terminos cuiuſdam legis, *b* niſi neceſſitas immineat. quia tūc authoritate præſidis prouinciæ iuxta aliam legem; *c* quando autem nō ſunt tradita ſepulturæ, bene transferri poſſunt ſine alicuius authoritate ad alium locum religioſum, vt in alia lege *d* conceditur, & cum ſæpe à Summis Pontificibus cenſuræ promulgentur contra has portantes ab vrbe aliquas reliquias conceſſit *Alexāder Sextus fratribus minoribus, vt poſſint ſine ſcrupulo alicuius cenſure mittere reliquias extra vrbem pro conſecratione altarium, & lapides cuiuſcunque generis ſiue conſecratos, ſiue non*, ita refertur in monumentis *e* ordinum, & viuæ vocis oraculo conceſſit Pius V. vt quas reliquias ab amicis poſſunt habere religioſi Societatis abſolutè extra vrbem fas eſſet mittere, ita in compēdio *f* Societatis refertor.

a c. corpora de conſecr. diſt. 1.
b l. vlt. C. de reli. & ſumpt. funer.
c l. 1. eod. tit.
d l ſi nec dum eod. tit.
e in 1. impr. f. 70. conc. 174.
f Cōp. Societ. tit. reliquia.

ARTICVLVS III.

Vtrum Agnus Dei poſſit depingi & vendi.

RESpoodeo dicendo, quod *Gregorius Tertius decimus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo octauo Calendas Iunij, Pōtificatus ſui anno primo, in conſtitutione, g quæ incipit omnis certo ſtudio, ſtatuit, & ordinauit ac ſub excommunicationis pęna ipſo facto prohibuit, & interdixit ne quiſquam ſiue mulier ſæcularis, aut eccleſiaſtici etiam regularis ordinis ille ſit, & quocunque gradu conditione, ſtatu, nomine, dignitate & honore præcellat poſthac in perpetuū Agnus Dei per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem benedictos depingere inficere minio notare, vel aurum, aut colorem aliquem illis imponere, aut quidquam aliud ſuperinducere, neque depingi, aut miniari facere, neque illos venales proponere, ſeu tenere quouis prætextu qualibet de cauſa audeat: verùm albos, & mundos Agnum illum purum & innocentem repræſentantes, qui occiſus pretioſiſſimo ſanguine ſuo nos redemit, & decenter, ac reuerenter à cunctis haberi deferri, & cuſtodiri præcepit, & ita ab omnibus fieri, & cenſeri debere decreuit, & mādauit omnibus ſingulorum locorum ordinarijs per vniuerſum Chriſtianum orbem conſtitutis eorumq; vicarijs in ſpiritualibus generalibus, vt præſentem conſtitutionē, & prohibitionem in ſuis quique ciuitatibus diœceſibus ſtatim publicari, procurent, ita vt ad omnium notitiam quàm primum peruenire poſſit.*

g habet. inter conſt. Apoſtol. Greg. conſt. 1.

Circa quam conſtitutionem notandum eſt, quod non vidi illam ſeruari in his Hiſpaniarum partibus ab omnibus, licet aliqui habentes aliqualem huius conſtitutionis notitiam eam tranſgredi formident, quæ à Dominis Epiſcopis deberet certe publicari, vt ad omnium notitiam perueniret, & ab omnibus obſeruaretur ea obſeruantia, qua Summus Pontifex Gregorius Decimus tertius iuſtiſſimè præcepit ab omnibus cuſtodiri.

Circa hanc quæſtionem vide, quæ ſupra habes in Tomo *h* ſecundo.

h 10. q. 110.

QVAESTIO LVI.

De reſtitutione in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 QVid ſit reſtitutio, & quotuplex.
2 *Vtrum monaſterium poſſit impetrare beneficiū reſtitutionis eo quod priuatur quibuſdam bonis ſibi relictis, ne ſuper his aliqua alienatio, & hypotheca fieret, aut aliquis cenſus conſtitueretur ſub pęna, quod ſi talis alienatio aut cenſus conſtitutio fieret ad illud monaſterium pertineret.*
3 *Vtrum is, qui contraxit cum monacho abſque licentia prælati, ſit obligatus reſtituere monaſterio rem ex illo contractu acquiſitam.*
4 *Vtrū bona incerta, quæ habent nouitij, poſſint applicari, & reſtitui monaſterijs, in quibus ſumunt habitū.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit reſtitutio, & quotuplex.

RESpondeo dicendo, certiſſimum eſſe lege naturali diuina, & humana reſtitutionem ablati neceſſariam eſſe ad peccati dimiſſionem, & cum regulares propter Deum omnia reliquerint, oportet de reſtitutione aliquid agere, ne ipſi reſtitutionibus implicati peccatis innodentur, pro quorum remiſſione ad religionem confugerunt, & ſciendum eſt, reſtitutionem læſioni opponi, nam & ea illud reddit, quod læſio abſtulerat, vt dicitur in aliquibus legibus, & tradit *h* Bartolus, ideo reſtitutio, de qua agimus, eſt illius redditio, quæ ablata eſt, ſecundum D. *i* Thomam, qui probat, eam ad iuſtitiam commutatiuam pertinere, etenim ſicut acceptio rei alienæ actus eſt iniuſtitiæ circa cōmutationem, ita & reſtitutio, quæ ei opponitur, erit actus iuſtitiæ commutatiuæ, cū per intelligentiam vnius contrariorum cognoſcatur & alterum, & vis eius percipiatur, prout in multis doctrinæ ſuæ locis nobis ſcriptum reliquit *k* Ariſtot. quod Dynus Iuriſconſultus optime adnotauit: in cōmutatiua autem iuſtitia potiſſimè attenditur damni per acceptionem illati compenſatio per redditionē, & ęqualitatem, quemadmodum ex eadem *l* Ariſtotelica conſtat doctrina. Damnum verò infertur alicui varijs modis, per occupationem iniquā propriæ rei, per eiuſdem rei deteriorationem, atque item per impedimentum, ne quis aſſequatur, quod ei debitum eſt. In ſumma reducitur læſio his modis contingens ad alicuius boni priuationem cum is, qui detinet rē alienam, aut alteri debitam eam videatur ab altero abſtuliſſe, & eadem ratione, qui impedit, ne quis aſſequatur bonum aliquod, plane dicitur bonum hoc ab altero auferre, prout reſoluit doctiſſimus *m* Couarruuias dicens, quod reſtitutio aliquas habet radices, à quibus deducitur, ab acceptione, ſcilicet, aut à re accepta. Ab acceptione tunc procedit, quando quis ratione ſolius acceptationis tenetur alteri reddere, quod ſuum eſt, aut eſt ei debitum, vt in cauſis mutui, depoſiti, furti, rapinæ, & ſimilibus. A re accepta, tunc deducitur reſtitutio, quoties quis rem alienam, aut alteri debitam habet, ſicut diligenter tradiderunt D. *n* Thomas, Caietanus, & Soto.

h l. quod ſi minor. §. res neſſi de minor. l. 1. C. ſi aduerſus translationē Bart. in l. qui pro. ff. de proc.
i D. Tho. 2. 2. q. 62. ar. 2.
k Ariſt. 1. top. & 4. Ethic. c. 1. & 2. Ho. ad Theod. Dynus in reg. poſſeſſ.
l Ariſt. lib. 5. ethicor.
m Coua. reg. poſſeſſ. 2. p. in initio.
n D. Tho. & Caiet. 2. 2. q. 62. art. 6 Sot. li. 4 de iuſt. q. 7. ar. 7.

Duplex autem eſt reſtitutio, prima eſt, qua prior ſtatus totaliter innouatur, & ſic dicitur reſtitutio in integrū, qua redditur poſſeſſio rei, aut æquiualentis, & fructus priſtinum ius, & omnia, quæ à iuriſperitis dicitur eſſe prioris ſtatus vel iuris redintegratio, per quam ſubuenitur minoribus, Eccleſijs, & monaſte-

rijs,

a l.1.C.de ſen ten.paſſis cap. audiuis de in integrum reſti tut.
b c.cum tu de vſuris c.literis de captoribus.

rijs,& de ea in *a* iure late agitur, & de hac dicimus in articulo primo huius quæſtionis; ſecunda eſt, qua prior ſtatus non renouatur in totum, ſed ſolum rei poſſeſſio, vel æquiualentis, per quam ſatis ſit de re ablata, & damno, & intereſſe, quæ aliquando ſignificatur nomine redditionis, vt patet ex iure: *b* aliquando verò nomine ſatisfactionis, vt dicitur in quadam decretali; & de hac agemus in ſecundo, & alijs articulis huius quæſtionis.

ARTICVLVS II.

Vtrum monaſterium poſſit impetrare beneficium reſtitutionis eo, quod priuatur quibuſdam bonis ſibi relictis, ne ſuper his aliqua alienatio, & hypotheca fieret, aut aliquis cenſus conſtitueretur ſub pœna, quod ſi talis alienatio aut cenſus conſtitutio fieret, ad illud monaſterium pertineret.

c Gutier.li.2. pra.q.115.

RESpődeo dicendo, quod Doctor Ioannes *c* Gutierrez hanc quæſtionem dubiam eſſe putat, & vtranque partem poſſe controuerti, ſed tandem ſe reſoluens, ait, quod in caſu propoſito monaſterio cőpetit reſtitutio in integrum aduerſus dictam alienationem, & cenſus conſtitutionem à ſe factam contra prohibitionem teſtatoris, ne incurrat dictam pœnã priuationis, quia minor inſtitutus hæres reſtituitur aduerſus ſubſtitutum, vt in iure *d* probatur; ergo in propoſito, cum dictum monaſterium fuerit ſubſtitutum, quod æquiparatur ſimiliter minori, vt dicitur in iure, *e* & infra probabitur merito monaſterium inſtitutum reſtituitur cőtra monaſterium ſubſtitutum, quia priuilegiatus certans de damno euitando bene vtitur priuilegio reſtitutionis contra pariter priuilegiatum certantem de lucro captando, vt multis allegatis iuribus, tradit *f* Iaſon, & allegando alios Couarruuias; ſed certum eſt, quod monaſterium prædictum agit de damno euitando, quia ſibi fuerunt pure dicta bona relicta cű prædicta prohibitione pro ſui, verbi gratia dotatione, erectione, & ſuſtentatione quibus ſemper vſus fuit, atque nunc fruitur, ſicque ſunt effecta proprium patrimonium, & in eorum dominio radicata, & licet per contrauentionem prædictam competat, & ſit quæſitum ius alteri monaſterio, & bona alienata propria ipſius efficiantur, non ſunt tamen radicata in eius monaſterij ſubſtituti patrimonio, neque ipſa vnquam habuit realiter, & ſic agit tantum de lucro ſibi delato captando, non verò de damno euitando, vnde præferendum eſt monaſterium agens de hoc damno euitando.

d l.& ſi ſin.§. ſed quod Papinianus & in l. quod ſi minor §.Scæuola. ff. de minorib.
e l. orphanotrophos & ibi Bal.C.de epiſ. & cler.
f l.verũ, §.ſi. ff. de minori DD. in cap.in præſent. de probatio Iaſ.& cæteri in authen. quas acti.nes C.de ſacroſ.ecclеſ. Couar. in pra. qq.c.7.n. 4. & in regu. poſſeſſo. p.2.§. 3.nu 4.

Secundò probatur hæc pars ex quadam lege, *g* in quà minori competit reſtitutio in integrum, vt hæreditatem ſibi relictam conſequatur, aduerſus propriã negligentiam; & licet ille textus loquatur in minori, idem tamen dicẽdum eſt in cauſa, vel loco pio, cum minori æquiparetur, vt dictum eſt ſupra, & probat late Euerardus: *h* & confirmatur, quia minor reſtituitur aduerſus propriam negligentiam non ſoluendi canonem in triẽnio, ne incidat in commiſſum, vt tenet Specul. *i* & refert, & tenet alius allegãs Iaſ.

g l.3.§.ſed ſi hæres ff. de minori.

Tertiò probatur, quia eccleſia ſemper quod læditur, reſtituitur intra quadriennium, vt *K* dicitur in quadam decretali, vbi Abbas, & Doctores communiter, ſed hic læderetur enormiſſime monaſterium, ſi cogeretur carere toto legato propter prædictã alienationem, aut cenſus conſtitutionem ſuper eo factã, ergo reſtitui debuit in integrum non ſolum intra quadriennium à die dictæ alienationis, & conſtitutionis cenſus, verum etiam intra triginta annos iuxta quandam egregiam legem *l* partitarum, vbi doctiſſimus Gregorius Lopez.

h Euerar. in cent.leg. c.31. i Specul. ti.de Emphyt. §. nũc aliqua q. 25.nu. 25. & num.19. C.de iur.Emphy.
K ca 2. de in integ.reſt.
l l.ſ.ti.ſ. p.9. vbi Greg.

Quid plura? hanc opinionem intelligunt ex noſtris, ſcilicet, in hæreditate relicta hoſpitali ſub conditione, vt bona ipſi relicta non poſſint aliquo modo, vel cauſa per rectores dicti hoſpitalis, ſiue per aliam perſonam vendi, alienari, vel permutari, vel donari, & ſi contra facerent, quod dictum hoſpitale caderet à dictis legatis, & quòdlibet eorum tenet *m* Angelus exiſtimans, quod ſi contra voluntatem teſtatoris fieret alienatio, eccleſia poteſt contra prælatum habere recurſum ad damna, & intereſſe, & ita poterit agere hoc caſu hoſpitale contra ſuum rectorem, qui alienauit, vel vendidit contra voluntatem teſtatoris, & ſi contra eum non poteſt ſibi bene eſſe conſultum, poterit petere reſtitutionem in integrum aduerſus tales alienationes, ſi tempora ad id præſtituta à iure patiantur, hoc eſt ſi nondum eſt elapſum triennium datum à iure *n* ad petendam dictam reſtitutionem, ſed in propoſito non poteſt eſſe bene cőſultum primo monaſterio contra alterum monaſterium ſubſtitutum niſi in integrum reſtituatur, cum non poſſit agere contra alienantes, quia ſunt monachi, & bona propria minime habent, & per talem in integrum reſtitutionem, cum dictis bonis manebit; tantum enim affert reſtitutio, quantum abſtulit læſio: ſed ſi quis dicat, quod in caſu Angeli prædicto non fuit ſubſtituta cauſa pia in euentum alienationis, ſiue contrauentionis voluntati teſtatoris, prout ſupponitur, quod fuit in noſtro caſu, ſubſtitutum verbis directis ſecundum monaſterium, cui ſtatim per dictam cenſus conſtitutionem videtur ius quæſitum, & ſic videtur, quod in eo non competat reſtitutio aduerſus aliud monaſterium, quod eſt pariter priuilegiatum, cum etiam agat de damno euitando; reſpondeo breuiter, adhuc idem eſſe etiam ſi ſit ſubſtitutus alius locus pius, vt expreſſe decidit *o* Bald. vbi eius editio, ait, teſtator reliquit monaſterio S. Petri hæreditatem ſuam ſub conditione conſtruendi hoſpitale intra annum, & quod ſi dictum hoſpitale non fuerit intra terminum conſtructum, hæreditas debeat pertinere ad hoſpitale miſericordiæ de Peruſio; quæritur nunquid, ſi monaſterium dictum hoſpitale non conſtruxerit intra annum, poſſit reſtitui in integrum tanquam læſum; & quamuis Baldus, primo fluctuet allegans pro, & contra, tandem affirmat verius videri concludendum, quod monaſteriũ poſſit in integrum reſtitui, niſi ipſum fuerit in dolo, quia cum ſciret, & poſſet, noluit cődítioni parere, & quia contra dolum etiam in omittendo datur reſtitutio, & Baldum ſequuntur *p* Alexander, & Romanus, vbi eius additionator admiratur, quod non allegauerit *q* legem ad hoc ſingularem, quæ licet loquatur de minoribus, idem eſt ex dictis in pio loco, & ita dicit ſe vidiſſe per illam legem iudicatum: quam opinionem ſequuntur Angelus, *r* Ancharranus, & Nicolaus Euerardus loquens expreſſe in præiudicium alterius pij loci.

m Ang. conſ. 198.n.2.& 5
n l.penult. C. de integr. reſt.
o Bald. in l. Pupillo C. de repudian. vel abſtin. hæred. & additio ibi in huiuſmodi quæſt.
p Alex.in d l. l. Pupillo n.3. Rom ſing. 93.
q l.3.§. ſed ſi hæres, ff.de minoribus.
r Ang.in l.inſulã circa vlt. chartam, ff.de verb. obl. Ancha.conſ.188. Euerar.in cent. leg. c.31 c.o. 2. nu.102.

Aduertendum tamen, quod dolus contra monaſterium inſtitutum, vt eidem non competat prædicta in integrum reſtitutio iuxta opinionem Baldi, non eſt præſumendus in propoſito, vt in regula iuris *ſ* vulgari probatur, maxime, cũ monachi prędicti monaſterij forſan ſucceſſerint in ius aliorũ, qui nő ſunt de illis, qui dictam alienationẽ fecerũt, neq; cenſum conſtituerunt ſuper dicta bona, ſed eis ſucceſſerũt, & iuſtã causã habent ignorantiæ, & licet præſumeretur dolus contra eos, eo quod ſit credendũ, vel in veritate probetur penes ſe fuiſſe, & eſſe teſtamentũ, in quo dicta alienatio, & cenſus conſtitutio prohibeatur cũ prædicta pœna, & ſic quod ſciuerit prædictam prohibitionẽ, quia habens penes ſe inſtrumentũ præſu-

ſ l.quoties, §. qui dolo. ff. de probat.

mitur ſcire omnia in eo exiſtentia, vt tradit Thomas *a* Grammaticus, & alios allegatus Crauera, adhuc hic dolus, cum ſit præſumptus, & de præterito, non ſufficeret, quia contra ipſum competit etiam in integrum reſtitutio, vt notant *b* Doctores, & tradit Bartolus, & alios allegans, deciſio Pedemontana reſoluit, & hoc maxime procedit, ſi monaſterium fuerit monialium, nam cum ſint expertes literarum tempore conſtitutionis cenſus, ignoraſſe præſumuntur prædictam prohibitionem, quamuis penes ſe repeteretur dictum inſtrumentum.

a Gram. deciſ. 103. nu. 31. & 33. Craue. cōſ. 73. nu. 39.
b D.d. in l. vbi ff. de addenao Bar. in l. auxilium, nu. 2. ff. de minoribus deciſ. Pedem. 87. nu. 2. & 4.
c Lugo. 290. in 3. ſimilit.

At contra prædicta tenet doctiſſimus Bernardus *c* Diaz de Lugo, dicens, quod imo eccleſia non reſtituitur contra alteram eccleſiam, quia priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non gaudet ſuo priuilegio, niſi quando certat de damno vitando, vt dicitur in quadam lege, *d* ſed certum eſt, quod Eccleſia negligendo adimplere conditionem, non dicitur pati damnum, quia illud ius conditionale non erat ſibi quæſitum ante conditionem impletam iuxta aliam legem, *e* & ſic eccleſia, quæ peteret reſtitutionem diceretur certare de lucro amiſſo captando, eccleſia verò, contra quam peteretur, videretur agere de damno, quia agit de iure iam ſibi quæſito, cum certet de lucro radicato, quod admittere eſt damnum iuxta quandam gloſſam communiter receptam ſecundum *f* Iaſonem & Dominum Antonium de Padilla.

d l. verum §. ff. de minor.
e l. vnica. §. ſi. autem, C. de caduc. toll.
f gl. in l. 1. §. quod propter v. quod in integrum ff. de in integ. restitu. priuato Iaſ. in l. reprehenda. in fi. n. 4. C. de cō ſtit. inſt. Padillan. l. 3. nu 7. C. de iuris & facti ignor.

At reſpondetur, quod hoc fundamentū in noſtro propoſito ceſſat, in quo non conditionaliter, ſed pure fuerunt relicta prædicta bona monaſteria præfato adiecto præcepto de non alienando, vt ſupra viſum eſt, ſicque præfata fuerunt adquiſita pure prædicto monaſterio pro ſui dotatione & ſuſtentatione, & illa ſemper libere, & quiete tenuit atque poſſedit, ſicque vere certat de damno euitando, monaſterium autem illud ſubſtitutum nunquam habuit, neque poſſedit hæc bona, ſed tantum habet ius ad rem, idque reuocabile per reſtitutionem, quare non tam de damno euitando ſicut monaſterium primū agere videtur, ſed potius de lucro ſic adquiſito captando, quorum non eſt par ratio, præmaxime quod opinio communis gloſſæ præfatæ, quæ habet quod admittere lucrum iam radicatum eſt damnum non procedit quando lucrum iſtud quæſitum reuertitur ad eum, à quo proceſſerat, vt ſenſit quædam gloſſa, *g* quam ſequitur Iaſon, & commendat Tiraquellus, & Antonius de Padilla; præterea etiamſi dictum monaſterium non ageret de damno euitando, adhuc ſuperiora locum haberent, quia & ſi ambo monaſteria ledantur, prius tamen monaſterium damnum pateretur, maxime ſi non reſtitueretur, ergo reſtitui debet etiam contra pariter priuilegiatum iuxta tradita per Couarruuiam. *h*

g gl. in v. comprehenſis in l. ſi vt ſtipulatio ff. de verb. obl. vbi Iaſ. n. 4. Tiraq. in l. ſi vnquā v. donationis largitus 159. C. de reuoc. don. Padilla in d. l. 3. num. 8.
h Coua. 1. pa. reg. poſſeſ. §. 2. nu. 4.

Sed circa prædicta fortiter arguitur, quia teſtator primo legauit dicta bona dicto monaſterio ſciens, vel ſcire debens, poſſe ipſum fungere iuris minoris, & nihilominus per contrauentionem ſui præcepti voluit ſtatim dicta bona pertinere & transferri ad aliud monaſterium, & ſic vltra proceſſit, & hæreditatem in aliud tranſtulit, vnde contra teſtamentum non datur reſtitutio, quia ea, quæ à teſtatore geruntur pro diſciplina regulari, non decet in irritum reuocari, argumento eorum, quæ in *i* iure notantur, in quo probatur, quod vbi teſtator ſibi prouidit ſtandum eſſe ei, quod ſtatuitur, quia in hoc caſu, hic non eſt pœna, neque damnum monaſterij, ſed fauorabilis executio vltimæ voluntatis, quæ non debet alterari, neque violari, vt dicitur in quadam Clementina. *K* Item, quia eſſet reſtituere ad lucrum, cum iniuria teſtatoris, & ad talia lucra non pertinet, neque competit reſtitutio, vt dicitur in iure; *l* item, quia ſi aliud diceremus, iam monaſterium primū haberet, in hoc caſu dicta bona contra voluntatem teſtatoris, quæ nunquam adimpleretur, neque ad effectum perduceretur, etiamſi prædictæ res alienentur contra expreſſam conditionem ipſius, ſi ipſis alienantibus competeret reſtitutio ad hoc.

i l. ea quæ à par. C. de reſt. mili. l. libert. § Lucius ff. de annuis legat.
K Clem. quia contigit de relig. domi.
l l ſciendū ex quibus cauſis maio.

Sed reſpondetur, quod omnia ſupradicta procedunt reſtitutione non petita aduerſus prædictam læſionem, quam petere teſtator non prohibuit, neque viſus eſt prohibere, quia nemo poteſt agere, quod leges in ſuo teſtamento locum non habeant, vt in iure *m* dicitur; imo in dubio viſus eſt teſtator ſe conformare cum diſpoſitiones iuris communis, vt probant iura, *n* ſed iura vbique proclamant, tam ciuilia quam canonica minorem & Eccleſiam reſtitui debere aduerſus læſionem non modicam.

m l. nemo poteſt cum ſimilibus ff. de legatis 2.
n leg hæredes mei §. cum ita ff. ad Treb.

Nec obſtat, quod ſic voluntas teſtatoris eſſet illuſoria, & abſque effectu, quia reſpondeo quod tranſacto tempore petendæ reſtitutionis poterit habere effectum voluntas teſtatoris, item & etiam ſi bis cōtra eam ventum fuerit, & ſemel conceſſa dicta reſtitutio, nam iterum non concedetur, vt in toto titulo, ſi ſæpius in integrum reſtitutio fuerit poſtulata.

His tamen eſt ſuperaddendum, *quod ſi qua læſio in bonis, & vſibus monaſteriorum ordinis per quamuis cuiuſcunque ſtatus gradus habitus ſeu conditionis eccleſiaſticæ ſeu ſecularis mundanæ, vel regularis perſonam, etiamſi culpa prælatorum monachorum, ſeu procuratorum facta fuerit: ipſo iure reſcinditur, neque opus eſt aliquam in integrum reſtitutionem a quoquam ſuper eam quomodolibet impetrare, & hoc ius, & priuilegium trahitur ad præterita nondum deciſa, præſentia, & futura, ita conceſſit Ioannes XXII. congregationi montis Oliueti.* ita refertur in compendio *o* ordinis Ciſtercienſis, & in compendio Societatis Ieſu, circa quod priuilegium eſt notandum, quod ipſa læſio attento iure communi non reſcindetur poſt quadraginta annos, poſt quos præſcribitur contra res eccleſiæ, prout in ſuperioribus dictum eſt, dixi attento iure communi, quia attentis priuilegijs, de quibus in ſuperioribus fecimus mentionem, contra bona & iura monaſteriorum non præſcribitur niſi per ſpatium centum annorum, ſicut præſcribitur contra res, & iura Eccleſiæ Romanæ.

o Compen. Ciſter. tit. reſt. in integ. & Societatis eod. tit. §. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum is, qui contraxit cum monacho abſque licentia prælati, ſit obligatus reſtituere monaſterio rem ex illo contractu adquiſitam.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium à Doctoribus in ſimili caſu ventilatur, vtrum ſcilicet is, qui contraxit cum muliere abſque licentia viri, ſit obligatus reſtituere rem ex illo contractu adquiſitam; & omnes concludunt in foro exteriori teneri, in foro autem conſcientiæ contrarium tenent Tiraquellus, *p* & Soto, ſed contrariam opinionem ſequens alios tenet *q* Couarruuias, nam lex iuſta, quæ principaliter non ſe fundat in præſumptione ſeruāda eſt, non ſolùm in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ, quam opinionem tenet *r* Palatius Rubius dicens, quod licentia viri in contractu mulieris per eandem legem eſt de ſubſtātia actus, vnde ea omiſſa contractus eſt nullus, & idem tenet Ciſuentes, *ſ* nam ſecundum Bartolum dicit, quod quando lex reſiſtit alicui præcipiendo, ne aliquid fiat dirigēdo præceptum ad perſonas, ne contrahant, vel ad vnum, tunc non valet contractus, neque ex eo oritur obligatio ciuilis neq; naturalis, & in noſtro caſu à fortiori hoc eſt aſſerendum, cū religioſus, nullā adminiſtrationem, neque dominiū habeat ratione ſuæ profeſſionis, & quidquid adquirit, monaſterio adquirit.

p Tira. poſt leges connub. gl. n. 21. Soto lib. 4. de iuſt. q. 7. ar. 1.
q Couar. in reg. peccatum, 2 p. §. 1. in fi.
r Pala. Rub. in l. 55. Tauri nu 17.
ſ Ciſuent. in d. l. 53.

ART.

Digitized by Google

ARTICVLVS IV.

Vtrum bona incerta, quæ habent nouitij, poſſint applicari, & reſtitui monaſterijs, in quibus ſumunt hbbitum.

RESpondeo dicendo, quod *Sixtus Quartus conceſ-ſit magiſtro generali & prioribus prouincialibus, ac prioribus localibus ordinis fratrum Carmelitarū, vt ſinguli eorum in locis ſibi cōmiſſis poſſint, & valeant in pios vſus conuertere bona, quæ nouitij ad ordinem prædictum venientes tenentur reſtituere diuerſis perſonis, quæ ſciri & inueniri non poſſint*, ita in monumentis *a* refertur.

a in 2. impr. f. 203. & in 2. fol. 189.

Et Clemens IIII. conceſſit, quod ſi aliqui habitū fratrum minorum aſſumentes diuerſis perſonis, quæ ſciri & inueniri non poſſunt, aliqua bona reſtituere teneantur, poſſint miniſtri, & cuſtodes, & vicarij eorum ſinguli in locis ſibi cōmiſſis bona ipſa in pios vſus conuertere, prout ſecundum Deum viderint expedire, ita habetur iu ordinis monumentis. *b*

b in 2. impr. fo. 58. & in 2. fo. 131. conc. 339.

Circa quas cōſtitutiones eſt notandum, quod pro fratribus minoribus priuilegium continent, cum ipſi ſecundum eorum *c* regulam teneantur remittere liberos nooitios, vt diſponant de ſuis rebus temporalibus, ſecundum quod Deus illis inſpirauit, quæ bona incerta licet non ſint ſua, in eorum tamen poteſtate ſunt, & ad eos pertinet eorū diſpoſitio ea eleemoſynaliter erogando libere pauperibus, quos elegerint; pro alijs autem religionibus ſolum ad ſedādas lites maximè deſeruiunt, cum lis ſit, vtrum ad Epiſcopos huiuſmodi incertorum reſtitutio pertineat, an ad ipſos reſtituere obligatos, de quo agit Nauarrus *d* dicens, non pertinere regulariter hoc ad Epiſcopos, imo ait, quod contrariū iubere non poterunt, nec regulariter in eo contra voluntatem debitoris volentis reſtituere pauperibus ſe interponere.

c Reg. frat. mi no. c. 2.

d Nau. c. 17. nu. 92.

QVAESTIO LVII.

De ſacramentis miniſtrandis, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum religioſi ſint excommunicati adminiſtrātes ſacramenta in parochia, vbi à tempore immemoriali nunquam fuit parochus.*

2 *Vtrum monachus prohibitus a prælato ne celebret, videatur ſuſpenſus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſint excommunicati religioſi adminiſtrātes ſacramenta cuidam Domino temporali cuiuſdam caſtelli habētis iuriſdictionem, & territorium, in quo maiores eorum à tempore immemoriali ſemper ab eis ſumpſerant ſacramēta nullo vnquam tempore exiſtente parocho curā animarum gerente in præfato territorio.

RESpondeo dicendo, quod hæc quæſtio, vt ait Nauarrus, *e* videtur noua & talis qualis vix reperiatur ſimilis contigiſſe, in Italia, nec in Gallia, nec in Hiſpania noſtra ſaltim ætate, & ait eſſe difficilis ſolutionis propter ea, quæ parit conſuetudo, cuius initij non eſt memoria ex vna parte, & ex altera, quod ſi dicti religioſi erāt Franciſcani regularis obſeruantiæ, non ſunt capaces iuriſdictionis parochialis, nec iurium parochialium, & ita non poteſt dici conuentum ipſorum fratrum eam vſu cepiſſe, vel præſcripſiſſe: at reſpondet Nauarrus ad quæſtionē, quod prædicti fratres nō ſunt excommunicati per *f* Clementinam quandam quę excommunicat ipſo iure omnes religioſos, qui ſacramenta Euchariſtiæ, vel extremæ vnctionis, vel matrimonij benedictionem adminiſtrant, cum poſſint probare conſenſum Papæ, vel diœceſani per conſuetudinem immemorialem, argumento cuiuſdam *g* canonis, cum quorum licentia præſumpta poſſunt adminiſtrari prædicta Sacramenta.

e Na. c. 9. eiſ. nu. de priuil. conſ. 19.

f Cle. relig. de priuil.

g c. cuncta per modum 9. q. 3.

ARTICVLVS II

Vtrum monachus prohibitus à prælato, ne celebret, & ne adminiſtret ſacramenta, videatur ſuſpenſus.

RESpondeo dicendo, quod nulla forma verborum, eſt præſcripta ad ferendam neque ad tollēdam ſuſpenſionem, ſed ſufficiunt quæcunque verba id ſignificantia prout reſoluit *h* Nauarrus, verumtamen eſt, quod ſuſpendens verbo ſine ſcriptura delinquit, & punitur ſuſpenſione, vt dicitur in iure, *i* & ita magna cum prudentia debet imponi, vt in eodem iure præcipitur; ex quo colligo, quod ſi prælatus in ſcriptis faciat huiuſmodi prohibitionem, cenſetur ſuſpendere: prohibens autem verbo tantùm, præſumitur ſolam ſimplicem facere prohibitionem argumento eorum, quæ in iure *K* notantur, quatenus probat, neminem præſumi facere actum eo modo, quod ſit delictum, at qui prohibet adminiſtrare ſine ſcriptura, facit actum, qui poteſt iudicari delictum, & non delictum, nam ſi facit animo ſuſpendendi, delinquit adeo, quod ipſo iure incurrit ſuſpenſionem, ſi verò facit animo non ſuſpendendi, ſed ſimpliciter prohibendi, non videtur delinquere; ergo præſumendus eſt nolle ſuſpendere, vnde prædictus religioſus videat, quo pacto ſit illi facta præfata prohibitio, nam ſi verbo tantum fuit interpoſita, peccabit ſacramenta adminiſtrando contra voluntatem ſui prælati ſe gerendo: at ſi ſcriptura fuit talis prohibitio intimata, vltra peccatum incurret irregularitatem, in quam incurrunt ij, qui ſuſpenſi ab adminiſtratione ſacramentorum ipſa adminiſtrare non deſiſtunt.

h Naua. cap. 26 num. 161.

i ca. 1. de ſen. excom. lib. 6.

K l. ſi procurator, ¶ de cond. indebiti.

QVAESTIO LVIII.

De ſepulturis quantum ad libertatem ſepeliendi in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *VTrum corpora defunctorum in Eccleſiis debeant ſepeliri.*

2 *Vtrum committatur ſimonia, vendendo capellas pro ſepultura.*

3 *Vtrum regularibus in eorum eccleſijs liberè licentia ſepeliendi omnes concedatur.*

4 *Vtrum inuitis fratribus poſſit aliquis in eorum eccleſiis ſepeliri.*

5 *Vtrum aliquis inuitus poſſit in eccleſiis fratrum minorum ſepeliri.*

6 *Vtrum confratres & familiares fratrum debeant inuitis curatis ſepeliri in Eccleſiis fratrum.*

7 *Vtrum fratres poſſint inducere ad vouendū ſeculares,*

nullatenus ſuffragari, niſi ſpecialiter, & nominatim cum eorum ſingulis fuerit ſuper natalium defectu ad honores, gradus, & dignitates obtinendas ante vel poſt ingreſſum religionis per Rom. Pontificem immediate, vel de eius ſpeciali mandato diſpenſatum, deque diſpenſatione ſeu mandato per literas Apoſtolicas, ſiue in forma breuis, vel ſaltem per patētes literas Cardinalis protectoris de ipſius Romani Pontificis voluntate fidem facientes legitime conſtiterit.

Eos pariter, qui tempore publicationis noſtræ conſtitutionis in ſuis religionibus ſine huiuſmodi ſpeciali Romani Pontificis diſpenſatione officia, honores, & dignitates habebant ad vitam, eo ipſo ab illis amotos, & abſolutos harum ſerie declaramus.

Hoc eſt derogatum per Gregorii XIIII.

Ad tempus autem illa obtinentes permittimus in ſua adminiſtratione vſque ad finem ſui temporis conſeruari: ita tamen vt in poſterum nec tempus ordinarium eis prorogari, aut extendi, neque ipſi ad alias non modo ſimiles, verùm etiam neque ad inferiores, aut altiores & majores dignitates, honores, gradus aſcendere poſſint, perinde ac ſi id ipſum in præfata noſtra conſtitutione ab initio expreſſum fuiſſet.

Ne tamen huiuſmodi religioſi in liberalium artium, ac præſertim ſacræ Theologiæ ſtudijs, & religioſis profectibus ſegniores fiant, atque eorundem pia ſtudia refrigeſcant, eos noſſe volumus, quod ſi ipſorum quiſpiam eximia doctrina, vitæque, & morum ſanctitate excellere reperietur, deque eorum probitate, & præclaris meritis ordinum protectores eam apud nos fidem fecerint, vt non immerito ſperari queat, eorum doctrinam & operam ipſi ordini & ſanctæ Dei Eccleſiæ vſui & commodo futuram, tunc demum indulgentiam & benignitatem noſtrā facile experientur.

Quoniam verò à multis quæſitum eſt ſub nomine honorum, graduum, & dignitatum, à quibus illegitimi penitus excluduntur, quid potiſſimum ſit intelligendum, Declaramus hac in re, de qua nunc agitur, appellatione dignitatum, honorum, graduum debere intelligi Præpoſitatus, Abbatiatus, Prioratus, Guardianatus, Cuſtodiatus, Prouincialium, ac Generalium ſuperiorum officia, & alia his ſimilia cum honore, & ſuperioritate coniuncta.

Hæ duæ declarationes, de illegitimis tam non ſunt neceſſariæ cum Gregor. XIIII. renouauerit quo ad hoc conſtitutionē Sixti V. primam.

Ab officijs autem oneris veluti lectoris, confeſſarij, ſtudiorum, & ſacræ Theologiæ Magiſtri, Regētis, prædicatoris verbi Dei, & cæteris huiuſmodi, imo etiam à voce actiua à ſacris ordinibus ſuſcipiēdis ipſorumque miniſterio ipſos illegitimos, dummodo ex ſacrilegio vel inceſtu geniti nou ſint, nequaquam arcemus.

Cum verò in quibuſdam religionibus capitula prouincialia, aut nunquam, aut non quotannis, ſed rarius celebrentur; quædam etiam monaſteria, aut domus huiuſmodi in remotiſſimis regionibus hæreticorum, aut infidelium tyrannidi finitimis ſita ſint, ne ij, quos extra capitula ad habitum, vel profeſſionem regulares admitti prohibuimus, tempus celebrandis capitulis præfixum nimis diu expectare, aut ad ea cum maximo incommodo accedere cogātur, concedimus, & indulgemus,

Vt in quabibet prouincia ſaltem duo, vel ſi commode fieri poterit, tria, aut plura monaſteria ſeu domus regulares deputentur, quarum, ſeu quorum ſuperiores intra annum ſaltem ad inquiſitionē ſuper nouitijs faciendam, & ad ipſos religioſos iuxta formam præfatæ conſtitutionis recipiendos, & ad alia, quæ in ipſa conſtitutione continentur peragenda, inſimul congregentur.

Quod ſi paucitas, aut nimia diſtantia monaſteriorum, ne id quidem patiatur, ſaltem tribus ex antiquioribus patribus vnius monaſterij, aut domus eius prouinciæ huiuſmodi facultas & authoritas per capitulum generale, ſcilicet, monachorum, vel prouinciale mendicantium, & reliquorum regularium eius ordinis demandetur.

Verùm in ijs monaſterijs, domibus, & locis regularibus, quæ aut nondum in congregationes redacta, aut aliàs nulli prouinciæ ſubiecta ſunt, ſtatuimus, vt trina capitula conuentualia tribus diſtinctis cum interuallo ſaltem decem dierum vicibus celebrata, eandem in recipiendis nouitijs per trinas huiuſmodi diſtinctas vices approbatis, habeant authoritatem, quæ per noſtram conſtitutionem capitulis prouincialibus eſt attributa.

Neque verò ſi in generalibus vel prouincialibus capitulis aliqui vocales deſint, nec ſi à diffinitorum conſenſu aliquis diſcrepauerit, idcirco receptio religioſorum retardari, impediri, aut impugnari debebit, ſed ſatis eſſe volumus, ſi vocalium & ſuffragiorum numerus legitimus à iure, vel per cuiuſcunque ordinis ſtatuta præfinitus interuenerit.

Et quod de capitulo prouinciali, aut generali dictum eſt, idem iuris ſtatuimus, ſi quæ religiones non capitulorum, ſed congregationum, aut dietarum, vel alio quouis nomine vti reperiantur.

Quod autem pertinet ad profeſſionem tam illegitimorum, quàm eorum, qui poſt XVI. ætatis annum expletum regularem habitum ſuſceperunt, quia tunc demum vere & proprie religioſi effici dicuntur, cum profeſſionem emittunt, Declaramus eos, qui ante prædictam noſtram conſtitutionem habitum ſuſceperint, & poſt ipſius promulgationem cupiunt profiteri, non aliàs ad profeſſionem admittendos eſſe, quàm facta inquiſitione, & ſeruata forma in ipſa conſtitutione præſcripta, & eorum, qui poſt dictam promulgationem etiam ignoranter non habita dicta inquiſitione, & non ſeruata forma ad profeſſionem admiſſi fuerint, profeſſionē nullius eſſe roboris & momenti. In oblatis autem & conuerſis profeſſionem emittentibus ſatis erit, ſi quo ad mores, & ſtatum perſonarum ipſa inquiſitio fiat.

Sed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa, ſtatuimus, quod in quibuſuis ordinibus, & religionibus, neque etiā tacita profeſſio quorumcunque religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione cōſtitutionis forma ſeruata fuerit.

Si quis verò ante editam noſtram conſtitutionem iam tacitè profeſſus, expreſsè cupiat profiteri, vel ſi quis apoſtata ad ſuam religionem redire voluerit, inquiſitio & forma præſcripta non erit neceſſaria, niſi vel de moribus, ſtatu, & qualitate perſonæ, vel de validitate ipſius tacitæ profeſſionis dubitatio aliqua oriatur.

Ij autem, qui in locis à ſua patria longiſſimè remotis degentes, vel quorum patria ab hæreticis, vel infidelibus miſere oppreſſa detinetur, voluerint ſe diuinis obſequijs ſub regulari habitu dicare, vt in hoc quoque ſedis apoſtolicæ benignitas eluceſcat, quæ cunctos mortales, præſertim verò exteros ex longinquis regionibus ad eam aſſiduè confluentes materno ſinu libenter amplectitur, ſancimus, exteros huiuſmodi, & aduenas, quamuis non liquido conſtet de ijs omnibus, quæ in conſtitutione noſtra requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, habiles reputandos eſſe.

Quod ſi quis ante, vel poſt conſtitutionem ipſam profeſſus ad ſacros ordines, vel ad honores, gradus, & di-

& dignitates promotus exiſtat, & poſt modum in eo natalium defectum, aut criminum in dicta conſtitutione noſtra expreſſorum notam, quæ prius ignorabatur, detegi contigerit, Decernimus eum ſtatim poſt huiuſmodi defectus notitiam habitam, nõ aliàs quàm iuxta formam ipſius conſtitutionis ad honores, gradus, & dignitates, aut ad executionem ſacrorum ordinum admitti debere.

Contra criminoſos verò, quorum profeſſio eadem conſtitutione noſtra irrita declaratur, ac propterea iudicibus, & curijs ſecularibus procedendi facultas conceditur, tunc demum id locum habere volumus, & non aliter, cum actis publicis conſtiterit, ipſos iudices & curiam ſecularem ante ſuſceptionem habitus de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe, vel inquiſitionem inſtituiſſe.

Cæterum quæ à nobis circa religioſos viros in præfata conſtitutione ſancita ſunt, ea nequaquam volumus ad moniales nunc extendi.

Poſtremo dum interdicimus, ne quis regularis alterius prouinciæ intra aliquod monaſterium, domum, vel locum alienæ prouinciæ, etiam tanquam hoſpes, & ad modicum tempus recipi poſſit, niſi à ſuperiore loci, vbi reſidebat, & à quo diſceſſit licentiam expreſſam in ſcriptis exhibuerit, vel niſi ſatis cognitus ſit, id obſeruari volumus non ſolum in religioſis itinerantibus de vna in aliam prouinciam, ſed in ijs quoque, qui proficiſcuntur de vno in aliud eiuſdem prouinciæ monaſterium tam ſui quam alterius ordinis. Quod ſi dicerent ſe ad apoſtolicam ſedem confugere ob grauamina à ſuis ſuperioribus ſibi illata, & ideo ab ipſis ſuperioribus licentiam, & literas obtinere non potuiſſe, non propterea vllo modo recipi valeant, niſi fide dignorum teſtimonio de petita ab eis licentia, & per ſuos ſuperiores denegata conſtiterit.

In alma vero vrbe noſtra religioſi aduenæ & peregrini de grauaminibus ſibi illatis conquerentes nullibi ſine huiuſmodi literis aut licentia recipiendi erunt, niſi prius ad congregationem dictorum Cardinalium ſuper negotijs regularium à nobis deputatorum, vel ad ſuos protectores remittantur, vbi ipſis auditis pro rerum & perſonarum qualitate quid agendum ſit ſtatuetur.

Reliqua autem in priori noſtra conſtitutione contenta, quæ in præſentibus literis non declarantur, volumus perpetuo firma & valida, & in ſuo robore permanere, ac ab omnibus, ad quos ſpectat, inuiolabiliter obſeruari.

Et ſi quid à nobis alicui ordini, aut religioni præter aut contra præfatæ conſtitutionis formam poſt illius editionem circa recipien. extra capitula nouitios, aut aliàs indultum, aut conceſſum fuit, id omne ac deſuper confectas literas prorſus reuocamus & annullamus, ac ad terminos præſentis conſtitutionis reducimus, & aliàs nemini volumus ſuffragari.

Decernentes ſic in præmiſſis vniuerſis, & ſingulis per quoſcunque iudices ordinarios etiam & delegatos, etiam cauſarum ſacri Palatij Apoſtolici Auditores, ac S. C. E. Cardinales ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate in quauis cauſa, & inſtantia vbique iudicari, & diffiniri debere. Necnon irritum & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præfatis, & alijs conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, necnon quorumcunque ordinum tam mendicantium quàm non mendicantium religionum, monaſteriorum etiam eorum, quæ ordinum capita dicuntur; Prioratuum, domorum, & quorumuis regularium locorum iuramento confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, conſuetudinibus, ſtabilimentis, vſibus & naturis quantocunque tempore obſeruatis, necnon fundationibus eorundem alijs quoque priuilegijs indultis, exemptionibus, & literis apoſtolicis illis omnis ipſorumque ſuperioribus generalibus, vel prouincialibus, conuentibus, capitulis, fratribus, & perſonis per quoſcunque Rom. Pont. prædeceſſores noſtros, ac noſmetipſos etiam poſt primã dictæ noſtræ conſtitutionis publicationem, & præfatam ſedem etiam per modum ſtatuti perpetui, ac initi & ſtipulati contractus, ſeu quaſi, nec non motu, ſcientia & poteſtatis plenitudine ſimilibus, ac etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiã Imperatoris, Regum, Ducum, aliorumque Principum, Sanctæque R. E. Cardinalium, ac de eorum conſilio, & aſſenſu etiam conſiſtorialiter habito quomodocunque ac ſub quibuſuis tenoribus & formis, necnon cum quibuſuis reſtrictiuis, præſeruatiuis, annullatiuis derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & alijs decretis quomodocunque conceſſis, confirmatis, & etiam iteratis vicibus, extenſis, & moderatis, etiamſi in eis, ac ſtatutis, ſtabilimentis, & fundationibus præfatis caueatur expreſſe, quod nunquam eorum priuilegia, & indulta reuocata, vel moderata, aut immutata intelligantur, nec illis in toto vel in parte derogatum cenſeatur per quaſcunque literas etiam derogatoriarum derogatorias, ac alias fortiores, & efficaciores clauſulas in ſe continentes, niſi illorum, ac etiam ceterarum ſpecialium literarum. Apoſtolicarum inde confectarum vere, non autem per clauſulas generales vel ſpeciales idem importantes inſerto tenore, ac de ſimili Cardinalium conſilio, quodque ſemper in huiuſmodi derogationibus, & alijs diſpoſitionibus cenſeatur appoſita clauſula, quod tunc demum nec aliter, nec alio modo effectum ſortiantur, cum ſuperiorum, capitulorum, & conuentuum præfatorum ad id accedat aſſenſus, quodque derogationes, & aliæ diſpoſitiones huiuſmodi aliter effectum non habeãt niſi conſiſtorialiter factæ, & per trinas diſtinctas literas earundem tenorem continentes tribus diſtinctis vicibus ſuperioribus capitulis & conuentibus præfatis fuerint intimatæ, eorumque pariter ad id expreſſus accedat aſſenſus, aliter verò factæ viribus, & effectu omnino careant, ac ſuperiores capitula, conuentus, & aliæ perſonæ præfatæ ad parendum illis, & decretis deſuper proceſſibus, eorumque executoribus & ſub executoribus, ac ipſorum mandatis & monitionibus minimè teneantur, ſed literarum huiuſmodi executionem omnino impedire, nec ratione reſiſtentiæ cenſuris eccleſiaſticis, etiam per ipſos executores, vel ſubexecutores latis; innodari poſſint. Quibus omnibus etiamſi alias de eis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales, idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruãda foret, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum infererentur præſentibus pro ſufficienter expreſſis & inſertis habentes harum ſerie ſpecialiter, & expreſſe derogamus; & quatenus effectum præſentium quoquo modo impedire, vel retardare, vel illis obeſſe poſſent, ea omnino tollimus & abrogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Vt autem præſentes literę omnibus plenius innoteſcant, mandamus illas ad valuas Baſilicę principis apoſtolorum de Vrbe, & in Cancellaria Apoſt. necnon aciæ Campi Floræ publicari eorumque exempla de more affigi. Volumuſque & decernimus, vt ipſarum præſentium exempla etiam

mi-

impreſſa, manuque Notarij publici, & ſigillo prælati eccleſiaſtici, aut illius curiæ obſignatis eandem vbique locorum fidem faciant, quam ipſæ præſentes facerent, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum declarationum, voluntatum, permiſſionis, conceſſionis, indulti, ſtatuti, ſanctionis, decretorum, derogationis, ſublationis, & abrogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Romæ in monte Quirinali Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo Octuageſimo octauo xij Calend. Nouembris. Pontificatus noſtri anno quarto.

E. Card. Prodat.

Ioan. Ang. Papius.

Regiſtrata apud Ioan. Angelum Secretarium.

S. de Vrſinis.

Anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo, indictione prima, die verò ſeptima menſis Nouembris Pontificatus Santiſ. in Chriſto patris, & D. N. D. Sixti diuina prouidentia Papæ V. anno quarto, retroſcriptæ literæ Apoſtolicæ affixæ lectæ, & publicatæ fuerunt in valuis Baſilicarū Sancti Ioannis Lateran. & Sancti Petri Principis Apoſtolorum de Vrbe, necnon Cancellariæ apoſtolicæ & acie Campi Floræ, vt moris eſt per nos Ioannem Baptiſtam Bagni, & Octauium Taglietum S. D. N. PP. Curſ.

Alex. Parabiachus Mag. Curſorum

MODERATIO CONSTITVtionum Sixti V. fœlicis recordationis, contra illegitimos regularium facta à S. D. N. Gregorio Papa XIIII.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Circūſpecta Rnmani Pontificis prouidentia, ea, quæ rationabilibus cauſis authoritate apoſtolica ſancita fuerunt ipſa rerum experientia ſuadente, & alijs interdum nō minus iuxtis cauſis moderatur, & immutatur, prout in Domino conſpicit ſalubriter expedire. Sanè licet alias fœlicis recordationis Sixtus PP. V. prædeceſſor noſter nō nulla circa qualitates, modum, & formam admittendi religioſos ad quoſcunque ordines ſalubriter ſtatuerit, prout in duabus deſuper, prima videlicet ſub datum VI. Cal. Decemb. anno 3. & altera ſub datum XII. Nouemb. anno 4. ſui Pontificatus editis conſtitutionibus latius continetur, quia tamen vſu cōprobatum eſt. multa inuenta fuiſſe impedimenta, propter quæ ea, quæ in præmiſſis ſtatuta fuerunt, executioni minime mādari poterunt. Vnde quamplures literis & pietate inſignes viri à ſancto propoſito regularem ducendi vitam abducti, ac impediti, atque etiam alij diu cum magna eorum laude in religione verſati ab illius dignitatibus, honoribus, prælaturis cū non modico religionis, & ordinum huiuſmodi detrimento repulſi, & inhabiles penitus redditi fuerint. Nos igitur ea, quę docuit experiētia, ſalubriter fuiſſe conſtituta confirmare, quæ verò moderatione aliqua indigere moderari volentes, ac dictarum conſtitutionum, & inde ſequutorum quorumcunque tenores etiam veriores præſentibus pro expreſſis habentes habita cum venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus ſuper negotijs, & conſtitutionibus regularium deputatis matura deliberatione, de eorundem conſilio prædictas conſtitutiones in ea parte qua cauetur, Ne illegitimi ex certo inibi expreſſo damnato toro, vel complexu ad quamcunque religionem, neque ad habitum, aut profeſſionem regulares, ſed tantum ad habitum conuerſorū aut famulorum in monaſterijs, alijſque locis regularibus ſeruientium admittantur, & ſi poſt dictam conſtitutionem profeſſionem emitterent, voluit eam nullius eſſe momenti. Et in altera parte, in qua illegitime genitos etiam ante ipſas conſtitutiones profeſſos vigore priuilegiorum, aut indultorum apoſtolicorum, cuius ordini, religioni, monaſterio, aut congregationi, eorumque ſuperioribus in genere, vel in ſpecie conceſſorum etiam ipſi per ingreſſum religionis, vel per eoſdem ſuperiores legitimatos, ad gradus honores, & dignitates habilitatos, ſeu integratos ab honoribus gradibus & dignitatibus quibuſcunque tam antiquis, quàm alijs priuilegijs, literis Apoſtolicis, indultis, aut declarationibus non obſtantibus excludi, atque diſpenſationes quaſcunque, aut legitimationes non ſuffragari, nec in futurum cum his, niſi à ſede Apoſt. priuilegijs quibuſcunque non obſtantibus diſpenſari poſſe voluit, authoritate Apoſt. tenore præſentium ad terminos iuris reducimus, & moderamur, ac omnes diſpenſationes, & habilitationes vigore priuilegiorum, aut indultorum Apoſtolicorum, cuius ordini, religioni, monaſterio, aut congregationi, eorumve ſuperioribus, in genere, vel in ſpecie, vt perferint, conceſſorum, quæ tempore conſtitutionum huiuſmodi vſu recepta, & non ſub illis, & alijs reuocationibus comprehenſa erant per quoſcunque eorum ſuperiores factas in priſtinum ſtatum, & validitatem, in quibus ante ipſas conſtitutiones exiſtebant, reſtituimus, & reintegramus, volentes ijſdem conſtitutionibus nō obſtantibus eos, qui quouis modo illegitime procreati fuerint, ad habitum, & profeſſionem regulares admitti poſſe, quemadmodum admitti poterant, ſi ſupradictæ conſtitutiones editæ non fuiſſent, ita tamen vt, cum de recipiendis quomodocunque illegitimè natis ad habitum, & profeſſionem ordinum, quorumcunque agetur, ij, ad quos huiuſmodi receptio ſpectat præter alia, ex quibus ex dictatum conſtitutionum præcepto circa quoſcunque etiam legitimos, diſquirere debent diligenter vitam eorum, & mores inquirant, & ita demum recipiant, ſi tamen bonam indolem, & virtutis ſpeciem præferant, ac tot eis merita ſuffragentur, vt natalium ſuppleant defectum, eorumque receptio religionis commodo & vtilitati profutura videatur. Et ſuper hoc ipſo ij, ad quos (vt dictum eſt) pertinet huiuſmodi receptio matura deliberatione habita ita cenſuerint, & iudicauerint, dummodo tamen filius illegitimus in religione, in qua pater ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij profeſſus fuerit, ipſo patre viuente non admittatur, quod expreſsè prohibemus, volumus quoque, ac ſtatuimus licere generali, aut prouinciali ſingulorum ordinum, aut congregationum, aut hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat iuxta tenorem priuilegiorum, & indultorum Apoſtolicorum eis conceſſorū, quæ dummodo vſu recepta, nec aliàs ſub vllis reuocationibus comprehenſa ſint, vt præfertur, in hac parte reualidamus cum illegitimis, quos aliàs dictus generalis, aut prouincialis, cum generali, prouin-

ciali,

Digitized by Google

ciali, ſeu intermedio capitulo, & non aliàs ſuffraganribus meritis dignos iudicauerint ad honores, gradus, & dignitates obtinendas diſpenſare, ac diſpenſationes huiuſmodi pro tempore ita factas & inde ſequuta quæcunque, vt antea valere, & tenere, perinde ac ſi ſupradictæ conſtitutiones non emanaſſent. Cæterum cum acceperimus nonnullarum religionum, & ordinum præſertim monachalium monaſteria ita inſtituta eſſe, vt in eis perpetua quidem filiatio conſtituatur, idenqoe receptio nouitiorum in vnoquoque monaſterio ad ſuperiorem prælatum, & capitulum eiuſdem monaſterij tantum pertineat, quæ etiam monaſteria, vt plurimum inter ſe longe diſtant, nec generalia prouincialia, aut intermedia capitula niſi per raro celebrare ſolẽt: ideo ſtatuimus, vt ſuperiores illorum monaſteriorum de conſenſu ſui capituli, præhabita ſimul cum his, de quibus in vnaquaque religione, aut monaſterio, iuxta eius conſtitutiones, recipiendus interrogari ſolet aliqua informatione ſuper his, quæ in dictis conſtitutionibus continentur, ad receptionem hoiuſmodi procedere valeant, dummodo tamen antequam ad profeſſionem admittatur, plenaria, & eo modo, prout in dictis conſtitutionibus habetur, inquiſitio fiat, vt poſtea ab eis, à quibus examinari ſolent, diligenter examinentur, & approbentur, & demum in dicto capitulo coram ſuperiore referantur volentes, quod ſuperiores prædicti cum eorum capitulo, aut vbi mos non fuerit celebrandi capitula cum tribus aut quatuor ad id congregatione, per vota ſecreta, deputatis ſeruatis eorum regularibus inſtitutis, ac ſupradictis omnibus eandem in recipiendis nouitijs habeant authoritatem, quæ per dictas conſtitutiones prouincialibus capitulis eſt attributa, decernentes ſic, & non aliàs per quoſcunque iudices, & commiſſarios, quauis authoritate fungentes etiam Romanæ curiæ Cardinales, & cauſarum Palatij apoſtolici auditores ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate vbique iudicari, & diffiniri debere, irritum quoque, & inane, quidquid ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari; non obſtantibus præmiſſis, ac quibuſuis alijs conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autem, quod præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius prælati, vel perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ obſignatis, eadem prorſus fides in iudicio, & extra illud adhibeatur, quæ eiſdem præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtẽſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ reductionis, moderationis, reintegrationis, prohibitionis, reualidationis, ſtatutorum, voluntatum, & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius nouerit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. Anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo, Idibus Martij, Pontificatus noſtri Anno primo.

Clemens PP. VIII. Ad perpetuam rei memoriam.

ALtiſſimæ paupertatis via, quæ ducit ad vitam, quam Domini veſtigijs illuſtratam Seraphicus ille Beat. Franciſcus diuino ſpiritu ductus ſecutus eſt, cupientibus illam ingredi apoſtolicæ ſedis prouidentia circunſpecta debito conſueuit adeſſe præſidio. Dudum ſiquidem F. Recordat. Sixtus PP. V. prædeceſſor noſter perpetuo ſtatuit, & ordinauit, iuuenes in aliquam religionem recipi non poſſe, nec debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, & anteacta vita & moribus diligenter inquiratur, ac compertum ſit, eos deuotionis, & pietatis feruore vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe, & de ijs in generalibus, vel prouincialibus capitulis plena, & indubitata fides fieri debeat, prout in literis dicti prædeceſſoris ſexto calendas Decembris Põtificatus ſui anno tertio confectis plenius continetur: cum autem ſicut accepimus, prædicta capitula, nõ niſi ſexennij vel triennij ſpacio celebrari ſoleant, animaduertentes tanti temporis moram poſſe plus profiteri volentium mentes tepefieri, & à tanto propoſito adimplendo forſan etiam abſtrahi; nos ad ea remouenda, quæ religioſorum eorum propoſitum impedire quoquomodo poſſint, intenti, hac tum ſerie in Hiſpanijs tantum concedimus miniſtro, & commiſſario generalibus, ac etiam miniſtris prouincialibus dicti ordinis fratrum minorum de obſeruantia nuncupatorum, quod extra capitulum quocunque tempore poſſint, & valeant recipere iuuenes ad habitum de conſenſu quatuor diffinitorum, vel de conſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in quam iuuenes recipiendi ſint. Concedimus quoque, quod ipſi coram notario vel fratres per eos ad hoc deputati poſſint, ac debeant ad inquiſitionem huiuſmodi faciendam vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum; quod ſi à prædictis ſuperioribus dicti ordinis, ac fratribus per ſuperiores, vt præfertur, deputatis in præmiſſis contra factum fuerit, voce actiua, & paſſiua, necnon officijs gradibus, & honoribus, & dignitatibus quibuſcunque per eos obtentis eo ipſo in perpetuum priuati, & tam ad illa, quam ad alia quæcunque in poſterum obtinenda perpetuo inhabiles, & incapaces, ac excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtant: decernentes ſuſceptionem habitus, & profeſſionem ac inde ſequenda quæcunque valere, perinde ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis factæ fuiſſent. Non obſtantibus dicta & altera illius declaratoria, Feli. Recor. Sixti V. conſtitutionibus, necnon moderatione F. Recor. Gregor. XIIII. prædeceſſorum noſtrorum, quas in omnibus alijs ſub pœnis in illis contentis obſeruari prorſus volumus, & mandamus, ac quibuſcunqoe alijs in contrarium facientibus. Cæterum quia difficile foret præſentes literas ad ſingula quoque loca, vbi neceſſe fuerit deferri, volumus, & ſimiliter authoritate apoſtolica decernimus, quod præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, & manu miniſtri, ſeu commiſſarij, vel procuratoris generalium dicti ordinis ſubſcriptis, de eorum ſigillo obſignatis eadem fides prorſus adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annullo piſcatoris die 14. Aprilis M. D. XCII. Pontificatus noſtri anno primo.

M. Veſtrius Barbianus.

F. Ferdinandus Gemener, procurator generalis ordinis.

Romæ apud Paulum Baldum impreſſorem cameralem, 1592.

Sequi-

Sequitur Bulla conceſſa à S. D. N. Clemente VIII. Papa illuſtri monaſterio Sancti Stephani Salmãticenſis ordinis Prædicatorũ, qua conceſſione fruuntur aliæ religiones mendicantes in domibus, vbi adeſt magiſter ſtudentium, cum omnia conceſſa vni domui ordinum mendicantium cenſeantur totis ipſis ordinibus indulta, prout probatum eſt in ſuperioribus, quæſtione X.

Clemens P. VIII. ad perpetuam rei memoriam. In his, quæ ad religionum propagationem ſpectant, authoritatis noſtræ partes libẽter interponimus, prout in Domino ſalubriter cõſpicimus expedire, alias ſi quidem fel. rec. Sixtus Papa V. prædeceſſor noſter, iuſtis tunc ſuadentibus rationibus ductus ſua perpetuo valitura conſtitutione, quæ incipit, *cum de omnibus eccleſiaſticis ordinibus*, ſub dat. ſexto calen. Decembr. Pontificatus ſui, anno tertio emanata, inter alia ſtatuit, & ordinauit, vt iuuenes decimum ſextum ætatis ſuæ annum excedentes aliquam religionem ingredi volentes, non prius ad habitum recipi, & ad profeſſionem admitti poſſent, quàm de eorum anteactæ vitæ, ac morum honeſtate, tunc expreſſis iuridice, ita inſtrumenta deſuper formanda, coram teſtibus, & notario, ad Capitula generalia, vel prouincialia, in quibus per diffinitores capituli approbarentur, deferri deberent, conſtituiſſet, prout in eadem conſtitutione latius continetur. Quæ cum difficillimè adimpleri poſſe experientia poſt modum compertum extitiſſet, eandem conſtitutionem Sixti prædeceſſoris fe. re. Greg. P. XIIII. & prędeceſſor noſter moderatus fuit, vt huiuſmodi receptiones & approbationes per priores quatuor domorum fierent, ita vt qui ad religionem admitti vellent, ad quatuor eiuſdem religionis, quam elegiſſent, domos accederent, & ab earũdem Prioribus approbationem deferrent, vt in aliqua ipſarum domorum recipi poſſent. Denique Sixtus V. ordini fratrum minorum conceſſit, vt huiuſmodi recipiendorum approbationes per quatuor fratres ex antiquioribus eiuſdem domus, in qua habitum peterent à diffinitoribus nominatos fieri poſſent, ipſique quatuor antiquiores nominari ad inquiſitionem faciẽdam procedere, ac ad hunc effectum teſtes vocare, & ab eis iuramentum recipere coram tabellione, & alia requiſita facere valerent, prout in diuerſis eorundem prædeceſſorum literis plenius continetur. Cum autem ſicut pro parte dilectorum filiorum, prioris, & conuentus domus S. Stephani Salmantini ordinis fratrum Prædicatorum, nobis expoſitum fuit, eidem priori, & conuentui per dictum Sixtum prædeceſſorem, ad petitionem, & ſupplicationem bo. me. Antonij tituli Sanctorum Ioannis, & Pauli Presbyteri. Cardinalis Carrafæ nuncupati, viuæ vocis oraculo indultum fuerit, vt inſtrumenta per tabellionem coram teſtibus facta ſuper qualitatibus iuuenum in dictum conuentum ad habitum recipi petentium, per priorem, ſeu præſidentem, ac ſub priorem, magiſtrum nouitiorum, & magiſtrum ſtudentium, eiuſdem domus iuridice approbari, vel reprobari deberent. Cumque huiuſmodi receptionis forma facilior, & commodior exiſtat, quàm aliæ ſupradictæ, nihilominus hanc etiam multa incommoda pati cõpertum eſt, multoſque a religionis ingreſſu, diuerſis rationibus propterea arceri, atque a propoſito abduci, & ea de cauſa religioſorum numerus indies minui. Quod ſi eiſdem priori, & conuentui licitum eſſet, iuuenes huiuſmodi religionis habitum ibi ſuſcipere, volentes præuio tantum ipſorum iuramento, ſe non eſſe criminoſos rationibus obligatos, a quibus non poſſent faciliter expediri, nec furto, latrocinio, aut homicidio notatos, nec alijs impedimentis, in dicta Bulla Sixti Quinti contentis detineri, ad habitum admittere, poſtea intra tempus probationis, de eiſdem qualitatibus inquiſitionem, & indagationem iuxta indultum Sixti V. ſcriptum viuæ vocis oraculo conceſſum facere, ex hoc profecto domus præfata, quæ valde inſignis extitit, priſtino ſplendori, cum religioſorum propagatione, & diuini cultus augmento reſtitueretur: Ideo nobis dictorum prioris, & conuentus nomine fuit humiliter ſupplicatum, vt in præmiſſis opportune prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui religioſorum propagationem, & diuini cultus augmentum, quantum cum Domino poſſumus libenter procuramus, ſingularum literarum præfatarum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, ac priorem, ac conuentum præfatum ſingulares perſonas a quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, alijſque eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis, à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatæ exiſtunt, ad effectum præſentium dũtaxat ad conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, de venerabilis fratris noſtri Michaelis Epiſc. Albanen. Cardinalis Alexandrini nuncupati, ordinis Prædicatorum protectoris, conſilio, eiſdem priori & conuentui, *nunc & pro tempore exiſtentibus, vt quoſcunque iuuenes, etiam decimum ſextum ætatis ſuæ annum excedentes ad habitum in eodem conuentu admitti petentes, recepto ab eis iuramento, quod criminoſis, rationibus, vt præfertur, obligati, furto, latrocinio, aut homicidio notati, aut alijs impedimentis in dicta bulla Sixti V. contentis detenti non ſint, recipere, ac poſtea per aliquem eiuſdem conuentus religioſorum, ad hoc deputatum ad inueſtigationem, anteactæ illorum vitæ, ac morum, & reliquorum præmiſſorum, abſque ſtrepitu iudiciario, ſed per ſcrutinium ſecretum procedi facere. qui ad hoc deputatus proceſſum, & informationem captam dictis priori, ſeu præſidenti, ac ſuperiori, & magiſtro nouitiorum, & ſtudentium, à quibus approbari, & reprobari poſſit, referre fideliter debeat, libere, & licite poſſint, & valeant auth. Apoſt. tenore præſentium concedimus, & indulgemus*. Decernentes præſentes literas de nullitatis vitio, aut intentionis noſtrę, vel alio quopiam defectu, notari, vel impugnari, aut quomodolibet infringi, ſuſpendi, limitari, vel retractari, aut ius, vel controuerſiam reuocari, nullatenus poſſe, ſed ſemper validas, & efficaces exiſtere, & fore, ac ita perpetuo in eodem conuentu obſeruari debere, ſicque per quoſcunque iudices, ordinarios, aut delegatos etiam cauſarum palatij Apoſtolici auditores, ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & authoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum & inane, quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari; non obſtantibus præmiſſis, ac Apoſtolicis conſtitutionibus, & ordinationibus, ac eiuſdem conuentus & iuramẽto confirmatione Apoſtol. vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs indultis, & literis Apoſt. in contrarium præmiſſorum, quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis. Quibus omnibus, & ſingulis eorũ tenores præſentibus pro expreſſis habentes, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque con-

trarijs

Digitized by Google

trarijs quibuſcunque. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo piſcatoris, die x. Septembris M.DXCVIII. Pontificatus noſtri anno ſexto.

M. Veſtrius Barbianus.

QVAESTIO LV.

De reliquiis ſanctorum, in tres articulos diuiſa,

Circa quam quæruntur tria.

1 *Quomodo reliquiæ ſanctorum ſunt adorandæ.*
2 *Cuius authoritate poſſunt transferri ſanctorum reliquiæ de vno loco in alium.*
3 *Vtrum Agnus Dei poſſit depingi, & vendi.*

ARTICVLVS I.

Quomodo reliquiæ ſanctorum ſint adorandæ.

a Conc. Trid. ſeſ. 25. de reſ. in decreto de inuocata bene data de reliq. ſanct.

Reſpondeo dicendo, quod Concilium *a* Tridentinum definiuit ſanctorum Martyrum, & aliorum cũ Chriſto viuẽtium ſancta corpora, quæ viua membra fuerunt Chriſti, & templum Spiritus ſancti ab ipſo ad æternam vitam ſuſcitanda, & glorificanda à fidelibus eſſe veneranda, per quæ multa beneficia à Deo hominibus præſtantur, ita vt affirmantes ſanctorum reliquiis venerationem, atque honorem nõ deberi, vel eas, aliaque ſacra monumenta à fidelibus inutiliter honorari, atque eorum opis impetrandæ cauſa ſanctorum memorias fruſtra frequentari, omnino damnandos eſſe, prout iam pridem eos damnauit, & nunc etiam damnat eccleſia; & ita in ſynodo *b* Magunt. celebrato anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo nono dicitur, reliquias etiam ſanctorum velut diuinæ gratiæ olim receptacula, & veriſſima Chriſti membra, & pura ſpiritus ſancti domicilia, monemus in eccleſijs noſtris, vel ob id proponendas, & religioſa pietate venerandas, vt per eas fideles cõmoniti diſcant virtutem, & fidem ſanctorum imitari, & alicubi in his ſanguinolentas notas, & pro fidei Chriſti tolerati Martyrij veſtigia cernentes admoneantur, ſpem fidei noſtræ non eſſe inanem, pro qua omnia dira pati ſancti Martyres in animum ſibi induxerunt, quorum exemplo ipſi etiam ad aduerſitatum omnium tolerantiam animentur, quam venerationem ſecundum doctiſſimum, & acutiſſimũ Burgenſem vaticinatus nobis fuit Iſaias, *c* in his verbis, *Et annunciabunt gloriam gentibus, & adducent omnes fratres veſtros de cunctis gentibus donum Domino in equis, & in quadrigis, & in lecticis, & in mulis & in curribus ad montem ſanctum meum Hieruſalem, dicit Dominus, quomodo ſi inferant filij Iſrael munus, in vaſe mundo in domum Domini*, quæ Iſaiæ authoritas, ait Burgenſis, eſt exponenda de martyribus Chriſti Domini, qui in diuerſis partibus mundi fuerunt pro teſtimonio Dei interfecti, quorum corpora, ſeu oſſa adducuntur frequenter de cunctis gentibus in equis & quadrigis, ſcilicet, honorifice, & diuerſis, & varijs modis ad montem ſanctum meum Hieruſalem, ſcilicet, eccleſiam, & ait Iſaias, *quomodo ſi inferant filij Iſrael munus in vaſe mũdo in domum Domini*, in quibus verbis ſignificare vult, quod tãta fiet veneratio reliquijs ſanctorum in eccleſia, ſicut olim

b Magunt. c. 43.

c Iſa. 66.

fiebat in templo, cum aliquod munus ſolẽniſſimum ibi offerebatur, & in hoc innuit Propheta quoddam notabile pertinens ad perfectionem noui ſtatus in lege gratiæ, in lege enim veteri corpora, ſeu oſſa mortuorum erant immunda in tantum, quod contaminabatur ſacerdos per contactum mortuorum, vt in libro *d* Leuitici patet; ſed in lege noua hoc non habetur, imo reliquiæ ſanctorum in altaribus ponuntur, & in vaſis mundiſſimis collocantur & minimè immunda iudicantur, ſed vt munus ſolemniſſimum & grauiſſimum coram Chriſto Domino offeruntur. Differentiæ autem ratio inter legem nouam & veterem ea eſſe poteſt, quia animæ defunctorum in lege veteri quantumcunque ſanctæ fuiſſent à diuina viſione ſeparabantur, vnde & corpora eorum merito ſeparanda erant à ſanctuario, cuius oppoſitum eſt in lege noua, in qua animæ ſanctorum beatificè Deo coniunguntur, vnde ad perfectionem ſui ſtatus pertinet, vt eorum corpora & reliquiæ a fidelibus venerentur, & ita reliquiæ ſanctorum ſunt reuerenter obſeruandæ, & ſi ſunt antiquæ, extra capſam oſtẽdi non debent, prout in quadam decretali *e* præcipitur, & ratio huius prohibitionis ſecundum Abbatem *f* eſt, quia cum oſtenduntur extra capſam oſſa nuda & vetera & antiqua, multorum deuotio tepeſcit, & datur detractoribus cauſa obloquendi. Dicũt enim, quod ſi fuiſſet ſanctus, oſſa non fuiſſent ſic diſperſa, non aduertentes, quod omnibus puris nominibus generaliter dictum eſt, cinis es, & in cinerem reuerteris, ab hac tamen vniuerſali lege excipitur B. Virgo Maria, prout tenet vniuerſalis eccleſia & tradit doctiſſimus *g* Cordoua. Vnde ego proprijs oculis vidi in feſto canonizationis Sancti Didaci noſtræ ſacræ religionis alumni, quæ Compluti fuit celebrata de conſilio & mandato inuictiſſimi, & Chriſtianiſſimi Philippi Secundi Regis Hiſpaniarum, vt facies corporis ſancti velo obtenderetur tempore, quo eius chariſſimus filius Princeps adhuc puerulus (nũc Philippus Tertius Rex Hiſpaniarum) ad adorandũ corpus ſanctum accedere debebat, & hoc non alia ratione niſi vt ipſe non videret extremitatem naſi, & labia oris ſancti conſumpta, ſed occuparetur in viſione totius corporis inconſumpti, & integri & miro & cœleſti odore refecti, odorem ſuauiſſimum ſuauitatis dantis, & occuparetur in viſione corporis rubicundi, quod ego vidi, palpaui, & oſculatus fui, vt hac ſola viſione imbutus magis in deuotione, & veneratione Chriſtianiſſimus Princeps inflammaretur, & à deformatione extremitatis naſi & labiorum minime a tali feruore retraheretur, & ita comparatũ fuit, vt ipſe Chriſtianiſſimus Princeps odore talium vnguentorum tractus, ſit modo Rex deuotione huius ſancti maximè affectus, cuius affectu omnes ſuos ſubditos ad eandem deuotionem incitat, & prouocat, & monaſterium diſcalciatorum, quod cum primum ingreſſus valliſoletum eſt, ædificari mandauit Sancto Didaco conſecrari præcepit.

d Leuit. 11. cap.

e c. 2. de reli qui & vener. ſanct.

f Abb. in d. c. 2 nu. 1.

g Cord. li. 2. quæſt. q. 17 p. 150. ar. 2.

Reliquiæ de nouo inuentæ non ſunt venerandæ in publico ſine authoritate ſedis Apoſtolicæ, vt in dicta *h* decretali præcipitur vbi gloſſa intelligit de omnino nouis, ſecus ſi eſſent reliquiæ ſanctorũ approbatorum: nam quando certum eſt quod ſunt reliquiæ ſancti canonizati bene poſſunt ſine authoritate Papæ in publico venerari, eo enim quod ſanctũ canonizauit, concedit omnes eius reliquias publice poſſe venerari, quando autem oritur aliqua dubitatio, tunc habet locum deciſio præfatæ decretalis, vt non venerentur publicè ſine authoritate Papæ, priuatim autem veneratione quadam virtuali non prohibet Summus Pontifex, has reliquias venerari.

h d. c. 2.

R AR-

ARTICVLVS II.

Cuius authoritate poſſunt transferri ſanctorum reliquiæ de vno loco in alium.

RESPONDEO dicendo, quod reliquiæ ſanctorum authoritate Papæ, vel Epiſcopi, vel ſanctæ ſynodi, prout in quodam canone *a* mandatur, debẽt transferri, quod intelligunt Doctores eſſe verum loquendo de corporibus ſanctorum traditis perpetuæ ſepulturæ iuxta terminos cuiuſdam legis, *b* niſi neceſſitas immineat, quia tũc authoritate præſidis prouinciæ iuxta aliam legem; *c* quando autem nõ ſunt tradita ſepulturæ, bene transferri poſſunt ſine alicuius authoritate ad alium locum religioſum, vt in alia lege *d* conceditur, & cum ſæpe à Summis Pontificibus cenſuræ promulgentur contra has portantes ab vrbe aliquas reliquias conceſſit *Alexãder Sextus fratribus minoribus, vt poſſint ſine ſcrupulo alicuius cenſuræ mittere reliquias extra vrbem pro conſecratione altarium, & lapides cuiuſcunque generis ſiue conſecratos, ſiue non,* ita refertur in monumentis *e* ordinum, & viuæ vocis oraculo conceſſit Pius V. vt quas reliquias ab amicis poſſunt habere religioſi Societatis abſolutè extra vrbem fas eſſet mittere, ita in compẽdio *f* Societatis refertur.

a c. corpora de conſecr. diſt. 1
b l. vlt. C. de reli. & ſumpt. funer.
c l. 1. eod. tit.
d l ſi nec dum eod. tit.
e in 1. impr. f. 70. conc. 574.
f Cõp. Societ. tit. reliquia.

ARTICVLVS III.

Vtrum Agnus Dei poſſit depingi & vendi.

RESPONDEO dicendo, quod *Gregorius Tertius decimus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo octauo Calendas Iunij, Põtificatus ſui anno primo, in conſtitutione, g quæ incipit omnis certo ſtudio, ſtatuit, & ordinauit ac ſub excommunicationis pœna ipſo facto prohibuit, & interdixit ne quiſquam ſiue mulier ſæcularis, aut eccleſiaſtici etiam regularis ordinis ille ſit, & quocunque gradu conditione, ſtatu, nomine, dignitate & honore præcellat poſthac in perpetuũ Agnus Dei per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem benedictos depingere inficere minio notare, vel aurum, aut colorem aliquem illis imponere, aut quidquam aliud ſuperinducere, neque depingi, aut miniari facere, neque illos venales proponere, ſeu tenere quouis prætextu qualibet de cauſa audeat: verùm albos, & mundos Agnum illum purum & innocentem repræſentantes, qui occiſus pretioſiſſimo ſanguine ſuo nos redemit, & decenter, ac reuerenter à cunctis haberi deferri, & cuſtodiri præcepit, & ita ab omnibus fieri, & cenſeri debere decreuit, & mãdauit omnibus ſingulorum locorum ordinarijs per vniuerſum Chriſtianum orbem conſtitutis eorumq; vicarijs in ſpiritualibus generalibus, vt præſentem conſtitutionẽ, & prohibitionem in ſuis quique ciuitatibus diœceſibus ſtatim publicari, procurent, ita vt ad omnium notitiam quàm primum peruenire poſſit.*

g habet inter conſt. Apoſtol. Greg. conſt. 1.

Circa quam conſtitutionem notandum eſt, quod non vidi illam ſeruari in his Hiſpaniarum partibus ab omnibus, licet aliqui habentes aliqualem huius conſtitutionis notitiam eam tranſgredi formident, quæ à Dominis Epiſcopis deberet certe publicari, vt ad omnium notitiam perueniret, & ab omnibus obſeruaretur ea obſeruantia, qua Summus Pontifex Gregorius Decimus tertius iuſtiſſimè præcepit ab omnibus cuſtodiri.

Circa hanc quæſtionem vide, quæ ſupra habes in Tomo *h* ſecundo.

h 10. q. 110.

QVAESTIO LVI.

De reſtitutione in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 QVid ſit reſtitutio, & quotuplex.

2 *Vtrum monaſterium poſſit impetrare beneficiũ reſtitutionis eo quod priuatur quibuſdam bonis ſibi relictis, ne ſuper his aliqua alienatio, & hypotheca fieret, aut aliquis cenſus conſtitueretur ſub pœna, quod ſi talis alienatio aut cenſus conſtitutio fieret ad illud monaſterium pertineret.*

3 *Vtrum is, qui contraxit cum monacho abſque licentia prælati, ſit obligatus reſtituere monaſterio rem ex illo contractu acquiſitam.*

4 *Vtrũ bona incerta, quæ habent nouitij, poſſint applicari, & reſtitui monaſterijs, in quibus ſumunt habitũ.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit reſtitutio, & quotuplex.

RESPONDEO dicendo, certiſſimum eſſe lege naturali diuina, & humana reſtitutionem ablati neceſſariam eſſe ad peccati dimiſſionem, & cum regulares propter Deum omnia reliquerint, oportet de reſtitutione aliquid agere, ne ipſi reſtitutionibus implicati peccatis innodentur, pro quorum remiſſione ad religionem confugerunt, & ſciendum eſt, reſtitutionem læſioni opponi, nam & ea illud reddit, quod læſio abſtulerat, vt dicitur in aliquibus legibus, & tradit *b* Bartolus, ideo reſtitutio, de qua agimus, eſt illius redditio, quæ ablata eſt, ſecundum D. *i* Thomam, qui probat, eam ad iuſtitiam commutatiuam pertinere, etenim ſicut acceptio rei alienæ actus eſt iniuſtitiæ circa cõmutationem, ita & reſtitutio, quæ ei opponitur, erit actus iuſtitiæ commutatiuæ, cũ per intelligentiam vnius contrariorum cognoſcatur & alterum, & vis eius percipiatur, prout in multis doctrinæ ſuæ locis nobis ſcriptum reliquit *K* Ariſtot. quod Dynus Iuriſconſultus optime adnotauit: in cõmutatiua autem iuſtitia potiſſimè attenditur damni per acceptionem illati compenſatio per redditionẽ, & æqualitatem, quemadmodum ex eadem *l* Ariſtotelica conſtat doctrina. Damnum verò infertur alicui varijs modis, per occupationem iniquã propriæ rei, per eiuſdem rei detentionem, atque item per impedimentum, ne quis aſſequatur, quod ei debitum eſt. In ſumma reducitur læſio his modis contingens ad alicuius boni priuationem cum is, qui detinet rẽ alienam, aut alteri debitam eam videatur ab altero abſtuliſſe, & eadem ratione, qui impedit, ne quis aſſequatur bonum aliquod, plane dicitur bonum hoc ab altero auferre, prout reſoluit doctiſſimus *m* Couarruuias dicens, quod reſtitutio aliquas habet radices, à quibus deducitur, ab acceptione, ſcilicet, aut à re accepta. Ab acceptione tunc procedit, quando quis ratione ſolius acceptationis tenetur alteri reddere, quod ſuum eſt, aut eſt ei debitum, vt in cauſis mutui, depoſiti, furti, rapinæ, & ſimilibus. A re accepta, tunc deducitur reſtitutio, quoties quis rem alienam, aut alteri debitam habet, ſicut diligenter tradiderunt D. *n* Thomas, Caietanus, & Soto.

b l. quod ſi minor. §. res ff. de minori. l. 1. C. ſi aduerſus translationẽ Bart. in l. qui pro. ff. de proc.
i D. Tho. 2. 2. q. 62 ar. 2.
K Ariſt. 1. top. & 4. Ethic. c. 1. & 2. Ho. ad Theod. Dynus in reg. poſſeſſ.
l Ariſt. lib. 5. ethicor.
m Coua. reg. poſſeſſ. 2. p. in initio.

Duplex autem eſt reſtitutio, prima eſt, qua prior ſtatus totaliter innouatur, & ſic dicitur reſtitutio in integrũ, qua redditur poſſeſſio rei, aut æquiualentis, & fructus priſtinum ius, & omnia, quæ à iuriſperitis dicitur eſſe prioris ſtatus vel iuris reintegratio, per quam ſubuenitur minoribus, Eccleſijs, & monaſterijs,

n D. Tho. & Caiet. 2. 2. q. 62. art. 6 Sot. li. 4. de iuſt. q. 7. ar. 7.

a l. 1. C. de ſen ten. paſſis cap. audiens de in integrum reſti tut.
b c. cum tu de uſuris c. literis de captoribus.

tijs, & de ea in *a* iure late agitur, & de hac dicimus in articolo primo huius quæſtionis; ſecunda eſt, qua prior ſtatus non renouatur in totum, ſed ſolum rei poſſeſſio, vel æquiualentis, perquam ſatis ſit de re ablata, & damno, & intereſſe, quæ aliquando ſignificatur nomine redditionis, vt patet ex iure: *b* aliquando verò nomine ſatisfactionis, vt dicitur in quadam decretali; & de hac agemus in ſecundo, & alijs articulis huius quæſtionis.

ARTICVLVS II.

Vtrum monaſterium poſſit impetrare beneficium reſtitutionis eo, quod priuatur quibuſdam bonis ſibi relictis, ne ſuper his aliqua alienatio, & hypotheca fieret, aut aliquis cenſus conſtitueretur ſub pœna, quod ſi talis alienatio aut cenſus conſtitutio fieret, ad illud monaſterium pertineret.

c Gutier. li. 2. pra. q. 111.

RESpódeo dicendo, quod Doctor Ioannes *c* Gutierrez hanc quæſtionem dubiam eſſe putat, & vtranque partem poſſe controuerti, ſed tandem ſe reſoluens, ait, quod in caſu propoſito monaſterio cõpetit reſtitutio in integrum aduerſus dictam alienationem, & cenſus conſtitutionem à ſe factam contra prohibitionem teſtatoris, ne incurrat dictam pœnã priuationis, quia minor inſtitutus hæres reſtituitur aduerſus ſubſtitutum, vt in iure *d* probatur; ergo in propoſito, cum dictum monaſterium fuerit ſubſtitutum, quod æquiparatur ſimiliter minori, vt dicitur in iure, *e* & infra probabitur merito monaſterium inſtitutum reſtituitur cõtra monaſterium ſubſtitutum, quia priuilegiatus certans de damno euitando bene vtitur priuilegio reſtitutionis contra pariter priuilegiatum certantem de lucro captando, vt multis allegatis iuribus, tradit *f* Iaſon, & allegando alios Couarruuias: ſed certum eſt, quod monaſterium prædictum agit de damno euitando, quia ſibi fuerunt pure dicta bona relicta cũ prædicta prohibitione pro ſui, verbi gratia dotatione, erectione, & ſuſtentatione quibus ſemper vſus fuit, atque nunc fruitur, ſicque ſunt effecta proprium patrimonium, & in eorum dominio radicata, & licet per contrauentionem prædictam competat, & ſit quæſitum ius alteri monaſterio, & bona alienata propria ipſius efficiantur, non ſunt tamen radicata in eius monaſterij ſubſtituti patrimonio, neque ipſa vnquam habuit realiter, & ſic agit tantum de lucro ſibi delato captando, non verò de damno euitando, vnde præferendum eſt monaſterium agens de hoc damno euitando.

d l. & ſi ſin. §. ſed quod Papinianus & in l. quod ſi minor §. Scæuola. ff. de minorib.
e l. orphanotrophos & ibi Bal. C. de epiſ. & cler.
f l. verũ, § fi. ff. de minori DD. in cap. in præſent. de probatio Iaſ. & cæteri in authen. quas actiones C. de ſacroſ. eccleſ. Couar. in pra. qq. c. 7. n. 4. & in regu. poſſeſs. p. 2. §. 2. nu. 4.

g l. 3. §. ſed ſi hæres ff. de minori.

Secundò probatur hęc pars ex quadam lege, *g* in quà minori competit reſtitutio in integrum, vt hæreditatem ſibi relictam conſequatur, aduerſus propriã negligentiam; & licet ille textus loquatur in minori, idem tamen dicẽdum eſt in cauſa, vel loco pio, cum minori æquiparetur, vt dictum eſt ſupra, & probat late Euerardus: *h* & confirmatur, quia minor reſtituitur aduerſus propriam negligentiam non ſoluendi canonem in triẽnio, ne incidat in commiſſum, vt tenet Specul. *i* & refert, & tenet alios allegãs Iaſ.

h Euerar. in cent. leg. c. 31.
i Specul. ti. de Emphyt. §. nũc aliqua q. 21. nu. 25. & num. 19. C. de iur. Emphy.
K ca. 2. de in integ. reſt.

Tertiò probatur, quia eccleſia ſemper quod læditur, reſtituitur intra quadriennium, vt *K* dicitur in quadam decretali, vbi Abbas, & Doctores communiter, ſed hic læderetur enormiſſime monaſterium, ſi cogeretur carere toto legato propter prædictã alienationem, aut cenſus conſtitutionem ſuper eo factã, ergo reſtitui debuit in integrum non ſolum intra quadriennium à die dictæ alienationis, & conſtitutionis cenſus, verum etiam intra triginta annos iuxta quandam egregiam legem *l* partitarum, vbi doctiſſimus Gregorius Lopez.

l l. ſi ti. 5. p. 3. vbi Greg.

Quid plura? hanc opinionem intelligunt ex noſtris, ſcilicet, in hæreditate relicta hoſpitali ſub conditione, vt bona ipſi relicta non poſſint aliquo modo, vel cauſa per rectores dicti hoſpitalis, ſiue per aliam perſonam vendi, alienari, vel permutari, vel donari, & ſi contra facerent, quod dictum hoſpitale caderet à dictis legatis, & quódlibet eorum tenet *m* Angelus exiſtimans, quod ſi contra voluntatem teſtatoris fieret alienatio, eccleſia poteſt contra prælatum habere recurſum ad damna, & intereſſe, & ita poterit agere hoc caſu hoſpitale contra ſuum rectorem, qui alienauit, vel vendidit contra voluntatem teſtatoris, & ſi contra eum non poteſt ſibi bene eſſe conſultum, poterit petere reſtitutionem in integrum aduerſus tales alienationes, ſi tempora ad id præſtituta à iure patiantur, hoc eſt ſi nondum eſt elapſum trieunium datum à iure *n* ad petendam dictam reſtitutionem, ſed in propoſito non poteſt eſſe bene cõſultum primo monaſterio contra alterum monaſterium ſubſtitutum niſi in integrum reſtituatur, cum non poſſit agere contra alienantes, quia ſunt monachi, & bona propria minime habent, & per talem in integrum reſtitutionem, cum dictis bonis manebit; tantum enim affert reſtitutio, quantum abſtulit læſio: ſed ſi quis dicat, quod in caſu Angeli prædicto non fuit ſubſtituta cauſa pia in euentum alienationis, ſiue contrauentionis voluntati teſtatoris, prout ſupponitur, quod fuit in noſtro caſu, ſubſtitutum verbis directis ſecundum monaſterium, cui ſtatim per dictam cenſus conſtitutionem videtur ius quæſitum, & ſic videtur, quod in eo non competat reſtitutio aduerſus aliud monaſterium, quod eſt pariter priuilegiatum, cum etiam agat de damno euitando; reſpondeo breuiter, adhuc idem eſſe etiam ſi ſit ſubſtitutus alius locus pius, vt expreſſe decidit *o* Bald. vbi eius editio, ait, teſtator reliquit monaſterio S. Petri hæreditatem ſuam ſub conditione conſtruendi hoſpitale intra annum, & quod ſi dictum hoſpitale non fuerit intra terminum conſtructum, hæreditas debeat pertinere ad hoſpitale miſericordiæ de Peruſio; quæritur nunquid, ſi monaſterium dictum hoſpitale non conſtruxerit intra annum, poſſit reſtitui in integrum tanquam læſum; & quamuis Baldus, primo fluctuet allegans pro, & contra, tandem affirmat verius videri concludendum, quod monaſteriũ poſſit in integrum reſtitui, niſi ipſum fuerit in dolo, quia cum ſciret, & poſſet, noluit cõditioni parere, & quia contra dolum etiam in omittendo datur reſtitutio, & Baldum ſequuntur *p* Alexander, & Romanus, vbi eius additionator admiratur, quod non allegauerit *q* legem ad hoc ſingularem, quæ licet loquatur de minoribus, idem eſt ex dictis in pio loco, & ita dicit ſe vidiſſe per illam legem iudicatum; quam opinionem ſequuntur Angelus, *r* Ancharranus, & Nicolaos Euerardus loquens expreſſe in præiudicium alterius pij loci.

m Ang. conſ. 198. n. 2. & 5
n l. penult. C. de integr. reſt.
o Bald. in l. Pupillo C. de repudian. vel abſtin. hæred. & additio ibi in huiuſmodi quæſt.
p Alex. in d. l. l. Pupillo n. 3. Rom ſing. 93.
q l. 3. §. ſed ſi hæres, ff. de minoribus.
r Ang. in l. inſulã circa ult. chartam, ff. de verb. obl. Ancha. conſ. 188. Euerar. in cent. leg. c. 31. co. 2. nu. 102.
ſ l. quoties, §. qui dolo. ff. de probat.

Aduertendum tamen, quod dolus contra monaſterium inſtitutum, vt eidem non competat prædicta in integrum reſtitutio iuxta opinionem Baldi, non eſt præſumendus in propoſito, vt in regula iuris *ſ* vulgari probatur, maxime, cũ monachi prędicti monaſterij forſan ſucceſſerint in ius aliorũ, qui nõ ſunt de illis, qui dictam alienationẽ fecerũt, neq; cenſum conſtituerunt ſuper dicta bona, ſed eis ſucceſſerũt, & iuſtã cauſã habent ignorantiæ, & licet præſumeretur dolus contra eos, eo quod ſit credendũ, vel in veritate probetur penes ſe fuiſſe, & eſſe teſtamentũ, in quo dicta alienatio, & cenſus conſtitutio prohibeatur cũ prædicta pœna, & ſic quod ſciuerit prædictam prohibitionẽ, quia habens penes ſe inſtrumentũ præſu-

ARTICVLVS IV.

Vtrum bona incerta, quæ habent nouitij, poßint applicari, & reſtitui monaſterijs, in quibus ſumunt hbbitum.

RESpondeo dicendo, quod *Sixtus Quartus conceſſit magiſtro generali & prioribus prouincialibus, ac prioribus localibus ordinis fratrum Carmelitarũ, vt ſinguli eorum in locis ſibi cõmiſſis poßint, & valeant in pios vſus conuertere bona, quæ nouitij ad ordinem prædictum venientes tenentur reſtituere diuerſis perſonis, quæ ſciri & inueniri non poßunt*, ita in monumentis *a* refertur.

a in 2. impr. f. 203. & in 2. ſol. 189.

Et Clemens IIII. conceßit, quod ſi aliqui habitũ fratrum minorum aſſumentes diuerſis perſonis, quæ ſciri & inueniri non poſſunt, aliqua bona reſtituere tenẽantur, poßint miniſtri, & cuſtodes, & vicarij eorum ſinguli in locis ſibi cõmiſſis bona ipſa in pios vſus conuertere, prout ſecundum Deum viderint expedire, ita habetur in ordinis monumentis. *b*

b in 2. impr. fo. 58. & in 2. fo. 131. conc. 539.

Circa quas cõſtitutiones eſt notandum, quod pro fratribus minoribus priuilegium continent, cum ipſi ſecundum eorum *c* regulam teneantur remittere liberos nouitios, vt diſponant de ſuis rebus temporalibus, ſecundum quod Deus illis inſpirauit, quæ bona incerta licet non ſint ſua, in eorum tamen poteſtate ſunt, & ad eos pertinet eorũ diſpoſitio ea eleemoſynaliter erogando libere pauperibus, quos elegerint; pro alijs autem religionibus ſolum ad ſedãdas lites maximè deſeruiunt, cum lis ſit, vtrum ad Epiſcopos huiuſmodi incertorum reſtitutio pertineat, an ad ipſos reſtituere obligatos, de quo agit Nauarrus *d* dicens, non pertinere regulariter hoc ad Epiſcopos, imo ait, quod contrariũ iubere non poterunt, nec regulariter in eo contra voluntatem debitoris volentis reſtituere pauperibus ſe interponere.

c Reg. fratrũ mi. ca. 2.

d Nau. c. 17. nu. 92.

QVAESTIO LVII.

De ſacramentis miniſtrandis, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum religioſi ſint excommunicati adminiſtrãtes ſacramenta in parochia, vbi à tempore immemoriali nunquam fuit parochus.*

2 *Vtrum monachus prohibitus a prælato ne celebret, videatur ſuſpenſus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſint excommunicati religioſi adminiſtrãtes ſacramenta cuidam Domino temporali cuiuſdam caſtelli habẽtis iuriſdictionem, & territorium, in quo maiores eorum à tempore immemoriali ſemper ab eis ſumpſerant ſacramẽta nullo vnquam tempore exiſtente parocho curã animarum gerente in præfato territorio.

RESpondeo dicendo, quod hæc quæſtio, vt ait Nauarrus, *e* videtur noua & talis qualis vix reperiatur ſimilis contigiſſe, in Italia, nec in Gallia, nec in Hiſpania noſtra ſaltim ætate, & ait eſſe difficilis ſolutionis propter ea, quæ parit conſuetudo, cuius initij non eſt memoria ex vna parte, & ex altera, quod ſi dicti religioſi erãt Franciſcani regularis obſeruantiæ, non ſunt capaces iuriſdictionis parochialis, nec iurium parochialium, & ita non poteſt dici conuentum ipſorum fratrum eam vſu cepiſſe, vel præſcripſiſſe: at reſpondet Nauarrus ad quæſtionẽ, quod prædicti fratres nõ ſunt excommunicati per *f* Clementinam quandam quę excommunicat ipſo iure omnes religioſos, qui ſacramenta Euchariſtiæ, vel extremæ vnctionis, vel matrimonij benedictionem adminiſtrant, cum poſſint probare conſenſum Papæ, vel diœceſani per conſuetudinem immemorialem, argumento cuiuſdam *g* canonis, cum quorum licentia præſumpta poſſunt adminiſtrari prædicta Sacramenta.

e Na. n. 9. eiſ. tit. de priuil. conſ. 19.

f Cle. relig. de priuil.

g c. cuncta per modum 9. q. 3

ARTICVLVS II.

Vtrum monachus prohibitus à prælato, ne celebret, & ne adminiſtret ſacramenta, videatur ſuſpenſus.

RESpondeo dicendo, quod nulla forma verborum, eſt præſcripta ad ferendam neque ad tollẽdam ſuſpenſionem, ſed ſufficiunt quæcunque verba id ſignificantia prout reſoluit *h* Nauarrus, verumtamen eſt, quod ſuſpendens verbo ſine ſcriptura delinquit, & punitur ſuſpenſione, vt dicitur in iure, *i* & ita magna cum prudentia debet imponi, vt in eodem iure præcipitur; ex quo colligo, quod ſi prælatus in ſcriptis faciat huiuſmodi prohibitionem, cenſetur ſuſpendere: prohibens autem verbo tantùm, præſumitur ſolam ſimplicem facere prohibitionem argumento eorum, quæ in iure *K* notantur, quatenus probat, neminem præſumi facere actum eo modo, quod ſit delictum, at qui probibet adminiſtrare ſine ſcriptura, facit actum, qui poteſt iudicari delictum, & non delictum, nam ſi facit animo ſuſpendendi, delinquit adeo, quod ipſo iure incurrit ſuſpenſionem, ſi verò facit animo non ſuſpendendi, ſed ſimpliciter prohibendi, non videtur delinquere; ergo præſumendus eſt nolle ſuſpendere, vnde prædictus religioſus videat, quo pacto ſit illi facta præfata prohibitio, nam ſi verbo tantum fuit interpoſita, peccabit ſacramenta adminiſtrando contra voluntatem ſui prælati ſe gerendo: at ſi ſcriptura fuit talis prohibitio intimata, vltra peccatum incurret irregularitatem, in quam incurrunt ij, qui ſuſpenſi ab adminiſtratione ſacramentorum ipſa adminiſtrare non deſiſtunt.

h Naua. cap. 26 num. 161.

i ca. 1. de ſen. excom. lib. 6.

K l. ſi procurator, ff. de cond. indebiti.

QVAESTIO LVIII.

De ſepulturis quantum ad libertatem ſepeliendi in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *VTrum corpora defunctorum in Eccleſiis debeant ſepeliri.*

2 *Vtrum committatur ſimonia, vendendo capellas pro ſepultura.*

3 *Vtrum regularibus in eorum eccleſijs liberè licentia ſepeliendi omnes concedatur.*

4 *Vtrum inuitis fratribus poſſit aliquis in eorum eccleſiis ſepeliri.*

5 *Vtrum aliquis inuitus poſſit in eccleſiis fratrum minorum ſepeliri.*

6 *Vtrum confratres & familiares fratrum debeant inuitis curatis ſepeliri in Eccleſiis fratrum.*

7 *Vtrum fratres poſſint inducere ad vouendũ ſæculares,*

Digitized by Google

vt in eorum Eccleſiis ſepeliãtur, circa quod aliqua dubia proponuntur.

8 *Pone quod pater, & auus ſunt ſepulti apud fratres prędicatores, maiores verò vt abauus, & ſuperiores ſunt ſepulti in Eccleſia parochiali, iſte nunc deceſſit non electa ſepultura, quæritur vbi debeat ſepeliri.*

9 *An cõſtitutio prouincialis, ne ſepulturæ locus quouis nomine cuiquam detur, nevè ſepulturæ fiant in vlla quauis Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu valeat etiam contra regulares exemptos, qui habent priuilegia liberè ſepeliendi in Eccleſiis.*

10 *Religioſi habent capellas in eorum Eccleſiis, quas cõcedunt quoad vſum ſepulturæ alicui domui nobiliũ & deſcendentium, & poſterorum ſuorum. quæritur an ille, qui nõ eſt de progenie illorum nobilium, poſſit eligere ſepulturam in illis capellis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum corpora defunctorum in Eccleſiis debeant ſepeliri.

RESpondeo dicendo, quod antiqui maiores noſtri cenſuerunt in Eccleſijs non fore humanda corpora defunctorum, & ratio illorum erat, nam in eo loco, vbi diuina celebrantur officia, & Deus aſſidue colitur humana corpora defunctorum turpe & indignũ videbatur, ſed in cæmeterijs locisque deſignatis ſepelire cõſueuerunt, atque deinde dignitatis cauſa in Atrio Porticuve Eccleſiarum humari cæperunt cadauera, vt patet ex quodam Canone *a* in Eccleſijs autem ſepeliri cadauera minimè permittebatur, ſecundũ *b* ius, & tradit Laurentios Vell. cæterum, paulo poſt digniſſimis, ac præſtantiſſimis viris dumtaxat id fuit conceſſum, vt explicat Ioannes *c* Aſinius, in quo loco etiam ipſe aſſerit, quod id, quod antiquis temporibus dignitate & ſanctitate fulgentibus, concedebatur, ſucceſſu temporis omnibus nulla habita perſonarum diſtinctione permiſſum extitit, atque ita omnes poſſunt hodie in Eccleſijs ſepeliri, quod non temere, & ſine cauſa conſuetudine receptum fuiſſe credendum eſt, ait enim Gregorius, *d* cum grauia peccata nos deprimunt, tunc prodeſt mortuis, ſi in Eccleſia ſepeliantur, ob id quod, qui ad Eccleſias ſacrificij cauſa accedunt, cum maiorum ſuorum ſepulchra intuentur, facile accidit, vt pro eis preces effundant, quod & Iacobus de Simancas *e* late proſequitur, præter quam quod illorum ſanctorum, quibus Eccleſia dicata eſt, patrocinio, & interceſſione releuantur, vt in quodam decreto *f* dicitur: quibus accedit, quod minus eo in loco à ſpiritibus immundis vexantur & ideo in cęmeterijs dicitur *g* eſſe requies ſanctorum, pro quibus omnibus *h* Lapus, & Durandus videndi ſunt.

a c. preci. 13. q. 2.
b l. nemo Ap. de ſacroſ. eccl. vel in c. nullus mortuus, 13. quæſt. 2. in princ.
c Aſin. in l. 2. § in locum. ff. de relig. & ſũpti funeri, nu. 19. & 72.
d c. cum grauis 13. q. 2.
e Simanc. de cathol. inſt. c. 38. nu. 9. ad medium.
f c. nõ æſtimemus 13. q. 2.
g c. aurũ 12. q. 2.
h Lap. alle. 83 Durun. in rational. diuin. offic. lib. 1. c. 5. & nu. 12.

ARTICVLVS II.

Vtrum committatur ſimonia vendendo capellas pro ſepultura.

RESpondeo dicendo, videri ſimonia, cum illud quod fit à clericis & regularibus dantibus capellas laicis pro ſepultura ſui & ſuorum conuentione præcedente, pro certo pretio datur, vt patet ex his, quæ poſt Hoſtienſem *i* tradit Gregorios Lopez; & in tãtum prohibetur pactio circa ſepulturas, quod ſi paciſcatur cum eccleſiaſticis perſonis de ſepeliendo ſe etiam in ſepultura maiorum, committitur ſimonia, vt quædam *K* Gloſſa inquit.

i Hoſt in c. ex litteris de iure patr. Gre. in l. 1. ti. 13. pa. 1. l gl. 3. ve. ven. el lugar.
K gl. in cle. in nit. de ſepult. ver ſepul.

At cum ſæpe ſæpius contingat apud viros timoratos & doctos vendi capellam pro ſepultura, neceſſe eſt, hunc vſum ſaluare, ne tot, & tam præſtantiſſimi viri prædicta pacta ineuntes labe ſimoniaca notentur, & ſic hic vſus ſaluatur ab aliquibus relatis *l* à Salazar dicente, pretiũ non recipi pro ſepultura ſimpliciter, ſed pro altiori loco ſepulturæ, nam cum ſepultura ſecundum Gloſſam *m* communiter receptam ſit quid ſpirituale, pretium pro ea peti non poteſt abſque labe ſimoniæ, quod ceſſat quando locus honorabilior petitur pro ſepultura, quia Eccleſia cæmeteria habet in quibus ſepeliri homines poſſunt, & hæc eſt ſententia *n* Soti, cuius non meminit Salazar.

l Salaz. de vſu. & cõſuetud. c. 10. nume. 24.
m gloſ. c. fi. de ſepul. lib. 6. in verb. ſep.

Aliter ſaluatur prædictus vſus, ſcilicet datum pro ſepultura eſſe quandam eleemoſynam pro reparatione Eccleſiæ, aut fabricæ, quod non eſt ſimoniacum, ſicut non eſt ſimoniacum accipere ſtipendiũ aliquod ad ſuſtentationem pro diuinis adminiſtrandis, & miſſis celebrandis, prout tenet *o* Nauarrus, & Couar. Et confirmatur ex doctrina *p* Caietan. dicentis, quod cuilibet licet recipere aliquid temporale pro re ſpirituali, vel ei annexa non in modum pretij, ſed ad ſuſtentationem, nullo præcedente pacto, ſed ex vi donationis, vel legati, aut ex vi legis, aut conſuetudinis, quam doctrinam approbat *q* Nauarrus, pro cuius doctrinæ explicatione ibi, *ex vi legis, & conſuetudinis*, quantum ad noſtrum propoſitum eſt aduertendum, quod cum recipere pretium pro ſepultura ſit ſimoniacum, quia prohibitum, vt ait quædam *r* Gloſſa communiter recepta ex tacito conſenſu Papæ propter vtilitatem Eccleſiarum, videtur ius hoc prohibens eſſe relaxatum, & ſic conſuetudinem vendendi capellas, aut ſepulturas vires obtinuiſſe, quia ſi ij, quorum eſt ius poſitiuum mutare, ſciuerint conſuetudinem legibus contrariam & tacuerint, videntur velle antiqua iura mutare, & nouæ conſuetudini authoritatem impartiri, prout tradunt *ſ* Diuus Thomas, Syluest. & Hippolytus, qui dicit, quod patientia cum taciturnitate inducit conſenſum, & ita dici poteſt purgari hoc vitium ſimoniæ propter tacitam authoritatem ſuperioris, ſicut per expreſſam poteſt purgari, vt tenet quædam Gloſſa *t* quam refert & ſequitur Lambertinos.

n Sot. li. 9. de iuſti. q. 7. art. 1. f. 819. co. 2. in initio.
o Nauq. in c. inter ver. 81. q. 2. corol. 2. pa. 82. n. 28. Co. nu. 1. varia. c. 20 n. 5.
p Caie. 2. 2. q. 100. ar. 3.
q Nau. in ca. 23. nu. 101.
r Gl. in c. ex parte il primo de offi. dele.
ſ D. Th. quodli. 9. q. 7. Sylu. verb. benef. in 4. nu. 1. in fin. Hipp. ſing. 77.
t Gl. in c. niſi eſſent de præb. & in c. cum pridem de pactis Lab. de iure patro. ar. 3. q. 8. princ. 1. p. li. 2. n. 7 f. 87.

Nec huic ſolutioni obſtant, quædam decretales *u* prohibentes pretij exactionem pro ſepulturis, & abolentes omnem contrariam conſuetudinem, nam ipſa iura non procedunt, ſi conſuetudo inducatur cum licentia Principis, vt notarunt Ioannes *x* Andræas & Dominicus à Sancto Geminiano, Abbas, Antonius de Butrio, & Duenas, quia in his, quæ ſunt de iure poſitiuo poteſt omnia princeps cum cauſa mutare ad libitum, vt in iure *y* probatur, & tradit Mathiencus. Aduertendum tamen videri ſimoniacam quandam conſtitutionem ſynodalem iubentem, vt pro qualibet apertione ſepulturæ ad corpus humandum ſoluantur tres argentei regales ſabricæ Eccleſiæ, niſi ipſa ſabrica ſit pauper, & pro ſui conſeruatione tali ſubſidio indigeret, nam ius habentibus ſepeliendi in illo loco ab antiquo libere conceditur eius vſus tam apud leges *z* imperiales, quàm apud ſeſſiones Pontificias, ob quod non poterit Epiſcopus etiam ſtatuendo contra eorum iura eis inuitis onera & grauamina imponere cum prædictam prærogatiuam à ſacris Canonibus conceſſam habeat, contra quam Epiſcopus ſtatuere aliquid minime poteſt, maxime in præiudiciũ tertij, occin parte arctando ſecundũ

u ca. non ſatis de ſimo. c. ad abolend. de ſepul.
x And. in addi. ad ſpe. ti. de inſti. § compe. n. 17. Gem. in ſumma d. 11. n. 4. Abb. in c. accedent. n. 6. de reſcr. Butr. in c. fi. n. 11. de conſ Duenas reg. 142. n. 2.
y ca. propoſuit de conce. præb. Matien. in l. 6. tit. 20. gl. 2. 2. 4. li. 5 recop.
z l. ius ſequeti. C. de relig. & ſump. fu. c. fi. de ſepul.

Ioannem

a Monach. Pro bo & And. c. 3. in c. 1. de ſe pul. li. 6.
b Card. in ca. 3. eo ſi. ad 8.

Ioannem *a* Monachum Probum, & Ioannem Andręam. Et notat Cardinalis *b* Alexaodrinus, quod ille mutare dicitur, qui addit aliquid, vel detrahit.

ARTICVLVS III.

Vtrum regularibus in eorum Eccleſiis libera licentia ſepeliendi omnes concedatur.

c ff de mortuis inferen. per to tum.
d Clem. dud. de ſep.

RESpondeo dicendo, quod ius ſepulturæ competit ſecundum ius ciuile *c* omnibus, quibus ineſt ius inferendi mortuos, ſecundum verò ius canonicum competit generaliter omnibus Eccleſiis parrochialibus vel habentibus populum, & aliis quib. iure, vel priuilegio id conceſſum eſt, ſicut competit *d* religioſis ordinum prædicatorum, & minorum, & per communicationem alijs religioſis, qui habentes ius funerandi intrare poſſunt proceſſionaliter aliam parrochiam, & per ſe accipere funus, & alia conſueta facere etiam contradicente Epiſcopo, & curato, etiam non obſtante ſtatuto, quod excommunicat intrantes alienam parrochiam, vt notat Oldradus, *e* & probatur in iure *f* & ratio eſt, quia conceſſa libera ſepultura conceſſum eſt iter ad capiendum funus; ſicut in ſimili conceſſo hauſto aquæ conceſſum eſt iter ad illud, vt dicitur *f* in iure, & conceſſo fine conceſſa ſunt omnia præparatoria ad ipſum finem, vt etiam in iure *g* notatur. Vnde cum ſepultura ſit libera non oportet primo ſ funus portare ad Eccleſiam curatam, quia non eſſet ſepultura libera, ſi impediretur etiam ad tempus, hoc enim aduerbium liberè excludit omnem moram & conditionem, vt in multis *h* iuribus notatur, imo ſecundum *i* multos denotat, quandam prærogatiuam abſolutam, ſeu dominium ſuper additum, cui adiungitur. Vnde liberum dominium non habet, qui ſuper actum, circa quem cum illum vult exercere, aliqualiter impeditur: omnis enim prohibitio, ſiue temporali, ſiue perpetua libertati contradicit, *K* vt in iure diffinitur, & ſic conceſſit Innocentius Quartus, *vt in Eccleſiis fratrum minorum ſit libera ſepultura, ita quod nullus valeat impedimentum præſtare, quo minus poſſint omnes volentes ibidem liberè ſepeliri ſalua tamen iuſtitia Eccleſiarum parrochialium*, ita habetur in monumentis ordinum, *l* & Clemens Quartus conceſſit, *quod in Eccleſiis fratrum minorum ſit omnibus libera ſepultura, vt eorum deuotione & extremæ voluntati illorũ qui ſe illic ſepelire deliberauerint, nullus obſiſtere valeat, niſi excõmunicati, aut interdicti, vel publicè vſurarij fuerint ſalua tamen iuſtitia Eccleſiarum illarum, a quibus corpora defunctorum aſſumuntur*, vt eodem lib. *m* continetur, & Sixtus Quartus declarauit *ſuper ſcriptam conceſſionem, ſcilicet, quod fratres minores habeant in Eccleſiis ſuis liberam ſepulturã ſic debere intelligi, quod fratres prædicti nullius ſuper hoc petita licentia poſſint cum cruce proceſſionaliter ingredi parrochias, in quibus fuerint corpora defunctorum, ac corpora ipſa ad eorum Eccleſias ſepelienda deferre, vbi hoc fieri conſuetum foret, vel quando presbyteri parrochiales requiſiti id facere recuſauerint, & voluit, quod neque prædicti fratres, neque conſanguinei defunctorum poſſint cogi etiam prætextu cuiuſcumque conſuetudinis ad deferendum huiuſmodi corpora ad Eccleſias parrochiales, aut alia loca & inibi ante, vel poſt ſepulturam aliqua diuina officia pro eiſdem defunctis celebrare, aut celebrari faciant*, Ita habetur in ordinũ *n* monumentis, pro quo eſt notandum, quod Leo Decimus in Concilio Lateranenſi *ſtatuit, quod fratres quorumlibet ordinum nõ poſſint intrare parrochias cum cruce ad leuanda corpora defunctorum qui apud Eccleſias domorum eorundem fratrũ ſuam elegerint ſepulturam, niſi prius præmonito, ac requiſito, ac recuſante parrochiali presbytero, & tunc ſine illius aut ordinarij præiudicio, niſi eiſdem fratribus ſuper hoc antiqua conſuetudo, quæ ſit in viridi obſeruantia, & cum pacifica poſſeſſione ſuffragetur*, Ita habetur in ſupplemento *o* ordinis.

e Old. conſ. 23. ca. cum liberũ & c. præſent. de ſepul.
f L. 3. §. v. ſo ff. de ſeruit. ru ſti. præd.
g cap. præd. de offic. deleg.
h c. extirp. §. pen. de præb. c. ad benef. eo. t. 1. lib. 6.
i L. procura. cuilibet. ff. de procurat. Bar. in l. alio, ff. de alim. & cibar. le. Panor. in d. c. cum liberum.
k L. libertas, ff. de ſtat. hom.
l In ſecunda imp. fo. 22. & in 2. fo. 23.
m In 1. imp. fo. 98. & in 2. fo. 142. conceſ. 336.
n In 1. impr. fo. 60. & in 2. fo. 143 conceſ. 346.
o Suple fo. 26. conceſ. 66.

Circa quas conceſſiones primo notandum, quod hæc Leonis Decimi inſtitutio nõ obſtat, quo minus liberè hodie religioſi poſſint intrare parrochias cum cruce, & luminaribus ad deferẽdum corpora defunctorum, quæ in eorum Eccleſijs ſepeliuntur, cum priuilegia regularium reuocata in Concilio Lateranenſi ſint per aliqua ſummorum pontificum diplomata non ſolum in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori in priſtinum ſtatum reſtituta, exceptis his, quæ decretis Sancti Concilii Tridentini ſunt contraria, prout in primo tomo *p* ſatis diximus. At hoc non obſtante attendant fratres conſuetudinem locorum, & ſecundum eam procedere oportet, ne litigio inuoluantur.

p 1. tom. q. 8. ar. 7.

Secundo eſt notandum quod *Sixtus Quartus declarauit, quod iuſtitia parrochialium Eccleſiarum, de qua in literis Clementis facta eſt mentio, id eſt Canonica portio tunc locum dumtaxat habet reſpectu dictorũ fratrum minorum, quando in eorum Eccleſiis, ſeu cæmeterijs corpora defunctorum ſepeliuntur, ſed ſi non apud huiuſmodi loca fratrum, ſed apud aliorum ordinum mendicantium profeſſores ſepeliantur, decreuit, quod ex his, quæ ad fratres minores prædictos, apud quos tunc corpora defunctorum non ſepeliuntur de bonis defunctorum quomodolibet obuenientibus, quouis particulari, vel vniuerſali titulo directè, vel per obliquum nullam canonicam portionem dare teneantur.* Ita habetur *q* in ordinũ monumentis, quomodo autem teneantur religioſi ſoluere quartam Canonicam, vide quæ latè in primo tomo *r* diximus.

q in 1. impr. f. 60. & in 2. fo. 143. conceſ. 346.
r 1. tom. q.

ARTICVLVS IV.

Vtrum inuitis fratribus poſſit aliquis in eorum Eccleſiis ſepeliri.

RESpondeo dicendo, quod *Clemens Quartus diſtrictè inhibuit, vt nulli religioſi, vel ſeculares præſumant ſine aſſenſu & voluntate fratrum minorum aliquorum defunctorum corpora in ſuis cæmeterijs ſepelire, neque etiam in Eccleſiis prædictorum fratrum ipſis inuitis audeant miſſarum ſolemnia, vel exequias pro animabus eorum, qui ad huiuſmodi loca tumulandi deferuntur, celebrare.* Ita habetur *ſ* in ordinum monumentis.

ſ in 1. impr. fo. 98. & in 2. fo. 141. conceſſio. 336.

ARTICVLVS V.

Vtrum aliquis inuitus poſſit in Eccleſijs fratrum minorum ſepeliri.

RESpondeo dicendo, *Sixtum Quartum decreuiſſe, quod illi qui cum habitu fratrum minorum, aut ſororum tertij ordinis elegerint ſepeliri, tales in Eccleſijs, ſeu cæmeterijs prædictorum fratrum, vel ſororũ ſepeliantur, etiamſi alibi ſuam elegiſſent ſepulturam, niſi de licentia expreſſa, & aſſenſu fratrum domus, ſeu conuentus illius loci, vbi tales deceſſerint.* Ita habetur in monumẽtis ordinis, & ſimilem conceſſionem fecit idem Sixtus Quartus pro Carmelitis excommunicans contradictores ſe tali conceſſioni opponentes, vt in eodem libro continetur.

Aduertendum tamen quod *Leo X. in Concil. Later. ſtatuit* ꝙ *volentes ſepeliri cum habitu fratrum, ſi nõ ſint perſonæ in clauſtro eorundẽ fratrum degentes, ſed in proprijs domibus habitantes, poſſint in eorum vltima voluntate, ſeu teſtamentis ſepulturam ſibi liberè eligere.* Ita refertur in ſupplemento ordinis, & hoc ſeruatur.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS VI.

Vtrum confratres & familiares fratrum debeant inuitis curatis ſepeliri in Eccleſiis fratrum.

RESpondeo dicendo, quod Ioannes 22. *Conceſſit fratribus ordinis prædicatorum de gratia ſpeciali, quod confratres & germani præfati ordinis poſſint ſepeliri tempore interdicti in Eccleſia, vel cæmeterio prædictorum fratrum, niſi fuerint excommunicati publicè, vel nominatim.* Ita habetur *a* in ſupplemento ordinis, quam conceſſionem iam in ſecundo tomo *b* ſatis explicauimus, in quo etiam *c* ſecundo tomo ſatis diximus, quomodo poſſumus liberè familiares noſtros & ſeruitores in noſtris Eccleſijs ſepelire.

a Suppl. f. 98. conc. 262.
b 2. tom. q.

ARTICVLVS VII.

Vtrum fratres poſſint inducere ad vouendum ſeculares, vt in eorum Eccleſijs ſepeliantur.

c c. vt anim. peric. de ſep. li. 6.

RESpondeo dicendo, *c* quod *Bonifacius Octauus vniuerſis religioſis, & clericis ſecularibus cuiuſcunque ſtatus, vel conditionis exiſtant in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub interminatione maledictionis æternæ diſtrictiſſimè prohibuit, ne aliquos ad vouendum, iurandũ, vel fide interpoſita ſeu alias promittendum inducant, vt apud eorum Eccleſias ſepulturam eligant, vel iam electã vlterius non immutent, & ſi ſecus actum fuerit, decreuit talem electionem nullius penitus exiſtere firmitatis: ſtatuit etiam, vt ij qui ſic elegerint, neque apud ſic electas Eccleſias vllatenus ſepeliri, neque alibi ne contra votũ, iuramentum, aut promiſſionem huiuſmodi a ſe factã materiam habeant veniendi poſſint eligere ſepulturam, ſed contradictione quacunque ceſſante ſepeliantur omnino apud illas Eccleſias, apud quas ſepeliendi de iure fuiſſent, ſi alias ſepultura non electa forſitan deceſſiſſent; ſi verò ijdem religioſi, vel clerici prædictos in ſuis Eccleſijs, vel cæmeterijs præſumpſerint ſepelire ad reſtitutionem tam ſepultorum corporum ſi petantur, quàm etiam omnium, quæ occaſione ſepulturæ illorum prouenerit quomodolibet ad eoſdem infra decedentium integraliter facienda ſint obligati, quam niſi fecerint Eccleſiæ ipſæ, apud quas ſepulti fuerint, nec non cæmeteria earundem, ex nũc ſint, & tandiu maneant Eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto, donec ab eis facta fuerit reſtitutio plenaria omnium prædictorum.* Ita habetur in quadam decretali. *d*

d c. anim. periculis de ſepul. lib. 6.

Circa quam conſtitutionem aliqua dubia ſunt proponenda, vt ita omnia in ea contenta clarius eluceſcant.

Primum dubium eſt, vttum is, qui de iure communi ſepeliri debet in Eccleſia, vbi eſt ſuorum parentum ſepultura, ſi inducatur per religioſos illius Eccleſiæ ad iurandum, vel vouendum, vel promittendum ſibi ſepulturam, vel electam non mutare, poſſit in ea Eccleſia ſepeliri; & Gloſſa, *e* quædam hoc dubium proponit, & videtur, quod non debet ibi ſepeliri. Hæc enim conſtitutio denegat ſepulturam in Eccleſia ſic electa, ſed alia ſuit opinio, quod debet in illa Eccleſia ſepeliri non ex virtute electionis, ſed ex virtute iuris communis diſponentis morientem ab inteſtato in loco maiorum eſſe ſepeliendum: cum ergo talis electio ſit nulla reputatur ille, quoad dictam electionem ab inteſtato decedere, vnde in illa Eccleſia ſepelietur, in qua ſuorum maiorum eſt ſepultura, ſicut in iure *f* in ſimili videmus, quod ex duabus ſeruitutibus vna ſublata altera remanet. Præterea conſtitutio præfata emanauit in fauorem Eccleſiæ, in qua eſt ſepultura maiorum, qui fauor per electionem ſepulturæ nullam minimè tolli debet, ita Petrus de Vbaldis. *g*

f cap. paſto. de priuil.

g Vbald. de canonica poſſ. c. 11. nu. 13.

Dubitatur ſecundo, aliquis elegit ſepulturã ſpontè apud Eccleſiam S. Franciſci, demum inducitur, per religioſos alterius religionis in Eccleſia eorum illam eligere conſtat, quod non tenet hæc ſecunda per iura ſuperius allegata; Quæritur, an ille ſepeliatur in Eccleſia Sancti Franciſci, an verò in Eccleſia ſuorum maiorum.

Reſpondetur, quod debet ſepeliri in Eccleſia Sancti Franciſci, nec obſtat noſtra conſtitutio definiens, quod nulla exiſtente ſecunda electione apud illam Eccleſiam ſepeliri debet, apud quam de iure ſepeliendus fuiſſet: de iure *h* autem eſt, quod ſepeliatur in Eccleſia ſuorum maiorum; Nam reſpondetur; pro qua reſponſione duo caſus ſunt conſiderandi, primus eſt quando quis legitimè eligit ſepulturam in vna Eccleſia, & tamen ſecundo inducitur ad eligendum ſepulturam in alia Eccleſia, & in hoc caſu hæc electio nulla non tollit primam electionem, quæ erat de iure *i* valida argumento illius ſtrictiſſimæ in iure regulæ, quod ſcilicet vtile, per inutile non vitiatur; ſecundus caſus eſt, quando quis primo inducitur ad eligendum ſepulturam in vna Eccleſia, & tandem eligit ſepeliri in alia Eccleſia, tunc enim in nulla iſtarum ſepelitur, & ratio quare non ſepeliatur in vltima Eccleſia ponitur in noſtra conſtitutione, ibi, ne contra votum iuramentumve promiſſionem, &c. Papa enim reprobat electionem, quæ fit in alia Eccleſia poſt quam erat inductus ad electionem faciendam, non autem tollit electionem, quæ primo fit in vna Eccleſia, licet ſecundo inducatur ad eligendam ſepulturam, & hunc caſum, ait Petrus de Vbaldis, *K* Canoniſtas non aduertere.

h ca. cum quis de ſepul. lib. 6.

i c. auditis de elec. reg. vtile de regul. iuris lib. 6.

K. Vbal de canonica epiſc. c. 11. nu. 24.

Tertio dubitatur, circa eandem conſtitutionem, an ſi vnus ſolus religioſus inducat aliquem ad ſepulturam eligendam, tunc electio ſit nulla, & reſpondetur, quod non, cum ſecundum Archidiaconum, *l* in dicta conſtitutione locus eſt ei cum interuenerit dolus & fraus omnium religioſorum, aut maioris partis illius Eccleſiæ, in qua quis inducitur ad ſepeliendum, vnde ait Gloſſa ſuper dictam conſtitutionem, *nota puniri Eccleſiã ex facto omnium de Eccleſia*, quod argumento aliquorum iurium comprobatur, delictum enim vnius non debet alijs nocere, vt eſt vulgatum in iure.

l Arch. indi. ca. Animarum periculis.

Ea his inſert Petrus de Vbaldis, quod ſi ſolus prælatus induxiſſet illum ad ſepulturam ibi eligendam non eſſet locus decretali, & tunc valeret electio, quia delictum ſolius prælati non nocet Eccleſiæ; quæ opinio mihi non placet, prælatus enim cum ſit caput Eccleſiæ, & monaſterij, omnes in ſuo facto, quantum ad hoc videtur repræſentare, quia ſolus prælatus poteſt præiudicare Eccleſiæ in adquirendis, vt patet in quodam decreto, ſicut etiam ſeruos poteſt præiudicare domino in adquirendis, vt in quadam lege eſt obſeruatum, ſecus in adquiſitis, prout in ſimili caſu aduertit Doctiſſimus Syluester.

Quarto circa eandem conſtitutionem dubitatur, religioſi Beati Patris noſtri Franciſci inducunt aliquem, vt eligat ſepulturam in loco prædicatorum, an tunc valeat electio, reſpondetur, quod ſic: quia illa decretalis annullat electionem, quando quis inducitur per religioſos illius Eccleſiæ, in qua quis elegit ſepulturam, & probatur ratione, quia ſi contrarium diceremus, eſſet parata fraus annullandi electionem ſepulturæ, ſi electio annullaretur per fraudem religioſorum cuiuſcunque ordinis, quod procedit, niſi conſtaret de fraude inijcientis eos ad inducendum illum, vt apud ſuam Eccleſiam ſepul-

turam

Digitized by Google

turam promitteret, quia in hoc caſu haberet locum diſpoſitio iſtius conſtitutionis, nam quod per me non poſſum facere, neque per alium licet, ne quod vna via prohibetur, alia permittatur, præcipuè interueniente fraude, & circumuentione Canonis, vt aduertit Gutierrez, *a* & nota quod non eſſet locus decretali, quando laici inducerent aliquem ad eligendum ſepulturam, in aliqua Eccleſia, quia decretalis illa annullat electionem, quando quis inducitur per religioſos, vel ſeculares clericos illius Eccleſiæ, in qua quis elegit ſepulturam, ſecus verò, ſi induceretur per laicos, vel parentes, vel amicos illius, qui illos inducunt ad ſepulturam, ita *b* Vbaldus.

a Gut. de iura confir. 2 p. c. ſi. nu. 11.

b Vbald. vbi ſup. nu. 16.

Quinto circa eandem conſtitutionem dubitatur. An ſi clericus, vel religioſus inducat aliquem ad vouendum, & tamen non eſt ſecutus effectus, quia moribundus noluit vouere, an ſcilicet incidant in excommunicationem huius conſtitutionis. Reſpondetur, quod Zab. dicit, quod ex ſola inductione, nõ ſunt excommunicati, niſi inductio effectum ſortiatur, vt quia ſcilicet inductus fecit illud, ad quod fuit inductus: verba enim debent intelligi cum effectu, maximè in hoc caſu, in quo agitur de pœna ſpirituali, quod ex dictis in ſuperioribus *c* maximè conſtat.

c 2. tom. q.

Sexto quæritur. Vtrum iuramentum, vel votum factum per taliter inductum a clericis, vel religioſis valeat, ita vt eligendo alibi ſepulturam, iurans ſit periurus. Reſpondetur, quod non valet electio ſepulturæ facta prædicta inductione, quamuis iurans, vel vouens huiuſmodi voluntatem, & electionem, ſic factam non poſſit mutare alibi eligendo, ne ſit periurus, & ita iuramentum, quantum ad ipſum iurantem ſpectat ſeruandum eſt, & hoc operatur vt iterum eligere, ſic iurans non poſſet, quamuis Papa ſua authoritate declaret, ſic iurantem ſepeliendum non eſſe in ſepultura, quia ſic inductus iurauit in quo iurans ipſe cum ſit mortuus, non contrauenit iuramento.

Et aduertendum, quod hæc conſtitutio, prout aduertit Gutierrez *d* eſt edita in odium clericorum, & monachorum, ſic inducentium morientes ad compeſcendam eorum auaritiam, & cupiditatem, ob quam inducebant morientes ipſos ad electionem huiuſmodi faciendam, iurandamque, atque vouẽdam. Vnde meritò ait Gloſſa *e* in eadem conſtitutione, quod inter duas Eccleſias benè valet pactum cum rectore parrochialis Eccleſiæ factum cum quibuſdam religioſis, ne aliquos, vel certos ipſius Eccleſiæ parrochianos reciperet ad ſepulturam Eccleſiaſticam, etiamſi monaſterium habeat indultum liberæ ſepulturæ a Summo Pontifice conceſſum, & parrochiani apud religioſos eligerent ſepulturam, quia per pactum præfatum indulto fuit derogatum, nam in hoc caſu ceſſat egregia illa deciſio noſtræ conſtitutionis.

d Gut. de iura. conf. 2. p. c. 58. nu. 11.

e Gloſſ. in d. c. 3. v. ſepult.

Pro complemento autem declarationis huius conſtitutionis duo ſunt aduertenda, primum eſt quod diſpoſitio ipſius habet locum, quando infirmus inducitur ad vouendum, vel iurandum electionem ſepulturæ a clericis, vel religioſis apud ſe, non tamen quando aliquis proprio motu abſque inductione aliorum iurauit, vel vouit eligere ſepulturam in tali loco, quia tunc ceſſat ratio, & mens noſtræ conſtitutionis, ac per conſequens debet ceſſare eius diſpoſitio, & ſic iurans, vel vouens motu proprio tenetur iuramentum, & votum ſeruare, niſi cauſa noua ſuperueniat, vt conſiderat *f* Hoſtienſis, quem ſequuntur, Ancharranus, & Franciſcus de Platea. Dixi niſi cauſa noua ſuperueniat, vt ſi mutetur ſtatus ſuus, vt quia factus eſt Epiſcopus, vel intrauit religionem, idem ſi mutetur ſtatus loci, puta, quia diſſipatus eſt materialiter, vel ſpiritualiter, quia iuramentum habet tacitam conditionem rebus ſic ſe habentibus, & in eodem ſtatu permanentibus, vt reſoluit Gutierrez, *g*

f Hoſtienſ. in ſum. de ſep. §. ex locutum.

Secundum notabile eſt, quod dicta conſtitutio non habet locum contra ſimpliciter exhortantes ad eligendam ſepulturam non interueniente promiſſione, vel voto ſiue iuramento, quia ij tales non incurrunt pœnam eius, ita tenet Ioannes Andreas, & Ioannes de Lugo, & alii, quos refert Gregorius Lopez. *h*

g Gut. de iuram. conf. 1 p. c. 71. nu. 6.

h Greg. in l. 5. tit. 1. 3. a. 1.

ARTICVLVS VIII.

Pone, quod pater & auus ſunt ſepulti apud fratres prædicatores, maiores verò, vt abauus, & ſuperiores ſunt ſepulti in Eccleſia parrochiali, iſte nunc deceſſit non electa ſepultura, quæritur vbi debet ſepeliri.

RESpondeo dicendo, quod pro eccleſia parrochiali facit quædam decretalis *i* dicens, quod in ſepulchro maiorum: nam maiorum appellatio propriè, & ſtrictè ſumpta comprehendit tantum ſuperiores vltra tritauum, vt in quadam *K* lege dicitur. Item pro eccleſia parrochiali ſunt duo iura, ſeu vincula ſcilicet ius parrochiale & ſepulchra maiorum: Contrarium tamen determinat Oldradus, prout refert Baptiſta de Salis in ſumma, & mouetur his rationibus ſicut domicilium eſt inter viuos, ita ſepultura inter mortuos, ſed quis conſequitur domicilium ſeu originem patris & matris, & non ſuperiorum, vt notatur *l* in iure, ergo idem dicendum eſt in iure ſepulturæ. Secundo vnio ſepulturæ procedit ex quadam mutua dilectione, quæ eſt inter viuos, vt dicit quidam *m* canon; ſed maior eſt charitas inter patrem, & auum, quam inter eũ, & ſuperiores, cum illi ſint remotiores in gradu, ergo potius debet ſepeliri in ſepulchro patris & aui, quàm in ſepulchro maiorum: in hac autem difficultate mihi videtur, prima opinio ſequenda, quã expreſſe tenet quædam *n* Gloſſa, quæ dicit quod ſi in vna eccleſia eſt ſepultus pater, in alia reliqui maiores, filius ſepeliendus eſt in ſepulchro maiorum, & quamuis rationes Oldradi multum vrgent, quædã tamen decretales huius Gloſſæ opinioni maximè fauent, dum ponderat ſepulchra maiorum ab antiquo, bis illud verbum ab antiquo repetendo, quam Gloſſæ opinionem contra Oldradum ſequitur Panormit.

i cap. non inſt. extra de ſep.

k L. iuris conſul. §. paren. de gradib.

l L. aſſump ff. ad munic. c. ſi extr. de par.

m c. 1. 3. q.

n Gloſſ. in c. is qui de ſep. lo. 6

ARTICVLVS IX.

An conſtitutio prouincialis, ne ſepulturæ locus quouis nomine cuiquã detur, neve ſepulchra fiant in nulla, quamuis Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu valeat, & vtrum valeat etiam contra regulares exemptos, qui habent priuilegia libere ſepeliendi in Eccleſijs ſuis.

RESpondeo dicendo, quod locus ſepulturæ poteſt dari tribus modis. Primo vt is, cui datur fiat Dominus. Secundo vt habeat ius ſepeliendi in eo mortuos ſuos, & impediendi, ne aliquem ſepeliant in eo. Tertio vt non poſſit ſepelire aliquem in eo, vt ſatis videtur colligi ex iure in quo Innocẽtius,

Pano-

Panormitanus, Calderinus, & alij id pertractant. Et primo modo nulli poteſt dari locus ſepulturæ etiam cum authoritate Epiſcopi, quia rei ſacratæ dominium nullus habere poteſt, vt in iure *a* definitur. Secundo modo non poteſt dari, ſine authoritate Epiſcopi, neque cum illa ſine iuſta cauſa & ſeruata forma in alienandis rebus Eccleſiæ ſeruanda, quia licet per illum modum non transferatur rei dominium, transfertur tamen vſus eius & quoddam ius ſepeliendi, quod fieri nequit, niſi ſeruatis Canonibus de non alienandis rebus Eccleſiæ. Tertio modo poteſt dari a quolibet habente liberam ſepulturam, vel ius admittendi ad ſepulturam in ſua Eccleſia *b* per iura ſuperius allegata, ſine authoritate ſpeciali Epiſcopi per authoritatem, quam habet a iure communi, vel priuilegio aliquo legitimo: prædicta autem conſtitutio nihil præiudicat exemptis, cum prouincialis ſynodus non ſit ſuperior eis, & extra ſuum territorium lex non liget, vt in iure definitur. Et aduerte, quod idem dicendum eſt, de conceſſione facultatis faciendi, vel conſtituendi ſepulchrum, quod dictum eſt de ſeruando modo dãdi alicui locum ſepulturæ cum de ſimilibus, idem debeat eſſe iudicium iuxta *c* regulam iuris vulgarem.

a L. inter ſtipulant. § ſacram. de verb. obl. §. ſacra in ſti. de rer. diuiſ.

b c. Sine exceptione 12. q. 2. c. nulli de reb. Eccl. non alienandis.

c L. illud ff. ad l. aquiliam c. dudum 2. de elect.

ARTICVLVS X.

Religioſi habent capellas in eorum Eccleſiis, quas concedunt quo ad vſum ſepulturæ alicui domui nobilium, & filiorum, & liberorum, & deſcendentium, & poſterorum ſuorum, quæritur, an ille, qui non eſt de progenie illorum nobilium poſſit eligere ſepulturam in illis capellis.

Respondeo dicendo, quod non, quia illud, quod noſtrum eſt, a nobis auferri non poteſt, ſine noſtra voluntate, vt ratio naturalis dictat, & regula *d* iuris deffinit. Quod confirmatur, quia tales capellæ quantum ad ſepulturam, vt hoſpitia deputantur, ſed de iure eſt, quod in fundo, in quo quis habet vſum non poteſt aliquis habitare inuito vſurario, vt dicitur in iure ergo inuitis ſupradictis nõ poteſt prælatus conuentus in præfatis Eccleſiis, & capellis etiã ſuos monachos ſepelire, & hanc opinionem tenet Azo, *e* quem ſequitur Petrus de Vbaldis, verum tamen eſt, quod ſi progenies illorum nobilium ſit extincta per eorum mortem, quod poteſt prælatus ibi ſuos fratres ſepelire; imo & concedere illis capellas ad vſum aliarum perſonarum, quia vſus conceſſus illis nobilibus eſt extinctus per illorum mortem, & ideo ius funerandi libere redit ad ipſos religioſos, ſicut dicimus de vſufructuario, vel vſurario, vbi ille vſus fructus, vel vſus libere redit ad proprietarium, ſecundum leges *f* & hanc opinionem ſequitur Petrus de Vbaldis.

d L. illud quod noſtrum, ff. de reg. iur.

e Azo. in ſum. inſti. de vſu. & de murat. §. ſi vero vſus & §. illud videtur Vbald. de canonica Epiſc. cap. 10. nu. 15.

f L. pen. C. de vſufruct. legato Vbald. vbi ſup. nu. 6.

QVAESTIO LIX.

De ſepultura quo ad modum ſepeliendi in habitu religioſo ſæculares, & quo ad priuilegia ipſis conceſſa in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Quomodo ſint ſepeliẽdi ſeculares ĩ habitu regulari.*
2 *Quid lucrentur ſeculares cum habitu ſepulti.*

ARTICVLVS I.

Quomodo ſunt ſepeliendi ſeculares in habitu regulari.

Respondeo dicendo, quod *Sixtus Quartus ſtatuit, quod nullus valeat dare habitum fratrum ad ſepeliendum aliquam perſonam niſi guardianus dumus loci in quo aliquis decedere contigerit, aut alij prælati ſuperiores, vel illi, cui ipſi duxerint committendum dumtaxat, & non alius quauis authoritate, vel prælatione fungatur, & ſimiliter ſtatuit, quod præfati, quib. committit authoritatem dandi prædictum habitum, teneantur declarare recipientibus, quod apud eorundẽ fratrum Eccleſias debent cum obierint ſepeliri.* Ita habetur *g* in monumentis ordinum, & notat collector *h* priuilegiorum mendicantium, vt colligitur ex dictis litteris, quod poſſunt præfati, quibus committit authoritatem dandi dictum habitum dare illum non ſolum ijs, qui morantur in locis, quibus morantur fratres, ſed etiam ijs, qui intra illorum guardianis deceſſerint.

g In 1 impr f. 60 & in 2. fo. 144 conceſſio. 350.

h Colle. tit. ſepult § 14.

Statuit inſuper idem ſummus Pontifex, quod corpora volentium cum prædicto habitu ſepeliri, deferantur ad ſepulturam ſine alio pallio, vel tegumento ſuperimpoſito, non obſtante quacunque ordinatione, vel prohibitione ordinariorum locorum etiam ſub cenſuris facta, Ita habetur in monumentis ordinum. *i Et ideo Sixtus Quartus authoritate Apoſtolica perpetua indulſit omnibus & ſingulis vtriuſque ſexus perſonis in habitu fratrum minorum ſepeliri volentes, quod eis liceat (ſine tamen alterius præiudicio) diſtr. Ctius inhibens curatis, & rectoribus Eccleſiarum ſub excommunicationis pœna, quam canonica monitione præmiſſa contra facientes incurrant, & a qua per alium, quam Romanum Pontificem, & in mortis articulo dumtaxat abſoluere non poſſint, ne taliter ſepeliri volentibus, quouis modo impedimentum afferant. Sed permittant illos patenter ad Eccleſias, & locum ſepulturæ in habitu huiuſmodi deferri iure parrochialium Eccleſiarum, & cuiuslibet alterius in omnibus ſemper ſaluo.* Ita habetur in ordinis *K* ſupplemento, quæ verba ibi, *iure parrochialium Eccleſiarum*, etiam ſi non apponerentur, appoſita cenſerentur, quia veriſimile eſt, quod princeps noluerit concedere priuilegium cum graui præiudicio Eccleſiæ parrochialis argumento cuiuſdam legis: *l* vnde priuilegium ſolum videtur concedere, vt habeant ij ſepulturam ſicut illi, quibus competit de iure communi, & pro hoc adducit Panormitan. textum *m* quaſi expreſſum in ſimili, vbi dicitur, quod ſi alicui inhabili princeps concedit liberam facultatem teſtandi, non intelligitur concedere, vt ſine ſolemnitatibus alias debitis poſſit condere teſtamentum, ſed videtur eum reſtituere ad ius commune, nam ſatis eſt, quod priuilegium aliquid operetur, quando tractatur de præiudicio tertij, vel de derogatione iuris; ita in propoſito, ſed ad maiorem cautelam, & ad tollendã dubitationem ſolet apponi illa clauſula, vel ſimilis pu ta, *ſaluo iure parrochialis Eccleſiæ.*

i In 1. impr f. 69. & in 2 fo. 149. conceſſio. 191.

K Sup. fol. 88. conceſ. 152.

l L. 2. §. ſi quis a princ. ff. ne quid in loco public.

m L. ſi quando C. de ineff. teſt.

ARTICVLVS II.

Quid lucrentur ſeculares cum habitu ſepulti.

Respondeo dicẽdo, quod Leo X. *n* & Adrian. V. *omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus in Regnis Caſtellæ, Legionis, & Granatæ exiſtentibus, qui deuotionis feruore ducti in habitu ordinis Sãctiſſimæ Trinitatis deceſſerint, aut eorum corpora, ſeu cadauera, cum ab hoc ſæculo*

n Supr fol. 88. conc. 254.

ſæculo migrauerint in Eccleſijs monaſteriorum ordinis prædicti ſepeliri ordinauerint, conceſſerunt omnes, & ſingulas indulgentias & peccatorum remiſſiones fratribus prædicti ordinis conceſſas. Ita refertur in compendio *a* mendicantium.

a Com. mendic. ti. ſepul. §. vlt.

Nota autem hanc eſſe maximam conceſſionem; nam primo concedit decedentibus cum habitu dicti ordinis indulgentias, & peccatorum remiſſionem, quas fratres dicti ordinis conſequuntur, quando ex hac vita cum habitu migrant: ſecundo eandem facultatem concedit his, qui ordinauerint ſepeliri in Eccleſiis prædictorum fratrum, at ego oon potui inuenire, quas indulgentias conſequantur fratres huius ſacræ religionis cum habitu morientes eo ſolum quod cum habitu ſepeliuntur, benè tamen venatum eſt, quod in articulo mortis indulgētiam plenariam ipſis conceſſit Sedes Apoſtolica; at non puto dictam indulgentiam ſupradictis ſecularibus communicari in hac conceſſione. De hoc autem videnda ſnot ea, quæ in ſecundo tomo *b* latè diximus, in quo de hoc & de his, quæ conſequuntur ſeculares, qui eligunt ſepeliri in Eccleſiis fratrum, & cum habitu moriuntur tempore interdicti, aut ceſſationis a diuinis, latè agitur.

b 2. tomo. q. 16. art. 19. & q. 120.

QVAESTIO LX.

De ſepultura religioſorum in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1. *VBi ſunt ſepeliendi Abbas, & prior.*
2. *Vbi ſunt ſepeliendi religioſi profeſſi.*
3. *Quibus expenſis debet ſepeliri monachus decedēs extra monaſterium, aut qui præſt beneficio annuali.*
4. *Quibus expenſis debent ſepeliri nouitijs decedentes intra annum probationis.*

ARTICVLVS I.

Vbi ſunt ſepeliendi Abbas, & prior.

REſpondeo dicendo, quod Abbas ſepelietur in ſuo monaſterio, quia ibi cenſetur habere domicilium, vt dicunt Archid. *c* Ioa. Andr. Item quia talis non poteſt eſſe Abbas, niſi ſit profeſſus in religione, prout dictum eſt in ſuperioribus *d* conſtat autem profeſſos eſſe ſepeliendos in ſuis monaſteriis. Si tamen Abbas eligit ſibi ſepulturam, *e* quod poteſt, cum habeat in multis velle, & nolle, ſed tandem renunciat Abbatiæ, vel depouitur ab ea, & ſic remanet monachus, & profeſſus illius monaſterii, in illo monaſterio ſepelietur, non autem in eccleſia, io qua ſepulturam elegit. Et ratio eſt, quia inſpicitur tempus mortis antiquis ſit habilis ad eligendam ſepulturam, at iſte tempore mortis tantum erat monachus profeſſus, & non Abbas & non habet velle, & nolle, ita Petrus de Vuald. *f* loquendo autem de aliquo profeſſo, qui præficitur alicui prioratui, qui eſt de membris monaſterii, eſto quod talis ſit obedientiarius, & manualis, ſi talis prior moriatur, cum ipſe reputetur monachus monaſterii, & etiam reperiatur monachus illius prioratus, vt dicitur in iure, *g* ſepelietur in loco monaſterii, vel illius prioratus, quod ex voluntate ſui Abbatis pendebit argumēto illius, quod in quadam decretali *h* habetur: Abbas enim poteſt pro monacho profeſſo ſibi ſubdito eligere ſepulturam cum cēſeatur, tanquam pater, vt colligitur ex iure *i* inæquiparante eum profeſſum filio impuberi, quia ſicut impubes non habet velle, neque nolle propter vinculum profeſſionis, & confirmatur, quia electio ſepulturæ filii conceditur patri ratione patriæ poteſtatis, quæ patria poteſtas ratione profeſſionis magis militat in Abbate reſpectu monachi, quia monachus non habet velle, neque nolle, ſicut habet filius, & ita tenendum puto, licet Petrus de Vualdis *K* dicat contrarium cuius ratio eſt, & fundamentum, quia canō dat patri naturali poteſtatem eligendi ſepulturam filio impuberi, & non debet fieri extenſio ad Abb. qui non eſt verus pater, ſed fictus pater argumento eorum, quæ in iure notantur, ſcilicet quæ competunt patri vero, ad fictum minime debent extendi, non aduertens, quod in noſtro caſu verſatur eadem ratio in patre ficto, quæ verſatur in patre vero, ſcilicet patria poteſtas, & quando eadem ratio verſatur io patre ficto, quæ militat in patre vero, diſpoſitio loquens de patre vero, extenditur ad patrem fictum, vt patet ex quadā lege, vbi Baldus, & Doctores communiter & reſoluit Baldus.

c Anchar. & Ioan. And. in c. ſtat. de reſcr. lib. 6.

d Supr. hic 10. q.

e c. relig. de ſepult. lib. 6.

f Vual. de canon. epiſco. ca. 10 nu. 11.

g c. 1. de priu. lib. 6.

h cap quanto de offic. deleg.

i c. vlt. de re n. licet de e cceſ. prel. lib. 6.

K Vuald. vbi ſup. c. 11. nu. 6.

ARTICVLVS II.

Vbi ſunt ſepeliendi religioſi profeſſi.

REſpondeo dicendo, quod profeſſi ſuot ſepeliendi in monaſterio, vt dicitur in iure, *l* & idem dicendum eſt de conuerſis profeſſis. Idem etiam dicendum eſt de conuerſis non profeſſis, ſi ſuot plene tranſlati ad monaſterium, quia ſe, & ſua obtulerunt monaſterio, & mutauerunt habitum, & alio habitu vtuntur diſtincto ab eo, quem habebant in ſæculo, ij enim etiam in monaſterio debent ſepeliri, ſecus ſi non ſunt plene tranſlati, vt quia non mutauerūt habitum, ſed remanent io coniugio, & cum proprietate ſuorum bonorum, prout in iure *m* eſt definitum, imo plene tranſlati poſſunt ſibi eligere ſepulturam, quia habent velle, & nolle, & poſſunt ad ſæculum redire, ſi non ſunt profeſſi, argumento eorum, quæ io iure notantur, & tradit quædam Gloſſa: profeſſi autem, qui præficiuntur beneficiis regularibus, quæ ſunt de membris monaſterii, poſſunt ſibi eligere ſepulturam, quia habent velle, & nolle.

l c. vlt. de ſepult. li. 6.

m c. vt priuil. §. de fratrib. de priuil.

Aduertēdum tamen eſt, quod religioſi a propriis monaſteriis ita remoti, cum ad ea, cum moriuntur non poſſint commode portari, poſſunt ſibi eligere ſepulturam, vt Bonifacius Octauus ordinauit.

Nouitius autem intra annum probationis decedens ſecundum ius commune non videtur in monaſterio ſepeliendus, cum poſſit ad ſeculum redire, & ita videtur ſepeliendus in illa Eccleſia, in qua ſepeliri debuiſſet, ſi ad monaſterium nō tranſiſſet, pro quo faciunt notata per Archidiaconum. Dixi ſecundum ius commune; nam attentis regularium priuilegiis debet in monaſterio, in quo eſt nouitius ſepeliri, imo ſi tempore interdicti decedit, poteſt ſolemniter ſepeliri, vt dictum eſt ſupra, in quo etiam aliqua circa ſepulturam tempore interdicti, & ceſſationis a diuinis conceſſa, reſoluta ſunt.

ARTICVLVS III.

Quibus expenſis debet ſepeliri monachus decedens extra monaſterium, aut qui praeſt beneficio manuali.

REſpondeo dicendo, quod monachus decedens extra monaſterium in monaſterio ſepelitur,

prout

Digitized by Google

prout dictum eſt articulo ſuperiori, & caſu quo non ſepeliatur in monaſterio, quia deceſſerit in partibus remotis, ita quod corpus cōmode non poſſit ad monaſterium portari, Abbas monaſterii tenetur mittere pecuniam ad locum, vbi ille deceſſerit pro funerando eum, ita reſoluit Vbaldus *a* ſi tamen præſidet beneficio manuali, quod eſt de membris Eccleſiæ, videtur, quod debet ſepeliri expenſis monaſterii, cum ſit monachus, ſed contrarium eſt dicendum, quod ſcilicet expenſis beneficii manualis debet ſepeliri, cum curam illius gerat, & ſic onus huiuſmodi beneficio incumbit argumento eorum, quæ in iure *b* notantur, quod ipſum de canonicis regularibus eſt aſſerendum, ita Vbaldus.

a Vbald. de ca non. Epiſ. c. 23 nu. 3.

b Clem. dud. §. verum de ſepul. Vbal. vbi ſup. nu. 4.

ARTICVLVS IV.

Quibus expenſis debent ſepeliri nouitij decedentes intra annum probationis.

Reſpondeo dicendo, quod enim reputentur religioſi, videtur quod debet ſepeliri de bonis monaſterii argumento eorum, quæ in iure *c* notantur. In contrarium tamen videtur, quod de bonis patrimonialibus debent ſepeliri, cum non ſint plene trāſlati, & ad ſeculum poſſint redire, vt in ſimili notant Doctores, *d* & per hoc videtur dicendum, quod ſi Abbas ſepeliat illum de bonis monaſterii, quod expenſas illas repetere poſſit ab illis, qui tali nouitio ſuccedunt, ſicut diximus in extraneo, qui ſepelit aliquem, qui poteſt repetere expenſas ab hærede defuncti, vt dicitur in quadam lege, *e* de ſuo enim debet quis ſepeliri, & non de alieno putarem tamē, quod ſi talis nouitius non haberet aliquid in bonis, quod tunc monaſterium debeat illum ſepelire, eſſet enim contumelia monaſterio relinquere corpus illius inſepultum, prout tenet Vualdus *f* fundatus in quodam iuris argumento.

c ca. priuil. de priui.

d Doct. in ca. ſtatuim. & in ca. conſult. de reg.

e L. ſi quis de relig. & ſumi.

f Vuald. canonic. port capit. 23. nu. 3. l. ſi nulla de regu. iur.

QVAESTIO LXI.

De ſepultura quo ad eos, quibus prohibetur in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Qvibus neganda eſt ſepultura Eccleſiaſtica.*

2 *An priuari debeat ſepultura Eccleſiaſtica meretrix, quæ inuenta eſt mortua in domo ſui amici, de cuius contritione non eſt aliquod teſtimonium.*

3 *In quas pœnas incurrunt ſepelientes in loco ſacro eos, qui ſepultura Eccleſiaſtica legitimè ſunt priuati.*

4 *In quas pœnas incidunt religioſi ſepelientes vſurarios manifeſtos.*

ARTICVLVS I.

Quibus neganda eſt ſepultura Eccleſiaſtica.

Reſpondeo dicendo, quod ſepultura Eccleſiaſtica primo negatur a iure *g* omnibus iniuſte decimas detinentibus, ſecundo blaſphemis impænitentibus, tertio morientibus in peccato mortali, vt notat quædam Gloſſa, *h* & ſumma confeſſorum & Syluester, quod intellige, niſi ſint Eccleſiæ reconciliati, vel ſaltem ſigna contritionis appareant, ad quod probandum ſufficit vnus teſtis ſecundum Archidiaconum. *i* Vnde ei, quem manifeſtum eſt, non fuiſſe confeſſum, vel non communicaſſe ſemel in anno, debet denegari ſepultura Eccleſiaſtica, niſi ſigna contritionis ſeu emendationis oſtenderit. Dixi, manifeſtum eſt, ſecus ſi eſt dubium, nam tunc non præſumitur, quod ſit ſalutis ſuæ immemor.

g c. prohibe. de decimis vbi doct. c. ſtatut. de maled.

h Gloſ. in cap. pro obeuntis, 13 q. 2 ſum. confeſſ. li. 2. ti. 10. q. 3 Syl. verb. ſepul. n. 5. v. 7.

i Arch. in cap. quo recedunt 26. q. 6.

Quarto manifeſto vſurario, niſi pœniteat, & faciat cautionem, vt in iure *K* eſt definitum.

Quinto interdicto nominatim, & hoc ſub pœna excommunicationis, vt dicitur etiam in iure, *l* & tempore interdicti illi, qui ſunt de loco interdicto, interdicto durante, vt in ſuperioribus ſatis dictum eſt. *m*

Sexto excommunicatis maiori excommunicatione etiam iniuſte, vt in iure *n* mandatur, & Syluester ait, idem dicendum de innodato excommunicatione minori notoriè.

k c. quia de vſuris, & cap. quanquam eodem tit lib. 6.

l Clement. de ſepult.

m 2. tom. q. 90

n c. lit. de reſt. ſpol. Sylu. vbi ſup.

Septimo illi, cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, vt dicitur in iure. *o*

Octauo illi ſacerdoti, qui filiis ſuis hæredem inſtituit. *p*

Nono neganda eſt ſepultura Eccleſiaſtica, infideli pagano, Iudæo, vel hæretico, etiamſi poſt mortem appareat de hæreſi. *q*

o cap. is quidē ſent. excom. li. 6.

p Diſt. 88. neque apud.

q c. Eccl. de cō ſecr. d. 1. c. ſanè, 24 q. 2.

Decimo morienti in torneamento, *r* quod tamen de ſtante non intelligitur, ſed de eo, qui venit cauſa ſe exercendi, & ſimiliter negatur Armigeris, & ſeruientibus in armis, quod intelligitur, etiamſi quis ibi vulnus lethale acceperit, licet poſtea ſuperuixerit, qui quamuis pœniteat, & ei Euchariſtia non denegetur tamen Eccleſiaſtica ſepultura carebit, quod fieri in iure mandatur in aliorum terrorem, & intellige de illis, qui ſe exercent in torneamentis, quæ magno armorum conflictu in equis exercitantur, ſecus in aliis, qui in aliquibus ciuitatibus fieri conſueuerunt, in quibus ſine dubio minora ſunt pericula, quam in primis, in quibus ſolo equorū concurſu aliquando multi vitam finiunt, ita Viualdus. *ſ* Sed aduerte ſecundum ſummam Roſelam poſt Ricardum, *t* quod qui haſtiludia faciunt, peccant mortaliter, cum ſimili ratione videantur eſſe prohibita, vt torneamenta, ex quo innuitur, quod morientes in ipſis non ſepeliantur in loco ſacro. At Syluest. *u* ait haberi, quod haſtiludium, & torneamentum non ſunt idem, & conſequenter, quod neque ſemper iſta pœna habet locum in haſtiludio, vt tenet Angelus, *x* ſed ſolum quando inde imminet probabiliter periculum, vt etiam Syluester *y* aſſerit, & in quæſtione de taurorum agitatione aliqua dicemus.

r cap. 1. de torneam.

ſ Viuald. in ſuo cande. aureo. 2. pa. ti. de interd. n. 122.

t Ricar. in 4. d. 27.

u Syl. vbi ſup. ver. 2.

x Ang. in ſum. v. ter.

y Sylu. tit. ludus, §. 2. p. 7. & v. tornea.

Vndecimo denegatur ſepultura Eccleſiaſtica ei, qui ſe occidit, vt in iure *z* eſt definitum, quod intellige, quando ſe occidit ex deſperatione, vel iracūdia, ſecus eſt fatuitate, vel contra ſuam intentionem, vt ſi quis vt euaderet, præcipitauit ſe in flumen, intelligens eo modo ſe ipſum ſaluum facere, verum eſt tamen, quod poteſt ei dari ſepultura, ſi creditur ipſum in vltimo vitæ ſpiritu criminis dolorem, & contritionem pœnitentia ductum habuiſſe, ſicut explicat Palud. quem ſequitur Nauarrus, vel ſi forſan coniecturis aliquot præſumi queat cum furore, aut mentis alienatione ſe ipſum occidiſſe, nam & tunc Eccleſiaſticæ ſepulturæ is traditur ſecundum Ioan. Gallum. His accedit, quod repertus mortuus in puteo, non eſt priuandus Eccleſiaſtica ſepultura, quia non præſumitur, ſe ipſum præcipitem dediſſe, quod in hac ſpecie notat Socin. iunior, quem allegat, & ſequitur Couarruuias.

z c. in quibus 23. q. 4.

Ex his infertur, quod confeſſus, & abſolutus a confeſſario, qui tota die, & veſpere ſtetit lætus, & mane fuit inuentus mortuus intra ſuam cellā hoſtio

clauſo

clauſo habens laqueum pendentem ex collo, ipſe autem non pendebat, neque omnino iacebat, ſed quaſi flexus ſtabat, poteſt & debet in loco ſacro ſepeliri, & ex loco profano, in quo fuit ſepultus, ad locum ſacrum transferri, cum non noſcatur, neque ſciatur a ſe fuiſſe occiſum, neque præſumendum eſt, ſe occidiſſe; de nemine enim præſumendum eſt, quod deliquerit, vt probant iura, *a* præſertim tam grande delictum, & tam abominabile conditioni & inclinationi humanæ, & maxime de confeſſo abſoluto, & communicato eodem die. Vnde mulier cadens de Cymba in fluuium iubetur ſepeliri in loco ſacro, etiam ſi fugiendo cecidiſſet, quia non præſumitur voluntariè ad ſe occidendum decidiſſe iuxta notata a Doctoribus *b* & hanc partem intrepide tenendam eſſe affirmat Nauar. *c*

a l. merito. ff. pro ſocio. c. 2. de reg. iuris.

b Doc. in c. ex parte el ſecũ. de ſepul.

c Nau. lib. 3. conſ. tt. de ſepult. conſ. 6. in addit. 2.

Duodecimo negatur ſepultura Eccleſiaſtica pueris morientibus ſine baptiſmo. Decimo tertio negatur ſepultura Eccleſiaſtica morientibus in duello, prout determinatur *d* in Concilio Tridentino, & eſt ſumme notandum hoc procedere non ſolum in duellis ſolemnibus, in quibus arma, & campus, & alia eliguntur. Sed etiam in duellis priuatis ſine ſolemnitate initis, prout declarauit Gregorius Tertius decimus in quadam ſua conſtitutione publicata. Anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecundo, prout affirmat Nauarrus, *e* quæ Gregorij Tertii decimi conſtitutio incipit *ad tollendum*, & eſt numero octuageſima ſecunda inter conſtitutiones pontificales eiuſdem Pontificis.

d Conc. Trid. ſeſ. 25. de reform. c. 19.

e Na. li. 5. c. 21. de purga. vulga. conſ. 1. & 2. par. 364. col. 1. & 2. in 2. edit.

Ex quo colligitur, quod explicatio *f* Sa'zedi dicentis prædicti Concilii Decretum habere locum, tantum in ſolemnibus duellis, non autem in priuatis omnino eſt reijcienda, cum nobis conſtet de mente legislatoris, ad quem primo explicatio ſuæ legis ſpectat. Neque obſtat, quod in aliquibus Regnis tribunalibus fuerit incitatum, prædictum decretum non habere locum in duellis priuatis, prout affirmat Sazedo; nam reſpondetur quod ſi apud dicta tribunalia præfata declaratio proponeretur, vtique ſecundum eam patres conſcripti in ipſis iudicarent.

f Sal. in practica crim. c. 100.

Decimo tertio religiosis decedentibus proprietarijs negatur in integ Eccleſiaſtica ſepultura, circa quod eſt notandum primo, quod ſi religioſus inuentus fuerit in morte cum burſa denariorum, non propterea præcipitanter debet Eccleſiaſtica ſepultura priuari; multa enim prudentia in huiuſmodi vti neceſſe eſt, *h* ſacri enim Canones non remouent à communione altaris religioſum inuentum cum proprio peculio, ſed eum tantum, qui ab Abbate commonitus noluit ipſum peculium reſignare, cum pro enim huiuſmodi pœna ſit grauiſſima, contra inauditam partem imponi non debet, & ſic tali pęna minime eſt plectendus monachus, niſi contra ipſum prius opponatur talis burſæ denariorum detentio, & ipſe ſe purget, aut proprietate conuincatur, & per conſequens defunctus inuentus cum prædicta denariorum detentione non debet ſepultura Eccleſiaſtica ſtatim priuari, cum contra eum non ſit prædictum delictum propoſitum, neque poſſit proponi, vt ſe defendat.

g c. ſuper quodam de ſtat. monac. vbi Doct. & c. monac. eod. tit.

h Doct. c. ſuper quodam, & d. c. mona.

Quod confirmatur ex dictis Socini iunioris, quem ſequitur Couarruuias, prout in ſuperioribus dictum eſt, qui tenent non debere priuari ſepultura Eccleſiaſtica illum, qui inuentus fuerit in puteo mortuus quorum ratio eſt, quia non debemus præſumere, ſe in puteum deieciſſe, & occidiſſe, & ita in propoſito non debet priuari Eccleſiaſtica ſepultura ille qui cum dicta burſa fuerit in morte inuentus, non enim debemus præſumere ipſum noluiſſe in manibus prælati renunciare, ſed obliuione quadam naturali angustiis infirmitatis irretitum talem reſignationem præteriiſſe.

Confirmatur deinde ea tradita *i* a Syluestro, dicente, quod ei qui intra annum non eſt confeſſus, neque communionem accepit, non poteſt parrochus interdicere Eccleſiaſticam ſepulturam, quia in dubio præſumi debet, quod non fuit ſalutis ſuæ immemor, vt dicitur in quodam decreto, *K* potuit enim alicui mendicanti legitime confiteri, & de eius mandato ab euchariſtia abſtinere & ita poteſt, & debet præſumi de tali monacho, quod ab aliquo ſuperiore viuæ vocis oraculo licentiam fuit conſecutus, vt apud ſe dictam denariorum burſam detineret, quam in morte obliuione, aut infirmitate abſorptus non reſignauit, quod a fortiori habet locum, ſi præfatus religioſus eſt ſacerdos, cui propter tantæ dignitatis excellentiam maxime eſt deferendum, nam Iehu Rex Iſrael Iezabel iuſtiſſime interfectæ detulit honorem dicens ſuis Eunuchis, *ite & videte maledictam illam, et ſepelite eam, quia filia Regis eſt*, & innuit quædam decretalis *l* cuius caſus eſt ſuper quodam Canonico regulari, qui in mortis articulo agens, licet a priore ſuo commonitus proprium, quod contra regulam latenter habebat, noluit reſignare, & ſic diem clauſit extremum, quem Innocentius Tertius declarauit, non eſſe in loco ſacro ſepeliendum. Ponderanda enim ſunt verba huius decretalis ibi, licet à priore ſuo commonitus, quæ maxime noſtram ſententiam confirmant.

i Syl. ti. de ſepul. nu. 10.

K c. ſanctim. 1. q. 7.

l ca. ſuper quodam.

Neque contra hoc aliquid Diuus Gregorius *m* fecit, qui legitur condemnaſſe quendam monachum à priuatione ſepulturæ, quia in morte inuentus fuit cum denariis, nam vt conſtat ex ibi ab eo propoſitis dictus monachus fuit admonitus, qua admonitione non obſtante mortuus eſt proprietarius.

m Greg. lib. 4. theo. c. 55.

Secundo eſt notandum ſtatutum quoddam ordinis Carthuſienſis referri à Nauarro *n* diſponens, quod monachi defuncti in proprietatem duodecim denariorum, & infra non ſepeliantur in cœmeterio, aut ſepulti exhumentur. Circa quod ſtatutum aduertit ipſe Nauarrus, *o* forte eſſe intelligendum de illo monacho proprietario rei minimæ, qui ex aliquot coniecturis præſumitur per contemptum legis, vel animo maiora appropriandi eam appropriaſſe, cum non debeat quis carere Eccleſiaſtica ſepultura, ob peccatum tantum veniale, vt ſatis ſignificant Canones, *p* & tradunt Doctores communiter, & merito quidem, nam peccatum veniale non excludit gratiam Dei, & charitatem, vt tradit Diuus Thomas *q* & in Concilio Trident. *r* definitur; detentio autem tam minimæ quantitatis peccatum mortale non videtur includere, cùm furtum huius quantitatis ipſum minimè arguat. Supradicta autem ſunt vera non in religioſis ordinis fratrum minorum de obſeruantia, qui ſi inuenti fuerint defuncti, cum burſa denariorum etiam minimæ quantitatis, non poſſunt in loco ſacro ſepeliri, cum in eorum regula ipſis præcipiatur, non recipere denarium, neq; pecuniam.

n Nau. lib. 3. conſ. ti. de reg. conſ. 6. 75. n. 3. in 1. edit.

o Na. vbi ſu. n. 17. in fi.

p c. pro obeuntis. & c. nõ aſtimo. 13. q. 2. Gl. in cap. ex parte 2. de ſepult.

q D Th. 3. 3. q. 24. ar. vlt.

r Con. Tri. ſeſ. 14. c. 5.

Eſt idem aduertendum, quod cadauera mortuorum, qui fuerunt vltimo ſupplicio affecti, ſine licentia principis non ſunt ſepelienda in loco ſacro, & per conſequens peccant mortaliter, ea a ligno ſine prædicta licentia deponentes, prout reſoluit *f* Antonius Gomez.

f Ant. Gom. c. 14. de deli. n. 3.

* *
*

ARTICVLVS II.

An priuari debeat ſepultura Eccleſiaſtica meretrix, qua in Paſchate confeſſa eſt, & communicauit, & modo reperta fuit innumeris vulneribus confoſſa, & mortua in domo cuiuſdam ſui amici, nulloque pacto conſtare potuit, quod mortua fuerit contrita, vel contritionis ſigna dederit, cum id nocte acciderit, & clauſo oſtio, certum eſt tamen, ab illo amico fuiſſe iugulatam.

Reſpondeo dicendo, quod omnis, qui confeſſus eſt in quadrageſima, & communicauit in Paſchate ſepeliendus eſt in loco ſacro, niſi conſtet eum in peccato mortali fuiſſe mortuum, vt tenet quædam Gloſſa *a* communiter recepta, & præſupponitur, præfatam meretricem fuiſſe confeſſam & communicatam in Paſchate, ideo; conſtat eam in peccato mortali fuiſſe mortuam: præterea non conſtat de mente, qua illam amicus eius duxit in domum ſuam, quoniam licet veriſimiliter crederetur illam duxiſſe ad meretricandum, ſi eā non occidiſſet, quia tamen occidit, veriſimilius credi poteſt deduxiſſe illam ad ſumendam vindictam de aliqua iniuria, quã putabat iuſte, vel iniuſte ſibi fuiſſe factam, tum quia veriſimile eſt ipſum occiſorem, cum Chriſtianus eſſet, præmonuiſſe illam, vt ſe commendaret Deo, & de ſuis peccatis doleret, quoniam communiter id faciunt occiſores vxorum ſuarum, & aliarum cognatarum, quas propter earū delicta ferro clam occidūt & validum eſt argumentum a communiter accidentibus, ſi non conſtat de contrario, vt in iure notatur. *b* Ex quibus concludit Nauarrus, e prædictam meretricem in loco ſacro eſſe ſepeliendam.

a Gloſſ. in c. ex par. 2. de ſep.

b L. neque nu tal. C. de pr bat. 3. impreſſ. eod. tit.

Neque obſtat quædam decretalis *d* definiens ſurem, qui furando occiditur, non eſſe in loco ſacro ſepeliendū, in quo loco Ioannes Andræas, & Ioannes ab Anania teſtantur eum, qui veroſimiliter moritur in peccato mortali, non eſſe ſepeliendum in loco ſacro, nam reſpondetur eam decretalem intelligendā eſſe de illis, qui furando rapiendo, vel alias mortaliter delinquendo occiduntur, nos autem loquimur de illa, quæ non præſumitur occiſa meretricando, prout dictum eſt.

ARTICVLVS III.

In quas pœnas incurrunt ſepelientes in loco ſacro eos, qui ſepultura Eccleſiaſtica legitime ſunt priuati.

Reſpondeo dicendo, quod ſepelientes præfatos in loco ſacro peccant mortaliter, ſecundum Archidiaconum, *e* & vlterius ſepelientes publice excommunicatos, vel interdictos nominatim, vel manifeſtos vſurarios, ſunt maiori excommunicatione innodati, vt dicitur in quadam Clementina, *f* & explicat Syluester & generaliter recipiens aliquem ad ſepulturam Ecl. Eccleſiaſticam in caſu non conceſſo, tenetur reſtituere corpus, ſi petatur non ſolum recentur ſepultum, ſed etiam poſt ita, vt ſola oſſa ſupereſſe videantur, ſecundum *g* Panormitanum; tenetur etiam reſtituere, quidquid ratione illius corporis perceperit, cum id mala fide ab eo ſit perceptum ſecundum Gloſſam *h* communiter receptam. Vnde ſi ſacerdos parrochialis corpus eius, qui alibi elegit ſepulturam, violenter rapuerit, vel funus ſpoliauit antequam veniret ad manus eorum, quibus debebatur, ſecundū Hoſtienſ. m *i* ammittit ius, quod habebat, & idem ſi aliquis conuentus totus, vel maior pars eius hoc fecerit, ſecus ſi minor pars, vel ſolus prælatus. Vnde ſecundum Oldradum *K* tenetur reſtituere, quidquid accepit & ipſum corpus, & vltra hoc perdit quartam Canonicam ad ſimilitudinem hæredis res hæreditarias ſubtrahentis, qui in eis quartam Trebellianicam perd t, & ius inſtitutionis debitum, quod alias erat detracturus, vt in iure *l* eſt diffinitum; quantum autem ad quartam canonicam Petrus de Peruſio contrarium tenet, quia delictum presbyteri Eccleſiæ nocere non debet, vt in iure *m* eſt vulgatum. At primum eſt verum, ſi tale quid fiat a prælato, quia ſolus prælatus poteſt præiudicare Eccleſiæ in acquirendis, vt patet ex quodā *n* decreto, ſicut ſeruus Domino in adquirendis poteſt præiudicare, va in quadam lege *o* eſt obſeruatum, ſecus in acquiſitis, prout aduertit Syl. *p*

e Na. li. 3. cōſ tit. de ſepul. conſ. 4.

d cap. furis de vſuris.

e Arch. in c. quia Dilit. 23. q. 1.

f Clem 2. de ſepul Syl. & excommunicat 9. tit. 66. & 67.

g Panor. in c. cum liberum extra de ſepul.

h Gloſ. in di c. cum liberū.

i Hoſti. in d c cum liberū

K Old. conſ. 224.

l L. Paul reſpondit ff ad legem falcidi ſci. ff. de his quibus

m regu. delictum de reg. iur. li. 6.

n 16 q 6. § ſi.

o L. ſi. C. de ac quirend. poſſ.

p Syl. de ſep. nu. 1 e.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum religioſis ſepelientibus de facto vſurarios manifeſtos excommunicatos & interdictos poſſit Epiſcopus facere, vt corpora eorum exhumentur, & proijciantur procul.

Reſpondeo dicendo, quod in Clementina *q* quadam ſatis innuitur poſſe Epiſcopum excommunicatos publicè vſurarios manifeſtes & nominatim interdicto facere exhumari in loca etiam exempta intrando, cum in ea Clementina priuilegia in contrarium abrogentur, in reliquis autem, quibus negatur ſepultura Eccleſiaſtica, ait Abbas, *r* ſe non credere Epiſcopum poſſe hanc authoritatem exercere in locis exemptis, quia perinde eſt, ac ſi non eſſent in ſua diœceſi ſepulti, poſſet tamen dare remedium, vt impediat ſepulturam, antequam corpus deducatur ad locum exemptum, nam cum delinquatur in ſuo territorio, poteſt obuiare, & illud in loco priuato facere ſepeliri. Quod ex decreto Concilij *f* Tridentini maxime confirmatur. Aduertendum tamen pro complemento, quod horum corpora debent proijci procul ab eccleſia in tanta diſtantia, quod voces clericorum non poſſint ibi audiri, vt argumento cuiuſdam decretalis tenēt communiter Doctores. *t*

q Clem. 1. de ſepul.

r Abb. in ca. ſacris n. 7. de ſep.

ſ Con. Trid. 4 ſeſſ. 25. de reg. 14.

t c. quod inter de pæn. & remiſ. Doct. in c. ſacris.

QVAESTIO LXII.

De ſepultura quo ad exhumationem corporum, & exportationem de vno loco ad alium in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum corpora defunctorum poſſint exhumari, & transferri de vno loco in alium.*

2 *Vtrum corpora defunctorum poſſint exenterari, vel inhumaniter tractari.*

AR-

ARTICVLVS I.

Vtrum corpora defunctorum poſsint exhumari, & transferri de vno loco ad alium.

Reſpondeo dicendo, quod Imperatores *a* Diocletianus, & Maximianus ordinauerũt, quod ſi necdum perpetuæ ſepulturæ corpus traditũ eſt translatio eius fieri minime prohibeatur. Et Imperatores Valentius, *b* Theod. & Archadius ita reſcripſerũt, ne mo hominum corpus ad alium locum, ſine Auguſti affatibus, transferat; ſuper quẽ locũ Gloſſa ait, ſine Auguſti affatibus, id eſt Papæ minimè eſſe transferendum. Vnde Vlpianus iuriſconſultus etiam ait, oſſa, *c* quæ ab illo illata ſunt, vel corpus, an liceat domino loci effodere, vel eruere ſine decreto pontificum, ſeu iuſſu principis, quæſtionis eſt, & ait Labeo expectandum ſeu permiſſum pontificalem, ſeu iuſſionem principis, alioquin iniuriarum fore actionem, aduerſus eum, qui eiecit. Et idem Vlpianus *d* ait, ſi in eo monumento, quod imperfectum eſſe dicitur, reliquiæ hominis conditæ ſunt, nihil impedit quominus id perficiatur, ſed ſi religioſus locus iam factus ſit, põtifices explorare debent, quatenus ſalua religione deſiderio reficiendi operis medendum ſit, in quo loco Gloſſa per Pontifices Epiſcopos intelligit, qui in talibus ſuum exercent officium. Et in Concilio *e* Maguntienſi dicitur, quod corpora ſanctorum de loco ad locum nullus transferre præſumat, ſine conſilio principis, vel Epiſcoporum, ſanctaque ſinodali licentia.

a L. ſi necdũ C de relig. & ſump. fun.

b L. nemo homin. eod. tit.

c L. oſſa ff. eo. tit.

d L. ſi in eo. ff. de mort. inferend.

e c. corpora sãcto. de conſec. diſt. 2.

Circa quas leges & decreta notandum eſt primo, quod verba præfata non includunt translationem corporum nondum perpetuæ ſepulturæ traditorum de vno loco Eccleſiæ ad alium eiuſdem Eccleſiæ, quoniam non includunt etiam translationem de vna Eccleſia ad aliam per gloſſam *f* tam per praxim, quam per theoricam receptam; ergo a fortiori non includunt translationem de vno loco vnius Eccleſiæ ad alium eiuſdem, & conſequenter non includunt reliquias corporum ſanctorum, quæ manent extra ſepulturam perpetuam in ſacrario, vel in aliis locis, vnde accipiuntur, & afferuntur frequenter ad proceſſiones, ſiue ſupplicationes publicas, vel priuatas miſſas, & alias deuotiones.

f Glo in di. l. ſi necdum.

Secundo notandum eſt, quod verba prædicta includunt corpora ſanctorum, & partes eorum, quæ deputatæ ſunt perpetuæ ſepulturæ de vno loco Eccleſiæ ad alium eiuſdem Eccleſiæ, quia non videtur negari poſſe, ea non transferri de vno loco ad alium locum: quia omnia loca eiuſdem Eccleſiæ nõ ſunt eadẽ loca, neque æquè honorabilia imo ſunt maximæ contentiones inter ſummates & mediocres, imo infimæ notæ, aliis contendentibus ſua ſepulchra debere eſſe ſita propius altaribus maioribus, vel aliquorum ſanctorum, quæ ſunt incluſa legitime altaribus ad illorum conſecrationem non poſſe mutari de illis ad alia, ſine authoritate legitima, quia videntur mutari de loco, cui iam ſunt illa perpetuæ ſepulturæ deputata, ita Nauarrus, *g* in quodam conſilio.

g Na. li. 3. conſil. tit. de ſepul. conſ. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum corpora mortuorum poſsint exenterari vel inhumaniter tractari.

Reſpondeo dicẽdo, Boniſacium Papam in quadam extrauaganti, quæ incipit, *deteſtandum* excommunicat omnes etiam Pontifices exenterantes, vel in fruſta concidentes corpora mortuorum, aut in aquis coquentes, vt carnem ab oſſibus euellant, vt alibi tumulanda ferant & abſolutio Papæ reſeruatur, prout aduertit Syluester. *h*

Circa quam extrauagante in primo eſt notandũ, quod non habet locum in cadauere mortui, quod datur medicis ad faciendam anatomiam, licet enim Bartolus *i* relinquat cogitandum, an hoc ſit licitum, Iulius *K* tamen Clarus, ait, non reperi in iure deciſum, ſed conſuetudine paſſim ſeruari, quod dantur huiuſmodi corpora medicis habita tamen prius licentia a iudice, ſi corpus eſt alicuius delinquentis puniti, & ita practicari teſtatur *l* Bertachinus, & non eſt hæc praxis damnanda, cum a timoratis iudicibus ſit recepta. Et ita refert Antonius *m* Gomez, quod Carolus Quintus anno Domini milleſimo quingenteſimo, quinquageſimo requiſiuit votum vniuerſitatis Salmaticenſis, an hoc facere liceret, & reſpondit vniuerſitas, quod ſic. Et hanc opinionem tenet in proprijs terminis doctiſſimus Syl. *n* dicens in eius comprobationem, quod pęnæ vltra proprios caſus non ſunt extendæ, vt dicitur in iure *o* & extrauagans ſupradicta ſolum loquitur caſu, quo exenterantur, & in fruſta conciduntur corpora mortuorum eo fine, vt alibi ſepeliantur. Præter eum etiam hanc partem ſequenti ratione cõfirmo, Reipublicæ enim intereſt, vt fiant anatomiæ, & prædicta corpora exenterantur, vt poſſint facilius cognoſci infirmitatum radices, quibus homines ſunt repleti, quibus cognitis facilius medellæ ſalutiferæ applicẽtur, quod commune bonum non debet impediri ex leuiſſimo præiudicio, quod dictis corporibus ex tali exenteratione prouenit.

h Syl. excommunicatio. 7. nu. 79.

i Bar. in l. ſi. ff. de cada. punito.

K Clarus in pract. crim. q. 20. in fin.

l Bertach. v. cadauera n. 5.

m Gom. de delict. c. 14. n. 8

n Syl. vbi ſu.

o de pænit. d. 1. §. pæna.

Secundo eſt notandum, quod prælatus alicuius conuentus conſentiens, vt conſanguinei alicuius defuncti ipſius corpus exhument, & præbens illis ſtabulum, in quo in feruenti aqua igne ſuppoſito fuit eius corpus poſitum & caro conſumpta, & ab oſſibus ſeparata, vt ea oſſa tranſportarentur in aliam partem ad tumulandum, non incidit, ſcilicet, ipſe prælatus in excommunicationem huius extrauagantis, nam lex excommunicans facientem, aliquod delictum, non videtur includere ſolum conſentientem in illo & deſiderantem, vt fiat, ſi ad aliud non concurrat, vt colligitur ex aliquibus iuribus. *p* Secundo facit, nam lex excommunicans facientem aliquid, non includit conſentientem neque mandantem, niſi eadem lex, vel alia ſimilis, cuius author id facere poteſt, illud exprimat, prout concludit & reſoluit Nauarrus *q* poſt Caietanum & alios, & hæc extrauagans non proponit excommunicationem contra conſentientem, conſulentem, aut mandantem, vt patet ex eius litera. Et dato quod ipſa contra conſentientem etiam ſuam ſententiam fulminaret, quia tamen dictus prælatus non probatur ſciuiſſe eam exorbitantem pęnam eſſe a iure impoſitam facienti huiuſmodi delictum, & præſumitur ignorantia, vbi non probatur ſcientia, & ignorantia legis excommunicantis, videtur excuſare ab excommunicatione, vt innuit quædam decretalis *r* præſertim cum religioſi non teneantur ſcire huiuſmodi leges de rebus ordini ſuo adeo externis diſponentes, vt ex ſacris canonibus *ſ* conſtat. His & alijs rationibus hanc partem defendit doctiſſimus Naua. *t*

p c. cũ quis de ſen. excom. li. 6. c. ſi quis ſuadente 17. q. 4 c. 1. de conſ. & affinit.

q Nau. c. 27. nu. 51.

Nec obſtat quod prædicta extrauagans ſignificat illud eſſe peccatum contra ius naturale, quod nemini licet ignorare argumento eorum, quæ in quadam decreto *u* notantur, & quod ignorantia iuris non excuſat, vt eſt regula *x* iuris vulgaris. Nam reſpondetur, quod multa concurrerunt, propter quæ

r c. 2. de cõſt. lib 6.

ſ c. nõ magno ne cle. vel monac. c 2. tunc. gl. de poſtulã

t Na. li 5. conſi. tit. de ſen. excom. conſil. 54. in 1. edit.

u c notandũ, 1 c. 7.

x reg. ignorãtia de reg. iu. lib. 6.

S a di-

Digitized by Google

dictus prælatus probabiliter potuiſſet ignorare, primo, quia dicta extrauagans non eſt poſita intra corpus iuris communis, & multis etiam Doctoribus vtriuſque iuris eſt incognita, ſecundo quia non eſt directe cõtra illud naturale præceptum, non occides, non enim fuit occiſio, neque mutilatio, neque percuſſio hominis, quæ directe vetantur per quintum præceptum Decalogi, ſed quædam diuiſio & partitio cadaueris, qood planum eſt, non eſſe hominem.

a Ad Rom. 1. Nec etiam obſtat illud Pauli, *a* ſcilicet, qood facientes & conſentientes digni ſunt morte, & per conſequena quod cum prælatus prædictus tali maleficio conſenſerit, dignus eſt, vt ſupradicta pæna puniatur. Nam reſpondetur, quod ſi prædictus prælatus ſciebar præſatum factum eſſe peccatum mortale, mortaliter peccauit, at non incurrit excommunicationem pro tali re latam, qui enim conſentit, & complacet de percuſſione clerici, peccat mortaliter, non tamen incurrit excommunicationem niſi actu ipſe percutiat, vt expreſſit quædam decretalis. *b* Et certum eſt etiam in iure *c* cõtrahentes matrimonium intra gradum conſanguinitatis prohibitum, vel cõtra votum ſolemne ordinis, vel religionis peccare mortaliter, incurrereque excommunicationem, ſed non eos, quibus placent illa matrimonia, imo neque conſulentes illi, neqoe approbantes.

b c. cum quis de ſent. excõ. li. 6.
c clem. 1. de conſang. gl. de conſang. & affin.

QVAESTIO LXIII.

De ſimonia, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *QVid ſit ſimonia.*
2 *Vtrum pro datione habitus regularis. & profeſſione aliquid dare & accipere ſimonia cõmittatur.*
3 *Quomodo ſe debet habere regularis per ſimoniam ingreſſus monaſterium.*
4 *Vtrum ſit ſimoniaca conuentio. qua regulares conueniunt, vt alter in vna electione ſuffragetur vni, & alter alteri in alia.*
5 *Quæ pœna ſint puniendi regulares reſpectu prælationum ſimoniaci.*
6 *Vtrum prælati regulares poſſint abſoluere & diſpenſare cum ſuis religioſis ſimoniace ordinatis.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit ſimonia.

REſpondeo dicendo, quod ſimonia ſic denominata a Simone, qui voluit ſpiritualia emere eſt voluntas ſtodioſa emendi, vel vendendi ſpiritualia, vel ſpirituali annexum ſecundum gloſſam *d* ab omnibus receptam & a D. Thoma approbatam. Dixi *voluntas* ad ſignificandum, quod ſimonia mẽtalis, qua quis vult committere ſimoniam conuentionalem, vel realem, eſt verè peccatum mortale ſimonia etiam non ſecuta conuentionali, vel reali, quia rapix malitiæ ſimoniæ, ſicut & cuiuslibet alius peccati in actu interiori voluntatis conſiſtit ſecũdum D. Thomam *e* iuxta illud Matthæi, *f* quod intrat per os, non coinquinat hominem, idelt, quod ſine aſſenſu & complacentia voluntatis intrat, per os, non coinquinat homines, cum de corde procedant peccata. Dixi *ſtudioſa* ad excludendam indeliberatam. Dixi *emendi vel uendendi*, ad includendum omnem voluntatem dandi, vel accipiendi aliquid pro ſpirituali non gratuito, ſed in quoddam pretium

d gl. in ſum. 1. q. 1. Canoniſta in rub. de ſim. Theolog. in 4. d. 25. D. Thom 2. 2. q. 100 ar. 1.
e D. Th. 2. 2. q. 72. ar 7.
f Matth. 15.

vel cauſam principalem, vel immediatam iure id permittente prohibente. Dixi *ſpirituale vel ſpirituali annexum*, ad includendum omne diuinitus datum, vel inſtitutum ad ſalutem animarum. Pro quo eſt notandum, quod ſpirituale quantum ad noſtrum propoſitum eſt donum ſupernaturale a Deo datum ad animarum ſalutem, vel quid inſtitutum ſupernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam, vel ab eccleſia poteſtate ſupernaturali ſibi data ad conficiendum illud, vel annexum eis. Dixi *donum ſupernaturale* ad includendum dona ſupernaturalia per eſſentiam, & ad excludendum dona naturalia. Dixi *ad ſalutem animarum*. Ad excludenda inſignia, ſeu arma data, & victorias Regibus & principibus aliquot, vel aliis in alium finem, quam ſalutem animarum ſupernaturaliter cõceſſa. Dixi *vel quid inſtitutum ſupernaturaliter ab eodem ad eam efficiẽdam*, ad includendũ ſpirituale per cauſam, qualia ſunt ſacramenta, quæ ipſe ſolus inſtituit & ſola efficiunt inſtrumentaliter gratiam. Dixi, *vel ab Eccleſia poteſtate ſupernaturali ſibi data*, ad includendum ſpiritualia propter inſtituta, qualia ſunt ſacramentalia, & eis annexa ab eadem inſtituta, quibus ſacramenta parantur, conficiuntur, & conſeruantur, vt conſecratio, benedictio Eccleſiæ, vel altaris, vaſorum, ornamentorum. aquæ baptiſmalis, vel benedictæ, exorciſmus Catheciſmus iuſpatronatus, beneficia, collationes, præſentationes, datio habitus regularis, & profeſſio religionis, ita colligitur ex ſacris *g* Canonibus, Durando, & D. Thoma.

g c. gratia c. qui ſtudet. 1. q. 1. D. Th. 2. 2. q. 10. art. 3. & Duran. in 4. dec. 25. q. 5.

ARTICVLVS II.

Vtrum pro datione habitus regularis, & profeſſione aliquid dare, & accipere ſimonia committatur.

REſpondeo dicendo, quod nollo titulo, aut iure poteſt, deſeodi in hoc caſu non committi ſimoniam, quia tunc certum eſt ſimoniam incurri quoties pro ſpirituali datur, vel accipitur aliquid temporale, ſecundum notata a quadam gloſſa *h* communiter recepta a iuriſperitis a Diuo Thoma, & ab aliis Theologis & ab eodem Diuo Thoma declaratam, & dilatatam a Nauarro. Et certum eſt in iure, *i* pretium eſſe quid temporale, ingreſſum autem monaſterii eſſe quid ſpirituale, neque poteſt negari dationem habitus eſſe quid ſpiritoale, aut ſpirituali annũ cum datio & ſuſceptio ipſius faciat quem de laico eccleſiaſticum. Vnde ſi aliquis ignorans talem commiſerit ſimoniam, dando aliquid pro receptione habitus, cum primum hoc ſciuerit tenetur ipſum relinquere; Verum eſt tamen, quod dimiſſo habitu, & purgata ſimonia poteſt denuo recipi, ſi receptio non fuerit ſcandaloſa iuxta ea, quæ in quadam decretali *K* notantur.

h gl. q. 1. in ſum. et in rub. de ſim. D. Th. aly in 4. d. 25 & 22. q. 100. ar. 1. Naua. c. 23. nu. 10.
i 1. quoniã. de reg. c. ex inſinuatione eod. tit.
K c. quoniam de reg. in ſi.

Adeo ſupradicta ſunt vera, quod etiamſi Abbas, & prælatus acceperit illud pretium tanquam donũ, & quid ſponte oblatum; daturus nihilominus habitum etiamſi illud non fuiſſet ſibi collatum, in foro exteriori vt ſimoniacus erit iudicandus, in eo enim foro per ea, quæ fiunt exterius, & probantur, eſt iudicandum iuxta quandam legem. *l* & ex his quæ exterius facta ſunt in hoc caſu claré probatur (vt ſupponitur) promiſſio pro ingreſſu. Dixi in foro exteriori, non in foro conſcientiæ, ſi verè coram Deo prælatus accepit illud pretium tanquam donum ſponte oblatum. & tanquam eleemoſynam principaliter propter Deum oblatam, licet minus principaliter habuiſſet ẽt reſpectũ ad habitus dationẽ, & quod promiſ-

l l. illicitas. §. veritas. ff. de of. præſid.

miſſio pretij non fuit cauſa principalis dationis illius non eſſet vere coram Deo iudicandus ſimoniaca, prout allegando aliqua concludit *a* Nauarrus.

a Na. vbi ſu.

ARTICVLVS III.

Vtrum regularis per ſimoniam ingreſſus monaſterium poſſit & debeat manere in eo, & habere victum & portionem canonicam vel monachalem vt alij recte poſſit.

RESPONDEO dicendo, quod per profeſſionem canonicalem, vel monachalem duo quæruntur, aut ſimul. Alterum eſt mutatio ſtatus de ſeculari in regularem & hoc non impeditur per ſimoniam, vel excommunicationem: profeſſio enim ab excommunicato facta tenet iuxta quandam decretalem, *b* quam in hoc commendant plurimum Panormitanus & Felinus, vnde in alijs decretalibus ordinatur, ſimoniacè profeſſum non debere manere, vbi eſt malè profeſſus, ſed in aliud eiuſdem ordinis monaſterium ad agendum pœnitentiam retrudendus eſt, prout infra articulo vltimo dicetur, ſi ergo debet retrudi, ad agendũ pœnitentiam, clarum eſt, quod ſupponitur eſſe regularem. Et confirmatur per id, quod ſtatim in dictis decretalibus ſubditur, quod, ſcilicet, ſi non inuenitur tale monaſteriũ, in quo detrudi poſſit, maneat diſpenſatiuè in eo ne damnabiliter euagetur: confirmatur etiam per id, quod ſtatim ſubditur, quod ſcilicet, poſſit manere diſpenſatiue nulla de noua profeſſione facta mentione.

b c. cum illorum de ſent. exc. vbi Pan. & Felin.

Alterum, quod per profeſſionem acquiritur, eſt ius habendi victum determinatũ & communi, aut per portionem priuilegiatam, ſeu determinatam, canonicalem, ſeu monachalem, quod quilibet canonicus, vel monachus recte profeſſus habet. Et hoc impeditur per ſimoniam, & excommunicationem, donec ſubſequatur abſolutio, & diſpenſatio, nam monachatus comparatur beneficio, quatenus eſt ius percipiendi victũ, aut portionem priuilegiatam ſiue determinatam monachalem, ſecundum Hoſtienſem *c* & Panormitanum. Vnde ſicut acquiſitio ſimoniaca beneficij eſt nulla, vt patet ex iure, *d* ita etiam acquiſitio portionis regularis, & monachatus eſt nulla.

c Hoſt. in c. ſuper ordinato ſo. 3. & Pan. in eo. de preb.
d Extrau. 2. de ſimon.

Sed inquirenda eſt ratio diuerſitatis in prædictis duobus caſibus, & reſpondetur, quod acquiſitio ſtatus eſt quaſi acquiſitio cuiuſdam ſtatus characteris ordinis, qui perpetuo durat prout reſoluit Nauarrus, *e* ius autem percipiendi victum indeterminatũ eſt quoddam beneficium, cuius acquiſitio impeditur per ſimoniam & excommunicationem, donec abſolutio, & diſpenſatio ſubſequatur, vnde a miniſtris generalibus, aut ab alijs prælatis ad id authoritatem habentibus petenda eſt abſolutio & diſpenſatio ſi talis regularis vult ſupradicta percipere.

e Na. in c. non dicatis, n. 67.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ſit ſimoniaca conuentio, qua regulares conueniunt, vt alter in vna electione ſuffragetur vni, & alter alteri in alia.

RESPONDEO dicendo, quod ſic, quia omnes, qui faciunt aliquam conuentionem, qua ſibi vel alteri quæratur beneficium ſpirituale, committunt ſimoniam, vt in ſacris *f* canonibus definitur, & prædicti, vt ſupponimus, faciunt huiuſmodi conuentionem, tum quia canonici ita conuenientes, vt vnus ſuffragetur alicui in vna electione, & alius ſuffragetur alteri in altera, committunt ſimoniam, vt poſt Syluestrum tradit *g* Nauarrus dicens, quod frequenter committitur ſimonia, ſine interuentu pecuniæ numeratæ, vel rei ea æſtimabilis nam cum quis renunciat beneficium ſuum in fauorem alicuius, vt ille, vel alius renunciet aliud in fauorem alterius, vel ſuffragatur cuipiam in aliqua electione, vt alius ſuffragetur alteri, vel renunciet beneficium ſuum ſimpliciter, vt alius ſibi impetret aliud ab Epiſcopo, vel ab alio collatore, & aliis ſimilib. caſibus, non datur pecunia, neque aliquid ea æſtimabile & tamen eſt ſimonia, quia id tanquam ſimonia cum prohibet Eccleſia. Ratio autẽ, quare id prohibet eccleſia, eſt, quia in his omnibus datur, vel reijcitur ius ſpirituale cum onere, vt fiat aliquid, quaſi pro pretio rei ſpiritualis, vel cauſa principali mediata eam habendi, quod in ſacris canonibus *h* prohibetur.

f c. quã pio 1. q. 2. c. cum pridem, & c. fin. de pact.
g Naua. c. 23 nu. 100.

Ex quibus infertur primo, quod ſcientes ſe fuiſſe electos virtute huius conuentionis, tenentur ſtatim ac ſciuerint renunciare prælationes ſic per talia ſuffragia obtentas iuxta gloſſam ſuperius allegatam, & quod ſic conuenientes committunt ſimoniam mentalem & conuentionalem tantum, ſi non fuerit completa ſi autem fuerit ab vtraque parte completa erit ſimonia realis, per quam inciderunt in pœnas multas, de quibus late agit Nauarrus. *i*

h ſicut 3. et 8. non ſatis de ſimo. c quam pio 1. q. 2. c. fi. de pact.

Infertur ſecundo, quod prædicti conuenientes tenentur vlterius pœnitere tam grauis peccati, cuius antequam pœniteat peccatum durat. & poſt pœnitentiam etiam excommunicatio Papæ reſeruata per quandam extrauagantem. *k* & niſi fuerint a Papa abſoluti celebrando remanent irregulares argumento eorum, quæ in iure *l* notantur.

i Na. vbi ſup.
k Extra. 2. de ſimon.

Infertur tertio, quod presbyter regularis renuncians officium ab eo per ſex annos pacificè poſſeſſum in manibus ſui Abbatis cum pacto, quod dictus Abbas eum in alio dicti monaſterii, vel eccleſiæ officio teneretur remunerare, prout cum effectu poſtmodum fecit, committit ſimoniam conuentionalem, cũ dictum officium ſit illius ſpeciei, quæ comprehendit illa beneficia eccleſiaſtica, quæ appellantur officia, & ſic male tenet prædictum officium, cum illud male acceperit in recompenſationem prioris virtute pacti ſimoniaci, per quam acceptionem pactum fuit ex vtraque parte completum iuxta tradita a Nauarro. *m*

l c. 2 & c. ſi celeb. decle. excom. miniſtr.

Aduertendum tamen eſt circa ſupradicta, quod in huiuſmodi pactis condemnandis non debent iudices præcipitanter ſe habere: debent enim attendere, an tale pactum fuerit magis ſpei oblatio quam pactum, nam ſi ſuit ſpei tantum oblatio quam ſuperiores ſolent inferioribus facere dicendo, relinque hoc amore mei, & prouidebitur tibi de alia re, &c. Quod quotidie generaliter ſolent facere ſuperiores ſine animo ſe obligandi iuxta quandam decretalem, *n* & ea, quæ tradit doctiſſimus Nauarrus ſuper extrauagantem Gregorii XIII. de datis & promiſſis, in hoc caſu non erit ſimonia, ſpeciem tamen cuiuſdam ſubornationis præ ſe ferunt huiuſmodi obligationes, quibus interdum contingit peſſimas fieri electiones, prout ſupra in ſecundo tomo *o* declarauimus. Et iuxta ſupradictam doctrinam debent glodari & intelligi omnia, quæ in hoc articulo dicuntur, vt, ſcilicet a labe ſimoniæ liberẽtur multi, qui dicunt ſuis amicis, amore mei ſuffragiũ mihi præſtate, & ego quoq; meum vobis ſuffragiũ præſtabo, in hac enim oblatione non interuenit aliquod pactum ſed ſpei tantum oblatio ſine animo ſe obligandi,

m Na. in c. 23 nu. 100
n c. cũ venisſent de inſti. Nua. de dat. & promiſ. n. nu. 21.
o 2. tom.

verum tamen eſt quod hæ oblationes, vt ſubornatoriæ, & a ſacris decretis prohibitæ a religioſis maximè debent condemnari.

ARTICVLVS II.

Quæ pœna ſint puniendi regulares reſpectu prælationum ſimoniaci.

a Feli. in rub. de ſimon.

b 1. q. 1. c. patet ad fin. ca. quiſquis. 1. q. 1.

c Ang. v. hæreticus ver. quæ pœna.

d Abb. in cap. quoties de ſimon.

e Hoſt. in ſu. §. per iudicē.

f c. accuſatū & c. quoties de ſim.

g c. ſicut de ſimon.

h 1. q. 3. c. ul. c. presby. 15. q. 8. c. ſane.

i c. ex inſinuatione de ſimo. & c. de regu.

K c. de regula rib. 1. reſponſ. & c. dilectus el 2. & c quoniam ſimoniaca labes de ſimo.

l Redoan. de ſim. 4. p. c. 10. nu. 10.

RErſpondeo dicendo, quod ait Felinus a ſimoniacos velut primos & præcipuos hæreticos ab omnibus fidelibus eſſe reſpuendos, quod ſacri canones b innuunt. Ex quibus videtur, quod ſimoniacis pœnæ, quæ hæreticis imponuntur, ſint infligendæ excommunicationis, ſcilicet, amiſsionis bonorum, priuationis, negotiationis, & alijs pœnis hæreticis applicatis, quæ ſunt quatuordecim, vt apud Angelum c videri poterit. At cōſiderare debemus, quod non omnis ſimoniacus hæreticus eſt cenſendus, ille enim tantum eſt hæreticus, qui credit gratiam Spiritus Sancti pretio emi poſſe, illi autem hoc non credentes, ſed dantes pecuniam pro auiditate rei ſpiritualis conſequendę, non ſunt hæretici, ſed ſimoniaci, ita explicat Abbas, d & ait Hoſtienſis, e quod per iudicem pęna ſimoniaco imponitur. Pro cuius rei explicatione eſt aduertendum, quod aut agitur de crimine in modum inquiſitionis, aut in modum accuſationis. Si in modum accuſationis, ſi is, qui accuſatur, infamatus eſt, debet eum iudex ſuſpendere ab executione ordinis, aut prælationis, aut officij per ſimoniam adepti vſq; ad verificationem, & probationem accuſationis, aut querelæ, vt dicitur in iure. f Quod idem dicendum eſt, ſi occultum ſit crimen, dummodo de eo habeantur certa indicia, & probata accuſatione debent ſtatim eliminari de eccleſia Dei, vt colligitur ex quadam decretali, g ideſt, cum grauiſſima infamia deponi ab his, quæ per ſimoniā eſt adeptus vt conſtat ex alijs decretis. h

Si verò proceditur abſque accuſatore per viam inquiſitionis, ſi infamatus ſit regularis, qui prælationem ſimoniacè eſt conſecutus ignoranter, cogetur talem prælationem renunciare, at nullo modo eſt deponendus, vt ex quibuſdam decretalibus i colligitur. Dantes tamen & recipientes pœna canonica ſunt feriendi. Vbi verò ſcienter promoti ſunt ad conſortium regulare pęna depoſitionis remittitur, verum tamen recepti circa concilium generale de monaſteriis, quæ totaliter adepti ſunt, remouentur, & in aliis monaſteriis arctioris regulæ traduntur, ſed cum iis, qui ante præfatum concilium recepti ſunt, miſericorditer diſpenſatur, vt in alijs locis eiuſdem ordinis collocentur, vel ſi præ nimia multitudine hoc fieri non poterit, permittitur, vt in eodem monaſterio poſt liberam reſignationem permaneant mutatis prioribus ſedibus, & inferioribus aſsignatis & hoc modo ſunt intelligendæ quam plurimæ decretales K de hac materia agentes, ſed cum his, qui citra concilium ſunt recepti aliquando per Papam diſpenſatur, & quod dicitur de monachis etiam ad Abbates extenditur. Et quare ſecularis conuictus in modum inquiſitionis degradetur, & non degradetur regularis, ea ratio eſt, quia in inquiſitione ſecularis ſubtilitas iuris requiritur, in inquiſitione verò regularis de plano proceditur, & ideo non de plano punietur, item regula eſt quod qui in vno grauatur, in alia re leuamen habere debet.

Hæc omnia traduntur à l Redoano.

ARTICVLVS VI.

Vtrum prælati regulares poſsint abſoluere, & diſpenſare cum ſuis religioſis ſimoniacè ordinatis.

m 1. to. q. 20. art. 13.

CIrca hunc articulum vide, quæ habes in Primo m Tomo Quæſtionum Regularium.

QVAESTIO LXIV.

De ſcientia, & ignorantia, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *VTrum omnes religioſi æqualiter teneantur ſcire ea, quæ pertinent ad ſuum ſtatum.*

2 *Vtrum ignorantia præceptorum regulæ excuſet religioſos a peccato, ſicut excuſat impoſsibilitas & neceſsitas, quod late proſequitur.*

3 *Quæ ad vitam monaſticam debitè peragendam debeat ſcire monachus facienda.*

4 *Vtrum licitum ſit religioſis diſcere ſcientias.*

5 *Vtrum licitum ſit religioſis diſcere ſcientias Philoſophiæ, mathematicæ, & artium liberalium.*

ARTICVLVS I.

Vtrum omnes religioſi æqualiter teneantur ſcire ea, quæ pertinent ad ſuum ſtatum.

n D. Tho. 2. 2. q. 75. ar. 2. Soto in 4. d. 2. q. 1 Couar in regu. poſſeſſor 2. par. § 7. ar. 7.

REſpondeo dicendo, quod ſicut in republica eſt graduum differentia, & iuxta eos vnuſquiſq; tenetur ſcire magis explicitè ea, quæ ad dogmata fidei pertinent, prout reſoluunt D. n Thomas, Sotus, & Couarruuias, ita quoad religioſos reſpectu ſuæ regulæ & inſtituti eſt philoſophandū, multa enim tenentur ſcire prælati, quorū ignorantia ſubditis non eſt culpabilis, multa itidē viri literati, & docti, quorū notitia ſine peccato ſimplicibus, & illiteratis eſt abſcōdita. Vnde cum in religione diuerſi gradus religioſorū conſtituātur, ſi quidē in ea ſunt prælati, ſunt viri, docti ſunt prædicatores, ſūt cōfeſſores, ſūt & alij ſimplices ſacerdotes, ſūt cōuerſi pro miniſterio tēporaliū deputati, nō debemus affirmare omnes ad eadē ſcienda eſſe æqualiter aſtrictos, ita vt omnes etiā ſimplices religioſi, & cōuerſi teneātur ſcire omnes quæſtiones, & ſubtilitates, & difficultates regulam concernentes, ad quas ſciendas viri docti tantum tenentur, alii autem ſimplices, & conuerſi ſufficit, quod ſolum habeant notitiam explicitam præceptorum generalium, ad modum, quo in anno nouitiatus ipſis declarantur, non autem aliarum ſubtilitatum, & profunditatum, reſpectu quarū iudicio ſuperiorum ſubiiciuntur, & a doctoribus debent illuminari. Ex quo colligo inſaniam, imo ſuperbiam aliquorum ſimplicium religioſorum conuerſorum, qui cum ſint literarum penitus ignari, in ſciētia eorum, quæ ad ſuum pertinent inſtitutum, præſumunt excellere eos, qui totam vitam in ſtudio eorum conſumpſerunt, dicentes eos ita eſſe in religione profeſſos, ſicut alij viri docti, & quod nemo eos in his, quæ ad ſuum ſtatum ſpectant, antecellit. Quod vltra impoſsibilitatem, quam arguit eorum humilitas

&

& ſimplex ſtatus, aduertere debent ipſos hierarchicam peruertere monaſticitatem, in qua diuerſi monachorum gradus conſtituuntur ad imitationem illius cœleſtis hierarchiæ, in qua licet omnes Angeli ſint glorioſi, inferiores tamen à ſuperioribus illuminantur, prout nobis D. Dionyſius ſcriptum reliquit; vnde in eccleſiaſtica hierarchia ad illius ſimilitudinem, vt caſtrorum acies ordinata, conſtitutum eſt, vt nemo plus velit ſapere quàm oportet, & vt doctrina eccleſiæ à ſupremo eius capite ad Epiſcopos, & ad alios inferiores prælatos dimanaret, & ab ipſis ad alios inferiores per ſuos gradus ſecundum eos gradus deriuaretur. Vide quid circa hoc ſcribat D. Paulus *a* ad Corinthios, ait enim, ſicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto: ſinguli autem alter alterius membra. Habentes autem donationem ſecundum gratiam, quæ data eſt nobis differenter, ſiue prophetiam ſecundum rationem fidei, ſiue miniſterium in miniſtrando, ſiue qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in ſimplicitate, qui præeſt ſolicitudine, qui miſeretur in bilaritate. Quæ verba protulit D. Paolus poſtquam dixerat, dico enim per gratiam Dei, quæ data eſt mihi omnibus, qui ſunt inter vos non plus ſapere quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem, vnicuiq; ſicut Deus diuiſit menſuram fidei. Ex his reſolutiue dico, ſcientiam, quam religioſus reſpectu ſui inſtituti tenetur in medio quodam conſiſtere ad modum, quo vnaquęq; virtus moralis in medio dicitur cõſiſtere, ita quod omnia extrema in ea per exceſſum, aut effectũ ſunt vitioſa, ſicut enim eſt vitiũ aliquẽ velle plus ſapere, quàm oportet ſapere, vt D. Paulus nobis inſinuauit, & quędã regula *b* iuris nos docet, ita etiam eſt vitium negligentia eorum, qui illud, quod pertinet ad ſuum ſtatum ſecundum gradum eorũ ſcire, vt debent, non procurant. Conſiſtit ergo mediũ in eo, vt vnuſquiſq; ea tantum, quæ ad ſuum gradũ pertinent, ſcire ſatagat, à quo neq; per defectum, neq; per exceſſum deuiet.

a 12. ad Corint. 8.

b l. culpa. ff. de reg. iur.

Nec ex hac doctrina inferat religioſus, nouum regulas monachales addere præceptum, ita vt virtute eius teneantur religioſi ſcire omnia, quæ ad eorum ſpectant ſtatum ſecundum vniuſcuiuſq; gradum. Hoc enim non eſt nouum regularum præceptum, ſed eſt quædam obligatio annexa ſtatui prædictorũ religioſorum, ſicut enim præceptum diuinum obligat confiteri peccata, ex qua obligatione conſequitur neceſſario alia de examinanda diligenter conſcientia; ita præcepta dictarũ regularum obligant impleri per præfata præcepta mandata, ad quam obligationem conſequentia neceſſaria ſequitur, eorum præceptorum & obligationis ſcientia, & intelligentia. Ex dictis colligitur, grauiorem eſſe ignorantiam in doctis, quàm in his, qui literas minime ſunt profeſſi, & in prælatis magis quàm in ſubditis, cùm culpa à conditione perſonæ ſumat etiam quandam grauitatis circumſtantiam iuxta tradita à D. *c* Thoma, de quo late per Tiraquellum.

ARTICVLVS II.

Vtrum ignorantia præceptorum regulæ excuſet religioſos à peccato, ſicut excuſant impoſſibilitas, & neceſsitas.

RESpondeo dicendo, ad reſolutionem articuli tituli quæſtionis non eſſe neceſſarium nouas leges nec nouã Theologiam in medium adducere, ſufficit enim in medium proferre, quod nos diuina docet Theologia, loquendo de implendis præceptis naturalibus, diuinis, & humanis eccleſiaſticis: per ea enim in cognitionem claram & veram rei propoſitæ deueniemus: non enim debemus imaginari nos religioſos, maiori vinculo teneri ad præcepta regulæ obſeruanda quàm ad præcepta naturalia diuina & humana eccleſiaſtica nos obligat diuina illa veritas. Ex quo ſequitur, quod in omnibus caſibus, in quibus lex diuina, & naturalis, & humana excuſat mortales, in his etiam omnibus præcepta regulæ nos excuſabiles reddunt. Pro cuius rei clara inueſtigatione notandum eſt, ad tres ordines eſſe reducendos caſus, in quibus præfata ceſſat obligatio. Primus eſt impoſſibilitas, ſecundus neceſſitas, tertius ignorantia: pro quibus ſequentes concluſiones proponuntur.

Prima concluſio eſt, quod nullum regulæ præceptum obligat ad peccatum mortale, quando impoſſibile eſt illud adimpleri. Pro cuius concluſionis explicatione notandum eſt, impoſſibilitatem dupliciter conſiderari. Primò enim conſideratur logicè, & metaphyſicè, ſecundo moraliter. Logica autem metaphyſica impoſſibilitas contingit, quando aliquid nullo modo fieri iuſtè poteſt, quod impoſſibile abſolutè vocatur. Moralis autem impoſſibilitas non denotat omnino impoſſibilitatem, ſed tantum difficultatem in executione talis præcepti. Neceſſitas etiam dupliciter conſideratur. Prima enim dicitur abſoluta, & metaphyſica, ſicut cibus dicitur ſimpliciter neceſſarius ad viuendum. Alia eſt neceſſitas moralis, quæ non denotat abſolutam neceſſitatem, ſed quid magis accommodum, & opportunum ad conſequutionem alicuius finis, vt eſt equus ad ambulandum. Quibus ſuppoſitis certum eſt, & indubitabile apud omnes, quod interueniente impoſſibilitate logica, tam ex parte rei quàm ex parte perſonæ tenentis præceptum adimplere, omnino excuſatur religioſus ab obſeruatione præcepti obligantis, vt affirmant Syluester, *d* & Nauarrus. Quod ipſum in impoſſibilitate & neceſsitate morali eſt affirmandũ iuxta quandam Caietani *e* doctrinam, quam bene explicat, & declarat Sotus. Et in regula *f* Patris noſtri Franciſci hoc clare proponitur, ait enim quod tempore manifeſtæ neceſsitatis non teneantur fratres ieiunio corporali. Et addit deinde, quod non debent fratres equitare niſi manifeſta neceſſitate, vel infirmitate cogantur. Imò in prima regula *g* Beatus Pater noſter Franciſcus dicebat, tempore manifeſtæ neceſsitatis faciant omnes de eorum neceſſariis, ſicut eis Dominus gratia largietur, quia neceſsitas non habet legem. Quod autem, vbi adſunt impoſsibilitas, & neceſſitas moralis, lex non obliget ſequenti ratione manifeſtatur, nam lex generalis, licet ad ſui obſeruantiam obliget ad mortale, non tamen debet intelligi ſemper, & in omnibus caſibus eandem habere vim; poſſunt enim caſus obuenire talibus circunſtantiis veſtiti, vt in eis obligatio minimè attingat, imo eius legis pro tunc literam ſequi eſſet à mente legiſlatoris decedere. Legiſenim lator non poteſt omnes particulares caſus præuidere, quos ſi præuidiſſet non in omnibus eandem regulam ſtatuiſſet, vnde ad epiKeiam quotidie, ſea mente legiſlatorum confugimus, vt rigor legis benignitate miſericordiæ leniatur.

d Syl. v. ſcrupulus n. 4. Nauar. in Man. c. 27 nu 284.

e Caie 12. q. 69 ar. 4 Soto li. 1 de iuſt. q 6. ar. 4.

f reg. c. 3.

g reg. c. 9. in f.

Deus enim, & eccleſia non intendit ſuis præceptis nos obligare ad via poſsibile, & nimis difficile in ſe, quia moraliter & ciuiliter ſecundum iura impoſsibile eſt, quod via niſi cum magno detrimento fieri poteſt, ad quod nemo regulariter obligatur, alioquin quomodo ſaluaretur illud Matthæi, *h* iugum

h Matth. 18.

gum meum ſuaue eſt, & onus meum leue, neq; Deus eſſet homine benignior, ſed durior, quod abſit; & pie credendum eſt, neq; Deum in lege gratiæ velle, neq; eccleſiam debere imponere nobis iugum, vix poſſibile, & difficillimum ſaltem ſub pœna peccati mortalis, nec enim Deus vt homo quærit occaſionem ad calumniandum, cum dicat Scriptura, *a* ſentite de Deo in bonitate, cum hoc concordat Angeſt. *b* in ſuis moralibus explicans de motu ſenſualitatis ſubito inſurgente, ad quem reſtœnandum eſt tenuiſſima facultas voluntatis, & valde tenuis deliberatio, & modica poſſibilitas, quamuis ſit abſolute poſſibilis refrænatio aliqua: ideo tunc erit ſolùm venialis illa omiſſio, quæ alias eſſet mortalis, ſi poſſet ibi eſſe plena deliberatio, & facilis refrænatio. Vnde dicunt Doctores, quod ideo non obligamur ſub mortali confiteri peccatum quando ex eius confeſſione explicita imminet probabile periculum ſpirituale, aut corporale cuiuſcunq;. Neq; tenemur quærere confeſſorem cum magna difficultate puta itinerando viginti leucas ad confeſſorem, ſed tunc reputatur homo non habere copiam confeſſoris quando vix ſine magna difficultate haberi non poteſt. Sed cauendum eſt, ne quis facilè iudicet, eſſe maximam difficultatem, vbi non eſt, quia in hoc poteſt quis facile decipi maxime in cauſa propria, dum non conſtat aperte de tali maxima difficultate, ideo in dubiis ſtet ſubditus conſilio ſuperiorum & ſapientum: in caſibus enim, in quibus dubitat ſubditus, an præcepta obligent necne, poteſt ſubditus ad ſuperiorem recurrere, & eius ſententiam ſequi, etiamſi tempus, & commoditas ad ipſa implenda ante eius oculos proponi videatur, vt tenet expreſſe Caietanus *c* quem ſequitur Soto.

a Sapien. 1.

b Angeſt. in moral. c. 9 & 10.

c Caie. 2. 2. q. 96. So. li. 1. de iuſt. q. 6. ar. 8.

Vnum tamen ſummopere debent attendere regulares, quod quando caſus non eſt adeo certus, ſi tamen ipſi vtentes epiKeia non obſeruant aliquod præceptum, intelligentes ad eius obſeruantiam minime teneri in tali caſo, etiamſi contrarium eſt verum, ſcilicet, quod ad implendum tale præceptum in eo caſu obligantur, bona fides ſubditorum eos à peccato mortali excuſat, licet venialiter peccent eo ſolùm, quod ſuum ſequentes iudicium legem tranſgredi ſunt auſi. Quæ admirabilis doctrina & timoratis maximè conſolatoria, vt clarior fiat exemplis illucidatur, prætermittit quis ieiunium, aut officium diuinum propter quandam corporis ægritudinem intelligens ipſam ab obligatione ieiunij, & officij diuini recitandi excuſare omnino, quod ſi aliter intelligeret minime prætermitteret, licet præfata ægritudo in rei veritate minime ſufficeret, propter ſuam bonam fidem mortaliter non peccaret præcepta ſupradicta tranſgrediendo. Hæc doctrina traditur à Paludano *d* D. Antonino, Syluestro, Gabriele, Adriano, Armilla, Caiet. & Nau. & in materia regulæ fratrum minorum hanc propoſitionem ponit Corduba *e* dicens, quod quando aliquis frater non obſeruat aliquod prædictæ regulæ præceptum intelligens in tali caſu ad eius obſeruantiam minimè teneri, licet ipſe re vera fallatur, cum cauſa excuſans ab ipſo putata ſufficiens, ſit re vera inſufficiens, non peccabit mortaliter. Quod ex communi Theologorum opinione comprobatur, quæ aſſerit, ad receptionem aliquorum ſacramentorum attritionem putatam contritionem ſufficere. Hæc tamen rationabilis pia & vtilis conſcientiis timoratis doctrina in prædictis timoratis eſt admittenda, non autem in his, quorum Deus, vt ita dicam, venter eſt, hi enim cum conſcientiam habeant cautherizatam, non ita debent ſuo de priuato iudicio adhærere, nec de ipſis tantum eſt fidendum, prout aduertit doctiſſimus *f* Cano in caſu quaſi ſimili. Quod ipſum in caſu noſtræ regulæ, & aliorum religioſorum cenſeo eſſe ſequendum, quod, ſcilicet, ſi religioſus eſt circunſpectus, & in obſeruatione ſuæ regulæ ſolicitus, ſi aliquod præceptum in caſu particulari non obſeruat, intelligens adeſſe cauſam eum à tali obligatione excuſantem, ſufficit, vt non peccet mortaliter, etiam ſi cauſa realiter non ſit ſufficiens: at ſi eſt religioſus nó ita reformatus minimè à peccato mortali ipſum excuſaret inſufficientia cauſæ realiter exiſtente ſuum ſequens iudicium in aliis ſatis deprauatum & obſcuratum, prout aduertit Corduba. *g*

d Palud. in 4. d. 15. q. 4. a. 3. Ant. 2. p. ti. 6. c. 2. Syl. v. ieiuniũ q. 28 Gabriel. in 4. d. 16. q. 3. not. 6. Adr. q. 6. a. 2. Armil. v. ieiuniũ, n. 3. & 6. Caiet. 2. 2. q. 147. a. 3. & in ſum. v. ieiun. §. qui ad tertium & v. præceptũ Na. præludio 9. n. 14. & c. 21. n. 20. & c. 23 n. 43.

e Cord. ſuper reg. frat. min. c. 10. q. 3. punct. 1.

f Cano. de pæni. 5. pu. propoſ. 4.

g Cordu. vbi ſup.

Secunda concluſio, alia eſt via, qua quis prætermittit obſeruare aliquod præceptum, quæ ſe habet ex parte ipſius prætermittentis, & hæc eſt ignorantia, quæ per omnia præcepta diuina & humana vagatur.

Pro huius autem concluſionis explicatione eſt notandum, quod ignorantia dupliciter conſideratur, quædam enim eſt facti, alia verò iuris vt ex rubrica de iuris, & facti ignorantia colligitur. Notoriũ autem eſt, quod ignorantia facti quaſi ſemper excuſat à peccato, factum enim non eſt ignorantia culpabilis, cùm ſoleat ſapientes etiam decipere, licèt ſapientiſſimus religioſus ordinis fratrum minorum, cui ex vi ſuæ regulæ prohibetur ingreſſus in monaſterium monialium aliquod ipſarum monaſterium ingrederetur, exiſtimans tale non eſſe monaſterium, minime cenſuris aliquibus irretiretur. Alia eſt ignorantia iuris, quæ ſi eſt iuſta, & probabilis etiam excuſat à peccato, cum non poſſit eſſe peccatum ſine eo, quod ſit voluntarium, cum autem nihil ſit volitum, quin præcognitum, ſequitur, quod deficiente præcognitione ratione ignorantiæ, deficit voluntas, & per conſequens peccatum à voluntate neceſſario dimanans. Dixi probabilis & iuſta ignorantia: nam ſi ignorantia non eſt huiuſmodi, tunc in ſua cauſa erit interpretatiue peccatum, peccatum enim tunc non conſiſtit in ignorantia, impoſſibile enim eſt, vt in ea præciſe conſiſtat, cum ignorantia præciſe conſiderata non ſit aliquid voluntarium: conſiſtit igitur peccatum in negligentia ſciendi, illud quod vnuſquiſq; tenetur, & debet ſcire, quæ negligentia ad voluntatem nolentem apponere diligẽtiam ad ſciendum reducitur, vt D. *h* Bonauentura, Caſtro, & Conarr. reſoluunt.

h D. Bonau. in 2. d. 22. ar. 2. q. 2. ad 4. Caſtro. de poteſt. leg. pœnal. li. 2. c. 14. Conar. in reg. poſſ. 2. p. §. 7 nu. 7.

Ex quo ſequitur quod habens ignorantiam inuincibilem alicuius præcepti ab eius obſeruatione vtiq; excuſatur, ſiquidem in ea non eſt negligentia voluntaria, à qua actus nomen peccati ſortiatur. Dico negligentia, voluntaria non in ſe, ſed in ſua cauſa, qui enim eam habet nolens apponere media neceſſaria ad præcepti ignorati ſcientiam habendam in ſua cauſa vult ipſam ignorantiam culpabilẽ, prout explicat D. *i* Thomas.

i D. Th. 1. 2. q. 76. ar. 2.

Dubitatur tamen quomodo in religioſis reſpectu ſui ſtatus regularis poſſit dari ignorantia inuincibilis eos à peccato mortali excuſans? Et ratio dubitandi eſt in promptu, quia omnes religioſi, antequam profeſſionem emittant præcepta ſui inſtituti diligenter addiſcunt, & antequam ſit probatum per examen patrum ad hoc deputatorum eos ipſa ſcire, & intelligere, minimè ad profeſſionem admittuntur, & ſic quando profeſſionem emittunt, præſupponitur ipſos huiuſmodi habere notitiam ſufficientem iuxta quandam *K* legem. At reſpondetur quod conſideratis difficultatibus, quæ in regulis monaſticis quotidie excitantur, non eſt dubium circa earum non paucas poſſe dari ignorantiam inuincibilem in aliquibus fratribus, præſertim in ſimplicibus, & illiteratis, qui cum literarum ſtudiis minimè fuerint occupati, non eſt mirum, quod prædictæ difficultates & obſcuritates inculpabiliter ipſos lateant;

K l. qui cum alio cõtrahit. ff. de reg. iur.

teant; inuincibilis ergo ignorantia eos à peccato excuſabit, ſicut excuſat in omnibus præceptis diuinis & humanis. Quod ex quadam Innocentij *a* doctrina confirmatur dicentis, non eſſe peccatum mortale tranſgreſſionē alicuius legis humanæ, ex eo, quod ipſa variè à Doctoribus intelligitur, propter ſuam maximam difficultatem, & obſcuritatem, quam doctrinam communiter receptam eſſe affirmat Nauarrus.

a Innoc. in c. per tuas el 2. n. 4. de ſimon. Nau. in c. nul lam. nu. 32. in ſi.

Neq; obſtant in contrarium adducta, nouitij enim ante profeſſionem ſolùm præcepta communia regulæ, & quæ in ea clare, & expreſſe continentur addiſcunt, non verò extraordinarias quæſtiones, & difficultates circa præfata præcepta ab authoribus excogitatas, vtrum ſcilicet in tali caſu obligent necne, quæ cum à religioſis præſertim ſimplicibus iuſtè ignorentur, non eſt, cur propter eorum tranſgreſſionem eos peccato mortali innodatos eſſe cenſeamus. Quod exemplo illuſtratur & declaratur. Si enim ruſticus quidam faceret bona fide contractum vſurarium, intelligens eſſe licitū, quia eius parochus conſultus ipſum eſſe licitum affirmauit, non eum in præfato contractu ineundo peccauiſſe affirmaremus propter ignorantiam inuincibilem, quam habebat; ſic in propoſito ignorantia eorum, quæ in regula præcipiuntur implicite, & non ita clarè & diſtinctè, ſicut alia, quæ ita manifeſta ſunt, vt nulli etiam ſimplici religioſo ſint abſcondita, excuſat ſimplicem religioſum à peccato, ſi ea bona fide tranſgrediatur, conſulendo priùs religioſos doctos, aut ſuum prælatum, quid ipſi in tali caſu facere ſit licitum. Et aduertendū, quod ad vincendam ignorantiā præcipuè in caſibus quotidianis non tenetur quis ad partes alias ire ad conſulendum, neq; mittere epiſtolam ad id efficiendum, ſufficit enim, quod cū doctis, quos ad manus habet, veritatem caſus illis patefaciendo ineat conſilium, quia leges humanæ non obligant nos ad maiorem diligentiam, quàm quod non ſimus nimis, aut notabiliter negligentes, remiſſi, aut diſſoluti ad ſciendum, aut quod non ſimus in lata culpa, aut in dolo ignorandi, ſed vt adhibeamus eam diligentiam quam alij homines noſtri ſtatus, ſeu conditionis, ſeu qualitatis circa talem legem & negotium communiter habere ſolent, aut habent rationabiliter; ignorantia enim iuſta, & inuincibilis dicitur, non quidem quod talis ignorans non poſſit eam ſimpliciter vincere, & oppoſitam ſententiam habere faciendo totum, quod in ſe eſt, nam ſimplex parochianus dicitur habere ignorantiam inuincibilem de ieiunio ſeu defectu aliquo, quando ſuus ſacerdos non pronuntiauit die ſolito, quamuis talis ignorantia ſimpliciter vinci, & tolli poſſit: quia enim fecit, quod debuit eundo ad eccleſiam, vt communiter faciunt alij parochiani, ideo dicitur illi eſſe ignorantia inuincibilis, vt patet ex his, quæ latè, & doctè more ſolito tradit Cordoba. *b*

b Cord. lib. 2. qq. 1.

Tertia concluſio, ſi modus viuēdi prælatorum & maiorum eſt euidēter malus contra regulam, quam ſunt profeſſi, non excuſantur ſimplices, eorum facta & dicta ſequentes, dicit enim Redemptor, ſi cæcus cæcum duxerit, nonne ambo in foueam cadēt? Imo tenentur eis obedire in eis, quæ promiſerunt Domino obſeruare, & non ſunt contraria animæ, & regulæ ſuæ, non autē in his, quæ animæ & regulæ aduerſantur, vt in regula P. N. Franciſci continetur: quod licet in inſtitutis aliarum religionum non exprimatur, pro expreſſo tamen ita cenſendum eſt, vt poſt Alexandrum de Ales tradit Corduba *c* dicens quod fratres non profeſſi ſunt, neq; promiſerunt vitam ſuorum maiorum & prælatorum ſequi, ſed tantùm regulam, & inſtitutum ſuæ religionis. Quod & ipſum tenent Summiſtæ & expreſſe Angelus *d*. Hoc tamen eſt intelligendum, quando vita, & dicta ſuorum maiorum ſunt euidenter mala, quādo enim non ſunt hæc ita manifeſte mala, & caſus eſt dubius, vtrum ſit contra eorum regulam ſequi eorum placita, non erit peccatum, prout tradunt Cord. *e* & Nauar. in eo enim ignorantia inuincibilis eos excuſabit, ſiquidem ſubditi in talibus dubiis poſſunt optimo iure prælatorum ſequi ſententiam, & ſimplicis, & inferioris notæ religioſi in talibus ſententiæ maiorum ſubijci oportet, præcipue ſi ſibi viri docti & timorati viderentur, & tantum de eorum ſcientia, & bonitate confiderent, vt intelligerent, eos talia minimè acturos, ſi ſibi illicita iudicaſſent.

c Cord. ſuper reg. frat. min. in introduct. q. 4.

d Ang. v. religioſus.

e Cord. d. q. 4. Nau. c. 27. n. 282.

Quarta concluſio ignorantia affectata non ſolùm non excuſat à tranſgreſſione præcepti, ſed etiā ipſā tranſgreſſionē efficit grauiorem, ita tenent Gabriel *f* Almain, & Adrianus. Et probatur, quia volens ignorare legem vel factum, aut circunſtantiam, per quam retrahi poſſet à peccato magis contemnit, & talis volitio eſt magis voluntaria, qua vult quis nō ſolum ignorantiam, ſed etiam peccatum inde ſequens, & malum finem, à quo mouetur, ergo grauius peccat volens multa, quàm vnicum tantum malum, pluralitas enim obiectiua cæteris paribus auget culpam actus, vt tradit Angeſt. *g* Sed antecedens probatur, quia magis contemnit, qui non auertitur ſolùm à dictamine rationis, ſed etiam ab ea ſcientia, qua ipſa ratio rectè gubernari poſſit, & retrahi à peccato, & ita ait D. Bernardus, qui ſcire non vult, ideſt, qui poſitiuè vult neſcire, non de ignorantia, ſed de contemptu iudicabitur. Et D. Ambroſius ſuper illud Lucæ, *h* qui cognouit voluntatem Domini, &c. ait, qui cùm poſſent ſcire, ſi vellent, ſtudium adhibere nolunt non neſcientes, ſed contemptores iudicantur, vnde grauius peccat, qui habet pro obiecto grauiorem finem, ſcilicet, peccare ſine remorſu cum maiori libidine, & alia peccata probabiliter inde ſecuta, quod & videtur quodammodo peccatum contra Spiritum ſanctum pertinere.

f Gab. in 2. d. 22. q. 2. concl. 3. Almain in moral. tract. 6. Adrian. in 4. quodl. ar. 2

g Angeſt. in moral. c. 9.

h Luc. 12.

Pro maiori autem huius concluſionis & eorum, quæ in ea dicuntur explicatione notandum eſt, quod in peccato ex ignorantia affectata ex malo fine duo ſunt conſideranda. Primum eſt, velle ignorare, ſecundum eſt ex tali ignorantia agere, vel omittere aliquid contra legem. Et licet hoc ſecundum peccatum, ſi conſideretur ſecundum ſe, ſolùm ſit minoris grauitatis & contēptus, quā ſi fieret ſcienter cum cognitione peccati, tamen conſideratum ſimul cum præfata ignorantia affectata, ſeu cum volitione ignorandi, à qua procedit, & cum qua manet actualiter, eſt peccatum maius & grauius non ſolùm extenſiue & coniunctim ſecundum Angeſt. *i* ſed etiam intenſiuè ſecundum D. Bonauenturam *K* quam ſi ipſummet peccatum fieret ſcienter, quia licet ratione ignorantiæ ſit minus graue, vt pote minus voluntarium, & cum minori contemptu, tamen ex alia parte voluntatis ipſius ignorantiæ eſt magis voluntarium habetq; magis de contēptu, & ideo dicitur, quod ſimpliciter aggrauat. Dixi ignorantia affectata ex malo fine: nam ſi loquamur de ignorantia affectata ex bono fine, aliter eſt theologizandum, ſcilicet, quod non aggrauat peccata ex ea ſecuta, imo ea leuiat, quia in ea non eſt ratio contemptus, vel libidinis, ſed conatus prauæ volūtatis ad malum, neque maior malitia ex obiecto fine, aut circunſtantiis proueniens, ſed minor, quàm ſi ſcienter fieret, aut peccaretur, quod patet, tum ex parte ipſius ignorantiæ, tum ex parte boni zeli, ſcilicet, indiſcreti, & ex parte bonę volūtatis reſpectu boni finis intēti, & talis fuit ignorantia D. Pauli ante eius conuerſionē ad fidem

i Angeſt. in moral. c. 6.

K D. Bonau. in 2. d. 22. q. vlt.

de qua

Digitized by Google

a ad Tim. 1. de qua ipſe ſcribens ad Timotheum *a* fatetur, ſe ignoranter peccaſſe, perſequendo eccleſiam Dei ex zelo legis Moyſaicæ indiſcreto, vt aiunt Altiſiodorenſis *b* & Caietanus, nam licet ipſe videatur ſe diligentem exhibuiſſe ad legem veterem ſciendam, & defendendam ea zelo ipſius, vt ipſe ait ad Galatas *c* ſcribens, & per conſequens non habuiſſe prædictam ignorantiam affectatam ex malo fine, vel vt prauam peccati affectionem proſequeretur, at verò illam ignorantiam habuit ex nimio zelo legis veteris in defecto, credebat enim iniuriam fieri legi, & ipſi Deo, ſi vetere lege relicta fidem Chriſti ſuſciperet, quam male putabat erroneam, ideo hæc eius ignorantia affectata non fuit tam grauis, vt illa alia affectata ex malo fine procedens ad liberius affectionem prauam proſequendum. Et hac ratione ait D. Paulus, miſericordiam conſecutus ſum, quia ignorans feci, non ignorantia affectata de malo fine, ſed ex bono cum conſcientia erronea.

b Altiſio. lib. 20. col. 2. q. 3. Caiet. 2. 2. q. 79. art. 4. dub. 4.
c ad Gal. 1.

Ex quibus omnibus infertur, religioſos magis peccare ex ignorantia affectata præceptorum regulæ peccantes, quàm ſi ſcienter ea tranſgrederentur, cum eorum ignorantia affectata ex malo fine procedat, & nullo bono zelo etiam indiſcreto poſſint aliquo prætextu in bonum finem prædictam ignorantiam dirigere. Quorum paucos exiſtimo in religione inueniri poſſe, qui poſitiue velint intelligere, vt bene agant dicentes Deo, recede à nobis, ſcientiam viarũ tuarum nolumus, loquimini nobis placentia, videte nobis errores, auferte à nobis viã. Verum eſt tamen, quod ignorantia craſſa, & ſupina præceptorum regulæ laborantes multos reperiri poſſe exiſtimo, pro quibus ſequens proponitur propoſitio.

Quinta concluſio alia eſt ignorantia vincibilis craſſa, & ſupina, & eſt quæ cõſequitur negligentiam inquirendi ſcienda, quæ quidem non affectatur, neque volita eſt formaliter, nec placet, ſed interpretatiuè, quia ſcilicet, negligitur cognitio, & poteſt tolli, ſi velit homo diligentem, ac debitam curam ad ſciendum apponere. Pro cuius explicatione nota, quod ignorantia craſſa differt à ſupina in cauſa, ſeu occaſione, à qua oritur, nam craſſa dicitur, quæ procedit ex deſidia & pigritia laborandi ad inquiſitionem debitæ ſcientiæ, quæ negligentia, quia frequenter adhæret craſſis, & pinguibus hominibus, ideo dicitur craſſa; ſupina dicitur, quia ex nimia ſolicitudine, pronitateq; ad terrena mundi fit in homine difficultas & incuria mentis ad dirigendum ſe ad ſalutifera ſciendum, quia pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus, de quibus Hieremias *d* ſapientes ſunt, vt faciant mala, bene autem facere neſcierunt & apud Matthæum *e* & Lucam dicitur, quod ſolicitudo ſeculi, & fallacia diuitiarum ſuffocant verbum Dei, & ideo dicitur ſupina ignorantia, quia tales homines cõſiderationem rationis & deſiderium, vt talpa, in terrenis demerſum habent, non eleuantes ſe ipſos ad debitam conſiderationem, & affectionem ſalutarium, vt declarant Magiſter *f* ſententiarum, & Adrianus. Et ad hanc ignorantiam ſupinam, reducuntur illi, qui ex auaritia ambitione, & huiuſmodi ſe intromittunt in multis officiis, ad quæ ſimul, vel diuiſim debitè exercenda non ſunt ſatis apti, neq; ſufficienter inſtructi, neq; potentes, vt ad prælaturam, ſeu iudicaturam vnam, vel plures, quæ non poſſunt debitè exerceri ab eis ignorantibus, multaque ad ea ſcire oportet. Reducuntur etiam illi religioſi, qui profeſſionem emittunt, & perſeuerant in religione non apponendo diligentiam neceſſariam ad ſciendum, & intelligendum ea, quæ ad eorum ſtatum rectè dirigendum ſecundum vniuſcuiuſque gradum ſunt præcisè neceſſaria.

d Ierem. 4.
e Mattha. 13. Luc. 8.
f Magiſter in 2. d. 22. Adr. in c. 4. quodlibet ar. 1.

Hæc autem ignorantia craſſa, & ſupina iuris, vel facti cuiuſcunq; non excuſat ſimpliciter à tota culpa peccatum vnde ſequens, ſed ſolùm excuſat in parte ſeu à tanto, & per conſequens ſimpliciter alleuiat peccatum. Quod autem non excuſet ſimpliciter à tota culpa probatur à Gabriele, *g* quia omittit culpabiliter contra *h* legem præcipientem inquirere, quæ recta ſunt, & neceſſaria ad ſalutem contra illud eccleſiaſtici, cogitatũ habe in præceptis Dei, & in mandatis illius aſſiduus eſto, ideo D. Paulus ſcribens ad *i* Corinthios, ait ignorans ignorabitur, & ad *K* Epheſios ait, Nolite fieri prudentes Quod autem prædicta ignorantia excuſet, & alleuiet culpam, probatur: nam ratione ipſius eſt minor contemptus, quam ſi ſcienter fieret, minorq; conatus & libido, quia cæteris paribus minor conatus, minorq; libido eſt in omiſſione, in qua eſt voluntarium interpretatiuè, quam in commiſſione, in qua eſt voluntarium formaliter, prout tradit Angeſt *l* Et quamuis ſit maius peccatum extenſiuè, quia ſunt ibi duo peccata, vnum omiſſio culpabilis ſciendi, & aliud peccatum inde ſequens, tamen quia ipſum peccatum inde ſequens non habet tantam grauitatẽ intenſiuè, quantam haberet, ſi ſciẽter fieret: ideo abſolutè, & ſimpliciter dicitur minus graue, & prædictam ignorantiam alleuiare.

g Gab. in 2. d. 22. q. 2.
h eccl. 16.
i Cor. 15.
K ad Ephe. 5.
l Angeſt. in moral. c. 10.

Ex his infertur, in quam periculoſo ſtatu ſint religioſi, qui ſubtilia Theologiæ, & profunditates ventilantes, & ſuper ſenſus ſcripturæ varia commentaria edentes, & multa erudite ad prædicandum & confitendum in medium adducentes, ſuæ ſalutis quaſi immemores difficultates ſuæ regulæ, & ea quæ pertinent ad ſeruandam paupertatem, quam Deo optimo maximo promiſerunt, ſcire, & intelligere diligentia debita non procurant: de quibus poteſt dici, quod alios parturiri faciunt fœtus ſpirituales ſibi autem ſunt ſteriles, & poteſt etiam dici illud Annæ. *m* Et quæ multos habebat filios, infirmata eſt.

m 1. Reg. 2.

ARTICVLVS III.

Quæ ad vitam monaſticam debite peragendum debeat ſcire monachus facienda.

RESpondeo dicendo, quod vt propoſitum in articulo quæſtionis regularibus indicetur, & in eorum animabus, quæ ad vitam monaſticam peragendam ſunt neceſſaria imprimantur, operæ pretium eſſe duxi, quemdam tractatum Diui Bernardi in medium adducere, cuius titulus eſt Speculum Monachorum, in quo lucido ſpeculo vnuſquiſque monachus ea contemplabitur, quibus de virtute in virtutem aſcendat. Verba igitur Diui Bernardi ſunt ſequentia. *Si quis emendatioris vitæ deſiderio tactus cogitationum locutionũ operumque ſuorũ ſolicitus explorator, vniuerſos exceſſus ſuos corrigere nititur, in præſentis paginæ frequenti lectione & aſſidua meditatione (tamquam in ſpeculo) interioris hominis ſui faciem contemplетur. In primis ergo ex quo ſurgit ad vigilias vitæ ſuæ tempus per ſingula momenta debet monachus computare, & videre ſemper, vt bonum faciat, & malum caneat in omni opere ſuo, & hoc dicat ſibi ipſi. Si modo moriturus eſſes, faceres iſtud? Ad pſalmodiam cor habebat, niſi fortaſſis ad aliquid ſublimius rapiatur ſed etiam omnium quæ ibi dicuntur, vſque ad vnam literam ſe pro certo nouerit debitorem. Ad interuallum debet ſtare ad orationem, vel corporis neceſſitati prouidere, ita tamen vt vadens ſibi dici nouerit, ſurſum corda. Eſt autem ſpiritua-*

lis

lis propoſiti detrimentum, ſi cogat infirmitas rigoris priſtini aliquantulum relaxari. Poſt lectionem eſt orandum, & ſi ad legendum accedat, non tam quærat ſcientiam, quam ſaporem. Eſt autem ſcriptura ſacra puteus Iacob ex quo hauriuntur aquæ, quæ in oratione funduntur. Nec ſemper ad oratorium eſt eundum, ſed in ipſa lectione poterit contemplari, & orare. Sacris altaribus ſi ſacerdos eſt tamquam vnus ex ſummis Angelis in ſpiritu totus aſſiſtat, ſi miniſter tamquam Angelus Domino miniſtret, cum alijs exit ad laborem, vbi conſideret, non quid agat, ſed propter quid venerit: ceſſante manu ſpiritus laboret, vel orando, vel meditando, quamuis & ipſo labore ad ipſum faſcere teneatur. Ad menſam non ſolum fauces cibum capiant, ſed etiam aures exhauriant verbum Dei. Non enim debes totus manducare, ſed ſic occupetur cor ad verbum Dei, vt ſolæ fauces ſumant cibum aures verbum. De hoc autem plurimum gaudeat ſi ei viliora quàm alijs apponuntur. Nam re vera ſtrictiores ſunt qui in parcitate ſuſtinendi fuerint fortiores. In gratijs agendis pro duobus ſibi noueris ſupplicandum, vel pro peccatis eorum, quorum eleemoſynis ſuſtentatur, vel forſan pro ſe ipſo, quia corpori ſuo ſupra neceſſitatem indulſeris. Si vocatur ad colloquium ſecundum regulam leniter, & ſine riſu pauca verba, & rationabilia loquatur, & antequam ea proferat, bis ad limam veniant quàm ſemel ad linguam; ſi cum ſeculari loquendum eſt, tunc maxime adhibeant cuſtodiam ori ſuo, vt nihil proferat, quod non ædificet audientem. Sic in cunctis ſe habeat, vt ædificet videntes, & nemo dubitet cum viderit eum, vel audierit, quin vere ſit monachus. Poſt completorium ſingulis diebus capitulum ſibi teneat, conuocatis cogitationibus ſuis ponat rationem diligenter, quid ipſo die cogitatione, locutione, vel opere deliquerit publicè, vel priuatim per ſingulas noctes lectum ſuum lauans: hoc eſt ſingulis peccatis lachrymis, & doloribus purificatis diligenter de ſingulis computet, in craſtino publicè de apertis, de occultis verò facturus confeſſionem ſecreto, quæ vt perfecta ſit, tria debet habere, ſcilicet vt ſit voluntaria, nuda, & munda. Voluntaria id eſt ex propria deliberatione, & propoſito. Nuda, vt nude, prout geſſit, confiteatur peccatum ſuum. Munda, ne peccatum ſuum prædicet, ſicut Sodoma ſed pura, & ſimplici intentione ſe accuſet. In capitulo, qui publice offendit, manifeſte reuelet tamquam aſſiſtens iudici. In omnibus ſic ſibi loquatur, reſpondeat vel proclamet, vt ſermo eius interius uel exterius ſit perunctus oleo charitatis. A nemine quacumque munus accipiat. Neminē hēat familiarem. In omnibus fugiat ſingularitatis, & admirationis notam. Loquens nihil dicat, vnde multum eruditus, multumvè religioſus poſſit putari. Ad interrogationem paucis reſpondeat. Si de ſcriptura, vel moribus agatur, aurem paret, non linguam. Cum loquitur non ſtudeat eloquentiæ, ſed ſermo eius ſit potius ruſticanus, quàm vrbanus. In omnibus agendis non ſtudeat curialis videri. Salua honeſtate fugiat omnes homines in poteſtate poſitos, maxime ſeculari. Sectetur communia, orationes, labores, lectiones, & cæteras obſeruantias, in quibus non ſit tamquam vitula Ephraim a docta diligere trituram, id eſt ad huiuſmodi non conſuetudine, ſed deuotione trahatur. Orationes, quæ imperantur, primo loco habeat, nec ſibi blandiatur de priuatis orationibus ſuis (quæ in ſecundo loco ei habenda ſunt) cum in præceptis orationibus deſidioſus fuerit. Si autem familiaritas interdicitur hominum quanto magis mulierum? Sic facies communis cum cæteris, intus verò diſſimilis hoc eſt non nimia grauitate contracta, neque nimia locutione diſſoluta, ſed bona quadam mediocritate regatur, vt de ſancto Martino legitur. Faciem eius non fuſcauit mæror, nec leuigauit riſus. Erit enim prudentis animæ theſaurum ſuum ſolicite cuſtodientis (more Moyſi) cornutam velare faciem, & quodam riſu, qui tamen modeſtus ſit interioris gloriam hominis, & mentis grauitatem abſcondere. Comparanda eſt dies inſtans diei præterito, vt ex eorum collatione ſuum deprehendere poſſit monachus vel profectum, vel defectum. In omni actu vel cogitatu ſuo ſibi Deum adeſſe memoretur, & omne tempus, quo de ipſo non cogitat, perdidiſſe ſe computet. Tædio affectus componat ſe meditando ſupra Petram, in qua lauantur mortui, & cogitet apud ſe, quomodo tractentur ibi ſepeliendi nunc in tergum, nunc in faciem verſantur, quomodo nutet caput, cadant brachia frigeant crura, tibiæ iaceant, quomodo induantur, et conſuantur, quomodo deferantur humandi, quomodo exponantur in tumulo, quomodo puluere contegantur, quomodo vorantur à vermibus, & quaſi faſcus putrefactus conſumuntur. Summaque eſt philoſophia meditando mortis aſſidua. Hanc, vbicumque perrexerit ſecum portet, & in æternum non peccabit ſit monachus quaſi Melchiſedech ſine patre ſine matre ſine genealogia, nec patrem ſibi vocet ſuper terram. Imo ſic ſe exiſtimet, quaſi ipſe ſit ſolus, & Deus. Ecce in primis habemus ordinē, & modum viuendi, remedium verò polliceatur aſſiduitas tenendi capitulum ſpirituale ſuperius expreſſum ſimel ad minus in hebdomada confiteatur, vt veniam mereatur de perpetratis, & maior ei detur gratia de vitandis malis amen. Hæc Bernardus, quæ omnia mente reuoluere, & in corde plantare debent religioſi, vt reliquiæ cogitationum diem feſtum agant Deo, propter quem omnia reliquerunt, vt ſic his apprehenſis, & temporalibus dimiſſis ipſum ſequantur.

a Oſe.10.

ARTICVLVS IV.

Vtrum licitum ſit religioſis diſcere ſcientias.

RESpondeo dicendo, quod D.Tho. *b* ait religionem poſſe ordinari ad vitam actiuam, & ad vitam contemplatiuam. Inter opera autem vitæ actiuæ principaliora ſunt illa, quæ ordinantur directe ad ſalutem animarum ſicut prædicare, & alia huiuſmodi. Competit ergo ſtudium literarum religioſis tripliciter. Primo quantum ad id, quod eſt proprium contemplatiuæ vitæ, ad quam ſtudium literarum dupliciter adiuuat, vno modo directe adiuuando ad contemplandum illuminando, ſcilicet, intellectum. Vita.n. contemplatiua, de qua nunc loquimur, principaliter ordinatur ad conſiderationem diuinorum, vt ipſemet D.Thom. *c* tradit, in qua dirigitur homo per ſtudium ad conſiderandum diuina, vnde in laudem viri iuſti dicitur in Pſalmo *d* quod in lege Domini meditabitur die ac nocte. Alio modo ſtudium literarum iuuat ad cōtemplatiuam vitam indirecte, remouendo contemplationis pericula, ſcilicet, errores, qui in contemplatione diuinorum accidunt his, qui ſcripturas *e* ignorant, ſicut in collationibus patrum legitur, quod Abbas Serapion propter ſimplicitatem incidit in errorem tunc Antropomorphitarum, id eſt, eorum qui Deum habere humanam formam arbitrantur. Secundo neceſſarium eſt ſtudium literarum religioſis inſtitutis ad prædicādum, & alia huiuſmodi exercendum: vnde Apoſtolos ſcribit ad Titum *f* de Epiſcopo, ad cuius officium huiuſmodi actus pertinet amplectentem, eum, qui ſecundum doctrinam eſt fidelem ſermonem, vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere. Tertio ſtudium literarum religioni congruit quantum ad id, quod eſt omni religioni commune, valet enim ad vitandam carnis laſciuiam. Vnde Hieronymus *g* dicit ad Ruſticum monachum. Ama ſcripturarum ſtudia, & carnis vitia non amabis. Nec his obſtat ſtudium ſcientiarum, quod eſt principium diſſenſionis, & per conſequens videtur à religione alienum, in qua multi in vnitatem pacis congregantur, hoc enim eſt, quando tale ſtudium ad ſcientiam

b D.Th. 2.2. q.188.art.1. 2. & 3.

c D.Th. 2.2. q.108.ar.4.

d Pſal.1.

e colla.10.c.4

f Ad Tit.1.

g Hieron. de viuendi forma circa medium 1. tom.

tiam tantum ordinatur, quæ ſine charitate inflat, & per conſequens diſſenſiones nutrit ſecundum illud prouerbium *a* inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia. Vnde Apoſtolus ad Corinthios, *b* cum dixiſſet, diuites facti eſtis in omni verbo, & in omni ſcientia. Poſt modum ſubdit, id ipſum dicatis omnes & non ſint ſchiſmata, ſic reſpondet D. *c* Thomas. Cui eſt addendum illud quod tradit D. *d* Bernardus in quodam ſermone ſuper cantica canticorum, qui adducens Petrum & Andræam & alios Chriſti Domini Apoſtolos & Diſcipulos cæteroſque condiſcipulos omnes notas mundo feciſſe vias vitæ, & non in ſublimitate ſermonis, aut in doctis humanæ ſapientiæ verbis, ſed per ſtultitiam prædicationis eorum ſaluos feciſſe credentes.

a Prou.13.
b 1.Ad Cor.1
c D.Tho.2.2. q.188.art.5. ad 2.
d Ber.ſuper can ſer. 66. B. &c.

Ait, videat forſan nimitus in ſugillatione ſcientiæ & quaſi reprehendere doctos ac prohibere ſtudia literarum. Abſit. Non ignoro, quantum eccleſiæ profuerint, & proſint literati ſui ſiue ad refellendos eos, qui ex aduerſo ſunt, ſiue ad ſimplices inſtruendos. Denique e legi, quia tu repuliſti ſcientiam, repellam. & ego te, vt non fungaris mihi ſacerdotio f Legi, qui docti fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti, & qui ad iuſtitiam erudiunt multo, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. Sed & ſcio vbi legerim g ſcientia inflat, & rurſum h qui apponit ſcientiam apponit & laborem. Vide quia differentia eſt ſcientiarum, quando alia inflaus, alia contriſtans eſt. Tibi verò velim ſcire, quænam harum videatur vtilior, ſed magis neceſſaria ad ſalutem, illane, quæ tumet, an quæ dolet? Sed non dubito, quin dolentem tumenti præferas, quia ſanitatem quam tumor ſimulat, dolor poſtulat. Qui autem poſtulat, propinquat ſaluti, quoniam i qui petit accipit. Denique K qui ſanat contritos corde, execratur inflammatos, dicente ſapientia. l quia Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. & Apoſtolus m aiebat, dico autem per gratiamque data eſt mihi, omnibus qui ſunt inter vos non plus ſapere quam oportet, ſed ſapere ad ſobrietatem, non prohibet ſapere, ſed plus ſapere quàm oportet. Quid eſt autem ſapere ad ſobrietatem? Vigilantiſſimè obſeruare, quid ſcire magis, priuſvè oporteat, tempus enim breue eſt. Eſt autem, quod in ſe eſt omnis ſcientia bona, quæ tamen veritati ſubnixa ſit, ſed tu qui cum timore & tremore tuam ipſius operari ſalutem pro temporis breuitate feſtinas, ea ſcire prius ampliuſque curato, quæ ſenſeris viciniora ſaluti. Nonne medici corporum medicinæ portionem definiunt eligere in ſumendis cibis quid prius, quid poſterius, & quemadmodum quidquid ſumi oporteat? Nam & ſi bonos conſtat eſſe cibos, quos Deus creauit, tu tamen ipſos tibi ſi in ſumendo modum & ordinem non obſerues, reddis planè non bonos, ergo quod dico de cibis hoc ſentite de ſcientiis, ſed melius mitto vos ad magiſtrum Non enim noſtra iſta ſcientia, ſed illius, imo & noſtra quoniam veritatis. Qui ſe n inquit putat aliquid ſcire nondum ſcit quo oporteat eum ſcire. vides quoniam non probat multa ſcientem ſi ſciendi modum neſcierit? Vides inquam quo fructum, & vtilitatem ſcientiæ in modo ſciendi conſtituit? Quid ergo dicit modum ſciendi? Quid niſi, vt ſcias, quo ordine, quo ſtudio, quo fine, quæque noſſe oporteat? Quo ordine, vt id prius, quod maturius ad ſalutem. Quo ſtudio? vt id ardentius, quod vehementius ad amorem. Quo fine vt non ad manem gloriam, aut curioſitatem, aut quid ſimile, ſed tantum ad ædificationem tuā vel proximi Sunt namque, qui ſcire volunt eo fine tantū, vt ſciant, & turpis curioſitas eſt. Et ſunt, qui ſciri volunt, vt ſciantur ipſi, & turpis vanitas eſt, qui profectò non euadunt ſubſannantem ſatyricum, & ei, qui eiuſmodi eſt decantantem, ſcire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter Et ſunt item qui ſcire volunt, vt ſcientiam ſuā vendant verbi gratia pro pecunia, pro honoribus & turpis quæſtus eſt, ſed ſunt quoque qui ſcire volunt, vt ædificent, & charitas eſt. Et ita qui ſcire volunt, vt ædificentur, & prudentia eſt. Horum omnium ſolum vltimi duo non inueniuntur in abuſione ſcientiæ. quippe qui ad hoc volunt intelligere, vt benefaciant, denique o intellectus bonus omnibus facientibus eum. Reliqui omnes audiant ſcienti p bonum, & non facienti peccatum eſt ei. Ac ſi per ſimilitudinem dicat ſumenti cibum, & non digerenti perniciosum eſt ei, Cibus ſi quidem indegeſtus, & qui bonam non habet decoctionem malos generat humores & corrumpit corpus & non nutrit. Ita & multa ſcientia ingeſta in ſtomacho animæ, quæ eſt memoria, ſi decocta igne charitatis non fuerit, & ſic per quoſdam artus animæ, mores ſcilicet atque actus transfuſa, atque digeſta, quatenus ipſa de bonis quæ nouerit vita atteſtante & moribus bona efficiatur nonne illa ſcientia reputabitur in peccatū tamquam cibus conuerſus in prauos noxioſque humores? Hæc D. Bernardus. Ex quibus colligitur regulares non debere fugere ſtudia ſcientiarum, vt ædificent proximos, & ipſi ædificentur, debere tamen fugere tumentem ſcientiam & inflantem, quam aliqui volunt adipiſci tantum vt ſciant, vt ſciantur, aut per talem ſcientiam humanos honores conſequantur Vnde mihi nunquam placuit querela religioſorum vſque ad cęlos voces emittentium eo, quod ipſi apud ſe ipſos, & apud alios ſapientes, & multum ſcientes iudicantur, & in eorum religione in officis & honoribus eos alii non tam ſapientes antecellant ſcientia enim à religioſis adepta non hos tam abiectos fines proſpicere debet, ſed tantum Deum, & ſuam ſalutem, propter quæ omnia temporalia, & ſemetipſos reliquerunt. Non difiteor tamen, malè agere prælatos ignaros ſapientibus præferentes, cum ſapientes apud diuinas literas honore digni reputentur. Et illi, qui docti ſunt, fulgere debeant quaſi ſplendor firmamenti.

e Oſee 4.
f Dan.12.
g 1.Cor.8.
h Eccleſ.1.
i Luc.11.
K Pſal.146.
l Iacob.4.
m Ad Ro.12.
n 1.Cor.8.
o Pſa. 110.
p Iacob.4.

ARTICVLVS V.

Vtrum liceat religioſis diſcere ſcientias Philoſophia, mathematica, & artium liberalium.

RESpondeo dicendo, quod profeſſio Chriſtianæ religionis differre debet à profeſſione gentilium, vnde cùm apud gentiles prædictæ ſcientiæ profitentur videtur aſſerendum eas à religioſo ſtatu eſſe omnino repellendas. At conſiderando, quod philoſophi profitebantur ſtudia literarum quantum ad ſeculares doctrinas, & quod religioſi principaliter intendunt ſtudio literarum pertinentium ad doctrinam, quæ ſecundū pietatem eſt, vt dicitur in quadam D.Pauli *q* Epiſtola aliis doctrinis intendere, non oportet religioſos, quorum tota vita diuinis obſequiis mancipatur niſi in quantum ordinantur ad ſacram doctrinam, prout ait Diuus *r* Thomas. Inſuper ait Caietanus. Nota diligentiſſimè concluſionem & rationem illius ſcilicet, quod religioſis non conuenit ſtudium Philoſophiæ, & huiuſmodi, quia tota eorum vita mancipata eſt diuinis obſequiis. Vnde ſicut negotia ſecularia ſunt abſolutè prohibita religioſis omnibus, ita ſtudium ſcientiarum ſecularium ſcilicet Philoſophiæ, Mathematicæ, & artium liberalium. Verùm ſicut pietatis gratia de ſuperiorum licentia moderatè poſſunt religioſi ſæcularia tractare negotia, ita diuinæ ſcientiæ gratia licitum eſt religioſis cùm ſuperiorum ſuorum beneplacito vacare Logicæ, Philoſophiæ naturali, & huiuſmodi, vt ſcilicet poſſint errores confutare, & diuinitatis myſteria intelligere. Et hæc bene aduertant religioſi, qui totum vitæ ſuæ tempus in ſcientiis ſecularibus conſumunt. Vnde iuſtiſſime pontifices *ſ* excommunicauerunt Doctores, qui docent leges, aut Medicinam, religioſos, qui reliquerunt ſuum habitum, aut detinent eos arroganter in ſuis ſcholis.

q Ad Tit.1.
r Tho 2.2.q. 188.a.5.ad 3
ſ c.a.ne cler. uel mon.li.6.

Et

a Caiet. v. ex comm. caſu.

Et Caietanus a dicit, quod ad incurrendam præfatam excommunicationem quatuor debent interuenire, ſcilicet quod auditor ſit religioſus, & audiat leges, vel Medicinam, & id fiat relicto habitu, & quod Doctor id ſciat, eumque doceat, vel arroganter detineat in ſcholis. Archidiaconus b tamen, & Ioannes Andreas, quos ſequuntur Syluester, & Nauarrus tenēt non eſſe neceſſe, vt relinquat habitum ad incurrendam aliam excommunicationem latam per alias decretales c contra participantes cum excommunicato in crimine, ob quod eſt excommunicatus, vt participat Doctor, qui prælegit Leges, vel Medicinam religioſo, poſtquam ob auditionem incurrit excommunicationem, de hac autem decretali latius infra agemus.

b Archid. & Andreas in d. c. 2. Syluest. v. excom. 9. caſu 26. Nau. c. 27. nu. 124.

c ca. nuper & c ſi conc. de ſen tent. ex.

QVAESTIO LXV.

De ſuſpenſione in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *QVid, & quotuplex ſit ſuſpenſio.*
2 *In quibus caſibus fiant regulares ipſo iure ſuſpenſi.*
3 *Vtrum in generali ſuſpenſione iuris comprehendātur generales, & prouinciales religionum.*
4 *In quadam religione eſt conſtitutio, vt ſi prælatus deliquerit poſſit correctione fraterna praua ſuſpendi, de facto fuit ſuſpenſus, quæritur vtrum præfata ſuſpenſio ſit irrita.*
5 *Vtrum clericus ſuſpenſus ab Abbatiſſa contrauenien do ſuſpenſioni remaneat irregularis.*
6 *Vtrum religioſus ſuſpenſus a temporalibus, ſi contrauenerit, fiat irregularis.*
7 *Vtrum acta per prælatum ſuſpenſum valeant.*
8 *In quibus vitandi ſunt interdicti, & ſuſpenſi.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit ſuſpenſio.

RESpondeo dicendo, quod ſuſpenſio, de qua in præſentiarum nobis eſt ſermo, eſt cenſura eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officii, vel beneficij eccleſiaſtici in totum, vel partē, in certum tempus, vel in perpetuum quoad partem, ob ſuam culpam. Dixi cenſura eccleſiaſtica pro genere, quia omnis ſuſpenſio eſt cenſura, non tamen è contra omnis cenſura eſt ſuſpenſio, cum cenſura comprehendat excommunicationem ſuſpenſionem & interdictum, vt dicitur in iure d & ad ſignificandum, quod non poteſt ferri niſi ab habente iuriſdictionem eccleſiaſticam exteriorem, ad quam pertinet ferre cenſuras argumento cuiuſdam decretalis. e Dixi, qua prohibentur perſonæ eccleſiaſticæ, ad excludendas prohibitiones aliorum exercitiorum, ab aliis factas aliis perſonis profanis, aut eccleſiaſticis alio reſpectu, quàm quia ſunt eccleſiaſticæ. Dixi vel in perpetuum quoad partem, quia prohibitio totius exercitii officij, vel beneficii in perpetuum, eſt depoſitio, vel priuatio, & non ſuſpenſio iuxta ſententiam Cardinalis f cōmuniter receptam. Dixi ob ſuam culpam, quia licet ſuſpenſio ob qualemcumque culpam mortalem ferri poſſit ſecundum Aretinum, illa tamen culpa debet eſſe propria.

d c. quaren. de verb. ſig.

e c. dudum, 2. de elect.

f Cardinal. in Cle. 1. §. cæterum, nu. 8. de p. in.

Aduertendum tamen pro explicatione, quod in præſenti definitione ſolum definimus ſuſpenſionem ſpecialem, prout eſt quædam cenſura Eccleſiaſtica, quæ non eſt peccatum, ſed eſt pœna peccati, nam loquendo de ſuſpenſione generali latius patet dicta ſuſpenſio, prohibitio enim, qua mortali peccato infectus prohibetur celebrare, & ſumere Euchariſtiam, licet vocetur ſuſpenſio, vt patet ex iure, g non eſt tamen ſuſpenſio ſpecialis, & ſtrictè ſumpta, cum ſuſpenſio non ſit peccatum, ſed pœna peccati, & peccatum mortale antiquius ſit omni iure Canonico, cuius inuentum eſt ſuſpenſio.

g c. fin. de cod. habita. cleric. fin. de cleric excom.

Ex quo infertur, quod licet Doctores appellent irregularitatem, depoſitionem verbalem, degradationem, realem ſuſpenſionem, non tamen ſupradicta ſunt ſuſpenſio ſtrictè ſumpta, ſed ſuſpenſio generaliter accepta, cum ſint priuationes, vel inhabilitationes, quæ priuant officio, vel inhabilem faciunt omnino ad ordinem obtinendum, vel exercendum, at ſuſpenſio ſtrictè ſumpta eſt impedimentum exercitij officij iuxta Panormitanum. h

h Panormi. in c. aſſi. nu. 7. de iudic.

Diuiditur autem ſuſpenſio, quædam enim eſt lata a iure, alia ab homine, ſic autem diuiſa multipliciter fertur, ſuſpenſus enim a quibuſdam actib. non eſt ſuſpenſus ab aliis non annexis, vnde ſuſpenſus a iuriſdictione non eſt ſuſpenſus ab ordine, nec è contra ſuſpenſus ab ordine eſt ſuſpenſus a iuriſdictione, ſuſpenſus a beneficio eſt ſuſpenſus ab ordine, neque a iuriſdictione, quæ ei conuenit alia ratione quàm beneficii, a quo eſt ſuſpenſus, neque ſuſpenſus ſimpliciter ab officio cenſetur ſuſpēſus a beneficio quo ad ea, quæ dantur non intereſſenti diuinis officiis, modo ſuſpenſio non ſit tam diuturna, vt tacitè vel expreſſe habeat vim priuationis iuxta Bonifacium i quia multa ad beneficium pertinentia poteſt facere ſuſpenſus ab officio clericali, qualia ſunt regere & gubernare illa, quæ ad ſe attinent, & alia, quæ non ſunt officia diuina. Vnde tenet Nauarrus, k beneficiarum ſuſpenſum, ideo quod presbyter factus eſt ante vigeſimum quintum annum cæptum, non perdidiſſe fructus beneficii, quia per illam tranſgreſſionem ſuſpenditur tantum ab officio. Vnde ſuſpenſus ab ingreſſu eccleſiæ tantum poteſt extra excommunicare, & poteſt itidem abſoluere quia adhuc retinet iuriſdictionis vſum, nam communis eſt l Doctorum ſententia, quod ſi quis ſit ſuſpenſus a ſolo ingreſſu eccleſiæ poterit extra eam celebrare, excommunicare & abſoluere, quia cum hæc ſit pœna non vltra ſuoa limites extendi debet iuxta vulgaria iura. m

i Bonif. in ca. cupientes, de pœnis.

k Nauarr. in man. c. 27. nu. 160.

l Angel. v. ſuſpenſio 3. verſ. quod ſi interd. Syl q. 1. ver ſi vero ſuſpenſio ab ingreſſu Armil.

m 8. Nauar. c. 27. n 161. Po lu. in tractat. de ſacer ſuſpē ſio.

m c. odia de regul. iu. li. 6.

ARTICVLVS II.

In quibus caſibus fiant regulares ipſo iure ſuſpenſi.

REſpondeo dicendo, quod regulares a iure ſuſpenſi ſunt in multis caſibus, primo ſi abſque reuerendis proprii prælati ſacris initientur, de quo iam in ſuperioribus n latè dictum eſt.

n Supr. hoc tom. q. 23.

Secundo ſi ſuſpenſus prælatus regularis, aut qui habet adminiſtrationem bonorum monaſterii, ſi alienet rem ſtabilem, ſine ſolemnitate & facultate capituli, aut generalis, de quo in primo tomo late diximus.

Tertio ſuſpēditur prælatus regolaris, ſi ſubmittat laicis bona immobilia, aut iura eccleſiæ ſine licentia Papæ, aut ſi Romæ exiſtens non denunciet eum, qui bona ſic laicis ſubmiſit, ita ordinatur in iure, & tradit Syluester.

a c. ad conſt. de regul. li. 6.

Quarto a ſuſpenditur in ordine mendicantium prælatus, ſi admittat ad profeſſionem ante finitum integrum probationis annum.

Quinto religioſus, qui decimas nouales, vel quaſcunque alias pertinentes ad parrochiam, vel aliam Eccleſiam, ſibi vſurpat abſque cauſa, & priuilegio ſit ſuſpenſus ab officio & beneficio, niſi intra menſem requiſitus, qui habet adminiſtrationem, deſiſtat & intra duos ſatisfaciat, ſi autem adminiſtrationem, non habeat, regularis ſit excommunicatus, ita habetur in quadam Clementina, b quod quomodo ſit intelligendum in ſecundo tomo dictum eſt.

b Clem. religioſi. dederim.

Sexto ſuſpenduntur ab officio prædicationis omnes religioſi exceptis illis, qui decimas recipiunt, ſi, poſtquam fuerint requiſiti per rectores Eccleſiarũ, ſcienter omiſerint facere conſcientiam confitentibus de decimis ſoluendis, & hoc quamdiu non fecerint, ſi commoditatem habuerint, ita habetur in quadam Clementina, de quo iam in ſecundo tomo c ſatis dictum eſt.

c cap. ſupi. de pæn. 2. tom. q.

Septimo ſuſpenditur a beneficiorum collatione Abbas, vel prior non habens Abbatem proprium, alias verò ab adminiſtratione, ſi quam habet, quam ſi non habet, inhabilitatur ad habẽdum beneficium, & adminiſtrationem, & per annum, ſi ſolutares non corrigiatos, & altos vel non capuccia non ſciſſa portare præſumpſerint, ita habetur in quadam Clementina, d & notat Syluester, quod ſecundum præmiſſam perſonarum diſtinctionem præſtas pœnas ſuſpenſionis, & inhabilitationis per biennium ipſo facto incurrunt, ſi venationi, aut aucupationi clamoſæ, vel alias cum canibus, aut auibus ex propoſito interfuerint, & loquitur de monachis, & collatio pertinet ad priorem clauſtralem cum conſilio, & conſenſu maioris partis capituli, ſeu conuentus durante tempore ſuſpenſionis Abbatis, vel prioris.

d Clem. 1. de ſtat. monach. Syluest. V. ſuſpenſio. §. 6. ver. 3.

Octauo ſuſpenduntur religioſi, qui ex adminiſtratione Euchariſtiæ, extremæ vnctionis, vel ſolemnizationis matrimonii, aut quacumque abſolutione indebita aliquid acquiſiuerint, niſi poſtquam fuerint requiſiti intra menſem reſtituerint, donec ſatiſfecerint, ita habetur in quadam decretali. e

e cap. relig. de priu.

Nono ſuſpenſi ſunt ab executione pontificialis miniſterii fratres prędicatores promoti ad Epiſcopatus, vel alias prælaturas, ſi prius recipiũt munus conſecrationis, quàm reſignauerint ordini libros, & alia quæ habent tẽpore ſuæ promotionis, de quo videndum eſt ſupra in ſecundo tomo. f

f 2. tom. q. 38.

Decimo ſuſpenduntur ab executione ſacrorum ordinum, & per ſolum Papam diſpenſabiles fratres prædicatores perturbantes fratres minores in officio inquiſitionis, & è contrario prout ſupra g eſt declaratum.

g 2. tom. q. 81. ar. 2.

Vndecimo ſuſpenditur religioſus prælatus, niſi damno ſatisfaciat intra menſem, poſtquam fuerit requiſitus, quod aliquis ex ſuis ſubditis intulit detrahendo de prælatis Eccleſiæ, ita habetur in quadam Clementina. h Quæ ſuſpenſio non comprehendit prælatum nolentem ſatisfacere parrochiæ dãnum, quod ipſi eſt illatum, eo quod eius regularis ſubditos, ne ad parrochiam accedant, prædicando retraxerit, licet in dicta Clementina proponi videatur, poſſunt regulares prædicatores prædicare, vt ad eorum monaſteria accedant ad audiendam miſſam, & prædicationem, prout reſoluit Nauarrus i & latè in primo tomo probauimus.

h Clem. 1. §. ſpbus in fi. de pæn.

i Nauarr. in man. c. 21. nu. 5. 1. tom. qq. reg. q.

Duodecimo in præfata Clementina prohibetur ſub grauibus pœnis regularibus, ne impediant liberam teſtatoris voluntatem, maximè ne legatum fiat Eccleſiæ matrici, aut parrochiæ, & per conſequens eorum prælati ſuſpẽduntur, ſi intra menſem, ex quo fuerint requiſiti, damnum quod ex tali ſuaſione Eccleſiæ matrici, aut parrochiali prouenit, non ſatisfecerint. Quod a fortiori habet locum in prælatis ordinis fratrum minorum, cum hoc diſtrictius fratribus minoribus in iure K prohibeatur, & tradit Angelus. Aduertendum tamen, quod non prohibentur regulares inducere morientes, vt ſponte legent aliquid ſuo monaſterio, dum indiget, vt colligit Nauarrus, & tradunt Medina, Sarmento, & Nauarra. Nec prohibentur regulares proprias reducere ad memoriam morientium neceſſitates, neque prohibentur prælati regulares debita incerta ſuis monaſteriis applicare.

K regul fratr. min. ca. 2 Cle. exiuit. de parà dy §. dubitantes. de verbor. ſign. Angel. v. relig. 1. §. 1.

l Nauarr. c. 26. n. 34. Medi. inſtruc. ca. 14. n. 31. Sarm. li. 8 ſelect. Nau. lib. 3. de reſt. 2. nu. 80.

Decimo tertio ſuſpenduntur a diuinis prælati, & regulares, qui intra monaſteria virorum mulieres, introducere audent, vel præſumunt, de quo iam in primo tomo m diximus, & in explicatione motus proprij Pij Quinti, hoc prohibentis, quæ explicatio habetur in fine explicationis Bullæ Cruciatæ. Quid ſit autem ſuſpenſio a diuinis, infra n dicemus, & latè declaratum eſt in primo tomo o præfato.

m 1. to. q. 48.

n Inf. art.

o q. tom. q.

ARTICVLVS III.

Vtrum in generali ſuſpenſione iuris comprehendantur generales & prouinciales religionum.

Reſpondeo dicendo videri prima facie, quod non, cum in generali iuris ſuſpenſione non cõprehendantur epiſcopi, ſed tantum clerici vſque ad ſacerdotem incluſiuè, niſi de Epiſcopo, & aliis fiat expreſſa mentio, ita habetur in quadam decretali, p & tradunt Syluester, Armilla, Nauarrus, Couarruuias, Maiolus, & Epiſcopus Scalenſis. Vnde cum ordinum generales, & prouinciales habeãt, vt notum eſt, iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, videtur dicendum, quod in generali ſuſpenſione, & interdicto a iure latis, licet veniant monachi, & prælati cõuentuales non habentes iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, non tamen veniunt ſupradicti patres. Quod confirmatur; nam prædicta decretalis non ſolum fuit edita in fauorem Epiſcoporum, ſed etiam in fauorem diœceſanorum, ne propter Epiſcoporum ſuſpenſionem priuarentur ab his, quæ ab ipſis neceſſario debent fieri, & communicari, ad quorum conſecutionem non poſſunt ad alios recurrere, prout innuit ibi Gloſſa, q quæ ratio militat etiam in prouincialibus, & generalibus reſpectu ſuorum ſubditorum.

p c. quam periculoſum, de ſententi. exco. li. 6. Nauar. in ma. 27. nume. 16. Couar. in Clement. ſi furioſus. 1. p. §. 1. n. 1. Maio. de irregul. 3. c. 19. n. 16. Scalenſi. de cen. tom. de ſuſpen. c. 11.

q Gloſſ. v. quin periculum.

At contrarium eſt dicendum, ſcilicet quod dicta decretalis non comprehendat dictos generales, & prouinciales, vt patet ex ea, cum ſolum præfatum priuilegium Epiſcopis, & Archiepiſcopis conceſſerit, non ratione iuriſdictionis, quam habent, ſed ratione pontificalis officij, quia plures grauarentur ſi illud impediri contigerit, conſiſtit enim horum officium in Chriſmatis confectione, in frontis chriſmatione, ordinum collatione, Eccleſiarum, & altarium conſecratione, quorum defectus maximum cauſaret ſubditis periculum, quæ omnia ceſſant in prædictis generalibus, & prouincialibus, cum eorum officium adhæc minimè deſignetur. Et licet ſuſpenſio ſuæ iuriſdictionis damnum aliquod in eorum ſubditis cauſaret, non tamen ipſum eſt par damno cauſato ex Epiſcoporum ſuſpenſione, & damnum ex ſuſpenſione generalium, & prouincialium cauſatum in ſubditis eſt facile reparabile per conſtitutiones generales, & prouinciales ordinis, & prouinciæ. Huic enim damno, & aliis ſimilibus, per eas ſatis eſt prouiſum, & ideo quæ

quoad

quoad ſuſpenſionem Epiſcopis cōceſſa ſunt, ad prædictos fratres minimè eſſe extendenda puto.

ARTICVLVS IV.

In quadam religione eſt conſtitutio, vt ſi prælatus deliquerit, poſſit correctione fraterna præuia ſuſpendi, & de facto ſuit ſuſpenſus, quæritur vtrum præfata ſuſpenſio ſit irrita.

RESpondeo dicendo, quod iure communi excommunicatio, & ſuſpenſio a iudice competenti lata valet regulariter, etiam ſi ſit iniuſta, & eſt ſeruanda ſaltē in foro exteriori, niſi in quinque, vel ſex caſibus, quos enumerat Nauarrus, *a* & in propoſitione caſus præſentis non narratur aliquod, ob quod ſuſpenſio prædicta debeat iudicari ipſo iure nulla, quamuis ſit iniuſta, & ita in ea debet locum habere quidam Canon *b* cum ſua Gloſſa deficiens, cēſuram Eccleſiaſticam timendam eſſe, ac ſeruādam, etiamſi ſit iniuſta, modo non ſit nulla, ſed valida. Et certe nullo iure cauetur, quod cenſura lata a iudice, ſit nulla ipſo iure propter omiſſam correctionem fraternam, niſi cum proceditur per viam denunciationis euangelicæ iuxta quandam decretalem, *c* & in caſu non narratur, an hac via fuerit contra religioſorum proceſſum. Vnde iudices regulares habentes talem ordinationem in ſua religione volentes ſecundam eam aliquem ſuſpendere, debent diligenter attendere, qua via procedant, vt videant, an præfata via procedentes poſſint religioſum hac ferire cenſura, vt colligitur ex traditis a Nauarro *d* in quodam conſilio.

a Nauarr. in man. c. 27. n. 4
b 11. q. 3. c. 1.
c ca ſuper his de accuſa. & c. cum dilec.
d Nau. lib. 5. con. 11. de ſent. excom. conſ. 65.

ARTICVLVS V.

Vtrum clericus ſuſpenſus ab Abbatiſſa contrauenienda ſuſpenſioni remaneat irregularis.

RESpondeo dicendo, quod licet mulier ſuſpendere non poſſit clericos ſuos, ſicut neque excommunicare, & propterea attento iure communi non videtur talis irregularitas naſci contraueniendo tali ſuſpenſioni ex ſententia Abbatis, *e* tamen omnis notabilis inobedientia inducit peccatum mortale, & certum eſt hanc Abbatiſſæ ſuſpenſionem reſolui in præceptum de non adminiſtrādo, ad quod etiam extraiudicialiter factum obligat, ne adminiſtrare poſſit argumento eorum, quæ in Concilio *f* Tridentino notantur. Propterea legitimum & canonicum impedimentum eſt, quod ſurgit ex ſuſpenſione, interdicto, vel excōmunicatione Abbatiſſæ, quoniam inducit hanc obligationem abſtinendi, licet non inducat veram irregularitatem, prout tenent Syluester, *g* Armilla, Maiolus, Antonius, & Epiſcopus Scalenſis.

e Abbas in c. dilect. de maio. & obedien.
f Conc. Trid. ſeſ. 14. de ref. c. 14.
g Syl. v. Abba. nu 6. Armill. nu. 4. Maiol. de irreg. li. 3. c. 29. n. 12. Ant. 3. p. tit. 27. c. 4 Scalen. de ea ſur. ritu. de ſuſpenſib. c. 12.

ARTICVLVS VI.

Vtrum religioſus ſuſpenſus a temporalibus, ſi contrauenerit fiat irregularis.

RESpondeo dicendo, quod non, vt patet ex definitione ſuſpenſionis poſita in articulo primo huius quæſtionis. Hanc opinionem tenet Gloſſa *h* quædam communiter recepta. Imo notarios quoſcunque etiam regali, vel imperiali authoritate creatos poteſt Epiſcopus ab officio ſuſpendere per Concilium *i* Tridentin. qui ſic ſuſpenſi contraueniendo non fiunt irregulares iuxta a tradita a Syluest. *k* Vnde ſuſpenſus ab eligendo, præſentando, nominando, vel prouidendo, aut etiam beneficia conferendo, ſi contrauenerit, non fit irregularis, ita Innocen. *l* Hoſtienſis, & Calderinus. Quod intellige, quando dicti actus temporales fuerunt principaliter, & expreſſe prohibiti, at verò ſi quis ſit prohibitus ab ordine aliquo, a quo iſti actus pendent, contraueniendo fieret irregularis, etiam in his temporalibus: pro quo facit quædā decretalis *m* iuncta ſua Gloſſa. Ex quibus reſpōdetur quæſito in articulo quæſtionis, quod religioſus ſuſpenſus a temporalibus, quæ ex ſua natura, aut ex Eccleſiaſtica inſtitutione non pendent ab ordine aliquo, ſi contrauenerit, non remanet irregularis, verbi gratia, ſi ſuſpendatur ab officio cellarii, aut procuratoris: nam ſi contrauenerit præfatæ ſuſpenſioni non remanebit irregularis.

h Gloſ. in c. 1. § hac ead. de ſent. exco. li. 6.
i Conc. Trid. ſeſ. 22 de refor. c 20.
k Sylu. v ſuſpenſio. qu 15. verſ ſi vero ſit ab offi.
l Innoc. & Hoſtienſ. in cap. ſi de exceſ. prælato. Cald in c. ſi celo. de cler. exco.
m Tex. iun. gl. in c. tanta de exceſſ. prel.

ARTICVLVS VII.

Vtrum acta per prælatum ſuſpenſum valeant.

RESpondeo dicendo, quod non ſolum ſuſpenſus, ſed etiam excommunicatus, & interdictus poteſt exercere iuriſdictionem, quam habet publicam, & valeant ea, quæ facit, vt iudex, donec denuncietur & declaretur ſuſpenſus, excommunicatus, vel interdictus, & non debet euitari, donec declaratus & denunciatus per iudicem competentem ſit, iuxta ea, quæ in iure *n* ſunt definita, per quod limitantur omnia decreta antiqua, tam decretalium, quam decreti, quàm Clementinarum, & omnium extrauagantium impreſſarum, & non impreſſarum, adeo quod illuſtriſſimum prætoriū Rotæ ita hoc ſeruat, & nunquam pronunciat acta, quæ fiunt per Epiſcopos, & alios prælatos, & iudices eſſe inualida & nulla, propterea quod fuerunt facta ab excōmunicato etiam per auditorem Rotæ, ſi fuerint facta antequam per Rotam fuiſſet declaratus excommunicatus, vel ſuſpenſus, vt etiam Felinus, *o* qui fuit auditor Rotæ expreſſit. Quibus addit Nauarrus, *p* quòd licet excommunicatio, & aliæ cenſuræ latæ ſine monitione valeant ipſo iure ſecundum receptiorem opinionē, & appellatio, quæ ab eis fit, non ſuſpendat eas, neque earum effectum licet deuoluat iuriſdictionem ad ſuperiorem per ea, quæ in iure *q* habentur declaratio tamen, quòd aliquis incurrit in illas, nō poteſt fieri abſque citatione eius, & antequam audiatur, vel contumax iudicetur, & ſi fiat declaratio abſque vlla citatione, & auditione eſt ipſo iure nulla, & per cōſequens nullum impedimentum facit, quominus facta per [illegible]gatum cenſuris valeant per Gloſſam, & multa, quæ ipſe Felinus cumulat, & congerit: vnde videant prælati regulares, quid in ferendis cenſuris contra aliquos religioſos faciunt, nam licet in iure communi, & in extrauagantibus apoſtolicis, & in conſtitutionibus generalibus ſui ordinis aliqua contra ſuos religioſos ferantur cenſuræ, non tamen poſſunt declarare in ipſas incurriſſe, niſi citentur, & iuridicè audiantur, eorum enim declaratio, religioſis delinquentibus non accerſitis neque auditis, erit ipſo iure nulla, & virtute talis declarationis nihil contra eos agi poteſt.

n Extrau. ad euitanda de ſent. excom.
o Fel. in c ad proban. de re iud lib. 6.
p Nau. lib. 5. cōſ. tit. de ſent. excom. con. 6 num 5.
q cap. paſto. § inorum. & c. ad reprim de offic. ord.

ARTICVLVS VIII.

In quibus euitandi ſunt interdicti & ſuſpenſi.

RESpondeo dicendo, quod interdicti, & ſuſpenſi nominatim ſunt euitandi in illis actionibus, a quibus eis interdicitur, vel a quibus ſuſpenduntur,

& non in alijs, quia pœnæ non debent extendi extra caſus propriores, & interdicti, & ſuſpenſi ſimpliciter non ſunt prohibiti prædicare, prout tradit Nauarrus. *a* ſaltem ſi expreſſè non interdicantur, vel ſuſpendantur ab officio prædicandi, & ideo poſſunt audiri prædicantes, quia prædicatio non eſt de num, officiorum diuinorum, quæ interdicuntur interdicto perſonali, vel ſuſpenſione ab officio diuino, vt idemmet Nauarrus *b* tradit. Quæ autem dicantur officia diuina, à quibus interdicti ſimpliciter debent abſtinere, & quæ illa, à quibus ſuſpenſus à diuinis debet abſtinere, declarat ipſemet Nauarrus *c* dicẽs quod malè definiunt Angelus, & aliqui alij diuina officia in hac materia eſſe officia diuina in miſſali & breuiario, nam non omnia in illis ordinata ſunt officium diuinum, neque omne diuinum officium eſt in illis ordinatum, ſiquidem multa ſunt ordinata in Pontificali, & multa in miſſalibus, & breuiarijs, quæ non ſunt officia diuina prohibita tempore interdicti, de quibus ſupra in ſecundo tomo *d* ſatis diximus. Poſſunt igitur definiri officia diuina, eſſe officia ordinata in dictis tribus libris, aut in alijs legitimè ad vſum ordinum & aliorum ſacramentorũ vel ſacramentalium, vel ad horas canonicas. Quod ex ſequentibus maximè declaratur.

a Nauarr. in man. c. 27 n. 176. & ſeq.

b Nauarr. vbi ſup.

c Nau. c. 27. n. 172. & nu. 151.

d 2. 10. q. 1. & 3

Ex his infertur, quod regularis ſuſpenſus à diuinis poteſt confiteri, & communicare corpori Domini, & audire miſſam, tum quia ſuſpenſus à diuinis ſolum prohibetur in officio ſuo agere, ſicut prius, vel officiũ ſuum exercere ſicut prius, vt eſt textus expreſſus *e* iuncta ſua gloſſa, quæ id notat: tum quia tunc demum ſuſpenſus a diuinis incurrit irregularitatem, quando exercet aliquem actum ordini ſuo ſpecialiter deputatum, & ſibi per ſuſpenſionem prohibitum ſecundum Innocentium *f* communiter receptum, & Philippum Francum. Tum quia ſuſpenſio, vt eſt cenſura Eccleſiaſtica, definitur eſſe cenſura Eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officij, vel beneficij in totum, vel in partem, prout diximus in primo articulo huius quæſtionis, & ita nõ prohibetur illi quidquam, quod poteſt vt laicus exercere. Cum ergo confiteri, & cõmunicare & audire miſſam poſſit religioſus ſuſpenſus à diuinis facere, vt laicus, non cenſentur illi ipſa prohibita, & conſequenter faciendo illa no peccat, neque quidquam contra ſuſpenſionem a diuinis facit, vt ipſum irregularem iudicemus. Tum denique quia ſuſpenſio a diuinis intelligitur ab eis ex officio exercendis, & non ab audiendis, neque ſuſcipiendis, nec aliter quam ex officio exercendis per prædicta. Reliqua autem, quæ ad ſuſpenſionem a diuinis ſpectant, vide in primo tomo. *g*

e c. 1. § fi. de re iud. lib. 6. vbi gl. v. ſicut prius c. ſi quis Epiſc. 11. q. 2.

f Inno. in c. fi. de exceſſ. præl. Franc. in c. 1. § fi. de re iud. lib. 6. & in c. 1. § fi. de ſent. excom. eo. lib.

g 1. 10. q. 10. art. 14.

QVAESTIO LXVI.

De ſcrupulo & ſcrupuloſis in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Qvid ſit ſcrupulus, & in quo differat à dubio.*
2 *Quæ ſint remedia contra ſcrupulum in generali.*
3 *Quomodo ſit particularibus ſcrupulis medendum, & in hoc articulo aliqua dubia ipſum cõcernentia proponuntur.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit ſcrupulus, & in quo differat à dubio.

Reſpondeo dicẽdo, quod cum ſcrupulizantes ſint viri timorati, qui vt plurimum ad religionẽ cõfugiunt ad conſilium, & remedium petendum, tum ẽt ad vitam regularem profitendam, ideo operæ pretium eſſe duxi de eius materia, & de eius remedijs in generali, & in particulari in præſentiarum diſſerere, per aliquas quæſtiones, vt religioſi medici ſpirituales poſſint ſibi & alijs ſpiritualiter medicare, & vt aſſũptum clarius pateſiat, operæpretium eſſe duxi à definitione ſcrupuli ſermonem incipere, & ideo quæſitũ fuit, quid ſit ſcrupulus, & in quo differat à dubio & reſpondeo, quod regula certa ad diſcernẽdum ſcrupulum à dubio eſt, quod dubium eſt, quando intellectus non magis in vnam quàm in aliam partem inclinat, & ſcrupulus eſt argumentum, quo apparẽtia, quæ intellectui repræſentantur contra id, quod ſcit, quod latinè vocatur ſcientia, vel contra id, quod firmiter credit ita eſſe, quod latinè dicitur fides, aut credulitas, vel contra id, quod ipſe cogitat verũ eſſe, etiamſi id firmiter non credat, quod latinè dicitur opinio, vel contra id, quod intellectus, neque tenet pro vero, neque pro falſo, quod latinè dicitur dubietas, vel dubitatio prout latè proſequitur Nauarrus *h* in multis doctrinæ ſuę locis inferens, quod licet nulli horum quatuor ſcilicet ſciẽtia, fides, opinio, & dubium inter ſe compatiantur, ipſe tamen ſcrupulus cõpatitur omnibus, & ſingulis eorum, eo quod non eſt niſi argumentũ, vel apparentia, quæ contra illa quatuor poteſt haberi.

h Nau. in c. 27 n. 271 & in c. neminem ind. in rub. n. 43. & de pæn. diſt. 7. c. ſi qui autem à n. 9. vſq. ad n. 21.

Ex quo colligitur, quod cum hoc vitium tale vagetur per alia, latè etiam de eius remedio eſt in præſentiarum tractandum cum in religioſis ſit hoc prætextu virtutis ſeminarium quoddam inquietudinis maximæ, & diſtractionis à cultu diuino, & à contẽplatione non modicæ.

ARTICVLVS II.

Quæ ſint remedia contra ſcrupulum in generali.

Reſpõdeo dicendo, quod conſcientia nimis ſcrupuloſa naſcitur ex vitio naturali, vel acquiſito non perſiſtendi firmiter in conſtitutis, quæ gignit inconſtantiã, argumẽtum peccatorum, animi paruitatem, nebulas intellectus, inquietudinem mentis, accidiam, puſillanimitatem, & id genus alia mala. Et huius viij cauſa ſecundum D. Antonium *i* ſunt complexio timida, melancholia, & mania, dæmon tranquillitatis, oſor, vigiliæ, ieiunia immodica, & conuerſatio cũ ſcrupuloſis, pro quo nota ſecundum Florentinum, *K* quod ſcrupulus ſeu puſillanimitas conſcientiæ, quod idẽ eſt aliquando cauſatur ex cõplexione apta ad timorẽ, vel dubium, vt eſt cõplexio frigida, qualis eſt in fœminis vetulis, & melancholicis: timor. n. naturaliter ſecundum Damaſcenum & Philoſophos conſtringit cor, ſicut & cætera frigida conſtringunt, & congelationem faciunt, ad quem motũ contractionis; imaginatio mouetur à timoris diſpoſitione, ita vt concipiat quis aliquod malum eſſe futurum, & per conſequens fugiendum. Quandoque autẽ cauſatur ex ægritudine maniaca, vel melancholica, quæ eſt infirmitas capitis, per quam læditur imaginatio, & quãdoque inde læditur ratio, vt Galen. & Auicenna dicunt, quod mania eſt infectio interioris cellulæ capitis cum diminutione rationis. Quandoque etiam cauſatur ex tentatione diabolica; poteſt enim diabolus Deo permittente mouere melancholicos humores in homine, & phantaſmata, per quæ imaginatio poteſt turbari, & errare, & duci ad timorem inordinatum, gaudium, aut triſtitiam & huiuſmodi. Vnde & Auicenna dicit, quod quibuſdam medicis viſum eſt, quod melancholia contingat à dæmo-

i D. Anto. 1. par. ti. 3. c. 10. § 10.

K Florẽ. vbi ſup § 9. Gerſ. in locis infra allẽ.

dæmone prouenire. Aliquando etiam ſcrupulus cauſatur ex malo regimine corporis, ſcilicet ex nimia, & immoderata abſtinentia, aut vigilia, & huiuſmodi. Vnde Beatus Hieronymus dicit, rationalem hominis dignitatem amittit, qui vel ieiunium charitati, aut vigilias præfert, vt per immoderatam abſtinentiam, vel indiſcretam pſalmorum, vel officiorum decantationem, incurrat notam amentiæ, aut triſtitiæ, id eſt melancholiæ iuxta quendam canonem, *a* aliquando cauſatur ſcrupulus ex ſocietate timidorum, nam vnus ſcrupuloſus facit alium ſcrupuloſum, aliquando ex ignorantia, ex qua timetur, quod, & vbi non eſt timendum; aliquando ex nimia imaginatione, conſideratione, cura & ſolicitudine nimis intenta ad canendum omnino; vnde & plus debito, id omne, quod male accidere poteſt, ſeu quod poteſt illi nocere in via Dei, ſicut qui per locum altum ambulans, ſi nimis intenſè conſiderat profundum, in quod cadere poteſt, ecce turbatur ſenſus, & imaginatio, & cadit vbi non caderet per locum demiſſum, ſi ſine tali imaginatione ambularet, aut ſicut ſi alicui per excelſa ambulanti acclamaretur vndique cades, cades, caue, caue, certè caderet perterritus, qui alias non caderet, ſi non ita turbaretur in illa ſua imaginatione intenſa, ſicut etiam qui eſt nimis ſolicitus ad canendum omnia venialia, & minima peccata quæ vix poteſt homo in hac vita vitare: inde fit timidus, & ſcrupuloſus, inquietus, & aliquando dubius, & aliquando etiam habens conſcientiam erroneam, quod peccat, vbi non eſt peccatum. ſicut igitur multiplex eſt huius infirmitatis origo, ita multiplex ipſi eſt adhibenda medicina, prout a doctoribus aſſignatur.

a Diſt. 9. cap. non ſit med.

Prima medicina generalis eſt debita præparatio ex parte noſtra ad gratiam ſeu auxilium Dei promerendum, & vt ſic illuminemur & ſanemur, idque præcipuè quando a diabolo in nobis excitatur ſcrupulus occultè, & conſcientiæ inquietudo, vel etiam quando neque nos noſtra, neque aliorum humana induſtria ſufficit, tunc enim requiritur humana præparatio, qua habita ſufficienter Deus non deerit inuocantibus eius auxilium opportunum, & neceſſarium.

Hæc autem præparatio ad Dei gratiam, & fauorem habendum fit propriis & alienis orationibus, & inuocationibus ſanctorum, ieiuniis, & eleemoſynis & aliis bonis operibus humiliter, & deuotè, quo ad Deum, & homines ſe habendo, & cum fiducia diuinæ largitatis & diuinæ miſericordiæ, & cũ contritione præuia, vel puritate conſcientiæ, vt colligitur ex latè traditis a Florentino, *b* Caietano, & Gerſone.

Secunda Medicina eſt de conſilio ſapientum contemnare, & agere contra eos, vt ex conſuetudine fiat homo robuſtior in via Dei, vt dicunt Florentinus, *c* & Gerſon. Pro quo facit illud Iſaiæ *d* confortamini puſillanimes. Vnde Gregorius in moralibus ait, quod diabolus aſſimilatur myrmicaleoni, quod animal dicitur Leo formicarum, quia formicis, quæ minutiſſimæ ſunt inſidiatur & eas occidit, ſed eum alia animalia maiuſcula conculcant ambulando, & perimunt, ſic diabolus inueſtigat complexiones hominum, & quos videt parui cordis, ſeu puſillanimes, & ſcrupuloſos aggreditur, vt ſcrupulis, & vitiis occidat, ſed a fortioribus, & magnis ſpe, & vigore rationis vrgentibus diabolus ipſe proſternitur, & abiicitur contemnendo, & contra ſcrupulos agendo. Ideo ait Gerſon, mille inſurgunt apud aliquos ſcrupuli more canum oblatrantes, & lacerare minantes eos, qui volunt ire per viam Dei, quos conuincere, & compeſcere non melius poteſt homo, quàm per contemptum, & non habendo curam eorum,

b Flor. 1. p. ti. 3. §. 10. Caiet. in ſum. titul. ſcrup. Gerſ. 3. p. ſum. tractat. de remed. contra puſil. alphab. 69. li. Q. & de diuerſ. diab. tent. alphab. 70 lit. Q.
c Flor. & Ger. vbi ſup. & de remed. contra ſpiri. blaſph. alphab. 71. lit. N O. P. & in tract. de medi. conſ. 18 Alph. 68. lit. P.
d Iſai. 35.

dummodo contemptus ille ſit timoratus, & regulatus non abſque præuio alterius prudentis præſertim ſuperioris conſilio, imo ipſe & Syluefter *e* dicunt, quod hoc quiſque facere poteſt cum tuta conſcientia ex conſilio proprio, quando habet probabilem, ſufficientemque rationem, quod ſic poſſet facere, & quod ſic ipſe conſuleret alteri in ſimili negotio, maximè ſi ipſe ſit doctus, ſicut ſi quis vellet lignum diſtortum ad rectitudinem reducere, oporteret ipſum retorquere ad partem oppoſitã recuruando, vt ſic tandem ad rectitudinem reducatur.

e Syluef. titul. ſcrup. q. 3.

Ex hac doctrina infertur, quod quando quis ſcrupuloſus iudicat iuxta ſuum iudicium eſſe excommunicatum, & quàm pluribus excommunicationibus innodatum a iure, vel ab homine, & etiam bullæ Cœnæ Domini reſeruatis tuta conſcientia poteſt, & debet acquieſcere, ac credere reſponſis, & dictis ſui confeſſarij docti, & pro tali habiti, & reputati, etiãſi dictus cõfeſſarius circa hęc quæſita erraret, eo quod ipſe conſulens in rei veritate ſit prædictis excommunicationibus irretitus. Ita conſuluit Nauarrus *f* dicens, quod debet credere tali cõfeſſario taliter, quod non credendo, & ſe eius authoritate non tranquillando, peccaret.

f Nau. libr. 5. conſ. tit. de pænit. & remiſ. conſ. 17.

Et ratio eſt, quia qui vbi, quando, & cur oportet non acquieſcit conſiliis peritorum, non poteſt eſſe immunis ab aliqua culpa per multa iura naturalia, diuina, & humana, quæ in hoc facile adduci poſſunt. Imo ait Nauarrus, *g* quod non tenetur quærere alios, quia ſufficit conſilium vnius confeſſarii talis adeo, quod peccaret ſaltem venialiter, quærendo alios, tum quia eadem ratione teneretur quærere alios, & alios in infinitum, quod eſſet ſtultitia fertè mortifera, tum quia attenta ſua conditione naturali ſcrupuloſa faceret habitum vitioſum inquietandi ſe in omnibus, & ſeparandi ſe ab illa tranquillitate, & pace Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, & quietat ſpiritum amantem Deum, & generare talem habitum vitioſum eſt peccatum, ſaltẽ veniale, & econtra procurare tranquillare ſe ſubdendo ſuum iudicium humiliter iudicio peritorum & piorum, eſt quærere habitum quietandi animum, per quem pax prædicta paulatim acquiritur. Vnde ait Nauarr. quod tenetur ſaltem ſub pæna venialis culpæ procurare aſſueſaciendo ſe ad parendum iudicio eorũ, quibus recta ratio dictat eſſe parendum: pro quibus faciunt, quæ in ſequenti Medicina dicuntur.

g Nauar. vbi ſup. nu. 4.

Tertia Medicina generalis deponendi licite, & rationabiliter conſcientiam dubiam, & ſcrupulum, eſt Doctorum, & prudentum, bonorumque virorũ præſertim ſuperiorum, conſilio, iudicio, vel imperio humilis ſubiectio. Et ita aiunt Flor. *h* & Gerſon, quod qui habet conſcientiam inquietam dubiã, vel ſcrupuloſam deponendam captiuet, & ſubiiciat ſuum intellectum non ſolum obediẽtię, & iudicio ſuperiorum ſed & ſapiẽtum, & bonorum virorum quãtumcumque ſibi aliud videatur, & ſic ſecundum ſententiã ipſorum forma conſcientia, quod licite agit, poteſt licitè agere, idque rectè æſtimare. Et ratio eſt, quia in prædictis rationabiliter agimus, & ſaltem nõ peccamus illis acquieſcendo, etiam ſi ſic inuiſibiliter erremus, & operemur, quia excuſamur, per ignorantiam inuincibilem, inſuper meremur per humilitatẽ, nam cum nos nobiſmetipſis non ſufficimus rationabiliter confugimus ad ſapientiores, & eos ſequimur, vt ſupra tetigimus, nam hic eſt ordo Hierarchicus a Deo inſtitutus in Eccleſia, vt minores illuminentur per ſuperiores, ſicut fit inter angelos ſecundum Dionyſium, & Gloſſ. ordinaria, & Greg. ſuper illud Pſalmi, boues arabant, & aſinæ paſcebantur iuxta illos, ideo dicitur in Prouerbiis. Ne innitaris,

h Florent. & Gerſ. vbi ſup.

a Tobia 4. b prou. 22. c Gerſ 3. part. lect. 4. de vit. ſpirit. coral. 8.

prudentiæ tuæ, & apud Tobiam *a* habetur, cõſiliom ſemper a ſapiente require, & iterum in prouerbiis. *b* Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos propoſuerunt patres tui. Vnde ait Gerſon. *c* Vnum generale damus docnmentum credere ſcilicet ſapientiorum & bonorum iudicio, & cootra communes eorum ſcientias non leuiter agere, neque ſibi ſcrupulus anxios, & timidos formare, hoc præcipuũ neceſſarium eſt, religioſis reſpectu ſuorum ſuperiorom & ignaris diuinarum legum & iunioribus. Itẽ idem Gerſon dicit, qood muralis certitodo ſufficiens ad bonitatem actus, quo ad inſipientes, & iuniores in via virtutum acquiritur præcipuè per authoritatem maiorum, & principalis cauſa inſtituendi religiones fuit authoritas regimiois, cui magis obedientia præſtaret, quam propriæ rationi, quæ in plurimis dubia eſt valde debilis, & incerta præualere ſimiliter babet hæc authoritas reſpectu quorumlibet iuniorum ad magiſtros, vel parentes. Sic Pithagoræ ſchola ſeruabat, ſic & in Deuteronom. *d* dicitur, interroga maiores tuos, & annuntiabunt tibi. Maiores intelligo eos, qui multis experimentis eruditi ſunt in agibilibus, quorum iudicia dicit Ariſt. *e* eſſe recipienda tanqoam principalia, propter multa, quę viderant. Item Gerſon, *f* ait quod cum quidam diſcipulus B. Bernardi non poſſet deponere ſcrupulos ſuos, dixit ei B. Bernardus. *Vade frater, & in fide mea celebra*, obedioit ille ſimpliciter, & omois ei ſcrupulus perpetuò receſſit.

d Deut. 32.

e Ariſt. 1. ethi. f Gerſ. de diuerſ diab. tēt. alph. 70. lit. E & idem. conſid. 16. alpha. 62 p. & de remed. cõtr. puſ. lit. T. & in epiſt. cõtra proſ. inobe. alph. 37 lit. S.

Quod ſi quis ſcrupuloſus dicat, vtinam talis eſſet meus prælatus, quali, erat B. Bernardus, crederem faciliter imperranti, acquieſcerem conſulenti. Nunc autem cum mei ſuperioris paruam ſapientiam conſpicin, non audeo meam conſcientiam ſuæ fidei cõmittere. Reſpondit Gerſon. Quiſquis ita dicis, & ſapis, debes enim illi obedire non vt homini, ſed vt Deo iubenti, cuius vices ipſe gerit, *g* qui vos audit, me audit, dummodo prælatus noo iubere contra Deum probabiliter cooſtet, nam prælatus eſt medicus ſpiritualis, cui ſubditus infirmus tenetur obedire, & credere in dubiis, vt latius probat Gerſon. *h*

g Luc. 10.

h Gerſon vbi ſup.

Quarta medicina eſt vitare, & non curare de ſcrupulis, ſed diſtrahere cogitationẽ, & imaginatiooem ab illis cauſis, a quibus talis ſcrupulos oritur, aut conſcientiæ inquietudo irrationabilis, quia in hoc videtur conſiſtere naturalis cauſa prædictorum ſcrupulorum, quod mota vna phantaſia oportet multa conſequenter moueri, ita quod noo eſt in poteſtate compeſcere ſequentes phantaſiarum commotiones, ſicut in lapidibus, aut lateribus ordinatè cohærentibus eſt videre, quod moto vno cæteri ſequuntur, & vnus poſt alium cadit, ipſa ſiquidem attentio ad ſcrupulum vitandum parit ſcrupulum, quia mouet phantaſiam impedientem libere, & rectà incipere, aut proſequi, ideo optimum medicamentum eſt, vt diſtrahatur a talibus ſcrupulis, cogitationibus, & imaginationibus.

Vnde ego ſemper in ea fui opinione, vt viri docti, & confeſſarii periti ab ſcrupuloſis conſulti nõ adducãt ipſis multas rationes ad eorum ſcrupulos tollendos, ſed paucis verbis ſimpliciter, & abſolutè illos dimittant, dicendo eorum ſcrupulos nullo niti fundamento, & ſi dicere fas eſt, dicant ipſos eſſe fatuos, & mente captos, vt tali reſponſu confuſi verecundiæ vexatio det illis intellectum, nam ſi procurant eos rationibus conuincere ex ipſis rationibus ad ſcrupolizandum ſument occaſionem.

Quinta medicina generalis deponendi licite conſcientiam dubiam, vel ſcrupulũ, eſt prudens legum, & ſcriptorarum ſecundom æquitatem, ſeu epicheiã moderatio, ſeu interpretatio, de quo latè iam io ſecundo tomo *i* dictum eſt.

i 2. tomo. q. 66

Sexta medicina generalis depuocudi licite, & rationabiliter cooſcieotiam dubiam, vel ſcrupulum eſt ſolutio quorundam argumentorum, quæ ab ſcrupuloſis proponuntur, quibus in eis tenaciter perſiſtunt. Primum eſt quod tutior pars eſt intelligenda, vt dicitur io iure. *K*

K ca. iuuenis de ſponſ. lib. 6 l Eccl. 3.

Secundum quod qui amat *l* periculom, peribit in illo, & ſic periculosè agens peccat. Quibus duobos argumentis reſpondetur, has authoritates, in quibus fundantur, eſſe intelligendas in hunc modũ, ſcilicet, quod tutior pars ſit intelligenda, & qoud tutior hæc pars contingat, qoando agitur ſecundum modos, & regulas ſupra appoſitas, ná oppoſito modu agendo ſe opponit quis periculo peccandi, & timere eligit partẽ minos tutá. Tertium argumentum eſt illud D. Auguſti. *m* & D. Greg. bonarum mẽtium eſt cognoſcere culpam, vbi non eſt. At reſpondetur quod bonarum mentium eſt cognoſcere culpam in generali, ſcilicet ſe eſſe peccatorem recognoſcendo, ſe habere peccata occulta, non autem in ſpeciali abſolute, ſine aliqua limitatione. Item cognoſcere ideſt timere culpam etiam in ſpeciali, & ſic cauere opportunè, & debitè culpam, & eius occaſiones, antequam adſit culpa, idque aliquando de conſilio, aliquando de præcepto eſt.

m Diſt. 5. §. ad eius.

Quartum argumentum eſt, ſi eſſes in articulo mortis, certè non velles cum tali ſcrupulo ſic agendo mori, ergo. Reſpondetur cum Syl. *n* quod in articulo mortis multa homo faceret, & teneretur facere, quæ non eſſent neceſſaria, neque expediret ea facere in vita, ſicut diſponere de domo ſua per teſtamentum, & huiuſmodi, quæ non eſt neceſſarium facere in vita, quanto magis, quod deponendo ſcrupulos, & conſcientiam ſecundum modos, & regulas ſupra appoſitas, bene licitum eſt, ſic velle mori tanquam cum electione partis tutæ ac tutioris.

n Syl. vbi ſup.

ARTICVLVS III.

Quomodo ſit particularibus ſcrupulis medendum.

Reſpondeo dicendo, quod ſicut infirmitates particulares habent ſua particularia remedia, & non ſufficiunt generalia propter particulares circunſtantias morborum, ita contigit ſpiritualibus, ideo oportet ſpeciales modos pro aliquibus ſpecialibus ſcrupulis dictare de his, qui vt plurimom contingũt, ad quorum reſolutionem ſequentia dubia in mediõ adducere propoſui.

Primom dubium, quid ſit conſulendum ſcrupuloſis qui replicant confeſſionem.

Reſpondeo, quod nimis ſcrupuloſis in replicandu confeſſiones putantibus non eſſe ſufficienter confeſſos de omnibus peccatis, eſt admonendum, quod talis confeſſionum repetitio eorundem peccatorum magis inquietat, vel fatigat ipſos, & ita vt tranquillitatem animi conſequantur, cum conſilio ſuperiorum & peritorum á talibus recoofeſſionibus omnino debent ceſſare, proijciendo ſe fiducialiter & humiliter ad pedes miſericordiæ Dei, & de ea ſolum principaliter confidendo non autem de eorum diligentia. Et ratio huius eſt ſecundum Gerſonem, *o* quia non debet homo, quod impoſſibile quo ad nos eſt, habere eam ſcientiam, qnod quis ſit ſufficienter contritos & confeſſus de ſuis peccatis, ita quod nemo per infallibilem & abſolutam certitudinem etiam mortalé ſine ſpeciali reuelatione ſcire poteſt, an ſit in gratia vere ſufficienterque pęnitens

o Gerſon de remed. cõtra puſil. alph. 70. lit. B. c. & in tra de diuer. diabol. tent.

etiam

Digitized by Google

etiam per ſacramentom confeſſionis, & ideo non ſe fatiget homo ſtultè ad ſciendum, vel faciendum impoſſibile, ad quod non obligatur.

Secundum dubium, quid conſulendum eſt ſcrupuloſo reconfitenti peccata venialia?

Reſpondeo quod ſiquis ſcrupuletur, aut inquietetur in confitendo, aut reconfitendo peccata venialia minura, remedium eſt, ſecundum Gerſonẽ, quod non curet nimis peccata bæc confiteri præſertim particulariter, oiſi aliqua, quæ videntur grauiora, reliqua autem omnia ſimul, vel in generali breuiter, & ſuccinctè confiteatur, & ſic ponderet ſuam negligentiam, vt præponderet fiducialiter clementiam Dei infinitam, quia cum ſecundum communiter Doctores in ſtatu naturæ lapſæ ſit moraliter impoſſibile, ſine ſpeciali gratiæ priuilegio omnia peccata venialia vitare, & noo obligemur ea vllo modo confiteri vanum erit, ſiquis ſoliciterur nimis ea omoia omnino confiteri, præſertim cum inquietudine conſcieotiæ, & cum maiori eius detrimento. Item quia ex tali confeſſiooe, vel ſolicitudine ſæpè noo inquietatur conſcientia, nec mundatur, ſed potius fœdatur magis & inquietatur, ſicut ex frequenti receotis lateris lotione plus loti, & ſordium lo aqua contrahitur, ideo melius eſt dimittere conſcientiam in pace ſoper his, & quod ſolum imbre lacbrimarum irrigetur, ſicque fæcundata radio gratiæ cæleſtis ſolidetur, iuxta illud Eccleſiaſtici *a* noli eſſe nimiom iuſtus, & non ſis nimius.

a Eccle. 7.

Tertium dubiom, quid conſulendum ſcrupuloſis, qoi volnot nimis attenti eſſe officio diuino?

Reſpondeo quod aliqui ſunt ſcrupuloſi ſob ſpecie boni ſeducti, volentes eſſe nimis attenti, & intenti orationibus ſuis, & officio diuino, qoi ſcrupolizãtes ſæpè replicant orationes, & verba, & ſemper ſibi ſuadent non fuiſſe attentos, nec plenè verba conſecrationis protuliſſe. Quibus remedium eſt ſecundum Gerſonem contra tales ſcrupulos agere non replicando, quod ſemel dictum eſt, etiam ſine actuali attentione, & quod conſiderent, quod ſufficit virtualis attentio adhæc debite peragenda, & quod homo non ſe diſtrahat ex propoſito, ſeu per notabilem negligentiam ſecundum communiter Doctores, & D. Thomam. *b* & quando fuit aliqua modica negligentia venialis, & parua diſtractio, melius eſt, ſine reiteratione dolere de illa negligentia conſiderando miſericordiam Dei, quàm ex nimia reiteratione oon neceſſaria valdè ioquietari, præterea ex præfata reiteratione non habetur iotentum ſed potins oppoſitum, quia ſcilicet non quietatur, ſed magis inquietatur conſcientia & attentio. Et hoc etiam eſt verum in reiteratione verborum conſecrationis, in quibus ſi ſunt ſic prolata, quod manſit verborum ſigoificatio, ſufficit, quamuis oon fuerit exacta pronuntiatio literæ. m. vel. n. vt communiter tenent Doctores. Imo vt ait Caiet. *c* ſæpè fit à ſcrupuloſis, quod occupant ſuam mentem ad hoc, vt velint eſſe intenti, & attenti, quod potius eſt euagatio, quam attentio, quia potins habent attentionem pro obiecto intentionis, quam ipſam attentionem ad verba diſtioctè & reuerenter dicẽda, & quam ad ipſum Deũ, atteotio eoim meotis in Deũ in conſecratione debet eſſe maxima non intenſiuè, & per abſtractionem à ſenſibus, ſed maxima obiectiuè & quoad conatum infra latitudinem tamen attentioois ad ipſa verba dicenda, vt decet.

b D. Thom. 2. 2. q. 83.

c Caiet. 2. 2. q. 83. art. 17.

Quartum dubium, quid conſulendom ſit contra importunas cogitationes blaſphemiarum & ſpurcitiarum?

Reſpondeo quod aliqui aguntur, & tentantur à dæmone importunis cogitationibus blaſphemiarũ & ſpurcitiarum contra Deum, & B. Virgioem, contra fidem, contra caſtitatem multipliciter, præſertim inter orandum & contemplandum ad Deum ad imagines, & huiuſmodi. Quibus moltiplex remedinm à Doctoribus aſſignatur. Primum ſecundum Gerſo. *d* quod debent taliter affecti conſiderare, qnod nunquam eſt peccatum ſaltem mortale in talibus cogitationibus horrendis, niſi quando eis voluntas conſentit, & fauet, aut cũ delectatione eas amplectitur, & deliberatè gaudet eas adeſſe, vnde quando diſplicent & non conſentitur eis, ſed potius illæ hominem crociant, imputantur ad meritum, & purgationem propter difficultatem, & repugnantiam contra eas. Ideo non debet homo ex hoc turbari, aut deſperare, aut inquietari, ſed potius confortari & magis ſperare de maiori gratia & gloria, quia etiamſi contra pugnando qnis committat aliqua venialia ex negligentia, ſeu alias, tamen ex feruore charitatis, & labore, quem contra pugnando patitur, deletur pæna debita illis venialibus, quæ abſorbentur & conſumuntur ab igne charitatis.

d Gerſ. de diſcret. exercit. diuot. & contra ſpiritum blaſph. alpha. 71. lit. M. N. O P & de diuerſ diab. ten ta. alpha. 71. lit. T. & de mo bis confid. 36. alph 61 P.

Vnde debet homo ſic tentatus tranſire gaudenter, conſideranter, & fortiter agens in via Dei, noo curans talia ſpurcia tentamenta, quæ lædere oon poſſuot non conſentientem, ſicut bellator fortis magis animatur & proſequitur victoriam, pertranſitque ſordes ab inimicis immiſſas ſuper caput eius non lædentes eum, quia tunc ſignum eſt, quod inimici iam deficientes non habent alia arma fortiora, quibus ipſum victorem lædant, ideo irridens tales ſordes inimicorum parum lædentes homo fortiter tranſit, quia & inde habet ſignum victoriæ & gratiæ maioris, vt dictum eſt. Quare optimum remedium eſt, nõ curare de eis, neque litigare, neque examinare, neque diſputare contra eas vllo modo, & hoc maximè cauendum, quia impoſſibile eſt eis ſic ſatisfacere, ſicut impoſſibile eſt retinere ventum, & caniculum latrantem reprimere contra pugnando, Imo magis homo inquietabitur eis reſpondendo, & litigando, aut reconfitendo eas in ſpeciali, ſed homo taliter tẽtatus prædicto modo confortatus contemnat, & irrideat tales ſordes, & inimicum immitentẽ, & quaſi io ipſum ioimicum eas reijciat dicens intra ſe gaudenter, immunde ſpiritus nihil aliud iam potes, hoc nihil eſt: ex quo non mihi placent, neque illis aſſentio, & ideo tuæ ſordes incaſſum cadunt, non me læduot, tuæ ſordes in te ſint, ego Deum meum adoro, & ſic dicat. Aue Maria; aut genu flectat in reuerentiam illius myſterij, contra quod ſic tentatur homo, & ſic immundus, ſuperbuſque ſpiritus non patietur, ſe ſic diu contemni, & cum ſordibus ſuis recedet. Imo oon curet homo ſolicitè has tentationes confiteri, aut reconfiteri, ex quo non ſunt peccata ſaltem mortalia, at ex deuotione & humilitate, & timore conſcientiæ aliquando & raro eas poteſt confiteri ſacerdoti diſcreto & experto in his, vt ſunt communiter religioſi & hoc faciat non deueniendo nimis ad particularia, ſed ſufficit ſemel illa dicere, aut tangere, vt confeſſor intelligat mentem confitentis. Verum eſt tamen, quod ſi ex cauſa culpabili hominis tales tentationes prouenerint, putà ex negligentia, otio, curioſitate, aſpectu incauto, labore, ſeu abſtinentia indiſcreta & huiuſmodi, tunc tales cauſæ io confeſſione debent explicari ad culpam declarandam, & ad remedium debitum tali cauſæ apponendum.

Quintom dubium, quod remedium ſit dandum ſcrupuloſis nimis ſolicitis, nimiſque timentibus, ne Deum offendant, putaotes ſe in omni bono deficere & peccare?

Reſpondeo ſecundom Gerſonem, *e* quod ipſe ſcrupuloſus per ſe, vel per alios debitè inquirat, ad quid ſub mortali tenetur cum quadam morali &

e Gerſ. de diuerſ diab. 181. in fi. & de diſcr exer. deuo. & in fi alph. 7 lit. R S.

pro-

Digitized by Google

probabili certitudine, ſecundum iudicium prudentum, & id caueat ſolicitè & emendare conetur, venialia autem non nimis ſolicitus ſit in ſpeciali confiteri, prout in dubio præcedenti dictum eſt, ſed ea caueat ſolicitè, quæ ſi omnino cauere, & emundare nõ potuerit, non anxietur, quia nullum ibi periculum eſt. Deus enim ſemper id permittit, vt Iebuſeos, & Amorreos ſub tributo ſeruire, & ſæpius rebellare in terra promiſſionis, vt ſic humiles & timorati de Dei miſericordia potius confidentes ſe exhiberent, conſideret igitur homo ſcrupuloſo hoc agitatus Dei miſericordiam dicendo cum pſalmiſta, *a* in te Domine ſperaui, in iuſtitia tua libera me, quaſi dicat non in mea iuſtitia, ſed in iuſtitia tuorũ meritorum, ò Chriſte, & per conſequens in tua miſericordia libera me, alias per rigorem iuſtitiæ noſtræ non iuſtificabitur omnis homo viuens.

a Pſal. 53 & 30.

Sextum dubium eſt, quid dicendum eſt ſcrupuloſo nimis timenti, & ſecum diſputanti, an ſit præſcitus, vel prædeſtinatus.

Reſpondeo, quod aſtutia dæmonis aliquando homini in mentem venit, quod ex quo Deus ſcit, quid tandem de illo erit, & cum voluntati eius nemo reſiſtere poſſit, & ipſe immutabilis, & infallibilis ſit, & quod ei nihil prodeſſet cõtra niti, & per conſequens, quod per fas, & nefas eo tandem homo de facto proueniet, etiam ſua vtens libertate, propter quod ducitur in diſperationem ſalutis, aut in profundum peccatorum, ſe ad omnia laxando, vel præcipitando, cui graui tentationi multipliciter debet ſuccurri ſecundum Gerſonem, *b* primo quod taliter tentatus curet vitare, aut potius non curet de talibus cogitationibus, ſed diuertat ſeipſum ad alia conſiderandum, & agendum, præcipuè in hora mortis timeatur talis diſputatio cum diabolo, & meditatio de his, ſed tũc homo fortiter permaneat in fide & ſpe, in qua dum eſſet ſanus toto tempore vitæ permanſit, dicat tentationi, quod tunc non eſt tali diſputationi locus, ſecundo quod cogitet homo, quidquid Deus de illo ordinauerit, benè & rectè eſſe factum, & quod ipſe faciat, quod ſuum eſt ſeruando Dei mandata, & Deus tunc faciet ſimiliter, quod ſuum eſt ſtando promiſſis. Et conſideret, quod licet Deus illum poſitiuè omnino reprobauerit, tamen adhuc debet illi ſeruiſe, & obedire præcipienti, propter ſuam excellentiam & magnificentiam, & miſericordiam in beneficijs collatis, conſideret etiam, quod benè viuendo minus in inferno, aut alibi punietur, quam ſi malè egerit. Conſideret præterea, quod Deus ipſe dicit, ſe nõ velle mortem peccatoris, neque delectari in eius perditione, ſed vult omnes homines ſaluos fieri, ideo ait D. Chryſoſto. Deus quaſi dolet, cum hominem propter peccata damnare debet ſecundum iuſtitiam ſuam, quaſi coactus. Et concordat gloſſa ſuper illud Iſaiæ, *c* heu vendicabor de inimicis meis dicens, vt pater pius & punit, & dolet, quia punire nollet. Conſideret denique homo ſcrupuloſus in his, quod licet ſibi ſit ignotus eius finis, an benè an male debeat mori, & per conſequens eius gloriam, aut damnationem eſſe illi ignotam, non tamen propter hoc à bonis operibus, & ab ſpe gloriæ eſt ceſſandum, cũ per talem ignorantiam non deobligetur ab obſeruatione mandatorum, cum etiam bona vita ſignum ſit boni exitus, & raro aliter accidit ſecundum D. Hieronymum in ſuo teſtamento, & tradit Angeſt. *d* quod bona vita, & humilitas id promeretur à Deo, & è contra mala vita. Quod exemplo illuſtratur, ſicut infirmus, vel agricola ſeminans licèt neſciat finem infirmitatis, ſeu laborandi, ſeminandi, vel arandi, vtrum videlicet ſanitatem conſequetur, aut fructum ſeminis, non tamen per hanc incertitudinem ceſſat à medicamentis accipiendis, nec à ſua ſeminatione; vel agricultura. Imo ſtultè aliter faceret dicens, Deus ſcit, ergo ita erit, ergo fruſtra facio, ita ſimiliter in noſtro caſu eſt Theologizandum, quod licet Deus ſolus ſciat finem peccatoris, non tamen talis peccator à Medicinis ſpiritualibus debet abſtinere, nec à ſeminando ſpiritualiter ceſſare, cum qui parcè ſeminat, parcè & metet, & qui ſeminat in benedictione de benedictionibus & metet.

b Gerſ. de diuerſ. diab. tẽt. alph. 70. li. q. & de medit. ſpiritual. alpha. 75. & de conſola. Theol.

c Iſa. 1.

d Angeſt. in moral. q. 15.

Septimum dubium, quid dicendum ſit illis, quæ ſcrupulizantur de ſua ſalute, videntes ſe carere dulcedine ſpirituali.

Reſpondeo, aliquos eſſe nimis ſolicitos de quærenda dulcedine ſpirituali, & valde triſtes, & ferè deſperantes, quia illam non ſentiunt, ſed potius ariditatem & indeuotionem, & fere nullam affectionem ad diuina, & ideo nimis affliguntur, quia vellent deuotè, feruentes, & cum ſapore bonum exequi, & quia ſic non ſentiunt, reputant ſe eſſe in peccato, vel deprobatos. Quibus triplex remedium aſſignatur à Gerſone, *e* primo conſiderent, quod prædicta dulcedo & experientia deuotionis non ſunt efficacia, & infallibilia ſigna gratiæ, & charitatis, neque è contrario ariditas eſt ſignum peccati, & reprobationis, neque reddunt hominem perfectiorem, quamuis de ſe iuuent ad bonum.

e Gerſon. in tract. de rem. cõtra puſil. & de cõſol. Theol. lib 4 pro. 3 & de diuer. diab. tentat.

Secundo quod quamuis illa de ſe iuuent ad bonum & perfectionem, tamen propter noſtram fragilitatem ſæpè ſunt occaſiones periculi, & præſumptionis, erroris, & propriæ affectionis, nimiæ confidentiæ, otij, vanæ gloriæ; & huiuſmodi ariditas aut ecõtra ſi homo fortiter in Dei obſequium cum labore ſuæ ariditatis amplius annectitur, qui in medio iſtarum petrarum *f* collocatus ad Deum optimum maximum dabit vocem, auxilium ab ipſo deprecans cõſolatus, quod magis placet Deo cæteris paribus aridus faciens bonum propter Dei honorem, quam habens illa dulcia experimenta: & hoc ratione difficultatis, & pugnæ, & propter hoc impetrabit magis, aut ſaltem æquè, vt ille alius, quia quaſi ſuis expenſis laborat, & ſeruit Deo, & pugnat pro eius honore, & amore, ideo ſi humiliter confidendo de Dei auxilio, & miſericordia ſic operetur bonum faciẽs, quod in ſe eſt conando viriliter, & à Deo auxilium petendo ſimul & bonam voluntatem, & quod reſeruet ſibi Deus hanc dulcedinem pro tempore, & loco præmij in gloria, faciet opus ſuum & alienum ab eo, ſuũ dico, quia cum gratia Dei confortatus ipſum opere ſuit exequutus, alienum vero ab eo, quia non in iuſtificationibus noſtris, quas facimus nos, ſed in miſericordia ſua ſaluos nos facit Deus.

f Pſal. 10.

QVAESTIO LXVII.

De ſtudentibus in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *AN valeat licentia data religioſo ad exiſtendũ in ſtudio per prælatum abſque licentia conuentus.*
2 *An monachi poſſint exire extra clauſtra ad audiendum ius canonicum, aut Theologiam.*
3 *Si monachus exiuit clauſtra eo animo, vt audiret leges, vel phyſicam, poſtea autem non audiuit, an incidat in pœnas iuris.*
4 *Vtrum ſummus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis, vt audiant leges ciuiles.*
5 *Vtrum legatus à latere poſſit diſpenſare cum monachis, & clericis, vt audiant leges & phyſicam.*
6 *Vtrum monachus, quando eſt in ſcholis ſtudendo, agere, & conuenire poſſit in iudicio.*

7 *Vtrum*

7 *Vtrum monachus abſ.us cauſa ſtudij poſſit eleemoſynam facere.*

8 *Vtrum relictum fratri minori regularis obſeruantiæ cauſa ſtudij valeat.*

ARTICVLVS I.

An valeat licentia data religioſo ad exiſtendum in ſtudio per prælatum abſque licentia conuentus.

RESpondeo dicendo videri, quod non, ex argumento cuiuſdam decretalis, *a* prout concludit capella Tolo. At præfata decretalia non requirit conſenſum conuentus, ſed quod licentia concedatur per prælatum cum cõſilio ſui conuentus, vnde prælatus non tenetur ſequi conſilium conuentus, ſed ſatis eſt petere ipſum, & debito tempore expectare reſponſum, vt probari videtur in alia decretali, *b* & ita volunt Bartolus, *c* & Abbas Siculus concludit, quod vbicumque quis tenetur aliquid facere cum conſilio alicuius, qui nõ eſt particeps officij, tunc ſatis eſt requirere conſilium, neque tenetur ſequi.

a ca. vt peric. ne cleri. l. monac. lib. 6. capell. Toloſ. deciſ. 270.

b ſe. cum olim de arbit.

c Bart. in l. c. §. ſi plures ff. de annuis. Abbas Sicul. in c. cum vigore de elec.

Et nolente Abbate dare licentiam monacho ad exeundum ad ſtudendum, non poteſt Epiſcopus cã ipſi præbere, etiam ſi ad præfatam negationem licentiæ, nullã cauſam Abbas aſſignaret: licet enim olim Dominicus tenuerit contrarium, dicens negata iniuſtè licentia per Abbatem Epiſcopum poſſe ipſam concedere, cum legitima cauſa ſubſiſtente poſſit auferre monachum de religione, etiam inuito Abbate, & negligente, vt notatur in iure, *d* modo tamẽ, cum regulares ſint à iuriſdictione Epiſcoporum exẽpti, non poſſunt Epiſcopi in eos præfata munera exercere.

d c. ſi religioſ. de elect. lib. 6.

ARTICVLVS II.

Vtrum monachi poſſint exire extra clauſtrum ad audiendum ius canonicum, vel Theologiam.

REſpondeo dicendo primo, videri nõ poſſe, quia ius canonicum pro maiori parte verſatur circa expeditionem negotiorum Eccleſiaſticorum & litium dirimendarum, vt patet per totam capitulationem Gregorianam, & leges ciuiles non adducuntur ab eccleſiaſticis ad alium finem, niſi quia in his Eccleſiaſticis diſcendia ſunt adiumento, argumento aliquorum iurium. *e* Et ſunt ita adiumento, quod multæ materiæ, de quibus ius canonicum tractat, ſine legibus haberi non poſſunt, vt eſt materia teſtamentorum, poſſeſſionum, dominiorum, de emptione, venditione, donatione, &c. In quibus intelligendis ſimplices Canoniſtas in ipſis terminorum primordijs turpiter errare videbis, vt ait Anchar. *f* & tamen non habita ratione huius Eccleſiaſticorum negotiorum terminationis Papa inhibet monachis, ne leges audiant, prout infra dicemus, ergo neque etiam Canones ad idem tendentes audire poſſunt, quoniam vbi eſt eadem ratio, eadem erit diſpoſitio. Ratio enim, ne à contemplatione rei abſtrahatur, tam in iſta, quàm in illa viget. At communis opinio, quã vſus comprobat habet, vt ius canonicũ, atque Theologiam audire poſſint, quoniam ſunt meræ pietatis diſciplinæ, & nullo iure eas ſcientias audire prohibentur, ſuntque Chriſtiani populi regimini ſpirituali admodum neceſſariæ, vt dicitur in iure. *g* Ius autem Ciuile prohibetur, quia nimium à contemplatione diſtraheret, nec ſimpliciter dirigit hominem in Deum, ſicut ius canonicum argumento eorum, quæ in quadam decretali *h* dicuntur.

e c. ſi in adiutorio. 10. diſt. c. c. de noua oper. nunc.

f Anch. in ca. ſuper ſpec. ne cler. vel mona.

g c. inter cæteras de offic. ord. Doct. in ca. ſecus Apoſt. de reſtit.

h c. vt anima de conſt.

Ad argumentum autem in contrarium, quod ſcilicet Papa prohibuit monachis ius ciuile audire. Reſpondetur, Papam id prohibuiſſe, vt ipſi ſint promptiores ad ſtudium Theologiæ, non enim ſapientiam ciuilem damnat, ſed certis perſonis vetat, ne in illo immenſo pelago immerſi Theologiæ ſtudia deſerant. Item quia clerico, vel monacho oſtendere ſe peritum forenſium cauſarum, eſt opprobrium, vt ait Imperator Iuſtinianus. *i*

i l. conſule diualium iuxta C. de teſta.

Nec obſtat, quod ius ciuile iuris canonici ſcientiæ eſt neceſſarium. Nam reſpondetur, quod ex lectione Doctorum, Canoniſtarum, Leges, quæ ad hoc negotium attinent, haberi poſſunt, vt inquit Hoſtienſis, *K* & tota practica legalis hodie Canonibus explicatur, vt patet intuenti, & tradit Gambarus. *l*

K Hoſt. in c. Rat. nunc cas de teſtam.

l Gamb li. 2. de aut. legat. à lat § 4 nu. 298.

Nec hoc debuit morderi à Papyrio *m* Moſonio de votis Pontificum in vita Honorij, quaſi velit Papa, monachos eſſe ignorantes: non enim vult Papa, vt ipſi ſint ignorantes, ſed vt relicto ſtudio legum ciuilium, & Medicinæ ſe totos ſtudio diuinæ & pontificiæ legis tradant.

m Moſo. de votis Pontif. in vita Hono. fo. 16.

ARTICVLVS III.

Si monachus exiuit clauſtrum eo animo, vt audiret leges, vel Phyſicam, poſtea autem non audiuit, an incidat in pœnas iuris.

REſpondeo dicendo, certum eſſe monachum vel clericum incidere pęnas, ſi exeunt clauſtrum ad audiendum leges, vel phyſicam, prout dictum eſt in ſuperioribus, *n* nunc autem dubitatur, an incidant in dictam pęnam tantum ex opere conſummato, exeundo ſcilicet clauſtrũ, & eas ſcientias audiendo, an verò ſufficiat exire à clauſtro ad eas audiẽdas, Abbas *o* credit ſufficere exire ad audiendum, quod ex textu ibi comprobat, quod ait, adeo eſſe verum, quod ſi monachus ſe conferat ad ſtudium pro Theologia audienda, & poſtea audiret Leges, non incurreret hanc pœnam, quia ſtrictè ſunt intelligendæ pęnæ, & non excedunt caſum proprium.

n Sup hoc to. q. 678. c. non magn. ne cler.

o Abb. in ca. non magn. ne cler vel monach.

At Gambarus *p* putat vtrumque dictum Abbatis eſſe falſum, quo ad primum ait, expeditum eſſe, regulariter verba intelligẽda eſſe cũ effectu iuxta ea, quę in iure *q* notantur. at non dicitur exiſſe ad audiendum, qui realiter non audit, & hoc notatur per Ioannem de Anania *r* dicentem, quod quando pœna imponitur ipſo facto, nunquam incurritur per conatum, qualiſcunque fuerit, & hanc ſententiam ſequũtur Ioannes de Anania, *ſ* & ipſemet Abbas, & Nauarros in ſimili caſu.

p Gãb. lib. 2. de aut. legat. à latere § 4. nu. 304 cum ſeq.

q l. 4. §. hoc verba ff. de neg. geſt. c. inſol. de verb. ſign.

r Anan. in c. perpe. de elect. lib 6.

ſ Anan in c. 1. 3. no de adul. Abb. in c. cum in cũctis, § ſi vero de elect. Naua.

Similiter ſecundum videtur falſum, quia eſſet aperta via manifeſta ad fraudem illius prohibitionis, & iret monachus ſub nomine Theologię, & poſtea ſtuderet iuri ciuili, eſſetque deluſa conſtitutio contra ea, quæ in iure *ſ* notantur.

ſ c. quanto de dtuor.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ſummus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis, vt audiant leges ciuiles.

REſpondeo dicendo ſummum Pontificem clericis religioſis vẽ diſpenſationem poſſe concedere, vt iura Cæſarea audiant, vt ſcribunt Archidiaconus, *t* & Perusinus. Quæ opinio communis eſt, & ſtylus Romanæ Curiæ eam ſeruat teſte Rebuffo. *u*

t Archid. in c. non dicat 12. q. 1. Perũ. in c. 2 ne cl. vel mo. monach.

u Rebuf. in tractu nomin. q 5. nu. 33.

Nec

Nec ipſis tamen interdicitor operam dare dictis literis, vt melius canonica decreta intelligant, vt ſcribit Alber. Trotius *a* dicens, hoc eſſe mirum in modum notandum ad defendendum prælatos, & religioſos, qui ſtudium libris legalibus refertum habent. Vnde ſingulariter ſcribit Abbas, *b* quod licet monachis interdictum ſit legibus operam dare, illud procedit, ſi principaliter id faciunt, ſecus autem ſi prius addiſcunt ius canonicum, ad cuius cognitionem iuri ciuili incumbunt, quia ex eo, qood hoc prouenit ſecundario & per occaſionem, prohibitio non extenditur, ſequuntur Gomez, *c* & Maiolus, ſunt enim Canones magna ex parte iuri ciuili coniuncti, vt ait quædam decretalis. *d* Vnde dicebat Barbacia, *e* quod ius Pontificum ſine legibus non poteſt intelligi cum ſit medula legum, & ait Bald, *f* quod niſi quis ſciat Canones cum legibus, nõ poteſt practicam iudiciorum cognoſcere.

a Trot. lib. 2. de perfect. cleric. c. 36.
b Abb. in c. nõ mag. cap. 3. ne cle. vel mon.
c Gom in regul. de nõ coll. ind. iur. quæſit q. 3. in fin. Maio. li. 2. de irre. c. 8. n. 13.
d ca. 2. de pri. lib 6.
e Barba. in c. cõquæſtus col. 3. de for. cõp.
f Bald. in ca. cum conſum. de prob.

ARTICVLVS V.

Vtrum legatum à latere poßit diſpenſare cum monachis & clericis, vt audiant leges, & phyſicam.

RESpondeo dicendo, quod Card. *g* & Abb. tenent, quod non. At Gamb. *h* videtur in contrariam partem ſe inclinare, cum hoc non ſit de maioribus cauſis, & huiuſmodi diſpenſatio non eſt Papæ reſeruata, ſed ſedi Apoſtolicæ, quo caſu in his materijs leuibus appellatione ſedis Apoſtolicæ venit legatus, vt notatur in multis decretis canonicis. *i*

At contra arguitur, nam capitulum non magno *K* eſt conciliare decretum contra quod non diſpenſat legatus, vt dicitur in iure. *l* Cui argumento reſpondetur, quod quando concilium aliquid ſimpliciter vetat, quod in ſe ſit damnabile, vt ſucceſſionis futuræ ſpes in beneficijs & ſimilibus, legato interdicitur talis veriti conceſſio, vt innuit ius pro contraria parte allegatum: quando autem non eſt ſimpliciter vetitum, ſed vetitum fieri ſine licentia ſuperioris, tunc legatus, qui tenet vicem Papæ, poteſt talem dare licẽtiam, vt probatur in iure, *m* & ſentit Dominicus. Reſpondetur deinde, quod quamuis conſtitutio prædicti capituli ſit edita à Papa in Concilio, tamen ex quo non apparet materiam originatam à Concilio, imo à Papa, quia ſub eius nomina inſcribitur & editur, per conſequens erit conſtitutio Pontificalis & nõ conciliaris per ea, quæ tradunt Abbas, *n* & moderni; ſed vrget multum dictio omnino, quæ omnem penitus excludit diſpenſationem iuxta cuiuſdam Gloſſæ *o* ſententiam, propter quam hoc relinquit cogitandum Gamb. *p*

g Card. & Abb. in d. c. nõ magn. ne cler. vel monach.
h Gamb. li. 2. de auct. leg. §. 1. n. 394
i c. cum dile. de elect.
K Ne clerici vel monach.
l ca. dilect. de preb.
m ca. venerã. de conſec. c. ſi. Abb. de cle li. 6. vbi Domin. in fin.
n Abb. in c. 1. in nom. 3. de ſponſ. moderni in c. 1. de ind.
o Gl. in clem. vt hi de uitae. & qual.
p Gamb. vbi ſupr.

ARTICVLVS VI.

Vtrum monachus, quando eſt in ſcholis ſtudendo, agere, & conuenire poßit in iudicio.

RESpondeo dicendo, quod licet monachus neq; agere, nec conueniri poſſit, cum proprium nihil habeat, vt eſt in iure *q* communiter receptum, hoc tamen fallit, quando eſt in ſcholis ſtudendo, tunc enim agere & conueniri poteſt, ſi ibi eſt cum licentia ſuperioris, vt tenent communiter Doctores, *r* quos refert, & ſequitur Horarius Lucius, quia tunc omnia poteſt, ſine quibus in ſtudio commodè eſſe non poteſt argumento cuiuſdam decretalis *ſ* iuncta ſua Gloſſa.

q c. nolo. & c. nõ dicat. 12. q. 1. & ibi gl. in c. de prop in v. aut monach. 12. q. 1.
r Gl. in d. c. nõ dicat gl. & Arch. in c. poſtu. 1. q. 7. glo. & Doct. in l. ſi longius ff. de iud. Lucius de priu. ſcholar. priu. 75.
ſ c. 2. vbi gl. v. licet, ne cle. vel monach. libro 6.

Adeo hoc eſt verum, vt licet monachus agere nõ poſſit contra Abbatem ſicut ſeruus non poteſt agere contra Dominum iuxta quandam legem, *ſ* nec filiusfamilias aduerſus parentes iuxta aliam legem, *t* & tradita ab Abbate, tamen agere poteſt ſaltem implorando officium iudicis, vt ſibi Abbas, & monaſterium vtiles ſeu neceſſarios ſumptus in ſtudia ſubminiſtret, vt voluit Abbas, nam ſi Abbas recuſat, poteſt à ſuperiori compelli, vt licentiam concedat, & etiam expenſas ſecundum Hoſtienſem, *u* Ioannem Andræam, Dominicum, & Peruſinum: & quantæ ſit vtilitatis, vt monachus ſtudeat, oſtendit D. Hiero. *x* ad Ruſticum monachum, & ampliſſimè tradit Diuus Thom.

Et Notandum, quod monachus exiſtens in ſtudio de licentia Abbatis, & conſenſu conuentus, poteſt actionem iniuriarum intentare, prout concluſum fuit in capella Toloſana *y* per quandam legem, *z* & Gloſ. vbi Collector quo videndus eſt Innoc. quod ipſum tenet Bartolus, Baldus, & Speculator, ſi tamẽ idem monachus ſuccumbat agendo poteſt condemnari in expenſis, quia non habet proprium, prout tenent Innocentius *a* & Baldus. Et ſi Syndicus fratrũ minorum legitime conſtitutus agat pro monaſterio in nomine Papæ actione iniuriarum, & ſuccumbat puto, quod in expenſis poteſt condemnari, quia cũ id agat nomine ſedis Apoſtolicæ, nomine cuius eſt æconomus, & adminiſtrator rerum temporalium, habet quo ad hoc proprium, ex quo poſſit ſoluere expenſas.

ſ l. vix certis ff. de iud.
t l. lis nulla, ff. de iud. Abb. cõſ. 88. in pri. lib 2.
u Hoſt. tit. de magiſt. n. 9. Io. Andr. in c. cũ ex eo. & ibi Domi. n. 3. Peruſ. in prin. de elec. li. 6.
x Habetur in c. ſi cupis cũ ſeq. 16. q. 1. D. Th. 2. 2. q. 188. ar tic. 5.
y Capel. Tole. deſt. 88.
z l ſi long §. 1 ff. de iud. gloſ. c. ex par. de re. cauſa. vbi col. Bart. in d. l. ſi long. Bald. in auth. habita. C. ne filius pro patr. ſpec. tit. de act.
a porro. Abb. & in tit de g en. §. 1 1 in ſi.
a Inn. in c re. prehenſ. de appell. Bald. in Marga. v monac. ver. 8.

ARTICVLVS VII.

Vtrum monachus abſens cauſa ſtudij poſsit eleemoſynam facere.

RESpondeo dicendo, quod licet monachus ſine licentia ſui prælati non poſſit eleemoſynam facere, vt poſt alios tradit Diuus Thomas, *b* hoc tamẽ fallit in monacho, qui abſens eſt cauſa ſtudij, vt poſt alios tradit Felinus. *c* Quod confirmatur, nam regularis, qui habet ſalarium, quo rem præceptam à prælato diligentius agat, poteſt de ipſo diſponere, quia tunc tacitè videtur ei dari licentia in ſuos, vel pios vſus diſponendi, prout concludit Nauarrus, *d* & ita in propoſito, cum certum peculium concedatur regularibus ac ſuum ſtudium peragendum, tacitè eis videtur conceſſa facultas ad dictum peculiũ in ſuos, vel in pios vſus diſponendum.

b D. Tho. 2. 2. q. 32. ar. 8.
c Fel. in c. cũ dilect. nu. 18. de reſc.
d Nau. in 2. comm. de reg. nu 8.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum relictum fratri Minori cauſa ſtudij valeat.

RESpondeo dicendo, quod licet fratres minores non poſſint aliquod legatum conſequi, & bonorum ſint incapaces, vt eſt in iure *e* definitum, ſi tamen eis fiat legatum cauſa ſtudij, valet, & id conſequi poterunt, quia videtur relictum ad pias cauſas & pro cultu diuino, ita conſuluit Abbas, *f* & voluit Federic. de Senis, & ſentit quædam Gloſſa, dum ait valere relictum factum ſingularibus fratribus pro libris emendis. Quod habet locum, etiamſi religioſi procurasſent, prout tenet Carolus *g* Ruinus & ſentit Baldus, & confirmatur: nam licet donatio facta fratri Minori non valeat, fallit tamen hoc, niſi fiat cauſa ſtudij ſecundum Abbatem, *h* & Felinum, quem referunt, & ſequuntur Franciſcus Ripa, & Ruinus.

e Clem. exiui de verb. ſig. & exiſte. eo. tit. li. 6.
f Abb. conſil. 63. Feder. in conſ. 12. gloſ. in Clem. dudum ver. direct. de ſep.
g Rui. conſil. 1 n t. num. 12. ver. præterea lib. 1. Bald. in l. ſi quis ad declinand. §. in omnib. nu. 7. C. de Epiſc. & cler.
h Abb. conſil. 63. Fel. in ca. cũ dilectis col. 2 de reſc. Rip. in l. 1. nu. 46. ff. ſol. ma Rui. vbi ſup.

QVAE-

QVAESTIO LVIII.

De taurorum agitatione, & ſpectaculis in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum agitatio taurorum ſit peccatum mortale*
2 *Vtrum religioſis ſit licitum in his taurorum agitationibus intereſſe,*
3 *Vtrum Canonici regulares poſſint hodie ſicut clerici in Hiſpanijs agitationi taurorum intereſſe.*
4 *Vtrum milites profeſſi in ordinibus militaribus poſſint intereſſe agitationi taurorum.*
5 *Vtrum regularis poſſit aſſiſtere agitationi taurorũ. non vt eos videat oculatim, ſed à feneſtra abſtractus audit clamores, rumores, & hominum vociferationes.*
9 *Vtrum licitum ſit religioſis in ſpectaculis deſidere, & in ludis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum agitatio taurorum ſit peccatum mortale.

REſpondeo dicendo, agitationem taurorum eſſe damnabilem ex eo, quod in ea frequenter mori homines contingit, prout ait Doctiſſimus Gregorius *a* Lopez, nam vt ait Paulus *b* Iuris conſultus luſus quoque noxius in culpa eſt. Et in hãc partem inclinat Nauarrus *c* dicens, quod agitatio taurorum cum moderamine, & debita cautela, de ſe nõ eſt peccatum, ſanctiſſimamque fore legem, quæ illam prohiberet quoniam raro debita cautela, & moderamine exercetur. Et hanc opinionem videtur tenere expreſſe quædam gloſſa *d* communiter recepta allegans, & explicans aliqua Auguſtini decreta, à Gratiano *e* in libro Decretorum compilata, quam ſententiam proſequitur Bernardus *f* Diaz de Lugo, Auendanno, & Azeuedo. Vnde ego in ea ſum ſententia, vt credam, agitationem taurorum eſſe illicitam, niſi moderatè exerceatur, taliſque cautela adhibeatur, vt probabiliter credi poſſit ex ea non conſecutura notabilia nocumenta perſonalia, puta mortes, vulnera, oſſium rupturas, & id genus alia. Propter vitanda enim hæc pericula Pius *g* V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo Kal. Nouembris, Pontificatus ſui anno ſecundo, agitationem huiuſmodi beſtiarum omnino prohibuit, ceſſante autem ratione, & fine legis, ceſſat eius diſpoſitio, iuxta enim limites rationis legis debet reſtringi, vel extendi lex, vnde illuſtris Iſabella prima Regina Catholica permittebat agitari Tauros, nempe cornuum cuſpidibus præciſis, & nimia agitantium temeritate coercita, tutiſque refugijs opportunè conſtitutis, & Gregorius XIII. moderans conſtitutionem Pij V. in Bulla ab eo edita anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, vigeſima quinta die Auguſti abſtulat pœnas & cenſuras latas à Pio V. contra ſeculares duabus conditionibus adhibitis, vt in diebus feſtiuis Tauri minimè agitentur. Et prouiſo per eos, ad quos ſpectabit, quod exinde alicuius mors, quoad fieri poterit, ſequi non poſſit, in reliquis ab his, quæ à Pio V. conſtituta ſunt, nihil immutari. Vnde Alcocer in tractatu de Ludo *h* agitationem Taurorum ad modum, quo communiter in circo vel foro agitantur, damnabilem eſſe iudicat, non tamen ego abſolutè ad peccatum mortale condemnarē, prout condemnauerunt Speculum *i* conſcientiæ, & Couarruuias. Alij autem diuerſa via gaudentes, dicunt non eſſe peccatum mortale, quod ego libenter admitto prædicto moderamine adhibito, quo adhibito non eſt, cur peccatum mortale talia ſpectacula eſſe iudicemus; ſic enim hac tam graui pœna & macula maiorem partem Hiſpaniæ illaqueeremus, & ſi eſſet peccatum mortale à Gregorio Decimo tertio, & Sanctiſſimo Domino noſtro Clemente VIII. minimè eo adhibito moderamine concederetur.

a *Greg. in l. 57 ti. 4. p. 1 gl. 2. ver. ſi diaz toros.*
b *l. nã luſus, ff. ad l. Aquil.*
c *Na. in man. c. 15. nu. 18.*
d *gl. in c. quis venatoribus, 86. diſt.*
e *d. c. de venatoribus cũ duobus ſeq.*
f *Bernard. in practi. crim. c. 66. per totum fo. 170. Auẽd. in c. pretor. n. 12. li. 2. Azeuc. in l. 4. tit. 10 li. 8. recopi.*
g *Pius V. in bul. quæ incipit de ſalute gregis Dominici.*
h *Alcocer de Ludo. c. 53. pa. 96. & 97.*
i *Specul. cõſc. li. 1. c. 74. Couar. rem. de ingad. p. 1. c. 12.*

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſis ſit licitum in his taurorum agitationibus intereſſe.

REſpondeo dicendo, præ oculis habendum eſſe clericis tam regularibus, quam ſecularibus beneficia eccleſiaſtica obtinentibus, vel in ſacris ordinibus conſtitutis prohibitum eſſe ſub excommunicationis pœna Taurorum agitationibus intereſſe, hocque non ſolum diebus feſtiuis, ſed quibuſcunque alijs illi agitentur, prout ordinauit Pius V. quod Gregorius XIII. non ſuſtolit, nec moderatus eſt in prædictis perſonis, ſed tantum laicis, militibuſque quarumcunque militiarum, vt patet ex dictis in ſuperiori articulo. At S.D.N. Clemens VIII. abundantius dictam conſtitutionem Pij Quinti fuit moderatus, ait enim.

Nos conſiderantes, pœnas omnes excommunicationis præſertim & anathematis ſalutares eſſe debere, quod eo conſilio adhibenda ſint, vt omnes illarum timore perterriti eas res, quæ prohibentur, omnino euitent, & animaduertentes, commemoratas cenſuras, & pœnas parum in dictis Hiſpaniarum Regnis hactenus profeciſſe, atq; hoc tempore non ſolum animabus non mederi, ſed plurimum obeſſe, quinimo materiam ſcandali pleriſque afferre. His ſanè malis atque periculi pro debito paſtoralis officij, quãtum cum Domino poſſumus occurrere cupientes, Authoritate Apoſtolica tenore præſentium excommunicationis, atque anathematis, cæteraſq; pœnas in dictis literis contentas quoad omnes in illis expreſſos in Regnis Hiſpaniarum duntaxat (monachis & fratribus mendicantibus cæteriſq; cuiuſcunque ordinis & inſtituti regularibus exceptis) tollimus remouemus & amouemus, eaſdemque Pij prædeceſſoris literas ad terminos iuris cõmunis, cui per præſentes non intendimus derogare perpetuo reducimus ac reſtituimus reductaſque, & reſtitutas eſſe decernimus, & declaramus non obſtantibus præmiſſis, necnon cæteris cõſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, aliſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autẽ, vt huiuſmodi Taurorum agitationes in eiſdem Hiſpaniarum Regnis feſtis diebus non fiant & per eos, ad quos ſpectat, prouideatur, ne inde alicuius mors, quoad fieri poterit, ſequatur: clericos verò ſæculares, beneficia eccleſiaſtica obtinentes. vel in ſacris ordinibus, ſeu in eccleſiaſtica dignitate conſtitutos in dictis Hiſpaniarum Regnis exiſtentes per præſentes monemus, & hortamur in Domino, ne paterna hac noſtra & Sedis Apoſt. benignitate abutãtur, ſed memores muneris, & vocationis ſuæ, eãq; vtriuſque rationem habeant, vt nihil, quod à propria dignitate, & à ſua cæterorumque ſalute alienum exiſtimatur, vllo vnquam loco admiſiſſe arguatur. Datum Romæ apud D. Petrum ſub annullo piſcatoris die decimo tertio Ianuarij, anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſexto, P. noſtri anno 4. locus annuli Piſcatoris.

M. Veſtrius Barbianus.

Ex hac conſtitutione notandum eſt, primo, quod in his Hiſpaniarum partibus iam ſublatæ ſunt cenſuræ, quæ in dicta conſtitutione Pij Quinti appoſitæ

erant

Digitized by Google

erant contra principes, & rectores, qui in ſuis ciuitatibus, & oppidis permittunt huiuſmodi agitationes taurorum fieri, contra quos excommunicatio latæ ſententiæ in dicta conſtitutione erat propoſita.

Secundo eſt notandum, quod excommunicatio comminatoria, quæ aduerſus eccleſiaſticos apponitur in conſtitutione Pij Quinti tollitur à ſanctiſſimo domino noſtro Clemente Octauo, ita quod clerici ſeculares beneficia eccleſiaſtica obtinentes, vel in ſacris ordinibus conſtituti his beſtiarum ſpectaculis intereſſentes non incurrunt in dictam comminatoriam excommunicationem, ſed tantum ipſi admonentur in Domino, ne talibus cum beſtijs congreſſibus à charitate, & pietate Chriſtiana tam alienis aſſiſtant, indecens enim eſt, vt illi, qui Chriſtum Dominum manſuetiſſimum Agnum repræſentant, proprijs oculis hæc cruenta, turpiaque dæmonum, & non hominum ſpectacula videndo approbent, quod ex dicendis infra patebit latius.

Tertio notandum eſt, ex eademmet conſtitutione, quod S. D. N. non ſolùm ſuſtulit cenſuram excommunicationis, ſed etiam pœnas, reducens prohibitionem in ea contentam ad terminos iuris communis, & ſacrorum canonum. Vnde cum Pius V. in ſua conſtitutione pœna priuationis ſepulturæ feriret milites, cæteraſque alias perſonas, qui cum Tauris alijſque beſtijs in præfatis ſpectaculis, tam pedeſtres, quàm equeſtres congredi gauderent, & ibi mortui fuerint, videndum eſt, quod ſecundum ius commune ipſi taliter decedentes eccleſiaſtica ſepultura priuentur, ſi enim hac pœna per Pium V. ſolum plectuntur, ſine dubio per ſanctiſſimum dominum noſtrum eſt ſublata, ſi verò iure antiquo canonico ipſis etiam imponebatur eandem in ſuo robore manere concedere neceſſe eſt. Pro quo eſt notandum, quibuſdam placuiſſe priuationē ſepulturæ eccleſiaſticæ morientibus in prædictis congreſſibus eſſe imponendam, ea nempè ratione quod torneamē-

a c. 1. & 2. de torneamen.

ta iure canonico *a* prohibentur, quia inde mortes hominum, & animarum pericula ſæpè proueniunt, adeo, vt qui in eis moritur quamuis confeſſus & ſacra communione munitus, decedat, non ſit in ſacro loco ſepeliendus, & agitatio Taurorum ſimilis videatur torneamentis, cum in ea, vt plurimum occiſiones, & magna vulnera contingant, & vbi eſt eadem ratio, eadem debet eſſe diſpoſitio, vt dicitur in iure. *b* At aliquibus Doctoribus contrarium videtur, quos ſequitur Alcocer, *c* quod, ſcilicet, diſpoſita in torneamentis ad agitationem Taurorum minime extenduntur, & quod virtute iuris canonici priuantis mortuos in torneamētis eccleſiaſtica ſepultura, non priuantur in talibus Taurorū congreſſibus mortui, Concilium enim Lateranenſe præfatam pœnam morientibus ſanguinolentis torneamētis infligit, & cum ſit lex pœnalis, non debet extendi ad omnes Ludos, in quibus idemmet periculū mortis imminet. Cum igitur iure canonico antiquo prædicta pœna morientes in agitatione Taurorum minime plectantur, ſed ſolùm à Pio V. in dicta extrauag. fuerit appoſita, euidenter concluditur, eam à S. D. N. Clem. VIII. eſſe in ſua conſtitutione ſublatam.

b l. illud, ff. ad l. Aquil.

c Alcocer in tract. de Lu. c. 33 ecl. 3. pag. 198.

Quarto notandum eſt, quod Pij V. conſtitutio quantum ad regulares in ſua vi remanet etiam hodie, prout conſtat ex præfata conſtitutione S. D. N. Clementis VIII. ibi, *monachis, & fratribus mendicantibus, cæteriſque cuiuſcunque ordinis, & instituti regularibus exceptis.* Vnde videndum eſt, an regulares peccent mortaliter in his ſpectaculis taurorum aſſiſtentes, nō ſolum ſi in diebus feſtiuis, ſed etiam ſi in alijs quibuſcunque diebus tauri agitentur. Ad quod dubium reſpondeo, regulares etiam ſecluſo ſcandalo ibi aſſiſtentes mortaliter peccare. Prout tenet Gutierrez *d* hanc partem optimis rationibus defendens. Quarum prima eſt, quia lex humana iuſta, & de re grauis aliquid ſtatuens, obligat illius tranſgreſſorem in foro conſcientiæ ad culpam mortalem, aut venialem iuxta variam legiſlatoris voluntatem, quæ ex varijs ipſius legis verbis conijci poteſt, & non aliunde niſi forte ipſemet legiſlator poſſet de hac re conſuli, & ſua voce exprimere voluntatem iuxta doctrinam D. *e* Thomæ communiter receptam; à Theologis, & à Canoniſtis, ſecundum Nauarrum, & probat latiſſimè Alfonſus à Caſtro, ſupradicta autem conſtitutio prohibens religioſos intereſſe taurorum agitationi eſt iuſta, bonos mores concernens, & pro re graui, vt conſtat ex proœmio ipſiuſmet conſtitutionis.

d Gutier. li. 1. de quaſtio. Cano. c. 7. nu. 4. 20. cum ſeq.

e D. Th. 1. 2. q. 96. ar. 5. Canoniſt. in c. 1. de conſt. Nau. in man. c. 23. nu. 48. Caſtro lib. 1 de poteſt. le. pœnal. ca. 4. per totum.

Secundo probatur; quoniam intentio legiſlatoris eccleſiaſtici vtentis in ſua conſtitutione verbo præceptiuo, aut prohibitiuo, eſt obligare ad mortalē culpam tranſgreſſorem, niſi per aliquod ſignum vel verbum exprimatur, aut ſignificetur contrarium, vt tenet communis opinio relata à Caſtro *f* & Nauarro, ſed dicta conſtitutio Pij V. vtitur in hoc verbis præceptiuis, aut prohibitiuis, vt conſtat ex ea ibi *prohibemus & interdicimus* & ibi: *& ſimiliter prohibemus*, neque eſt verbum in ea contrarium ſignificās, imo ſunt verba clarius demonſtrātia obligari tranſgreſſores ad mortale, prout ſtatim dicetur.

f Caſtro vbi ſup. c. 5. Nau. vbi ſup. n. 52.

Confirmatur ſupradicta opinio ex eo, quod eiſdem clericis ſub excommunicationis pena prohibetur in præfata conſtitutione Pij V. ne eiſdem ſpectaculis intereſſint, cum nulla excommunicatio maior ſit infligenda, niſi pro mortali, ſicut docuerunt Theologi præcipuè D. *g* Thomas, & dicit communem plures referens Couarruuias; ergo cum ſummus Pōtifex imponat penam excommunicationis religioſis prædictis ſpectaculis intereſſentibus, conſequitur manifeſtiſſimè eius mentis atque intentionis eſſe, vt contrauenientes religioſi culpam mortalem incurrant, præmaxime, quia quoties ſuperior motus aliqua iuſta cauſa aliquid præcipit, vel prohibet faciendum, licet illud in ſe ante præceptum non ſit culpa mortalis, vel venialis, attamen aliqua rationabili cauſa motus id præcepit vel prohibuit ſub pena excommunicationis, tunc & ſi excommunicatio non cadat ſub culpa ante præceptum mortale, attamen cum iam facta ſit materia præcepti eo ipſo ſit materia neceſſaria alicuius virtutis, cum antea non eſſet, & ideo contrauenientes ex inobedientia peccabit mortaliter.

g D. Thom. in 4. d. 18. q. 2 ad 3. quaſt. Cou. in c. alma mater. 1. p. §. 9. nu. 2.

Ne autem licentia remaneret in tam graui re alicuius dubitationis, ſciendum eſt hanc ſententiam eſſe approbatam à Sixto V. breui quodam directo illuſtriſſimo præſuli Domino Hieronymo Manrique Salmanticenſi electo in Epiſcopum Cordubenſem, cuius tenor ſequitur.

Venerabili fratri Epiſcopo Salmātic. Sixtus Papa V. venerabilis frater ſalutē & apoſtolicam benedictionem. Nuper ſi quidē ad noſtram notitiam prouenit, quod aliàs piæ memoriæ ſel. record. Pius Papa V. prædeceſſor noſter ſua perpetuo valitura conſtitutione ſpectacula, & ludos Taurorum prohibuerit, ac tam laicis quàm clericis ſecularibus, & quorumuis ordinum regularibus, ne eiſdem ſpectaculis & ludis intereſſent ſub certis inibi contentis pœnis interdixerit, & deinde piæ memoriæ Gregorius Papa XIII. etiā prædeceſſor noſter per quaſdam ſuas deſuper confectas literas prædictam conſtitutionem, & pœnas in ea contentas, clericos tam ſeculares, quam regulares non tamen laicos & milites quorumcunq; militiarum ſacris ordinib. non initiatos cōprehendere declarauerat, prout in conſtitutione ac literis prædictis plenius continetur, nonnulli vniuerſitatis ſtudij generalis Salmanticēſis præceptores,

tum

Digitized by Google

tum ſacra Theologiæ, tum iuris ciuilis profeſſores non ſolum agitationibus Taurorum, & ſpectaculis prædictis ſe oſtentare non verentur, ſed etiam clericos in ſacris ordinibus conſtitutos dum agitationibus & ſpectaculis prædictis contra prædictam conſtitutionem interſunt, nullũ reatum committere, ſed licitè illis adeſſe poſſe aſſerunt, atque publicè in ſuis lectionibus docent, vnde multi tuæ diœceſis clerici contra conſtitutionem, & literas prædictas licet à te ſuper illarum obſeruatione etiam propoſitis edictis requiſiti atque coacti fuerint, eiſdem ludis intereſſe non deſiſtunt. Nos. vt Romanorum Pōtificum præcepta, prout decet inuiolabiliter obſeruentur, prouidere volentes fraternitati tuæ, etiam tamquam noſtro & Sedis Apoſtolicæ delegato liberam facultatem atque authoritatem tribuimus, vt tam prædictis præceptores, ne aliquid cōtra conſtitutionem, & literas prædictas docere ſeu aſſerere, quàm quoſcunque clericos in eiuſdem Gregorij prædeceſſoris literis comprehenſos ludis, ſeu agitationibus, ac ſpectaculis prædictis aliquo modo intereſſe audeant ſeu præſumant Apoſtolica authoritate monendi, ac illis præcipiendi, atque mandandi, necnon contra inobedientes cuiuſque qualitatis fuerint ipſis prius etiam per edictũ publicum, conſtito ſummariè & extra iudicialiter de nō tuto acceſſu citatis, ac vt pareant ſub cenſuris Eccleſiaſticis etiam pecuniarijs pęnis moderandis, & applicandis requiſitis ad incurſus cenſurarum & pęnarum huiuſmodi declarationem, & executionē, omnibus & quibuſcunque neceſſarijs, & opportunis tibi viſis remedijs procedendi, & quidquid decreueris & mandaueris exequendi, ac totali executioni vſque ad omnimodam paritionem demādandi, omni & quacunque appellatione, ac recurſu, & reclamatione poſtpoſitis Inuocato etiam adhoc ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis, &c. Datum Romæ die vigeſima quarta Aprilis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto Pontificatus noſtri anno primo.

Quæ bulla fuit à prædicto præſulè Salmanticenſi publicata per ſuum particularem edictum decima ſeptima die menſis Iunij eiuſdem anni.

Ex quo breui colligitur, regulares clericos intereſſentes huiuſmodi ſpectaculis etiam ſine ſcandalo, mortaliter peccare, cum clericos ſeculares non in tanto perſectionis ſtatu conſtitutos peccare mortaliter præſupponat dicta Sixti V. declaratio. At quia etiam poſt huius declarationis datam audiui ab aliquibus, minimè clericos ſeculares & regulares mortaliter peccare agitationi Taurorũ cauſa recreationis intereſſendo nullo dato ſcandalo, ideo eorum rationes in medium adducere decreui, vt eis reſpondeam, & ex reſpōſione veritas noſtræ ſententiæ clarius eluceſcat quoad regulares.

Et fundamentum prædictorum eſt, quòd, ſcilicet, agitatio Taurorum ex ſua natura non eſt ita criminoſa, & grauis, vt regulares ipſi intereſſentes non inſolenter, neque nimis licentioſè, & ſine ſcandalo, nec gaudentes, neque lætantes de damnis ibi contingentibus culpæ mortali obnoxios eſſe iudicemus. Cui argumento reſpondetur, quod qui hæc dicunt Pium V. condemnant, qui hæc ſpectacula à pietate, & charitate Chriſtiana aliena eſſe affirmat, & per conſequens ex ſua natura rem, quæ in ipſis ſpectaculis iouuetur, grauem & criminoſam eſſe clarè ſentit, & certè non habent ipſi ſpiritum illuſtriſſimi illius præſulis Bernardi *a* Diaz de Lugo, qui more ſolito doctè, luculenter, & piè ante motum proprium Pij V. probauit, illicitum eſſe religioſis, & clericis talibus ſpectaculis intereſſe. Quod ex ſequētibus probat, *b* Lactantius enim Firmanus ait, vitāda eſſe ſpectacula omnia non ſolum ne quid vitiorum pectoribus inſideat, quæ ſedata & pacifica eſſe debent, ſed nec cuiuſvis nos voluptatis conſuetudo detineat, & à Deo, atque à bonis operibus auertat. Quis inquam ambigere poteſt, quàm indecens ſit eccleſiarum obſequijs mancipatos viros illis delectari, vnde meritò miniſtris altaris, atque quibuſlibet clericis prohibitum fuit in Concilio *c* Laodicenſi ſpectaculis aliquibus, quę in nuptijs aut in ſcęnis exhibentur intereſſe, & ſancitum fuit, eos debere fugere, & abire de conuiuio, antequam thimelici ingrediantur, vbi quoque non debeant ſpectaculis intereſſe, ſcripſit Iſidorus, *d* & quod etiam publica ſpectacula illis inhibeantur, mandatum fuit in Cōcilio Agenſi. *e* Inſuper in antiqua illa & fœlici eccleſiæ ætate non ſolum Pontifices maximi & cæteri prælati eorum coadiutores, ſed etiam Imperatores ipſi quantumuis vniuerſi ferè orbis regimine præditi clericorum & religioſorum honeſtati atque ſuorum morum reformationi vacarunt, non ignari quidem, quantum efficiat, ſi ſacerdotibus & reliquis in reliquum vulgus exempli mali virus efflatur, adeoque huiuſce honeſtatis erant ſoliciti, vt plura clericis omnibus interdicerent, quæ in fœlici hac tempeſtate noſtra ſæuiſſima fore videntur.

a Bern. Diaz in ſua practi. crim. c. 66. fol. 170.
b Lactan. lib. 6. diuin. inſti. c. 20. in fin.
c Conc. Laodi. can. 54. canon oportet el à de conſecra. d. 5.
d c. his igitur c 3. d.
e Conc. Agatenſ. can. 39. c. presbyter. 34. diſt.

Cuius rei exemplum eſt, quod Iuſtinianus *f* Imperator non ſolum Epiſcopis, ſed etiam presbyteris, diaconibus, ſubdiaconibus, & lectoribus, atque omnibus alijs cuiuslibet venerādi collegij ad quodlibet ſpectaculorum ſpectandi gratia venire prohibuit, in hoc verò delinquentes, vt tribus annis à venerabili miniſterio prohiberentur, & in monaſterio redigerentur ſtatim, quæ quidem pęna, & ſi vti ab Imperatore inflicta, videatur clericis, & religioſis non imponenda, monere tamen debet prælatos omnes tam eccleſiaſticos, quàm regulares, vt ſimilia clericis, & monachis prohibeant, ac contemptores pœna digna caſtigent. Vnde ait Cardinalis *g* quod clerici, & monachi non debent intereſſe ludis, oſtentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandeſtinis matrimonijs, & alijs voluptuoſis, ſeu inhumanis actibus laicorum. Et ſentiens rem indignam viſu reſpectu prælatorum eccleſiaſticorum lex *h* quædam partitæ diſpoſuit, *Que los prelados no deuen yr à ver los juegos aſſi como alancear, ò bohordar, ò lidiar los toros, ò otras beſtias brauas, ni yr a ver los que lidian*, ſuper quem locum Gregorius Lopez hanc partem optimè ſuo claro ingenio proſequitur. De quo alia in articulo finali adducemus.

f Auth de ſanctiſſimis epiſc. §. interdicimus. collat. 9.
g Clem ne in agro § porro. col. 2. de ſtatu monach.
h l. 57. tit. 5. par. 1.

Aduertendum tamen, quod ante prædictam conſtitutionem Pij V. non erat peccatum mortale religioſos agitationi taurorum intereſſe, dummodo de damnis ibi contingentibus non gauderent, cum nullo expreſſo præcepto illis eſſet prohibitum in ſpeciali; ſolum enim aiebat Bernardus Diaz *i* de Lugo honeſtum & æquum eſſe, vt hoc ſynodali decreto per omnes diœceſes clericis prohiberetur pęna condigna contrafacientibus impoſita. Vnde ſolum peccabunt mortaliter virtute dictæ conſtitutionis religioſi illi, quibus hoc in ea eſt vetitum. Conſtat autem prohibitionem ſolum clericis regularibus eſſe impoſitam, prout aiebat Pius Quintus in ſua conſtitutione, & ſic virtute eius illi, qui non ſunt clerici regulares, videndo prædicta ſpectacula mortaliter non peccabunt, regulares autem clerici ſunt, qui ordinibus maioribus, aut minoribus ſunt initiati, vt patet ex iure. *k* Dixi virtute conſtitutionis Pij Quinti: nam virtute conſtitutionis Clementis Octaui monachi & regulares, etiam ſi non ſint clerici à talibus ſpectaculis præcipiuntur abſtinere, vt patet ex verbis ipſius ibi, *monachis, & fratribus mendicantibus, cæteriſque cuiuſcunque ordinis, & inſtituti regularibus exceptis*. Quibus verbis generalibus voluit Sũmus Pontifex oēs regulares etiam ſi non ſint aliqui-

i Lugo. vbi ſup.
k ca. cleros. d. 21.

Google

bus ordinibus initiari ſub dicta prohibitione comprehendi, ſi enim tantū vellet Sūmus Pontifex clericos regulares comprehendere, id vtique minimè ſubticeret, & etiam ſi Clemens VIII. id non ita generaliter decideret, ego ſemper in ea fui opinione, vt putarem omnibus regularibus etiam ordinibus non initiatis videre in conſpectu eorum: qui ſciunt, regularibus hoc eſſe prohibitum, ſpectacula taurorū, mortiferè eſſe illicitum ratione ſcandali, quod in animabus videntium eos in prędictis ſpectaculis ingereretur, cum enim ſciant, regularibus id eſſe prohibitum, ſine vllo diſcrimine perſonarum facto iudicarent, quemquam religioſum in agitatione taurorum præſentem Apoſtolicarum ſanctionum eſſe tranſgreſſorem, & de eo vt de contemptore Apoſtolici præcepti murmurarent, quod probo ex contrariæ partis aſſertoribus, qui ratione ſcandali poſſe regulares in hoc mortaliter peccare affirmant.

ARTICVLVS III.

Vtrum canonici regulares poſſint hodie ſicut clerici in Hiſpanijs agitationi taurorum intereſſe.

RESpondeo dicendo, quod prout patet ex conſtitutione S.D.N. Clementis VIII. cuius tenorem retulimus in articulo ſuperiori monachis & religioſis tantùm eſt prohibitum præfatis ſpectaculis intereſſe, & cum hęc ſit lex pœnalis & per conſequens odioſa non debet vltra caſum, in quo loquitur extendi ad canonicos regulares cum ſecūdum Panormitanum *a* in pœnalibus & exorbitantibus appellatione monachi canonicus regularis non veniat. Quod confirmatur; nam canonici regulares, quatenus ſunt tales, ſunt clerici, vt tradit D. *b* Thom. & probat ex eo, quod regulam, quam vouent, appellatur regula clericorum, vt videre eſt apud D. Auguſt. & ita appellat eā Gratianus, *c* & diffinit Pius IIII. quadam ſententia diffinitiua data in iudicio contradictorio, & executioni mandata ſuper præcedentia canonicorum regularium, & monachorum, cuius tenorem refert *d* Nauarrus; at monachi, quatenus tales non ſunt clerici argumento aliquorum decretorum *e* & ſic videmus, quod pro longè diuerſis nominantur in rubrica de ſtatu monachorum, & canonicorum regularium, cum igitur lex *f* pœnalis non debeat extendi vltra proprium caſum, videtur hæc lex de monachis agens ad canonicos regulares minimè extendenda.

a Panor. in c. quod Dei timorem nu. 2. de ſtatu monach.
b D. Th. 2. 2. q. 189. art. 8. ad 2.
c 8C. d. c. quãdo.
d Naua. in c. ſtatuimus. 19.
e c. alia. ca. ſi cupis. ca. legi. 16. q. 1.
f c. pœna de pœna d. 1. l. interpretatione. ff. de pœnis.

At pro contraria parte facit, nam quando eſt eadē ratio de canonico regulari & monacho ſecundum ius antiquum reperiuntur exæquati, & fit extenſio, etiam exorbitantium, & pœnalium, vt notatur in iure, *g* & tradit Dominicus, vnde decretum *h* quod vetat monachis poſtulare, comprehendit etiam canonicos regulares, vt dicitur in *i* iure, & tenet Iaſon *K* dicens quod licet differant monachi, & canonici regulares, tamen diſpoſitio loquens de monachis habet locum in canonicis regularibus. Quod confirmatur ex traditis à Nauarro, *l* qui defendit canonicum regularem non poſſe eſſe patrinum, iuxta ſententiam Panormitani *m* communiter receptā, quatenus dicit, leges diſponētes de monachis habere locum in canonicis regularibus, quando leges illæ fundantur in religione, & non continent aliqua verba, quibus ſignificant nolle includere canonicos. Et prohibitio præfatæ conſtitutionis fundatur in religione cum ſecundum ſacros canones alienum ſit à religione ſimilibus ſpectaculis religionis alumnos intereſſe, nec prædicta conſtitutio continet aliqua verba, quibus ſignificetur nolle Summum Pontificem includere canonicos regulares, imo continentur verba, in quibus id expreſsè videtur includi, vt patet ex verbis eius ibi, *cæteriſque cuiuſcunque ordinis, & inſtituti regularibus*, & canonici regulares ſunt inſtituti à ſede apoſtolica approbati canonicè profeſſores, prout reſoluit Nauarrus. *n* Et ſic ait idemmet Nauarrus, *o* quod canonici regulares introducentes, aut admittentes mulieres in eorum monaſteria, incidūt in pęnas extrauagantis Pij V. prohibentis religioſis, ne mulieres in ipſa monaſteria admittere, aut introducere præſumant, ex cuius reſolutione conſtat, leges etiam pœnales, & exorbitantes loquentes de religioſis ad canonicos regulares extendi, & per hoc reſpondetur ad rationem dubitandi in principio propoſitam.

g Dominic. in c. 1. de tempor. ordi. in 6. fall.
h ca. monach. 2. 16. q. 1.
i c. 2 de poſtulat. prælat.
K Iaſ. in Auth. ingreſſi col. 4 v. capio glo. 2. de ſacroſ. eccleſ.
l Naua. li. 3. cōſ. tit. de ſtat. monac. conſ. 1.
m Panor. in d. c. 12.
n Nau. in ca. non dicatis n. 12.
o Naua. lib. 3. conſ. tit. de regul. conſ. 68. p. 467. nu. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrum milites profeſſi in ordinibus militaribus poſſint intereſſe taurorum agitationi.

RESpondeo dicendo, videri eos minimè talibus ſpectaculis poſſe aſſiſtere, cum à S.D.N. Clemente VIII. cuiuſcunque inſtituti regularibus hoc expreſsè prohibeatur, & præfati milites ſunt regulæ approbatæ à ſede apoſtolica regulares, prout latè diximus, & probauimus in primo *p* tomo. At contrarium eſt aſſerendum: licet enim huiuſmodi milites ſint regulares, non tamen in bullis, & breuibus apoſtolicis nomine regularium abſolutè prolato veniunt, & ideo in fere omnibus diſpoſitionibus de regularibus verba facientibus, quando fit extenſio ad religioſos militiarum additur, *etiam militiarum* tum etiam, quia Gregorius XIII. moderando conſtitutionem Pij V. ordinauit, vt laici, & milites quarumcunque militiarum poſſint agitationi taurorum intereſſe, quando diebus non feſtiuis cum debita cautela in circo vel foro agitantur. Quod ſi vellet Clemens VIII. quoad dictos milites reuocare, id expreſsè diceret. Dubium tamen eſt, vtrum profeſſos in dictis ordinibus ordine ſacro inſignito voluerit in dictis verbis S.D.N. Clemens VIII. comprehendere, ita vt non poſſint præfatis ſpectaculis intereſſe. Et reſpondetur, quod ſic, cum hi etiam à Doctoribus tenentibus præfatos milites non eſſe verè religioſos, religioſi dicantur, & affirmentur, vt probatum eſt in ſuperioribus, *q* & S.D.N. voluit, vt omnes religioſi à ſua indulgentia ſint excepti, & iuxta conſtitutionem Pij V. & Gregorij XIII. per conſequens non aſſiſtere huiuſmodi ſpectaculis eſſe obligatos, & hoc confirmatur ex conſtitutione Gregorij XIII. in qua ſolùm laicis, & militibus quorumcunq; militiarum & clericis earum hoc non permiſit.

p 1. tom. q. 1. art 6.
q Sup.

ARTICVLVS V.

Vtrum regularis poſſit aſſiſtere taurorum agitationibus, non vt eos videat oculatim, ſed à feneſtra abſtractus audit rumores, clamores, & vociferationes, illic enim ſe conſulit, vt poſt dictam agitationem videat alia ſpectacula, vel ludos, vel quia noluit remanere ſolus domi.

RESpondeo dicendo, quod poſſunt aſſiſtere, neque peccant mortaliter prędicto modo aſſiſtendo. Quod probatur ex mente prædictarum conſtitutionum, quæ prohibet aſſiſtentiam præfatam, quia indecens eſt, vt homines ſacrati talia ſpectacula

proprijs

proprijs videant oculis; regularis autem in hoc caſu proprijs oculis non vidit: & vbi ceſſat ratio legis, ceſſat etiam eius diſpoſitio, vt colligitur ex multis iuribus. *a*

a l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patronat. l. miles ff. de milit. teſtam.

Nec obſtant verba dictarum conſtitutionum ibi, *ne eiſdem ſpectaculis interſint*, nam reſpōdetur, quod quandocunque de mente legis conſtat ſuadente cōtrarium verbis legis, licet recedere ab ipſis verbis mentem ſeruando, vt dicitur in varijs iuribus *b* & tradit latiſſimè Baldus dicens, quod non ſolum debemus recedere à verbis legis & ſeruare eius mentem, vbi mens eſt expreſſa, ſed etiam vbi mens, & ratio non eſt expreſſa.

b l. credendū in ini'io ff. qui petere tuto poſſ. l ſcire oportet. § aliud ff. de excuſ tuto. vbi Bal. & in l. ſi quis ſtrno. C. de furt.

Nec minus obſtat, ſi inſtando dicas; ergo, qui per anguſtiſſimos cancellos occultiſſimè viderit dictam agitationem taurorum, pœnæ non erit reus, cum nō ſequatur dedecus; neque inhoneſtas habitus regularis, & ſic ceſſare videatur ratio legis; nam reſpondetur non ceſſare rationem legis, quamuis ceſſet in ſpeciali, prout reſoluit Tiraquellus, *c* & ideo transgreſſor erit canonis, quia agitationem vidit quamuis occultè. Et confirmatur; nam omnia iura prohibentia intereſſentiam in dictis ſpectaculis, loquuntur de præſentia, & aſſiſtentia corpora i, & morali, in qua ſenſus, & auditus, & viſus ſuum officium faciunt, argumento aliquorum iurium, *d* & ita videtur ſentire Abbas. Dixi morali; nam ſi ibi non fuerit aſſiſtentia moralis, non peccat mortaliter religioſus aſſiſtens, velut, ſi in ſua domo exiſtens videat tauros agitari magis nolens; quia non poteſt non videre aliquando, licet aliquibus vicibus oculos à tali ſpectaculo auertat, quod probatur à ſimili; nam licet Doctor legum leges in ſcholis permittens religioſum in ſua lectura ſit excommunicatus, vt eſt cautum in iure, *e* ſi religioſus tamen habeat domum iuxta ſcholam Doctoris, & ex domo propria audiat lecturam, non propter hoc erit Doctor excommunicatus, iam enim inhiberi non poteſt, quin ſtet in propria domo, & hanc opinionem tenet Gutierrez. *f*

c Tiraquel. in tract. ceſſante cauſa. 1. p. nu. 532.

d ca. presbyt. 34. d. §. interdicimus in Auth. de ſanctiſſ. Epiſc collat 9. Abb in c. ſententiam. ne cle rici vel monach. lib. 6.

e c. vt periculoſa. ne cler. vel monach. lib. 6.

f Gutier. li. 1. qq. canon c. 7. nu. 42. & 43. in 2. impreſ.

ARTICVLVS VI.

Vtrum licitum ſit religioſis in ſpectaculis decedere & in ludis.

Reſpondeo dicendo, hos ludos & repræſentationes & ſpectacula à multis gentilium fuiſſe abominata, prout refert Cælius *g* Rhodig. & Alexander ab Alexandro. Et D. *h* Auguſtinus & D. Chryſoſtomus, & Lactantius reprehenderunt, ait enim Lactantius Hiſtrionū impudiciſſimi motus quid aliud, niſi libidines docent, & inſtigant? Quid de nimis loquare corruptelarum præferentibus diſciplinā. Qui docent adulteria, dum fingunt, & ſimulatis erudiunt ad vera? Quid iuuenes, aut virgines faciant, cum & fieri ſine pudore, & ſpectari libenter ab omnibus cernunt? Admonentur vtique, quid facere poſſunt, & inflammatur libidine, in quo aſpectu maximè concitantur. Hæc Lactantius. Ariſtoteles, *i* etiam hæc ſpectacula reprobauit. Et Seneca, *K* ait nihil tam moribus alienum quàm in ſpectaculo deſidere. Qua ratione Imperatores *l* Diocletianus, & Maximianus laudarunt quendam gubernatorem, qui illud, quod in his ſpectaculis erat conſumendum, in reficiendis muris expenderunt. Et ècontrario, prout refert Volaterranus *m* fuit Pompeius reprehenſus publice eo, quod exceſſiuos ſumptus in theatris ad hos ludos effundebat; denique doctiſſimè frater Petrus de *n* Ribadeneyra vſum commædiatum reprobauit dicens, ipſas publicorum peccatorum eſſe ſcholas.

g Cælius li. 8. antiquar. lect. ca. 7. Alex. ab Alex. li. 6. genial. dierū ca. 6. fo. 263.

h D. Aug. apud Rhodig. in dict. loco & D. Chryſ. in Matthæ. homil. 38. le 6. c. 20.

i Ariſt. lib. 7. cli. c. 5.

K Senec.

l l. vni. C. de expenſ. ludo lib 11.

m Volaterra. com. Vrbano. li. c. 29.

n Ribadeneyra in lib. de tribulat.

Verum tamen eſt, quod Græci, & Romani hæc ſpectacula, & comædiarum, & ludorum repræſentationes permiſerunt, & loquens de eis, ait angelicus Doctor D. Thomas, *o* quod in rigore ſunt indifferentes, & ait, quod ludus eſt neceſſarius ad conuerſationem humanæ vitæ: Ad omnia autem, quæ ſunt vtilia conuerſationi humanæ deputari poſſunt aliqua officia. Et ideo etiam officium hiſtrionum, quod ordinatur ad ſolatium hominibus exhibendum, non eſt ſecundum ſe illicitum, neque ſunt in ſtatu peccati, dummodo immoderatè ludo vtantur, id eſt non vtendo aliquibus illicitis verbis, vel factis ad ludū, & non adhibendo ludum negotijs, & temporibus indebitis. Hæc Diuus Thomas, quem ſequitur pater Marcus Antius de Camos. *p* Qui piè ſentit hos hiſtriones comædias ad diuinum, vt dicitur repræſentare minimè debere, tum propter earum indignitatem, tum etiam propter audientium indeuotam diſpoſitionem, tum etiam quia in talibus repræſentationibus aliqua profana intermiſcunt, quæ cum diuinis admiſceri indecens omnino eſt.

o D Tho 2. 2. q. 168. in ſolu. ad 3.

p Camos in ſuo micro. 1. p. dialog. 11. p. 149. col. 2. & ſequent.

Ex dictis infertur rectè in aliquibus religionibus ſub grauibus pœnis ſtatui, ne religioſi ſpectaculis & ludis, & repræſentationibus aſſiſtant: Imperatores enim Theodoſius, *q* & Valentinianus ſtatuerunt hunc modum: Quo tempore commemoratio Chriſti paſſionis ſonus Chriſtianitatis magiſtra à cunctis ſiue celebratur omnium theatrorum voluptate per vniuerſas vrbes earundem populis denegata, vt totæ Chriſtianorum, ac fidelium mentes Dei cultibus occupentur, aliud enim eſt ſupplicationum tempus, aliud voluptatis. Vnde ſanctiſſime quidam Archiepiſcopus tempore iubilei Tauros agitari prohibuit, & quod tempore ſacro iuſtiſſimè fieri prohibetur, ab hominibus videri, & audiri etiam caueri dignū, & iuſtum debet cenſeri.

q lib. 13. tit. 5. C. Theodoſian.

QVAESTIO LXIX.

De Teſtamentis in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *Qvid & quotuplex ſit teſtamentum.*
2 *Vtrum religioſi poſſint facere teſtamentum.*
3 *Vtrum religioſus profeſſus poſſit de licentia ſui prælati irritare, aut alterare teſtamentum ab eo ante profeſſionem factum.*
4 *Vtrum monachus factus Epiſcopus poſſit ſine diſpenſatione condere teſtamentum de bonis acquiſitis ſine intuitu Eccleſiæ.*
5 *Vtrum facultas teſtandi data à Papa monacho facto Epiſcopo intelligatur pro prima vice.*
6 *Vtrum licentia data epiſcopis, qui fuerunt monachi, extinguatur morte Papæ concedentis re integra.*
7 *Vtrū profeſſi in ordinibus militaribus poſſint teſtari.*
8 *Vtrum oblati regulares poſſint teſtari.*
9 *An ſi pater monaſterium ingrediatur, & profeſſus ſit nunquid aliquē ex filijs ſuis meliorare poſſit in tertia & quinta bonorum parte vel de illis maioratū facere.*
10 *Vtrum valeat teſtamentum, in quo inſtituitur frater minor obſeruantiæ.*
11 *Vtrum per profeſſionem teſtamētum ante ingreſſum religionis factum rumpatur.*
12 *Vtrum in teſtamentis poſſint teſtes deponere de verbis teſtatoris.*

V 2 ARTI-

ARTICVLVS I.

Quid & quotuplex ſit teſtamentum.

RESpondeo dicendo, quod teſtamentum ſecundum Panormitanum *a* eſt voluntatis noſtræ iuſta ſententia de eo, quod quis vult poſt mortem fieri cum hæredis inſtitutione, prout in iure *b* eſt definitum. Dixi iuſta ſententia, quia ſi eſt iniuſta, putà, quia vult quis exhæredare filium ſine cauſa non eſt ſeruanda, vt dicitur in iure. *c* Dixi cum hæredis inſtitutione, quia aliter non erit teſtamentum, vt eſt in iure *d* deciſum. Et ſic teſtamentum non comprehendit codicillum, ſed ab eo differt, quia in eo codicillo dari non poteſt hæreditas, vel *e* adimi non cõprehendit etiam donationem cauſa mortis, quæ eſt quaſi quædam vltima voluntas. Non refert autem, quibus verbis fiat teſtamentum, vel hæredis inſtitutio, ſiue dicatur, Petrum hæredem inſtituo, ſiue voluntatem meam eius diſpoſitioni committo, vt dicitur in iure. *f* Nec curandum eſt de verbis teſtatoris, modò talia ſint, per quæ de voluntate eius conſtet, vt in quadam lege *g* dicitur. Et quoddam dicitur teſtamentum nuncupatiuum, & ſine ſcriptis, & eſt illud, in quo teſtatoris, & hæredis, & legatariorum nomina, & omnia in eo contenta coram teſtibus manifeſtantur, de quo in iure *h* fit mẽtio, quoddam verò dicitur in ſcriptis, quod poteſt quis facere, quando non vult quod teſtes, vel aliquis ſciat ſuam diſpoſitionem, quod teſtamentum multa de ſubſtantia requirit, de quibus Doctores *i* communiter agunt.

a Panorm. in rub. de teſt.
b l. 1. cũ ſua gl. ff. de teſtam.
c 23. q. 4. c. ſi quis.
d §. ante hæredis inſtitutionẽ inſt. de teſt.
e §. codicillis inſti. de codic. l. 2. & l. ſi idẽ C. de codicil.
f c. cũ tu ext. de teſtam.
g l. ſi. C. de teſtam.
h l. hac cõſultiſſima C. de teſtam. §. ſi. inſt. eo.
i DD. in l. iubemus & in l. hac conſultiſſima. C. de teſtam.

In præſentiarum autem nolui ſilentio præterire teſtamentum Virginis Mariæ Matris Dei, quod refert Nicephorus *K* Caliſtus, in hæc verba.

Et tẽpus mortis inſtabat, cum in Sion ſuper humiliori lecto reponitur, & aderat Ioannes, qui domui ſuæ fuerat, & præterea quidquid Hieroſolymis erat fœminarum celebrior, vel amoris neceſſitudine, vel generis propinquitate ei coniunctæ eſſent tum virgini diſcipulo, & iisdem aliis ipſa virgo præcepit, vt duas eius tunicas vicinis viduis, quæ præter cæteras propenſiore erga eam amore, ac pietate fuiſſent, donent. Sub hæc vis lachrymarum ingens ex oculis omnium profluitur orbitatem ſuam migratione ipſius complorantium. Ita etiam refert Burſatus. *l*

K Nicephorus in hiſtor. eccl. li. 2. ca. 21.
l Burſat li. 3. conſ. 226. n. 37

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſi poſſint facere teſtamentum.

RESpondeo dicendo, omnes religioſos etiã prælatos eſſe iure *m* prohibitos, ne poſſint teſtamentum condere poſt profeſſionem. Dubitauerunt tamen plures authores, an Summus Pontifex poſſit religioſis profeſſis facultatem teſtandi concedere. Cui quæſtioni communis doctorum opinio reſpondet affirmatiuè, vt docet Nauarrus *n* quia ad hoc nõ opus eſt, quod monachus habeat dominium & proprietatem bonorum, ſed ſatis eſt, quod habeat adminiſtrationem, cuius quidem adminiſtrationis religioſus eſt capax ipſo iure ad celebrandos contractus inter viuos, & ideo authoritate Pontificia erit capax ad teſtandum abſque hoc, quod fiat diſpenſatio in voto eſſentiali paupertatis. Quare prælati ſuperiores non poſſunt eam facultatem præſtare, vt authores doctiſſimi, conſtanter docent, tum quia ex vniuerſali conſuetudine ad minus ſunt prohibiti, tum etiam quia hæc facultas non pertinet ad obſeruantiam regularem, Summus tamen, Pontifex optimè id poteſt.

m c. prælatum, 19. q. 3. tradũt ad. 3. in rubr. de teſt.
n Naua. in c. non dicatis. n. 44.

Sed nunquid aliquis religioſus profeſſus poſſit in aliquo caſu de ſuis bonis, quę habuit ante profeſſionem diſponere, & teſtari? Reſpondetur, quod ſi non fecerit teſtamentum, & habeat filios legitimos, ipſum poſſe bona ſua inter liberos diſtribuere ſeruando in illa diſtributione legum diſpoſitionem, vt cautum eſt in iure, & ad hoc nulla eſt neceſſaria Pontificis diſpenſatio, ſed ſufficit licentia ſui pręlati, & facultas, quia Authentica *o* hæc diſponens ad minus eſt admiſſa tacitè à Romanis Pontificibus, pręſertim cum in decreto *p* ad literam ſit tranſlata, & tradit Nauarrus, *q* literam autem dictæ Authenticę volui in hoc loco referre cum eam etiam referat Nauarr. *Si qua mulier, aut vir monaſticam vitam elegerit, & intrauerit monaſterium liberis nõ extantibus, monaſterio, quod ingreditur, res eius competere iubemus, ſed ſi perſona liberos habens antequam de rebus ſuis inter eos diſponat monaſterium intret, liceat ei poſtea inter eos diuidere legitima portione nulla diminuta triente, vel ſemiſſe, & quod eis non dederit monaſterio competit, ſed ſi omnem ſubſtantiam inter liberos diuidere voluerit ſua perſona ſuis filijs connumerata, partẽ ſibi retineat, quæ monaſterio cõpetere debeat. Sed ſi poſt ingreſſum moriatur, antequam inter eos diuidat, filij legitimam portionẽ percipiant reliqua ſubſtantia monaſterio competente. Nunc autem cum monachus factus eſſet, hoc ipſo res ſuas omnes obtuliſſe videatur ſi prius teſtatus non ſit, exinde iudicio eius ceſſante lege diſponitur, vt ſi liberos haberet, in quos aut nihil, aut minus legitima portione quoquo modo donandi ſi nlo contulerit, eatenus ſubſtantię monaſterio deſtinatæ detrahatur, ne quid contingat circa liberos iniquum.* Adeo eſt verum, quod prælatus inferior Papa non poteſt facere religioſo facultatem teſtandi, vt id intelligatur, etiam ſi ad pias cauſas diſponat, quia iure *r* communi religioſo prælato id eſt prohibitum. Quare ait Nauarrus *ſ* inutilis videtur eſſe licentia, quam ſolent aliqui prælati regulares, vel capitula regularia habentia bona diuiſa à prælato concedere canonicis, vel religioſis particularibus ægrotis relinquendi peculia, vel ſupellectilia ſua, vel aliquam partem illorum pauperibus, vel famolis, imo Ioannes Trullus *t* ſentit peccare canonicũ regularem, qui morte inſtante cõficit memoriale aliquod voluntatis ſuæ de his, quæ poſt mortem ſuam fieri de illis deſiderat. Quod ait Nauarrus *u* videtur reſtringendum ad eum, qui facit illa ea mẽte, vt memoriale illud habeat vim obligatoriæ diſpoſitionis, arbitratur enim, non eſſe illicitum conſolari eum dicendo, vt ſit bona ſpe, quod fient de illis illa pia, quæ poſt mortem ſuã fieri de illis deſiderat & quod verbo, & ſcripto petat, quod cupit. Nec videtur prohibitum id ſignificare poſt, vel ante illam ſpem datam, nulla promiſſione ampliori conſequuta, Tum quia neque prælatus, neque capitulum faciunt illi facultatem diſponendi obligatoriè, neque ipſe facit diſpoſitionem verè obligatoriam, nec quam, putet eſſe talem, ſed ſolũ precatoriam, quam ſi voluerint, poſſunt iuſtè implere, qui ſibi fecerunt, qualem facere, nec regula, neque vlla iura prohibent, & ideo neque nos debemus dicere eſſe prohibitam argumento eorum, quæ in iure *x* notantur.

o Authen. ſi qua mulier C. de ſacroſ. eccl. Auth. nũc autem C. de epiſ. & cler.
p c. prælatum 19. q. 4
q Nauar. vbi ſup. nu. 45.
r c. 2. de teſt.
ſ Nauar. vbi ſup. nu. 22.
t Trulus li. 1. de ord. cano. reg. c. 22.
u Nauar. vbi ſup.
x c. conſultatiõis 2. q 4. c. 2. de trãſlat. prælat.

ARTICVLVS III.

Vtrum religioſus profeſſus poſſit de licentia ſui prælati irritare, aut alterare teſtamentum ab eo ante profeſſionem factum.

RESpondeo dicendo, quod ſententia eſt Panormitani *y* contra Bartolum, & alios citatos à Deci[o], quicquid ipſe vacillet ſub finem, quòd monachus non poteſt poſt profeſſionem factam reuocare

y Panor. in c. in præſentia de probat. Bar. in Authen. ſi qua mulier. Dec. in d. c. in præſent. num. 68.

cate

cāre, aut alterare teſtamentum ante illam factum. Quod probat *a* Nauarrus ex quadam Authentica, *b* in qua non conceditur patri profeſſo, ſi liberos non habeat, quòd poſſit facere aliquam diſtributionem, nec per conſequens poſſit facere aliam à diſtributione ibi contenta, ſi liberos habeat, probat etiam, quia mirabile eſt, quod liberos habens poſſit facere præfatam diſpoſitionem, tum etiam quia regula *c* eſt generalis, quod non poſſit reuocare teſtamētum, qui non poteſt illud facere, & certum eſt vt patet ex dictis in articulo ſuperiori, quod monachus nō poſſit facere teſtamentum. Et licet vir alioquin doctus tenere tentauerit, quod neque declarationem ſuæ voluntatis in prædicto teſtamento poſt profeſſionem poſſit facere, cum in dicta Authen. ſolum illi diſtributio concedatur caſu, quo ipſe profeſſus liberos in mundo reliquerit, & illud, quod non conceditur, cēſeatur negatum, ego tamen huic opinioni nunquam potui adhærere, nam ſi lite mota ſuper verbis dubijs teſtatoris, valet teſtimonium aliquorum affirmantiū voluntatem defuncti, prout ab ipſo viuo, quando faciebat teſtamentum audierunt, ego non video, cur non poſſit valere teſtimonium ipſiuſmet teſtatoris profeſſi declarantis intentionem ſuæ vltimæ voluntatis, ſi enim ſecundum leges canonicas, & Imperiales ad principem eſt recurrendum, vt intentionem ſuæ legis nobis pandat, declarationemque proponat, prout in primo *d* Tom. latè probauimus, cur ad teſtatorem viuum naturaliter, licet ciuiliter per profeſſionem mortuum, debet prohiberi recurſus, vt dubiam ſuam vltimam voluntatem explicet, quā impleri ad modum legis in ſuo teſtamento *e* mandauit? Nec obſtat quod in præfato caſu ſpeciali ſolū profeſſo concedatur diſtributio inter liberos, & per conſequens videtur negari declaratio, nam reſpondetur negando conſequens, cum declaratio non ſit à iure prohibita ipſi profeſſo, ſicut eſt prohibita diſtributio, vnde cum non ſit iure prohibita declaratio, non eſt neceſſarium, quod concedatur. Quod cōfirmatur, nam profeſſus regularis poteſt, proteſtando ſe non facere teſtamentum, neque vllatenus diſponere, rogare ſimpliciter ſuum prælatum, vel conuentum, vt pro ſua libera voluntate illud, aut illud pietatis opus illi, aut illi faciat, cum hoc non ſit diſponere, neque diſtribuere, ſed tantum ad piè diſponendum verbo piè rogare, & exhortari, quod cuilibet religioſo etiam Franciſcano licet, quia miſericordia eſt virtus etiam pauperibus communis, quæ reſolutio eſt vera, & Petrus *f* Cenetus, ait eam vidiſſe practicari à religioſis canonicis regularibus iam defunctis, & ſimiliter in Metropolitana Cæſarauguſtana, quæ eſt etiam canonicorum regularium Diui Auguſtini, ait idem ſeruari audiſſe à tempore immemoriali. Confirmatur denique ex dicendis infra hac quæſtione articulo finali.

a Nau. in canon. dicatis n. 53.
b Auth. ſi qua mulier.
c l. 1 ff. de teſtam.
d to. 1. q. 21. art. 1.
e infra art. fi.
f Cenetus col lecta 124. ad decret. in fin. pag. 290.

ARTICVLVS VIII.

An monachus factus epiſcopus poſſit ſine diſpenſatione condere teſtamentum de bonis acquiſitis ſine intuitu eccleſiæ.

RESpondeo dicendo, *g* D. Thomam & Sotum cum alijs tenere partem negatiuam, quā communem teſtatur Couarruuias. Cuius opinionis non aliud aſſignatur fundamentum, niſi quia monachus factus Epiſcopus non abſoluitur à voto paupertatis. At multa ſunt, quæ oppoſitam ſententiam videntur probare veriorem, quia nulla adducitur decretalis, quod monachus factus epiſcopus non poſſit facere teſtamentum de prædictis bonis, ergo teſtari poteſt de his.

g D. Tho. 2. 2. q. 185 ar 5. ad 3 Sot. li. 10. de iu. 1. q. 5. ar. 7. Couar. in c. 1. de teſtam. n. 18 in fine.

Nec obſtat votum paupertatis, quia ab eo abſoluitur, vt conſtat ex quodam decreto, *h* in quo dicitur, quod conſecratio abſoluit monachum epiſcopū à iugo regulæ monaſticæ, vt poſſit eſſe legitimus hæres, ſed talis non poteſt eſſe, ſi non habeat dominium neque proprietatem, ergo eſt à voto paupertatis abſolutus. At hoc argumentum nihil contra nos facit, nam monachus factus epiſcopus ſoluitur à regula monaſterij, quatenus contraria eſt dignitati epiſcopali, & non quatenus eſt conueniens, & non eſt contrarium dignitati epiſcopali votum paupertatis, & ſic adhuc non poteſt teſtari, cum adhuc quoad paupertatem maneat monachus, prout tradit in additionibus ad Speculatorem. *i* Nec obſtat prædictum decretum, intelligendum enim eſt quod monachus, quem electio canonica à iugo regulæ monaſticæ abſoluit, ſit abſolutus ab onere, & labore monaſterij: & ideo ieiunare ſexta feria ſecundum regulam monaſterij, vigilijs intereſſe non tenetur, propter quod non dicit decretum ipſum plenè eſſe abſolutum per epiſcopatum, & eſſe legitimum hæredem abſolute, ſed dicit, quod ſacra ordinatio de monacho epiſcopum fecit, & velut legitimus hæres paternam ſibi hæreditatem poſtea iure vendicandi poteſtatem habet. Et notandum, quod non dicit legitimus hæres abſolutè, ſed velut legitimus hæres, quibus verbis vult ſignificare, quod ipſe non ſit legitimus hæres ſibi hæreditatem acquirendo ſicut alij legitimi hæredes ſibi immediatè acquirunt, ſed quod ipſe iam ſolutus à iugo monaſterij licet ſit frater minor de obſeruantia, iam velut legitimus hæres iugo Epiſcopatus aſtrictus ipſam hæreditatem illi eccleſiæ, cuius eſt ſponſus acquirat velut bona acquiſita poſt Epiſcopatum ipſimet eccleſiæ non monaſterio, cuius erat profeſſus, acquirit, ita explicat Rebuffus. *k* Vnde bona Epiſcopi monachi inteſtati acquiſita ante conſecrationem, vel confirmationem monaſterio debent obuenire, acquiſita verò poſt, ſuæ Eccleſiæ obuenient, ſi verò fuerit Epiſcopus titularis ſua bona pertinent ad monaſterium, prout ait Sotus. *l*

h c. ſtatutum 18. q. 1.
i Spec. tit. de ſtat. monac. q. 23.
k Rebuff in c. reſpon. incip an monachus factus Epiſcopus.
l Sotus vbi ſupra ad 3

ARTICVLVS V.

Vtrum facultas teſtandi data à Papa monacho Epiſcopo intelligatur pro prima voce.

RESpondeo dicendo, quod Decius *m* tenuit cōceſſionem Summi Pontificis factam Cardinali, vel Epiſcopo ad teſtandum pro prima vice eſſe intelligendam ita, vt ſi primum reuocet teſtamentum, & faciat ſecundum, primum debeat præualere, quia ſecundum quaſi ex defectu poteſtatis & licentiæ valere non poteſt, quam ſententiam ſequitur Socinus *n* Iunior, Tiraquellus, Couaruuias, & alij relati à doctiſſimo Luſitano Barboſa, quorum doctorum ratio eſt, quia in materia odioſa ſiue reſtringibile ſemper diſpoſitio reſtringitur ad primam vicem, & primum actum, vt dicitur in iure, *o* & tradit Hippolytus vnde gratia expectatiua acceptatione primi beneficij conſumitur, vt tenent Oldradus *p* & Pariſius.

Sed prædictorum opinionem reprobat *q* Hieronymus Gabriel aſſerens, ſe bis contrarium conſuluiſſe, & quod ita iudicaret, nullūque eſſe verum alicuius iudicij, qui negare poſſit, quod concedens & impetrans intellexerunt de eo teſtamento, cum quo impetrans decedere vellet, & vltra eum etiam contra prædictos tenet Nauarrus, *r* & idem latè reſpondentes rationibus Decij probant Tellus, Ferdinandus, Peralta & Aemilius Ferretus.

Nec obſtat argumentum in contrarium ad dictā

m Decius conſ. 512.
n Socin conſ. 83. à n. 24. li. 1. Tiraq. in l. bouet § hoc ſermone ī prin. n. 128 de ver. ſignif. Coua in c. cū in officijs, nu. 8. de teſtā. Barboſa in. l. diuortio. 8. § quod in anteo. ff ſolut. matri. nu. 19.
o c. non poteſt. § 1. de preb. in 6. Hippolyt. in rub de fideiuſ. nu. 88.
p Oldr. conſil. 229 nu. 1. Pariſ. conſ. 145. nu 14. lib 4.
q Gabr. conſ. 83 à nu. 27.
r Nau. de red. ecel. q 3 à nu. 23. & in apol. de rede. 3. q. monit. 9. à nu. 2. Peralt. in l. ſi quis in prin. n. 94. de leg 3. Tellus in l. 4. Tauri à nu. 3. Ferret. cōſ. 13. in princ.

Molina, non eſſe intelligendam de his commendatarijs coniugatis, de quibus loquimur, qui, prout poſtulat eorum ſtatus, antiqua conſuetudine dominium habeant ſuorum bonorum, poteſtatemque omnino teſtandi. Immo addit, quod forte Summus Pontifex non poſſet ab eis auferre poteſtatem teſtandi de rebus patrimonialibus, & ſua induſtria acquiſitis, cum nunquam ſua profeſſione intenderint abdicaſe a ſe dominium horum bonorum, & transferre illud in monaſterium, idque habeat vſus, & conſuetudo, neque pro elemento habitus penſionis, aut commendæ id efficerent. Intelligendum igitur erit in commendatarijs D. Ioannis, & in alijs aliorum regnorum, tam virorum quàm mulierum, de quibus conſtat eos dominos non eſſe ſuorum bonorum, viſque ſuæ profeſſionis teſtari poſſe ſecluſo priuilegio ſedis apoſtolicæ, & ait Molina vſque in hanc diem receptam non eſſe in Hiſpanijs prædictam conſtitutionem præſertim quoad commendatarios, de quibus loquimur cum omnes abſque vllo ſcrupulo teſtentur, vt ante teſtabantur.

Reſpondetur deinde, quod Pius V. non reuocat ſimpliciter poteſtatem teſtandi, ſed eam tantum, quæ dimanabat à priuilegijs apoſtolicis, quare facultas teſtandi, quem prædicti milites habent ex conſuetudine & ratione ſuarum conſtitutionum non fuit a Pio V. ablata, vt conſtat ex præfata conſtitutione: quare ſicut magiſter ordinis poteſt diſpenſare in alijs obſeruantijs regularibus cum commendatarijs, ita in factione teſtamenti, ſed pro maiori conſcientiæ puritate impetratum eſt a Gregorio XIII. vt prædicti milites ſecundum priuilegia apoſtolica, & conſuetudinem antiquam poſſint teſtari non obſtante dicta Pii V. conſtitutione.

Gregorius XIII. ad perpetuam rei memoriam.

Romanis Pontificis prouidentiæ & benignitatis proprium eſt, vbi æquitas ſuadet, ac catholicorum Regum vota expoſcunt quæ generaliter à prædeceſſoribus ſuis ſtatuta ſunt moderari, illaque interdum tollere, quæ facultatem teſtandi, & diſponendi de bonis, quæ ſub regulari habitu militiarum degentes perſonæ poſſident, adimunt. Licet enim fælicis record. Pius Quintus prædeceſſor noſter per ſuam perpetuo valituram conſtitutionem inter alia omnes & quaſcunque licentias, & facultates teſtandi, & aliàs quomodolibet diſponendi, & ad certam & quintumus modicam ſummam & quantitatem de rebus, fructibus, & bonis immobilibus, mobilibus, & ſe mouentibus inter alios ad magiſtros, priores, præceptores, milites, fratres & perſonas militiarum, & hoſpitalium, videlicet Sancti Iacobi de Spatha, de Calatraua & Alcantara militiarum Hiſpaniarum ratione præceptoriarum, hoſpitalium, & beneficiorum Eccleſiaſticorum etiam ſecularium, & aliorum ordinum regularium, ac penſionum ac fructuum quorumcunque prouenientium, nec non facta vſque tunc non tamen effectum ſortita vigore licentiarũ, & facultatum prædictarum teſtamenta, & alias diſpoſitiones huiuſmodi etiam per eaſdem literas, & facultates diſponeretur, quod dimidia, vel alia pars rerum, & bonorum prædictorũ Militijs hoſpitalibus, domibus, & locis, vnde illa prouenirent, vel alijs pijs locis relinquerentur, reuocauerit, & aboleuerit, decernens teſtamenta, donationes, & alias diſpoſitiones, quæ prætextu priuilegiorum facultatum, diſpenſationem, indultorum prædictorum ſic reuocatorum, ac contra dictarum literarum tenorẽ per quæcumque etiam apoſtolica authoritate fieri, vel factas proſequi contigerit, tanquam ſubreptitiè extortas nullius prorſus roboris, vel momenti eſſe, nec per eas ius, aut titulum etiam coloratum cuique acquiri poſſe, & alias prout in eiuſdem prædeceſſoris noſtri literis latius explicatur. Nihilominus chariſſimus in Chriſto filius noſter Philippus Hiſpaniarum Rex Catholicus Sancti Iacobi de Spatha, Calatrauæ & Alcantaræ militiarum perpetuus adminiſtrator Apoſtolica authoritate deputatus animaduertens, pleroſque ex militibus militiarum prædictarũ pro fide catholica tuenda, & conſeruanda arma induere, & ei rei plerumque perpetuam operam (vt veros Christi athletas decet) nauare, alios verò grauibus negotijs pertractandis eſſe diſtentos, & ex earundem militiarum ſtabilimentis, aut etiam Apoſtolicis indultis libere vxores ducere poſſe, & in habitu militari quandã religioſorum imaginem referre, nihilq; hominibus præſertim militibus prædictis gratius euenire poſſe intelligens, quam vt libera eis ſit de bonis, quæ viuentes poſſident, & in vltima voluntate (quando amplius velle non poſſunt) quã alias diſponendi tributa poteſtas. Propterea nobis humiliter ſupplicari fecistis, vt ex conſueta Sedis Apoſtolicæ benignitate opportunè circa præmiſſa prouidere dignaremur. Nos igitur commodis militum militiarum prædictarum quibus idem Philippus Rex præeſt, conſulere, ac Philippi Regis voluntati hac in parte ſatisfacere volentes, conſtitutioniſque prædictæ ſeriem, ac ſi de verbo ad verbum insereretur præſentibus pro expreſſis habentes, illam, necnon illius omnes effectus quoad hoc vt S. Iacobi de Spatha, de Alcantara, & Calatraua prioribus, præceptoribus, & alijs ipſarum militiarum obtinentibus beneficia, & quouis nomine nuncupatis militib. quæcunque licentia, & facultates teſtandi, & alias quomodolibet diſponendi de rebus, fructibus, & rebus immobilibus, mobilibus, & ſe mouentibus, vt præfertur, ſuffragentur, eædemque licentiæ & facultates in poſterum valeant, ac perpetuam roboris firmitatem obtineãt, ſuoſque effectus plene ſortiantur penitus & omnino Apoſtolica authoritate tenore præſentium tollimus, & abolemus. Nec non teſtamenta, & alias diſpoſitiones in vim licentiarum, facultatum, & conſuetudinum prædictarum iam condita, diſpoſita, & ordinata, quæ prædicta edita conſtitutione iuxta teſtatoris vel diſponentis voluntatẽ effectum minimè ſortiri potuerunt, & quorum cauſa adhuc integra eſt, vt medio hoc tempore nihil noui acciderit aduerſus eiuſdem conſtitutionis diſpoſitionem, omniaque, & ſingula, quæ in ea continentur in eum in quem, antequam dicti prædeceſſoris conſtitutio prædicta edita fuiſſet, quomodolibet erant ſtatum reſtituimus, reponimus, & plenarie reintegramus, ſuoſque plenarios, & integros effectus impedimentis omnibus ſublatis, quæ ex dicta conſtitutione prouenerunt, ſortiri debere volumus, ſtatuimus, & ordinamus, omneſque & ſingulos eorundẽ trium militiarum militibus præſentibus, & futuris, teſtandi, & alias diſponendi de bonis prædictis conceſſas facultates, & conſuetudines pro potiori cautela approbamus & firmamus, illiſque perpetuæ et inuiolabilis firmitatis robur adijcimus, ſicq; in præmiſſis omnibus et ſingulis per quoſcunque iudices ordinarios earundem militiarum & delegatos & quoſcunque alios etiam cauſarum palatij apoſtolici auditores & S.R.E. Cardinales (ſublata eis, & eorũ cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate) vbique iudicari, & diffiniri debere irritumque & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quauis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari decernimus. Non obſtantibus præmiſſis, alijſque conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis tã per dictũ, quam per quoſcunque alios Romanos Ponti. prædeceſſores noſtros ac nos ſub quibuſcunque tenoribus, ac formis ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis irritantibuſque & alijs decretis etiam motu proprio, & certa ſcientia, ac de apoſtolicæ poteſtatis plenitudine conceſſis etiã iteratis vicibus approbatis. Quibus omnibus etiam ſi de eis, eorumque totis tenoribus ſpecialibus ſpecifica & indiuidua mentio, aut quæuis alia expreſſio exhibenda eſſet illorum tenores præſentibus pro expreſſis & inſertis habentes,

Digitized by Google

bentes, illis alias in ſuo robore pe manſuris hac vice dũtaxat ſp cialiter & expreſſe derogamus, contrarijs quibuſcunque, &c. Datum Romæ apud Diuum Petrum die ſexta Octobris. 1576 Pontificatus noſtri anni quarto.

Cæ Glorierius.

Ex qua conceſſione colligitur, quod omnia priuilegia, quæ circa modum teſtandi habebant fratres prædictarum militiarum ſunt in ſuum priſtinum ſtatum reſtituta, ac ſi conſtitutio præfati Pii V. edita non fuiſſet. Videamus igitur, vt nihil remaneat intactum, quid ipſis a ſede apoſtolica ſit conceſſum. Circa quod recurrat lector ad ſtabilimenta prædictorum militum & fratrum. Pro ordine autem Diui Iacobi de Spatha referimus in præſentiarum conſtitutionem Clementis VII.

Clemens VII. Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Ex apoſtolicæ benignitatis officio cunctorum fidelium præſertim ſub religionis habitu Domino militantiũ circa diſpoſitionem bonorum quæ viuentes poſſident, honeſtis deſiderijs, quantum cum Domino poſſumus, libenter annuimus. Sanè chariſſimus in Chriſto filius Carolus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, qui etiã Capellæ, & Legionis, ac Aragoniæ Rex, & militiæ S. Iacobi de Spatha ſub regula S. Auguſtini canonicorum regulariũ perpetuus adminiſtrator in ſpiritualibus, & temporalib. per ſedem apoſtolicam deputatus exiſtit ſuo ac dictorum filiorum de Veles Concheuſis diœceſis, & S. Marci Legionis prioratuum priorum necnon fratrũ eiuſdem militiæ nomine nobis nuper expoſuit, quod licet iuxta ſtatuta, et ſtabilimenta dictæ militiæ ac illi conceſſa priuilegia, & indulta apoſtolica præceptores & fratres milites eiuſdẽ militiæ de bonis ſibi a Deo collatis, ac propria cuiuslibet ipſorum induſtria tam præceptoris quàm ex parochialibus eccleſijs capellanis, & alijs beneficijs ipſius militiæ acquiſitis certis modo & forma in illis expreſſis de licentia magiſtri eiuſdẽ militiæ ſiue ſuorum ſuperiorum teſtari, & de illis diſponere poſſint tantum, cum fratres clerici non conuentuales ſeu pro conuentualib. non deſeruientes dictæ militiæ forſan in ipſis ſtatutis & ſtabilimentis, ac priuilegijs & indultis expreſſe non nominentur, ipſi fratres clerici non conuentuales, ſeu pro conuentualibus non deſeruientes dubitantes, ſe iiſdem ſtatutis, & ſtabilimentis ac priuilegijs & indultis gaudere poſſe in capitulo generali præfatæ militiæ in oppido Valliſoleti Palentinæ diœceſis nouiſſimè celebrato eidem Carolo Imperatori, et adminiſtratori, tunc in Imperatorẽ electo humiliter ſupplicarunt vt liceret a Sede Apoſtolica licentiã & facultatem de bonis ſibi a Deo collatis. & ſua induſtria acquiſitis teſtandi Imperatori & præfatus Carolus Imperator adminiſtrator habita deſuper cum prioribus dictæ militiæ & alijs eiuſdẽ conſiliarijs matura deliberatione eiſdẽ fratribus clericis non conuentualib. ſeu pro conuentualibus non deſeruientibus ſub cõditionibus, ac modo & forma infraſcriptis a dicta Sede Apoſtolica facultatẽ teſtandi huiuſmodi petendi, & obtinendi facultatem conceſſit. Quare dictus Carolus Imperator ſuo, ac priorum, ac fratrum militiæ huiuſmodi nominibus prædictorum nobis humiliter ſupplicauit, vt eiſdẽ fratribus clericis non conuentualibus, ſeu pro conuentualibus non deſeruientibus de bonis ſuis, vt præfertur teſtandi licentiam concedere, ac alias in præmiſſis opportunè prouidere & de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur priores & fratres clericos non conuentuales, ſeu pro conuentualibus non deſeruientibus præfatos ac eorum ſingulos, quibuſvis excommunicationis, &c. huiuſmodi ſupplicationibus inclinati de Veles & S. Marci prioratuũ prædictorum prioribus, nunc et pro tempore exiſtentibus, & cuilibet eorum, vt de conſilio aliquorum ex antianis Monaſterij, in quo dicti fratres clerici non conuentuales ſeu pro conuentualibus non deſeruientes profeſſionem emiſerint eiſdem fratribus clericis non conuentualibus, ſeu pro conuentualibus non deſeruientibus licentiam & facultatem de quibuſcũque bonis per eos tã ratione prioratuum, quam aliorum beneficiorum quorumcumque pariterque ſecularium aut aliorum quã dictæ militiæ ordinum, quã alias vndecunque ſua induſtria licitè acquiſitis teſtandi, & de illis diſponendi ſic tamen, quod quilibet ex eiſdem fratribus non conuentualibus, ſeu pro conuentualib. non deſeruientibus vniuerſorum bonorum, iurium, actionum & pertinentiarum ſuorum ſingulis annis alteri de Veles & S. Marci prioribus pro tempore exiſtentibus inuentarium dare teneantur, necnon quod licentia huiuſmodi teſtandi, per eoſdem priores concedenda per triennium, & non vltra duret, quod elapſo ipſi fratres clerici non conuentuales ſeu pro conuentualibus non deſeruientes licentiã huiuſmodi de nouo repetere ſingulis triennijs teneantur. Et ſi ex negligentia ſeu malitia fratres ipſi clerici non conuentuales, ſeu pro conuentualibus non deſeruientes inuentarium bonorum ſuorũ vt præfertur, dictis prioribus dare neglexerint, aut recuſauerint, licentia huiuſmodi per eos obtenta, ac inde ſequuta nullius ſint roboris vel momẽti neque in aliquo ſuffragentur quodque dictis fratribus clericis non conuentualibus ſeu pro conuentualibus non deſeruientibus obtenta licentia huiuſmodi in omnibus, & per omnia ſuccedere debeat prout hactenus ſuccedere conſueuit & quod ipſi fratres clerici non conuentuales, ſeu pro conuentualibus non deſeruientes (licentia huiuſmodi per eos obtenta) in ſuis teſtamentis codicillis ſeu vltimis voluntatibus, aut quibuſuis diſpoſitionibus per eos de bonis ſuis pro tempore factis, & conditis, ac faciendis & condendis, quintam partem omnium, & ſingulorum bonorum iurium, & actionum ſuorum deductis debitis, & oneribus conuẽtui Monaſterij, in quo profeſſionem fecerint, reliquas verò partes bonorum huiuſmodi quibuſuis perſonis ſibi gratis, et acceptis nõ tamen filijs ſeu nepotibus ex damnato coitu procreatis, neque adulteris ſiue inhoneſtis, aut quarum conuerſatio a iure ſit eis prohibita mulieribus relinquere poſſint, & valeãt concedendi, & elargiendi plenam, & liberam authoritatem Apoſtolica tenore præſentium cum adhoc præfati Caroli Imperatoris, & adminiſtratoris expreſſus accedat aſſenſus, authoritatem, & facultatem concedimus. Decernentes priores præfatos fratribus, pro conuentualibus, tam de Veles, & S. Marci huiuſmodi quam S. Iacobi de Spatha Hiſpalenſis & Beatæ Mariæ de Tudita, ac de villa de Donas, & Sancti Monij de Vega, ac aliorum conuentuum dictæ militiæ, ſiue præſentibus & reſidentibus, ſiue abſentibus licentiam huiuſmodi concedere nullo modo poſſe. Et ſic per quoſcunque iudices, &c. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac dictæ militiæ iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, ſtabilimentis, vſibus, & naturis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ. M. D. XXXI. 18. Calen. Ianuarias, Pontificatus noſtri anno nono.

Ioan. Fanoreianus.

Hen. de B[illegible]eyo.

Quo priuilegio gaudeant milites, & fratres ordinis de Auis in Regnis Luſitaniæ, ex conceſſione Gregorij XIII. cuius tenor ſequitur.

GREGORIVS XIII.

AD perpetuã rei memoriam ex Apoſtolicæ ſedis in qua meritis licet inſufficientibus diuina diſponẽte clementia conſtituti ſumus, benignitate procedit, vt ſuper eis, quæ perſonis ſub regulari habitu cõtra Chriſti nominis æmulos pro orthodoxæ fidei amplatione, & conſerua-

ſeruatione conſtiane militantibus, per eiuſdem ſedis clementinam circunſpectam, pro tempore conceſſa reperiuntur, an ad alias eiuſdem profeſſionis extendantur perſonas ambiguitatis ſcrupulos, pro tempore emergentes declarationis noſtræ miniſterio dilucidemus, ac in his officijs noſtri partes fauorabiliter impartiamur. Sane chariſſimus in Chriſto filius noſter Sebaſtianus Portugalliæ, & Algarbiorum Rex illuſtris, qui militiarum Sancti Iacobi de Spatha, Sancti Auguſtini, & de Auis Ciſtercienſis ordinum Regni Portugalliæ magnus magiſter, ſeu perpetuus adminiſtrator per ſedem Apoſtolicam deputatus exiſtit, tam ſuo, quam dilectorum filiorum magiſtrorum Conuentus, Priorum, Commendatorum, Præceptorum, fratrum militum & aliorum religioſorum, ac perſonarum militiarum prædictarum nominib. nobis nuper exponi fecit, quod licet ex diuerſis Romanor. Pontificum, & præſertim felicis recordationis Nicolai V. & Iulij Secundi, & Pauli Tertij prædeceſſorum noſtrorum priuilegijs, & conceſſionib. prædictæ militiæ in eodem regno aduerſus Mauros alioſque fidei Catholicæ hoſtes antiquitus, per ſedẽ prædictã inſtitutæ ſalubriter, illarumque tunc, & pro tẽpore exiſtensis magiſtri, ſeu adminiſtratores Conuentus Priores Cõmendatores Præceptores fratres, & milites eorumq́; ſinguli, necnõ perſonæ & loca domus, ac Eccleſiæ militiarum earundẽ perpetuis futuris tẽporibus omnibus, & ſingulis priuilegijs, prærogatiuis conceſſionibus indultis, libertatibus, conſeruatorijs, indulgentijs, exẽptionibus, honoribus literis apoſtolicis, & alijs gratijs magiſtris, ſeu adminiſtratorib. conuentibus, Prioribus, Cõmendatarijs præceptoribus, fratrib. & militibus eiuſdem S. Iacobi, & de Calatraua, ac de Alcantara militiarum in Caſtellæ & Legionis regnis inſtitutarum in genere quouis modo ab ipſis Romanis Pontificibus & ſede prædicta conceſſis, & in poſterũ concedẽdis, ac quibus illi vtebantur, potiebantur, & gaudebant, ac vti potiri, & gaudere poſſent quomodolibet in futurum vti, potiri & gaudere, ac ſi eis in genere conceſſa fuiſſent, & loco iudicũ in literis apoſtolicis Regnorũ Caſtellæ, & Legionis militijs huiuſmodi, pro tẽpore conceſſis deputatorum alios iudices in dignitate tamen Eccleſiaſtica ſimiliter conſtitutos in dicto Regno Portugalliæ qui eandem poteſtatem haberent, quam iudices in eiſdẽ literis deputati habebant ſeu habere poſſent quomodolibet in futurum deputare libere & licite poſſint & valeant, nihilominus ac nimium forſan ſcrupuloſis locorum ordinarijs eiuſdẽ Regni Portugalliæ certis prætenſionibus dubitari contingit, an literæ per piæ memoriæ Pium Papam V. etiam prædeceſſorem noſtrum ſub Dat. videlicet quinto idus Ianuarij Pontificatus ſui, anno 1. procurante Chriſtianiſſimo filio Philippo Rege Catholico, qui militiarũ in Caſtellæ, & legionis Regnis inſtitutarum huiuſmodi perpetuus adminiſtrator per eandẽ ſedẽ deputatus exiſtit, conceſſæ priuilegiorum indultorum conſeruatoriarum, & aliarum gratiarum ipſis militijs Regnorum Caſtellæ, & legionis conceſſorum prædictorum præſeruatione & innouatione a militijs Regni Portugalliæ et Sebaſtiano Regi, ac pro tẽpore exiſtentibus magnis magiſtris conuentibus prioribus, cõmendatoribus, præceptoribus fratribus, militibus, perſonis, Eccleſijs domibus locis bonis, poſſeſſionibus, iuribus, & iuriſdictionibus militiarũ Regni Portugalliæ huiuſmodi ſuffragari, et illis gaudere poſſint, vel debeant, & exinde effectus literarum Pij prædeceſſoris huiuſmodi, quoad Regni Portugalliæ militias, illarumq́; ſingulas perſonas prædictas frequenter impeditur, & retardatur militiæque Regni Portugalliæ, & illarũ perſonæ huiuſmodi ſæpe numero grauamina, iniurias, & incõmoda ſuſtinent in earum detrimentum, ac priuilegiorũ, indultorum & facultatum ſibi conceſſarum locationem, cum autẽ ſicuti ead. m petito ſubiungebat, Magiſtri conuentus priores, commendatarij, præceptores fratres milites, & aliæ perſonæ eiuſdem S. Iacobi de Spatha, ſiue in Legionis Caſtellæ, & Aragonũ, ſiue in Portugalliæ, & Algarbiorũ Regnis conſtituti, ſiue eiuſdẽ profeſſionis exiſtant, & ſub eiſdẽ regularibus inſtitutis militent, neque alia inter eos differẽtia, quã quod in diuerſis Regnis conſiſtunt fore dignoſcantur, ac premiſſis in fauorẽ ipſius Militiæ de Spatha, & de Auis in genere cõceſſa appareant, & neutiquam conueniens videatur, vt Militia prædictæ, etiãſi in diuerſis Regnis inſtitutæ diuerſo iure fulciri, aut inniti debeant, præſertim quod illæ ſemper in omnib. & per omnia per alios Romanos Pontifices prædictos æquiparatæ fuerint, ac propterea idẽ Sebaſtianus Rex nominibus prædictis nobis humiliter ſupplicari fecerit, quatenus ambiguitatis prædictæ ſcrupulis anteqã altius irrepant, ac iurgiorum, et litigiorum materiã parturiant, declarationis noſtræ miniſterio ſummouere, & alias in præmiſſis opportune prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur, Nos igitur qui præter commune debitum, quo ex apoſtolatus officio cæteris fidelibus debitores exiſtimus militias Regni Portugalliæ, illarũque perſonas huiuſmodi eo ſpecialius paterna dilectione cõplectimur, quo pro tuitione prædictæ fidei eiuſque propagatione, atque præſidio contra immaniſſimos Chriſti nominis hoſtes, Mauros ſcilicet, & alias barbaras nationes, cũ proprij effuſione cruoris, & vitæ periculo continue decertari facti euidentia cognoſcimus, eundẽ Sebaſtianum Regem a quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti alijſque eccleſiaſticis ſententijs cenſuris, a iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſoluendũ, & abſolutũ fore cenſentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati eorũdem Nicolai, Iulij, & Pauli prædeceſſorum prædictorũ veſtigijs inhærentes, omnemque dubitationem in præmiſſis remouere volentes nec non omnium & ſingulorũ priuilegiorum conceſſionum, indultorum conſeruatoriarum, & aliarum gratiarum, per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, & ſedem prædictam eiſdẽ militijs, tam in Legionis, & Caſtellæ quã Portugalliæ Regnis prædictis inſtitutis, illorumque magnis magiſtris, ſeu adminiſtratoribus conuentibus, prioribus, cõmendatoribus, præceptoribus, fratrib. militibus, perſonis prædictis ac deſuper confectarum, & dictarum Pij prædeceſſoris literarum tenores præſentibus, pro expreſſis habentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati omnia, & ſingula priuilegia, prærogatiuas, immunitates, exẽptiones, libertates facultates, indulgentias, conſeruatorias, indulta et alias gratias militiis Caſtellæ, & Legionis Regnorum huiuſmodi, ac prædicto Philippo Regi, & pro tempore exiſtentibus adminiſtratoribus conuentibus, prioribus, commẽdatoribus præceptoribus, fratribus militibus, et alijs perſonis Eccleſijs domibus locis bonis, poſſeſſionibus, iuribus iuriſdictionibus, militiarum Caſtellæ, & Legionis Regnis inſtitutarum huiuſmodi per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros ac nos, & ſede eandem hactenus quomodolibet, tam in genere, quam in ſpecie conceſſa, & in poſterum concedenda eiſdem modo, & forma, quibus conceſſa ſunt, & in poſterum concedẽtur ad militias Regni Portugalliæ, ac Sebaſtianum Regem & pro tempore exiſtentes magnos magiſtros, ſeu adminiſtratores conuentus, priores, commẽdatores, præceptores, fratres milites, perſonas, & Eccleſiaſticas domos, loca, bona poſſeſſiones, iura, iuriſdictiones militiarũ in Regno Portugalliæ inſtitutarum huiuſmodi extendi, & illa eis in omnib. & per omnia, ac pariformiter, & æque principaliter abſque ulla prorſus differentia, ac ſi militijs Regni Portugalliæ, & Sebaſtiano Regi, ac pro tempore exiſtentibus magnis magiſtris, ſeu adminiſtratoribus, conuentibus, prioribus commendatoribus, præceptoribus, fratrib. militibus, perſonis, & Eccleſijs domibus locis, bonis, poſſeſſionibus iuribus, iuriſdictionibus, militiarum Regni Portugalliæ huiuſmodi ſpecifice & expreſſe conceſſa fuiſſent, & concederentur perpetuo ſuffragari, ac illis uti, potiri, nec non loco iudicum in priuilegijs, & alijs literis apo-

ſtolicis

Digitized by Google

erant contra principes, & rectores, qui in ſuis ciuitatibus, & oppidis permittunt huiuſmodi agitationes taurorum fieri, contra quos excommunicatio latæ ſententiæ in dicta conſtitutione erat propoſita.

Secundo eſt notandum, quod excommunicatio comminatoria, quæ aduerſus eccleſiaſticos apponitur in conſtitutione Pij Quinti tollitur à ſanctiſſimo domino noſtro Clemente Octauo, ita quod clerici ſeculares beneficia eccleſiaſtica obtinentes, vel in ſacris ordinibus conſtituti his beſtiarum ſpectaculis intereſſentes non incurrunt in dictam comminatoriam excommunicationem, ſed tantum ipſi admonentur in Domino, ne talibus cum beſtijs congreſſibus à charitate, & pietate Chriſtiana tam alienis aſſiſtant, indecens enim eſt, vt illi, qui Chriſtum Dominum manſuetiſſimum Agnum repræſentant, proprijs oculis hæc cruenta, turpiaque dæmonum, & non hominum ſpectacula videndo approbent, quod ex dicendis infra patebit latius.

Tertio notandum eſt, ex eademmet conſtitutione, quod S. D. N. non ſolùm ſuſtolit cenſuram excommunicationis, ſed etiam pœnas, reducens prohibitionem in ea contentam ad terminos iuris communis, & ſacrorum canonum. Vnde cum Pius V. in ſua conſtitutione pœna priuationis ſepulturæ feriret milites, cæteraſque alias perſonas, qui cum Tauris alijſque beſtijs in præfatis ſpectaculis, tam pedeſtres, quàm equeſtres congredi gauderent, & ibi mortui fuerint, videndum eſt, quod ſecundum ius commune ipſi taliter decedentes eccleſiaſtica ſepultura priuentur, ſi enim hac pœna per Pium V. ſolum plectuntur, ſine dubio per ſanctiſſimum dominum noſtrum eſt ſublata, ſi verò iure antiquo canonico ipſis etiam imponebatur eandem in ſuo robore manere concedere neceſſe eſt. Pro quo eſt notandum, quibuſdam placuiſſe priuationé ſepulturæ eccleſiaſticæ morientibus in prædictis congreſſibus eſſe imponendam, ea nempè ratione quod torneamenta iure canonico *a* prohibentur, quia inde mortes hominum, & animarum pericula ſæpè proueniunt, adeo, vt qui in eis moritur quamuis confeſſus & ſacra communione munitus, decedat, non ſit in ſacro loco ſepeliendus, & agitatio Taurorum ſimilis videatur torneamentis, cum in ea, vt plurimum occiſiones, & magna vulnera contingant, & vbi eſt eadem ratio, eadem debet eſſe diſpoſitio, vt dicitur in iure. *b* At aliquibus Doctoribus contrarium videtur, quos ſequitur Alcocer, *c* quod, ſcilicet, diſpoſita in torneamentis ad agitationem Taurorum minime extenduntur, & quod virtute iuris canonici priuantis mortuos in torneaméntis eccleſiaſtica ſepultura, non priuantur in talibus Taurorũ congreſſibus mortui, Concilium enim Lateranenſe præfatam pœnam morientibus ſanguinolentis torneaméntis infligit, & cum ſit lex pœnalis, non debet extendi ad omnes Ludos, in quibus idemmet periculũ mortis imminet. Cum igitur iure canonico antiquo prædicta pœna morientes in agitatione Taurorum minime plectantur, ſed ſolùm à Pio V. in dicta extrauag. fuerit appoſita, euidenter concluditur, eam à S. D. N. Clem. VIII. eſſe in ſua conſtitutione ſublatam.

a c. 1. & 2. de torneamen.

b l. illud, ff. ad l. Aquil.

c Alcocer in tract. de Lu. c. 37. concl. 3. pag. 198.

Quarto notandum eſt, quod Pij V. conſtitutio quantum ad regulares in ſua vi remanet etiam hodie, prout conſtat ex præfata conſtitutione S. D. N. Clementis VIII. ibi, *monachis, & fratribus mendicantibus, cæteriſque cuiuſcunque ordinis, & instituti regularibus exceptis.* Vnde vidẽdum eſt, an regulares peccent mortaliter in his ſpectaculis taurorum aſſiſtentes, nõ ſolum ſi in diebus feſtiuis, ſed etiam ſi in alijs quibuſcunque diebus tauri agitentur. Ad quod dubium reſpondeo, regulares etiam ſecluſo ſcandalo ibi aſſiſtentes mortaliter peccare. Prout tenet Gutierrez *d* hanc partem optimis rationibus defendens. Quarum prima eſt, quia lex humana iuſta, & de re grata aliquid ſtatuens, obligat illius tranſgreſſorem in foro conſcientiæ ad culpam mortalem, aut venialem iuxta variam legiſlatoris voluntatem, quæ ex varijs ipſius legis verbis conijci poteſt, & non aliunde niſi forte ipſemet legiſlator poſſet de hac re conſuli, & ſua voce exprimere voluntatem iuxta doctrinam D. *e* Thomæ communiter receptam; à Theologis, & à Canoniſtis, ſecundum Nauarrum, & probat latiſſimé Alfonſus à Caſtro, ſupradicta autem conſtitutio prohibens religioſos intereſſe taurorum agitationi eſt iuſta, bonos mores concernens, & pro regulis, vt conſtat ex proœmio ipſiuſmet conſtitutionis.

d Gutier. li. 1. de queſtio. Canon. c. 7. nu. 4. 20. cum ſeq.

e D. Th. 1. 2. q. 96. ar. 5. Canoniſt. in c. 1. de conſt. Nau. in man. c. 23. nu. 48. Caſtro lib. 1. de poteſt. le pœnal. ca. 4. per totum.

Secundo probatur, quoniam intentio legiſlatoris eccleſiaſtici vtentis in ſua conſtitutione verbo præceptiuo, aut prohibitiuo, eſt obligare ad mortalẽ culpam tranſgreſſorem, niſi per aliquod ſignum vel verbum exprimatur, aut ſignificetur contrarium, vt tenet communis opinio relata à Caſtro *f* & Nauarro, ſed dicta conſtitutio Pij V. vtitur in hoc verbis præceptiuis, aut prohibitiuis, vt conſtat ex ea ibi *prohibemus & interdicimus* & ibi: *& ſimiliter prohibemus*, neque eſt verbum in ea contrarium ſignificãs, imo ſunt verba clarius demonſtrãtia obligari tranſgreſſores ad mortale, prout ſtatim dicetur.

f Caſtro vbi ſup. c. 5. Nau. vbi ſup. n. 50.

Confirmatur ſupradicta opinio ex eo, quod eiſdem clericis ſub excommunicationis pena prohibetur in præfata conſtitutione Pij V. ne eiſdem ſpectaculis intereſſint, cum nulla excommunicatio maior ſit infligenda, niſi pro mortali, ſicut docuerunt Theologi præcipuè D. *g* Thomas, & dicit communem plures referens Couarruuias; ergo cum ſummus Põtifex imponat penam excommunicationis religioſis prædictis ſpectaculis intereſſentibus, conſequitur manifeſtiſſimè eius mentis atque intentionis eſſe, vt contrauenientes religioſi culpam mortalem incurrant, præmaximè, quia quoties ſuperior motus aliqua iuſta cauſa aliquid præcipit, vel prohibet faciendum, licet illud in ſe ante præceptum non ſit culpa mortalis, vel venialis, attamen aliqua rationabili cauſa motus id præcepit vel prohibuit ſub pena excommunicationis, tunc &ſi excommunicatio non cadat ſo. culpa ante præceptum mortale, attamen cum iam facta ſit materia præcepti eo ipſo ſit materia neceſſaria alicuius virtutis, cum antea non eſſet, & ideo contrauenientes ex inobedientia peccabit mortaliter.

g D. Thom. in 4. d. 18. q. 2. ad 3. quaſt. Cou. in c. alma mater. 1. p. §. 9. nu. 1.

Ne autem licentia remaneret in tam graui re alicuius dubitationis, ſciendum eſt hanc ſententiam eſſe approbatam à Sixto V. breui quodam directo illuſtriſſimo præſuli Domino Hieronymo Manrique Salmanticenſi electo in Epiſcopum Cordubenſem, cuius tenor ſequitur.

Venerabili fratri Epiſcopo Salmãtiè. Sixtus Papa V. venerabilis frater ſalutẽ & apoſtolicam benedictionem. Nuper ſi quidẽ ad noſtram notitiam prouenit, quod aliàs, poſtquã fel. record. Pius Papa V. prædeceſſor noſter ſua perpetuo valitura conſtitutione ſpectacula, & ludos Taurorum prohibuerit, ac tam laicis quàm clericis ſecularibus, & quorumuis ordinum regularibus, ne eiſdem ſpectaculis & ludis intereſſent ſub certis inibi contentis penis interdixerit, & deinde piæ memoriæ Gregorius Papa XIII. etiã prædeceſſor noſter per quaſdam ſuas deſuper confectas literas prædictam conſtitutionem, & penas in ea contentas, clericos tam ſeculares, quam regulares non tamen laicos & milites quorumcunq; militiarum ſacris ordinib. nõ initiatos cõprehendere declarauerat. prout in cõſtitutione ac literis prædictis plenius continetur, nonulli vniuerſitatis ſtudij generalis Salmanticẽſis præceptores,

tum

Digitized by Google

tum ſacra Theologia, tum iuris ciuilis profeſſores non ſolum agitationibus Taurorum, & ſpectaculis prædictis ſe oſtentare non verentur, ſed etiam clericos in ſacris ordinibus conſtitutos dum agitationibus & ſpectaculis prædictis contra prædictam conſtitutionem interſunt, nullũ reatum committere, ſed licitè illis adeſſe poſſe aſſerunt, atque publicè in ſuis lectionibus docent, vnde multi tuæ diœceſis clerici contra conſtitutionem, & literas prædictas licet à te ſuper illarum obſeruatione etiam propoſitis edictis requiſiti atque coacti fuerint, eiſdem ludis intereſſe non deſiſtunt. Nos, vt Romanorum Pótificum præcepta, prout decet inuiolabiliter obſeruentur, prouidere volentes fraternitati tuæ, etiam tamquam noſtro & Sedis Apoſtolicæ delegato liberam facultatem atque authoritatem tribuimus, vt tam prædicti præceptores, ne aliquid cótra conſtitutionem, & literas prædictas docere ſeu aſſerere, quàm quoſcunque clericos in eiuſdem Gregorij prædeceſſoris literis comprehenſos ludis, ſeu agitationibus, ac ſpectaculis prædictis aliquo modo intereſſe audeant, ſeu præſumant Apoſtolica authoritate monendi, ac illis præcipiendi, atque mandandi, necnon contra inobedientes cuiuſquequalitatis fuerint ipſis prius etiam per edictũ publicum, conſtito ſummarie & extra iudicialiter de nõ tuto acceſſu citatis, ac vt pareant ſub cenſuris Eccleſiaſticis etiam pecuniarijs pœnis moderandis, & applicandis requiſitis ad incurſus cenſurarum & pœnarum huiuſmodi declarationem, & executioné, omnibus & quibuſcunque neceſſarijs, & opportunis tibi viſis remedijs procedendi, & quidquid decreueris & mandaueris exequendi, ac totali executioni vſque ad omnimodam paritionem demãdandi, omni & quacunque appellatione, ac recurſu, & reclamatione poſtpoſitis Inuocatio etiam adhoc ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis, &c. Datum Romæ die vigeſima quarta Aprilis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octnageſimo ſexto Pontificatus noſtri anno primo.

Quæ bulla fuit à prædicto præſulè Salmanticenſi publicata per ſuum particularem edictum decima ſeptima die menſis Iunij eiuſdem anni.

Ex quo breui colligitur, regulares clericos intereſſentes huiuſmodi ſpectaculis etiam ſine ſcandalo, mortaliter peccare, cum clericos ſeculares non in tanto perfectionis ſtatu conſtitutos peccare mortaliter præſupponat dicta Sixti V. declaratio. At quia etiam poſt huius declarationis datam audiui ab aliquibus, minimè clericos ſeculares & regulares mortaliter peccare agitationi Taurorũ cauſa recreationis intereſſendo nullo dato ſcandalo, ideo eorum rationes in medium adducere decreui, vt eis reſpondeam, & ex reſpõſione veritas noſtræ ſententiæ clarius eluceſcat quoad regulares.

Et fundamentum prædictorum eſt, quod, ſcilicet, agitatio Taurorum ex ſua natura non eſt ita criminoſa, & grauis, vt regulares ipſi intereſſentes non inſolenter, neque nimis licentioſè, & ſine ſcandalo, nec gaudentes, neque lætantes de damnis ibi contingentibus culpæ mortali obnoxios eſſe iudicemus. Cui argumento reſpondetur, quod qui hæc dicunt Pium V. condemnant, qui hæc ſpectacula à pietate, & charitate Chriſtiana aliena eſſe affirmat, & per conſequens ex ſua natura rem, quæ in ipſis ſpectaculis intuetur, grauem & crimino ſam eſſe clarè ſentit, & certè non habent ipſi ſpiritum illuſtriſſimi illius præſulis Bernardi *a* Diaz de Lugo, qui more ſolito doctè, luculenter, & piè ante motum proprium Pij V. probauit, illicitum eſſe religioſis, & clericis talibus ſpectaculis intereſſe. Quod ex ſequẽtibus probat, *b* Lactantius enim Firmanus ait, vitãda eſſe ſpectacula omnia non ſolum ne quid vitiorum pectoribus inſideat, quæ ſedata & pacifica eſſe debent, ſed nec cuiuſuis nos voluptatis conſuetudo

a Bern. Diaz. in ſua practi. crim. c. 66. fol. 270.
b Lactan. lib. 6. diuin. inſti. c. 20. in fin.

detineat, & à Deo, atque à bonis operibus auertat. Quis inquam ambigere poteſt, quàm indecens ſit eccleſiarum obſequijs mancipatos viros illis delectari, vnde meritò miniſtris altaris, atque quibuſlibet clericis prohibitum fuit in Concilio *c* Laodicenſi ſpectaculis aliquibus, quę in nuptijs aut in ſcęnis exhibentur intereſſe, & ſancitum fuit, eos debere fugere, & abire de conuiuio, antequam themelici ingrediantur, vbi quoque non debeant ſpectaculis intereſſe, ſcripſit Iſidorus, *d* & quod etiam publica ſpectacula illis inhibeantur, mandatum fuit in Cõcilio Agenſi. *e* Inſuper in antiqua illa & fœlici eccleſiæ ætate non ſolum Pontifices maximi & cæteri prælati eorum coadiutores, ſed etiam Imperatores ipſi quantumuis vniuerſi ferè orbis regimine prædicti clericorum & religioſorum honeſtati atque ſuorum morum reformationi vacarunt, non ignari quidem, quantum officiat, ſi ſacerdotibus & reliquis in reliquum vulgus exempli mali virus efflatur, adeoque huiuſce honeſtatis erant ſoliciti, vt plura clericis omnibus interdicerent, quæ in fœlici hac tempeſtate noſtra ſæuiſſima fore videntur.

c Conc. Laodi. can. 54. c. non oportet d. de conſecra. d. 5.
d c. his igitur c 3. d.
e Conc. Agatenſ can. 39. c. presbyter. 34. diſt.

Cuius rei exemplum eſt, quod Iuſtinianus *f* Imperator non ſolum Epiſcopis, ſed etiam presbyteris, diaconibus, ſubdiaconibus, & lectoribus, atque omnibus alijs cuiuslibet venerãdi collegij ad quodlibet ſpectaculorum ſpectandi gratia venire prohibuit, in hunc verò delinquentes, vt tribus annis à venerabili miniſterio prohiberentur, & in monaſterio redigerentur ſtatim, quæ quidem pęna, & ſi vti ab Imperatore inflicta, videatur clericis, & religioſis non imponenda, monere tamen debet prælatos omnes tam eccleſiaſticos, quàm regulares, vt ſimilia clericis, & monachis prohibeant, ac contemptores pœna digna caſtigent. Vnde ait Cardinalis *g* quod clerici, & monachi non debent intereſſe ludis, oſtentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandeſtinis matrimonijs, & alijs voluptuoſis, ſeu inhumanis actibus laicorum. Et ſentiens rem indignam viſu reſpectu prælatorum eccleſiaſticorum lex *h* quædam patriæ diſpoſuit, *Que los prelados no deuen yr à ver los juegos aſſi como alancear, ò bohordar, ò lidiar los toros, ò otras beſtias brauas, ni yr a ver los que lidian*, ſuper quem locum Gregorius Lopez hanc partem optimè ſuo claro ingenio proſequitur. De quo alia in articulo finali adducemus.

f Auth. de ſanctiſſimis epiſc. §. interdicimus. collat. 9.
g Clem. ne in agros § porro. col. 2. de ſtatu monach.
h l. 57. tit. 5. par. 1.

Aduertendum tamen, quod ante prædictam conſtitutionem Pij V. non erat peccatum mortale religioſos agitationi taurorum intereſſe, dummodo de damnis ibi contingentibus non gauderent, cum nullo expreſſo præcepto illis eſſet prohibitum in ſpeciali; ſolum enim aiebat Bernardus Diaz *i* de Lugo honeſtum & æquum eſſe, vt hoc ſynodali decreto per omnes diœceſes clericis prohiberetur pęna condigna contrafacientibus impoſita. Vnde ſolum peccabunt mortaliter virtute dictæ conſtitutionis religioſi illi, quibus hoc in ea eſt vetitum. Conſtat autem prohibitionem ſolum clericis regularibus eſſe impoſitam, prout aiebat Pius Quintus in ſua conſtitutione, & ſic virtute eius illi, qui non ſunt clerici regulares, videndo prædicta ſpectacula mortaliter non peccabunt, regulares autem clerici ſunt, qui ordinibus maioribus, aut minoribus ſunt initiati, vt patet ex iure. *K*. Dixi virtute conſtitutionis Pij Quinti: nam virtute conſtitutionis Clementis Octaui monachi & regulares, etiam ſi non ſint clerici à talibus ſpectaculis præcipiuntur abſtinere, vt patet ex verbis ipſius ibi, *monachis, & fratribus mendicantibus, cæteriſque cuiuſcunque ordinis, & inſtituti regularibus exceptis.* Quibus verbis generalibus voluit Sũmus Pontifex oẽs regulares etiam ſi non ſint aliqui-

i Lugo. vbi ſup.
k ca. cleros. d. 21.

V bus-

bus ordinibus initiari ſub dicta prohibitione comprehendi, ſi enim tantũ vellet Sũmus Pontifex clericos regulares comprehendere, id vtique minimè ſubticeret, & etiam ſi Clemens VIII. id non ita generaliter decideret, ego ſemper in ea fui opinione, vt putarem omnibus regularibus etiam ordinibus non initiatis videre in conſpectu eorum qui ſciunt, regularibus hoc eſſe prohibitum, ſpectacula taurorũ, mortiferè eſſe illicitum ratione ſcandali, quod in animabus videntium eos in prędictis ſpectaculis ingeretetur, cum enim ſciant, regularibus id eſſe prohibitum, ſine vllo diſcrimine perſonarum ſacto iudicarent, quemquam religioſum in agitatione taurorum præſentem Apoſtolicarum ſanctionum eſſe tranſgreſſorem, & de eo vt de contemptore Apoſtolici præcepti murmurarent, quod probo ex contrariæ partis aſſertoribus, qui ratione ſcandali poſſe regulares in hoc mortaliter peccare affirmant.

ARTICVLVS III.

Vtrum canonici regulares poßint hodie ſicut clerici in Hiſpanijs agitationi taurorum intereſſe.

RESpondeo dicendo, quod prout patet ex conſtitutione S.D.N. Clementis VIII. cuius tenorem retulimus in articulo ſuperiori monachis & religioſis tantùm eſt prohibitum præfatis ſpectaculis intereſſe, & cum hęc ſit lex pœnalis & per conſequens odioſa non debet vltra caſum, in quo loquitur extendi ad canonicos regulares cum ſecũdum Panormitanum *a* in pœnalibus & exorbitantibus appellatione monachi canonicus regularis non veniat. Quod confirmatur; nam canonici regulares, quatenus ſunt tales, ſunt clerici, vt tradit D. *b* Thom. & probat ex eo, quod regulam, quam vouent, appellatur regula clericorum, vt videre eſt apud D. Auguſt. & ita appellat eã Gratianus, *c* & diffinit Pius IIII. quidam ſententia diffinitiua data in iudicio contradictorio, & executioni mandata ſuper præcedentia canonicorum regularium, & monachorum, cuius tenorem refert *d* Nauarrus; at monachi, quatenus tales non ſunt clerici argumento aliquorum decretorum *e* & ſic videmus, quod pro longè diuerſis nominantur in rubrica de ſtatu monachorum, & canonicorum regularium, cum igitur lex *f* pœnalis non debeat extendi vltra proprium caſum, videtur hæc lex de monachis agens ad canonicos regulares minimè extendenda.

a Panor. in c. quod Dei timorem nu. 2. de ſtatu monach.
b D. Th. 2. 2. q. 189. art. 8. ad 2.
c 86. d. c. quãdo.
d Naua. in c. ſtatuimus. 19.
e c. alia. ca. ſi cupis. ca. legi. 16. q. 1.
f c. pœna de pœna d. 1. l. inter pretatione. ff. de pœnis.

At pro contraria parte facit, nam quando eſt eadẽ ratio de canonico regulari & monacho ſecundum ius antiquum repetiuntur exæquati, & ſit extenſio, etiam exorbitantium, & pœnalium, vt notatur in iure, *g* & tradit Dominicus, vnde decretum *h* quod vetat monachis poſtulare, comprehendit etiam canonicos regulares, vt dicitur in *i* iure, & tenet Iaſon *K* dicens quod licet differant monachi, & canonici regulares, tamen diſpoſitio loquens de monachis habet locum in canonicis regularibus. Quod confirmatur ex traditis à Nauarro, *l* qui defendit canonicum regularem non poſſe eſſe patrinum, iuxta ſententiam Panormitani *m* communiter receptã, quatenus dicit, leges diſponẽtes de monachis habere locum in canonicis regularibus, quando leges illæ fundantur in religione, & non continent aliqua verba, quibus ſignificant nulle includere canonicos. Et prohibitio præfatæ conſtitutionis fundatur in religione cum ſecundum ſacros canones alienum ſit à religione ſimilibus ſpectaculis religionis alumnos intereſſe, nec prædicta conſtitutio continet aliqua verba,

g Dominic. in c. 1. de tempor. ordi. in 6. fall.
h ca. monach. 2. 16. q. 1.
i c. 2 de poſtu lat. prælat.
K Iaſ. in Auth. ingreſſi col. 4 v. capio glo. 1. de ſacroſ. eccleſ.
l Naua. li. 3. cõſ. tit. de ſtat. monac. conſ. 1.
m Panor. in d. c. 2.

quibus ſignificetur nolle Summum Pontificem includere canonicos regulares, imo continentur verba, in quibus id expreſsè videtur includi, vt patet ex verbis eius ibi, *cæteriſque cuiuſcunque ordinis, & inſtituti regularibus*, & canonici regulares ſunt inſtituti à ſede apoſtolica approbati canonicè profeſſores, pro ut reſoluit Nauarrus. *n* Et ſic ait idemmet Nauarrus, *o* quod canonici regulares introducentes, aut admittentes mulieres in eorum monaſteria, incidũt in pęnas extrauagantis Pij V. prohibentis religioſis, ne mulieres in ipſa monaſteria admittere, aut introducere præſumant, ex cuius reſolutione conſtat, leges etiam pœnales, & exorbitantes loquentes de religioſis ad canonicos regulares extendi, & per hoc reſpondetur ad rationem dubitandi in principio propoſitam.

n Nau. in ca. non dicatis n. 12.
o Naua. lib. 1. conſ. tit. de regul. conſ. 68. p. 267. nu. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrum milites profeßi in ordinibus militaribus poſsint intereſſe taurorum agitationi.

RESpondeo dicendo, videri eos minimè talibus ſpectaculis poſſe aſſiſtere, cum à S.D.N. Clemente VIII. cuiuſcunque inſtituti regularibus hoc expreſsè prohibeatur, & præfati milites ſunt regulæ approbatæ à ſede apoſtolica regulares, prout latè diximus, & probauimus in primo *p* tomo. At contrarium eſt aſſerendum: licet enim huiuſmodi milites ſint regulares, non tamen in bullis, & breuibus apoſtolicis nomine regularium abſolutè prolato veniunt, & ideo in fere omnibus diſpoſitionibus de regularibus verba facientibus, quando ſit extenſio ad religioſos militiarum additur, *etiam militiarum* tum etiam, quia Gregorius XIII. moderando conſtitutionem Pij V. ordinauit, vt laici, & milites quarumcunque militiarum poſſint agitationi taurorum intereſſe, quando diebus non feſtiuis cum debita cautela in circo vel foro agitantur. Quod ſi vellet Clemens VIII. quoad dictus milites reuocare, id expreſsè diceret. Dubium tamen eſt, vtrum profeſſos in dictis ordinibus ordine ſacro inſignito voluerit in dictis verbis S.D.N. Clemens VIII. comprehendere, ita vt non poſſint præfatis ſpectaculis intereſſe. Et reſpondetur, quod ſic, cum hi etiam à Doctoribus tenentibus præfatos milites non eſſe verè religioſos, religioſi dicantur, & affirmentur, vt probatum eſt in ſuperioribus, *q* & S.D.N. voluit, vt omnes religioſi à ſua indulgentia ſint excepti, & iuxta conſtitutionem Pij V. & Gregorij XIII. per conſequens non aſſiſtere huiuſmodi ſpectaculis eſſe obligatos, & hoc confirmatur ex conſtitutione Gregorij XIII. in qua ſolùm laicis, & militibus quorumcunq; militiarum & clericis earum hoc non permiſit.

p 1. tom. q. 1. art. 6.
q Sup.

ARTICVLVS V.

Vtrum regularis poſsit aſsiſtere taurorum agitationibus, non vt eos videat oculatim, ſed à feneſtra abſtractus audit rumores, clamores, & vociferationes, illic enim ſe contulit, vt poſt dictam agitationem videat alia ſpectacula, vel ludos, vel quia noluit remanere ſolus domi.

RESpondeo dicendo, quod poſſunt aſſiſtere, neque peccant mortaliter prędicto modo aſſiſtendo. Quod probatur ex mente prædictarum conſtitutionum, quæ prohibet aſſiſtentiam præfatam, quia indecens eſt, vt homines ſacrati talia ſpectacula

proprijs

Digitized by Google

proprijs videant oculis; regularis autem in hoc caſu proprijs oculis non vidit: & vbi ceſſat ratio legis, ceſſat etiam eius diſpoſitio, vt colligitur ex multis iuribus. *a*

a l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patronat. l. miles. ff. de milit. teſtam.

Nec obſtant verba dictarum conſtitutionum ibi, *ne eiſdem ſpectaculis interſint*, nam reſpõdetur, quod quandocunque de mente legis conſtat ſuadente cõtrarium verbis legis, licet recedere ab ipſis verbis mentem ſeruando, vt dicitur in varijs iuribus *b* & tradit latiſſimè Baldus dicens, quod non ſolum debemus recedere à verbis legis & ſeruare eius mentem, vbi mens eſt expreſſa, ſed etiam vbi mens, & ratio non eſt expreſſa.

b l. credendū in ini'io ff. qui petere tute poſ. l ſcire oportet. § aliud ff. de excuſ tuto. vbi Bal. & in l. ſi quis ſeruo. C. de furt.

Nec minus obſtat, ſi inſtando dicas; ergo, qui per anguſtiſſimos cancellos occultiſſimè viderit dictam agitationem taurorum, pœnæ non erit reus, cum nõ ſequatur dedecus; neque inhoneſtas habitus regularis, & ſic ceſſare videatur ratio legis; nam reſpondetur non ceſſare rationem legis, quamuis ceſſet in ſpeciali, prout reſoluit Tiraquellus, *c* & ideo transgreſſor erit canonis, quia agitationem vidit quamuis occulte. Et confirmatur; nam omnia iura prohibentia intereſſentiam in dictis ſpectaculis, loquuntur de præſentia, & aſſiſtentia corporali, & morali, in qua ſenſus, & auditus, & viſus ſuum officium faciunt, argumento aliquorum iurium, *d* & ita videtur ſentire Abbas. Dixi morali; nam ſi ibi non fuerit aſſiſtentia moralis, non peccat mortaliter religioſus aſſiſtens, velut, ſi in ſua domo exiſtens videat tauros agitari magis nolens; quia non poteſt non videre aliquando, licet aliquibus vicibus oculos à tali ſpectaculo auertat, quod probatur à ſimili; nam licet Doctor legum leges in ſcholis permittens religioſum in ſua lectura ſit excommunicatus, vt eſt cautum in iure, *e* ſi religioſus tamen habeat domum iuxta ſcholam Doctoris, & ex domo propria audiat lecturam, non propter hoc erit Doctor excommunicatus, iam enim inhiberi non poteſt, quin ſtet in propria domo, & hanc opinionem tenet Gutierrez. *f*

c Tiraquel. in tract. ceſſante cauſa. 1. p. nu. 532.

d ca. presbyt. 30. d. §. interdicimus. in Auth. de ſanctiſſ. Epiſc collat. 9. Abb. in c. ſententiam, ne cle rici vel monach. lib. 6.

e c. 0. ut periculo ſa. ne cler. vel monach. lib. 6.

f Gutier. li. 1. qq. canon c. 7. nu. 42. & 43. in 2. impreſ.

ARTICVLVS VI.

Vtrum licitum ſit religioſis in ſpectaculis decedere & in ludis.

Reſpondeo dicendo, hos ludos & repræſentationes & ſpectacula à multis gentilium fuiſſe abominata, prout refert Cælius *g* Rhodig. & Alexander ab Alexandro. Et D. *h* Auguſtinus & D. Chryſoſtomus, & Lactantius reprehenderunt, ait enim Lactantius Hiſtrionũ impudiciſſimi motus quid aliud, niſi libidines docent, & inſtigant? Quid de nimis loquare corruptelarum præferentibus diſciplinã. Qui docent adulteria, dum fingunt, & ſimulatis erudiunt ad vera? Quid iuuenes, aut virgines faciant, cum & fieri ſine pudore, & ſpectari libenter ab omnibus cernunt? Admonentur vtique, quid facere poſſunt, & inflammatur libidine, in quo aſpectu maximè concitantur. Hæc Lactantius. Ariſtoteles, *i* etiam hæc ſpectacula reprobauit. Et Seneca, *K* ait nihil tam moribus alienum quàm in ſpectaculo deſidere. Qua ratione Imperatores *l* Diocletianus, & Maximianus laudarunt quendam gubernatorem, qui illud, quod in his ſpectaculis erat conſumendum, in reficiendis muris expenderunt. Et econtrario, prout refert Volaterranus *m* fuit Pompeius reprehenſus publice eo, quod exceſſiuos ſumptus in theatris ad hos ludos effundebat; denique doctiſſimè frater Petrus de *n* Ribadeneyra vſum commædiarum reprobauit dicens, ipſas publicorum peccatorum eſſe ſcholas.

g Cælius li. 8. antiquar. lect. ca. 7. Alex. ab Alex. li. 6. genial. dierũ ca. 6. fo. 263.

h D. Aug. apud Rhodig. in dict. loco & D. Chryſ. in Mattha. homil. 38. li. 6. c. 20.

i Ariſt. lib. 7. eth. c. 5.

K Senec.

l l. vn. C. de expenſ. ludo lib. 11.

m Volaterra. com. Vrbano. li. c. 29.

n Ribadeneyra in lib. de tribulat.

Verum tamen eſt, quod Græci, & Romani hæc ſpectacula, & comædiarum, & ludorum repræſentationes permiſerunt, & loquens de eis, ait angelicus Doctor D. Thomas, *o* quod in rigore ſunt indifferentes, & ait, quod ludus eſt neceſſarius ad conuerſationem humanæ vitæ: Ad omnia autem, quæ ſunt vtilia conuerſationi humanæ deputari poſſunt aliqua officia. Et ideo etiam officium hiſtrionum, quod ordinatur ad ſolatium hominibus exhibendum, non eſt ſecundum ſe illicitum, neque ſunt in ſtatu peccati, dummodo immoderatè ludo vtantur, id eſt non vtendo aliquibus illicitis verbis, vel factis ad ludũ, & non adhibendo ludum negotijs, & temporibus indebitis. Hæc Diuus Thomas, quem ſequitur pater Marcus Antius de Camos. *p* Qui piè ſentit hos hiſtriones comædias ad diuinum, vt dicitur repræſentare minimè debere, tum propter earum indignitatem, tum etiam propter audientium indeuotam diſpoſitionem, tum etiam quia in talibus repræſentationibus aliqua profana intermiſcunt, quæ cum diuinis admiſceri indecens omnino eſt.

o D. Tho. 2. 2. q. 168. in ſolu. ad 3.

p Camos in mi cro. 1. p. dialog. 11. p. 149. col. 2. & ſequent.

Ex dictis infertur rectè in aliquibus religionibus ſub grauibus pœnis ſtatui, ne religioſi ſpectaculis & ludis, & repræſentationibus aſſiſtant: Imperatores enim Theodoſius, *q* & Valentinianus ſtatuerunt hunc modum: Quo tempore commemoratio Chriſti paſſionis totius Chriſtianitatis magiſtra à cunctis iure celebratur, omni theatrorum voluptate per vniuerſas vrbes earundem populis denegata, vt totæ Chriſtianorum, ac fidelium mentes Dei cultibus occupentur, aliud enim eſt ſupplicationum tempus, aliud voluptatis: Vnde ſanctiſſimè quidam Archiepiſcopus tempore iubilei Tauros agitari prohibuit, & quod tempore ſacro iuſtiſſimè fieri prohibetur, ab hominibus videri, & audiri etiam caueri dignũ, & iuſtum debet cenſeri.

q lib. 13. tit. 5. C. Theodoſian.

QVAESTIO LXIX.

De Teſtamentis in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *Quid & quotuplex ſit teſtamentum.*
2 *Vtrum religioſi poſſint facere teſtamentum.*
3 *Vtrum religioſus profeſſus poſſit de licentia ſui prælati irritare, aut alterare teſtamentum ab eo ante profeſſionem factum.*
4 *Vtrum monachus factus Epiſcopus poſſit ſine diſpenſatione condere teſtamentum de bonis acquiſitis ſine intuitu Eccleſiæ.*
5 *Vtrum facultas teſtandi, data à Papa monacho facto Epiſcopo intelligatur pro prima vice.*
6 *Vtrum licentia data epiſcopis, qui fuerunt monachi, extinguatur morte Papæ concedentis re integra.*
7 *Vtrũ profeſſi in ordinibus militaribus poſſint teſtari.*
8 *Vtrum oblati regulares poſſint teſtari.*
9 *An ſi pater monaſterium ingrediatur, & profeſſus ſit nunquid aliquẽ ex filijs ſuis meliorare poſſit in tertia & quinta bonorum parte vel de illis maioratũ facere.*
10 *Vtrum valeat teſtamentum, in quo inſtituitur frater minor obſeruantiæ.*
11 *Vtrum per profeſſionem teſtamẽtum ante ingreſſum religionis factum rumpatur.*
12 *Vtrum in teſtamentis poſſint teſtes deponere de verbis teſtatoris.*

ARTICVLVS I.

Quid & quotuplex ſit teſtamentum.

RESpondeo dicendo, quod teſtamentum ſecundum Panormitanum *a* eſt voluntatis noſtræ iuſta ſententia de eo, quod quis vult poſt mortem fieri cum hæredis inſtitutione, prout in iure *b* eſt definitum. Dixi iuſta ſententia, quia ſi eſt iniuſta, putà, quia vult quis exhæredare filium ſine cauſa non eſt ſeruanda, vt dicitur in iure. *c* Dixi cum hæredis inſtitutione, quia aliter non erit teſtamentum, vt eſt in iure *d* deciſum. Et ſic teſtamentum non comprehendit codicillum, ſed ab eo differt, quia in eo codicillo dari non poteſt hæreditas, vel *e* adimi non cōprehendit etiam donationem cauſa mortis, quæ eſt quaſi quædam vltima voluntas. Non refert autem, quibus verbis fiat teſtamentum, vel hæredis inſtitutio, ſiue dicatur, Petrum hæredem inſtituo, ſiue voluntatem meam eius diſpoſitioni committo, vt dicitur in iure. *f* Nec curandum eſt de verbis teſtatoris, modò talia ſint, per quæ de voluntate eius conſtet, vt in quadam lege *g* dicitur. Et quoddam dicitur teſtamentum nuncupatiuum, & ſine ſcriptis, & eſt illud, in quo teſtatoris, & hæredis, & legatariorum nomina, & omnia in eo contenta coram teſtibus manifeſtantur, de quo in iure *h* fit mētio, quoddam verò dicitur in ſcriptis, quod poteſt quis facere, quando non vult quod teſtes, vel aliquis ſciat ſuam diſpoſitionem, quod teſtamentum multa de ſubſtantia requirit, de quibus Doctores *i* communiter agunt.

a Panorm. in rub. de teſt.
b l. 1. cū ſua gl. ff. de teſtam.
c 23. q. 4. c. ſi quis.
d §. ante hæredis inſtitutionē inſt. de teſt.
e §. codicillis inſti. de codic. l. 2. & l. ſi idē C. de codicil.
f c. cū tu ext. de teſtam.
g l. ſi. C. de teſtam.
h l. hac conſultiſſima C. de teſtam. § ſi. inſt. eo.
i DD. in l. in bonus & in l. hac conſultiſſima. C. de teſtam.

In præſentiarum autem nolui ſilentio præterire teſtamentum Virginis Mariæ Matris Dei, quod refert Nicephorus *K* Caliſtus, in hæc verba.

Et tēpus mortis inſtabat, cum in Sion ſuper humiliori lecto reponitur, & aderat Ioannes, qui domui ſuæ fauerat, & præterea quidquid Hieroſolymis erat fœminarum celebrior, vel amoris neceſſitudine, vel generis propinquitate ei coniunctæ eſſent tum virgini diſcipulo, & iisdem alijs ipſa virgo præcepit, vt duas eius tunicas vicinis viduis, quæ præter cæteras propenſiore erga eam amore, ac pietate fuiſſent, donent. Sub hæc vis lachrymarum ingens ex oculis omnium profluitur orbitatem ſuam migratione ipſius complorantium. Ita etiam refert Burſatus. *l*

K Nicephorus in hiſtor. eccl. li. 2. ca. 21.
l Burſat li. 3. conſ. 226. n. 37

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſi poſſint facere teſtamentum.

RESpondeo dicendo, omnes religioſos etiā prælatos eſſe iure *m* prohibitos, ne poſſint teſtamentum condere poſt profeſſionem. Dubitauerunt tamen plures authores, an Summus Pontifex poſſit religioſis profeſſis facultatem teſtandi concedere. Cui quæſtioni communis doctorum opinio reſpondet affirmatiuè, vt docet Nauarrus *n* quia ad hoc nō opus eſt, quod monachus habeat dominium & proprietatem bonorum, ſed ſatis eſt, quod habeat adminiſtrationem, cuius quidem adminiſtrationis religioſus eſt capax ipſo iure ad celebrandos contractus inter viuos, & ideo authoritate Pontificia erit capax ad teſtandum abſque hoc, quod fiat diſpenſatio in voto eſſentiali paupertatis. Quare prælati ſuperiores non poſſunt eam facultatem præſtare, vt authores doctiſſimi, conſtanter docent, tum quia ex vniuerſali conſuetudine ad minus ſunt prohibiti, tum etiam quia hæc facultas non pertinet ad obſeruantiam regularem, Summus tamen, Pontifex optimè id poteſt.

m c. prælatum. 19. q. 3. tradūt ad. 3. in rubr. de teſt.
n Naua. in c. non dicatis. n. 44.

Sed nunquid aliquis religioſus profeſſus poſſit in aliquo caſu de ſuis bonis, quę habuit ante profeſſionem diſponere, & teſtari? Reſpondetur, quod ſi non fecerit teſtamentum, & habeat filios legitimos, ipſum poſſe bona ſua inter liberos diſtribuere ſeruando in illa diſtributione legum diſpoſitionem, vt cautum eſt in iure, & ad hoc nulla eſt neceſſaria Pontificis diſpenſatio, ſed ſufficit licentia ſui prælati, & facultas, quia Authentica *o* hæc diſponens ad minus eſt admiſſa tacitè à Romanis Pontificibus, pręſertim cum in decreto *p* ad literam ſit tranſlata, & tradit Nauarrus, *q* literam autem dictæ Authenticę volui in hoc loco referre cum eam etiam referat Nauarr. *Si qua mulier, aut vir monaſticam vitam elegerit, & intrauerit monaſterium liberis nō extantibus, monaſterio, quod ingreditur, res eius competere iubemus, ſed ſi perſona liberos habens antequam de rebus ſuis inter eos diſponat monaſterium intret, liceat ei poſtea inter eos diuidere legitima portione nulla diminuta triente, vel ſemiſſe, & quod eis non dederit monaſterio competit, ſed ſi omnem ſubſtantiam inter liberos diuidere voluerit ſua perſona ſuis filijs connumerata, partē ſibi retineat, quæ monaſterio cōpetere debeat. Sed ſi poſt ingreſſum moriatur, antequam inter eos diuidat, filij legitimam portionē percipiant reliqua ſubſtantia monaſterio competente. Nunc autem cum monachus factus eſſet, hoc ipſo res ſuas omnes obtuliſſe videatur ſi prius teſtatus non ſit, exinde iudicio eius ceſſante lege diſponitur, vt ſi liberos haberet, in quos aut nihil, aut minus legitima portione quoquo modo donandi titulo contulerit, eatenus ſubſtantię monaſterio deſtinatæ detrahatur, ne quid contingat circa liberos iniquum.* Adeo eſt verum, quod prælatus inferior Papa non poſſit facere religioſo facultatem teſtandi, vt id intelligatur, etiam ſi ad pias cauſas diſponat, quia iure *r* communi religioſo prælato id eſt prohibitum. Quare ait Nauarrus *ſ* inutilis videtur eſſe licentia, quam ſolent aliqui prælati regulares, vel capitula regularia habentia bona diuiſa à prælato concedere canonicis, vel religioſis particularibus ægrotis relinquendi peculia, vel ſupellectilia ſua, vel aliquam partem illorum pauperibus, vel famulis, imo Ioannes Trullus *t* ſentit peccare canonicū regularem, qui morte inſtante cōficit memoriale aliquod voluntatis ſuæ de his, quæ poſt mortem ſuam fieri de illis deſiderat. Quod ait Nauarrus *u* videtur reſtringendum ad eum, qui facit illa ea mēte, vt memoriale illud habeat vim obligatoriæ diſpoſitionis, arbitratur enim, non eſſe illicitum conſolari eum dicendo, vt ſit bona ſpe, quod fient de illis illa pia, quæ poſt mortem ſuā fieri de illis deſiderat & quod verbo, & ſcripto petat, quod cupit. Nec videtur prohibitum id ſignificare poſt, vel ante illam ſpem datam, nulla promiſſione ampliori conſequuta, Tum quia neque prælatus, neque capitulum faciunt illi facultatem diſponendi obligatoriè, neque ipſe facit diſpoſitionem verè obligatoriam, nec quam, putet eſſe talem, ſed ſolū precatoriam, quam ſi voluerint, poſſunt iuſtè implere, qui ſibi fecerunt, qualem facere, nec regula, neque vlla iura prohibent, & ideo neque nos debemus dicere eſſe prohibitam argumento eorum, quæ in iure *x* notantur.

o Authen. ſi qua mulier C. de ſacroſ. eccl. Auth. nūc autem C. de epiſ. & cler.
p c. prælatum 19. q. 4
q Nauar. vbi ſup. nu. 45.
r c. 2. de teſt.
ſ Nauar. vbi ſup. nu. 22.
t Trulus li. 6. de ord. cano. reg. c. 22.
u Nauar. vbi ſup.
x c. conſultiſſi. 2. q. 4. c. 2. de trāſlat. prælat.

ARTICVLVS III.

Vtrum religioſus profeſſus poſſit de licentia ſui prælati irritare, aut alterare teſtamentum ab eo ante profeſsionem factum.

RESpondeo dicendo, quod ſententia eſt Panormitani *y* contra Bartolum, & alios citatos à Decio, quicquid ipſe vacillet ſub finem, quòd monachus non poteſt poſt profeſſionem factam reuocare

y Panor. in c. in præſentia de probat. Bar. in Authen. ſi qua mulier. Dec. in d. c. in præſent. num. 68.

care

câre, aut alterare teſtamentum ante illam factum. Quod probat *a* Nauarrus ex quadam Authentica, *b* in qua non conceditur patri profeſſo, ſi liberos non habeat, quòd poſſit facere aliquam diſtributionem, nec per conſequens poſſit facere aliam à diſtributione ibi contenta, ſi liberos habeat, probat etiam, quia mirabile eſt, quod liberos habens poſſit facere præfatam diſpoſitionem, tum etiam quia regula *c* eſt generalis, quod non poſſit reuocare teſtamentum, qui non poteſt illud facere, & certum eſt vt patet ex dictis in articulo ſuperiori, quod monachus nõ poſſit facere teſtamentum. Et licet vir alioquin doctus tenere tentauerit, quod neque declarationem ſuæ voluntatis in prædicto teſtamento poſt profeſſionem poſſit facere, cum in dicta Authen. ſolum illi diſtributio concedatur caſu, quo ipſe profeſſus liberos in mundo reliquerit, & illud, quod non conceditur, cēſeatur negatum, ego tamen huic opinioni nunquam potui adhærere, nam ſi lite mota ſuper verbis dubijs teſtatoris, valet teſtimonium aliquorum affirmantiũ voluntatem defuncti, prout ab ipſo viuo, quando faciebat teſtamentum audierunt, ego non video, cur non poſſit valere teſtimonium ipſiuſmet teſtatoris profeſſi declarantis intentionem ſuæ vltimæ voluntatis, ſi enim ſecundum leges canonicas, & Imperiales ad principem eſt recurrendum, vt intentionem ſuæ legis nobis pandat, declarationemque proponat, prout in primo *d* Tomo latè probauimus, cur ad teſtatorem viuum naturaliter, licet ciuiliter per profeſſionem mortuum, debet prohiberi recurſus, vt dubiam ſuam vltimam voluntatem explicet, quã impleri ad modum legis in ſuo teſtamento *e* mandauit? Nec obſtat quod in præfato caſu ſpeciali ſolũ profeſſo concedatur diſtributio inter liberos, & per conſequens videtur negari declaratio, nam reſpondetur negando conſequens, cum declaratio non ſit à iure prohibita ipſi profeſſo, ſicut eſt prohibita diſtributio, vnde cum non ſit iure prohibita declaratio, non eſt neceſſarium, quod concedatur. Quod cõfirmatur, nam profeſſus regularis poteſt, proteſtando ſe non facere teſtamentum, neque vllatenus diſponere, rogare ſimpliciter ſuum prælatum, vel conuentum, vt pro ſua libera voluntate illud, aut illud pietatis opus illi, aut illi faciat, cum hoc non ſit diſponere, neque diſtribuere, ſed tantum ad piè diſponendum verbo piè rogare, & exhortari, quod cuilibet religioſo etiam Franciſcano licet, quia miſericordia eſt virtus etiam pauperibus communis, quæ reſolutio eſt vera, & Petrus *f* Cenetus, ait eam vidiſſe practicari à religioſis canonicis regularibus iam defunctis, & ſimiliter in Metropolitana Cæſaraugustana, quæ eſt etiam canonicorum regularium Diui Auguſtini, ait idem ſeruari audiſſe à tempore immemoriali. Confirmatur denique ex dicendis infra hac quæſtione articulo finali.

a Nau. in canon. dicatis n. 53.
b Auth. ſi qua mulier.
c l 1 ff. de teſtam.
d to. 1. q. 81. art. 1.
e infra art. fi.
f Cenetus col lecta 124. ad decret. in fin. pag. 290.

ARTICVLVS VIII.

An monachus factus epiſcopus poßit ſine diſpenſatione condere teſtamentum de bonis acquiſitis ſine intuitu eccleſiæ.

Reſpondeo dicendo, *g* D. Thomam & Sotum cum alijs tenere partem negatiuam, quã communem teſtatur Couarruuias. Cuius opinionis non aliud aſſignatur fundamentum, niſi quia monachus factus Epiſcopus non abſoluitur à voto paupertatis. At multa ſunt, quæ oppoſitam ſententiam videntur probare veriorem, quia nulla adducitur decretalis, quod monachus factus epiſcopus non poſſit facere teſtamentum de prædictis bonis, ergo teſtari poteſt de his.

g D. Tho. 2. 2. q. 185 ar 5. ad 3 Sot. li. 10. de iu. 1. q. 5. ar. 7. Couar. in c. 1. de teſtam. n. 18 in fine.

Nec obſtat votum paupertatis, quia ab eo abſoluitur, vt conſtat ex quodam decreto, *h* in quo dicitur, quod conſecratio abſoluit monachum epiſcopũ à iugo regulæ monaſticæ, vt poſſit eſſe legitimus hæres, ſed talis non poteſt eſſe, ſi non habeat dominium neque proprietatem, ergo eſt à voto paupertatis abſolutus. At hoc argumentum nihil contra nos facit; nam monachus factus epiſcopus ſoluitur à regula monaſterii, quatenus contraria eſt dignitati epiſcopali, & non quatenus eſt conueniens, & non eſt contrarium dignitati epiſcopali votum paupertatis, & ſic adhuc non poteſt teſtari, cum adhuc quoad paupertatem maneat monachus, prout tradit in additionibus ad Speculatorem. *i* Nec obſtat prædictum decretum, intelligendum enim eſt quod monachus, quem electio canonica à iugo regulæ monaſticæ abſoluit, ſit abſolutus ab onere, & labore monaſterij: & ideo ieiunare ſexta feria ſecundum regulam monaſterij, vigilijs intereſſe non tenetur, propter quod non dicit decretum ipſum plenè eſſe abſolutum per epiſcopatum, & eſſe legitimum hæredem abſolutè, ſed dicit, quod ſacra ordinatio de monacho epiſcopum fecit, & velut legitimus hæres paternam ſibi hæreditatem poſtea iure vendicandi poteſtatem habet. Et notandum, quod non dicit legitimus hæres abſolutè, ſed velut legitimus hæres, quibus verbis vult ſignificare, quod ipſe non ſit legitimus hæres ſibi hæreditatem acquirendo ſicut alij legitimi hæredes ſibi immediatè acquirunt, ſed quod ipſe iam ſolutus à iugo monaſterij licet ſit frater minor de obſeruantia, iam velut legitimus hæres iugo Epiſcopatus aſtrictus ipſam hæreditatem illi eccleſiæ, cuius eſt ſponſus acquirat velut bona acquiſita poſt Epiſcopatum ipſimet eccleſiæ non monaſterio, cuius erat profeſſus, acquirit, ita explicat Rebuffus. *K* Vnde bona Epiſcopi monachi inteſtati acquiſita ante conſecrationem, vel confirmationem monaſterio debent obuenire, acquiſita verò poſt, ſuæ Eccleſiæ obuenient, ſi verò fuerit Epiſcopus titularis ſua bona pertinent ad monaſterium, prout ait Sotus. *l*

h c. ſtatutum 18. q. 1.
i Spec. tit. de ſtat. monac. q. 23.
k Rebuff in c. reſpon. incip en monachus factus Epiſcopus.
l Sotus vbi ſupra ad 3

ARTICVLVS V.

Vtrum facultas teſtandi data à Papa monacho Epiſcopo intelligatur pro prima voce.

Reſpondeo dicendo, quod Decius *m* tenuit cõceſſionem Summi Pontificis factam Cardinali, vel Epiſcopo ad teſtandum pro prima vice eſſe intelligendam ita, vt ſi primum reuocet teſtamentum, & faciat ſecundum, primum debeat præualere, quia ſecundum quaſi ex defectu poteſtatis & licentiæ valere non poteſt, quam ſententiam ſequitur Socinus *n* Iunior, Tiraquellus, Couarruuias, & alij relati à doctiſſimo Luſitano Barboſa, quorum doctorum ratio eſt, quia in materia odioſa ſiue reſtringibile ſemper diſpoſitio reſtringitur ad primam vicem, & primum actum, vt dicitur iuiare, *o* & tradit Hippolytus vnde gratia expectatiua acceptatione primi beneficij conſumitur, vt tenent Oldradus *p* & Pariſius.

Sed prædictorum opinionem reprobat *q* Hieronymus Gabriel aſſerens, ſe bis contrarium conſuluiſſe, & quod ita iudicaret, nullũque eſſe verum alicuius iudicij, qui negare poſſit, quod concedens & impetrans intellexerunt de eo teſtamento, cum quo impetrans decedere vellet, & vltra eum etiam contra prædictos tenet Nauarrus, *r* & idem latè reſpondentes rationibus Decij probant Telius, Ferdinandus, Peralta & Aemilius Ferretus.

Nec obſtat argumentum in contrarium ad ductũ

m Decius cõſ. 512.
n Socin conſ. 89. à n. 24. li. 1. Tiraq. in l. boues § hoc ſermone I prin. n. 128 de ver. ſignif. Coua in c. cũ in officijs, nu. 8. de teſtã. Barboſa in l. diuortio. 8. §. quod in arto. ff ſolut. matri. nu. 19.
o c. non poteſt. §. 1. de preb. li. 6. Hippolyt. in rub de fideiuſ. nu. 88.
p Oldr. conſil. 229 nu. 1. Pariſ. conſ. 145. nu 14. lib 4.
q Gabr. conſ. 83 à nu. 27.
r Nau. de red. eccl. q 3 à nu. 23. & in apol. de redi. 2. q. mo nit. 9. à nu. 2. Peralt. in l. ſi quis in prin. n. 94. de leg. 3. Telius in l. 4. Tauri à nu. 3. Ferret. cõſ. 13. in princ.

Molina, non eſſe intelligendam de his commendatarijs coniugatis, de quibus loquimur, qui, prout poſtulat eorum ſtatus, antiqua conſuetudine dominium habent ſuorum bonorum, poteſtatemque omnino teſtandi. Immo addit, quod forte Summus Pontifex non poſſet ab eis auferre poteſtatem teſtandi de rebus patrimonialibus, & ſua induſtria acquiſitis, cum nunquam ſua profeſſione intenderint abdicare à ſe dominium horum bonorum, & transferre illud in monaſterium, idque habeat vſus, & conſuetudo, neque pro elemento habitus penſionis, aut commendæ id efficerent. Intelligendum igitur erit in commendatarijs D. Ioannis, & in alijs aliorum regnorum, tam virorum quàm mulierum, de quibus conſtat eos dominos non eſſe ſuorum bonorum, vique ſuæ profeſſionis teſtari poſſe ſecluſo priuilegio ſedis apoſtolicæ, & ait Molina vſque in hanc diem receptam non eſſe in Hiſpanijs prædictam conſtitutionem præſertim quoad commendatarios, de quibus loquimur cum omnes abſque vllo ſcrupulo teſtentur, vt ante teſtabantur.

Reſpondetur deinde, quod Pius V. non reuocat ſimpliciter poteſtatem teſtandi, ſed eam tantum, quæ dimanabat à priuilegijs apoſtolicis, quare facultas teſtandi, quam prædicti milites habent ex conſuetudine & ratione ſuarum conſtitutionum non fuit a Pio V. ablata, vt conſtat ex prælata conſtitutione: quare ſicut magiſter ordinis poteſt diſpenſare in alijs obſeruantijs regularibus cum commendatarijs, ita in factione teſtamenti, ſed pro maiori conſcientiæ puritate impetratum eſt a Gregorio XIII. vt prædicti milites ſecundum priuilegia apoſtolica, & conſuetudinem antiquam poſſint teſtari non obſtante dicta Pii V. conſtitutione.

Gregorius XIII. ad perpetuam rei memoriam.

Romanis Pontificis prouidentiæ & benignitatis proprium eſt, vbi æquitas ſuadet, ac catholicorum Regum vota expoſcunt quæ generaliter à prædeceſſoribus ſuis ſtatuta ſunt moderari, illaque interdum tollere, quæ facultatem teſtandi, & diſponendi de bonis, quæ ſub regulari habitu militiarum degentes perſonæ poſſident, adimunt. Licet enim fœlicis record. Pius Quintus prædeceſſor noſter per ſuam perpetuo valituram conſtitutionem inter alia omnes & quaſcunque licentias, & facultates teſtandi, & aliàs quomodolibet diſponendi, & ad certam & quintam, & modicam ſummam & quantitatem de rebus, fructibus, & bonis immobilibus, mobilibus, & ſe mouentibus inter alios ad magiſtros, priores, præceptores, milites, fratres & perſonas militiarum, & hoſpitalium, videlicet Sancti Iacobi de Spatha, de Calatraua & Alcantara militiarum Hiſpaniarum ratione præceptoriarum, hoſpitalium, & beneficiorum Eccleſiaſticorum etiam ſecularium, & aliorum ordinum regularium, ac penſionum ac fructuum quorumcunque prouenientium, nec non facta vſque tunc non tamen effectum ſortita vigore licentiarū, & facultatum prædictarum teſtamenta, & alias diſpoſitiones huiuſmodi etiam per eaſdem literas, & facultates diſponeretur, quod dimidia, vel alia pars rerum, & bonorum prædictorū Militijs hoſpitalibus, domibus, & locis, vnde illa prouenirent, vel alijs pijs locis relinquerentur, reuocauerit, & aboleuerit, decernens teſtamenta, donationes, & alias diſpoſitiones, quæ prætextu priuilegiorum facultatum, diſpenſationum, indultorum prædictorum ſic reuocatorum, ac contra dictarum literarum tenorē per quæcumque etiam apoſtolica authoritate fieri, vel factas proſequi contigerit, tanquam ſubreptitiè extortas nullius prorſus roboris, vel momenti eſſe, nec per eas ius, aut titulum etiam coloratum cuique acquiri poſſe, & alias prout in eiuſdem prædeceſſoris noſtri literis latius explicatur. Nihilominus chariſſimus in Chriſto filius noſter Philippus Hiſpaniarum Rex Catholicus Sancti Iacobi de Spatha, Calatraua & Alcantaræ militiarum perpetuus adminiſtrator Apoſtolica authoritate deputatus animaduertens, pleroſque ex militibus militiarum prædictarū pro fide catholica tuenda, & conſeruanda arma induere, & ei rei plerumque perpetuam operam (vt veros Chriſti athletas decet) nauare, alios verò grauibus negotijs pertractandis eſſe diſtentos, & ex earundem militiarum ſtabilimentis, aut etiam Apoſtolicis indultis libere vxores ducere poſſe, & in habitu militari quandā religioſorum imaginem referre, nihilq; hominibus præſertim militibus prædictis gratius euenire poſſe intelligens, quam vt libera eis ſit de bonis, quæ viuentes poſſident, etiā in vltima voluntate (quando amplius velle non poſſunt) quā alias diſponendi tributa poteſtas Propterea nobis humiliter ſupplicari fecit, vt ex conſueta Sedis Apoſtolicæ benignitate opportunè circa præmiſſa prouidere dignaremur. Nos igitur commodis militum militiarum prædictarum quibus id m Philippus Rex præeſt, conſulere, ac Philippi Regis voluntati hac in parte ſatisfacere volentes, conſtitutioniſque prædicta ſeriem, ac ſi de verbo ad verbum infereretur præſentibus pro expreſſis habentes, illam, necnon illius omnes effectus quoad hoc vt S. Iacobi de Spatha, de Alcantara, & Calatraua prioribus, præceptoribus, & alijs ipſarum militiarum obtinentibus beneficia, & quouis nomine nuncupatis militib. quæcunque licentia, & facultates teſtandi, & alias quomodolibet diſponendi de rebus, fructibus, & rebus immobilibus, mobilibus, & ſe mouentibus, vt præfertur, ſuffragentur, eædemque licentiæ & facultates in poſterum valeant, ac perpetuam roboris firmitatem obtineāt, ſuoſque effectus plene ſortiantur penitus & omnino Apoſtolica authoritate tenore præſentium tollimus, & abolemus. Nec non teſtamenta, & alias diſpoſitiones in vim licentiarum, facultatum, & conſuetudinum prædictarum tam condita, diſpoſita, & ordinata, quæ prædicta edita conſtitutione iuxta teſtatoris vel diſponentis voluntatē effectum minimè ſortiri potuerunt, & quorum cauſa adhuc integra eſt, vt medio hoc tempore nihil noui acciderit aduerſus eiuſdem conſtitutionis diſpoſitionem, omniaque, & ſingula, quæ in ea continentur in eum in quem, antequam dicti prædeceſſoris conſtitutio prædicta edita fuiſſet, quomodolibet erant ſtatum reſtituimus, reponimus, & plenarie reintegramus, ſuoſque plenarios, & integros effectus impedimentis omnibus ſublatis, quæ ex dicta conſtitutione prouenerunt, ſortiri debere volumus ſtatuimus, & ordinamus, omneſque & ſingulos eorundē trium militiarum militibus præſentibus, & futuris, teſtandi, & alias diſponendi de bonis prædictis conceſſas facultates, & conſuetudines pro potiori cautela approbamus & firmamus, illiſque perpetuæ et inuiolabilis firmitatis robur adijcimus, ſicq; in præmiſſis omnibus et ſingulis per quoſcunque iudices ordinarios earundem militiarum & delegatos & quoſcunque alios etiam cauſarum palatij apoſtolici auditores & S. R. E. Cardinales (ſublata eis, & eorū cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate) vbique iudicari, & diffiniri debere irritumque & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quauis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari decernimus. Non obſtantibus præmiſſis, alijſque conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis tā per dictū, quam per quoſcunque alios Romanos Ponti. prædeceſſores noſtros ac nos ſub quibuſcunque tenoribus, ac formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis irritantibuſque & alijs decretis etiam motu proprio, & certa ſcientia, ac de apoſtolicæ poteſtatis plenitudine conceſſis etiā iteratis vicibus approbatis. Quibus omnibus etiam ſi de eis, eorumque totis tenoribus ſpecialibus ſpecifica & indiuidua mentio, aut quæuis alia expreſſio exhibenda eſſet illorum tenores præſentibus pro expreſſis & inſertis habentes,

Digitized by Google

ſtratione continue militantibus, per eiuſdem ſedis clementinam circunſpectam, pro tempore conceſſa reperiuntur, an ad alias eiuſdem profeſſionis extendantur perſonas ambiguitatis ſcrupulos, pro tempore emergentes declarationis noſtræ miniſterio dilucidemus. ac in his officijs noſtri partes fauorabiliter impartiamur. Sane charißimus in Chriſto filius noſter Sebaſtianus Portugalliæ, & Algarbiorum Rex illuſtris, qui militiarum Sancti Iacobi de Spatha, Sancti Auguſtini. & de Auis Ciſtercienſis ordinum Regni Portugalliæ magnus magiſter, ſeu perpetuus adminiſtrator per ſedem Apoſtolicam deputatus exiſtit, tam ſuo, quam dilectorum filiorum magiſtrorum Conuentus. Priorum, Commendatorum, Præceptorum, fratrum militum & aliorum religioſorum, ac perſonarum militiarum prædictarum nominib. nobis nuper exponi fecit, quod licet ex diuerſis Romanor. Pontificum, & præſertim felicis recordationis Nicolai V. & Iulij Secundi, & Pauli Tertij prædeceſſorum noſtrorum priuilegijs, & conceſſionib. prædictæ militiæ in eodem regno aduerſus Mauros alioſque fidei Catholicæ hoſtes antiquitus, per ſedē prædictā inſtitutæ ſalubriter, illarumque tunc, & pro tēpore exiſtentis magiſtri, ſeu adminiſtratores [illegible] Comendatores Præceptores fratres, & milites eorumq; ſinguli, necnon perſonæ & loca domus, ac Eccleſiæ militiarum earundē perpetuis ſuturis tēporibus omnibus, & ſingulis priuilegijs, prærogatiuis conceſſionibus indultis, libertatibus, conſeruatorijs, indulgentijs, exēptionibus, honoribus literis apoſtolicis, & alijs gratijs magiſtris, ſeu adminiſtratorib. conuentibus, Prioribus, Cōmendatarijs præceptoribus, fratrib. & militibus eiuſdem S. Iacobi, & de Calatraua, ac de Alcantara militiarum in Caſtellæ & Legionis regnis inſtitutarum in genere quouis modo ab ipſis Romanis Pontificibus & ſede prædicta conceſſis, & in poſterū concedēdis, ac quibus illi utebantur, potiebantur, & gaudebant. ac uti potiri, & gaudere poſſent quomodolibet in futurum uti, potiri & gaudere, ac ſi eis in genere conceſſa fuiſſent, & loco iudicū in literis apoſtolicis Regnorū Caſtellæ, & Legionis militijs huiuſmodi, pro tēpore conceſſis deputatorum alios iudices in dignitate tamen Eccleſiaſtica ſimiliter conſtitutos in d. Regno Portugalliæ qui eandem poteſtatem haberent, quam iudices in eiſdē literis deputati habebant ſeu habere poſſent quomodolibet in futurum deputare libere & licite poſſint & valeant, nihilominus ac nimium forſan ſcrupuloſis locorum ordinarijs eiuſdē Regni Portugalliæ certis prætenſionibus dubitari contingit, an literæ per piæ memoriæ Pium Papam V. etiam prædeceſſorem noſtrum ſub Dat. videlicet quinto idus Ianuarij Pontificatus ſui. anno 1. procurante Chriſtianiſſimo filio Philippo Rege Catholico, qui militiarū in Caſtellæ, & legionis Regnis inſtitutarum huiuſmodi perpetuus adminiſtrator per eandē ſedē deputatus exiſtit, conceſſæ priuilegiorum indultorum conſeruatoriarum, & aliarum gratiarum ipſis militijs Regnorum Caſtellæ, & legionis conceſſorum prædictorum præſeruatione & innouatione a militijs Regni Portugalliæ et Sebaſtiano Regi, ac pro tēpore exiſtentibus magnis magiſtris conuentibus. prioribus, cōmendatoribus, præceptoribus fratribus, militibus. perſonis, Eccleſijs domibus locis bonis, poſſeſſionibus, iuribus, & iuriſdictionibus militiarū Regni Portugalliæ huiuſmodi ſuffragari, et illis gaudere poſſint, vel debeant, & exinde effectus literarum Pij prædeceſſoris huiuſmodi, quoad Regni Portugalliæ militias. illarumq; ſingulas perſonas prædictas frequenter impeditur, & retardatur militiaque Regni Portugalliæ, & illarū perſonæ huiuſmodi ſæpe numero grauamina, iniurias. & incōmoda ſuſtinent in earum detrimentum, ac priuilegiorū, indultorum & facultatum ſibi conceſſarum locationem, cum autē ſicuti eadem petitio ſubiungebat, Magiſtri conuentus. priores, commendatarij, præceptores fratres milites, & aliæ perſonæ earundem S. Iacobi de Spatha, ſiue in Legionis Caſtellæ, & Aragonū, ſiue in Portugalliæ, & Algarbiorū Regnis conſtituti, ſiue eiuſdē profeſſionis exiſtant, & ſub eiſdē regularibus inſtitutis militent, neque alia inter eos differētia. quā quod in diuerſis Regnis conſiſtunt fore dignoſcantur, ac præmiſſis in fauorē ipſius Militiæ de Spatha, & de Auis in genere cōceſſa appareant, & nequaquam conueniens videatur, ut Militiæ prædictæ, etiāſi in diuerſis Regnis inſtitutæ diuerſo iure fulciri, aut inniti debeant, præſertim quod illæ ſemper in omnib. & per omnia per alios Romanos Pontifices. prædictos æquiparatæ fuerint, ac propterea idē Sebaſtianus Rex nominibus prædictis nobis humiliter ſupplicari fecerit, quatenus ambiguitatis prædictæ ſcrupulis, anteqā altius irrepant, ac iurgiorum, et litigiorum materiā parturiant, declarationis noſtræ miniſterio ſummouere, & alias in præmißis opportune prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur qui præter commune debitum, quo ex apoſtolatus officio cæteris fidelibus debitores exiſtimus militias Regni Portugalliæ, illarūque perſonas huiuſmodi eo ſpecialius paterna dilectione cōplectimur, quo pro tuitione prædictæ fidei eiuſque propagatione, atque præſidio contra immaniſſimos Chriſti nominis hoſtes, Mauros ſcilicet, & alias barbaras nationes, cū proprijs effuſione cruoris, & vitæ periculo continue decertari facti euidentia cognoſcimus, eundē Sebaſtianum Regem a quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti alijſque eccleſiaſticis ſententijs cenſuris, a iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſoluendū, & abſolutū fore cenſentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati eorundem Nicolai, Iulij, & Pauli prædeceſſorum prædictorū veſtigijs inhærentes. omnemque dubitationem in præmiſſis remouere volentes nec non omnium & ſingulorū priuilegiorum conceſſionum, indultorum conſeruatoriarum, & aliarum gratiarum, per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, & ſedem prædictam eiſdē militijs tam in Legionis, & Caſtellæ quā Portugalliæ Regnis prædictis inſtitutis, illorumque magnis magiſtris, ſeu adminiſtratoribus conuentibus. prioribus, cōmendatoribus, præceptoribus. fratrib. militibus, perſonis prædictis ac deſuper confectarum, & dictarum Pij prædeceſſoris literarum tenores præſentibus. pro expreſſis habentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati omnia, & ſingula priuilegia, prærogatiuas. immunitates, exēptiones, libertates facultates, indulgentias, conſeruatorias, indulta et alias gratias [illegible] Caſtellæ, & Legionis Regnorum huiuſmodi. ac prædicto Philippo Regi, & pro tempore exiſtentibus adminiſtratoribus conuentibus. prioribus, commedatoribus præceptoribus, fratribus militibus, et alijs perſonis Eccleſijs domibus. locis bonis, poſſeſſionibus, iuribus iuriſdictionibus, militiarum Caſtellæ, & Legionis Regnis inſtitutarum huiuſmodi per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros ac nos, & ſede eandem hactenus quomodolibet, tam in genere, quam in ſpecie conceſſa, & in poſterum concedenda eiſdem modo, & forma, quibus conceſſa ſunt, & in poſterum concedētur ad militias Regni Portugalliæ, ac Sebaſtianum Regem & pro tempore exiſtentes magnos magiſtros, ſeu adminiſtratores conuentus, priores, commēdatores, præceptores, fratres milites, perſonas, & Eccleſiaſticas domos, loca, bona poſſeſſiones, iura, iuriſdictiones militiarū in Regno Portugalliæ inſtitutarum huiuſmodi extendi, & illa eis in omnib. & per omnia, ac pariformiter, & æque principaliter abſque ulla prorſus differentia, ac ſi militijs Regni Portugalliæ, & Sebaſtiano Regi, ac pro tempore exiſtentibus magnis magiſtris, ſeu adminiſtratoribus, conuentibus, prioribus commendatoribus, præceptoribus. fratrib. militibus. perſonis, & Eccleſijs domibus locis, bonis, poſſeſſionibus iuribus, iuriſdictionibus, militiarum Regni Portugalliæ huiuſmodi ſpecifice & expreſſe conceſſa fuiſſent, & concederentur perpetuo ſuffragari, ac illis uti, potiri, nec non loco iudicum in priuilegijs, & alijs literis apo-

ſtolicis

ſtolicis Regnorum Caſtellæ, & Legionis militijs huiuſmodi, pro tempore conceſſis deputatorum dilectos filios capellanum maiorem prædicti Regi, & ſucceſſorũ Regum Portugalliæ Archidiaconus Delinenza Bracharen. & Eluoren. Eccleſiarũ nunc, & pro tempore exiſtent. in dicto Regno Portugalliæ, qui eandem poteſtatem habeant, quam iudices in eiſdem literis, & priuilegijs deputati habent, ſeu habere potuerunt quomodolibet in futurũ deputatos eſſe, ne deſuper, per prædictos ordinarios, ſeu alios cuiuſcunque ſtatus gradus, conditionis, ordinis præeminentiæ & qualitatis exiſtẽs, & Cardinalatus honore fulgens, moleſtari, perturbari, vel inquietari poſſe, ipſaſq; militias Regni Portugalliæ, illarumq; ſingulares perſonas in eodem ſtatu, quo militiæ Regnorũ Caſtellæ, & Legionis, illarumq; perſonæ huiuſmodi, quomodolibet exiſtunt & pro tempore reperiuntur, & perpetuo conſeruari debere, & ita intentionis prædeceſſorum prædictorum fuiſſe, & ẽt noſtræ eſſe, & perpetuo fore apoſtolica authoritate tenore præſentiũ decernimus, & declaramus, & nihilominus, pro potiori cautela eadem omnia & ſingula priuilegia & prærogatiuas, exẽptionis facultates, indulgẽtias conſeruatorias indulta, & alias gratias eiſdem modo & forma, quibus militijs Caſtellæ ac Legionis regnorum earumq; ſuperioribus. & perſonis huiuſmodi, vt præfertur conceſſa ſunt. & in poſterũ concedentur, & militias Regni Portugalliæ, illarumq; ſuperiores, & perſonas huiuſmodi ſimiliter perpetuo extendimus, illorumque eis authoritate, & tenore prædictis. modo tamen & forma in literis Pij prædeceſſoris huiuſmodi contentis cõcedimus, & indulgemus, decernentes præſentes literas nullo vnquam tẽpore de ſurreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis noſtræ, vel quopiam alio defectu notari, vel impugnari poſſe. nec illas ſub quibuſuis ſimilium, vel diſſimilium gratiarũ reuocationibus. ſuſpenſionibus, modificationibus, limitationibus. derogationib. aut alijs cõtrarijs diſpoſitionibus cõprehendi. Sicq; per quoſcumque iudices, & commiſſarios quauis authoritate fungentes, & S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ac cauſarum palatij apoſtolici auditores. ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi. & interpretãdi facultate, & authoritate iudicari & diffiniri debere, ac ex nunc irritũ, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſciẽter, vel ignoranter contigerit attentari. Quo circa venerabili fratri Epiſcopo Ameriñ. & dilectis filijs Capellano maiori prædicti Sebaſtiani Regis moderno. & p tẽpore exiſtenti. ac Archidiacono Elboren. per apoſtolicã ſcripturã mandamus, quatenus ipſi, vel duo aut vnus eorum per ſe, vel aliũ, ſeu alios præſentes literas, & in eis contenta quæcumque vbi, & quando opus fuerit, ac quoties pro parte prædicti Regis moderni. & pro tẽpore exiſtentes magni magiſtri. ſeu adminiſtratoris conuentuum, priorũ, commendatorum, præceptorum fratrum militum perſonarum, Eccleſiarũ, domorum locorũ bonorum, poſſeſſionum, iurium iuriſdictionũ militiæ Regni Portugalliæ huiuſmodi, ſeu alicuius eorũ deſuper requiſiti fuerint ſolemniter publicationem eiſq; in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes faciãt authoritate noſtras literas huiuſmodi, & in eis contenta. quæcumque firmiter obſeruari. ac ſingulos, quos eædem literæ concernũt. illis pacifice gaudere, non permittant eos deſuper. per quoſcũque quomodolibet indebite moleſtari, contradictores per cenſuram Eccleſiaſticã appellatione poſtpoſita cõpeſcendo, non obſtant. conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, ac militiarum prædictarũ iuramento. confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, et conſuetudinibus, ſtabilimentis, vſibus, & naturis. necnõ quibuſuis declarationibus. inhibitionibus, & decretis priuilegijs, quoq; indultis & literis apoſtolicis. ſub quibuſcumq; tenorib. & formis, ac cum quibuſuis ẽt derogatoriarũ derogatorijs, alijſq; efficacioribus & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & alijs decretis in genere, vel in ſpecie, & motu proprio, & ex certa ſciẽtia, ac de apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ẽt conſiſtorialiter, ac aliãs quomodolibet conceſſis approbatis & innouatis. Quibus omnibus etiamſi de illis eorumq; totis tenoribus ſpecialis ſpecifica, & expreſſa indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importan. mentio ſeu quauis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma adhoc ſeruanda eſſet tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo. & forma in illis tradita obſeruata inſerti forent præſentibus p o ſufficiẽter expreſſis, ac inſertis haben. illis alias in ſuo robore permãſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter expreſſè derogamus, cæteriſque cõtrarijs quibuſcumque. Volumus autem, quod priuilegiorum indultorum, & aliarum gratiarum præfatarum, ac etiam præſentium literarum trãſumptis manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis plena, & integra, ac eadem fides prorſus adhibeatur in iudicio, & extra, quæ ipſis originalibus adhiberetur ſi originaliter forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datũ Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris, die VIII. M.D.LXX. Pontificatus noſtri Anno 4.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum oblati regulares poſſint teſtari.

Reſpondeo dicendo, quod oblati Eccleſijs ſecularibus, & oblati tantum Eccleſijs regularibus, ſiue vocentur conuerſi ſiue non, poſſunt teſtari, niſi ſe, & ſua, præſentia, & futura Eccleſijs præfatis obtulerint, non quidẽ quia religioſi ſunt, ſed quia pia donatione ſe illa poteſtate priuauerunt, dixi non quidẽ, quia religioſi ſint, nam ſi ſunt religioſi nõ eſt dubium, quod ex iſto capite etiam teſtari prohibẽtur, cuiuſmodi ſunt in ordine S. Benedicti, cõceſſum eſt enim cõgregationi S. Benedicti Valliſoletani, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimoquinto à Gregor. XIII. vt hi, qui in præfata religione ſub habitu donatorum tria emittũt vota paupertatis, & caſtitatis, & obedientiæ ſint verè religioſi, & votũ ſolemne religionis emittere cenſeantur, prout habetur in libro priuilegiorum *a* dictæ congregationis impreſſo Valliſoleti, anno Dñi. M.DXCV. & quoad hos ceſſat illa quæſtio agitata per Philippũ Francum *b* an ſcilicet oblatus etiamſi non ſit verè cõuerſus poſſit teſtari, de qua aliqua tradit Nauarr. *c*

a Pri. 93. par. 194.

b Francus in Rubr de teſta. nu 13.

c Nau in cap. non dicatis n. 45. in fin.

ARTICVLVS IX.

Vtrum ſi pater monaſterium ingrediatur, & profeſſus ſit, nunquid aliquem ex filijs ſuis meliorare poſſit in tertia & quinta bonorum parte, vel de illis maioratum facere.

Reſpondeo dicendo, quod Gregorius Lopez *d* hanc excitat quæſtionem, & reſpondet, quod poſſit, modo monaſterium inſtituat in parte monaſterio ex illis bonis obuentura, ſubdens, quod pars illa monaſterio competẽs erit quarta bonorũ, ideoque filium etiam in tertia tantum parte meliorare non poterit, ne monaſterio in ſua parte quarta præter officiat, & ad hoc etiam confert Baldi *e* aſſertio dicentis, quod ſi Papa conceſſit monacho, quod de bonis paternis teſtari poſſit, quod verba iſta Papæ ſecundum ius Canonicum debent intelligi, ex quo iure pars ſua monaſterio reſeruatur. Hæc tamẽ doctiſſimi & clariſſimi viri aſſertio vera nõ eſt, imo ex eius aſſertione, quam ſtatim affirmat, atque exhibet, conuincitur, dum tenet monaſterio quintam partem competere filiis legitimis exiſtentibus, & ita ab eo recedit Molina. *f*

d Gregor. in l. 17 v. vno de ella. ti. 1. p. 6.

e Bald. in l ſi quando c. vlt. ver. exiſ. l. C. de inof. teſtam.

f Moli. de primog. li. 2. c. 9. nu. 17

Quod

Quod limita & intellige, quando inter filios pater diſponit, ſecus ſi inter extraneos niſi de licentia Papæ teſtetur, vt ex Philippo Franco *a* videri licet latè hanc quæſtionem pro vtraque parte examinante. Qui tandem concludit iſtam eſſe communem opinionem: plures etiam idem tenentes citat Couarruuias, *b* aſſerens hanc opinionem vſum chriſtiani orbis recepiſſe.

a Fran. in rub. de teſt. nu. 78. in 6.

b Coua. in ca. teſtam. nu. 10. cum ſeq. in ca. cum in offi. nu. 7. 10. 11.

Licentia autem teſtandi a Papa monacho conceſſa non finitur in prima vice, iuxta ea, quæ reſoluta ſunt ſupra *c*.

c ſupr. q. hac q. art. 4.

ARTICVLVS X.

Vtrum valeat teſtamentum, in quo inſtituitur frater minor regularis obſeruantiæ.

RÉſpondeo dicendo, eſſe irritum & rumpi teſtamentum, quando hæres in eo non inſtituitur, vel ſi inſtituitur, eſt tamē ipſe hæres incapax, ex quo concludit Bartolus, *d* quod cum fratres Minores, ſecundum eorum regulam a iure approbatam, & declaratam ſucceſſionum non ſint capaces, ſi ipſi fratres minores ſint inſtitutii hæredes, & nullū habeant ſubſtitutum, vel cohæredem, teſtamentum nullum eſt, & hæreditas pertinet ad venientes ab inteſtato, ſi autem habet ſubſtitutum, vel cohæredem valet, & ſimiliter, ſi cohæredem & ei accreſcit portio fratrū, vbi non eſt ſubſtitutus. Vtrum autem in foro conſcientiæ talis ſubſtitutus, vel cohæres, aut veniens ab inteſtato poſſit in conſcientia hæreditatem tenere, vide per eum ibi, quia videtur habere hanc maximam, & regulam, quod ſi talis poteſt eſſe certus, quod teſtator voluit diſpoſitionem valere iure directo, ideſt teſtamenti tantum, licitè eam tenet in conſcientia, ſi verò ſit certus, quod voluit valere etiam iure codicillorum & omni modo, quo poteſt, licitè eam non tenet, ſi verò remanet dubius, neque applicat animum ſuum ad aliquod prædictorum, ſed manet in eo, quod ius præſumit, licitè eam tenet, tamen quia vix reperiri poteſt, qui non velit manere omni modo, quo melius poteſt, tutius eſt non tenere, & Bartolum ſequitur Syluester. *e*

d Bar. in frat. Minoris.

e Sylu. teſta. 1. nu. 6.

ARTICVLVS XI.

An per profeſſionem teſtamentum ante ingreſſum religionis factum rumpatur.

RÉſpondeo dicendo, quod magis communis eſt, quod ſi tempore teſtamenti monachus de profeſſione cogitauit non rūpatur, ſecus verò ſi de profeſſione non cogitauit iuxta quandam Bartoli *f* diſtinctionem, quam Doctores magis communiter ſequuntur, vt videri licet per Couarruuiam, *g* & per Franciſcum Francum, & per Tiraquellum, & Molinam. Quod intelligunt vt rumpatur reſpectu partis, quæ ad monaſterium erant peruentura, & quod in dubio ex temporis interuallo colligi poſſet, an profeſſionem præmeditauerit.

f Bar. in auth. ſi qua mulier. C. de ſacroſan. eccleſ.

g Coua. in c. 2. de teſt. num. 5. Franc. in rub. de teſt. in 6. n. 67. & 69. Tiraq. in l ſi vnquam. C. de re uoc. dona. v. ſuſce. liberos nu. 45. Moli. de primog. lib. 2 c. 9. n. 55. cum ſeq.

Et aduertendum, quod ſi quis teſtetur ante religionis ingreſſum contemplatione tamen ipſius religionis, cogitando de ingreſſu poterit teſtari, etiam non ſeruata ſolemnitate iuris communis. Ita Bartolus, *h* ſi enim hoc permittitur militibus armatæ militiæ, multo magis permittendum eſt huic, qui de proximo accingendus eſt cęleſti militię, & ait Iulius Clarus *i* licet hæc opinio patiatur aliquam difficultatem, in practica tamen tenenda eſt propter Bartolum, & aliorum eam ſequentium authoritatem.

h Bart. in auth. ſi qua mulier, nu. 7. v. ex hoc dico, C. de ſacr. eccleſ. Decius. conſ. 51. nu. 3.

i Clar. de teſtamen. q. 28.

ARTICVLVS XII.

Vtrum in teſtamentis poſsint teſtes deponere de verbis teſtantis.

RÉſpondeo dicendo, quod non ſufficit teſtem deponere de verbis teſtantis, & dicere, quod audiuit illa verba niſi ſimul dicat, quod vidit teſtatorem, & audiuit illa verba dicentem iuxta ea, quæ in legibus *K* imperialibus traduntur, vbi dicū, quod coram teſtatore debent teſtes ſigillare, vel ſignare teſtamentum, alias non valeret. Bene tamen verum eſt, quod quædam gloſſa *l* tenet contrarium, quæ teſte Cæpola *m* communiter reprobetur. Nec ſufficit dicere, quod certè, & clarè cognoſcebat vocem teſtatoris, nam aut teſtator facit teſtamentum in infirmitate, & cū infirmitate de facili poſſit mutari mens teſtatoris eſſet incertum dictum teſtis, vel ſaltē poſſet eſſe incertum, quod iura in teſtamentis abhorrent, aut teſtator facit teſtamentū in ſalute, & etiam poſſet eſſe incertum, quantumcunque voce teſtatoris cognoſceret clarè, & apertè, cum alius poſſet ibi ſupponi, qui fingat vocem teſtatoris, & ſic poſſit falli teſtis: ideo requiritur, quod etiam deponat de viſo. Quod nota; vidi enim ego in illuſtriſſimo conuentu S. Ioannis Baptiſtæ oppidi de Eſtremoz patriæ meæ ædificato ſumptibus, & donatione Domini Ludouici Infantis Regnorum Portugalliæ filii illius celebratiſſimi Emanuelis Regis, in quo illuſtriſſimæ & obſeruantiſſimæ moniales nolebant, vt virgo teſtari volens velum deponeret dicentes notario & teſtibus ſatis eſſe eius vocem audiri, etiamſi eius facies velo eſſet abſcondita. Quod præſente me fuit decertatum, & tandem contra notarium obtinuerunt moniales non permittentes præfati veli depoſitionem. Quod ſecundum iura minime fieri debuerat, cum ſecundum ea non ſolum notarius, & teſtes de auditu, ſed etiam de viſu perſonæ teſtantis debeant teſtimonium exhibere, & aduerte, quod monachi, & mendicantes fratres poſſunt eſſe teſtes in teſtamento, & ita praxis admiſit, vt teſtatur Natta, *m* & Iulius Clarus.

K l. ſi non ſpecialis & in l. ſi vnus C. de teſtam.

l Gloſ. in l. 2. §. idem labeo. ff. de aqu. plu. arc.

m Cæpol. auth. 203.

m Natta in repetit §. ex imperfect. poſt nu. 281. Cla. li. 3. recep. ſent. §. teſtam. q. 51. nu. 7.

QVAESTIO LXX.

De teſtamentis quo ad eorum executionem in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *AN religioſus poſſit eſſe executor teſtamenti.*
2 *Vtrum fratres Minores poſſint eſſe executores teſtamentorum.*
3 *Vtrum religioſi conſilium ſit ſequendum quando teſtator mandat, quod ſuo conſilio, & voluntate, quod fieri præcipit, exequatur.*
4 *Vtrum religioſus executor poſſit erogare ſuo monaſterio diſtribuenda pauperibus.*
5 *Vtrum ordinarius poſſit compellere religioſum teſtamenti executorem vt ſibi reddat rationem.*
6 *Vtrum remaneat ſuſpenſus regularis impediens vltimam voluntatem teſtatoris.*

ART.

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

An religioſus poſſit eſſe executor teſtamenti.

RESpondeo dicendo, quod religioſus etiamſi ab aliquo executor ſui teſtamenti conſtitutus ſit, non poteſt tale munus ſubire, niſi petita prius, & obtẽta a ſuo ſuperiori licentia, ita in iure *a* definitur, quod ſi non obtenta huiuſmodi licentia aliquid exequatur, totum irritum eſt, & inualidum iuxta veriorem ſententiam traditam a Couarruuias, *b* & Syluestro. Quod cõfirmatur, quia executor niſi munus vellet acceptare, executor non eſt, prout reſoluit Molina. *c* Cum autem religioſus velle, ac nolle non habeat niſi dependenter a prælato ſuo, prout dicitur in iure ſuperius allegato dante cauſam, cum non obtenta prius licentia a ſuperiore executor eſſe non poſſit, conſequens eſt, vt acceptatio ipſius non occurrente beneplacito ſuperioris nulla omnino ſit; probatur deinde ex quadam lege, *d* quæ nullum eſſe dicit, quod iure reſiſtente, aut prohibente fit; eſto lex, quæ illud prohibet, non ſubiungat, vt ſit nullum; ſuperior autem ſupremus monaſterij, vt prior, guardianus, aut rector, quia ſuis ſubditis facultatem dare poſſunt ad id munus exequendum, eſſe poteſt executor non petita licentia a prouinciali, aut ab alio ſibi ſuperiore, quando ſuperior ad id eum non aſtrinxit. Ita Syluester. *e* Ratio eſt, quia ſuperior monaſterii quas facultates, & diſtributiones poteſt aliis concedere, eiſdem etiam poteſt ſecum vti, quando aliud in ea religione non eſt ſtatutum; religioſi autem ſocietatis Ieſu videant, quid eius conſtitutiones circa hoc determinant. *f*

Aduertendum cum Syluestro, *g* quod ſuperior re integra poteſt reuocare facultatem, quam dedit ſubdito, vt executor eſſet alicuius teſtamenti ad effectum, vt ſubditus progredi vlterius in executione non poſſit, malè tamen faciet, ſi ſine legitima cauſa eam facultatem reuocet.

a cap. religi. in princ. de teſt. li. 6. & in clement. vn. eod. tit.
b Cou. in cap. tua nobis de teſta. n. 2. Syl. v. teſt. 2. q. 2.
c Molina. 2. 2. tracta. 2. diſp. 268.
d L. non dubiũ C. de legib.
e Syluest. vbi ſup.
f 6. par. cap. 3. § 7.
g Syl. vbi ſup.

ARTICVLVS II.

Vtrum fratres Minores poſſint eſſe executores teſtamentorum.

RESpondeo dicendo, quod fratribus Minoribus eſt omnino Interdictum executores eſſe teſtamentorum, tametſi præbere poſſint conſilium circa eorum executionem. Ita definitum eſt in iure. *h* Quare, vt Couarruuias, *i* & Doctores communiter affirmant, præcipere poſſunt teſtatores in ſuis teſtamentis executoribus etiam in rebus exequendis, atque in diſtribuendis his, quæ diſtribuere præcipiũt, conſilium ab huiuſmodi fratribus petant, tametſi illis auditis non teneantur tale conſilium ſequi. Ita Couarruuias *K* cum Bartolo, & aliis affirmat, poſſe teſtatores iniungere executoribus, vt non aliis diſtribuant aliqua, quàm his, quibus huiuſmodi fratres elegerint, quin poſſe in ſuis teſtamentis fratribus committere Minoribus, vt ipſi executores eligãt fratreſque tunc poſſe illos eligere.

Sed contrariam opinionem allegando alios tenet Sylu. *l* quam dicit Molina ſibi magis placere, eo quod prima opinio eſſet in fraudem legis, ſi reſtringeret executores, vt teneantur parere conſilium a fratribus Minoribus in rebus deſtribuendis, eſſet enim in effectu facere fratres ipſos executores, tametſi miniſterio aliorum, neque id cum iure citato, nec cum puritate ea in parte ſui ſtatus quadrat. At certe opinio Bartoli, & Couarruuias eſt tenenda, nam ſi penetretur ratio, in qua fundatur Clementina id prohibens fratribus Minoribus ceſſat in hoc caſu, ratio enim præfatæ Clementinæ *m* eſt, quia fratres Minores hæc ſine litigio, & contrectatione, vel adminiſtratione pecuniæ nequeunt expedire, quæ ratio viget in executoribus non autem in conſilium dantibus ad exequendum, neque in facultate ad eligendum executores, & ad eos nominandos; in his enim nullum legitimum, neque vlla pecuniæ contrectatio repetitur, quando enim a teſtatore centũ ducati relinquuntur æqualiter inter quatuor pauperes diſtribuendi, quos elegerint fratres minores, nullum litigium, nullaque pecuniæ contrectatio & adminiſtratio ipſis fratribus inde oritur, nam ipſe teſtator diſtribuit & per fratres fit pauperũ electio, quod ſimiliter reperitur, quando ipſi fratres tantum conſulunt executores, aut ipſos nominant, prædicta enim ſunt meri facti, quod patet, quia cadunt in deportatum, qui non eſt capax eorum, quæ ſunt iuris ciuilis, vt patet ex iure. *n* Imo in prædictis ſolum fidelitas commendatur, & ipſis fratribus propter multa, quæ ſciunt in confeſſionibus, & extra ſecretius prædicta electio & nominatio committitur, melius enim cognoſcunt pauperes verecundos, & perſonas fideles ad executionem eorum, quæ fieri percipiuntur, quàm alii alterius claſſis viri, neque prædicta ſunt mala, neque habent ſpeciem mali, vt prohiberi fratribus cenſeantur.

Ex his infertur, quod ſi diſtributio alicuius pecuniæ relinquatur a teſtatore diſtribuenda arbitrio alicuius fratris in neceſſitates ipſorum fratrum Minorum, talis diſtributio poteſt fieri a prædicto fratre hærede ſponte ſoluente, & idem eſt ſi pecunia ſit diſtribuenda in ſorores, & moniales Monaſteriorum, quæ reguntur per ipſos fratres; & ait Baptiſta *o* de Salis, quod Benedictus XII. hoc videtur exprimere, in hoc enim caſu nulla inuenitur pecuniæ contrectatio, neque aliquod litigium poſſe euenire præſumitur. Nec hic aliqua iuriſdictio, aut actio acquiritur ipſi fratri, cum hoc arbitrium magis facti, quàm iuris ſit, ſiquidem ſecundum ipſum arbitrium hæres, vt præſupponitur, minimè a præfato fratre compellitur, quod debuerat aduertere Syluester. *p*

h Clem. exiuis de para. § verum etiam de verb ſign.
i Coua. in ca. tua nos nu. 1. de teſtam.
K Couar. vbi ſup.
l Sylu. v. teſta. 2. q. 2. prouũc 7. Molin. 2. 2. trac. 2. diſpen. 147. col. 152.
m d. Cle.
n L. cum pater § pater. ff. de leg. 2.
o Baptiſta de Salis in ſum. v. religio. 1. ſa. 200 p. 2 col. 2.
p Syl. vbi ſup.

ARTICVLVS III.

Vtrum religioſi conſilium ſit ſequendum, quando teſtator mandat, vt ſuo conſilio, & voluntate, quod fieri præcipit exequatur.

REſpondeo dicendo, quod ſi teſtator mandat, vt voluntate religioſi omnia exequantur, idem eſt quaſi executor, & ſine eius voluntate nihil fieri poteſt, ſicut ſine voluntate executoris fieri nequit, ſi tamen mandat, vt omnia fiant cum eius cõſilio, tunc neceſſario eſt petendum, ſed non neceſſario ſequendum, niſi hæres, vel commiſſarius conſilium eius ſequi teneatur ex voluntate teſtatoris, ſi verò dixerit ſecundum conſilium talis regularis tenetur illud ſequi ſecundum Albericum, & allegans Ioannem Andræam in hanc ſententiam inclinat Syluester, qui ait, quod non eſt neceſſario ſequendum conſilium, quando mandatur exequi ex conſilio, vel de conſilio, vel cum conſilio, quod & in ſimili caſu tenet Burſatus probans, nullam eſſe differentiam adhibendam inter has dictiones, ex, de, & cum, licet aliqui literaliter illas interpretantes dicunt diuerſum eſſe, ſi dicatur cum conſilio, aut ſi dicatur de conſilio,

a Bar. in c.7. §. ſi plures ff. de exec. act.

conſilio, qui expreſſe loquuti ſunt contra Bartoli a ſententiam, qui non literam, ſed realitatem conſiderans, nullam inter has dictiones reſpectu conſilij adhibendi appoſuit differentiam. At quando ponitur dictio, ſecundum, dicendo ſecundum conſilium, illa dictio, ſecundum claré denotat conſilium non ſolum petendum, ſed etiam neceſſario exequendum ſed tu dic, quod attento, quod religioſi cum licentia ſuorum prælatorum poſſunt eſſe teſtamentorum executores, conſilium ab ipſis in caſu propoſito eſſe non ſolum petendum, ſed etiam ſequendum, cum dicti religioſi in hoc caſu vt participes eiuſdem officij conſtituantur, & per conſequens eorum conſilium eſt ſequendum, prout in iure b communiter notatur.

b c. venerabi. de off. deleg.

Et aduertendum, quod quando alicui eſt commiſſa executio & diſtributio in teſtamento cum conſilio fratrum Minorum caſu, quo ipſe frater non poteſt eſſe executor, tunc de vrbanitate debet eius ſequi conſilium & non de neceſſitate, ſi tamen proponatur conſilium petendum caſu, quo ipſi fratres poſſunt eſſe executores, tunc temporis debet eorum conſilium requiri & ſequi, poſſunt autem fratres Minores eſſe executores teſtamentorum, quando diſtributio debet fieri in ipſos fratres, vel in moniales ſui ordinis, ita Bartolus c hoc ſine aliqua controuerſia concludens.

c Bar. in tra. Minoris.

ARTICVLVS IV.

Vtrum religioſus executor poſſit erogare ſuo monaſterio diſtribuenda pauperibus.

RESpondeo dicendo, quod religioſus executor teſtamentorum poteſt erogare ſuo monaſterio illa, quæ ſunt pauperibus diſtribuenda etiam ſi ſolus exequatur, cum in hoc caſu diſtinctio perſonarum inter dantem & recipientem inueniatur, ſibi autem non poteſt niſi eſſet in ſumma neceſſitate, quia tunc etiam licet ei capere aliena, ſecus ſi non ſit ſolus executor, ſed cum alijs, quia tunc poteſt. Ita Syluester d.

d Syluc. teſtamentum 2. n. 4. verſ. 5.

Nec ſupradictis obſtat, quod reſtitutioni obnoxius inſtitutorum, quæ reſtituenda ſunt pauperibus, ſi eſt pauper poteſt ſibi totũ, aut aliquam partem capere, prout tenet cum alijs Nauarrus, e per quod videtur, quod prædictus teſtamenti executor, ſi eſt pauper, poteſt ſibi partem illius, quod reſtituendum eſt pauperibus applicare. Nam quantum ad noſtrum propoſitum prædicta doctrina eſt limitanda, niſi aliud conſtet de voluntate teſtatoris, hic autem conſtat de eius voluntate cum executorem fecerit pauperem religioſum, & ei mandauerit, vt diſtribuat inter pauperes de ipſo paupere ab eo cognito nulla facta mentione.

e Nau. c. 17. nu. 33.

ARTICVLVS V.

Vtrum ordinarius poſſit compellere religioſum teſtamenti executorem, vt ſibi reddat rationem.

RESpondeo, dicendo, quod religioſus teſtamentarius etiam ſi ſit exemptus, vel prælatus tenetur reddere rationem ordinario, & ordinarius tenetur exigere, prout in quadam Clementina f eſt definitum. Quod Ricardus g limitat in religioſo habente exemptionem communem, & tamen potente conueniri ratione contractus, vel delicti ſeu rei vt in caſu cuiuſdam decretalis h ſecus in eo, qui etiam ex prædictis conueniri non poteſt, quia talis ab ordinario puniri non poteſt, & hanc opinionem ſequitur Syluester. Et huiuſmodi ſunt omnes mendicantes, & hi qui eorum gaudent priuilegiis, prout reſolutum eſt in ſecundo tomo. i Vtrum autem teſtator poſſit præcipere Epiſcopo, ne ſuus executor rationem reddere teneatur; Reſpondetur, quod non cum teſtator non poſſit facere, ne in ſuo teſtamento leges locum habeant, voluntas enim pia, rationabilis, & iuridica defuncti eſt executioni mandanda, non autem illa, quæ illicita eſt, & contra ſacros canones, prout in ſpecie reſoluit doctiſſimus Couarruuias. k

f Cl. religioſis de teſt.
g Ricar. in 4. diſt. 45. a. 4. 2. de priu. 6.
h Syl. teſta. 2. n. 2. v. 4.
i 2. 20. q. 71.
k Cou. in c. tua nos nu. 6. de teſt.

ARTICVLVS VI.

Vtrum remaneat ſuſpenſus regulari impediens vltimam voluntatem teſtatoris.

Vide quod circa hunc articulum diximus in quæſtione de ſuſpenſione. l

l Supra hoc tomo q. 55. ar. 2

QVAESTIO LXXI.

De teſtibus, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 V*Trum religioſi poſſint compelli ad iurandum.*
2 *Vtrũ monachus poſſit eſſe teſtis in teſtamento.*

Vtrum religioſi poſſint compelli ad iurandum.

RESpondeo dicendo, quod quæſtio propoſita iam ſupra ſecundo tomo reſoluta eſt. Nunc autem pro complemento propoſui in medium adducere priuilegium Eugenij IIII. conceſſum motu proprio congregationi S. Iuſtinæ, anno Dominicæ Incarnationis 1434. quod vidi ſub ſigillo authentico in libro priuilegiorum ordinis D. Benedicti m impreſſo valliſoleti, anno Domini M.D.X.C.V.

m 6. pri. fo. 55 par. 2.

Eugenius IV. ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam Si ex debiti miniſterii paſtoralis, &c. Plane ne prælatos & monachos huiuſmodi etiam cauſarum ſtrepitus inquietet. & ab otio ſancta deducat, ne quis prælatos, monachos, & perſonas de huiuſmodi congregatione ſubire de calumnia, & veritate dicenda iuramentum, aut deferendum teſtimonium quacunque de cauſa compellat inuitos ſiue extra ciuitates, et diœceſes ſuas trahat, ſiue in eos, vel eorum aliquem propterea excommunicationis vel alterius cenſuræ ſeu pœnæ ſententiam proferat per literas apoſtolicæ ſedis vel legatorum eius, niſi in eiſdem literis de huiuſmodi indulgentia plena expreſſe, ac de verbo ad verbum facta fuerit mentio ſpecialis eadem authoritate indulgemus excommunicationis ſuſpenſionis, & interdicti, & alias ſententias. ſi quas in eos, vel aliquem eorum contra indultum huiuſmodi promulgare contigerit, decernentes præſentium tenore irritas & inanes prælatorum verò, monachorum, conuerſorum, commiſſorum, & nouitiorum ipſius congregationis teſtimonia in cauſis & ipſorum ciuilibus, & criminalibus in iudicio & extra iudicium legitima ſint, & iuridica & vt eis libere & licitè vti concedimus per præſentes. Adiicientes, quod ſi quandoque contigerit per aliquem, aut plures actus contra huiuſmodi aut quæcumque alia decreta priuilegia, indulta gratias, & immunitates præfatæ congregationi conceſſa, aut ipſorũ aliquo a quocumque cuiuſcumque conditionis, dignitatis, gradus,

ſea ſtatus exiſtat, & negligentia vel ignorantia præſentium, & futurorum, quibas ea conceduntur aut alia quauis cauſa aliter attentari, vel obſeruari ignoranter, vel ſcienter nullum tamen per hoc præiudiciam decretis, priuilegiis indultis, gratiis, & immunitatibus præfatis volumas generari, ſed illa in ſuo robore & vigore permanere. Non obſtantibus in Conſtantienſi, & aliis Conciliis ac fælic. reco. Innocentio IV. &c.

ARTICVLVS II.

Vtrum monachus poſsit eſſe teſtis in teſtamento.

RESpondeo dicendo, monachum in teſtamentis teſtem eſſe poſſe, vt in quadam decretali *a* probatur. hanc opinionem tenet Baldus, & firmat Speculator, & Ioannes Andr. & approbat Bart. Imo ait Guido *b* Papa, abſit, quod teſtamenta, vel aliæ vltimæ diſpoſitiones, in quibus religioſi etiam mendicantes pro teſtibus adhibeantur, debeant propter hoc irritari, imo quod tales pro teſtibus adhibeantur in vltimis voluntatibus, tenet communis obſeruantia.

Nec obſtat inquit dictum Ioanois Fabri *c* qui videtur tenere, quod non valeant, ipſe enim ſine lege loquitur, licet enim tales religioſi pro teſtibus adbibiti teſtimonium in iudicio ferre non poſſint ſine ſuperioris licentia, non propterea ſequitur quod ipſa diſpoſitio vitietur, ſicut dicimus in excommunicato, qui a teſtimonio ferendo repellitur a iure, *d* attamen teſtamentum, vel contractus, in quo adhibetur pro teſte, non vitiatur, prout tenent Speculator, *e* & Innoc. Hoc etiam probatur in religioſo dato pro executore in teſtamento: nam datio valet, licet ipſe officium illud exercere non poſſit, ſine ſuperioris licentia. Qnod ita vidiſſe iudicatum in Curia parlamenti aſſerit idem Guido.

Hæc autem communis ſententia ampliatur vt procedat etiamſi in eo teſtamento Monaſterium ſit inſtitutum, aut ei ſit aliquid legatum, cum monachus in cauſa alterius monachi teſtis eſſe poſsit, prout habet communis conſuetudo, & obſeruantia teſte Natta *f* ſubdente hoc eſſe valde rationabile, nam ſolent a teſtatoribus adhiberi, tanquam legaliores ſub ſpe, quod eorum voluntates non reuelent.

Aduertendum tamen, quod licentia prædicta debet apparere in actis, aliter monachus examinatus nihil probat, quod vt veriſsimum probat Ioannes de Amicia.

Reliqua autem pertinentia ad teſtes iam ſupra ſecundo tomo ſatis diſputata ſunt.

a c. nuper extra de teſtib. Bal. in l. verba ſuper q. 10. C. de ſacroſ. Eccl. ſpec. tit. de teſti. v. quid de mon. & ibi Andr. Barto. in l. in tantum. §. v. uor. ff. de rerũ diuiſ.
b Guid. deciſ. delphi. q. 519
c Faber. inſt. de teſti. §. teſtam.
d c. veniens ex. de teſti.
e Specul. tit. de teſtam. §. inſtru. publi. Innoc in c. cum ſin glo. v. durat. ex. de exce.
g Natta in re poſt. §. ex imperfect ſub n. 181. C. de teſta.
Io. de Amicis conc 77. nu. 17. & ſeq.

QVAETSIO LXXII.

De Tertiarijs ordinum, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *VTrum ordo tertiariorum B. Franciſci ſit religio, & vtrum eius alumni ſint vere religioſi.*
2 *Vtrum tertiarij ordinis Diui Dominici ſint vere religioſi.*
3 *Vtrum tertiarij D. Auguſtini Carmelitarum, & Minimorum ſint religioſi.*
4 *Quo habitu præfati Tertiarij vtantur.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ordo Tertiariorum Beati Franciſci ſit religio, & ſic vtrum eius alumni ſint vere religioſi.

RESpondeo dicendo, quod vt conſtat ex his, quæ tradit author *g* libro noſtræ ſacræ religionis minorum originis, quod cum ad feruentiſſimam ſeraphici patris Franciſci Prædicationem plures, tum homines, tum etiam mulieres matrimonialibus legibus aſtrictæ conuerteren tur, cuperentque ſibi aliquam regulam, certaſque leges dari, quibus vitam iuxta euangelicæ legis perfectionem fælicius inſtituere poſſent, adiecit Beatus ipſe pater, vt & tertium ordinem, quem de pœnitentia dici, atque virginibus, vxoratiſque, nec non ſolutis communem eſſe voluit, anno Dominicæ Incarnationis 1221. inſtitueret. Cuius & ſi certa regula ab ipſo B. Patre Franciſco tradita non inueniatur, certiſſimum tamen eſt, aliquas ſibi leges, quibus eius alumni in vtriuſque hominis conuerſatione corporali ſcilicet, & ſpirituali vti deberent, ab eodem fuiſſe præfixas, haſque a ſummo Pontifice Nicolao Quarto, *h* in vnum collectas, & moderatas, atque in regulæ formam a præfatis tertiariis, tum ſolutis, tum quoque vxoratis obſeruandæ redactas. Quem quidem ordinem Hono. III. Pontifex maximus confirmauit, & Gregorius IX. Innocentius Quartus, atque Nicolaus Quartus ſummi itidem pontifices plurimis fauoribus, atque priuilegiis proſequuti ſunt. Cum igitur ſacra hæc tertiariorum confraternitas indies magis, magiſque excreſceret, meliuſque audiret illuſtriſſima ſimul atque pientiſſima Angelina a Termis Ciuitellæ apud Brutios comitiſſa, ea acta bona illuſtrium, ſpectaculatum manu Fulginæ, quæ Vmbriæ ciuitas eſt, & conuentum ſuũ titulo S. Annæ ſibi conſtruxit, & illum cum ſociis ingreſſa tribus monaſticis votis caſtitatis, ſcilicet, obedientiæ, atque paupertatis emiſſis, ibidem ad mortem vſque ſanctiſſimè perſeuerauit, cuius exemplo ſanctiſſimæ aliæ virgines permotæ collatis in medium propriis facultatibus octo monaſteria, in quibus ſub habitu, atque legibus tertii ordinis Beatiſſimi patris Franciſci conuenirent, in diuerſis Italiæ partibus poſt breuiſſimi temporis ſpatium ædificari curarunt. Et ab his ſacra tertiariorum religio initium ſumpſit. Quam & Martinus V. & Euge. IV. *i* Pont. Max. ſtatutis, atque Apoſtolicis conſtitutionibus, & conceſſionibus honeſtarunt. Cùmque ad harum ſororum exemplum plurimi quoque viri, & cœnobia erexiſſent, & ibidem ſub habitu, & norma præfati tertii ordinis triplici monaſtico voto emiſſo religioſè commorarentur, & iſti atque illæ ſupra modum multiplicarentur, Leo X. *k* Pont. Max. huiuſmodi tertium ordinem confirmauit, ſibique propriã regulam ab ea, quam Nicol. Papa IV. prius condiderat, vtcunquè diſsimilem, anno Domini 1521. die vero 29. menſis Ianuarii, ſed Pontificatus eius, anno octauo præſcripſit. *Vnde Sixtus IIII ſtatuit, ac decreuit, quod votum obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis emiſſum a tertiariis Beati Franciſci habeat vim, & valitudinẽ voti ſolemnis ac omnem inducat effectũ, quẽ inducit votum ſolẽne factũ cuicũque de religionibus a ſede Apoſtolica approbatis. Ac diſtrictè præcipiendo mandauit omnibus, & ſingulis cuiuſcunque gradus, dignitatis, ordinis aut conditionis fuerint, ſub quorũ cura, vel iuriſdictione prædicti tertiarii fratres, vel ſorores tunc degebant, aut in futurum degere cõtingeret, ne fratres, vel ſorores prænominatos præfatum votum modo prædicto*

emittentes

g De ori. reli. 1. par. p. 3. & Rodul. lib. 2. de Hiſt. relig. Franciſ. fol. 181.
h Mon. in 3. impr. fol. 49. et in 2. f. 132 conc. 198.
i Mon. in 1. imp. f. 49. & in 2. fol. 42. conc. 47.
K Supp. f. 21 conc. 119.

ctum conſummare aut religionem ipſam dimittere, & ad ſecularem vitam redire permittant, decreuitque irritum, quidquid in contrarium actum fuerit. Ac ipſos fratres & ſorores id facientes excommunicationis ſententia innodatos fore. Ex quibus colligitur, quod tertiarij fratres ſunt in triplici differentia. Quidam enim illorum, & primi tempore ſunt illi, qui non faciunt tria vota eſſentialia religionis neque in congregatione viuunt, ſed in proprijs domibus cum ſuis vxoribus, & filijs, aut familijs, prout aliæ perſonæ ſeculares excepto, quod obſeruant ea, quæ in regula per Nicolaum IV. compilata continentur. Alij tertiarij ſunt, qui faciunt prædicta tria vota in manibus ſui miniſtri, vel miniſtræ coram ſua communitate, ſed hi ſubdiſtinguntur, quia aliqui iſtorũ poſt emiſſionem votorum, ſeu profeſſionem prædicto modo factam remanent, & viuunt in communi. Reliqui verò licet faciant profeſſionem in communitate, tamen poſtea non viuunt in communitatibus ſui ordinis, ſcilicet in aliquibus Eremitorijs, vel Eccleſiis ſeparatis a conuentibus dicti ordinis, & vt omnia diſperſa, & confuſa in hac materia clariora fiant accipiat lector ſequentes concluſiones.

Prima concluſio illi tertiarij, qui ordinati fuerũt per B. Franciſcum, non erant verè religioſi ſecundum Panormitanum, eorum enim inſtitutum licet fuerit per Papam approbatum, fuit tamen approbatum, vt quidam modus bene viuendi, vt etiam expreſſe tenet D. Thomas. *a* Vtrum autem hi inter perſonas Eccleſiaſticas enumerentur, dictum eſt in ſuperioribus. *b*

Panormi. in rub. de reg.

a D. Tho. 2. 2. q. 187. art. 4. ad 3.

b Supra 2. 10. 2.

Vnde ſuper tales tertiarios non poſſunt fratres Minores habere aliquam iuriſdictionem, poſſunt tamen habere aliquam indulgentiam, ſeu curam ſpiritualem pro directione animarum illorum, vtpote audiendo confeſſiones eorum, & conferendo illis ſacramentum Euchariſtiæ frequentius, quam alijs fidelibus, nec non communicando eis aliquas indulgentias, & peccatorum remiſſiones, & alia ſimilia ſpiritualia quemadmodum fit confratribus, & ratione prædictorum tantum eſt quædam mutua obligatio, ſine præiudicio decimarum, & tributorum, ac iuriſdictionum Eccleſiaſticarum & ſecularium, quibus manent ſemper obligati, vt alij mere ſeculares, vt patet ex his, quæ a Leone Decimo, ordinata ſunt in Concilio Lateranenſi relato in ordinis ſupplemento. *c* Et notandum, quod omnes mulieres tertii ordinis modo vouerint caſtitatem, modo non, modo gaudeant priuilegiis noſtris, modo non, non ſunt veræ religioſæ, & multis nominibus vocantur, nam in Italia vocantur Bizochæ, alibi Pinzocheræ, in Hiſpania Beatæ, alibi Mantilatæ, & communiter dicuntur etiam tertiariæ & de pœnitentia.

c Sup. fol. 26. conc. 86.

Secunda concluſio. In aliquibus partibus reperiuntur aliqui, qui tertiarii nominantur quorum nulla inuenitur facta profeſſio, ſed ab aliquibus fratribus habitum tertiariorum receperunt, viuunt in aliquibus Eremitorijs, ſeu in domibus ſecularibus, qui non ſolùm non ſunt religioſi, ſed vt temeritatem committentes debent reputari, ideo debent procurare fratres, vt præfati Eccleſiaſtici ordinarii procedant contra tales, cum deferant habitum, cuius ipſi non ſunt, prout in ſecundo tomo in ſimili caſu latè diximus.

Tertia concluſio Tertiarij, qui iuxta conceſſionem Sixti Quarti emittunt tria vota eſſentialia, ſunt verè religioſi exempti ab omni iuriſdictione Eccleſiaſtica, ſubiecti generalibus fratrum Minorum. *Sixtus enim Quartus ſtatuit, quod generales, & prouinciales miniſtri ordinis Minorum, & eorum vicarij tam conuentuales, quam obſeruantes habeant ſub ſua iuriſdictione omnes fratres, et ſorores tertij ordinis B. Franciſci, vbilibet infra prouincias eis conceſſas conſiſtentes ac eos charitatiuè viſitent, & eoſdem iuxta regularia inſtituta dicti ordinis inſtruant, & reforment, necnon & corrigant etiam per ablationem habitus dicti tertij ordinis, ſi id qualitas exceſſus exegerit. Similiter ſtatuit, quod prædicti prælati ordinis Minorum poſſint recipere volentes aggregari huiuſmodi tertio ordini. Ac etiam quod poſſint eiſdem tertiarijs deputare viſitatorem, ſeu confeſſorem prædicti ordinis Minorum de obſeruantia, vel conuentualium, prout eis plus placuerit, qui eiſdem Tertiarijs omnia Eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrare debeant.* Ita habetur in monumentis ordinum. *d* Quæ conſtitutio licet aliquorum pontificum decretis fuerit aliquando mutata conceſſo eiſdem tertiariis Miniſtro generali, ſicut habent aliæ religiones, hodie tamen generalis ordinis Minorum de obſeruantia ſaltem in his Hiſpaniarum partibus eſt pater etiã generalis huius Religionis, & licet in Hiſpania aliqua Tertiariarum prouincia inueniatur ſuum recognoſcens prouincialem, prædictus tamen prouincialis cum tota ſua prouincia prædicto generali ſubditur, quoad omnia. Verum eſt tamen, quod aliquæ Moniales conſentientibus patribus de obſeruantia ordinariorum iuriſdictioni ſe ſubdederũt, & vtinam omnes moniales cuiuſcunque inſtituti regulares ordinario ſubderentur, præſertim in noſtra religione Minorum, in qua de earum poſſeſſionibus, & redditibus non poſſumus ſecundum noſtrum inſtitutum, ita curare, ſicut fratres aliarum religionum.

d in 1. impr. f. 8. & in 2. fol. 92. concl. 201.

Quod autem prædicti tertiarij & Tertiariæ ſint verè religioſi probatur, nam illi faciunt profeſſionem trium votorum eſſentialium in religione approbata ſecundum regulam approbatã à ſede Apoſtolica, quod vt ſint verè religioſi, vt definitum eſt à Boni. VIII. & nos latè explicauimus in primo *e* tomo quæſtionum regularium. Quod confirmatur, nam votum fit ſolemne, tam in profeſſione certæ regulæ, tum in maiorum ordinum ſuſceptione, ſolemnitas enim fieri non conſueuit, niſi dum quis per ſuſceptionem noui ſtatus rei alicui mancipatur, nõ enim ſolemnitas nuptialis ſalubriter adhibetur, niſi dum vterque coniugum alteri ſe mutuo tradit, ſtatùmque matrimonialem profitetur, qui publicitus innoteſcere debet, per ſuſceptionem autem ſacri ordinis puta ſubdiaconatus diuino ſe homo addicit miniſterio firmum ſtatum ſuſcipiens clericalem, ſimiliter in profeſſione certæ regulæ à ſede Apoſtolica approbata, quando per abrenunciationem ſeculi, propriæque voluntatis ſtatum quis perfectionis aſſumit, igitur tunc fit votum ſolemne. Confirmatur deinde, nam in opinione D. Tho. ſolemnitas voti attenditur ſecundum benedictionem, & conſecrationem, non quod in benedictione & conſecratione voti ſolemnitas conſiſtat, ſed quod illa benedictionis ſolemnitas adhibetur in ſignum, voti, in quo fit actualis traditio, ſicut ſolemnitas nuptiarum non eſt de eſſẽtia matrimonij, ſed eſt eius teſtimonium; in præſentiarum autem fit actualis iſtorum tertiariorum cum ſua religione mutua traditio authoritate Eccleſiæ, ita quod ſicut per actualem mutuam traditionem & conſenſum in matrimonio carnali, quoddam indiſſolubile vinculum conſurgit, ita etiam in profeſſione, quod eſt matrimonium ſpirituale, quoddam vinculum perpetuum & inſeparabile inter profitentem, & ſtatum religioſum, quem aſſumit, eueniat, vt patet ex traditis à Soto, *f* quod autem Tertiarij, de quibus in hac concluſione loquimur, hoc modo ſolemniter profiteantur, patet ex Bulla Sixti IV. ibi *habeat vim & valitudinem voti ſolemnis, ac omnẽ inducat effectum,*

e to. 1. de vo. 9

f Soto lib. 7. de iuſt. q. 2. ar. 3

Digitized by Google

quem inducit votum ſolemne, qui effectus ſtatim declaratur prohibendo, ne contrahant matrimonium, & ſi ſecus factum ſit irritum, & inane iudicetur, in qua inhabilitate ad contrahendum ſecundum Caietanum voti ſolemnitas conſiſtit, prout tradit Sotus, a quod ex eo euenit, quia in profeſſione ſit illa actualis & indiſſolubilis traditio, propter quod Sixtus IV. ſtatim addit, quod prædicti ſic traditi, & ligati ad ſecularem vitam minimè gentiom redire poſſunt. Quod ex dicendis in articulo ſequenti manifeſtius patebit. Aduertendum tamen, quod actualis & indiſſolubilis traditio profeſſionis eſt ab Eccleſia, vt Scotus *b* opinatur, non verò a iure diuino, ſicut eſt indiſſolubilitas matrimonii, cum reſpectu matrimonii habeamus illud oraculum diuinum *c* quos Deus coniunxit homo non ſeparet, reſpectu tamen profeſſionis nullum extet ſimile oraculum diuinum.

a Sot. ubi ſup.

b Scot. in 4. d. 38.

c Matth. 19.

ARTICVLVS II.

Vtrum tertiarij ordinis Diui Dominici ſint vere religioſi.

RESpondeo dicendo, quod Florentinus *d* in ſuo hiſtoriali dicit Beatum Dominicum etiam inſtituiſſe tertium ordinem, ſeu tertiarios fratres, & ſorores de pęnitentia. Et fortè hoc fecit imitando B. Franciſcum in hoc qui fuit contemporaneus eidem, qui quidem B. Pater noſter Franciſcus, quia primus omnium hos tertiarios, ſeu fratres de pęnitentia inſtituit, ideo ei ſpecialiter Eccleſia hoc tribuit 1. e. alius de eo cantans, tres ordines hic ordinat, &c. Imo Auguſtinenſes etiam habent ſuos tertiarios, ſeu corrigatos fratres de pænitentia, de quibus articulo ſequenti dicemus, quantum autẽ ad id, quod in titulo articuli propoſuimus decidendum, ſciendum eſt, quod Iulius II. die XIV. Decembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo nono Pontificatus ſui anno ſeptimo in breui directo, dilecto filio Thomæ de Vio Caietano generali miniſtro ordinis Prædicatorum, in hunc modum ait. *Et inſuper quod mulieres prædicti ordinis, quæ ſorores de pęnitentia nuncupantur & collegialiter viuunt ſi tibi placuerit (& illa hoc cupiant) ex benignitate Apoſtolica tria vota religionis in manus tuas, aut illorum, quos ad hoc duxeris deputandos, emittere licite valeant.* Et idem Iulius Secundus in alio breui directo eidem Generali ait. *Sorores quoque de pænitentia Beati Dominici nuncupatæ collegialiter viuentes, & volentes vouere tria vota religionis iuxta noſtram conceſſionem eadem authoritate volumus, vt profiteantur obedientiam tibi, & pro tempore exiſtenti magiſtro generali, vel alteri vices magiſtri generalis gerenti, vſque ad mortem ſecundum regulam Diui Auguſtini & propter hoc tamen non teneantur ad clauſuram, neque ad officium diuinum magis quàm ex ſua regula tertij habitus tenentur.*

d Floren. 3. p. ti. 23. c. 14. §. 2.

Quarum conceſſionum tenorem conſiderantes doctiſſimi patres Dominicani ſibi perſuaſerunt, virtute earum præfatas tertiarias non eſſe nec definiri eſſe propriè religioſas, ſed ſummum Pontificem earum ſtatum, vt pium approbare cum aggregatione trium votorum ſimplicium, per quæ licet fiat ſecundum Scotum *e* actualis traditio, non tamen ex tali traditione reſoluat vinculum indiſſolubile taliter, quod ſi contraherent matrimonium, minimè valeret, propter quod ad omnem dubitationem tollendam prædicti patres, a Paulo Tertio, huius difficultatis ſolutionem impetrarunt. Qui reſpondit in hunc modum.

e Scot. in 4. diſt. 38.

Dilectis filijs magiſtro generali, & prouincialibus, & conuentualibus prioribus, vniuerſiſque fratribus ordinis prædicatorũ.

PAulus Papa III. dilectis filijs ſalutẽ apoſtolicã benedictionẽ. Exponi nobis nuper feciſtis, quod licet aliàs felicis recordationis Sixtus Papa IIII. prædeceſſor noſter accepto per eum, quod quidã fratres, & ſorores tertij ordinis Sãcti Franciſci, ex eius, vel prædeceſſorũ ſuorum Rom. Pontific. ſpeciali cõceſſione collegialiter viuentes poſt annum probationis in manibus ſui miniſtri, ſeu miniſtræ ab eorũ collegio canonicè electi, vel electæ coram toto ſuo collegio tria ſubſtantialia vota emittebant, & quod à pleriſquè dubitatur, an talia vota eſſent ſolemnia & religionis obſeruantiæ obligarẽt, per ſuas literas decreuit, & ſtatuerit, vota præfata, vt præmittitur emiſſa, vel quæ in futurum emittentur, de cætero eam vim & efficaciã habere, quam ſolemnia vota habent, et omnẽ inducere effectum, quẽ inducunt ipſa vota ſolẽnia facta per quoſcunq; religioſos & religioſas de religionibus à Sede Apoſtolica approbatis. Mãdamus omnibus & ſingulis cuiuſcunque gradus, dignitatis cõditionis, ordinis eſſent, ſub quorũ cura, vel iuriſdictione fratres vel ſorores præfati degebant, vel morabãtur, aut degere, vel demorari contingeret in futurum, ne de cætero fratres vel ſorores præfati præfata vota modo præfato emittentes matrimoniũ de cætero contrahere, vel antea contractum poſt emiſſa huiuſmodi vota conſumare, vel religionem ipſam dimittere & ad ſecularem vitam redire permitterent. Quodque ſi ipſi fratres, & ſorores cõtrariũ feciſſent matrimonium huiuſmodi nullum fuiſſe, & eſſe apoſtolica authoritate decernerent, ac ipſos fratres & ſorores id facientes excommunicationis ſententia innodatos tandiu denunciarent, donec ad cor reuertentes habitum dictæ religionis reſumerent & votũ ac profeſſionẽ ſuã, iuxta ſtatuta & conſuetudines dicti ordinis obſeruarẽt, meruiſſentque ab huiuſmodi excõmunicationis ſententia à ſuis ſuperioribus abſolutionẽ obtinere prout in eiſdẽ literis plenius continetur, ac omnia & ſingula priuilegia, & indulta apoſtolica authoritate eidem ordini Sancti Franciſci quomodolibet conceſſa vobis, & ordini veſtro generaliter communicata fuerint. Nihilominus, quia literæ prædeceſſoris huiuſmodi vobis & ordini veſtro prædictis, ac ſub cura degẽtibus ſororibus tertij ordinis, ſeu tertiæ regulæ Sancti Dominici collegialiter, vt præfertur, viuẽtibus & ſpecialiter cõmunicatæ nõ reperiuntur à nonullis hæſitatur, an literæ prædeceſſoris huiuſmodi etiã in fratribus & ſororibus dicti ordinis tertij ſiue regulæ tertiæ Sãcti Dominici in collegialiter viuẽtibus, quia tria vota huiuſmodi emittere cõſueuerũt locũ ſibi vẽdicent. Quare nobis humiliter ſupplicari feciſtis vt omnẽ hæſitãdi materiã tollere, aliaſque vobis & ordini veſtro præfato in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur quarumcunque animarum ſaluti, obnubilantia dubia de cordibus fidelium tolli cupientes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati dicta authoritate apoſtolica tenore præſentium decernimus, & ſtatuimus, quod vota per fratres, & ſorores tertij ordinis ſeu tertiæ regulæ Sancti Dominici huiuſmodi eo modo emiſſa, ſicut illa, quæ vota per fratres & ſorores dicti ordinis tertij Sancti Franciſci emiſſa iuxta decretum prædeceſſoris huiuſmodi ſolẽnia ſint & cenſeantur, eundem effectum prædictũ faciat, & ad religionis obſeruantiã arceant & obligent. Mandantes omnibus & ſingulis ſub quorũ cura aut iuriſdictione fratres, aut ſorores tertij ordinis, ſeu tertiæ regulæ Sancti Dominici huiuſmodi degunt, & morantur, ſiue in poſterum degere, vel morari contigerit cuiuſcumque gradus, dignitatis, ordinis, aut conditionis exiſtant, ne de cætero fratres, vel ſorores tertij ordinis

Digitized by Google

ordinis, ſeu tertiæ regulæ Sãcti Dominici huiuſmodi, qui prædicta vota modo præfato emiſerunt, matrimonium contrahere, ſeu ante contractum poſt emiſſionem huiuſmodi conſummare, aut religionem ipſam dimittere, & ad ſecularem vitam redire permittant. Quodque ſi ipſi fratres, vel ſorores contrarium fecerint, matrimonium huiuſmodi nullum fuiſſe, & eſſe eadem authoritate decernentes, ac fratres, vel ſorores hoc facientes excommunicationis ſententia innodatos eſſe tandiu denuncient, donec ad cor reuerſi habitum religionis Sancti Dominici reſumpſerint, & votum, ac profeſſionem ſuam ſecundum ſtatuta, & conſuetudines dicti tertij ordinis, aut tertiæ regulæ modo prædicto collegialiter viuentes obſeruent, mereantque ab huiuſmodi excommunicationis ſententia à ſuis prioribus abſolutionem obtinere. Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, ac omnibus illis, quæ dictus prædeceſſor in literis ſuis voluit non obſtare, cæteriſque quibuſcunque. Datum Romæ apud ſanctum Marcum, ſub annulo piſcatoris, die vigeſima ſexta Iulij M.D XLII. Pontificatus noſtri anno octauo.

ARTICVLVS III.

Vtrum tertiarii & tertiariæ Eremitarum Diui Auguſtini, & Carmelitarum, & minorum ſint religioſi.

RESpondeo dicẽdo, quod Eugenius IV. & Martinus Quintus, *confirmauerunt literas Bonifacij VIII inſerendo illis de verbo ad verbum, in quibus conceditur quod generali & cuilibet officiali, & prioribus ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini in quibuſcunque prouinciis conſtitutis ſit licitum quaſcumque mulieres idoneas aliquod canonicum obſtaculum non habentes quæ habitum regularem dicti ordinis (ad inſtar Mantellatarum, ſeu pinzocherarum ordinum fratrum minorum & prædicatorum) habere, ac geſtare voluerint, tam virgines quam matronas ac viduas in Mantellatas ſeu pinzocheras prædicti ordinis Eremitarum recipere & admittere. Ac earum ſingulis habitum regulas eiuſdem ordinis Eremitarum exhibere adinſtar huiuſmodi Mantellatarum, ſeu pinzocherarum prout ſecundum Deum & ſalutem animarum earundem ſalubrius viſum fuerit expedire*, ita habetur in libro *a* monumenta ordinum.

a in 2. impr. fo. 177. conceſ. 412. & 346. conceſ. 396. & 397.

Et Sixtus IV. ſimilem quaſi ad literam conceſſionem indulſit ordini Carmelitarum, prout in præfato libro continetur.

Et Iulius Secundus in mari magno b ait in hũc modũ. Quodque ipſe Franciſcus de Paula regulam ſeu modum viuẽdi tertij ordinis pro vtriuſque ſexus perſonis ſub eadem regula ſeu modo viuendi, quæ ſeptem dumtaxat clauderetur capitulis pœnitentiam agere valerent per eundem Alexandrum prædeceſſorem benedici, approbari & confirmari cupiebat idem Alexander prædeceſſor Pyrri Archiepiſcopi, ac Sixti, & Innocentii prædeceſſorũ prædictorũ, ac ſuas literas prædictas, nec non omnia, & ſingula in eis cõtenta, alia quoque priuilegia cõceſſione, & immunitates exemptiones, & indulta quæcũque eiſdem fratribus minimis ac eorũ domibus a ſede prædicta vel eius prælatis, ſeu alias quomodocũque facta, & conceſſa, necnon reductionem, mutationem & alterationem dictorum X. capitulorum, & regularum ipſorum fratrum minimorum, necnon regulam ſiue modũ viuendi huiuſmodi pro vtriuſque ſexus perſonis, & in vtriuſque regula capitulis contenta quæcumque; quæ omnia diligenter inſpici, ac de verbo ad verbum inſeri fecit cum ſuppletione defectum approbauit & confirmauit, &c. Quam conceſſionẽ confirmauit Leo X. die quinta Septembris anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo

b in 2. impr. fo. 76. & in 2. fo. 180. conceſ. 415. Suppl. f. conc. 24. verſ. quo quæ ipſe.

ſexto, Pontificatus ſui anno quarto in bulla, *c* quæ incipit, his quæ pro fidelium.

c refert Paraſolus in li. primi. p. 57.

Circa quas conceſſiones notandum eſt primo, quod ego non inueni in priuilegiis ordinum apud religionem Eremitarum D. Auguſtini, & Carmelitarum eſſe vtriuſque ſexus fratres tertii ordinis, ſed tantum quaſdam ſorores ſub quibuſdam conſtitutionibus viuentes, de quibus ſupra in quæſtione de mulieribus ſatis diximus, nec hæ ſunt religioſæ, cũ non viuant ſub aliqua regula approbata, profitendo tria vota eſſentialia, imo Leo *d* Decimus, in bulla, quæ incipit. Nuper in Concilio Lateranenſi, anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo, octauo Pontificatus ſui anno ſexto, die prima Martij declarauit, votum caſtitatis emiſſum a prædictis ſororibus eſſe ſimplex, & per conſequens ipſum votum emittentes non ſunt verè religioſæ.

Sup.

d refert Par. li. priui. f. 78. pa. 2.

Circa tertiarios autem ordinis minimorum inuenio in conceſſione Iulii II. D. Franciſcum de Paula pro vtriuſque ſexus perſonis regulam, ſeu modum viuendi conſtituiſſe, & a ſede apoſtolica confirmationem obtinuiſſe. Verum autem ſint religioſi ſicut ſunt tertiarii. D. P. Franciſci & D. Dominici, dubitatur; Ad quod reſpondeo, quod licet Leo X. tertiariis præfatis concedat omnia priuilegia conceſſa tertiariis ordinis minorũ & prædicatorum, vt patet ex eius breui *f* incipiente, *ea quæ a prædeceſſoribus noſtris*, non tamen concedit ipſis, vt tria vota eſſentialia emittant ſicut conceſſum eſt Franciſcanis, & Dominicanis tertiariis, & licet ipſis ita eſſet per Sixtum IIII. & alios Summos Pontifices indultum, ad huc non eſt certum eſſe vere religioſas, ſed oportet, vt claram de hoc a ſede apoſtolica conceſſionem obtinere, ſicut obtinuerunt patres Dominicani a Paulo Tertio, prout dictum eſt in articulo ſuperiori.

f refert. Paraſ. ubi ſu. fo. 53.

ARTICVLVS IV.

Quo habitu præfati tertiarij vtantur.

RESpondeo dicendo, quod habitus iſtorum tertiariorum ſecundum regulam confirmatam per Nicolaum *g* IIII. debet eſſe coloris neque prorſus nigri, neque prorſus albi, ſed quia prædictus Nicolaus nihil dixit de forma huiuſmodi habitus, ac etiam de colore locutus eſt obſcure, fuit poſtea per Iulium II. prouiſum in hũc modum, qui ſtatuit quod tertiarii poſſint portare vbicumque habitum talem, quod diſtinguantur a fratribus primi ordinis Sancti Franciſci. Et quod conſtituatur omnibus illis de tertia regula quocunque nomine nuncupentur, vbicumque ſint per vniuerſum orbem habitus vniformis, qui ſit communis omnibus ipſis vbique tam in forma, quam in colore, ita quod nulla ſit differentia in habitibus eorum: in forma autem quoad minus habeant caparonem latum, vt deſuper ſcapulas deſcendat ab vtraque parte per quatuor digitos, in longitudine verò tam a parte interiori quam poſteriori attingat infra cingulum vt ſuper illud poſſit cingi, color verò ſit magis ad nigredinem tendens, quam albedinem, ita habetur in ordinum monumentis, *b* De cingulo autem huiuſmodi tertiariorum dicitur in præfata regula confirmata per Nicolaum Quartum quod ſit corrigia, & non chorda, ſicut eſt cingulum fratrum minorum.

g reg. tertia c. 1.

b in 2. impr. fo. 215. conceſ. 219.

Quantum autem ad tertiarios non profeſſos, qui

ordinati ſunt per B. Franciſcum conſuetudo, vel potius corruptela interpretata eſt in diuerſis prouinciis & Regnis diuerſas formas habitum, ita quod in aliquibus partibus deferant huiuſmodi tertiarii habitus conſimiles habitibus fratrum minorum, licet hoc ſit expreſſe contra priuilegia prædictorum fratrum minorum, & nonnunquam eueniat inde materia ſcandali. Videtur tamen, quod habitus, quem in partibus Italiæ deferunt prædicti tertiarii ſit eorum ſtatui, & rationi magis condecens, quia quoad formam deferunt veſtes, prout alii ſeculares, & quoad colorem ſicut fratres minores. Et eſt verſimile, talem habitum voluiſſe Beatum Franciſcum, quod prædicti tertiarij deferrent cum ab antiquo in partibus, in quibus præfatus ſanctus primo inſtituit prædictum tertium ordinem, & vbi pro maiori parte conuerſatus eſt, obſeruatus ſit, & de præſenti obſeruetur talis forma habitus. Nō poſſunt tamen præfati deferre chordam, ſicut fratres minores regula ipſorum, prohibente.

Et pro complemento libuit in præſentiarum deplorare, videndo fratres huius religionis conſimilem deferre in Regno Luſitano habitum cum fratribus minoribus in colore & in forma; licet enim in forma capilli aliquantulum differat, hæc differentia ſatis eſt parua, & in maiori parte anni ab omnibus ignota & abſcondita, cum ipſi ſuper habitum capam ſimilem fratribus minoribus portent & ſic hanc differentiam omnino occultent, quod deſidero a patribus ordinis reformari, & ipſos meos patres, & fratres, & tertiarios in omnibus aliis ad obſeruantiam regularem pertinentibus foueri.

QVAESTIO LXXIII.

De Tertiariis quoad eorum priuilegia & exemptionem, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 V*Trum tertiarii gaudeant priuilegiis conceſſis fratribus minoribus.*

2 *Vtrum tertiarii & tertiariæ conſequantur indulgentias conceſſas ordinibus, quorum ſunt tertiarii.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Tertiarij gaudeant priuilegijs conceſſis fratribus minoribus.

Reſpondeo dicendo, quod multa confuſè traduntur a Corduba *a* & a Collectore priuilegiorũ mendicantium ſuper deciſione articuli quæſtionis, quæ confuſio a diuerſis conceſſionibus & earum limitationibus orta eſt, ſed nunc attenta conſtitutione Pij V. quæ incipit, *ea eſt officij noſtri* edita anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, & alia Gregorii XIII. quæ incipit. *Ex benigna* edita anno Domini milleſimoquingenteſimo ſeptuageſimo quinto hæc confuſio eſt ſublata, definiunt enim hi ſummi patres ſolum illos poſſe noſtris priuilegiis exemptionibus immunitatibus gratiis, &c. gaudere, qui ſunt tertii ordinis S. Franciſci de pænitentia nuncupati in congregatione viuentes, ac tribus votis ſubſtantialibus aſtricti, ac profeſſi, & ſub ordinis minorum ſuperiorum regulatia obſeruantiæ obedientia degentes Pro cuius rei explicatione nota, quod hæ clauſulæ, & conditiones punctualiter & ſpecialiter ponuntur in præfatis bullis Pii V. & Gregorii XIII. quarum prima eſt reformatiua priuilegiorum ordinis. Altera eſt confirmatiua priuilegiorum ipſius ordinis.

a Cordub. in addit. ad cō pend men. ti. tertiarij fratres, & ibi collector.

Prima quæ eſt reformatiua ipſius ordinis inter alias declarationes, & determinationes habet has ſequentes conditiones.

Prima extinctio viſitatoris, miniſtri, & vicarij eorum, vt poſthac nullus miniſter, vicarius, ac viſitator generalis de dicto ordine habeatur, ſecunda ſubiectio eiuſdem ordinis, tam virorum, quam mulierum eorumque bonorum, &c. generali & prouincialibus miniſtris fratrum minorum de obſeruantia, a quibus debent viſitari, & corrigi &c. quemadmodum illis in ſuo proprio ordine attributum, ac vt ipſis prælatis omnino obediant præcipitur. Et quod in capitulis eorum interueniat generalis, vel commiſſarius generalis, vel illius prouinciæ, vbi celebratur capitulum, prouinciales de obſeruantia. Et quod electiones viſitatorum prouincialium fiant de idoneis fratribus tertii ordinis huiuſmodi per ſecreta ſuffragia, & alias eo modo, quo fit de fratrum minorum de obſeruantia prouincialibus, & per prædictum miniſtrum generalem confirmentur, & quod hæc officia annualia ſint, vt elapſo primo anno illa vacare cenſeantur. Viſitatores autem poſſint ſi idonei reperiantur etiam eodem modo intelligi, & confirmari in ſecundo, & tertio anno, ſed omnes ſuis officiis huiuſmodi, quandocunque perfuncti denuo ad illa niſi tranſacto ſexagennio nequeant reuocari. Et ſupradictorum viſitatorum poteſtas tanta ſit cum ſuis ſubditis, quanta eſt prouincialis cum ſuis fratribus Fratres, & ſorores huius ordinis tertii profeſſi nihil priuatim, vel proprium habere poſſint, ſed omnia vbique communia eſſe debeant, & contra faciens pęna furti puniatur. Et ſic in communi, & ſub clauſura viuere debent. Et confeſſores, & concionatores earundem approbari debent a miniſtro generali vel prouinciali. Et huic ordini ſic reformato conceduntur a Pio Quinto, & a Gregorio Decimo tertio omnia priuilegia minorum de obſeruantia. Ex quibus colligitur, quod alii tertiarii, qui carent prædictis conditionibus, & in ſuis domibus viuunt, carent huiuſmodi priuilegiis & exemptione, quod in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. fuit determinatum. *Leo enim Decimus in eo concilio ſtatuit, quod fratres & ſorores tertij ordinis in proprijs domibus habitantes valeant ſepulturam eligere, vbi voluerint. Et quod die Paſchatis tantum Euchariſtiam nec non extremam vnctionem, cæteraque eccleſiaſtica ſacramenta (pęnitentiæ ſacramento duntaxat excepto) à proprio ſacerdote parochiali recipere debeat. Et voluit quod ad onera, quæ laicis incumbunt, perferenda, teneantur, ac quod in foro ſeculari coram iudicibus ſecularibus conueniri poſſint. Et inſuper decreuit, quod prædicti tertiarij in proprijs domibus habitantes nullatenus admittantur tempore interdicti ad diuina in eccleſiis ordinum, quorum tertiarij ſunt, ſi cauſam dederint interdicto, uel cauſam ipſam nutriant, ſeu foueant, aut dantibus auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtiterint.* Ita habetur in ordinis Supplemento. *b*

b Supplem. f. 26. conc. 86.

Colligitur etiam, quod neque mulieres, quæ promiſerunt continentiam virginalem, vel vidualem poſſunt modo gaudere dictis priuilegiis licet à Leone *c* X in Concilio Lateranenſi ſint conceſſa tantum enim conceduntur prædicta priuilegia illis, qui in congregatione viuunt, & tria vota eſſentia-

c Sup. fo. 24. conceſ. 87.

a *Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 11.*

tis emiſerint. Quod decretis a Concilij Tridentini maximè eſt conforme.

Colligitur denique. quod moniales tertij ordinis, quæ in his Hiſpaniarum partibus ſubſunt ordinario, non gaudent iuxta ſuperius dicta præfatis priuilegijs minorum, cum ea, vt conſtat ex priuilegijs antiquis, & ex dictis conſtitutionibus Pij V. & Gregorij XIII. non concedantur abſolutè omnibus monialibus profeſſis in congregatione viuentibus, ſed his tantum, quæ ſunt ſub obedientia fratrum minorum. Vnde ego neſcio, quo iure prædictæ tertiariæ ſub obedientia ordinarij viuentes gaudeant prædictis priuilegiis, quod earum prælati debent diligenter inquirere, ego enim ad hoc inueſtigandum diligentiam adhibui, & nullum huius rei priuilegium ipſis conceſſum inuenire potui niſi ſolum priuilegium conceſſum Illuſtriſſimo & religioſiſſimo monaſterio Annunciationis, aliàs, Sanctæ Vrſulæ Salmanticæ fundato, cuius tenor ſequitur.

Franciſcus miſeratione Diuina tituli ſanctæ Crucis in Hierusalem S. R. E. Presbyter Cardinalis de Quinnones dilectis nobis in Chriſto Abbatiſſæ & monialibus monaſterij Annunciationis B. Mariæ ciuitatis Salmantin. tertij ordinis S. Franciſci vniuerſis Chriſti fidelibus ſalut. in Domino ſempiternam. Hodie ſanctiſſimus in Chriſto Pater & Dominus noſter, Dominus Paulus diuina prouidentia Papa Tertius ſupplicationibus noſtris per nos ex parte dilecti fratris Franciſci Caſtelli procuratoris ordinis minorum regularis obſeruantiæ porrectis inclinatus intelligens, quod in monaſterio veſtro, quod ſub erectione, & viſitatione Archiepiſcopi Compoſtellani exiſtit ex conceſſione apoſtolica habetis, quod Sabbato totius anni non occurrente feſto duplici dicatis & recitetis officium Incarnationis, ex quo quia confeſſione in ordine aliorum feſtorum occurrentium exoritur vobis, & cuilibet veſtrum, quod ſi aliquis ſanctus ſimplex concurrat illo die, fieret de eo tantum commemoratio in matutinis & in veſperis. Præterea quod omnibus & ſingulis gratijs indultis priuilegijs, monaſterijs, & monialibus S. Franciſci regularis obſeruantiæ, ſub quibuſvis verborum formis per Rom. Pontifices ſuæ ſanctitatis prædeceſſores, aliàs, conceſſis vti, & gaudere, &c. Datum Romæ apud Campum Martium in ædibus noſtræ ſolitæ reſidentiæ ſub anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſexto indictione nona, die verò vigeſima menſis Martij. Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, D. Pauli diuina prouidentia Papæ Tertij anno ſecundo.

Circa quam conceſſionem, quoad noſtrum propoſitum, primo notandum eſt quod moniales in ea contentæ gaudent priuilegiis conceſſis, & concedendis omnibus ordinibus mendicantibus, cum ipſis communicentur omnes gratiæ indulgentiæ & priuilegia conceſſa monialibus Sancti Franciſci, cuiuſmodi ſunt moniales Sanctæ Claræ, quæ communicant in priuilegijs, indultis, & gratiis conceſſis, & concedendis cum ordinibus mendicantibus, prout in Secundo b Tomo latè probauimus.

b *2. q. 68. ar. 2.*

Secundo per tranſennam notandum eſt, quod non poſſunt præfatæ moniales in Sabbato recitare officium Incarnationis Dominicæ, cum hoc per bullam Pij V. ſit reuocatum, in eo enim præcipitur, vt ſecundum breuiarum authoritate Concilij Tridentini reformatum officium diuinum non obſtante quocunque priuilegio ab omnibus recitetur, prout in Primo c Tomo latè etiam probauimus.

c *1. tr. q. 41. ar. 2.*

ARTICVLVS II.

Vtrum Tertiarij & Tertiariæ conſequantur indulgentias conceſſas ordinibus, quorum Tertiarij ſunt.

Reſpondeo dicendo, quod Tertiarij, & tertiariæ in congregatione viuentes cum tribus votis eſſentialibus non eſt dubium, quod gaudeant indulgentiis conceſſis ordini minorum, & ordinibus, quorum ſunt tertiarij, & Tertiariæ, de aliis autem tertiariis coniugatis dubitatur. Et Collector d priuilegiorum mendicantium, ait, *hos tertiarios de omnibus priuilegijs mendicantium habere illa, quæ per Concilium Lateranenſe non fuerunt illis ſublata, ex quo ſequitur habere omnia ſpiritualia, ſcilicet, indulgentias, & abſolutiones excepto quod Euchariſtiam in die Reſurrectionis & alia ſacramenta non poſſunt recipere, niſi à ſuo parrochiali rectore: ſacramentum tamen penitentiæ, & Euchariſtiæ ſemper in reliquis temporibus anni poterunt recipere à fratribus. Ita habent priuilegium Canonis ſi quis ſuadente, quia habent modum viuendi approbatum à ſede apoſtolica. & ſic tenent Doctores Et eſt notandum, quia ſæpè non aduertitur circa hoc.* Hæc Collector.

d *Collect. tit. Tertiarij fratres iuxta ſi.*

Nec Pius V. in ſua conſtitutione aliquid circa hos fratres innouauit: tantum enim in ea tractauit de illis tertiarijs, qui in congregatione viuunt, & tria ſubſtantialia vota emittunt, vt patet ex eius verbis, ibi. *Itaque inter cæteras religiones fratrum quoque tertiarij ordinis Sancti Franciſci de penitentia nuncupati in congregatione viuentium, ac tribus votis ſubſtantialibus aſtrictorum ſtatus nos commouet, vt ad illum reformandum ſtudia noſtra conferamus.* Vnde cum de huiuſmodi fratribus verba non egerimus nihil eis ſubtractum eſſe iudicare debemus eorum, quæ ad ſpiritualia reducuntur niſi in quantum per Concilium Lateranenſe ſunt reſtricta & limitata, imo attenta dictæ conſtitutionis litera mulieres quæ virginalem aut vidualem continentiam promiſerunt, gauderent modo omnibus priuilegijs ipſis conceſſis, niſi huic magnæ priuilegiorum communicationi Concilij Tridentini mens obſtaret, prout in articulo ſuperiori dictum eſt, & hæc non ſunt de numero earum, quas Pius V. per ſuam conſtitutionem reformare intendit.

QVAESTIO LXXIIII.

De tributis in ſexdecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſexdecim.

1 *Vtrum religioſi in his Hiſpaniarum partibus teneantur ſoluere ſubſidium.*
2 *Vnde ſubſidium originem traxit.*
3 *Vtrum capellaniæ fundatæ in monaſterijs minorum de obſeruantia ſint præfato ſubſidio ſubiectæ.*
4 *Vtrum diſtributiones quotidianæ ſint ſubſidio obligatæ.*
5 *Vtrum ad taxandam quotam ſubſidij, ſunt regulares vocandi.*
6 *Vtrum laici habentes decimas tertiarias de manu Regis vendentes eas teneantur ſoluere ſubſidium, aut gabellam.*
7 *Vtrum ementes aliquid à monaſterijs teneantur ſoluere alcauala.*
8 *Vtrum eccleſiaſtici, & regulares vendentes teneantur ſoluere alcaualæ.*

9 Vtrum

9 Vtrum ex rebus venditis nouitij ſuo nomine debeatur alcauala.
10 Vtrum hæc decima alcaualæ poſſit peti à monaſterio apud iudicem eccleſiaſticum.
11 Vtrum tertiarij ex rebus venditis teneantur ſoluere gabellam.
12 Vtrum fratres ordinum militiarum teneantur ex rebus venditis ſoluere gabellam.
13 Vtrum ementes aliquid à monaſterijs ſint immunes à gabela ſi illud vendiderint.
14 Vtrum laicus vendens rem communem cum monaſterio teneatur ſoluere gabellam.
15 Vtrum regulares teneantur ſoluere ſubſidium, quod vocatur eſcuſado.
15 Vtrum moniales ſoluere decimas de prædijs ſuis teneantur.

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi in his Hiſpaniarum partibus teneantur ſoluere ſubſidium.

RESpondeo dicendo, quod Pius Quintus poſt alios Summos Pontifices concellit Regi Philippo huius nominis ſecundo quoddam ſubſidium pro expeditione belli contra infideles ſuper redditibus bonorum eccleſiaſticorum, quam conceſſionem Gregorius XIII. & alij Summi Pontifices vſque modo confirmauerunt: cuius conceſſionis tenorem volo in præſentiarum adducere.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam: Ad Romani Pontificis indefeſſam ſolicitudinem ſpectat videre, vt ea, quæ ab eo geſta ſunt, & ordinata, & quæ ſuperinde emanarunt, literæ apoſtolicæ, ne in alicuius hæſitationis, vel dubitationis ſcrupulum incidant, ita ſuæ declarationis adminiculo diluciden tur, quod nulla ſuper his dubitandi occaſio cuicunque relinquatur, & alias deſuper rationabilibus cauſis de nouo ſtatuere, immutare, augere, ordinare, & diſponere, prout rerum & temporum qualitate penſata in Domino conſpicit ſalubriter expedire. Dudum ſiquidem à nobis emanarunt literæ tenoris ſequentis, Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam, quemadmodum onuſtæ pretioſis mercibus nauis prudens gubernator procelloſa temporis eſtate in alto deprehenſus, vt illam fluctibus conquaſſatam cum ſuis remigibus, vectoribuſque in portum reducere poſſit, aliquot grauiorum, vilio rumque mercium iacturam facere ſolet, ita nos [illegible] licet imparibus Dominus & Rex noſter agitatæ nauiculæ ſuæ clauum reddere dignatus eſt tametſi, ab ipſo apoſtolatus initio nihil antiquius habuerimus, quam Eccleſias omnes, illarumque præſules & perſonas non ſolum ab omni exactionis moleſtia immunes præſeruare, verum etiam quantum in nobis fuerit, commodis & honoribus efficere, nihilominus vt certiſſimo periclitantis nauiculæ naufragio nulla prorſus alioquin humana ope euitabili pro viribus ſuccurramus aliquam opum eccleſiaſticarum facilem nauis ſurſum, ſi quis illis [illegible] tamquam ponduS iners remorantium partium illam in agitatos hu[illegible] turbulenti ſeculi noſtri fluctus premere[illegible], quò promptius repulſa hoſtili rabie nos circumdante procellia, charißimam nobis traditam ſarcinam, ipſos, videlicet Chriſti fideles adoptatos, tutoſque ſalutis animarum, & corporum ſuorum portus deducere valeamus Sanè nuper poſtea quam fœlicis recordationis Iulius Papa Tertius prædeceſſor noſter ex certis tunc expreſſis cauſis claræ memoriæ Carolo Romanorum Imperatori, & Hiſpaniarum Regi, dum viueret, eiuſque ſucceſſoribus, vt dominia, feuda, & iuriſdictiones ad quæcunque Hiſpaniarum monaſteria, & alia regularia loca cuiuſuis ordinis pertinentia vſque ad valorem quingentorum millium ducatorum auri certa tunc expreſſa recompenſa dictis monaſterijs, & regularibus locis tradita, vendere & alienare, ac illorum precium huiuſmodi in certos, tunc expreſſos vſus conuertere poſſet per ſuas literas conceſſerat. Nos impenſis & ſumptibus, quos chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Hiſpaniarum Regem catholicum ipſius Caroli natum, & ſucceſſorem ad reprimendos imminentes Turcarum Tyranni impetus ſubire oportebat ſubuenire volentes ſibi medietatem omnium, & ſingulorum fructuum, redditnum, & prouentuum quarumcunque Metropolitanarum, Cathedralium, monaſteriorum, & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum Regnorum Hiſpaniarum vnius anni, per quaſdam necnon caſſata & annullata facultate per Iulium prædeceſſorem conceſſa huiuſmodi alia dominia feuda & temporales iuriſdictiones ad Cathedrales & collegiales Eccleſias, earumque capitula, & eccleſiaſticæ dignitates ſeculares Hiſpaniarum vſque ad valorem annuum viginti quinque millium ducatorum ſimilium ita tamen quod ipſe Philippus Rex duplicatam illorum recompenſam in totalis annuis redditibus prælatis, & capitulis prædictis aſſignare teneretur, ac aliàs ſub certis modo, & forma vendendi & alienandi facultatem per ſecundas conceſſionis, & deinde per tertias noſtras literas conceſſionem illi per dictum prædeceſſorem factam, & per nos caſſatam, vt præfertur, dummodo tantumdem ex gratia ſibi per nos conceſſa, huiuſmodi pro rata deduceret reualidanimus & innouauimus: prout ſingulis literis plenius continetur. Cum autem ſicut idem Philippus Rex nobis nuper exponi fecit, conceſſiones, & literæ prædictæ nondum ſortita ſint effectum, neque ad illarum executionem deuentum ſit, præfatum Turcarum Tyrannum eaque ſuperioribus diebus ob claſſem noſtram repentino inopinatoque piratarum ſuorum aduentu perculſam & diſſipatam, nonſtrumque ad inſulam Geluarum opere tumultuario factum propugnaculum expugnatum obtinuit, victoria exultantem, & elatum adeo, vt ſolet ferè, vt expeditionem ſaltem maritimam in vtramque Hiſpaniarum, Italiam, videlicet & Hiſpaniam vniuerſo conatu ſuo præparare, & proximo verè ſuis omnibus in nos conuerſis copijs non ſolùm hoc mare noſtrum infeſtare verùm etiam vrbes maritimas [illegible] bello aptiores ſibi ſubiugare cogitet, itaque, vt ſpe quadam barbaria imo iam inſaciabili [illegible] Siciliam, aliaſque inſulas inferi maris, verùm etiam noſtræ Eccleſiæ Romanæ ac viciniora maritima loca deuoret. Vnde cum ad tantam generis humani perniciem à Chriſti fidelium ceruicibus repellendam nobis illius apparatum, viriſque æquare non ſufficias, ſed illos claſſe militibus, [illegible] ſuperare neceſſe ſit. Dictuſque Philippus Rex qua ſua eſt in Dominum pietas & in eius Eccleſiam populoſque ſibi creditos immenſa charitas, præfatique Imperatoris & aliorum progenitorum ſuorum præclaræ memoriæ catholicorum regum veſtigijs inhærendo ſuam centum quinquaginta triremibus proprijs ſumptibus omnimodè inſtructis, claſſem quanta fieri poterit celeritate præſto futuram, ac aliàs ſe totis viribus huic ſanctæ neceſſariaque defenſioni incumbere velle nobis promiſerit ſeque conceſſionibus, & literis prædictis renunciare velle obtinuerit ſi ſibi ex Eccleſiarum opibus prout æquitas omnino ſuadere videtur aſſiſtentes ſibi quinquennale ſubſidium annuum ſubſidium, prout nobis per dilectum filium nobilem virum Heretum Lopez de Mendoza Comitem Tendillæ, & in Regno Granatæ pro dicto Philippo Rege Capitaneum Generalem oratorem ſpecialem prædictis, & nonnullis arduis negotijs ad nos tranſmiſſum humiliter ſupplicare fecit concedere & aliàs in [illegible] oppertune conſulere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur, hoc tam patens, præſentaneùmque totius Eccleſiæ Catholicæ periculum nulla ratione diſſimulari poſſe, ſed particularium Eccleſiarum opes, atque redditus pro neceſſaria illarum, ſuorùmque filiorum & Chriſtianæ communiſque tam clericorum quam laicorum cauſæ, atque ſalutis defenſione larga manu ſuppeditari debere, dignum, & iuſtum reputantes, habita prius ſuper hoc cum venerabilibus fratribus noſtris

S.R.E.

S.R.E. Cardinalibus in diuerſis tam generali quàm particularibus congregationibus deliberatione matura de vnanimi illorum conſilio, atque aſſenſu, ne eccleſiæ nimio, & multiplici, ac intolerabili onere contingat grauari ſupradictis per prædeceſſorem, & nos eidem Philippo Regi factas conceſſiones, literáſque deſuper expeditas & inde ſecuta quæcumque ad infra ſcriptorum effectum ac ipſius Philippi Regis conſenſu harũ ſerie reuocantes atque penitus caſſantes & annullantes, illáſque reuocatas, caſſatas & annullatas eſſe nec deinceps ipſi Philippo Regi ſuffragari debere decernentes præfatis ſupradicti Regis ſupplicationibus inclinati vnum ſubſidium annuũ trecentorum millium ducatorum auri largorum vſque ad quinquennium proximè futurum à Kalendis Ianuarij proximè futuri computandum, & deinde noſtro, & dictæ ſedis arbitrio vſque ad aliud quinquennium ſi ita nobis, aut ſucceſſoribus noſtris expedire videbitur prorogandum ſuper omnium, & ſingularum cathedralium & Metropolitanarum collegiatarum, & aliarum eccleſiarum, monaſteriorum, prioratuũ, & aliorum quorumuis beneficiorum eccleſiaſticorum cum cura & ſine cura ſecularium & S. Benedicti S. Auguſtini Cluniacenſis, Ciſtercienſis, Carthuſienſis, Crucifixorum, S. Hieronymi, & aliorum quorumuis etiam ex priuilegio vel alias certos fructus habentium necnõ Caſſinen. aliàs ſanctæ Iuſtinæ montis Oliueti, S. Saluatoris, & aliorũ congregationum regularium etiã ſi ſecularia, canonicatus, & præbendæ portiones dignitates etiã in Cathedralibus, & Metropolitanis poſt pontificalẽ maiores & collegiatis eccleſiis, aut parrochiales eccleſiæ, vel earũ perpetuæ vicariæ, capellæ, capellaniæ perpetuæ, præſtimonia, præſtimoniales portiones, & ſimplicia, ac quæ etiam ſeruitoria beneficia, eccleſiaſtica regularia, vel nõ beneficia huiuſmodi, prioratus & perſonatus, adminiſtrationes vel officia etiã clauſtralia fuerint & ad prioratus, præpoſituras præpoſitatus dignitates, perſonatus, adminiſtrationes vel officia huiuſmodi cõſueuerint, qui per electionẽ aſſumi, eiſque cura immineat animarũ in quibuſcũque ciuitatibus & diœceſibus aliiſque locis vniuerſarũ Hiſpaniarũ ipſi Philippo Regi ſubiectis cõſiſtẽtiũ, & capitulorũ cõuentualiũ, & aliarũ mẽſarũ fructibus, redditibus, & prouẽtibus obuẽtionibus, & emolumentis venerabili fratri noſtro Epiſcopo Bononiæ moderno & pro tempore exiſtenti noſtro apud ipſum Philippum Regem Nuntio vel alteri prælato ad hoc per alias noſtras literas deputando, eiuſque ſubcollectoribus, qui tamen perſonæ Eccleſiaſticæ eſſe debeãt per venerabiles fratres noſtros Archiepiſcopos, Epiſcopos & dilectos filios Abbates Abbatiſſas priores, & prioriſſas, capitula cõuentuũ, præceptores, commendatarios cæteráſque perſonas eccleſiaſticas ſeculares, & quorumuis ordinum regulares eccleſias monaſteria, prioratus, præceptorias præpoſituras, canonicatus præbẽdas, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes: & officia cæteráque beneficia ſecularia, & regularia huiuſmodi in titulũ, cõmẽdã, adminiſtrationẽ, & alias quomodolibet obtinẽtes itaque quicunque fructus, redditus, & prouẽtus iura obuẽtiones, & emolumẽta ſiue loco pẽſionis annuæ, ac etiam pẽſiones annuas, ſiue ſuper ſimilibus fructibus, redditibus prouẽtibus, iuribus obuẽtionibus, & emolumentis, & diſtributionibus etiã ſub quibuſuis exẽptionibus, & immunitatibus ac ſimilibus, vel diſſimilibus oneribus genere reſeruatas & aſſignatas habẽtes & percipiẽtes pro rata veri valoris eccleſiarũ, monaſteriorũ & aliorũ beneficiorũ ſuper quibus pẽſiones huiuſmodi reſeruatæ, conſtitutæ, & aſſignatæ fuerint, contribuere teneãtur cuiuſcumque gradus, ſtatus, ordinis vel conditionis fuerint ipſis S.R.E. Cardinalibus qui pro vniuerſali eccleſia iugiter nobiſcũ laborãt & militibus Hieroſolymitanis duntaxat exceptis annis ſingulis in certis locis, & terminis ut id per ipſum Nũtium vel alium prælatum à nobis, vt præfertur, deputandum ſtatuendis, vtile, & proportionabiliter compartiendi, & integrè perſoluendi, & penes menſam ciuitatis Barchinonenſis, aut alium dicti Nuntij, vel prælati arbitrio eligendum locum tutum, & ſecurum realiter deponendum & in vſum infraſcriptum duntaxat ad Nuntij, ſeu prælati huiuſmodi mandatum, & ordinationem erogandi apoſtolica authoritate tenore præſentium imponimus, conſtituimus & ordinamus, ac ex pecuniis ſubſidij huiuſmodi vnam quinquaginta triremium claſſem cleri Hiſpaniarum nuncupandam, & eccleſiaſtica inſignia delaturam inſtitui, atque vtique contra infideles, hæreticos, vel ſchiſmaticos ſolum modo ſeruire, & educi debeat. Et ſi quopiam anno integrã ſubſidij trecentorum millium ducatorum ſummam claſſis huiuſmodi minimè exponi contigerit eius reſiduum in annum vel annos ſequentes in quibus forſan maiori vſui erit apud mẽſam, vel alium locum huiuſmodi fideliter conſeruari & cuſtodiri, necnon Nuntium, vel alium prælatum, eiuſque ſubcollectores & alios quoſcũque ad huius negotij curam & executionem pro tempore deputatos adminiſtrationis, & villicationis ſuæ rationem vni vel pluribus perſonis ad id per nos, & ſedem prædictam nominandis annuatim vel aliàs loco & tempore congruis omnino reddere, & ad id, ſi opus ſit compellere debere ſtatuimus & ordinamus, ac Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, priores, & alias vtriuſque ſexus eccleſiaſticas perſonas tã ſeculares quàm regulares prædictos hortantes, illiſque diſtrictè præcipiendo mandantes vt communis incendij ruina quæ iam ſi remiſſius agatur imminentis remedio tota Chriſtiana charitatis propenſione incumbentes, hanc omnino neceſſariè nec vllis rationibus euitabilem opẽ, atque operã alacriter amplectantur, & libenti animo exequantur ipſius autem Philippi Regis maieſtatẽ attẽtè rogantes vt feliciter Auguſti patris, cæterorũmque regum auorum ſuorum præclara geſta imitando ſacroſanctæ fidei & religionis defenſionẽ & protectionem deuotiſſimè ſuſcipientes ſuum octuaginta triremiũ & hanc eccleſiaſticã claſſẽ infra proximũ biennium inſtrui & armari procuret, vt illis coniunctæ & reliquis etiã Chriſtianorũ principum auxiliis ſociatis ad Dei laudẽ & gloriã religionis Chriſtianæ incolumitatemque ſuorũ ſubditorũ & aliorũ Chriſti populorũ periclitantiũ conſeruationẽ, & liberationem operæ pretiũ memorabile facere, & hac via perpetuam inter homines gloriã & honorem, ac noſtram & ſedis Apoſtolicæ benedictionẽ & gratiã vberem promereri, demumque inter cæleſtes beatorũ choros ineffabilẽ trophæum ſibi acquirere mereatur. Nos enim ſubſidiũ præmiſſum ſic impoſitũ & donatum, vt nõ aliter quàm præfertur exigi deponi inſumi & conuerti ac Archiepiſcopos Epiſcopos, Abbates, priores omneſque & ſingulas perſonas alias fructus eccleſiaſticos percipientes in vniuerſis Hiſpaniis agentes ad illius contributionẽ pro rata teneri & obligatas eſſe cenſuris & pœnis tã eccleſiaſticis tũ pecuniariis ipſius Nuntij vel alterius per nos ad id deputandi prælati arbitrio imponendis quacũque appellatione aliòque ſubterfugio ceſſãte cogi, & compelli & per quoſcũque iudices, commiſſarios quauis authoritate fulgẽtes ſublata eis quauis aliter interpretãdi facultate iudicare & diffinire debere, ac quidquid ſecus à quoquam quauis authoritate ſcienter vel ignorãter attẽtari cõtigerit, irritũ & inane decernimus. Quocirca venerabilibus fratribus noſtris Hiſpalenſi, Valentini ac Cæſaraugustano Archiepiſcopis per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus ipſi vel duo aut vnus eorum per ſe, vel aliũ, vel alios præſentes literas, & in eis cõtenta quæcũque vbi, & quãdo opus fuerit, ac quoties pro Nuntij, vel alterius per nos deputãdi prælati parte deſuper fuerint requiſiti ſolẽniter publicãtes eiſque in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes faciant authoritate noſtra literas & in eis cõtenta huiuſmodi firmiter obſeruari, ac ſingulos quos literæ ipſæ concernunt illis in omnibus & per omnia parere, & obedire, contradictores quoslibet & rebelles per cenſuras, & pœnas, tam eccleſiaſticas,

quàm

quàm pecuniarias arbitrio ſuo imponẽdi moderãdas, & applicandas appellatione poſtpoſita compeſcendo, inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis, non obſtantibus piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. etiam prædeceſſoris noſtri de vita & concilij generalis de duabus dietis, dummodo quis authoritate præſẽtium vltra tres dietas ad iudicium non trahatur, ac alijs ordinationibus & conſtitutionibus apoſtolicis, & eccleſiarum monaſteriorũ ordinum, aliorumque regularium locorum prædictorum etiam iuramento confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, ſtabilimẽtis, vſibus, & naturis, ac tam prædictis, quàm alijs immunitatibus, & exemptionibus etiã prælatis reſidẽtibus per nos cõceſſis, priuilegijs quoque, indultis, & literis apoſtolicis Eccleſiaſticis, monaſterijs congregationibus, ordinibus, eorũque ſuperioribus, & perſonis prædictis ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus & inſolitis clauſulis, ac irritãtibus, & alijs etiã vim cõtractus habẽtibus decretis in genere, vel in ſpecie, & etiã ad imperatorũ, & Regum inſtãtiã, & alijs quomodolibet cõceſſis, approbatis, & innouatis, quibus omnibus etiã ſi de illis, eorũque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, & indiuidua nõ autẽ per clauſulas generales idẽ importãtes mẽtio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruãda eſſet tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbũ infererẽtur præſẽtibus pro ſufficiẽter expreſſis habẽtes, illis alias in ſuo robore permãſuris hac vice dũtaxat ſpecialiter, & expreſſè derogamus, ac illis ſufficiẽter etiam ad hoc nulla prorſus immunitas, aliaue qualibet conſideratione, & ſpecialis nota digna exceptio, cuique aduerſus præſẽtium tenorem ſuffragetur derogatum eſſe declaramus contrarijs quibuſcũque, aut ſi aliquibus cõmuniter vel diuiſim ab eadem ſit ſede indultum quoad ſubſidiorum huiuſmodi ſolutionem cogi, aut interdici ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per literas apoſtolicas non facientes plenam, ac expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem, ac de eorum perſonis locis & ordinibus exemptionibus etiã proprijs nominibus & quibuslibet alijs priuilegijs indulgentijs & literis apoſtolicis generalibus vel ſpecialibus quorumcunque tenorum exiſtant per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta effectum earum impediri valeat quomodolibet vel differri & de quibus quorumcunque totis tenoribus habẽda ſit in noſtris literis mẽtio ſpecialis, quæ quatenus præmiſſis aduerſantur cuique nolumus aliquatenus ſuffragari, &c.

Circa quam conceſſionem eſt primo notandum, quod eſt cõfirmata, imo de nouo cõceſſa, & quoad ſummam ſoluendam cum augmento mutata ab eodẽ, & alijs ſummis Pontificibus vſque modo, & eſt ſuper hoc quædam concordia facta & confirmata à ſede apoſtolica, ne eccleſiaſtici aliqui præ alijs in ſolutione grauarentur.

Secundo eſt notandum, quod ad ſolutionem huius ſubſidij poſſunt authoritate apoſtolica compelli regulares per excommunicationem, & alias cenſuras eccleſiaſticas, & pœnas pecuniarias, vt conſtat ex eius tenore, ibi, *pro rata teneri & obligatas eſſe cẽſuris, & pœnis tam eccleſiaſticis quam pecuniarijs ipſius nuntij, vel alterius per nos ad id deputandi prælati arbitrio imponendis quacunque appellatione, alio vel ſubterfugio ceſſante cogi, & compelli, & ſic per quoſcunque iudices commiſſarios quauis authoritate fulgẽtes ſublata eis quauis aliter iudicandi facultate iudicare & definire debere*, Nec ipſi regulares ad has fugiendas cenſuras poſſunt ſuis priuilegijs adiuuari, cũ ipſa ſint ſufficienter derogata, vt patet ex dicta cõceſſione, ibi, *Non obſtantibus piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. &c.* vſq; ibi, *quatenus præmiſſis aduerſantur, cuiquam nolumus aliquatenus ſuffragari.*

Tertio eſt notandum adeo foueri à ſede apoſtolica huius ſubſidij pro tam pio negotio ſolutionem, vt ad ipſius effectum poſſit ad brachium ſeculare recurri, ab eo auxiliũ impetrando, vt patet ex eius verbis, ibi, *inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis*. Eſt aduertẽdum, quod cõmunis eſt ſententia, delegatum à Papa poſſe implorare auxilium brachij ſecularis ad executionem illius, quod à Papa ipſi committitur exequendum prout tenent Innocẽtius *a* Panormitanus, Imo. Felinus, Decius, Archidiaconus, & Federicus, & alij, quos refert, & ſequitur Nauarrus: nam vt ait Imolenſis, *b Si ordinarius hoc poteſt, vt patet in cap. 1. de offic. ordinarij multo fortius delegatus, qui eſt illo maior in cauſa ſibi delegata cap. 2. de offi. delegat.* Vnde cum hæc cauſa ſit cõmiſſa Nuntio Apoſtolico tanquam iudici delegato, non videtur fuiſſe neceſſariũ prædictã clauſulã apponere, ſicut in hac cõceſſione de facto appoſita eſt: cui dubitationi reſpondet præfatus Imolenſis, *c* quod licet quãdoque in reſcripto adijciatur clauſula inuocato ad hoc auxilio brachij ſecularis, ſi opus fuerit, illud eſt ad ſuperabundantem cautelam.

a Innoc. in c. ſignificaſti, n. 2. de offic. dele. Nauar. in c. cũ contingat de reſcrip. remed. 1. nu. 8.
b Imolen. in d. cap. ſignificaſti col. 1.
c Imola vbi ſup.

Nec Nuncius apoſtolicus, & delegati à Papa ad cõpulſionẽ ſolutionis ſubſidij antequã recurrãt ad brachiũ ſeculare, tenẽtur prius ad ordinariũ recurrere, licet enim aliqui in hac materia hoc tenuerint, Federicus *d* tamẽ per pulchras rationes cõtrariũ, tenet dicẽs, poſſe quidẽ, ſi vult delegatus Papæ, prius ad eccleſiaſticum ordinarium, quam ad ſecularem recurrere, non tamen teneri, ſi voluerit.

d Federic. conſil 163. ſuper inuocatione in 1. dubio. col. 2.

Nec põt iudex ſecularis cognoſcere de iuſtitia inuocationis brachij ſecularis in hoc caſu: magna eſt enim differẽtia inter iudicẽ eccleſiaſticũ, & ſecularẽ, quod, ſcilicet, ſecularis tenetur iuuare eccleſiaſticũ, nõ oſtẽſa illi ſẽtẽtiæ iuſtitia eccleſiaſticus autẽ nõ tenetur ſuis cẽſuris iuuare ſecularẽ, niſi præmiſſa prius canonica monitione ſecũdũ Innocẽtiũ *e* communiter receptum, & monita & audita parte ſi quid allegare voluerit ſecundum Imolam. *f*

e Innoc. in c. 1 de offic. ordin.
f Imola in d. c. 1. col. 1.

Quarto à dicta cõtributione excipiuntur expreſsè à Pio V. in dicta conceſſione regulares in Indijs conſiſtentes, vt patet ex alia conceſſione eiuſdẽ Põtificis, data Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, ſexto Nonas Martij Pontificatus ſui anno tertio, in qua conceſſione poſtquã dixerat; qui ad hanc contributionẽ debeat compelli, excipit aliquos in hunc modum dicens, *nõ tamen in Indijs conſiſtentium, militibus Hieroſolymitanis, ac hoſpitalibus actu hoſpitalitatẽ ſeruantibus, & eiſdem fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus nec non dicto Philippo Regeratione menſarum magiſtralium S. Iacobi de Spatha, ac de Alcantara & de Calatraua Ciſtercienſium, aut aliorum ordinũ militarium, quorũ idem Rex ex conceſſione & diſpenſatione apoſtolica perpetuus adminiſtrator exiſtit duntaxat exceptis.* Ex quorum verborum contextu colligitur milites D. Iacobi Alcantaræ & Calatrauæ teneri ad dictũ ſubſidium, cum tantùm Rex, & perpetuus adminiſtrator in hac conceſſione ſolùm excipiantur, & exceptio firmet regulam in contrarium. Nunc autẽ his ſic ex noſtro indulto præ notatis operæ pretium eſſe duxi ad ipſius intelligentiam aliqua dubia proponere, pro quo aliqui articuli ſunt conſtituendi.

ARTICVLVS II.

Vnde hoc ſubſidium originem traxit.

RESpondeo dicendo, quod ſolebant antiquitus Summi Pontifices reſeruare decimam partem fructuum omnium beneficiorum eccleſiaſticorum ad omnes neceſſitates ſedis apoſtolicæ ſubleuãdas, aut ad expeditionem belli contra rebelles, & infideles ad imitationem ſubſidij ſolitum ſolui a Leui

tis

Digitized by Google

a Num. 18. b 2. Eſdr. c. 10 c c. 1 de deci. d Gut. libr. 1. prac. c. ad ll. Regn. q. 13 n. 19. Rebuff. de decim. q. 13. e c. 2. de decimi. vbi latè doct.

tis ſummo ſacerdoti, prout in libris *a* Numerorum, & Eſdræ *b* continetur & habetur in quadam decretali, *c* & tradunt D. Thomas, & alij relati à D. Ioāne *d* Gutierrez, & à Rebuffo. Et hæc vocatur decima papalis. Ad cuius ſolutionem ſingulorum beneficiorum taxa fiebat, iuxta quam hæc decima quotannis ſoluebatur, prout colligitur ex quadam decretali *e* & tradunt communiter Doctores. Ad ſimilitudinem huius ſubſidij, & decimæ papalis conceſſerunt Summi Pontifices in diuerſis temporibus multis principibus Chriſtianis vigeſimam decimam quartam, aut aliam omnium beneficiorum eccleſiaſticorum ſuarum prouinciarum quotam, vt tradunt Doctores *f* poſt quandam gloſſam Belenzinus, Coſmas, & Petrus Gregorius; his autem temporibus ad exemplum horum ſanctorum patrū Pius Quartus in quadam bulla, ſub datis VI. nonas Martij anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo Pontificatus ſui anno quarto, conceſſit Philippo Secundo Regi Hiſpaniarum ſubſidium dicens, *volumus, quod in diſtributione quadringentorum & viginti millium ducatorum huiuſmodi inter dictas perſonas eccleſiaſticas per dictos Nuntium, & prælatum facienda, & illorum ſolutione ſeruetur taxa ſeruari ſolita in diſtributione, & ſolutione ſubſidiorum quæ interdum per ſedem Apoſtolicam Regibus Hiſpaniarum concedi conſueuerunt.* Et id ipſum conceſſerunt etiam Pius V. & Gregorius XIII. vt patet ex literis ſuperius allegatis, & ſimiliter eorum ſucceſſores vſque modo indulſerunt intelligentes, vtilitatem boni communis hoc ſummopere poſtulare.

f Doc. in c. ſi. de vot. vbi gl. v. cuiuis & clem. 1. de decim. Ad. in cl. 1. de dec. Belenzinus. de charit. ſubſidio q 72. Coſmas in tr ſancte. Galli. tit. de annatis. §. 1. v. decim. Petr. Greg. 1. par. Synt. iu. li. 1. c. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum capellaniæ fundatæ in ordine minorum regularis obſeruantiæ ſint præfato ſubſidio ſubiectæ.

RESpondeo dicendo, quod capellaniæ fundatæ in ordine minorum regularis obſeruantiæ non ſunt præfato ſubſidio ſubiectæ, & per conſequens de earum redditibus hoc ſubſidium non ſoluitur. Et ita fuiſſe in facti contingentia iudicatum in Concilio Cruciatæ (in quo de huiuſmodi cauſis agitur) à quondam noſtræ religionis patre grauiſſimo accepi. Quod primo probatur ex contextu prædictæ conceſſionis Pij V. ibi, *ſuper omnium, & ſingularum cathedralium, & Metropolitanarum, &c.* vſque ibi, *redditibus & prouentionibus, obuentionibus, & emolumentis*, Cuius conceſſionis tenor ſi attentè conſideretur tantum indicat beneficia, & redditus eccleſiaſticos huic oneri, & grauamini eſſe ſubiecta, capellaniæ autem in præfato ordine non ſunt redditus eccleſiaſtici perpetui, cum ipſe ordo ſecundum *g* ius eos minimè habere permittatur, propterquod in comitiis *h* generalibus Toleti celebratis in hunc modum ſtatuitur.

g clem. exiuit § cæterum de verb. ſign. h c. 3 de obſeruanc paupert f. 18. p. 3

Cum annuos redditus, ſicut cætera bona immobilia nobis habere non liceat, ideo reuocamus antiqua generalia ſtatuta, et decernimus, quod nullus frater inducat perſonā aliquam ad eleemoſynam perpetuam ordini noſtro exhibendam. & ſi aliqua talis nobis fuerit relicta, nullo modo in iudicio exigatur. Declarantes quod ad perpetua legata petenda non poſſunt fratres recurrere niſi humiliter & per modum eleemoſynæ abſque allegatione alicuius debiti. Decernitur præterea, ac præcipitur, quod quoties relinqui contingat aliqua legata perpetua aliquibus perſonis & hoſpitalibus, & alicui Reipublicæ, & alijs domibus ea lege, quod teneantur fratribus præſtare ſingulis annis certam eleemoſynam ſiue omnino gratis, ſiue vt ipſi fratres dicant certa officia, & miſſas, quod guardianus faciat proteſtationem ei, qui teſtatoris voluntatem adimplere tenetur, quod ad illas eleemoſynas nullum ius habent ex vi legati, nec poſſunt obligari ad illa officia & miſſas. Si verò facta dicta proteſtatione hæres ex ſua libera voluntate voluerit dare eleemoſynas illas, & committere fratribus dicta officia, & miſſas, tunc fratres tuta conſcientia poſſunt eleemoſynas huiuſmodi recipere. Eſt tamen hæc proteſtatio neceſſaria iuxta D. Bonauenturam, ne ab ignorantibus noſtrum inſtitutum regulæ noſtræ transgreſſores iudicemur. Hæc ordinatio. Et hoc ſatis innuunt verba præfatæ apoſtolicæ conſtitutionis ibi, *capella capellania, perpetua*: quæ de capellaniis perpetuis debent verificari, quarum ius, & redditus ſunt perpetui, in qua redditum perpetuitate ſimul cum titulo collationis ratio beneficiorum eccleſiaſticorum conſiſtit. Capellaniæ autem authoritate priuata fundatæ, ſicut ſolent aliquando ratione patrimonii inſtitui ſine vlla authoritate apoſtolica, vel ordinaria, neque delegata non induunt rationem beneficiorum eccleſiaſticorum iuxta ea, quæ in iure *i* notantur, & quia ipſæ conſtituuntur hoc modo & hac conditione, vt patronus poſſit capellanum ab eis tollere ex cauſa, quæ ſibi legitima videretur, quod fieri non poterat, ſi capellaniæ præfatæ fuiſſent beneficia eccleſiaſtica, aut redditus eccleſiaſtici: deberent enim iuxta ſacros *k* canones eſſe perpetuæ, vt poſt alios tradunt Anchoran. *l* & Felinus. Quod procedit etiam ſi eam capellaniam fundet Epiſcopus, ſi eam non fundauit authoritate epiſcopali ſed priuata, & communi laicorum, qua poterat vti bonis patrimonialibus, vel quaſi patrimonialibus, vt colligitur ex iure *m* & tradit Nauarrus.

i c. cum dilectus de iure patronat.

k c. inuentū 16. q. 7. c. ſanè per vniuerſum 56 diſt.

l Anchar. in c. 1. de reg Felin. in c. poſtulaſti de reſcr.

m c. quia nos de teſtam. & 41 2. q. 3. c. 1. & 2. & 4. 5. c. ſi. Nauar. de redd. eccl. q. 1. monit. 19. nu. 10.

Denique hanc partem maximè confirmant argumenta apponenda in articulo ſequenti, quibus probatur diſtributiones quotidianas, huic oneri non eſſe obnoxias, cum ſoluantur ratione aſſiſtentiæ; & reſidentiæ perſonalis in officio diuino, tamquam quoddam huius laboris ſtipendium, quod ſi ratione ſubſidij diminueretur, etiam ipſe labor, & reſidentia præfata perſonalis in aliquo remitteretur, quæ ratio etiam militat in præfatis capellaniis, quæ ſunt quædam anniuerſaria pro miſſis & diuinis celebrandis, quarum redditus, ſi per ſubſidium defalcarentur, etiam in præfatis oneribus aliqua diminutio contingeret. Ponderandæ igitur ſunt omnes rationes articuli ſequentis, quæ benè penetratæ & ponderatæ noſtrum intentum maximè comprobant.

ARTICVLVS IV.

Vtrum diſtributiones quotidianæ ſint ſubſidio præfato obligatæ.

RESpondeo dicendo, quod vt cetera ab incertis ſecernamus, operæ pretium eſt videre, & conſiderare diſtributiones quotidianas in duplici differentia verſari. Quædam enim inter præbendatos reſidentes in ciuitate, etiamſi perſonaliter horis non aſſiſtant, diſtribuuntur, & hæ vocantur gloſſa. autentation. Aliæ autem ſunt, quæ nunquam dantur niſi illis, qui horis canonicis, & diuino officio perſonaliter aſſiſtunt, de quibus agunt Henriquus, *n* quem ſequuntur Coſmes, Rebuffus, Decius, Pariſius, Felinus, Rodoanus, & Rota. Et certum eſt, prioris generis diſtributiones præfato ſubſidio eſſe obnoxias dubium autem eſt, vtrum ſecundi generis diſtributiones ab eo ſint liberæ & exemptæ? Ad quod reſpondetur liberas & immunes omnino eſſe. Quæ ſententia multis rationibus probatur, prima ratio eſt, quia hoc ſubſidium eſt impoſitū ſuper fructus,

n Henriq. in c. cū omnes de conſt. Coſmas in ver. Galli. tit. quo tempore quiſque debeat eſſe in choro. § ſubet v. diſtributiones Rebuff. in concor. rub. §. 1. v. diſtributiones Decius conſ 280. Pariſius conſ. 19 n. 1. vol. 4. Felin. in cap. ad aures, nu. 39. de reſc. Rodo. in ar. de ſpol. q. 8 §. ad maiorem, n. 23. Rota dec. 530 1. par. diuer.

& reddi-

& redditus beneficiorum, prout dictum eſt in ſuperioribus, diſtributiones autē appellatione fructuum minimè veniunt, ſolùm enim ſunt quædam ſtipendia aſſiſtentiæ, & præſentiæ in diuinis argumento aliquorum iurium, *a* quæ diſtributiones, & ſtipendia quotidiana, cum ſint incerta, & caſualia in valore fructuum minimè computantur, vt poſt alios tradunt Couarruuias, *b* Hoieda, & Anaſtaſius Germonius.

Secunda ratio eſt, in quacumque enim materia etiam ſi ſit multum fauorabilis, dato priuilegio ad fruendum integrè fructibus præbendarum & beneficiorum, non comprehenduntur diſtributiones quotidianæ, vt ait quædam decretalis *c* iuncta gloſſa, & expreſsè id probat alia decretalis, *d* ex qua id notant Abbas & alij Doctores & multis adductis id tradunt Horatius & Gigas, & Petrus Gregorius.

Tertia ratio eſt, quia licet ſanctitas Domini Papæ imponat penſionem aliquam ſuper fructus, redditus, prouentus, obuentiones, & emolumenta alicuius præbendæ, non cenſetur impoſita ſuper diſtributiones quotidianas, niſi ſpecialiter exprimatur; cum enim dentur ratione laboris interessendi diuinis, & vt præmium laboris, non eſt voluntatis Domini Papæ, vt ipſæ alicui ſubſidio, & oneri ſint ſubiectæ, vnde in multis iuribus *e* videmus probari, ſtipendia militum, neque vendi, neque obligari, niſi in ſubſidium. Quod latè probat Hieronymus *f* Gigas, Mandolius, & Gambatus. Quod procedit, etiam ſi penſio imponatur ſuper fructibus, redditibus, & emolumentis in continua reſidentia lucrari ſolitis, prout tenet Rota *g* Romana diuerſorum. Vnde condemnatus per tres ſententias ad fructuum, & redditum alicuius præbendæ reſtitutionem, non eſt obligatus reſtituere diſtributiones quotidianas, quas lucratus eſt, vt tradunt Boerius, *h* Gambatus & Rota diuerſorum, niſi expreſse in dictis ſententiis fuerit dictum, quod ad reſtitutionem præfatarum diſtributionum teneatur ex adductis a Lanceloto. *i* Denique hoc confirmatur; ſtatutum enim priuans beneficiatos, quibuſcunque, fructibus, & obuentionibus ſuarum præbendarum, non priuat eos à diſtributionibus quotidianis, prout latè probant Franciſcus de Ripa, *K* & Prob.

Quarta ratio eſt, quia diſtributiones quotidianæ fuerunt introductæ per Eccleſiarum ſtatuta, aut dotationes teſtatorum in diuini cultus fauorem, vt facilius præbendati diuinis aſſiſterent, & ad inuitarentur, imò obligarentur vt ex quadam Clementina *l* colligitur, & tradit Nauarrus. *m* Quibus diſtributionibus, ſi aliquod onus collecta, aut penſio imponerentur ab intereſſentia officiis diuinis præbendati retraherentur, præſens enim lucrū magis mouet, & per conſequens lucrum magis mouet, & econtrario diminutio ſtipendij & lucri aliquid de prædicta motione detrahit, qua motione diminuta etiam cultus diuinus diminueretur. Propter quod non eſt credēdum, quod Dominus Papa velit aliquod onus ſuper ipſaſmet diſtributiones imponere argumento eorum, quæ in iure *n* notantur, propter quod etiam probauit in articulo ſuperiori, quod nolunt Dominus Papa imponere hoc onus ſuper capellanias ibi dictas, cum ex ea impoſitione diminui poſſe miſſas & ſacrificia dictarum capellaniarum contingeret.

Quinta ratio eſt, quia fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum, & diſtributiones quotidianè maximè inter ſe differunt. Licet enim inter antiquos Doctores fuerit controuerſum, an clerici ſint vſuarij, an vſufructuarij fructuum ſuorum beneficiorum iuxta notata per Gloſſam, *o* quandam, & Doctores cum latè adductis à Rodoano, Nauarro, Sarmiento,

a l.1. in 2. reſponſe ff. ſine ſer. falſum modum dixerit. l. cum duo bus. §. ſi in ſecunda. ff pro ſocio.
b Goua. li. 3. var. c. 13. n. 1. Hoieda de beneſ. in cōpen. 2. p. c. 12 n. 8. Germoni. intra de indul. §. ſibi quoad vixeris. n. 23.
c ca. 2. iuncta glo. v. integre de priui. lib. 6.
d ca. licet de priu. ubi Abbas &c.
e l. ſtipendia. cod. C. quæ res pig. oblig. poſ. l. ſtipendia. de exhibend. reis.
f Gigas conſ. 144. & reſpō. 31. Mandoſ. de ſignat gratiæ, penſiones v ſuper diſtributionibus. Gambar. de autor. legat. a Later. li. 6. 2. p. n. 17.
g Rota deciſ. 330. 1 par.
h Boeri. dec. 340.
i Lancellot. de attenta. c. 3 a. de panis attent. nu. 27.
K Rip. li. 1. reſponſe reſp. 5.
l Clemen. vn. de rebus. & vene, ſanction.
m Nauarr. de orat. c. 20. nu. 41.
n c. ex parte de conſtit. c. ſi. de reſcr. in 6. ca. vaſa. de conſ. diſt. 1.
o Glo. in cap. præſent. vbi Doct. de offic. ord. li. 6.

& Marco Antonio Columna. At reſpectu diſtributionum quotidianarum ſemper inter Doctores *p* fuit receptum, præbendatos earum dominium acquirere, ſicut operarij proprietatem, & dominium mercedis pro opere impenſo acquirunt. Vnde licet ſecundum ius commune *q* clerici non poſſent teſtari de fructibus beneficiorum, at ex rebus acquiſitis per diſtributiones quotidianas ſemper in vita, & in morte diſtribuere potuerunt, tamquam de mercede ſuo labore acquiſita argumento cuiuſdam decretalis, quam ad hoc dicit ſingularem Barbatia *r* Dominicus, & Cardinalis, & dicunt communem plures referentes Pariſius Decius, & Iulius Clarus Cardinalis Albanus, & Rodoanus, & nouiſſimè Borgninus.

Non tamen me latet Nauarr. *ſ* & Sarmiento hanc differentiam inter diſtributiones quotidianas & cæteros fructus beneficiorum improbaſſe. At ego rationibus ſuperius adductis hanc ſententiam vt receptiſſimam ſequor. Ex qua infero, quod cum ſummi Pontifices antiquitus ſolerent ad ſuas, aut ad principum Chriſtianorum neceſſitates ſubleuandas reſeruare decimam, aut aliam minorum fructuum beneficiorum partem, prout in articulo ſecundo eſt probatum, ſicut tunc ſecundum receptiſſimam ſententiam, quæ tunc temporis ab omnibus ſequebatur talis reſeruatio minime diſtributiones quotidianas comprehendebat, neque aliquorum verum dominium acquirebant, cum in eis ſedes Apoſtolica plenam, & abſolutam poteſtatem non habebat ſicut reſpectu fructuum beneficiorum, ſuper quibus ſummus Pontifex, vt Chriſti Domini vicarius, verum dominium, & liberam, & generalem diſpoſitionem habet ad bonum totius Eccleſiæ vniuerſale. Ita modo cum ſummi Pontifices conceſſerunt hoc ſubſidium principibus Chriſtianis ad Eccleſiæ defenſionem, ad intelligendum ipſum ex fructibus beneficiorum, ſuper quibus ſedes Apoſtolica habet plenam, & liberam poteſtatem, eſſe ſoluendum, non autem ex diſtributionibus quotidianis, ſuper quibus ita liberam, & plenariam diſpoſitionem non habet.

Quod confirmatur: nam quando dominus Papa concedit, aut ſibi reſeruat fructus, & beneficiorum redditus ad neceſſitates Eccleſiæ ſubleuandas, in tali reſeruatione diſtributiones quotidianæ minimè includuntur, vt quibuſdam extrauagantibus *t* eſt declaratum, quarum meminit Coſmas, Ioannes Copus, & alij infra referendi igitur ad ipſum etiam eſt dicendum, quando Dominus Papa concedit dictos fructus, aut partem eorum principibus Chriſtianis ad defenſionem fidei, & bonum commune totius Eccleſiæ vniuerſalis prouidendum.

Et vt multa omittam, hanc ſententiam in proprijs terminis tenuerunt, & ſecuti ſunt graues Doctores Guilielmus *u* de Monte, Laud. Dominicus Baptiſta, Ferretus Marc. Mantua *x* Hieronymus Gigas, qui aſſerit, ita pluries practicaſſe, & obtinuiſſe Pariſius, Mandoſius, Rebuffus aſſerens ita fuiſſe per Papam ſæpius declaratum, cui declarationi ſtandum eſſe teſtatur Flaminius, Gambarus, Rodoanus, Duarenus, & in puncto iuris veriorem dicit B. Bellenzinus. Et hanc opinionem, vt certam præſuppoſuit Oldradus in quodam Conſilio.

Nec ſupra dictis obſtat quædam declaratio Bonifacij Octaui relata in quadam extrauaganti, *y* in qua declaratum fuit in ſubſidio & decima impoſita à Papa pro expeditione belli Siciliæ comprehendi etiam diſtributiones, nam reſpondetur dictam declarationem tantum habere locum in diſtributionibus primi generis, quæ dantur præſentibus in ciuitate, aut abſentibus ratione cauſæ legitimæ, etiamſi perſo-

p Doct. in ca. vn. §. qui vero de cler. non reſid. li. 6.
q d. c. cum in offic. de teſt.
r c. fin. de pec. cleric. & ibi Barb. Dom. conſ. 85. nu. 2.
ſ Nauar. de redd. eccl. q. 1. nu. 74. ſarm. eod. tr. 3. p. c. 5. nu. 6.
t Extrau. poſtul. & extra. cum nonnull. de præb. Coſmas in prag. ſanct. ti. de annat. §. voluit v. fruc. Cop in tract. de fructib. li. 4. ti. 3. c. 3. a nu. 7.
u Guill in extrau ſuſcepti regiminis v. conſ & v. per totum Dom. conſ. 85. 1. p. Ferret. conſ. 237.
x Mantua. conſ. 1. Gigas conſ. 144 nu. 33.
y Extrau. vn. de deci. inter commu. v. & ca. in nobis nihil ocur.

perſonaliter in choro, & diuinis officijs non interſint, non autem in diſtributionibus ſecundi generis, de quibus nobis in præſentiarum eſt ſermo. Et licet Bonif. Octauus de omnibus diſtributionibus verba feciſſet, contrarium tamen eſt ſequendum, cum ſæpe ſæpius alij ſummi Pontifices eius ſucceſſores cõtrarium definierint, vt fecerunt Paulus Secundus ſub datis 8. Iulij, anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo nono & Sixtus Quartus 12. Septembris, anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſexto, & Clemens VII. & Paulus Tertius prout præfati authores allegant, & libuit in præſentiarum declarationem Sixti Quarti adducere, quæ ſic habet. *Quod vix adduci poteſt, vt credat exactiones fieri de diſtributionibus quotidianis cum ſit diſpoſitioni iuris contrarium, & à pietate penitus alienum ſubtrahere perſonis Deo dicatis eos prouentus, qui ratione nudi miniſterij laboris, & præſentiæ in diuinis celebrandis diſtribui ſolent: Et quod hoc tenderet in diminutionem cultus diuini.* Quibus ſic penſatis, ſicut ſolẽt ſummi Pontif. omnia ponderare, ſi Pius Quartus, & alij Summi Pontifices voluiſſent diſtributiones quotidianas huic ſubſidio eſſe ſubiectas, id vtique non ſubijcerent, ſicut ſilentio minimè prætermiſerunt, ne pro ſolutione huius ſubſidij calices, libri, & ornamenta Eccleſiaſtica diſtrahantur, aut pignori dentur, licet hoc, loquendo de decima Papali, fuerit antiquitus *a* ita declaratum. Ex iuxta hãc ſententiam fuiſſe in facti contingentia indicatum, accepi è doctiſſimo Domino Rocho de Vargas Cathedralis Salmanticenſis digniſſimo Doctoralis Canonico, & in vniuerſitate Salmãticenſi meritiſſimo ſacrorum Canonum Cathedratico profeſſore, quæ ſententia eſt tenenda, niſi contraria conſuetudo in aliquibus diœceſibus obtinuerit, ex traditis à Rodoano, *b* & Gutierrez.

a cu. 2. de decim.

b Rodoan. de rebus eccl. q. 6. §. extra Gutier. de qq. Cano. c. 11.

ARTICVLVS V.

Vtrum ad taxandam quotam ſubſidij à quolibet ſoluendam ſint regulares vocandi.

Reſpondeo dicendo, quod circa hoc eſt notabilis ordinatio, & conſtitutio Clementis VII. cuius tenorem in præſentiarum refero.

Dilectis filijs generali & alijs Abbatibus ac prioribus & præſidentibus c *nonnon Abbatiſſis, & Prioriſſis Monaſteriorum, Prioratuum & aliorum regularium locorum tam monachorum quam monialium ordinis Sancti Benedicti. Congregationis Monaſterij eiuſdem Sancti Benedicti Valliſoletani dicti ordinis Palentinæ diœceſis.*

c Habetur in l. 1. prim. huius ord. imp. Valliſolet. 94. fo.

Clemens VII dilecti filij ſalutem, &c. Cum itaq; ſicut nobis nuper exponi feciſtis, licet vos ratione veſtrorum Monaſteriorum prioratuum & locorum regularium decimas, ſubſidia, & alia onera in partibus illis Apoſtolica authoritate pro tempore impoſita hactenus libenter perſolueritis & in futurum perſoluere, prout vos tãgit, intendatis, nihilominus diuiſiones ſeu diſtributiones, Calculi repartitiones nuncupatas decimarum, ſubſidiorum, & onerum huiuſmodi per locorum ordinarios; ſeu capitula Cathedralium Eccleſiarum, in quorum ciuitatibus & diœceſibus Monaſteria prioratus, et loca regularia veſtra conſiſtunt, quandoque non vocatis, quorum intereſt fiant in repartitionem ipſam diſtributores & partitores, non habita notitia, ſeu vera informatione fructuum, & onerum, ordinariorum Monaſteriorum & prioratuum, & regularium locorum huiuſmodi, quæ parte non audita debitè haberi non poteſt, monaſteria prioratus, & loca eadẽ plerunque adeo grauent, vt Abbates, ſeu Priores, aut Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ, ac conuentus nonnullorum ex Monaſterijs prioratibus, & locis ipſis onera ſib. impartita vix ſupportare poſſunt, & ſi quod in diſtributione, & repartitione decimarum, ſubſidiorum, & onerum eorundem pro tempore faciendam vos per locorum ordinarios, & capitula huiuſmodi, ſeu diſtributores, & partitores per eos, vel alios deputatos pro tempore vocari deberetis & audiri decerneretur proſecto ex hoc erroribus partitionum, & grauaminibus huiuſmodi opportunè obuiaretur. Voſque compartita vobis onera libentius perſoluere is. ac debito iuſtitiæ, quæ in omni actu eos, quorũ intereſt vocari, exigit legitimè ſatisfieret, nobis humiliter ſupplicari feciſtis, vt vobis in præmiſſis ex iuſtitiæ debito prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui religioni deditos, vt à grauaminibus & diſpendijs releuentur noſtri miniſterij partes libenter impartimur huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, quod de cætero perpetuis futuris temporibus in diſtributionibus, & partitionibus decimarum, ſubſidiorum, & aliorum onerum dicta authoritate pro tempore impoſitorum, & imponendorum, ſeu illorum taxa facienda, vos prout ſingulos veſtrum tangit, & concernit in futurum per ordinarios & capitula ſiue diſtributores, & partitores aut taxatores huiuſmodi, ac alios ad quos ſpectat, ſeu ſpectabit pro tempore, vocari & audiri ac taxationibus partitionibus & diſtributionibus intereſſe debeatis, & taxationes, ac diſtributiones ipſæ aliter pro tempore factæ, in his, quæ ad eos, qui vocatis, & auditi non fuerint ſpectant, nullius ſint roboris, vel momenti, ac non vocati ad illorum ſolutionem non teneantur nec ad id a quocunque compelli poſſint, ſicq; per quoſcunque iudices tam ordinarios, quàm delegatos &c. Et dat pro executione iudices conſeruatores Epiſcopum Ouetenſem Priorem S. Auguſtini Valliſoletanum & priorem S. Dominici Compoſtellani, quatenus ipſi, aut duo, aut vnus eorum hæc exequi faciant. Datum Romæ, die 8. Decembris milleſimo quingenteſimo trigeſimo Pontificatus noſtri anno octauo.

Circa hanc autem conceſſionem eſt notandum, iuridicam quidem eſſe, cum illud, quod ad omnes pertinet, ab omnibus ſecundum ius debeat approbari. Et certè etiam non conceſſo hoc priuilegio, ſi religioſi in diſtributione ſubſidij ſe nimium eſſe grauatos clamarent, proculdubio eorum querela admitteretur, & alia ſeruatis æqualitatis iuſtitiam contributio fieret ex eis, quæ allegando aliquas leges Regni tradit Laſarte. *d*

d Laſar. de decim. vendit. 18. n. 91.

ARTICVLVS VI.

Vtrum laici habentes decimas tertianas à manu Regis, teneantur ſoluere ſubſidium, & gabellam ex earum venditione.

Reſpondeo dicendo, cõſuetudine eſſe receptũ, laicos bono iure habere has decimas tertiatas à manu Regis, prout cõſtat ex reſolutis à doctis. Gregor. *e* Lopez licet cogitandũ relinquat Palat. *f* Rub. de quo latè per Laſarte. *g* De his aũt decimis tertiatijs, ſi à Rege dentur regularibus, aut Eccleſiaſticis, aut laicis debetur ſubſidium, quia charitatiuum ſubſidiũ impoſitum eſt nõ quidem Eccleſiaſticis perſonis, ſed redditibus potius & prouentibus totius Eccleſiæ in his regnis, & adeo generaliter iniunctum, vt quoſcunq; redditus & fructus, qui vere Eccleſiaſtici ſint iuxta mentem, & verba bullæ generaliter comprehendat nullo perſonarum facto diſcrimine, ad quas fructus illi pertineãnt, ſiue ſint laicæ, ſiue regulares, ſiue Eccleſiaſticæ, prout generaliter in huiuſmodi charitatiuo ſubſidio regibus conceſſo reſoluit Decius, *h* & de alio, quod ab Epiſcopis imponi ſolet, tradit Gigas, *i* vnde cum ſit indubitabile, hos fructos tertiatũ, cum ex decimalibus detrahun-

e Greg. in l. 2. gl. 1. ti. 20. p. 1.

f Palat. in repetit. rub. de dona. inter virũ & vxor. § 37. ver. præterea iſta dona.

g Laſar. de decim. vẽd. c. 19. nu. 29. & 30.

h Dec. conſil. 116. vol. 1.

i Gig. de penſ. lib. q. 38.

tur iuxta quandam recopilationis legem, *a* primordialiter, & in ſua origine Eccleſiaſticos eſſe, Eccleſiæque debitos, per conſequens eſt dicendum, quod cum ſemel ſubſidium charitatiuum eos tangat, impoſſibile eſt, vt ſine eo onere, quo in ſua origine affecti ſunt, etiam ad laicas perſonas tranſeat, & ipſi laici ad ſubſidium illud ratione prædictorum fructuum teneantur, quia regulare, & perpetuum eſt, vt vnaquæque res tranſeat cum ſua cauſa more ſeruitutis iuxta notata à Doctoribus, *b* & tradit Laſartes. Verum eſt tamen, quod ſi prædictæ tertiæ à Laicis vendantur, tributum Alcaualæ debetur ab ipſis, cum hoc tributum non ratione rei, neque perſonæ imponatur, ſed ratione contractus, dummodo res, neque perſonæ priuilegiatæ reperiantur, vt patet ex traditis per Laſartem. *c*

a l.1. tit. 21. lib. 9. recop.

b Doct. in l. ne quæ ſuper. ff. de ſumpt. n. reb. dona. act.

c Laſart. vbi ſup. nu. 13. & nu. 27.

ARTICVLVS VII.

Vtrum hi, qui à monaſterijs, aut Eccleſiis aliquia emunt, teneantur ſoluere tributum decimæ, quod dicitur Alcauala.

Reſpondeo dicendo, quod de iure communi integrum gabella onus generaliter emptori Doctores attribuunt, vt reſoluit Molineus, *d* & poſt eũ explicuit Arcius Pinelus Doctiſſimus Luſitanus. De iure autem regio, & ſecundum alia iura ad venditorem pertinere tradit optimè Laſartes, *e* quo ſuppoſito cum monaſterium aliquid vendit ad ſoluendã gabellam, minimè obligatur, inter priuilegiatas enim perſonas exemptas ab hoc gabellarum onere præcipuum locum tenent Eccleſiæ, Eccleſiaſticæque, & religioſæ perſonæ, ac monaſteria, vt ſcilicet tributum iſtud non debeant, vt in quadam legem *f* nouæ recopilationis traditur. Quod eſt tenendum, quidquid aliud determinatum fuerit in his Regnis ante prædictam legem tempore Regis Ioannis II. vt refert, ac latè diſputat, iniuſtèque Montaluus *g* defendit: erat enim iure communi ſatis expreſſum, Eccleſiaſticas perſonas ab huiuſmodi iuribus exemptas eſſe, prout latè in ſuperioribus eſt dictum. Quod Eccleſiaſticum priuilegium, ita intelligendum eſt, vt non quemadmodum clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ, & regulares vendentes immunes ſunt, ita & hi qui eiſdem vendiderint immunes fiant, quinimo regali decimæ ſubijciuntur, niſi aliundè priuilegium habeant, ſicut cæteri venditores: quia non propterea, quod carius inde clerici, & regulares emant ab iſtis venditoribus propter onus gabellæ pluris ex eo vendentibus fieri debet, quo minus venditores iſti regale ius perdant, ſicut & portorium & pedagium ſoluunt, ac cætera iura regalia mercibus impoſita, quamuis clericis quoque, & regularibus vendendæ ſint. Nec iſtud dici poteſt contra libertatem Eccleſiaſticam eſſe ſiquidem circa res laicorum & eorũ contractus verſatur, quamuis inde damnum aliquod Eccleſiaſticis perſonis prouenire videatur ex his, quæ in alio propoſito reſoluit Marania, *h* quem ad hoc allegat Mexia, atque ita ait Laſarte iuſtè deciſum extare in quadam lege *i* nouæ compilationis; quinimo quia Eccleſiaſtici circa hoc immunitatem allegabant dicentes, vendentes ſibi quaſcunque res immunes à gabella eſſe, ſtatuitur in ea lege ad omnem fraudem euitandam, vt res ipſæ, quæ clericis, Eccleſijs, aut monaſterijs à quocũque laico venditæ erunt, tacitè hypothecatæ intelligantur, pro gabella: quo caſu lex ipſa præuenit rerum alienationem, eas ſcilicet pignorando, antequam in dominium clerici, Eccleſiæ, aut monaſterij tranſeat iuxta conſilium Bartoli, *K* cuius opinio in eo quidem caſu ſuſtinenda eſt, cum de vitanda fraude agitur, non de damno Eccleſiæ inferendo, ne ſcilicet debitæ obuentiones, & iura regalia deficiant iuxta latè tradita per Didacũ Perez, *l* etenim quando ad obuiandum fraudibus lex ſecularis fertur etiam contra clericos & regulares ſeruanda eſt, & valet vt notat Petrus Anchatanus, *m* quem allegat Mexia.

d Moline. in conſue. par. tit. 1. §. 23. nu. 7. Pinel. in l. 2. C. de reſ. vend. 2. par. c. 3. nu. 40.

e Laſar. de deci. ven. ca. 15. n. 1. cum ſeq.

f l. 6. ti. 18. li. 9. reco.

g Montal. in l. 10. v. que Pheraan. ti. 6. par. 1.

h Marant. in pract. diſp. 1. ex nu. 25. Mexia de taxa panis concl. 5. nu. 3. Laſarte de decim. vẽd. c. 19. n. 10.

i l. 8. tit. 18. li. 9. comp.

K Barto. in l. reſ §. fin. ff de mun & hono.

l Perez in l. 1. tit. 3 lib. 1. ordi. col. 90

m Anch. conſ. 11. Mexia vbi ſup. nu. 38.

Ex quo infert Laſarte *n* iniuſtam eſſe legem *o* ordinamentorum regalium, dum, rebus Eccleſiæ, aut monaſterij venditis, quintum imponit fiſco ſoluendum, quia ibi non tam de præcauendo antiquo tributo ordinarioque regio iure, quam de nouo imponendo agitur in damnum Eccleſiæ, & ita meritò ſeruandam non eſſe ait Ioannes Matienens. *p*

n Laſart. vbi ſup. n. 11. 19 ſi.

o l. 7. tit. 2. li. 1. ord.

p Mati. in l. 14 gl. 5. ex n. 4. ti. 10. lib. 5. nouæ compil.

Aduertendum tamen eam nouæ compilationis legem *q* definientem res, quæ clericis, Eccleſijs, aut Monaſterijs venditæ ſunt tacitè hypothecatas cenſeri intelligendam eſſe, cum vel venditor laicus forenſis eſt, aut potentior perſona: potentior autem perſona in hoc caſu erit dicenda tripliciter, primo ratione generis, & familiæ, ſecundo ratione potentiæ, diuitiarum, & dignitatis ſtatus; tertio ratione paupertatis, quæ vltima potentia alijs duobus periculoſior eſt, gabellario; vel cum clericus emptor contractum non manifeſtauerit gabellario intra tempus alias laicis emptoribus lege *r* ſtatutum, vt ſcilicet omnibus his caſibus laicus emptor ad totam venditionis gabellam, quæ ſolet venditori incumbere, remanet obligatus legali, ac perſonali obligatione, monaſterium autem aut Eccleſia emens ex legali rei venditæ pignore teneatur, ad quod quidem nõ ſemper & in omnem euentum, vt cæteri emptores laici, ſed in ſubſidium dumtaxat, quando ſcilicet à venditore gabella exigi non poſſit propter vitandam fraudem, quæ facilè alias poſſet committi, vt expreſſe in ea lege *ſ* traditur ibi. *Y ſi los vendedores no pudieren ſer auidos*, quæ verba commodè iuxta ſupradicta debent intelligi, prout in ſimili eſt caſus in iure, *t* & tradit Decius, ita quod ſi laicus venditor ex potentioribus non eſſet, & monaſterium emptor venditionem manifeſtaſſet intra debitum tempus gabellario, cum in his caſibus emptor ad nihilum etiam ratione pignoris teneatur, ſiue venditor haberi queat ſiue non, nec quidem monaſterium ipſum emptorem teneri dicendum videtur, quamuis venditor haberi nequiret, ne peioris conditionis ſit quam laicus, quod Chriſtianiſſima noſtra tempora, ac Philippo Rege noſtro fœliciſſima non patiuntur.

q a l. 8. ti. 18. lib. 9.

r l. 31. & 34. ti. 18. lib. 9. recop.

ſ d. l. 8. recop.

t l. nepos proculo 121. de verb. ſig. Dec. conſ. 555. nu. 13. vol. 1.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum clerici, aut monachi negotiando vendentes teneantur ſoluere ex rebus venditis gabellam.

Reſpondeo dicendo, quod quamuis generaliter dixerimus in ſuperioribus *u* clericos, & religioſos exemptos eſſe à decimæ ſolutione, quæ dicitur Alcauala iuxta quandam legem *x* nouæ recopilationis. Illud tamen ex lege ſequenti intelligendum eſt, niſi ex negotiatione vendiderint, aut permutauerint, quia ſic vendentes, aut permutantes ad gabellam obligantur, & omnibus pœnis, ac legibus gabellarum ſubijciuntur ac ſi verè laici eſſent. Quod veriſſimum, & iuſtiſſimum iure communi

u Sup. a. to.

x l. 6. tit. 18. li. 9. recop.

muni exiſtimo ex reſolutis per Felinum *a* Decium, & alios, quos refert Matiencus. Cuius deciſionis ea potiſſima eſt ratio, quia negotiatio clericis, & monachis eſt prohibita, & dum huic ſe implicant, eorum facultates à laicorum ſtatutis, legibus, & conſuetudinibus Eccleſia non defendit, vt quædam decretalis *b* determinat, atque ideo in eis locum habere debet legis gabellariæ diſpoſitio, cum eo caſu iuri Canonico contraria non ſit iuxta in ſacris Canonibus *c* notata in quibus habetur, quod generaliter leges ciuiles ad forum etiam Eccleſiaſticum extenduntur, quatenus iuri Canonico contrariæ non ſunt, non quidem ex vi & poteſtate ipſarum legum, ſed ex confirmatione ipſa canonica; lex enim ciuilis nullatenus id poteſt efficere ex defectu poteſtatis iuxta latè tradita per Fortunium *d* Garciam.

Quæ ſanè limitatio vſque adeo generalis eſt, vt necdum in clerico, aut monacho vendente, aut permutante, ſed & in mente quoque negotiationis cauſa accipienda, & practicanda ſit. Atque adeo omnes leges loquentes de emptoribus circa iſtius iuris exactionem indiſtinctè, in quolibet clerico, aut monacho ex cauſa negotiationis emente procedunt, ac ſi ille verè laicus foret, prout adnotauit Didacus Peretius. *e*

At vt hæc omnia clariora fiant. Notandum eſt, quod tunc clericus & monachus negotiari dicuntur, quando rem emunt in ſua integra forma vendituri, lucrifaciendi cauſa, vt tradit Abbas, *f* ſecus autem ſi rem emunt ita, vt ſit eis materia aliquid operandi, & ſua opera, vel induſtria mutatam vendiderint, aut permutauerint, quia tunc negotiari non dicuntur, neque decimam debent, aut aliud quodcunque tributum, vt per quendam textum expreſſum, *g* notauit Petrus de Duennas Auendanus, & Didacus Perez. Et eſt ratio differentiæ, quia finis illius primi actus, ſcilicet cum quis emit in eadem forma venditurus, nullus vſus eſt, ſed ſolus quæſtus, & is quidem non ſecundum naturam rei, ſed ſola arte excogitatus ad augendas opes cum aliorum incommodo, propter quod eam negotiationem in quocumque honeſto homine vituperat Ariſtoteles, *h* & tradit Carolus Molineus. *i* & Soto. At verò cum quis emit, vt ſit ei operandi materia, atque ita rem mutatam vendit, non contra naturam, & ſola arte quæſtum quærit, ſed ex ſudore & labore ſuo, prout in primo homine mandatum eſt, & in pſalmo, labores manuum tuarum, quia manducabis, atque adeo iſte actus non propriè negotiatio dicitur, aut eſt ſed potius artificium, ita vt inter Mechanichas artes enumeretur ſecundum Alciatum, *K* quod & tradit Soto.

Ex his in facti contingentia conſului clericum, vt negotiatorem minimè debere condemnari, ſi tantum certis temporibus opportunitate occorrente emit in loco, in quo eſt aliquas merces, vt eas ſuis fratribus cum eis negotiaturis tráſmittat, talis enim clericus non eas emit in propria forma iterum reuenditurus, fratres enim ipſius eas reuendere debent in loco ſuæ habitationis, ſolum enim dictus clericus opus charitatis exhibet ab eo minimè alienum.

Sed Laſarte *l* à Mulinà dubitat circa ſupradicta qualiter apud nos eſt, hæc Eccleſiaſticorum negotiatio accipi debeat quo magis à decimæ ſolutione immunes non ſint; videmus enim quod ſi clericus emit vuas, & vinum faciat, vt vendat, item lanas vt pannos venditurus efficiat, decimæ exactione vendendo vexatur, cum tamen non rem ipſam, vt emerit in ſua integra forma, ſed mutatam vendiderit, vt ex aliquibus legibus patet, *m* quod quidem negotiatiu eſſe non videtur ex prædictis, &

a Fel in c. Ec. cl S Maria, n. 101. & Dec. n. 57. de conſ. Matien. in l. 21. gl. 1. nu. 3. tit. 10. lib. 5.
b c ſi. de vit. & honeſt cle.
c c. 1. de noui oper. nunc. c. 2 de deſpon. impub. c. 1. de re iud.
d Fort. de vlt. finillat 3. & 14. per totas.
e Perez in l. 13. v. pogue. al canala ibi vel ſi cleris. ſit ne got. tit 3. li. 1. ordin.
f Abb. conſ. 6.
g c. eijcientes 88. diſt. Due. reg. 119. n. 11 Auen. reſp. 33 n. 4. v. 7 ſouc. Perez in l. 1. gl 1. ver. eſt & aliud col. 93. lib. 1. ordin.
h Ariſt. lib. 1. polit. c. 6. et 7.
i Moline. de vſur. q. 60. n. 440. Sot. li. 6. de iuſt. q. 2 ar tic. 2. in prin.
k Alciat, in l mercis 207. ff. de verb ſig. So, vbi ſup.
l Laſar. de de cim. vend. ca. 19 nu. 13.
m l. lana 88. de leg 3. l. 43. tit. 9. par. 6.

per conſequens, neque clericis interdictum.

Pro reſolutione autem huius difficultatis duæ proponendæ ſunt concluſiones.

Prima concluſio eſt, toties videtur clericus non negotiator, mercatorve, quoties ſic emerit, vt ſit ei materia per propriam ſuam perſonam aliquid operandi, atque ita ex opera, & induſtria perſonæ ſuæ rem mutatam vendiderit aliquid lucraturus, vel non, veluti ſi lanam emerit, aut ſericum, vt aliquid veſtiendi, calciandivè cauſa vtile proprijs manibus conficiat, otio non vacaturus, & vt inde labore, ac induſtria manuum ſuarum licitum lucrum eliciat, prout in religioſiſſimus fratribus diſcalciatis Carmelitis videmus quotidie, quod quàm laudabile ſit apparet ex his, quæ Soto *n* ex exemplo Diui Pauli *o* adducit. Ad ea inquit, quæ mihi opus erant, miniſtrauerunt manus iſtæ. Et in hoc caſu dubium non eſt, quin iſtius modi monachi vendentes ſua opera, nec mercatores, nec negotiatores dicantur, quin potius artifices ex prædictis, gaudeantque ideo exemptionis priuilegio. Quod quidem & ad eum caſum extendit Soto, *p* quando quis emit mulam, aut æquum rudem, vt cultiorem vendat, nempe quod is negotiari non dicatur, quia verè rem illam, quam emit induſtria ſua mutatam ac meliorem reuendit.

Quod valdè notandum eſt in hac materia ad hoc, quod clerici, aut monachi huiuſmodi lucro occupati gabellam non ſoluant etiamſi mulam, & equum, ſine fræno & ſella vendiderint, quia non tam negotiari, quàm artem exercere cẽſentur, quod clericis, & monachis iure communi non eſt prohibitum.

Secunda concluſio, ſi clericus lanas illas emerit, non vt ipſe operetur, ſed vt impenſa ſua ex mercenariorum & opificum induſtria, ac labore pannos efficiat poſtea venditurus lucrifaciendi cauſa, ematque etiam vuas, prout quotidie videmus & per famulos, ac perſonas huic rei aptas in ſua apotheca recondat vinum poſtea venditurus, vt inde aliquid lucrari queat, dubitandum non eſt, quin mercaturam, & negotiationem exerceat, ſoluturuſque ſit decimam venditionis, & alia iura regalia tanquam laicus, quia tunc nulla verſatur induſtria clerici, prout tam eleganter, quàm vtiliter tradit ex Petro de Ancharrano Syluester *q* dicens, quod ſi monaſterium emiſſet venam ferri, vt inde per famulos & perſonas conductas ferrum colligat, & vendat lucrifaciendi cauſa gabellam, & alia iura regalia erit ſoluturum; ſecus verò ſi per ipſoſmet monachos ferrum fieret, quia tunc cum rem mutatam ex induſtria ſua venderent, negotiari non dicentur, & hanc reſolutionem ſequitur Nauarrus, *r* iuxta quam intelligendum eſt Conſilium Federici *ſ* de Senis, qui alias, ſine prædicta diſtinctione reſpondit, præfatum illud monaſterium gabellam non debere, & ita reprehendit ipſum Syluester, qui eum vitioſè allegat.

Tertia concluſio, hæc vena ferrea monaſterij poteſt dupliciter conſiderari, aut enim poteſt eſſe talis, vt ferrum ibi renaſcatur, nempe vt licet inde extrahatur, natura ipſa augeatur vena, prout de cretæ fodinis argenti fodinis, vel auri tradit quædam lex, *t* & de lapidicinis tradit alia lex, *u* & tunc dico quod id, quod ex vena aſportatur in fructu ſit, quaſi natum & collectum ex vena iam propria monaſterij ſacta & hoc caſu, ſiue per monachos, ſiue per alios ferrum fiat, & vendatur, nulla gabella ſit ſoluenda, quia generaliter ex fructibus rerum monaſterij, vel clerici nullum tributum debetur, cum negotiatio deficiat ex prædictis, & in hoc caſu nempe cum ferrum collectum, ſiue per monachos, ſiue per eorũ operarios conductos in fructu eſt, rectè procedit

n Soto libr. 7. de iuſtit. q. 5. ar. 2.
o 1 ad Cor 4. & actio 2. poſt c. 20.
p Sot. li. 6. de iuſt. q. 20. a. 1.
q Syl. v. excõmuni. 9 v. 21. n. 46. & n. 57
r Nau. in manu. ca. 27. n. 128.
ſ Federic. conſil. 227.
t l fructus, alias l. ſi diu. §. ſi vir fundo mulieris, ff ſol. matr.
u l. ſi. de fundi dotal.

Conſilium Federici de Senis ſuperius allegatum. Aut talis vena ferri à Monaſterio empta eius naturæ eſt, vt nihil ibi renaſcatur, ſed quod modo eſt, ſemper in ea fuerit, prout de lapidibus marmoreis tradit quidam textus, *a* & quia quod aſportatur, in fructu non eſt, ſed potius erat in ipſa vena tempore emptionis à monaſterio factæ, ac proinde apparet, monaſterium vendere, quod re vera emerat tunc habet locum diſtinctio Syluestri & Nauarri, de qua in concluſione ſuperiori ſcilicet, quod ſi induſtria monachorum colligatur gabella non debeatur ex reuenditione, ſi verò per eorum famulos, aut operarios conductos, tunc ad eius ſolutionem eſt obligatio.

a d. §. ſi vir in fundo.

Ex his infertur primo, quod ſi monaſterium emat fundum plenum fructibus maturis, qui eo tempore pendentes ſint, & fructus ab eo deceptos vendat, gabellam debebit, quia verè vendidit, quod emit lucriſaciendi cauſa, atque ideo negotiari intelligitur iuxta ſuperius annotata: fructus enim pendẽtes pars ſunt rei, vt dicitur in iure, *b* & tradit Tirſquellus, qui ſi tempore venditionis exiſtunt tanquam pars fundi debentur, vt multis iuribus reſoluunt Bartol. *c* Iaſon, & Doctores communiter, quos allegat, & ſequitur Couarruuias.

b l. fructus pẽdentes de rei vẽdic. Tiraq. de retrac. lignag. §. 1. gloſ. 7. an nu. 26.

c l. Iul. §. ſin. fruct. ff. de act. empt. Bart. & Iaſ. in l. ſi filiusf. §. ſin. ff. de verb. oblig. Cou. lib. 1. var. c. 15. n. 3. et li. 3. c. 4. nu. 7.

Aduertendum tamen, quod ſi monaſterium fundum cum fructibus pendentibus, & maturis emerit non animo tenendendi, ſed vt his fruatur, & monachij eos comedant, ſecundum quod definit quidam iuris Conſultus, *d* quos fructus poſtea ex accidenti vendiderit, vt quia vtilius ſibi eſſe contingat pretio frui, quàm ipſis, gabellam non debet, quia negotiari dici non poteſt, vt expreſsè tradit Syluester *e* dicens, monaſterium non teneri ſoluere gabellam, ſi emat in fructum ſuum, & poſtea reuendat, quia hoc non eſt propriè negotiari, quam doctrinam ſequitur Nauarrus. *f* Cui ſententiæ rectè fauent ea, quæ tradunt Baldus, *g* & Bartolus, & alij quos refert & ſequitur Caſtillo, dicunt enim hi auctores, quod ſi ſtatuto caueatur, vt nemo poſſit emptum frumentum reuendere, & aliquis emat in ciuitate frumentum, pro victo totius anni, poſtea autem mutans propoſitum velit à ciuitate recedere, & ſic receſſurus frumentum illud vendat in pœnam legis, aut ſtatuti non incidit, quia inſpicienda eſt prima deſtinatio.

d l. in lege et ſi. ff. de verb. ſign.

e Sylu. excom. 9. nu. 46. in ſi.

f Nauar. l. c. 27. nu. 108. ○

g Bal. in l. 1. § vnde quærit Offilius, ff de exerc. act. Bar. in l. cætera §. ſi. nu. 3. ff. de leg. 1. Caſtell. in l. 1. taur. v. qua fueren. vſados.

Quod intelligitur, quando conſtat de hoc primo propoſito & deſtinatione, id quod ex qualitate rei & perſonæ erit iudicandum ex reſolutis per Auend. Et pro religioſis eſt præſumptio, quod non emerint ad reuendendum cum hoc ſit negotiari, & quid eorum ſtatui illicitum.

Infertur ſecundò, quod ſi monaſterium emat oues, vaccaſque prægnantes, & agnos, vituloſque ex his natos vendiderit, decimam non debebit gabellatio, cum non vendiderit, quod emit, ſed quod ex re ſua natum eſt inſtar fructuum, qui non extarent tempore emptionis rei, ſed poſtea producuntur, vt probat quidam elegans textus; *h* quod aliàs etiam confirmant iura *i* ponentia differentiam inter agrũ plenum fructibus, & animal prægnans, quod ibi explicat Bartolus in hunc modum diſtinguens, quod ſi monaſterium emat fundum cum fructibus pendentibus, & tam maturis, ſi reuendat fructus, decima debetur, ſed ſi emit ſine fructibus, & poſtea natos colligit & vendit nulla gabella debeatur, ſed ſi prægnantes oues emerit natos fœtus vendens, non tenebitur ad aliquod tributum ſoluendum, cum dictos fœtus non emerit, cum adhuc non ſint nati, neque ſint in rerum natura, licet illorum fauore aliquando eſſe intelligantur per interpretationem iuris, prout notant Bartolus, *K* & Doctores, & eſt quidam textus expreſſus cum his, quæ latè congerit Tiraquellus.

h l. ſi prægn. ff. de euictio. l. ſi. quod ex Pamphil. 73. ff. de leg. 2.

i l. in l. Falc. 9. vbi Bart. ff. ad l. Falc.

K Bar. & Do. Re in d. l. in lege Tiraq. in l. ſi vnquam v. ſuſceperit lib. et. nu. 144. C. de reuoc.

Infertur tertio, quod ſi monaſterium emat gregem, & inde fructus collectos, lanam, caſeum, & agnos vendat, non teneri ad gabellam ſoluendam, cum in hoc nulla interueniat negotiatio, non enim vendit, quod ex emptione acquiſiuit, ſed potius quod ex re iam ſua natum eſt, vt probat quidam textus *l* elegans.

l L. vaſſa em pt. ff. de euict.

ARTICVLVS IX.

An ſi aliquis ingrediatur monaſterium, & tempore nouitiatus aliqua eius bona vendantur ſuo nomine regalis decima debeatur.

RESpondeo dicendo Laſarte *m* à Molina tenere partem affirmatiuam, ſcilicet quod gabellæ o regalis decima debeatur, quia non eſt nouitius verè religioſus, cum ad ſeculum poſſit redire, quando voluerit iuxta notata per Gregorium *n* Lopez, & per Tiraquellum. Quod ait Laſarte eſt magni aduertiſſe pro fratribus Societatis Ieſu, hi enim non vt cæteri religioſi poſt annum probationis emittunt profeſſionem, ſed poſt multos annos in illa ſanctiſſima religione profitentur iuxta eorum Inſtitutum approbatum à Concilio *o* Tridẽtino, atque ideo fiet, quod ſi procurator monaſterij vendiderit aliqua bona cuiuſuis iuuenis eam religionem ingreſſi, qui neque profeſſus fuerit, neque ſacros ordines ſuſceperit, regiæ decimæ locum faciat.

m Laſar. de decim. vend. c. 19. nu. 50.

n Greg. in l. 7. 7. v. ſi quer. tit. 7. par. 1. Tiraq. de retrac. lig. § 1. glo. 8. ex nu. 21.

o Seſ. 25. de reg. c. 16.

Hæc dictus auctor, cuius opinionem quo ad nouitios, qui poſt annum probationis ſtatim tenentur profiteri, non condemno, ſed quo ad nouitios ſocietatis, qui poſt biennium probationis tria vota ſimplicia emiſerunt non admitto, cum ipſi ſecundum conſtitutionem Gregorij XIII. ſint verè religioſi, & donec à ſocietate dimittantur, gaudeant omnibus, quæ alijs religioſis conceſſa ſunt, prout in primo tomo *p* latè probauimus, opinio autem Laſarte in hoc caſu erit vera, quando ipſe nouitius intra biennium probationis præcipit, vt aliqua bona eius nomine vendantur.

p 1. to. q. 1. ar tic. 6.

ARTICVLVS X.

Vtrum hæc decima in caſibus, in quibus debetur à monaſterio & à nouitio poſsit peti coram iudice ſeculari.

RESpondeo dicendo, quod ſi decima debeatur à regularibus, & à monaſterio, videtur, quod coram iudice ſeculari poſſint conueniri, nam clericus ſecularis tenetur ſoluere gabellam de rebus ab eo per negotiationem venditis, & poterit conueniri coram iudice ſeculari, quia cum propter negotiationis delictum iure laici cenſeatur, & eum à ſeculari iuriſdictione Eccleſia non defendat vt dicitur in iure *q* cõmuni, & regali, & ita expreſsè tenet Mexia *r* Pontius, qui in ſuum patrocinium allegat Tiraquellum. At aduertit Laſarte, *ſ* quod ille cum alijs per eum allegatis loquitur in actione reali, quando ſcilicet clericus conuenitur ratione rei tributariæ, quã poſſidet, at nos loquimur in actione perſonali, qua quicunque venditor ad gabellam tenetur ex conditione ex lege, quo caſu maior dubitatio eſt. At ait prædictus

q c. ſi. de vit. et honeſt. cler. l. 7. tit. 18. li. 9.

r Mexia de taxa pãnis cõcluſ. 5. nu. 23. Tiraq. de retract. lign. § 32 gl. 1. n. 80.

ſ Laſar. de decim. vend. ca. 19. nu. 84.

Digitized by Google

prædictus author, quod adhuc vera eſt prædicta reſolutio, quia ſicut talis clericus negotiator iudicatur, vt laicus ad hoc, quod regio tributo vexari queat contra generalem prohibitionem iuris, *a* ita talis quoque coram ſeculari iudice conuenietur, vt benè aduertit Mexia *b* cum his, quæ reſoluit Petrus Rebuffus, & tradit Boerius. Hæc quantum ad clericum negotiatorem ſecundum ius reſoluta inuenio, quæ an ad monachos & monaſteria applicari debeant poteſt dubitari, qui non ſolùm habent exemptionem communem Eccleſiaſticis competentem, ne conueniantur coram iudice ſeculari, ſed ratione ſuorum priuilegiorum habent exemptionem, ne ratione contractus, aut delicti coram alijs, quàm coram eorum iudicibus regularibus conueniantur, quę priuilegia, ita ſunt roborata, vt ijs contrauenientes grauibus pœnis, & cenſuris afficiantur, prout in ſecundo tomo *c* latè diximus. Quæ ſpecialis exemptio in hoc caſu videtur habere locum, cum ipſi monachi propter delictum negotiationis à ſolutione gabellæ non ſint immunes, de quo delicto per præfata priuilegia alium, quàm eorum prælatos nō poſſe cognoſcere videtur, ſed pro contraria parte facit, quod ſi coram eorum prælatis à gabellario deberent conueniri decimam, difficillimè ſoluerent, & ipſi nō regulariter, ſed vt mercatores viuentes à priuilegijs videntur deſtituti, quæ eis propter eorum paupertatem fuerunt conceſſa, cuiuſmodi ſunt priuilegia eos à tributis, & gabellis liberantia. Nec iudex ſecularis compellens eos ad decimæ ſolutionem cognoſcit de delicto negotiationis, quod commiſerunt, vt ipſos puniat, & caſtiget, hoc enim minimè genrium ei iura concedunt, hoc enim delictum ad eorum prælatum pertinet, vt ratione eius prælatus poſſit delinquentes incarcerare, & voce actiua, aut paſſiua priuare, nec iudex ſecularis poteſt captis pignoribus eos aſtringere ad ſolutionem, vt loquendo de clerico negotiatore reſoluit Azeuedo, *d* cum etiam eorum bona ſint exempta; vnde exiſtimo ad Nuntium apoſtolicum eſſe recurrendum, qui cum ſit legatus à latere ſuper exemptos, & eorum bona habet poteſtatem. Aduertendum tamen, quod monachorum negotiari non eſt aliquando ita illicita, vt neceſſe ſit eam prohibere, & eam exercentes caſtigare, videmus enim in religioſiſſimis conuentibus multis aquis abundantibus molendina ad conficiendum papyrū conſtruta, & multitudine pannorum empta magnam quantitatem quotannis papyri fieri per famulos & operarios à dictis religioſis conductos, quæ quantitas venditur, in quo negotiatio, vt patet, interuenit, ſiquidem mutata pannorum forma induſtria operariorum fit papyrus, quæ negotiatio à nemine, vt audio, reprobatur, & dubito, an ipſa monaſteria prædictam quantitatem papyri vendentia ad ſolutionem huius decimæ obligentur, licet papyrum induſtria mercenariorum confectam vendant, & tali venditione lucrum maximum reportent, nam ſi propter neceſſitatem monaſteria præfatam habent negotiationem, quia ſine ea non habent ſufficienter, vnde fratres viuant, non tenentur ad huius decimæ ſolutionem ex his, quæ reſoluit Laſ. rte, *e* & vniuerſaliter exiſtimo, omnia monaſteria negotiantia penuria laborare, propter quam huiuſmodi negotiationibus aliquando implicantur, qua de cauſa à ſolutione decimæ videtur, quod poſſunt excuſari.

a l. quamuis de cenſ. lib. 6.
b Mexia vbi ſup. Rebuf. ad ll. gal. 3. to. de merc. monuta. vend. gl. 013. Boer. dec. 246. nu. 4.
c a. 10. q. 11.
d Azeue. in l. 11. n. 3. lib. 4. recop.
e Laſar. de decim. vend. ca. 13 n. 78.

ARTICVLVS XI.

Vtrum fratres tertij ordinis Beati Patris Noſtri Franciſci teneantur ex rebus ab eis venditis ſoluere gabellam.

RESpondeo dicendo hunc articulum videri iam deciſum ex his, quæ latè diximus ſupra *f* de tertiarijs agentes, circa cuius reſolutionem habemus legem *g* regiam, per quam legem ſtatuitur, quod ſi priuatam vitam agant cum vxoribus, & maritis, & bonis ſuis, vt laici iudicentur, prout tradunt Cardinalis, *h* & Petrus de Ancharrano, Sarmiento, Gregorius Lopez, & Didacus Perez: ſecus autem ſi in communitate viuant, prout plura tertiariorum, & tertiariarum hodie videmus monaſteria, in quibus religioſe ſecundum regulam à ſede Apoſtolica approbatam viuunt, prout in ſuperioribus latè probauimus, hi enim vt verè religioſi ab his tributis ſunt immunes.

Quantum autem ad mulieres tertiarias virginalem, vel vidualem caſtitatem voucntes, huic tributo obnoxias eſſe credo, cum non ſint religioſæ: ſicut etiā Eremitas minimè exemptos ab hac lege credo. Licet enim ipſi Epiſcopo ſint ſubiecti, vt tenet quędam Gloſſa, *i* quam ſequitur Bartolus, & Angelus, & per conſequens priuilegio clericorum gaudere debent, vt ait alia Gloſſa, *k* & latiſſimè reſoluit Nicolaus Boerius, hi tamen Eremitæ, quos apud nos videmus, proculdubio iure laicorum ſunt cenſendi, quia non ita purè, & verè ſolitariam vitam agunt, vt ſacri canones *l* requirunt, quin potius ſicut laici nati ſunt, ita laici perſeuerant, cum neque ordinem habeant clericalem, neque religionem approbatam profiteantur, quod ita tenuit Franciſcus de Zabare, & alij, quos refert, & ſequitur Aufrerius. *m* Abbas, & alij relati per Boerium, & ita non eſt dubium, quin ſi iſti tales Eremitæ aliquid vendiderint, regali decimæ ſubijciantur, nec in eis habeat locum priuilegium, quod alijs per leges *n* huius Regni conceditur.

f Supr. noc to. queſt.
g l. 19. tit. 4. li. 4. or. qua eſt hod. la. 1. ti. 14 li. 6 reco.
h Cardin. in Clem. tum ex te de ſin. exeg. col. 2. & ibi Anch. Sarm. ne red. eccl. en defenſ. libell. 1 pa. mont. 56 nu. 4. Greg. in l. 1 gl. 1 tit. 7. pa. 1. Perez in d. l. 19. & in l. 1 par. 93. ti. 3 lib. 1.
i Gl. in l. a. v. non poſſunt & ibi Bart. Ang. de in ius voc.
k Gl. in c. qui verè v. verò 16 q. 1. Boer. in tract. de vi. & ſtat. Erem. nu. 13.
l c. qui verè.
m Aufrer. in quaſt Toloſ. 8. Boer. vbi ſupr. nu. 14.
n l. 6. tit. 18. lib. 9. recop.

ARTICVLVS XII.

Vtrum fratres ordinum militiarum teneantur ex rebus ab eis venditis ſoluere gabellam.

REſpondeo dicendo, hanc quæſtionem ex alia dependere; an ſcilicet dicti fratres ordinum militarum nempe D. Iacobi Alcantaræ, Calatrauæ, quos vulgus commendatarios appellat, ſint Eccleſiaſticæ & religioſæ perſonæ, prout de fratribus Diui Ioannis tradit Dueonas; *o* de hac quæſtione iam egimus in primo tomo *p* duas contrarias opiniones allegantes, primam non eſſe perſonas regulares, quam tenet Sarmiento; *q* contrariam autem eſſe verè religioſos reſoluit, & latè diſputat Menchaca, *r* & ordinis Diui Iacobi alumnus licentiatus Didacus à Mota, in tractatu iſtius ordinis, ſatis doctè, & curioſè hanc tutatur opinionem, propter quæ fortaſſis, & ad omnes difficultates dirimēdas media ſentētia admiſſa eſt à Chriſtianiſſimo Rege Hiſpaniarum, Philippo Secūdo, qui voluit hos fratres immunes eſſe in omnibus fructibus ſuarum commendatarum, ſecus verò in patrimonialibus, & rebus aliundè quæſitis, vt conſtat ex quadam lege *ſ* nouæ recompilationis,

o Duen. regu. 141 nu 1.
p 1. to. q. 1. n. 6
q Sarmie. de defenſ. libe. de red. en eccl. 1. pa monit. 55.
r Menc. lib. 3. quaſt. illuſt. c 103. nu. 45
ſ l 9 tit. 14. li. 9. recop.

quę in praxi ſeruatur, prout Laſarte *a* à Molina affirmat.

a Laſar. de decim. vend. cap. 19. nu. 91.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum immunes ſint hi, qui à monaſterijs aliquid emerint à decimæ ſolutione, ſi illud vendiderint.

RESpondeo dicendo, quod non ſunt immunes ab huius decimæ ſolutione hi, qui à clericis Eccleſijs, aut monaſterijs aliquid emerint, ſi poſtea illud vendiderint, ita tradit Tiraquellus, *b* & additio Baptiſtæ à Villalobos, & rectè reſoluit Boerios dicens, quod ſi res aliqua vendatur ab Eccleſia, non ideo tranſit libera ad emptorem, quo minus reuenditurus gabellam debeat, & ad hoc quoddam iuris & Conſulti decretum tradūt Syluester, & Montaluos. Cuius reſolutionis ea eſt ratio, quia hæc gabella reuenditionis non ſoluitur ex cōtractu inito cum Eccleſia, aut clerico, ſed ex contractu diſtincto poſtea per emptorem celebrato cum alia tertia perſona, ex quo nulla ratio impedit, quin gabella debeatur, & peti poſſit ex eleganti diſtinctione Baldi, de qua infra.

b Tiraq. de retract. lig. § 1 gl. 1e. nu. 12. addit Bapt. à Villal. in tract. cōm. opin. litt. g. nu. e. Boer. deciſ. 213. nu. 19 e l. litera. §. fin. ff. de publ. Sylu. v. excom. 7. nu. 48. Montal. in l. 1 in fi. gl. tit 7. par. 1

Quod procedit etiamſi ipſi poſtea reuendant Eccleſiæ, aut Monaſterio; priuilegium enim quo Eccleſiaſtici, & regulares à decimæ ſolutione liberantur ita intelligendum eſt, vt non quemadmodum Eccleſia, & monaſterium immunes ſunt, ita & hi, qui eiſdem vendiderint, immunes fiant; quinimo regali decimæ ſubijciuntur, niſi aliud priuilegium habeāt ſicut cæteri venditores: quia non propterea quod carius inde clerici & monaſteria emant ab iſtis venditoribus propter onus gabellæ pluris ex eo vendentibus iuxta illud, quod ex Aemilio Ferretto, in annotationibus ad Cornelium Tacitum, *d* fieri debet, quo minus venditores iſti regale ius perdant, ſicut & portorium & pedagium ſoluunt, ac cætera iura regalia mercibus impoſita, quamuis clericis & Monaſterijs, ſicut & laicis vendendæ ſint. Nec iſtud dici poteſt contra libertatem Eccleſiaſticam eſſe, ſiquidem circa res laicorum, & eorum contractus vertatur, quamuis inde damnum aliquod Eccleſiaſticis perſonis, & monaſterijs prouenire videatur, prout articulo ſeptimo huius quæſtionis dictum eſt.

d Tacit. li. 13 annal. n. 14.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum laicus vendens rem communem cum monaſterio teneatur ad huius decimæ ſolutionem.

RESpondeo dicendo, quod qui ſimul cum Monaſterio, aut alia exempta perſona vno pretio rem vendiderit, quæ ſit vtriuſque communis à gabella non excuſabitur, nam licèt eo modo contracta venditio indiuidua ſit iuxta quandam legem, *e* decima tamen rectè diuidetur iuxta pretij partem, quæ laici portionem in ea re communi vendita tangere videatur, & ſic exigetur à laico, & non à monaſterio iuxta ea, quæ contra Hippolytum *f* reſoluit Couarruuias. Et confirmatur ex quadam lege *g* recopilationis, ibi, *por lo que dellos toca y puede tocar*, vbi rem meam cum re clerici permutauero, quāuis vnicum negotium eſt ex ſola parte clerici, immunitas Eccleſiaſtica locum habet; cæterū ego ex mea parte gabellam debeo, nec excuſor ſocij priuilegio, vt tradit Federicus de Senis.

e leg. quod. ſi vno ff. de indiuiſo.
f Hippolytus ſingul. 180. Couar. in pr. q. 1. c. 36. nu. 2. Perez in Rub. tit. 2 li. 3. ord. col. 748.
g l. 16. tit. 18. lib. 9 recop.
h Feder. conſ. c 12. incipit quæſtio talis eſt an dicat. col. pen.

ARTICVLVS XV.

Vtrum regulares teneantur ad ſoluendum ſubſidium, quod vocatur eſcuſado.

RESpondeo dicendo, circa hoc quādam obtinuiſſe Reges Hiſpaniarum à Sede Apoſtolica conceſſionem, & inter alias conceſſionem Pij V. Pontificis maximi in medium adducam.

Pius Papa V. ad futuram rei memoriam.

Sanè alias nos cum accepiſſemus, chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Hiſpaniarum Regem Catholicum ad prouincias Flandriæ hæreſi infectas veneno huiuſmodi liberandas, liberatasque conſeruandas de proximo. Ac hac de re decreuiſſe etiam cum validiſſimum exercitum equitum & peditum verſus prouincias præfatas iter feciſſe. Nos attendentes maximè neceſſarium, & vtile eſſe, pro extirpatione hæreſum huiuſmodi, ne dum in prædictis, verum etiam in alijs prouincijs, quod exercitus præfati prædicti Regis, & ipſi eo proficiſcerentur, ipſumque Philippum Regem in expeditione huiuſmodi hac pro tuitione religionis Chriſtianæ contra immaniſſimum Turcarum tyrannum, maximos & innumerabiles ſumptus de neceſſitate facere oportere. & cum propter maximos ſumptus præclaræ memoriæ Carolum Quintum Romanorum Imperatorem ipſius Philippi Regis genitorem, ac ipſum Philippum Regem, pro conſeruatione & defenſione dictæ religionis Chriſtianæ hactenus factos eius ærarium penitus conſumptum eſſe crederemus, dignum & æquum forè cenſuerimus, eidem Philippo Regi per venerabilem fratrem Ioannem Baptiſtam Archiepiſcopum Roſanen. modernum & pro tempore exiſtentē in regione Hiſpaniarum Nuntium noſtrum, aut aliam, ſeu alias perſonas Eccleſiaſticas ab eodem Nuntio deputandam, ſeu deputandas. Vnam domum poſt duas, quæ vberiores & opulentiores decimas habuiſſent quam maluiſſet, in qualibet parochia ſeculari quam cuiuſuis ordinis regulari ex vniuerſis parochijs in Regni Dominijs Hiſpaniarum & inſulis eidem Regno adiacentibus conſiſtentibus nominandi & eligendi, & ab ipſa domo, illiuſque domino, ſeu dominis ac habitatore, ſeu habitatoribus decimas tritici hordei vini agnorum lanæ, olei, caſei & aliorum quarumcunque fructuum, & rerum, ex quibus decimæ tam de iure, quam de conſuetudine, & de priuilegio ſolui & dari conſueuiſſent, & deberentur petendi & infracto modo exigendi, & leuandi ac recuperandi liberam & omnimodam poteſtatem, & plenam facultatem ad quinquennium conceſſimus, dedimus, & largiti fuimus. Necnon decimas huiuſmodi ab illis, qui hactenus illas percepiſſent, & leuauiſſent ad dictū quinquennium abdicauimus & ſeparauimus, illaſque, per eundem Nuntium, ſeu perſonas Eccleſiaſticas huiuſmodi ab eodē Nuntio deputandas, exigendas, leuandas, & recuperandas ipſique Philippo Regi, ſeu eius pro tempore ad hoc deputatis miniſtris cum effectu tradendas, & conſignandas ad ſimile quinquennium applicauimus, & appropriauimus, ac gratioſe donauimus & conceſſimus.

Necnon domino, ſeu dominis ac habitatori, ſeu habitatoribus domum huiuſmodi in qualibet parochia, vt præfertur nominandam ſeu eligendam, etiam ſi parochia huiuſmodi alicui ſeculari, ſeu cuiuſuis ordinis regulari monaſterio ac prioratui ſeu conuentui, ſeu capitulo, ſeu collegio, aut pio ſeu cuicunq; alio loco perpetuo annexa, vnita & incorporata exiſtat, ac etiamſi metropolitana, aut cathedralis ſeu collegiata Eccleſia fuerit, aut eidem Philippo Regi mediante Nuntio, ſeu perſonis Eccleſiaſticis ab eo deputatis præfatas decimas huiuſmodi ſine aliqua contradictione & exemptione tradere, & ſoluere debere præcipimus, & mandamus.

Nec

Digitized by Google

Necnō Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Abbatiſſis prioribus ac priorißis ſecularibus & quorūuis ordinū regularibus dignitatibus, capitulis, conuentibus, & vniuerſitatibus rectoribus, beneficiatis, collegijs ac alijs quibuſcunque cuiuſcunq; qualitatis gradus ordinis dignitatis præeminentiæ & conditionis fuerint, qui decimas huiuſmodi perſonis eidē Philippo Regi, vt præfertur donatas et conceſſas quocunq; titulo modo, iure, forma, et cauſa percipere, exigere, & leuare ſoliti fuiſſent, vt eundem Philippum Regem, Nuncinmque & perſonas huiuſmodi in exactione & recuperatione decimarum præfatarum impedire nec illas a domino ſeu dominis, & habitatore, ſeu habitatoribus domus huiuſmodi petere & exigere auderent ſeu præſumerent ſub ſententijs, cenſuris. & pœnis Eccleſiaſticis eo ipſo ſi contra feciſſent incurrendis inhibuimus, atque mādauimus, prout in dictis literis plenius continetur. Cum autem, ſicut nuper accepimus, literæ noſtræ præfatæ executioni debitæ adhuc mandatæ non fuerint, & ſi modo demandarentur hoc non ſine maximo dāno ipſas parrochias obtinentium, qui retro actorum annorum decimas in vſus ſibi bene viſos conuerterunt fieri poſſet, & cum poſtmodum etiam alijs perturbationibus & periculis reipublicæ Chriſtianæ nouum & graue etiam periculū ex inuaſione Turcarum tyranni in inſulam Cypri aliaſque terras, & loca Chriſtianorum acceſſerit, & præterea noſtris adhortationibus, & monitionibus idem Philippus Rex dilecti filij nobiles viri dux & ſenatus Venetus nobiſcum aduerſus eundem Turcarū tyrannum fœdus inierit, cumque ipſius Philippi Regis ærarium adeo opibus exhauſtum eſſe acciperemus, & credamus, vt pro tantarum expenſarum onere ſatisfacere nullo modo queat. Nos licet ab initio Pontificatus noſtri nihil æquè cupiuerimus, quàm quaslibet perſonas præſertim Eccleſiaſticas ab omni onerū ſolutione immunes præſeruare, ijs tamen calamitatibus, & neceſſitatibus impulſi, cum illis ſatisfacere nequeamus religionis ſubuentione, qua poſſumus ratione ſubuenire decreuimus. ac tum earundā beneficiorum commoditati, quàm ipſius regis ſubuentioni commodè conſulere volentes, literas præfatas cum omnib. & ſingulis in eis contentis clauſulis exceptis infraſcriptis limitationibus & declarationib. ac in illis expreſſum quinquennium non ab illarum data vel cōceſſione, ſed a præſentium in ſingulis regnis & locis præfatis reſpectiuè publicatione vel illarum vſu incipere ſicque computari debere volumus. ita vt Philippus Rex illis omnibus per integrum quinquennium a publicatione vel vſu huiuſmodi, vt præfertur, computandum gaudeat & gaudere debeat, ius verò eligendi vnam poſt duas, quæ vberiores, & opulentiores habebant decimas, non ad primam poſt duas domos ſed ad primam, quam ſemel elegerint, tantum referri eidemque Philippo Regi primam decimam huiuſmodi concedimus, illamque per modernū et pro tempore exiſtentem Nuntium vel perſonas ab eo deputandas exigendam ſibi conſignari præcipimus, & mandamus ſine tamen ſedis, & Cameræ Apoſtolicæ præiudicio quo ad fructus ſedium vacantium, ac ſine præiudicio quarumcumque decimarum quouis iure debitarum ordini, & militibus S. Ioannis Ieroſolymitani.

Inſuper quoque, quoniam facile dubitari poſſet quamuis percipiendi decimam in parrochialib. Eccleſijs prædictis conceſſum eſt, an ſub eo nomine comprehendantur illæ Eccleſiæ ſuffraganeæ, ſeu eis annexæ, quæ etiam ſuos habent colonos, quibus miniſtrantur ſacramenta a matricibus Eccleſiis, vel in quibus adſunt clerici a matrice deputati, qui illa adminiſtrant. Nos niſi Eccleſiæ annexæ, & ſuffraganeæ huiuſmodi decimas diſtinctas a matricib. habeant, quæ proprijs, & perpetuis dictarum Eccleſiarum ſuffraganearum rectoribus debeantur, illas in dicta noſtra conceſſione comprehendi volumus.

Vbi verò ea viget cōſuetudo, vt plurium Eccleſiarum parochialium decimæ in vnum redactæ aceruum poſtea per illarum rectores ſingulis annis diuidantur, dummodo ſingulæ parrochiales huiuſmodi diſtinctos habeant parrochianos, a ſingulis parochialibus Eccleſijs huiuſmodi ſingulam præfatam decimam huiuſmodi eidē Philippo Regi competere, & perſolui debere volumus.

Pro decimis verò quæ Eccleſijs ruralibus, quæ aliquando parrochiales fuerunt ſoluuntur ab his, qui alijs parrochijs ſubſunt, quamuis alijs parrochijs, quibus ſubſunt, decimas illis debitas aliorum bonorum ſuorum ratione perſoluerint, etiam volumus eidem Philippo Regi primam decimam prædictam deberi, iuſque illam per eundem Nuntium, aut ab eo deputandos, vt præfertur, exigendi competere.

Poſtremò vero eidem et pro tempore exiſtenti Nuntio venerabilem Fratrem Bernardum Fresneda Epiſcopum Conchenſem, adiunximus & mādamus, quatenus ipſi per ſe, vel alium ſeu alios eaſdem præſentes literas, & in eis contenta quæcumque vbi, & quando opus fuerit, ſolemniter prædicando ipſi Philippo Regi in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtētes faciant authoritate noſtra præſentes literas, & in eis contenta huiuſmodi per Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates & omnes alios ſupradictos firmiter obſeruari, non permittentes dictum Philippum Regem, deſuper a quoquam quomodolibet indebitè impediri, aut moleſtari.

Contradictores quoslibet, & rebelles per pecuniarias arbitrio ſuo imponendas moderandas applicandas pœnas ac demum in ſubſidium per ſententias, & cenſuras Eccleſiaſticas, aliaque opportuna iuris remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo, ac cenſuras, & pœnas ipſas etiā iteratis vicibus aggrauando inuocato etiā adhoc ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis ſuper quibus necnon contradictores & recuſantes, & alios præmiſſorū occaſione citandos etiam per edictum publicum conſtito eis ſummarie, & extra iudicialiter de non tuto, ac eas citandi illiſque a quibuſuis iudicibus, & alijs perſonis quibus dicta occaſione inhibendum etiam ſub ſententijs cenſuris, & pœnis, etiam per edicta ſimilia inhibendi dicta autem per eaſdē præſentes amplam & liberam licentiā & facultatē damus & cōcedimus non obſtantib. conſtitutionib. & ordinationibus Apoſtolicis, & omnibus illis, quæ in dictis literis volumus non obſtare. Volumus autem quod præſentium tranſumptis, &c. Dat. Romæ die 21. Maij anno Domini 1571 Pontificatus noſtri anno ſexto.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod religioſi & religioſæ habentes redditus decimales, tenentur contribuere pro rata ſecundum concordiam factam, licet enim ſint religioſi, & religioſæ exemptā decimarum ſolutione per priuilegia ipſis conceſſa, de quibus in ſecundo tomo latè egimus, non tamen per eadem priuilegia ab onere eximuntur. Papa enim non aufert ab eis in hac conceſſione, vt non ſint obligati ſoluere decimam etiam de nonalibus ordinario, at ait quod ſicut ordinarij & beneficiati decimas percipientes tenentur vnum parrochianum de qualibet parrochia liberum electū, pro hoc ſubſidio relinquere, ita etiam regulares habentes redditus decimales ad ſimilem contributionem pro rata obligantur, & ad ſolutionem per cenſuras Eccleſiaſticas à iudicibus delegatis poſſunt compelli, & de facto compelluntur.

Notandum etiam eſt, quod hæc exactio conceſſa in præfata bulla non debetur, niſi ex redditibus decimalibus, non autem ex alijs redditibus Eccleſiaſticis, vt procuratores ordinum militiarum Diui Iacobi de la Spatha, Calatrauæ, & Alcantaræ ſententiā diffinitiua obtinuerunt cuius tenorem in præſentiarum referri decreui. Et aduertendum quod de decimis quouis iure debitis ordini, & militibus Sancti Ioannis Hieroſolymitani, hæc exactio nō debetur, vt patet ex bulla, ibi ac ſine præiudicio quarumcunque decimarum quouis iure debitarum, & ordini militibus Sancti Ioannis Hieroſolymitani.

Sen-

Sentencia de reuiſta.

En la villa de Madrid à veynte y ocho dias del mes de Henero de mil y quinientos y nouenta y cinco annos el ſeñor Licenciado D. Franciſco de Auila Arcediano de la Sancta Ygleſia de Toledo del conſejo de ſu Mageſtad, de la Sancta y general Inquiſicion, Cōmiſſario general Apoſtolico de la Sancta Cruzada ſubſidio y eſcuſado, auiendo viſto el pleyto que es entre los procuradores generales de las ordenes militiares de Sanctiago, Calatraua y Alcantara de la vna parte, y de la otra el eſtado Eccleſiaſtico de eſtos Reynos Corona de Caſtilla, y ſus procuradores en ſus nombres, dixo que ſin embargo de la ſupplicacion interpueſta por las dichas partes, deuia confirmar y confirmo el auto en eſta cauſa, dado y pronunciado en veynte y ocho dias del mes de Iulio, del anno paſſado de nouenta y quatro, por el qual mando dar prouiſion para que el dicho eſtado Eccleſiaſtico, en los repartimientos que del eſcuſado que de aqui adelante ſe hizieſſe a las dichas tres ordenes y cada vna de ellas ſea ſolamente auida conſideracion al valor de ſus bienes decimales, y primiciales taſſandolos con la miſma forma, y ſegun eſtan valorados y taſſados, y ſe valloraſſen y taſſaſſen las de mas rentas decimales y primiciales de las demas Ygleſias deſtos Reynos, y que el dicho eſcuſado no ſe repartiſſe, ni cobraſſe de las demas rentas bienes y haziendas, que las dichas tres ordenes y cada vna dellas fuera de las dichas decimales y primiciales tienen y poſſeen, y en quanto a lo que las dichas ordenes pidē que el dicho eſtado Eccleſiaſtico les buelua todo lo que haſta agora ſe ha cobrado dellas y lleuado de lo eſcuſado de mas del valor de las dichas rentas decimales y primiciales por las otras rentas ſe lo denego, y de lo cerca de eſto pedido abſoluto al dicho eſtado Eccleſiaſtico, y le dio por libre y quito las dichas ordenes ſobre ello puſo perpetuo ſilēcio, y anſi miſmo mando dar prouiſion a la parte de los procuradores generales de las dichas tres ordenes, para que el dicho eſtado Eccleſiaſtico, de aqui adelante en la congregacion general, ſi alli ſe vuieſſe de tratar del repartimiento del ſubſidio y eſcuſado o en otra qualquier cōgregacion y iunta donde ſe trataſſe del dicho repartimiento con las perſonas que para lo hazer ſennalare admitta las que por las dichas tres ordenes fueſſen nombradas peraque iuntamente con las demas ſe halaſſen preſentes al hazer de los dichos repartimientos y vean lo que ſe les reparte, y alleguen lo que acerca de ello a ſu derecho conuinieſſe ſegun que en el dicho acto ſe contiene y anſi lo pronuncio y mando ſin coſtas, en Licenciado Don Franciſco de Auila.

Por manera que eſta ſentencia de reuiſta es confirmatoria, ſin quitar ni añadir de la de viſta de veynte y ocho de Iulio nouenta y quatro.

La executoria tendra quarenta hoias y es ſu fecha en Madrid a veynte y nueue de Agoſto mil y quiniētos y nouenta y cinco, y firmada del Licenciado D. Franciſco de Auila, y refrendada de Ioannes de la Rumbide,

ARTICVLVS XVI.

Vtrum moniales ſoluere decimas de prædijs ſuis teneantur.

RESpondeo dicendo, hunc articulum a nobis in præſentiarum propoſui, non quia de eo non ſit actum in ſecundo tomo, *a* in quo de decimis priuilegia concernentia religioſos, & religioſas multa adduximus, & in eo diximus præfatas moniales minime ad ſolutionem decimarum obligari, quando ad earum ſubſtitutionem redditus ſufficientes non habent, quod non ſolum priuilegio, ſed etiam ratione verum eſſe demōſtrauimus, ſed quia ipſa ſubſtantia congrua arbitrio boni viri decidenda relicta erat & ſuper huius arbitrio quæ capita toterant ſententiæ, ideo vt taxa congrua huic rei apponeretur, ad ſedem Apoſtolicam fuit ex parte monialium recurſum, vt patet ex bulla Gregorii XIII. cuius tenorem in hoc loco proponere decreui. Qui ſummus Pontifex huic arbitrio finem impoſuit.

a 2.10.q.44. ar.5.

Gregorius Papa XIII. ſeruus ſeruorum Dei ad futuram rei memoriam.

Paſtoralis officij cura, quā diſponente domino licet immeriti gerimus nos propenſius admonet, vt ad ea, quæ ſacrarum virginum ſub voluntariæ paupertatis habitu altiſſimo ſua vota perſoluentium neceſſitatib. occurritur, ſolitis ſtudijs intendamus, & ea, quæ per prædeceſſores noſtros conceſſa comperimus, etiam noſtri muniminis ſoliditate roboremus, illaque augeamus & amplectemus, prout tēporum conditione inſpecta cōſpicimus in domino ſalubriter expedire, olim ſiquidē fœlicis recordationis Sixtus Papa IV. prædeceſſor noſter inter alia ſtatuerat & ordinauerat quod pro tēpore exiſtentes abbatiſſæ, vel moniales monaſteriorū ordinis S. Claræ ſub cura pro tempore exiſtentes generalis miniſtri aliorumque officialium ordinis fratrum minorum vbilibet conſtitutorum, de quibus terris & poſſeſſionibus ad eas pertinentib. & ſpectantibus decimas, primitias, et cēſus, non tamē Apoſtolica authoritate impoſitas alicui perſonæ ſoluere minime tenerentur. Et Piæ memoriæ Leo X. etiam prædeceſſor noſter omnia, et ſingula priuilegia, gratias, prærogatiuas exemptiones & indulta eiſdem Monialibus S. Damiani & Minoriſſarum monaſteriorū S. Claræ huiuſmodi per quoſcumque Romanos Pontifices, & præſertim recolendæ memoriæ Eugenium etiam quartum, Nicolaum ſimiliter quartum, Bonifacium octauum, Ioannem vigeſimū ſecundum, Clementem Tertium Alexandrum quintum, & Benedictum ſecundum ſimiliter prædeceſſores noſtros reſpectiue conceſſas & cōceſſa ad abbatiſſas ſeu matres moniales, vel ſorores tertiæ Regulæ S. Franciſci de pænitentia nuncupatas in communi viuentes extendi & applicari voluerat, & ſucceſſiue ad preces tunc abbatiſſarum, & Monialium dicti ordinis S. Claræ ſub cura fratrum minorum regularis obſeruantiæ degentium prædicti Sixti prædeceſſoris ſtatutum, & ordinationem huiuſmodi innouauerat, confirmauerat, & approbauerat. Ac deinde etiam idem Leo X. prædeceſſor ad ſupplicationem tam Abulenſis & Segontinæ, aliarumque Cathedralium & Metropolitanarum, & Collegiatarum, Caſtellanarum, necnon rectorum parochialium eccleſiarum Caſtellæ & Legionenſis Regnorum ius in dictis decimis & primitijs, vel ad illas ſe habere prætendentium ex certis tunc expreſſis cauſis conceſſiones, & indulta huiuſmodi ad vera & diſpoſitionem iuris communis reduxiſſet ſeu reduci mandaſſet. Pro parte tunc miniſtri generalis dicti ordinis fratrum minorum regularis obſeruantiæ ſanctæ memoriæ Clementis Papæ VII. etiā prædeceſſori noſtro expoſito quod nonnullæ abbatiſſæ, & moniales monaſteriorum S. Claræ, Annunciationis, & Conceptionis ordinū et in cōmuni viuentes tertiæ regulæ S. Franciſci huiuſmodi adeo erāt pauperes, quod de redditibus & prouentibus ipſorum monaſteriorum & locorum nullo modo ſuſtentare poterant. Idem Clemens prædeceſſor ad ſupplicationem prædicti miniſtri generalis dicti Leonis prædeceſſoris voluntatem concesſionem & indultum priora huiuſmodi approbando innouando, illaque potiori pro cautela de nouo concedendo ſtatuerat & ordinauerat, quod perpetuis futuris tēporibus abbatiſſæ moniales & ſorores, ac monaſteria, & loca huiuſmodi ſi ex eorum bonis pro earum ſuſtentatione ſufficientes redditus non haberent, decimas, ac primitias, taxas vel collectas, ſeu exactiones aliquas ſoluere minimè tenerentur. Deinde ad reſolendæ memoriæ

Pauli

Pauli Papæ etiam tertij ſimiliter prædeceſſoris noſtri notitiam deducto, quod prædicti Archiepiſcopi, epiſcopi, capitula, rectores, beneficiati, & aliæ perſonæ, necnon earundem Eccleſiorum fabricæ, ac pro illis agentes literis Clementis prædeceſſoris huiuſmodi parere recuſabant, ipſoſq; Abbotiſſas, moniales, & ſorores eorundēque monaſteria, & loca indifferenter ſuper ſolutione decimarū, & prouinciarum prædictarum multipliciter vexari non deſinebat contro priuilegia, & literas huiuſmodi, quāuis vſu recepta, & obſeruata temere. & de facto veniēdo idē Paulus prædeceſſor cupiens vexationibus prædictis obuiare eiuſdem Clementis prædeceſſoris literas prædictas motu proprio, & ex certa ſcientia per quaſdā innotauit, confirmauit, & approbauit, illoque de nouo conceſſit. Succeſſiue eiuſdem Pauli prædeceſſoris pro parte tunc Epiſcopi & dictorum filiorum capituli Salmantini oſſerentiū ſibi per literas Clementis prædeceſſoris. aliaque priuilegia, & indulto, eiſdē Abbotiſſis, monialibus, & ſororibus, earūque monaſterijs et locis cōceſſa huiuſmodi ius quæſitum tolli. Quodque Abbatiſſæ moniales, & ſorores huiuſmodi licet adeò diuitijs abundarent, quod decimas & primitios prædictas ſoluere cōmode valerēt, nihilominus ab illarum ſolutione occaſione conficta, & ſimulatæ paupertatis indebitè ſe ſubtrahebāt expoſito idē Paulus prædeceſſor nulla prorſus de innouatione, confirmatione, approbatione, & conceſſione vltimo dictis mentione habita prædicti Leonis prædeceſſoris poſteriores literas prædictas priuilegia, & indulto huiuſmodi ad ius cōmune, vt præfertur, reducendo, es in illis contenta quæcunq. iuxto illarum continentiā, & tenorem per alias ſuas literas in forma breuis obſeruari mādauit, perinde ac ſi literæ Clementis prædeceſſoris huiuſmodi non emanaſſent. Poſtremo per eumdē Paulum prædeceſſorē, accepto quod licèt ſecundæ dictæ literæ eiuſdē occaſione diuitiarum, quibus nonnullas Abbotiſſas, & prædictas moniales abundare aſſerebatur, ut præfertur obtentæ ad illas, quæ congruam ex eorum redditib. non haberent ſuſtentationem, extendi non deberent, à nonnullis tamen aſſerebatur, per eaſdem ſecundo dictas literas quæ ſimpliciter, & indiſtinctè innouationem confirmationem, & approbationē vltimo dictarum literarum Leonis prædeceſſoris perinde ac ſi Clementis prædeceſſoris literæ huiuſmodi non emanaſſent, continerēt, fuiſſe & eſſe ipſius Clementis prædeceſſoris literis huiuſmodi ſufficienter derogatum, dictus Paulus prædeceſſor ad tollendum omne dubium, quod de cætero inter Abbatiſſas, & moniales. ac epiſcopos capitula, Rectores, ac fabricas, & perſonas huiuſmodi oriri contingeret motu & ſcientia ſimilibus, ac de apoſtolica poteſtatis plenitudine per alias ſuas literas voluit, ſtatuit, & ordinauit quod Abbatiſſæ, moniales, et ſorores ordines S. Claræ de obſeruansio nuncupatæ in cōmuni viuentes prædictæ in eiſdē regnis exiſtentes, nec non domus, monaſteria, loca, poſſeſſiones, & alia quæcunque bono mobilia, & immobilia. ſi ex earum redditibus congruam non haberent ſuſtentationem, taxanda videlicet pro vnaquaque monia li ad ſexdecim ducatos auri de camera a ſolutione, & præſtatione decimarum, & primitiarum prædictarū iuxta eiuſdem Clementis prædeceſſoris literarū prædictarum eſſent, & eſſe deberent prorſus, & omnino exēptæ, & immunes, nec deſuper a quoquam moleſtari, vexari, vel perturbari poſſent. Quodq; eiuſdem Pauli prædeceſſoris ſecundo dictæ literæ abbatiſſas, moniales et ſorores ex ſuorum monaſteriorū redditibus congruā ſuſtentationem ultra ſummam dictorum ſexdecim ducatorū pro earum qualibet habentes duntaxat comprehenderet, prout in ſingulis literis prædictis plenius continetur. Cum autē ſicut dilectus filius Hieronym. Guſman ordinis fratrū minorum de obſeruantia nuncupati ſacræ Theologiæ profeſſor commiſſarius generalis dicti ordinis vltra mōte nobis nuper expoſuit dicti ſexdecim ducati pro vnius monialis victu & veſtitu, alijſque neceſſitatibus, nullatenus ſufficiant, idem Hieronym. cōmiſſarius nobis humiliter ſupplicauit, vt in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur literarum ſingularum prædictorum necnon litium & cauſarū, ſi quis ſupra dictis decimis. & primitijs inter Archiepiſcopos & Epiſcopos, capitula rectores ſua intereſſe putantes, necnō Abbatiſſas, moniales, & ſorores huiuſmodi, vel ipſorum aliquos in Romana Curia, vel extra eā coram quibuſuis iudicibus etiā dicti palatij auditoribus ſeu loca tenentibus ac alijs perſonis, & in quibuſuis inſtantijs pendeant ſtatus, nominaque, & cognomina iudicum & colligantium aliorumque neceſſaritrum exprimendorum qualitates, et circūnſtantias. præſentibus pro ſufficiēter expreſſis habentes huiuſmodi ſupplicationib. inclinati dictos ſexdecim ducatos ad viginti quinque ducatos ſimiles annuatim pro qualibet moniali authoritate apoſtolico tenore præſentiū extendimus, & ampliamus, in reliquis autem omnibus omnes prædeceſſorum noſtrorum prædictorum præſertim Pauli III. literas in ſuo robore permane volumus ſtatuimus ordinamus, & decernimus, ſicque per auditores prædictos, aut alios iudices quoſcunque sā in dicta curia quā extra illam in quibuſuis inſtantijs iudicari deſiniri et interpretari debere, ſublata eis quauis aliter iudicandi, definiendi & interpretandi facultate & authoritate, irritum quoque & inane quidquid ſecus ſuper his a quoqua quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigeris attentari decernimus. Et nihilominus omnibus, & ſingulis Epiſcopis, Archiepiſcopis, vicarijs, & quibuſuis alijs ad decimarum, & primitiarum huiuſmodi deputatis, es pro tempore deputandis exactionē in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictius inhibemus, ne abbatiſſas. ſorores, et moniales, domos, ac monaſteria, ac loca prædicta vigore quarūcunque literarum o nobis, vel a ſede prædicta pro tempore emanandarum, etiamſi in eis caueatur expreſſe, quod ad quæuis exēpta vel non exempta loca & monaſteria ſe extendas, cuiuſcunque tenoris exiſtant ipſius ſedis facultate conceſſa niſi de indultis huiuſmodi, eiuſq. toto tenore, ac de dictis ordinibus, & nomine Cardinalis, cui dictorum ordinū cura. gubernatio, & protectio pro tēpore conceſſa fuerint plenā, & expreſſam. oc de verbo ad verbū, non antē per clauſulas generales idem importantes fecerint mentionem ad ſoluendum decimas, & primitias huiuſmodi contra præſentium tenorē quouis modo cogere, aut compellere. ſeu alias moleſtare, vel inquietare præſumant. Quo circa uniuerſis & ſingulis venerab. lib fratribus Archiepiſcopis. Epiſcopis, & dilectis filijs Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, Archidiaconis, et alijs perſonis in dignitate eccleſiaſtica conſtitutis, ac Metropolitanarum, & aliarum cathedralium eccleſiarum canonicis, necnon eorundem Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum officialib. vbilibet conſtitutis per eaſdē præſentes mandamus, quatenus ipſi. vel duo, aut unus veſtrum per ſe & alium. ſiue alios eiſdem Abbatiſſis, monialibus, & præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, faciant præſentes literas, & in eis contenta quæcunque quoties deſuper fuerint requiſiti inuiolabiliter obſeruari, non permittentes eaſdem Abbatiſſas moniales, & ſorores huiuſmodi contra præſentium tenorem quomodolibet moleſtari. vexari. vel perturbari, contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia opportuna iuris remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo, & legitimis ſuper his habendis ſeruatis proceſſibus cenſuras prædictas contra inobedientes. quoslibet & rebelles declarando, ac iteratis vicibus aggrauando interdictumq; eccleſiaſticū oppoaendo, inuocato etiō ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis. Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, ac omnibus, quæ dictus Clemēs & Paulus prædeceſſores huiuſmodi voluerunt non obſtare, cæteriſque contrarijs, quibuſcumque, aut ſi Archiepiſcopis, capitulis, rectorib. beneficiatis, & alijs ſua intereſſe putantibus prædictis ſit ab eodem ſede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſit per literas Apoſtolicas non faciētes plenam, & expreſſam, ac

de verbo ad verbum de indulta huiuſmodi mentionem. Volumus autem quod præſentium literarum tranſſumptis manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ, vel iudicis ordinarij munitis eadem prorſus fides adhibeatur quæ præſentibus literis adhiberetur ſi originaliter oſtenſæ & exhibitæ fuiſſent. Datis Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die vigeſima ſecunda Martij anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo primo, Pontificatus noſtri anno nono.

Cæſ. Glorierius.

Hoc indultum habetur originaliter in conuentu Sanctæ Claræ ciuitatis Zamorenſis, & ſecundum ipſum fuit pronunciatum in gradu appellationis pro monialibus dicti cõuentus a Domino Melchiore de Fonſeca y Velaſco, collegiali Collegij maioris Archiepiſcopi Toletani iudice, quoad hoc apoſtolico anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo contra capitulum, & clerum cathedralis Zamorenſis, cuius ſententiæ & proceſſus cum tranſumpto præfati indulti habetur in archiuo Ioannis Baptiſtæ Polanco notarij apoſtolici. Circa quod indultum eſt notandum, quod idem Gregorius Decimus tertius anno primo Pontificatus quandam edidit extrauagantem, quæ incipit, in tanta negotiorũ, cuius extrauagantis occaſione aliqui auſi ſunt affirmare, moniales per eam omnibus priuilegijs circa ſolutionem decimarum eſſe priuatos, cuius extrauagantis tenorem volo in hoc loco proponere, vt ita eius declaratio omnibus magis pateat.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

IN tanta negotiorum mole, qua Romanus Pontifex aſſidue premitur, vix vitari poteſt, ne aliqua interdum exiſtant, quibus poſtea cognitis neceſſe eſt moderationis remedium adhibere. Cum itaq; alias felicis recordationis Pius Papa V. prædeceſſor noſter auditis grauaminibus, quæ fratribus ordinis mendicantium ab ordinarijs locorum, & parochialibus Eccleſiarum rectoribus multis inferri dicebantur ſuper ſacris canonibus, & lectionib habendis confeſſionibus audiendis, pœnitentijs iniungendis, fratribus ad ordines promouendis, celebratione miſſarũ, cura animarum, ſacramentorum miniſtratione, ſepulturis, quarta funeralium, legatis, donationibus eleemoſynis collectionibus, alijſque huiuſmodi iuribus, necnon decimis, & diuerſis oneribus ac etiam ſuper ſtatu & regimine ſanctimonialium ipſis fratribus ſubiectarum, formatione proceſſuum, cenſurarum publicatione, proceſſionibus, præcedentia locorum acquiſitione, certiſque alijs rebus tunc expreſſis, multa per quaſdam ſuas literas pro dictis fratribus non modo ſtatuerit, ſed & quæ iam in Concilio Trid. decreta fuerant ad hæc pertinentia declarauerit, multaque præterea priuilegia eiſdem XVII. Kal. Iunij Pontificatus ſui anno ſecundo & deinde illa diuerſis ordinibus, &c. conceſſerit; poſtea de vicarijs perpetuis Eccleſiarum, quæ illis ſunt vnitæ &c. decreuit. Demũ animaduerſo quod illa multas lites &c. inter eos & ordinarios concitauerant primum illa reſtinxerint, deinde plenius prouidens priores literas moderatus fuit, & alias inſtar earum conceſſas reuocauerit, lites ad ſe aduocando, poſtremo circa confeſſariorum regularium approbationẽ aliqua declarauerit. Nos hac varietate cognita, & infra ſtatuimus de prædictis & alijs omnibus literis, & conſtitutionibus, quæ ab eodẽ prædeceſſore eiſdem de rebus pro quorumcunque regularium etiam mendicantium ordinibus, & congregationibus quomodolibet emanarunt, ac omnibus, & quibuſcunque in eis contentis eam deinceps diſpoſitionem ac deciſionem pro ſubiectæ materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dicti Concilij decretis, ſiue alias legitimè ante dictarum literarũ & conſtitutionum editionem erat, & ſi ipſæ non emanaſſent futura fuiſſet, ad quam diſpoſitionem & deciſionem ſuumque priſtinum ſtatum illa omnia reducimus. quæ etiam abrogamus omnia in ſtantia & alia decreta & quæcumque alia noſtris ſtatuto, ordinationi & reductioni aduerſantia. Decernentes illa pro infectis haberi, ac omnes lites coram quibuſuis iudicibus, &c. motas nec dum deciſas & iam deciſas, ſi modo tractum habeant ſucceſſiuum, & futura dubia quandocumque orientur, ad nos referenda eſſe, Nec non irritum &c. Datum Romæ Pontificatus noſtri anno primo.

Hanc extrauagantem iuxta hunc tenorem refert Nauarrus in fine ſui manualis Latini. Circa quam eſt aduertendum, eam non derogare priuilegia conceſſa religionibus a Pontificibus Pij Quinti prædeceſſoribus, cuiuſmodi ſunt priuilegia conceſſa religioſis, & monialibus de non ſoluendis decimis de ſuis redditibus, quæ in ſecundo tomo propoſuimus, & declarauimus. Quod probatur, nã Gregorius Decimus tertius in hac extrauagãti ſolum derogat conceſſiones factas a Pio V. vt patet ex eius verbis, ibi, *ſtatuimus de prædictis & alijs omnibus literis & conſtitutionibus, quæ ab eodem prædeceſſore eiſdem de rebus,* Vides quomodo tantum agit de conceſſis a Pio V. Et hæc conceſſa, ordinata, & inſtituta a Pio Quinto, non omnino reuocat, ſed ea reducit ad ordinata in iure veteri ſiue in Concilio Tridentino, ſiue alias legitimè ante dictatum literarum, & conſtitutionum Pij Quinti editionem erant conceſſa, & non ſunt alias reuocata per alias cõſtitutiones, vt patet ex conſtitutione, ibi, *quæ ſiue ex iure veteri ſiue ex ſacris eiuſdem Concilij decretis, ſiue alias legitimè ante dictarum literarum & conſtitutionum editionem erat.* Notanda ſunt illa verba, ſiue alias legitimè, per quæ declarauit Summus Pontifex nolle reuocare omnia conceſſa regularibus ante præfatas literas, ſed tantum illa, quæ non erant legitima, id eſt, quæ per alia decreta apoſtolica, aut per non vſum erant abrogata, cætera autem legitima, id eſt priuilegia non reuocata neque alias caſſata, voluit in ſuo robore permanere: priuilegia autem, quibus fratres & moniales erant exempti a decimarum ſolutione ante dictas literas Pij V. erant legitima, non reuocata, neque caſſata. Concilium Tridentinum *a* licet præcipiat ſolui decimas debitas cathedralibus, & parochialibus Eccleſiis, non tamen (vt videre eſt apud ipſum) reuocat circa hoc aliquod priuilegium, igitur ad alia priuilegia legitima reducit Gregorius Decimus tertius ſuam diſpoſitionẽ, vnde cum ante Gregorium Decimum tertium, & Pium V. dicta Indulta fuiſſent legitima, ad earum diſpoſitionem, & deciſionem, ſuumq; priſtinum ſtatum illa omnia reducit. Et hoc amplius probatur; nam idem Gregorius Decimus tertius, in conceſſione facta monialibus S. Claræ, cuius tenorẽ ſupra retulimus, quæ iuxta eius datam eſt poſterior ipſa extrauaganti, dicit eam habere locum, etiam ſi ipſe aliud aliquando in contrarium determinauerit, vt patet ex eius verbis, ibi, *diſtrictius inhibemus, ne Abbatiſſas ſorores, & moniales, domos ac monaſteria, & loca prædicta vigore quarumcunque literarũ a nobis, vel a ſede prædicta pro tempore emanandarũ, &c.* ex verbis enim, ibi *a nobis* & ibi, *emanandarum.* Satis colligitur, Summum Pontificem nihil contrarium præfatæ conceſſioni ordinaſſe, ſi enim id ordinaſſet dixiſſet, a nobis, vel a ſede apoſtolica pro tempore emanata, & emanandarum. Loquens igitur de emanandis tantum, in emanatis nullum obſtaculum perpẽdit, quo minus conceſſio præfata facta monialibus ſuum deſideratum conſequeretur effectum.

a Conc. Trid. ſeſ. 25. de refor. c. 12.

QVÆ-

QVAETSIO LXXV.

De vaſſallis in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum monachi poſſint habere vaſſallos.*
2 *Vtrum vaſſalli dictorum monachorum debeant per ipſos gubernari in foro interiori, & exteriori.*

ARTICVLVS I.

Vtrum monachi poſſint habere vaſſallos.

REſpondeo dicendo, quod monachi ſancti Benedicti, qui vocãtur nigri poſſunt habere vaſſallos, vt colligitur ex quibuſdã decretalibus, *a* & ex priuilegiis infra articulo ſequenti allegandis probabitur, non enim alienum eſt ab eorum inſtitutionibus illos habere. Loquendo autem de monachis ordinis Ciſterciẽſis Alexander *b* Tertius Abbatibus, & conuentibus dicti ordinis aliter ordinauit, dicens dolentes dicimus, quod etſi non ab omnibus, neque in omnibus, a pleriſque tamen, & in pluribus ab illa ſancta inſtitutione dicitur declinatum in tantum, vt aliqui ex vobis primæ inſtitutionis obliti contra ordinis veſtri regulam villas, Eccleſias, & altaria poſſident, fidelitates, & dominia benigne ſuſcipiunt, iuſtitiarias & tribunarias tenent & infra, ideoque precibus & monitis exhortamur, quatenus domus illæ, quę a prima ſui origine in ipſo ordine ſunt fundatæ, conſtitutis terminis ſint contentæ, & infra. Si enim relictis originalib. ordinis inſtitutis ad communia volueritis aliorum monaſteriorum iure diuertere, oportebit vos communi iure cenſeri, quia dignum eſt, vt qui ſimilem cum aliis vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam. Cæterum domus illæ, quæ de aliis inſtitutionibus ad veſtrum ordinem ſe tranſtulerint, veſtris omnino ſe ſatagant vſibus conformare, & relictis poſſeſſionibus vel etiã commoditatibus, quas inſtitutio veſtra non recipit ſic ſe in omnibus religioni veſtræ coaptẽt, vt quemadmodum gaudent ſe in Societatem ordinis, & habitus identitatem aſſumptas, ſic etiam in paupertate ſecularium rerum ſe lætentur veſtris inſtitutionibus conformatas. Hæc Alexander Tertius. At hoc iam experientia teſte pro temporum varietate fuit mitigatum, ipſos enim monachos Ciſtercienſes, vt patet ex quodam priuilegio Benedicti *c* XII. præſupponitur poſſe habere Caſtrum & Villam. Quod etiam in alio priuilegio anno Domini milleſimo treceenteſimo quinquageſimo primo expedito a Clemente *d* Sexto patet manifeſtius, in quo priuilegio patrocinantur a ſede apoſtolica contra illos qui occupant, vel occupari faciunt Caſtra, villas, & alia loca, domus, Eccleſias, grangias, molendina, decimas, obedientias, caſalia, terras, vineas, poſſeſſiones, cenſus redditus, & prouẽtus, iuriſdictiones, & iura, ac nonnulla bona mobilia, & immobilia ad monaſteria Ciſtercienſis ordinis detinent, & indebite occupant, patet etiam ex priuilegio Innocentij *e* Octaui conceſſo dicto ordini anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſeptimo, in quo ſub apoſtolica protectione recipit monaſteria, eorumque vaſſallos, ſicut alii Summi Pontifices eius prædeceſſores receperunt.

a c. audiſtis de præſc. ca. dilectus de offic. ord.
b c. recolentes de ſtat. monac.
c habetur in li. ord. impreſ. compluti f. 59. prim. 58.
d habetur in d. li. f. 62.
e habetur in d. li. fo. 129. & fo. 130 & 131

ARTICVLVS II.

Vtrum vaſſalli dictorum monachorum debeant per ipſos gubernari in foro interiori & exteriori.

REſpondeo dicendo, quod *Sixtus IV. monaſter. S. Mariæ de Noguera ordinis ſancti Benedicti anno incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo conſtitutione perpetuo valitura & irrefragabili omnibus, & ſingulis tã dicti monaſterij Sanctæ Mariæ de Noguera, ſcilicet, vaſſallis & ſubditis vtriuſque ſexus quã principibus, Baronibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, militibus, aliiſque perſonis cuiuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, vel conditionis fuerint partium illarũ diſtrictè præcipiendo mandauit, quatenus vaſſalli, & ſubditi prædicti ſponte, vel violenter aliis dominis ſecularibus dati ſubiecti, vel ſubmiſſi, ſeu commẽdati, ſtatim poſt habitam de præſentibus notitiam, ad immediatam ipſius monaſterij obedientiam, & ſubiectionem redeant: ac perſonæ, quibus dicti ſubmiſſi vel commendati exiſtunt, illos liberè redire permittant, & de illis de cætero nullatenus ſe impediant, alij vero non commendati, ſubditi, & vaſſalli dicti monaſterij nulli niſi de expreſſo mandato, ſeu conſenſu prædicti, & pro tẽpore exiſtentis monaſterij huiuſmodi prioris ſe ſubijciat, aut ſubmittãt, aut commendent. Ac principes barones, duces, marchiones, comites, & milites, aliæque perſonæ, vt præfertur qualificatæ vaſſallorum, & ſubditorum, ac locorum dicti monaſterij aliquam commendam, ſubiectionem, ſeu ſubmiſſionem, aut ſeruitia, ac a priore & conuentu necnon perſonis et. ã clericis ſecularibus in Eccleſiis dicti monaſterij beneficiatis, dictique, & pro tempore exiſtentis prioris eiuſdẽ monaſterij ſubditis de rebus & bonis ſuis, quæ vndecumq; habent, reponunt, & vendunt, ac de cætero eos habere, reponere, & vendere contigerit, ac ab illa ementibus datia exactiones, impoſitiones, gabellas, & pedagia, aliaque noua iura, & collectas etiam veredas, & accendarias nuncupata imponere, exigere, petere, aut extorquere, ac vendentes, & ementes huiuſmodi per ſe, vel alium, ſeu alios ſuper præmiſſis incarcerare, ſeu aliàs eis iniuriari, ac ligna a nemoribus, & montibus monaſterij, & vaſſallorũ, ac ſubditorum prædictorum ſcindere, vel monaſterium, priorem conuentum, vaſſallos ſubditoſque prædictos ſuper iuribus & iuriſdictionibus ſuis, illorumque vſu impedire, aut perturbare non audeant, neque in præmiſſis, aut eorum aliquo illa committentibus auxilium, conſilium, vel fauorem per ſe, vel alium, ſeu alios directe, vel indirecte quouis quæſito colore quoquomodo præſtare præſumãt, Qui vero contra præmiſſa, vel eorũ aliquod fecerint ſi perſonæ fuerint ſingulares excommunicationis ſententiã incurrant, abſque aliqua hominis declaratione, ſi autem communitas, ſeu vniuerſitas ciuitatis, oppidi. Villæ, Caſtri, ſeu loci alterius cuiuſcunque, ipſa ciuitas, Caſtrũ, oppidum Villa ſeu locus ſimiliter eo ipſo interdicto ſubiaceat eccleſiaſtico, mandantes diſtrictius harum ſerie in virtute ſanctæ obedientiæ venerabilibus fratrib. noſtris Epiſcopis, &c.* Ita habetur in libro priuilegiorum huius ordinis, impreſſo Valliſoleti anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo quinto.

Quod priuilegium licet conceſſum ſit ſpecialiter vni monaſterio, alijs eiuſdem congregationis monaſterijs eſt conceſſum, prout induſſit motu proprio Eugenius IV. congregationis S. Iuſtinæ anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadringenteſimo trigeſimo quarto, dicens, *quod omnibus & ſingulis priuilegijs gratijs. & indultis, quæ cuilibet dictæ congregationis monaſterio, ſeu loco, & præſentibus & futuris conceſſa fuerint hactenus, & concedentur in futurum ipſius congregationis alia monaſteria & loca præſentia & futura quibus huiuſmodi priuilegia conceſſa non fuerint in* quin-

Quæ ſtatuta videntur loqui de omnibus vicarijs abſolutè tam factis per ſuperiores, quàm de conſtitutis per priores locales, aut guardianos. Quæ fieri oportuit, nam quãdo aliquis vices alterius gerit ex eius deputatione, non gaudet eius priuilegijs iuxta quandam legem, *a* in qua dicitur quod ſi filius iuit in legationem pro republica pro patre, non gaudet immunitate ſed pater, ſi verò gerit vices alterius ex deputatione ſuperioris, procedit id, quod in quadã clementina *b* definitur, quæ quoad ista vicarium æquiparat rectori, quæ clementina cum loquatur de vicarijs perpetuis, præſupponit authoritatem ſuperioris interuenire. Ex quibus patet, quod vicerector non gaudet immunitatibus rectoris, ſi deputetur ab eo, ſecus ſi ab vniuerſitate, quod tenet Bartolus. *c*

a l ſilius ff. de leg. 1.

b Clem quia de eccleſ. ed. ſ. vicarij.

c Bar. in d. l. ſi filius,

ARTICVLVS II.

Vtrum mortuo impedito miniſtro generali ordinis minorum poſsit vicarius inſtitui ab ipſis fratribus.

RESpondeo dicendo, quod *Nicolaus IV. ſtatuit, & ordinauit, ac diſtrictè inhibuit fratribus minoribus, ne deficiente Miniſtro Generali poſſint eligere aliquem fratrem in vicarium ordinis præfati abſque Romani Pontificis, & protectores eiuſdem ordinis licentia ſpeciali per ipſius Romani Pontificis potentes literas concedenda facientes plenam & expreſſam huiuſmodi literis mentionem*, ita habetur in libro monumenta *d* ordinis. Modus, quo debet talis vicarius eligi, traditur in ordinationibus *e* Toletanis. Qui vicarius eligẽdus debet eſſe idoneus cum vices generalis debeat gerere, ordinauerat enim Clemens *f* V. in Concilio Viennenſi, quod ſi cõtingeret, fratres minores miniſtro generali carere, per vicarium ordinis fiat ſuper hoc, quod faciendum fuerit per eundem miniſtrum vſque quo prouiſum fuerit de generali miniſtro. Faciunt tradita per Panormitanum concludentem, quemlibet Epiſcopum teneri ad conſtituendum ſibi vicarium idoneum argumento *g* cuiuſdam legis & canonis. Et non eſt dubitandum, non idoneum conſtituentem peccare, ac prouiſionem & electionem ipſo iure inualidam minime iudicari prout cõcludit Nauarrus. *h* Quod idem ad electionem vicarij generalis ordinis eſt applicandum, vt, ſcilicet, eligentes nõ idoneum peccent, at electionem non debere de inualiditate notari.

d In 1. impr. fo. 31. & in 2. fol. 32. cãc. 33.

e ord. Tole. in c. de vica. ord. fol. 70.

f Cle. exiuit de paradyſo de verbo ſignif.

g l. idẽ iuris. ff ad Aquil. c. non eſt putanda 1. q. 3.

h Nau. libr. 1 cõſi. 11. de offi. vica. conſ. vn.

i Bald. in l. diem functo. per text. ibi ff. de off. aſſeſ. idẽ in c. cũ omnes de conſtit. & ibi Felin. nu. 11. de conſtit. Abb. in c. ſine ſede vacant. Paul. in rub. de pub. de iuriſd. omn. iud. cum. ff. Coua. in ca. 4. pract. n. 4. in 1. imp. Auiles in 4. prætor verbo. iuſtitia nu. 8. & 15. Oroſ. in c. diem functo n. 25. co. 117. Molinde primog. li. c. c. 25. n. c. 2 7 ſi. Piſa & Azeue in curia lib. 1. t. & li. C. fol. 9. 2. tit. 1. c. 8. in fin. addit. fol. 2. Parlador. lib. 2. rerũ quo tid. c. 1. nu. 8.

ARTICVLVS III.

Vtrum mortuo guardiano in ordine minorum officium eius vicarij finiatur, & vtrum in vita poſsit eum amouere, et officio priuare.

REſpondeo dicendo, quod in ordine minorum in multis prouincijs vicarij conuentuum non nominantur in tabula capitulari cum ſuis guardianis, ſed ab ipſis guardianis nominantur, qua conſuetudine ſuppoſita videtur neceſſario dicendum, quod mortuo guardiano expiret eius vicarij poteſtas, quod ex quadam iuriſconſulti Papiani deciſione comprobatur, in qua dicitur quod mortuo correctore non ſolùm vacat, & expirat eius officium, ſed etiam ſuorum officialium, ſicut expirat iuriſdictio vicarij generalis mortuo ſuo Epiſcopo, prout tenet Baldus *i* Felinus, Abbas, Paulus, Couaruuias, Auiles, Oroſcus, Molina, Piſa, Azeuedo, & Parladorus. Et ſic ius pertinens Epiſcopo ad electiones confirmandas, & ad res iuriſdictionales in capitulum mortuo Epiſcopo transfertur, vt habetur in iure, *K* & tradunt Hoſtienſis, Antonius, Imola, Felinus, Baldus, & Maranta, & Doctores in ſuperioribus citati. Probatur deinde nam finito iure aliquid concedentis, etiam ius recipientis ab eo diſſoluitur, vt dicitur in iure; *l* & tradit Antonius Gomez. Quod ipſum in noſtro caſu militare videtur: ius enim vicariorum præfatorum per ſe ſolum non habet aliquam independentem ſubſiſtentiam, ſed pendet a titulo & nominatione guardianorum, quorum morte titulus, & nominatio finem accepit argumento eorum, quæ in *m* iure notantur, & tradit Sebaſtianus Medices poſt Fulgoſium: facit etiam pro hac parte, quod ſi prælatus, cui datus fuit coadiutor, moriatur, etiã officiũ & munus coadiutoris extinguitur, vt in iure *n* notatur, & tradunt Ripa, Ioannes Andreas. Ex dictis colligitur, quod mortuo guardiano expirat eius vicarij officium, vnde eſt neceſſarium, vt ordinatione generali, aut prouinciali remedium adhibeatur, ne mortuo guardiano inter fratres conuentuales contentio oriatur. Vnde in noſtra prouincia Sancti Iacobi authoritate totius capituli eſt conſtitutum, vt mortuo guardiano eius vicarius ordinarius cum omni ſua authoritate, vt præſidens contineatur vſque quo prouincialis de morte præfata, certior factus prouideat. In conuentu autem, in quo non fuerit vicarius ordinarius guardianus ante mortem cum conſilio diſcretorum nominet vicarium, qui ſi non fuerit ab eo nominatus antiquior pater conuentus congreget ad ſonum campanæ fratres in capitulo, vt eligant vicarium, qui vicarius nominatus à guardiano, aut à conuentu electus omnem authoritatem habebit guardiani vſque quo prouincialis aliud prouideat. Quod conforme eſt his, quæ reſoluunt Doctores tenentes, quod ſi Corrector mori contingat & non habuerit vicem tenentem ordinarium, poteſt ante mortem tenentem nominare, & talis nominatus exercet ſuũ officiũ, donec Conſiliũ Regale aliud prouideat. Cum enim ipſe Corrector habeat poteſtatem iuxta leges huius regni, & authoritatem ſibi conceſſam nominandi tenentem, & de facto in vita nominauerit, eius iuriſdictio pro negotijs inceptis (cuiuſmodi eſt nominatio tenentis,) non finitur argumento eorum, quæ in iure *o* notantur, & tradunt Bartolus, Oroſcus, & Bonifacius. Qui reſoluunt, quod in iudice delegato per ſolam citationem aut per conteſtationem perpetuatur iuriſdictio, & eius poteſtas pro negotijs inceptis, ita vt morte mandantis, aut conſtituentis minime finiatur. Et non nominato ab eo tenente ad conſiſtorium rectorum pertinet prouiſio, prout tenent Baldus *p* in ſimili caſu Bonifacius, Couaruuias, & Mathiencus, ſicut enim deficiente Rege, & ſucceſſore in Regno ad populum deuoluitur electio, ne ſine gubernatore ſuccumbat, prout poſt alios reſoluit Couaruuias, *q* ita deficiente Correctore & gubernatore ciuitatis ad ciuitatem pertinet electio, donec Conſilium Regale prouideat, & ad rectorem antiquiorem pertinet congregare ſenatum ſecundum Baldum, *r* & Bonifacium. *ſ*

Vtrum autem poſſit guardianus, & prior vicariũ in vita amouere quæſtio eſt; ad quam reſpondeo poſſe vtique, ſi ab ipſo fuit conſtitutus, ſi enim ab ipſo fuit conſtitutus, ſed in ſuperiori, in conſulto ſuperiori, minimè poteſt eum præfato munere priuare argumento eorum, quæ notat Romanus *t* allegans quandam gloſſam, & Doctores dicentes

K Ca. olim de maior. & obe. cap. 2. ne ſede vacant. Hoſt. Anton. col. 1. Imo co. 9. Fel. n. 13. Bal. nu. 22 in c. omnes de conſt. Mar. de ord. iudi. 4. par. 5. d. n. 13 & 14.

l l. lex vectig. ff. de pign. l. 1. C. ſi pignus pignori. datum ſit. Gom in l. 40. Tau n. 85

m l. quod principali, & l. ſi Auguſta ff. de legat. 2. Fulg. in l. more. nu. 25 ff de iuriſ. omn. in l. Sebaſt. in tract. mors omnia ſoluit. 2. part. n. 83. pa. 129.

n c. grandi de ſuppleu. negl. prælat. in 6. Bald. & Ripa in le. 1x facto n. 11. de vulg. Andr. in c. ſtatutum. nu. 4. de reſcri in 6.

o c. gratum & c. relatum de offi del. l. mandat. C. de mãdat Bar. in l. more materiã, & ibi Oroſc. nu. 29 col 56. ff. de iuriſ. omn. iud. Bonif. in perig. v. iudex fol. 166 col 4. gloſſ. mortuo, ver. item cum dicitur.

p Bald. in l. cũ omnes de cõſt. n. 22. Bonif in pereg. v. elect. fo. 86 n co. 1. in prin glo. eli gere. Couarr. in c. 4. pract. pag. 27. nu. 3. Matien. in lo. 1. glo. 21. n. 15

q Cou. in d. c. 4 nu. 3.

r Bald. in l. in albo decurion. C. de decurio.

ſ Bonifac. v. in pereg. v. reſter fol 400. col. 2. v. decurio.

t Rom. conſil. 116. gloſſ & Docto in le. ſolet ff. de offi. proconſul.

ptum facto ſuo officio, minimè fore ſyndicandum, prout aſſerunt Baldus, *a* & alij dicentes ad bonum regimen pertinere prius de virtute, moribus, ſcientia, experientia promouendorum fieri non vulgare ſerutinium, & examen, ne ipſi promoti poſtea accuſationibus & delationibus ſubditorum ſuccumbāt, quæ vt ait Simancas, *b* ſæpe ſæpius prodentiſſimo proponuntur, quas ipſi ſubditi, & prælati timentes non debita audacia, pro tribunali ſedent, & à iuſtitia miniſtranda retardantur. Quod confirmatur, ſi enim eliguntur iudices, & prælati in virtute eminentes, & bona fama præſtantes, nullus videtur remanere excellentior in Republica, qui ſine peccato poſſit inijcere lapides in eos. Qua doctrina attenta videtur in religionibus non debere prælatus ſyndicari, cum vt plurimum, digniores & in virtute præſtantiores eligantur.

His tamen non obſtantibus communis Eccleſiæ praxis eſt in contrarium, quæ ratione, & iure confirmatur. Ratione, quia cum homo ſolum videat exteriora, & nullo modo interiora poſſit præſcrutari, ſæpe apparentijs exterioribus humana fallitur imbecillitas. Plurimi enim exterius vultum, & faciem habent ouis, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces, & ſub ſpecie virtutis multa vitij ſecreta occultari, nos experientia docet, propter quod ait Plato *c*, nullum omnino iudicem iudicare oportet cauſæ dicendæ non obnoxium, quod dictum refert Budeus, *d* & licet ante promotionem ad officia plurimi humiles, & benignos ſe omnibus præbeant, in dignitate tamen conſtituti inflatos, & cum auſteritate imperantes ſe omnibus oſtendunt, propter quod ait *e* Ariſtoteles, *commodum eſt, vt animi magiſtratuum pendeant, neque eis quidquid velint efficere licet, nam licentia, quidquid libet agendi, non poteſt malum, quod eſt in quoquo homine cauere*, & de Alexandro Magno refert Quintus Curtius in eius vita, quod cum in bello ſe manſuetum, & benignum exhiberet, bello tamen Perſico peracto, & ab anguſtijs liberatus conuertit animum ad vindicandas eorum iniurias, à quibus ſuperbe imperabatur. Iure autem eſſe probatiſſimam prædictam praxim reſtat probari. Et primo probatur iure diuino ex illo Lucæ. *f* Quid eſt, quod audio de te? *redde rationē villicationis tuæ*, Probatur etiam ex illo Samuelis, *g* qui functus iudicis officio ad populum affatus ſic ait, *Loquimini de me coram Domino, & Chriſto eius, vtrum bouem cuiuſquam tulerim, aut aſinum, ſi oppreſſi aliquem, ſi de manu cuiuſquam munus accepi*, &c. Quod multis authoribus confirmant Puteus. *h* Azeuedus, Guillelmus Benedictus, & Ioannes Garcia.

Iure autem canonico, & ciuili, & regali præfata praxis euidenter probatur, ita Leo *i* Quartus Papa de eius Pontificatu, coram Imperatore Ludouico voluit ſyndicari, & de Cornelio Sylla Duce Romano refert Suetonius Tranquillus (teſte Ambroſio Calepino, *K* & Paz) ſingulis annis officium dictatoris renunciaſſe, vt ſe ſyndicationi ſubijceret. Quod confirmatur ex eo, quod de Conſtantino Imperatore dicitur in Codice Theodoſiano, *l* prout refert Ribadeneria, ait enim, *ſi quis eſt cuiuſcunque loci, ordinis, dignitatis, qui ſe in quemcunque iudicū, comitum, amicorum, vel palatinorum meorum aliquid ne racter, & manifeſtè probare poſſe confidit quod non integre atque iuſte geſſiſſe videatur intrepidus & ſecurus accedat interpellet me ipſe audiā omnia, ipſe cognoſcā, & ſi fuerit comprobatū, ipſemet vendicabo, dicat ſecurus, & bene ſibi conſcius dicat ſi probaueris, vt dixerit, ipſe me vindicabo de eo qui me vſque ad hoc tempus ſimulata integritate decepit, illū aūt, qui hoc prodiderit, & comprobauerit dignitatibus, & reb. augebo.* Et refert Alex.

m & Tiberiū Cæſarē ordinaſſe, vt finito magiſtratu, gubernator per triginta dies in prouincia remaneret, & à populo ſyndicaretur, quod ipſum ſtatutum fuiſſe à Grecis, ab Athenienſibus, & alijs refert Budeus, *n* & ita legibus imperialibus, *o* & regalibus fuit inſtitutum, vt iudices ſyndicarentur, prout tradunt Caſtellus Bacco, & Azeuedo, qui alios referūt. Denique vſus ſyndicationis receptiſſimus ſemper fuit, vt iudices male, & peruerſe in gerendo magiſtratu ſe habentes, diuitias, quas deuorauerunt euomant, & de ventre eorum extrahat illas Deus, vt poſt alios, aliqua congerentes, tradunt Iaſon, *p* Puteus, Aules, & Alciatus, qui allegat illud.

Cur hæc tua viſcera credas.
Qui ſemper viuens raptas aliena vomis.

ARTICVLVS II.

Vtrum de minimis debeant prælati ſyndicari, & viſitari.

RESpondeo dicendo, quod munus gubernandi eſt excellentius, & difficilius omnibus alijs artibus, & quaſi diuinum (vt ita dixerim) cum prælatus debeat vigilare ſuper regimen hominum, qui cū ſint filij diuerſorum parentum, diuerſam vnuſquiſque habet voluntatem, & vnicuique ſua paſſio ſæpe dominatur, qui non conſiderantes pondus dici, & æſtus ſuorum prælatorum, ipſos gratis odiunt, ingratitudinem præ ſe ferentes, reddentes malum pro bono. Quapropter Ethnici dicere ſolebant, gubernatores lupum per articulos tenere, ſignificantes in hoc ipſos in maximo periculi diſcrimine verſari. Vnde experti iudicum, & prælatorum ſyndicatores non debent aduerſus eos accuſationes calumniatorias, neque friuolas admittere, neque debent permittere, vt de minimis, & de impertinentibus ipſi ſindicentur: tenentur enim ratione boni regiminis, ea omnia prudenti quadam diſſimulatione prætermittere, præſertim cum Papa Anacletus *q* dicat, non omnia delicta in hoc ſeculo eſſe punienda, ſed oportere aliqua diuino iudicio relinqui, & cum iuriſconſultus Caliſtratus *r* affirmet, quod ſicut de minimis lex non recordatur, ita de eiſdem prætor curam habere non debet, in exiguis enim non tam ſcrupuloſa obſeruantia exigitur, vt dicitur in quadam Authentica, *s* & tradit Baldus nō enim expedit (ait Imperator *t* Iuſtinianus) magnas de rebus exiguis ſuſtinere homines attritiones, de quo aliqua dicunt Baldus, *u* Puteus, & Azeuedo: non enim ſyndicantes debent ſibi perſuadere iudices, & prælatos abſque peccato poſſe ſuum munus exercere, homines enim ſunt, & humanum ab ipſis nihil alienum putent, vt ſenex ille Chremes (apud Terentium) de ſeipſo affirmat. Et Imperator Iuſtinianus *x* aiebat, in nullis penitus peccare diuinitatis potius eſt, quàm humanitatis, neque debent ſyndicatores curari, quod in iudicibus, & prælatis aliquæ negligentiæ, & omiſſiones inueniantur, à quibus (vt ait Vlpianus iuriſconſultus *y*) non eſt ſcrupuloſa exigenda inquiſitio, & de eis Iunius Mauritianus *z* affirmat, *Et ſi erraſſe videbuntur, det impudentiæ veniam non .n. eſt mirabile, hoīes aliquando extra ſe ipſos eſſe.* His & alijs rationibus perpenſis graues Doctores *a* auſi ſunt aſſirmare, iudices ſolum de furtis, & donis receptis, & de violentijs eſſe ſyndicandos.

Marginal notes:

a Bal. in l. cū teſtam. C. de teſtam. manu miſ. Cato Papienſis. in re petit. rubric ff. de ſenato. nu. 34. Cathaldi. de ſyndi. q. 19 nu. 116. fo. 27.
b Simanc. lib. 7. de rep. c. 24. nu. 5.
c Plato de legibus.
d Bud. in annot. ad Pādect. ſup. l. fin. pag. 216 ff. de ſenato.
e Ariſt. lib. polit. cap. 4.
f Luc. c. 16.
g 1. Reg. 7. cap. 12.
h Put. de ſyn. in prin. fo. 77. nu. 4. Azeu. in rub. tit. 7. lib. 3. recopil. Guillel. in ca. Raimun. v. & vxorē nu. 115. de teſt. Ioan. Garc. de nobilit. gloſ. 9. n. 33. fol. 240.
i c. nos incompetentem. 2. q. 7.
K Ambro. Calepin. v. Sylla. Paz in pra. tom. 1. par. in proœm ca. vn. nu. 2. ſ. fol. 144.
l lib. 9. tit. 1. de accuſ. Ribadeneira de princip. Chriſt. lib. 2. cap. 14. pag. 361.
m Alexand. lib. 4. genial. dier. cap. 6. fo. 189.
n Bud. in annot. ad Pandect. ſup. l. fin. ff de ſenat. pag. 218.
o vnic. vt omnes iud. tam ciuil. quā cri. Auth. vt iud ſine quoque ſuffragio. l. 1. tit. 16 par. 3. l. 2. tit. 5 li. 3. recop. Caſtel. in l. 27. Tauri. nu. 39. Bacco in tract. de decimo prat. c. 8 n. 157. Azeu. in l. 2. tit. 7. li. 3 recop.
p Iaſ. in l. vn. n. 6. vt omnes iud. Puteus de ſynd. in inſtruct. fol. 77. Aules in c. 1. ſind. gl. 1. n. 5. Alcia. li. emb. 2 c. 23.
q c. ſi omnia. 6. qu. 1.
r l. ſcio ff de in integr. reſtitu. l. ſi. §. fin. C. de bit. tutel.
ſ Auth. niſi breuiores C. de ſen. & interlo. omn. iud. Bal. in l. non ignorat co. 3. C. qui accuſare non poſſunt.
t Aut. de fide inſtr. §. oportet
u Bald. in l. quamuis. ff de condit. & demonſt. Puteus de ſyn. in prin. c. 2. n. 23 f. 96. Aze. in li. 10. tit. 7 li. 3 recop. nu 11.
x l. 2 §. omnib. C. de vete iur. enucleand.
y l. nec ſupina 6. de iuris & facti ignor.
z l. Senatuſc. 15. in prin. ff. de iure fiſci.
a l. vn. C. vt omnes iud. tā ciuil. auth. vt iudices ſine quoquo ſuffra. §. illud & ibi glo. 1. Bald. in eā. vt in princ. de re iudic. & Angel. in l. ſin. quis §. cū antea ff rem ratā habere Cathald. de ſynd. q. 149 nu. 88. in fi. fol. 21. Amadeus de ſynd. nu. 136. fol. 56. Clarus in pract. §. fin. qu. 73. nu. 3. Aules in c. 1. prætor. glo. ſi el num. 29.

Ex quibus infertur primo, quod viſitatores in religionibus prælatos ſyndicantes, ab aliquibus minimis debent releuare, & cum eis ſuper huiuſmodi debent diſſimulare, præcipuè, ſi in his, quæ pertinent ad obſeruantiam regularem, & ad ſuorum ſubditorum ſuſtentationem ſpiritualem, & temporalem, ſollicitè ſe geſſerunt. Debent enim conſiderare ſuos ſubditos ſuper capita portaſſe, qui tanti beneficij immemores, vt ingrati, ſæpe ſæpius contra ſuos prælatos, pro bono malum reddentes calumnijs, & friuolis dilationibus inſurgere, non pertimeſcunt, attendant tamen, quod licet contra eos de minimis non ſit proponendus libellus, ipſa tamē minima, ſi fuerint manifeſta, non ſunt omnino obliuioni mandanda, ita vt neque etiam coram ſuperiore proponantur, vt de eorum prælatorum in gubernando valore, aut præcipitatione, & nimia grauitate, & facilitate certior factus, ad munus præſulatus non ita facile eos admittant.

Infertur ſecundo, quod viſitatores in ſyndicatione non debent opponere reo in libello articulos tantum auricularibus teſtibus probatos, niſi res viſitata ſit grauis, & ita publica, & manifeſta, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari, prout tenent Innocentius, *a* Abbas, & Doctores communiter, & quando contigerit prælatos de aliquibus paruæ conſiderationis criminibus viſitari ex vno tantum teſte oculari, non debent talia crimina in libello iuridicè & publicè ipſis prælatis opponi, niſi alia concurrant iudicia, licet enim dictum vnius teſtis ocularis præſumptionem generalem pro iudice habitam tollat, & vincat, prout dicitur in iure, *b* & tradit Hippolitus; cum tamen res, & delictum, de quo agitur, ſit leue, & minimum, vt ſupponitur, & non poſſit ex dicto vnius teſtis prælatus puniri, conſequens eſt, non poſſe ipſi tale dictum in libello opponi, cum opponatur in libello, vt conuincatur, & puniatur, aut purgatione canonica ſe defendendo poſſit excuſari, poteſt tamen ipſi opponi extra iudicialiter, vt ſecreto, & extra iudicialiter fraternaliter corrigatur. Verum tamen eſt, quod ſi delictum fuerit graue, et vno teſte oculari maiori omni exceptione probetur, cum talis teſtis faciat ſemiplenam probationem, debet iudex proponere tale delictum reo in libello, & ab ipſo extorquere veritatem, vt ſe poſſit purgare, & vt indagata veritate ſententiam abſolutoriam, vel condemnatoriam proferat, vt poſt alios, tenent Auendannus *c* Burgos de Paz. Aimon, Iulius Clarus, Carolus de Graſſalis, Azeuedus, & Tiberius Decian.

a Innoc. Abb. in cap. p. ... de teſti.

b l. Diuus. ff. de in integrū reſti. Hippolit. in pract. §. diligenter. n. 194 & ſequent. & nu. 197.

c Auen reſpōſ 2. n. 15. Burgo ſ p. ... nio leg. Tauri n. 262. ad fi Aimon. conſ. 197. nu. 7. Clarus in pract. § fin. q. 63 nu. 9. Carolus de reg. Fran. lib. 1. n. 62 pa 171. & 177. Azeuēd. in l. 10. tit. 17 lib. 4. recopil. nu. 130. Dec. 1. 10 comm. lib. 1. c. 30. nu 4.

ARTICVLVS III.

Vtrum iudicibus, & prælatis ſit dandus libellus articulorum, de quibus ſunt viſitati in generali, an in ſpeciali.

RESpondeo dicendo, præfatos articulos in ſyndicatione non eſſe in generali proponendos iudicibus, & prælatis, ſed in ſpeciali eſt eis porrigendus libellus, in quo culpæ determinatæ & particulares contra eos viſitatæ contineantur: cum enim ipſis prælatis manifeſtentur, vt ſe ab his purgare poſſint, euidens eſt eas in ſpeciali, & determinate eſſe intimandas, vt contrarium valeant probare, proponendo enim ipſis prælatis eos fuiſſe decoctores bonorum eccleſiaſticorum, & fuiſſe inhoneſtos &c. non poſſunt contrarium euidenter probare, negatiua enim generalis ſecundum ius *d* improbabilis eſt. Hanc opinionem probat expreſſe cuiuſdam iuriſconſulti *e* determinatio dicens. *Qui agit iniuriarum, certum, quid iniuriæ factum ſit, quia qui famoſam actionem intendit, non debet vagari cum diſcrimine alienæ exiſtimationis, ſed deſignare certum, & ſpeciali-*

d c. quoniam contra de probat. c. bone, el 2. de elec.

e l. libellorū ff. de acc. l Prætor. 7. in prin. ff. de iniurijs.

ter dicere quam ſe iniuriam paſſum contendit, per quod Gregorius & alia hanc opinionem poſt alios tenet Gregorius *f* allegans ad hoc, aliquas leges huius Regni, & hanc opinionem tenet Bartolus, Abbas, Baldus, Alexander, Boſſius, & Azeuedo.

Quod adeo verum eſt, vt hæc doctrina etiam habeat locum, quando proceditur per viam inquiſitionis ſola veritate inſpecta, ſine figura iudicij, ſicut proceditur in cauſis regularium. Cum enim iudex procedens per viam inquiſitionis in locum accuſatoris ſuccedat, neceſſe eſt, vt denunciata in inquiſitione reo ipſi pandantur non in generali, ſed in particulari, & determinatè, vt ab ipſis legitime ſe poſſit purgare, prout aſſerunt Salicetus, *g* Maranta, & Amadeus: ſi enim culpæ in generali proponãtur, ad quid reo oſtenduntur, vt ab eis poſſit purgari? cum negatiua generalis improbabilis ſit? Propter quod tenet quædam Gloſſa *h* recepta à Ripa, ab Auendanno, ab Antonio de Padilla, & ab alijs poſſe iudicem ex officio etiam parte non petente has generales culpas propoſitas repellere, cum ipſi reo manifeſta iniuria inferatur.

f Greg. v accuſat. in l. 14. tit. 1. part. 7. Bar. conſ. 193 col. 1. & in extrau. ad reprimendū. v. per inquiſit. Abb. in c. fin. co. p. de pur. cano. Bald. in l. vn. col. 2. de cōfeſ. Alex. in lectura in pri. C. ... dend. Maran. de ord iud. 6. part. tit. de ia quiſitio. n. 31. & 37. Boſſius in prac. tit. de inquiſ. nu. 50. p. 31. Azeued. in l. 4. n. 50. tit. 2. li. 4. recop.

g Salic. in l. qua tela. C. de falſ. Marā. vbi ſu. nu. 38 & ſeq. Amadeus, de ſynds v. locus & tēpus fol. 62. nu. 31.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum contra prælatos in ſyndicatione maiores requirantur probationes, quam contra ſubditos.

RESpondeo dicendo, quod gubernatores, quorum munus eſt ſimul iudicare, & exemplum dare, debent eſſe viri in virtute præſtantiores, ſapientiores, & prudentiores, propter quod præſumit ius *i* eos tales eſſe, quales eſſe debent, vnde dicebat Plato, *k Quis erit tā capax, & perfectus, vt gubernator ē poſſit corrigere?* Vnde leges *l* nullum in eorum regimine peccatum conſiderant, prout tradunt Baldus, *m* Innocentius, Menochius, & Maſcardus. Cū enim ſint legum executores in ſe ipſis eas exequi præſumuntur ſecundum Baldum, *n* Menochium & Maſcardum, quod de quocunque iudice præſumitur, ſiue ordinario, ſiue delegato ſecundum Bartolum, *o* Baldum, & Menochium, quod adeo verum eſt, vt, licet neceſſario aliquando culpa, & dolus in eis præſumatur, ſemper eos minus culpabiles iudicare debemus ſecundum Baldum, *p* Ioannem Andream, & Maſcardum. Denique regula certiſſima eſt, ſemper de iudicibus, & ſuperioribus eſſe bene ſentiendum, vt Imperatores *q* diffinierunt, & tradunt Puteus, Baldus, Cathaldinus, Auiles, Tiraquellus, Boſſius, Grāmaticus, Maſcardus, & Paz. Qua ratione attenta cū de bonitate iudicum, & ſuperiorum ſemper benè præſumatur, neceſſe eſt, vt teſtes, qui contra eos deponunt, ſint omni exceptione maiores, & probationes clariores, & euidentiores contra eos appareant, prout tradunt Puteus *r* Amadeus, Dulcetus, Baldus. Matthæus de Afflictis, Paz, Buſſius, Auiles, et Olanus.

Quod & ſequenti ratione comprobatur ex doctrina Diui *s* Tho. dicentis, quod homines, qui habent de alijs iudicare, ſæpe propter iuſtitiam multos aduerſarios habent, vnde non eſt paſſim credendum teſtibus contra eos niſi magna multitudo conuincat, quod ipſum ait Alexander *t* Tertius dicens, cum ex officio ſuo teneantur non ſolum agere, ſed

h Gloſ in l 1. ff. de of. eſſ ſtoris, & in l 2. C. vt nemo priuat. Rip. nu. 4. § hoc autē n. 48 ff de dā. infect. Auend. reſp. 6. n 19. Padill. in l. vbi pact. 9 10. C. de tranſ. Azeu. in l. 10. n 3. v. licet iudex n. 15. & ſeq. tit. 2. lib. 4. recopi.

i c. in noſtra de procurator. c. niſi eſſent de preben. Meno. de præſum. lo. par. lo. præſump. 67. n. 5. fol. 19.

k Plat. 11. de legib.

l l. vni. C. ad leg. Iul. repet. *m* Bal. in l. vn. in fin. C. ne quis in ſua cauſ. Menoch. vbi ſu. Maſ de probat. 3. tom. 1131 n. 21. f. 21. *n* Bal. l. auth ſed & ſi quis. C. de teſtib. Meno. vbi ſu. *o* Bar. in l. 1. n. 16 ff ſi quis in ius vocatus Bal. in c. cum in iure peritus de offic. deleg. Meno. vbi ſu. n. 8 *p* Bal. in l nō. n. de adop. And in c. accepimus, de ætat. et qual. Maſ vbi ſu. n. 15. *q* Pute de ſyn c. 1. f. 92 *c* Bal in l. 2. C. q. acc. non poſ. Catal de ſynd f. 26. q. 94. n. 50. Auiles in c. 1 prætor gl fi. el n. 29. Tiraq de pœn. tēp. cauſa 58 n 2 p. 291. Boſſius in pract. t. 1. de oppoſit. cōtra teſtes n. 59 p 444 Grāmat. ſup conſtit. regni li. 1. f 98 Maſc vbi ſu. 1. 10 cont 165. f. 129 n. 4 Paz in pract 1. 1 8. p. c. vn. fol. 230. n. 11. ad fi. *r* Puteus de ſynd v. probat. c. 2 in prin. et n. 6. Amad de ſynd. f 63 n 312. Dulcet co tra f 358. n. 24 Baldus in l. obſeruare § proficiſci q 10 in fi ff de offi procõſul. Affl. in cõſt Neap. in ca. regni Bulg fama præloquia Olā. in anto. v. barataria p 46 n 48 *s* D. Th. 2. 2. q. ar. 2. *t* c. qualiter, et q. de. 2. de acc.

ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuſpendere nonunquam verò ligare, multorum odium incurrunt: ideo ſancti patres prouide ſtatuerunt, vt accuſatio prælatorum non facile admittatur, ne concuſſis calumnijs corruat edificium, niſi diligens adhibeatur eautela, per quam non ſolùm falſæ, ſed etiã malignæ criminationi ianua præcludatur. Et Petrus Gregorius *a* de magiſtratibus loquens ait, *qui enim præſunt, & ob potentiam inferioribus nocere poſſunt, multorum contrahunt inimicitias, & odia, & facile moliuntur, qui oderunt, calumnias*, & Rex Dominus Alphonſus cognomento Sapiens, prout refertur in partitarum legibus, *b* de eiſdem magiſtratibus loquens dicit (*Que los homes que officio tienen maguer faga derecho, non puede ſer que noganen mal querientes*)

> *a* Petrus Gregorius ſyntagmat. iur. 3 p. li. 3. c. 15. n. 5.
> *b* l. 2. ti. 18. & l. 18. ti. 1. p. 7.

Supra dicta tamen doctrina limitanda eſt ſecundum Baldum, *c* & Tiraquellum, quando clarè & certo conſtat de culpa ipſorum ſuperiorum, licet enim ſecundum ius à præſumpta calumnia excuſentur, non tamen à clara, & manifeſta culpa liberantur.

> *c* Bal. in cap. quoniã contra falſam nu. 17. v. extra quare de prob. Tira. de pœnis temperand. cauſa 58. p. 229. nu. 9.

Secundo limitanda eſt in iudicibus, & ſuperioribus malæ famæ, propter malam famam enim præfatum fauorem, & priuilegium perdiderunt, & ideo contra iſtos tales minores probationes requiruntur, prout dicitur in iure, *d* & tradunt Bartolus, Puteus, Maſcardus, & Tiberius Decianus. Alias limitationes cumulant doctores agendo de iudicibus ſecularibus, & eccleſiaſticis, quas nos miſſas facimus, quia iudicibus regularibus non ita accommodantur.

> *d* l ſi quis § ijs. d. ff. de accuſat. & in l. 7. §. fin. autẽ ff de ſuſpect. tutor. Bart. in l. pupille § ſi quis ipſi prætori, n. 17. ff. de dam. infect. puteus de ſyndic. v. tortus c. 2. n 3. v. tamen ego diſtinguo fo. 32. cum ſeq. Maſcard. de probat. 3. tom. concl. 1122. n. 36. fo. 22. Decianus 2. to. crimi. lib. 8. c. 38. n. 10.

ARTICVLVS V.

Qua pœna falſi teſtes ſint puniendi deponentes in viſitatione contra prælatos?

Reſpondeo dicendo, quod inter ſeptem, quæ Deus optimus Maximus deteſtatur, prout ait Salomon. *e* falſus teſtis connumeratur, & à natura humana hoc peccatum abominatur, prout ait Iſidorus, *f* teſtis enim falſus tres offendit, Deum, quem contemnit, eum in teſtem falſitatis adducendo: iudicem, quem decipit mentiendo: innocentem, cui ſuo falſo teſtimonio damnum non paruum cauſat. Adeo Deus odio habet periuria, vt propter vnum ſolum iuramentum factum à Ioſue Gabonitis, quod poſtea Saul fregit, ita fuit caſtigatũ totum regnum, vt per tres continuos annos, in eo minimè plueri. Conſiderantes Romani antiqui huius delicti immanitatem in quadam duodecim tabularum lege, in hunc modum ſtatuerunt. *Qui falſum teſtimonium dixiſſe ſi conuictus fuerit à ſaxo Tarpeio deijcitor.* Et ait Gelius, *g* quod cum hæc pœna duriſſima Fauonio Philoſopho viſa fuiſſet, dixit ipſi Sextus Iuris Conſultus, Fauoni ſi falſi teſtes à ſaxo altiſſimo deijcerentur modo, ſicut antiquitus fiebat, non tot homines falſa dicerent teſtimonia. Exiſtima, & certo ſcito, ſeueritatem in maleficijs puniendis, vt plurimũ ad bene viuendum aptiſſimum eſſe medium, pœna autem hæc deiectionis à ſaxo, & rupe, ſemper fuit arbitrata duriſſima, & acerbiſſima, qua Iehu *h* puniuit impiam Iezabelem: & Amaſias *i* decem millia captiuorum: & Delphi Æſopum, prout referunt Maximus Planedes in vita Æſopi, & Hercules *k* Liſſas. Vliſſes Aſtianectem filium Hectoris, vt referunt Ouidius, *l* & Seneca, & Rex Atalus Daſidam ſophiſtam, vt refert Valerius Maximus. *m* Qua deiectionis pœna antiqui Hiſpani vſi ſunt, vt conſtat ex ſcriptis Cornelij Taciti, *n* & Senecæ: & de ea

> *e* Salom. prouer. 6 a.
> *f* Iſidor. lib. 3. de ſumo bono.
> *g* Lib. 2. noct. Atti. c. 1. in fi.
> *h* 4 Reg. 6.
> *i* 2. par. ca. 25.
> *k* Oui. in li. 1.
> *l* Ouid. in l. 12. & 13. metamor. Sene. in Troada.
> *m* Val Max. li. 1. c. 8.
> *n* Tacitus li. 5 ann. aliũ Sene. controu. 3. & de clamat. 3. lib. 1.

Quæſt. reg. tom. 3.

leges Partitarum *o* meminerint. Verum eſt tamen quod iuris Conſultus Modeſtinus eam abrogauit; & Imperator Conſtantinus *p* eam legem iniquam appellauit.

Quando autem minori rigore leges Ciuiles *q* & regni hoc delictum punierunt, fuerit vt in cauſa capitali, aut corporali pœna talionis caſtigaretur, quæ iure diuino *r* irrogabatur. Denique vt ad inſtitutũ redeamus, periurium contra iudices, & ſuperiores in ſyndicatione, quod eſt adeo atrox debet acriter puniri, teſtes enim contra iudices, & ſuperiores nũquam deficiunt, non modo veri verùm etiam falſiſſimi, vt tradit Redin. *ſ* In hoc enim crimine grauiſſime peccatur, non enim ſolùm peccatur contra Deum, & iudicem, ſed etiam in Rempub. exemplo enim perſecutionum, quæ ab iſtis falſarijs cauſantur, ipſi ſuperiores, & prælati perterriti ab adminiſtratione iuſtitiæ, & à gubernando audacter, vt debent, detinentur. Vnde conuenit hos maleuolos virga ferrea, & caſtigatione non minima deterrere, ſiquidem inter ſceleratiſſimos contra Rempub. peccantes connumerantur. Et Cicero ait, *nihil eſt tam molle, tam tenerũ: tã aut frãgibile, aut flexibile, quã voluntas erga iudices, ſenſuſque popularium, qui non modo improbitati Candidatorum ſed etiam in recte factis ſæpe faſtidiunt.* Vnde Epiſcopus Redin. *t* in libro de maieſtate Principis, quem, cum eſſet Regis conſiliarius ſcripſit, ſit, ſemper in ea fuiſſe ſententia, vt teſti falſo pœna capitalis imponeretur, videns grauiſſimos homines propter falſos teſtes ſæpe ſæpius periclitari, ſed tandem ſaluos experta veritate euadere. Et ſic Cicero, pro Marco Cælio dixit, *ò magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiam, contráque fictas omnium inſidias facile per ſe ipſam defendatur.*

> *o* L. 6. titu. 31. part. 7. & l. 9. ti. 18. & l. penul. ti. 1. p. 2.
> *p* L. diuerſo §. fi. ff. de pœnis.
> *q* L. 1. c. de em. ſeruorum.
> *r* L. 1. § pre. ff. de ſicar. glo. in ca. Rex debet facere. 23. q. 5. l. 3. ti. 13. par. 2. l. 26 tit. 11. p. 3. l. 83 tauri vbi Ant. Gom.
> *ſ* Redin. de maieſta. princ. v. ſed etiam per legis trami fo. 91. nu. 255.
> *t* Redin. vbi ſu. n. 257.

ARTICVLVS VI.

Quomodo iudices ſuperiores ſyndicantes debeant ſe habere circa clamorem potentum, & populi contra prælatos in ſyndicatione.

Reſpondeo dicendo, puſillanimem ſatis eſſe iudicem, qui motus potẽtium, & populi clamoribus ſine aliqua probatione in particulari ſentẽtiam proferunt contra prælates viſitatores contra ſentẽtiam Eccleſiaſtes *u* dicentem, *ne timeas a facie potentium, aut ſcandalum panas in agilitate tua*, licet n. ad ſedandum populi clamores debeant celeriter ſumi teſtes, & inconſulto principe multa ratione boni regiminis fieri, vt ait Salicetus, *x* & ita ſeruari in praxi teſtatur Cathaldinus, *y* quos refert, & ſequitur Iulius Clarus, *z* hoc in vt diffinierunt imperatores Diocletianus, & Maximianus, cũ grauamine Innocentiũ, & cum cõmodo delinquentium, qui commẽdari merentur, fieri non debet. Vanę n. populi voces minimè ſunt audiendæ, nam legibus *a* magis, quàm clamoribus populi debet iudex adhærere, doceduſque eſt, non ſequendus populus, vt dicitur in quodam decreto, *b* ſæpe enim ſæpius inclinatur populus odio, intereſſe aut fauore ad aliquid ſequendum. Ex hoc ſunt condemnandi quidam iudices ſyndicantes ſuperiores, & prælatos, prout ait Baldus *c*, moleſtantes ipſos, ſolùm propter potẽtum, & populi clamores; contra quos ponderant Acurſius *d* Guillelmus, Benedictus, Caſſaneus, Montaltus, & Epiſcopus Redin. iniquam illam ſententiam Pilati, contra Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, quod ſcilicet Pilatus clamoribus populi

> *u* Eccleſiaſt. 7.
> *x* Sali. in l. d. niſio in fi. C. de pœnis.
> *y* Cataldi. de ſynd. q. 212.
> *z* Clar. in pr. § fi. q. 8 nu. 9.
> *a* L. vnſi. C. de off. rect. prouin. l. de curio. C. de pœnis.
> *b* c. docend. 66. diſt.
> *c* Bal. in l. obſer. §. antequã ff. de offi. proconſul.
> *d* Acur. in d. l. decur. Benedic in c. Raynunc. v. mortuo itaq; teſt. in 1. fo 122. n. 237. & ſeq. ad. p. Caſſa in catalo glo. mundi. 4 p 6. cõſid. Mõtal. in tract. de retract ſententia Pilati Redin. de Mageſ. princ. v ſed etiam nu. 44. fo. 78.

Z 3 Iudæo-

Digitized by Google

lumnia & fraudulenter detulerunt. Et hanc reſolutionem, ita in iure *a* videmus probari dicente, ſi plura crimina idem eidem intulerit ſingulorum abolitionem debet petere, alioquin, prout quid omiſerit, eius nomine ſenatus Conſulti pœnam patietur. Et ita tenent poſt alios grauiſſimi Doctores communiter, vt conſtat ex traditis à Felino, *b* Angelo, & Hippolyto, & alijs allegatis a Gregorio Lopez, & à Iulio Claro.

a In l. ſi in ſin. prin ff. ad Turpill.

b Feli in c. 2. de calum. Angel. in l. vnic. C. de ſuffra. Hippol cōſ 37. n. 4. & in leg. is qui cum tabu. n. 48. de ſicar. Greg. in l. 7. tit. 1. p. 7. v. non pudiche, et in l. 3 9. ti. 3 2. pa. 3. v. apocha. Clarus vbi ſupr. q. 62. nu. 6.

Vnum tamen eſt conſideratione maxima dignum, quod calumnioſè capitulantes poſſunt excuſari ſecundum Bartolum, *c* Angelum, & alios, quos refert Mexia à pœna eo, quod ea capitula detulerint incitati ab aliqua perſona bonæ famæ, & opinionis, quæ ſecundum exteriorem affectum zelum boni publici oſtendit, cui credere obligarentur. Et Bartolus *d* ait, hoc eſſe notandum pro ſyndicis communibus, qui aliorum inſtigatione maleficia denuntiant. Et Baldus *d* ait inſtigatorem fide dignum à calumnia excuſari. Non tamen ita debent excuſari, vt nulla pœna afficiantur, ad minus enim, vt inſipientes debent plecti, cum aliorum dictis nimis credentes in has anguſtias ſe ſe iniecerint. Hoc autem maximè notandum eſt, pro omnibus religioſis, qui ſæpè ſæpius in his & alijs ſimilibus faciēdis zelo religionis inſipienter ducuntur, qui tamen licet ex hac parte aliqualem mereantur veniam, ex alia tamen, quia ſcilicet ſub ſpecie zeli religionem cōturbant, licet pœna calumniatorum non puniantur, pęna tamen ſeditioſorum plecti neceſſe eſt.

c Bar. in l. Athlet. ff. de falſis & Ang. in l. Athle. §. calum. ff. de his qui notan. infam. Mexia ſuper l. Tolet. 2. fundam. 23. p. 214. nu. 28.

d Bart. in d. §. calum.

d Bald. in ca. quoniam contra falſam. co. 9. verſic. extra quare de prob.

ARTICVLVS VIII.

An ſuperiores ſyndicati poſſint proponere querelam contra calumniantes.

RESpondeo dicendo, certum eſſe in iure, e quod ex libello infamatorio contra aliquem in iudicio dato etiam in cauſa ciuili actio iniuriarum naſcitur, & à fortiori orietur etiam in cauſa criminali. prout reſoluit Bartolus, ſecundum quam doctrinam bene poterit accuſatus & denuntiatus contra calumnioſè capitulantes proponere querelam, cum ex capitulis ſatis calumnioſis iniuria non parua illi accreſcat. At cum multa nobis liceant, quæ tamen ſecundum Apoſtolum *f* non expediunt, non expedit pro tunc ipſum ſyndicatum accuſatum, aut denūciatum huiuſmodi intimare querelam. Vnde oportet, quod quando reſponderit capitulis opponat calumnię exceptionem, & quærela iurum protelletur, prout tradunt Cathaldinus, *g* & Puteus, & probet Calumniā, & eius qualitatem, ſi enim tunc per querelam capitulantes reconuenire, ad fugiendam pęnam ſuis culpis debitam, ſubterfugium abſumere videretur. Vnde tempus opportunum ad pręfatam, querelam proponendum inueſtigari debet, & nullum magis, quàm poſt ſententiam latam ſuper capitulis cognita iam innocentia Syndicati, & accuſati, & calumnia accuſatorum manifeſtata, ad præfatam querelam intimandam excogitari poteſt.

e Te. & gl. in l. itē apud Labeonem. § ſi gs libe. & § ſi gs nō debit. & in l. credit. §. iniuria. & ibi Bar. ff. de iniurijs.

f Paul.

g Cathald. de ſynd. qu. 5. fol. 26. & Puteus eo. tr. V. iniur. eſſeria. c. 1. n. 4. fo. 197.

ARTICVLVS IX.

Vtrum illi, qui non ſunt eiuſdem ordinis, poſſint alicuius ordinis prouinciam viſitare.

RESpondeo dicendo, propoſitum dubium iam ex parte eſſe reſolutum; in ſuperioribus *h* egimus de electione prælatorum: vbi latè probauimus, prælatos non debere aliquibus regularibus præponi, niſi ſint eiuſdem inſtituti profeſſores, Pro ordine autem Ciſtercienſi eſt priuilegium quoddam Innocentij Octaui expeditum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo octuageſimo octauo, in quo diſtrictè in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna ipſo facto incurrenda authoritate Apoſtolica præcipiendo fratribus dicti ordinis mandauit, vt omnia, & ſingula dicti ordinis Monaſteria & loco vbilibet conſiſtentia, per eoſmet ipſos vel alios Abbates dicti ordinis veſtri idoneos, quos ad id duxerint deputādos, viſitentur, prout latius in præfato priuilegio, *i* & breui continetur.

h 2. tom. 9.

Et idem Innocentius Octauus anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadringenteſimo octuageſimo nono, in bulla quæ incipit, *venerabili fratri Cabilonenſi*, ſtatuit & decreuit motu proprio, & ex certa ſcientia, quod de cætero perpetuis futuris temporibus monaſteria, & loca prædicta prætextu quarumcunque literarum Apoſtolicarum, per ſe & ſedē prædictam in poſterum etiam motu & ſcientia ſimilibus, & ex quibuſcunque cauſis, ac cum quibuſuis clauſulis etiam derogatoriarum derogatorijs efficaciſſimis, & inſolitis, etiam præſentibus expreſsè derogantibus, & etiamſi illæ eis de verbo ad verbum inſertæ forent in poſterum etiam ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Ducum, Principum, & aliarum perſonarum quarumcunque, cuiuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis concedendarum viſitari non poſſint diſtrictè in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub cenſuris Eccleſiaſticis inhibentes, quibuſcumque viſitatoribus ſupra nominatis (exceptis hactenus, & pro tempore deputatis) etiamſi Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, aut quauis alia dignitate, Eccleſiaſtica fugerent, ne prætextu quarumcunque facultatum & commiſſionum in genere, vel in ſpecie viſitandi eis conceſſarum, & factarum ſe de Monaſterijs locis perſonis & ordine prædictis intromittere quomodolibet præſumant. Ac decernentes, ex nunc irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſciēter, vel ignoranter contigerit attentari, &cæt. Et pro conſeruatoribus omnes Eccleſiarum prælatos, ita vt quicunque fuerit requiſitus, defenſionis efficacis præſidio aſſiſtant, ita habetur in præfato ordinis libro. K

i Habetur. in li. priu. dict. ordin impr. cum plu. a. to. pri. 117. fol. 149 n a. & fo. 79 primi. 31.

K inno. li. & tom priu. 1 10. fo. 135.

ARTICVLVS X.

Qua pœna puniantur viſitatores ſingulis annis non viſitantes.

RESpondeo dicendo, non eſſe dubium viſitatores teneri prouincias ſibi commiſſas viſitare, prout definit Concilium Tridentinum, *l* & ad earum viſitationem ſingulis annis faciendam obligari, prout ex Concilio Tridentino *m* in noſtra ſumma *n* confeſſorum probauimus, & ideo Innocētius VIII. in priuilegio primo allegato in articulo ſuperiori hoc prælatis ſub obedientiæ præcepto mandauit ſingulis annis faciendum, quod ſi non adimpleuerint, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant, quam pœnam declarauit Innocent. *o* Octauus in bulla, quæ incipit, *accipimus literas veſtras, &c.* Data anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo octuageſimonono, ad petitionem capituli generalis ordinis Ciſtercienſis non comprehendere niſi negligentes, & rebelles, dicens

l Seſ. 25. de reg c. 20.

m Seſſ. 7. de refor. c. 8 ſeſſ. 21. de refor c. 8

n Summa in a. 10. in tra. del orden. ſud. c. 5.

o Priu. 231. f. 161. in 1. to. li. priu. huius ordin. impr. cx plu.

in

in hunc modum. *Et quia inter cætera nobis expoſuit, vos paratos eſſe literis noſtris ſuper viſitatione, & reformatione monaſteriorum dicti ordinis ſingulis annis facienda emanatis obtemperare, deuotionem veſtram plurimum in domino commendamus. Verum quia forſan contingere poſſet, quod aliquam ex monaſterijs, & locis dicti ordinis propter aliqua impedimenta, & aliquam reſiſtentiam viſitare non poſſetis, ſecuritati conſcientiarum veſtrarum conſulere volentes declaramus, ſententias cenſuras, & pœnas in dictis literis contentas non ligare, niſi negligentes, rebelles, & huiuſmodi viſitationem, & reformationem impedientes, aut retardantes.* Pro quo eſt aduertendum, quod licet in alijs religionibus non ſit appoſita aliqua cenſura contra prælatos ſingulis annis non viſitantes, ipſos tamen, ſi negligentes & rebelles fuerint in viſitationibus huiuſmodi exequendis à peccato mortali non eſſe immunes, cum in re graui præceptum quoddam maximè neceſſarium frangatur.

QVAESTIO LXXVIII.

De voto in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum Abbates Sancti Benedicti poſſint diſpenſare in clauſura.*

2 *Vtrum votum donatorum in ordine Sancti Benedicti ſit ſolemne.*

De voti materia quoad eius commutationem, diſpenſationem, & irritationem multa in primo tomo *a* latè diximus, & in tertio tomo etiam aliqua tractauimus cum de religione egimus, & perluſtret lectos tabulas omnium trium tomorum, & multa ſcitu digna inueniet. Nunc autem pro complemento aliqua in præſentiarum proponam, per articulos diuiſa.

a ſ.10. q.25.

ARTICVLVS I.

Vtrum Abbates congregationis Sancti Benedicti poſſint diſpenſare in voto clauſuræ.

RESpondeo dicendo votum clauſuræ in congregatione S. Benedicti maxime eſſe commendatum, prout conſtat ex quodam priuilegio *b* eidem conceſſo per Innocentiũ VIII. priori, & conuentui S. Benedicti Valliſoletani anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo octuageſimo. At Martinus Quintus in priuilegio *c* cõceſſo priori & couẽtui S. Benedicti Valliſoleti, anno Dñi milleſimo quadringẽteſimo vigeſimo octauo, in hoc voto diſpẽſãdũ decreuit, dicens. *Sanè pro parte nobis deſuper exhibita petitio continebat, quod licet prior conuentualis & omnes & ſinguli monachi & conuerſi monaſterij veſtri, & pro tempore exiſtentes ſecundum eiuſdem Monaſterij conſuetudinem recluſi exiſtant, & tempore, quo inibi eorum ſinguli profeſſionem emittunt ſolemniter promittant perpetuam inibi ſeruare clauſuram, tamen nonnunquam pro neceſſitate, vel vtilitate dicti Monaſterij, aut ſingulorum veſtrorum plures caſus occurrunt, in quibus vobis expediret eiuſdem Monaſterij ambitus, vel ſepta exire, & an monachis, & conuerſis licentia prioris ſuper ab eo petita, & obtenta ſufficiat, priori verò præfato pro huiuſmodi neceſſitate, vel vtilitate id liceat merito dubitatis, & nihilominus, an monachos, & conuerſos licentia, ac priorem præfatos vtilitas huiuſmodi ab obſeruantia eiuſdem ſolemnis promiſſionis excuſet conſcientia vos remordeat. Quare pro parte veſtra fuit nobis humiliter ſupplicatum, vt prouidere vobis ſuper his opportunè de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui vniuerſis Chriſti fidelibus conſcientiæ pacem, et quietem pro viribus procuramus, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati pro priore Conuentuali, & ſucceſſoribus ſuis, ac omnibus & ſingulis monachis, & conuerſis præſentibus, & futuris dicti Monaſterij videlicet, vt monachi & conuerſi ad Romanam Curiam pro ipſius Monaſterij, & vniuerſalis Eccleſiæ, ac principis terræ negotijs proſequendis, vel alijs ad generalem Regni, ſeu prouinciæ Synodum celebrandum, aut ſunus mortalitatis, vel guerrarum temporibus, necnon ad fundationem, & reformationem quorumcunque dicti ordinis Monaſteriorum, prioratuum, & grangiarum faciendam, & ad omnes ordines recipiendos, & nihilominus infirmi debiles ſcandaloſi minus vtiles, ac ſenes ſeptuagenarij necnon electi, ſeu poſtulati, aut prouiſi vt Monaſteriorũ, prioratuum, ſeu grangiarum, aut Eccleſiarũ regiminibus præficiantur, & quoties veroſimiliter præſumeretur, quod niſi ipſi monachi, vel conuerſi pro negotijs, cauſis, & litib. ipſius Monaſterij proſequendis exirent monaſterium ipſum, aut religiosi eiuſdem nimiam iacturam in ſpiritualibus, vel temporalibus paterentur, de præfati prioris conſilio, & licentia, ac maioris partis conuentus prædictorum prior, conuentualis verò prædictus pro tempore exiſtens de conſilio & licentia ad minus duarum partium cõuentus eiuſdem Monaſterij præſtito prius per eum in capitulo illius capitulariter congregato, quod non exquiſito colore, ſed ex aliqua de cauſis prædictis vult Monaſterium ipſum exire coram notario, & teſtibus ſumpto ſolenniter iuramento, ita tamen quod ipſe prior, & Monachi prouiſi liberè, electi verò, aut poſtulati de ipſius prioris duntaxat licentia Monaſterium licitè exire valeãt authoritate Apoſtolica tenore præſentium diſpenſamus, eiſque ſuper ijs licentiam elargimur. Ac volumus, quod cauſa ſeu cauſis, pro quibus Monaſterium ipſum exierint ceſſantibus, quam citius honeſtate ſalua commodè poterunt, redire ad præfatum Monaſterium teneantur. Si verò aliquis ipſorum renuerit, vt præfertur ad Monaſterium ipſum redire, per Abbatem nunc & pro tempore exiſtentem Monaſterij S. Claudij extra muros Legionenſis prædicti ordinis, ſi hoc maior pars conuentus prædictorum viderit expedire, ad id per cenſuram Eccleſiaſticam compellantur. Non obſtantibus, &c. Dat. Romæ apud Sanctos Apoſtolos, Kal. Nouembris Pontificatus noſtri anno vndecimo.*

b Habetur in li. priu. huius ordin. de nouo Valliſ. impreſ. fol. 126. priu. 61.

c In eod. lib. priu. 33. f. 74.

Quod priuilegium extenſum eſt, per Eugenium Quartum, viuæ vocis oraculo, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo trigeſimo octauo ad omnia Monaſteria huius congregationis regularis obſeruantiæ, non obſtante voto perpetuæ clauſuræ in eis emiſſo, prout refertur in libro *d* priuilegiorum huius congregationis impreſſo Valliſoleti.

d Fol. 95. priuil.

ARTICVLVS II.

Vtrum votum donatorum in ordine B. Benedicti ſit ſolemne.

REſpondeo dicendo, vt ſatis patet ex ſuperioribus, quod ad hoc, vt aliquod votũ ſit ſolemne, neceſſarium eſt, vt fiat in manu prælati ſub regula religionis à ſede Apoſtolica approbata, & quod tria vota ſcilicet obedientiæ, caſtitatis, paupertatis emittantur. Et à dictis donatis fit hoc modo profeſſio dicendo. *Ego frater N. facio profeſſionẽ & promitto obedientiam Deo omnipotenti B. Mariæ & B. Benedicto, tibiq; N huius monaſterij N. Abbati vice N. monachorũ*

ordinis

Digitized by Google

ordinis S. Benedicti Hiſpaniarum genera[illegible] rum eius canonicè intrantium viuere ſine pro prio, & in caſtitate ſecundum regulam S.B[illegible] que ad mortem.

Ex qua profeſſione patet præfatos do[illegible] lem ne emittere votum, profeſſio enim ſol[illegible] continens, prout tradit D. Thomas *a* eſt promiſſio, qua quis efficitur monachus, vel religioſus, promittendo ſeruare regulã, aut promittendo in manu prælati obedientiam ſecundum regulam, aut promittẽdo regulam viuendo in obedientia ſine proprio, & in caſtitate, prout idem D. Thomas *b* magis in particulari probat. Quæ omnia interueniſſe in profeſſione horum donatorum ſatis conſtat. Et ſic Gregorius XIII. *c* anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, die decima Iunij Pontificatus ſui anno quarto, conceſſit congregationi S.Benedicti Valliſoletani, quod donati huius ſacræ congregationis attento, ipſos votũ ſolemne emittere, & ſic eorum profeſſionem eſſe impedimentum etiam dirimens matrimonium, fruãtur omnibus priuilegijs conceſſis fratribus profeſſis huius ſacræ religionis, & quod generalis cum conſilio capituli ſtatuat, quomodo viuere debeant iuxta regulam S.Benedicti, & loco officij diuini iniungat eis recitationem orationis Dominicæ & ſalutationis angelicæ toties, quoties ei videbitur. Aduerte tamen, quod donati aliarum religionom licet tria eſſentialia vota emiſerint in manu prælati, non ſunt religioſi, cum non promittant ea ſecundum regulam a ſede Apoſtolica approbatam, prout ſupra in queſtione de oblatis diximus.

a D.Tho. 2. 2. q. 188. ar. 7.
b D. Tho. vbi ſup. ar 9 & 1. quodlib. q. 9.
c Habet. in li. priu. huius ordi. priui. 95. fo. 134.

QVÆSTIO LXXIX.

De vnctione extrema in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *QVis ſit miniſter extremæ vnctionis.*
2 *Quibus ſit hoc ſacramentum conferendum.*
3 *Quibus ſit hoc ſacramentum negandum.*

ARTICVLVS I.

Quis ſit miniſter extremæ vnctionis.

REſpondeo dicendo, quod proprius parrochius eſt huius ſacramenti Miniſter, prout habetur in quadam Clementina, *d* & tradit Soto, vnde ſi ſacerdos ſimplex hoc ſacramẽtum conferret ſine licentia Epiſcopi, aut parrochi eſſet excommunicatus, vt in alia Clementia *e* definitur, ſacramentum tamen teneret, quia non requiritur proprius ſacerdos de neceſſitate ſacramenti, de eſſentia enim ſacramenti ſolùm requiritur, quod ſit ſacerdos, proot tenent omnes, & Victoria. *f*

Et religioſi, qui clericis aut laicis ſacramẽtũ extremæ vnctionis miniſtrare ſine ſpeciali ſacerdotis parrochi licentia auſi fuerint, excommunicationis ſentẽtiam ipſo facto incurrunt, quã ſolus ſummus Pontifex auferre põt, eóſque hac cauſa excõmunicatos ordinarij locorũ publicare pro excõmunicatis debẽt, donec de abſolutione fuerit facta fides, nullo exemptionis priuilegio, aut alio in hoc attento, prout in profata Clemẽtina ordinatur, excipiuntur tñ illi religioſi, quibus Sede Apoſtolica fuerit cõceſſum, vt familiaribus ſuis, domeſticis, aut pauperibus in hoſpitalibus ſuis degẽtibus ſacramẽta Eccleſiaſtica miniſtrare poſſunt, prout in eadẽ Clemẽtina *g* cõceditur. Quod Nicolaus Francus Apoſtolicæ ſedis Nuncius in Hiſpanijs cum poteſtate legati a latere conceſsit priori, & conuentui S.Benedicti Valliſoletani, & Abbatibus, & prioribus totius congregationis anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſexto, dicens, *quod ſi quis infra ſepta Monaſteriorum ipſorum infirmati fuerint, extremam vnctionem dare authoritate Apoſtolica, cuius legationis officio fungimur in hac parte, tenore præſentiũ plenariam & liberam concedimus facultatẽ parrochialis presbyteris, vt alterius cuiuſcunque Epiſcopi, vel ſuperioris licentia, vel aſſenſu nullatenus requiſitis.* ita habetur in libro priuilegiorum *h* huius ſacræ religionis impreſſo Valliſoleti, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimoquinto. Quod priuilegium clarè innuit familiares, aut peregrinantes in præfatis Monaſterijs morientes poſſe a fratribus ipſorũ extremam vnctionem recipere. Cum ipſum cõcedatur etiam pro his, qui in noſtris Monaſteriis hoſpitati non tamquam peregrini, & pauperes, ſed alio diuerſo titulo, ſunt infirmati, & quo ad familiares vide latè ſupra in ſecundo tomo cum de familiaribus egimus.

d Clem. dudũ de ſep. Sot. in 4. d. 23. qu. 2. art. 1.
e Clem. 1. de priu.
f Vict. in ſumma n. 120.
g Clem. 1. de priu. in ſi.
h Fo. 124. n. 4.

Aduertendum tamen, quod non remanent excõmunicati religioſi, qui hoc ſacramentum in neceſſitate adminiſtrarent abſente parrocho, ſine eius licentia, vt poſt Syluestrum, *i* & alios tradunt Soto Ledeſma, & Marcus Antonius Coqus.

i Sylu. v. vnctio. qu. 4. Soto in 4. d. 23. q. 2. ar. 1. ver. verũ vero Ledeſ 2. par. 4 qu 33. ar. 3 Coqus lib. 5. maior. inſtit. tit. 9. de extrema vnct. nu 22.

ARTICVLVS VI.

Quibus ſit hoc ſacramentum conferendum.

REſpondeo dicendo, hoc ſacramentũ eſſe conſerendum infirmis, de quibus timetur mors: ſecundo eſt dandũ ſenibus, qui abſque aliqua infirmitate ſenio ipſo conſumuntur, prout tradit Naua. *K* tertio poteſt dari adultis, qui ſtatim poſt baptiſmũ morti ſunt proximi, prout tradit Syluester *l* Armilla & Victoria, quarto poteſt dari vulneratis morti propinquis, vt poſt alios tradit Soto, *m* & Victoria & Ledeſma. Tenẽt enim omnes dandum eſſe infirmis ad mortem, vulneratus autem quamuis violenter iam infirmatur, vt benè probat Angles. *n* Quod contra aliquos eſt tenendum. Quinto mulieri in partu deficienti, quod in praxi vidiſſe ſeruati tradit B bald. *o* Sexto debet dari illi, qui infirmitate repentina præuentus priuatur omnino loquela & ſenſibus, ſi erat bonæ vitæ, & famæ, etiamſi nullum ſignum contritionis oſtenderet, vt benè Nauarr. *p* & per conſequens debet conferri in tali neceſſitate religioſis, cum ſecundum eorum inſtituta ſint omnes bonæ vitæ & famæ; Septimo dandum eſt etiam non petenti, maximè ſi petere non potuit ob frænesim, vel alia de cauſa, quod Angelus, *q* Victoria, & Sotus videntur negare, ſed dandum eſt, ſi non inſanit manifeſtè in peccato mortali, dum abſit irreuerentiæ periculum, cum ab ipſo qood Chriſtianus eſt, & benè vixit, cenſeatur virtualiter petere remedia ſibi vtilia, vt ſacramenta, & indulgẽtias, ita poſt Paludanum tenent Syluester, *r* Armilla & innuunt Ledeſma, Sotus & Nauarrus expreſsè affirmat. Quod confirmat vniuerſalis Eccleſiæ vſus, & conſuetudo vngendi tales, & etiam in facto ſepeliendi, licet abſque vlla confeſſione, vel contritionis ſigno deceſſerint. Octauo conceditur illis, qui habeot iudicium rationis ad recipiendam euchariſtiam, quia hoc ſacrum viaticum ſuccedit, ita Soto. *ſ* Verùm tamen non eſt, quod ſi aliquis non eſſent communicandus, ſi eſſet ſanus vſque ad duodecimum, vel quattuor

K Naua in c. in Lenit. notab. 30. nu 4.
l Sylu. v. vnctio. q. 5. verſic. 9. Arm. nu. 7. Vict. nu. 2. 2.
m Soto in 4. d. 23 q. 2. art. 2. Victo vbi ſup. Ledeſ. 2 p. q. 34. nu. 8.
n Angle. in Flor. 49. de extrema vnctione ar. 4 concl. 1.
o Bibald. in eãdẽ lab. ann. li. de extrema vnct. nu. 24.
p Nau. c. 26. n. 27 & c. 22. nu. 13.
q Ang. v. vnctio. nu. 4 Victo. n. 222. Sot. in 4 d 23. q. 2 ar. 32. ſiue 3.
r Syl. v. vnct. q. 5. verſic. 8. Armil, nu. 7. Ledeſ. 2. p. qu. 34. art. 7. Sot. in d. diſ. 23. q. 1. art. 4. Nau. c. 22. nu. 13.
ſ Sot. vbi ſup. q. 2 ar. 2. verſic. quod ſi quaras.

Digitized by Google

quatuordecimum annum, in quibus iudicatur iudicium diſcretionis habere præſumitur; in articulo tamen mortis, eſt optimum conſilium, & à pijs viris ſimul, ac doctiſſimis practicatum etiam in decimo anno illi viaticum præbere, ac conſequenter ipſum vngi poſſe. Et aduertendum, quod extrema vnctio finem vitæ præſumptum tantum requirit, vt tenent omnes ſupradicti patres. Qui aſſerunt poſſe conferri etiam his, de quibus dubitatur, an ſint mortui ſub conditione tamen, ſi mortui non ſunt, ſi tamen in prima ſecunda, & tertia vnctione moriantur nõ eſt vltra progrediendum. Circa quod debet aduertere ſacerdos vngens, quod vocatus ad vngendum infirmum in agonia animam efflantem, non ſeruet ordinem manualis circa ſolemnitatem, & præcedentes preces, ſed ſtatim faciat eſſentialia ſcilicet vnctiones, ne ſine ſacramento infirmus decedat, finitis tamen diligenter vnctionibus poterit, quæ in principio omiſerat recitare & ſubſequentes orationes & benedictiones perficere, partes autem vngendæ, pro eſſentia ſacramenti ſunt quinque ſenſus, & ſi vngatur cæcus à natiuitate, debet vngi in parte proximiori oculo cæco, & ſi vngantur Epiſcopus, vel ſacerdos, qui palmas manuum habent conſecratas vngendi ſunt in ſuperiori parte manuum, prout habetur in aliquibus manualibus Eccleſiarum, & tradit nouè Theſaurus *a* ſacerdotalis.

a Theſauri ſacer. de extrem. vnct. in ſi.

Aduertendum etiam eſt, quod parrochus, & miniſtri huius ſacramenti non debent expectare, vt infirmus ſit in extremis, ſed debent miniſtrare illi de quorum morte timetur, & quibus ſacramentum ſine miraculo poſſit corporalem ſalutem præbere, & cum infirmus illud cum deuotione, & affectu cordis ſuſcipere poſſit, aliàs peccaret grauiſſimè miniſter, vt tradit Catechiſmus, *b* Romanus, & tradit etiam Soto citans ad hoc Concilium Florentinum.

b Catech. ca. 3. & 46. Sot. vbi ſup. q. 2. art. 2. 2. verſic. nihilominus.

ARTICVLVS III.

Quibus hoc ſacramentum eſt negandum.

RESpondeo dicendo, quod primo eſt negandum pueris ſacræ pœnitentiæ incapacibus: ſecundo amentibus à natiuitate, & furioſis perpetuò, & etiã furioſis non perpetuò, ſi timetur irreuerentia, maximè ſi habuerunt dilucida interualla neque perierunt; tertio intrantibus mare, vel bellum periculoſum. Quarto illis qui ſuſpendendi ſunt, vel decapitandi. Verum eſt tamen, quod ſi ratione infirmitatis ſunt morti proximi, eſt illis miniſtrandum, licet nũc furca ſint ſuſpendendi, vel decapitandi. Quod Vinaldus *c* ait, ſe vidiſſe in vigilia S. Philippi, & Iacobi, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimonono, á quodam Epiſcopo fuiſſe collatum duobus ſuſpendendis ratione infirmitatis grauiſſimæ, qua detinebantur. Quinto infirmis, qui grauiter ad mortem non laborant, prout dictum eſt in ſuperioribus. Sexto nec illis, qui in notorio peccato exiſtentes incidunt in fræneſim apoplexiam, vel amentiam, niſi prius aliquod ſignum contritionis oſtendant. Septimo nec lanis eſt conferendũ, eſſet enim irritum hoc ſacramentum. Hæc omnia ſunt communia, & tenent Victoria, *d* & Nauarrus, Sotus, & Catechiſmus Romanus.

c Viuald. in ſuo cãdel. aur. tit. de extrem. vnct. num. 41.

d Vic. in ſumma. num. 222. Nau. c. 22. nu. 13. Soto in 4. d. 23. q. 2. art. 2. cate. Rom. pag. 247.

ARTICVLVS IV.

Vtrum hoc ſacramentum ſit reiterabile.

RESpondeo dicendo, quod quoties infirmus peruenit ad articulum mortis etiam in eadem infirmitate, eſt miniſtrandum illi hoc ſacramentum; vt v. g. ſi poſt vnctionem conualeſcat & poſtea reincidat in eandem, vel aliam infirmitatem, ita quædã Gloſſa, *e* & tradunt D. Thomas, Scotus, Ricardus Syluester, Armilla, Victoria, & Sotus, & probatur à Concilio Tridentino, quare contrariam opinionem erroneam dixit Paulus Gryſaldus. *f*

e Glo. v. ſancti ficat. in cap. illud 95. diſtin. D. Tho in 4. d. 23. qu. 2. ar. 3. Scot. d. 23. & Ric. ibi Syl. v. vnct. qu. 8. Armil. n. 9. Victo. num. 224. Soto in 4. d. diſt. 23. q. 2. ar. 3.

f Gryſal. l. v. extrem. vnct. n. 5.

QVAESTIO LXXX.

De vnione monaſteriorum in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrum duo monaſteria propter exigentiam redituum poſſint vniri.*

2 *Vtrum vnionibus monaſteriorũ iam factis aliquod præiudicium ex reuocationibus generetur.*

3 *Vtrum reuocentur propter dictam conceſſionẽ vniones nullæ propter defectum alicuius ſolemnitatis.*

ARTICVLVS I.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc habemus quoddam priuilegium *g* conceſſum priori & conuentui S. Benedicti Valliſoletani à Pio II. cuius tenor ſequitur.

g Habet in libr. priuileg. ordin. imp. Valliſole. tan. 1134. prim.

Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei dilecto filio priori, & conuentui monaſterij S. Benedicti Valliſoleti, &c. Exhibita ſiquidem nobis nuper pro parte veſtra petitio continebat, quod in nonnullis domibus eiuſdem ordinis diuerſarum diœceſum præfato monaſterio, quo ad obſeruantiam ſubiectis propter inopiam redituũ vltra tres, vel quatuor religioſi nequeunt commodè ſuſtentari, quo fit, vt in eiſdem domibus regularis obſeruantia ad plenum, vt decet, obſeruari non poſſit, ſintque alia monaſteria dicti ordinis præfato monaſterio ſubiecta in aliquib. ciuitatibus, oppidis, villis, & locis quorundam temporalium dominorum qui fructus, reditus, & prouẽtus, necnon alia bona ad ipſa monaſteria legitime ſpectantia occupant, & illa ſibi appropriant ac eiſdem monaſterijs alia grauamina inferunt, & etiam quædam alia monaſteria, vt præfertur ſubiecta in tam ſterilibus, & in quibus locis conſiſtant, quod religioſi in eis niſi cum maxima difficultate viuere, & morari non poſſunt, vnde ſi duo, vel tria ex dictis monaſterijs, ſiue domibus dicti ordinis, in quibus propter exiguitatem fructuum redituũ, & prouentuum vt præmittitur, vltra tres, vel quatuor religioſi ſuſtentari nequeunt, inuicẽ vnirentur, annecterentur, & incorporarentur, necnon vni ipſorũ ſubijcerẽtur, profecto diuinus cultus ex hoc ſuſciperet incrementum, ac etiã monachi ibidẽ altiſſimo deſeruientes cõmodius ſuſtẽtari poſſent. Quare pro parte veſtra nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt vnionẽ, annexionẽ, & incorporationem huiuſmodi fieri mandare, aliáſque in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos itaque de præmiſſis certam notitiam non habẽtes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati vobis de quorum prouidentia & circumſpectione plenam in domino fiduciam obtinemus, ſi ita eſt, duo, vel tria monaſteria ſiue domus dicti ordinis, in quibus propter exiguitatẽ fructuum redituũ & prouentuũ tres, vel quatuor monachi ſuſtentari nequeunt. Abbatum conuentuum dictorum monaſteriorum expreſſo ad id interueniente conſenſu, vniendi, annectendi, & incorporandi, ac in aliquo ipſorum monaſteriorum, ſeu domorum monachos vſque ad numerum

numerum

merum duodecim conſtituendi, & deputandi ac alia monaſteria in locis eorundem dominorum temporalium, vel ſter libus, vel in aquoſis exiſtentia, ſi ſecundum Deum hoc expedire videris, de dictis oppidis ſiue locis ad alia loca, vel oppida transferendi, necnon fructus, redditus, & prouentus prædictorum omnium monaſteriorū vt promitti tur vniendorum, quos pro expreſſis haberi volumus pro ſuſtentatione monachorum vt magis accōmodis domibus, & monaſterijs commorantium deputandi, plenam & liberam tenore præſentium concedimus facultatē. Non obſtantibus constitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac noſtris illa præſertim, qua cauetur, quod petentes beneficia Eccleſiaſtica alijs vniri, teneantur exprimere verū annuum valorem, tam beneficij vniendi quam illius, cui vniri petitur, alioquin vnio non valeat: necnon fundatione, donatione, trāslatione, conceſſione, aut donatione alicuius ex dictis Monaſterijs vniendis huiuſmodi, etiamſi in illis expreſſè caueatur, quod in illis ſolitus monachorū, & monaſteriorum numerus nullatenus minuetur, & illorum onera conſueta ſupportentur, ac ſtatutis, & conſuetudinibus monaſteriorum, & ordinis prædictorum iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis alia firmitate roboratis cōtrarijs quibuſcunq; prouiſo, quod in vnione, annexione & incorporatione huiuſmodi ſi illa vigore præſentium fiant & effectum conſequantur debitis propterea non fraudentur obſequijs, ac in eis diuinus nullatenus minuatur. Sed in ſingulis ſic vnitis, vel translatis monaſterijs, ſiue domibus per vnum idoneum capellanum per priorem & conuentum huiuſmodi deputandum, cui de fructibus monaſteriorum huiuſmodi neceſſaria congruè miniſtrantur, deſeruiatur laudabiliter in diuinis, & ipſorum tunc vnitorum monaſteriorum ſupportentur onera conſueta. Et inſuper ex nunc irritum decernimus, & inanè, ſi ſecus ſuper ijs per quoſcunque quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Dat. Tibure, anno Incarnationis Dominicæ 1473. 5. idus Septembris Pontificatus noſtri anno ſexto.

Circa quam conceſſionem eſt primo notandum, quod vnio requirit authoritatem in eam faciūdam, & ſolennitatem in modo faciendi, & iuſtam cauſam ad id faciendum, vt in multis iuribus *a* probatur. Et ille, qui habet iuriſdictionem Epiſcopalem, aut quaſi Epiſcopalem eccleſias ſibi ſubiectas ex iuſta cauſa poteſt eas vnire, cum ipſe habeat iuriſdictionem, & vnire ſit iuriſdictionis, prout tradit Abbas, *b* hoc tamen debet, ac poteſt facere, ſine conſenſu capituli, prout tenent aliquæ Gloſſæ, *c* & in iure probatur. Et in hoc primo conſiſtit priuilegium, in hoc articulo relatum, quod ſcilicet priori ſupradicto, qui non habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem liceat facere prędictam vnionem interueniente monaſteriorum vniendorum aſſenſu. Conſiſtit etiam priuilegium in eo, quod etiam non facta mentione valoris reddituū præfatorum monaſteriorum tribuatur dicto priori facultas ad vniendum.

a c. ſicut vniri de exceſ. prælat. auth. Clē. 2. de reb. eccleſ. non alien. ca. vnion. 10. q. 1.

b Abb. in d. c. ſicut vnire

c Gloſ. 1. in §. in d. & ibi Doct. & Abbas in c. cum dilect. quod met. cauſa ea ſicut vnio Epiſ. 16. q.

Conſiſtit etiam priuilegium, nam vnio facta per Epiſcopum eſt nulla, ſi fiat ſine conſenſu & vocatione patronorum per iura citata, per Rochū, *d* at in præſentiarum conceditur dicto priori conſentientibus ſolum monaſterijs vniendis, vt poſſit duo, vel tria monaſteria vnire, & nulla ſit mentio de vocatione, & conſenſu ipſorum patronorum. Et quod dicto priori concedatur facultas vniendi monaſteria ius patronatus habentia, patet ex præfato priuilegio, ibi, *necnon fundatione, donatione, &c.* tria enim ſunt, quorum quodlibet ſufficit ad quęrendum ius patronatus, nempe traditio fundi, ædificatio, & dotatio iuxta illum ſenarium Gloſſæ, *e* ab omnibus receptæ, Patronum faciunt, dos, ædificatio, fundus, & tradit Abbas & alios allegans latè prædictus Rochus.

d Roc. de iur. patro. v. honor. nu. 4.

e Gloſ. in cap. pia mentis 17. qu. 1. Abb. in ru. de iure patro. Roch. vbi ſu. v. fundare. q. 1.

Notandum eſt etiam, quod nunquam Papa vult concedere priuilegium in alterius præiudicium, & grauamen, vt colligitur ex traditis à Doctoribus pręſertim ab Abbate *f* & Felino, vnde in hoc priuilegio licet ad hanc vnionem non requirat cōſenſum patronorum, rem ſuam tamen agit, concedendo præfato priori, & conuentui facultatem ad eam faciendam prouiſo, quod in vnione debitis propterea non fraudentur Monaſteria obſequijs, & capellanus de redditibus conſtituatur, quo conſueta onera reportentur. Quod ex illo verbo prouiſo comprobatur, quod ablatiuum denotat abſolutum inducens propriè conditionem, ita Baldus *g* communiter receptus, prout aſſerit Iaſon, Rolandus, & Octauianus, & doctiſſimus Luſitanus Barboſa.

f Abbas in c. quæ in eccl. n. 11. de conſ. & ibi. Felin.

Notandum eſt denique, quod cauſæ ad huiuſmodi priuilegium concedendum duæ potiſſimum concurrerunt. Prima vt diuinus cultus ex hoc ſuſciperet incrementum, ſecunda vt monachi ibidem aliſſimo deſeruientes commodius ſuſtentarentur, quæ ad præfatam vnionem faciendam ſatis ſunt, vt patet ex literis *h* datis à Pio IV. ad petitionem inuictiſſimi Regis Philippi Secūdi Hiſpaniarum, eidem congregationi.

g Bald. in l. 1. num 34. ff. de iud. & domo. Iaſ in §. verſus nu. 83. inſtit. de act. Roland. conſil. 90 n. 10. lib 3. Octauian. in deciſ. Pedem. 145. n. 6. et 7. Barb. in rub. ff ſolut. matr. 1. par. nu 23.

h Conti. in d. li. 1. imp. Valliſo. priu. 98. fol. 179.

ARTICVLVS II.

Vtrum vnionibus Monaſteriorum iam factis aliquod præiudicium ex reuocationibus generetur.

RESpondeo dicēdo, quod circa hoc eſt quædam bulla Eugenij *i* Papæ IV. cuius tenorem in præſentiarum referam.

i Habe. in li. priu. l. huius ord. pri. 1. a. fol. 32.

Eugenius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuā rei memoriam. Ad Monaſteriorum ac religioſorum locorum, & in eis ſub ſacro religionis iugo &c. Dudum ſiquidem ex certis ac diuerſis tunc expreſſis rationabilibus cauſis animum noſtrum mouentibus Sanctæ Iuſtinæ Paduanenſis, ac S. Petri Peruſini, necnon B. Mariæ propè Caſſen. muros ordinis S. Benedicti. & non nulla alia in diuerſis partibus conſiſtentia Monaſteria, prioratus Eccleſias, ac loca Eccleſiaſtica, tam ſecularia quam regularia prædicti, & aliorum diuerſorum ordinum vniuerſitatis, ſeu congregationi Monachorum vnitatis alias de obſeruantia Sanctæ Iuſtinæ nuncupatæ dicti ordinis S. Benedicti, ſub certis modis, & formis tunc expreſſis inter alia vniuimus, conceſſimus appropriauimus & donauimus, prout in diuerſis noſtris deſuper confectis literis, quarum tenorem hic haberi volumus pro ſufficienter expreſſo, plenius continetur. Nos igitur attendentes quod monachi de congregatione huiuſmodi a pluribus annis citra præſertim in Italiæ partibus eorum Monaſterijs, ac locis ſub regulari obſeruantia, vitæq; caſtimonia ad laudem & gloriam Altiſſimi, ac populi deuotionis augmentum, laudabiliter viuentes varijs multiplicarunt, & quotidie multiplicant virtutum meritis, & ne ad debitum literarum huiuſmodi conſequendum effectum quomodolibet impediri valeant prouidere volentes, Motu proprio, non ad ipſorum monachorum, ſeu alicuius eorum nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera liberalitate, authoritate apoſtolica, & ex certa ſcientia tenore præſentium volumus, & ſtatuimus, decernimus, & ordinamus, quod per quaſcunque reuocationes, caſſationes ſeu annullationes quarumcunque vnionum ſeu incorporationum annexionum, et appropriationum de prędictis, & quibuſuis alijs monaſterijs prioratibus, eccleſijs, locis eccleſiaſticis per nos ſeu ſucceſſores noſtros Romanos Pōtifices, aut eorum aliquam etiam per literas, ſeu conſtitutiones, voluntates & ordinationes noſtras, aut Pontificū eorūdē in genere, vel in ſpecie, ſub quibuſuis formis vel verborū expreſſionibus de cætero forſan faciēdis nullū vniuerſitati, ſeu cōgregationi monachorū huiuſmodi

cum

cum prædictarum eis conceſſarum, ac ſuper ſimilibus de de alijs monaſterijs, Eccleſijs, prioratibus, ac locis eccleſiaſticis faciendis vnionibus, incorporationibus, appropriationibus, & donationibus per nos forſan concedendarum literarum totalem & plenarium vigorem ſortiatur effectum, valeat, ſine poſſit præiudicium inferri, ſed illæ omnes etiam poſt reuocationes, caſſationes, & annullationes prædictas in ſuo robore permaneant, & permanere debeant perinde in omnibus, & per omnia, ac ſi quoad eas, & ipſarum ſingulas reuocatio, annullatio, & caſſatio prædictæ nullatenus emanaſſent, niſi aliàs ipſæ vnionum, conceſſionum, appropriationum, & donationum expeditæ & expediendæ literæ huiuſmodi in reuocationum, & caſſationum & annullationum literas conſtitutionibus, & ordinationibus huiuſmodi de verbo ad verbum infererentur, ac in eis ſpecialis, expreſſa, & indiuidua de ipſis monaſterijs & locis, ac dicta congregatione mentio contineretur. Nulli ergo hominum liceat hãc paginam noſtræ voluntatis ſtatuti, conſtitutionis, & ordinationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Bononiæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſexto Nonas Iulij Pontificatus noſtri anno ſexto.

ARTICVLVS III.

Vtrum reuocentur per dictam conceſſionem vniones nullæ propter defectum alicuius ſolemnitatis.

RESpondeo dicendo, certum eſſe, *prout conceſſit Iulius Secundus ordini minorum, die vigeſima nona Martij anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptimo Pontificatus ſui anno quarto, quaſcumque conuentiones per quoſcunque dicti ordinis prouinciales, & vicarios generales, ſpeciales, ac quoſcunque alios fratres, ſeu eorum procuratores, vbicunque, & quomodocunque & ſub quibuſcunque clauſulis, & formis factas, concordatas, tranſactas & expeditas quæ per generalem modernum, vel ſucceſſores ſuos dicti ordinis generalis Correctores, ſeu capitulum generale dicti ordinis acceptatæ confirmatæ & ratificata non fuerint, nullius eſſe roboris, & momenti declaretis, ſi, & prout de iure fuerit faciendum,* ita Iulius II. venerabilibus fratribus Archiepiſcopo Granatenſi, & Epiſcopo Malaginenſi, ac dilecto filio vicario in Epiſcopatu Malaginenſi in ſpiritualibus generali, & eorum cuilibet tanquam conſeruatoribus, prout refert Paraſſelus *a* in ſuo libro priuilegiorum, hac de cauſæ & alijs multis contingit aliquando pacta & conuentiones per prælatos inferiores regulares inita eſſe nullius momenti & valoris, imo facta per ipſoſmet generales propter defectum iuris ſolemnitatis aliquando euenit eſſe nullius momenti, propter quod his vnionibus indulgens, *conceſſit Iulius Secundus, congregatiani montis Oliueti, quod ſi in ipſis vnionibus annexionibus, incorporationibus, ſeu reformationibus conuentiones, pacta illicita, & quando apoſtolica confirmatione carerent expreſſè prohibita inuenirentur, interuenerint, illas tamen ratas, & firmas fore, & eſſe, ipſaque pacta & conuentiones obſeruari liberè, & licitè poſſe.* Ita refertur in Compendio *b* ordinis Ciſtercienſis. In quo etiam determinatur, *c conuentiones & pacta & modos huiuſmodi facta, & facienda in forma publica redacta eo ipſo apoſtolico robore communita eſſe, prout ordinauerunt* Leo X. *pro Camandulenſibus, & Pius Secundus pro congregatione montis Oliueti.*

a Paraſſe fo. 4.

b Comp. Ciſterc. vniones §. 2.

c §. 3.

L A V S D E O.

TABV-

TABVLA LOCORVM CONCILII TRIDENTINI, QVI HOC VOLVMINE DECLARANTVR.

Seſſio V.

De Reformatione.

SEſſio V.de reformatione cap.2 & Seſſio 24. cap. 4.de reformatione declarantur. pag.91.col.1.
Seſſio V. de reformatione cap. 2. §. ſi quis vero, & ſeſſ.24.de reformatione cap.4.declarantur. pag. 93.& 94.
Seſſio V.cap.2.§.ſi quis vero,declaratur. pag.97. col.1.

Seſſio VII.

SEſſio VII.cap.5.de reformatione explicatur.pag. 69.col.2.
Seſſio VII.de reformatione cap.8.& ſeſſ.25.de regularibus cap.20.declarantur. pag.272.col.1.

Seſſio XIIII.

De Reformatione.

SEſſio XIIII.de reformatione cap. 11. declaratur. pag.171.col.1.
Seſſio XIIII.de reformatione cap.14.declaratur.pag. 219.col.1.

Seſſio XXI.

De reformatione.

CApit 2. huius ſeſſionis explicatur. pag.63. col.2.

Seſſio XXII.

De obſeruandis & euitandis in celebratione Miſſæ.

DEcretum huius ſeſſionis explicatur. pag.10. colum.1.

Seſſio XXIII.

De reformatione & de reſidentia prælatorum.

SEſſio XXIII. de reſidentia prælatorum cap.10. explicatur. pag.63.col.1.
Seſſio xxiij.de reſidentia prælatorum cap. 12. explicatur. pag.65.col.2.
Seſſio xxiij.de reſidentia prælatorum,cap.8.declaratur. pa.69.col.1.& 2.
Seſſio xxiij.de reſidentia prælatorum, cap. 12. explicatur. pag.70.col.1.
Seſſio xxiij. de reſidentia prælatorum,cap. 12. explicatur. ibid.
Seſſio xxiij.de reſidentia prælatorum,cap. 14.declaratur. pag.71.col.2.

Seſſio XXIIII.

De reformatione Matrimonij.

SEſſio xxiiij. de reformatione matrimonij, cano. 6.declaratur. pag.3.col.1.

Seſſio XXV.

De purgatorio.

DEcretum de inuocatione & veneratione, & reliquis ſanctorum, & ſacris imaginibus explicatur. pa.193.

Seſſio XXV.

De regularibus.

SEſſio xxv.de regularibus caput 5. de clauſura monialium declaratur. pag.14.col.1.
Seſſio xxv.de regularibus cap.15.declaratur.pag.37. col.2.
Seſſio xxv.de regularibus cap.21. & eadem ſeſſio ca. 15 declarantur. pag.38.col.1.& 2.
Seſſio xxv.de regularibus cap.18.declaratur.pag.41. col.1.
Seſſio xxv.de regularibus cap. 15. declaratur. pag. 37.col.2.
Seſſio xxv.de regularibus cap. 16. declaratur à pag. 44.vſque ad pag.47.col.2.
Seſſio xxv. de regularibus cap. 15. declaratur à pag. 47.vſque ad pag.49.incluſiue.
Seſſio xxv.de regularibus cap.16.declaratur.pag.51. col.1.
Seſſio xxv. de regularibus cap. 19. declaratur à pag. 52.col.2.vſque ad pag.53.col.1.
Seſſio xxv.de regularibus cap.18.declaratur. pag. 54.col.1.
Seſſio xxv.de regularibus cap.15.declaratur.pag.55. colum.1.
Seſſio xxv.de regularibus cap.22.explicatur.pag.55. colum.2.
Seſſio xxv.de regularibus cap.2.declaratur à pag.78. vſque ad 82.
Seſſio xxv.de regularibus cap.3. declaratur à pagin. 84.vſque ad pag.86.
Seſſio xxv.de regularibus cap.13. declaratur. pag. 110.col.1.
Seſſio xxv.de regularibus cap.ibi declaratur. pag. 256.col.2.
Seſſio xxv.de regularibus cap.20.declaratur. pag. 271.col.2.

Seſsio XXV.

De reformatione.

SEſſio xxv.de reformatione cap.13.declaratur.pa. 64.col.2.
Seſsio xxv.de reformatione cap.21.explicatur. pag. 149.col.1.
Seſſio xxv.de reformatione cap.12.declaratur. pag. 262.col.2.

INDEX
QVAESTIONVM
QVAE IN HOC TOMO
CONTINENTVR:

Quæſtio j.

De Matrimonio in octo articulos diuiſa. Pag. 1.

ARticulus primus, vtrũ religioſi poſſint ducere vxorem, & qua pœna puniantur matrimonium contrahentes. pag. 1. col. 1

Articulus ſecundus, vtrum matrimonium contractum cum aliquo religioſo ſit nullum. p. 2. colum. 1.

Articulus tertius, vtrum per ingreſſum religionis ſoluantur ſpõſalia de futuro & de præſenti. p. 2. co. 2.

Articulus quartus, Quo iure matrimonium ratum per ingreſſum religionis diſſoluatur. pag. 3. col. 1.

Articulus quintus, vtrum Papa poſſit diſpenſare in voto ſolemni religionis & caſtitatis, ita quod monachus profeſſus de licẽtia ſummi Pontificis poſſit exire à monaſterio, vt vxorem ducat. p. 4. col. 1.

Articulus ſextus, vtrum religioſi ſocietatis poſſint cõtrahere matrimonium. pag. 5. col. 2.

Articulus ſeptimus, Vtrum per profeſſionem in religionibus militaribus emiſſam ſoluatur matrimonium ratum. pag. 6. col. 1

Articulus octauus, vtrum oblati religionum poſſint contrahere matrimonium. pag. 6. col. 2.

Quæſtio ij.

De matrimonio quoad eius miniſtrum & diſpenſationẽ in gradibus prohibitis, in duos articulos diuiſa.

Articulus primus, vtrum religioſi excommunicentur miniſtrantes ſacramentum matrimonij ſine licentia parochi. pag. 7. col. 1.

Articulus ſecundus, Vtrum poſſint regulares prælati diſpenſare in impedimentis matrimonij. ibi. col. 2.

Quæſtio iij.

De mendicitate in tres articulos diuiſa Pag. 7. col 2.

Articulus primus, vtrum religioſi potentes labore manuum ſuarum victum quærere poſſint mendicando id ipſum quærere. p. 7. col. 2.

Articulus ſecundus, vtrum mendicitas fratrum minorum & prædicatorum ſit meritoria. p. 8. col. 1.

Articulus tertius, vtrum fratres minores ex vi ſuæ regulæ teneantur ad mendicitatem, ſeu ad viuendum de eleemoſynis. ibid. col. 2.

Quæſtio iiij.

Quantum ad miſſam in tres articulos diuiſa, pag 9. col. 2.

Articulus primus, vtrum clerici ſæculares poſſint cõtra voluntatem religioſorum miſſas, & exequias in ipſorum monaſterijs celebrare & econtra. pag. 9. col. 2.

Articulus ſecundus, vtrum religioſi poſſint dicere vnam miſſam pro alia commendata. ibidem

Articulus tertius, vtrum ſacerdos relinquens miſſam inceptam ſit excommunicatus. pag. 10. col. 1.

Quæſtio v.

De monaſterijs ædificandis & deſtructis in ſex articulos diuiſa. Pag. 10 col. 2.

Articulus primus, vtrum fratres Minores poſſint habere monaſteria ſumptuosè ædificata. p. 10. col. 2.

Articulus ſecundus, vtrum in monaſterijs S. Claræ, poſſint deputari fratres Minores pro temporaliũ adminiſtratione. pag. 11. col. 1.

Articulus tertius, vtrum monaſterium authoritate Epiſcopi dicatum poſſit pro aliqua cauſa deſtrui, ita quod non ſit vltra ibi, vel alibi. ibid. col. 2.

Articulus quartus, Quibus bona monaſterij deſtructi debeant adiudicari. p. 12. col. 1.

Articulus quintus, an bona quæſita monaſterio primo à quo tranſlatus fuit religioſus, quærantur ſecundo monaſterio ad quod fuit tranſlatus. ibid.

Articulus ſextus, an moniales monaſterij deſtructi, tranſlatæ ad aliud eiuſdem ordinis recuperent bona quæ primo monaſterio obtulerunt. p. 12. col. 2.

Quæſtio vj.

De monialibus in octo articulos diuiſa. Pag. 12. col. 2.

Articulus primus, vtrum licentia data mulieri vt cũ tribus honeſtis fœminis poſſit ingredi monaſteriũ monialium poſſit tunc cum ex his tribus alia ſpeciali, & diſtincta licentia iterũ ingredi. p. 13. col. 1.

Articulus ſecundus, vtrum licentia data alicui accedendi ad quoddam monaſterium monialium intelligatur data ſocio ab eo adhuc acceſſum electo. ibid. col. 2.

Articulus tertius, vtrum tempore peſtis poſſit dare prælatus licentiam monialibus, vt poſſint eſſe extra monaſteria. pag. 14. col. 1.

Articulus quartus, vtrum moniales S. Claræ ſecundæ regulæ gaudeant priuilegiis factis monialibus primæ regulæ. ibid. col. 2

Articulus quintus, vtrum moniales S. Claræ teneantur certis diebus communicare. p. 15. col. 1.

Articulus ſextus, vtrum moniales teneantur dicere diuinum officium in choro. ibid.

Articulus ſeptimus, Vtrum moniales teneantur facere celebrari miſſam conuentualem. ibid. col. 2.

Articulus octauus, Vtrum talis miſſa conuentualis ſit neceſſario applicanda pro viuis & defunctis. pag. 16. col. 1.

Quæſtio vij.

De mulieribus in duos articulos diuiſa. Pag. 16. col. 1.

Articulus primus, Vtrum mulieres commorantes

in

Digitized by Google

in domibus ſuis ad religionis habitum ſint admittendæ. pag. 16.col.1.
Articulus ſecundus, vtrum prædictæ mulieres gaudeant priuilegijs fratrum. pag.16.col.2.

Quæſtio viij.

De Notarijs regularium in tres articulos diuiſa. pag.17.col.1.

Articulus primus, vtrum prouinciales poſſint in ſuis prouincijs notarios perpetuos conſtituere. pag. 17.col.1.
Articulus ſecundus, vtrum prælati regulares poſſint in inquiſitione particulari, & generali ſimul eſſe inquiſitores & notarij quo ad fulminandos proceſſus. pag.18.col.1.
Articulus tertius, vtrum notarius factus monachus ſi partes velint reſumi facere inſtrumenta ex protocolis ſuis, an cogatur illa edere. ibid.

Quæſtio ix.

De Nouitijs quo ad poteſtatem eos recipiendi in duos articulos diuiſa.pag.18.col.1.

Articulus primus, Quis poſſit recipere nouitias ad religionem. pag.18.col.1.
Articulus ſecundus, Quis poſſit recipere nouitios ad religionem. ibid.col.2.

Quæſtio x.

De Nouitijs quo ad informationem faciendum ſecundum conſtitutiones Syxti Quinti, & Gregorij Decimi quarti, & Clementis Octaui, in tredecim articulos diuiſa.pag.18.co.2.

Articulus primus, vtrum informationes pro nouitijs recipiendi ſint faciendæ, examinandæ, & approbandæ antequam ad habitum probationis admittantur. pag.19.col.1.
Articulus ſecundus, à quibus examinandæ ſunt nouitiorum informationes. pag.21.col.2.
Articulus tertius, à quibus debent fieri dictæ informationes. pag.22.col.2.
Articulus quartus, vtrum illegitimi poſſint admitti ad religionem. pag.23.col.1.
Articulus quintus, vtrum ſacrilegi inceſtuoſi & filij naturales quorum merita non ſupplent defectum naturalium profitentes in aliqua religione ſint verè profeſſi. ibid.
Articulus ſextus, Qui dicantur ſacrilegi cum quibus in hac parte ſit diſpenſandum. pag.24.col.1.
Articulus ſeptimus, vtrum homicidæ & qui commiſerunt aliquod delictũ ſint ad religionem admittendi. ibid.
Articulus octauus, An qui ante delictum fecit votum clericatus, vel religionis poſſit admitti ad religionem. pag.24.col.2.
Articulus nonus, vtrum debitis onuſtus vltra vires ſuarum facultatum poſſit recipi & profiteri in religione. pag.25.col.2.
Articulus decimus, vtrum poſſint recipi ad religionem hi qui iurauerunt, quod ibunt ad partes infidelium, & hæreticorũ ad prædicandũ.p.26.col.1
Articulus vndecimus, vtrum obligati ad ratiocinia danda poſſint ingredi religionem.p.27.col.1.
Articulus duodecimus, vtrum ſit profeſſio nulla facta cum informatione falſa. ibid.
Articulus decimustertius, vtrum de omnibus nouitijs ſit facienda informatio. ibid.

Quæſtio xj.

De Nouitijs quo ad qualitatem generis inquirendam in quatuor articulos diuiſa.pag.28 col 1.

Articulus primus, vtrum valeant ſtatuta expellentia Chriſtianos nouos à receptione habitus regularis. pag.28.col.1.
Articulus ſecundus. Vtrum valeat ſtatutũ, quod horum profeſſio ſit nulla ſi non eſt à ſede apoſtolica conformatum. ibid.col.2.
Articulus tertius, vtrum ſupra dicti poſsint aliquo modo fieri profeſsi. pag.29.col.1.
Articulus quartus, vtrum in ordine minorum de obſeruantia poſsint profiteri qui deſcendunt ex Iudæis & Sarracenis. ibid.

Quæſtio xij.

De ætate recipiendorum ad religionem in tres articulos diuiſa.pag.30 col.2.

Articulus primus, vtrum pueri ſint ad religionẽ admittendi. pag.30.col.2.
Articulus ſecundus, vtrum prælati poſsint admittere ad religionem puellas minores duodecim annorum. pag.31.col.1.
Articulus tertius, Vtrum ſenes ſint admittendi ad religionem. ibid.col.2.

Quæſtio xiij.

De receptione nouitiorum, qui vxoribus aut parentibus ſunt obligati in quinque articulos diuiſa. Pagina 32. col.2.

Articulus primus, vtrum vxoratus poſsit intrare religionem ſine licentia vxoris. pag.32.col.2.
Articulus ſecundus, vtrum vxor dando licentiam marito intrandi religionem videatur vouere continentiam. ibid.
Articulus tertius, vtrum maritus per vxorem ſeductus teneatur poſt mortem vxoris redire ad religionem. pag.33.col.1.
Articulus quartus, vtrum compellenda ſit facere profeſsionem intra duos menſes ſponſa, quæ ante conſummationem matrimonij ingreſſa eſt religionem. ibid.col.2.
Articulus quintus, vtrum relinquentes parentes in egeſtate conſtitutos ſint ad religionem admittendi. ibid.

Quæſtio xiv.

De libertate nouitiorum ad ingrediendum religionem, & de eorum educatione in ſex articulos diuiſa. Pag.34 col.2.

Articulus primus, vtrum nouitij admittendi, ſint de ſpiritu probandi. pag.34.col.2
Articulus ſecundus, vtrum ſit laudabile inducere iuuenes ad vouendum religionis ingreſſum. pag. 35.col.1.
Articulus tertius, vtrum cogens adoleſcentes ad ingrediendam religionem incidat in aliquam cẽſuram. ibid.
Articulus quartus, ad quid teneantur extrahentes aliquem à religione. ibid.col.2.
Articulus quintus, in quibus monaſterijs, & domibus ſint nouitij educandi. pag.36.col.1.
Articulus ſextus, Quo habitu nouitij ſint induendi, ibid.col.2.

Quæſtio xv.
De Nouitijs quo ad annum probationis in duodecim articulos diuiſa. Pag. 37. col. 1.

Articulus primus, vtrum requiratur in omnibus religionibus integer annus probationis. pag. 37. colum. 2.
Articulus ſecundus, Quare ius ſtatuit vt eſſet integer annus probationis. ibid.
Articulus tertius, vtrum valeat profeſſio nouitij non habentis decimum ſextum annum completum, cuius malitia ſupplet ætatem. pag. 38. col. 1.
Articulus quartus, vtrum dies termini anni probationis debeat computari in termino, ita vt in ipſo die termini poſſit fieri profeſſio. ibid.
Articulus quintus, vtrum in anno biſſexto duo dies debeant computari in vno ad effectum implendi annum probationis. ibid.
Articulus ſextus, vtrum nouitij in aliquo caſu poſſint facere profeſſionem non finito anno probationis pag. 39. col. 2.
Articulus ſeptimus, Vtrum poſſit nouitios renuntiare anno probationis. pag. 40. col. 2.
Articulus octauus, An annus probationis debeat eſſe continuus. pag. 41. col. 1.
Articulus nonus, vtrum ſit de ſubſtantia anni probationis, quod nouitius deferat habitum regularem. pag. 42. col. 1.
Articulus decimus, vtrum ſufficiat, quod habitus regularis deferatur à nouitio partim in monaſterio partim extra monaſterium. ibid.
Articulus vndecimus, vtrum regularis tranſiens in aliam religionem teneatur habere annum probationis continuum. pag. 43. col. 1.
Articulus duodecimus, vtrum prælati incidant in aliquam cenſuram recipientes nouitium ad profeſſionem ante annum probationis expletum. ibid. colum. 2.

Quæſtio xvj.

De Nouitijs quo ad eorum bonorum diſpoſitionem in ſex articulos diuiſa. Pag. 44. col. 1.

Articulus primus, vtrum ingrediens religionem poſſit teſtari. pag. 44. col. 1.
Articulus ſecundus, vtrum teſtamentum factum ante ingreſſum per profeſſionem annuletur. ibid. colum. 2.
Articulus tertius, vtrum teſtamentum factum ante profeſſionem poſſit poſt ipſam mutari. p. 45. co. 1.
Articulus quartus, vtrum vſusfructus bonorum filij profitētis in religione pertineat ad monaſterium, an ad patrem. ibid.
Articulus quintus, vtrum legatum in ſingulos annos relictum alicui ingreſſo monaſterium fratrum Minorum de obſeruantia poſſit ante profeſſionem alicui legari. ibid. co. 2.
Articulus ſextus, vtrum qui vult ingredi religionem fratrum Minorum teneatur ſua bona pauperibus diſtribuere. pag. 46. col. 1.

Quæſtio xvij.

De Nouitijs quo ad eorum profeſſionem in viginti articulos diuiſa. pag. 46. col. 2.

Articulus primus, Quotuplex ſit profeſſio. pag. 47. colum. 1.
Articulus ſecundus, vtrum ſit tacitè profeſſus ſacerdos cui ob honorem ſacerdotij datur habitus profeſſorum ſi per annum, & tres dies videntibus prælatis illum deferat. ibid. col. 2.
Articulus tertius, vtrum ad tacitam profeſſionem requiratur conſenſus profitentis & monaſterij, an ſolum ſufficiat conſenſus profitentis quando expreſſa à principio fuit nulla. pag. 48. col. 1.
Articulus quartus, vtrum tacitè profeſſa monialis, quæ ab Epiſcopo recipit velum virginitatis, & virginitatem expreſsè promiſit. ibid. col. 2.
Articulus quintus, vtrum profeſſio data ante annum probationis completum ſit nulla. pag. 49. col. 1.
Articulus ſextus, vtrum religionis profeſſio emiſſa cum tali conditione, vt ſibi liceat bona retinere ſit nulla. ibid. col. 2.
Articulus ſeptimus, Vtrum ad religionem poſſit quis recipi ſine conſenſu conuentus. pag. 50. colum. 1.
Articulus octauus, Vtrum monachus profeſſus in vna religione teneatur in alia ad quam transfertur profiteri. ibid.
Articulus nonus, Vtrum profeſſio facta à laborante morbo Gallico, vel alia infirmitate contagioſa ſit nulla. ibid. col. 2.
Articulus decimus, Vtrum finito anno probationis poſſit profeſſio dilatari. pag. 51. col. 1.
Articulus vndecimus, Vtrum profeſſio regularis facta in manu Epiſcopi valeat. ibid. col. 2.
Articulus duodecimus, Vtrum profeſſio, quæ non fuit facta in manu ſuperioris ſufficit, vt à ſuperiori ratificetur. ibid.
Articulus decimus tertius, Vtrum profeſſio poſſit fieri per procuratorem. ibid.
Articulus decimus quartus, Vtrum profeſſio facta ab excommunicato valeat. pag. 52. col. 1.
Articulus decimus quintus, Vtrum profeſſio mente facta ratificetur ſi per longum tempus faciat profeſſus actus profeſſorum. ibid.
Articulus decimus ſextus, Vtrum poſt quinquenniū poſſit nullitat profeſſus reclamare. ibid. col. 2.
Articulus decimus ſeptimus, Vtrum profeſſi nulliter poſſint poſt quinquennium, ſine habitu reclamare. pa. 53. col. 2.
Articulus decimus octauus, Vtrum illa ſit profeſſa, quæ primo confeſſa eſt feciſſe profeſſionem, & poſtea id negauit. ibid. col. 2.
Articulus decimus nonus, Vtrum cogens nouitium ad profitendum ſit excommunicatus. pag. 54. colum. 1.
Articulus vigeſimus, Vtrum in ordine Minimorum valeat profeſſio facta ante decimum octauum annum completum, ibid. col. 2.

Quæſtio xviij.

De Nouitijs quo ad indulgentias & abſolutiones plenarias tempore nouitiatus & tempore profeſſionis lucrandas pag. 55. col. 2.

Quæſtio xix.
De obedientia in octo articulos diuiſa. Pag 56. col. 1.

Articulus primus, Quid & quotuplex ſit obedientia. pag. 56. col. 1.
Articulus ſecundus, Vtrum ſubditus teneatur in omnibus actibus interioribus ſuperioribus obedire. ibid.
Articulus tertius, Vtrum in omnibus pertinentibus ad actus exteriores teneatur ſubditus prælato obedire. ibid. co. 2.
Articulus quartus, Vtrum prælato teneatur ſubditus obedire in re licita cum dubio an id prælatus præcipere poſſit. pag. 57. col. 1.
Arti-

Articulus quintus, Vtrum peccet mortaliter is, qui ad præceptum ſuperioris facit id quod dubitat eſſe mortale, certus tamen, quod id non agendo non peccabit. pag. 58. col. 1.
Articulus ſextus, Vtrum quis teneatur obedire ſuperiori quando dubitat ſe peccaſſe obediendo, & ſe etiam non peccare obediendo. ibid. col. 2.
Articulus ſeptimus, Vtrum prælati regulares poſſint in Hiſpanijs præcipere ſubditis, vt ad Indos pro conuerſione infidelium proficiſcantur. pag. 59. col. 1.
Articulus octauus, Vtrum religioſi præcepto obedientiæ teneantur acceptare Epiſcopatum. ibid. colum. 2.

Quæſtio xx.

De oblationibus in duos articulos diuiſa. Pag. 59. col. 2.

Articulus primus, Vtrum Epiſcopi poſſint ſibi ſuis clericis applicare, quæ religioſis in ſuis Eccleſijs offeruntur. pag. 59. col. 2.
Articulus ſecundus, Vtrum conducentius ſit & ad diuinum cultum accommodatius bona ad conficienda celebrandaque diuina ſacrificia, & oblationes elargiri, vel potius in regnorum ſubſidia in illa diuidere. ibid.

Quæſtio xxj.

De oblatis in quatuor articulos diuiſa. Pa. 60. co. 2.

Articulus primus, vtrum oblati ſint veri religioſi. pa. 60. col. 2.
Articulus ſecundus, vtrum oblati poſſint tranſire ad arctiorem religionem petita licentia, & non obtenta. pag. 61. col. 1.
Articulus tertius, vtrum oblati religionum poſſint abſolui ab eorum prælatis, an ab Epiſcopis. ibid.
Articulus quartus, vtrum conuerſi, & oblati Eccleſiarum ſæcularium, & regularium gaudeant priuilegio canonis, *ſi quis ſuadente*. ibid. col. 2.

Quæſtio xxij.

De oraculis viuæ vocis in tres articulos diuiſa. pag. 62. col. 1.

Articulus primus, vtrum oraculum viuæ vocis ſine ſcriptura valeat. pag. 62. col. 1.
Articulus ſecundus, vtrum poſſint regulares vti viuæ vocis oraculis, prout in libris ordinum continentur. ibid.
Articulus tertius, vtrum prælati regulares poſſint moderari vſum viuæ vocis oraculorum. ibid.

Quæſtio xxiij.

De ordinibus ſacris, quantum ad perſonas ordinandas in quatuordecim articulos diuiſa. Pag. 62. col. 2.

Articulus primus, Quid & quotuplex ſit ordo ſacer. pag. 62. col. 2.
Articulus ſecundus, vtrum prælati regulares poſſint ordines minores conferre. pag. 63. col. 1.
Articulus tertius, vtrũ religioſi ſocietatis poſsint ordinari ſine titulo beneficij aut patrimonij. ibi. col. 2.
Articulus quartus, vtrum regulares vno die poſſint recipere omnes ſacros ordines. pagin. 64. col. 1.
Articulus Quintus, vtrum Epiſcopi poſsint extra tempora ordinibus ſacris ordinare. ibid.
Articulus ſextus, vtrum religioſi poſsint ordinari ante legitimam ætatem. pag. 65. col. 1.
Articulus ſeptimus, vtrum anni requiſiti ad ſacros ordines recipiendos ſufficiat, quod ſint incepti. pag. 66. col. 1.
Articulus octauus, vtrum regulares ſint ſuſpenſi ipſo facto, ſi recipiant ordines ſacros extra tempora, ſiue ante legitimam ætatem ſiue ſine literis dimiſſorijs. ibid.
Articulus nonus, vtrum teneantur regulares ordinãdi præſentare literas commendatitias ſuperiorum ſuorum. pag. 67. col. 2.
Articulus decimus, vtrum prælatus regularis habens poteſtatem ad diſpenſandum cum ſubdito, concedendo licentiam ad omnes ordines minores & ad ſubdiaconatum videatur ad omnes ſacros ordines diſpenſare. ibid.
Articulus vndecimus, vtrum ille qui ante legitimam ætatem, vt extra tempora, aut ſine literis dimiſſorijs veris bona fide fuit ordinibus ſacris inſignitus remaneat ſuſpenſus. ibid.
Articulus duodecimus, vtrum regularis ante legitimam ætatem ordinatus exercendo aliquos actus deputatos ſacerdotio fiat irregularis. pag. 78. colum. 1.
Articulus decimus tertius, vtrum ſubdiaconus electus à religione poſſit cum licentia Epiſcopi ad alios ordines ſacros promoueri. ibid. col. 2.
Articulus decimus quartus, vtrum ordinatus ante legitimam ætatem poſſit perueniendo ad eam ſine aliqua diſpenſatione ſtatim ipſum ordinem ſolemniter exercere. ibid.

Quæſtio xxiiij.

De ordinibus quoad Epiſcopos & habentis poteſtatem eos conferendi, in ſeptem articulos diuiſa. Pagina 69. col. 1.

Articulus primus, vtrum religioſi neceſſario debeãt ordinari ab Epiſcopo in cuius diœceſi commorantur. pag. 69. col. 1.
Articulus ſecundus, vtrum Epiſcopi poſſint ordinare regulares in ſuis monaſterijs, ſine licentia Epiſcoporum in quorum diœceſi monaſteria ſita ſint. ibid. col. 2.
Articulus tertius, vtrum Epiſcopi poſſint ordinare religioſos non ſeruatis temporum interſtitijs. pag. 70. col. 1.
Articulus quartus, Quæ cauſæ ad diſpenſandum interſtitijs requirantur. ibid. col. 2.
Articulus quintus, vtrum Epiſcopus diſpenſare poſſit, vt duo ſacri ordines eodem die religioſis conferantur. pag. 71. col. 1.
Articulus ſextus, vtrum Epiſcopus poſſit ſine vrgenti cauſa diſpenſare in interſtitio vnius anni, quod requiritur, vt quis poſſit aſcendere à diaconatu ad presbyteratum. ibid. col. 2.
Articulus ſeptimus? Quæ neceſſitas, & vtilitas requiratur, ad diſpenſandum in ſupradictis. pag. 72. colum. 1.

Quæſtio xxv.

De ornamentis Eccleſiaſticis in duos articulos diuiſa. pag. 72. col. 1.

Articulus primus, vtrum fratres Minores poſſint paramenta Eccleſiaſtica ſumptuoſa habere. pag. 72. col. 2.

Articul. ſecundus, Vtrum fratres Minores poſſint ornamenta ſumptuoſa procurare. pa.73.col.1.

Quæſtio xxvj.

De pactis in tres articulos diuiſa. Pag.73.col.1.

Articulus primus, Vtrum prælatus ſucceſſor teneatur ex contractu prædeceſſoris, pag.73.col.2.
Articulus ſecundus, Vtrum fideiuſſores in ſolidum obligati cum monacho, ſine licentia ſui prælati in fauorem ipſius monachi in ſolidum obligentur licet obligatio, quo ad monachum non teneat, ibi.
Articulus tertius, Vtrum quando contractus fuit initus cum monacho poſſit eidem ſolutio fieri, ibi.

Quæſtio xxvij.

De parentibus in duos articulos diuiſa. Pag.74.col.1.

Articulus primus, Vtrum filij monachi propter penuriam parentum poſſint à religione regredi. pa. 74.co.1.
Articulus ſecundus, Vtrum pro parentibus religioſorum aliqua indulgentia concedatur. ibi.

Quæſtio xxviij.

De parrochianis in tres articulos diuiſa. Pag. 74. col.1.

Articulus primus, An religioſi poſſint admittere ad diuina parrochianos contra voluntatem parrochi. pa.74.co.2.
Articulus ſecundus, Vtrum religioſi poſſint cum cruce intrare parochias, quando corpora defunctorū eligunt ſepulturam in ſuis domibus. ibi.
Articulus tertius, Vtrum Epiſcopus poſſit præficere monachum in parrochum, pag.75.col.1.

Quæſtio xxix.

De paupertate in quatuordecim articulos diuiſa. Pag.75.col. 1.

Articulus primus, Quid ſit paupertas. pa.75.col.1.
Articulus ſecundus, Quotuplex ſit paupertas. pag. 76.co.1.
Articulus tertius, Quæ paupertas requiratur ad conſtituendum religioſum. ibi.
Articulus quartus, Vtrum religioſi poſſint habere aliquid. ibi.col.2.
Articulus quintus, Quibus acquirat monachus. ibi.
Articulus ſextus, Vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare in aliquo caſu cum religioſo, vt habeat proprium. pa.77.co.1.
Articulus ſeptimus, Vtrum commendatarij militiarum qui poſſunt ducere vxorem poſſint habere proprium. ibi.
Articulus octauus, An generales Eremitarum Diui Auguſtini de conſenſu prioris, & conuentus poſſint concedere religioſo Eccleſiam ſibi vnitam cū quodam horto ad eius vitam vt ſoluat quoſdam redditus &c. pag.78.co.1.
Articulus nonus, Vtrum prædicta conceſſio poſſit reuocari. ibid.col.2.
Articulus decimus, Vtrum regulares poſſint habere peculium de licentia ſuperioris. pag.79.col.1.
Articulus vndecimus, Vtrum prælatus poſſit concedere ſubdito facultatem expendendi bona quorum vſum habet in quemcunque vſum. pag.81. col.1.
Articulus duodecimus, Vtrum moniales poſſint licite retinere redditus vitalitios. ibid.col.2.
Articulus decimus tertius, Vtrum peccet contra votum paupertatis ſubditus qui pro prædicationibus, aut miſſis recipit aliquod ſtipendium contra conſtitutionem ipſius ordinis. pag.83.col.1.
Articulus decimus quartus, Vtrum moniales primæ regulæ Sanctæ Claræ poſſint poſt Concilium Tridentinum habere poſſeſſiones, & immobilia. ibid. col.1.

Quæſtio xxx.

De paupertate quoad fratres minores regularis obſeruantiæ, in quatuor articulos diuiſa. Pag. 86.col.1.

Articulus primus, Vtrum paupertas fratrum minorum ſit meritoria. pag.86.col.1.
Articulus ſecundus, Quæ ſit in noſtra religione minorum pœna proprietarij. ibi.
Articulus tertius, An vniuerſaliter ſit licitum fratribus minoribus burſarium itinerando ſecum ducere. pa.87.co.1.
Articulus quartus, Vtrum cum fratribus minoribus conuentualibus ſit rectè diſpenſatum vt poſſint habere proprium in communi. ibi.

Quæſtio xxxj.

De peſte in quinque articulos diuiſa. Pag 88.co.1.

Articulus primus, Quid ſit peſtis. pag.88.co.2.
Articulus ſecundus, Quomodo guardiani in tempore peſtis debeant ſe habere quoad ſe. ibi.
Articulus tertius, Vtrum religioſi tempore peſtis poſſint fugere. pag.89.col.2.
Articulus quartus, Vtrum prælati mendicantes poſſint compellere ſuos ſubditos ad ſeruiendum infirmis peſt laborantibus extra monaſterium pag. 90.co.1.
Articulus quintus, Quomodo prælatus ſe debeant habere in hac obedientia imponenda. pag. 92. col.1.

Quæſtio xxxij.

De prædicatoribus Euangelicis in tredecim articulos diuiſa. Pag.92 col.2.

Articulus primus, Quale & quantum ſit prædicationis munus, & non prædicandum ſine facultate ſuperiorum. pag.91.col.2.
Articulus ſecundus, Vtrum liceat prædicando detrahere Eccleſiæ prælatos. pag.93.col.1.
Articulus tertius, An poſſit prædicari in occulto. pag. 94.col.1.
Articulus quartus, Vtrum liceat prædicatoribus euntibus ad infideles ad prædicandum aſſociari militibus contra ipſos infideles militantibus. pag.94. col.2.
Articulus quintus, Vtrum religioſi poſſint prædicare in Eccleſijs ſuis & in parrochialibus contradicentibus epiſcopis & parochis. pag.96.co.1.
Articulus ſextus, Vtrum prædicatores ſemel approbati ab Epiſcopo teneantur iterum coram eodem Epiſcopo, aut eius ſucceſſoribus præſentari eorum prima licentia ſuſpenſa aut reuocata. pa.96.col.1.

Arti-

Articulus ſeptimus, Vtrum prælati eccleſiarum incurrant aliquam cenſuram impedientes, ne parochiani audiant prædicationes regularium, pag. 97.col.1

Articulus octauus, vtrum Epiſcopi poſſint procedere contra regulares errores prædicantes. ibid.

Articulus nonus, vtrum regulares extra clauſtra, & obedientiam ſuorum prælatorum poſſit ad prædicationem admitti. ibi.

Articulus decimus, vtrum regulares prædicantes miracula, aut reuelationes non authenticas poſſint puniri ab Epiſcopo. ibi.col.2.

Articulus vndecimus, vtrum quæſtores eleemoſynarum poſſint prohiberi prædicare ab epiſcopis.ib.

Articulus duodecimus, vtrum prædicatoribus regularibus aliqua priuilegia circa officium diuinum concedantur. pag.98.col.1

Articulus decimus tertius, vtrum prædicatoribus regularibus aliquod priuilegium circa ieiuniũ concedatur, ibid.

Quæſtio XXXIII,

De permutationibus in duos articulos diuiſa, pag.98. col.2.

Articulus primus, vtrum monachi inter ſe poſſint facere permutationes, p.98.col.2

Articul. ſecundus, vtrum regulares prohibiti vendere res monaſterij poſſint eas permutare, p.99. colum.2

Quæſtio XXXIIII.

De prælatis in vndecim articulos diuiſa. pag.99.col.2.

Articulus primus, vtrum prælati ſint neceſſarij. p. 99.col.2

Articulus ſecundus, vtrum ſenes ſint eligendi in generales & prouinciales. p.100.col.1

Articulus tertius, vtrum literati ſint anteponendi, in electione generalium, & prouincialium, p.101. colum.2

Articulus quartus, vtrum ſecretarij generalium, aut prouincialium debeant eſſe literati. p.102.col.2

Articulus quintus, quem finem debent habere præoculis prælati in gubernando. ibid.

Articulus ſextus, vtrum prælati ad gubernãdum debeant neceſſario habere fortitudinem. p.103.col.2

Articulus ſeptimus, vtrum in prælati pietas, & miſericordia ſit neceſſaria. p.104.col.2

Articulus octauus, quomodo prælati in muneribus & donis accipiendis debeant abſtinere. p.105.col.1

Articulus nonus, vtrum prælati teneantur expurgare a peccatis congregationem ipſis commiſſam, pag.106.col.1

Articulus decimus, vtrum prælati præ cæteris iuuenes coercere teneantur, ibid.col.2

Articulus vndecimus, vtrum Reges Hiſpaniarum habeant iuriſdictionem ſuper profeſſos ordinum militiarum. p.107.col.1

Quæſtio XXXV.

De præſcriptionibus in tres articulos diuiſa. pag.199.col.1.

Articulus primus, quid ſit præſcriptio. p.109.col.1

Articulus ſecundus, quo temporis ſpatio præſcribatur contra bona regularium. p.109.col.1

Articulus tertius, vtrum monaſteria præſcriptione completa poſſint petere reſtitutionẽ in integrum. pag.110.col.1

Quæſtio XXXVI.

De proceſſionibus in tres articulos diuiſa, pag.110. col.1.

Articulus primus, vtrum regulares poſſint compelli ire ad proceſſiones. p.110.col.1

Articulus ſecundus, vtrum modo ſint aliqui regulares exempti ad eundem ad proceſſiones, ibid. colum.2

Articulus tertius, vtrum regulares intereſſentes ſponte funeralibus & proceſſionibus renuntient priuilegio, p.111.col.1

Quæſtio XXXVII.

De proceſſionibus quoad præcedentiam in quatuor articulos diuiſa. pag.111. col.2.

Articulus primus, quis locus cuicumque eccleſiaſticorum & regularium in proceſſionib. ſit aſſignandus, p.111.col.2

Articulus ſecundus, vtrum in proceſſionibus præcedentiæ ſiat licitæ regularibus, p.112.col.1

Articulus tertius, quid agendum in proceſſionibus pro controuerſia ſedanda, ibid.col.2

Articulus quartus, vtrum fratres minores ab obſeruantia debeant fratres minores conuentuales præcedere. p.113.col.1

Quæſtio XXXVIII.

De procuratoribus fratrum in duos articulos diuiſa. pag.113.col.2.

Articulus primus, vtrum conuentus ſine prælato poſſit conſtituere procuratorem pro conſeruatione monaſterij, p.113.col.2

Articulus ſecundus, quomodo procurator ad cauſas ſit a conuentu conſtituendus, p.114.col.1

Quæſtio XXXIX.

De procuratore fratrum minorum regularis obſeruantiæ, qui ſyndicus nominatur in quatuor articulos diuiſa. pag.114 c.1.

Articulus primus, quis poſſit conſtituere hunc procuratorem. p.114.col.1

Articulus ſecundus, an ſyndicus fratrum minorum ſit procurator fratrum, an ſedis apoſtolicæ. pag. 115.col.1

Articulus tertius. Quam authoritatem habeat prædictus ſyndicus. ibid.col.2

Articulus quartus, vtrum ſyndicus poſſit retinere eleemoſynas pecuniarias fratrum. p.117.col.1

Quæſtio XL.

De priuilegijs conceſſis ſyndicis fratrum minorum, & de fratribus hoſpitantibus fratres ipſius ordinis in quatuor articulos diuiſa. pag.120. col.1.

Articulus primus, vtrum ſyndici fratrum minorum ſint exempti per Reges Hiſpaniarum ab aliquo tributo. p.120.col.1

Articulus ſecundus, vtrum fratres recipientes fratres minores regularis obſeruantiæ gaudeant aliquibus priuilegijs regalibus in his Hiſpaniarum partibus. p.121.col.1

Articulus tertius, vtrum ſyndici & procuratores fratrum minorum & monialium habeant aliqua priuilegia pontificia. p.125.col.1

Articulus quartus, vtrum ſyndici fratrum minorum gaudeant priuilegijs fratrum & poſſint conueniri coram iudice ſeculari. ibid.

Quæſtio xli.

De procuratoribus quoad perſonas potentes hoc munus exercere in tres articulos diuiſa. pag. 126. col. 1.

Articulus primus, quæ ſit differeotia inter ſyndicum & procuratorem. p. 126. col. 2
Articul. ſecundus, vtrum religioſi poſſint eſſe procuratores ſine ſui prælati licentia. p. 126. col. 2
Articulus tertius, vtrum procurator coostitutus ad petendum debita expiret per profeſſionem in religiooe. p. 127. col. 1

Quæſtio xlii.

De protectoribus ordinis minorum in duos articulos diuiſa. pag. 127. col. 2.

Articulus primus, quam authoritatem habeat protector ordinis minorum. p. 127. col. 2
Articulus ſecundus, vtrum protector habeat iuriſdictionem in moniales ordinis. ibid.

Quæſtio xliii.

De prouincia, & prouincialibus in duos articulos diuiſa. pag. 127. col. 2.

Articulus primus, vtrum poſſit erigi prooincia, aut diuidi ſine authoritate Papæ. p. 127. col. 2
Articulus ſecundus, quam authoritatem iure communi habeant prouinciales. p. 128. col. 2

Quæſtio xliiii.

De purgatorio in duos articulos diuiſa. pag. 128. col. 2.

Articulus primus, vtrum ſit purgatorium. pag. 128. col. 2
Articulus ſecundus, vtrum prælati religioonm habeant aliquod priuilegium pro liberatione animæ a purgatorio. ibid.

Quæſtio xlv.

De quadrageſimæ ieiunio in quatuor articulos diuiſa. pag. 129. col. 1.

Articulus primus, vtrum ieiunium qoadrageſimæ obliget arctius religioſos quam ſæculares. p. 129. colum. 1
Articulus ſecundus, vtrum ſupradicta ſint abrogata, & quomodo non oblata ſint intelligenda. ibi. col. 2
Articulus tertius, vtrum ſi Natiuitas Domini venerit in feria ſexta, aut ſabbato poſſint religioſi carnes manducare. p. 130. col. 1
Articulus quartus, vtrum in religionibus in quibus ex voto, aut ex præcepto, aut ex obſeruantia regulari eſt illicitum veſci animalium extremitatibus & inteſtinis in die ſabbati poſſint regulares ea comedere quando Natiuitas Domini in Sabbato ceciderit. p. 131. col. 2

Quæſtio xlvi.

De quarta funeralium in quatuor articulos diuiſa. pag. 132. col. 2.

Articulus primus, vtrum quarta funeralis debeatur a regularibus de his quæ ipſis legantur, & nõ conuertuntur in eorum vſus. p. 132. col. 2
Articulus ſecuodus, Mendicantes præſcripſerunt quartam cootra parrochialem Eccleſiam quæritur an talis præſcriptio per dictos actus cõtrarios fuerit ſublata. p. 133. col. 2
Articulus tertius, Cui parrochiæ debeatur quarta funeralis, an vbi moritur defunctus exiſtens extra ſuum domicilium, an vbi domicilium habet. pag. 134. col. 1
Articulus qoartus, vtrũ circa quartã poſſit fieri conuentio inter mendicantes & Eccleſiã parrochialem. ibid.

Quæſtio xlvii.

De reformatione religionum in quatuor articulos diuiſa. pag. 135. col. 1.

Articulus primus, vtrum ſine licentia generalis poſſit fieri reformatio. p. 135. col. 1
Articulus ſecundus, vtrum in religionibus ſint ſæpius celebranda capitula generalia ad reformationem. ibid.
Articulus tertius. Quæ vtilitas ex repetitione capitulorum generalium conſequatur. p. 136. c. 1
Articulus quartus, de reformatione diſcalciatorum noſtræ ſacræ religionis de obſeruantia. p. 143. c. 2

Quæſtio xlviii.

De religione quoad ſuum eſſe & differentiam in quatuor articulos diuiſa. pag. 146. col. 2.

Articulus primus, quid & in quo conſiſtat perfectio religionis. p. 146. col. 2
Articulus ſecundus, quot ſint in Eccleſia regulæ approbatæ religionum. p. 148. col. 2
Articulus tertius, vtrum ad ſolum Papam pertineat has & alias confirmare religiones. ibid.
Articulus quartus, vtrum ſint excommunicati fundantes ſine licentia ſedis apoſtolicæ ſtatum cum votis ſimplicibus. p. 149. col. 2

Quæſtio xlix.

De religione quoad eius ſpecies & membra in quatuor articulos diuiſa. pag. 149. col. 2.

Articolus primus, vtrum ſint aliqoi ordines mendicantes. p. 150. col. 1
Articulus ſecundus, vtrum Societas Ieſu ſit ordo mendicans. ibid.
Articulus tertius, vtrum regulares canonici Eccleſiarum cathedralium ſint eiuſdem rationis & ordinis cum reliquis canonicis regularibus. p. 151. colum. 1
Articulus quartus, vtrum Eremitæ ſint verè religioſi. ibid. col. 2

Quæſtio L.

De religione quoad obligationem religioſorum in duos articulos diuiſa. pag 152. col. 1.

Articulus primus, vtrum regulares promittentes regulam obligentur ad omnia contenta in regula. pag. 152. col. 2
Articulus ſecundus, vtrum regolares promittentes regulam peccent ſem per mortaliter regulã frangendo in minimis. p. 153. c. 1

Quæſtio li.

De religione quoad eius priuilegia in duodecim articulos diuiſa. pag. 153. col. 1.

Articulus primus, an in aliquis priuilegijs conceſſis intelligantur indulta concedenda. p. 153. col. 1
Articulus ſecundus, vtrum conceſſis alicui religioni priuilegijs conceſſis alijs religionibus, & quibus ille vtuntur, cenſeantur indulta quæ vſu ſuot acquiſita. p. 153. col. 2

Ar-

Articulus tertius, Dato quod religioni concedantur priuilegia quibus mendicantes vtuntur, potiuntur, & gaudēt, quæritur vtrum ſufficiat, quod ipſi mendicantes tempore poſſint vti dictis priuilegiis, an neceſſarium ſit quod actu his vtantur. pag. 154. col. 1

Articulus quartus, Cum dictæ religioni concedantur priuilegia mendicantium quatenus ſunt in vſu, Quæritur an priuilegium præſumatur eſſe in vſu, & an dicta religio volens vti aliquo priuilegio mendicātium teneatur ſe certiorare, an illud apud mendicantes ſit in vſu necne. ib. col. 1

articulus quintus, quo pacto priuilegia in religionibus amittantur. p. 155. col. 1

articulus ſextus, vtrum priuilegio prohibitiuo, aut decretum irritans continenti per actus contrarios poſſit renuntiari. ibid. col. 2

articulus ſeptimus, vtrum priuilegium non faciendi ex conſuetudine quæſito per vnum actum contrarium amittatur. p. 156. col. 1

articulus octauus, vtrum priuilegia conceſſa religioni cenſeantur conceſſa eiuſdem religionis prælato. ibid.

articulus nonus, an priuilegia præpoſito, vel Abbati conceſſa ad commendatarium quoque cui præpoſitura, vel abbatia eſſe commendata protrahantur. ibid. col. 2

articulus decimus, an priuilegium conceſſum religioni & collegio cenſeatur conceſſum ſingularibus perſonis illius collegii. ibid.

articulus vndecimus, an priuilegia ſingularibus perſonis religionis conceſſa ad eoſdem religionis prouinciales aut generales ſi ipſos Papa ſubticuiſſet extendantur. pag. 157. col. 1

articulus duodecimus, vtrum priuilegia conceſſa religioſis profeſſis ad nouitios quoque nondū profeſſos extendantur. ibid.

Quæſtio III.

De religione quoad poteſtatem tranſeundi in alias religiones conceſſum in triginta articulos diuiſa. *pag. 157. col. 2.*

Articulus primus, vtrum ſit conueniens de vna religione in aliam tranſire. p. 158. col. 1

articulus ſecundus, quomodo prælati ſe debeant habere vt eorum religioſi ſubditi in ſuo vocatione permaneant. ibid. col. 2

articulus tertius, vtrum ius canonicum concedat regularibus vt poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem licentia petita licet non obtenta. pag. 159. colum. 2

articulus quartus, in quo conſiſtat perfectio religionis ad quam communi tranſitus conceditur licentia, licet non obtenta. p. 160. col. 1

articulus quintus, vtrum religioſus poſſit tranſire de ſua religione, in qua non ſeruatur regula ad aliam laxiorem in qua ſeruatur, propter quod eſt ſtrictior. ibid. col. 2

articulus ſextus, quæ dicta ſunt de monachis vtrum ad moniales extendantur. p. 161. col. 1

articulus ſeptimus, vtrum conuerſi & oblati poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem petita licentia licet non obtenta. ibid.

articulus octauus, vtrum conſtitutio Pij V. reuocet ius commune concedens fratribus vt ad religiones alias ſtrictiores poſſint tranſire. ibi.

articulus nonus, quis poſſit concedere licentiam, vt religioſus tranſeat de vna religione ad aliam. ibid. col. 2

articulus decimus, vtrum Summus Pontifex ſine cauſa poſſit concedere religioſo vt tranſeat de vna religione ad aliam laxiorem. pag. 162. col. 2.

Articulus vndecimus, vtrum licentia prælati ad trāſeundum ad alium ordinem ex iuſta cauſa non facta mentione de laxiori ſufficiat ad tranſeundū ad laxiorem an debeat tantum intelligi de laxiori, vel æquali. pag. 163. col. 1.

Articulus duodecimus, vtrum regularis ordinis mēdicantium qui habet licentiam ad tranſeundum in aliam religionem etiam non mendicantem, ſiue arctiorem ſiue laxiorem poſſit ſe transferre in aliquem ordinem militarem. ibi.

Articulus decimus tertius, vtrum licentiatus à Papa vt poſſit tranſire ad certum ordinem poſſit ad alium diſtinctum tranſire. ibid.

Articulus decimus quartus, vtrum religioſus fugitiuos ad partem religionem prohibito ſiue diſpenſatione poſſit tranſire non inuento aliquo ſui ordinis monaſterio. ibid. col. 2

Articulus decimus quintus, vtrum prælati religionū mendicantium poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis vt tranſeant ad ordines monaſticos. ibid.

Articulus decimus ſextus, vtrum ſi reformetur ordo religionis mendicantis in ſtrictiorem vitā poſſint profeſſi illius ad alios ordines tranſire. p. 164. colum. 2

Articulus decimus ſeptimus, vtrum fratres mendicantes poſſint recipi in religione Sanctæ Mariæ de Mercede. ibid.

Articulus decimus octauus, vtrum prælati regulares poſſint dare licentiam ſuis ſubditis vt ad Carthuſienſes tranſeat. p. 165. col. 1

Articulus decimus nonus, vtrum ſit licitus tranſitus a Carthuſienſibus ad minores. p. 166. col. 1

Articulus vigeſimus, vtrum monachus Caſſinenſis non petita a ſuis ſuperioribus licentia poſſit tuta conſcientia tranſire ad Carthuſinos. ibid.

Articulus vigeſimus primus, vtrum in extrauaganti Martini Quinti prohibeatur tranſitus ab vno ordinum mendicantium, ad alium mendicantium. ibid. col. 2

Articulus vigeſimus ſecundus, vtrum Capucini diſcalceati ordinis minorum poſſint recipere fratres eiuſdem ordinis de obſeruantia. pag. 167. colum. 1

Articulus vigeſimus tertius, quam diligentiam facere teneatur religioſus qui habet facultatē tranſeundi ad aliquem ordinem, ſi non inuenerit mendicantes qui eum recipere vellent. ibid. colum. 2

Articulus vigeſimus quartus, vtrum recipi poſſint ad religionem religioſi qui fecerūt votum de non tranſeundo ad aliam. p. 168. col. 1

Articulus vigeſimus quintus, vtrum translatus ad aliam religionem vt in ea ſit prælatus debeat profiteri in ſecundo monaſterio antequam ſibi eius adminiſtratio committatur. ibid. col. 2

Articulus vigeſimus ſextus, vtrum prædictis monachus translatus poſt renunciationem prælationis monachus ſecundi, vel primi monaſterij permaneat. ibid.

Articulus vigeſimus ſeptimus, vtrum tranſiens ad aliam religionem poſſit ſecum deferre omnia quæ detulit in religionem ſuam vel ſaltem aliqua ſcripta quæ ipſe tanquam prædicator indices ſibi ſcripſit. p. 169. col. 1

articulus vigeſimus octauus. Vtrum translatus ex ordine mendicantiū ad alium ordinem non mendicantium poſſit in ipſo ordine ad quē eſt trāslatus

habere beneficium regulare, & aliud officium dicti ordinis. p.170.col.1
Articulus vigeſimus nonus, vtrum religioſus tranſlatus ad aliam religionem debeat ſedere in capitulo iuxta tempus, in quo emiſit profeſſionem in primo monaſterio, a quo fuit tranſlatus, an a quo fuit profeſſus in ſecundo. ibid.
Articulus trigeſimus, vtrum tranſlati de vna prouincia in aliam prouinciam eiuſdem religionis debeat ſedere in capitulo ad ſuam vocem dandam a tempore in quo fuit in ſecunda incorporatus. ibid.col.2

Quæſtio LIII.

De religione quoad religioſos extra clauſtra viuere prætendentes in ſex articulos diuiſa. pag.170.col.2.

Articulus primus, vtrum poſſit concedi religioſis licentia habendi beneficia extra loca ſui ordinis. p.171.col.1
Articulus ſecundus, vtrum monachus monaſterium exire poſſit vt alicui Eccleſiæ ſæculari præſit. ibid.
Articulus tertius, vtrum canonicus regularis canonicè obtinens Eccleſiam parrochialem teneatur in ea potius reſidere, quam in Eccleſia regulari. ibid.col.2
Articulus quartus, vtrum prælatus regularis laxioris religionis licite poſſit recipere regularem animo non retinendi eum in clauſtro. ibid.
Articulus quintus, vtrum tranſlatus ex ordine ſtrictiori ad laxiorem de licentia ſuperioris ſeruiens beneficio curato in loco diſtanti per decem milliaria a monaſterio ſit tutus in conſcientia. pag.172.col.1
Articulus ſextus, vtrum generales ordinum poſſunt iuſtis cauſis id petentibus concedere monachis vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decenti ſub obedientia ordinarij. p.173.col.1

Quæſtio LIV.

De religioſis profeſſis poſt publicationem in curia conſtitutionis Sixti V. in ſex articulos diuiſa. pag.173.col.1.

Articulus primus, vtrum criminoſi poſt conſtitutionem Sixti Quinti profeſſi poſſint a religione exire, & habitu regulari ſpoliari. p.173.col.2
Articulus ſecundus, vtrum omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem. pag.175.col.1
Articulus tertius, vtrum iudices Eccleſiaſtici poſſint procedere contra criminoſos clericos, & debitis & ratiocinijs obnoxios profeſſos in aliqua religione. ibid.col.2
Articulus quartus, vtrum pœnæ poſitæ a Sixto V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionem, & profeſſionem iuuenes minores 16. annis ſolum opponantur contra eos qui temere admittunt criminoſos, & debitis & ratiocinijs obnoxios. p.176.col.1
Articulus quintus, vtrum religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V. in curia non ſeruata forma dictæ conſtitutionis ſi nullo impedimento eorum quæ aſſignantur in ea fuerint irretiti ſint in foro exteriori profeſſi. p.176.col.2
Articulus ſextus, vtrum præfati religioſi, & profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti Quinti, ſi nullo impedimentorum eorum quæ aſſignantur in ea fuerint irretiti poſſint ſine aliquo peccato petere apud tribunalia eccleſiaſtica aut ſæcularia vt habitu ſpolientur & vt non profeſſi declarentur. p.180.col.1
In fine quæſtionis apponuntur originaliter bullæ Sixti Quinti, & Gregorij Decimi tertij, & bulla S. D. N. Clementis Papæ Octauus, de his quæ in ea tractantur verba agentibus, vt clarè præfata intelligantur. ibid.

Quæſtio LV.

De reliquijs ſanctorum in tres articulos diuiſa. pag.193. col.1.

Articulus primus, quomodo reliquiæ Sanctorum ſunt adorandæ. p.193.col.1
Articulus ſecundus, cuius authoritate poſſunt transferri Sanctorum reliquiæ de vno loco in alium. pag.194.col.1
Articulus tertius, vtrum Agnus Dei poſſit depingi, & vendi. ibid.

Quæſtio LVI.

De reſtitutione in quatuor articulos diuiſa. pag.194.col.2.

Articulus primus, quid ſit reſtitutio & quotuplex. pag.194.col.1
Articulus ſecundus, vtrum monaſterium poſſit impetrare beneficium reſtitutionis, eo quod priuatur quibuſdam bonis ſibi relictis, ne ſuper his aliqua alienatio, & hypotheca fieret, aut aliquis cenſus conſtitueretur, ſub pœna quod ſi talis alienatio, aut cenſus cõſtitutio fieret ad aliud monaſterium pertineret. p.195.col.1
Articulus tertius, vtrum is, qui contraxit cum monacho abſque licentia prælati ſit obligatus reſtituere monaſterio rem ex illo contractu acquiſitã. pag.196.col.2
Articulus quartus, vtrum bona incerta, quæ habent nouitij poſſint applicari, & reſtitui monaſterijs in quibus ſumunt habitum. p.197.col.1

Quæſtio LVII.

De ſacramentis miniſtrandis in duos articulos diuiſa. pag.197.col.1.

Articulus primus, vtrum religioſi ſint excommunicati adminiſtrantes ſacramenta in parrochia vbi a tempore immemoriali nũquam fuit parrochus. pag.197.col.1
Articulus ſecundus, vtrum monachus prohibitus a prælato ne celebret & ne adminiſtret ſacramenta videatur ſuſpectus. p.197.col.2

Quæſtio LVIII.

De ſepulturis quantum ad libertatem ſepeliendi in decem articulos diuiſa. pag.197.col.2.

Articulus primus, vtrum corpora defunctorum in Eccleſiis debeant ſepeliri. p.198.col.1
Articulus ſecundus, vtrum cõmittatur ſimonia vendendo capellas pro ſepultura. ibid.
Articulus tertius, vtrum regularibus in eorum Eccleſiis libere licentiam ſepeliendi omnes concedantur. p.199.col.1
Articulus quartus, vtrum inuitis fratribus poſſit aliquis in eorum Eccleſiis ſepeliri. p.199.col.2
Articulus quintus, vtrum aliquis inuitus poſſit in Eccleſiis fratrum Minorum ſepeliri. ibid.
Arti-

Articulus ſextus, vtrum confratres, & familiares fratrum debeant inuitis curatis ſepeliri in Eccleſijs fratrum. p.200.col.1

Articulus ſeptimus, vtrum fratres poſſint inducere ad vouendum ſæculares, vt in eccleſijs eorum ſepeliantur. Circa quem articulum ſex dubia proponuntur, & reſoluuntur. ibid.

Articulus octauus, pone quod pater, & auus ſunt ſepulti apud fratres prædicatores, maiores vero vt abauus & ſuperiores ſunt ſepulti in eccleſia parrochiali, iſte nunc deceſſit non electa ſepultura, quæritur vbi debeat ſepeliri. p.201.col.2

Articulus nonus, an conſtitutio prouincialis ne ſepulturæ locus quouis nomine cuiquam detur, neve ſepulturæ fiant in vlla quauis Eccleſia ſine epiſcopi conſenſu valeat etiam contra regulares exemptos qui habent priuilegia liberè ſepeliendi in eccleſiis ſuis. ibid.

Articulus decimus, Religioſi habent capellas in eorum Eccleſijs quas concedunt ad vſum ſepulturæ alicui domui nobilium & filiorum, & liberorum & deſcendentium, & poſteriorum ſuorum, quæritur an ille, qui non eſt de progenie illorum nobilium poſſit eligere ſepulturam in illis capellis. p.202.col.1

Quæſtio lix.

De ſepultura quoad modum ſepeliendi in habitu religioſo ſæculares, & quoad priuilegia ipſis concesſa in duos articulos diuiſa. pag.202. col.1.

Articulus primus, quomodo ſint ſepeliendi in habitu regulari. p.202.col.2

Articulus ſecundus, quid lucrentur ſæculares cum habitu ſepulti. ibid.

Quæſtio lx.

De ſepultura religioſorum in quatuor articulos diuiſa. pag.203.col.1.

Articulus primus, vbi ſunt ſepeliēdi Abbas & Prior. pag.203.col.1

Articulus ſecundus, vbi ſunt ſepellendi religioſi profeſſi. p.203.col.2

Articulus tertius, quibus expenſis debet ſepeliri monachus decedens extra monaſterium, aut qui præeſt beneficio manuali. ibid.

Articulus quartus, quibus expenſis debent ſepeliri nouitij decedentes in anno probationis. pag.204. colum.1

Quæſtio lxi.

De ſepultura quoad eos quibus prohibetur in quatuor articulos diuiſa. pag.204 col.1.

Articulus primus, quibus neganda eſt ſepultura eccleſiaſtica. p.204.col.1

Articulus ſecundus, an priuari debeat ſepultura eccleſiaſtica meretrix quæ inuenta eſt mortua in domo ſui amici de cuius cōtritione non eſt aliquod teſtimonium. p.206.col.1

Articulus tertius, in quas pœnas incurrunt ſepelientes in loco ſacro eos qui ſepultura eccleſiaſtica legitimè ſunt priuati. ibid.

Articulus quartus, in quas pœnas incidunt religioſi ſepelientes vſurarios manifeſtos. p.206.col.2

Quæſtio lxii.

De ſepultura quoad exhumationem corporum, et exportationem de vno loco ad alium in duos articulos diuiſa. pag.206. col.2.

Articulus primus, vtrum corpora defunctorum poſſint exhumari & transferri de vno loco in alium. pag.207.col.1

Articulus ſecundus, vtrum corpora defunctorū poſſint excoriari & inhumaniter tractari. ibid.

Quæſtio lxiii.

De ſimonia in ſex articulos diuiſa. pag.208. col.1.

Articulus primus, quid ſit ſimonia. p.208.col.1

Articulus ſecundus, vtrum pro datione habitu regularis, & profeſſione aliquid dare, & accipere ſimonia committatur. p.208.col.2

Articulus tertius, quomodo ſe debet habere regularis per ſimoniam ingreſſus monaſterium. pag.209.col.1

articulus quartus, vtrum ſit ſimoniaca conuētio qua regulares conueniunt, vt alter in vna electione ſuffragetur vni & alter alteri in alia. ibid.

articulus quintus, qua pœna ſint puniendi regulares reſpectu prælationum ſimoniaci. p.210.col.1

articulus ſextus, vtrum prælati regulares poſſint abſoluere & diſpenſare cum ſuis religioſis ſimoniace ordinatis. p.210.col.2

Quæſtio lxiv.

De ſcientia & ignorantia in quinque articulos diuiſa. pag.210. col.2.

articulus primus, vtrum omnes religioſi teneantur ſcire ea quæ pertinent ad ſuum ſtatum. pag.210. colum.2

articulus ſecundus, vtrum ignorantia præceptorum regulæ excuſet religioſos a peccato ſicut excuſat impoſſibilitas, & neceſſitas, quod latè proſequitur. p.211.col.1

articulus tertius, quæ ad vitam monaſticam debite peragendam debeat ſcire monachus facienda. pag.214.col.2

articulus quartus, vtrum licitum ſit religioſis diſcere ſcientias. p.215.col.2

articulus quintus, vtrum licitum ſit religioſis diſcere ſcientias Philoſophiæ, Mathematicæ, & artium liberalium. p.216.col.2

Quæſtio lxv.

De *ſuſpenſione in octo articulos diuiſa. pag.217. col.1.*

articulus primus, quid & quotuplex ſit ſuſpenſio. pag.217.col.1

articulus ſecundus, in quibus caſibus fiant regulares ipſo iure ſuſpenſi. ibid.col.2

articulus tertius, vtrum in generali ſuſpenſione iuris comprehendantur generales, & prouinciales religionum. p.218.col.2

articulus quartus, in quadam religione eſt conſtitutio, vt ſi prælatus deliquerit poſſit correctione fraterna præuia ſuſpendi, & de facto fuit ſuſpenſus, quæritur vtrum præfata ſuſpenſio ſit irrita. pag.219.col.1

articulus quintus, vtrum clericus ſuſpenſus ab Abbatiſſa contrauenienda ſuſpenſioni remaneat irregularis. ibid.

articulus ſextus, vtrum religioſus ſuſpenſus a temporalibus ſi contrauenerit fiat irregularis. ibid.

articulus ſeptimus, vtrum acta per prælatum ſuſpenſum valeant. ibid.col.2

articulus octauus, in quibus vitandi ſunt interdicti, & ſuſpenſi. ibid.

Quæ-

Quæſtio lxvi.

De ſcrupulo & ſcrupuloſis in tres articulos diuiſa. pag.220. col.1.

Articulus primus, quid ſit ſcrupulus, & in quo differat a dubio. p.220.col.1
Articulus ſecundus, quæ ſint remedia contra ſcrupulum in generali. p.220.col.2
Articulus tertius, quomodo ſit particularibus ſcrupulis medendum, & in hoc articuli aliqua dubia ipſum concernentia proponuntur. p.222.col.2

Quæſtio lxvii.

De ſtudentibus in octo articulos diuiſa. pag.224.col.2.

Articulus primus, an valeat licentia data religioſo ad exiſtendum in ſtudio per prælatuoi abſque licentia conuentus. p.225.col.1
Articulus ſecundus, an monachi poſſint exire extra clauſtra ad audiendum ius canonicum aut Theologiam. ibid.
Articulus tertius, ſi monachus exiuit clauſtra eo animo, vt audiret leges, vel Phyſicam, poſtea autem non audiuit, an incidat in pœnas iuris. ibi. colum.2
Articulus quartus, vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis, vt audiant leges ciuiles. ibid.
Articulus quintus, vtrum legatus a latere poſſit diſpenſare cum monachis, & clericis, vt audiant leges & phyſicam. p.226.col.1
Articulus ſextus, vtrum monachus quando eſt in ſcholis ſtudendo agere & conueniri poſſit in iudicio. ibid.
Articulus ſeptimus, vtrum monachus abſens cauſa ſtudij poſſit eleemoſynam facere. ibid.
Articulus octauus, vtrum relictum fratri minori regularis obſeruantiæ cauſa ſtudij valeat. ibid.

Quæſtio lxviii.

De Taurorum agitatione & ſpectaculis in ſex articulos diuiſa. pag.227.col.1.

Articulus primus, vtrum agitatio Taurorum ſit peccatum mortale. p.227.col.1
Articulus ſecundus, vtrum religioſis ſit licitum in taurorum agitationibus intereſſe. ibid.col.2
Articulus tertius, vtrum canonici regulares poſſint hodie ſicut clerici in Hiſpanijs agitationi taurorum intereſſe. p.230.col.1
Articulus quartus, vtrum milites profeſſi in ordinibus militaribus poſſint intereſſe agitationi taurorum. p.230.col.2
Articulus quintus, vtrum regularis poſſit aſſiſtere agitationi taurorum, non vt eos videat oculariter, ſed a feneſtra abſtractus audit clamores, rumores & hominum vociferationes. ibid.
Articulus ſextus, vtrum licitum ſit religioſis in ſpectaculis deſidere & in ludis. p.231.col.1

Quæſtio lxix.

De teſtamentis in duodecim articulos diuiſa. pag.231.col.2.

Articulus primus, quid & quotuplex ſit teſtamentum. pag.232.col.1
Articulus ſecundus, vtrum religioſi poſſint facere teſtamentum. ibid.
Articulus tertius, vtrum religioſus profeſſus poſſit de licentia ſui prælati irritare aut alterare teſtamentum. p.232.c.2
Articulus quartus, vtrum monachus factus Epiſcopus poſſit ſine diſpenſatione condere teſtamentum de bonis acquiſitis ſine intuitu Eccleſiæ. pag.233.col.1
Articulus quintus, vtrum facultas teſtandi data a Papa monacho facto Epiſcopo intelligatur pro prima vice. p.233.col.2
Articulus ſextus, vtrum licentia data Epiſcopis qui fuerunt monachi extinguatur morte Papæ concedentis re integra. p.234.col.1
Articulus ſeptimus, vtrum profeſſi in ordinibus militaribus poſſint teſtari. ibid.
Articulus octauus, vtrum oblati regulares poſſint teſtari. p.238.col.2
Articulus nonus, an ſi Pater monaſterium ingrediatur, & profeſſus ſit nunquid aliquem ex filiis ſuis meliorare poſſit in tertia, & quinta bonorum parte, vel de illis maioratum facere. pag 238 colum.2
Articulus decimus, vtrum valeat teſtamentum, in quo inſtituitur frater minor obſeruantiæ. pag. 239.col.1
Articulus vndecimus, vtrum per profeſſionem teſtamentum ante ingreſſum religionis factum rumpantur. ibid.
Articulus duodecimus, vtrum in teſtamentis poſſint teſtes deponere de verbis teſtatoris. pag.239. colum.2.

Quæſtio lxx.

De teſtamentis quo ad eorum executionem in ſex articulos diuiſa. pag.239.col.2.

Articulus primus, an religioſus poſſit eſſe executor teſtamenti. p.240.col.1
Articulus ſecundus, vtrum fratres minores poſſint eſſe executores teſtamentorum. ibid.
Articulus tertius, vtrum religioſi conſiliũ ſit ſequendum quando teſtator mandat, quod ſuo conſilio & voluntate, quod fieri præcipit exequatur. pag.240.col.2
Articulus quartus, vtrum religioſus executor poſſit erogare ſuo monaſterio diſtribuenda pauperibus. pag.241.col.1
Articulus quintus, vtrum ordinarius poſſit compellere religioſum teſtamenti executorem, vt ſibi reddat rationem. ibid.
Articulus ſextus, vtrum remaneat ſuſpenſus regularis impediens vltimam voluntatem teſtatoris. pag.241.col.2

Quæſtio lxxi.

De teſtibus in duos articulos diuiſa. pag.241.col.2.

Articulus primus, vtrum religioſi poſſint compelli ad iurandum. p.241.col.2
Articulus ſecundus, vtrum monachus poſſit eſſe teſtis in teſtamento. ibid.

Quæſtio lxxii.

De tertiarijs Ordinum in quatuor articulos diuiſa. pag.242.col.1.

Articulus primus, vtrum ordo tertiatiorum B.Franciſci

ciſci ſit religio,& vtrum eius alumni ſint vere religioſi. pag.242.col.2.
Articulus ſecundos, Vtrum tertiarij ordinis D. Dominici ſint verè religioſi. p.244.col.1.
Articulus tertius, Vtrum tertiarii Diui Auguſtini Carmelitarum,& Minorum ſint religioſi.p.245.col.1
Articulus quartus, Quo habitu præfati tertiarij vtantur. p.245.col 2

Quæſtio lxxiii.

De Tertiarijs quoad eorum priuilegia & exemptionem in duos articulos diuiſa.
Pag.246.co.1.

Articulus primus, Vtrum Tertiarii gaudeant priuilegiis conceſſis fratribus minoribus, pagin. 246. col. 1
Articulus ſecundus, Vtrum tertiatii, & Tertiariæ conſequantur indulgentias conceſſas ordinibus quorum ſunt Tertiarii. p.247.col.a

Quæſtio lxxiiii.

De tributis in ſexdecim articulos diuiſa.
Pag.247.col.2.

Articulus primos, Vtrum religioſi in his Hiſpaniarum partibus teneantur ſoluere ſubſidium.pag. 248.col.1
Articulus ſecundus, Vnde ſubſidium originem traxit. p.250.col.2
Articulus tertius, Vtrum capellaniæ fundatæ in monaſteriis minorum de obſeruantia ſint præfato ſubſidio ſubiectæ. p.251.col.1
Articulus quartus, Vtrum diſtributiones quotidianæ ſint ſubſidio obligatæ. p.251.col.2
Articulus quintus, Vtrum ad taxandam quotâ ſubſidii ſint regulares vocandi. p.253.col.1
Articulus ſextus, Vtrum laici habentes decimas tertiarias de manu Regis vendentes eas teneantur ſoluere ſubſidium aut gabellam. p.253.col.2.
Articulus ſeptimus, Vtrum ementes aliquid a monaſteriis teneantur ſoluere alcauala. p.251.col.1
Articulus octauus, Vtrum eccleſiaſtici, & regulares vendentes teneantur ſoluere alcauala. pag 254. col.2
Articulus nonus. Vtrum ex rebus venditis nouitii ſuo nomine debeatur alcauala. p.256.co.1.
Articolus decimus, Vtrum hæc decima alcaualæ poſſit peti à monaſterio apud iudicem eccleſiaſticum. ibid.
Articulus vndecimus, Vtrum tertiarii ex rebus venditis teneantor ſoluere gabellam. p.257.co.2.
Articulus duodecimos, Vtrum fratres ordinum militiarum teneantur ex rebus venditis ſoluere gabellam. ibid.
Articulus decimus tertios, Vtrum ementes aliquid à monaſteriis ſint immunes à gabella ſi illud vendiderint. p.258.col.1.
Articulus decimus quartus. Vtrum laicus vendens rem communem cum monaſterio teneatur ſoluere gabellam. ibid.
Articulus decimus qointus, Vtrum regulares teneantur ſoluere ſubſidium quod vocatur eſcuſado. p.258.col.2.
Articulus decimus ſextus, Vtrum montales ſoluere decimas de prædiis ſuis teneantur.

Quæſtio lxxv.

De vaſallis in duos articulos diuiſa.
Pap.163.col.1.

Articulus primus, Vtrum monachi poſsit habere vaſallos. p.263.col.1
Articulus ſecundus, Vtrum vaſſalli dictorum Monachorum debeant per ipſos gubernari in foro interiori,& exteriori. p.263.col.2.

Quæſtio lxxvi.

De vicarijs in quinque articulos diuiſa.
Pag.264.col.2.

Articulus primus, Vtrum ſit idem vicarius, quod delegatus,& quam poteſtatem habeant conuentuum vicarii. p.264.col.2
Articulus ſecundus, Vtrum mortuo aut impedito miniſtro generali ordinis Minorum poſsit vicarius inſtitui ab ipſis fratribus. p.265.col.1
Articulus tertius, Vtrum mortuo guardiano, in ordine Minorum officium eius vicarii finiatur & in vita poſſit eum amouere, & officio priuare. ibid.
Articulus quartus, Quo tempore durant vicarii monialium. p.266.co.1
Articulus quintus, Vtrum regulares poſſint eſſe vicarii Epiſcoporum. ibid.

Quæſtio lxxvii.

De viſitatione in decem articulos diuiſa.
Pag.266.col.2.

Articulus primus, Quæ ſit origo viſitationis.p.266. col.2
Articulus ſecundus, Vtrum de minimis debeant prælati ſyndicari & viſitari p.267.co.2
Articulus tertius, Vtrum iudicibos & prælatis ſit dandus libellus articulorum de quibus ſunt viſitari in generali an in ſpeciali. p.268.col.1
Articulus quartus, Vtrum contra prælatos in ſyndicatione maiores requirantur probationes quam contra ſubditos ibid.col.1
Articulus quintus, Qua pœna falſi teſtes ſint puniendi deponentes in viſitatione contra prælatos. p.269.col.1
Articulus ſextus. Quomodo iudices ſuperiores ſyndicantes debeant ſe habere circa clamorem potentium,& populi contra prælatos in ſyndicatione. ibid.col.a
Articulus ſeptimus, Quomodo iudices ſyndicantes debeant ſe habere contra calumniatorē viſitantes ſuperiores. p.270 col.1
Articulus octauus, An ſuperiores ſyndicati poſſint proponere querelam contra calumniantes. pag. 271.col.1
Articulus nonus, Vtrum aliqui qui non ſunt eiuſdem ordinis poſsint alterius ordinis prouintiam viſitare. ibid.
Articulus decimus, Qua pœna puniantur viſitatores ſingulis annis non viſitantes. p.271.col.2

I N D E X

Quæſtio lxxviii.

De voto in duos articulos diuiſa.
Pag.272.col.1.

Articulus primus, Vtrum Abbates S.Benedicti poſſint diſpenſare in voto clauſuræ. p.272.col.1
Articulus ſecundus, Vtrum votum donatorum in ordine S.Benedicti ſit ſolemne. p.272.col.2

Quæſtio lxxix.

De vnctione extrema in quatuor articulos diuiſa.
Pag 273.col.1.

Articulus primus, Quis ſit miniſter extremæ vnctionis. p.273.col.1
Articulus ſecundus, Quibus ſit hoc ſacramentum conferendum.
Articulus tertius, Quibus ſit hoc ſacramentum negandum. p.274.col.1
Articulus quartus, Vtrum hoc ſacramentum ſit reiterabile. p.274 col.1

Quæſtio lxxx.

De vnctione monaſteriorum in tres articulos diuiſa.
Pag.274.col 2.

Articulus primus, Vtrum duo monaſteria propter exigentiam reddituum poſſint vniri. p.274.col.2
Articulus ſecundus, Vtrum vnionibus monaſteriorum iam factis aliquod præiudicium ex reuocationibus generetur. p.275.col.2
Articulus tertius, Vtrum reuocentur propter dictam conceſſionem vniones nullæ propter defectum alicuius ſolemnitatis. p.276.col.1

F I N I S.

Digitized by Google

INDEX GENERALIS
SENTENTIARVM QVAE IN HOC TOMO INVENIVNTVR.

A

Abbas.

ABBAS *in fauorabilibus venit appellatione monachorum.p.150.col.1. vide in verbo prælatus.*

Abbatiſſa.

Abbatiſſa non poteſt excommunicare neque ſuſpendere. p.219.col.1.

Abſolutio.

Abſolutio ab excommunicatione non habet verba determinata. p.21.col.1

Abuſus.

Abuſus aliquando diſſimulandi, p.129.col.2

Acceſſus.

Acceſſus ad monaſteria monialium debet eſſe rarus.pa. 13.col.2

Acceſſus ad monaſteria monialium conceſſus alicui extenditur ad eius ſocium. p.14.col.1

Acceſſu ad monaſteria monialium probibito ſub excommunicatione non probibetur ſub ea pœna progreſſus ad ea. ibid.

Acceſſus ad curiam principis animo offendendi fratres probibetur religioſis. pa.56.col.2. & p.57.col.1

Acceſſoria.

Acceſſoria non ſunt trabenda in exemplum.p.96.col.1

Acclamatio.

Acclamationibus populi non debent iudices cõcitari ad ſententiam ferendam. p.269.col.2

Actus.

Actus ignoranter factus nõ inducit conſenſum.p.29.co.1

Ad actum tempus aſſignatum eſt aliquando forma. pa. 49.col.2

De actibus merè interioribus nõ indicat homo p.37.col 2

Actus conſiſtit in voluntate & potentia p.186.co.2.& pa.187.col.1.

Actio.

Vnius actionis effectus non euacuatur per alium.pag.13. col.1.

Agere.

Agere in iudicio & conueniri poteſt monachus exiſtens in ſtudio. p 223.col.1

Agnus Dei.

Agnus Dei non poteſt depingi neque vendi. p.193.col.1

Alienare.

Alienari non poſſunt res Eccleſiæ niſi præcedẽtibus tractatibus. p.185.col.1

Alimenta.

Alimenta tenetur pater filijs præſtare de iure naturali, non tamen filius patri. p.34.co.1.& 2

Alimẽta præſtandi obligatio incũbit patri erga filiũ per ſe, filio autem erga patrem incumbit per accidẽs.ibid.

Alimenta debentur religioſo, etiam ſi pereat fundus datus monaſterio ad alimenta. p.99.col.1

Alere.

Minori obligatione tenetur filius alere patrem, quam pater filium. p.39 col.1

Amicus.

Ponere vitam pro amicis eſt valde honeſtum. p.89.col.1

Anima.

Animæ defunctorum licet ſanctæ in lege veteri non videbant Deum. p.193.col.1

Anatomia.

Anatomia corporum mortuorum licita eſt.p.207.col.2

Annus.

In anno probationis dies termini debet computari in termino. p.33.co.1 & 2

Annus probationis in nouitijs debet eſſe politicus nõ ſolaris. p.34.col.1.& 2

Annus Romanorum includit duodecim menſes. ibid.

Annus ſolaris apud Hebræos erat in vſu. ibi.

Annus probationis nouitij inductus eſt in fauorem publicum. p.36 col.1

Anno probationis non poteſt renunciari. ibid.

Annus inceptus & annus completus aliquando neceſſarij. p.65 col.2

Approbari.

Approbari ab omnibus debet quod oẽs tangit.p.144 c 2

Aqua.

Conceſſo hauſtu aquæ conceſſum eſt iter ad capiẽdũ eam. p.199.col.1.

Argumentum.

Argumentum à contrario ſenſu non habet locũ in reuocatorijs, neque in his quæ ſunt ſtricti iuris. p.64.c.2

Attritio.

Attritio putata contritio ſufficit ad receptionem aliquorum ſacramentorum. p.212.co 1

Authoritas.

Authoritas priuilegij perpetui poteſt delegari. pag.115. col.1.Vide in verbo ſuperioritas.

Auguſtinus.

Auguſtinus & Hieronymus propinqui morti multa volumina ediderunt. p.101.col.1

B

Blaſphemia.

C*ontra importunas blaſphemias remedia ſunt multa.* p.223.col.1

Beneficium.

In reſignatione beneficij dies reſignationis debet computari in numero. p.13 col.1

Beneficium requirens ordinem ſacerdotalem non eſt dandum ordinato ante legitimam ætatem. p.68.co.1

Fructus beneficij nõ perdit ſuſpenſus ab officio clericali. p.217.col.2

Priuilegium ad fruendum fructibus beneficiorum non extenditur ad fructus diſtributionum quotidianarum, p.252.col 1

Bona.

Bona monaſterij deſtructi pertinent ad aliud monaſterium ad quod transferuntur monachi. p.12.co.1 & 2

Bona acquiſita à monacho in primo monaſterio non pertinent ad ſecundum ad quod transfertur. ibi.

Bona acquiſita monaſterio reſpectu alicuius monachi remanent apud primum monaſterium, quo ad proprietatem. vſus fructus autem pertinet ad monaſterium ad quod propter culpas relegatur. ibi.

Bona acquiſita à monacho poſt relegationem pertinent ad monaſterium ad quod relegatur. p.12.col 1
Monialis tranſlata ad aliquod monaſterium debet transferre bona oblata primo monaſterio deſtructo. ibid.
Bona religionis deſtructæ debent applicari alteri religioni ad quam eius religioſi transferuntur. ibid.
Bona filij ingredientis monaſterium ipſi pertinent quo ad proprietatem, monaſterio vero quo ad vſum fructum. pa.45 col.1
Bona ſua non tenentur diſtribuere pauperibus etiam ingredientes religionum fratrum minorum. p.46.col.2
Bona incerta nouitij poſſunt monaſterio reſtitui. p.190. col.1 & 2

Biſſextus.

In fauorabilibus duo dies biſſexti computantur pro vno. p 32.col.2
In anno probationis biſſextus computatur pro vno die. p.33.col.2

Bulla.

Bulla Sixti Quinti, & Gregorij Quarti Decimi, & Clementis Octaui. quoad recipiendos nouitios ad religionem proponuntur p.185. *vſque ad* p.191 *incluſiuè.*

Brachium ſeculare.

Brachij ſecularis auxilium poteſt ſecundum ius inuocari ab ordinario. p.250 col.2

C.

Calumniatores.

Calumniatores contra ſuperiores puniendi ſunt grauiter. p.270.col.1.& 2.& p.271

Coadiutor.

Coadiutor debet in ſcientia & prudentia æquari principali. p.102 col 2. *mortuo prælato finitur ius coadiutoris eius* p 90 col.2

Canonicus regularis.

Canonici regulares Eccleſiarum Cathedraliũ ſunt eiuſdem rationis cum canonicis regularibus monaſteriorum. p.151 col 1.& 2
Canonicus regularis appellatione monachi non venit. p.230 col.1. *niſi ſit eadem ratio.* ibid. *niſi etiam quando leges loquentes de monachis fundantur in religione.* ibid.
Canonici regulares introducẽtes mulieres in ſua monaſteria incidunt in pœnas conſtitutionis Pij V. ibid.

Capitulum.

Capitulum generale in religionibus non poteſt aliquid diſponere contra ius. p.55 col.2
Capitula generalia ſunt ſæpè in religionibus pro earum reformatione celebranda p 136. *vſque ad* pag 141
in ordine minorum capitula generalia de ſexennio in ſexennium præcipiuntur celebrari. p 136 col.2
in capitulis generalibus non agitur principaliter de reformandis moribus. p.139 col.1.& 2
Ad capitulum tantum neceſſarij fratres debent ire pag. 143.col 1 & 2
In capitulis fratres otioſi multorum peccatorum ſunt cauſa. ibid.
In capitulis fratrum minorum ſumptus exceſſiui damnabiles. ibid.col.2
Ordo capitulorum in religione minorum de obſeruantia à ſummo Pontifice mutandus. ibid.
Capitulum generale non poteſt facere inhabiles ad honores deſcendentes ex Iudæis, aut Sarracenis pag.25 colum.1.& 2

Carnes.

Manducare carnes in duobus diebus ante cineres à ſacerdotibus Eccleſiaſticis & regularibus non eſt peccatũ. p 130 col.1
Manducare carnes interfectorio in præfatis dieb. à regularibus eſt peccatum. ibid.
Abſtinentia à carnibus præcipitur ſexta feria & Sabbatho. p.130.col.2
Abſtinentia à carnibus magis rigoroſa eſt in ſexta feria, quam in Sabbatho. ibid.
Circa comeſtionem carnium vſus cuiuſcumque prouinciæ ſeruandus. p.131.col.2

Caſtitas.

Caſtitas coniugalis promittitur à militibus Diui Iacobi. p.6.col.2.

Cauſa.

Per quaſcunque cauſas res agitur per eaſdẽ diſſoluitur. p.113.col.2

Cenſura Eccleſiaſtica.

Nulla cẽſura Eccleſiaſtica lata à iudice eſt nulla propter omiſſam correctionem. pa.219.col.1

Cenſus.

Contractus cenſus redimibilis eſt validus in foro cõſcientiæ etiam nõ interueniente numerata pecunia. p.181. col.1.& 2.

Codicillus.

Codicillus, vide in verbo hæreditas & in verbo, teſtamẽtum.

Cogitatio.

Cogitationes hominũ ſunt timidæ & incertæ. p.139. c.2

Commendatarij.

Commendatarij militiarum ſunt verè religioſi. p 6.col.1
Commendatarij non poſſunt habere proprium. p.77.co.1. & 2. & *poſſunt diſtribuere bona inter liberos & teſtari.* & ibid. & *in Luſitania non gaudent priuilegio fori.* ibi.co.2. *vide, v. teſtamentum.*

Comedere.

Comedere inteſtina & extremitates animalium in Sabbatis in Caſtella non eſt illicitum. p.132.c.1

Commodum.

Commodi proprij cupiditas multorum malorum cauſa. p.103.col.1.

Communicatio priuilegiorum.

Communicatio priuilegiorũ competit etiam monaſterijs particularibus p.20

Conatus.

Conatus non punitur ſicut actus. p.14.col.1

Concedere.

Princeps non cenſetur concedere priuilegium cum maximo præiudicio. p.202.col.2

Conceſſum.

Plus valet ſpecialiter conceſſũ quã generaliter p.13.c.1
Conceſſo aliquo cenſentur conceſſa omnia ſine quibus fieri nequit. p.112.co.1

Conceſſio.

Conceſſiones eiuſdem tenoris, & temporis eundẽ habent effectum. pa.13.col.1
Conceſſio facta domino extenditur ad familiares pa.14. col 1
in conceſſione generali non comprehenduntur ea, quæ ſpecialiter debent exprimi. p.27.co.1
Conceſſio poteſtatis cum limitatione limitatè debet exerceri. p.50.col.1

Concilium.

Concilij decreta non reuocantur in generali reuocatione. p.119.co.1
Concilij decreta ſunt cum magno conſilio. ibid.
Concilij Tridentini decreta in generali reuocatione Papæ cenſentur reuocata. ibid.
Concilia prouincialia neceſſario celebranda ſunt ab Epiſcopis. pa.135.col.2.& p 136. *vſque ad* pag.139
Concilia prouincialia debent ſæpius celebrari. vt Epiſcopi & eorum officiales ſyndicentur. pag.36.co.2.& *ne oblinioni pontificalia decreta tradantur.* ibid.
Ex defectu reiterandi concilia prouincialia pullulant hæreſes. p.137.col.1 & 2
in concilijs prouincialibus de reformatione morum debet principa-

principaliter agi. pag.138.col.1

Cōcilia prouincialia ſunt celebranda, vt declarentur dubia. pag.142.col.2

Concilia prouincialia & generalia abhorrent dæmones & hæretici. p.143.col.1

Conditio.

Conditione exiſtente diſpoſitio non operatur. p.28.col.2

Ante conditionem impletam non acquiritur ius conditionale. p.196.col.1

Confeſſio iudicialis.

Confeſſioni iudiciali priori ſtandum eſt. p.53.col.2

Confeſſio iudicialis debet fieri in loco libero. ibid.

Confeſſioni iudiciali per torturam extortæ licet poſteriori ſtandum eſt. ibid.

Confeſſio ſacramentalis.

Confeſſiones ſacramentales in publico fieri oportet. p.81 col.2

Confeſſionis præceptum non obligat quando adeſt in eius obſeruatione maximum periculum. p.212 col.1

Confeſſiones reiterare ſcrupuloſis damnoſum pag.223. col.1

Peccata venialia in ſpeciali confiteri aliquando damnoſum. ibid.

Confeſſarij.

Confeſſarij approbati ſemel ſi ſint regulares iterum approbari per examen non eſt neceſſarium. p.96.col.2

Confeſſarios longe diſtantes non obligantur pænitentes quærere. p.151.col.1

Cōfeſſarij prudentes pro ſcrupuloſis ſunt neceſſarij. p.223. col.1

Confirmatio.

Confirmatio priuilegiorum ex certa ſcientia motu proprio & de plenitudine poteſtatis non ſolū confirmat, ſed etiam innouat priuilegia reuocata. p.65.col.1

Coniectura.

In certis non eſt locus coniecturis. p.52.col.1

Conſecratio.

Reiterare verba & ſyllabas in conſecratione damnoſum. p.223.col.1

Conſenſus.

In conſenſum diſſenſus tranſire non poteſt. p.52 col.1

Conſilium.

Conſilium à ſapientibus quærendum. p.212.col.1

Conſilium aliquando petendum & nō neceſſario ſequendum. pag.224.col 2. & p.240 col.1

Conſilio prudentum eſt ſtandum p.221.col.2. & p.222. col.1

Continere.

Multi caſus occurrunt in quibus coniuges, ſine culpa continere coguntur. p.2.col 1, & 2

Continentia.

Continentia ſacerdotalis eſt ex ſola inſtitutione Eccleſiaſtica. p.4.col.1.& 2

Continentiam videtur vouere coniux dans licentiam marito ad ingrediendum religionem. pag.37 col.2

Nec continentia videtur promiſſa, ſub conditione ſi profiteatur. ibid.

Conſtitutio.

Conſtitutio vide in verbo, lex, & in verbo ſtatutum.

Contemnere.

Quod quis non optat facilè contemnit. p.38 col.2

Qui magis contemnit legem magis auertitur à dictamine rationis. p.213.col.2

Contractus.

Ex contractu prædeceſſoris tenetur ſucceſſor. pagin.73. col.2

Poteſt ſolui debitum monacho ex contractu cum ipſo inito. ibid.col.2.et p.74.col.1

Contractus mulieris non valet ſine licentia viri. p.196. col.1

Conuerſi.

Conuerſi ſunt religioſi laici. p.50.col.2

Conuentus.

Conuentus eſt aliud à prælato. p.113.col.2

Conuentus in conſtitutione procuratoris cenſetur obligare ſe & ſua bona. ibid.

Conuenire.

Ratione tributi debiti non poteſt monachus negotiator coram iudice extraneo conueniri. p.257.col.1

Cor.

Cor hominis non poteſt homo perſcrutare. p.267.col.1

Correctio.

Correctio iuris non eſt admittenda. p.33.col.1.& 2

Correctio legum vitanda. p.179.col.1

Corrector.

Mortuo correctore eius officiales finiuntur. p.265.col.1

Corrector poteſt ante mortem nominare vice tenentem. p.90 col 2

Corrigere.

Non præſumitur legislator ſe ipſum ſtatim corrigere. p.179.col.1

Correlatiua.

Correlatiua ſunt ſimul, non tamen in omnibus eodem modo ſe habent. p.97.col.1

Cuſtos.

Cuſtos in ordine Minorum habet votem in capitulo generali. pag.128.col.2

Charitas.

Charitas eſt vinculum perfectionis. p.4.col.1

Charitatis Chriſtianæ perfectio triplex. p.143.col.1

Charitati non eſt præferendum ieiunium neque vigilia. p.221.col.1

Chriſtiani noui.

Chriſtiani noui ſunt neophiti & non omnes deſcendētes ex Iudæis, aut Sarracenis. p.28.col.1

Chriſtiani noui deſcendentes ex Iudæis & Sarracenis ſunt capaces officiorum. ibid.

Chriſtianos nouos ſolus Pontifex poteſt facere inhabiles ad dignitates & officia & ad religionem. ibid.

Clauſula.

Clauſula irritans non refertur ad id, quod accidentaliter tractatur. pag.178.col.1

Clauſula irritatoria non debet referri ad omnia quæ in lege tractantur. pag.178.col 1.& 2

Clauſula, vt ad omnia referatur debet vniformis ratio de his omnibus eſſe. ibid.

Clauſura.

Ad ingrediendam clauſuram priuilegium non expirat ſi virtute alterius priuilegij ipſam quis ingrediatur. p.13. col.1

Licentia ad ingrediendam clauſuram monialium odioſa ideo reſtringenda. ibid.col.2

Licitum eſt egredi à clauſura monialibus epidæmia laborantibus. p.21.col 2

Exire à clauſura non licet moniali febre maligna laboranti. ibid.

Licitum eſt ſanis exire a clauſura alijs monialib. epidæmia laborantibus. p.14.col.1.& 2

Vt licentia detur ad egrediendum a clauſura debet cauſè ſumi iuramentum à medicis an ſcilicet laborent infirmitate contagioſa de perſona ad perſonam. ibidem.

In clauſura poſſunt diſpenſare Abbates Sancti Benedicti. p.272.col.1.& 2

Clauſtrum.

Extra clauſtra viuunt, qui ſunt ſine licentia prælati. pag 97.col.1.& 2

Extra clauſtra habere beneficia non conceditur regularibus. p.171.col.1

Extra clauſtra poteſt eſſe moniachus præſidēdo Eccleſiæ parro-

parrochiali etiam ſeculari. ibid. col. 2

Non eſt recipiendus Monachus, ea intentione vt per multos annos viuat extra clauſtra. ibid. col. 2

Monachus non poteſt eſſe extra clauſtra niſi de licentia prælati. ibid. pag. 172. col 1. & 2.

Pro ſuſtentandis parentibus poſſunt religioſi eſſe extra clauſtra cum licentia ſuorum prouincialium. pag. 172. col. 2. & pag 234 col. 1

Cum licentia prælatorum ſuorum poſſunt damnati ad triremes & ab eis reſtituti habitus retento agere vitam eremiticam extra clauſtra. pag. 173. col. 1

Solus Papa poteſt dare licentiam monacho, vt ſit extra clauſtra in habitu clericali ſub obedientia ordinarii. ibi.

Extra clauſtrum ad audiendum ius canonicum & Theologiam, non ad audiendas leges & Phyſicam poſſunt monachi exire. p. 225. & 226. col. 1. & 2.

Creditor.

Creditor redditur deterioris conditionis ſi debitor religionem ingrediatur. pag. 127. col. 1

D

Damnum.

DAmnum varijs modis contingit. pag. 195. vide in verbo, læſio.

Decima.

Super decimis poteſt fieri compoſitio. p. 134. col. 1

Decimas tertiarias poſſunt priuilegio habere laici. p. 253. col. 2

De decimis tertiarijs ſoluunt laici ſubſidium. ibid.

Decimæ tertiariæ ſunt fructus Eccleſiaſtici. ibid.

Decimas non tenentur ſoluere moniales. pag. 260. vſque ad pag. 262

Decreta.

Decreta pontificalia obliuioni aliquando traduntur. pag. 136. col. 2

Debere.

Debere inducit neceſſitatem, pag. 22. col. 1. & pag. 144. col. 1

Debitum.

Debitis obnoxij, & ratiocinijs profeſſi non ſunt poſt conſtitutionem Sixti V. p. 175. col. 1. & 2

Defunctus.

Pro defunctis exorare ſanctum eſt. p. 69. col 1

Defunctorum oſſa & corpora in lege veteri immunda reputabantur. p. 193. col. 1

Defunctorum corpora non poſſunt de vno loco ad alium transferri ſine authoritate Epiſcopi. p. 207. col. 1

Defunctorum corpora non eſt licitum exenterari & inhumaniter tractari. ibid.

Delegabile.

Delegabile aliquando eſt miniſterium nullum. pagin. 21. col. 1.

Delegatus.

Inter delegatum, & vicarium eſt maxima differentia. p. 264. col. 1

Delictum.

Delictum in via non dicitur conſummatum. p. 14. col. 1

Delictum ex dicto vnius teſtis non poteſt puniri. pag. 262 col. 1

Delinquere.

Nemo præſumitur delinquere. p. 197. col. 2

Dependens.

In dependentibus à duob. ſublato vno remanet alterum. p. 164. col. 1

Deus.

Deus eſt vnus in ſubſtantia. p. 99. col. 2

Deus benignior eſt homine. p. 212. col. 1

Sentiendum eſt de Deo in bonitate. ibid.

Dictio.

Dictio dumtaxat exponitur per affirmatiuam & negatiuam p. 31. col. 1

Dictio dumtaxat in materia lata non excludit caſum habentem eandem rationem. p. 21. col. 1

Dictio dumtaxat eſt limitatina. pag. 21. colum. 2. & 22. col. 1

Dictionis repetitio ſignificat myſterium. p 54 col. 2

Dictio omnino omnem excludit diſpenſationem. pag. 226 col. 1

Dies.

Quidā eſt dies ſolaris, alius vero naturalis. p. 34. c. 1. et 2

Dies politicus continet viginti quatuor horas ibid.

Dies politicus ſecundum diuerſas prouincias debet computari. ibid.

Dies cæptus habetur aliquando pro completo pagin. 67. col. 2.

Diæceſis.

Diæceſis Epiſcoporum diuiſæ ſunt à Papa pag. 128. col. 1. & 2.

Definitio.

Solius entis poſitiui datur definitio. p. 135. col. 1.

Diffinitiones per canones factæ non ad vnguem ſunt examinandæ. p. 264. col. 1.

Dimiſſoria.

Prælati regulares debent dare dimiſſorias, pro ordinandis ſubditis. p 69. col 2.

Diſpar.

A diſparatis non fit illatio. p. 173. col. 1.

Diſpenſare.

Diſpenſare poteſt Papa, vt Monachus ducat vxorem. p. 4. col. 1.

Diſpenſare poteſt Papa, vt ſacerdos ducat vxorem. ibid.

Diſpenſare poteſt Papa in voto ſimplici. ibid.

Diſpenſare poteſt Papa, in voto paupertatis & obedientiæ regularium. ibid.

Diſpenſare poteſt Papa in matrimonio rato & non conſummato ibid col. 2.

Diſpenſante Papa, cum monacho in tribus votis non remanet monachus. ibid.

Diſpenſauit Papa, quo ad caſtitatem cum profeſſis in aliquibus ordinibus militaribus. p 6. col. 2.

Diſpenſare non poſſunt religioſi in impedimentis matrimonij. p. 7 col. 2.

Prouinciales poſſunt diſpenſare in aliquibus conſtitutionibus generalibus. p. 45. col. 1.

Diſpenſare non poteſt Papa, cum religioſo manente religioſo, vt habeat proprium. p. 77. col. 1. & 2

Diſpenſare poteſt Papa cum religioſo, vt contrahat matrimonium. ibid.

Ad diſpenſandum authoritas diſtincta eſt ab authoritate ad declarandum. p. 173. col. 1.

Summus Pontifex poteſt diſpenſare cum religioſis; vt audiant leges ciuiles, pag. 226. colum. 1. imo & legatus à latere. ibid.

Diſpenſare interdicit dictio omnino. ibid.

Diſpoſitio.

Diſpoſitio conditionalis exiſtente conditione nihil operatur p. 28. col. 2.

Diſpoſitio reſtringitur pro prima vice in materia odioſa. p. 233. col. 2.

Diſſenſus.

Diſſenſus in conſenſum tranſire non poteſt. p. 2. col. 2

Diſtributiones quotidianæ.

Diſtributiones quotidianæ ſunt in duplici differentia. pa. 251. col. 2.

Priuilegium ad fruendum fructibus beneficiorū nō extēditur ad fructus diſtributionum quotidianarum. ibid.

Condemnatus ad reſtituendū fructus & redditus non eſt obligatus ad reſtituēdū diſtributiones quotidianas. ib.

Diſtributiones quotidianæ fuerūt inſtitutæ ad intereſſendum

Digitized by Google

dum in officijs diuinis. pa 252.co.1
Diſtributiones quotidianæ diſtinguuntur à redditibus Eccleſiaſticis. ibi.
De diſtributionibus quotidianis ſemper potuerunt clerici teſtari. ibi.
Reſeruante Papa fructus & redditus beneficiorum non cenſetur reſeruare diſtributiones quotidianas.p.252.co.2

Domicilium.

Sicut domicilium eſt inter viuos,ita ſepultura inter mortuos. pa 201.co.1.

Dominium.

Dominium omnium bonorum regularium pertinet ad Papam. pa 77 c.1
Dominium liberum non habet, qui illo vti prohibetur.p.199 co.1
Dominium non poteſt auferri ſine voluntate Domini.pa.202.co 1

Dolus.

Dolus non eſt præſumendus. pa.195.co.2

Donatio.

Donatio cauſa mortis comparatur teſtamento pag 232.co.1

Dubium.

In dubio certior pars eſt eligenda. pa.58 co.1
In dubijs ad prælatos eſt recurrendum. pa.58.co.2

E.

Eccleſia.

Eccleſia iudicat de occultis. pag.56.co.1
Eccleſia quandoque tolerat minus malum, vt maius malum euitetur. pag.95.col.1.& 2
Eccleſia quaſi aurora conſurgens obſeruantis pontificalibus decretis. pa.136.& 137.
Eccleſia congregata terribilis,vt caſtrorum acies.pagin.142.co 1 & 2
Eccleſia cathedralis canonicorum regularium monaſterium & conuentus nuncupantur. pa.151.co.1.& 2
Eccleſia non intendit obligare ſuis præceptis ad vix poſſibile. pa.215.co.1

Educare.

Vt educaretur datus fuit Diuus Thomas infans quinque annorum religioſis Sancti Benedicti. pa 40 co.2
Nobiles Romani debeant filios ſuos ordini Sancti Benedicti vt educarentur. ibi.

Educatio.

Educationis gratia cogi puellas ingredi in monaſteria monialium non eſt ſub excommunicatione prohibitũ. pag.54 co 1.& 2
Educatio adoleſcentium fundamentum eſt boni vniuerſalis. pa.108 co.1

Eiicere a religione.

Eijci poſſunt à religione criminoſi profeſſi poſt conſtitutionem Sixti Quinti. pa.173.co.2

Eleemoſyna.

Eleemoſynas certas moraliter poſſunt habere fratres minores pa 9.co 1 & 2
De eleemoſynis hoſtiatim petitis debent viuere fratres minores. ibi.
In eleemoſynis patronorum monaſteriorum non debent multum conſiderare regulares. ibi.
Eleemoſynæ factæ pauperibus ſunt reſpectiue præſtantiores quam oblationes & ſacrificia. pa.60.c.1
Eleemoſynam poſſunt facere monachi exiſtentes in ſtudio.pa.226.co.2

Eligere.

Eligi debent in prælatos mites & manſueti à natura. p.107.co.1
Elegit Deus in prælatum Mitiſſimum Moyſem. ibi.
Prius quam vnus eligatur de eius moribus debet fieri diſcuſſio. pa.453.co.1

Ens.

Non entis nulla ſunt qualitates. pa.153.co.2

Epicheia.

Epicheia in obſeruatione præceptorum vtenda. pag.213 col.1
Epicheiæ vſus ad tollendos ſcrupulos neceſſarius.p.239.col.2

Epiſcopus.

Fortior Epiſcoporum obligatio,quam religioſorum.pag.91.co 1
Epiſcoporum proprium eſt prædicare. ibi.
Epiſcopi debent tractare religioſos, vt ſuos coadiutores, pag 92.co.1
Epiſcopi habent nudum miniſteriũ in approbatione confeſſorum minorum & prædicatorum. ibid.
Epiſcopi non poſſunt impedire parrochianos volentes audire prædicationes in monaſterijs. p.97.co.1
Epiſcopi poſſunt concedere contra regulares prædicantes errores. ibi.
Epiſcopi debent eſſe litterati, pa.89.c.1
Epiſcopi ſunt Sal terræ. pa.142 co.1.& 2
Epiſcoporum pompa & auaritia damnabilis. pag.138.co.1.& 2
Monachus factus Epiſcopus perdit iura monaſterij.pag.168.co.2
Epiſcopus in Synodali nihil contra ius poteſt ſtatuere, pag 199 co.1
Epiſcopi non comprehenduntur in ſuſpenſione iuris.pagi.218 co.2
Epiſcopus factus monachus poteſt facere teſtamentum, pag 233.co.2
Epiſcopi bona acquiſita poſt conſecrationem monaſterio debent obuenire. p.203.co.1
Epiſcopo ad teſtandum data facultas nõ intelligitur pro prima vice. pa.234.col.2
Facultas vt poſſit facere Epiſcopus teſtamentum non expirat morte concedentis. ibi.
Epiſcopo mortuo etiam ſuorum officialium ceſſat poteſtas & deuoluitur capitulum. pa.265.c.1

Epiſcopatus.

Epiſcopatus eſt altioris obligationis, quam votum religionis. pa.59 co.2
Epiſcopatus diuiduntur à Papa. pa.128 co.1.& 2

Error.

Error in intellectu iurium doctis etiam contingit.pa.55.col.2.

Eremitæ.

Eremitæ ſunt in multiplici differentia.pag.212.co.2. et 213.col.1.
Eremitæ aliqui religioſi. ibi.

Et, ac.

Coniunctiones,et, & ac, non ſemper ponuntur inter diuerſa.pag.54 col.2 & pag 84.col.1

Ætas.

Aetatem non ſupplet malitia vbi à iure ſignatur tẽpus. pa.38.co.1

Euchariſtia.

Euchariſtia in articulo mortis poteſt dari pueris decem annorum. pa.274.co.1

Euangelium.

In Euangelio eſt virtus Dei. pa.94.c.1
Euangelium comparatur grano ſinapis. ibi.

Exemptio.

Exemptio competit regularibus,tam ratione delicti. pag.257.co.1

Excommunicare.

Excommunicantur in canone ſi quis ſuadentes iniicientes manus in profeſſos ordinum militiarũ.p.317.col.1.

Exco-

Digitized by Google

Excommunicatio.
Excommunicatio non incurritur relinquente ſacerdote miſſam inceptam. pa. 10 col. 1
Excommunicatio minor priuat à participatione paſſiua cuiuſcunque ſacramenti. ibid.
Excommunicationis abſolutio non requirit verba determinata. pa. 49. c. 2
Excommunicatio contra doctores Leges, & Medicinā religioſos docentes. pa 216. col. 2. & 217. co. 1
Excommunicatio à iudice competente lata valet pa. 219. co. 1
Excommunicatio etiam iniuſta in foro exteriori ſeruanda. ibi. co. 2.
Excomunicatio ab Abbatiſſa non valet. pa 219. co. 1
Excommunicatio & aliæ cenſuræ valent ipſo iure ſine monitione. pa. 220. co. 1.
Excommunicationis declaratio non poteſt fieri ſine monitione. ibi.
Excommunicatus.
Ab excommunicato poteſt fieri profeſſio. pa. 52. co. 1
Excommunicatus nominatim ſemper eſt vitandus. pag. 58. co. 1
Excommunicatus propter percuſſionem clerici eſt vitādus. ibid.
Excommunicatus dubitanter non eſt euitandus cum præiudicio alterius. ibid.
Excommunicatus & ſuſpenſus peccant ſi eligant aut permittant quod eligantur. pa. 68. co. 1
Excommunicatus & ſuſpenſus gaudent priuilegio canonis. ibid.
Excommunicatus & ſuſpenſus non gaudent priuilegijs honoris. ibi.
Executor teſtamenti.
Religioſus executor teſtamenti poteſt monaſterio reſtituere ea quæ pauperibus ſunt applicanda. pa. 24. co. 1
Exhumare.
Corpora mortuorum non poſſunt exhumari & transferri de vno loco ad aliū, ſine authoritate Epiſcopi. pa. 207. co. 1.

F.

Facientes.
F*Acientes & conſentientes digni ſunt morte.* p. 207. co. 2.
Familiares.
Familiares & domeſtici clericorum non gaudent priuilegio fori. pa. 126 co. 1 & 2
Fama.
Fama non facit plenam probationem. pag. 58. co. 1
Fides.
Ad fidem per vim & armis nemo trahitur. pa 88. co. 1
Fidei propagatio armis poteſt defendi ne impediatur. ib.
Ad fidem conuerſos in Indys præcipit fouendum inſtructio regalis. ibi.
Firmitas fidei eſt ſubijci maioribus. pa. 112. co. 2
Bona fides excuſat à multis. pa. 11. co. 2
Fideles.
Fideles nouiter baptizatos poteſt Papa eximere à iuriſdictione & obedientia principis pagani. pa. 82. co. 1
Fideiuſſor.
Fideiuſſor non tenetur ſi principalis eſt obligatus. pa. 73. co. 2
Fideiuſſor pro monacho non tenetur. ibi.
Fortitudo.
Fortitudo prælatorum commendatur, & debet diſcreta eſſe. pag. 103. & pa. 104.
Filius.
Filius non poteſt agere in iudicio contra patrem. pa. 226. co. 2
Finis.
Finis præ oculis habendus. pa. 148. col. 1

Fratres minores.
Fratres minores non habēt actionem ad aliquid propriū. pa. 9. co. 1.
Fratres minores poſſunt habere eleemoſynas certas moraliter. ibid.
Fratres minores poſſunt recipere monaſteria cū eleemoſynis patronorum, ſine eo quod petant hoſtiatim. ibi.
Fratres minores ſunt incapaces ſucceſſionum. pag. 239. co. 1.
Fratres minores poſſunt quoad diſtributionem eſſe executores teſtamentorum p. 104. co. 1

G.

Generalis.
G*Eneralium munus nō ordinatur præcipue ad prædicandum ſicut munus Epiſcopale* pa. 102. co. 1 & 2.
Generales melius eſt vt ſint Canoniſtæ, quam Theologi ibi.
Generalium & prouincialium ſecretarij debent eſſe literati. ibid.
Generales & prouinciales debent aſſumere vltimos conſultos. ibi.
Generales & prouinciales habent iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem. pa. 218. co 2
Gubernare.
Ad gubernandum eſt neceſſaria ſagacitas. pa. 101. co. 2
Ad gubernandum literati, quandoque inhabiles. ibi.
Ad gubernandum ſapientia eſt neceſſaria. ibid.
Gubernandi munus difficile. pa. 267. co. 1
Vide in verbo, regimen.
Gratia.
De gratia iuſtificanti non datur certitudo. pa. 123. c. 1
Gratia facta non expirat morte concedentis. p. 203. co. 1
Vide in verba conceſſio.
Gregorius.
Gregorius IX fuit deuotiſſimus ordinis minorum. p. 127. co. 1.

H.

Habitus.
H*Abitum portare cum diſſolutione capilli nō eſt peccatum.* pa. 31. co. 1
Habitare.
In fundo, in quo quis habet vſum non poteſt habitare iunctio vſuraria. pa. 202. co. 1
Heres Hæreditas.
Hæres præſumitur ſcire omnes clauſulas teſtamenti. pa. 193. co. 2
In codicillo non poteſt dari hæreditas. pa. 232. co. 1
Hieronymus.
Hieronymus, & Auguſtinus in ſenectute multa volumina condiderunt. pa. 101. co. 1
Homo.
Homo non perſcrutatur corda hominum. pa. 267 col. 1
Hoſpitans.
Hoſpitantes fratres minores in Hiſpanijs habent multa priuilegia regalia. pa. 121. vſque ad pa. 124.
Hoſpitale.
Hoſpitale poteſt petere reſtitutionem contra factū ſui rectoris. pa. 134. co. 1

I.

Ieiunium.
I*Eiunium in quarta, & ſexta feria à tempore Apoſtolorum.* pa. 132. co. 1

Ieiu-

Digitized by Google

Ieiunium prætermittens ignoranter non peccat mortaliter. pag.212.co.2
Ieiunia & vigiliæ non ſunt præferendæ charitati. pag. 220.co.2.

Ius.

Finito iure aliquid concedente finitur etiam ius ex eo cō petens. pa.265.co.1

Iuſtitia.

Iuſtitia firmantur regna. pa.103.co 1
Iuſtitia ſine miſericordia deuiat à regula. pa.105.co.1

Iudex.

Iudex debet habere fortitudinem. pa.106.co 1
Iudex debet eſſe defenſor innocentum. ibid.
Iudex debet iudicare ſecundum leges. ibi.& p.102.co.1
Iudex debet iudicare ſecundum allegata & probata.p. 105.co.1
Iudex miſericors non deſerat iuſtitiam. ibi.col.2
Contra iudices accipiētes munera variæ leges ſunt latæ. pa.106.col.2.
Iudices debent à republica relegare homines prędicatos pag.106.co.2
Iudices ſeculares poſſunt procedere contra aliquos profeſſos poſt conſtitutionem Sixti Quinti.pa.175.colum.1. & 176.co.1.
Iudex ſecularis poteſt cognoſcere de iuſtitia inuocationis brachij ſecularis. p.250.co.2
Iudex debet a recipiendis muneribus abſtinere. pa.266. c.2.& p.267.co.1
Vide in verbo prælati.

Iudicare.

Non iudicat homo de actibus mere interioribus.p.56. co.1

Iuramentum.

Iuramentum votiuum tollitur per profeſſionem in religione. pa.26.co 1 & 2.
Iuramentum reſpectiue eſt fortius, quam votum. ibi.
Iuramentum eſt quædam tortura. pa.53.co.2

Iuriſdictio.

Iuriſdictio delati perpetuatur per ſolam citationem, aut litis conteſtationem. pa.50.co.2

Ius patronatus.

Ius patronatus cauſa coram iudice Eccleſiaſtico eſt ventilanda. pa.125 co.2
Ius patronatus acquiritur per traditionem, ædificationem & donationem. pa.275 col.1

Iuuenes.

Iuuenes ad gubernandum non ſunt apti. p 100.co.1

Ignorantia.

Ignorantia vagatur per omnia præcepta pa.212 col.1. & 2
Ignorantia alia facti & alia iuris. ibi.
Ignorantia facti ſemper excuſat a peccato. ibid.
Ignorantia iuris iuſta excuſat à peccato. ibi.
Ignorantia non eſt peccatum, ſed negligentia ſciendi. ibi.
Ignorantiam inuincibilē poſſunt habere regulares circa præcepta regulæ. ibid.
Ignorantia intellectus alicuius legis excuſat à culpa tranſgreſſorum. ibi.
Ad ignorantiam vincendam non eſt neceſſarium, quod quis faciat totum, quod in ſe eſt.ibi.col.2.& pa.213. co.1
Ignorantia nullum regularem excuſat à culpa tranſgreſſionis manifeſtæ ſuæ regulæ ibi.
Ignorantia excuſat à culpa ſubditos ſequentes opinionem maiorum.
Ignorantia affectata non excuſat, ſed aggrauat ibid & co.2
Ex ignorantia affectata peccare, eſt peccare ex contemptu. ibi.
Ignorātia affectata ex bono fine excuſat aliquādo à culpa. ibi.& pa.214 col.1
Ex ignorātia affectata ex bono fine peccauit Diuus Paulus. ibid.
Ex ignorantia affectata multi religioſi peccant in ſuis inſtitutis. ibid.
Ex ignorantia craſſa & ſupina multi eorum peccāt.ibi.
Ignorantia craſſa & ſupina ſequitur ex negligentia inquirendi ſciendi. ibi.
Ignorantia craſſa dicitur ab hominibus craſſis, qui vt plurimum ſunt negligentiores. ibi.col 2
Ignorantia ſupina dicitur ex nimia pronitate ad terrā. ibi.
Ex ignorantia ſupina peccant ambitioſi et auari nimis. ibi.
Ignorantia craſſa & ſupina non excuſat à toto ſed à tanto. ibid.
Ignorantes ante ponere ſapientes peccatum pagina 216. co.2

Illegitimi.

illegitimi poſſunt diſpenſatiuè admitti ad religionem. pag.23.co 2
illegitimi ſi profiteantur valet eorum profeſſio. pa.22
illegitimus non poteſt recipi ad religionem in qua eius pater eſt profeſſus. pag.24 col.2
illegitimi ſi ij orti à commendatarijs Diui Iacobi nō fuerunt excluſi à Sixto Quinto in ingreſſu religionis ſicut inceſtuoſi. p.24 co.1

Imaginatio.

imaginatio reprimenda. pa.222 col.1

Immunitas Eccleſiaſtica.

immunitatis Eccleſiaſticæ prætextu excedunt aliquando in multis religioſi. pa 174.co.1
immunitas Eccleſiaſtica religioſorum non ſolum iure cōmuni, ſed etiam ratione priuilegiorum eſt.pagi.256. co.1

Impoſſibile.

Ad impoſſibile nemo obligatur. p.212.co.1

Impubes.

impubes maſculus eſt minor quatuordecim annorū & fœmina minor duodecim. pa.36.co.1

Incorrigibilis.

incorrigibili non eſt venia concedenda. p.105 co.1

Indulgentia.

indulgentiam in articulo mortis conceditur parentibus religioſorum. pa.74 co.1

Informatio.

informationes pro nouitijs faciendæ ſunt quædam forma probatoria non eſſentialis. pa.186.

Infirmus.

Pro infirmis ponere vitam eſt laudabile. pa.89.co.1

Infirmitas.

Vnaquæque infirmitas habet diſtinctas circumſtantias pag.161.co.2

Ingreſſus.

ingreſſus in monaſteria monialium prohibitus eſt fratribus minoribus. pa.212.co.2
ingreſſus monaſterium vnum ex filijs poteſt meliorare. pag.238.col.2

Ingratitudo.

ingratitudo grauе peccatum ſed commune.pagina 182. co 2
Contra ingratos leges aliquando fuerunt latæ. ibi.
ingratitudinis delictum non caſtigatur in tribunalibus, quia tribunalia non ſufficerent. ibi.

Irregularitas.

irregularitatem incurrunt exercentes actus ordini ſuo deputatos. pag 68 co.1
irregularitatem non incurrit ſuſpenſus, qui in electionibus cum alijs ſacerdotibus interſit. ibid.
irregularitatem non incurrit celebrando clericus ſuſpēſus aut excommunicatus ab Abbatiſſa. p.225 co 2

Irregu-

Digitized by Google

Irregularitatem non incurrunt celebrantes ſuſpenſi in temporalibus. pa.207.col.2.

Interdicti.

Interdicti & ſuſpenſi nominatim in multis ſunt euitandi. pa.219 co.1.& 2.

Interdicti debent abſtinere ab auditione officiorum diuinorum. ibi.

Interſtitia.

Interſtitijs non ſeruatis poſſunt Epiſcopi ordinare religioſos. pa.70.co.1.

In interſtitijs Epiſcopi cum regularibus debent diſpenſare non autem eorum prælati. ibid.

Epiſcopus dans dimiſſorias non Epiſcopus ordinans debet in interſtitijs diſpenſare. p.70 c.2

In interſtitijs poſſunt diſpenſare Abbates ordinantes minoribus ordinibus ſuos ſubditos. ibi.

Prælati regulares in dimiſſorijs datis ſuis ſubditis debent petere ab Epiſcopis, vt diſpẽſent in interſtitijs ib.

Ad diſpenſandum in interſtitijs aliqua cauſa debet adeſſe ibi.

Difficilius debet diſpenſare in interſtitijs diaconatus ad presbyteratum, quam ſubdiaconatus, ad diaconatum pa.71.co.1.& pa.72 co.2

L

Laborare,

Laborare nemo tenetur manibus ſi aliter ſe honeſte poteſt ſuſtentare. pa.7.co.1.& 2

Laborandum eſt ad euitandum otium. ibi.

Libertas Eccleſiaſtica.

Contra libertatem Eccleſiaſticam non ſit quando ex contractu aliquorum aliquando damnum inſurgit Eccleſiaſticis. pa 254.co.1.& 2

Legatum.

Legatum generale non tollit ſpeciale. pa.13.co.1.& 2

Legatum in ſingulos annos, quod habet monaſterium ingreſſus ante profeſſionem in ordine fratrum minorum quaſi caducum reputatur. pa.45.co.2

Legatum in ſingulos annos differt ab vſufructu. ibi.

Legatum in ſingulos annos dupliciter a Iuris conſultis conſideratur. pa.46.co.1

Legatum annuum relictum fœminæ et eius famulæ debetur et etiam ſi ingrediatur religionem. ibi.

Legatum relictum fratri minori regularis obſeruantiæ pro ſtudio & libris emendis valet. pa.226.co.2

Legans.

Legans bona ſua non cenſetur legaſſe futura. pa.153.c.2

Legatus.

Legatus à latere non poteſt diſpenſare in conſtitutionibus conciliaribus. pa.226.col.1

Legitima.

Legitima debetur filijs patre ingreſſo monaſterium. pa.44 co.2.in fin.

Læſus.

Læſus in ſpiritualibus reſtituitur. pa.53.co.2

Lex.

Legis ratio eſt eius mens. pa.36.co.1

Lex debet interpretari, vt non ſit fruſtratoria. p.13 co.1

Lex debet interpretari, vt non ſit fruſtratoria. pagina.40. co.2

Lex per non vſum abrogatur. pa.130 co.1

Lex diœceſani comprehendit monaſterium habens parrochianos non exemptos. p.134.co.1.& 2

Lex loquens per verba præteriti temporis trahitur ad futura. pa.153.co.2

Lex pœnalis & correctoria debet reſtringi. pagina 174 co.2

Lex correctoria eſt reſtringenda. pa 19.co.1

Lex quæ extenditur ad præterita eſt reſtringenda. ibid.

Lex corroborans aliam debet intelligi iuxta terminos roborata. ibi.co.2

Lex condemnans ad vltimum ſupplicium debet intelligi de exilio. ibid.

Lex fundata in præſumptione non obligat in foro conſciẽtiæ conſtando de veritate. p.180.c.2.et p.181.c.1.& 2

Lex iniuſta obligat in foro conſcientiæ. pa.186.co.1.& 2

In legibus perplexitas non eſt admittenda. ibi.

Leges aliquando tantum obligant in foro exteriori. p.185 co.1

Nemo poteſt agere, quod leges in ſuo teſtamento locum non habeant. pa.196.co.2

Lex iuſta etiam fundata in præſumptione ſeruãda eſt in vtroque foro. pa 196 co.2

Leges ciuiles non poſſunt intelligi ſine iuris canonici ſciẽtia. pa.225.col.1.& 2

A legis verbis eſt recedendum, quando conſtat de mente legiſlatoris. pa.230.col.2

Ratio legis non ceſſat quamuis ceſſet in ſpeciali, ibid.& pa 227 col.1

Religioſus leges ciuiles audiens in ſcholis, & doctor legens ſunt excommunicati. pa.250.col.2

Lex pœnalis debet reſtringi. pa 218.co.1

Lex prohibens aliquid verbo præceptiuo, aut prohibitiuo obligat ad mortale. ibidem

Lex addens pœnam excommunicationis obligat ad mortale. ibid.

Lex ſecularis facta ab obuiandum fraudibus comprehendit clericos & monachos. pag.252 col.1

Leges ciuiles ad forum etiam Eccleſiaſticum extendũtur quatenus iuri canonico non ſunt contrariæ p.255.co.1

Libere.

Aduerbium libere excludit omnem moram, & conditionem. pag.199 col.1

Libellus.

Libellus de minimis & non probatis non debet opponi. pag.268.col.1.

Literati.

Litterati & nobiles ſunt digni maioribus benefitijs. pag. 101.col.2

Litterati ſunt anteponendi illiteratis in promotione officiorum. ibid.

Litterati aliqui ad gubernandum inhabiles. ibid.

M

Magiſter.

Abſurdum eſt fieri aliquem magiſtrum antequam ſit diſcipulus. p.35.co.1

Magiſter nouitiorum in religionibus debet eſſe homo auſterus. pag.107.co.1

Reges Hiſpaniarum non ſunt magiſtri ordinum, ſed adminiſtratores. pa 104 co.2 vſque ad pa.107

Maius.

Qui poteſt in maius poteſt & in minus. p.5 co.1

Malum.

Minus malum aliquando toleratur, vt maius malum euitetur. pa 96 co.1.

Maioratus.

Ingreſſus monaſterium poteſt inſtituere maioratum. pa. 238.co.2

Malitia.

Malitia aliquando ſupplet ætatem. p.101.co.2

Melancholia.

Melancholia aliquando contingit à dæmone. pagina 238 co.2

Manducare.

Manducare carnes feria ſecunda, & tertia ante cineres non eſt peccatum. pa 70.co.2

Aliqui religioſi non poſſunt mãducare carnes nec extremitates

Digitized by Google

mitates animalium, nec inteſtina in natiuitate Domini ſi venerit in ſexta feria, aut ſabbato alij vero contra. pa.130.co.1.& 2.

Martyrium.

Martyrium ſanctorum conſortat fideles. pa.193.co.1

Matrimonium.

Matrimonium actu ſuſceptum eſt maius bonum quam votum religionis. pa.26.co.2

Clericis orientalis Eccleſiæ licet vti matrimonio contracto ante ſuſceptionem ordinis. pa.1

Apud gentiles illicitum erat perſonis Deo conſecratis contrahere matrimonium. ibid.

Monachi & moniales prohibentur contrahere matrimonium. pa.1.col.2

Monachus aut monialis contrahentes matrimonium ſuſpecti ſunt de hæreſi & ab inquiſitoribus hæreticæ prauitatis puniuntur. ibid & pa.2.col.1

Matrimonium impedit & dirimit expreſſa, & tacita profeſſio. ibi.

Matrimonium ratum ſoluitur per profeſſionem in religione. ibi. & pa.3.co.1

Matrimonium ratum iure diuino ſoluitur per profeſſionem in religione. ibi.

Matrimonium minus bonum eſt, quam religio. ibi.

Matrimonij indiſſolubilitas eſt de iure diuino. ibi.co.2

Matrimonium per mortem naturalem vnius ex contrahentibus diſſoluitur. ibi.

Matrimonium ratum, non fuit celebratum à Ioanne Euangeliſta. pa.3.co.2

Cum aliquibus monachis diſpenſauit Papa vt contraherent matrimonium. pa.4 co.1

Matrimonium poſſunt contrahere ſacerdotes ex diſpenſatione Papæ. ibi.

In matrimonio rato & non conſummato poteſt Papa diſpenſare. pa.5.co.1

Papa non poteſt inhabilitare ſeculares ad contrahendum matrimonium. pa.6.co.1

Papa poteſt inhabilitare aliquos ne contrahant matrimonium in tali gradu. ibi.co.1

Matrimonium non poſſunt contrahere religioſi Societatis in exiſtentes. ibi.

Matrimonium ratum dirimitur per profeſſionem clericorum ordinum militiarum. ibi.

Matrimonium dirimitur per profeſsionem in religione militari D. Ioannis Baptiſtæ. ibid.

Matrimonium poſſunt contrahere oblati religionum. ibi.

Prohibitum eſt religioſis ſolemnizare matrimonia, ſine licentia parrochi. pa.7.co.1

Non habent religioſi priuilegium ad diſpenſandum in impedimentis dirimentibus matrimonium. ibi.

Melius eſt matrimonium contrahere cum virgine, quam cum vidua. pa.30.co.3

Non tenet matrimonium viri à religione educti per uxorem, ſi mortua ea cum alia contrahat. pa.33 co.1

Matrimonium conſummare non compelluntur ſponſi intra duos. pa.55.co.2

Matrimonium ratum diſſoluitur per votum ſolemnizatum per ſuſceptionem ordinis ſacri vel profeſsionem tacitam, vel expreſſam. pa.43.co.2

Matrimonium metu contractum ſit validum ceſſante metu. p.47.co.2

Matrimonium poteſt fieri per procuratorem. pag 52.co.1

Matrimonium clandeſtine contrahentes ſine parrocho inhabiles facit concilium ad contrahendum. pag.182. co.1.& pag.183 co.1

Concilium irritans matrimonium contractum ſine parrocho eſt lex fundata in præſumptione. ibi.

Forma ſubſtantialis matrimonij non eſt aſsiſtentia parrochi, & teſtium. pa.19.co 1

Matrimonium contrahentes cum impedimento dirimente ſunt excommunicati. pa.201.col.1

Meliorare.

Ingreſſus monaſterium vnum ex filijs poteſt meliorare. pag.238.co.2

Meliorare.

Religioſi non tenentur manibus laborare ne mendicent. p. 8.co.1

Mendicare tenentur ex vi ſuæ regulæ fratres minores. pa.9.co.1

Mendicitas.

Mendicitas laudatur. pa.8.co.1

Mendicitas fratrum minorum & prædicatorum eſt meritoria. pa.8.co.2

Vt mendicitas religioſorum ſit meritoria multa requiruntur. pa 8.co.2

Per mendicitatem acquiſita à religioſis debent cum temporalibus compenſare. ibid.

Mendicitas religioſa debet proportionari perfectioni intentæ. pa.82.co.2

Mendicitas aliquorum religioſorum non poteſt hodie ſicut olim ſeruari. ibi.

Mendicus.

Mendici peregrini non ſunt vituperandi etiam ſi ſint presbyteri. pa.8.co.1

Mendici propter Chriſtum laudantur in Euangelio. pa. 8.co.2

Mendicus fuit aliquando Chriſtus Dominus. ibi.

Mens.

Mens principis præſumitur eſſe qualis de iure eſſe debet. pa.175.co.1

Bonarum mentium eſt cognoſcere culpam vbi non eſt. pag.222.co.2

Miles.

Miles tenetur obedire duci cum periculo mortis. pagina. 90.co.2

Miniſterium.

Miniſterium nudum delegabile. pa.22.co.1

Miſſa.

Miſſam dicere in monaſterijs contra voluntatem religioſorum parrochus eſt prohibitum. pa.9.co.2

Vnam miſſam pro alia non poſsunt dicere religioſi. ibi.

In miſſa ſuperſtitioſa ſunt vitanda. ibi & pa.10.co.2

Miſsam inceptum relinquere peccatum ſine excommunicatione. ibi.

Miſsa conuentualis eſt celebranda in Eccleſiis regularibus. pa.15.co.2

Miſsa conuentualis apud minores dicitur pro benefactoribus. pa.15.co.2

Miſſam conuentualem pro benefactoribus tenentur facere celebrari ſorores regulæ primæ Sanctæ Claræ. ibi.

Pro miſſis & prædicationibus aliquibus religioſis ſtipendium accipere eſt prohibitum. pag.83.co 1 & 2

Miſſa in altari portatili extra Eccleſiam aliquando poteſt dici. pa.98.co.1

Miracula.

Miracula & reuelationes, non ſunt prædicandæ publice niſi prius ab Epiſcopo licentia concedatur, pagina.97. co.2

Monaſterium.

Monaſteria ſunt collegia. pa.15.co.2

Monaſterium æquiparatur minori. pag.195.co.1

In monaſterium monialium ingreſſus ex vi regulæ prohibetur fratribus minoribus. pa.212 co 2

Monachus.

Monachi ex diſpenſatione Papæ poſſunt exire à religione & contrahere matrimonium. pa.4.co.1

Monachus diſpenſatus à Papa in tribus votis eſſentialibus iam non eſt monachus. pa.5.co.1.& 2

Monachus ſine licentia prælati quando poteſt conſtituere procuratorem. pa.113.co.1

Monachus comparatur impuberi. pa.203.co.1

Monachi

Monachi non debent eſſe ignorantes. pa.225.co.2
Vide in verbo religioſus,

Moniales.

Monialium res temporales per ſeculares debent admini ſtrari pa.11 co.1
Monialium monaſteria authoritate Epiſcopi aliquando transferuntur. ibid.
Moniales Sanctæ Claræ ſecundæ regulæ gaudent priui legijs monialium primæ regulæ. pa.14 c.2
Moniales primæ regulæ Sanctæ Claræ habeat diuerſa priuilegia à monialibus primæ regulæ. ibid.
Moniales Sanctæ Claræ tenentur certis diebus communicare. pag.15.co.1
Moniales tenentur facere celebrari miſſam conuentualem pa.15.co.2
Monialibus permittitur habere redditus vitalitos.pag.82.co.1.& .2
Moniales primæ regulæ Sanctæ Claræ poſſunt habere immobilia. pa.83.& 84
Moniales præfatæ poſſũt huic iuri renũtiare.pa.86.co.1

Mors.

In articulo mortis multa homo facit ad quæ non tenetur in vita. pa.222.co 2
In hora mortis diſputatio cum dæmone tentante cauenda pa.224.co.2
In hora mortis homo de ſua ſaluatione ſolicitus eſſe debet.ibi
Mortes hominum in ſpectaculis taurorum ſunt euitandæ.pa.223.ca.2

Motus.

Mota vna phantaſia aliæ conſequenter mouentur.pag.222.co.2
Moto vno lapide adhærentes mouentur. ibi.

Munus.

Munus & donum deteſtabile eſt recipi à iudicibus pagina.105.co.1

Murmurare.

Murmurare cõtra prælatos punitur à Deo.pa.103.co.1

Mulieres.

Mulieres in domibus ſuis habitantes poſſunt admitti ad habitum regularem. pa.16.co.1.& 2
Præfatæ mulieres non ſunt vere religioſæ. ibid.
Præfatæ mulieres gaudent indulgentijs religionis. ibid.
In contractu mulieris neceſſarius eſt viri conſenſus pa.196.co.2

N.

Natiuitas Domini.

In Natiuitate Domini occurrente in ſexta feria aut Sabbato illicitũ eſt aliquibus regularibus veſci carnibus inteſtinis & ouis. pagina.131.& pagina.132.co.1

Neceſſitas.

Neceſſitas duplex logica & moralis. pag.211.co.2

Negotiari.

Negotiari dicuntur qui rem emunt lucri faciendi cauſa.pa.255.co.1
Negotiatio eſt prohibita eccleſiaſticis regularibus. ibi.

Nihil.

Ex nihilo nihil fit. pag.28 co 2

Nullum.

Quod nullum eſt rumpi non poteſt. ibid.

Nobilitas.

Propter nobilitatẽ cũ aliquibus diſpẽſatur pa.101.co.2
Nobiles & literati maioribus ſunt beneficijs honorandi.ibi.

Notarius.

Notarios ĩ ſuis Regnis poſſũt cõſtituere Reges.p.17.c.1
Notarios ad tempus poſſunt conſtituere iudices inferiores ibi.
Notarios religioſos pro ſuis prouincijs poſſunt conſtituere prouinciales prælati. pa.17.co.2
Notarius factus monachus ad edendum inſtrumenta apud ſuum prælatum debet compelli. ib.co.2

Nouitius.

Nouitij non poſſunt recipi in ordine minorum niſi à generalibus aut à prouincialibus. pag.18 co.2
Receptio nouitiorum non debet committi omnibus prælatis conuentualibus. ibid.
Prouinciales non prohibentur in ordine minorum per conſtitutionem Sixti Quinti recipere nouitios. ibid.
Informationes pro nouitijs ante eorum receptionem non ſunt neceſſario faciendæ pa.13.co.1.vſque ad pa.21
Informationes nouitiorum à patribus & deputatis debent examinari. pa 21.co.1.& 2
Pro faciendis informationibus nouitiorum ſufficit notarius religionis. pa.22 ca.1.& 2
Non de omnibus nouitijs facienda eſt informatio.pag.23 & pa.27
Nouitij ſunt de ſpiritu probandi. pa.39.co 2
Nouitij ſunt educandi in conuentibus magis reformatis.pa.36.ca.1.& 2
Nouitij non debent eſſe multum prudentes prudentia humana. ibi.
Nouitij ſunt induendi habitu regulari. pa.37
Nouitij debẽt peragere annum probationis. pa.37.co.2.
Caſẽtaneum fuit vt nouitij per anũ probarentur ibid.
Nouitius non poteſt renunciare anno probationis pagi.40 co.1.& 2
Annus probationis nouitij eſt inductus in fauorem publicum ibi.
Nouitij annus probationis debet eſſe cõtinuus.p.41.c.1.
Nouitijs datur annus ad experiendas omnes difficultates.ibi.
Non eſt diffinitum in Concilio Tridentino, quod annus probationis nouitij ſit continuus. ibid.
Annus probationis nouitij in ordine minorum debet eſſe continuus. pa.42.co.1
Nouitij debent neceſſario portare habitum regularem. pag.42.co.1
Nouitij poſſunt partim in monaſterio partim extra portare habitum regularem. ibid.
Non interrumpunt annum nouitiatum exeuntes extra clauſtra cum licentia prælati. ibi.
Nouitij finito anno probationis debent ſtatim admitti ad profeſſionem aut expelli. ibi.
Nouitius exiens à religione non incidit in aliquam inhabilitatem iuris. pa.43.co.2
Nouitij non ſunt vere religioſi. ibi.
Nouitius exiens à religione non debet vti veſtibus laſciuis.pa.235 co.1
Conſtitutio Sixti Quinti de non recipiendis nouitijs ſine informatione fundatur in præſumptione. pag.181. col.1.& 2.
Pro nouitijs recipiendis proponuntur bullæ Sixti Quinti Gregorij Quarti decimi, & Clementis octaui a pa.185.vſque ad pa.192.incluſiue.
Nouitij bona ĩ certa poſſũt reſtitui monaſterio.p.196.co.1
Nouitij bona nõ poſſũt fratres minores procurare. ibi.
Nouitij in anno probationis ſolum diſcunt ſubſtantialia regulæ. pa.212 co.2
Nouitiorum bona ſi vendantur obnoxia ſunt tributis. pagi.256.co.1.& 2

Nouitiæ.

Nouitiæ non poſſunt recipi ad habitum niſi à ſuis prælatis.pa.18.co.2
Nouitiæ exeuntes extra clauſtra etiam cum licentia prælati interrumpunt annum nouitiatus. pa.43.co.1
Nouitiæ finito anno probationis non debent compelli ſtatim profiteri. ibi.

Occul-

O

Occultè.

Occultè facta improbitatis ſuſpenſione pleniſſima ſunt. pag 1 col.2

Oblati.

Oblati religionum ſunt in duplici differentia. pa.6.co 2
Non oēs oblati religionū ſūt perſonæ eccleſiaſticæ. ibi.
Oblati offerunt à monachis & connexi. p.60.c.1.&2
Oblati ſe & ſua offerunt Deo. ibid.
Oblati poſſunt tranſire ad arctiorem religionem. pag.61. col 1.& pa 161.col 2
Oblati religionū poſsūt abſolui à prælatis regularib ibi.
Oblati religionum mutantes habitum gaudent multis priuilegijs. ibid.
Oblati Benedictini religioſi. p.23?.c.1. & p. 72.273
Oblati qui ſe et ſua obtulerut Deo no poſſunt teſtari. ibi.

Oblationes.

Oblationes in Eccleſijs regularibus non poſſunt ſuis clericis applicare Epiſcopi. pag 58 col.1
Oblationes factæ Deo reſpectiue ex parte obiecti ſunt præſtātiores quam eleemoſynæ factæ pauperib. ibid.

Obedientia, obedire.

Obedientia eſt duplex. pag.56 col.1
Obedientia debita prælatis nō verſatur circa actus mere interiores. ibid.
Obedire in omnibus non tenentur prælatis ſubditi. ibid.
Obedientia in diſpendium ſalutis non valet. p. 57.col.1
Obedientia in religionibus debet eſſe de concernentibus ad obſeruantiam regularem. ibid.
Inobedientia duplex conſideratur. ibid.
Obedientia in præiudicium ſpiritualis ſui, & proximi non valet. pag.57.col 2
Obedire tenetur ſubditus prælato etiā ſi dubitet an prælatus id ei poſſit præcipere. ibid.
Obedientia debita prælatis non pendet à ſenſu ſubditorum. pag 57.col.1
Obedire tenetur infirmus medico etiam in morbis. ibi.
Obedire nemo obligare ſe poteſt in præiudicium tertij. pag.57.col.1
Obedire in valde difficilius nemo tenetur. ibid.
Non eſt obediendum prælato interroganti præcipienti reuelari ſecretum crimen, iam emendatum ſi talis reuelatio vergat in præiudicium alterius. pa 58.col.1
Non eſt obediendum prælato cum periculo peccati mortalis. ib .col.2
Obedire tenetur ſubditus prælato præcipienti aliquid contra præceptum humanum, in quo ipſe poteſt diſpenſare. ibid.
In dubio prælatis eſt obediendum. ibid.
Obedire non tenentur regulariter religioſi præcipientibus, vt ex Hiſpania ad Indos proficiſcantur. p.59.c.1
Obedire cum graui ſuo detrimento nemo tenetur. ibid.
Religioſi Societatis tenentur obedire ſuis prælatis præcipientibus ire ad Indos. ibid co 2
Obedire tenentur religioſi Papæ præcipienti, vt ad Indos proficiſcantur. ibid.
Non tenetur obedire ſubditus prælato præcipienti acceptare Epiſcopatum. ibid.
Contra obedientiam non agit qui facit aliquid, quod ſcit prælatum ægreferre. pag 82 col.1.& 2
Obedientia impoſita ſubditis debet eſſe circa obſeruantiam regularem. pag 89. col. 2
Vera obedientia non ſolum conſiſtit in promptitudine voluntatis, ſed etiam in non reſiſtentia intellectus. pag.136.col 1.& 2
Obedientia Iuniorum erga magiſtros & parentes neceſſaria. pag.122.col. 1
Superioribus obediendum non eſt præcipientibus aliquid contra legem. ibid.

Obiectum.

In vno obiecto materiali poſſunt concurrere duæ ſpeciales rationes. pag 56.col 1
Ex obiecto debet conſiderari opus. pag 35 col.1 & 2

Obligatio.

Obligatio odium præ ſe ferret. pag 38 col.1
Obligatio quæ fit in profeſſione religioſa fauor videtur. ibid.
Obligatio naturalis oritur ex quadam æquitate p.152. col.2
Obligatio naturalis aliquando contrahitur ſine conſenſu. pag.186.col.1

Obligare.

Nemo obligatur ad impoſſibile. pag. 212. col.1
Furioſi & ignorantes aliquādo etiam abſentes, obligantur naturaliter & ciuiliter. pag.186 col.1

Obligatus.

Obligatus ad aliquid faciendum poteſt compelli illud adimplere. pag 89.col. 1

Officium diuinum.

Circa recitationem officij diuini cadit ex cauſa diſpenſatio. pag 98. col.1
Prætermittens bona fide officium diuinum non peccat mortaliter. pag 212 col.1
Non ſunt officia diuina omnia contenta in Miſſali breuiario & pontificali. pag 220.col. 1
Nimia attentio in officio diuino aliquando damnoſa. pag.123.col 1
Ad ſatisfaciendum officio diuino ſufficit virtualis attentio. ibid.

Opus.

Ad opus ſupererogationis nemo obligatur. p.89.col.2
Ex operibus bonis non debet homo ceſſare propter tentationem animæ præſcitus. pag 124.col 1

Ordo.

Ordo in omnibus laudabilis. pag.112.col.2

Ordo ſacer.

In ſuſceptione ordinis ſacri emittitur votum implicitum caſtitatis. pag.2.col.1
Non poſſunt ordinari crimmoſi neque debitis, neque ratiocinijs obnoxij. pag 24.col. 2
Ordo ſacer eſt ſacramentum imprimens characterem. pag 6.. col 2
Ordo large eſt quædā deputatio ad diuinū cultum. ibi.
Quatuor ſunt ordines minores & tres maiores qui dicuntur ſacri. ibid.
Ordines minores poſſunt Abbates ſuis ſubditis conferre. ibid.
Ordines minores non poſſunt Abbates conferre nouitijs. ibid.
Ordinari poſſunt religioſi Societatis ſine titulo patrimonij aut beneficij. p 63.col.1. & 2
Nullus poteſt ordinari ſine titulo beneficij, aut patrimonij. ibid.
Etiam religioſi non poſſunt ordinari vno die omnibus ſacris ordinibus. pag 64 col.1.& 2
Recipiens vno die duos ſacros ordines eſt ſuſpenſus. ibi.
Ordinibus minoribus poſſunt vna die ſimul ordinari. ib.
Ordinari extra tempora eſt contra ius commune. ibi.
Epiſcopi poſſunt ordinare extra tempora regulares. ibi.
Ordines ſacri extra tempora non poſſunt dari niſi in diebus feſtiuis aut Dominicis. p 65 c.2
Ordines minores poſſunt dari in feſtis ſemiduplicibus ibi.
Ordinibus ſacris non poſſunt ordinari etiam religioſi ante legitimam ætatem, pag. 65 .colum 2. & pag. 66. colum.1
Ordinari poſſunt omnes habentes legitimam ætatem. ibid.& pag 66.col.1.& 2.
Recipientes ordines ſacros extra tempora aut ſine legitima ætate aut ſine dimiſſorijs remanent ſuſpenſi. ibi. & pag.67.col.1

Ordinari poſſunt regulares ſine dimiſſoriis Epiſcoporũ. pag.67.col.2

Ordinatus bona fide ſine dimiſſorijs, aut extra tempora, aut ſine legitima ætate non remanet ſuſpenſus. ibid.

Ordinato ante legitimam ætatẽ non eſt conferenda præbenda cui eſt aeputatus ordo ſacerdotalis. ibid.

Ordinari poſſunt ab Epiſcopis eiecti à religionibus ſi alias non fuerint impediti. ibid.

Vt iſti ordinentur debeat prælati regulares ante eiectionem cum ipſis diſpenſare in impedimentis ſi forte tenentur. ibid.

Ordinatus cum bona fide ante legitimam ætatem poteſt ſine diſpenſatione adueniente ætate celebrare ſecus ſi cum mala fide. pag. 68. 69

Ordinatus ante legitimam ætatem remanet ipſo iure ſuſpenſus. ibidem.

Ordinatus ante legitimam ætatem cum bona fide poteſt durante bona fide ſine peccato celebrare etiam antequam perueniat ad legitimam ætatem. ibid.

Ordinari poſſunt religioſi cum licentia ſuorum ſuperiorum à quocunque Epiſcopo catholico. pag.69.col.1

Non debet concedi licentia religioſis, vt ordinentur niſi diligenter inquirant prælati de eorum habilitate. pag 69.col.2

Prælati regulares ſunt verè ordinarij ad concedendam dimiſſorias, vt eorum ſubditi ordinentur. ibid.

Non poſſunt ordinare Epiſcopi in aliena Diœceſi etiam religioſos in eorum monaſterijs ſine licentia Diœceſani. ibid.

Ordinare poſſunt Epiſcopi religioſos non ſeruatis temporum interſtitijs. ibid.

Non poſſunt Epiſcopi diſpenſare, vt duo ſacri ordines eodem die conferantur. p.70.col.1

Non poteſt aliquis in presbyterum ordinari niſi diligenti præhabito examine. pag 71.col.2

Ordinari prohibentur criminoſi & debitis & ratiocinijs obnoxij. pag.175.col.1.& 2. pag.181.col.1

Oratio.

Oratio publica & priuata magni eſt momẽti. p.142.c.1

Ornamenta eccleſiaſtica.

Ornamenta ſumptuoſa eccleſiaſtica ex diſpenſatione poſſunt habere fratres minores non tamẽ ea poſſunt procurare. pag.72.col.1 & 2

Oracula viuæ vocis.

Oraculum viuæ vocis abſque ſcriptura eſt priuilegium. pag 62.col.1

Oraculis viuæ vocis poſſunt vti regulares. p.63.col.1

Oracula viuæ vocis poſſunt prælati regulares moderari quoad vſum. p.62.col.2

Ordinatio.

Ordinationes generales in religionibus ſunt inuiolabiliter ſeruandæ. pag.141.col.1

Suis ordinationibus debet vnaquæque prouincia gaudere. pag.144 col.1.& 2

Ordinationes debent accommodari loco et tẽpore. ibid.

P

Pauperes.

Fratres minores ante profeſſionem non tenentur bona ſua diſtribuere pauperibus. pag 46.col.2

Paupertas.

Paupertas ſignificat exiguam partem. pag.75.col.1

Paupertas eſt vas priuatiuum. ibid.

Paupertas multipliciter diffinitur. pag 76 col.1

Inter paupertatem & egeſtatem differentia aſſignatur. ibidem.

Paupertas eſt multiplex. ibidem.

Paupertas Euangelica conſtituit hominem religioſum. pag 76.col.2

Paupertatem profitentur religioſi. ibidem.

Contra paupertatem faciunt qui occultant aliquid à prælatis. pag 83.col.1

Contra paupertatem peccat religioſus percipiens aliquod ſtipendium pro miſſis & prædicationibus contra ſtatum ſui ordinis. pag.83.col.1.& 2

Paupertas fratrum minorum eſt meritoria. p.86.col.2

A paupertatis voto ſoluitur monachus factus Epiſcopus. pag.233.col.2

Pactum.

Pactum dicitur a paciſcor. pag.73.col.2

Ex pacto nudo naturalis obligatio deriuatur. p.187.c.1

Papa.

Papa non poteſt inhabilitare ſeculares ne contrahant matrimonium. pag 6.col.1

Papa inhabilitare poteſt aliquos ne contrahant matrimonium in tali gradu. ibidem.

Papa iuſtiſſimè inhabilitauit religioſos Societatis ad contrahendum matrimonium. ibid.

Papa in ordine ad ſpiritualia habet ampliſſimam poteſtatem. pag.126.col.1

Solus Papa poteſt approbare religiones pag.148.col.2. & pag.149.col 1.& 2

Phantaſia.

Phantaſia vna mota oportet alias conſequenter moueri. pag.222.col.1

Parrochus.

Contra voluntatem parrochi poteſt quis audire diuina in Eccleſiis religioſorum. pag.74.col.2

In parrochum poteſt præfici monachus. pag.75.col.1

Parrochus poteſt concedere facultatem his vt aliquis non præſentatus prædicet in ſua parrochia. p.93. c.1

Parrochia.

Per parrochiam cum cruce proceſſionaliter non poſſunt tranſire religioſi. pag.74.col.2

Pars.

Tutior pars eſt eligenda. pag.222.col.2

Parens.

Parentibus religioſorum in articulo mortis indulgentia conceditur. pag.74.col.1

Pater.

Statuta de patre vero non extenduntur ad patrem fictũ. pag.203.col.1

Patronus.

Patroni monaſteriorũ nimis zelantes paupertatem & non neceſſitatem. pag.9.col.1

Peccare.

Magis peccat qui habet pro obiecto grauiorem finem. pag.213.col.1.& 2

Magis peccat qui magis contemnit. ibid.

Peccans ex contemptu videtur peccare contra Spiritũ ſanctum. ibid.

Peccare ex ignorantia affectata eſt peccare ex contemptu. ibid.

Peccat qui ſe exponit periculo peccati. pag.58.c.2

Peccata.

Peccata populi ruina reipublicæ. p.104.col.1

Peccatum non poteſt eſſe voluntarium. pag.208. c.2.& p.212.col.2.& pag.223 col.1.& 2

Perfectum.

Illud eſt perfectius quod magis accedit ad diuina. pag. 100.col.1

Peſtis.

Peſtis eſt epidemia. pag.88.col.2

In peſte poſſunt mendicantes fratres compelli à prælatis vt adminiſtrent ſacramenta laicis. ibid. & p.90. vſque ad pag.91.incluſiuè.

In peſte tenentur prælati conuentuales adhibere remedia proportionata, vt non inficiantur. p.88. col.2. p.89. col 1

In peſte tenentur aſſiſtere religioſi miniſtri infirmorum. pag.88.col.2

Prælati in tempore peſtis non debent ſine neceſſitate inuiſere infirmos. pag 91.col.1.& 2

Peti-

Digitized by Google

Periculum.

Qui exponit ſe pericalo peccati peccat. pa.58.co 2
Qui amat per culum per bit ia illo. p.212.col.2

Poteſtas.

Spirituale & ſpiritnali annexum non ſubditur poteſtati laica. p 66 co.1.& 2
A poteſtate laica poteſt Papa eximere lacos Eccleſiæ ſeruientes. ibi.

Puella.

Puella minor daodecim annis non poteſt admitti ad religionem. p.36.co.1.& 2

Pœna.

Pœna non incurritur niſi exprimatur in iure. p.10.c.1
Pœna propriet ary apud religiones variatar.pa.86.co.2
Pœnæ contra recipientes ad religionem iuuenes ſine certa forma proponantur coatra recipientes tenere inhabiles. pa.176.c 2
Pœaa eſt minuenda faciendum quod patitur ius. pag. 180.c.1

Penſio.

Penſio impoſita ſaper redditus eccleſiaſticos nõ cẽſetur impoſita ſuper diſtribatioaes qaotidianas p 252.c.1

Purgatorium.

Purgatorium eſſe poſt hanc vitam de fide eſt p.128 c.2
A pargatorio poſſunt pu gari animæ per priuilegium regalarium. ibid.

Præcedere.

Præcedunt clericti regulares. p.212.c.1
Clerici debent præcedere ſecandum eorũ dignitatẽ. ibi.
Canonici regulares debent præcedere monachos Sancti Benedicti. ibid.
Regulares præcedunt inter ſe ſeeundum eorum dignitatem. p.112.c.1
Ordo præcedendi eſt laudabilis. ibi.& co.2
Controuerſia in præcedendo quomodo ſedanda. ibid.
In Regno Portugalliæ fratres miaores volunt præcedi ab omnibus alys religioſis. p.113.c.1
Fratres minores obſeraãtiæ præcedunt cõuentuales. ib.
Secundum antiquitatem monaſteriorum uoluit Gregorias XIII. præcedere regalares. p.114.e.1

Præſcriptio.

Præſcriptio decem vel 20.annorum non currit minori. p 55 co. 2
Præſcriptio differt ab exemptione. ibid.
Præſcriptio ab vſucapione differt. ibid.
Bona eccleſiaſtica præſcribuntur per 48.annos.ibid.c.2
Bona Ecelesiæ Romanæ præſcribaatur per 100.annos. ibid.
Bona regularium præſcribuntur per 100.annos. ibi. & p.110 col.1
præſcriptione completa poſſunt monaſteria petere reſtitutioaem in integrum. ibid.

Præceptum.

Præceptum prælati vt aliquid fiat intra quadragiata boras quomodo intelligendum. p.39.col.2
præceptum poteſt poni circa actus interiores concernentes exteriores. p.56.co.1
præceptum prælatorum vt ſubditi celebrent pro intentione valet. p.56 co.2
Non tenentur religioſi maiori vinculo obſeruare præcepta regulæ, quam præcepta eccleſiaſtica. p.211.co.1
Impoſſibilitas & neceſſitas liberam ab obſeruatione præceptorum. p.211.c.1

Prædeſtinatus, & Præſcitus.

Noa debet homo anxiari an ſit prædeſtinatas an præſcitus ſed debet beae operari. pa.224.co.1

Prædicare.

Prædicandi onus incumbit Epiſcopus. p.59 co.1
Sine voluntate ſuperiorum non eſt prædicandum. pag. 62.93
Religioſis non licet etiam in ſuis domibus aliquando prædicare. ibid.
Parrochus poteſt lieentiam dare ad bis non præſentatum in ſua parrochia prædicandum. ibi.
Prædicare in occalto non ſemper bonum. p.94.co.1
Chriſtus & Apoſtoli publice prædicabant. ibid.
Religioſi non poſſunt prædicare in eccleſiis ſuis & in parochus contradicentibus Epiſcopis & parrochis. p. 95.col.1
Religioſi poſſunt prædicare in plateis publicis non prædicante Epiſcopo. ibi.
Prædicantibus religioſis poſſunt adeſſe parrochiani contradicente Epiſcopo & curato. ibi.co.2
Coatra regulares prædicantes errores poſſunt procedere Epiſcopi. pa.97.c.1

Prædicatores.

Religioſi extra claaſtra viuentes noa debent admitti ad prædicandum. ibi.
Non debent prædicare miracula neque reaelationes ſine licentia Epiſcopi. p.97.c.2
Prædicatores debent abſtinere a lectioae librorum profanorum. pa.92 col. 2
Prædicatores Societatis itineraates ab vno Epiſcopo approbati poſſunt prædicare vbiqae non contradicente parrocho. p 93 c.1
Non licet prædicatoribus pablice detrahere Eccleſiæ prælatis. ibid.
Non debet prædicatores Euaagelicos aſſociari militibus inter infideles, p 94.c.1.& p.94.col.2 & pagin 95. col.1
Regulares prædicatores ſemel approbati poſſunt ſuſpendi ab Epiſcopo. p.96 co.1.& 2
Prædicatoribas qaæſtaarijs prædicatio ſine licentia Epiſcopi prohibetur. p 98.co.1
prædicatoribus regularibus conceduntur priuilegia circa officium diuinum. p 98.co 2.& p.99 c.1
prædicatoribus regularibas priuilegia circa ieiunia conceduntur. ibid.

Prælatus.

Non profeſſus non poteſt eſſe prælatus in religione. p. 38.col.1
prælati regulares conuentuales circa multa habent ſuperioritatem. p.56.co.1
prælati regulares ſaperiores habent iuriſdictionẽ quaſi Epiſcopalem. pa.70.c.1
prælati conuentaales comparantur curatis. p 88 co.2
prælatas tenetur ponere animam pro oaibus intra terminos caritatis. p.89 co.1
prælati debent eſſe ſenes, non tamen decrepiti. p.100.c. 1.& 2
prælati poſſunt eſſe iuuenes habentes virtutem. p.101. co.1.& 2
Prælati poſſunt eſſe iuuenes nobiles. ibid.
Prælati regalares ſunt ſimul iudices & patres ibidem col ſecunda.
Prælati debent aſſumere ad regimen optimos conſultores.pa.101.co.2
Prælati bonum commune præ oculis babere debent.pa. 103.co.1
prælati debent per leges maturè gubernare. ibi.
prælati tenentar vita ponere pro ſuæ religionis obſeruantia.ibi.
prælati priuatum commodum prætendentes multorum malorum ſunt cauſa. ibi co.2
Contra prælatos murmurare eſt qaid damnabile ibid.
prælati mali dantur à Deo in pœnam peccatorum ſubditorum. ibi.
prælati debeat habere fortitudinem. ibi.
prælati regalares debent iudicare ſecundum leges ſuæ religionis. pa.103.co.2.& pa.104.co 2
prælati regulares non debent eſſe nimis rigoroſi cum patribus grauibus. ibi.co.1.& 2
In prælatis pietas & miſericordia eſt neceſſaria. ibi.

Prælati debent ſe abſtinere à donis & muneribus.pag. 205.co.1
Prælati tenetur purgare congregationes ſuas à peccatis p.106.co.1.& 2
prælati debent vigilare. ibid.
Prælati debent exterminare membra putrida à religione.ibi.
Prælati debent diſſimulare leuia peccata ſubditorum. ibid.co.2
Prælati iuuenes præceteris coercere debent.pag. 106. co.2.
Prælatus non eſt propriè de conuentu, neque de capitulo.p.113.col.2 p.156.co.1
Non eſt verus prælatus commendatarius perpetuus p.156.col.1
Prælatus in fauorabilibus venit appellatione monachorum. ibid.
Prælati aliqui ſunt rigidi erga ſubditos ſibi ipſis molles. p.172.col.2
Prælatiſcõtra ſe multos habẽt aduerſarios.p.268.269
Contra prælatos maiores requiruntur probationes.ibi.
Contra prælatos falſi teſtes viſitantes ſunt grauiter puniendi. ibid.
Prælati boni contra calumniates ſunt fauendi.p. 270. col.1.& 2
Contra prælatos extra ordinariæ inquiſitiones malitioſæ petitiones ſunt admittendæ. ibid.
Prælati debent eſſe eiuſdem ordinis cuius ſunt ſubditi pa.271.co.1.& pag.273.co.1.& 2

Præſumere.

Præſumere importat dolum & temeritatem.p.97.c.2

Priuare.

Priuari aliquis à prælatione ſine iuſta cauſa non poteſt p.79.col.1

Priuatio.

Priuatio præſupponit habitum. pa.28.co.2

Priuilegium.

Priuilegia conceſſa vni monaſterio cenſentur conceſſa apud mendicantes omnibus monaſterijs eiuſdem ordinis. pag.15.col.1
priuilegium Eccleſiæ per non vſum quadraginta annorum amittitur. p.155 col.1.& 2.
priuilegio prohibitiuo & irritanti nudo temporis ſpatio poteſt renunciari. p.155.col.2
priuilegium non faciendi non tollitur per vnum actum contrarium. p.156.co.1
Niſi actus ſit factus collegialiter. ibi.
priuilegium conceſſum capitulo cenſetur conceſſum eius prælato. ibi.col.2
priuilegium conceſſum prælato non extenditur ad commendatarium. p.156.col.2
priuilegium conceſſum religioni non cenſetur conceſſum ſingularibus perſonis. ibi.
priuilegium conceſſum ſingularibus regularibus proportionabiliter prælatis eorum communicatur.ibi.
priuilegia conceſſa profeſſis non extenduntur ad nouitios. p.157.co.1
priuilegium non cenſetur conceſſum cum maximo proximi præiudicio. p.202.col.1
priuilegium ſatis eſt quod aliquid operetur. ibid.
Diuerſa priuilegia habent moniales, primæ regulæ Sanctæ claræ à monialibus primæ regulæ. p.14.co.2
priuilegia communicantur niſi alicui concedantur cum hac limitatione tantum. pa.21.22
priuilegiorum confirmatio ex certa ſciẽtia innouat priuilegia reuocata. pa.65.col.2
priuilegio fori gaudent ſecundum aliquos familiares & vernaculi clericorum. pag.126.col.1.& 2
priuilegium tollitur per nouam legem ſubſequentem pag.133.co.2
priuilegiũ vt tollit legẽ oportet vt de ea fiat mẽtio.p. 133.col.2
Priuilegium datum poſt legem ante eius publicationẽ non tollitur a ſucceſſore legem publicante. ibid.
Priuilegium datum ad non faciendum non tollitur vnico actu. pa 133.134
Priuilegium concedens omnia indulta non concedit indulgenda. pa.133.co.1.& 2
Priuilegijs conceſſis de priuilegijs, quæ ſunt in vſu intelligitur.ibid.
Intelligitur etiam de priuilegijs conſuetudine acquiſitis. ibid.non autem de poſtea conſuetudine acquirendis. pa.134 co.2
Conceſſio priuilegiorum quibus aliqua religio vtitur intelligitur de his quib. poteſt vti licet nõ vtatur.ib.
Priuilegium præſumitur eſſe in vſu etiam in eo tempore quo alteri communicatur. ibi.& pa.155 c.2.
Priuilegijs amiſſio præſumi non debet. ibi.
Priuilegia deſignant facultatem & non neceſſitatem. ibid.
priuilegij vſus eſt quid facti. ibid.
Allegants priuilegium non eſſe in vſu incumbit onus probationis. ibi.
priuilegij petitio ad vſum ipſius deſtinator. ibi.co.2
priuilegium datum ad fraudem fructibus beneficiorum non extenditur ad diſtributiones quotidianas, pag. 133.col 2
priuilegium non conceditur in præiudicium alterius. pag.275.col.1

Priuilegiatus.

priuilegiatus non poteſt agere contra pariter priuilegiatum agendo, de damno vitando. pa.195.156

Prior.

prior clauſtralis conſtituitur in monaſterijs quæ reguntur per Abbatem. pa. 113.co.2

Probare, probatio.

Negatiua in generali non poteſt probari.p.268 co.1.
Contra prælatos maiores requiruntur probationes.p. 268.col.2

Procuratio.

procuratio conceſſa Epiſcopo extenditur ad ſocios & ſeruitores. pa.14 co.1

Procurator.

procuratorem poteſt conſtituere conuentus ſine licentia prælati. pa 113.co.1.& 2
procuratorem poteſt conſtituere monachus in his quæ pertinent ad ſe ſolum. ibid.
In conſtitutione procuratoris cenſetur conuentus obligare & ſua. ibid.
Non poteſt prælatus reuocare procuratorem à conuentu legitimè conſtitutum. ibid.
Quilibet regulariter poteſt cõſtituere procuratorẽ.ibi.
procurator ad cauſas eſt a conuentu conſtituendus.pa. 114 co.1
Religioſi non poſſunt eſſe procuratores ſine licentia prælati pa.126.co.1.& pa.127.co.1
procurator conſtitutus ad petendum debita expirat per profeſſionem regularem. ibi.co.1.& 2
Vide in verbo ſyndicus.

Proceſſio.

Ad eundem ad proceſſiones poſſunt compelli regulares.pag.110.col.2.& pa.111
Regulares ſponte euntes ad proceſſiones renuntiant priuilegio.ſi quod in contrarium habent.pagina.111.c. 2.De præcedentia in proceſſionibus, vide in verbo præcedentia.

Proœmium.

proœmium denotat cauſam finalem.pagina.65.columna prima.

Profeſſio, & profiteri.

profeſſio etiam tacitam impedit & dirimit matrimonium.pag.2.co.1.& 3
profeſſio etiam tacita in aliqua religione dirimit ſponſalia de futuro. ibid.

Pro-

Profeſſio vt valeat conſenſus profitentis & conuentuis debet interuenire. pa.28 co.2
De profeſſionis nullitate debet conſtare ante iudicem vt quiſ re.edat. ibi.
Inter conuentum & profeſſum adeſt obligatio mortua. pag.19.co.1
Profeſſio nulla poteſt ratificari. ibi.
Profeſſio deſcendentium ex genere maculato in ordini minorum eſt nulla.ibi.co.2.& pa.29.& pa.30.Et ſimiliter in ordine Minorum. ibid.
Profeſſio ex cauſa poteſt dilatari. pa.35.co.1
Profiteri non poteſt intra duos menſes qui no cōſūmato matrimonio ingredi vult religionē. pa.38 co.1 & 2
Nemo ad profeſſionem poteſt admitti niſi anno probationis finito. ibi.
Profeſſio filiorum relinquentium parentes in maxima neceſſitate culpabilis. pa.39.co.2
Profeſſio facta ante decimum ſextum annum completum non valet. pa.38.co.1
Profeſſio poteſt fieri in die termini. ibid.
Profeſſio monialis in articulo mortis etiam non finito anno probationis valet. pa.39 co 2.& pa.40 co 2
Profeſſio hac in articulo mortis ſolum eſt ad indulgentiam concedendam. pa.41.co.1.& 2
Profeſſio non datur niſi completo anno continuo probationis pag.41.co 2
Profeſſio alicuius regulæ includit tria vota eſſentialia. pag.43.co.2
Profiteri tenetur qui in aliā transfertur religionē ibid.
Profeſſio eſt quidam reciprocus contractus. ibi.co.2
Profeſſio expreſſa & tacita ſine conſenſu monaſterij non poteſt dari. ibid.
Profiteri ſolebat olim etiam non impleto anno probationis ibi.
Profeſſione non extinguntur legata in ſingulos annos. pag.45.co.2
Profeſſione non extinguitur vſus fructus. ibi.
Profeſſio duplex tacita & expreſſa. pag.47.co.1
Profeſſio tacita non tollitur per Concilium Tridentinum.ibi.
Profeſſio tacita non inducitur exportatione habitus à ſacerdote ſicut portant alij profeſſio anno nouitiatus. pag. 48.co.1
Profeſſionis nullitas ex defectu conſenſus non tollitur ex ſuperueniente conſenſu. ibi.
Profeſſio nulla de nouo ratificata incipit valere à tempore ratificationis. pa.48.co.2
Profeſſio facta ante legitimam ætatem eſt nulla. ibi.
Profeſſio tacita non inducitur per actus profeſſorum factos ab ignorante nullitatem profeſſionis. ibid.
Profeſſio ſolemnis non eſt in receptione velis promittentis perpetuam virginitatem ſeruare. ibi.
Profeſſionis eſſentia non conſiſtit in voto virginitatis, ſed in voto caſtitatis. ibi.
Profeſſus nulliter non poteſt ducere vxorem ante declarationem nullitatis. pag 49.co.1
Profeſſio data ante completum annum probationis eſt nulla ibi.co.2
Profeſſio valet etiam ſi non fiat verbi ſignatis in regula ibi.
Profeſſio poteſt fieri ſine ſcriptura. ibid.
Profeſſio non poteſt emitti ſub conditione contraria religioni.ibi.
Profeſſio valet cum conditione, vt profitens poſſit habere bona cum licentia prælati. pa.49 co.2
Ad profeſſionem non poteſt quis recipi ſine licentia conuentus. ibi.
Profeſſio monialis pertinet ad conuentum. ibi.
Profeſſio facienda eſt a traſeunte de vna religione ad aliam pa.50.co.1
Profeſſio facta à laborāte morbo Gallico eſt valida ſed poteſt riſcindi. ibi.co.2
Profeſſio alicuius infamis licet ſit valida poteſt reſcindi.ibi.
Profeſſio ex cauſa poteſt differri. p.51.co.1
Profeſſio debet fieri in manu prælati potentis ad religionem recipere. ibi.
Profeſſio facta in manu non potentis recipere poteſt, prælato proprio ratificari. pa.51.co.1
Profeſſio poteſt fieri per procuratorem. ibi & co.2
Profeſſio facta ab excommunicato valet. pag.52.co.2
Profeſſio facta ab excommunicato virtute reſcripti aliquando inualida. ibi.
profeſſio duplex tacita & expreſſa. pa.52.co.1 & 2
profeſſio nulliter facta ratificatur faciendo actus contrarios profeſſi nulla facta proteſtatione in cōtrariū.ibi.
profeſſionem tacitam inducit geſtatio habitus voluntarie aſſumpti. ibid.
profeſſio non irritatur in foro exteriori per leuem metum ibi.co 2
profeſſus nulliter aliquando etiam poſt quinquennium poteſt reclamari. ibi.
profeſſus nulliter poteſt reclamare intra quinquennium cum certis conditionibus. ibid.
profeſſio eſt nulla quoad Deum quando fit per metum reuerentialem. pa.53.co.1
profeſſa non eſt cenſenda monialis qui confeſſa eſt eſſe profeſſam in monaſterio ſi poſtea extra monaſterium illud negauit. pa.53.co.2
Ad profitendum cogens monialem eſt excommunicatus.pa 53 co.1
profeſſio in ordine minorum valet etiam ſi profeſſus decimum ſextum annum tantum habeat.pagina.55.co 1
profeſſio in ordine minorum poteſt vſque ad decimum octauum annum dilatari. pa.55.co.2
profeſſio poteſt dari extra monaſterium. pa.78.co.2
profeſſio inhabilium per conſtitutionem Sixti V. eſt irrita pa.235 236.
profeſſio habilium poſt conſtitutionem Sixti V.eſt valida licet fiat exacta informatio à pagina. 177.vſque ad pa.182.
Inuerecundia eorum qui clamant ſuam profeſſionem eſſe irritam propter defectum informationis arguitur. pa.180 co 2
profiteri & ordinari prohibebantur criminoſi & debitis & ratiocinijs obnoxij. pa.175.176
In profeſſione recipiuntur religioſi tanquam fratres chariſſimi. pa.181.182
profeſſionis ſubſtantia conſiſtit in traditione in manu prælati ſecundum regulam. p.185.186.
Ad profeſſionem non eſt quid ſubſtantiale informatio de moribus. ibi.
per profeſſionem fit mutatio ſtatus de ſeculari in regularem. pa.109.col.1
per profeſſionem acquiritur ius ad victum ordinarium excommunitate. ibid.
per profeſſionem ius percipiendi victum acquiſitum impeditur ſi interueniat in ea ſimonia. pa.109.co.2
Non profitentur religioſi ſequi mores maiorum ſuorum ſed regulam. pa.213.co.1.& 2
Ante profeſſionem relicta legitima monaſterio poteſt nouitius filium meliorare. pa.238.co.1.& 2
profeſſio i Societate poſt fit multos annos.p.256.c.1.2

Prohibere.

Quod vna via prohibetur non debet altera via concedi pa.54 55

Proprium.

proprium ſumitur dupliciter. pa.79.80

Prouincia.

prouincia apud regulares non poteſt erigi,aut diuidi ſine authoritate Papæ. pa.127.128

Prouinciæ Sācti Pauli in Hiſpanijs gaudet ſuis ordinationibus diſtinctis ab ordinationibus prouinciæ Sancti Ioſephi. pa.144.& 145
Hæ prouinciæ non poſſunt viſitari per patres ad obſeruantia, neque per collectos. pa.246.col.1

Prouinciales.

Prouinciales in ordine minorum non poſſunt per ſe ſolos priuare guardianos. pag.79.col.1
Prouinciales regulares debent eſſe quinquagenarii. pa.101.col.1
Prouincialium munus non ordinatur præcipuè ad prædicandum. pa.102.col.1.& 2
prouinciales melius eſt eſſe Canoniſtas, quam Theologos. ibid.
prouincialium ſecretarij debent eſſe literati. ibidem & col.2
prouinciales debent aſſ-ner- optimos conſultores. ibi.
prouinciales habent iu ſdictionem quaſi Epiſcopalem. pag.128.col.1.& 2
prouinciales in ordine minorum non poſſunt priuare per ſe ſolos guardianos. pa.266.col.1

Protector.

protector in ordine minorum habet ſuper ordine aliquam poteſtatem. pa.127.col.1.& 2
protector minorum habuit poteſtatem in moniales ſancta Claræ. ibid.

Q.

Quadrageſima.

QVadrageſima habet ſeptimanas. pa.129 col.2.
In quadrageſima abſtinentia ſtrictè cõmendatur. pa.129 col.2
Quadrageſima olim incipiebat à Dominica prima poſt cineres. ibid.
Dominicæ quadrageſimæ ſunt duos abſtinentiæ. ibi.

Quarta funeralis.

Quarta funeralis non debetur a regularibus. pag.132.col.2.& pa.133.col.1
priuilegium non ſoluendi quartam non tollitur vnico actu. pa.134.col.1
Vbi eſt domicilium ibi debetur quarta. pag.134.col.1.
Conuentiones poſſunt fieri ſuper quartam. ibid.

Quinquageſima.

A Quinquageſima præcipitur eccleſiaſticis abſtinentia. ibid.

R.

Reclamare.

REligioſi intra quinquennium & aliquando poſt poſſunt reclamare. pa.52.col.1.& 2

Reformatio.

Reformatio non debet fieri violenter, ſed ſuauiter. pag.103.col.2
Reformatio religionum debet fieri per religioſos eiuſdem ordinis. pa.136.col.1.& 2
Reformatio debet ſuauiter fieri. pa.139.col.1
Ad reformationem debent capita, & maiores adiuuare ibi.
Reformatio diſcaltiatorum in Hiſpanis declaratur. pag.143.144.145.

Regimen.

Regiminis ſunt tres ſpecies. pag.99.col.1
Regimen monarchicum eſt excellentius aliis. ibid.
Regimẽ monarchicũ magis iuri naturali cõforme. ibi.
Regimẽ monarchicũ Nẽbrot primo inuenit p.100.c.1
Ad regimen omnes putant eſſe aptos. ibid.
In regimine errores cõtingũt propter iuuenes. p.101.c.1
Regimine malo ruunt congregationes. p.103.col.2
Rationi boni regiminis ad ſedandum populi ſcandalum multa fieri decent. pa.269.270

Regnum.

Regno Dei nõ eſt aptus mittens manum ad aratrum & reſpiciens retro. p.185.col.1

Reges.

Reges non debent egredi ad præliandum. pa.90.col.1
Omnes cupiunt eſſe Reges. pag.100.col.1
Reges Hiſpaniarum ſunt adminiſtratores perpetui ordinum militiarum. pag.104.105.106.incluſiuè.
Reges Hiſpaniarum deuotiſſimi fratrum minorum pag.120.col.1.
Rex Philippus Secundus Hiſpaniarum laudatur. pag.132.col.1
Rex Philippus Tertius deuotus Beati Didaci. ibid.
Rege deficiente & ſucceſſore, in Regnum ad populum deuoluitur electio. pag.265.col 2.

Religio.

Maius bonum eſt religio quam matrimonium. pag.4 col.1.& 2
Ad religionem relictis ſponſis aliqui ſe tranſtulerunt vt dicitur. ibid.& pa.4.col.1
Ad religionem poſſunt illegitimi admitti. pa.23.co.1
Ad religionem non poſſunt recipi homicidæ. pag.24.col.1.& 2.niſi ante hoc fecerint votum religionis. ibid.& pag 25.col.1.& 2
Ad religion m non debent admitti debitis, & ratiociniis obnoxii. ibid.
Ad religionem non poſſunt admitti omnes facientes ceſſionem bonorum. ibid.
Ad religionem poſſunt admitti iurantes ituros inter infideles ad prædicandum. p.24.col.1.& 2
In religione profeſſio ſoluit iuramentum votiuum. ibidem.
Ad religionem non debet admitti obligatus ad reddenda ratiocinia. p.27.col.1
Ad religionem non ſunt recipiendi pueri. p.35.col.2
Ad religionem minorum poſſunt admitti attingentes decimum quintum annum. pa.35.col.2
Minor decimo quarto anno ingrediens religionem poteſt extrahi à parentibus. ibi.
Puella minor duodecim annis ingrediens religionem poteſt extrahi a parentibus.
Ad religionem poſſunt aliquando admitti ſenes. p.31 col.1 ibid.
Ad religionem admitti debent, qui eam poſſunt ſeruare corpore & ſpiritu. ibid.
Ad religionem non debent admitti attingentes quinquageſimum annum. ibi.col.2
Ad religionem poſſunt admitti ſenes diſpenſatiuè. ibi.
In religionem vxorati non poſſunt intrare. p.32.col.2
Vxor dans licentiam marito ad ingrediendam religionem non cenſetur vouere continentiam. pa.36.col.2
Maritus ſine licentia vxoris ingrediens religionem poteſt ab ea reuocari. pa.36.col.2.& p.37.c.1
Maritus ita reuocatus mortua vxore tenetur iterum ingredi religionem. ibid.
Marito ſine licentia ingrediente religionem, poteſt vxor ſine eius licentia ingredi religionem pagina 37.colum.1
Relinquentes parentes in maxima penuria non poſſunt ingredi religionem. pag.38.col.1.& 2
Debitis grauati inhabiles ad religionem non ſunt relinquentes parentes in maximam egeſtate. pag.39.co.1
Qui inconſideratè ingreſſi ſunt religionem grauiter ceciderunt. ibid.& pa.40.col.1
religionem ingreſſi omnia propter Deum debent relinquere. ibidem.
Ad ingrediendum religionem non debet homo eſſe timidus. ibidem.
Cogentes fœminas ingredi religionem remanent excommunicati non tamen cogentes viros. pagi.40 col.2

Non

Non eſt laudabile inducere iuuenes ad vouendum ingreſſum religionis. p 40 col 1 & 2

A religione extrahentes aliquem ad multa tenentur. p. 40.col.2

Inducere aliquem vt ingrediatur religionem relaxatam eſt peccatum. ibid.

Religionum decus eſt honor publicus. p 41 col. 1

Ingrediens religionē fratrū minorū nō tenetur ex vi regulæ bona ſua pauperibus diſtribuere p.46.co.1.& 2

Religionis inſtitutū debet tēdere ad perfectionem. p.85. col.2.

In religione debet eſſe ordo. p.112.col.1

Religio creſcit quādo obſeruātia viget.p.137.col.1.& 2

Religio dicitur à re eligendo & à religando.p.147.co.1

Religio ſignificat aliquādā virtutē q̄ vocatur latria.ibi.

Religio cum tribus votis eſſentialibus à Domino eſt fundata ibid.

Religionis ſpecies & gradus ex tribus vitis variantur. ibi.& col.2

Religionis perfectio in charitate præcipuè radicatur. ibid & p.147 col 1

Religionum in particulari perfectionem indagant Doctores.ibid.& col.2.& p.148.col.1 & 2

Quinque ſūt in eccleſia religiones approbatæ p.148 c.2

Approbare religiones ad ſolum Papam pertinet.ibid. col.2 & pa.148.col 2

Fundantes ſtatum religionis cum tribus votis eſſentialibus, ſine Papæ licentia ſunt excommunicati. ibid.& pa.150.col.1

Non eſt religio in qua vota non ſunt ſolemnia. ibid.

Religio Societatis approbatur à Papa cum tribus votis ſimplicibus.ibid.quatuor ſunt religiones mendicantes.ibid.& col.2

Religio Societatis Ieſu eſt religio mendicans ibid. & p. 150.col 1 & 2.& pa.151.col.1

Idē religionis habitus denotat eādē religionē.p.151.c.2

Religiones non perdunt titulū mendicātiū licet cum eis ſit diſpenſatum vt poſſint habere proprium.p.164 c.1

Reformata religione in ſtrictiorem vitam tenentur profeſſi in ea permanere. ibid.co.2

Religio Carthuſienſis omnibus ſtrictior. p.166.co.1

Egreſſi à religione propter defectum informationis condemnantur. p.180.col. 1

Religio poteſt ordinari in vitam actiuam & contemplatiuam p.215.col.2

Religionis regimen in obedientia radicatur.p.222.co.1

Religioſus.

Religioſus Societatis Ieſu ſe atque ſua per tria vota ſimplicia Deo tradit. p.6.col.1.& 2

Religioſi verè ſunt clerici profeſſi in ordinibus militiarum.p.6.col.2

Religioſi ſunt commendatarij militiarum. ibid.

Religioſi prohibentur ſolēnizare matrimonia. p.7.co.1

Religioſi non tenentur manibus ſuis laborare. p.7.col.1

Religioſi sūt qui profeſſi sūt informatione praua facta iuxta conſtitutione Sixti V.p.23.col 2.& pa 27.co. 1

Non eſt religioſus qui intrauit religionem animo, ibi permanendi. p.44.col.1

Religioſus non eſt niſi promittat obedientiam monachalem.p.60.col.2

Religioſus nemo fit per quancunque obedientiam promiſſam.ibid.

Religioſus non poteſt habere proprium.p.76.col.1.& 2

Religioſus quidquid acquirit,acquirit monaſterio ibid.

Religioſus non poteſt habere proprium etiam de licentia Papæ. p.77.col.1

Religioſus diſpenſatus vt ducat vxorem iam non eſt religioſus. ibid.

Religioſus de licentia ſui ſuperioris poteſt habere peculium.p.78.col.1

Religioſus de licentia ſui ſuperioris poteſt eſſe extra clauſtra.ibid.col.2

Religioſo licentia data ad aliquid habendum poteſt reuocarri.ibid.

Religioſo non poteſt à prælatis dari licentiam ad habendum proprium irreuocabiliter. ibid.

Religioſo licentia abſolutè data ad aliquid habendum interpretanda eſt irreuocabiliter. ibid.

Religioſus poteſt habere peculium cum licentia ſui prælati.p.79.col.1.vſque ad pag.81

Religioſo conceſſa ad determinatum vſum non poſſunt in alium commutare. p.80 col 1

Religioſi fratres minores oblata non poſſunt cum ſola licentia dantis pro libito expendere. p.80 col.1

religoſo non poteſt concedi vt pro libito in quoſcunque vſus conſumat peculium. p.82.col.1

Religioſo non poteſt concedi licētia,vt in profanos vſus peculium conſumat. ibid.

Religioſo poteſt concedi licentia ad expendendum peculium in rebus neceſſarys. ibid.

Religioſus non tenetur ſub peccato mortali ſeruare omnia quæ ſunt in regula. p.84 col.1.& 2

Religioſi mendicantes ex inſtituto habent curam animarum.p.90.col.1.& 2

Religioſi ſunt coadiutores parrochorum. ibid.

Religioſi mendicantes tenentur ex præcepto contra hæreticos etiam cum periculo vitæ ſe opponere.ibi.co.1

Religioſus tenetur ad præcepta Euangelica ſecundum inſtitutum ſuæ religionis. ibid.

Religioſum proprium eſt ſubuenire prælati in confeſſionibus & prædicationibus. p 91.col.2

Religioſus mendicans deficientibus parrochis non poteſt fugere in tempore peſtis. ibid.col.2

Religioſi debent eſſe alieni ab omni ambitione & cupiditate.p.99,col.1

Religioſi non poſſunt facere pacta,neque contractus ſine licentia ſuorum prælatorum. ibid.

Religioſi poſſunt migrare de vno monaſterio in aliud vitæ aſperioris. ibid.

Religioſis adhærentes religioſi ſunt. p.125.col.2

religioſi grauati à ſuis prælatis ſæpè ad tribunalia extranea confugiunt. p.139.col.1

religioſi ſemper ante oculos habere debent finem ſui propoſiti.p.148.col.1

religioſi ſunt in peccato mortali non intendentes perfectionem.ibid.col.2

Non omnes Eremitæ ſunt religioſi verè. p.151.152

religioſi profitentes ſeruare regulam non tenentur ad omnia contenta in regula. p 152.col.1.& 2

religioſi in minimis frangentes regulam non peccant mortaliter. p.153 col.1

religioſus non tenetur maiori vinculo ſeruare præcepta regulæ,quam præcepta eccleſiaſtica. p.212.co.1

religioſi in ſpirituali periculo ſubeilia penetrantes regulam eorum non diſcentes. p.214.col.1

religioſus multa debet ſcire vt religioſè viuat. p. 214.215

religioſus profeſſus poteſt diſtribuere bona iuxta termino legis inter liberos. p.232.col.1.& 2

religioſus poteſt rogare prælatum vt poſt mortem ſuam rem aliquam ſui vſus det amico. p.233.co.1

religioſus factus Epiſcopus non ſoluitur abſolutè à voto paupertatis. p.233.col.1

Reliquiæ Sanctorum.

reliquiæ Sanctorum ſunt adorandæ. p.83.col.2

reliquiarum veneratio vaticinata fuit ab Iſaia. ibid.

reliquiæ ſanctorum in lege veteri non inferebantur in Eccleſia. ibid.

reliquiæ ſanctorum ſunt in capſis ponendæ. ibid.

reliquiæ ſanctorum de nouo inuenta non ſunt venerandæ in publico ſine authoritate Papæ. p.193.col.2

reliquiæ ſanctorum non ſunt transferendæ de loco in locum ſine authoritate Papæ,aut Epiſcopi. ibid.

Reliquiæ ſanctorum poſſunt transferri extra vrbem à religioſis Societatis Ieſu. ibid.

Relatiuum referens.

Relatiuum ad proximum præcedens refertur. p.237.c.1

Referens ſe ad aliud debet intelligi ſecundum aliud. p.180.col.1

Renuntiare.

Renunciare nemo poteſt iuri publico. p.31.col.1.& p.286.col 2

Repræſentationes.

Repræſentationum ſpectacula non omnino damnantur p.234 col.2

Reſtitutio.

Reſtitutio datur etiam reſpectu ſpiritualium. p.53.co.2

Reſtitutio in integrum datur monaſterijs poſt præſcriptionem completam. p.110 c.1

Reſtitutio eſt neceſſaria ad peccati remiſſionē. p.164.c 2

Reſtitutio reddit quod abſtulit læſo. ibid.

Reſtitutio eſt actus iuſtitiæ commutatiuæ. ibid.

Reſtitutio duas habēt radices. p.195 co.1

Reſtitutionē petere poteſt minor inſtitutus hæres. ibi.c.2

Reſtitutionem petere poteſt monaſterium dato, quod puniatur eo quod non adimpleuit voluntatem. ibi.& p.195 col 1.& 2

Reſtitutionem poteſt petere Eccleſia intra quadriennium p 195 col.1.& 2

Reſtitutionem poteſt petere hoſpitale contra factum rectoris. p.195.col.1

Reſtitutio tantum affert quantum abſtulit læſio. ibi.

Reſtitutio non datur contra teſtamentum. p.296 c.1

Reſtitutio competit regularibus. ibid.

Reſtitutio facienda eſt monaſterio ex contractu monachi. p 196.col.2

Reſtitutio bonorum incertorum nouitij poteſt fieri monaſterio. ibid.

Reſtitutio facienda pauperibus ſufficit quod fiat propinquis reſtituentis pauperibus. ibid.

Obligatus reſtituere fructus & obuentiones non obligatur ad reſtitutionem diſtributionum quotidianarum. p.252.col.1 & 2

Reus.

Reo dandus eſt libellus articulorum non in generali, ſed in particulari. p.268 c.2

Reuelatio.

Reuelationes & miracula non ſunt publicanda ſine licentia Epiſcopi. p 98.col.1

Renunciare.

Renūciare iuri, publico nemo pōt. p 41.c.1.& p.186.c.2

Reuocare.

Reuocauit Gregorius XIII quoad forum exterius ea quæ contra Concilium Tridentinū concesserat Pius V. regularibus. p.40.col.1

In generali reuocatione lex concilij generalis non reuocatur. p.55.col.1.& 2

Riſibilitas.

Riſibilitas à rationalitate originatur.

Rumpere.

Quod nullum eſt rumpi non poteſt. p.28 col.1

S.

Sacramenta.

R*Eligioſi poſſunt adminiſtrare ſacramenta cum licentia parrochi* p.198 col.1.& 2

Sacra.

Sacra non poſſunt fieri profanē. p.12.col.1

Sacerdos.

Sacerdos non poteſt quis fieri niſi diligenti examine peracto. p.71.col.2

Sancti.

Sanctorum corpora ſunt receptacula Spiritus ſancti. p.193.col.1

Senes.

Senes aliquando poſſunt admitti ad religionem. p.37.c.1

Senes à iure reputantur qui ſeptuageſimum annum compleuerint. p 37.col.1

Reges non admittendi ad religionem ſufficit, quod quinquageſimum unum attingant. p.37.col.2

Senes debent eligi in prælatos. p.100 col.1.& 2

Senes ſunt aptiores ad conſilium. ibid.

Senes ſunt prudentes. ibid.

Senes decrepiti ſunt inhabiles ad gubernandum & prælandum. p.101.col.1

Senectus.

Senectus eſt morbus. p.37.col.1

Sententia.

Sententia iuridica obligat in vtroque foro p.187 co.1

Sententia Pilati contra Chriſtum iniqua p.269.col.2.in fine.

Serui.

Serui nouiores ſunt maioris æſtimationis quam veterani. p.35.col.2

Serui nouiores facilius ad voluntatem Domini reformantur. p 75.col.1

Seruitus.

Seruitus eſt priuatio libertatis. p.75.col.1

Senſualitas.

Ad ſenſualitatis motus refrænandos eſt tenuis voluntatis facultas. p.212.col.1

Sepultura.

Panis & vinum ſuper ſepulturam iuſti ponuntur. pag.128.col.2

Decedens ſine ſepultura propria aut maiorum debet ſepeliri apud Eccleſiam parrochialem. p.132 col.1

Sepultura olim extra Eccleſiam dabatur, nunc autem intra Eccleſiam. p 198 col.1.& 2

Pro ſepultura venditio capellæ aliquando ſimoniaca. ibid.& pag.198.col.2

Pro qualibet ſepultura obligatio, dandi tria regalia pro fabrica Eccleſia dimittis ſimoniaca. p.198.co.1

Sepultura libere eſt concedenda habenti ius ad eam. ib.

Non electa ſepultura in ſepultura maiorum debet quis ſepeliri. p 200 col.2

Inducēs ad vouendū ſepulturā in aliqua Eccleſia nō ſecuto effectu nō remanet excomunicatus. p.101.col 1

Electio ſepulturæ facta ab inducto ad vouendum ſepulturam eſt ipſo iure nulla. ibi.

Conſtitutio prohibens ne inducantur ad vouendum ſepulturam eſt in fauorem clericorum, & monachorum. p.201.col 1

Sepultura inter mortuos eſt ſicut domicilium inter viuos. p 201.col.2

Sepultura poteſt dari in Eccleſia exempta licet id prohibeat ſynodalis. p 202.c.2

Locus ſepulturæ poteſt dari tribus modis. ibid.

Sepultura reputatur hoſpitium. p.202 col.2

Extincta familia habente ſepulturam in aliqua Eccleſia poteſt prælatus eam alteri concedere. p 202 col.1

Eligere ſepulturā pro monacho profeſſo ſolo eſt Abbas. p.203.col.1

Electio ſepulturæ pro filio conceditur patri ratione patriæ poteſtatis. ibid.

Sepultura eccleſiaſtica negatur decendentibus in peccato mortali. p.204.col 2.

Sepultura eccleſiaſtica negatur uſurario, niſi pœniteat. ibi.

Sepultura eccleſiaſtica negatur interdictis nominatim. ibi.

Sepultura eccleſiaſtica negatur excommunicatis maiori excommunicatione. ibid.

Sepultura eccleſiaſtica negatur interdictis ab ingreſſu Eccleſiæ. ibid.

Sepultura eccleſiaſtica negatur ſacerdoti qui filium inſtituit hæredem. ibid.

Sepultura eccleſiaſtica negatur infideli pagano, vel Iudæo. ibid.

Sepul-

Sepultura eccleſiaſtica negatur ſe occidenti.ibid. & pa. 205 col. 1
Sepultura eccleſiaſtica negatur pueris morientibus ſine Baptiſmo. ibi.
Sepultura eccleſiaſtica negatur morietibus in duelo ibi.
Sepultura negatur religioſis morientibus proprietatis. p 205.col.2
Sepultura non negatur meretrici inuenta occiſa. ibid.
Sepultura negata fuit per conſtitutionem pij V. morienti in egreſſu ad ſ antum agitatum modo vero non negatur.p.228.col.1
Sepultura eccleſiaſtica negatur mortuis in torneamentis.ibi.

Sepelire.

Ius ſepeliendi conceſſus eſt regularibus.p.198.col.1.& 2.& p.199 col.1
Ius ſepeliendi competit ſecundum ius parrochialibus Eccleſiis. p.199 col.1
Ius ſepeliendi competit ſecundum parrochialibus eccleſiis p.199 col.1
Nemo inuitus potest in monaſterijs religioſorum ſepeliri.ibi & p.200 col 1
Religioſi non poſſunt inducere ad vouendũ ſeculares vt in eorum Eccleſiis ſepeliantur.p.200.vſque ad p 201
Votum factum ab aliquo, quod ſepeliatur in tali Eccleſia valet. ibid.
Exhortans aliquem vt ſepeliatur in aliqua Eccleſia non remanet excommunicatus. ibid.
Seculares poſſunt ſepeliri in habitu regulari.pa. 202. col 1.2
Abbas & monachi ſepeliuntur in monaſterijs, in quibus habitant. ibid.
Monachi decedentes in monaſterijs.ibi debent ſepeliri p.203.col.2
Nouitij debeat ſepeliri expenſis ipſorum. ibid.

Simonia.

Non eſt ſimonia recipere aliquid ad ſuſtentationem pro celebratione diuinorum. p.198.col.2
Simonia dicitur à Simone mago. p 208.col.1
Conuentio mutuo ſuffragandi ſimoniaca. ibid.
Simoniaci dicuntur ab aliquibus hæretici.p.210.col.1
Simoniacis reſpectu prælationis imponitur pœna iure.ibi.
Prælati regulares poſſunt abſoluere ſuos ſubditos ſimoniacos.ibid.col.2

Syndicus.

Syndicus fratrum minorum à prouinciali nominandus. p.114.col.1.& 2
Guardiani non poſſunt nominare hunc ſyndicum. ibid.
Hic ſyndicus à ſede Apoſtolica tantũ conſtituitur ibi.
Hic ſyndicus eſt œconomus ſedis Apoſtolicæ.pa.11.co. 2 & p.114.col.2
Syndicus fratrum minorum conſtituitur ad alienandum p.11.col.2
Syndicus ſine ſcriptura poteſt conſtitui. ibid.
Syndici officium probatur ex antiquitate poſitionis.ibi.
Syndicus fratrum minorum non eſt procurator ipſorum ibid & pa.115 col.1
Syndicus fratrum minorum authoritatem habet ad multa ibid col 2.& p.116 col.1.& 2
Syndici fratrum minorum poſſunt apud ſe habere eleemoſynas pecuniarias ibid.& pa.117.vſque ad p 119.
Syndicus fratribus minoribus eſt maximè neceſſarius & vtilis. p.119.col.2
Syndici fratrum minorum non poſſunt conueniri coram iudice ſeculari. p.125.col.1.& 2
Syndici minorum aliquid religionis habent annexum. p.125.col.2.
Inter ſyndicum & procuratorem magna differentia.p. 120 col.1
Syndicus cõſtituitur ab vniuerſitate et à domino ficto ib
Syndicus fratrum minorum poteſt condemnari in expenſis quando in cauſa ſuccumbit. p.122

Societas Ieſu.

Societatis alumni ſunt religioſi. p.63.col.1.& 2

Subditi.

Subditi in dubio poſſunt ſequi exempla maiorum.pag. 213.col.1.& 2

Subſidium.

Ad ſoluendum ſubſidium hoc poſſunt per iudices Apoſtolicos cenſuris compelli regulares. p.250.col.1
Vt ſoluatur ſubſidium poteſt inuocari brachium ſeculare.ibid & p.250.col.2
A ſubſidij contributione eximuntur aliqui. ibid.
Subſidium ab antiquo traxit originem. ibid.
Subſidij contributioni non ſunt ſubiectæ capellaniæ fundatæ in monaſterijs ordinis minorum.p.25.co.1.& 2
Subſidio præfato non ſunt obligatæ diſtributiones quotidianæ. ibid.co.2
Ad taxandum ſubſidium omnes ad quos ſpectat debent vocari. p.231 col.2.& p.253
Subſidiũ de decimis tertiariis ſoluitur à laicis.p.253.c.2
Subſidium tenentur ſoluere regulares.pa.258.col.1.& 2.Vſque ad p.260.

Subrogatus.

Subrogatus tenetur ad onera eius in cuius locum ſubrogatur. p.12.col.2

Succeſſio.

Filij parentibus in ſucceſſione præferuntur. p.39.col.1

Suſpendere.

Suſpendere non cenſetur, qui tantum verbo, ſine ſcriptura aliquid prohibet. p.197.co.1
Suſpenduntur à iure in multis caſibus regulares.p.217. & pa.218
Abbatiſſa non poteſt ſuſpendere, neque excommunicare p.219.col.1

Suſpenſus.

Suſpenſus & excommunicatus,nec actiuè, neque paſſiuè poſſunt eligi. p.68.col.1
Non eſt ſuſpenſus qui à prælato verbo tenus prohibitus eſt adminiſtrare ſacramenta. p.197.col.1.& 2
Suſpenſus ab officio clericali multa poteſt facere pertinentia ad beneficium. p.217 co.2
Suſpẽſus ab officio clericali nõ pdit fructus beneficij.ib.
Suſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ poteſt extra Eccleſiam communicare. ibid.
Suſpenſus à temporalibus celebrans non incurrit irregularitatem. p.219 col.1.& 2
A ſuſpenſo,& excommunicato acta publica valent donec denuncientur. ibid.
Suſpenſus & interdictus nominatim in multis ſunt vitandi.ibid.
Suſpẽſi abſolutè ab officio prædicãdi nõ ſuſpenduntur.ibi.

Suſpenſio.

Omnis ſuſpenſio eſt cenſura non tamen è contra. ibid.
Suſpenſio differt à depoſitione & priuatione. ibid.
Suſpenſio non eſt peccatum ſed pœna peccati.p.217.co.2
Suſpenſio alia à iure,alia ab homine. p.217.co.2
Suſpenſio non impeditur ab appellatione. p.219.co.2
Suſpẽſio eſt cenſura Eccleſiaſtica,qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ prohibetur exercitiu ſui officij.p.201.co.2
In ſuſpenſione generali iuris comprehenduntur Epiſcopi niſi de Epiſcopis fiat mentio. p.218.col.2
In ſuſpenſione generali iuris non comprehenduntur generales & prouinciales,regularium. p.218.col.2

Superioritas.

Superioritas duplex ſpiritualis & temporalis p.56.c.2
Superioritas temporalis eſt quadruplex. ibid.
Superioritatis ulis non perditur propter dubium ſubditi .p.58.col.2

Scire.

Vnuſquiſque tenetur ſcire ea quæ ad ſuum ſtatum ſpectant p.211.col.1

Scientia.
Scientiam debent addiſcere regulares, & proximos ædificent. p.216
Scientiæ Philoſophiæ, & Mathematicæ alienæ ab ſtatu regularium. p.216.c.2. & p.217.c.1. *Vide in verbo ſtudium.*

Scrupulum.
Scrupulis liquando agitantur relgioſi, & iudicium de ipſis ferant. p.220.col.2
Scrupulus diſtinguitur à dubio. ibid.
Contra ſcrupulum in generali quadam remedia proponuntur. p.221.222
Scrupulorum multiplex radix. p.221c.2
Scrupulis implicatus debet ſuo confeſſario credere. pa. 211.col.2
Ad vincendum ſcrupulos ſapientioribus, & maioribus danda eſt fides. p.222.col 1
Srupulis tentatis nocuum eſt reitare confeſſiones. pa. 223.col.1
Scrupulis tentatis nociua eſt nimia attentio, & repetitio officij diuini. p 223.col.1
Contra ſcrupulis tentatos putantes in omni opere peccare multiplex remedium. p.224.col.1

Scrupoloſi.
Scrupuloſi debent à doctis inquirere, quid ſit peccatum mortale. p.224 c.1

Spectacula.
Spetaculis ludorum & repræſentationum non debent religioſi intereſſe. p.231.col.1 & 2
Spectacula ludorum & repræſentationum non omnino damnantur. ibid.

Spiritualia.
Spiritualia ſunt in multiplici differentia. p.228.col.2

Sponſalia.
Spõſalia de futuro tolũtur per ingreſsũ relig. p.2.co.2
Sponſalia de futuro præcipuè iurata ſunt ad implenda ante ingreſſum religionis. p.3.col.1
Sponſalia nulla rumpi non poſſunt. p 28.col.2

Statutum.
Statutum expellens deſcendentes à Iudæis à religione aliquando licitum. p.28.col.1
Abbas & conuentus non poſſunt facere ſtatutum per quod ligetur. p.78.col.1 & 2
Statutum declaratorium iuris veteris, quocunque modo proponatur ligat. p.132.col.2
Per viam ſtatuti emanatum priuilegium imitatur naturam ſtatuti. ibid.
Statutum nouum non obligat niſi poſt duos menſes à die promulgationis. ibid.

Stultus.
Stultus in culpa ſapiens erit in pœna. p.106 co.1

Studium.
Licẽtia data à prælato ſubdito ad exiſtẽdũ in ſtudio valet, etiãſi licentia conuentus nõ intercedat. p. 225 c.2
Studio Theologiæ & iuris canonici poſſunt vacare regulares. p.225.col.1 & 2
Studio iuris Ciuilis poteſt incidenter vacare religioſus. p.226.col.1
Vt ſtudio iuris Ciuilis occupentur religioſi poteſt ſummus Pontifex & ſecundum aliquos legatus a latere diſpenſare. p 226.col.1. & 2
In ſtudio exiſtens religioſus poteſt agere contra Abbatem & monaſterium, vt ſibi ſumptus neceſſarij ſuppeditentur. p.226.col.2
In ſtudio exiſtens monachus poteſt facere eleemoſynã. p.226.col.2

T

Tacitum.
TAciti & expreſſi idem eſt iudicium. p.28 c.2

Tauri.
Taurorum ogitatio damnabilis. p.227.c.1
Taurorum agitatio cum moderamine & debita cautela non eſt peccatum. ibid.
Touros agitari cornuum cuſpidibus præciſis permiſit Regina Eliſabeth. ibid.
Mortui in egreſſu ad tauros Eccleſiaſtica non priuantur ſepultura. p 228 co.1
Taurorum agitatio non eſt ſimilis torneamentis. ibid.
Taurorum agitatio ex ſua natura eſt mala, & gentilica. p.229.c.1. & 2
Taurorũ agitationi intereſſe nõ debẽt prælati neq; Eccleſiaſtici neq; regulares p.227. vſque ad p.230 c.1
Taurorum agitationi non poſſunt modo intereſſe canonici regulares. p.230.co.1. & 2
Taurorum agitationi non poſſunt intereſſe clerici conuentuales ordinum militiarum. p.230.col.2
Taurorum agitationem poſſunt regulares audire non autem ex propoſito videre. ibid. & p.231.co.1

Tempus.
Tẽpus aſſignatũ ad actũ eſt aliquando forma. p.48.c.2

Temeritas.
Temeritos inconſultom audaciam importot. p.18.c.1

Tentatio.
Tentationes non lædunt niſi conſentientes. p.223 c.2
Tentationes aliquæ ſunt paruipendendæ. ibid.
Vide in verbo ſcrupulus.

Teſta.
Semel imbuto recens ſeruabit odorẽ teſta diu p.36.c.1

Teſtamentum.
Teſtamentum facere non poſſunt impuberes. p 38 co.2
Teſtamentum facere poſſunt iuuenes ante religionis ingreſſum. p 44 col.1
Teſtamentum propriè non venit appellatione contractus. p.44.col.2
Teſtamentum factum ante profeſſionem nõ poteſt poſt ipſam mutari. p.44 col.2
Teſtamentum factum ante profeſſionem non poteſt ipſam mutari. p 44 col.2
Ex teſtamento minus ſolemni inſurgit ſaltem obligatio ex honeſtate. p.182 co.1
Teſtamenti forma ſubſtantialis eſt voluntas defuncti. p.186.col.1.
In teſtamento ſolemnitas teſtium eſt tantum probatoria. p.186.col.1 & 2
Teſtamentũ factum ab inhabili ad teſtandum eſt nullũ etiam in foro conſcientiæ. p.187.col.1
Teſtamenti clauſulã præſumitur ſcire hæres p.196.co.1
Contra teſtamentum non datur reſtitutio. p.156 col.1
Vt in ſuo teſtamento leges locum non habeant nemo poteſt agere. p.196.col.2
Licentia ad teſtamentum faciendum intelligitur iuris ſolemnitate ſeruata. p.102.co.2
Teſtamentum eſt noſtræ voluntatis iuſta ſententia de eo, quod quis poſt mortem ſuam fieri vult p 232.co.1
Teſtamentum à codicillo. ibid.
Teſtomentu non habet verbo determinata. p.232 co.1
Teſtamentum Virginis Mariæ proponitur. ibid.co.1
Ad faciendum teſtamentum ſufficit adminiſtratio rerum inteſtante. ibid.
Vt religioſi poſſint facere teſtamentum alius à Papa non poteſt concedere. ibid.
Teſtamentum non ſolum; non poſſunt facere religioſi, ſed neque etiam memoriale ſupellectilium. ibid.
Teſtamentum neque irritare neque alterare poſſunt religioſi de iure ut ſui prælati. ibid.
Teſtamenti dubia poteſt poſt profeſſionem religioſus declarare. ibid.
Monachus factus Epiſcopus poteſt facere teſtamentum. p.223.col.2
Facultas facta Epiſcopo, vt poſſit facere teſtamentum non fruitur pro prima vice. p 223 co.1. & 2
Ad faciendum teſtamentum facultas non expirat morte concedentis. ibid.
Teſtamentum poſſunt facere commendatarij militarium iuxta earum conſtitutiones. p.233. vſque ad p.237

Teſta

Teſtamentum poſſunt facere aliqui oblati regularium. p.238 col 2
Teſtamentum non valet in quo inſtituitur frater minor regularis obſeruantia. p.239.col.1
Teſtamentum non ſemper rumpitur, per ingreſſum religionis. ibid.
In teſtamento debet teſtis deponere de viſu teſtantis. p.239.col.1
Teſtamenti executor in diſtributione qualiter poteſt ſe habere debet. p.241.col.1
Teſtamenti executorem non poteſt teſtator facere exemptum a ratione reddenda. ibid.
In teſtamento poteſt religioſus eſſe teſtis. p.242.co.1

Teſtator.

Teſtatoris voluntas eſt adimplenda. p.186.col.1
Teſtator non poteſt renunciare ſolemnitati iuris. ibid.
Teſtatoris voluntas non debet alterari. p.196.co 2
Teſtatoris voluntas poteſt per teſtes declarari. p.233 c.1
Teſtator præſumitur velle ſuum teſtamẽtum valere meliori modo quo poſſit. p 239.co.1

Teſtis.

Teſtium ſolemnitas in dubio eſt probatoria. p.179 co.1
Teſtis poteſt eſſe regularis. p.241 co! 2
Teſtis poteſt eſſe in teſtamento religioſus. p.242.co.1
Teſtes falſi contra prælatos ſunt grauiter puniẽdi p.269

Teſtimonium.

Ad teſtimonium ferendum non poteſt compelli regularis. p.241.col.2
Teſtimonium falſum grauiter punitur. p 269

Tertiarii.

Tertiarij non omnes ſunt religioſi. p.242.c.2
Tertiarij Diui Dominici tria vota ſolemnia emittentes ſunt verè religioſi. p.244
Tertiarij Auguſtiniani, & Carmelitæ non ſunt verè religioſi. p 245
Tertiariæ mulieres caſtitatem vidualem vouentes tenẽtur ſoluere tributa. p.257.col.1

Torneamenta.

In torneamentis mortui priuantur Eccleſiaſtica ſepultura. p.228.col.1
Pro torneamentis diſpoſita ad agitationem taurorum extenduntur. ibi.

D.Thomas.

D.Thomas puer ſuſcepit habitum. p 30.col.1
D.Thomas puer quinque annorum datus eſt fratribus Benedictinis, vt educaretur. ibid.

Tranſitus.

Tranſitus religioſorum de vna in aliam religionẽ non probatur omnino. p.99 c.1
Tranſitus de vna religione in aliam propter neceſſitatẽ, aut vtilitatem admittitur. p.158.col.1
Vt tranſitus de vna religione in aliam euitetur debent prælati ſuauiter tractare ſubditos. p.159
Tranſitus de vna religione ad aliam ſtrictiorem conceditur petita licentia, licet non obtenta. p.160
Tranſitus de vna religione in aliam non debet fieri animi leuitate. ibi.
Tranſitus ad laxiorem religionem conceditur monialibus. p.269 co.1
Tranſitus ad laxiorem religionem cum cauſa concedi poteſt. p.162 co.2
Tranſitus conceſſus ad quemcũque ordinem intelligitur ad ordinem militarem. ibid.
Trãſitus ad Carthuſienſes oĩbus licitus. p.165.co.1.& 2
Tranſitus cum licentia prælati aliquando licitus à Carthuſienſibus ad mendicantes. p.166.co.1
Tranſitus eſt licitus à Caſſinienſibus ad Carthuſianos. ib. & p.s.166.col.1 & 2
Tranſitus à diſcalciatis ordinis minorum ad obſeruantiam illicitus. ibi.

Tranſire.

Votum non tranſeundi in ſtrictiorem religionem non valet. p.126.col.1
Tranſit cum ſuo onere vnaquaque res. p.253 co.2

Tranſlati.

Tranſlati in aliam religionem debent eſſe nouitij per integram annum probationis. p.169.c.1
Tranſlatus ad religionem, vt in ea ſit prælatus debet in ea profiteri. p.168 co.2
Tranſlati a mendicantibus ad non mendicantes nõ poſſunt habere vlla officia. p.170.co.1
Tranſlati ad aliam religionem debẽt habere antiquitatẽ à tẽpore profeſſionis in ſecundo monaſterio. p.170

Tribunalia.

Recurſus ad tribunalia ſecularia illicitus eſt religioſis p.139 col.1.& 2.
Ad tribunalia ſecularia religioſi recurrentes quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. p.170 col.1 & 2.
Inuerecundia eorum qui apud tribunalia petierunt ſuã profeſſionem nullam declarari. p.180.co.2

Tributum.

Tributum quod dicitur alcauala ſoluendum eſt à venditore. p.254 col.1
Tributum alcaualæ non tenetur ſoluere Monaſteriũ aliquid vendens. ibi.
Tributum alcaualæ tenetur ſoluere vendens aliquid monaſterio. ibid.
Tributo cenſentur hypothecatæ res quæ monaſterijs & Eccleſiis venduntur. p 254.co.1.& 2
Tributum debent ſoluere clerici aut monachi negotiantes. p.254.col.2.& p.255
Tributis ſunt obnoxia bona nouitiorum, ſi vendantur. p.256 col 1.& 2.
Tributis non ſunt obnoxia bona nouitiorum ſocietatis, qui poſt biennium tria vota emittunt. ibi.
Tributis ſunt obnoxij tertiarij & tertiariæ, niſi in congregatione vouant. p.257.co.1
A tributis non ſunt omnino liberi commendatarij militiarum. p.257.col.2
A tributis non ſunt exempti, qui res emunt à monaſterijs & eas poſtea reuendunt. p.257.col.2
A tributo non eſt immunis, qui rem ſuam communem cum monaſterio vendit. p.258.col.2

V

Vaſſalli.

M*onaſteria Ciſtercienſia & Caſſinienſia poſſunt habere vaſſallos.* p 263.co.1
De vaſſallorum cauſis poſſunt cognoſcere ſuperiores monaſteriorum. ibid col.2

Velum.

Velum virginitatis non poteſt dari viduis. p.48.co.2

Verbum.

Verba ſunt explicanda ſecundum mentem proferentis. p.49.col.1
Verba intelligenda ſunt cum effectu. p.225.co.2

Vexatio.

Vexatio dat intellectum. p.222.co.1

Vicarius.

Mortuo principali moritur eius vicariatus p.213.co.2
Excommunicato principali vicarius eius remanet ſuſpẽſus. p 113.col.2
Inter vicariũ & delegatũ eſt maxima differẽtia. p. 264
Vicarius eſt conſtitutus a ſuperiore loco abſentis. ibi.
Vicarij aliqui non habent iuriſdictionem delegatã, ſed ordinariam. ibi & col.2
Vicarij ordinis Minorum habent in abſentia guardianorum ſuam authoritatem. ibi.& p. 265.col.1

Vicarius

Digitized by Google

Vicarias prouincialis in ordine minorū, quo modo eligendas. ibi.
Ius uicarij pendet à titulo principali. p.265 col.1
Vicariam conſtitutum à ſuperiore non poteſt tollere inferior. p.266.col.1
Vicarij monialium in ordine minorum darant per triennium. ibi.col.1
Vicarij monialium in ordine minorum debent prouideri in capitulo. ibi.& p.266 c 1
Vicarij monialium in ordine minoram poſſunt a ſolo prouinciali priuari. p.266.co.1
Vicarij Epiſcoporum non poſſunt eſſe regulares mendicantes. p.266.col.1
Vicarij Epiſcoporum poſſunt eſſe alij religioſi cum licētia ſuorum prælatorum. ibi.

Virginitas.

Virginitatis votum in receptione veli eſt nullū exiſtente profeſſione nulla. p 49 col.1

Virtus.

Virtus aliquando ſupplet ætatem. p.101.c.1

Viſitatio.

Viſitatio iudicum & prælatorum maxime neceſſaria. p.266 col.1,& 2.
Viſitatio iudicum & prælatorum non debet verſari circa minima. p.267.co.2.& p.268 co.1
In viſitatione ſunt iudices & prælati fauendi. ibi.
In viſitatione dicta in ſpeciali debent proponi viſitatis. p 268.col.2
In viſitatione contra iudices & prælatos maiores requiruntur probationes. p.268.co.2
In viſitatione falſi teſtes contra prælatos ſunt grauiter puniendi. p.169 co.1.& 2
In viſitatione ſyndicati nō debēt ſtatim proponere querelā contra calumniatorem viſitātes. pa.171.col.1.& 2

Viſitatores.

Viſitatores debent eſſe eiuſdem ordinis cuius viſitandi ſunt. p.271.col 1
Viſitatores ſingulis annis non viſitantes grauiter ſunt puniendi. p 272.col.1

Votum.

Per votum ſimplex religionis fit etiam traditio reſpectu Dei. p 6 col.2
Votum non eſt ſine promiſſione. p.44 co.1
Votum ſecundum intentionem vouentis eſt explicandū. p.49 col.1
Votum non poteſt augere ſuperior. p.59.col 2
in voto clauſuræ poſſunt diſpenſare Abbates S.Benedicti. p.272 co.1.& 2
Votum donatorū in ordine S.Benedicti eſt ſolēne. p.272
Votū ſolemne eſt quo promittitur certa regula approbata à ſede Apoſtolica in manu prælati. p 272.c.1
Votū ſolemne eſt impedimētū dirimens matrimoniū. ibi.

Vnctio extrema.

Vnctionis extremæ miniſter eſt proprius parochus. pag. 273.col.1
Vnctionis extremæ ſacerdos ſimplex nō eſt miniſter. ib.
Vnctio extrema non poteſt adminiſtrari ſine parrochi licentia. ib.
Vnctionem extremam poſſunt religioſi ſuis domeſticis & familiaribus, & morientibus in ſuis monaſterijs adminiſtrare. ibi.
Vnctio extrema eſt adminiſtranda infirmis, de quibus timetur mors. ibid.
Vnctio extrema danda eſt vulneratis in periculo mortis. p.273.co.2
vnctio extrema poteſt dari mulieri in partu deficienti. ibid.
vnctio extrema poteſt dari priuatis repentine loquela & ſenſibus. p.273.co.2
vnctio extrema poteſt dari frænetico ſi nō inſanit in peccato mortali manifeſtē. ibi.
vnctio extrema poteſt dari habentibus iudicium rationis ad recipiendum Eucbariſtiam. ibid.
vnctio extremam poteſt conferri etiam his de quibus dubitatur an ſint mortui. ibid.
vnctio extrema non debet dari illis, qui iam ſunt mortui etiamſi in vita fuerit incepta. ibi.
vnctio extrema acceleranda, quando infirmus agonizatur, & tunc ſolum eſſentialia ſeruanda, ib.
vnctio extrema collata cæco a natiuitate debet conferri in parte proximiori oculo cæco. ibid.
vnctionis extremæ eſſentiale eſt vnctio in quinque ſenſibus. ibid.
vnctio extrema collata Epiſcopo debet fieri in ſuperiori parte manuum. ibi.
vnctio extrema non eſt adminiſtranda in extremis cōſtitutis, ſed illis de quorum vita timetur. ibi.
vnctio extrema neganda eſt pueris ſacræ pœnitentiæ incapacibus. ibi.
vnctio extrema neganda eſt amentibus à natiuitate & furioſis. ibi.
vnctio extrema neganda eſt illis qui ſunt ſuſpendendi, aut decapitandi. p.274.col.2
vnctio extrema neganda illis qui in manifeſto peccato mortali deceſſerunt. ibi.
vnctio extrema neganda eſt ſanis. p.274.co.1
vnctio extrema poteſt reiterari. ib.

Vnio.

vnio duorum monaſteriorum poteſt fieri propter exiguitatem redditum. p.274 col.1.& 2
vnio vt fiat requirit authoritatem in faciente & ſolemnitatem & cauſam. ibi.
vnio poteſt fieri ab habentibus iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem. ibi.
vnio poteſt fieri à prioribus ordinis S.Benedicti. ibid.
vnio non poteſt fieri, ſine conſenſu patronorū p.275.co.2
vnio monaſteriorum in ordine S.Benedicti etiam ſine cōſenſu patronorum fieri poteſt. p.275.col.1
Ad vnionem faciendam duplex cauſa. ibi.
vnionibus monaſteriorum factis nullum præiudicium ex reuocatione generantur. ibi.
vnionis nullæ propter defectum ſolemnitatis ſupplētur. ibid.

Vſucapio.

in vſucapionibus dies termini computatur in termino. p.38 col.2

Vſus fructus.

vſus fructus non extinguitur per profeſſionem vſufructuarij. p.45.col.1
vſus fructus differt à legato in ſingulos annos. pag.45. col.1

Vxor.

Vxor ſecundum ius diuinum non poteſt diſcedere à viro. p.3.col.2
Vxor infidelis non conſentiens habitare cum fideli diſcedat. ibid.

FINIS.

XVI
7
31

121+321